DE ORIGINE ET PROGRESSV MONACHATVS AC ORDINVM MONASTICORVM, EQVITVMQVE Militarium omnium, LIBRI VI.

RODOLPHO HOSPINIANO
Tigurino Auctore.

Cum triplici Indice, Auctorum ex quibus hoc opus est collectum: Rerum ac Verborum memorabilium: Locorum item Scripturæ sacræ qui in hoc opere explicantur.

Μωμήσεταί τις ῥᾶον ἢ μιμήσεται.

TIGVRI
In officina Froschouiana.
M. D. LXXXVIII.

Laudat S. J. Apinus in oratione de aedificiorum sacrorum, quae coenobia vulgus vocat in scholas publicas mutatione. 1730. 4. Brunsv. amplum dicit et im̃ortale opus.

Theodorus Gvaguerg Decanus A° 1590.

ILLVSTRISSIMO ET GENEROSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. MAVRITIO, ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS D. GVILIELMI LANDGRAVII HASSIAE, COMITIS *Cattimeliboccorum, &c: filio vnico, Domino suo Clementissimo S.*

CVM EX VERBO DEI AC PROBATIS VERAE primitiuæ Ecclesiæ Doctoribus & historijs constet, Illustrissime Generosissimeq́ Princeps, Hierarchiam illam Romanam, & errores qui in illa publicè non solùm ex pulpitis in Scholis & templis docentur, sed etiã libris conscriptis atq́ in lucem editis longè lateq́ sparguntur & pertinacissimè defendũtur, adeoq́ tenebras illas horrendas, quæ inde in Ecclesia Christi exortæ fuerunt, non semper extitisse: quæritur à multis hodiè quando, qua occasione & quibus auctoribus eæ in Ecclesiam introductæ fuerint. Et quia hæc probè cognita habere, non tantùm Ecclesiarũ rectoribus & ministris, uerùm etiã Principibus alijsq́ magistratibus, quos Deus ποιμένας λαῶν & nutritios Ecclesiæ suæ constituit, utile ac ualdè necessarium est, idcircò ut paucis coram Celsitudine tua de ijs disserere mihi liceat à Clementia tua humiliter peto. Certum est à Deo Opt. Max. rectore illo cœli ac terræ sapientissimo cunctis politijs seu regnis in hoc mundo certas attributas esse Periodos, quæ definiuntur à Daniele Propheta septuaginta hebdomadum mentione, quibus tempus exprimitur politiæ Iudaicæ à reditu ex Babylone ac restauratione templi, usq́ ad Natiuitatem salutiferam in carne Filij Dei. Complectuntur illæ uerò annos circiter quingentos. Hanc Periodum, lege quodammodo sancitam diuinitus, maximis Imperijs & potentissimis regnis fatalem esse, & uniuersales mutationes afferre, ostendunt omnium temporum historiæ, si inde à prima antiquitate repetantur. Tot enim numerantur anni ab exitu Israelitarum ex Aegypto usq́ ad ædificationem primi templi. Tot annos durauit Ducum seu Iudicum in Israele Principatus: & post hos Regum imperium: atq́ restituta à captiuitate Babylonica Iudæorum politia. Totidem etiã annos stetit utrumque Templum. Tot annorum spatio Asiam tenuerunt Assyrij: imperarunt Athenis Reges: stetit Lacedæmoniorum Respublica: rexerunt Rempublicam Romanam Consules: sedes Monarchiæ Vrbs Romana fuit ab Augusto usq́ ad Valentinianum ultimum Constantij & Placidiæ filium. Quamuis simul inficiari nequeam, hanc Periodum non fuisse perpetuam & uniuersalem, & plurima regna uix dimidium eius

exegisse. Si enim rerum potiantur Principes & Magistratus impij, sceleribus, flagitijs ac libidinibus polluti: & si hæc uitia regnent etiam in subditis impunè, qui ferè ad exempla Principum sese componunt, amittunt suam authoritatē Principes, & sequuntur pœnæ, quæ mutationes accelerando, cōstitutos terminos multis annis anteuertunt. Deus enim cûm sit agens liberrimum, ut se ad causas secundas non alligat, sic neque ijs periodorum metis uincitur aut astringitur, quas constituit, sed abrumpit, aut prorogat, uel etiam uarijs mutationū uicibus interrumpit cœptos cursus, propter enumeratas causas, quibus ipsi fata nobis cudimus & accersimus. Quemadmodum uerò Regna mundi & Respublicæ certas habent Periodos, sic etiam in Regno Christi seu militante in terris Ecclesia, iam inde ab Ascensione Domini in cœlos, integra quingentorum annorum Periodo circumacta, semper mutationes insignes & quasi fatales acciderunt, ac noua planè facies seu forma exorta est, sicut historiarum series dilucidè ostendit. Primam Periodum Ecclesiæ, quæ ad Gregorij Magni Episcopi Romani ætatem usq; extenditur, inchoauit ipse Filius Dei, Dominus ac redemptor noster unicus Iesus Christus, qui iuxta promissiones diuinas in utero beatissimæ Virginis à Spiritu sancto conceptus, & uerus homo in lucem editus, abrogato Mosaico cultu, constituit nouam, eamq; optimam, & ab omnibus studiosè retinendam religionis formam. Docuit enim, impletis suo aduentu, adeoq; sublatis umbris legalibus, iam in Dei cultu hoc unum quàm diligentissimè spectandum, quod olim adumbratum fuerit, sic ut pij porrò nō in puerilibus istis ceremonijs & ritibus ceu pupis, sed in præstandis potius ueræ fidei & pietatis officijs occupentur. Vt uerò nerui quidam essent publicorū conuentuum, in quibus Christiani homines erudiuntur, eisq; externis quibusdam symbolis remissio peccatorum & iustitia coram Deo ceu sigillis obsignaretur, huic doctrinæ paucissimas addidit Ceremonias, Baptismū uidelicet & Cœnam sacram. Hanc formam doctrinæ & Ceremoniarum ut simplicissimam, ita quoq; perfectissimam & omnibus suis numeris absolutissimam, ut à Seruatore acceperant, ita etiam fideliter retinuerunt Apostoli, nihil omnino uel assuentes, uel detrahentes, suisq; eam tradiderunt successoribus seu posteris, quam illi quoq; integram & incorruptam ad multos annos diligentissimè obseruarunt: quod Eusebius ex Egesippo testatur, qui dicit, quòd suo tempore in singulis successionibus & ciuitatibus, ita se res habere deprehenderit, quemadmodum lex, Prophetæ & ipse Dominus Iesus prædicassent. Nouerunt siquidem adhuc illa sanctissima & aurea planè secula, humanis traditionibus frustra Deum coli, ijsq; synceram religionem fœdissimè corrumpi. Ac licet paulò post in multis religionis articulis Doctores hallucinari cœperint, nihilominus tamen de præ

cipuis

cipuis fidei capitibus rectè & senserunt ipsi, & alios etiam docuerunt. Ignorarunt itaque tempora illa penitus Meritum operum nostrorum, Sanctorum suffragia & inuocationes; Reliquiarum & Imaginum cultum ac uenerationem, Peregrinationes ad loca sacra, Transsubstantiationem panis & uini in uerum corpus & sanguinem Christi, Missam theatricam, Suffitus, Aquam lustralem, Purgatorium, Indulgentiarum nundinationem, & Primatum seu dominium & regnum temporale in Ecclesia, aliaq; huius generis penè infinita, quæ tamen hodie à Pontificijs ad hæc usq; secula impudentissimè reijciuntur. Circumferuntur quidem sub titulo & nomine primorū Ecclesiæ Romanæ Sanctorum Episcoporum & Martyrum constantissimorum Decretales quædam Epistolæ, in quibus multa, de his rebus tanquam ex tripode dictantur: sed ea tam sunt ἀνακόλουθα & inepta, adeoq; manifestè sacras scripturas adulterant & corrumpunt, nec cum eorum temporum conditione congruunt, ut Gratianus, quantùmuis & ipse impudentissimus in corrumpendis sacris literis, Conciliorum Canonibus & ueterum Doctorum scriptis fuerit, alijq; Pontificij regni propugnatores ingenuè fateantur, eas nullo modo posse illorum hominum esse. Ab impostoribus igitur sequentibus demùm seculis confictæ sunt, quibus mos ille semper fuit, ut suis scriptis eorum inscriberent nomina, quos scirent ab omnibus plurimi fieri. Cùm uerò status Ecclesiæ trecentis primis annis & aliquot sequentibus, præcipuè autem Constantino Magno clauum orbis tenente, ad ἀκμὴν summamq; perfectionem peruenisset, natura autem ultra hanc in terris nihil instituat, facta conuersione, ut compleretur periodus, cuncta degenerare ac ruere cœperunt. Habuerunt quidem illa quoque tempora, si quæ unquam antea, plurimos præstantes atq; illustres Doctores, tamen omnes propè à puritate ac simplicitate doctrinæ Apostolicæ & proximè præcedentis Ecclesiæ aliquantulum recesserunt. Nam, ne singulos persequar, omnes ferè de libero arbitrio confusè loqui cœperunt, sic ut modò homini integrum etiam post lapsum relinquant, modò adimant. Omnibus etiam hoc uitium fuit, ex pseudoapostolorum errore, de necessitate operum ad salutem, contractum, ut sentirent, aliquam esse hominis synergiam seu cooperationem in salutis negotio: contra uerbum Dei, quod disertè docet, non renatum ex gratia per Spiritum Dei hominē, non intelligere & percipere, multoq; minus uelle & perficere ea quæ Dei sunt: imò sensus in homine præcipuos esse inimicos Deo, ac repugnare legi Dei. Et quamuis D. Augustinus alijq; paucissimi huic errori acriter sint reluctati, parum tamen obtinuerunt, tam altas semel hæc concepta opinio, in hominum animis radices egerat. Hoc pacto autem summus fidei articulus, circa quem solùm cardo salutis nostræ uertitur, de gratuita peccatorum remis-

sione per fidem in Christum, horribiliter obscurari & uitiari cœpit. Ea uerò occasione factum est, ut mox in admiratione cœperint esse uariæ ἐθελοθρησκίας: quales sunt secessiones ab hominibus, afflictiones corporis, extructiones immodicæ templorum, altarium & sacellorum, institutiones festorum dierum, Rogationum & supplicationum, translationes Reliquiarum Sanctorum mortuorum & earundem uenerationes. Adeoq; frequens apud horum temporum Doctores Ieiuniorum fit mentio, ut & in opinionem meriti Ieiunia abijsse iam tum uideantur. Cœperunt etiam simul loca terræ sanctæ ab Ethnicis superstitionibus expurgari, excoli & in pretio haberi, propter rerum ibi gestarum memoriam, confluentibus eò ex omnibus terræ partibus Christianis: & paulatim hæ res adeò in errorem deduxerunt homines, ut non in postrema pietatis laude ponerent ijs occupari. In primis uerò obseruatione dignum est, quòd prima hac Periodo ad finem suum accelerante, spiritus Antichristi per Episcopos Romanos Zosimum, Bonifacium & Celestinum semina sui primatus & excellentiæ supra omnes alios Ecclesiæ Christi Episcopos impudenter satis sparsit. Ac licet uigiles quidam, acres & strenui Episcopi, inter quos Aurelius Carthaginensis Episcopus, & præcipuus totius Aphricæ metropolitanus, D. Augustinus, Prosper, Orosius, & multi alij præstantes ac celebres uiri fuerunt, machinationes in tetro quodam facinore (quòd dicti Romani Præsules ordine sibi succedentes, summa contentione à sanctis illis patribus supremã iurisdictionem in Aphricanas & omnes alias toto terrarum orbe Ecclesias postulassent, ideoq; Nicæni Concilij primi decreta & Canones ad stabiliendum hunc suum primatum nefariè corrupissent) in Carthaginensi synodo sexta probè animaduertissent, & quasi auribus lupum deprehendissent, fortiterq; eis sese opposuissent, ut ambitiosam istam & sceleratam postulationem contunderent: mox tamen plus nimio eis concessum est: ut in huius Periodi fine propè Antichristus quasi in aluum & intra uiscera Ecclesiæ receptus meritò uideri queat.

Facies igitur Ecclesiæ tristis fuit circa principium secundæ Periodi, quæ paulò ante Gregorij Magni ætatem cœpit, & ad Henrici quarti Imperatoris tempora usq; durauit: quæ tamen ferri aliquomodo potuisset, nisi in progressu eius tristiorem, & circa finem tristissimam planè & foedissimam nacta fuisset. Causæ horum malorum fuerunt, non solùm iacta in priori Periodo errorum fundamenta & quasi sparsa semina, sed etiam quòd circa Gregorij primi tempora irruperunt magno impetu in Europam Gotthi & Vuandali, gentes barbaræ, ac parte maxima impiæ, quæ uexarunt annos plus minus centum sexaginta, totum ferè Occidentem. Eruperunt è sedibus suis & Hunni, ac post hos Franci & Ale-

ci & Alemanni, & præclaras quasque cultasque gentes & urbes flamma & ferro horribiliter uastarunt. Post Attilam enim in interiorem Galliam digressum, quiquid supererat quod ille non perdidisset in proximis Rheno prouincijs, id Alemanni & Franci, Hunnum statim subsecuti, prorsus euerterunt. Ipsa inprimis Italia à Longobardis propè euersa & in solitudinem redacta fuit. Eaque tum rerum omnium in Europa facies erat, ut Gregorius Magnus orbi finem imminere, & diem illum maximum Christi ad iudicium instare existimaret. Hic dici non potest quantã in hoc afflictissimo & perturbatissimo rerum omniũ statu uera religio, pietas & eruditio in Occidẽtalibus Ecclesijs iacturã fecerit. Arserunt passim instructissimæ bibliothecæ: discerpti sunt optimi auctores; perierunt ac dissipatæ sunt benè constitutæ scholæ: conculcatæ sunt linguæ & bonæ artes. Hinc certò certius est per Gallias, Italiam, Hispanias, Germaniam aliaque occidentis regna magnam barbariem & inscitiam exortam esse. In has igitur occasiones intentus hostis humani generis, horribiles & pernitiosas tenebras, ceu nubes quasdam atras, totum cœlum occupantes, in Ecclesiam Christi simul induxit per ipsos Doctores & Ecclesiarum Præsules maximè: quos inter Gregorius ille Magnus facile primas tenet. Is enim duarum præcipuè rerum, quæ horribilem inclinationem & ruinam Ecclesiæ attulerunt, auctor & quasi fundator fuisse perhibetur, Inuocationis nimirum hominum mortuorum & Sacrificiorũ pro mortuis. Ceremonijs etiam plus quàm Iudaicis & Ethnicis Ecclesiam & religionem Christianam ita onerauit, ut Volateranus de eo referat, quòd Ceremonias plerasque, quibus hodie Papistæ utantur in templis, primus instituerit, eandemque ob causam præcipuas Romæ statuas, & quiquid fuerit mirandi operis in Tiberim præcipitari iusserit, ne homines à religione eius nuper admodum instituta sua specie auocarent. Ista uerò Ceremoniarum accumulatio tum ipsos Doctores, tum etiam ipsos auditores à studio docendi atque discendi Verbum Dei abstraxit, atque impediuit necessarias & utiles diuini eloquij institutiones. Nam mentes humanæ mirifice capiuntur & fascinantur Ceremoniarum splendore & pompa. Deinde mox attulit eam persuasionem, quòd illis cultibus magis Deus coleretur, quàm alijs in Decalogo præceptis, & quòd eiusmodi pompis salutem & uitam æternam promererentur homines. Quæ enim aliæ cogitationes in cordibus nascerentur, quàm tales, ubi doctrina Verbi Dei extinguitur, & tantum externi ritus inculcantur ac exercentur?

Quæ quidem grauia uidentur, & pijs animis hanc fœdam & miserabilem faciem Ecclesiæ diligenter contemplantibus, suspiria, & tantum non lachrymas mouent. Verùm, ô Clementissime Princeps, longè infeliciora & tenebricosiora tempora sequuta sunt, rebus subinde in

peius, iusto Dei iudicio & uindicta, aduersus mundi ingratitudinem & scelera ruentibus. Antichristus enim iam antea conceptus, nunc uitam & incrementa sub Gregorio Magno in utero Ecclesiæ accepit, atque ad ipsum tempus partus deductus est. Post mortē autem Gregorij statim in lucem editur. Nam Bonifacius 3. à Phoca Imperatore parricida crudelissimo; frustra reclamantibus plurimis Episcopis & Ecclesijs, obtinuit, ut Romanus Episcopus omnium Ecclesiarū per uniuersum Christianum orbē haberetur princeps & caput. Inde mox nō amplius in mysterio, sed palàm ea operari & perficere cœpit, quæ sacræ literæ de eo prædixerunt. Nam cultum Deorum alienorū instituit, Christo æterno nostro pontifice & intercessore abrogato Sanctos mortuos intercessores pro genere humano decreuit: eosq́ inuocatione, statuarum, imaginum, templorum & altarium extructione, reliquiarum translatione, auro, argento, gemmis, Missis, candelis, suffitu & geniculationibus coli ac honorari præcepit: quin ipsas statuas & imagines ex ligno, lapide aut metallo manibus hominum effictas, non simplici duntaxat honore, sed etiam adoratione colendas esse pronuntiauit. Cùm autem animaduerteret se decretis & iussis suis nudis parùm obtenturum, illicò ad uim confugit: ac primū damnat sine ratione Synodos iconolatriam ex uerbo Dei oppugnantes, dirisq́ execrationibus eas anathematizat: pios & synceros Doctores è sedibus suis exturbat, politicos magistratus, ipsosq́ adeò Imperatores Reges, & Principes excommunicationis fulmine non solùm territat, sed, ueluti thronum Dei possidens, præcipit subditis, ne eiusmodi magistratibus, uenerationem & inuocationem imaginum abolentibus, ullum politicum honorem, obedientiam & tributa præstet, quod Gregorius 3. primò fecit. Summa imis miscet perditionis hic filius, ut imaginum uenerationem ac adorationem, nuper admodum institutam, obtinere possit. Et nequaquam silentio prætereundum est, quòd Pontifex Romanus, ob cultum Deorum alienorum in Ecclesijs statuendum & conseruandum, Imperium Occidentis à legitimo magistratu auulsit, idq́ sibi arripuit, & translationem in Francos simulauit. Hinc enim liquet Antichristum statim cum suorum Deorum adoratione regna huius mundi & gloriam eorum, hoc est, potestatem transferendi ea sibi uendicasse. Neque dubium alicui debet esse, quin multa ex liuore, odio & dominandi libidine in Leonem, aliosque Imperatores Orientales conficta ab eo, & in uulgus sparsa, posteritatiq́ tradita sint, quæ hodie pro ueris habentur, quòd illi nefarijs & impijs eorum conatibus obuiam ierint. Ceremonias etiam à maioribus suis & prædecessoribus inuentas non modò retinuerunt Pontifices Romani, sed etiam prodigiosè cumularunt, plusquam dimidia parte secundæ huius Periodi euoluta & circumacta,

cumacta, Baptismum & Cœnam Domini traditionibus humanis multis ac uarijs contaminarunt & in alios usus transtulerunt. Ritus ecclesiasticos omnes ad ædificationem superioribus seculis institutos, in superstitiosum Baalismum conuerterunt, neglecto penitusq; abiecto munere purè & syncerè Dei uerbum propagandi. Doctrinam de nuptijs uetitis & ciborum discrimine sub prætextu insignis pietatis & cultus uendiderunt. Cœnobijs deniq; uirorum atque mulierum uniuersum mundum compleuerunt, qui foedis suis libidinibus cuncta longè lateq; contaminarunt & conspurcarunt. Inter hæc uerò Ecclesia & sponsa Christi parùm præsidij humani habuit, sed ab omnibus orba cœpit fieri, & quasi ouis in medio luporum constituta, & tanquam prædæ exposita fuit, tutoribus eius in hostium castris contra eam militantibus. Doctores enim Ecclesiarum pleriq; omnes suam operam Antichristo locarunt, præmia inde amplissima accipientes. Et si qui fuerunt, qui his rebus Ecclesiæ afflictissimis succurrere cuperent, mox uel calumnijs uel aperta ui oppressi fuerunt, atque efficacia errorum iusto Dei iudicio uicit. Magistratus etiam qui debuissent sua auctoritate & potentia, qua fuerunt à Deo præditi, Ecclesiam cõtra has corruptelas & tyrannidem tueri, parum præstiterunt. Leo quidem Isaurus, Constantinus Copronymus, & Leo iunior, strenuè contra ierunt, & imaginum cultum, sanctorum adorationem & intercessionem, Reliquiarum uenerationem & similia multa reiecerunt & contra ea pugnarunt: sed eam ipsam ob rem suorum perfidia & impietate uexati, & ab Antichristo imperio Occidentis priuati, omnesq; conatus eorum irriti facti sunt. Longobardorum Reges Pontificio iugo reluctantes, per Francos regno suo prorsus exuuntur, & exuuiæ Pontifici Romano traduntur, qui gratitudinis ergo primò Francorum regnum Pipino, dein imperium Occidentis Carolo Magno tradit: à quibus bestia illa uicissim adoratur & exaltatur. Neque quisquam post Carolum eiusq; nepotes, durante hac periodo, Imperator, Rex, Princeps aut opulentus Dominus in toto Occidente fuit, qui non characterem bestiæ suscepisset, suisq; bonis & facultatibus ei inseruijsset.

Excepit hunc Ecclesiæ statum tertia Periodus, quæ initio regni Henrici 4. Imperatoris cœpit, & ad annum quingentesimum supra millesimum usq; sese extendit. Hæc uerò maiorem mutationẽ Ecclesiæ atq; Imperijs, quàm antea nunquã attulit. Nam inuexit in Ecclesiam faciem prorsus nouam, nec prioribus seculis unquã uisam, regnũ uidelicet politijs simile, & ab illo Christi regno, quod promittunt ac describũt sacræ literæ diuersissimũ. In priori Periodo quidẽ Pontifices Romani maiorem principatum seu dominium nacti sunt artibus suis, quàm uel ipsis conueniat, uel uerbum Dei arroget aut concedat: nihilominus tamen

nondum adhuc arbitrio priuato omnia administrare in Ecclesia & gerere, aut reliquarum Ecclesiarum Episcopis tyrannicè imperare, leges præscribere atque onera imponere, multò minus iura Imperatorum inuadere ausi fuerunt, aut si tentarunt istiusmodi aliquid, cohibiti sunt refragantium Episcoporum authoritate, & Imperatorum potentia, qui inde usque à Carolo Magno antecessorum suorum exemplo, non solùm reliquarum, sed uel ipsius Romanæ ecclesiæ & creabant Pontifices atque Episcopos, & loco atque dignitate sua indigna facientes rursus deponebant, suffectis in eorum locum alijs: Synodos etiam ipsi & Concilia conuocabant, nec concedebant Pontificibus Romanis, licet ualdè reluctantibus, ut ipsi uel indicerent, uel regerent & gubernarent Synodos, sub prætextu iuris alicuius, uel authoritate regia aut prætoria, uel sine authoritate & consensu Imperatorum & aliorum Episcoporum quidquam statuerent aut definirent. Imò ipsi Imperatores sæpè celebrarunt in Germania & Italia Synodos Pontificibus Romanis non consultis, multò minus adhibitis. Intelligebant siquidem prudentissimi Christianissimiq; Principes, & ambitio Romanorum Pontificum satis docebat eos, quantum ad Ecclesiæ & Imperij tranquillitatem ac stabilitatem referret, Pontifices Imperatoribus subditos atq; obnoxios esse, ne abiecto iugo, eniti eo possent, quo contenderent, & non solum politicos magistratus pedibus suis conculcarent, sed & diuina ac humana cuncta permiscerent. In hac uerò tertia Periodo Antichristus cauda sua (sic enim D. Ioannes in Apocalypsi eum depingit) ipsas cœli stellas tetigit & eas deturbare molitus fuit. Neq; enim solùm iam, quod media parte secundæ Periodi euoluta facere cœperat, caput suum extulit supra omnes alios toto orbe Christiano Pastores, sed ueluti summus orbis totius Monarcha seu Dictator quidam, sibi soli arrogauit potestatem constituendi & inuestiendi Episcopos, cæterosq; prælatos Ecclesiasticos, conuocandi Concilia & Synodos, ijsq; præsidendi, & ibi pro sua libidine decernendi controuersias, præscribendiq; religionis formulas: Verùm etiã summa audacia in politicum imperium irrupit, sibiq; regna mundi arrogauit, & ea ademit rursusq; distribuit, quibuscunq; libitum fuit. Imò quasi nihil aut parũ hoc esset, uoluit ipsos Imperatores, Reges & Principes, à sese, Dominos scilicet à seruis, regnorũ possessionem petere & accipere: quin leges præscripsit Imperatoribus ac Regibus, à quibus ipsi huc usq; leges acceperant, easq; citra ullam tergiuersationem ad amussim seruare præcepit: causarum etiam politicarum cognitionem & determinationem sibi soli uendicauit, gloriatusq; est insuper in scrinio sacri pectoris Romani Episcopi omnia iura contineri, iusta omnium condita esse, nec eum religione mendacij adstringi posse: proinde debere cunctos homines pro legibus habere

bere quæcunque ipse dixerit. Qui quid aduersus Romanum senatum & Episcopum sese extulerit, contundendum esse decreuit: se enim esse Regem Regum & Dominum dominantium: se, quiquid Christus possit, posse: se omnia & supra omnia esse: sibiq; omnem potestatẽ datam esse tam in cœlo quàm in terra; & quamuis multa millia animarum ad infernum detrudat, à nemine tamen propterea se iudicandũ esse, quum ipse sit iudex constitutus omnium. Hac uerò effreni audacia atq; impudentia collum suum iugo Imperatorum penitus subtraxit, & è contra Imperatorum colla, non dicam iugo, sed pedibus suis subiecit, atq; Monarchiam (monstrum horrendum, ingens) ex politico & Ecclesiastico regimine mixtã constituit, faciemq; Imperij Romani prorsus mutauit, seseq; supra omne quod dicitur Deus exaltauit. Hoc pacto igitur Imperatores, Reges & Principes omni sua potentia & authoritate spoliati, Pontificum Romanorum Vasalli & quasi satellites facti sunt, quorum deinceps officium esset Pontificibus præstò esse, & ad eorum iussa Papacæsareatũ contra hostes externos propugnare, ac prouidere sedulò, ne quid domi detrimenti caperet: arma etiam, ad ipsorum iussa, quoties opus esset, & contra quos illi uellent, stringerent. In hac igitur eminentia constitutus Antichristus, introduxit in hoc nouum suum & monstrosum regnum, ad priores idololatrias, nouum & prioribus seculis incognitum Deum Panaceum, quem sacræ literæ Deum Maozim nominant, eiq; peculiare festum, magna cum solennitate & reuerentia celebrandum, instituit. Hic nouus Deus occupauit in Ecclesia omnem cultum adorationis & uenerationis soli Deo debitum, omniumq; oculos & mentes à uerò Deo ad se pellexit. Hoc sese in processionibus & theatrica Missa ostentante, conticuit uox doctrinæ. Hic Deus Ordinis ecclesiastici dignitatem euexit, opes auxit, regnum muniuit. Hic denique Deus nouus triticeus in Ecclesiam Ceremonias nouas inuexit & ueteres ita confirmauit, ut hæc zizania agrum Domini penitus occuparint, & semen uerbi Dei oppresserint atque suffocarint. Ecclesiastici enim uiri, magna dignitate præfulgentes, turpe iudicarunt sibi uerbum Dei plebi ignobili annunciare: eo igitur eiusq; studio prorsus à se reiecto, uacarunt tantum istis externis ritibus & ceremonijs, quarum histrionica administratione, omne tempus, sacris conuentibus, doctrinæ & precibus destinatum, contriuerunt & perdiderunt. Populus autem splendore Ceremoniarum captus & dementatus, doctrinã de articulis fidei, ut non audiebat, ita etiã non magnopere curabat uel audire expetebat: hac persuasione occæcatus, quòd externorum rituum exercitijs Deo facilimè recõciliari, eiq; abundè seruire posset. Accidit igitur plebi, quod cæcis plerunq; usu uenire solet: nam oculis uel caligantibus, uel penitus extinctis, reliqua etiam membra nihil rectè agere ualent, sed errant atq;

impingunt quocunque se moueant. Prodijt & nouum doctrinæ genus, quod Scholasticam doctrinam appellant: id doctrinam traditam in scriptis propheticis & Apostolicis de peccato, de lege, de iustitia coram Deo, deque operibus bonis prorsus aboleuit, & quæ uestigia exiguæ erga Verbum Dei reuerentiæ restabant adhuc, penitus extinxit, & in hominum animis deleuit: è contra autem philosophiam humanam, inprimisque Aristotelicam, in ipsa adyta ecclesiæ intromisit, & in supremo gradu & throno ceu Reginam quandam collocauit: nihilque omninò non solùm in secunda Periodo, sed initio quoque huius tertiæ tam uisum fuit hominibus impium, blasphemum, ineptũ & erroneum, quod præclari & eximij illi, si Dijs placet, Theologi, suis subtilitatibus, argutijs, distinctionibus, sophismatis, exceptionibusque non ausi sint palàm propugnare ac defendere.

Cùm igitur res Ecclesiæ simul & Imperij afflictissimæ essent, & sub Antichristi immani tyrannide, ceu pondere grauissimo, depressæ laborarent, secuta est quarta & ultima Periodus circa annos supra mille quingentos: cuius mox principium faustum ac felix fuit Ecclesiæ. Deus enim ex immensa gratia eius misertus, per præstantes aliquot uiros in Germania & Heluetia densissimas has nebulas & obscurissimas tenebras discussit, & uerbi sui clarissimam lætissimamque lucem, quæ prorsus extincta atque sepulta in priori Periodo iacuit, reddidit, eaque totum illustrauit mundum. Sed non perpetuum fuit gaudium hoc quod pij conceperunt inde: nam Antichristus, qui tenebras amat instar noctuæ, lucem hanc ferre non potuit, totisque uiribus eam rursus extinguere conatus fuit, atque ideò proditiones, parricidia, incendia, cædes & bella contra Ecclesiam mouit, & tantùm non summa imis miscuit. Durat hoc bellum bestiæ cùm Ecclesia hodie adhuc, & subinde maioribus resumptis uiribus redintegratur, durabitque usque ad finem quartæ huius Periodi, elapso nimirum quadringentorum annorum, qui adhuc reliqui sunt, spatio, quem ego terminum mundo constitutum esse à Domino existimo. Quadratus enim numerus perfectus est & ad æquilibrium factus. Sperare tamen pij debent Seruatorem, iuxta suam promissionem, tempus hoc contracturum & abbreuiaturum propter electos, quorum salus & Antichristi impiorumque pœnæ finem mundi accelerando, hunc constitutum terminum aliquot seculis anteuertent.

Ecce igitur, Generosissime Clementissimeque princeps, ut obscurata fuerit paulatim aurea primitiuæ Ecclesiæ facies, & ut pedetentim omnis generis errores ac superstitiones irrepserint, donec tandem in corruptissimum deploratissimumque statum res eius deductæ sint. Quamuis autem primitiuæ illius Ecclesiæ facies nonnihil his postremis temporibus sponsæ Christi restituta sit, sicut diximus, grauissimas tamen

afflictio-

afflictiones patitur ab ijs qui eam rursus ui corrumpere ac uiolare conantur: in quibus illa gemens ac plorans te respicicit, tibiq; sanguine iunctos Illustrissimos Principes D.D. Fridericũ Palatinum Comitem, & Christianũ Saxoniæ Ducem Electores, de quibus, ob præclara pietatis aliarumq; uirtutũ specimina, ingentia & tantum non aureos montes sibi pollicetur, foreq; confidit, ut auxilium uestrum pręsentissimũ breui experiatur: quæ spes eam ne fallat uobis etiã atq; etiam est enitendum.

Etsi uerò hæc quæ hucusq; à me cõmemorata sunt ita se habeant, sicut longa demõstratione ex uulgò receptis approbatisq; historijs probari possent, subinde tamen Pontificij uetustatẽ suę religionis crepant, & nobis, qui Euangelij doctrinam puram & orbi initio quartæ & ultimæ periodi redditam profitemur, nouitatem obijciunt, ut sub hoc fuco suas superstitiones, idolomanias, errores & immanem tyrannidem hominibus commendent, in nos autem odium simpliciorum concitent. Collegi itaq; ego ab aliquot iam annis Opus, in quo demonstro ex probatis historijs Originem Papatus ueram, ita quidem ut quiuis intelligere queat, in uera primitiua Ecclesia nulla omninò eius uel exigua uestigia extitisse, sed, si quàm longissimẽ retro spiciamus, paulo ante Gregorij M. tempora primò eius quasi semina sparsa, quæ mox radices agere & paulatim succrescere cœperint, donec tandem in immensum excreuerint, & agrum Dominicum longè lateq; occuparint. Huius Operis primam partem sub felicibus auspicijs Illustrissimi Principis Friderici Palatini, C. T. amitini in lucem prodire uolui: quæ complectitur Originem ac progressum templorum & rerum omnium ad Templa pertinentium. Nunc prodit altera pars, de Origine ac progressu Monachatus & Ordinum Monachorum Equitumq; militarium penè omnium, qui quidem apud auctores extant. Hoc autem uitæ genus caret in uniuersum Dei mandato: habuitq; suas etiam Periodos, ut cætera. Cœpit enim circa annos nati in carne filij Dei 300. Initia eius ualdè fuerunt exigua: progressus mediocres: incrementa uerò largissima, sic ut intra spatium ducentorum quinquaginta annorum circa medium Periodi tertiæ, Mendicantium saltem Monachorum Conuentus, quorum quidem ratio iniri potuit 15000. instituti sint, nulla reliquorũ Ordinum ratione habita. Et habet hodiernus Monachismus cum ueteri illo seu primo nihil omninò commune, quod in his libris copiosè ac solidè demonstratur.

Hanc uerò partem alteram laborum meorum Tibi, Illustrissime Clementissimeq; Princeps MAVRITI, nuncupo & quodammodo consecro. Quod ut facerẽ rationes me multæ & graues mouerunt: quarum nonnullas commemorare libet, ne cui temerarius & impudens uidear qui Principi Generosissimo, meorum studiorum fœtus, fortassis im-

maturos adhuc neq; satis elaboratos, offerre audeam. Vbi primo loco ingenuè fateor, huius consilij mihi rationē non postremam fuisse, quòd uel ex tui nominis augustissimi mentione authoritatem aliquam huic libro meo accessuram scirem. Quam occasionē nullo modo negligere debui, siquidem ex meis laboribus aliquē saltem ad Ecclesiam communem fructum redire cupio: non ignorans interim quot & quàm graues hic liber sit subiturus censuras, non Pontificiorum modo, sed aliorum etiam, eorum in primis, qui quum ipsi nihil prorsus laude dignum faciant unquam, in aliorum tamen laboribus arrodendis & insectandis nimiùm sunt strenui & impudentes. Maximam autem Celsitudo tua non solùm apud nostram, sed apud alias etiam gentes consequuta est existimationem generosissima ac propè diuina indole, qua, sicut constanti fama & multorum præstantium uirorum sermonibus atque literis celebratur, in tam tenera ætate, in doctrina syncerioris religionis, præsertim uerò humanioribus literis ac disciplinis, tantos progressus fecisti, ut eximè docti uiri summopere admirentur, sibiq; de C. T. multa eaq; maxima polliceantur, foreq; confidant, ut breui Germania te Principem Christianissimum excellentissimumq; habitura sit. Ac si rem diligenter mecum reputo, incertus sum maioremne laudem & gloriam Illustrissimus Princeps D. GVILIELMVS parens tuus mereatur, qui te præceptis institutisq; non solùm liberalium artium ac disciplinarum, sed religionis quoque syncerioris abundare uoluit, ideoq; te doctissimis pijssimisq; præceptoribus erudiendum tradidit: an Celsitudo tua, quæ se erudiri patitur. Reperias enim multos Principes, qui disciplinas honestas, ac præsertim religionem ad se suosq; non multum pertinere arbitrentur: proindeq; non solùm ipsi arma, canes, equos, accipitres, aleas, similesq; res ludicras tantum tractant, sed etiam suos liberos à teneris unguiculis ijsdem assuefaciunt. Longè alia mens est C. T. parenti Clarissimo, qui hac in re, sicut in multis alijs Regi regum obtemperat, qui præcepit, ut Reges ac principes populi sui, eorumq; liberi, Legis suæ librū semper penes se habeant, & in eius lectione quotidiè exerceantur. Egregiè quoq; imitatur Ethnicorum sapientissimos ac potentissimos Reges ac Principes, qui plerunque filijs suis præceptores dederunt Philosophos, sibijpsis quoq; frequenter eos accersiuerunt, quos eruditione & longo rerum usu præ alijs excellere uidebant. Sic Anaxagoram Pericli, Dioni Platonem, Italiæ Principibus Pythagoram, Athenodorum Augusto Cæsari familiarissimos fuisse legimus. Et Philippus Macedo Alexandrum filium ab Aristotele Philosophorum principe institui uoluit. Scipio Aphricanus autem præceptorem habuit Panætium, cuius hodie etiam celebratur sententia ista, quam Principes uiri perpetuò meditari debent: Vitam hominum ex

improuiso

improuiso assidua & propè quotidiana pericula ferre, ad quæ cauenda animo semper intento esse oporteat, ut sunt athletæ: sicut enim illi in certamine caput manibus oppositis, quasi uallo muniunt: ita animus sapientis aduersus petulantias iniuriarum, ictusq; fortunæ debet esse erectus, arduus, septus, ne qua in re incursio repentina imparatis & non protectis nobis oboriatur. Requirit his uerbis Scipio ad cauenda aut fortiter ferenda pericula sapientis animum: Vera autem sapientia ex Verbi Dei ac bonarum disciplinarum fontibus hauritur & acquiritur. Proindeq; Plato etiam rectissimè monuit apud Principes cumprimis philosophandum esse, ut eorum animi informentur & curentur, quos aliquandò pro multis solicitos esse, multis item sapere, & multis ius dicere oporteat. Non minorem uerò laudem C. T. meretur, quæ sese in tenera illa ætate institutioni patienter subijcit. Sunt enim multi Principum filij, qui institutionem paulò seueriorem nullam omninò admittunt, & si uel paululum stimuli illis addantur, calcitrant. Felicem igitur, quin terq; quaterq; beatam Hassiam, quæ aliquando talem habebit Principem rectorē & gubernatorem. Quæ quum ita sint, mihi dubium non est, quin hoc opus meum ob talem tantumq; patronum multis eò gratius, & à maleuolorum morsibus tutius futurum sit. Altera Dedicationis huius causa est, quòd inter clarissimam domum Hassiacam & patriam meam, Tigurinam Rempublicam, inde à Magno illo PHILIPPO C. T. auo, nunquā satis laudato Principe, usq; ad hæc tempora, summa semper coniunctio & amicitia fuit, quam ille sanctissimæ memoriæ Princeps hac una in re, ut cætera omnia omittam, manifestissimè declarauit, quòd in Conuentibus aliquot Imperij causam nostrarum Ecclesiarum strenuè fortiterq; defendit, & in condemnationem seu proscriptionem earum, inaudita nec prius cognita causa, contra ius gentium omniumq; populorum, consentire noluit. Intellexit enim acri illa, qua à summo Principe Deo donatus fuit, prudentia, non hominum, sed Dei proscribi ueritatem, quam nostræ Ecclesiæ, inde à principio reformationis, docuerunt, & in huncusq; diem constanter profitentur atq; docent. Hanc amicitiam C. T. parens, laudatissimus Princeps, D. GVILIELMVS constantissimè semper fouit & aluit. Quemadmodum igitur Tu paterni Principatus hæres eris unicus, sic te rogamus humiliter, ut eandem tibi à maioribus tuis quasi per manus traditam, & tanquam hæreditario iure relictam clementer accipias, foueas & constanter in ea perseueres. Quod nostram Ecclesiam & Rempublicam attinet, de earum erga C. T. propensissima uoluntate & amore ne dubites, nostræq; erga te obseruantiæ summæ chartaceum hoc munusculum aliquod saltem signum seu testimonium esse patere. Tertia causa est, materia horum librorum, sicut & totius nostri Operis. Plurimum enim

refert, Principes, quos Deus suæ Ecclesiæ nutritios constituit, originē, progressum & incrementa Papatus probè cognita habere, ut intelligāt, nulla omninò fundamenta, imò ne quidem uestigium aliquod habere in Verbo Dei ac ueræ primitiuæ Ecclesiæ doctrina & exemplo, sed demúm ruentibus in Ecclesia cunctis in peius emersisse, & paulatim temporis progressu aperta ui artibusq; miris confirmatū ac stabilitum esse: ideoq; in propulsandis Antichristi regni tenebris uigilantiores, in defendenda autem Veritate & Verbi Dei doctrina pura constantiores atq; alacriores sint. Ad quam uirtutem Te, Princeps clementissime, excitare debet non solùm sanctissima memoria PHILIPPI aui tui, qui magno cum uitæ & fortunarum suarum omnium periculo ueritatis Euangelicæ patrocinium fortiter suscepit, atq; infelicissimæ litis Eucharisticę componendæ cupidissimus fuit, ut maioribus uiribus Antichristi conatibus Germania obuiam ire & resistere posset, & nunc in cœlis propterea cum electis æternis gaudijs fruitur: sed etiam exempla Illustrissimorum Principum qui adhuc in uiuis sunt, tuæ Celsitudinis nimirum parentis GVILIELMI, patruorum Ludouici, Philippi & Georgij: deinde fortissimi herois Casimiri & Friderici amitini tui Palatinorum Comitū, qui omnes afflictissimæ Ecclesiæ Christi nullo in loco desunt. Inprimis uerò ob oculos tuos semper uersetur Serenissimi Regis Nauarræ Henrici C. T. cognati exemplum, qui in Galliæ regno, pro Ecclesiæ ueræ defensione, mille periculis caput suum fortissimè obijcit. Sed arbitror satis multas causas me attulisse, ob quas libros hos Clementiæ tuæ dedicare ausus fuerim. Superest ut C. T. hoc meum, imò totius Ecclesię Tigurinæ summæ erga C. T. obseruantiæ signum benigno uultu accipere dignetur. Deum Patrem Domini nostri IESV CHRISTI, à quo solo omne bonū proficiscitur, rogo supplex, ut Celsitudinē tuam, unà cum Illustrissimo Parente, Patruis, totaq; adeò Hassiaca domo, hoc ultimo mundi senescentis tempore, inter grauissimos & horribiles Antichristi aduersus Ecclesiam conatus & undiq; imminentia pericula, seruet, gubernet, tueatur, & consilia uestra ad Germaniæ salutem & Ecclesiæ suæ conseruationem clementer suo spiritu regat, Amen. Datæ Tiguri primaria Heluetiorum urbe 3. Calend. August. anno nati in carne Filij Dei M. D. LXXXVIII.

T. Clementiæ

obseruantissimus

Rodolphus Hospinianus Tigurinus.

ROD. HOSPINIANVS beneuolo Lectori S.D.

Væ ratio Athenienſes olim mouit, vt cùm publicis execrationibus ſancirent, ne quis vlli vnquam viæ ignaro indicium denegaret: eadem & ego adductus difficilimum & laborioſiſsimum Opus, Originem & progreſſum omnium errorum qui in Eccleſia Chriſti exorti ſunt, ad cœleſtem patriam in terris tendentibus demonſtrando, aggreſſus ſum. Nam ante annũ typis euulgaui primam huius Operis partem, De Origine Templorum, & rerum omnium ad templa pertinentium, vt ſunt, Altaria, ταμεῖα *ſeu Ædiculæ ſacramentariæ, Imagines, Lucernæ & Lampades, Organa muſica, Anathemata variaq́ ornamenta, Aqua luſtralis, Campanæ & preces ad earum pulſum inſtitutæ, Cœmeteria, Sacella, Oſſaria, Conſecrationes ſeu Dedicationes variæ & Bona eccleſiaſtica. Nunc in lucem prodit altera pars, De Origine & Progreſſu Monachatus & Ordinum Errorumq́ Monaſticorum, nec non & Equitum militarium omnium ferè, quorum quidem aliqua apud auctores fit mentio. Reliquæ ſunt octo adhuc aliæ Operis noſtri partes, quas ſuo tempore luce donare ſtatui. Rogo autem Lectorem beneuolum, ne fortè me leuiorem in promittendo, vel malignum in præſtando, aut ſegniorem in pertexendo hoc Opere iudicet, ſi totum non ſtatim abſolutum ac perfectum exhibuero. Tot enim tamq́ moleſtiſſimis occupationibus diſtineor, vt non niſi ſubciſiuis, iiſq́ incommodis horis, cum valetudinis meæ non leui iactura, huic operi vacare liceat: quibus ſi me Deus vel parùm laxaret, nam vt planè exoluar non poſtulo, ſpei & expectationi multorum citius fortaſſe ſatisfacerem: interea agendum vt quimus, quando, vt volumus, non poſſumus. Vale.*

INDEX AVTHORVM QVI IN HIS LIBRIS CITANTVR.

Bdias Babylonius
Adelhelmus Durotellus
Adon Vienensis
Adrianus Daman Gandauus
Adrians Iunius
Aelianus
Aelius Spartianus
Aeneas Syluius
Alanus de Rupe
Albertus Argentinensis
Albertus Castellanus
Albertus Cranzius
Albertus Magnus
Albertus Montalnus
Albertus Pighius
Alcimus Auitus
Alexander ab Ales
Alexander ab Alexandria
Aloysius Lippomanes
Alphonsus Aluarez Querrero
Alphredus Mamelsburgensis
Alnearij Romani author
D. Ambrosius
Andreas Hyperius
Andreas Osiander
Annius Viterbiensis
Annonius
Anshelmus Cantuariensis
Anshelmus Ryd.
Antonius Bonfinius
Antoninus Florent. Archiepis.
Appendicis ad August. lib. de Hæresibus, author
Apuleius
Aristoteles
Aristophanes
Arnoldus de villa Noua
Ascensius
D. Athanasius
Auctor Comment. aduersus Machiauellum
Aulus Gellius
D. Aurelius Augustinus

B.

Bambergensis historia
Baptista Mantuanus
Bartholomæus Georgeuiz
Bartholomæus de Pisis
D. Basilius Magnus
Beatus Rhenanus
Beda Venerabilis
Benedictus Nursinus
Bergomensis
Bernardus Girardus
Bernardus Iustinianus
Bernardus Olerius
D. Bernhardus Claraual.
Bernhardus Luzenburgius
Blasius Melanesius
Boethius
Bonauentura de Balneo regio
Bonauentura Patauinus
Bonifacius Ferrarius
Bruti Fulminis author

C.

Cæcilius Cyprianus
Cælius secundus Curio
Cælius Rhodiginus
Caius Iulius Cæsar
Cardinalis Alexandrinus
Carolus Magnus
Carolus Pharnandus
Cathalogus testium veritatis
Centuriæ Magdeburgensium
Christianus Franken
Christianus Massæus
Christianus Vrstisius
Chronicon Aeditui
Chronicon Cassinense
Chronicon Coloniense
Chronicon Chronicorum
Chronicon de Ducibus Bauariæ
Chronicon Flandriæ
Chronicon Hirsaugiense
Chronicon Holsatiense
Chronicon Iscanense
Chronicon Londinense
Chronicon Mersburgense
Chronica Prutenica
Chronicon Quendelburgense
Chronicon Saxoniæ
Chronicon ordinis Teuthonici
Claudius Paradinus
Clemens Alexandrinus
Colmariensium Dominicanorum annales
Comment. de statu Relig. & Reip. in Gallia author
Conciliorum tomi
Conradus Gesnerus
Cornelius Agrippa
Cyrillus
Cyrillus Carmelita

D.

R. Dauid Kimhi
Decretales Epistolæ
Des. Erasmus Roter.
Desiderius Longobardus
Dicæarchus
Dieghus Payua
Diogenes Laertius
Diogenes Cyzicenus
Dionysius Areopagita

E.

Ealredus Rhieuallensis abbas
Ecclesiasticæ hierarch. author
Ecclesiarum reformatarum in Gallijs, historia Gallica
Effrem
Ekardus Sangallensis
Epiphanius Cyri Episcopus
Euagrius Presbyter
Eusebius
Euthimius monachus Zygadenus

F.

Fasciculus speculi hierarchiæ Ecclesiasticæ
Felix Fabri
Felix Malleolus
Festus Pompeius
Flores Temporum
Franciscus Antracinus
Franciscus Irenicus
Franciscus Modius
Franciscus Philelphus
Franciscus de Puteo
Fulgentius
Fulgosus

G.

Gabriel Symeon
Gasparus Bruschius
Gasparus Peucerus
Gelasius Papa
Geminianus
Georgius Buchananus
Georgius Cassander
Georgius Fabricius
Georgius Genebrardus
Georgius Lilius
Gerardus à Nazareth
Gigas
Gilbertus Cognatus
Glossa iuris
Gratianus
Gregorius Mangolt
Gregorius Magnus
Gregorius Nazianzenus
Gregorius Nyssenus
Gregorius Turonensis
Guido Bonatus
Guilhelmus Conuentre
Guilhelmus Durandus

Guilhel-

Richardus Leimham
Richardus Maydescon
Richardus de Mediauilla
Richardus Ridder
Robertus Barns
Robertus Gaguinus
Robertus Ormeskircus
Rogerus de S. Iuone
Ruffinus
Rupertus de Rusia
Rupertus Tuitiensis

S.

Sabellicus
Scalæ Dei author
Sebastianus Franck
Sebastianus Munsterus
Sibertus de Bekea
Sigebertus, & eius cōtinuator
Socrates historicus
Solinus
Sozomenus
Stanislaus Hosius
Stella
Stephanus Hardungus
Strabo
Suidas
Supplementum Chronicorum
Syluester Gyraldus
Symeon Metaphrastes
Synesius

T.

Tertullianus
Thalmudistæ
Theodomarus abbas
Theodoretus
Theodorus Gaza
Theodoricus de Appoldia
Thomas de Aquino
Thomas Ecklestonus
Thomas Naogeorgus
Thomas Scropus
Thomas Vualdenus.
Titus Liuius

V.

Valentinus Munzer
Valerius Maximus
Varro
Vilibaldus
Vincentius Bellouacensis & eius Continuator
Vincentius Lirinensis
Vlricus de Vrinaria
Vocabularium vtriusq; iuris
Vrspergensis & illius Paralipomena
Vulteius Remensis
Vualafridus abbas Augiensis
Vualdenses
Vuernherus Roluink
Vuicleuus
Vuitikindus

Z.

Zonaras

INDEX RERVM ET VERBORVM INSIGNIVM COPIOSVS, QVAE IN HIS LIBRIS DE *Monachatu dilucidè & doctè explicantur.*

A

B

C

E Ebracum

E

F

Fratricelli

K

N

Presbyte-

Q

R

V

W

X

Z

INDEX LOCORVM SACRAE SCRIPTVRAE VTRIVSQVE TESTAMENTI, QVOS vel author ipse in his libris exponit, aut ab aduersarijs, alijsúe expositos citat.

FINIS.

DE ORIGINE ET PROGRESSV MONACHATVS APVD IVDAEOS, ETHNICOS ET TVRCOS, LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

De significatione vocum Monachi, Religiosi, Θεραπευτȣ̃, Ἀσκητȣ̃ & Clerici.

VOCES Monachi, Monachatus, & similes, quæ subinde in his libris occurrent, enucleare non institueram, quia Grammatices propria est tractatio ista, ac propterea quia fastidij plenior, præcipuè quùm nomina hæc omnibus sint notissima, præterire eam visum fuerat. Sed ab hoc instituto, reuocarunt me tùm variæ etymologiæ, à varijs proditæ, tùm omnium penè eorum, qui de re quapiam Commentarios scripsere, consensus, quos à vocum finitione auspicatos ferè video, vt lectori constaret qua de re institueretur Oratio. Vnde rectè & prudenter dixisse ille quibusdam videtur: εἰς τὸ ὀρθῶς διδάσκειν, δεῖ πρῶτον ἐξετάζειν τὰ ὀνόματα.

Μοναχὸς igitur Græca vox est, & significat hominem solitarium, qui vitæ solitariæ genus elegit, & alio etiam nomine, sed idem significante, Μοναστὴς dicitur. Vnde D. Hieronymus ad Paulinum, Monachum in vrbibus commorantem, & inter homines viuentem, nequaquam suo nomini respondere scribit. Si cupis, inquit, esse quod diceris Monachus, id est, solus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum? Et ad Rusticum in eandem sententiam ait: Quid desideramus vrbium frequentiam, qui de singularitate censemur? Ad quæ verba Erasmus annotans, Nam hinc (inquit) Monachi vocabulum, quasi dicas, vnum aut singularem. Nomen autem inde sumptum, quòd olim pij quidam homines, partim non ferentes gentilium in Christum blasphemias, partim afflicti ab inimicis Christianæ fidei, profugerent aliquò in vastas solitudines, atque ibi viuerent: alij gregatim, quos Cœnobitas vocant: alij semotim, quos appellant Anachoretas. Hæc ille. Et Antonium Eremitam dixisse accepimus, lethalem esse piscibus extra vndas conuersationem: neq minus Monachum in periculum cœlestis vitæ, & professionis sanctioris amittendæ venire, si nomini suo non satisfaciens, moras in vrbibus trahat. Habitarunt igitur à principio non in vrbibus, sed in desertis ac solitudinibus tam Cœnobitæ, quàm Eremitæ, ac procul erant remoti à cæteris hominibus, qui hoc illorum institutum non sequebantur, vnde & Monachi nomen eis inditum fuit. Progressu verò temporis, tepescente eorum pietate ac remittente feruore pristino, in vrbes, contra nominis sui professionem, commigrarunt. Ac testatur sanè Ambrosius epistola 82. ad Vercellensem ecclesiam, Eusebium eius loci Episcopum, qui circa annos Christi 360. floruit, primùm in Occidente Monasteria in ciuitates introduxisse. *Μοναχὸς quid significet.*

Canonistæ ex Can. Placuit. § Agnoscat. 16. quæst. 1. Μοναχὸν dictum putant composita voce ἀπὸ τȣ̃ μόνον et ἄχος, quod non tristem hominem, vt dicto Canone explicatur, sed ipsam tristitiam & dolorem, imò pestem præsentissimam significat. Quæ sanè vera est hoc tempore Monachorum etymologia. Sunt enim illi reuera non solùm sibiipsis, intemperantissima sua vita, sed etiam pestifera doctrina & superstitionibus varijs toti mundo pestis vnica: quod etiam ex veteri Epigrammate intelligi potest, quod ita habet:

> Vos Monachi, vestri stomachi, sunt amphora Bacchi,
> Vos estis, Deus est testis, deterrima pestis.

Sunt alij qui dicunt syllabam χος Epenthesim tantum esse ad vocem Μόνος, à qua fiat de-

rinatio vocis Μοναχὸς. Potius autem παραγωγῆς est terminatio illa. Sunt denique, qui volunt compositum esse hoc nomen ex μόνος & εὐχὴ, quòd soli nimirum orent. Qua ratione Seruator noster omnes suos fideles Monachos efficere voluisset, quando dixit: Tu cum precaris, introito in conclaue tuum, & clauso ostio tuo precare patrem tuum qui est in occulto: & pater tuus qui te aspicit in occulto reddet tibi in propatulo. Meritò igitur hæc etymologia, vt ridicula, à nonnullis reijcitur, sicut et alia eiusdē pretij quæ extat in Vocabulario vtriusque iuris Mediolani anno 1520. excuso, cuius author vult, Monachum dici à Monos, quod est Vnus, & Icos Custos, quòd vnius animæ custos sit.

Monachus quid sit Augustino.

D. Augustinus verba illa Dauidis Psalmo 123. explicans: Ecce quàm bonum & iucundum est, vt cohabitent fratres & sint vnanimes: nihil aliud significare vult Monachum, quàm hominem in vnitate, & communitate cum alijs eiusdem instituti viuentem, vt cum illis omnibus vnum cor habeat, & vnum ac solum hominem faciat. Quare & nos (inquit) non appellemus Monachos, cum dicit Psalmus: Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum? Μόνος enim vnus dicitur, & non vnus quomodocunque, nam & in turba est vnus, sed vnà cum multis vnus dici potest: Μόνος non potest, id est solus: Μόνος enim vnus solus est. Qui ergo sic viuunt in vnum, vt vnum hominem faciant, vt sit illis verè quod scriptum est, Vna anima & vnum cor, multa corda, sed non multæ animæ: multa corpora, sed non multa corda, rectè dicitur Μόνος, id est vnus solus. Secundum hanc autem interpretationem Augustini nomen Monachi non Eremitis, sed Cœnobitis, imò omnibus fidelibus conueniret, qui Spiritu Dei renati, in vrbibus, vicis & priuatis ædibus vnitati Spiritus, Christianæ charitati & concordiæ student, quam non solum Dauid hoc loco commendat in fratribus, sed sacræ literæ paßim, in primisque Christus Seruator à suis fidelibus requirit.

Monachus quid sit Dionysio Areopagitæ.

Author Ecclesiasticæ hierarchiæ, quæ falsò Dionysio Areopagitæ adscribitur, cap. 6. dicit, Monachos vocari inde, quòd rebus diuisibilibus relictis, Monadi, hoc est Deitati soli placere studerent. Sic enim inquit: Μοναχοὶ ὀνομάζονται, ἐκ τῆς ἀμερίστου καὶ ἑνιαίας ζωῆς, ὡς ἑνοποιούσης αὐτοὺς ἐν ταῖς τῶν διαιρετῶν ἱεραῖς συμπτύξεσιν, εἰς θεοειδῆ μονάδα καὶ φιλόθεον τελείωσιν. Et aliquantò post: Ἀπείρηται τρόπῳ παντὶ τοῖς ἑνιαίοις μοναχοῖς, ὡς πρὸς τὸ ἓν αὐτῶν ὀφειλόντων ἑνοποιεῖσθαι, καὶ πρὸς ἱερὰν μονάδα συνάγεσθαι.

Monachus quid significet Pyamoni Abbati.

Pyamon quoque Abbas in Ægypto apud Caßianum Collationis 18. cap. 5. Monachos inde dictos indicat, quòd à matrimonijs abstinerent, & à parentum mundique conuersatione secederent, quæ soli Deo per contemplationem inseruire possent. Iuxta hanc verò interpretationem, soli illi essent Monachi, qui vitæ contemplatiuæ student: quales fuerunt Ægypti plerique omnes: postea Benedictini, Cistercienses, Cluniacenses, Camaldulenses, Vallis Vmbrosæ, Syluestrini, Grandimontenses, Carthusiani, Præmōstratenses, Eremitæ omnes, et similes: excluderentur autem ab hoc nomine omnes Equites seu milites sacri, Dominicani, Franciscani, & plures alij, hodieque Iesuitæ, qui non soli contemplationi insistunt, sed toti in actione versantur, totum orbem peragrantes, Collegia instituentes & Sacerdotes concionando alijsque officijs adiuuantes. Hoc igitur Thomas de Aquino, Bonauentura alijque animaduertentes, posteriores hos non Monachos appellarunt. Et rectè quidem, non enim secundum veram & genuinam huius nominis significationem, in solitudinibus, extra consortiū hominum, habitant illi, sed in medijs vrbibus, in foro, in vicis, in compitis, in castris, & inter armatorum acies circumuolitant, in aulis Principum, in curijs senatorum versantur, denique in ipsa quoque gynæcea & penetralia mulierum vsque perreptant. Deinde, neque secundum Augustini etiam interpretationem hoc nomen eis conuenit: nam in cœnobijs seu monasterijs illorum maximè dissidia, lites, iurgia ac simultates vigent. Tertiò, τὰ διαιρετὰ, hoc est diuisibilia, opes scilicet, honores, diuitias mundumque adeo ipsum non reliquerunt, sed his ipsis, tanquam corui rapaces, vel soli inhiant ipsi: dum paræciarum redditus & decimas intercipiunt: sacra omnia vendunt, & à mortuis etiam tributum exigunt, quod olim gentes extremæ sorditiei et rapacitatis indicium esse putarunt, adeoque vulgari prouerbio notarunt. Neque Monadi, id est, diuinitati soli inseruiunt: vnde nomen Monachi deriuatur, secundum Ecclesiasticæ

hierarchiæ

hierarchiæ authorem, sed potius mundo, ventri, & carnis suæ voluptatibus. Negent ista ab se fieri, si possunt. Sed negare non possunt, cum ista in omnium conspectu fiant, & iam pridem tota hæc mundi machina sub illorum flagitijs, ceu pondere grauißimo depressa, laboret.

Regulares & religiosi dicuntur etiam Monachi.

Thomas igitur & Bonauentura, eos Regulares & Religiosos *appellarunt. Regulares quidem, quòd Regulæ certæ viuendi, non quidem Christi, qua omnes obligamur, quæque vna nobis ad bene beatéque viuendum, & ad salutem æternam consequendam sufficere debebat, sed vel Dominici, vel Francisci, vel ficti cuiusdam Augustini, vel Ignatij Loylæ, vel similium hominum superstitiosorum addicti sint. Religiosos verò, quòd videri velint, quasi soli sese totos seruitio Dei mancipauerint, quum nihil sit minus. Facilè tamen ego hoc nomen eis concesserim, si pro superstitioso, timido ac hæsitabundo accipiatur; quo sensu Terentius in Heautontimor. eo vtitur.*

Latini Monachi nomen retinuerunt: non tamen id ante Ambrosium & Hieronymum apud Latinum authorem facilè reperies: quòd hoc vitæ genus Europæis ante horum tempora ferè incognitum fuerit. Sozomenus certè lib. 3. cap. 14. disertè affirmat Thraces, Illyrios & quotquot Europam incolunt, ante Constantinum M. & aliquandiu post, monasticorum contuberniorum expertes fuisse.

Münch vnde.

Ab hoc Græco nomine Germani etiam suum mutuati sunt Münch / *quo nomine quoque appellare solent equos Cantherios, quibus scilicet testes amputati sunt, vt fiant mansuetiores: dicti Cantherij, quòd semine careant, Varrone teste. Differunt ab equo, vt capus à gallo. Eam verò ob causam hoc nomen etiam equis his inditum videtur, quòd Monachi summam castitatem in ingressu religionis voueant, & propterea nec matrimonium contrahere, nec liberos procreare eis liceat, adeoque seipsos quodammodo castrasse ob regnum cælorum videri possint. Sed hac ratione per Antiphrasin hi equi à Germanis sic dicerentur. Vix enim salacius, & ad omnes libidines magis procliue genus hominum inueniri potest vspiam. Cuius rei si quotidiana experientia nulla suppeditaret exempla; illud tamen satis amplo testimonio foret, quòd S. Huldrychus Episcopus Augustanus in epistola ad Nicolaum Papam scripsit, Gregorij M. tempore in Viuario propè cœnobium plusquam sex mille capita infantum reperta fuisse.*

Monachi dicti etiam θεραπευταί.

Ecclesiasticæ hierarchiæ author cap. 6. dicit, à quibusdam tales vocatos esse Θεραπευτὰς, ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας, *à cultu Dei puro: sed simpliciter* θεραπευτὴς *significat cultorem, &* θεραπεία *cultum, quem in istiusmodi hominibus D. Paulus* ἐθελοθρησκείαν *appellauit. Videntur autem veteres nomen hoc ex Philone mutuati esse: is enim in libro* περὶ θεωρητικοῦ βίου ἐσσηνῶν, *indicat, Essenos* μονάζοντας καὶ μονοβίους θεραπευτὰς *vulgò appellatos fuisse. Et quia ritus eorum, studia, mores, instituta & leges, monachorum ritibus per quàm similes fuerunt, eorum quoque nomine eos appellare cœperunt.*

Monachi ἀσκηταὶ dicti.

Est & Ἀσκητοῦ *nomen frequens apud Basilium & alios: quod significat exercitatorem. Omnium autem Christianorum, non tantum Monachorum est, sese in virtutum palæstra ac officina exercere dies ac noctes.*

Monachi dicti etiam Clerici.

Clericorum *quoque nomine appellantur Monachi, vt patet ex Rubrica seu titulo de vita & honestate Clericorum, vbi in textu agitur de Monachis.* Κλῆρος *autem, vnde Clerus & Clerici, sortem vel hæreditatem significat. Hoc igitur nomine rasi & vncti omnes in Papatu appellari gaudent, quasi ipsi soli sint hæredes Dei & regni eius. D. Petrus autem sic appellat quoscunque fideles cap. 5. epist. 1. cum inquit, Neque dominantes Cleris. Vbi Erasmus, Cleros vocat, inquit, non diaconos aut presbyteros, sed gregem qui cuique fortè contigit gubernandus. Volunt tamen in fauorabilibus tantum Monachos appellari Clericos, in odiosis (sic loquuntur isti) non item, quòd habeant aliam qualitatem à Clericis secularibus, vt refert arch. in c. statutum de elec. lib. 6. §. c. Sic etiam in fauorabilibus appellatione ecclesiarum veniunt Monasteria, vt patet dist. 64. c. Abbati. §. Hac autem auctoritate & no. in c. 2. de supp. negli. prælа. lib. 6. Appellatione tamen Monachorum nunquam veniunt Clerici seculares, quòd non competit etymologia vocabuli. 16. q. 1. Placuit. Et appellatione Monasterij*

rum nunquam veniunt, nisi in Germanica lingua, idque rarò; Ecclesiæ seculares, eadem ratatione.fa.in simili quod no. Bar.in lib.1.ff.ad muni.non fic è contrario facit.c.Rodulphus, & c.significante de rescrip.no. Abb.in c.1.de iura.calum. colum. 3. vt habet Albertus Montaluus in suo Repertorio.

Monachi dicti etiam Philosophi.

Philosophi denique à Chrysostomo, Sozomeno alijsque ecclesiasticis scriptoribus appellantur frequentissimè Monachi, hanc ob causam, quòd eum locum tenent Monachi apud Christianos, quem philosophi apud Ethnicos. Etsi verò Cicero in 1.de Oratore eum dicat esse philosophum, qui studeat rerum diuinarum & humanarum vim, naturam causasq; nosse, & omnem benè viuendi rationem tenere ac prosequi: constat tamen etiam D. Pauli testimonio, eos apud Ethnicos errorum & superstitionum grauissimarum, imò omnis impietatis magistros atque authores fuisse. Et alij quidem confusam illam Deorum multitudinem non solùm crediderunt ipsi, sed & alios docuerunt, eosq; superstitiosissimis sacris venerati sunt. Alij Deos omninò nullos esse tradiderunt, quales narrantur à Plutarcho Diagoras Milesius, Theodorus Cyrenensis & Euemerus Thegealet. Epicurus verò Deos humana specie præditos esse, & illos res mortalium nequaquam curare tradidit. Stoici concatenationem quandam causarum finxerunt, cui ipse quoque Deus subiectus sit, & vt reliqua omnia, fatali necessitate feratur. Nihil de his dicam, quæ philosophi occultè designarunt, de quibus multa Lucianus scripsit, & qualia passim in historijs & eorum vitis occurrunt. Omittam quoque interiores animi motus & desideria, quæ in illis hominibus corruptissima erant. Quod si philosophis poetas connumeres, hos ea de Dijs cecinisse videbis, quæ nemo vir bonus de se dici velit. Quoad mores, ijdem multa præter officium ac honestatem fecerunt. Vt non iniuria Monachis philosophorum nomen inditum sit, illique in horum locum apud Christianos quasi hæredes successerint. Monet autem Paulus, vt nobis caueamus, ne quis nos deprædetur per philosophiam, & inanem deceptionem, iuxta constitutionem hominum, iuxta elementa mundi, & non iuxta Christum.

De nominibus Virginum sacrarum, Sacerdotissarum, Nonnarum, Monialium, Monacharum & Virginum Vestalium.

Virgines.

Alterius etiam sexus homines Monachismum profitentes variè appellantur. In primitiua ecclesia ante Constantini M. tempora, Virgines simpliciter vocatas fuisse certum est, nec facilè aliud nomen eis tributum reperies.

Sacerdotes.

Basilius verò in libello de Virginitate Sacerdotes eas appellat. Nullus, inquit, adeò furiosus sit sacrilegus, vt impollutam Sacerdotem petulantibus manibus contingat. Sacerdotum autem est populum docere, baptizare, sacram cœnam administrare, &c. Vnde & nomen Sacerdotis habent, quòd sacrum dent, sicut ait Beda & Gregorius in Pastorali libro 2. cap.18. Et Plato quoque in eo qui Ciuilis vel de Regno inscribitur Dialogo, Sacerdotum, inquit, esse, vt intelligant, doceantque quo pacto donaria Dijs & sacra sint offerenda: item qua ratione vouendum sit, quidùe à Dijs petendum. Dum igitur hoc nomen Virginibus sacris imponit Basilius, aduersatur Paulo, qui iubet, vt mulier in silentio discat, neque authoritatem in virum exerceat, vtq; in ecclesia sileat, nec doceat 1. Cor.14. 1. Tim.2. Inseruierunt quidem viduæ & virgines primæ ecclesiæ, & Paulus eas in Diaconatum allegauit, verùm non propterea erant sacerdotes aut presbyteridæ: neq; ita vel à Paulo vel ab alio nominatas fuisse demonstrari potest. Nam nudum ipsæ manuũ ministeriũ præbebant, & Diaconis parebant. Parabant enim mensas, quæ in ecclesijs eo tempore propter ἀγάπας instruebantur: curabant ægrotos, debiles et infirmos: excipiebant peregrinos, illorumq; pedes lauabant. Quæ omnia non solũ commodius à fœminis, quàm à viris, sed etiã honestius fiebant & gerebantur, præsertim verò cura ægrotantium. Si enim ægrotasset Christiana mulier, vel hæmoroide, aut alijs huiusmodi morbis occultis, & quæ honestè à maribus tractari non possunt, laborasset, ad eas multò

honestius mulieres intromissæ fuerunt, quàm viri. Docendi autem, baptizandi aut simile officium, Sacerdotum proprium, illis aut alijs demandatum non fuit. Hoc adeò verum, vt Epiphanius hæresi Collyrydianorum, quæ est 79. scripserit: Πρεσβυτερίδες ἢ ἱερίσσαι οὐκ εἰσὶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἱερουργεῖν γὰρ ἐν ἐκκλησίᾳ μὴ δυνάνται. *Nec obstat quod Eusebius libro 1. de Vita Constantini refert, mulieres è suo sexu eligere solitas fuisse aliquas, quæ eas docerent, ne in publicis congreßibus conuenirent cum viris. Licinius enim Imperator, homo profanus, contra morem Ecclesiæ & mandata Dei, edicto & lege vetuerat, ne in Syria simul cum viris congregarentur & conuenirent mulieres. Superest igitur, vt Basilius, & qui eum in hoc sequuti sunt Patres, vel ab Ethnicis, vel ab Hæreticis id hauserint: apud vtrosque enim muliercula quædam Sacerdotes sunt appellatæ, quòd sacra eis commissa fuerint. Sic Cicero Act. 7. in Verrem, Sacerdotes, inquit, Cereris, atque illius fani Antistitæ, maiores natu, probatæ ac nobiles mulieres, ad magistratus suos deferunt. Et pro M. Fonteio, Nolite pati, ait, iudices, aras Deorum immortalium, Vestæque matris, quotidianis virginis lamentationibus de vestro iudicio commoueri: prospicite, ne ignis ille æternus, nocturnis Fonteiæ laboribus vigilijsque seruatus, sacerdotis vestæ lachrymis extinctus esse dicatur. Pro Cor. Sacra, inquit, Cereris per Græcas semper curata sunt sacerdotes: & ibidem: Sacerdos illa, quæ Græcum illud sacrum ministraret & faceret. Et Vergilius lib. 6. Æneid. de Sibylla loquens, ait: Hæc vbi dicta dedit Phœbi longæua sacerdos. Tales Gellius Sacerdotissas appellauit. Nam lib. 10. cap. 15. inquit: Eadem fermè ceremoniæ sunt, quas Flaminicas sacerdotissas Dialeus seorsum aiunt obseruauisse. Adhæc in veteri ecclesia Pepuziani hæretici voluerunt, mulieres esse posse & Presbyteridas, & docere, & Sacramenta administrare. Verùm propterea ab omnibus orthodoxis, & præsertim in Carthaginensi synodo 4. sunt damnati. Qua in re non solùm strenuè illos imitantur, qui sacris virginibus sacerdotium nescio quod attribuunt, sed etiam qui hodiè obstetricibus in casu neceßitatis paruulos baptizare concedunt.*

Extat apud Hieronymum Nonnæ *vocabulum, quo id etiam genus hominum insignitur, in epistola ad Eustochium virginem. Quia maritorum, inquit, expertæ dominatum, viduitatis, præferunt libertatem, castæ vocantur & Nonnæ: & post cœnam dubiam, Apostolos somniant. Apparet autem hoc verbi ab Ægyptijs, in vulgi sermonem venisse. Solent enim aliquoties res, eius gentis sortiri vocabula, in qua præcipuè fuerint, aut vnde natæ sint. Ægyptus autem præter cæteras prouincias, monachorum gregibus abundauit ab initio, & Hieronymi adhuc ætate. Quorum lingua, puto, monachos & sanctos Nonnos fuisse vocatos: monachas & virgines Nonnas. Nam in eadem epistola ad Eustochium, cùm de Monachorum Ægypti agit generibus, Ægyptijs vtitur vocabulis. Tria sunt, inquit, in Ægypto genera monachorum. Primum Cœnobitæ: quod illi Causes gentili lingua vocant. Tertium est quod Remboth dicunt, &c. Deinde meminit Suidas Nonni cuiusdam Ægyptij, qui Parthenum Theologum versibus sit interpretatus: vt Erasmus ad verba ista Hieronymi annotauit. Et Athanasius Apologia 2. mentionem facit Nonni Episcopi Ægyptij, patrocinatoris Athanasij in Synodo Tyri. Mater etiam Gregorij Nazianzeni Nonna appellata fuit, quemadmodum in Vita Gregorij Nazianzeni, Gregorius Nyssenus retulit. Benedictus Nursinus Abbas in sua Regula cap. 63. Nonni vocabulum interpretatur Paternam reuerentiam, & iubet, vt iuniores Monachi Priores suos Nonnos vocent: quod etiam præcipitur in Aquisgranensi synodo, anno 816. celebrata. In Germanica verò lingua hodiè sacratas tantùm virgines, non monachos,* Nonn *vocamus: quo nomine etiam suem castratam appellare solemus.* Nonna.

Dicuntur etiam nostra ætate Moniales, & Sanctimoniales *vulgò, à Græco, vt opinor, nomine* Μόνος, *vel* Μονιὸς, *quod solitudinem captantem, solitarium & soliuagum significat. Peculiariter tamen* Μονιὸς *à Suida & Hesychio vsurpatur pro porco syluestri, qui solitarius pascitur. Sic etiam accipitur in Æsopi fabulis,* Μονιὸς ἄγριος ἐπί τινός ἱστὰς δένδρου, *etc. Cyrillus in Expositione Hoseæ prophetæ,* Μονιὸν *dicit significare* ὄνον, *id est, asinum, illum fortasse syluestrem, qui* ὄναγρος *dicitur. Non ineptè igitur hinc nomen sortitæ sunt.* Monialis & Sanctimonialis.

Referunt enim quidam de Onagris, quòd domari non possint, & quòd hominum consuetudo eis sit intolerabilis. Deinde vt Monialibus plerisq; à fronte & tergo scapulare nigrum per medium dependet: ita vitta nigra medium occupat dorsum Onagrorum, quam vtrinq; ambiunt lineæ niueæ, sicut his versibus Oppianus indicat:

Ταινίη δὲ μέλαινα μέσην ῥάχιν ἀμφιβέβηκε
Χιονέης ἑκάτερθε περιχομένη στεφάνῃσι

Vt etiam Plinius de fœminis huius animalis testatur, quòd copia libidinis gaudeant: sic de Monialibus certum est, paucas esse quæ continentiam præstent, sed plerasq; in cœno nefandissimarum libidinum sese subinde volutare: ac proinde verißimè cecinit illè,

Conueniunt fatis nomina sæpè suis.

Monachæ. Virgines Vestales.

Denique Monachæ *quoque vocatæ sunt: & ad Ethnicorum imitationem,* Virgines Vestales, *de quibus mox dicemus.*

De vocabulis Monasterij, Cœnobij & Claustri.

Monasterium & Cœnobium quid.

MOnasterij & Cœnobij *nominibus habitationes Monachorum vel Solitariorum apud Veteres appellatæ sunt. Et Isidorus in libro de Officijs hanc dicit esse inter illa differentiam, quòd Monasterium possit etiam vnius Monachi habitatio nuncupari, Cœnobium autem non nisi plurimorum. Abbas Germanus apud Cassianum Collat.* 18. *cap.* 9. *dicit, Monasterium nomen esse diuersorij, & nihil amplius quàm locum, id est, habitaculum significare monachorum. Cœnobium verò, professionis illius qualitatem disciplinamq; designare. Posterioribus seculis, quùm Monachorum & Monialium pietas muris esset concludenda, domicilia & habitationes eorum* Claustra, *à claudendo appellari cœperunt: vnde etiamnum hodiè Germanica lingua* Klöster *vulgò vocantur. Cuspinianus in Austria sua Vocis Claustri, & habitationum, quæ Claustra appellantur aliam reddit originem & occasionem.*

Claustrũ quid.

Aliud genus, inquit, Monachorum apud primos Christianos inuenio, qui in Claustris degebant: quæ hanc appellationem sortita sunt, quasi in carceribus clauderentur illi, qui & enormiter & grauissimè delinquebant, vel parricidia, vel homicidia, vel incestus, vel grauissima scelera committentes. Pij enim Christiani olim indignum censebant, hominem parricidam eculeo insui, aut extremo supplicio, aut perpetuò exilio, ne in desperationem inciderent, mulctare: domus quasdam extruentes, in quibus miseri illi homines pœnitentiam agerent pro suo reatu, Deumque sibi reconciliarent, à cœtu hominum seorsim degerent sequestrati. Atque hi eleemosyna, quæ à pijs largiebatur, victitabant: quemadmodum Cœnobitæ ex certis redditibus ac annuis censibus victum sibi quærebant, vt liberè possent Deo ac rebus diuinis vacare. Hæc verò consuetudo non primis Christianis adscribenda videtur: cœpit enim sub Dagoberto demùm, circa annos Christi 640. *Rex enim ille Francorum primus legitur homines exilij seu pœnæ loco in monasteria detrusisse, vt est videre in Stumpfij Chronicis libro* 3. *capite* 60. *Deinde non solum scelerati, sed innocentes quoque vtriusq; sexus homines religionis ergò in monasteria, velùt in perpetuos carceres detrusi leguntur. Illud etiam de primis Cœnobitis non est intelligendum, quòd dicit, eos ex certis redditibus ac annuis censibus victum sibi quæsiuisse. Nam primi illi Cœnobitæ nullos omninò redditus seu annuos census ac prouentus habuerunt, sed omnes labore manuum suarum sibi victum aliaque necessaria compararunt. Primi omnium Benedictini monachi post annos Domini* 530. *villas, agros, prædia, territoria quoque, census annuos & redditus possidere cœperunt. Monasterij etiam nomen progressu temporis impositum fuit Ecclesijs, quæ Collegia & Capitula habuerunt: vnde etiam Collegiatæ ecclesiæ pleræq; Germanicè* Münster *dicuntur. Hoc inde originem sumpsit, quòd veteres Episcopi, quales fuerunt Basilius, Augustinus & alij, propè suas ecclesias, aut intra eas Monasteria, id est Collegia seu cœtus studiosorum & doctorum virorum habuerunt, ex quibus plurimi ad ecclesiarum gubernacula sunt promoti.*

Fit &

Fit & Ἀσκητηρίου apud Basilium & veteres nonnullos mentio: quo significatur locus solitarius, & à publico secessus ad pietatis & veræ philosophiæ exercitationem. Ἀσκητήριον quid.

CAPVT II.

De Origine Monachatus apud Iudæos.

QVEMADMODVM Dei Opt. Max. natura simplicißima purißimaq; est; ita quoque cultus sui modum seu rationem simplicem quidem, sed tamen absolutißimam perfectißimamque iam inde ab exordio mundi præscripsit hominibus. Ac voluit quidem vnam omnium fidem & religionem esse, proindeque etiam cum temporis progressu maxima pars hominum ab hac vnitate religionis defecisset; ipse per Mosem populo suo communes leges dedit, quæ fidei & diuini cultus, adhæc vitæ morumque præcepta ex æquo ad omnes pertinentia comprahendunt. Vtq; formam religionis vnam tradiderat, ita primò Tabernaculum, postea verò Templum quoq; vnicũ esse voluit, totius gentis Hierosolymis, ad quod, ceu ad vnicam eamq; communem Parochiam, omnium tribuũ homines diebus festis conuenire, & in quo solo externus cultus Dei exerceri debuit, qui in sacrificijs & suffimento maxima ex parte consistebat: ne facilè in sectas aut partes diuersaq; studia scinderentur, sed hoc pacto omnes in vna eademq; religionis forma contineret, & simul fidem in promissum Seruatorem, Iesum Christũ, omnibus commendaret, qui suo tempore Hierosolymis pro peccatis totius mũdi victima fieri debebat. At hostis vnitatis Ecclesiæ Satan, vt totius religionis corruptionem, & humanarum traditionum figmenta facilius induceret; tandem Sectas & partium studia circa doctrinam & religionem excogitauit, ea omnino ratione, qua Christianum populum sub Papatu postea in diuersos Monachorum ordines scidit.

Annis itaq; ante natum in carne filium Dei circiter centum & triginta, sub Ioanne Hirzano Simonis filio tres sectæ emerserunt & confirmatæ sunt, hac occasione, quòd Legis doctores nimium sibi authoritatis vsurparent, & singuli doctiores sanctioresq; reliquis & dici et haberi vellent: quæ diuersam à Verbo Dei doctrinam tradebant, & sententijs, vestitu item ac certis ritibus non solum à Sacerdotibus & Leuitis, qui à Deo instituti erant, sed inter seipsos quoq; discernebantur.

CAPVT III.

De Pharisæis.

INTER hos primatum facilè tenebant Pharisæi, quos Alexandra Hircani & Aristobuli mater in summam potentiam ac dignitatem euexerat, eò quòd præ alijs scripturarum sacrarum cognitione & morum integritate commendarentur. Nam sacras literas sedulò interpretabantur: vnde & illos nomen accepisse pleriq; volunt. Idem enim Pharisæus est quod Latinis expositor seu doctor: licet sint, qui eos à Pharez, id est à separatione dictos velint, quòd ab alijs prophanis hominibus voluerint esse distincti. Vnde Hieronymus aduersus Luciferianos, & in Quæstionibus Hebraicis, eos à dißidio sic appellari dicit. Pharisæi à quo promoti. Pharisæus vnde dictus.

Etsi verò in genere quædam capita veræ doctrinæ retinuerunt, ex quorum numero hæc fuerunt, esse Deum & quidem vnum, venturum esse Meßiam, ac multa beneficia in genus humanum collaturum, legem & Rempub: Iudaicam à Deo esse, semen Abrahæ esse ecclesiã Dei, animas cum corporibus non interire, futuram esse resurrectionẽ, in qua retributio boni & mali futura sit, & similia: tamen horribiliter simul errarunt in præcipuis doctrinæ cœlestis capitibus. Nam vnum tantum esse verum Deum, & quidem vnicam personam crediderunt, Ioan. 8. & blasphemiæ accusarunt Christum, quum asseueraret, se esse verum Dei filium, adeoque Pharisæi quæ veræ doctrinæ capita retinuerint. Pharisæorum errores.

etiam verum Deum: & Messiam tantum humanam naturam habiturum putarunt: eundemque corporale Iudæorum regnum restauraturum esse docuerunt. Nam ex Pharisæorum schola profectum fuit, quòd mater filiorum Zebedæi ad Christum dixit: Iube vt sedeant isti duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & alter ad sinistram, in regno tuo: & quòd post resurrectionem Domini discipuli eius interrogarunt eum, Domine, num hoc tempore restitues regnum Israeli? Deinde legis obseruationem ad externa tantum facta, non etiam ad interiorem, & quidem absolutissimam obedientiam referebant. Quædam, sed tamen non omnia, fato Stoico tribuebant, hominis enim arbitrium simul asserebant, docentes, agere quæ iusta sunt, vel negligere, maiori ex parte in hominis esse potestate, adiuuare tamen in singulis nonnihil Deum & Fatum. Hinc præcipuus illorum error enatus est, quòd docerent legem diuinam potestate liberi arbitrij seu humanis viribus impleri posse: ideoque ipsi suorum operum meritis & propriæ iustitiæ fiducia elati, gratiam Dei aspernabantur, & Dei iustitiam reijciebant, dum suam stabilire contendebant. Quia verò legis impletionem absolutissimam sibi solis tribuebant, & sanctissimi omnium haberi volebant, factum est, vt in obseruatione ceremoniarum seu rituum externorum, vt diligentissimi, ita etiam superstitiosissimi essent, quo singularem sanctimoniæ opinionem apud imperitum vulgus hoc pacto sibi compararent. Sabbato igitur ita strictè ab omnibus operibus abstinuerunt ipsi, aliosque abstinere docuerunt, vt sanationem ægroti vnico verbo factam, et vellicationes spicarum ob vrgentem famem, grande scelus esse dicerent. Cum publicanis & peccatoribus non sumebant cibum. Lotiones externas plurimas instituebant, quibus non modò corpora sua, verumetiam omnis generis vasa quotidie abluebant, quasi ipsorum etiam animæ istis purificari possent. Orationes crebras easque longas in plateis etiam instituebant: peregrinationes terra marique suscipiebant ad faciendum vnum proselytum: non iurabant: decimabant mentam & anethum & cyminum & rutam & omne olus: ædificabant sepulchra prophetarum, & ornabant monumenta iustorum, Luc.18. bis in sabbato & aliâs etiam frequenter ieiunabant. Vestes denique longas gestabant: pitacia chartarum in fronte gerebant, & in sinistro brachio, quibus Decalogus inscriptus erat: quòd dixerat Dominus, Habebis quasi quid appensum inter oculos tuos, & in manu tua. Et hæc phylacteria dicebantur, quæ dilatabant, vt magis essent conspicua, quæque purpurea dicit fuisse Epiphanius. Hi etiam maiores fimbrias alijs ferentes spinas eis affigebant, quibus puncti inter eundum memores mandatorum Dei fierent: &, vt summatim dicam, omnia eò referebant, vt ab hominibus magnifierent, & laudibus summis veherentur, sicuti Matth.23. Christus docet.

Pharisæorum genera.

Pharisæorum autem septem fuisse genera in Talmud Iudæorum indicatur. Sichimita, qui sectam banc ob carnale aliquod commodum suscepisset, sicut Sichimitæ olim Circumcisionem ob nuptias Dinæ Iacobi filiæ impetrandas. Impingens, quòd pedibus subinde in lapides impingeret. Sanguinem fundens, qui caput crebrò parietibus aut columnis illideret, donec multo manaret sanguine. Mortariarius, quoniam calyptra caput opertus esset, ex qua, velut ex profundo mortario prospiceret, prorsum tantum & deorsum, non sursum neque ad latera. Quid debeo facere, & faciam illud, qui inanis gloriæ causa his verbis vtebatur: qualis fuit qui Christo responderat, Hæc omnia seruaui à iuuentute mea, quid adhuc mihi deest? Ex amore is dicitur, qui amore præmij sectam hanc profitetur. Ex timore, qui metu iræ Dei huic sectæ nomen dedit: refert etiam Andr. Osiander in cap.15. Harmoniæ Euang.

Pharisæi hostes verorum doctorum.

Omnes autem erant, sicut etiam hodie Monachi, acerrimi & cruentissimi verorum doctorum hostes & persecutores, vt testatur historia Matth.15. Mar.3. Ioan.11. & 18. Erant etiam arrogantes & ambitiosi, vt qui primos accubitus in cœnis, primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro amarent, Matth.23. Erant denique potentes ac formidabiles: refert enim Iosephus Antiquit. Iud. lib.13. cap.23. Pharisæos apud populum plurimum potuisse, siue exosum aliquem concupiuerint lædere, siue socium & amicum iuuare. Valde enim his fidem habuisse vulgus, etiamsi per inuidiam de aliquo malè loquuti fuerint. Et lib.17. cap.3. scribit, Pharisæos esse genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, vt

stum, vt eos apertè etiam impugnare non vereatur interdum. Nam cùm vniuersa Iudæorum gens fidem suam iureiurando obstrinxisset regi & Cæsari, soli Pharisæi, sex millium numerum excedentes, non iurarunt.

CAPVT IIII.

De Sadducæis.

PROXIMI à Pharisæis Sadducæi fuerunt, qui magnificum sibi nomen à Iustitia imposuerunt: Zaddikim enim iusti dicuntur. Videtur autem inde hæc secta enata, quòd Pharisæi immodicis ceremonijs homines onerantes, ipsi hæc vincula nonnihil laxare volebant. Nam etsi à religione minimè alieni esse vellent, & proinde libros Mosis reciperent, Prophetarum tantùm repudiarent, & in plærisq; falsis dogmatis cum Pharisæis consentirent; tamen homines nimium politici, fidei & religionis præcipua fundamenta negabant, prouidentiam Dei, deinde animarum immortalitatem & corporum resurrectionem. Ex quo absurdo, vt fieri solet, multa alia sequuntur: nempe, corpora & animas simul post mortem interire: pios bonorum operum nullam retributionem, malos & scelestos è contra nullas pœnas accipere, quàm in hac vita: nullum esse infernum: nullum cælum, in quo æterna futura sit vita. Attamen vt Respublicæ & pax inter homines consisteret, iustitiæ studendum esse docebant, non aliqua futuri præmij spe, sed propter ipsam iustitiam: asseuerantes, in nostra ipsorum esse potestate, vt tam felicitatis nobis ipsi authores simus, quàm infortunij, vt Iosephus indicat Antiquit. Iud. lib. 13. cap. 9. & de bello Iudaico lib. 2. cap. 7. item Matth. 22. cap. Mar. 12. Luc. 20. Itaque plerunq; comparatum est, vt qui pessimi omnium sunt, honestißima vocabula suis cupiditatibus prætexant. Similes enim planè erant Epicuro & Aristippo, quorum hic quidam summum bonum ponebat in voluptate corporis: ille verò in voluptate animi, hoc est, in absentia dolorum omnium: Deorum prouidentiam è rebus humanis tollebant: omnia casu seu fortuitò fieri aiebant: & spiritus tam bonos quàm malos negabant. Et tamen multos sectatores habuerunt, magnaque in existimatione habiti sunt. Epicuro Lucretius tantùm tribuit, vt non dubitarit affirmare, eum reliquorum omnium philosophorum lumen ita obscurasse, quemadmodum Sol suo splendore aliorum cælestium corporum claritatem obtenebret.

Sadducæi vnde sunt dicti.

Sadducæorum errores.

Hoc vtcunque in Ethnicis ferri potuisset, illud verò mirandum, quòd à Sadducæorum partibus in populo Dei, plurimi, ditiores in primis, steterunt, vt Iosephus lib. 13. cap. 18. Antiquit. indicat. Verùm apud Christianos etiam eò res peruenerunt hodiè, vt Epicureismus & Atheismus paßim regnet, vera autem pietas exulet & longè lateq; profligata sit.

Non autem prætereundum videtur, quòd inter Pharisæos & Sadducæos magnæ contentiones fuerunt. Multas enim constitutiones à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderant populo, quæ non sunt scriptæ in lege Mosaica: Sadducæi autem his authoritatem derogantes, dicebant, oportere eas tantùm seruari quæ scripto continentur. Et tamen simul suas contra Christum aliquoties coniunxerunt operas, eique exitium machinati sunt, vt est videre Matth. 16. & 22. Mar. 12. Luc. 20. Est enim hoc ferè proprium impijs ac superstitiosis hominibus, vt cùm in externis ritibus perpetuò dißideant, in veritatis tamen oppreßione optimè conuenire soleant, cui omnes ex æquo infensi sunt. Ita hodiè quoque Monachos inter sese, & cum alijs consentire videmus, in oppugnanda luce Euangelij, licet in profeßione & moribus longißimè inter se distent.

Inter Pharisæos & Sadducæos contentiones.

CAPVT V.

De Essæis siue Essenis.

Essæni vnde dicti.

HIS tertij accessere Essæi, seu, vt aliâs vocantur, Esseni, quos nonnulli interpretantur Sectatores vel Operarios, ab עשה Assa, quòd salutem bonis hominum operibus acceptam ferant, non autem gratiæ Dei. Philo autem Iudæus in libro περὶ θεωρητικοῦ βίου τῶν ἱκετῶν, ait Essæos παρωνύμους εἶναι τῆς ὁσιότητος. Quare? ἐπειδὴ, ait, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα θεραπευταὶ θεοῦ γεγόνασι. Disertè ait cultores Dei vocatos patrio idiomate, hoc est, Syriaco: in quo חסי & חסיא, id est, ὅσιος, & חסיותא, ὁσιότης. Vnde Græci perspicuè suum ὅσιον mutuati sunt. Hi cùm nec effrenatam licentiam Sadducæorum, nec Pharisæorum hypocrisin & simulationem ferre possent, secesserunt in solitudinem quandam Palæstinæ haud procul ab Iericho, vbi erant fragrantes balsami colles & horti, ad lacum Mariam seu Asphaltitem, sicut Plinius libro quinto capite decimo septimo de ipsis scripsit, ibique monasticam planè vitam agentes, peculiares scholas instituerunt, in quibus præter leges sacras, alias quoque liberales artes, præsertim autem eam philosophiæ partem quæ est de moribus, diligenter tradiderunt & exercuerunt. Sed vt rectius hoc hominum genus cognoscatur, Iosephi narrationem integram de Essenis hîc recitare visum est. Is igitur libro secundo capite septimo de bello Iudaico in hunc modum scribit. Tertium, inquit, Philosophiæ genus Essæi colunt, gente quidem Iudæi, verùm inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui præter cæteros, voluptates quidem quasi maleficia vitarent: continentiam verò seruare, neque cupiditati succumbere, virtutem maximam ducerent. Itaque nuptias quidem fastidiunt: alienos verò filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare, legemque sibi dixerunt, vt qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio publicarent: Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, munditijs corpus abstergere, quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad vsus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia conferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quiquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc est, quia cùm peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur: neque præterea quiquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum vestimenta cæteraque vsui necessaria tueatur. Amictus autem cultusque corporis, omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec verò vestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis vsu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt, sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipuè circa Deum religiosi sunt. Nanque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi vt oriatur precantes. Deinde ad quas venerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiosè fuerint operati, rursus in vnum congregantur: linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in

Essenorum instituta, leges & consuetudines ex Iosepho.

eadem

eadem secreta colunt, quo neminem alterius secta hominem aspirare concessum est: ipsique purificati, velut in sanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt: quibus cum silentio ibi residentibus, pistor quidem panes ordine, vnum autem vasculum ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cùm incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis vsque post meridiem, ad opera se conferunt. Similiterque inde reuersi cœnant, considentibus etiam hospitibus, si quos fortè interuenisse repererint. Neque verò clamor vnquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cùm etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumque silentium extra tectum constitutis, arcanum quoddam videatur honorabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliquarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est, in iuuando & miserendo sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, atque indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid absque curatoribus, interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maximè inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamq; vim propriam singuli lapides habeant, à rimantibus conquiruntur.

Sectæ verò suis studiosis non statim cum eis vna collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem victus ordinem tribuunt: dolabram quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam vestem tradentes. Cùm verò processu temporis experimentum continentiæ dederit, accedit etiam ad communem cibum, & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiæ, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demùm in consortium assumitur. Priùs verò quàm incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere Deum, deinceps verò erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quin imò iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maximè verò principibus. Neque enim absque voluntate Dei, quenquam posse ad principatus potentiam accedere. Si verò ipse cæteris præsit, nunquam abuti, nunquam se abusurum viribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque veste aut ambitioso ornatu aliquo eminere reliquis, veritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus verò à furto; & animam puram seruare ab iniustis compendijs: & neque aliquid de mysterijs consectaneos celare. Neque profanis eorum quippiam publicare, etiamsi intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud, quàm ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul dogmatis sui libros, & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos verò in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerunque morte consumitur. Illis quidem sacramentis & ritibus obligatus, neque carpere ab alijs oblatum cibum potest: herbas verò pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunque miserati, & extremum spiritum agentes, receperunt: sufficienter pro peccatis eorum, quæ vsque ad mortem adduxerant, pœnas luisse censentes. In iudicijs verò sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita vt si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus verò obedire, & plu-

rium quorumq; decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dextram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent, neque cibum sibi solum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant, sed neque vas aliquod transponere præsumunt, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam vno pede altam σκαλίδι, hoc est, dolabra, quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa veste sese diligentissimè contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram, quam effoderant, reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, vt quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi, qui iuniores sunt inferiores præcedentibus æstimantur, vt si aliquos eorum contigerint, quasi à contactu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longissimè, ita vt plurimi eorum vsq; ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem scilicet victus, vt equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum, cruciatus siquidem vincunt firmitate consilij. Mortem verò, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, vt videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, vel ciborum quippiam, quod non solent, ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neq; deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quin imò cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant, illudentes, constantes animos cum quadam hilaritate reddebãt, scilicet quasi qui eos essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus, ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis contraxerit. Cum verò fuerint à carnalibus releuatæ vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita illico lætari eas, sublimesque ferri. Et quidem bonas (concinentes Græcorũ in hoc sententijs) pronunciant vltra Oceanum degere, vbi eis sit reposita perfruitio: illic quippe esse regionem, quæ neq; imbribus, neque niuibus, neq; æstibus aggrauetur: sed quam Oceano Oriens Zephyrus, & leniter aspirans amænet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus, exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoq; fortibus suis, quos heroas & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos videlicet & Tantalos, & Ixyones, & Tityos. Hæc sunt ergo, quæ Essæi de diuinitate animæ philosophantur. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant, sacris videlicet libris & varijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adhærentes: rarò autem accidit, vt prædictiones eorum frustratio consequatur.

Essenorum genus à coniugio non abhorrens

Est etiam aliud Essæorum collegium, cibos quidem & mores legesq; similes cum prioribus habens, distat verò opinione coniugij. Maximam siquidem vitæ hominum partem successionem scilicet, amputare eos, qui abstineant nuptijs, arbitrantur: quippe si in eandẽ omnes velint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, vt per triennium explorent valetudinem fœminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia ascifcunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit, vt ostendant, quòd non voluptatis causa nuptias, sed liberorum inierint. Lauantibus autem fœminis, ita vt viris, perizomatum inest amictus. Et quidem de institutis ac moribus Essæorum hucusque Iosephus. Idem author de ijsdem lib. 18. cap. 2. Antiquit. Iud. hæc refert. Essenorum, ait, placitum vniuersitatis regimen citra exceptionem Deo asserit, immortalitatem animi: nec aliud quicquam æquè ac iustitiam, omni contentione expetendum existimant. Ad templum autem donaria mittentes, sacra ibi non faciunt,

eiunt, quòd sanctioribus vtuntur ceremonijs: quapropter exclusi à communi fano, seorsim sacrificant. Moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est istorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis etiam seculis triti in eius continuis studijs.

Hîc iam Hieronymi error notandus videtur, qui libro 2. contra Iouinianum scribit, Iosephum Essæos miris efferre laudibus, propterea quòd & ab vxoribus, & vino, & carnibus semper abstinuerint, & quotidianum Ieiunium verterint in naturam. Iosephus autem in tota hac Essæorum descriptione, hæc de Ieiunijs Essæorum, & de abstinentia à carnibus non habet: sed describit νῆψιν, hoc est, sobrietatem, frugalitatem vel temperantiam ipsorum, nimirum quòd à laboribus hora quinta, quæ nobis est vndecima conuenerint ad prandium, & vesperi ad cœnam, vbi panis & vasculum ex vno et eodem pulmento singulis fuerit propositum. Et quia interpres pulmenti mentionem facit, volunt nonnulli Hieronymum inde collegisse ea, quæ de abstinentia à carnibus, & ieiunijs scribit. Iosephus autem voce τοῦ ἐδέσματος vtitur: significat autem ἔδεσμα generaliter quemcunq; cibum, quoduis edulium & ferculum: hoc est, non tantùm viliores, sed delicatiores quoq; cibos: id quod clarissimè ex Isocrate intelligi potest, qui in Orat. de pace ait: ἔστι δ' εὑρεῖν ἂν πολλοὺς χαίροντας μὲν καὶ τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν βλάπτουσιν, id est, multos ostendere licet, qui delectantur cùm cibis, tùm exercitijs, quæ lædunt tam corpus quàm animam: vbi non alios quàm lautissimos & exquisitissimos cibos intelligit. Et Athen. lib. 1. de Philino quodam dicit, μήτε ποτοῦ χρήσασθαί ποτε, ἢ ἐδέσματι ἄλλῳ ἢ μόνῳ γάλακτι πάντα τὸν βίον. Idem ῥαφανῖδα dicit esse εὐτελὲς σφόδρα ἔδεσμα: & lib. 14. dicit τράγημα tantùm à βρῶμα differre, quantum ἔδεσμα à τρωγάλιον. Sunt autem τραγήματα & τρωγάλια bellaria, quæ in secundis mensis apponuntur comedenda & arrodenda, vt nuces, amygdalæ, rhaphani, poma, pira, ficus & similia, sicut Pollux quoq; indicat lib. 6. cap. 11. βρώματα autem, & ἐδέσματα sunt cibi reliqui omnes, qui primis apponuntur mensis.

Meminit Essenorum quoq; Plinius lib. 5. cap. 17. Ab occidente Iudææ, inquit, litora Esseni fugitant, gens sola, & in toto orbe præter cæteras mira, sine vlla fœmina, omni Venere abdicata, sine pecunia, socia palmarum. In diem ex æquo conuenarum turba renascitur, longè frequentantibus, quos vita fessos ad mores eorum fortunæ fluctibus agitat. Ita per seculorum millia (incredibile dictu) gens æterna est, in qua nemo nascitur. Tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia est.

De ijsdem, ex libro Philonis, quem pro Iudæis composuit, Eusebius lib. 8. de Præparatione Euang. cap. 4. hæc scribit: Præter cæteros, ait, quos penè innumerabiles sanctio Mosaica ad benè viuendum incitauit, Essæi summi omnium atq; maximi sunt: ἀπὸ τῆς ὁσιότητος, id est, à sanctitate appellati: quorum secta non genere, sed virtute atq; humanitate discernitur. Itaq; nemo puer, nemo adolescens propter instabilitatem ætatis, sed viri omnes aut senes sunt, qui nullo corporis morbo, nulla animi perturbatione feruntur, sed vera soli hominum libertate fruuntur, cuius rei vita eorum testimonium præbet. Nemo proprium aliquid possidet, non domus, non pecus, non vas aliquod, sed omnibus in medio positis communiter vtuntur: habitant simul vt sodales. Cumque omnia pro communi vtilitate faciant, alia aliorum negotia sunt: quæ impigrè subeuntes certant: non frigus, non calorem, non aliquam mutationem aeris formidantes, sed ante ortum solis ad solitos labores versi crepusculo vespertino cum gaudio redeunt, non aliter quàm qui certamine gymnico exercentur. Meliora enim & iucundiora tam animo quàm corpori ea certamina putant, quæ non senescunt cum corpore. Sunt autem eorum alij agricolæ, alij pastores, alij apium cultores, alij harum artium magistri, ita vt perfectè inter se viuant alijs non indigentes: nihil facere recusant, quod cùm vtile societati sit turpe non est. Cumque à laboribus suis mercedem ceperint, apud eum deponunt, qui quæstor creatus est. Is omnia diligenter procurat, quibus egent, egent autem paucissimis, cùm omnem luxum tanquam animæ atque corporis morbum aspernentur. Communis est ipsis non mensa solùm, verùm etiam vestis, tenuis quidem omnis, sed grauior in

Hieronymi error.

De Essenorum institutis Plinius.

De Essenis Philo & Eusebius.

hyeme, quæ in vno deposita loco est, vnde vnusquisque indifferenter assumit. Ægrotatio quoque corporis si acciderit, studio atque cura omnium & re communi curatur. Seniores si absque liberis naturæ concedunt, felicissimi omnium putantur, honorari à cæteris non minus quàm si eos genuissent. Et quoniam acutissimè matrimonio huiusmodi societatem facilè dissolui posse perspexerunt, vxorem ducere omnino recusant, castimoniæ summopere studentes. Nimium enim mulier seipsam amat, & zelotypia maximè mordetur, ac viri mores artificio quodam atque lenocinio facilè potest in peius peruertere. Si verò etiam liberos viro pepererit, quæ prius astutè faciebat, ea iam audacter atque apertè aggreditur, omniaque vi regere maritum conatur. Quare vxor huic societati inimicissima iudicata est: non seruat enim mores, nec probus erga omnes est, qui aut voluptate victus, aut liberorum amore superatus in seruitutem vxoris deductus est. Hac vita eorum fit, vt non priuati solum, verumetiam reges atque principes eorum philosophiam plurimum admirentur. Hactenus Eusebius ex Philonis Apologetico. In eo verò libro, quem inscripsit, Πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος, Omnis studiosus liber, in quo agit περὶ πρακτικοῦ βίου ἐσθλῶν, ita de Essæis narrat: Palæstinam, ait, maxima gens Iudæorum habitant, inter quos qui dicuntur Essæi, comperiuntur plures numero, vt ego opinor, quàm quatuor millia. Essæi dicti, quasi Sancti Græcè, quoniam Dei cultores præcipuè sunt, non animalia sacrificantes, sed mentes suas virtute munitas offerendas Deo putantes. In ciuitatibus non habitant, existimantes, vt contagionem aëris corporibus, sic conuersationem vulgi animo nocere. Horum alij agros colunt, alij pacificas artes ad vtilitatem suam & proximorum exercent: nec argentum, nec aurum reponunt, nec ingentes agros laudant, sed tantum colunt, quantum necessitati possit sufficere. Hi enim ex omnibus penè hominibus soli pecuniam & fundos negligentes virtute ditissimi putantur: facilitatem viuendi & paucorum indigentiam rectè magnas esse diuitias iudicantes. Nemo eorum tela, enses, galeas, scuta, cæteraque belli factitant instrumenta: sed nec eas artes exercent, quibus facilè omnes in improbitatem labuntur: nulla mercatura, nullus cauponatus, nulla eis cognoscitur nauigatio: omnes rapinæ occasiones depellunt. Nemo seruus est apud eos, sed cum vniuersi liberi sint, alteri alteris seruiunt. Omnes qui seruis vtuntur, non solum quia æqualitatem contemnunt, tanquam iniustos oderunt, verumetiam quasi naturæ leges transgressos omnino despiciunt. Omnes enim aiunt quasi mater eadem natura genuit, quare quamuis non vocemur, sumus tamen reipsa fratres, auaritiæ crimine abalienati: rationalem philosophiæ partem non necessariam ad viuendum: naturalem maiorem humana natura maiorem consequi posse putantes, alteram sophistis, alteram leuioribus reliquerunt hominibus, illam philosophiæ saltem partem approbantes, quæ de Deo, & de creatione omnium scrutamur. Morali maximè inuigilant, ad quam absolutè consequendam paternis legibus adiuuantur, quas rectè intelligere nemo sine diuino auxilio potest. Has semper quidem, sed maximè septimis diebus docent. Dedicata enim septima dies deputatur: in qua cæteris omnibus neglectis ad sacra loca concurrentes, quæ Synagogæ appellantur, ordine sub senioribus iuniores considere solent, leguntúrque scripturæ diligenter & exponuntur à peritissimis: symbolis enim prisco more scripturam vti maximè arbitrantur. Discunt igitur piè, iustè sanctéque viuere, triplici regula vtentes, amore Dei ardentissimo: virtutis cultu diligentissimo: charitate proximi feruentissima. Quòd igitur summè Deum diligant, multa nobis argumento sunt. Castitas perpetua, iurisiurandi nulla mentio, mendacij odium, et præcipuè quòd bonorum omnium, nullius mali causam esse Deum opinantur. Quòd virtuti studeant patet, quia pecuniam negligunt, gloriam spernunt, voluptatem oderunt, constantes, seueri magnique animi sunt, cæteraque huiusmodi innumerabilia. Charitatis autem argumenta sunt, beneuolentia, societas, æqualitas. Nullus enim domum habitat, quæ omnium communis non sit: vnum ærarium, vnus sumptus omnibus est. Præterea vestis communiter omnibus proposita, communis cibus & potus, communis mensa, omnis vita communis est. Quæ omnia multo magis illi opere faciunt, quàm alij verbis significant. Nec mirum, quæcunque enim quotidie laborantes consequuntur non ipsi seruant, sed in medium afferentes communi vtilitati attribuunt: non negliguntur apud eos ægrotantes, sed à communibus curantur. Seniores non

minus

minus quàm parentes liberi venerantur, &c. Hucusque Philo. qui etiam alio loco, Essai, inquit, cum primum ad philosophiam se contulerint, à cognatis & re sua familiari recedunt. Deinde omnibus vitæ curis repudiatis, atque vrbibus relictis, aut in desertis agris, aut hortis, aut montibus degunt: & quia dissimilium commercia & inutilia & noxia esse norunt, vitam propheticam æmulantur atque exercent. In vnoquoque cœtu est ædes sacra, quam σεμνεῖον vocant & μοναστήριον: in qua soli sanctæ vitæ mysteria peragunt, nemine quicquam afferente, non potum, non cibum, nec aliud quicquam eorum quæ corporis necessitatibus seruiunt: sed leges & oracula vatum, & hymnos cæteraque quibus scientia & pietas augentur & perficiuntur. Ac paucis vt absoluam, cibum aut potum nemo eorum gustauerit ante Solis occasum. Nam philosophiam quidem luce dignam iudicant: tenebris, corporis necessitates. Enarrant autem sacra oracula, arcanis sensibus per allegorias eruendis. Omnem enim legem illi censent animanti similem esse: cuius corpus sit ipsa scriptura & verba: anima verò, sensus obscurus sub verbis delitescens. Eadem mulierum quoque ratio est, quæ Θεραπευτρίδες appellantur, quasi cultrices vel curatrices dicas: quarum pleræque grandææ virgines, castitatem non necessitate, sicut quædam sacerdotes apud Gentes, magis quàm sponte sua propter zelum ac desyderium sapientiæ custodiunt, cuius commercium studiosè colentes, corporum voluptates immortalium liberorum, quos solus amans Dei animus ex se gignere potest, non mortalium cupidæ, aspernantur.

Apud Philonem etiam extat descriptio eius abstinentiæ à vino & carnibus, itemque Ieiunij, cuius Hieronymus ex Iosepho, sed perperam meminit. Quidam, inquit, per totum triduum non cogitant de cibo. Nonnulli verò ita capti sunt illecebris sapientiæ, vt duplo plus temporis abstineant, & expletis sex diebus vix alimentum necessarium degustent, imitati cicadas, quæ cantantes aëre nutriuntur. Septima verò die, quæ sacra est, post animarum curam, etiam corpus pascunt. Nihil autem opipari vel lauti parant: sed vtuntur pane simplici: obsonium ipsorum est sal, quibus delicatiores hyssopum adijciunt. Et mox: In diebus quibus cœnant, vinum non præbetur, sed aqua limpidissima, pluribus quidem frigida, senioribus verò calida. Mensa pura est à dapibus cruentis, hoc est animantium quæ sanguinem habent: in qua mensa panes sunt cibus, obsonium verò sal; quibus aliquando hyssopus tanquam condimentum pro delicatioribus addit. Et rationem addit, Vinum, ait, ipsis habetur vt venenum dementiæ, obsonia verò opipara ex animantibus, iudicant maximè prouocare concupiscentiam.

Ex hac verò narratione Philonis de ritibus, institutis, moribus & toto vitæ genere Essæorum, Eusebius libro secundo capite decimo sexto & decimo septimo elicere conatur, fuisse ritus, instituta & mores primorum Christianorum temporibus Apostolorum. In quam opinionem eum adductum arbitror duabus ex causis: primò, quòd Eusebij tempore talis fermè fuit Monachorum vita, qualis Essæorum à Philone describitur, maximè cum dicat, vnumquenque cœtum σεμνεῖον, seu μοναστήριον, ædem sacram vel Monasterium habuisse. Deinde, quòd Philo scribit, illud genus hominum vbique in alijs etiam orbis locis fuisse, imprimis autem in Ægypto & circa Alexandriam multiplicatum. Philo autem nihil vspiam de Christianis scripsit, nec vllo verbo in tota hac narratione Christianorum mentionem facit, sed duos libros composuit de ea secta philosophorum, quos Essæos vocant. Alter est, περὶ πρακτικοῦ βίου ἐσσαίων, qui erant κοινόβιοι: cui titulum fecit, ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος. Alter liber est, περὶ θεωρητικοῦ βίου ἐσσαίων, qui erant μονάζοντες καὶ μονόβιοι: in hoc libro describit eorum, qui vulgò θεραπευταὶ vocati fuerunt vitam, studia ac mores. Tam igitur abest, vt Christiani fuerint illi, de quibus Philo scribit, vt pertinaciores hostes non habuerint Christiani, vt qui ceremonijs Iudaicis pertinacissimè fuerint addicti, Sozomeno etiam teste libro primo capite duodecimo: vt non immeritò doctissimus Scaliger in libro de ratione temporum non tantum in hac re, sed etiam in tota historia pertexenda, plus iudicij, quàm diligentiæ & studij requirat in Eusebio. Errantem Eusebium sequutus est Epiphanius, qui etiam, quia Eusebij mentem malè assequutus fuit, deterius illo pronunciauit. Item;

Esseni de quibus Philo, non fuerunt Christiani.

Sozomenus, Sophronius et Nicephorus. Ac vt res vero similior videretur, Pontificij finxerunt hodie ex Hieronymo, D. Marcum Euangelistam, qui Alexandriæ collegit Ecclesiam, ex traditione & præscripto Petri, tale genus vitæ, vt à Iosepho & Philone describitur, instituisse, vt esset peculiaris cultus seu θεραπεία Dei. Ac præclaram certè speciem illa antiquitas haberet, si ab Apostolis instituta & probata, atque à primis fidelibus Apostolorum tempore vsurpata fuisset. Hic fucus olim multos seduxit, hodieq́ pontificij eo subindè ad fallendum vtuntur. Sed non est Apostolica traditio, quam Philo describit, nec ex Apostolorum doctrina aut præscripto instituti fuerunt tales cultus, nec Christiani aut fideles extiterunt qui eos obseruarunt. Nam Essæi, Iudæorum secta, Alexandriam & in vicina loca commigrarunt, quòd in Pharisæis, vti dictum est, hypocrisin fucosamq́ pietatem, ambitionem, liuorem, dominandi libidinem & alia à vera pietate aliena detestarentur: deinde etiam à crasso ac prophano Sadducæorum Epicureismo abhorrerent.

Essenorum instituti num vestigia extent in Apostolicis literis

Quia verò Philo Secta huius mores descripsit, docentibus adhuc & in carne viuentibus Apostolis (ad Caligulam Imp. enim legatus fuit missus, & postea sub Claudio orationem contra Caium in frequenti Senatu recitauit) haud alienum ab instituto nostro fuerit, inquirere, an in Apostolorum scriptis vestigia quædam extent instituti huius, & num probarint illud, aut ad imitationem proposuerint, an verò improbarint? Quod si igitur conferatur locus Pauli, qui in epistola ad Colossenses 2. cap. extat, cum Philonis descriptione, mox deprehendet, verba in eo loco ita posita à Paulo, vt quasi digito monstrare voluerit, quòd de illo Essæorum instituto loquatur. Cùm autem diligenter hoc fecerit Martinus Chemnicius in Examine Tridentini Concilij, verba eius adscribam. Quia, inquit, Philo dicit, quosdam ob amorem σοφίας, neglecta corporis cura, per triduum, imò per sex sæpè dies vix degustare aliquid, hoc Paulus ita exprimit: Habent speciem σοφίας, non habentes curam corporis. Et quòd Philo dicit: ipsos σωματικὰς ἀνάγκας non dignas ducere, quibus aliquid temporis in die tribuant: hoc Paulus vocat ἀφειδείαν σώματος, gloriabantur enim se soli animæ viuere. Philo dicit, ipsos institutum suum vocasse θεραπείαν, hoc est, cultum, & se θεραπευτὰς, hoc est, cultores. Illud verò Paulus in eo loco ἐθελοθρησκείαν, cultum propria voluntate institutum & susceptum vocat. Cumq́ue illi se vocarent ἱκέτας, sicut titulus Philonis habet, quasi supplices ratione humilitatis: Paulus ideò speciem ταπεινοφροσύνης taxat. Ipsum etiam verbum δογματίζεσθαι, quod Paulus ibi vsurpat, ex Philonis descriptione sumptum est, qui Essæorum exercitia vocat σοφίας δόγματα. Et illa ipsa Mimesis Pauli μὴ γεύσῃ ne gustaris, ad id respicit, quod Philo dicit: vix post sex dies ἀπογεύσασθαι necessarium cibum. Sicut & vocabulum πλησμονῆς, quod in descriptione illa Philonis extat, Paulus eo in loco vsurpat. Et quia Philo de theorijs ipsorum grandia philosophatur, ita, vt concludat, ipsos esse cœli ciues, & Patri ac Creatori omnium verè aßistere: ideò Paulus dicit, Inflatus mente carnis in his quæ non vidit ἐμβατεύων. Iosephus etiam scribit, Essæos iactare nomina quædam Angelorum: ideò Paulus in illo loco Angelorum etiam mentionem facit. Cumq́ ἄσκησις illa multis arrideret, & magnis præconijs extolleretur: Paulus 1. Timoth. 4. dicit: Corporalis exercitatio ad modicum prodest, pietas verò ad omnia vtilis est. Rationes etiam Essæorum de potu aquæ & abstinentiæ à carnibus, quasi vsus vini & carnium per se (aliud enim est loqui de crapula & ebrietate) sit venenum dementiæ, & irritamentum concupiscentiæ carnis: Paulus quasi ex professo refutat, cùm Timotheo præscribit, ne amplius aquam bibat, sed modico vino vtatur propter stomachum: & cùm de cibis dicit: Omnis creatura Dei bona est, & nihil reijciendum, si cum gratiarum actione sumatur. Vides igitur Paulum & verbis & sententijs ostendere, se de Essæorum potißimùm instituto loqui, quod tantis encomijs Philo euehit.

Locus Coloss. 2. explicatur.

CAPVT VI.

De Nazaræis.

ETSI Nazaræorum institutum & votum nihil habeat commune cum Monachorum in Papatu Ordinibus, tamen quia Pontificij putant, illud typum seu vmbram quandam extitisse tunc temporis sui Monachatus, de eo aliquid dicere statui, vt Lector intelligat quantum inter se differant ista, quamque longè sint diuersa atque seiuncta.

Vox Nazir vel Nazaræus primùm legitur Gen. 49. cap. Vbi Iacob fausta imprecatus Iosepho, Benedictiones, inquit, erunt super caput Ioseph & super vertice Nazaræi fratrum suorum. Et Moses hoc repetens Deut. 33. cap. dicit: Proueniet (benedictio) ad caput Iosephi, & ad verticem Nazaræi inter fratres suos. Kimhi verba Iacobi, Super vertice Nazaræi, interpretatur, Super corona fratrum, aut super eum, qui est seiunctus & separatus à fratribus. Munsterus verba Mosis exponit, qui à fratribus suis velut Nazaræus separatus fuit, & venditus in Ægyptum. Nazar enim significat, separauit se, consecrauit se, alienauit se à prophanis vsibus, & sanctificauit se. Erant igitur Nazaræi, qui valedicentes mundanis rebus, & profanis negotijs, ac celebrem aliquam continentiam, & strictiorem vitam disciplinamque instituere volentes, ad tempus aliquod, sese totos Deo deuouebant & consecrabant. De eorum institutis, moribus & consuetudinibus Numer. 6. ferè per totum caput agitur: vbi tria potissimum ipsis seruanda præscribuntur. Primum est, vt quicquid inebriare, gulam irritare, prouocare libidinem, et statum mentis eneruare vel euertere possit, ab eo in vniuersum abstineant. Ait enim Dominus: Vir siue mulier cum fecerint votum vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare, à vino, & omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex vino, & ex quacunque alia potione, & quicquid de vua exprimitur, non bibent. Vuas recentes siccasque non comedent, cunctis diebus, quibus ex voto Domino consecrantur: quicquid ex vinea vinum fieri potest, ab acinis vsque ad folliculum, non comedent. Alterum, vt nullus effœminatus corporis cultus Nazaræo permittatur, ne fomenta libidinis increscerent, et ad cuticulæ curam, ac sensuum lenocinia corpus aliqua sui parte pertraheretur. Quia igitur molles & delicati eo tempore caput radere solebant, ideo rasio capitum prohibita, & vt promitterent capillos toto Nazareatus tempore mandatum eis fuerat. Omni tempore, inquit Dominus, separationis suæ nouacula non transibit super caput eius vsque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit crescente cæsarie capitis eius. Tertium, ne exequijs & funeribus mortuorum, parentum quoque & fratrum intersint, quo minus à studio pietatis & legis diuinæ meditandæ abstrahantur, qua nihil charius amplecti debent Domino consecrati. Vnde Dominus ait: Omni tempore consecrationis suæ super mortuum non ingredietur, nec super patris quidem & matris, & fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput eius est. Quod si verò contigerit Nazaræum fortuitu vel subitaneo ac non perspecto contactu mortui alicuius pollui, vel alia quapiam re contaminari, emundare se certis quibusdam ceremonijs, iubetur, atq; ita de integro Nazareatus votum inchoare. Quicquid enim ante seruauerat, tanquam irritum habebatur. Sin autem, ait, mortuus fuerit subitò quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis eius: quod radet illico in eadem die purgationis suæ, & rursum septima: in octaua autem die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ sacerdoti in introitu tabernaculi testimonij: facietq; sacerdos vnum pro peccato, & alterum in holocaustum, & deprecabitur pro eo, quia peccauit super mortuo: sanctificabitque caput eius in die illo. Ita Paulus, quasi aliqua re contaminatus fuisset inter gentes, purificari voluit in templo, Act. 18. Finito autem tempore Voti, iubetur Nazaræus consecrare Domino tempus consecrationis vel separationis, hoc est Domino commendare ac dedicare, vel orare vt gratum habeat voti illius institutum, vtq; proficiat Domino Deo in gloriam, & sibijpsi in vitæ & morum non intermittendam disciplinam ac sanctimoniam. Non quòd desinere debeat exinde esse mundus & sanctus, sed vt vsu acquisito, expeditior sit in pijs actis

Nazir vbi primò legatur.

Nazar quid significet.

Nazaræi qui.

Nazaræorum instituta.

bus tanto tempore exercitatus. Nec verbis tantum debuit officium hoc suum commendare, sed etiam idipsum publicè testari tribus oblatis sacrificijs, holocausto pro peccato, & salutari, cum ceremonijs panum oblatorum & libaminum iuxta legem. Cùm dies, dicit Dominus, quos ex voto decreuerat, complebuntur, adducet eum ad ostium Tabernaculi fœderis, & afferet holocaustum eius Domino, agnum anniculum immaculatum vnum in holocaustum, & ouem vnam anniculam immaculatam pro peccato, & arietem vnum immaculatum hostiam pacificam: canistrum quoq; panum azymorum, qui conspersi sint oleo, & lagana absq; fermento vncta oleo, sacrificia quoq; ac libamina singulorum: quæ offeret Sacerdos coram Domino, & faciet tam pro peccato, quàm in holocaustum. Arietem verò immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum, & libamenta quæ ex more debentur. Tunc radetur Nazaræus ad ostium Tabernaculi fœderis consecrationis suæ: tolletq; capillos eius, & ponet super ignem, qui est suppositus sacrificio pacificorum, & armum coctum arietis, tortamq; absq; fermento vnam de canistro, & laganum azymorum vnum, & tradet in manus Nazaræi, postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaq; rursum ab eo eleuabit in conspectu Domini, & sanctificata, sacerdotis erunt, sicut pectusculum quod separari iussum est, & femur. Post hæc potest bibere Nazaræus vinum.

Nazaræis cum Christianorum monachis nihil commune.

Hanc ceremoniam veteris Testamenti si cum Monachatu Christianorum conferamus, & diligenter quid Nazaræi cum nostris Monachis commune habeant inquiramus, mox apparebit δὶς δ'ιὰ πασῶν, vt dici solet, inter se discrepare. Primò enim, Nazaræorum institutum verbo Dei expresso nitebatur, vt modò ex cap. 6. Num. indicaui. Quia enim homines procliues sunt ad certa quædam vitæ genera deligenda, ne Iudæi facilè in superstitiones laberentur, hoc pacto Deus illos frænare & in officio continere voluit. Vnde etiam Cyrillus & Procopius in libro Numerorum aiunt, hoc genus vitæ Nazaræorum institutum esse à Deo, vt reuocaret homines à cultibus & ritibus idololatricis Ethnicorum, vt quod illi dabant idolis, id sibi Iudæi tribuerent. Ita etiam cùm illi sacrificarent idolis, voluit vt Iudæi sibi potius sacrificarent: non quòd sacrificia Deus tanti faceret, sed vt illi ab idololatria retraherentur. Monastica autem vita Christianorum omni prorsus verbo Dei destituitur, sed eam ab hominibus inuentam, susceptam & excogitatam esse constat. 2. Deinde Deo vouebant Nazaræi, eiq; se consecrabant: hodiè verò potissima monasticorum votorum pars creaturis nuncupari solet, & Sanctis mortuis, vel saltem opinione talibus, vt Dominico, Francisco, Benedicto, & similibus sese totos consecrant Monachi. Cùm Paulus disertè scripserit, Nolite serui fieri hominum: nec tulerit, vt Christiani dicerent, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ. 3. Nazaræi sponte sua hoc vitæ genus suscipiebant: multi verò in monasteria inuiti & refragantes detruduntur à suis parentibus. 4. Rursum Nazaræorum votis nulla in re conditio vitæ mutabatur, imò etiam coniugati manebant. Samuel enim & Samson, licet vterq; Nazaræus esset, tamen vxores habuerunt: & Samuel quidem suscepit liberos, vt sacra testatur historia: Monastica autem vota, vt omnes alias vitæ conditiones, ita etiam matrimonia tollunt ac dirimunt. Nam monasticum vitæ genus suscipientem, perpetuam castitatem seu virginitatem vouere oportet. 5. Adhæc Nazaræis vinum quidem & sicera interdicebatur, non autem esus carnium. Monachis autem vice versa vsus carnium olim in vniuersum vetitus fuit, licet Carthusiani soli eam legem obseruent hodiè, cæteri verò certis quibusdam diebus per annum à carnibus abstineant. A vino autem tam abest vt sibi temperent Monachi, vt nullum aliud genus hominum eo se magis ingurgitet, nec iniuria eorum stomachi amphoræ Bacchi in veteri Epigrammate vocati sint. Et quidem si terra, in qua habitant, non generosissima producat vina, ea etiam ex remotissimis locis magno pretio petunt. Cùm autem multæ sint carnes, quæ, vt vinum, calorem & libidinem, non accendant, meo quidem iudicio, potus vini magis, quàm esus carnium prohiberi debebat. 6. Neq; etiam Nazaræorum instituto scindebatur ecclesiæ vnitas: Monachorum autem votis, Scinditur incertum studia in contraria vulgus, & infinita sectæ in ecclesiam inuehuntur. 7. Illi promittebant capillum, ne molles & delicati viderentur: vel, vt significarent, se cogitatus suos, & omnem vitæ rationem, ita Deo dedicasse,

dedicasse, vt nihil in eis superfluum sit reliquum. Hi verò è contra, barbam radunt, & tondentur nouacula à vertice infra dimidium calua, ita vt capillus infernè, in parui circuli speciem, circa aures & tempora solùm, caput ambiat instar coronæ: vnde etiam hanc capitis rasuram coronam vocant: Deus è contrà Num. 6. crines capitis prominentes Nazaræi coronam appellat, licet alij separationem vertant: ita omnia pro arbitrio inuertunt. 8. Nazaræis funeribus interesse non licebat, nec mortuos curare: Monachi autem frequentes sunt in funeribus, & cadauera, quibus illi polluebantur, hi tanquam corui & vultures rapaces auidissimè expectant, diuitum præsertim, & quæstus, quem inde faciunt, illis longè est vberrimus. 9. Nazaræi etiam ea solùm vouebant, quæ ab homine præstari poterant: Monachi è contrà, quæ in nostra potestate non sunt: Virginitatem enim seu continentiam & castitatem perpetuam vouent, cuius tamen donum non omnibus datum esse ipse Christus testatur. 10. Nazaræi nemini graues erant voto suo: at Monachi dum voluntariam paupertatem vouent, otiosi ventres aliorum laboribus pasci volunt. 11. Nazaræos voti religio non impediebat, quo minus & magistratibus & parentibus reliquisq́ omnibus parerent, quibus nos naturæ lex obstrictos reddit. Monastica autem vota obedientiam omnem tollunt, & solis Abbatibus Pontificiq́ue Rom. monachos obstringunt, quos etiam magistratus imperio subesse oportebat. 12. Præterea à Nazaræis proprij meriti fiducia procul aberat: nam & se peccatores, & Deum omnis boni authorem esse fatebantur, cùm voto soluerentur: Monasticis autem votis humanæ iustitiæ & meritorum nostrorum fiduciam quàm maximè stabiliri constat: neq́ enim solùm se mereri salutem per sua vota affirmant, sed alijs quoq́ sua merita venalia exponunt. 13. Deniq́ nuncupabant sua vota Nazaræi ad certum aliquod tempus, vel in annum, vel in mensem, vel vt quisq́ sibi commodissimum iudicasset: nam hominum ingenia sæpè mutantur, & studia pietatis languent, ideò aliquo modò instaurari debent. Hinc nati sunt veterum secessus in solitudines ad tempus. Ita apud Romanos & alios qui administrabant Rempub. fessi rerum, sæpè in villas suas concesserunt & prædia, vt recrearent animos, quo ad res gerendas promptiores instructioresq́ redirent. Sic Nazaræi ad spatium aliquod temporis, à congressu & consuetudine aliorum hominum secedebant, quo meliores & sanctiores posteà se referrent ad obeunda vitæ munia. Et finito quidem tempore voti, liberi erant ex eo tempore, & ad victum pristinum atq́ alijs communem redibant. Singulare est enim illud quòd Samson & Samuel ad finem vsq́ vitæ suæ Nazaræi fuerunt. Monachorum autem votum est perpetuum: si quis illud fregisset, tanquam apostata coram Ecclesia anathemate condemnari iubetur in Toletana 4. Synodo. Quæ cùm ita sint, nihil superest, nisi vt dicamus, Nazaræos nihil commune cum Christianorum Monachis habere, & Nazaræorum vota non esse Monachorum instituta, quæ nihil aliud sunt quàm superstitiosa & ridicula quædam imitatio seu κακοζηλία veteris Nazaræatus. Ita etiam antiquitùs homines superstitiosi, cùm audirent Abrahamum voluisse immolare filium suum, & ea de causa vehementer Deo placuisse, ipsi quoq́ volebant suos filios immolare, ac eos per ignem traducebant: sed hoc pessimo instituto grauiter Deum offendebant.

CAPVT VII.

De Rechabitis.

Rechabitæ qui.

DIVVS Hieronymus in epistola ad Paulinum, de institutione monachi, alijsq́ in locis dicit, Rechabitas fuisse Patres monachorum: ob eamq́ causam aliquid de ijs dicendum videtur. Qui isti fuerint, cuiusue generis ac stirpis cognosci potest ex libri primi Paralipom. cap. 2. Vbi indicatur fuisse Cinæos, hoc est, ex posteritate Iethronis soceri Mosis. Antea quidem Cinæi vocati sunt: postea verò Rechabitæ dicti fuere, à Rechabo viro præstantissimo, atq́ auo illorum. Ratio viuendi eis præscripta fuit à patre suo Ionadabo filio Rechabi quæ talis fuit, sicut ex cap. 35. Ieremiæ intelligitur: primò eis præcepit, ne biberent vinum: deinde ne agros & vineas colerent: tertiò, ne domos ædificarent

pro habitatione sua, sed habitarent in tabernaculis perpetuò. Cinæis quidem à quibus Rechabitæ originem suam ducunt, patrium & auitum fuit vagari per loca pascua, saltus & nemora: vnde Moses hortatus est illos, vt secum proficiscerentur, atq; iter per deserta monstrarent, & pollicitus est, se illis collaturum de bono, quo Israelitæ afficiendi erant, cùm in terram Chanaan peruenissent. Cùm verò ex his nonnulli postea, relictis pascuis & solitudinibus, confluerent ad Iambez, quem Hebræi volunt fuisse Othonielem legis diuinæ scientissimum, vt ab illo instruerentur, quos etiam sacræ literæ dicunt Deum hymnis & laudibus celebrasse, hac ratione studium sacræ scripturæ aliarumq; rerum diuinarum paulatim inter Cinæos propagatum fuit. Quoniam verò Ionadabi liberi harum rerum præ cæteris erant studiosi, hæc præcepta eis pater dedit peculiariter, vt hoc pacto eos liberos redderet seu absolueret à curis & mundi voluptatibus, quo magis & expeditius in illud studium incumberent: quæ etiam causa fuit, vt non in vrbibus, in frequentia hominum, sed in agris ac solitudinibus plærunque habitarent. Eo autem tempore, quo Nabuchodonosor cum suo exercitu per omnes Iudææ fines grassatus fuit, coacti fuerunt & ipsi Hierosolymam ceu in asylum quoddam confugere, vti testantur apud Ieremiam 35. cap. nec tamen ibi vel emerunt, vel ædificarunt sibi domos, sed tantum conductum habuere hospitium. Atque si temporum ratio ineatur, durauit hoc institutum Rechabitarum, propemodum ad trecentos annos: tantum enim ferè spatium computatur à Iehu, cuius ætate Ionadabus vixit, ad Ioachimum posteriorem, vel Zedechiam Reges, quorum temporibus vaticinatus est Hieremias, qui postremus Rechabitarum mentionem facit.

Rechabitis cũ hodiernis monachis nihil commune.

Quod si hæc conferas cum institutis primorum Monachorum, poterit aliqua ex parte verum esse, quod Hieronymus dixit, Rechabitas Patres Monachorum fuisse: Si verò conferantur cum ijs Monachis qui hodiè sunt, nihil prorsus simile reperies. Rechabitæ enim adeò non bibebant vinum, vt quùm duxisset illos Ieremias propheta Hierosolymis in quoddam triclinium sacerdotum adiunctum templo, ac iussisset eis apponi cyphos & phialas, eosq; inuitasset vt biberent, noluerunt id illi facere, dicentes hoc sibi per sui parentis institutum minimè licere. Nostri verò Monachi, non coacti, tamen subinde sese ingurgitant etiam vsque ad vomitum. Illi domos nullas ædificabant, neque etiam possidebant: hi tales extruunt, vt meritò cum Regijs conferri queant. Possident etiam vineta præclarissima agrosq; fertilissimos, & in medijs vrbibus habitant, ne dixerim grassantur. Præterea Rechabitæ nullo prorsus obstricti erant voto, vt sunt nostri Monachi, ad hæc instituta seruanda, sed tantùm abstinebant ab istis rebus, vt suo parenti obsequerentur. Rechabitæ denique habebant vxores & liberos, sicut ex cap. 35. Ierem. clarè intelligitur: Monachi verò suo voto, quo continentiam & cœlibatum promittunt, matrimonium etiam abiurant ac detestantur. Nihil ergo commune habent cum Rechabitis.

CAPVT VIII.

De Prophetarum filijs.

Filiorum Prophetarum instituutum.

DIVVS Hieronymus prophetarum filios veteris Testamenti Monachos facit. Nam in epistola ad Rusticum inquit: Filij prophetarum, quos Monachos in veteri Testamento legimus, ædificabant sibi casulas, propter fluenta Iordanis: & turbis vrbium derelictis, polenta & herbis agrestibus victitabant. Et in epistola ad Paulinum, de Monachis loquens: Nostri duces (inquit) filij Prophetarum, qui habitabant in agris & solitudinibus, & faciebant sibi tabernacula prope fluenta Iordanis. Hic primo cuperem scire, vbi Hieronymus in veteri Testamento legerit, filios Prophetarum Monachos fuisse. Si dicas, nomen quidem Monachi in veteri Testamento illis non tribui, id verò quod ista voce significetur: Respondeo, ne sic quidem Monachos ab Hieronymo rectè appellari. Monachus enim, iuxta aliquos, est, qui in solitudinibus & desertis, à reliquorum hominum consor-

Filij Prophetarum non monachi.

tio segregatus, habitat, quo ibi commodius Deo inseruire possit. Tales verò non omnes fuerunt, qui Prophetarum filij dicuntur. Aliqui enim illorum in Rama, Hiericho, Ramoth, Galaad, Gilgal, Bethel, alijsq; vrbibus celeberrimis habitarunt: vt est videre 1. Sam. 10. 2. Reg. 2. & 6. &c. Vt non minus verè dicere aliquis potuisset eis, quam Hieronymus Paulino suo, Si cupitis esse quod dicimini Monachi, id est, soli, quid facitis in vrbibus, quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum? Item, Quid desideratis vrbium frequentiam, qui de singularitate censemini? Quod autem ad fluenta Iordanis concesserunt nonnulli, ibiq; habitationem ædificarunt, vt 2. Reg. 6. indicatur, non propterea factum est, quòd cœtus hominum fugerent, locum hunc sanctiorem reliquo, in quo hucusque habitauerant, iudicarent, aut commodius se ibi, quàm in vrbibus, Deo seruire posse, arbitrarentur, sed necessitate adducti, quòd nimirum habitatio illorum nimis erat angusta. Aiunt enim ad Helisæum prophetam: Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. Adhæc ex vno tantum Collegio commigrarunt ad Iordanem aliqui, non ex omnibus omnes. Multo verò minus Monachi nomen eis conueniet, siquidem Monachus is sit, qui, vt hodiè à quibusdam deffinitur, ad perfectionem Christianam per Paupertatis, Continentiæ & Obedientiæ vota tendit: nam filios Prophetarum tale votum ædidisse, ne vnico quidem verbulo probari potest.

Cuperem & illud ab Hieronymo scire, vndénam habeat, quod de Casulis eorum dicit: nam de forma habitationis eius seu ædium illarum quas ad Iordanem extruxerunt, nihil in sacris literis dicitur: quamuis facilè concesserim, non fuisse magnificas & splendidas, vt hodiè mansiones omnes Monachorum sunt. Illud quoque non est verum, quod idem Pater dicit, filios Prophetarum polenta & herbis agrestibus victitasse. Equidem in 2. Reg. 4. cap. legitur, Helisæum reuersum in Gilgal, dixisse puero suo, vt coqueret pulmentum filijs Prophetarum: egressusq; est vnus ex eis in agrum vt colligeret olera, &c. Non obseruauit autem circumstantiam, quæ ibidem annotatur: fames enim erat maxima, qua etiam filij Prophetarum premebantur: eaque videtur etiam potissima causa fuisse, ob quam Helisæus à Carmelo in Gilgal redijt, vt scilicet collegium Prophetarum ibi confirmaret, & sua doctrina necnon exhortatione consolaretur, ne ob famem vrgentem dissiparetur. Mirum igitur non est, si famis maximæ tempore polenta & oleribus agrestibus victitarunt. Quanquam & illud facilè concesserim, in magna quoque rerum omnium copia, ipsos tenui & vili victu contentos fuisse: & nunquam vel perdices, vel capos, vel phasianos, vel pisces pretiosos illis appositos, quibus & similibus cibis hodiè Monachi sese ingurgitant vsque ad vomitum.

Vt autem semel expediam qui fuerint filij Prophetarum, sciendum est, Prophetas, puta Samuelem, Heliam & Helisæum Collegia instituisse, in quibus simul viuebant plures discipuli. His præerant Prophetæ illi. Legitur enim in historia Samuelis, ipsum Samuelem præfectum fuisse Naioth, hoc est, Bursæ, vt hodiè vocamus, siue Collegio, quod erat extructum in monte sancto in ipsa Rama. Eiusdem gymnasij mentio etiam fit 1. Samuel. 10. cap. Collegio Hierechuntino & Ramoth Galaad alijsque, Helias aliquandiu præfuit, deinde Helisæus, vt est videre 4. Reg. 2. & 6. cap. Discipuli isti vocabantur filij Prophetarum, quòd à Prophetis in vero Dei cultu, pietate, literis, disciplinis, & moribus denique erudirentur fidelissimè. Collegia Prophetarum.

Tantum igitur à Monachis differunt hi Prophetarum filij, quantum nostra adhuc ætate veræ pietatis, bonarum artium ac disciplinarum veri studiosi, qui in Collegijs Academiarum simul viuunt & habitant, à monachis, eorumque institutis, ritibus ac superstitionibus absunt.

D. Hieronymus itaque admirator Monachatus primi ac purioris eximius, hæc in commendationem eius scripsit, quo in maiori authoritate & existimatione esset apud homines, si cum sanctissimorum præstantissimorumq; Prophetarum institutis commune aliquid habere, imò ab ijsdem institutus crederetur. Hinc factum etiam vt in maiorē eius laudem, quædam, vt fit, quæ parum cum sacris literis conueniant, scripserit. Neq; in hoc solum lapsus est pater hic in epistola ad Rusticum, sed etiam eo, quod dicit in Psalmo scribi, filios Ionadabi primos Hieronym. qua ratione filios Prophetarum monachos dixerit.

captiuos ductos fuisse: id enim nusquam legitur, nec in Psalmis, nec in alijs literis: nisi, quòd colligitur è titulo Psalmi 70. qui est huiusmodi: τῶν υἱῶν Ιωναδάβ καὶ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων, id est, filiorum Ionadab, & eorum qui primi captiui fuerunt: nec in Psalmo ipso hac de re vlla fit mentio, vt etiam D. Augustinus testatur.

CAPVT IX.

De Sanctimonialibus Iudæorum.

Puellæ an asseruatæ in templo Hierosolym.

DIVVS *Ambrosius in libro De Virginibus scribit, in templo Hierosolymitano apud Iudæos, asseruatas fuisse puellas Virgines. Hoc verò in sacris literis Veteris & Noui Testamenti non legitur: neque etiam à Iosepho alicubi earum fit mentio, & ad Iudæorum instituta accommodari non potest. Habuit autem, vt arbitror, Ambrosius id ex Apocrypho scripto, hoc est, ex libro 2. Machabæorum cap. 3. vbi mentio fit conclusarum virginum: sed fidem nullam faciunt libri isti.*

CAPVT X.

De Ethnicorum Monachis seu Religiosis, eorumque origine.

ETHNICISMVS *olim innumeras habuit sacrorum formulas, quibus initiati, religionis certam quandam Sectam constituere videntur, quos, pro Monachi vocis significatione, impropriè Monachos appellamus, eos tamen præterire hoc loco non placuit. Mentionem autem eorum tantùm faciam, qui nostris Monachis perquàm similes fuerunt, & cum eis maximam affinitatem habuerunt.*

Deæ Syriæ sacerdotes.

Vbi primò occurrunt sectæ Deæ Syriæ Sacerdotes, Mendicantibus Monachis simillimi, qui malefica religionis specie prouincias peragrando, pecunias & alias res corradebant. Ij simulachra Deorum circumferentes, quibusdam fallacijs vaticinabantur, Deos suos propitios offerentibus futuros spondebant, multa malitia, multa mentientes: de quibus Apuleius libro octauo meminit, ac sub persona asini sui, oppidò quàm scienter eorum technas, machinas atque fraudes enarrat, ita scribens: Vbi tandem fatigati, vel certè suo laniatu satiati pausam carnificinæ dedere, stipes æreas, imò verò & argenteas multis certatim offerentibus, sinu recepere patulo, nec non & vini cadum, lactem & caseos, & farris & siliginis ac leguminum aliquid, & nonnullis ordeum Deæ gerulo donantibus auidis animis corradentes omnia, & in sacculos huic quæstui de industria præparatos farcientes, dorso meo congerunt, vt duplici scilicet sarcinæ pondere grauatus, & horreum simul & templum incederem. Ad istum modum palantes omnem illam deprædabantur regionem. Hucusque Apuleius.

Dea Syria quæ.

De Dea autem Syria Lucianus libellum scripsit, in quo tradit, se vidisse in Syria statuam in templo Deæ multiformem, quæ quidem esset Iuno, haberet tamen aliquid Palladis, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Dianæ, & Nemeseos, & Parcarum, quæ altera manu tenebat sceptrum, altera fusum, in capite radios ferebat, & ignem, & ceston, & denique demonstrat Deam Syriam esse numen vnũ, quod varijs nominibus vocaretur. Ælianus tamen Deam Syriam Venerem intelligit. Eius sacerdotes crotala pulsabant, cui Galli sacrificantes, secabant brachia, multi tympana percutiebant, alij diuina cantica concinebant. Item in sacris Deæ quibusdam iuncturas manuum et ceruices stigmatibus notabant, inde Assyrij omnes notati olim fuerunt.

Zigines.

Durat adhuc superstitiosa fraus in gente: nam nunc non sacerdotes, sed magnus vilissimæ plebis sexus vtriusque numerus in omnes orbis etiam Christiani partes diffusus, voti, vt aiunt, causa, sine fine peregrinatur, victum ostiatim quæritando. Mulieres chiromantiam profitentur, hoc est, per linearũ manuum inspectione diuinant, interim egregiè doctæ ad subtrahendam furtim è marsupio eorum, quibus futura prædicunt, pecuniam, nisi benè cauerint. Nusquam

vltra

vltra tertium diem immorantur, sub diuo propè ciuitates & oppida tabernacula collocant, sunt omnes stigmatibus notati. Ex quo satis constat, hos esse Assyrios, qui fraudibus & dolis exercitati, ritu Sacerdotum Deæ Syriæ, eo mendicitatis aucupio viuunt. Hos strenuè æmulantur hodiè Mendicantes Monachi, qui per insidiosam pietatem, tanquam Diuorum omnium ministratores, dolis apprimè instructi, hic pro templi ædificatione, alter pro vestimentis coëmendis, alius pro alendis pauperibus, alius pro redemptione captiuorum, &c. circumeuntes castella, pagos, villas, ab hoc credulo rustico blandulè poscunt, & cupidissimè accipiunt ouem, lanam, agnum, hœdum, ab illo gallinam & oua, ab alio porcellum, vel pernas, ab alio caseum & linum, ab alio farcimina, ab alio superstitiosè attonito tritici sextarium, aut cadum vini, vel olei lechytum. Adhæc aut sanctorum reliquias, vel Apostolicas tabellas, seu quorundam antistitum chirographa vetustate aßiduoq́ vsu paßim obliterata è pyxide depromunt, illaque magna cum veneratione, offerentibus osculanda porrigunt, promittentes pro datis munusculis cunctis vitam cœlestem. Sic eiusmodi rusticanis donis onusti prædam vendunt, in argenti laminam conflant, atque mox domum redeunt gaudentes, quòd simplicia rusticæ plebis corda ac pias mulierculárum mentes illuserint, ludificarint, & fefellerint gnauiter: nam ad ciuitates, quibus non facilè est imponere, non adeunt. Hæc omnia sunt Polydori Vergilij ex lib. 7. cap. 7. de Inuent. rerum.

Mendicantes monachi Deæ Syriæ Sacerdotes.

Magnæ matris Deûm Sacerdotes his etiam annumerandi videntur. Galli illi vocati fuerunt à flumine Phrygiæ, auctore Festo: quòd qui ex eo bibissent, ita furere inciperent, vt se virilitatis parte priuarent: vnde & Semiuiri dicti sunt, quia castrati & execti. Eorum magister Archigallus dicebatur, vt Gyraldus indicat de Dijs gentium Syntag. 4. Appellati etiam sunt Magnæ matris Deûm, id est, Cybeles fratres, Auentino teste lib. 1. Annal. fol. 31. in Germanica editione: item, Curetes κουρῆτες, teste Strabone lib. 10. ἀπὸ τῆς κουρᾶς, id est, à tonsura: anteriorem enim capitis partem detonsam gestabant. Alij tamen Curetas dictos existimant ἀπὸ τῆς κουροτροφίας, eò quòd Iouem aluissent. Refert Strabo eodem loco, Curetas ex Ida monte in Græciam traiecisse, tandemq́ consedisse trans Acheloum fluuium, ibiq́, quòd intonsa seruarent capita Acarnanas vocari cœpisse. Dicti sunt quoq́ Corybantes, quòd sacro correpti furore cymbala pulsassent, ne Saturnus Iouem vagientem audiret, & capita iactarent: hinc qui capita iactant, & furijs ac numine agitantur, κορυβαντιζειν dicuntur. Deniq́ Dactyli Idæi vocati sunt, quòd in Ida Phrygiæ monte primò habitarint.

Magnæ matris Deûm sacerdotes.

Curetes.

Corybantes.

Dactyli Idæi.

Romulus Romanæ conditor vrbis, cùm legibus armisq́ vrbem muniuisset, ne religio in benè instituta ciuitate deesset, Collegium fratrum Arualium, & vndecim in eo fratres constituit Sacerdotes. Eorum officium erat Cereri & Bacho pro frugum & vini vbertate ambaruales hostias mactare: quæ iccircò Ambaruales dicebantur, quòd antequam mactarentur, ter circum arua ducebantur. Vnde Vergilius in Georg.

Aruaium fratrum collegiũ.

Ambaruales cur dicti.

Terq́ nouas circum felix eat hostia fruges.

Huic Collegio fratrum Acca Laurentia, quæ postea populum Rom. hæredem instituit, Romuli nutrix, tribuit infulas albas, & spiceam coronam pro religiosissimo insigni, quæ prima apud Romanos corona fuit. Hic honos non nisi vita finiebatur, exulesq́ & captos comitabatur. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 26. Gyraldus de gentium historia Syntag. 17. ex Fulgentio, Varrone & Plinio.

In primis autem referri huc debent Vestales Virgines: earum originem Iacobus Middendorpius de Academijs lib. 3. ad Noachi vsq́ tempora ex aliorum sententia refert. Noachus, inquit, post Diluuium Domino Deogratias acturus cum vxore & liberis, sacrificium obtulit, quod etiam Deo vehementer gratum extitit. Vnde verisimile fit viris doctis, quòd optimi parentes, posteros suos, vt crebrò sacrificarent, admonituri, ignem à se repertum, & ad hanc rem necessarium, diligenter custodiendum tradiderint. Nam egregium Palladium Vetuloniæ in Italia Noachus & eius vxor sempiterno igni conseruando extruxisse leguntur, cuius certißima hactenus argumenta extare probat Annius Viterbiensis, sacros nimirum cineres & Etbruscis literis descripta monimenta. Noacho autem in constituenda Re-

Vestales Virgines.

pub. ducendisq; colonijs occupato, vxor sacri ignis, & sacrificiorum curæ, erudiendisq; puellis, præcipuè vacasse videtur. Ad eius verò sacri ignis custodiam, Virgines legisse creditur, vt virginitatem & sanctimoniam diuino cultui in primis conuenire declararet, quia ignis pura, sterilis & incorrupta natura est. Vnde Ouid.

Nataq; de flamma corpora nulla vides.
Iure igitur virgo quæ semina nulla remittit.

Hinc & Estam siue Vestam eam appellatam aliqui volunt, quòd sacrum ignem Virginibus custodiendum prima instituisset. Vnde illud Ouidij:

Ignis custodia antiquissimum institutum.

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellige flammam.

Ita quidem ille. Constat tamen sacri ignis custodiam virginibus demandatam antiquissimum fuisse institutum, à quocunque tandem profectum fuerit. Nam Strabo lib. 9. In Saxo, inquit, vetustum Mineruæ templum Poliadis surgit, in quo lucis inextinctæ lychnus est, & Virginum domus, quam Iclinus condidit. In Græcia tamen, vbi etiam perpetuus seruabatur ignis, non Virgines, inquit Plutarchus, sed coniugio solutæ mulieres eiusce rei curam habebant, vt Cœlius Lect. antiq. lib. 8. cap. 35. annotat. In Italiam per Æneam hæc sacra, hocque sacerdotij genus traductum videtur. Nam Vergilius Æneid. 2. dicit:

In Italiam Vestalium institutum quis introduxerit.

Sic ait, & manibus Vittas, Vestamq; potentem,
Æternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Et Ascanius Vestæ templum Albæ posuit. Non desunt tamen authores, qui dicunt Saturnum idololatram ab Hur Chaldæorum Vestalium cultum in Italiam traduxisse, & sub nomine Vestæ, ignem vigilem stupido populo colendum proposuisse. Quod si Middendorpio credimus, Saturnus Noachus fuit, quem sic appellatum tradit ab agricultura, & saluberrimi vini inuentione, lib. 3. de Academijs. Romæ Numa Pompilius Vestæ sacra instituit, & Virgines Vestales primus legit, Alba oriundum sacerdotium, vt T. Liuius lib. 1. indicat. L. Florus in Numa, causam reddit, ob quam hoc à Pompilio institutum fuerit. Imprimis, inquit, focum Vestæ virginibus colendum dedit, vt ad simulachrum cœlestium syderum custos imperij flamma vigilaret. Tradit A. Gellius lib. 1. Noct. Attic. cap. 12. primæ Vestali, quæ huiusmodi adhibita sit ministerio, Amatam nomen fuisse, ac propterea reliquas deinceps omnes Amatas appellatas: diciq; non electas, neq; creatas Vestales, sed captas, eò quòd capiebatur à Pontifice de manu patris Vestalis virgo. Verba Pontificis erant: Sacerdotem Vestalem, quæ sacra faciat, quæ iussi, & sacerdotem facere pro pop. Rom. Quiritibus, vti quod optima lege fiat, ita te Amata capio. Papia lege Pontificis Max. arbitratu olim. 20. virgines è populo legebantur, sortitioq; ex eo numero in concione fiebat. At postea si quis honesto loco natus Pontifici suam offerret filiam, gratia Popiliæ legis admittebatur: neque capi poterat minor sex annis, neq; maior decem, & quæ ex seruis nata, aut corpore manco, sensúue diminuto foret. Romæ primò Gigania & Berenia captæ, mox totidem additæ, Camilia & Tarpeia. Huic numero Seruius Tullius duas nouissimè adiecit. Hæ decem primos annos sacrorum ritum perdiscebant, totidem deinde operam dabant sacris, tertio decennio rudes & nuper captas instruebant: postea verò si qua id ætatis nubere voluisset, fas erat alterutrum mallet sequi. Quando verò illis quæ coniugium sequutæ fuissent, malè vertisset, plures ad mortem vsq; in religione perseuerabant. Stipendium ijs Numa de publico statuit, vt aßiduæ essent antistites templi, quod inter Palatium & Capitolium, forma rotunda extructum erat; & eas perpetua virginitate alijsq; cæremonijs sanctas & venerabiles fecit, Liuio authore lib. 1. Carpento vehebantur, magistratusq; illis assurgebant, ac fortuito occursu, sontem supplicio eximebant. Ignis, quem seruare & custodire debebant, si per incuriam extinctus esset, quod factum est Athenis sub Aristone tyranno, & apud Delphos templo à Medis incenso: Romæ autem tum Mithridatici, tum ciuilis belli temporibus, haud quaquam ex altero igne lucernas sacras accendere fas erat, sed nouum & peregrinum elici oportebat, accensa ex Sole flamma pura & immaculata, vasis, quæ Scaphia vocabant, quæ ratione ista sic concinnabantur excauata, vt radijs solaribus hinc inde coniectis in centrum, arida materia apposita, confestim promicaret ignis.

ignis. Sunt qui tradunt, extincto igne, virgines verberibus affici solitas à Pontifice, cui suberant: Quibus mos erat, tabulam felicis materiæ tamdiu verberare, quousque exceptum ignem cribro æneo in ædem virgo ferret. Nam, sicuti etiam meminit Antiquit. 2. Dionysius, id Romani præsagium interitus vrbis opinabantur: Cælio auctore lib. 8. cap. 35. Si qua Vestalium incesti conuicta esset, ante ora ciuium, mœsto silentio efferebatur, viuaq; circa Collinam portam, in subterraneum specum demissa, statimq; terra superiniecta necabatur. Polydorus libro 4. cap. 14.

D. Ambrosius ob supra commemoratas causas Vestalium virginitatem accusat, vt mercenariam: Conferuntur, inquit, immunitates, offeruntur pretia: quasi hoc non maximæ petulantiæ sit indicium, castitatem vendere, quod pretio promittitur, pretio soluitur, pretio addicitur, pretio adnumeratur. Nescit retinere castitatem, quæ vendere solet, &c. At si hæc accusatio vera & iusta sit, quod negari minimè debet, maximè in Pontificios, Episcopos, Sacerdotes, Decanos, Abbates, Monachos & Moniales, Canonicos aliosq; magnos prælatos quadrabit. Nam illi quoq; ob aliam causam cœlibes non viuunt, nisi vt opibus, otio, delitijs ac dignitatibus amplißimis fruantur. Alioqui nuptias, quemadmodum cæteri appeterent, cùm à scortationibus non abstineant.

Vestalium virginitas mercenaria.

CAPVT XI.

De Turcorum Monachis seu Religiosis.

TVRCIS etiam non desunt Monachi vel Religiosi, sed eorum magnam turbam habent, habitu exteriore, moribus, institutis ac consuetudinibus inter se differentes. Neque mirum hoc alicui videri debet. Sergius enim, cuius opera Mahomet in conscribendo suo Alcorano vsus est, monachus Nestorianus fuit ac propterea suæ professionis homines in Turcica gente cumprimis etiam plantare studuit. Sunt autem ferè triplicis generis, seu Ordinis monachi Turcarum, vt Bartholomæus Georgieuiz Peregrinus Hierosolymitanus in Epitome de Turcorum moribus indicat. Primus ordo illorum est, qui nihil proprij habentes, quasi nudi incedunt, præter pudenda pellibus ouinis tecta: & tempore frigoris ad cooperiendum dorsum similiter pelle vtuntur: latus, manus, pedes, & caput nullo prorsus tegunt vestimento. Exigunt eleemosynas tam à Christianis, quàm à Turcis Alahici petentes, quod significat propter Deum. Hi deuorata herba Maslah vocata in rabiem aguntur, adeò vt per pectus totum in transuersum vulnus ducant, itidem per brachium vel nullo dolore dißimulato, & fungum arborum incensum capiti, pectori, manui superpositum non remouent, donec in cineres resoluatur. Aliud genus est, qui incedunt pertusa verpa siue mentula, et incluso anulo æreo ponderis trium librarum, à coitu disclusi, ob seruandam castitatem. Tertium genus rarò egreditur, sed manent die noctuq; in templis, habentes in angulis templorum tuguriola sine calciamentis, vestimento, discooperto capite, nihil gestantes præter vnam camisiam, multis diebus ieiunij orantes, vt Deus ipsis futura reuelet, quos rex Turcorum bellum moturus consulere solet.

Turci cur monachos habeant.

Genera monachorum Turcicorum.

De hoc Turcorum Monachatu Ioannes Cuspinianus paulò fusius scribit: Quidam, inquit, incedunt nudi, operientes verenda tantùm: tantam præ se ferentes patientiam, vt quasi impaßibiles, neq; hyemis sæuitiam frigore, neq; æstatis ardorem calore sentiant: stigmata, cicatrices, incisiones cutis, vlcerationes æquè ferentes, si quis faciat, insensibiles penè. Quidam eò deueniunt abstinentiæ, et tantam induunt perfectionem, vt rarißimè cibum ac potum, nonnunquam penitus sine cibo & potu degant. Alij magnam paupertatem professi, nil de terrenis rebus cogitant, nec in crastinum aliquid reseruant. Alij rursus perpetuum silentium tenent vt muti, Czamutlar dicti, nullam cum hominibus conuersationem habentes: ac ne prouocati quidem summis iniurijs ac tormentis ad loquendum cogi possunt. Dicunt alij se visiones ac reuelationes, alij raptus ac ecstases supernaturales habere. Quicunq; autem in hoc statu degunt,

De Turcicis monachis Cuspinianus.

Dermschler (vel vt Georgieuiz habet, Deruischlar) nominantur, signaque diuersa professionis gestant, quibus internosci possint. Aliqui in capite pennas, quibus significant se meditationibus ac reuelationibus deditos. Aliqui inaures, quibus notant obedientiam in spiritu, propter raptus frequentiam. Nonnulli catenas in collo aut brachijs, quibus violentiam, quam in ecstasi patiuntur, notificant. Nonnulli centones variegatos, quo paupertatem repræsentant. Varios quoq; habent viuendi ritus. Aliqui inter homines conuersantur, alij seorsum congregati in modum villæ, pleriq; in nemoribus ac locis desertis. Quidam in ciuitatibus aquam baiulant in vtribus, ad bibendum optimam, nihil inde mercedis exposcentes, sed hospitalitatis officium exhibentes: si quid tamen illis vltrò porrigitur, accipiunt. Habitant aliqui circa sepulchra mortuorum, & ex oblationibus populi viuunt. Hi omnes non seruant leges Mahometis particulares, quia vxores aliqui non habent, nec lotiones, nec orationes secundum ceremonias prædictas faciunt. Fœminæ autem quædam his sese religiosis clam commiscentes, dicuntur natos sine virili semine parere, qui Nefesogli vulgò vocantur: quanquam diabolico id fieri suggestu feratur. Quorum semper duo in magna illa ciuitate, et, ante Constantinopolim captam, sede regia, quæ Bursia corruptè, Prusia ab antiquis dicta, capillis vel vestimentis suis omnes infirmitates dicuntur depellere: quia eorum & actio & vita mirabilis & supernaturalis censetur. Ob id Christianis illudentes, minimè mirum esse dicunt, si Iesus Christus ex Maria virgine natus dicatur. Omnes verò religiosi illi, qui Dermschler vulgò nominantur, in magna habentur veneratione, quasi sanctorum successores, regniq; totius conseruatores, & amici Dei ac Mahometis. Horum opinio est, legem nihil prodesse, sed gratiam Dei, qua hominem saluari oportet, quæ sine merito & lege sufficiens est ad assequendum salutem, quam ipsi Rach Matallach nominant. Sed nulla ratione, nulla authoritate opinionem suam, prodigijs tantum & signis asserunt: multos in sui fauorem trahentes, potissimùm qui spirituales & deuoti sunt.

Nota.

Dermschler in magna authoritate.

Czofilar qui.

Sunt qui Czofilar appellantur, quasi meditatiui vel spiritualibus exercitijs dediti. Hi quasi successores prophetarum et patrum qui hanc sectam fundarunt, magnæ authoritatis habentur, traditiones patrum allegantes, & per meritum homines saluari asserentes, sine gratia & lege (quod Pereketallach vocant) intenti orationibus particularibus, exercitijs spiritualibus, vigilijs & meditationibus. Nunquam enim orationem intermittunt continuam, quam ipsi Izillaraithmach vocitant. Noctu conuenientes in circulo consident, ac commotione capitum per aliquod tempus repetendo dicunt Layllachillahach. Subiungunt deinde, crebrò item repetendo Lahu. Tandem repetunt iterum Huhu, & quasi exanimes cadunt & obdormiunt. Hos maximè illi venerantur, qui generis antiquitatem & stemma nobilitatis referũt, Efflier Embieler dicti, quorum genus eorum alterius nationis commixtionem non accipit, nec à patrum sanctione huius sectæ vnquam recessit.

Techellis Persa monachus.

In numerum eorum monachorum vel religiosorum qui solitudines inhabitarunt, vel maximè referendus est Techellis ille Persa, Harduellis Mahometanæ legis noui interpretis discipulus, & qui postea Cuselbas, hoc est Rubrum caput cognominatus est. Is virtute doctrinæq; notitia magistro comparandus, sæuitiam Iacuppi fugiens, superato Euphrate in minorem Armeniam peruenit, posuitq; sedem in Antitauro monte, vbi ad radices perfossæ rupes natura atq; arte hominum, opacos specus habent, qui Rubra saxa ab incolis nuncupantur. Ea est salubris & peramœna loci facies propter frequentiam varietatemq; pomiferarum arborum ac perennes aquarum fontes, quibus & plana rigantur, & colles toto anni tempore vestiuntur. Ibi Techellis procul à commercio hominum in altitudinem contemplationis conditus, dum diuina cœlestiaq; rimatur, per aliquot annos durissimam vitam egit, contentus his, quæ sponte terræ atq; ipsius naturæ benignitate nascebantur. Is primò à pastoribus visus & agnitus, deinde ab agricolis qui victus duritiem pietatemq; hominis admirabantur, necessarijs ad vitam rebus donatus est, ac demum cum responsa daret, & iam maior homine videretur, gliscente in immensum diuinitatis opinione, à curiosis in pagos tractus, ac mox inuito similis in proximas deductus vrbes, omnem prouinciam sui fama admirationeq; compleuit.

Nec,

Nec, publicatis semel nouæ legis interpretationibus, mortales defuerunt, qui (vti Harduelli accideret) hominem adorarent, arbitrarenturq́ue, nisi ea iussa præceptaq́ue capesserent, animas post interitum corporis, æternos ignis cruciatus subituras. Talia frequentissimis concionibus atque responsis quùm omnibus facile persuasisset, mobilem gentem ac superstitionibus deditam, breui ad sui studium pertraxit, iussitq́ue vt sectatores turbinatum capitis tegumentum lintea in spiras circumdante fascia pro insigni nouæ religionis rubro colore distinguerent: vnde & eius sectatores à rubro hoc colore pileorum, Cuselbæ toto Oriente nominati sunt, P. Iouio authore lib. 13. historiarum.

Porrò inter Turcorum sacerdotes, qui Taculsmans gentili lingua, & Monachos seu Religiosos, qui Dermschler nuncupantur orta contentio fuit, quemadmodum etiam inter Mendicantes Monachos et Curatos, vt vocant, Christianorum, sicuti suo loco referemus, cui potius vota & eleemosynæ populi iure deberentur. Sacerdotes sibi deberi causati, dixerunt: Nos curam populi habemus consultando, iudicando, regendo, docendo legem, tribuendo & obseruando, & totius populi onus portando. Cùm igitur ministerium nostrum vniuerso regno magis sit necessarium, meritò vota nobis debentur. Contra religiosi: Nos, inquiunt, sumus successores & vicem gerentes eorum qui fundamentum sunt legis & gratiæ, qui & pro populo coram Deo assistentes, omnes necessitates eius suis meritis & intercessione supplentes, regni pericula auertimus, bona operamur, omni facultate & studio hominibus succurrimus deficientibus, & auxiliamur: nobis igitur eleemosynæ & vota populi iure debentur. Dissensio isthæc ad Amurathem 2. Turcorum Imperatorem post victoriam Varnensem in Asiam reuersum, tanquam ad supremum arbitrum, à quo prouocare absque omni contradictione minime licere, delata est. Qui cum rationes vtriusq́ue partis examinasset, sacerdotum ministerium regno magis necessarium cognouit, hisq́ue meritò vota populi adiudicare cogitabat. Religiosi hu[illegible] supplicantes, ne hanc sententiam, priusquàm paulo diligentius secum hanc rem discuterent, promulgaret. Adiecit[illegible] septem dierum inducias. Pau[illegible] Amurathes in lecto nocte quiescens, commotionem sentiret viscerum [illegible] explerét, secretiorem petijt locum: at sedens, [illegible] tabula quadam præcipitatus in cloacam, nec clamore vllo (quoniam vndiq́ue clausum erat cubiculum) neque labore proprio (licet plurimum fatigatus [illegible]) præsens periculum effugere poterat. [illegible] sanctum aliquem, qui huic necessitati opitularetur, inuocauit. Et ecce habitu religiosorum quidam apparens, [illegible] inquit, vbi illi sunt quos regno tuo pernecessarios indicasti? [illegible] Ne [illegible] illi præferendi, qui vbi virtus [illegible] Hæc dictis regem lecto suo illæsum restituit [illegible]. Manè [illegible] conuocatis religiosis omnibus quos habere potuerat, singulos [illegible] diligentissimè vnumquenque de[illegible] Quùm autem rex talem non inuenisset [illegible] religiosus regem, dicens: Ne mireris, si ille qui nocte tibi opem attulit, hîc non appareat [illegible] communem omnium causam [illegible] Exhibet illustrem [illegible] venit mentis aliena[illegible] regno præfecto, in Magnissam vrbem, vbi [illegible] religiosorum [illegible] secessere, religionisq́ue operam dedere, Ioanne Cuspiniano auctore. [illegible] hoc postremum refert: Amurathem enim [illegible] cum ad Varnam [illegible] præsens periculum, & victoria potiretur, se cessurum regno, & id commissurum filio, & abiturum in Asiam [illegible]

[illegible]

DE ORIGINE ET PROGRESSU MONACHATUS APUD CHRISTIANOS, LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

De varijs generibus primorum Monachorum apud Christianos.

Monachorum tria genera.

DIVUS *Hieronymus de Custodia virginitatis ad Eustochium indicat, tria potissimùm genera Monachorum hinc inde per prouincias, præsertim autem in Ægypto ab initio fuisse. Refert idem ex Hieronymo Vincentius lib.17.cap.54. Specul.histor. Cassianus lib.5.cap.6.et 36.de spiritu Gastrimar: item Collatione 18.cap.4. Durandus in Ration.diuinorum lib.2. cap.1. Antoninus tit.16. c.1. & 2. Ottho Frisingensis lib.7.cap.35. Nec multum etiam ab his dissentit Euagrius de Palestinæ Monachis scribens lib.1.cap.21. Et Isidorus in lib.de Offic. vbi sex Ordines Monachorum facit, qui tamen sub tribus sequentibus facilè comprehendi possunt.*

Anachoretæ.1.

Primum genus est Anachoretarum seu Eremitarum, *qui soli per deserta, quæ Græci* ἐρήμως *vocant, habitant, & ab eo, quòd procul ab hominum conuersatione in eremos recesserint, nuncupantur.* Ἀναχωρεῖν *enim, vnde* Ἀναχωρῆται *Anachoretæ, secedere significat. Ita etiam Rabanus lib.4.cap.6.de proprietate sermonis, Anachoretas & Eremitas pro iisdem ponit. Pyamon abbas apud Cassianum Collatione 18.cap.4.eos Anachoretas, id est, Secessores vocat, qui prius in Cœnobijs instituti, in secreta solitudinum loca demùm secesserint, cuius professionis se quoq; participem esse dicit: Sed dum autores horum primos scribit cap.6. & 36.lib.5. de spiritu Gastrimargiæ, fuisse vel Paulum quendam Thebæum, vel Antonium Ægyptium, facile erroris conuincitur Pyamon, cùm neuter horum prius in Cœnobijs institutus fuerit.*

Cœnobitæ.2.

Alterum genus est Cœnobitarum, *quos Ægyptij Sauses gentili vocant lingua: (Heluetij in sua lingua* Seüse *vocant hominem immorigerum, proteruum, inobedientem, & deploratæ vitæ:) Latinè in commune viuentes possunt appellari.* Κοινῇ *communiter significat:* Κοινόβιον *cœnobium, Latinè contubernium, consortium seu vitæ fortunarumq; communitas. Aul.Gellius Noct.Attic.lib.1.cap.9. Euagrius Cœnobitas vocat, qui suo tempore gregatim vnà vixerunt, nihil certi possidentes rerum terrenarum, non modò auri, sed nec aliarũ rerum: omnia habentes ita communia, vt qua veste hic vsus sit heri, eadem hodiè alius vtatur. Mensam itidem illis appositam communem ex oleribus & leguminibus, nec non & preces communes ad Deum fudisse: ac biduano, triduano quoq; imò quinq; & amplius dierum ieiunio & laboribus vsq; adeò se attriuisse, vt sine sepulchris mortui sint habiti in terra.*

Durandus in Rationali diuinorum lib.2.c.1. distinguit inter Anachoretas & Eremitas: & inquit, Anachoretæ sunt, qui ædificant solitudines: & quamuis in communi vita positi, priuatæ tamen contemplationi deseruiunt: Eremitæ autem, qui solitariè in desertis degunt. Videtur ergo ille per Cœnobitas intelligere monachos in ciuitatibus habitantes: per Anachoretas eosdem conuentuales, sed extra muros ciuitatum in solitudinibus commorantes: per Eremitas denique, qui in desertis soli degunt.

Remboth.3.

Tertium est, quod Remboth *ipsi dicunt, deterrimum atque neglectum. Hi bini vel trini habitant, nec multò plures: suoq; arbitrio & ditione viuentes, de eo quod laborauerint in medium partes conferunt, vt habeant alimenta communia. Habitant autem quàm plurimi in castellis & vrbibus: & quasi ars sit sancta non vita, quicquid vendiderint maioris est pretij. Inter hos sæpè iurgia sunt, quòd cibo suo viuentes, non patiuntur alicui se esse subiectos. Solent certare ieiunijs. Apud eos affectata sunt omnia: latæ manicæ, & caligæ follicantes:*

Vestis

Vestis grossior: crebra suspiria: visitatio virginum: detractio clericorum: & si quando dies festus venerit saturantur usq; ad vomitum. Hæc etiam ex Hieronymo Vincent. in spec. hist. cap. 54. lib. 17. Antoninus tit. 15. 1. §. 2. Cassianus hos videtur appellare Sarabaitas, quos Ægyptiaca lingua sic appellatos refert, quòd semetipsos à cœnobiorum congregationibus separarint, & res suas singillatim ac necessitates proprias curarint, bini vel terni in cellulis sub nullius abbatis aut præpositi gubernatione, quo liberum esset quiduis pro arbitrio agendi, & euagandi quò animi libido ferret: & tantum studium his esse cumulandi diuitias idem indicat. Isid. in lib. de offic. hos etiam Rennuitas nuncupat. His non absimiles fuerunt quos Gyrouagos appellarunt, quasi vagando gyrantes prouincias & regiones varias. Nam tota vita sua per diuersas prouincias ternis aut quaternis diebus per diuersas cellas hospitantur: semper vagi & nunquam stabiles: & proprijs voluptatibus et gulæ illecebris seruientes. Hos Benedictus in sua Regula deteriores Sarabaitis esse pronunciat. Hi enim cellas ædificabant & manebant in eis: isti verò tanquam hospites, omnes prouincias & terras peragrabant. Sarabaitæ de labore proprio viuebant: Gyrouagi verò de laboribus alienis: imò quod multo tempore & labore quæsitum & congregatum erat, id vna hora isti consumebant: denique per diuersa loca percurrentes, plurimos malæ suæ vitæ exemplo perdebant ac corrumpebant. Quod igitur Antoninus tit. 15. cap. 1. §. 2. ex Cassiano de Sarabaitis commemorat, id propriè de his Gyrouagis intelligendum arbitror. Hi sub nulla, inquit, regula, & sub nullius obedientia constituti, discurrunt per ciuitates & castra sub ouina pelle religiosi habitus & deuotæ locutionis: cor gerunt lupinum, deuorantes domos viduarum, & captiuas ducentes mulierculas oneratas peccatis: pseudoprophetæ & Apostoli diuinantes de occultis & per dulces sermones & benedictiones decipiunt corda simplicium. Isidorus in lib. de Offic. hos nominare videtur Circumcelliones, & dicit quod sub habitu Monachorum vbique circa cellas vagentur, venalem circumferentes hypocrisim, circumeuntes prouincias, nusquam missi, nusquam fixi, nusquam stantes, nusquam sedentes, habentes pro Deo membra martyrum, quæ plerunq; alijs vendittent: fimbrias & phylacteria sua magnificent, gloriam captantes ab hominibus. Alios comam non incidere ait, honores quos non acceperunt se habere dicentes. Item, Continuo, inquit, tepefacti, pristinos mores ac vitia resecare contemnunt, nec iugum humilitatis ac patientiæ diutius sustinere contenti sunt, subindeq; seniorum imperio dedignantur: separatas expetunt cellas, & solitarij sedere desiderant, vt nemine lacessente mansueti vel humiles existimentur. Quorum institutio, imò tepor, hos quos similes infecerit, ad perfectionem nunquam permittit accedere: non solum quòd vitia non abscindunt, sed in deterius vadunt, & in vitia conualescunt: & dum animi prouocati, quod iam lethale & intestinum virus est, quantum amplius cælatum fuerit, tantum profundius serpens, insanabilem morbum generat ægrotandi, &c. Ad hoc genus Monachorum Cassianus in collatione Pyamonis, illos quoque pertinere asserit, qui in solitudine siue in congregatione cum alijs degentes, sub prælatis carnaliter viuunt. Antonin. tit. 15. cap. 1.

Sarabaitæ. Gyrouagi. Circumcelliones.

Pullulare cœperunt Sarabitæ, ex Ægyptiorum monachis orti, anno Domini 1309. in Anglia primùm: qui porcorum ac boum pellibus induti, & succincti funibus, palmarum spinas ad calcanea portantes, angelicam faciem simulabant, sed in corde lupum fouebant: vt ex Ioanne Clyn Hiberno Balæus Cent. 4. cap. 82. in Append. 2. indicat. His non absimiles fuerunt Palæstinæ Monachi, quos Euagrius lib. 1. cap. 21. Circulatores nuncupat, quòd gesticulationibus quibusdam insaniam simulent, atque hoc modo inanem se gloriam conculcare arbitrentur. Qui posteaquam tandiu ad virtutem sunt assuefacti, eius vt habitum consequuti videantur, ita quidem, vt ab omnibus se continere possint, nec vllis affectionibus moueantur, redeunt ad seculum, & in medijs hominum turbis versantur, viri iuxtà ac mulieres, cibum capientes vel in caupona, vel etiam in lupanari, si ita res ferat, nullam loci rationem habentes, neq; quenquam hominum reuerentes. Hæc Euagrius & alia plurima lib. 1. cap. 21. Nicephorus lib. 14. cap. 50. hos ἀπαθεῖς, id est non dolentes vocat. Damnatum & reprobatum fuit hoc tertium genus Monachorum, in Synodo Chalcedonensi anno 453. habita, cap. 4. his ver-

Sarabitæ quando in Angliam venerint. Circulatores damnati.

bis: Quidam monachorum habitu vtentes indifferenter per ciuitates incedunt, nec non & monasteria, & seipsos propria præsumptione commendant. Placuit igitur neminem aut ædificare aut construere monasteria, aut oratorij domum, sine conscientia eius ciuitatis Episcopi, etc. 16. q. 1. c. qui verè & purè. item, 18. q. 2. Quidam monachorum. De hoc posteriore genere plura dixi quàm de cæteris, quòd eo neglecto atque omisso, de primis duobus tantùm simus deinceps acturi.

CAPVT II.

De Eremitis & varijs eorum generibus.

Eremitarum tria genera.

1. OTTHO *Frisingensis libro septimo, capite trigesimo quinto, tria genera Eremitarum, quos etiam Anachoretas & Solitarios vocat, enumerat. Alij, inquit, sub priore degentes, in remotis & abditis locis singuli singulas Cellas velut sepulchra inhabitant. Operibus manuum sustentantur, modico contenti pabulo, annonam totius hebdomadæ sabbato accipiunt, ac omnimodæ humanæ consolationis expertes, à colloquijs tantùm diuinis & Oratione non recedunt. Dominicis solùm diebus ad Oratorium, quod in communi positum est, concurrunt, ac verbo sanctæ cohortationis à seniore irrigati, deificis salubriter refecti mysterijs cum omni alacritate reuertuntur.*

2. *Alij vitæ suæ solum Deum testem habere cupiunt, ideoq; antris, speluncis & parietibus se includunt, tantoq; ardentius cælo suspensi, sabbatisare creduntur, quanto amplius omnis humanæ societatis extorres inueniuntur. Hos etiam Mandritas appellare possumus, à Mandris, hoc est, specubus seu cauernis, quas inhabitant. Troglodytarum quoq; nomen non ineptè eis à nobis tribuitur. Sunt enim Troglodytæ populi Æthiopiæ sub Ægypto in sinum Arabicum & mare rubrum vergentes: ἀπὸ τῶν τρώγλων, hoc est ab antris, in quibus habitant, nomen sortiti. De his Plinius libro 5. capite 8. Troglodítæ, inquit, specus excauant: hæ illis domus: victus serpentium carnes: stridorq; non vox: adeò sermonis commercio carent.*

Mandritæ.

Troglodítæ.

3. *Sunt etiam qui squalores solitudinum requirant, bestiale ferarum consortium non pertimescant, herba pascantur, pelle carnis pro operimento vtentes, algore noctis, & calore solis in modum Æthiopum denigrati, velut tympanum obrigescant, atq; terreno habitaculo in terra positi includi dedigñantes, tectoq; cæli tantum vtentes non se tam homines, quàm cœlestis curiæ contubernales esse demonstrant. Nicephorus lib. 14. cap. 50. hos βοσκοὺς, id est, pabulatores nominat.*

CAPVT III.

De Origine & primis authoribus Eremiticæ vitæ.

Variæ opiniones de primis eremitis.

SOZOMENVS *lib. 1. cap. 12. varias variorum opiniones de Origine & primis authoribus Eremiticæ vitæ enumerat. Quosdam enim Heliam, alios Ioannem Baptistam huic instituto ac religioni initium dedisse affirmare dicit: sicut etiam refert Nicephorus lib. 8. cap. 39. Isidorus in lib. de Officijs. Antoninus lib. 15. cap. 1. §. 1. Opinor autem Sozomenum Patres veteris ecclesiæ hoc loco innuere, qui suo tempore & paulò ante vixerunt, quiq; Heliam & Ioannem Baptistam Eremitarum principes fecerunt. Hieronymus enim ad Eustochium de Custodienda virginitate, de Eremitis disserens: Huius vitæ, inquit, auctor Paulus, illustrator Antonius, &, vt ad superiora conscendam, princeps Ioannes Baptista. Et in epistola ad Paulinum, Noster, inquit, princeps Helias, noster Helisæus, &c. Chrysostomus quoq; Homilia 1. in Marcum, Sicut, ait, sacerdotum principes sunt Apostoli, sic Monachorum princeps Ioannes Baptista est. Ob eam verò causam existimo Patres hos Eremitarum principes & authores facere Heliam & Ioannem Baptistam, quòd in eremis versati sint. Sic igitur argumentari volunt:*

Quicunque versatur in eremo est Eremita:
Helias & Ioannes Baptista versati sunt in eremū: Ergo
Helias & Ioannes Baptista fuerunt eremitæ.

Respondeo, in coniugatis ambiguus non procedit argumentum. Maior loquitur de habitu, vt ita dicam, Minor verò de actione. Is enim Pontificijs Eremita dicitur propriè, non qui ad tempus aliquod, necessitate vrgente, se in desertis locis continet, quod Helias fecit: sed qui ex proposito, consilio ac voluntate sua in eremum concedit, ibiq; perpetuò degit, vt sic mortificet carnem eiusq; cupiditates, eoq; loci in precibus, ieiunio, continentia & vita austerissima Deo seruiat, & ad perfectionis statum contendat. Talis eremita non fuit Helias propheta. Primò enim abscondit se in torrente Cherith, sed iussu Dei, 2. Reg. 7. Videbat is siquidem, fore vt Achabus Heliam per totum regnum Israëlitarum ad exitium quæreret: cùm igitur intelligeret salutem eius in periculum venturam, admonet vt ad tempus secedat. Idem propheta postea metuens minas Iesebelis in desertum se contulit, quod respiciebat Edom, & continebatur inter Ægyptum ac terram Chanaan: verebatur enim ne manendo in vrbibus, Iesebeli deferretur, quæ facilè potuisset eò submittere sicarios qui eum perimerent. Successerat autem ei parùm feliciter desertum hoc: nam parùm abfuisset, quin fame necatus esset. Recreatus igitur cibo ab angelo, ambulauit quadraginta diebus & totidem noctibus in deserto, donec tandem peruenit ad montem Horeb, vbi sub noctem ingressus est speluncam, non vt ibi perpetuò lateret, sed pernoctaret tantùm. Displicuit autem hic secessus prophetæ Deo admodum ob relictam vocationem suam. Ac propterea dicebat ei Deus delitescenti in antro isto: Quid tibi hîc Helia? Quasi diceret: Non eo fine ac voluntate te constitui prophetam, vt in desertis locis ageres, sed vt homines institueres: nam spiritualia charismata ad hominum ædificationem conferuntur. Ideoq; monet illum, vt reuertatur ad loca habitata & ab hominibus culta, nec moretur diutius in desertis ac solitarijs locis, quod etiam fecit Propheta, & ad munus docendi redijt: vt est videre 2. Reg. 19. cap. Vt igitur non sequitur, Dauid tyrannicè egit alienam coniugem rapiens, igitur Dauid est tyrannus. Iustitia est seuerè punire pecunia corruptos iudices, ergo Cambyses, qui pellem detraxit iniquo iudici, & eam instrauit tribunali, iustus fuit, &c. Ita non valet hæc consequentia, Helias versatus fuit in eremo ad tempus, ergo fuit eremita. Alioquin eremitæ fuissent Agar cum filio Ismaele, qui in eodem deserto, quo Helias, errarunt aliquandiu. Eremita fuisset Moses, qui, vt Helias, in monte Horeb delituit, cùm ex Ægypto fugisset ob perpetratam cædē. Eremitæ fuissent Israëlitæ, qui 40. annis in deserto fuerunt. Eremita fuisset Christus, qui in deserto 40. diebus ac noctibus fuit, quiq; sæpè εἰς ἐρήμους τόπους ad orandum concessit. Sed quid multa? Tam abest vt Eremitarum instituto Heliæ exemplū patrocinetur aliquid, vt eo potius, sicut modò vidimus, validissimè cōfutetur. Helias an Eremita.

In Ioannis Baptistæ exemplo paulò difficilior est nodus. Primò autem nostrorum sententiam proponam, qui docent, Ioannem Baptistam non fuisse Eremitam, nec eremiticæ vitæ fundamenta iecisse: deinde ad ea quæ contra hanc sententiā obijciuntur breuiter respondebo. Etsi igitur Ioannes dicatur fuisse in deserto, non id tamen sic accipiendum, quasi in syluas arctiores & remotiores secesserit, & eremitæ aut monachi instar, solitariam ibi vitam egerit, aut veluti vrsus in specu seu antro quodam delituerit, cumq; nullo homine omninò versari voluerit, sed se velut perpetuo exilio damnarit, vsque ad tricesimum ætatis suæ annum, vt Simeon Metaphrastes et Euthymius monachus Zygadenus, sine authore, contra rationem et omnem historiæ Euangelicæ fidem confidentissimè, solis coniecturis innixi, asserunt. Sed habitauit cum parentibus, à quibus educatus liberaliterq; institutus fuerat, in deserto, hoc est, regione montana, in qua sparsim, sed rarì quidem homines habitabant. Nam Lucæ 1. cap. Maria mater Domini dicitur profecta esse in montanam regionem ad Elizabetham, matrem Ioannis Baptistæ, cognatam suam. Ioannes Baptista an Eremita.

Obijciunt autem contra hanc sententiam verba Lucæ 3. Factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto, et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ. Eum autem locum, aiunt, quem Lucas regionem circa Iordanem vo-

cat, Matthaeus Desertum nominat: quum dicit, In diebus illis venit Ioannes Baptista, in deserto praedicans baptismum poenitentiae. Ergo, inquiunt, Ioannes venit à deserto in desertum: sed prius illud desertum, vbi mansit Ioannes, antequam praedicare inciperet, adeò erat desertum, vt eius comparatione illud alterum non videretur desertum. Verùm hoc non sequitur. Erat Ioannis paterna domus in montana regione, quae Desertum non incommodè appellatur: hîc igitur factum est verbum Domini ad eum, vt munus suum auspicaretur praedicando & baptizando: progressus itaq; in aliud desertum, id est, in saltuosa loca, versus Iordanem & mare mortuum ibi praedicare & baptizare coepit, propter aquarum commoditatem.

Desertum in sacris literis non semper vastam eremum significat.

Sed inquiunt, Desertum in sacra Scriptura semper pro vero deserto, hoc est, vasto, horrido, inculto & habitatoribus vacuo loco accipitur. Nos verò id negamus: Nam Iosue capite 15. legimus, tribui Iuda, sex ciuitates in Deserto, quae suas villas ac vicos habuerunt, sorte assignatas fuisse. Fuit ergò desertum hoc, non horridus aut incultus locus, & vastissima eremus, sed montana regio ac saltuosa, ideoq; non tam frequens quàm reliquae. Ac, vt apertissimè colligi potest ex Luc. 1. cap. in vna harum sex vrbium tribus Iuda, in hoc deserto sitarum, Zacharias Ioannis Baptistae pater habitauit: dicitur enim ibi: Surrexit Maria in diebus illis, & profecta est in montanam regionem cum festinatione in vrbem Iuda: & ingressa est domum Zachariae, &c. Quid ergo mirum, si Ioannes ab Euangelistis in deserto fuisse dicatur? Quid etiam mirum, si nos per desertum istud, non vastissimam eremum vel solitudinem, sed regionem montanam, ideoq; frequentia hominum destitutam, intelligimus?

Explicatur locus Luc. 1.

Tertiò obijciunt, quod Lucae 1. de Ioanne dicitur: Erat in desertis vsq; in diem ostensionis suae ad Israel. Hinc colligunt, non vidisse Israelitas Ioannem vsq; ad annum eius 30. quo nimirum se ostendere ac praedicare coepit, adeoq; toto illo tempore non habitasse in domo parentum, vel in oppidis & pagis, sed in verissima eremo. Falsò autem haec colliguntur inde. Nam sensus verborum Euangelistae hic est, vt ex superioribus patet, habitasse Ioannem cum parentibus suis, in eo loco qui desertum in sacra Scriptura dicitur, ibiq;, vt credibile est, societates, commercia & consuetudinem hominum fugisse, ne vel corrumperetur, vel ob nimiam familiaritatem ipse cum doctrina sua postea contemneretur. Hoc enim commune vitium omnium & singulorum hominum, vt parum magnificè de illis sentiant, quos à pueris nouerunt, cum quibus educati sunt, & quos pueros viderunt saepè multa ineptius, multa etiam praeter decorum & officium interdum, ob intellectus imbecillitatem, facere. Ergo hominum commercia respuit, & in primis à docendi munere abstinuit, vsque ad diem ostensionis suae, id est, vsque ad tempus illud, quo prodire in publicum ad Dei vocationem debuit, & munus suum docendo ac baptizando incohare.

Explicatur locus Ioan. 1.

Sed dicunt quartò si Ioannes versatus fuisset semper in domo parentum, nouissent vtiq; illum homines, & sciuissent ipsum esse Zachariae & Elizabethae filium. Non nouisse autem eum homines ex dubitatione Iudaeorum patet, qui Ioannis 1. cap. petunt à Ioanne quis ipse sit? num Helias, an aliquis alius? indeq; concludunt, eum ab infantia vsq; ad annum tricesimum latuisse in verissima eremo. Argumentum hoc si in formam redigas futilitatem eius mox videbis. Sic autem formari potest:

Quemcunq; homines non nouerunt, non in parentum suorum aedibus educatus est, sed in verissima eremo delituit:

Ioannem Baptistam non nouerunt homines, vt patet ex Ioannis 1. cap. Ergo.

Hic Maior non tam falsa, quàm ridicula est: respondebo igitur ad Minorem. Primo, Homines illi de quibus Ioannes cap. 1. loquitur, non fuerunt ex ea vrbe, vel regione montana illa oriundi, in qua hucusq; Ioannes cum parentibus suis habitauit: sed fuerunt, vt expressè dicit Euangelista, Hierosolymitani Sacerdotes, Leuitae & Pharisaei. Vrbs autem Hierosolymorum distabat longo interuallo à Ioannis patria: non mirum igitur si Hierosolymitani ciues eum non nouerunt, praesertim cùm hominum commercia auersatus sit, & saepè fiat, vt in frequentioribus & populosis vrbibus multi ciues plurimis alijs ciuibus prorsus incogniti sint, eosq; si videant pro peregrinis habeant, in primis si nō vsitato, sed peregrino vestitu vtantur.

Secundò,

Secundò, nec illud procedit: Ioannem interrogarunt quis esset, ergo eum non nouerunt. Nam eodem modo argumentari possem: Ioannes Baptista duos ex discipulis suis ablegauit ad Christum, qui sciscitentur, ipse ne is sit, qui venturus erat, an alium expectare debeant: ergo Ioannes Christum non nouit esse Messiam. Qui autē, vt Christi præco & testis esset à Deo missus, & priuatis reuelationibus abundè instructus fuerat, imò qui & in vtero matris nondū nato, & post natiuitatem, luculentum illi testimonium perhibuerat, non potuit ignorare hunc esse promissum illum humani generis vindicem, quem omnes constanti fide amplecti & sequi debeant. Sed interrogatione ista discipulis suis tantùm consulere voluit, qui Christum pro Messia nondum agnoscebant. His adde, quòd Hierosolymitani isti Ioannem non interrogant vnde, aut cuius filius sit? sed, Quis sit? hoc est, quod nam eius officium sit? an à Deo sit constitutus propheta, et ab eo hoc munus docendi ac baptizandi ei commissum? Nec reprehensionem aliquam merebatur factum hoc Hierosolymitanorum antistitum: decet enim ecclesiarum præsules, vt speculatorum instar vigilent, & attendant ne qui nouis dogmatibus seducantur, aut ecclesiæ vnitas atq; pax per ambitiosos & ineptos rerum nouatores perturbetur: dare operam quoq; debent ne quiuis promiscuè sine examine & ordinatione legitima docendi prouinciam sibi temerario ausu arroget. Hunc autem fuisse statum quæstionis ipsorum, etiam ex Ioannis responso apparet. Non enim dicit, sum ex montana regione oriundus: Zacharias sacerdos, quem omnes nostis, et eius vxor Elizabeth, sunt parentes mei: sed ad quæstionem de officio suo directè respondet, inquiens: Vox sum clamantis in deserto, &c. Fieri potest igitur vt patriam, parentes & familiam eius nouerint: de munere autem, quod obibat, dubitant.

Venio nunc ad Patrum hac de re testimonia, quæ nobis obijciunt. Eusebius enim lib. 9. de Demonstrat. Euangelica cap. 5. de Ioanne hæc refert: Procedebat, inquit, ex deserto inusitatum indutus habitum, omnemq; communem hominum consuetudinem declinans: nam neq; in vicum vllum, neque in vrbem, neque in communem aliquem virorum cœtum commeabat. Respondeo hæc contra nos non facere. Concedimus enim Ioannem cœtus & societates hominum aspernatum esse: negamus autem eum in vastißimis solitudinibus habitasse, & propterea pro Eremita habendum. Verùm obstat quòd idem Eusebius eodem loco dicit: Repentè, ait, nescio vnde è latebris solitudinis prodeuntem, & post prædicationem rursum in solitudinem & latebras recedentem, sine cibo, sine potu, abhorrentem à multitudine, meritò obstupescebant, & ne hominem quidem illum esse arbitrabantur. Et Hieronymus in epistola ad Rusticum: Ioannes, inquit, Baptista sanctam habuit matrem Pontificisq; filius fuit, & tamen nec patris affectu, nec matris opibus vincebatur, vt in domo parentum cum periculo viueret castitatis: viuebat in eremo, & oculis desiderantibus Christum nihil aliud dignabatur aspicere. Hinc in epistola ad Eustochium Eremitarum principem facit Ioannem. Audio quidem hæc dici à Patribus istis: sed vt conueniant & consentiant cum sacris literis non video. Euangelistæ enim nullo loco docent Ioannem è latebris solitudinis prodijsse, & post prædicationem rursum in solitudines receßisse: ijdem ne vno quidem verbo indicant, Ioannem ob periculum castitatis in domo parentum noluisse habitare. Quid igitur? Sequenda est Regula quam ipse Hieronymus, qui hæc de Ioanne scribit, tradidit nobis. Nam super 23. cap. Matth. in illa verba: Et veniet super vos omnis sanguis, qui effusus est à sanguine Abel iusti, vsque ad sanguinem Zachariæ, &c. agit de loco controuerso, quisnam ille Zacharias fuerit occisus inter templum & altare: & infert illorum sententiam, qui volunt eum fuisse patrem Ioannis Baptistæ, qui fuerit occisus, quòd Christum annuntiasset. Qua de re ita ipse pronunciat; Hoc quia de Scripturis non habet authoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur. *Quibus verbis occultè Basilium perstringit, qui in ea fuit sententia. Nec mirum cui videri debet, cur hîc ab istorum Patrum authoritate recedamus. Nam non solùm in hac re, sed sæpißimè aliàs lapsi sunt grauiter: vt de Eusebio euidentißimè demonstrabitur infra capite 1. Claßis primæ Cœnobitarum. Ipsi quoq; Pontificij non rarò à Patribus ad Scripturas prouocant: quod etiam Patres ipsi faciendum docuerunt. Adhæc Hieronymo, qui Ioannem principem Eremitarum facit, oppono*

Excutiuntur patrum sententiæ de primis eremitis.

eat, Matthæus Desertum nominat: quum dicit, In diebus illis venit Ioannes Baptista, in deserto prædicans baptismum pœnitentiæ. Ergo, inquiunt, Ioannes venit à deserto in desertum: sed prius illud desertum, vbi mansit Ioannes, antequam prædicare inciperet, adeò erat desertum, vt eius comparatione illud alterum non videretur desertum. Verùm hoc non sequitur. Erat Ioannis paterna domus in montana regione, quæ Desertum non incommodè appellatur: hîc igitur factum est verbum Domini ad eum, vt munus suum auspicaretur prædicando & baptizando: progressus itaq; in aliud desertum, id est, in saltuosa loca, versus Iordanem & mare mortuum ibi prædicare & baptizare cœpit, propter aquarum commoditatem.

Desertum in sacris literis non semper vastam eremum significat.

Sed inquiunt, Desertum in sacra Scriptura semper pro vero deserto, hoc est, vasto, horrido, inculto & habitatoribus vacuo loco accipitur. Nos verò id negamus: Nam Iosue capite 15. legimus, tribui Iuda, sex ciuitates in Deserto, quæ suas villas ac vicos habuerunt, sorte aßignatas fuisse. Fuit ergò desertum hoc, non horridus aut incultus locus, & vastißima eremus, sed montana regio ac saltuosa, ideoq; non tam frequens quàm reliquæ. Ac, vt apertißimè colligi potest ex Luc. 1. cap. in vna harum sex vrbium tribus Iuda, in hoc deserto sitarum, Zacharias Ioannis Baptistæ pater habitauit: dicitur enim ibi: Surrexit Maria in diebus illis, & profecta est in montanam regionem cum festinatione in vrbem Iudæ: & ingressa est domum Zachariæ, &c. Quid ergo mirum, si Ioannes ab Euangelistis in deserto fuisse dicatur? Quid etiam mirum, si nos per desertum istud, non vastißimam eremum vel solitudinem, sed regionem montanam, ideoq; frequentia hominum destitutam, intelligimus?

Explicatur locus Luc. 1.

Tertiò obijciunt, quod Lucæ 1. de Ioanne dicitur: Erat in desertis vsq; in diem ostensionis suæ ad Israel. Hinc colligunt, non vidisse Israelitas Ioannem vsq; ad annum eius 30. quo nimirum se ostendere ac prædicare cœpit, adeoq; toto illo tempore non habitasse in domo parentum, vel in oppidis & pagis, sed in verißima eremo. Falsò autem hæc colliguntur inde. Nam sensus verborum Euangelistæ hic est, vt ex superioribus patet, habitasse Ioannem cum parentibus suis, in eo loco qui desertum in sacra Scriptura dicitur, ibiq;, vt credibile est, societates, commercia & consuetudinem hominum fugisse, ne vel corrumperetur, vel ob nimiam familiaritatem ipse cum doctrina sua postea contemneretur. Hoc enim commune vitium omnium & singulorum hominum, vt parum magnificè de illis sentiant, quos à pueris nouerunt, cum quibus educati sunt, & quos pueros viderunt sæpè multa ineptius, multa etiam præter decorum & officium interdum, ob intellectus imbecillitatem, facere. Ergo hominum commercia respuit, & in primis à docendi munere abstinuit, vsque ad diem ostensionis suæ, id est, vsque ad tempus illud, quo prodire in publicum ad Dei vocationem debuit, & munus suum docendo ac baptizando inchoare.

Explicatur locus Ioan. 1.

Sed dicunt quartò si Ioannes versatus fuisset semper in domo parentum, nouissent vtiq; illum homines, & sciuissent ipsum esse Zachariæ & Elizabethæ filium. Non nouisse autem eum homines ex dubitatione Iudæorum patet, qui Ioannis 1. cap. petunt à Ioanne quis ipse sit? num Helias, an aliquis alius? indeq; concludunt, eum ab infantia vsq; ad annum tricesimum latuisse in verißima eremo. Argumentum hoc si in formam redigas futilitatem eius mox videbis. Sic autem formari potest:

Quemcunq; homines non nouerunt, non in parentum suorum ædibus educatus est, sed in verißima eremo delituit:

Ioannem Baptistam non nouerunt homines, vt patet ex Ioannis 1. cap. Ergo.

Hic Maior non tam falsa, quàm ridicula est: respondebo igitur ad Minorem. Primo, Homines illi de quibus Ioannes cap. 1. loquitur, non fuerunt ex ea vrbe, vel regione montana illa oriundi, in qua hucusq; Ioannes cum parentibus suis habitauit: sed fuerunt, vt expressè dicit Euangelista, Hierosolymitani Sacerdotes, Leuitæ & Pharisæi. Vrbs autem Hierosolymorum distabat longo interuallo à Ioannis patria: non mirum igitur si Hierosolymitani ciues eum non nouerunt, præsertim cùm hominum commercia auersatus sit, & sæpè fiat, vt in frequentioribus & populosis vrbibus multi ciues plurimis alijs ciuibus prorsus incogniti sint, eosq; si videant pro peregrinis habeant, in primis si nō vsitato, sed peregrino vestitu vtantur.

Secundò,

Secundò, nec illud procedit: Ioannem interrogarunt quis esset, ergo eum non nouerunt. Nam eodem modo argumentari possem: Ioannes Baptista duos ex discipulis suis ablegauit ad Christum, qui sciscitentur, ipse ne is sit, qui venturus erat, an alium expectare debeant: ergo Ioannes Christum non nouit esse Messiam. Qui autē, vt Christi præco & testis esset à Deo missus, & priuatis reuelationibus abundè instructus fuerat, imò qui & in vtero matris nondū nato, & post natiuitatem, luculentum illi testimonium perhibuerat, non potuit ignorare hunc esse promissum illum humani generis vindicem, quem omnes constanti fide amplecti & sequi debeant. Sed interrogatione ista discipulis suis tantùm consulere voluit, qui Christum pro Messia nondum agnoscebant. His adde, quòd Hierosolymitani isti Ioannem non interrogant vnde, aut cuius filius sit? sed, Quis sit? hoc est, quod nam eius officium sit? an à Deo sit constitutus propheta, et ab eo hoc munus docendi ac baptizandi ei commissum? Nec reprehensionem aliquam merebatur factum hoc Hierosolymitanorum antistitum: decet enim ecclesiarum præsules, vt speculatorum instar vigilent, & attendant ne qui nouis dogmatibus seducantur, aut ecclesiæ vnitas atq; pax per ambitiosos & ineptos rerum nouatores perturbetur: dare operam quoq; debent ne quiuis promiscuè sine examine & ordinatione legitima docendi prouinciam sibi temerario ausu arroget. Hunc autem fuisse statum quæstionis ipsorum, etiam ex Ioannis responso apparet. Non enim dicit, sum ex montana regione oriundus: Zacharias sacerdos, quem omnes nostis, et eius vxor Elizabeth, sunt parentes mei: sed ad quæstionem de officio suo directè respondet, inquiens: Vox sum clamantis in deserto, &c. Fieri potest igitur vt patriam, parentes & familiam eius nouerint: de munere autem, quod obibat, dubitant.

Venio nunc ad Patrum hac de re testimonia, quæ nobis obijciunt. Eusebius enim lib. 9. de Demonstrat. Euangelica cap. 5. de Ioanne hæc refert: Procedebat, inquit, ex deserto insuetatum indutus habitum, omnemq; communem hominum consuetudinem declinans: nam neq; in vicum vllum, neque in vrbem, neque in communem aliquem virorum cœtum commeabat. Respondeo hæc contra nos non facere. Concedimus enim Ioannem cœtus & societates hominum aspernatum esse: negamus autem eum in vastissimis solitudinibus habitasse, & propterea pro Eremita habendum. Verùm obstat quòd idem Eusebius eodem loco dicit: Repentè, ait, nescio vnde è latebris solitudinis prodeuntem, & post prædicationem rursum in solitudinem & latebras recedentem, sine cibo, sine potu, abhorrentem à multitudine, meritò obstupescebant, & ne hominem quidem illum esse arbitrabantur. Et Hieronymus in epistola ad Rusticum: Ioannes, inquit, Baptista sanctam habuit matrem Pontificisq; filius fuit, & tamen nec patris affectu, nec matris opibus vincebatur, vt in domo parentum cum periculo viueret castitatis: viuebat in eremo, & oculis desiderantibus Christum nihil aliud dignabatur aspicere. Hinc in epistola ad Eustochium Eremitarum principem facit Ioannem. Audio quidem hæc dici à Patribus istis: sed vt conueniant & consentiant cum sacris literis non video. Euangelistæ enim nullo loco docent Ioannem è latebris solitudinis prodijsse, & post prædicationem rursum in solitudines recessisse: ijdem ne vno quidem verbo indicant, Ioannem ob periculum castitatis in domo parentum noluisse habitare. Quid igitur? Sequenda est Regula quam ipse Hieronymus, qui hæc de Ioanne scribit, tradidit nobis. Nam super 23. cap. Matth. in illa verba: Et veniet super vos omnis sanguis, qui effusus est à sanguine Abel iusti, vsque ad sanguinem Zachariæ, &c. agit de loco controuerso, quisnam ille Zacharias fuerit occisus inter templum & altare: & infert illorum sententiam, qui volunt eum fuisse patrem Ioannis Baptistæ, qui fuerit occisus, quòd Christum annuntiasset. Qua de re ita ipse pronunciat: Hoc quia de Scripturis non habet authoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur. *Quibus verbis occultè Basilium perstringit, qui in ea fuit sententia. Nec mirum cui videri debet, cur hîc ab istorum Patrum authoritate recedamus. Nam non solùm in hac re, sed sæpissimè aliâs lapsi sunt grauiter: vt de Eusebio euidentissimè demonstrabitur infra capite 1. Classis primæ Cœnobitarum. Ipsi quoq; Pontificij non rarò à Patribus ad Scripturas prouocant: quod etiam Patres ipsi faciendum docuerunt. Adhæc Hieronymo, qui Ioannem principem Eremitarum facit, oppono*

Excutiuntur patrum sententiæ de primis eremitis.

Hieronymum, qui longè aliter sentit in Prologo ad Pauli Eremitæ vitã. Inter multos (inquit) sæpe dubitatum est, à quo potissimum monachorum eremus habitari cœpta sit. Quidam enim altius repetentes à beato Helia & Ioanne sumpsere initium. Quorum & Helias plus nobis videtur fuisse quam monachus, & Ioannes ante prophetare cœpisse quàm natus est. Alij autem, in quam opinionem vulgus omne consensit, asserunt Antoniũ huius propositi fuisse caput: quod ex parte verum est. Non enim tam ipse ante omnes fuit, quàm ab eo omnium incitata sunt studia. Amathas verò & Macarius discipuli Antonij, quorum superior magistri corpus sepeliuit, etiam nunc affirmant, Paulum quendam Thebæum, principem *istius rei fuisse: quod non tam nomine quam opinione nos quoq; comprobamus. Vt autem semel dicam quod res est, fuerunt Patres hi primi monachatus admiratores eximij, ob eamq; causam originem eius ad viros sanctitate pietateq́ præstantes, & Dei seruos excellentes retulerunt, quo sic nouo huic vitæ generi authoritatem & gratiam maiorem conciliarent. Sic enim est comparatum inter homines, vt quicquid à præstantibus viris profectum sit, magna in existimatione habeatur. Hinc factum etiam opinor, vt primi illi mortales omnium artium & disciplinarum inuentores Deos esse dixerint, quo maiore in admiratione essent, maioreq́ studio homines ingenui in eas incumberent.*

Sed esto vt volunt isti, nec habitarit cum suis parentibus, sed fuerit in vero deserto Ioannes, non multum tamen eius exemplum eremitarum instituto inseruiet. Nam quod fecit ille, id ex singulari spiritus sancti impulsu & ministerij causa fecit, cui ipsum Deus destinauerat. Quia enim Christi prænuncius atq; primus noui Testamenti minister, adeoq; prophetis omnibus excellentior esse debebat, necesse fuit ita eum à pueris educari, vt vulgò omnes viderent singulare quid de illo sperari debere. Deinde cum per annos circiter quadringentos & quinquaginta (post Malachiam nimirum, qui vltimus Veteris Testamenti propheta fuit) prophetandi munus quieuisset, illud non sine noua aliqua præparatione instaurari oportuit, vt omnium mentes ad audiendum verbum Domini excitarentur. Præterea quia angelus dixerat, Vinum & siceram non bibet, hominum quoq; consuetudinem vitare debuit, ne ea corrumperetur. Exigebat etiam tale quid populi Iudaici ingenium, qui in externis hærere, & ex his de doctoribus iudicium facere solebat. Illis ergo accommodare sese voluit Dominus, ne quam suæ incredulitatis & contumaciæ excusationem haberent. Hinc igitur colligitur, non debere hoc Ioannis factum in exemplũ trahi, & nisi ipsi quoq; diuinitus vocamur, non nouam institui debere viuendi rationem, sed hoc potius curandum esse, vt nostræ vocationi satisfaciamus.

Eremiticæ vitæ persecutiones originem dederunt.

*Ex his omnibus puto intelligi posse, Eremitarum institutum ad Heliam prophetam & Ioan. Baptistam nullo modo referendũ esse. Quocirca omniũ rectissimè illi mihi sensisse videntur, qui, vt Sozomenus lib. 1. cap. 12. & Nicephorus lib. 8. cap. 39 indicant, existimarunt per*sequutionum tempora *huic instituto seu generi vitæ causam præbuisse: quibus etiam ijdem authores subscribere videntur. Cum enim Decij & Valeriani Impp. temporibus circa annos Christi 252. Christum confitentibus exquisita ac horrenda à ministris nequitiæ & crudelitatis pararentur tormenta, multi Christianorum imbecillitati carnis parum fidentes, atque adeò abnegationem diuini nominis & pœnas intollerandas metuentes, putauerunt, & patrinæ fidei, & saluti corporis fuga esse consulendum. Itaq; relictis vrbibus & facultatibus suis, in vastas proripuere, seseq́ abdiderunt solitudines atq; latibula, ibiq; stanas seu ædiculas & casas tuguriolaq; extruxerunt. Sæpe etiam in montibus incensis & saltibus de industria vagabundi, ne deprehensi caperentur, mutabant sedes: Nicephorus lib. 8. cap. 39. At vbi remisisset furor persequentium, & iam etiam tyrannorum cessasset laniena, non ad sua & ad mundum redibant, sed in desertis & casis illis sua sponte manserunt, vt post assueti iã diuinis contemplationibus & tranquilliori vitæ generi, ibiq; in tali instituto ad mortem vsq; perseuerarunt. Niceph. lib. 8. cap. 39.*

Primus eremita quis.

Inter primos autem qui fecisse hoc leguntur principatum tenet Paulus Thebæus. *Is enim natus annos 15. aut circiter, in persecutione sub Decio, orbus vtroq; parente, cum sorore nupta cum locupleti hæreditate relictus est. Insidias autem mariti sororis animaduertens,*

prodere

prodere eum, vt Christianum, volentis sine dubio vt bonis à socero relictis solus potiretur, fuga saluti suæ consuluit: & in specum ad radicem saxei montis se recepit; vbi amœnitatis loci occasione inductus, omnem solitarius reliquam exegit ætatem: Et annos natus 113. ibidem moritur. Antoninus tit. 16. cap. 1. & 2. Marul. lib. 1. cap. 9. Sabellic. lib. 2. cap. 2. Hieronymus in eius vita. Ab eo tempore quo eremum ingressus fuit, qui erat annus Christi 260. vsq. ad vitæ finem, nusquam inde discessit, hominem etiam nunquam vidit, præterquam supremo vitæ die Antonium, iam nonagenarium diuinitus monitum, à quo etiam humatus fuit. ibid. Panuinius in Chron. refert Paulum hunc anno Domini 256. eremum primò incolere cœpisse. Hic inquam Paulus primus fuit, quorum quidem nominatim meminerunt historiæ, qui persequutionum tempore metu mortis in solitudines fugit: Frisingen. lib. 4. cap. 5: nam apud probatos authores nihil tale à quoquam Iustini martyris tempore, et aliquanto post factum reperitur. Quod argumento esse potest, Eremitarum genus apud Christianos et nondum in vsu tũ fuisse, & propter necessitatem, non opinionem seu potius superstitionem excellentis cultus diuini susceptum esse. Confirmat hæc quæ modò dixi Bapt. Mantuanus lib. 1. de vita Blasij inquit

Tum plerique patres sancti, cùm tale viderent
Excidium, fugêre vrbes, & more ferarum
Per deserta vagi, cæcis latuêre cauernis.
Ista ergo crediderim per noxia tempora, Paulum
Niligenam, sole ardentem, qui primus eremum
Incoluit, liquisse vrbes, patriosq. penates
Et didicisse togas textis componere palmis.

Ex hoc igitur Pauli Thebæi instituto Eremitarum origo & initium est, vt etiam Hieronymus in vita eius disertè attestatur. Hunc deinceps alij sunt imitati quàm plurimi, non solùm persequutionum & tyrannorum metu, sed bono zelo ac pio animi proposito, mundi nimirum & rerum mundanarum tædio, ne scilicet immundo mundi consortio polluerentur, vtque contemplationibus diuinis seu rerum cœlestium meditationi ac precibus magis incumbere possent. Quibus haud immeritò annumerari debent clarissima illa lumina Basilius Nazianzenus, Augustinus, Hieronymus, aliiq. sanctissimi viri, qui philosophiæ & cœlestium rerũ contemplationi sese dedentes, maluerunt in tenebris alicuius eremi latere, quàm inter homines, et in media ecclesiarum luce versari. Horum aliqui propterea fecerunt hoc, quòd ecclesias eiusq. ministros viderent diuexari tyrannorum persequutionibus: referente Cassiodoro Tripartitæ historiæ lib. 1. cap. 11. Quidam verò, quia animaduerterunt ipsam ecclesiam domesticis concuti dissidijs: hinc namq. grassantes viderunt hæreticos, aduersus quos magna & difficilia certamina oportet ab ijs qui rerum potiuntur habenis suscipi: inde ardentes factiones episcoporum, & detestanda schismata, quæ tanta sæpenumero fuerunt, vt boni, pij modestiq. homines, quibus adiungere sese deberent, planè ignorauerint. Talis igitur cùm esset ecclesiarum status, etiam post annos à nato Christo trecentos, pace à Constantino reddita orbi, plæriq. consultissimum arbitrati sunt sese eò loci conferre, vbi ab his malis tuti agere possent. Fateri tamen simul oportet, non paucos adductos fuisse etiam præpostero quodã amore ocij, seu cupiditate priuatæ quietis et tranquillitatis: fortè gaudentes atq. oblectantes sese vmbraticis suis studijs philosophicis atq. inanibus contemplationibus. Multi quoq. in hæc solitaria loca absq. dubio concesserunt progressu temporis ex κακοζηλία, hoc est, praua piorũ, præstantium et clarorũ virorum imitatione, quos videlicet nouerant se quoq. in hoc vitæ genere exercuisse, vt hoc pacto vanam et nihil profuturã gloriam aucuparentur. Interdũ etiam à spiritu non bono persuasi, vt potè humilitatẽ et vitam angelorũ ineptè præ se ferentes, in ijs quæ nõ viderunt fastuosi incesserunt, quorũ Hieron. nonnullos memorat atq. etiã insectatur. Cæterũ, vt hoc obiter moneã, sicut hi, ita illi quoq. priores non leuiter peccarunt. Nam satis declarauerunt se pro Christo non libenter aliquid incõmodi ferre posse: declarauerunt se priuati boni plus iusto amantes fuisse, & tanq. si sibi solis nati essent, noluisse p charitatẽ alijs seruire, noluisse dona et talenta sibi à deo cõmissa ad vtilitatẽ ecclesiarũ expẽdere, noluisse, cũ tamẽ potuisset, imò debuissent, in pcurãda

ecclesiarum pace, in reducendis in rectam viam errantibus, in consolandis afflictis, in docendis imperitis discrimina aut labores vllos subire. Vnde profectò eos qui ita solitariam vitam delegerunt, constat magis spectasse priuatum aliquod commodum, quàm ministerij ecclesiastici reueritos maiestatem. Qua in re quàm grauiter peccarint, nemo non intelligit. Quocirca etiam nonnullos ex sanctis patribus legimus postea pœnitudine ductos, suam temeritatem deplorasse, nec non confessos, se erga Deum & homines ingratos, Deoq; vocanti immorigeros extitisse, & veniam à Deo & ecclesia humiliter petiuisse: vt videre licet apud Chrysostomum, lib. 1 De dignitate sacerdotali, & Gregorium Nazianzenum in homilia quadam. Multi deniq; ex desperatione in eremos vel solitudines concesserunt, & monasticam vitam elegerunt. Vnde & vulgatum illud prouerbium natum est, Desperatio facit monachum. Quæ quidem vera esse, eum fateri oportebit, qui historias, res gestas, & vitas Eremitarum & Monachorum legerit.

Antonius eremita.

Primus autem, cuius quidem historiæ meminerunt, qui post Paulum illum Thebæum solitariam vitam egit, Antonius est, qui in Ægypto hoc vitæ genus instituit, vnde in alias deinde regiones propagatum fuit. Ægyptus enim, vt Arianismi & Meletianismi, maximarum hæreseωn, ita etiam Monachismi satrix & ferax fuit, siue propter solitudines, quas hoc hominum genus ferum prorsus & agreste captat: siue propter innatam illi genti superstitionem præ cæteris mundi nationibus. Nobilibus ac religiosis is fuerat natus parentibus: ætatis autem anno 20. vendidit quæ habebat, partemq; sorori concessit, reliqua pauperibus distribuit: & initio quidem in locis à sua villa remotioribus solus habitauit: vnde ad discipulos suos sæpe commeauit, & ab vnoquoq;, quod in eo pium, decens, honestum & egregium deprehendisset, sedulò perdidicit. Cum autem annum ætatis suæ ingressus iam esset 35. in eremum secessit, duriorem quàm ante vitam sibi proponens. Ibi cum per annos 20. latuisset, ad annum scilicet ætatis 55. in publicum tandem prodijt, ac familiaritatem cum monachis alijs, ad quos sæpe accessit, coluit. Ingressus est & vrbes Christum fideliter prædicans. Tandem inde rediens in durissimam eremũ se contulit, vbi ad montẽ sublimem habitaculũ suum constituit, in quo & mortuus est, cum 105. vixisset annos, anno Christi 361. secundum Hieronymum in Chronico. Refert etiam Sozomenus cap. 11. Tripart. hist. Narrat Suidas Antonium fuisse Alexandriæ, & de causa sororis diu litigasse in foro, postea venisse Constantinopolim. Cumq; videret se non esse idoneum ad forenses disputationes, quæsiuisse solitudines.

Antonij exemplum multi sequuti sunt.

Hunc Antonium sequuti sunt in hoc vitæ genere multi alij, inter quos præcipui fuerunt Hilarion, primus Eremita per Palæstinam & Syriam: nec dum enim, Hieronymo teste, tunc monasteria erant in Palæstina, nec quisquam monachum ante Hilarionem in Syria nouerat. Ille fundator & eruditor huius conuersationis & studij in hac prouincia fuit. Paulus item cognomento Simplex, Amon & ipse Ægyptius, Eutychianus, Macarij duo, quorum vnus Æpypti, alter Nitriæ deserta incoluit, Pambo, Paphnutius, Apollonius, Anub, &c. Qui tamen omnes non tam eremiticam quàm cœnobiticam vitam egerunt, instituendo monesteria & communitates per Ægyptum, Palæstinam, Lybiam, Syriam, Arabiam aliasq; regiones, vt postea pluribus dicetur.

Antonius eremiticæ vitæ author.

Hinc patet Antonium hunc in Ægyptum primò eremiticam vitam introduxisse, & ex parte etiam cœnobiticam: cuius deinde discipuli vtrumque vitæ genus in omnibus prouincijs plantarunt ac propagarunt. Vnde non immeritò Antonius à nonnullis primus author & fundator Monachatus esse perhibetur. Hoc D. Hieronymus partim attestatur quoque, partim corrigit in initio narrationis de vita Pauli Thebæi, inquiens: Inter multos sæpe dubitatum est, à quo potissimum monachorum eremus habitari cœpta sit. Quidam enim altius repetentes à beato Helia & Ioanne principiũ sumpsisse dixerunt: quorũ et Helias plus nobis videtur fuisse quàm Monachus, & Ioannes ante prophetare cœpisse quàm natus esset. Alij autem (in quam opinionem etiam vulgus omne consentit) asserunt Antonium huius propositi fuisse caput: quod ex parte verum est. Non enim tam ipse ante omnes fuit, quàm ab eo omnium incitata sunt (alij legunt initiata) studia. Amathas verò & Macarius, discipuli Antonij, è quibus supe-

bus superior corpus magistri sepeliuit, etiam nunc affirmant, Paulum quendam Thebæum, principem rei istius fuisse: sed non nominis. Quam opinionem, vt verosimiliorem, & nos, inquit Hieronymus, recipimus. In quam sententiam etiam Vincentius lib. 17. cap. 54. spec. hist. ait, Huius vitæ author Paulus, illustrator Antonius fuit. Sabellicus quoque Enne. 7. libro 8. cum Antonij huius mentionem fecisset, subiungit hæc verba: Hinc videtur mihi Monasticæ vitæ, quæ hodie latè patet principium ortum. Et Polydorus lib. 7. cap. 1. inquit, Paulum vt exemplar, Antonium vt exemplum ad imitandum fuisse dicunt. Et, Antonio initium rei huius iure optimo acceptum referri decet, qui, etsi non ante omnes fuit, primus tamen mirè omnium studia ad eam vitam degendam incitauit, monachorumq; dogma instituit. Adauxit & id temporis pium hoc institutum Hilarion in Syria, &c.

Mortuus est Antonius, vt Hieronymus annotat, anno Christi 361. Constat igitur, quòd ab Apostolorum temporibus Ecclesia Christi Monachatu plus quàm 320. annos caruerit. Id quod etiam inde colligitur, quòd nullus fide dignus testis, eo tempore quo Iustinus vixit, Monachatus mentionem facit: solæ epistolæ decretales pontificum, coniecturas quasdam præbent decretis de consecrandis virginibus. Et Vincentius lib. 10. cap. 11. in Alexandria Ægypti monasterij mentionem facit, vbi Legendam seu fabulam Eugeniæ recitat. Verum vtrum suspectorum testium assertio, plus quàm verorum silentium & præteritio, quin etiam contradictio, valeat, alij iudicent. Monachatu quandiu caruerit ecclesia Christi.

CAPVT IIII.

De studijs, moribus, exercitijs, victu & amictu primorum Eremitarum.

DE Paulo Thebæo referunt, quòd in specu saxei montis delituerit, orationibus vacans: quodq; palmæ primo fructibus nutritus sit, deinde per annos 60. dimidiati panis fragmentum singulis diebus comederit, coruo alite homini ministrante: neque aliud quàm aquam biberit: indumentoq; de palmarum folijs contexto nuditatem operuerit, Hieronymus in eius vita. Marullus lib. 1. cap. 9. Sabellicus lib. 2. cap. 2. Aluarez Guerrero in Thesauro Christianæ religionis capite quinquagesimo septimo. In libro decimo Institutionum capite vigesimo quarto de hoc Paulo legitur, quòd labore manuum victum sibi quæsierit, diceretq; solitus fuerit, sine opere manuum, nec vere posse monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando ascendere. Pauli Thebæi exercitia.

De Antonio antea quædam diximus, quibus hæc adijcienda videntur. Omnibus virtutibus clarissimus, à superstitionibus autem alienissimus fuit: celebris item & medendi dono & prophetijs. Vnde sæpè eum de rebus magnis Constantinus Magnus consuluit: sæpè etiam ad componendas controuersias vrbes petijt. Liberè ergo eremum incoluit: sicut & liberè cælebs vixit. Contra hæreticos Arianos & Meletianos acriter disputauit pro Athanasio orthodoxo. Sozomenus retulit libro sexto capite quinto, quòd mulos in templo per visionem conspexerit sacram mensam subuertere, cætera verò quæ in templo essent fœdissimè commaculare ac dissijcere. Ex quo paulò post futuram ecclesiæ vastationem per homines iumentis impuris similes, Arianos videlicet, fratribus prædixit: quæ & biennio post atrocissima secuta est. Prædixit tamen & Ecclesiæ ex turbis illis eluctationem, & gloriam eorum qui fidem Domini seruauissent: Dominus, inquit, rursum miserebitur, & suum citò Ecclesia recipiet ornatum. In eremo cùm per annos latuisset viginti, ad annum vsque ætatis quinquagesimum quintum in publicum prodijt, ac familiaritatem cum monachis alijs, ad quos sæpè accessit, coluit. Alexandriæ tempore persequutionis, quam ibi Maximinus exercuit, & in qua Petrus celeberrimus ille Episcopus martyrio functus est, fre- Antonij exercitia.

quens fuit: vbi qui ad supplicia & mortem ducebantur Christianis semper adfuit, atque animosè cohortatus est, ne metu impiorum, aut impatientia cruciatuum fracti deficerent, adeò vt monachis omnibus praefectus ciuitate interdiceret. Si quando tamen in publicum prodijsset, confecto quanto potuit celeritate, cuius gratia in vrbem venerat, negotio, rursum se in solitudinem recipiebat. Siquidem dicere solitus erat, lethalem esse piscibus extra vndas conuersationem: neque minus Monachum in periculum coelestis vitae, & professionis sanctioris amittendae venire, si moras in vrbibus trahat, vt Nicephorus indicat libro octauo capite quadragesimo, & Sozomenus libro primo capite vndecimo Tripartitae historiae. Scripturas memoriter tenuisse, literas tamen nec scisse eum, nec curasse, Sozomenus scribit libro primo capite decimo tertio, ac mentem bonam, vt literis antiquiorem, illis praetulisse. Meminit huius rei etiam Augustinus in Prologo libri primi de doctrina Christiana: Ad philosophum quendam, mirantem quòd absque libris esset, dixisse Socrates refert libro quarto capite vigesimo quinto: Liber meus, ô philosophe, natura est rerum conditarum, quae mihi praestò est, quotiescunque sermones Dei legere voluero. Cumque nonnulli ex discipulis suis, piae vitae Regulam ab eo peterent, Euangeliorum codicem ipsis obtulit, dicens, illum omnia ad salutem necessaria continere, Balaeus Centuria prima capite trigesimo nono Scriptorum Britanniae. Dictasse eum scribit Hieronymus in Catalogo Aegyptiaca lingua epistolas septem Apostolici sensus atque sermonis: in quibus inter alia dicit, Sacras literas ad omnem auditorum disciplinam posse sufficere, & hoc esse optimum, si ex ijs mutuis consolationibus inter se fratres vtantur: testatur etiam eas ad cognitionem Dei sufficere. Sozomenus libro primo capite decimo tertio, de vita & exercitijs Antonij haec scribit: Voluptatem, inquit, repulit molestijs, quas ipse sibi facessebat. Erat illi cibus panis solus, & sal: potus aqua: prandij tempus solis occasus, cùm tamen saepius biduum aut dies plures ieiunus maneret. Vigilabat noctes integras, precationi vacans vsque ad lucem: si somnum gustaret dormiebat paululum inclinatus: cubabat autem humi, nec vnctiones nec balnea curans: nudatum proprium corpus nunquam aspexit. Iniuria affectis, vt patronus fideliter affuit, eiusque rei gratia in vrbes saepè commeabat: intercessit pro multis apud principes ac magistratus, omnibusque officiosum se ac placidum exhibuit. Sic igitur sciebat sanctissimus vir, quid tempori vnicuique congrueret, & quando tempus esset frui quiete, quando necessarium solitudini praeponere ciuitates, Theodoreto libro octauo capite quinto Tripartitae historiae teste. Similia de eo retulit in Hilarionis vita Hieronymus, & Efrem in Sermone de Moderatione risus. Victum sibi quaesiuit non mendicando, sed labore manuum, cùm scriptum esse sciret: Non operanti nec vescendum esse. Tandem se in vastissimum durissimumque desertum contulit, ibique ad montem sublimem habitaculum suum constituit nonagenarius. Cumque iam annos compleuisset aetatis suae centum & quinque, euocari se à Deo sentiens, fratribus praedixit, adesse vitae suae finem. Itaque grauissima concione hortatus eos est, vt à Meletianis schismaticis, & Arianis haereticis diligenter sibi cauerent: ac fidem in Christum, & Patrum de ea traditiones ex scripturis sanctis extructas, diligenter custodirent. Quam concionem, iam migraturus ad Dominum, coram duobus rursus discipulis, quos ad se vocauerat, habuit: à quibus & petijt, vt cadauer suum sepelirent ac terrae mandarent, nec in lectulis reseruarent, quod cùm funeribus martyrum & sanctorum Aegyptij facere consueuerant. Si qua, inquit, mei vobis cura, si qua patris memoria est, si mihi vicarium rependatis affectum, nullus ad Aegyptum meas perferat reliquias, ne VANO corpus honore seruetur, ne vituperati ritus à me, vt nostis, etiam circa me seruentur. Huius enim rei gratia maximè huc sum regressus. Vos igitur humo tegite, vos patris operite corpusculum, & illud quoque senis vestri custodite mandatum, vt nemo praeter vestram dilectionem, locum tumuli mei nouerit, &c. Vt refert Athanasius in vita eius, quam Euagrius presbyter ex Graeco transtulit. De eodem Aegyptiorum errore Antonius saepè etiam antea episcopos deprecatus fuerat, vt populos ecclesiastica contestatione corrigerent, & laicos

Regula Antonij.

& laicos viros ac mulieres rigidius ipse conuenerat, dicens, nec legitimum hoc esse, nec Deo placitum, quippe cum patriarcharum & prophetarum sepulchra, quæ ad nos vsq. perdurant, hæc facta conuincerent. Dominici quoq. corporis exemplum oportere intueri iubebat, quod in sepulchro positum vsque ad resurrectionis diem tertium clausum fuerit. Hoc insuper addens, Quid maius aut sanctius corpore potest esse Dominico? Quod tamen iuxta consuetudinem gentium cæterarum, humo conditum esse scimus? Ex quibus apparet, quàm alienus fuerit sanctus hic vir ab ijs superstitionibus, quibus hodie greges monachorum occupantur. Vestimenta sua adferri Athanasio mandauit & Serapioni: alterum enim vestimentorum recens ab Athanasio acceperat: ac tandem placidißimo fine quieuit, Hieronymo auctore in vita eius.

De eius habitaculo in vastißima eremo Hieronymus in Hilarionis abbatis vita sic scribit: Saxeus & sublimis mons per mille circiter passus ad radices suas aquas exprimit: quarum alias arenæ ebibunt, aliæ ad inferiora delapsæ paulatim riuum efficiunt. Super quem ex vtraq. ripa palmæ innumerabiles multum loco & amœnitatis & commodi tribuunt. De Hilarione deinde loquens, cum post obitum Antonij discipulos eius visendi gratia adisset: Videres, inquit, senem huc atq. illuc cum discipulis beati Antonij Isaaco & Pelusiano discurrere. Hîc, aiebant, psallere, hîc orare, hîc operari, hîc fessus residere solitus erat: has vites, hæc arbustula ipse plantauit: illam areolam manibus suis ipse composuit: hanc piscinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus est: istum sarculum ad fodiendam terram pluribus annis habuit. Iacebat in strato eius Hilarion, & quasi calens adhuc cubile eius deosculabatur. Erat autem cellula non plus mensura per quadrum tenens, quàm homo dormiens extendi poterat. Præterea in sublimi montis vertice, quasi per cocbleam ascendentibus, & arduo valde, duæ eiusdem mensuræ cellulæ visebantur, in quibus venientium frequentiam, & discipulorum suorum contubernium fugiens moratus est. Verùm hæ in viuo excisæ saxo, ostia tantum addita habebant.

De Hilarione primo in Palæstina & Syria eremita, ibidemq. monasticæ vitæ authore Hieronymus & Sozomenus referunt, quòd annos natus 15. in solitudinem, à vico Thabata, vicina vrbi Gazensium in Palæstina circiter stadia 20. distantem, Antonij fama excitus, concesserit: vbi habitaculo ex lateribus, testis, iunco et virgultis constructo, latitudine pedum 4. altitudine verò pedum quinq., ita vt stantem caput inclinare, iacentem verò pedes contrahere necesse esset, ad multos annos eremiticam vitam exercuit: in qua miraculis plurimis claruit, quorum aliquot Sozomenus lib. 5. cap. 10. & 15. plura verò Hieronymus in vita eius retulit, vt dono medicandi, sanandi à dæmonibus obsessos, auertendi imminentia pericula & calamitates, ac prophetiæ. Quibus, vbicunq. esset, gloriam sibi maximam comparauit: eam verò summo fugiens conatu, hospitium frequenter mutauit, & in diuersis locis commoratus est. Inter cætera verò exercitia illius commendabile illud in primis fuit, quòd sacras scripturas, quas tenuisse eum exactè Sozomenus scribit, post psalmos & precationes Deo quasi præsente recitare solitus est. Proxima sunt laborum assuetudo, otij atque indulgentiæ impatientia, continentia, famis, sitis, æstus, frigoris, cæterarumq. molestiarũ tolerantia. Vestitus ei saccus fuit, eum semel indutum, nunquam lauit, superfluum esse dicens, mundicias in cilicio quærere: erat insuper ei ex pellibus consuta tunica, quam ab Antonio aliquando dono acceperat. Cibus, quem ante solis occasum nunquam sumpsit, carices erant, & herbarum succi, vt Hieronymus narrat. Idem de eodem, vicesimo primo, inquit, anno vsque ad 27. tribus annis dimidium lentis sextarium, qua madefactum aqua frigida comedit, & alijs tribus panem aridum cum sale & aqua. Porrò à 27. vsq. ad 30. annum, herbis agrestibus, & virgultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A 30. autem vsq. ad 35. sex vncias panis hordeacei, & coctum modicè olus, absq. oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligine oculos suos, et totum corpus impetigine, & punicea quadam scabredine contrahi, superiori victui adiecit oleum: et vsque ad 63. vitæ suæ annum sic victitans, nihil extrinsecus aut pomorum, aut leguminis, aut cuiuslibet rei gustauit. Inde cum se videret corpore defatigatum, & propinquam putaret imminere mortem, à 64. anno vsq. ad 80. pane abstinuit. Fiebant autem ei de farina & commi-

Hilarionis exercitia.

nuto olere sorbitiunculæ, cibo & potu vix quinque vncias appendentibus. Sicq; complens ordinem vitæ, nunquam ante Solis occasum, nec in diebus festis, nec in grauißima valetudine soluit ieiunium. A precando & psallendo, si quando vacaret, aut humum fodiebat, aut fiscellas ex iunco contexebat: quòd audiebat, exercitia hæc et disciplinam esse Monachorum Ægyptiorum. Lectus ei ad mortem vsq; nuda fuit terra, & stratum interdum iunceum. Sub Iuliano Imp. à Gazensibus requisitus ad mortem est: fugiens igitur in Siciliam, ibi ligna ex desertis montibus in vrbes gestando, victum sibi quæsiuit. Ex Sicilia ad Dalmatas venit. Tandem ad Paphum, Cypri vrbem, in secretiore quodam & aspero loco habitauit: vbi & mortuus est, annos natus 80.

Nicolaus eremita heluetius.

Primis his eremitis, viris sanctis & bonis meritò annumerandus videtur Nicolaus eremita Vnderuualdensis. (Der Brůder Claus von Vnderwalden in Heluetia.) qui patrum nostrorum memoria, hoc est, circa annos Christi 1480. claruit. Is vxore relicta, ex qua mares quinq; & totidem filias susceperat, in solitudinem se contulit, & in ea 21. annos absq; cibo & potu vixit. Vitæ sanctimonia valde fuit insignis, de reconditis sacrorum mysterijs multum disputabat, cum tamen nullum vnquam in ea re studium posuisset, & planè illiteratus esset. Lætus semper conspiciebatur, ad pœnitentiam omnes Heluetios, sed ad concordiam in primis, deinde ad ἀδωροδοξίαν, vtq; externorum Principum fœdera vitarent, sedulò hortabatur. Diebus festis suos in templo Saxlensi conueniebat, eosq; non modò voce, sed & exemplo ad pietatem accendebat. Inter preces quotidianas hac formula ceu epiphonemate solebat vti, Herr nim̃ mich mir/vnd gib mich dir. Illud quoq; liberè profitebatur, longè gratius sibi fuisse, quòd diuino auxilio charißimam vxorem relinquere, quam quòd cibo & potu omni abstinere potuerit. Oculi eius terribili splendore fulgebant. Arteriæ & venæ iugulares inter loquendum ita intumescebant, vt spiritu non sanguine repletæ viderentur. Anno tandem 1502. vir rarißimi exempli placidißimè expirauit. Cuius monitis vtinam nos Heluetij pareremus. Eius vitam alius quidam imitaturus, consilium à Nicolao adhuc viuente petijt, quánam ratione etiam ipse eas abstinentiæ dotes assequi posset. Cæterum Nicolaus hominem seriò admonuit, non humano, sed diuino instituto hæc fieri, neq; Dei dona omnibus ex æquo distribui: hortari igitur, vt sorte sua contentus suæ professioni incumberet, non stulta æmulatione talentum suum defoderet. Is verò pij viri consilio spreto, eremiticam vitam nihilominus sequebatur. Tandem cùm in Vinaria vasa, quibus more Heluetico honorarium vinum peregrinis conferri solet, impurißimus homo ventrem exonerasset, in carcerem coniectus, bonisq; multatus, ad secularem vitam redijt, Stumpfio in Chronicis teste.

CAPVT V.

Abusus & errores qui irrepserunt in eremiticam vitam.

ETSI verò multa ab his ipsis quoq; superstitiosius quàm oportebat facta esse constet: iudicandum enim de illis iuxta dictum Pauli Coloss. 2. præcepta & doctrinæ hominum verbotenus quidem habent speciem sapientiæ ἐν ἐθελοθρησκείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, hoc est, in cultu voluntario, & summißione animi, & in eo quòd corpori non parcant, non tamen vllius sunt pretij: nihilominus mox post hos primos quoque iam enumeratos Eremitas, imò Hilarione adhuc viuente, & inde per omnia ferè secula hæc multo maiore superstitione obseruata sunt, quàm vel ab Hilarione aut alio vnquam factum fuerit. Sozomenus enim lib. 6. cap. 34. de Batthæo quodam eremita Cœlosyriæ indicat, quòd tam frequenter ieiunarit, vt ex eius dentibus vermiculi scaturierint. Idem lib. 6. ca. 34. monachum Syrum quendā nominat, tantæ abstinentiæ, vt per annos totos 70. panē prorsus non attigerit: ignarus nimirum illius Paulini 1. Tim 4. Omnis creatura Dei bona est, et nihil reijciendum quod cum gratiarum actione accipitur. Thedoret. lib. 4. cap. 28. meminit Acepsemæ cuiusdam, qui in solitudine Cyri vrbis ad annos 60. in conclaui abditus latuerit,

Batthæi eremitæ superstitio.

Syrus.

Acepsemas.

cum nemine colloquens, neq; alicui se conspiciendum offerens. Non legit scilicet illud Pauli Heb. 10. Adiuuemus nos mutuò ad prouocandā charitatem & bona opera, non deserentes collectionem nostri, sicut consuetudo est quibusdam. De Macario Ægyptio Socrates lib. 4. cap. 23. refert, quòd annis totis 20. panem comederit in pondere, & aquam biberit in mensura: & corpus suum parietibus applicando, somni nonnunquam quàm minimum sibi surripuerit. De Dorotheo Sozomen. indicat lib. 6. ca. 29. quòd per omnem vitam suam nunquam in strato, aut lecto, pedibus extensis dormierit: quòd cibi quotidianum demensum sibi fuerint, panis sex vnciæ, cum minutorum olerum manipulo: potus verò aqua. Et cap. 28. de Helle refert, quòd ignem in sinu, sine combustione vestimenti, gestauerit. Socrates lib 4. cap. 23. de Didymo quodam scribit ex Euagrio, quòd cum 90. annos vixisset, nulli tamen hominum ad mortem vsq; conuixerit. Sed quis hæc monstra hominum non execretur, vt inimicos humanæ societatis, contra totam secundam tabulam delinquentes: Diligas proximum tuum sicut teipsum? Et 1. Corinth. 7. Vnumquenq; sicut vocauit Deus, ita ambulet. Paulus quidam diaconus Neapolitanus in volumine de vitis patrum narrat de Maria quadam Ægyptiaca, quòd pœnitentiam agens scelerum suorum, in derfertum abierit, vbi per annos 47. extra omnium hominum consuetudinem vixerit, nuda oberrans, & tenuissimo cibo victitans. Narrat Cassianus cap. 17. collatione 2. item lib. 5. Gastrimarg. cap. 26. & cap. 40. lib. 5 de spiritu Gastrim. item cap. 6. collat. 2. nonnullos immodicis ieiunijs & vigilijs vsq; adeo se afflixisse, vt propriorum sæpius facti sint homicidæ corporum. Refert Marianus Scotus sub Mauritio, in Campaniæ monte Marsico quendam Martinum eremitam sibimetipsi pedem catenæ illigasse, lapide insuper affixo, ne longius procedere posset. Pior admodum adolescens eremiticam vitam complexus, interdixit sibi, voto nuncupato, domesticorum suorum conspectu. Cumq; post annos quinquaginta, à sorore sua ægrotante & videndi eius cupida solicitatus, iussus etiam à monachorum præsidibus, in patriam vt ad se veniret, venit quidem, sed astans ad fores, clausis oculis, cum se paululum contemplari sororē iussisset, et oratiunculam recitasset, in solitudinem redijt. Sozomenus lib. 6. cap. 29. & Volaterranus lib. 21 Anthrop. Examinanda verò & iudicanda hæc est monstrositas iuxta verbum Dei, in quo simile nihil legitur de prophetis & apostolis. Paulus autem in 1. Timoth. 5. ait: Si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Ammonius quoq; Antonij discipulus, qui circa Scetim habitauit, lectus episcopus, ne munus id ei obeundum esset, aurem sibi ipse rescidit, linguam quoq;, nisi ei priuato esse liceret, execturus. Nicephorus lib. 11. Et Alas quidam annos octoginta totos panem non gustauit. Sozom. lib. 6. cap. 34. In Ioannis cuiusdam eremitæ Ægyptiaci speluncam, quæ in prærupti montis vertice fuerat, nemo ingressus est à quadragesimo vsq; ad nonagesimum ætatis suæ annum. Per fenestram aduenientibus responsa dabat. Ipse intus solus morabatur. Cum primum ad eremum secessisset, tribus continuis annis sub cuiusdam saxi rupe stans semper orauit, nunquam resedit: tantum somni cœpit, quantum rectus capere potuit: cibum quoq; non alium gustauit, quàm dominicis duntaxat diebus euchari stiæ sacramentum à sacerdote sibi delatum. De pedibus, quòd tamdiu immobiles perstiterint, saniem fluxisse aiunt.

Macarius. | Dorotheus. | Didymus. | Maria Aegyptiaca. | Martinus eremita. | Pior. | Ammonius. | Alas. | Ioannes Aegyptiacus.

Euagrius de nonnullis Palæstinæ monachis indicat, quòd præter humanam formam nihil habuerint: sed tantum quæ natura tecta esse voluerit, texisse, cætera verò nudos in solitudinibus vagatos fuisse, viros pariter ac mulieres: nec vllam corporis curam gessisse, sed algoris & æstus iuxtà tollerantes, radiculis & herbis victitasse, quam ob causam etiam armenta dicti fuerint: quo factum, vt vsq; adeò omnem humanam naturam exuerint, & in feras degenerarint, vt & ipso aspectu horridi fuerint, & cæteris quoque hominibus visis, ocyus in pedes se coniecisse, quorum pernicitate aut elapsi sint, aut locis inaccessis sese abdiderint. Meminit etiam horum Sozomenus lib. 6. cap. 33.

Eremitæ in Palæstina.

Gerardus à Nazareth cap. 37. de quodam Henrico eremita in valle S. Nicolai propè Antiochiam in monte Nigro refert, quòd in tugurio habitans, nemini quicquam locutus sit, sed nutibus tantum quid vellet significarit: nihil occisum comederit, nec oua quidem: lacte ta-

Henricus eremita.

men vsus sit: caput illotum & impexum fuisse, pedes nudos, cruraque, sæpe etiam totum corpus. Idem cap. 6. de Dominico idiota in ecclesia Nazarethana scribit, quòd tam tetricam & austeram vixerit vitam, vt penè omnibus suo tempore admirationi fuerit. De crastino enim die nunquam fuit solicitus, tam macilentus, vt ossa vix oßibus hæreret. Risit nunquam, tacuit semper, ita vt mutum existimares. Domus eius atrium ecclesiæ fuit, stratum nuda tellus, ceruical lapis, pedes nudi, facies & caput velatum semper. Ei cum aliquando Gerardus à Nazareth suum offerret studium, velle se eum literarum elementa docere, & quosdam Psalmos, respuit omnino, dicens, se Deo placere magis posse iustè viuendo, quàm tempus perdere inutiliter aliquid ei rei addiscendo.

Dominicus.

Dominicus quidam alius circa annos 1056. eremum illam ingressus est, quæ erat in regione, quæ dicitur Luceoli, constituta: in qua videbantur decem & octo cellulæ ad habitandum deputatæ, ibiq; sub hac regula viuebatur, vt nunquam vinum biberent, nunqam adipe alimenta condirent, vnum in dominica die, sed & quinta feria pulmentum sumerent, quinque per hebdomadam diebus in pane & aqua ieiunium celebrarent: solis autem orationibus vacantes, vel manuum operibus insistentes, non agriculturam exercebant, non prædia vel aliquam substantiam, præter vnum asellum poßidebant, cum quo vnus erat minister, qui vel ad acquirendas, vel ad terendas fruges indeficiens discurrebat; solusq; eos cunctis neceßitatibus sustentabat. Sed Dominicus non solum in his aßiduè sese exercuit, verumetiam præ cæteris omnibus corpus suum superstitiosißimè afflixit. Fuit enim longo tempore ferrea ad carnem lorica præcinctus. Hanc etiam continua vitæ consuetudinem indifferenter habuit, vt vix dies vlla præterierit, quin duo psalteria modulando, vtraq; manu scopis armata nudum corpus afflixerit. Quadragesimalibus circulis, cum pœnitentiam peragendam haberet, per dies singulos, dum se scoparum tunsionibus affecit, vt minus, tria psalteria meditando absoluit. Sæpe autem centum annorum pœnitentiam suscepit: ea verò sic ab ipso expleta est: cum tria scoparum millia vnum pœnitentiæ annum apud huius eremi monachos expleant, decem autem psalmorum modulatio, mille scopas admittat, vt sæpe probatum esse Petrus Damianus eremita asserit, dum centum quinquaginta psalmis constare Psalterium non ambigatur, quinq; annorum pœnitentia in vnius psalterij disciplina rectè supputantibus inuenitur. Porrò siue quinq; vicies, siue viginti quinquies, centum faciunt. Consequitur igitur, vt qui viginti Psalteria cum disciplina decantat, centum annorum pœnitentiam se peregisse confidat. Sed & in hoc quoq; omnem modum Dominicus exceßit: vtraq; enim manu scopas tenens sese castigauit: & quidem centum annorum pœnitentiam sex diebus consummauit. Quin etiam in Quadragesima quadam mille annos imponi sibi ad pœnitentiam petijt, quos omnes, ante finitum Ieiunij tempus expleuit. In extrema quoq; senecta, sæpe duo Psalteria cum disciplinis stando continuauit, ita vt neq; interim sederit, neq; vel ad momentum à percußionibus quieuerit. Quodam tempore octo Psalteria inter diem ac noctem cum disciplina expleuit. Visus est autem tunc vultus eius totus scopis attritus, ac sulcantibus quibusdam vibicibus liuefactus, tanquam si pila fuerit, ptisanarum more contusus. Cibus eius fuit panis cum fœniculo. Præter loricam ferream qua erat vestitus, duobus insuper ferreis circulis corpus, duobus item brachiorum armos cinxit. Paucis ante obitum annis, quasi nouum supplicij genus inueniens, virgarum scopas in corrigiarum scuticas vertit, & quia duriores sunt, in his verberandi consuetudinem posuit. Hocq; flagellum, si quò iret, portabat in sinu, vt vbicunq; eum iacere contingeret à verberibus non cessaret. Aliquando verò cum loci occasio non præberet totum se posse exuere, per crura saltem & femora, perq; caput atq; ceruicem, sese non cessabat affligere. Circulis quoq; ferreis quatuor, quia sibi præ longa consuetudine iam viluerant, quatuor item superaddidit alios, vt duobus in coxis, & duobus in cruribus constringeretur. Cumq; in eremo nec ocreis nec calceis vteretur, vestes tamen eius ad tibias vix medias descendebant. Noua deniq; ferreorum nexuum argumenta confinxit, multisque se vinculis per diuersa membra constrinxit. Nam duo pendebant vincula ceruice tenus per humeros altrinsecus, hinc ad sexum, illinc ad

Dominicus alius.

Dominici prodigiosæ superstitiones.

femen:

femen : duos verò in coxalibus circulos, duos suscepit in vlnis : quæ omnia Petrus Damianus refert in Oratione de vita huius Dominici apud Surium Tomo quinto, de Vitis Sanctorum.

Bernhardus solitarius Nazarethæ, solebat tantùm tribus in hebdomade diebus cibum capere, à vino & carnibus in vniuersum abstinens, tenuiter vestiri, mane et vesperi Psalmos & preculas recitare, de die montes asperos & inuios perlustrare, vbi latibulum aptum reperiret. Is aliquando crines capitis atque barbæ ambussit, vestes abiecit in eremum, & occursum penitùs refugit humanum, donec tandem post dies quindecim frigore & inedia compulsus hominum quæreret domicilia, vt Gerardus Nazareth cap. 7. testatur. Bernardus eremita Nazarethanus.

STYLITAE.

AD Eremitas hos non incommodè referuntur etiam Stylitæ: *quod Monastices genus nouum & prioribus temporibus non modo non vsitatum, sed ne auditum quidem, sub Theodosio posteriore inuentum est, nimirum in Columnis vitam solitariam agendi. Eius mirabilis instituti inuentum, ad primum authorem referunt Simeonem quendam, quem inde Stylitem vel Columnellam vocarunt. Euagrius libro primo capite decimo tertio. Hic Simeon ex vico Sisan oriundus, authore Theodoro Lectore libro primo Collectan. in monastica iam ante institutus propè Antiochiam in monasterio in desertum tandem abijt, & annos tres in spelunca clausus permansit. Quia verò hoc ei cum multis commune erat, aliquid proprium & peculiare instituere volens, super Columnis sibi circumquaque domicilium struxit. Quod cùm esset non tantum quiddam insolens, sed & sine reliquorum consilio & approbatione susceptum, mittunt illi communi consensu quosdam, qui ipsius consilium exquirerent, mandarentque ipsorum verbis, vt descenderet, hac addita exploratione: Quod si ad obsequendum ipsorum monitis futurus esset promptus & facilis, relinquerent ipsum suo sibi arbitrio, haud dubiè enim esse ipsius consilium ex Deo. Sin verò difficilem & pertinacem se esset exhibiturus, deturbarent illum vi & violentia. Legati verò cùm ad eum venissent, & vix suorum mandata exposuissent, iam sublato altero pede ad descendendum erat paratissimus. Quod illi vbi senserunt, arbitrati sunt eius obediendi promptitudinem satis posse esse indicio, à Deo esse eius inuentum. Quare ipsi gratulati & benè precati, cursum quem cœperat vt persequeretur hortati sunt. In hoc vitæ genere superstitiosissimo, non modo nulli extraneæ mulieri, sed nec propriæ matri se videre permisit. Et vsque hodiè basilicam columnæ illius fœminarum nulla ingreditur. Nam quædam mulier veste induta virili ingredi volens, mox vt limen attigit, retrorsum mortua cecidit. Vide Surium Tomo primo, de Vitis Sanctorum. Vixit in columnis minoribus annos septem. Deinde verò in columna 40. cubitorum 30. annos.* Stylitarum origo.

Habuit discipulum quendam Danielem nomine, qui ex ipsius schola egressus, magistrumque imitatus, ipse quoq; hoc nouum monastices institutum coluit. Nicephorus libro decimoquarto capite quinquagesimo primo, & libro decimoquinto capite vigesimo secundo. Vincentius in speculo historiali libro vigesimo primo, capite quinquagesimo primo & quinquagesimo secundo. Erat quodam anno hyems asperrima & inclementissima, qua nocte quadam venti vehementes ingruentes, ei ex pelle confectam cucullam flando expellunt, & in vallem proximam deportant. Cum ventis autem multa nix faciem eius impetebat: cùm igitur quidam scalas admouissent columnæ, vident hominem amictu nudatum, glacie verò omni ex parte comprehensum, & capite, & facie, & reliquis corporis partibus: quin imò etiam toto prorsus corpore concretum, & in glaciem, si frigus spectes & concretionem, conuersum. Habetur etiam in Metaphraste & Aloysio Lippomane, itemq; Surio Tomo sexto, de Vitis Sanctorum.

Simile genus vitæ ingressus est etiam Alipius Episcopus Adrianopolitanus, qui, vt Su-

rius habet Tomo 6. de vitis Sanctorum, valedicens terrenis omnibus & amicis & negotijs, vitam egit in columna (vnde & Cionita dictus est) per annos septuaginta, inter cælum & terram pendens, adeóq; paucis tabulis conclusus in capite columnæ, vt ne quidem parùm sedere aut recumbere posset, sed perpetuò staret in ipsa tanquam statua ænea: quin etiam tabulis tandem deiectis, imbribus, niui, frigori & calori solis, ventis & tempestatibus obnoxius fuit, planeq; sub dio vixit vsque ad vitæ finem. Habuit sibi adiunctos duos choros virginum, & vnum monachorum, cùm quibus alternatim hymnos & psalmos diu noctúq; decantauit. Proposuit mulierculis suis, seu potius monialibus hanc legem, vt virorum oculis nunquam aspicerentur: eam illæ adeò sanctè obseruarunt, vt etiam in mortis periculo constitutæ, noluerint à parentibus visitari. Tempore ieiunij quando recitauit historiam Passionis, vsus est quadam hypotyposi: faciem enim & corpus fædauit vnguibus, fudit lachrymas largo imbre, aliasq; miras gesticulationes adhibuit, vt simplex turba putaret, se ipsum Christum in Passione coràm videre. Commendatur à Metaphraste, quòd fuerit præ Iobo sanctitate & patientia clarus. Sed nos iuxta regulam verbi Dei de eo iudicemus: Frustra me colunt mandatis hominum. Iobus miseriam sibi diuinitus immissam patienter tulit: hic autem ex superstitione molestias sibijpsi exhibuit.

Hæc pauca propterea ex multis commemoro, vt inde perspicuum fiat, quàm multæ atque horrendæ superstitiones erroresq; in Eremiticam vitam, iam inde à prima sua origine, irrepserint.

1. Errores in eremitica vita exorti.

Hos inter non postremi sunt, quòd in id, quòd ab initio ex necessitate inceptum, ab omniq; superstitione procul amotum fuerat, ipsi, progressu temporis, meriti fiduciam collocarunt, & hypocritæ stultæq; mulierculæ nihil sanctius excogitari potuisse existimarunt, sibiq; persuaserunt, se eiusmodi vita veniam delictorum impetrare, & gratiam fauoremq; Dei sibi promereri posse.

2. *Deinde quòd in eremis & solitarijs locis suam salutẽ ac vitam æternam quæsiuerunt. Quid autem obsecro his simile vspiam docetur in tota scriptura? quid in veteris Testamenti libris? quid in Prophetarum Oraculis? quid in doctrina Euangelica? quid in Apostolicis monumentis? quid deniq; harum ineptiarum aut in ecclesia prima, à temporibus nimirum Apostolorum vsque ad annos Domini 300. obseruatum est? aut verò vniuersali iudicio & consensu ecclesiæ omnium temporum receptum aut comprobatum?*

Eremiticæ vitæ nullum est meritum.

Meritum enim nostrum nullum est prorsus apud Deum. Omnes enim peccauerunt, & destituuntur gloria Dei. Non est iustus, aut qui faciat bonum, ne vnus quidem. Et iustitiæ nostræ sunt in conspectu Dei instar sordidorum centonum. Sanguis autem Iesu Christi nos emundat ab omni peccato 1. Ioan. 1. Hæc est concors & vnanimis totius Scripturæ doctrina. Tam verò abest vt vita æterna in solitudinibus quæri debeat, vt ferè nullo alio in loco minus inueniri posit.

In eremis vita æterea non quærenda.

In eremis enim potissimum homines tentationibus & ludibrijs dæmonum obnoxij sunt, quod testantur grauissimarum tentationum certamina, quæ in his locis aduersus diabolos, ipsis etiam pontificijs authoribus, plurimi decertarunt. Vnde etiam Deum Adamo dixisse arbitror: Non est bonum, vt homo solus sit. Quam sententiam Solomon etiam secutus, dixit: Melius est duos coniunctos viuere, quàm vnum solum. Item, Væ vni aut soli, si ceciderit. Et certè hanc peruersam hominum sententiam egregiè confutauit Ambrosius, quando dixit: Illud animaduerte, quod extra paradisum vir factus est, intra paradisum mulier: vt aduertas, quòd non loci, non generis nobilitate, sed virtute vnusquisque gratiam comparat sibi. Deniq; extra paradisum (hoc est, in inferiori loco) vir factus melior inuenitur: & illa quæ in meliori loco (hoc est, in paradiso) facta est, inferior inuenitur: vt habetur apud Gratianum dist. 40. ca. Illud autem.

NOTA.

Adhuc clarius Gregorius inquit: Qualibet occulta loca sine gratia animam saluare non possunt: quod aliquando in ipsis quoque conspicimus erratibus electorum. Nam Loth in ipsa peruersa ciuitate fuit iustus, in monte peccauit. Sed ista cur dicimus, quùm maiora nouerimus? Quid enim paradiso iucundius, quid cœlo securius? & tamen homo ex paradiso, & angelus de cœlo peccando cecidit: ead. dist. c. Qualibet. Vbi etiam Glossa dicit, quòd argumentum hoc contra Eremitas faciat.

His adde, quòd primi illi Eremitæ propter persequutiones immanes & horrendas in deserta

serta ac vastas solitudines secesserunt, & mundum impium iure vitarunt. Cùm verò postea, cessantibus persequutionibus, vera religio longè lateque esset propagata, et Christus vbique rite coleretur, quæ obsecro causa fugæ in solitudines amplius fuit, nisi hypocrisis & superstitio?

Post persequutionum tempora causa fugiendi in solitudines superstitio.

Fuit hæc quoq; insignis superstitio, quòd, quùm primi illi eremitæ radicibus arborum tantùm, herbis, aqua pura, secundo pane, & siliquis similibusq; cibis vixerint, quùm neq; caro, neque vinum, neq; alij cibi propter incultum locum suppeterent illis, neq; ibi reperirentur etiam: alij horũ vitam egregiè se imitari putantes, similibus cibis, sine necessitate, victitarunt. Quo factum simul, eadẽ superstitione magistra, vt ex commemoratis exemplis vidimus, quòd nonnulli tam prodigiosis ieiunijs ita sese macerarunt & afflixerunt, vt meritò suorum corporum homicidæ dici & haberi possint. Illam verò afflictionem corporis pro vera mortificatione ipsi reputarunt: in eo errantes, quòd, vbi innatus morbus inhæreat, nesciuerunt, eum in sola carnali parte & affectibus cum philosophis ponentes: cùm ille vel maximè sit in summa ac nobilissima animæ parte, nempe in parte rationali: eoq; eum debilitatibus ipsius à Deo conditæ naturæ expugnare sunt conati: atq; inde ipsorum vigiliæ, cilicia, flagellationes, cibi corruptissimi & similia. Deus autem, qui dixit, Non occides, nequaquam præcepit tristia media, longas vigilias, nuditates, frigora, flagellationes, &c. Vult autem vt veterem Adamum cum suis concupiscentijs & prauis conatibus, cui Deus est stultitia, & huius census est hostilitas erga Deum, oppugnemus & iugulemus: iuxta illud: Qui sunt Christi carnem crucifixerunt cum affectibus & cupiditatibus, Galat. 5. Ex verbis etiam Pauli ad Timotheum: Ne amplius esto abstemius, sed vino pauculo vtere, propter stomachum tuum, & crebras tuas infirmitates: haud obscurè colligitur, nihil in iniuriam naturæ, & nimiam corporis debilitationem vel instituendum, vel institutum et semel susceptum retinendum esse. Timotheus enim vt verisimile est, post hanc Pauli commonefactionem, vino vsus est, quo tamen abstinere decreuerat. Sed quia ea abstinentia debilitabantur vires corporis naturales, postea vinum in victum adhibuit. Est enim non modò vita hæc Dei donum, ideoq; à nobis minimè aspernanda, sed virium naturalium & sanitas & integritas quoq; Dei donum sunt, quæ, quantum quidem in nobis est, fouendæ, sustentandæ tuendæq; sunt, vt nostro muneri satis esse possimus. Aliâs enim nostra culpa fit, quòd inutiles & minus idonei euadimus. Praclarum est exemplum veteris ecclesiæ, quæ Alcibiadem quendam, nihil aliud præter solum panem & aquam pro cibo & potu vsurpantem, adeoq; nimis austerè viuentem, monuit, vt ea viuendi ratione abstineret. Atque ille sapienti ecclesiæ consilio paruit libens, cuncta intrepidè vsurpans, & Deo gratias agens, vt refert Eusebius lib. 5. cap. 3. Vnde falsa quoq; & planè respuenda est illa laus, quam authores supra nominatis eremitis, & Bernhardus Sermone 6. in Psalmum, Qui habitat, quibusdam monachis tribuunt, nimirum quòd varijs corporis exercitijs & abstinentijs contriti fuerint supra vires, supra naturam, supraq; consuetudinem. Malè quoq; idem Bernardus Serm. 30. in Cantica ait: Monachum te fore professus es, non medicum: nec de complexione tibi iudicandum, sed de professione. Verior illa est eiusdem Bernardi sententia Serm. 10. in Psalm. Qui habitat, vbi ait: Nec sanè dixerim, vt vel ipsam odio habeas carnem tuam. Dilige eam tanquam tibi datam in adiutorium, & ad æternæ beatitudinis consortium præparatam: cæterum sic amet anima carnem, vt non ipsa in carnem transijsse putetur. Sed & illa quoque eiusdem sententia Sermone quarto in eundem Psalmum verissima est, Dominum voluisse, vt in manna cœlitus compluta omnis saporis, omnis odoris delectatio inesset, vt liberum esse ciborum vsum atque à Deo sibi concessum homines intelligerent. Vini quoque vsum Diuus Paulus Timothæo præscribit, in quo tamen suauitas voluptasque gustus, vnà cum vtilitate coniuncta est, vt est in Psalmo centesimo quarto. Nec ignorauit Bernhardus tam seueram vitæ rationem meritò dici crudelitatem, vt ex eius epistolis apparet, de qua tamen purgare quidem Monachicam vitam conatur, sed non potest: vti neque ad hoc argumentum respondit Thomas de Aquino in Apologia & defensione Monasticæ vitæ, quia est ineuitabile aduersus eum telum. Sed quid mul-

3.

Eremitæ prodigiosis ieiunijs suorum corporum homicidæ fuerunt.

tis? Paulus hanc superstitionem non modò non probat, sed palàm damnat, nosq; ab ea dehortatur ad Coloss. 2. inquiens: Si mortui estis cum Christo ab elementis mundi, quid quasi viuentes in mundo decretis tenemini? Ne tetigeris, ne gustaueris, ne contrectaueris: quæ omnia ipso pereunt vsu, secundum præcepta, & doctrinas hominum, quæ verbotenus quidem habent speciem sapientiæ, per superstitionem ac humilitatem animi, & læsionem corporis, non per honorem aliquem ad expletionem carnis.

Antonij iudicium de nimijs corporum afflictionibus.

Longè igitur alia mens fuit Antonio, Eremitarum authori, vt quidam volunt. Referunt enim aliquando eum cum fratribus suis saltando ac discurrendo, corpus, ne quid vitij aut morbi contraheret exercuisse. Id verò prætereuntes fortè aliquos vehementer offendit, quòd eiusmodi ludum tanto viro indignum, ac leuitatem quandam esse arbitrarentur. Hoc animaduertens Antonius, rogat quendam prætereuntium, vt arcum, quem gestabat extenderet: paret ille: iubet Antonius vt altius extenderet. Respondet ille, nequaquam, ne nimium tensus rumpatur. Tum Antonius: Quamobrem igitur, inquit, tu nostro hoc offenderis exercitio, quod hîc ob valetudinis & corporis nostri commodum instituimus? Quod sine dubio, si nimiùm affligeremus, corrumperemus.

Hieronymi de prodigiosis ieiunijs iudiciū.

Sed hac de re quid senserit D. Hieronymus, admirator aliâs rerum externarum eximius, operæpretium erit quoq; audire. Is igitur in Paulæ Epitaphio, referens Paulam, quùm ex ardentissima febri respirasset, etiam tenui & parco vino vti omninò noluisse, licet medici, ipseq; Epiphanius Episcopus Salaminæ & Hieronymus hoc ei ob corporis refectionem instantissimè suaderent, ne aquam bibens in hydropem verteretur: tandem hæc addit: Hæc refero, non quòd inconsideranter, & vltra vires sumpta onera probem, monente scriptura: Super te onus ne leuaueris. Difficile est modum tenere in omnibus. Et verè iuxta philosophorū sententiam, μεσότης ἡ ἀρετὴ, κακία ὑπερβολὴ πέλεται, id est, modus virtus est, nimeitas vitium reputatur. Quod nos vna & breui sententiola exprimere possumus: Ne quid nimis. Et ad Rusticum monachum, Ieiunia, inquit, moderata sint, ne nimia, debilitent stomachum, & maiorem refectionem poscentia, erumpant in cruditatem, quæ parens est libidinum. Modicus ac temperatus cibus carni & animæ vtilis est. Hilarius quoq; Pictauiensium Episcopus, illud Psalmi 64. expositurus, Tibi reddetur votum in Hierusalem, Cernimus, inquit, nudis philosophos corporibus algere: ipsi etiam coniugiorum magistri vsu abstinent: hæretici sicco panis viuunt cibo. Sed quis tandem otiosi huius propositi profectus est? Totum hoc inane atque ridiculum est, & cum ipsis superstitionis causis miserabile. Si in Ethnicis damnauit hic Pater superstitionem hanc, quanto magis in Christianis damnasset?

Iesuitarum obiectiones pro ieiunijs & afflictionibus corporis prodigiosis.

Quod autem supra diximus multos Eremitarum prodigiosis & immodicis ieiunijs suis affligentes sese, homicidas sui fuisse, id Iesuitæ pernegant, dicentes, adeò non fuisse suorum corporum homicidas, vt etiam diutissimè vixerint, sicut de Paulo Thebæo, Antonio alijsq; constet. Adhæc D. Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum ostendit ex Hippocrate & Galeno, conducere sanitati ieiunium, quod idem etiam ex Antiphane medico doctissimo demonstrat Clemens Alexandrinus lib. 2. Pædagogi cap. 1. Ad primum respondeo, à particulari ad vniuersale non valere consequentiā necessariam, nec causam accidentariam tollere veram. Alioquin falsum dixisset Dauid Psal. 55. Viri sanguinarij & dolosi non dimidiabunt dies suos: quum certum sit horum multos diutissimè viuere. Falsum etiam pronuntiassent Apostoli, in suis Canonibus, qui cap. 22. ita sanciuerunt: Si quis absciderit semetipsum, id est, si quis amputauerit sibi virilia, non fiat Clericus: quia sui est homicida, & Dei conditioni inimicus. Item cap. 23. Si quis, cùm Clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnetur, quòd sui homicida est: citatur etiam à Gratiano dist. 55. c. Si quis absciderit. De Origine autem referunt, quòd adolescens, ob virginitatis amorem, seipsum execuerit, & tamen septuagesimum ætatis suæ annum attigit. Cur ergo tales homicidæ dicuntur in Apostolorum Canonibus, si Iesuitarum argumentum verum est? Respondet Glossa ad citatum Canonem apud Gratianum, & ait: Fit hoc propter homicidij periculū, quod sectionem sequi poterat: sicut etiam qui infantem exponit homicida dicitur in Toletana synodo, dist. 87. c. vlt. Addit glossa: Non est considerandū quid eueniat, sed quid euenire possit.

Ad

Ad secundum respondeo, Verum seu moderatum, non prodigiosum ieiunium sanitati conducere: & de illo Hippocrates ac Galenus locuti sunt, hoc verò penitus ignorarunt. Illud etiam Hieronymus in epistola ad Rusticum commendat & requirit, hoc verò reijcit ac detestatur, inquiens: Ieiunia moderata sint, ne nimia debilitent stomachum, etc. Agnouerunt quoque hunc errorem posterioribus seculis egregiè abbates, episcopi et similes, qui cum monachis in cœnobijs mirè dispensarunt, vt ieiunia soluerent promiscuè, ac citra delectum vescerentur quibuslibet, aliaque multa huius generis, quæ ipsorum Ordinis & instituti regula præscribit, quæq; ipsi sanctè vouerunt, omitterent, tantum ne corporis periret incolumitas, aut homo de vita periclitaretur.

Simeonis Stylitæ superstitionem duobus modis excusare conantur Iesuitæ. Primò, quòd id non fecerit sponte sed quasi coactus. Cum enim plurimi ad eum confluerent, eumq; certatim tangerent, vt curarentur à languoribus suis, vel certè vt aliquam inde sanctitatem perciperent, ipsum excogitasse aiunt rationem hanc viuendi in columna, quo à nemine vel tangi, vel à precibus abstrahi posset. Respondeo, non veram causam viuendi in columnis hic proferri. Nam si verum est quod narrant quidam, tum etiam quando sic in columna ageret, concursus hominum maximus quotidie ad eum fiebat. Si igitur ea gratia ascendisset columnam, vt quieti ac precibus vacare posset, inde rursum ob turbas magis quàm antehac nunquam ad se confluentes, descendisset. Sed sit vera causa, longè tamen aliæ viæ erant quibus turbas effugere potuisset. Christus semel atq; iterum ob quietem & preces turbas fugit, at nullam vnquam propterea columnam ascendit. Secundò dicunt, hoc eum fecisse instinctu Spiritus sancti, qui voluerit nouo illo spectaculo singularißimæ pœnitentiæ & patientiæ, torporem excitare hominum. Ita etiam prophetas sæpe à Deo iussos quædam facere, quæ stulta quodammodo fuerint. Nam Isaiam iußit nudum prorsus incedere per ciuitatem, Isa. 20. Ieremiam catena lignea sponte sua circundatum, Ierem. 28. Ezechielem comedere panem in fimo bouino factum, et per dies 290. dormire super latus sinistrum, & per 40. super dextrum. Ezech. 4. barbam item ac caput radere, & pilos in medio foro in statera ponderare, & vnam partē cremare, alteram concidere gladio, tertiam dispergere in ventum, aliam ligare in summitate pallij, Ezech. 5. &c. Respondeo, hæc omnia Prophetas ex singulari, sed expresso mandato Dei fecisse: ideoque pro paribus sumunt hic ea quæ distant multum, & reipsa sunt dißimilia, quamuis eandem rationem habere videantur Iesuitis: aut ostendant præceptum aliquod, quo iussus sit à Deo Simeon iste columnam ascendere, ibiq; instar ciconiarum agere. Quicquid autem fit iuxta verbum & voluntatem Dei, quamuis videatur stultum esse, tamen omnino Deo gratum est & acceptum: contrà verò quod fit præter Dei voluntatem ac verbum, ac secus quàm ille vult fieri, quanquam existimatur acceptum Deo, tamen est omnium peßimum, vt Chrysostomus ait in Oratione 1. contra Iudæos. Cum igitur præceptum aliquod proferre nequeant, quo iussus sit Simeon iste in columna habitare, ad miracula eius confugiunt, quæ ediderit, quæq; indicio sint, ipsum hoc instinctu Dei fecisse. Respondeo: si demus maximè omnia ea miracula fecisse illum vt volunt, non tamen sequitur eum instinctu & iussu Dei in columna habitasse. Si desit enim expressum Dei verbum & mandatum, miracula nos de voluntate eius certiores reddere non poterunt. Permittit namq; Deus interdum etiam falsos doctorrs, & malos impiosq; homines edere miracula, quod de Magis Ægyptiacis constat, Exod. 7. Et Matth. 7. inducit Christus quosdam in die iudicij dicentes, Nonne Domine in nomine tuo dæmonia eiecimus? nonne in nomine tuo multas virtutes edidimus? Quibus tamen dicetur, Nunquam noui vos, discedite à me qui facitis iniquitatem. Matth. 24. ait Dominus: Surgent pseudochristi & pseudoprophetæ, & signa magna dabunt, ita vt in errorem inducantur, si fieri poßit, electi. A Paulo quoq; 2. Theß. 2. Antichristi aduentus describitur secundum operationem Satanæ, cum signis & prodigijs mendacibus. Hinc Cyrillus lib. 7. cap. 13. in Euangelium Ioannis, Miracula, inquit, nihil adijciunt sanctitatis homini, cum malis & reprobis id etiam competat. In quam etiam sententiam Gregorius M. in Euangelia homil. 4. inquit: Corporalia miracula ostendunt aliquando sanctitatem, non autem faciunt.

Iesuitæ. 1.

2.

Epiphanius damnat eremitas.

Quæ quum ita sint, non iniuriâ Epiphanius lib.3.tom.2.hæresi 80.cum quædam de Eremitarum moribus, institutis, consuetudinibus & politia disseruisset, reprehendit illa tandem simul omnia, vt quæ, licet honestæ vitæ gratia, tamen neq; ex Euangelij, neq; ex Apostolorum præcepto traditioneúe suscepta & instituta sint.

In eremitarum institutis quid laudandum.

Illud tamen in primorum Eremitarum institutis non improbandum videtur, quòd conuenerunt ipsi quoque ad sacros cœtus interdum, maximè verò sabbathis, Dominicis diebus, Paschate, & Natali Christi, quibus etiam sacram Domini cœnam acceperunt: id quod Cassianus docet lib.5.cap.26.de Gastrimargia. Item cap.15.Collat.18.& cap.4.Collat.19.itemque cap.5.Collat.2.deniq; cap.2.Collat.10. Idem cap.1.Collat.3.indicat de Paphnutio, quòd habuerit cellam ab ecclesia quinq; miliaribus distantem, ad quam diebus sabbatis & Dominicis diligenter venerit: neq; itineris difficultate sese domi continuisse etiam in extrema senecta, nimirum nonagenarium. Idem de monachis in Sceti habitantibus Nicephorus indicat lib.11.cap.37.

Eremitæ habuerunt presbyteros.

Ac inter ipsos fuit aliquis cui ecclesiæ gubernatio demandata fuit, quem etiam Presbyterum nominarunt. Sic Paphnutius, eius cœtus, qui in eremo Scythiæ fuit, Presbyter vocatur. Cuius antecessor fuit Isidorus quidam & ipse Presbyter appellatus, vt refert Cassianus cap.15.Collat.18. Idem facit mentionem etiam aliorum lib.5.cap.40.de Gastrimargia: cap.9.Collat.21. Et ca.2.Collat.10.mentionem facit nonnullorum qui tribus præfuerint ecclesijs. Vnde liquet, sæpe in vna & eadem eremo plures fuisse ecclesias: hic enim in Schythiæ eremo tres disertè constituuntur eremi. Est & ex eodem Cassiano notandum, ad Presbyterij eiusmodi dignitatem non quemlibet suo arbitrio aut ambitione promotum fuisse, sed quem vniuersus seniorum cœtus ætatis prærogatiua & fidei ac virtutum testimonio excellentiorẽ censuisset, eum ab ipsis electum. Alioquin primi Eremitæ nihil quicquam diuersum à cæteris fidelibus, præter eremum seu solitudinem & normulam vitæ paulò austeriorem seuerioremq; habuerunt, vt Vadianus testatur in Epitome trium terræ partium.

Inter eremitas & reliquos homines quæ olim differentia.

Iudicium de sermonibus Augustini.

In fine huius capitis admonendum Lectorem duxi, quòd extent inter D. Augustini opera Sermones quidam ad Eremitas, quibus nihil insulsius, ipso etiam Erasmo teste, aut impudentius inter omnia quæ illi falsò inscripta sunt: vtpote in quibus nec verba, nec sententiæ, nec pectus, nec omnino quidquam est Augustino dignum: in eum autem finem consarcinati, vt artifex Ordinem, qui Eremitarum Augustinensium dicitur, orbi commendaret. Sermonem 51. suffuratus est ex Homilia Augustini 52.& ne fraus animaduerteretur in eo detraxit initium. Sermone 52.& 53. Continentur acta apud populum de disquisitione Clericorum Augustini, quæ tamen habentur inter eius epistolas, & stultè mixta sunt Eremiticis. Sermone 54. habetur Concio, cuius initium: Nihil sic Deo placet, quæ habetur aliâs inter opera Augustini. Sermone 57.de Vanitate seculi, extat in tomo 9.sicut & Sermo 59.cuius initium: Audite fratres. Sermone 60.fingit D. Augustinum monachum, quo tamen nomine nec se nec suos clericos vsquam appellat. Et quod non solum pugnat cum verbo Dei, sed etiam cum scriptis Augustini, ibidem dicit sub persona Augustini: Factus sum monachus, aut monachus saluor, aut aliter non saluor, non est aliud medium. Quo ipso certè insignis fit sanctissimo viro iniuria. Sed nusquam impudentius finxit quàm Sermone 14. vbi falsus Augustinus dicit, se tria monasteria apud Hipponem ad honorem S. Trinitatis construxisse: quorum primum sit, in quo ipsi iam annis multis modico pabulo contenti hilariter commorentur. Alterum in horto, quem Valerius sibi dederit, ædificasse. Et quoniam presbyter Episcopus factus sit, nec semper in eremo apud fratres habitare potuerit, propterea infra domum Episcopi secum habere voluisse monasterium clericorum, et cum eisdem viuere cœpisse secundum regulam et Apostolicam traditionem. Verùm singulas ineptias, nugas & figmenta, ne quid amplius dicam, horum sermonum, excutere non est otium. Et tamen quisquis hoc opus confinxit, homo suauis, sibi promisit futurum, vt verus Augustinus crederetur: & sanè reperunt similes labra lactucas.

DE ORIGINE ET PROGRESSV COENOBITARVM APVD CHRISTIANOS, LIBER TERTIVS.

DE Cœnobitis dicturi, totam tractationem in quatuor Classes diuidemus, quas totidem libris explicabimus. In prima de ijs dicemus Monachis uel Cœnobitis, qui in Oriente præsertim, usque ad Benedictum Nursinum, hoc est, ab anno ferè Domini 300. usque ad annum 530. floruerunt. In secunda de ijs tractabimus, quibus in Occidente hincinde dispersis, sed passim in cœnobia contractis, Benedictus certam uitæ rationem seu regulam præscripsit, & mox per suos discipulos hoc uitæ genus in omnes Europæ prouincias propagauit. In tertia indicabimus, qua occasione circa annum â Christo nato 900. usque ad annum 1197. hæc Benedictinorum familia in plures diuidi cœperit, alijque simul ordines emerserint. In quarta denique referemus, ut noui, ijq; hactenus incogniti Ordines Monachorum, Mendicantium maximè, exorti sint, & uniuersam ferè terram, omnesq; eius angulos occuparint, post millesimum & ducentesimum Christi annum, paucis quibusdam præmissis. Sequens tractatio de Cœnobitis in quatuor Classes diuiditur.

Vtrum Eremitica an Cœnobitica vita præstantior sit & melior.

DIuus Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum præfert Eremiticæ vitæ Cœnobiticam, inquiens: Primum tractandum est, vtrum solus, an cum alijs in monasterio viuere debeas. Mihi quidem placet, vt habeas sanctorum contubernium: nec ipse te doceas, & absq; Doctore ingrediaris viam, quam nunquam ingressus es, statimq; tibi in partem alteram declinandum sit, & errori pateas, plusq; aut minus ambules, quam necesse est, ne aut currens lasseris, aut moram faciens obdormias. In solitudine sito, subrepit superbia: etsi parumper ieiunauerit, hominemq; non viderit, putat se alicuius esse momenti. Oblitusq; sui vnde, & quo venerit, intus corde, lingua foris vagatur. Iudicat contra Apostoli voluntatem alienos seruos: quo gula voluerit, porrigit manum: dormit quantum voluerit, nullum veretur, facit quod voluerit, omnes inferiores se putat, crebriusq; in vrbibus quàm in cellula est, & inter fratres simulat verecundiam, qui platearum turbis colliditur. Et paulò post inducit exemplum Græci adolescentis, & monachi in Ægypto, qui cùm nulla operis magnitudine flammam potuisset carnis extinguere, eum pater monasterij arte seruauit. Hic (inquit) si solus fuisset, quo adiutore superasset? Idem ad Demetriadem de Custodienda virginitate, Solet, inquit, inter plerosq; esse certamen, vtrum solitaria, an cum multis vita melior sit: quarum prior præfertur quidem secundæ: sed si in viris periculosa est, ne abstracti ab hominum frequentia, sordidis & impijs cogitationibus pateant, & pleni arrogantiæ & supercilij, cunctos despiciant, armentq; linguas suas, vel clericis, vel alijs monachis detrahendo: quanto magis in fœminis, quarum mutabilis fluctuansq; sententia, si suo arbitrio relinquatur, citò ad deteriora delabitur. Noui ego in vtroque sexu, per nimiam abstinentiam, cerebri sanitatem, quibusdam fuisse vexatam. Præcipueq; in his, qui in humectis & frigidis habitauerunt cellulis; ita vt nescirent quid agerent, quóue se verterent; quid loqui, quid tacere deberent. Certè si rudes sæ- Hieronymus Cœnobiticam vitam præfert Eremiticæ.

cularium literarum, de tractatibus hominum disertorum quippiam legerint: verbositatem solam discunt, absque notitia scripturarum: & iuxta vetus elogium, cum loqui nesciant, nesciunt tacere: docentque scripturas quas non intelligunt: & cum alijs persuaserint, eruditorum sibi sumunt supercilium: prius imperitorum magistri, quàm doctorum discipuli. Bonum est igitur obedire maioribus, parere perfectis: & post regulas scripturarum, vitæ suæ tramitem ab alijs discere: nec præceptore vti pessimo, scilicet præsumptione sua. De talibus & Apostolus loquitur: Circumferuntur omni vento doctrinæ: semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Hæc Hieronymus. Cutbertus Lindisfarnensis in Anglia primò anachoreta Cœnobiticam vitam eremiticæ his verbis prætulit: Iurè est Cœnobitarum vita miranda qui Abbatis per omnia subijciuntur imperijs, ad eius arbitrium cuncta vigiliandi, orandi, ieiunandi atque operandi tempora moderantur: quorum plurimos noui paruitatem meam longè & munditia mentis, & culmine gratiæ prophetalis anteire: refert Surius ex Beda tom. 2. de Vitis Sanctorum. Et Carolus Magnus in suis Constitutionibus dicit, Anachoretas monendos esse, quòd melius ipsis sit, si in congregatione permaneant quàm vt in solitudines recedant.

Cutbertus Anglus etiam cœnobiticam vitam præfert eremiticæ.

Carolus M. præfert etiam eremiticæ vitæ cœnobiticam.

Eremitica vita præstantior cœnobitica iuxta alios.

Cassianus autem collatione 19. indicat, Abbatem in Thebaide Ioannem interrogatum, quare deseruerit eremiticam vitam & cœnobiticam susceperit, respondisse, se velut imparem anachoriticæ disciplinæ, & sublimitate tantæ perfectionis indignum, ad vitiorum scholas reuertisse. Vide Antoninum tit. 15. cap. 2. § . 18. Et Ottho Frisingensis lib. 7. cap. 35. dicit, Anachoretarum vel Solitariorum collegium, in numero quidem rarius, vitæ verò austeritate Cœnobitis vel æquale vel eminentius esse. Laurentius Surius ex Metaphraste in Vita Onuphrij, qui relicta cœnobitica vita eremiticam susceperat, indicat, Onuphrio interroganti Cœnobitas, an qui habitant in solitudine ipsis sint maiores & perfectiores apud Deum? in hunc ferè modum respondisse. Sunt Cœnobitis maiores Eremitæ. Nam nos quidem alter alterum videmus quotidie, & nostras synaxes communiter celebramus cum gaudio, & quando esurimus, cibum paratum inuenimus. Similiter etiam si sitierimus habemus aquam: & si contigerit aliquem nostrûm esse imbecillum, alij eum consolantur, propterea quòd viuamus communiter. Quòd si etiam esculentum aliquod desiderauerimus, hoc inter nos communicamus propter Dei charitatem. Qui autem habitant in solitudine, sunt remoti ab his omnibus. Vnde nam enim hæc eis suppeterent? Quòd si eos aliquando inuaserit afflictio, vel bellum ex laqueo aduersarij, vbi inuenient hominem, qui mutare possit mentem aut consolari? Quin etiam si desit eis cibus, non est facilè eum consequi. Similiter si inuadat sitis, eis aqua non adest. Ibi autem maximè laborant qui sunt huiusmodi, quando statuunt solitudinem occupare ad habitandum, et magis amplectuntur seruitutem in Deum, & se tradunt exercitationi, famem et sitim parati sustinere, & occulta bella eius, qui est bonis infestus, contendentes vincere, & omnem viam arctam in Domino persequentes, vt nequaquam superentur ab insania aduersarij, &c. tomo 3. de Vitis Sanctorum.

Basilius media incedit via.

D. Basilius autem media incedens via, Plurimum, inquit, prodest ad conseruandam Dei memoriam, secretius & remotius habitare, nec cum his qui negligentius agunt, viuere. Accidit enim hoc vt aspiciens anima ad multitudinem nequiter viuentium: primò quidem impediatur, ne malorum suorum capiat intellectum, & possit, quæ deliquit, per pœnitentiam purgare, vel causas culpæ vitiorum emendatione recidere, quod in comparatione pessimorum iam se aliquid magni existimat perfecisse. Deinde impeditur perturbationibus & occupationibus, quas communis vita hominum habere solet. Veruntamen in multis etiam video vtile esse communem vitam ducere, cum his qui eiusdem voluntatis sunt atque propositi, plus quàm solitariam. Primò quidem quòd ad vsus etiam corporales victusque ministerium vnusquisque solus non sufficit, sed inuicem opera nostra indigemus. Sed nec ratio charitatis permittit quod suum est quærere. Deinde nec culpas suas facilè quis agnoscit, cum qui arguat nemo sit. In conuentu autem fratrum delinquenti delictum suum facilè apparet, cum à pluribus arguitur vel notatur. Sed & aduersus insidias diaboli cautior est & vtilior societas plurimorum quàm vita solitaria. Refert etiam Antoninus tit. 10. cap. 4. § . 3

Nos

Nos autem apud Deum vtrunque monasticæ vitæ genus eiusdem ponderis esse dicimus: tùm quia præter voluntatem Dei instituta atque suscepta sunt, tùm verò maximè quòd cum verbo eius ex diametro pugnant. Dei enim verbum cœtus, congregationes & societates hominum commendat, solitariam autem vitam, qualis reuera etiam Cœnobitarum est, reijcit ac damnat. Dei enim verbum est: Non est bonum, vt homo solus sit. Et Solomon inquit: Melius est duos coniunctos viuere, quàm vnum solum. Item, Væ vni aut soli, nam si ceciderit non erit secundus ad subleuandum eum. In quam sententiam etiam Cicero, quamuis Ethnicus, præclarè admodum dixit, nos natos esse ad societatem communitatemq; generis humani: & siquidem alicui omnia, quæ ad victum cultumq; pertinent, virgula diuina (vt aiunt) suppeterent, non tamen optaturum se vt viueret in solitudine & procul à reliquis mortalibus more ferarum. Idemque alio loco ex Platone refert, non nobis solùm nos natos esse, sed ortus nostri partem patriam vendicare, partem parentes, partem amicos. Et Stoicorum dogma fuisse legimus, quæ in terris gignuntur, ad vsum hominum omnia creari, homines autem hominum causa esse genitos, vt ipsi inter se alius alij prodesse possent. Naturam igitur ducem sequi debemus, et communes vtilitates in medium afferre mutatione officiorum, dando, accipiendo, tùm artibus, tùm opera, tùm facultatibus deuincire hominum inter homines societatem. Qua de re vide plura apud Ciceronem libro 1. Officiorum in fine.

Eremitica & Cœnobitica vita eiusdem ponderis apud Deum.

CLASSIS PRIMA COENOBITARVM VEL MONACHORVM.

CAPVT I.

De Origine Cœnobitarum.

De origine Cœnobiticæ vitæ opiniones variæ.

DE prima Origine Monasticæ vel Cœnobiticæ vitæ variæ sunt auctorum sententiæ. Et primo quidem, adeò antiquam eam Iesuitæ faciunt, vt dicant, quandam eius adumbrationem fuisse in lege naturæ ante Diluuium. In quam sententiam ad

1. Explicatur locus Gen. 4.

ducuntur verbis ijs, quæ Genes. 4. cap. in fine leguntur: Iste *(Enos)* cœpit inuocare nomen Domini. *Ex quo loco colligunt, hunc Enos instituisse peculiarem aliquem cultum, & sublimiorem, quàm esset religio vulgi. Nam etiam ante Enos Adam & Abel inuocasse nomen Domini: & tamen hunc dici primò cœpisse inuocare nomen Dei: qua de re multa disputat Vualdensis lib. 3. doctr. fid. artic. 1. cap. 1. Sed non aduertunt illi, aut certè se aduertisse dissimulant, quid eo loco à Mose tractetur. Descripserat Caini & posteritatis eius studia & mores impios, profanos ac detestandos, simulq; indicarat, eos simul omnes à vero Deo & cultu eius defecisse, ac sese mundo mundanarumque rerum studijs totos addixisse. Qua de re & Iosephus libro 1. Iud. Antiquit. cap. 4. hæc scripsit: Adhuc viuente Adam, contigit Caini sobolem per successionem esse nequissimam & alium alio peiorem existere, qui vtique ad bella incontinentes erant, & ad latrocinia properabant. Si quis autem eorum segnis esset ad fundendum sanguinem, alijs rebus pessimis imminebat, contumeliam faciens, & auarus existens. Ex quibus intelligitur, verum Dei cultum inter homines, adeoq; omnem pietatem extinctam fuisse. Subijcit igitur quando & quibus authoribus potissimùm vera religio sit restaurata in terra. Tum nimirum, quùm res in mundo sic essent deploratissimæ, & Adamo Seth, huic verò Enos natus esset. Ab his duobus maximè, non à solo Enos, verus Dei cultus qui propter impietatis diluuium penè interierat, non peculiaris aliquis, qui Monachatus adumbrationem quandam habuerit, restitutus, non de nouo institutus fuit, vt isti volunt: & cultum hunc non pauculi quidam, sed Seth & Enos cum suis omnibus tenuerunt ac fideliter obseruarunt. Colligitur hoc non solùm ex Mose, sed ex Iosepho etiam, qui loco modò citato sic scribit: Seth perueniens ad ætatem, quæ iam posset ea quæ sunt bona discernere, virtuti studuit. Et cùm fuisset vir egregius, imitatores sui, filios dereliquit: Illi autem omnes cùm boni fuissent orti, in eadem terra sine vexatione viuentes, felicissimè commorati sunt, nihilq; eis vsq; ad vitæ terminum crudele prouenit. Disciplinam verò rerum cœlestium et ornatum earum primitus inuenerunt. Et mox: Isti quidem septem generationibus permanserunt, Deum iudicantes esse Dominum omnium, & ad virtutem semper inspicientes. Cum his consentit etiam Hebraica veritas, quæ ita Latinè habet: Tunc cœptum est, vt inuocarent in nomine Iehouæ: vel: Tunc cœptum est inuocari nomen Iehouæ. Dissentit autem, vt sæpè aliâs, vulgata versio, quæ sic habet: Iste (Enos) cœpit inuocare nomen Domini.*

2. *D. Hieronymus originem Cœnobitarum ad Rechabitas & filios Prophetarum refert in epistola ad Rusticum & Paulinum: de qua sententia quid statuendum sit, supra lib. 1. cap. 7. & 8. indicatum est. Vbi simul etiam demonstratur, quid Monachatus cum Nazaræorum instituto commune habeat, cap. 6.*

Apostoli an Monachi & Monachatus authores.

Nunc venio ad illos, qui Monachatus Originem ad Apostolos referunt, quos primos fuisse contendunt Monachos & Cœnobiticæ vitæ authores, rerum omnium communionem instituendo: Act. 4. Est verò hæc fallacia à non causa vt causa. Rerum enim communio non facit Monachos propriè. Alioquin Pythagoras quoque inter suos discipulos Monachatum instituisset. Nam quicunque ab illo in suam disciplinam recepti fuissent, quod quisq; pecuniæ familiæq; habebant, in medium dare cogebantur. Plato etiam ex sua Republica nil nisi Cœnobium

nobium seu Monasterium, & ex eius ciuibus Monachos fecisset. In libro siquidem 5. de Legibus demonstrare conatur, felicißimum Reipublicæ statum, rerum omnium communitate constare. Inquit enim, Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τε ἐστι καὶ πολιτεία, καὶ νόμοι ἄριστοι ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα: λέγεται δὲ, ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων: id est, Prima quidem ciuitas est & Reip. status, ac leges optimæ, vbi quod iam olim dicitur, per omnem ciuitatem, quàm maximè fieri potest obseruabitur: dictum autem est verè, res amicorum communes esse. Monachi quoq; essent coniuges, qui omnem suam substantiam, corpora deniq; sua communia habent. Sed ij sunt monachi, qui iuxta Hieronymum, in solitudinibus vel soli vel gregatim habitant, contemplationibus suis dediti. Tale verò nihil de Apostolis in tota sacra scriptura legitur, sed potius inter homines habitarunt, cœtibus ipsorum interfuerunt, & in ijs publicè docuerunt. Vel Monachus is est, vt hodie à Pontificijs definitur, qui ad perfectionem Christianam per obedientiæ, continentiæ & paupertatis votum contendit. Tale autem votum Apostolos vel edidisse, vel ab alijs exegisse, cum in commune sua conferrent, probari non potest. In nullius enim, ne Petri quidem, sed solius Christi verba iurarunt Apostoli: nulliusq; hominis regulam, sed Christi tantum quam ipsi fideliter seruarunt, tum alios, vt idem facerent, docuerunt. Paulus certè grauiter reprehendit Corinthios suos, quòd non satis ipsis esset, Christianum nomen, Euangelij regula & Baptismi votum, ac docet Christianam religionem flagitare, vt vni & soli Christo adhæreamus, nullis hominibus, cum Christus, nullus verò hominum, crucis suæ supplicio nos redemerit, omnesque in nomen Christi, non hominis cuiuspiam baptizati, adeoq; peculium eius facti simus.

Monachi qui.

Apostoli in solius Christi verba iurarunt.

Continentiam autem Apostolos vouisse ex sacris literis probari non potest, sed coniugio liberè vsi sunt. Et si credimus Ambrosio, omnes coniugati fuerunt, excepto Ioanne & Paulo. Nam in explicatione horum verborum Pauli, Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo, ita inquit. Hæc non sunt referenda ad corporis castitatem: nam ita excluderemus Apostolos ab ecclesia Dei, qui omnes præter Ioannem & Paulum habuerunt vxores, & tamen pertinebant ad ecclesiam. Paulus ergo intelligit castitatem spiritus, ne ecclesia inficiatur idololatria, aut adulterio hæresum & prauarum opinionum. Et Ignatius in epistola ad Philadelphienses, itemq; Clemens Alexandrinus reliquis Apostolis Paulum quoq; annumerat, vt indicat Eusebius lib. 3. cap. 30. Sed aiunt, ab initio quidem Apostolos coniugatos fuisse, postquam autem à Christo vocati fuerint reliquisse, & quodammodo repudiasse vxores, atq; ab illorum consortio abstinuisse. Respondeo, non licuisse Apostolis repudiare vxores, nisi intercesßisset adulterium. Dominus enim excepto scortationis casu, diuortium prohibet. Neq; Christus in hunc mundum venit, vt vinculum coniugij rumperet seu dissolueret, sed potius hortatur, ne homo separet quod Deus coniunxit. Deinde etiam post ascensionem Christi inter prædicandum euangelium Apostolos coniugio vsos Paulus manifestißimis verbis attestatur in 1. Corinthios 9. cap. vbi inquit: An non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi quemadmodum & cæteri Apostoli & fratres Domini & Cephas? Aut solus ego & Barnabas non habemus potestatem hoc faciendi? Vbi loquitur de potestate sumendi necessaria ab ecclesijs, ad sustentationem non Apostoli tantum sed & coniugis, si qua in illius sit tanquam legitimi mariti comitatu. Sed hac potestate dicit se non vsum, atq; adeò nec sibijpsi sumptus à Corinthijs accepisse, multo minus vxorem fidelem secum habuisse, quæ illorum facultatibus aleretur. Non igitur valet illa exceptio, qua aliqui dicunt, loqui hic Paulum non de Apostolorum vxoribus sed de opulentis matronis, quæ Apostolos sequutæ prædicationis sumptus suppeditarint. Nam de Christo quidem tale quid legimus, de Apostolis non item. Deinde quæro, an Apostoli, de quibus hic Paulus loquitur, à fidelibus sumptus acceperint, necne? Accepisse eos palàm innuit hoc loco Paulus: nam eorum exemplo probare vult, idem quoq; sibi licere. Ad quid ergo opus erat circumducere matronas diuites quæ necessaria suppeditarent? Adhæc, si de muliere tantum fideli, quæ vxor non esset, loqueretur Paulus, quid opus erat post sororis vocabulum mulieris etiam addere? Quæ enim soror obsecro potest esse, quæ non sit mulier? Soror verò esse potest, quæ tamen non sit vxor. Cum ergo postquam so-

Apostoli continentiam non vouerunt.

Locus 1. Cor. 9. explicatur.

vxorem dixit, & γυναῖκα addidit, satis declarat, se non de quauis muliere fideli, sed de vxore fideli loqui. Præterea, si tales matronas intelligeret, vt isti volunt, non in singulari, sed plurali loqueretur numero. Atqui non dicit, An non habemus potestatem sorores, vel mulieres, sed sororem vxorem circumducendi? Quibus etiam illud addendum, quod res scandali plena fuisset, si relictis proprijs vxoribus, quas habuisse Apostolos extra controuersiam est, mulierculas alias circumduxissent, eoq; magis, quòd hic in singulari de vna tantùm loquatur muliere. Qua ratione obsecro adulterij suspicionem effugere potuisset Apostolus coniugatus, si relicta domi legitima coniuge, mulierculam quandam aliam circum duxisset? Ac est sanè non leuis coniectura, hunc ipsum Paulum ab initio suam quoque vxorem sic circumduxisse secum, tandem autem Philippis eam reliquisse, cùm vt expeditior esset in functione Apostolatus, tum verò ne cuiquam oneri foret ob sumptus necessarios. Meminit enim ad Philippenses quarto capite, τῆς γνησίου σύζυγου: quod vulgatæ versionis author transtulit, Germanam comparem, & occasionem dedit Lyrano, vt Germanum, proprium viri cuiusdam nomen esse putauerit, qui socius fuerit Apostoli in Euangelico ministerio. Chrysostomus etiam indicat fuisse nonnullos, qui illud σύζυγον pro nomine proprio acceperint. Ac mirum sanè quòd nullo comparis nomen eodem modo interpretati sint. Propriè autem σύζυγος coniugem significat, quòd coniuges quasi sub vnum iugum coniuncti & copulati sint: & est sicut & coniugis nomen, tam fœminini quàm masculini generis: vt appareat hæc verba pertinere ad coniugem Apostoli, quem sensum & Clemens & nonnulli alij ex Græcis tenuerunt, vt est videre apud Eusebium libro tertio capite trigesimo. Vnde & Erasmus reddidit, Compar germana. Nec obstat, quod in Græco est σύζυγε γνήσιε masculine, non γνησία: nam id fit Atticorum more, qui frequenter masculinis pro fœmininis vtuntur: Ita idem Paulus ad Titum 2. scripsit, ἐπιφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις. Vnde & Clementem Alexandrinum, Græcæ linguæ peritißimum, hoc adeò nihil mouit, vt dicere ausus sit, Paulus non detrectat in quadam epistola salutare coniugem suam, vt refert Eusebius libro tertio capite trigesimo.

Locus Phil. 4. explicatur.

Adhuc tamen contendunt, licet Apostoli circumduxerint secum vxores suas, nec consortium earum respuerint, tamen ab opere seu carnali commixtione abstinuisse, atque ita cælibes vixisse. Quæro autem vnde illi hoc habeant? aut cui inter illos hæc dixerint Apostoli? Nam quod Paulus dicit, velim omnes esse, sicut ego sum, non multum eos iuuat. Reliquerat enim Philippis vxorem suam: ipse interim per diuersas regiones proficiscens Euangelium prædicabat, non multum sollicitus de carnali coniunctione cum vxore sua, præsertim cum laboribus fractus & viribus ferè exhaustus iam esset. Itaque habuit vxorem, quasi non haberet: vt quamuis esset maritus, tamen torum maritalem, pro dono sibi diuinitùs concesso, parùm appeteret, adeoque cælebs videri potuisset: eoque sese exempli loco proponit, quem imitentur.

Apostoli an à carnali opere abstinuerint.

Sed esto, vixerint omninò cælibes, posteaquā à Christo vocati fuerunt, non tamen demonstrari potest, eos Cælibatum seu Continentiam vouisse, de quo hoc loco potißimùm agitur.

Quod autem ad paupertatem attinet, Apostoli etiam ante suam vocationem non opulenti fuerunt. Vocati autem à Christo, reliquerunt quidem quæ habebant, sic tamen, vt quotiescunque per negotia licuerit, ad sua redierint, quibus etiam liberè vsi fuerunt: donec in orbem digreßi, suis omnibus renunciare coacti sunt: neque enim tum ædes, agros, suppellectilem & similia secum vehere aut portare poterant. At voto aliquo renuntiasse Apostolos suis facultatibus, & paupertatem promisisse ex sacris literis probari non potest.

De paupertate Apostolorum.

Constare itaque iam puto Apostolos non fuisse Monachos: cui enim definitio non conuenit, nec definitum competit. Astipulatur mihi Diuus Chrysostomus, qui homilia prima in Marcum ait: Vt Sacerdotum principes sunt Apostoli, sic Monachorum princeps est Ioannes Baptista. En Sacerdotum principes facit Apostolos, non Monachorum, quod vtique fecisset, si Apostoli monachi fuissent, aut cænobiticam vitam instituissent. Idem pater homilia vndecima in epistola ad Hebræos disertè testatur, Pauli tempore ne vestigium quidem

Chrysostomus non vult Apostolos fuisse monachos.

dem Monachi fuisse. *Quod autem Iesuitæ dicunt, loqui hic Chrysostomum de Corinthijs tantum, apud quos ne vestigium quidem Monachi fuerit, at non propterea sequi, non fuisse tunc Monachos in Palæstina & Ægypto, puerile est: nam in genere loquitur, sine omni exceptione, quam sine dubio vir prudentißimus adiecisset, si Apostolorum ætate vspiam monachi fuissent. Confirmat etiam nostram sententiam, & istorum opinionem confutat D. Hieronymus, qui in vita Hilarionis ita scribit: Ad Hilarionem certatim de Syria & Ægypto confluebant, ita vt multi crederent in Christum, & se Monachos profiterentur.* Nec dum enim tunc Monasteria erant in Palæstina, nec quisquam Monachum ante S. Hilarionem in Syria nouerat. Ille fundator & eruditor huius conuersationis & studij in hac prouincia fuit. *Conferantur hæc cum Iesuitarum sententia, & videbis* δὶς δὶὰ πασῶν *discrepare. Volunt isti Apostolos fuisse Monachos, & Monachatum Hierosolymis instituisse: contendunt etiam Apostolorum ætate fuisse Monachos in Palæstina et Ægypto. Chrysostomus autem dicit, Sacerdotum principes fuisse Apostolos, vt Monachorum princeps fuerit Ioannes Baptista. Negat etiam apertißimè Hieronymus monasteria fuisse in Palæstina, aut Monachos ante S. Hilarionem in Syria: sed hunc ipsum virum* fundatorem, non restauratorem *huius conuersationis & studij in hac prouincia fuisse. Floruit autem circa annos Domini 310. Hilarion.*

Ex quo simul apparet, quid de eo statuendum sit, quòd in Liturgia Iacobi separata extat precatio pro ijs, qui in Monasterijs degunt. Sed insunt huic Liturgiæ alia multa, quæ satis declarant eam Iacobi Apostoli non esse: ex quibus illud præcipuum est, quòd in ea talis ritus Cœnæ describitur, qui ab Apostolis obseruatus non fuit, sicut ex eorum Actis, & Iustino martyre, qui proximè ad Apostolorũ tempora accessit, colligitur. Adde, quòd λειτουργίας *vocabulum pro ritu missandi Apostolorum tempore nondum vsurpatum fuit.* De Liturgia Iacobi iudicium.

Quod autem Monachorum Hierarchia Ecclesiastica frequenter meminit, quæ Dionysio Areopagitæ Pauli discipulo adscribitur: respondeo, hunc authorem non esse Areopagitam illum, verùm quendam alium, qui posterioribus seculis vixerit: cuius rei satis magno argumento illud esse potest, quòd in ea de multis agitur, quæ in prima illa Apostolorum ætate, & aliquandiu post nondum fuerunt in vsu, sed aliquot demum seculis post instituta atque recepta. Sed de authore huius libri vide plura cap. 12. Classis 1. Cœnobitarum. De Ecclesiastica Hierarchia Dionysij iudicium.

Eiusdem monetæ est quòd Monachorum et Anachoretarum mentio fit apud Iustinum martyrem in libro Quæstionum & Responsionum quæstione 21. & 110. Nam hunc librum falsò Iustino adscribi facilè probari potest. Iustinus enim vixit circa annos Domini 164. & sub Commodo martyrio defunctus est. Et tamen quæstione 82. & 86. citat Origenem, qui vixit sub Alexandro Imperatore, cuius cum matre Mammæa fuisse Origenes dicitur circa annos 212. Videmus ergo Origenem annos quadraginta octo Iustinum sequutum esse: & tamen ita citatur, quasi diu ante Iustinum floruerit. Adhæc mentionem facit Manichæorum. At Manes author huius sectæ multo post vixit sub Aureliano, anno 260. vt centum anni omnino interfuerint inter Manetem & Iustinum. Et quæst. 52. negat fuisse verum Samuelem, quem maga excitauit. At in colloquio cum Tryphone Iudæo, qui liber Iustini est sine omni controuersia, ait fuisse Samuelem. Fuisse & non fuisse sunt contradictoria. Neque verò existimandum sanctißimum martyrem adeò leuem aut inconstantem fuisse, vt modò hoc, modò aliud scripserit ac senserit. Quare liber iste non videtur esse Iustini. Vnde etiam non inuenitur in librorum Iustini nomenclatura, quæ apud ecclesiasticos historicos et Hieronymum reperitur. Ioannes Langus, vir doctißimus, & Iustini interpres, itemque Pontificius putat pleraque in hoc libro contenta esse quidem Iustini, sed tamen aliquos per interpretationes hæc de Monachis & similia adscripsisse, quæ deinceps imperiti nec satis considerati Scribæ, in ipsum authoris verborum contextum inseruerint. De Quæstionibus & Resp. Iustini iudicium.

Restat illorum excutienda sententia, qui putant religiosos illos, quorum Philo Iudæus De vita contemplatiua, vel de Supplicum virtutibus: & ex Philone Eusebius libro secundo capite decimo septimo, itemque libro octauo de Præparatione Euangelica capite quarto Religiosi quorum Philo meminit an monachi Christiani.

mentionem faciunt, quique in Ægypto, & præcipuè circa Alexandriam in loco quodam ad lacum Mariam, Nicephorus Maræoticum vocat, in agris & hortis solitarijs extra muros vrbium plures numero quàm quatuor millia habitarunt & philosophati sunt, Monachatui vel Cœnobiticæ vitæ initium & occasionem dedisse: quòd illi ferè per omnia eam vitam duxerint, quam hodiè Monachi ex præscripto legis agere soleant. Eusebius in historia sua Ecclesiastica probare conatur hos fuisse Christianos, & nuper admodum ad Christianam religionem conuersos. Vnde Pontificij ad vnum ferè omnes inde euincere conantur, hoc genus vitæ de mandato & præscripto Apostolorum institutum fuisse, quùm D. Marcus à Petro in Ægyptum missus, Alexandriæ ecclesiam constituisse scribatur. Quibus respondebo non meis, sed viri doctißimi Iosephi Scaligeri verbis, qui libro sexto de Emendatione temporum ita eos refutat. Philo, inquit, duos libros de ea secta philosophorum scripserat, quos Essæos vocabant. Alter est περὶ πρακτικοῦ βίου τῶν ἐσσαίων, qui erant κοινόβιοι, quem inscripsit hoc titulo, ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθερος. Alter liber est περὶ θεωρητικοῦ βίου τῶν ἐσσαίων, qui erant μονάζοντες καὶ μονόβιοι. In hoc libro θεωρητικῷ describit τῶν μοναζόντων καὶ ἀσκούντων ἐσσαίων vitam, studia & mores: eosq; ait παρωνύμους εἶναι τῆς ὁσιότητος. Quare? ἐπειδὴ, inquit, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα θεραπευταὶ θεοῦ γεγόνασι. Disertè ait cultores Dei vocatos, patrio idiomate, hoc est, Syriaco: in quo חסי & חסיא est ὅσιος, & חסיותא, ὁσιότης. Vnde Græci perspicuè suum ὅσιον mutuati sunt. Tantum igitur abest, vt Christiani fuerint illi θεραπευταὶ, vt pertinaciores hostes non habuerint Christiani, quàm eos, qui plurimis ceremonijs Iudaicis addicti erant. Quod si illi θεραπευταὶ fuissent Christiani, igitur & Christiani fuissent ἡμεροβαπτισταὶ, vt illi. Vide quid fit, vbi authoritas anteuertit veritati. Quicunque enim illa legunt vel audiunt, non dubitant vera esse, quia ab Eusebio profecta. Itaque non solùm illum in hac re imitatus est Epiphanius, sed etiam, quòd Eusebij mentem malè assecutus sit, deterius illo pronuntiauit. Nam quia Eusebius inde eos θεραπευτὰς à Philone dictos putauit, quòd in nomine Iesu morbos depellerent: iccirco Epiphanius putauit ab Eusebio Ἰησσαίους quasi dictos, παρὰ τὸ ἰάσασθαι, quasi ἰατρούς. Hinc fit catena non illius fati Chrysippei, sed errorum inuicem se consequentium. Nam ἰησοῦν non σωτῆρα, vt angelus virgini nunciauit, sed Græcè ἰατρὸν καὶ ἰητῆρα nominat. Et quorsum, inquies, Iudæi Essæi ad tempora Christi? Res est ipsa, de qua agimus. Nam hoc ipsum respondere volumus, veteres istos summos viros, cùm de incunabulis Christianismi scribunt, multa à veritate aliena sæpè pronunciasse. Neque in hoc solùm errauit Eusebius, sed insuper in alijs multis. Quippe cùm legisset apud Lucam in Actis Apostolorum paulo ante Christi mortem fuisse quendam nomine Theudam, qui collecta hominum perditißimorum manu ingentem tumultum in Iudæa excitauit: non collatis temporum & rerum rationibus, statim putauit eum esse Theudam, de quo Iosephus lib. 20. Antiquit. Iudaicarum loquitur: cùm inter vtrunque minimum intersint anni duodecim. Par error, quòd cùm apud Iosephum mentio fiat duobus locis Iudæ Gaulanitæ, qui in diebus census Iudaici author fuerat populo à Romanis desciscendi, putat eum censum, siue ἀπογραφὴν idem esse cum illa descriptione, quæ in Dominici natalis tempus incidit. Neque aduertit, alteram decennio post natum Christum factam. Atqui cogitandum erat, multum interesse, πᾶσαν οἰκουμένην ἀπογράφεσθαι, vt accidit nascente Christo, & vnius Iudææ rationes, & patrimonium Archelai in fiscum redigi: quod quidem contigit ipso Archelao Viennam relegato: à quo tempore cœpti procuratores fisci in Iudæam mitti. At verò descriptio illa, quæ in natalem Domini incurrit, ideò facta, quia tum Breuiarium totius imperij conficere in animo habebat Augustus: in quo opes publicæ continebantur, quantum ciuium sociorumq; in armis, quot classes, regna, prouinciæ, tributa aut vectigalia, & necessitates, & largitiones, & huiusmodi alia, vt habes apud Cornel. Tacitum & Suetonium. Similiter lapsum putat Eusebium Scaliger in numero anni captæ & euersæ Hierosolymæ, itemque mortis ac paßionis Christi. Adhac quod relationem Eusebij ex Philone de religiosis istis circa Alexandriam, attinet, secum ipse pugnat: quæ enim in historia Ecclesiastica de Christianis vult intelligi, ea ipsa ad verbum ferè de Præparatione Euangelica libro

Eusebij errores.

octauo

ctauo capite quarto, de Essæis narrat: quæque in Ecclesiastica historia σεμνεῖα καὶ μοναστήεια vocat religiosorum istorum, ea de Præpar. Euang. Synagogas appellat. Vt non immeritò Scaliger admoneat, licet Eusebio ho c nomine plurimùm debeatur, quòd omnia apud veteres Scriptores Africanum, Tatianum aliosque sparsa in vnum conspectum coniecerit, eoque multum historiæ contulerit, nihilominus non minori cum delectu scripta eius legenda, quàm legerit i pse scripta veterum.

Nostræ sententiæ etiam Hieronymus assentitur. Nam cùm in epistola ad Eustochium studia, ritus, mores, instituta & consuetudines primorum Monachorum Ægypti enumerasset, ita concludit eam narrationem: Tales, ait, Philo Platonici sermonis imitator: tales Iosephus, Græcus Liuius, in secunda Iudaicæ captiuitatis historia, Essenos refert. Non ergo Christianos esse putauit pater hic religiosos istos circa Alexandriam, sed Essenos: Christianis tamen Monachatum profitentibus in ritibus, institutis ac tota viuendi ratione perquàm similes. Simul etiam hoc testimonio Hieronymi ij confutantur, qui dicunt, non loqui de ijsdem Iosephum & Philonem. Dicit autem Hieronymus, se eadem referre de Monachis, quæ Philo & Iosephus de Essenis: ergo de ijsdem scribunt. Hanc Charybdim sine dubio videntes nonnulli, locum hunc Hieronymi nefariè corruperunt: nam (vt Erasmus admonet) pro eo quod pater iste scripsit, Essenos refert, ipsi posuerunt, esse nos debere refert. Hoc igitur alij concedunt, sed tamen volunt eos de Christianis loqui: in qua sententia est Matthæus Galenus in lib. de Origine Monastices cap. 5. Possem simpliciter respondere hoc esse petere principium: de eo enim controuertitur fuerintne Christiani, an non. Quæro autem quis vnquã Essenos Christianos esse dixerit? Perinde hoc est, ac si dicerem Pharisæos & Sadducæos Christianos fuisse. Fuerunt scilicet, ea nimirum ratione qua Monachi sunt Christiani: hostes videlicet Christi eiusq́; ecclesiæ truculentissimi. Neque valet illa distinctio, qua dicunt, fuisse tria genera Essenorum, nimirum Esseni Samaritani, Esseni Iudæi, & Esseni Christiani, ex Iudæis conuersi, quos Epiphanius Esseos vel Iessæos nominet hæresi 29. Nam quos Epiphanius Iessæos vocat, illi ipsi sunt de quibus Philo scribit: eos autem fuisse Iudæos, non Christianos satis à nobis probatum puto. Epiphanius verò, tùm deceptus ab Eusebio, Christianos eos esse putauit: tum, quia mentem Eusebij non rectè est assequutus, deterius illo pronuntiauit. Quia enim Eusebius Essenos, quos Philo θεραπευτὰς vocat, sic appellatos existimauit, quòd in nomine Iesu morbos curarent; iccirco Epiphanius eos Ἰεσσαίυς vocauit, παρὰ τὸ ἰάσασθαι, à medendo, quasi ἰατρὲς medicos. Et ex hoc errore Epiphanij distinctionem hanc Essenorum hauserunt isti.

Sed esto, fuerint illi, de quibus Philo scribit, Christiani, vt Eusebius & Epiphanius, totaq́; cohors Pontificiorum volunt, nihilominus causa illorum Monachis nostris parum proderit. Iosephus enim tot & tantos errores illis tribuit, quorum ipsos quoque puderet Monachos. Audiamus etiam de illorum institutis iudicium Sozomeni, qui libro 1. cap. 12. suæ historiæ inquit: Philo quidem ad hunc modum scribens Hebræos significare videtur, qui ipsius temporibus Christianismum amplexi, Plus æquo Iudaicè conuersabantur, & gentis suæ ritus obseruabant. En disertè dicit, religiosos illos, de quibus Philo scribit, Christianam quidem religionem amplexos, sed in ritibus, institutis ac moribus, quos obseruarint, plus æquo Iudaicè conuersatos esse, et eosdem ritus quos obseruarint cùm adhuc Iudæi essent, Christianos factos retinuisse. Qui igitur illos imitantur hodiè, & ritus ac consuetudines suas ab illis mutuantur, Iudaizare se hoc testimonio Sozomeni conuincuntur.

Nihilominus tamen, quiquid sit, non negauerim, horum Essenorum institutum, seu potius superstitiones, in ipsam quoq; Ecclesiam, veluti Gangrenam quandam serpsisse. De Cælibatu & Virginitate eorum nemini dubium esse debet. Scribit enim Iosephus lib. 2. cap. 12. de Bello Iudaico, primarium caput sectæ huius fuisse ὑπεροψίαν γάμυ καὶ ἐγκράτειαν, contemptum coniugij & continentiam. Eusebius quoque libro 8. cap. 4. de Præparatione Euangelica, recitat multas Essæorum contumelias contra coniugium & sexum muliebrem. Et Philo in libro de Vita contemplatiua refert, in eorum conuentibus fuisse, præter viros cæli-

Eusebio aduersatur Hieronymus.

Essenorum institutum promouit Monachatum.

bes, etiam mulieres γηραλέας παρθένους, id est, vetulas virgines castitatem seruantes. Cùm igitur, vt Plinius & Solinus meminerunt, Essenorum hic cœlibatus Gentibus quoq; admirationi fuerit, ideò multos quoq; inter Christianos eum imitari voluisse credibile est. Idem iudicandum etiam de ipsorum Monasterijs, in quibus vitam, monachatui nostro in ieiunijs alijsque ritibus non absimilem, egerunt, quamq; absq; dubio plurimi, molestiarum huius seculi & rerum humanarum tædio, ad eorum exemplum elegerunt.

Cœnobiticæ vitæ authores qui.

Alij igitur, & rectius, mea quidem sententia, Eremitas, puta, Paulum illum Thebæum, & Antonium Ægyptium, monasticæ vitæ authores constituunt. In qua opinione sunt Hieronymus, Vincentius, Sabellicus & plures alij, vt supra indicauimus. Quod enim hi primò necessitate vrgente fecerunt instituerunt q;, id alij mox in legem & consuetudinem verterunt. Confestim enim Antonius multos sectatores nactus est, partim in Ægypto & Lybia, partim in Palæstina, Syria & Arabia: inter quos præcipuus fuit Paulus ille, qui Simplex est cognominatus: item Sarmatas, Amatas & Macarius, in primisq; Hilarion in Syria, ad quem propter miracula eius certatim ex Syria & Ægypto confluebant, & se monachos profitebantur. Polyd. lib. 7. c. 1. Hos mox imitatus est etiam Amon & ipse Ægyptius, & Eutychianus qui in Olympo fuit, qui multos quoq; sectatores habuerunt. Et hi quidem ceu Duces floruerunt sub Constantino Magno. Sub Constantio eius filio, Antonij æmulatores fuerunt primarij, duo Macarij, Pambo, Paphnutius, Appollonius Anub, & in primis Pachomius, qui in Tabenna insula Monasticam vitam instituit, vt suo loco dicetur copiosius. Iuliani, Iouiniani et Valentiniani Imppp. temporibus enituerunt Ioannes quidam Ægyptius, Amon item Tabennosiotes, qui in Tabenna insula monasterijs præsidens 3000. discipulorum habuit, in quibus erant Benus & Theonas monasticorum ordinum Duces, quemadmodū & alibi Copres, Helles & Helias. Patres item Monachorum celebres tum fuere Isidorus, Serapion & Dioscorus. Inter quos Isidorus monasterio suo circumcirca tignis & muro septo, dedit operam, ne quis eorum qui in disciplina eius erant, foras progrederetur: sed vbi quantum satis est rebus necessarijs vsus esset, in loco suo maneret. Serapion verò ad 10000. discipulorū habens, circa Arsenoiten vixit. Dioscoro 100. erant sectatores. Præter hos & Apollos circa pubertatis annos monasticam vitam ingressus, cùm annos 40. in solitudine versatus esset, speluncam quandam subijt, atq; ibi habitare cœpit, multorumq; Monachorum dux & author fuit. Eodem etiam tempore apud Alexandriam & circa Mareoten, atq; vicinos Lybies multi in solitudinibus habitarunt, qui duorum millium numerum expleuere: inter quos præcipuus fuit Dorotheus ille Thebis oriundus. Circa angustias verò terræ, quæ in Ægypto sunt, à transuehendis nauibus Διολκὸς dictas, Piamon & Ioannes quidam Monachorum multorum duces fuere. Apud Scetim quoq; Monasticam exercuit vitam Marcus quidam, quem inopinatum per ludum homicidium Monachum fecit pœnam delicti timentem. Circa Scetim etiam mons fuit Nitriæ, in quo ingens monachorum fuit multitudo, nimirum 5000. teste Hieronymo ad Eustochium de Virginitate custodienda, & monasteria contigua non pauciora quàm 50. Quorum quædam fuerunt, in quibus Monachi communiter, quædam in quibus seorsim habitarunt. Fuit et alius locus ad interiorem solitudinem vergens, et ab istis stadijs 70. distans. Cellarum is nomen habuit, quòd Monachorum ibi domicilia, non continenter, sed sparsim constructa essent. Hæc Niceph. lib. 11. cap. 34. 35. 36. & 37. Qui plura de huius vitæ authoribus scire cupiat, legat Sozom. li. 3. c. 14. et li. 6. c. 28. 29. 30. 31. 32. 33. et 34. Et Soc. li. 4. c. 23. Ex his igitur patet eremitas fuisse scaturigines et seminaria Cœnobitarum.

In Aegypto, Syria, &c. monasticæ qui authores.

In Armenia, Paphlagonia, &c. monasticæ quis author.

Armenijs, Paphlagonibus, ijsq; qui ad Pontum habitant, monasticæ conuersationis Eustathium Armeniæ Episcopum, sed hæreticū, authorem fuisse circa annum 320. à multis creditum Sozom. retulit li. 3. c. 14. Quo tempore Thraces et Illyrios, et quotquot nationes Europā incolunt expertes fuisse monasticorum contuberniorum Sozomenus eodem loco disertè affirmat: sicut etiam Niceph. lib. 9. c. 16. testatur, Monachatum nimirū vsq; ad Constantium Constantini Magni filium per Thraciam & Illyricum prorsus incognitum fuisse. Per reliquam verò Europam ante Hieronymi ætatem Monachatum non fuisse, inde apparet, quòd vix in aliquo

Latinorum scriptore ante Hieronymum, Monachi nomen reperitur. Refert autem Sozom. lib.4.cap.27. Marathonium persuasione Eustathij illius episcopi Sebastiæ religiosam vitam illustrasse, & contubernia Monachorum primò omnium Constantinopoli instituisse, quæ ab eo tempore per successionem conseruata fuerint. Fuit autem hic Marathonius Macedonianus, quorum hæresim tanto studio & pecunijs adiuuit, vt Macedoniani à nonnullis eo tempore Marathoniani vocati fuerint: solus enim ille cum contubernijs suis in causa fuit, quòd hære sis ista non prorsus Constantinopoli extincta fuit.

De Virginitatis seu Cœlibatus studio primitiuæ Ecclesiæ, quo Monachatus non mediocriter promotus fuit.

PRomouit hoc vitæ genus plurimùm Virginitatis seu Cœlibatus institutum, quod iam tum in primitiua Ecclesia frequentißimum vsitatißimumq; fuit: de quo si rem paulò altius repetam, haud alienum ab instituto nostro fortasse fuerit. Fuisse Virginitatis vel Cœlibatus studium in vsu apud Ethnicos quoq; negare nemo potest, qui vel parùm historias eorum legerit. Hierophantas enim Atheniensium vsq; ad sua tempora sese cicutæ sorbitione castrasse, & postquam in Pontificatum fuerint electi viros esse desijsse, Hieronymus refert libro 2. contra Iouinianum. In quem locum Erasmus annotauit, Hierophantas non propriè dici sacerdotes, sed magis sacrorum custodes, quos Latinè vocamus æditus. Et Alexander ab Alexandro lib.5.cap.12. prolixè describit, Virgines Vestales non tantum apud Romanos, verùm etiam in Mineruæ templo & apud Delphos, ignem peruigilem custodiuisse: & apud Assyrios Dianam Ecbatanam non alios, quàm sacerdotes perpetuæ virginitatis voluisse. Chæremon quoq; Stoicus apud Hieronymum lib.2. contra Iouinianum de vita antiquorũ Sacerdotum Ægypti narrat, quòd nunquam mulieribus se miscuerint, nunquam cognatos & propinquos, ne liberos quidem viderint, ex eo tempore, quo cœpissent diuino cultui deseruire, à carnibus & vino semper abstinuerint maximè propter appetitus libidinis restinguendos. Et Magnæ Matris Deûm sacerdotes ex flumine Phrygiæ bibebant, ex quo ita furere incipiebant, vt se virilitatis parte priuarent: vnde & Semiuiri dicebantur, quia castrati & execti. Diabolus enim etsi nefandißimis libidinibus delectetur, solùm tamen legitimum coniugium à sacris suis idololatricis prætextu puritatis repulit. Ac licet in veteri Testamento virginitas seu Cœlibatus non esset in magna authoritate, tamen post Machabæorum tempora, quum vera religio collapsa & extincta esset, Virginitas quoq; in pretio haberi cœpit, Essenis authoribus potißimùm, quorum doctrinæ primarium caput fuit, Coniugij contemptus, quod scilicet vxores non admitterent, sed auersarentur, vt Iosephus indicat lib.18.cap.2. Antiquit. & lib. 2.cap.12. de Bello Iudaico. Cumq; propter hanc speciem Esseni in magna authoritate & admiratione essent, instituerunt etiam Scribæ & Pharisæi peculiaria quædam continentiæ exercitia à coniugibus, aliqui quadriennium, aliqui octennium, nonnulli etiam decennium: & tempore illo durante peculiares purpuræ fimbrias gerebant, vt hominibus continentiæ suæ professionem ostentarent: ita enim Epiphanius inter hæreses apud Iudæos, ante Christum, describit Pharisæos & Scribas Tom.1.lib.1. Ad hoc institutum Essenorum, Scribarum & Pharisæorũ respexisse videntur Apostoli, quando Domino dixerunt Matt.19. Si tale est negotium hominis cum vxore, non expedit contrahere matrimoniũ. Quod perinde aliqui putant esse, ac si dixissent: Si ita res habet vt dicis, Esseni, Scribæ et Pharisæi rectè faciunt, qui coniugiũ auersantur et continentiæ student. Christus verò ita respondet, vt ostendat donum veri cœlibatus non quidem omnibus datum esse: esse tamen nonnullos qui ad promouendũ Euangelium felicius, sponte ac volentes à coniugio abstineant, cùm neq; ab ipsa natura, neq; vi hominum prohibiti fuerint, ne mulieribus commisceri possent. Serpsit hæc Essenorum superstitio in ipsam quoq; Ecclesiam post Christi ascensionẽ, vt nimirũ, quum intelligerent esse eos ob continentiam & cœlibatũ in maxima admiratione non solum apud Iudæos, sed Gentes quoq;, esse etiam qui propter regnum cœlorum sese castrassent, ipsi quoque non modò quæstiones ea de re mouere, sed

Marginal notes: Virginitas in vsu apud Ethnicos. — Virginitas apud Iudæos quando cœperit. — Cœlibatus studium in Ecclesiam Christi vt irrepserit.

insuper etiam ei studere inciperent, non virginitatis amore, sed superstitione quadam, & κακο-
ζηλία. Nam ex 1. Corin. 7. cap. haud obscurè colligi potest, quæsiuisse à Paulo Corinthios,
an filias suas elocare, an veluti Christo sacras in perpetua virginitate tenere domi debeant,

Pauli sententia de virginitate.

quo liberius ei seruiant? Quibus Apostolus magna cum prudentia & cautione respondet: Bo-
num est homini mulierem non attingere: sed exceptionem addit: Attamē ad vitandam scor-
tationem, quisq; suam habeat, & quaq; suum. Rursus dicit, Velim omnes esse vt ego sum: mox
tamen sermonem temperat, Quisq; ait donum suum habet à Deo, alius sic, alius autem sic. Por
rò, Virginibus, inquit, & viduis dico, bonum est, si sic permanserint: sed statim addit cautio
nem: Qui non continent nubant: Et, melius est nubere quàm vri. Item, Solutus es ab vxore,
noli quærere vxorem: sed subijcit, Si nupserit Virgo, non peccauit. Postremò, Qui cœlebs est,
inquit, curat ea quæ sunt Domini, quomodo placiturus sit Deo: at qui ducit vxorem, solicitus
est de his quæ sunt mundi, quomodo placiturus sit vxori. Innupta curat ea quæ sunt Domini,
vt sit sancta cùm corpore tum spiritu. Contrà, quæ nupta est, curat ea quæ sunt mundi: sed ad-
hibet rursus cautionem: Hoc autem dico ad id quod vobis conducibile est, non vt vobis laque-
um inijciam, sed vt quod honestum ac decorum est sequamini, &c.

Causæ progressus virginitatis inter Christianos.

Quamuis autem hoc responso Pauli suppressum hoc malum in ecclesia pullulans videri me
ritò potuisset, eradicari tamen amplius non potuit, sed magis magisq; creuit, ipsis adhuc Apo-
stolis viuentibus. Causæ eius fuerunt multæ & variæ. Nonnulli enim verba Pauli simplici-
1. ter intelligentes, nec cautiones & temperamenta admittentes, sibi ipsis persuaserunt, Cœliba-
tum & virginitatem coniugio longè præstantiorem, cultumq; Deo gratissimum acceptissi-
2. mumque esse. Deinde illo tempore res ecclesiæ ob graues persecutiones passim erant afflictissi-
mæ: omnium malorum causa Christianæ religioni imputabatur, & fœda horrendaq; scelera
de fidelibus spargebantur: quo factum fuit, vt conijcerentur sine discrimine in carceres, be-
stijs dilaniandi obijcerentur, aliaque ad supplicia dira atque horrenda raperentur, & impunè
permitteretur omnibus in locis sæuire in Christianos quibuscunque id libitum fuisset. Existi-
marunt igitur virginitatis statum, in tantis persecutionum procellis, magis conuenire fideli-
bus, vt quibus minus graue molestumq; esset, si soli fugerent, soli trucidarentur iugularentur-

Locus 1. Cor. 7. excutitur.

que, quàm si ad hæc cogerentur etiam solliciti esse de vxore & liberis. Quò etiam Paulus re-
spiciens in 1. Corin. 7. cap. suasit quidem, sed non præcepit virginitatem fidelibus, inquiens:
Arbitror hoc bonum esse, propter præsentem necessitatem. Loqui enim hic videtur Apostolus
non de huius generis molestijs, quæ Christianis non sunt peculiares, sed cum infidelibus etiam
in matrimonio constitutis communes: verùm de tali quadam necessitate, quæ Christianos
tum peculiariter premebat: ob hanc instantem tum necessitatem, hoc est ob ingentia pericu-
la tunc temporis Christianis imminentia in toto orbe, Paulus dicit, bonum, id est commodum
esse homini sic esse. Quibus vtiq; ostendere voluit, se nec præcipere Virginitatē, nec loqui de di
gnitate aliqua eius, qua Coniugium coram Deo excellat, quod Pauli iam tum ætate aliqui in
de colligebant, sed de commoditate & vtilitate eius, quam in præsenti necessitate persecutio-
nis homini adferat, vt hoc minus ad defectionem à Christi fide permoueatur, sed liberior sit
3. ad quæuis pro eius nomine ferenda discrimina. Tertiò, laborabat Ecclesia Apostolorum tem
pore & post graui infamia. Quia enim horis antelucanis & in tenebris metu tyrannorum
conueniebant, vulgus mox cœpit suspicari, illos inter se promiscuo concubitu & nefarijs libi-
dinibus vti, vt Iustinus Martyr refert in Apologia 2. qui etiam author est, iuuenem quen-
dam Alexandrinum huius suspicionis delendæ causa egisse cum chirurgo, vt ab eo castrare-
4. tur: sed illum respondisse, non licere hoc sibi sine authoritate magistratus aut præsidis. Postre
mò, maior pars eorum qui accedebant ad Christum, erat Ethnicorum: at illi maximi semper
fecerunt Virginitatem & Cœlibatum in sacrorum suorum ministris. His itaq; causis fiebat,
vt Apostolorum adhuc ætate magnus inter Christianos Virginum & Cœlibum numerus es-
set, eorumq; institutum ab omnibus commendaretur: à multis etiam ad imitandum sibi propo
neretur. Habemus huius rei, præter ea quæ passim in historijs extāt, memorabile exemplum
in Nicolao, qui ex septem primis diaconis vnus fuit. De eo Epiphanius tomo 2. lib. 1. hæres.
25. refert

35. refert, quòd cum haberet formosam vxorem, & videret alios quàm plurimos ob Virginitatem in admiratione esse, ne videretur inferior alijs, aut vxorius, constituerit ad exemplum & imitationem cœlibum, consuetudini coniugali in perpetuum renunciare: eoq; in instituto aliquandiu perseuerasse Nicolaum Epiphanius scribit: sed cum in finem non posset incontinentiæ vstionem reprimere, ne tamen inconstantiæ aut leuitatis insimularetur, si à proposito resilijsse videretur, maluit se conuertere ad promiscuam Venerem, & ad vagas libidines, quàm legitimo coniugio vti. Atq; inde orta fuit secta Nicolaitarum, quam in Asia latè disseminatam fuisse Ioannes in Apocalypsi testatur, qui senserunt, si modò à legitimo matrimonio abstinerent, se alijs fœdis libidinibus non peccare. In qua historia illud principaliter obseruandum est, quòd Nicolaus ille ex immodica cœlibatus admiratione, propter quem videbat alios quosdam magni fieri, in eam opinionem deuenerit, quasi Virginitas Christianis hominibus magis quàm coniugalis consuetudo conueniret. Euentus verò tristis & obscœnus ostendit, Deum non velle omnes esse cœlibes, sed qui capere possint capiant, qui verò vrantur, nubant. Vides ergo quanta contentione, quibus artibus & insidijs hostis humani generis, superstitiosam Virginitatis opinionem, laborarit primis illis Apostolicis temporibus in ecclesiam inuehere. Nicolaitarum secta vnde orta.

Cum autem viuentibus Apostolis id quod aliquoties tentarat, obtinere non posset, obseruauit occasionem & tempus illud, quo Paulus & cæteri Apostoli è terris migrassent, & Ioannes in Pathmon relegatus esset: tunc enim existimauit se in ecclesiam, tanquam domum vacuam, hac sua hypocrisi facilè irrepere posse. Produxit igitur in Asia Presbyterum quendam sectatorem, seu σπουδαστὴν, sicut se iactabat, Pauli, qui sparsit historiam quandam de Periodo seu Actis Pauli & Teclæ: cuius hæc ferè summa erat: Teclam nobilem Iconiensium virginem, voluntate & consensu parentum nuptam fuisse Thamiro cuidam: Paulum verò cum venisset Iconium, eo modo de Virginitate concionatũ fuisse, vt Tecla, repudiato sponso, contra voluntatem sponsi & parentum cœlibatum vouerit. Et Paulum per multos annos Teclam illam secum circumduxisse, ac tandem eam sacro velo consecrasse. Quia verò magna erat, & meritò quidem Pauli authoritas, iccirco impensius quàm antehac nunquam Virginitati studere cœperunt. Ioannes verò cum ab exilio ecclesiæ restitutus esset, videns fabulam hanc doctrinæ Pauli aduersari, presbyterum illum coram ecclesia conuicit, quod falsum et suppostitium scriptum sub Pauli nomine sparsisset. Et impostor quidem ille publicè confessus est, se hoc totum Pauli amore fecisse, vt Tertullianus in libro de Baptismo indicat. Vnde & Gelasius Papa, qui circa annos Christi 500. vixit, totam illam narrationem de Tecla inter apocrypha numerat, dist. 15. c. Sancta Romana. Post apostolorum tempora vt studuerit satan cœlibatum in ecclesiam introducere. Teclæ fabula.

Durauit hoc institutum seu vitæ genus in ecclesia etiam post Ioannis Apostoli obitum, vt ex scriptis patrum, qui ijs temporibus vixerunt, intelligi potest, omnium verò clarissimè ex Iustino martyre, qui in Apologia secunda, quam dedit Antonino Imp. quum malè audiret ecclesia propter Gnosticos & Carpocratianos, qui vxores inter se communes habebant, ita respondit: Multi in vtroq; sexu reperiuntur egressi annum sexagesimum, qui à teneris disciplina Christiana imbuti perpetuam castitatem conseruauerunt.

Adhuc tamen libera ac voluntaria erat Virginitas & in cuiusq; arbitrio posita, ita vt nemo vel ad eam cogeretur, vel nuptijs aliquid detraheretur, & coniugati præ continentibus despicerentur. Ignatius enim in epistola ad Philadelphienses: Non detraho, inquit, de cæteris beatis, qui nuptijs copulati fuerunt, quorum nunc memini. Opto enim Deo dignus ad vestigia eorum in regno Dei inueniri: sicut Abraham, Isaac, Iacob, sicut Ioseph, Isaias & cæteri prophetæ: sicut Petrus & Paulus & reliqui Apostoli, qui nuptijs fuerunt sociati: qui non libidinis causa, sed posteritatis surrogandæ gratia coniuges habuerunt. Primum ait, se commendasse Virginitatem, sed non ita tamen, vt quicquam derogaret maritis. Imò optat, vt ipsi contingat ad eorum accedere vestigia. Extant etiam eiusdem martyris sententiæ de cœlibatus onere nemini imponendo, in Gnomologico Græco lib. 1. cap. 14. Si quis potest, in castitate manere, ob carnis Dominicæ honorem, citra gloriationem maneat. Item, Cœlibatus in- Virginitas libera ab initio.

iugum nemini imposueris: est enim res periculosa, & custoditu, cum obtinetur, difficilis, quando ex necessitate seruatur. Iuuenibus nuptias permitte, priusquam meretricijs amoribus corrumpantur. Eusebius libro 4. capite 23. & Nicephorus libro 4. cap. 8. de Dionysio Alexandrino referunt, quòd scripserit epistolam ad Gnosios, in qua monuerit Pinytum illorum Episcopum, ne Virginitatis iugum tanquam necessarium cuiquam imponat, sed infirmitatis rationem multorum habeat. Respondet autem Pinytus, se recipere quidē Dionysij sententiam, sed tamen simul monet eum, vt in posterum perfectioribus liberis cibum firmiorem impertire velit, ne semper immorantes huiusmodi doctrinis, quæ tanquam lactis cibus sunt, in puerili institutione consenescant. Vnde colligi potest, sensisse Pinytum, coniugium ab Apostolis approbatum quidem esse, sed temporis tantum gratia tanquam lactis cibum & puerilem imperfectamq; institutionem concessum fuisse. Posteros verò debere de doctrina firmiore & perfectiore institutione cogitare. Ex quo apparet cœpisse mysterium iniquitatis iam tum operari, et superstitiosi cælibatus semina spargi, quæ mox radices amplissimas fecerunt, per ipsos doctores & ecclesiarum antistites maximè, qui virginitatem & cælibatum passim honesto etiam coniugio prætulerunt, & nescio quod meritum aut quam perfectionem ei tribuerunt. Fecit hoc cùm alibi, tum verò maximè lib. 5. aduersus Marcionem Tertullianus, qui, quòd acerbitate ingenij & impatientia victus ad Montanistas defecerat, coniugio infensior fuerat. Origenes tanto studio castitatis & virginitatis laborauit, vt seipsum castrarit, sicut Eusebius de eo testatur: licet hoc à multis post Concilijs prohibitum & damnatum fuerit. Mirum igitur non est si superstitiosus hac in causa fuerit, et quædam non rectè ab eo pronunciata sint. Nam Homil. 23. in Numer. ait, Iuge sacrificium non nisi à virgine aut cælibe præstari posse. Per iuge verò sacrificium intelligit preces: quasi dicere velit, neminem ritè precari posse præter cælibem: cum tamen Paulus velit, viros omni loco orare debere. Verum quidem est, eundem Apostolum monuisse coniuges, vt precationis & ieiunij causa temperarent sibi ad tempus ex consensu: non tamen hoc ita præcipit, vt à se inuicem discedant, quasi cum sint in coniugio precari non possint. Illud verò nequaquam tollerari potest, quòd idem Homil. 27. in Lucam, Primus, inquit, gradus est ab omni coniugio abstinere: secundus vnas tantum nuptias experiri. Quò etiam illud referendum, quòd Tractatu septimo ait, quædam esse bona simpliciter, quædam permissa ad duritiem cordis, & in eo genere matrimonium etiam ponit. Nam bonum est, inquit, mulierem non tangere: veruntamen propter duritiem cordis additur: propter scortationem vnusquisque suam habeat vxorem, & quæque suum maritum. Bonum est quod Paulus ait, Volo omnes esse sicut ego sum: ad duritiem tamen cordis addit, Melius est nubere quàm vri. Videtur autem Origenes hunc errorem inde hausisse, quòd cum Paulus in priori ad Corinthios iussisset, vt coniuges, qui ad tempus à mutuo congressu sibi temperassent, ieiunij & precum nomine, ad id ipsum redirent, id se ait non ex imperio mandasse, verùm iuxta indulgentiam. Quibus verbis visus est Paulus aliquid vitij coniugio inurere, quandoquidem eius vsui indulgentia putauit opus esse. At si genuinum sequamur sensum, res longè aliter habet. Errant enim in συγγνώμης voce. Vt enim Aristoteles libro sexto Ethicorum definiuit, γνώμη ἐστὶ κρίσις ὀρθὴ ἐπιεικοῦς, id est, rectum iudicium æqui. Ob quam causam εὐγνώμονας etiam laudamus, & τὸ ἐπιεικὲς συγγνωμικὸν dicimus: συγγνώμη verò ἐστὶ γνώμη κριτικὴ ὀρθὴ τοῦ ἐπιεικοῦς. Versatur itaque circa æquum, & summum ius remittit, quod sæpissimè summa est iniuria. Non ergo peccato conniuet Paulus, sed id tantum tutatur quod æquum est. Non cogit Apostolus coniuges vt sibi temperent, sed æquum dicit vt id ad tempus faciant, ieiunij & precum causa. Non item iubet necessario præcepto vt ad opus coniugij redeant, sed κατὰ συγγνώμην, quod recta sanaq; conscientia ex æquo possint facere. Si Deus continentiæ donum sit elargitus, videantque illius vsu regnum Euangelij se posse proferre, non impedit Paulus, quin ita maneant. Sed interea si nolint aut non possint, ostendit quid liceat, & ita liceat, vt duritiam cordis non oporteat prætexere, vt Orige. fecit. Idem deniq; li. 10. in epist. ad Rom. Virgininitatem opus perfectionis facit: Licet nonnullis

Virginitas quando honesto matrimonio prælata.

De virginitate Tertullianus.

Origenes.

Locus 1. Cor. 7. explicatur.

nonnullis in locis commodè de coniugio & cœlibatu loquatur. Secutus est Cyprianus, qui sæpè etiam in hyperbolicas laudes & commendationes virginitatis ac cœlibatus abreptus fuit. Plurimis in locis detestatur & mirum in modum exagitat sexum muliebrem. In libro De bono pudicitiæ, Virginitas, ait, æquat se angelis: si verò exquiramus etiam excedit, dum in carne luctata victoriam, & contra naturam refert, quam non habent angeli. Liber etiam De singularitate Clericorum, siue is Cypriani sit, cuius inscriptionem habet, siue Augustini, inter cuius opera circumfertur, siue cuiusuis alterius Patris, in eandem sententiam castitatem statum vocat angelicæ qualitatis. In Sermone de Natiuitate Christi, Etsi bona sunt, ait, & instituta à Deo coniugia, melior tamen est continentia, & virginitas excellentior. In eodem libro clarè dicit, quòd ad continentiam & virginitatem, neque necessitas, neque mandatum aliquod impellat quenquam, sed tamen addit, perfectionis suadere consilium. Cyprianus.

Hæc quùm docuissent Patres & ecclesiarum antistites ante Constantini M. tempora, & propterea Virginitatis ac Cœlibatus studium in magna apud omnes admiratione esset, Monachatus certè nuper natus et Cœnobitarum viuendi ratio noua & inusitata hoc maiori cum studio et applausu postea recepta approbataq; fuit, quùm primi illi monachi nuptijs valedicentes, in continentia & cœlibatu, vel seorsim in eremis, vel vnà in monasterijs quàm castissimè sanctissimæq; viuerent.

Nec minus hæc ipsa doctrina sequentium Doctorum in Ecclesia Monachatum promouit, imò mirum in modum propagauit & auxit, cùm iam passim Monasteria & contubernia monachorum erecta & instituta essent. Nam circa annos Domini 325. emersit Eustathius Sebastiæ Armeniæ Episcopus, qui ab officio remotus, in Armenia, Paphlagonia & Ponti montibus monasticæ conuersationis authorfuisse dicitur à Sozom. li. 3. c. 14. Is sub hypocritici cœlibatus & continentiæ prætextu mox quàm plurimos sectatores nactus est, & hac occasione Monachatus in istis regionibus mirificè propagatus fuit. Accusauit enim cum suis nuptias, quæ iam antea ob Virginitatis amorem plurimis sordebant, & docuit, quòd nullus in coniugali positus gradu, spem consequendæ salutis æternæ habere debeat. Accidit igitur vt multi nuptias in vniuersum auersantes, sub prætextu castitatis ab vxoribus siue maritis, rupto coniugali vinculo, diuerterent, & cateruatim in Eustathij monasteria irruerent. Adeoq; primus de cœlibatu seu virginitate & continentia superstitiosa & hypocritica sanxisse leges creditur. Operepretium igitur est inquirere quis aut qualis egregius hic artifex fuerit. Epiphanius itaq; scribens in hæresim 75. tom. 1. lib. 3. vocat hunc Eustathium γνησιώτατον, id est germanissimum vel selectissimum Arij discipulum, vt qui magistri dogma tenuerit pertinacissimè, quem etiam οὔτε θλίψεις τῶν διωγμῶν διωρθώσαντο, hoc est, neq; tribulationes afflictionum corrigere & emendare potuerunt. Imò Macedonij quoq;, Spiritum sanctum negantis esse Deum, notatus fuit blasphemia, Pneumatomachis patrocinans, sicut ait Basilius Magnus. Testantur idem Socrates lib. 2. cap. 45. Nicephorus lib. 9. cap. 47. & Suidas. Cum autem in Concilio Gangrensi propterea damnatus fuerit, apparet ne hoc quidem tempore leges de custodienda Virginitate latas, ab omnibus ecclesiarum ministris receptas & approbatas, sed potius damnatas fuisse. Nihilominus tamen ita altè insedit hominum animis hæc superstitio, vt reperti sint qui Eustathium reprehensioni omni exemerint, sicut Nicephorus indicat lib. 9. cap. 16. Eustathij doctrina de cœlibatu. Eustathius primus de cœlibatu leges sanxit. Eustathius quis.

Sequuti tamen sunt Doctores alij, in cæteris quidem plærisq; orthodoxi, in cœlibatus autem commendatione superstitiosi, ne quid grauius dicam. Athanasius enim in libro de Virginitate palàm dicit, per maritum corpus mulieris pollui. At secus docent nos sacræ literæ, nempe infidelem coniugem à fideli sanctificari. Cùm itaque opus coniugij sanctificationem interponat, multum abest, vt contaminationem aut pollutionem inducat. Idem in eodem libro, posteaquàm, inquit, continentiam professa es, corpus tuum sanctificatum est, templumq; Dei factum. Sed quæro hunc patrem, si quæ non professa esset virginitatem, vel continentiam, Christo tamen credidisset in sancto coniugio, an corpus suum non habuisset sanctificatum & Dei templum? Paulus certè corpora Christianorum etiam coniugatorum templa Dei appel- Doctores in cœlibatus commendatione superstitiosi. Athanasius.

lauit. Non enim alicubi coniugatos excipit, quin & ipsi templum Dei essent, & sanctificati. Quod itaq; omnium Christianorum est, hoc Athanasius Virginibus peculiariter tribuit. Sed illud maximopere mirandum, quod idem pater in eodem libro ita tandem exclamat: O Continentia gaudium Prophetarum, Apostolorum gloria: O Continentia Angelorum vita, & sanctorum hominum corona. Sunt hæc hyperbolicæ & tragicæ exclamationes, quæ ad lydium Verbi Dei lapidem examinatæ consistere non possunt. Apostoli certè & pleriq; Prophetarum coniuges habuere. Quomodo ergo Virginitas illis est gaudium & gloria? Quid deinde cum Virginitate commune habent Angeli, quandoquidem corpore carent? Vnde æquè illi virgines dicuntur atq; lapides cæci.

Basilius. *Basilius etiam haud obscurè innuere videtur, cœlum non nisi virginibus replendum esse. Vult etiam vt ijs, quæ promissam virginitatem non seruent, fores fratrum illis non aperiantur amplius, neq; si accesserint gratia tecti ob frigus grauiter vrgens.*

Gregorius Nazianzenus. *Gregorius Nazianzenus in Oratione habita in funere Gorgoniæ sororis ita etiam scribit: In duo diuisa est Vita, in nuptias & virginitatem. Hæc sublimior est ac diuinior, laboriosior autem & lubricior: illæ verò humiliores ac securiores. In Oratione funebri de Basilia etiam scribit: Res magna est Virginitas, angelis aggregari, ac absque iugo esse, naturæque solitariæ: nam Christi illam vocare cunctor, qui cum nasci deberet ob nos natos, ex virgine nascitur, vt virginitatem lege sanciret. Atqui & coniugati possunt cum Angelis in cœlesti patria coniungi. Neque probari potest vel vnico verbo Christum lege virginitatem sanxisse.*

Ambrosius. *Ambrosius Virginitatem principalem esse virtutem affirmauit: quod tamen verum non est: Christianorum enim præcipuæ virtutes sunt Fides, Spes, Charitas. Adhæc fatemur Castitatem esse virtutem, sed quæ non tantum ad virgines sed etiam ad virgines & coniugatas pertineat. Virginitatem autem per seipsam nemo virtutem dixerit.*

Hieronymus. *Hieronymus in libris contra Iouinianum, matrimonium cum folijs & radice arboris, Virginitatem autem cum pomis: & rursus matrimonium cum stipula & culmo, Virginitatem cum tritico & bonis granis confert. Verba autem eius hæc sunt: Num arboris aut segetis contumelia est, si radici & folijs, culmo & aristis poma præferantur & fructus? Vt poma ex arbore, frumentum è stipula, ita Virginitas è nuptijs. Scribit præterea, Oro te, quale illud bonum est, quod orare prohibet, quod corpus Christi accipere non permittit? Quandiu impleo officium mariti, non impleo Christiani. Quibus verbis palàm docet, coniugum preces non exaudiri, eisque ad Eucharistiæ perceptionem aditum non patere, neque veros Christianos censendos, qui coniugi debitum persoluerint. Idem tractans illum locum Pauli, Bonum est homini mulierem non tangere, infert, ergo malum est tangere. Nihil enim bono contrarium est nisi malum. Et ex eo quod Apostolus inquit, Bonum est homini sic esse, ille infert, ergo malum est homini non sic esse. Hoc autem argumentandi genus æquiuocatione peccat. Cùm enim docuisset Paulus ob præsentem necessitatem, & molestias, quæ coniugio sunt annexa, Bonum esse homini mulierem non tangere, quasi diceret, vtile, commodum, & magis expeditum esse, hinc ille à contrarijs concludit, malum esse mulierem tangere: atq; malum intelligit, non minus expeditum, incommodum aut inutile, sed vitiosum & peccatum: quo sensu malum non est contrarium illi bono, de quo antecedens intelligendum est. Et certè argumentatio à contrarijs, non quoad genus est valida, sed cùm iuxta proprias differentias deducitur. Illud etiam valde mirandum in hoc patre, quòd mox subijcit: Nunquam scripsisset Paulus, vnusquisque vxorem suam habeat, nisi præmisisset, propter fornicationem. Tolle fornicationem, & non dicet, vnusquisque vxorem suam habeat. Quibus vtique verbis Christianis hominibus omnes alias matrimonij contrahendi causas adimit, vnica fornicatione excepta: cùm sint aliæ multæ & quidem honestæ. Et mox addit: Id præterea quod Apostolus dicit, Melius est nubere, quàm vri, sic accipit, ac si dicere voluisset, melius esse quidem nubere, quia peius sit vri. Tolle, ait, ardorem libidinis, & non dicet, Melius est nubere: melius enim semper ad comparationem deterioris respicit, non ad simplicitatem incomparabilis*

parabilis per se boni. Veluti si diceret, melius est vnum oculum habere quàm nullum. His omnibus probare vult, nuptias esse malas. Adducens etiam id quod ad Romanos scribitur: Quem ergo fructum habuistis in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est, &c. Puto, inquit, quòd & nuptiarum finis mors sit: fructus autem sanctificationis, qui vel ad virginitatem pertinet, vel ad continentiam, vita pensatur æterna. Quo loco, quod Paulus de peccatis in genere dixit, ille peculiariter ad nuptias detorquet: & hac sententia & nuptias damnat, & coniugatos ad desperationem ferè adigit. Atq; in hanc sententiam multa alia apud eundem patrem in libris contra Iouinianum extant, quibus coniugium & coniugatorum statum manifestè damnat: quæ tamen postea hortatu Pammachij aliquantulum mitigauit, & varijs modis excusare conatus fuit.

Videmus ergo ex his omnibus longissimè posteris ætatibus recessisse Patres à doctrina Verbi Dei, & præsertim Apostoli Pauli, qui Virginitati non plus quàm nuptijs, perfectionis, sanctimoniæ & castitatis tribuit. Cum etiam post ea tempora Virginitas in admiratione quidem esset, ob frequens eius studium, non tamen plus ei quàm coniugio tributum fuit, & liberum cuiq; fuit vel virginem vel coniugem esse. Progressu tamen temporis, ruentibus in ecclesia rebus in peius, superstitio accessit, vt Virginitas ab omnibus ferè coniugio longè præferretur, & in coniugali positos statu vix, ac ne vix quidem saluari posse opinarentur. Ex Chrysostomo sanè intelligitur, fuisse eius ætate, qui conquesti sint, se non posse perfectè viuere, quòd vxores haberent: quorum tamen sententiam Pater ille non probat. Patres in doctrina de cœlibatu recesserunt à verbo Dei.

Hac verò doctrina, hocque modo & his authoribus Monachatus plantatus, auctus, & longè lateq; dilatatus & propagatus fuit: Monachorum etiam, vt qui cælibes essent plerique omnes, instituta, exercitia, ritus ac studia mirificè hac ratione stabilita & confirmata sunt.

D. Augustinus, admirator eximius, pro eius seculi more, monastices, causam Monasteriorum & cœnobiticæ vitæ promouentem aliam indicat in Psalmum 132. Verba nimirum illa Dauidis Prophetæ: Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Iste, inquit Augustinus, dulcis sonus, ista suauis melodia, tam in cantico quàm in intellectu, etiam monasteria peperit. Ad hunc sonum excitati sunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt. Iste versus fuit tuba ipsorum. Ipsi primò habitauerũt in vnum, qui omnia quæ habebant vendiderunt, rerumq; suarum pretia ad pedes Apostolorum posuerunt. Sed torquet hic Pater, quod cum pace tanti alioquin viri dixerim, hæc Prophetæ verba, ad Monachorum institutum, quod ille nec instituere nec commendare voluit hoc versu, sed in genere tantum laudare concordiam hominum, qui filij vnius patris, ideoq; fratres sunt. Ac possunt sanè fideles in vrbibus medijs, in foro, in vicis, in priuatis deniq; ædibus sic viuere in vnum, vt non sit propterea illis in monasteria commigrandum, in quibus hodie lites, simultates, iurgia, odia & inimicitiæ validissimè regnant. His adde, quòd Monachi in sectas seu Ordines innumeros sunt diuisi, qui singuli alijs sanctiores & præstantiores haberi volunt. In hoc vno tantum omnes consentiunt, vt oppresso Christo, & fide in hunc extincta, omnis generis superstitiones regnent, quæ incautos ad interitum abripiunt. Adhæc cohabitatio illa monachorum et contubernia seu monasteria eorum, in quibus plures consociantur, non pluris certe facienda nostris temporibus quàm olim Pharisæorum, Essenorum, Vestalium Virginum, Arualium fratrum & similium Collegia, cum illorum sint monasteria, non minus quàm horum fuerint collegia officinæ superstitionum & falsorum deorum cultus. Vt coniunctio seu cohabitatio talis inutilis sit, si non ad bonum finem, hoc est ad Dei honorem & salutem proximi dirigatur, quantumuis iucunda & suauis fuerit. Monachatus causa promouens ex Augustino.

CAPVT II.

INTER primos autem authores monasticæ seu cœnobiticæ vitæ haud immeritò referuntur Thabenensiotæ: quibus à nonnullis annumerantur etiam Basilius & Augustinus, de quibus in specie nunc aliqua referemus: mox de studijs, exercitijs, moribus, vestitu et toto deniq; vitæ genere monachorũ primæ huius classis plura dicturi.

ORDO THABENENSIOTARVM.

Thabennesiotarum author.

INter Classis huius primæ Monachos, celeberrimi fuerunt Thabenensiotæ, *sic eos vocat Vincentius in spec. hist. lib. 18. cap. 83. Nicephorus eos* Thabennesios *nominat. Author eorum fuit* Pachomius *quidam Antonij discipulus*, Amon *verò illustrator, quippe qui 3000. Ordinis huius Monachis præfuit.*

Nomen.

Nomen habent à loco in quo habitarunt. In Thebaida enim prouincia, Thabenna siue Thabennensis insula fuit, in qua primo quidem Eremiticam vitam exercuit Pachomius ille, circa Constantij Constan. M. filij tempora, postea verò Cœnobitarũ contubernia ibidem instituit, hac occasione. Occasio instituti. *Venit ad eum in spelunca sedentem angelus (ater an albus fuerit incertum est) dixitq; illi: Veni, & omnes iuniores Monachos collige, eosq; iuxta regulam vitæ, quam à me disces, institue. Tabulas autem æreas illi dedit, in quibus sequens Regula scripta erat.*

REGVLA THABENNESIOTARVM.

DIVERSAS intra domus atrium cellulas facies, ternosq; per singulas manere præcipies. In vno tamen loco cibus omnium fiat. Nec ieiunare, nec manducare quenquam prohibebis: fortioribus tamen & magis edentibus grauius opus iniunges. Somnum verò non iacentes capiant, sed super instructas & paulolum reclines cathedras pallijs suis velatas sedentes quiescant: pellibus caprinis tegantur, quas nec propter cibum, vel somnum capiendum deponant, sed tantum quando ad communionem ingrediuntur: tunc vnusquisq; cingulum suum soluat, pellemq; deponat, & cum cucullo tantum accedat. Si quis alterius regulæ peregrinus aduenerit, nõ edat cum eis nec bibat, nec in mansionem eorum introducatur. Quicunq; verò ad permanendũ cum eis intrare voluerit, non eum in loca monasterij secretiora recipies, nisi triennium totum laboriosius opus duriusq; perficiens impleuerit. Edentes cucullis capita sua velent, ne alter alterum aspiciat manducantem, sed solum catinum vel mensam, nec loqui quicquam liceat dum manducat. Porrò 24. ordines esse fratrum instituit: & vnicuiq; literam Græcam, qua tanquam proprio signo vel vocabulo dignosceretur, superposuit. Hoc etiam ordinauit & iussit, vt Orationes 12 per totum diem, & vesperi totidem ad lumen facerent: & in nocturnis quoq; vigilijs totidem preces effunderent. Tunc ait Pachomius angelo: parum hoc est. At ille: Ideò, inquit, has paucas fieri præcepi, vt & iuniores implere sine tristitia possint impositam sibi regulam viuendi. Qui verò firmiores & perfectiores sunt, nõ illis necesse est aliena regula constringi: quòd vitam suam totam visioni & cultui Dei penitus dederunt. His itaque dispositis discessit ab eo angelus: Sicut nugatur Vincent. spec. hist. lib. 18. cap. 82.

Sozomenus & Nicephorus de horum Monachorum noua vitæ ratione, à reliquis Monachis variante, ita scribunt: Indumentum, inquiunt, illis erat Melota seu pellis ouilla: capitis tegmen cucullum, seu mitra & tiara lanea, quę purpureis distincta quibusdam filis, puncta sua haberet, crucis formam referentia. Tunicæ item & zonæ itidem lineæ esse debebant: in quibus, simul considentes & in sagis, super extructis thoris mediocrem caperent somnum. Præcepit similiter angelus iste Pachomio, vt domiciliũ eorum ita sepimento circumuallaretur, vt id lectum cuiusq; concluderet. Primaria autem & Dominica die vt ad communionem & perceptionem diuinorum mysteriorum accedentes, solutas zonas & sagula pellicea deponerent. Atq; vt duodecies interdiu semper orarent: itidem verò ad vesperã: noctu similiter, & item hora nona tertiò. Et cùm cibus esset capiendus, vt orationem quamq; Psalmus præcederet. Præterea vt ad numerum Græcarum literarum cœtum monachorum cohabitantiũ in 24.

ordines

ordines diuideret: & cuiq; ordini congruentē, sicut animus, vita & mores cuiusq; ferrent, imponeret appellationem: scilicet, vt simpliciores, ι. & ο. qui verò praui essent & minus recti, ζ. & ξ. vocarentur, atq; aliter alij, iuxta cuiusq; institutum, & literæ ipsius habitum aptum accommodando cognomen. Sozomen.lib.3.cap.14.& Niceph.lib.9.cap.14.

Monachi hi cum tempore maxima cœpere incrementa, adeò vt breui ordo ipsorum ad numerum septem millium creuerit, qui omnes huiusmodi, quæ diximus, custodierunt instituta. Intra Thabennam nanq; circiter 1300. fuisse dicuntur: vbi monasterium Pachomij, in quo scilicet ipse degebat, primum & maximum fuit. Ex Thabenna verò in reliquam Thebaida & Ægyptum hic ordo propagatus fuit. Eorum autem omnium vnum erat institutum, vnus viuendi modus, & communia omnia. Insulam ipsam quasi Metropolim quandam esse putabant: & qui ibi rebus præerant patres *dicebantur. Ex quibus quoq; qui instituti eius æmulatores erant, cœtui cuiq; & domicilio præfectos suos accersentes accipiebant. Nicephorus libro nono capite* 14. Incrementa Thabennesiotarum.

ORDO SANCTI BASILII.

CAPVT III.

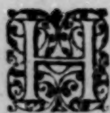
SANCTVS *Basilius tempore presbyterij sui, quo functus est Cæsareæ Cappadocum metropoli, calumnijs traductus fuit apud Eusebium eius loci Episcopum, ita vt animus Eusebij prorsus alienus ab eo factus fuerit. Tanto enim odio & inuidia eum prosecutus est, vt eum ab Ecclesia omninò repellere conaretur, nisi à Nazaræis & Ascetis monachis prohibitus fuisset. Basilius autem tranquillitati Ecclesiæ consulens non sese Eusebio opposuit, sed spontè eius odio cessit, ac in monasterium quoddam Ponti se recepit: Ibi monachos in religione ac verbo Dei diligenter instituit: quin inde discedens, & Ponti vrbes ac rura circumiens, author fuit vt hinc inde monasteria vel erigerentur de nouo, vel vetera ab erroribus Eustathij hæretici, qui Monasticæ in his regionibus author fuerat, repurgarentur. Ruffin.lib.2.c.9. Sunt tamen qui putant iam ante dissidium illud hæc à Basilio facta esse.* Basilius qua occasione monasticam vitam elegerit.

Fuerunt igitur hæc Basilij monasteria non latibula ignauorum fucorum, sed potius Scholæ, in quibus artes & philosophia, vnà cum Theologia & vera religione pietateq; tradebantur, eam maximè ob causam, vt semper docti & idonei viri in promptu essent quos Ecclesijs præficere possent. Erant ergo monachi sub Basilio militantes, separati à mundo, & omni rerum mundanarum cura, quo facilius bonas literas addiscere, & veram religionem imbibere, liberiusq; Deo vigilijs, hymnis & precibus seruire possent. Ruffinus ibid. Et ob studia hæc honestatis pietatisq; maximus vndiquaq; ad hæc, à Basilio sic instituta monasteria seu contubernia & communitates docentium ac discentium, factus est concursus. Proinde falsum est, quod nonnulli confidenter affirmant, Basilium primum Ordinem Monachorum instituisse, quem Basilianum *vocant: primò etiam tria vota continentiæ, paupertatis & obedientiæ à suis Monachis exegisse. Regulam quidem, hoc est, certum vitæ genus suis discipulis præscripsit, intra quod ceu fræno quodam legibus certis continerentur: quemadmodum etiamnum hodie in bene constitutis Scholis, Academijs & Collegijs studiosorum certæ leges extant, secundum quas viuendum est ipsis. Ordinem autem ipse cum suis eum tenuit quem Christus instituit: Voto etiam, quo Christo obligamur in baptismo, contentus fuit, at superstitiosa illa quæ hodiè in monachorum lustris in vsu sunt vota penitus ignorauit. Adstipulatur nostræ sententiæ Vadianus eruditissimus simul, ac omnis Antiquitatis peritissimus vir. Nam in libro De tribus terræ partibus ait: In solitudinem pertractus Basilius multis annis, Nazianzeno annitente, diuinis libris animum impendit. Postremò regressus Ponti vrbes & rura circuiuit, & Ecclesias non modò confirmauit Euangelij prædicatione, verùmetiam constituit. Monasteria itidem ordinasse dicitur, hoc est Scholas, in quibus reiecta seculi cura, doctrinæ, moribus, pudicitiæ & continentiæ vacaretur, quo purior esset cultus & Dei & proximi. Id enim erant illa ætate monasteria: si cui vacat legat libro 2. capite 9. Ruffini.* Basilij Monasteria Scholæ.

Mirum autem, Regulam quandam Basilij iactari à monachis quibusdam nostri temporis, ceu tales esse iusserit vir pientissimus, quales ipsi sunt, qui præter nomen nescio an quicquam veteris monachismi præstent. Nihil ille alienum à Christo, à doctrina Apostolica, à solida puraq; pietate instituerat, qui solitudinem hoc fine ad tempus amplexus fuit, vt rerum curis exemptus, diuinarum literarum arcana hoc expeditius assequi posset, quò promptius in hoc se parabat & effingebat, vt doctrina exemploq; prodesse quàm plurimis cupiebat. Nusquam autem plus fuit sanctis viris negotij quàm in illo otio (vt obiter Scipionis dicto vtamur) neque minus vnquam soli fuerunt quàm quando hoc modo soli erant. Nostris monachis magna parte expertibus doctrinarum & scripturæ, hoc muneris videlicet incumbit, vt votis, vestibusq; & ieiunijs suis, pro nobis satagant, canant & mereantur. Extat epistola Basilij ad Gregorium Nazianzenum de vita solitaria, hoc est monachismo scripta, quam Latinam Franciscus Philelphus fecit, palàm innuens, quibus finibus vetus monachismus contentus fuerit, quid spectarit, & quo vsu receptus sit. Quod ipsum multis in locis & Hieronymus, fautor alioqui monachorum, explicat. Sed esto, instituerit hæc vt isti volunt, Basilius, nihilominus tamen ob hoc ipsum, quòd nimirum videbatur nouos cultus instituere, & communi hominum vitæ quasi derogare, reprehendit eum Ecclesia Neotæsariensis, vt apparet ex eius epistola 63. Item eius proprius Episcopus Eusebius, vt ex vita Basilij à Gregorio Nazianzeno recitata animaduerti potest. Catalogus test. Verit. Vnde apparet, multos tunc adhuc monasticen, nouaq; ista pietatis genera damnasse: quanquam impossibile dictu sit, quantum ea monastica nostra fuerit purior, syncerior, & ab omnibus superstitionibus mundior. Idq; vt magis perspicuum fiat, Regulam, quam quidem suis Monachis Basilium præscripsisse volunt, capitibus 95. comprehensam, integram adscribam.

REGVLA A S. BASILIO CAESARIENSI EPISCOPO SVI TEMPORIS *Monachis præscripta.*

Psal. 93. 2. Tim. 3. Deut. 32. Doctoris necessaria conditio.

HVMANVM genus diligens Deus, & docens hominem scientiam: his quidem, quibus docendi contulit gratiam, præcepit per Apostolum, permanere in doctrina: his verò, qui ędificari diuinis institutionibus indigent, per Moysen protestatur, dicens: Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: presbyteros tuos, & dicent tibi. Propter quod necesse est, nos quidem, quibus ministerium verbi creditum est, in omni tempore paratos esse ac promptos ad instructionem perfectionemq; animarum: & quædam quidem in communi Ecclesiæ auditorio simul omnibus de præceptis Domini contestari: quædam verò secretius perfectioribusq; discere & inquirere, & manifestare atque interrogare volentibus de fide & veritate Euangelij Domini nostri Iesu Christi, & de conuersione perfecta, copiam nostri sermonis facultatemq; præbere: quo posit ex his perfectus effici, & consummatus homo Dei. Vobis autem conuenit nullum tempus vacuum præterire: quò minus ad ea, quæ communiter cum omni Ecclesia discitis, etiam secretius de eminentioribus & perfectioribus inquiratis, vt omne ęuum vitæ vestræ in inquirendo de melioribus transigatis. Quoniam & in hoc nos congregauit Deus, vt paululum quid à molestijs turbarum silentij agamus & quietis: neque in aliud opus animum demus, neque residuum tempus somno rursus & remissioni corporeæ mancipemus, sed inquisitione & solitudine meliorum noctis hoc quod superest spatium exigamus, adimplentes illud quod scriptum est per Dauid: Qui in lege eius meditabitur die ac nocte. Si quid ergo vnusquisque vestrum deesse sibi ad scientiam putat, ad communem id proferat inquisitionem. Facilius enim, pluribus

Psalm. 1. Inuicem conferendi vtilitas.

tribus simul conferentibus, si quid illud difficile, vel obtectum esse videtur, clarescit, Deo sine dubio inueniendi gratiam largiente. Sicut ergò nobis necessitas imminet, sicut illud Apostoli: Væ mihi erit, si non euangelizem: ita in vobis, si ab inquisitione & interrogatione cessetis, vel si remissiores ac resolutiores ad ea adimplenda, quæ recta inuenta fuerint, existatis, simile discrimen impendet. Propterea enim Dominus dixit: quia sermo quem locutus sum vobis, ille iudicabit vos in nouissimo die. Et iterùm: Seruus qui ignorauit voluntatem Domini sui, & fecit digna plagis, vapulabit paucis: qui autem cognouit, & fecit contra voluntatem Domini, vapulabit plurimis. Oremus ergò misericordiam Domini, vt & nobis verbi inculpabile tribuat ministerium, & vobis fructuosum doctrinæ concedat euentum. Tanquam ergo scientes, quoniam stabunt ante faciem vestram verba hæc ante tribunal Christi: Arguam te, inquit, & statuam illa contra faciem tuam: Intendite animum diligenter ad hæc quæ dicuntur, & ad opus dignum, quæ audistis, festinanter adducite: quia nescimus qua die vel hora Dominus noster veniat.

Ioan. 12. Luc. 12. Dei verba arguent nos in iudicio. Matth. 24.

DE ORDINE MANDATORVM *Dei. Caput I.*

INTERROGATIO.

QVoniam dedit nobis sermo tuus potestatem vt interrogaremus, primò omnium doceri quæsumus, si ordo aliquis est in mandatis Dei: & aliud quidem sit primum, aliud secundum, & sic per ordinem cætera: an omnia mandata sibi inuicem cohærent, vt sint æqualia, & vnde voluerit, possit quis initium sumere, tanquàm in modum circuli vel coronæ?

RESPONSIO.

INterrogatio vestra antiqua est, & olim proposita in Euangelio in eo, quùm accedens ad eum quidam Legis Doctor, ait: Magister, quod est primum mandatum in lege? Et Dominus respondit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis: hoc est primum & magnum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum tanquam teipsum. Ipse enim Dominus ordinem mandatis imposuit: primum dicens & magnum esse mandatum, Deum ex toto corde, ex tota anima & mente diligere: secundum verò ordine & consequentia, & quod illi esset simile per virtutem, imò quod illud expleret, & quòd penderet ex primo, diligere proximum sicut semetipsum. Sed & de alijs similiter in sanctis scripturis inuenies: & obseruatur, vt ego arbitror in omnibus mandatis ordo quidam & consequentia præceptorum.

Matth. 22. In omnibus mandatis ordo seruatur.

DE CHARITATE DEI: QVARE ET *quomodo diligendus sit. Cap. II.*

INTERROGATIO.

QVoniam igitur, vt ais, de charitate primum esse mandatum, inde nobis primum omnium differe. Nam quia oportet diligi, audiuimus: quomodo tamen oporteat impleri, desideramus addiscere.

RESPONSIO.

OPtimum sumpsistis sermonis exordium,& proposito vestro valdè conueniens:Deo itaque iuuante nos,vt dicitis, faciemus. Sciendum ante omnia est, quod mandatum istud vnum quidem videtur: sed omnium mandatorum in se virtutem complectitur,& constringit, ipso Domino dicente: quia in his duobus præceptis omnis lex pendet, & prophetiæ. Nec tamen nos per singula discutere aggredimur ordinem mandatorum:alioquin videbimus totum opus introducere in partem. Sed quantum ad propositum sufficit, & præsens ratio postulat, inquirimus, illud ante omnia designantes, quòd omnium mandatorum, quæ à Deo accepimus, virtutes in nobisipsis insitas gerimus: quo scilicet neque difficultas nobis sit, tanquam nouum aliquid à nobis & alienum expectetur: neque rursum elationis dari nobis aliqua videatur occasio, si putemus nos plus aliquid offerre Deo quam ab ipso in natura nostræ creationis accepimus. Quoniam quidem ea quæ à Deo nobis insita sunt, si rectè competenter moueamus in opus, hoc est, secundum virtutem viuere: Si verò naturæ beneficia corrumpamus, hoc est in malitiam vertere. Est ergo mali ista diffinitio, non rectè vti motibus animi, à Deo nobis insitis. Et rursum ista diffinitio, est rectè vti, id est, secundum mandatum Dei, & secundum conscientiam, animi motibus à Deo nobis insitis. Quùm ergo hæc ita se habeant, hoc idem inuenimus etiam de charitate constare. Mandatum accepimus diligere Deum. Dilectionis virtutem à Deo anima sibi insitam gerit: in quo nec extrinsecus testimonijs indigemus. Vnusquisque enim in semetipso & ex semetipso horum, quæ dicimus sumit iudicium. Omnis homo cupit quod bonum est: & affectu quodam naturali constringimur ad omne quod bonum putamus: sed & erga consanguineos & carnis proximos (nullo docente) in amore constringimur: hisq; quorum beneficia accipimus, omni affectu & officijs copulamur. Et quid habetur tam bonum quam Deus? imò quid aliud bonum, nisi Deus solus? Quid decor, quid splendor, quid pulchritudo, quam naturaliter diligere prouocamur, quousque talis gratia? Quæ amoris flamma, quæ animo secreta, & interiora succedunt: sicut amor Dei inflammare debet arcana mentis? præcipuè si sit munda anima, si sit ab omni pollutione purgata, & quæ vero affectu dicat, Quoniam vulnerata charitate ego sum. Ineffabilem prorsus ego sentio amorem Dei, & qui sentiri magis quam dici possit. Inenarrabilis quædam lux est: etiam si fulgura, si coruscum comparet, vel adhibeat sermo, non patietur auditus. Si luciferi fulgores, si lunæ splendores, si ipsum solis lumen assumas, ad comparationem gloriæ ipsius, obscura sunt omnia, & multò tetriora, quàm si cæca nox, obscuritate profundæ caliginis mersa, limpidissimi meridiani solis lumini comparetur. Decor iste corporis oculis non videtur: anima sola & mente conspicitur. Qui decor si cuius fortè sanctorum mentem animamq; perstrinxit, flagrantissimum in eo amoris stimulum defixit. Præterea denique velut amoris cuiusdam ignibus tabescentes, & præsentem vitam perhorrescentes, dicebant aliqui ex eis: Quando veniam & apparebo ante conspectum Dei? Et iterum dicebat istius amoris ignibus flagrans & succensus: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam & apparebo ante eum? Et insatiabiliter habens eius desiderium, orabat vt videret voluntatem Dei, & protegeretur in templo sancto eius. Ita ergo naturaliter & concupiscimus quæ bona sunt, & amamus. Nihil autem (vt diximus) tam summũ bonum est, quam Deus: & ideò debitum quoddam exoluimus hanc, quam ab eo expetimur, charitatem. Quæ vtique si denegatur, & minimè exoluitur, iræ nos inexcusabiliter

Matth. 22. Quid sit dictu. rus insinuat.

Quid sit secundum virtutem viuere.

Virtutis & mali definitio.

Cantic. 3.

Psalm. 41.

Psalm. 26.

Deum debitè amamus.

biliter obnoxios facit. Et quid dico iræ obnoxios? Quæ enim poterit maior esse ira, quæ vltio grauior, quàm hoc ipsum si accidat nos alienos effici à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro? Quod si parentibus inest naturalis affectus erga eos, quos genuerunt: & non solùm hoc in hominibus, verùm etiam in mutis animalibus hoc inuenitur: videte ne forte inueniamur pecudibus hebetiores, vel feris belluis immaniores, si nullo erga genitorem constringamur affectu. Quem, etiamsi qualis & quantus sit, scire non possumus: ex hoc tantùm solo, quòd ex ipso sumus, venerari & diligere parentis debemus affectu, atque indesinenter erga eius pendere memoriam, sicut erga genitrices suas paruuli faciunt: sed & multo amplius, multóque promptius, quanto & immensorum beneficiorum eius obnoxios scimus. Quod & ipsum commune puto esse cum cæteris animalibus: meminerunt nanque etiam illa, si quid eis quis contulerit boni. Si mihi non credis, audi prophetam, dicentem: Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui. Absit autem de nobis dici ea quæ sequuntur: quia Israel autem me non cognouit, & populus meus me non intellexit. Quòd si etiam eos qui beneficij aliquid contulerunt, nullo docente diligimus, & omni studio, quantum fieri potest, referre gratiam nitimur: quomodo sufficeremus referre gratiam de beneficijs Dei, quæ tanta sunt, vt effugiant numerum? Et aliud: Sufficiat aliquod ex omnibus, per totam vitam nostram efficere nos obnoxios largitori. Nam omitto cætera omnia, quæ quidem & ipsa magna sunt & præclara: verùm à maioribus & melioribus, velut stellæ quædam splendentioribus solis radijs, obteguntur. Quoniam quidem nec tempus nobis est, amplius dilatare sermonem: vt possimus etiam de minimis erga nos diuina enumerare beneficia. Sileamus ergo quotidianos solis ortus, & vnius lampadis fulgore illuminatum vniuersum mundum: Sileamus lunæ circuitus, aëris permutationes, vicissitudinésque: imbres ex nubibus: flumina, fontésque de terra: latitudines & altitudines maris: vniuersitatem terræ, & natiuitates eius animantium quæ in aquis gignuntur, & quæ coalescunt vel oriuntur in terris, nostris desiderijs vel vsibus deputata. Hæc omnia vel cætera innumerabilia prætermitto. Hoc solum, quod ne volenti quidem præteriri possibile est, præterire non possumus: & quamuis reticere gratiam non sit possibile, multò tamen impossibilius est, vt dignum est & competit, proloqui: hoc, inquam quantum est, quod scientiam suam donauit hominibus Deus, & rationabile animal esse fecit in terris: & ineffabili paradisi vti voluptate ac decore concessit: quémque serpentis arte deceptum, & in peccatum lapsum, ac per peccatum in mortem deuolutum, nequaquam despexit, sed legem in adiutorium dedit: præfecit angelos, destinauit prophetas: conatus malitiæ comminationum seueritate compescuit: bonorum desideria munificentissimis repromissionibus prouocauit: & finem vtriusque viæ in multis imaginibus præsignauit. Verùm quùm post hæc omnia in malis nostris & incredulitatibus duraremus, non est auersus, neque dereliquit nos impios Domini bonitas, neque cùm beneficijs eius essemus ingrati, vertere potuimus & excludere misericordiam eius à nobis: sed reuocamur à morte, & iterum reuiuificamur per Dominum nostrum Iesum Christum: qui quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Infirmitates nostras accepit, & ægritudines nostras portauit: & pro nobis vulneratus est, vt liuore eius sanaremur: & à maledicto nos redemit, factus pro nobis maledictus: &

Quæ nos ad amorem Dei excitare debeant.

Comparatio commoda.

Esa.1.

Gratiam Deo referre nō possumus pro beneficijs.

Donorum Dei descriptio.

Maximum Dei beneficium.
Gen.3.

Philip.2.
Opus redemptionis commemorat.
Esa.53.
Gal.3.
Sap.2.

morte turpissima condemnatus est, vt nos reuocaret ad vitam. Non suffecit reuocare nos mortuos, sed & diuinitatis suæ participium tribuit, & munus æternitatis indulget: & supra omne quod vel petere, vel intelligere possumus, Isa. 64. credentibus vel diligentibus se præparat: quod oculus non vidit, nec auris 1. Cor. 2. audiuit, nec in cor hominis ascendit. Quid ergò retribueremus Domino pro Benignitatis Dei commendatio. omnibus, quæ retribuit nobis? Verùm ille ita benignus & clemens, vt ne retributionem quidem reposcat: sed sufficit ei, vt pro his omnibus quæ largitus est, diligatur. Quis ergò tam irremediabiliter ingratus est, vt post talia, ac tanta beneficia, non diligat largitorem? De charitate quidem Dei, ista sufficiant.

DE CHARITATE PROXIMI QVARE ET *quomodo diligendus sit. Caput* III.

PRopositum est superius, fratres, non omnia dicere possibile esse: sed breuiter & succinctè commemorare ea, quæ amorem Dei inserere animæ ac suscitare sufficiant. Consequens iam nunc est, etiam de eo mandato, quod ordine ac virtute secundum diximus explicare. Et quidem quoniam lex eas virtutes, quæ animæ à creatore insitæ sunt, elimet & excolat, iam superius diximus. Quia ergò præcipimur diligere proximos sicut nosmetipsos: videamus si etiam nobis virtus & facultas ad huius quoque mandati expletionem est. Homo quale animal. Et quis ignorat quoniam humanum animal & communicabile est homo, & non agreste aliquod ac ferum? Nihil enim tam proprium est nostræ naturæ Mutuæ dilectionis ratio. quàm indigere, & requirere inuicem: & diligere quod requirit. Quia ergò Dominus harum virtutum in nobis semina seminauit: sine dubio horum etiam fructus requiret, & testimonium nostræ erga se dilectionis, dilectionem Ioan. 13. accipiet proximorum. In hoc enim, inquit, scient omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Et ita in omnibus duo ista mandata coniungit: vt etiam opera misericordiæ quæ fiunt, transferat in semeti-Matth. 25. psum. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: & reliqua quæ in proximo gesta sunt, se dicit esse perpessum, quum dicit: Quandiu fecistis vni ex minimis istis fratribus meis, mihi fecistis. Ergò per primum completur & secundum: per secundum verò ascenditur & reditur ad primum, vt qui diligit Do-Ioan. 14. & 15. minum, diligat & proximum. Ait enim Dominus: Qui diligit me, mandata mea custodit. Hoc est (inquit) mandatum meum, vt diligatis inuicem: & qui diligit proximum, implet Dei charitatem: quia ipse in se recipit, quicquid confertur in proximo. Et quidem his, qui initia habent ad timorem Dei, & ad primos aditus religionis accedunt: prima institutio est vtilis per timorem, Prou. 1. secundum scientiam sapientissimi Salomonis, dicentis: Initium sapientiæ, ti-Psal. 111. mor Domini: nam idipsum etiam in Psalmista legitur. Vos verò, fratres, qui 1. Cor. 3. Heb. 5. iam paruuli in Christo esse desistitis, neque vltra lacte indigetis, cibos solidos ex dogmatum firmitate perquirite ad nutriendum & pascendum interiorem hominem, quo per eminentiora quæque perueniat ad perfectum: & in omni Magnitudo gratiæ, damnationis occasio ingratis est. quæ in Christo est, veritate firmetur. Obseruandum sanè est, ne fortè copiosioris gratiæ pondus, grauioris nobis causa condemnationis existat, si ingrati inueniamur largitoris muneribus. Illud autem ante omnia considerandum est, quod neque aliud vllum mandatum, neque hoc quod de charitate Dei & Obest ad profectum per multa vagari. proximi præcipitur, implere quis poterit, si per varias & diuersas occupationes animus oberret. Sed neque artificium vllum, vel vllius disciplinæ industriam adipisci possibile est eos, qui frequenter ex aliis ad aliam referuntur.

Omni

Omni ergo custodia oportet nos seruare cor nostrum, ne forte desiderium Dei mala desideria & sordidæ cogitationes depellant à nostris animis ac detrudant, sed è contrario assidua cogitatione & memoria Dei, formam quodammodo eius ad figuram animæ nostræ signaculis infigamus, quæ nullis queat intus turbationibus aboleri. Sic enim & desiderium in nobis diuinæ charitatis accenditur, dum frequens eius memoria mentem atque animos illustrat, & ad opus mandatorum Dei erigimur & suscitamur. Et rursus ipsis charitatis operibus vel conseruatur in nobis Dei charitas vel augetur: & hoc puto ostendere volentem Dominum, dicere aliquando quidem: Si diligitis me, mandata mea seruate: aliquando, Si facitis quæ dico vobis, permanetis in charitate mea: sicut ego seruaui mandata patris mei, & maneo in eius charitate. Ex quibus docet nos, prospectum operis nostri debere ex sua voluntate pendere: vt tanquam speculum quoddam ipsum habentes, & semper ad ipsum respicientes, opus nostrum ad ipsum oculo dirigamus. Sicut enim artificia, quæ in hac vita sunt, prospectum animi gerunt: & ita secundum hoc quod animo conceperint, etiam in opere vtuntur manuum ministerio: sic & in hoc nostro opere, vnus manet nobis iste prospectus atque vnus terminus est, quo Deo placere debeamus. Secundum hunc ergo prospectum opus dirigamus mandatorum. Impossibile nanque est, aliter stare posse operis nostri formam, nisi voluntas eius qui iniunxit opus, semper in memoria habeatur: vt eius voluntate seruata, & laboris diligentia competenter expleta semper iungamur Deo, dum semper eius memores sumus. Sicut enim, verbi causa, faber securim faciens aut falcem, meminit semper eius qui opus iniunxit, & retinet in corde suo, cuius magnitudinis vel qualitatis vel formæ iniunxerit fieri securim: & illud superintendens, quod sibi meminit à domino operis iniunctum, ad hoc dirigit manuum ministerium, vt forma operis cum eius, qui iniunxit, animo ac voluntate conueniat. Si autem obliuiscatur, quid vel quale sit quod sibi fuerat imperatum, sine dubio aliquid aliud quàm sibi fuerat iniunctum, faciet. Ita & Christianus omnem conatum & omne studium in actibus suis adhibere debet, vt secundum voluntatem Dei, qui opus iniunxit, suum quoque dirigat opus, vt & actus sui ornentur, & possit eius qui præcipit, voluntatem implere: tunc etiam illud complere potest quod dictum est: Siue manducetis siue bibatis, siue aliud aliquid faciatis, omnia ad gloriam Dei facite. Si verò declinet aliquis à regula, & corrumpat obseruantiam mandati: ex hoc ipso arguetur, quod sit immemor Dei. Plurimum autem prodest ad conseruandam memoriam Dei, etiam secretius & remotius habitare. Nam permixtim viuere cum his qui negligentius agunt circa timorem Dei, & contemptum habent mandatorum eius, plurimum nocet: sicut & Salomonis sermo testatur dicens: Cum homine iracundo ne habitaueris, ne forte discas vias eius, & accipias laqueos animæ tuæ. Et item quod dicit: Exite de medio eorum, & separamini, dicit Dominus, id ipsum respicit. Igitur neque per oculos neque per aures respiciamus illecebras ad peccatum, ne paulatim longo vsu inhæreamus in consuetudines pessimas, & rursum non possimus orationi vacare: oportet primò secretius habitare: hoc enim modo & præcedentes consuetudines excidemus, in quibus contra mandatum Dei agebamus. Non enim paruus est labor, vt se aliquis à priori non bona consuetudine reflectat ac reuocet: quonim quidem mos longo tempore confirmatus, vim quodammodo obtinet naturæ. Oportet ergo nos primùm omnium negare nos ipsos, & tollere cucem Christi, & sic eum sequi. Negamus enim nos hoc modo, si per omnia præteritæ consuetudinis obliti, voluntates proprias abnegemus, ita vt non solum ab omnibus non rectè agentibus, verumetiam à no-

Prou. 4.
Memoria Dei infigenda menti.
Ioan. 14.
Prospectus animi in quolibet opere.
Similitudo aptissima.
1. Cor. 10.
Solitudinis fructus.
Malorum societas.
Prou. 22.
Difficulter abijcitur mala consuetudo.
Matth. 16.
Vt nos ipsos abnegemus.

stris ipsis inordinatis & incompositis moribus secedamus. Alioquin vt in eadem quis consuetudine, atque in priori conuersatione permanens, emendare se possit & corrigere, difficillimum est: imò, vt verius dicam, penitus impossibile. Sed & in hoc ipsum, vt tollat quis crucem suam, & sequatur Christum, plurimum impedit societas ac permixtio eorum, qui vitam dissimilem ducunt. Nam paratum esse ad mortem pro Christo, & mortificare membra quæ sunt super terram, & pro nomine Christi libenter ferre omne discrimen, hoc est, tollere crucem suam. Ad quod grande impedimentum videmus posse nobis oboriri ab his, qui dissimiles sunt vel vita, vel moribus, & ad cætera alia, quæ multa sunt. Accidit autem hoc etiam, vt respiciens anima ad multitudinem nequiter viuentium, primùm quidem occupetur et impediatur, ne suorum malorum capiat intellectum: vt possit vel purgare per pœnitentiam, quod deliquit, vel causas resecare emendatione vitiorum: in comparatione enim pessimorum, aliquid se iam magis æstimat profecisse. Tum deinde impedimentis & interturbationibus atq; occupationibus, quas communis hominum vita habere solet, id quod maius omnium est & pretiosius, memoriam Dei non potest custodire: qua depulsa ab animis & exclusa, non modò omni lætitia & gaudio caret diuino, & dilectionis Domini sustinet detrimenta, sed & dulcedinem non sentit diuini eloquij, vt dicat: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel & fauum ori meo: verùm in neglectum peruenit & obliuionem iudiciorum Dei, & contemptus consuetudine decidet: quo maius malum & perniciosum pati nihil potest.

Tollere crucem quid.

Respicere ad multitudinem peccantium nocet.

Psal 118.

DE VTILITATE VITAE COMMUNIS. Capvt IIII.

INTERROGATIO.

QVoniam ostendit nobis sermo tuus periculosum esse, cum his qui mandata Dei contemnunt, vitam ducere: nunc discere cupimus, si oportet eum, qui ab huiusmodi consortijs discesserit, remotum esse & solum: an verò cum fratribus eiusdem propositi & eiusdem animi, vitam suam sociare?

RESPONSIO.

IN multis vtile esse video, vitam communem ducere cum his qui eiusdem voluntatis sunt atque propositi. Primò quia ad vsus corporales victúsque ministerium, vnusquisque nostrorum solus non sufficit: & ideo pro his quæ ad vitæ nostræ ministerium necessaria sunt, inuicem homines opera nostra egemus. Sicut enim pes in alio quidem suis viribus vtitur, in alio verò indiget alienis, & sine cæterorum adiutorio membrorum, nec explere opus suum, nec sufficere suis viribus potest: ita etiam vita solitaria mihi pati videtur, quum neque quod ei inest, vtile est; neque quod deest, ab alio quæri potest. Præter hoc autem ne ratio quidem charitatis vnumquenque permittit, quod suum est quærere, dicente Apostolo: Charitas non quærit quæ sua sunt. Deinde, sed nec culpas quidem suas vnusquisque ac vitia facilè dinoscit: quum, qui arguat, nemo sit: & facilè huiusmodi homini accidere potest id, quod scriptum est: Væ soli, quia si ceciderit, non est alius qui erigat eum. Sed & mandata quidem à pluribus facilius adimplentur: ab vno verò dum vnum mandatum videtur impleri, aliud impeditur: vt puta quomodo solus visitabit infirmum? aut quomodo suscipiet peregrinum? Si verò omnes corpus sumus Christi, singuli

Vtilitates communis vitæ.

1. Cor. 13.

Ecclef. 4.

Rom. 12.

singuli autem alterutrum membra: per consonantiam velut in vnius corporis compage, in spiritu sancto aptari & coniungi debemus adinuicem. Quod si vnusquisque nostrûm solitariam eligat vitam, scilicet, non tali aliqua causa vel ratione, quæ Deo sit placita, vel ad communem cæterorum pertineat dispensationem, sed propriæ voluntati & passioni satisfaciens: quomodo possumus vicissim adimplere, & integram assignare membrorum ad se inuicem consonantiam? Iste enim talis neque cum gaudentibus gaudet, neque cum flentibus flet: quoniam separatus & diuisus à cæteris, neque cognoscere quidem necessitates proximorum poterit. Tum deinde nec sufficere potest vnus ad suscipienda omnia dona Spiritus sancti: quia secundùm vniuscuiusque mensuram fidei, & donorum spiritualium distributio celebratur: vt id quod per partes vnicuique distributum est, rursum tanquam membrum ad ædificationem vnius corporis coëat & conspiret. Alij autem datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij fides, alij prophetia, alij gratia curationum, & cætera: quæ singula vtique non tam pro se vnusquisque, quam pro alijs suscipit à Spiritu sancto: ideò & necesse est vniuscuiusque gratiam, quam susceperit à spiritu Dei, in commune prodesse. Accidit autem, vt is qui remotus viuit & separatus, vnamquanque suscipiat gratiam, & hanc ipsam inutilem faciat, dum nihil per eam operatur, sed fodit eam in semetipso: quod cuius & quanti sit periculi, nostis omnes qui legitis Euangelium. Si autem cæteris communicat gratiam, & ea ipsa perfruitur, quam ipse suscipit: & multiplicatur in eo, dum communicatur cæteris, & ipse nihilominus fruitur gratia reliquorum. Habet autem & alia quamplurima bona communis vita ista sanctorum: quæ non est possibile nunc omnia dinumerare. Iterum interim, vt diximus, ad conseruanda Spiritus sancti dona, commodior est multò quam si degamus in solitudine. Sed aduersus insidias inimici, quæ extrinsecus inferuntur, multò cautior est & vtilior societas plurimorum: vt facilius suscitetur è somno, si quis fortè dormierit somnum illum, qui ducit ad mortem. Sed & delinquenti delictum suum facilius apparebit, quum à pluribus vel arguatur, vel notetur: secundum quod & Apostolus dicit: Sufficit ei qui eiusmodi est, obiurgatio hæc quæ fit à pluribus. Sed & in oratione non paruum emolumentum à pluribus nascitur, cum consensu & vnitate orationibus: vt ex multorum personis, per gratiam quæ in nobis est, gratia referatur. Sed & interdum periculo proxima est vita solitaria. Primùm quidē illi periculo subiacet, quod certè grauissimum est, in quo sibi placet: & neminem habens qui possit probare opus suum, videbitur sibi ad summam perfectionem venisse. Tum deinde sine vllo exercitio legens, neque sibi abundet vitij, neque quid virtutis desit, agnoscit: neque discretionem habere poterit in operum qualitate, pro eo quod operandi materia omnis exclusa sit. In quo enim humilitatem suam probare poterit, neminem habens cui se humilem exhibeat. In quo enim misericordiam demonstrabit, totius consortij & societatis alienus? Ad patientiam verò quomodo seipsum exercebit, nullum habens qui videatur eius voluntatibus obuiare? Si quis autem dicat, sufficere sibi scripturæ doctrinam & Apostolica præcepta, ad emendationem vitæ formata: simile mihi videtur aliquid facere his, qui semper fabrile artificium discunt, nunquam tamen faciunt opus: vel his qui instructorum semper arte docentur, nunquam tamen ædificandæ domus operam dabunt. Ecce enim Dominus non æstimauit sibi sufficere solam verbi doctrinam, sed opere ipso voluit nobis tradere humilitatis exemplum, quum præcinctus linteo, lauit pedes discipulorum suorum. Tu ergò cuius pedes lauabis? quem curabis officijs? cuius inferior aut vltimus eris, quum solus viuas? Sed & illud quod di-

Iniusta causa solitudinis appetendæ.

Rom. 12.

1. Cor. 12.

Vniuscuiusque gratia debet in communi prodesse.

Multiplicatur communicata gratia.

2. Cor. 2.

Orantium vnitas multum valet.

Vitæ solitariæ pericula.

Ioan. 13.

Psal. 132.

citur, bonum & iocundum habitare fratres in vnum: quod vnguento pontificiali, in barbam descendenti, Spiritus sanctus comparauit, quomodo in solitaria vita complebitur? Stadium namque est quoddam, Apostolico præcepto ad emendationem morum vitæque formatum: in quo per virtutis exercitium proficitur, in quo meditatio diuinorum mandatorum effulget & clarescit: amplius hæc communis habitatio inter se vnanimorum fratrum, habens in se illam similitudinem & exemplum, quod in Actibus Apostolorum refert de Sanctis scriptura diuina: quia omnes credentes erant in vnum, & habebant omnia communia.

Vita communis stadio similis.

Actor. 4.

QVOMODO RENVNCIANDVM SIT *seculo. Caput V.*

INTERROGATIO.

SI oportet primò renunciare omnibus, & ita venire ad hanc vitam vel conuersionem, quæ secundum Deum est, Domino Saluatore nostro Iesu Christo dicente: Si quis venit ad me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et iterum: Qui non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.

Matth. 16. Luc. 14.

RESPONSIO.

QVi ad hoc opus venit, vt Deum sequatur, etiam semetipsum neget & tollat crucem suam: certum est autem, quia & ante iam Zabulon renunciauit, & operibus eius. Quod tamen non ab his, qui in profectu vitæ sunt, vel qui iam ad perfectionem tendunt, sed ab his, qui prima statim confessione initiantur, fieri solet. In hoc autem renunciat, sicut superius diximus, etiam sibi homo, id est, primæ consuetudini vel vitæ suæ. Renunciat autem & moribus vel delectationibus seculi huius: sed & consanguinitati corporali, maximè ei quæ impedire eius propositum potest: & parentes quidem eos, qui se in Christo genuerunt, magis putabit. Fratres autem eos qui eundem adoptionis spiritum acceperunt: possessiones verò omnes à se ducet alienas. Et vt breuiter dicam hic cui pro Christo omnis mundus crucifixus est, & ipse mundo: quomodo potest seruus effici cogitationum & solitudinum mundi, quùm Dominus iubeat etiam animam suam esse abnegandam pro se? Perfecta itaque abrenunciatio in eo est: vt passionibus proprijs careat, dum adhuc in corpore est. Sed hæc incipit agere ab his primò, quæ extrinsecus sunt, id est, à passionibus, & inani gloria, & si qua sunt similia, vt ab his primo efficiatur extraneus. Et hoc est, quod nos docuerunt Apostoli Iacobus & Ioannes, qui reliquerunt patrem suum Zebedæum, & nauem ipsam in qua erant. Sed et Matthæus relinquens vectigal, & exurgens, ac sequens Dominum qui non solum lucra reliquerat vectigalium, sed & periculum contempserat: quod vtique poterat euenire à principibus seculi, pro eo quod rationes vectigalium imperfectas atque incompositas reliquisset. Ita autem cupiditate sequendi Dominum ductus est, vt nullum prorsus huius vitæ respectum vel cogitationem sibimet reseruaret. Quòd autem neque ad affectus parentum, sibi aduersantur Dominicis præceptis: neque ad vllam aliquam humanam delectationem oporteat aliquem respicere, & per hoc ab eo, quod proposuit, impediri: Dominus nos docet, dicens: Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem suam: aut vxorem, aut filios, aut fratres, aut sorores, insuper & animam suam, non potest meus discipulus esse: quod est simile illi quod dixit, vt deneget quis seipsum.

Renunciare seculo quid.

Galat. 6.

Luc. 14.

Matth. 9.

Luc. 14.

QVIBVS DEBEAMVS NOSTRA *relinquere. Caput* VI.

INTERROGATIO.

SI oportet eum, qui seruis Dei sociari vult, relinquere indifferenter propinquis suis portionem facultatum suarum, Domino dicente: Vade & vende omnia bona tua, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo: & veni, sequere me. Et iterum: Vendite omnia quæ habetis, & date eleemosynam. Luc. 18. Luc. 12.

RESPONSIO.

ARbitror quidem, quòd is qui accedit ad Dei seruitium, non debeat contendere, & cuilibet relinquere ea quæ sibi competunt: sed tentet omnia, si fieri potest, cum summa diligentia assumpta tanquam ea quæ iam Deo consecrata sunt, quantùm fieri potest, rationabiliter dispensare: sciens quia non est absque periculo, in opere Dei agere negligenter. Si verò propinqui eius vel parentes contra fidem veniant, debet rursum reminisci Domini, dicentis: Quia non est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut parentes, aut vxorem, aut filios, aut agros, propter me & propter Euangelium: qui non recipiat centuplum in præsenti tempore, & in futuro vitam æternam. Verumtamen oportet eum his, qui sibi quæ sua sunt denegant & resistunt, & desidem faciunt, pronuntiare & testari, quia sacrilegij crimen incurrunt, secundum mandatum Domini, dicentis: Quòd si peccauerit in te frater tuus, vade & argue eum & reliqua. Iudicium verò experiri de his apud Iudices seculi, abnuit religionis authoritas per id, quod dixit Apostolus: Audet quis vestrûm, negocium habens aduersus alium, iudicari apud iniustos, & non apud sanctos? & rursum, quia iam quidem omnino delictum est in vobis, quia iudicia habetis inter vos.

Ierem. 48. Matth. 19. Matth. 18. Religiosi iudicia secularia vitare debent. 1. Cor. 6.

QVI DEBEANT SVSCIPI, ET QVO*modo probentur venientes. Cap.* VII.

INTERROGATIO.

SI oportet nos omnes, qui veniunt suscipere cum probatione: & qualis ista debet esse probatio, quùm Dei clementia omnes vocet per illam prædicationem, qua dicit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego vos reficiam? Matth. 11.

RESPONSIO.

NOn est absque discrimine, abijcere quempiam venientem ad nos. Verumtamen immundis (vt aiunt) pedibus non indulgendum est, intrare quempiam in sanctam doctrinam: sed sicut Dominus noster Iesus Christus iuuenem illum, qui ad se venerat, interrogauit de priori vita sua: & quum audisset, quia rectè transacta est: quod deerat ei, præcepit adimplere, & ita demùm iussit eum sequi se: ita etiam oportet nos inquirere de præterita vita, & de conuersatione ne forrè simulata quis mente & fallaci animo accedat ad nos. Quòd ita demum dinoscitur, si facilè omnem laborem corporis, qui iniungitur, ferat: & ad castigationem vitæ pronus inclinatur: vel si etiam delictum aliquod suum, quum interrogatus fuerit, nequaquam pronunciare confunditur, & medelam delicti, quæ adhibita fuerit, gratanter assumat: & si ad omnem humilitatem Luc. 18.

absque verecundia inclinatur, ac vilioribus & abiectioribus artificijs si ita ratio poposcerit, tradi se non aspernatur. Quum ergo ex his singulis documentis fuerit comprobatus & firma mente & stabili consilio promptus animo sit, tunc eum suscipi oportet. Prius autem quàm corpori fraternitatis inseratur, oportet ei iniungi quædam laboriosa opera, & quæ videantur habere opprobria à secularibus. Et obseruari oportet, si hæc libenter ac fiducialiter expleat, nec confusionem eorum grauiter ferat: vel etiam, si in labore piger inueniatur, aut promptus.

QVAE AETAS DEI SERVITIO *opportuna sit.* *Caput* VIII.

INTERROGATIO.

EX qua ætate oportet nos ipsos offerre Deo, vel virginitatis professionem, quando oportet firmam & stabilem iudicare, dicente Domino: Sinite infantes venire ad me. Et Apostolo Paulo collaudante eum, qui ab infantia sua sacras literas didicisset: & rursum præcipiente edoceri filios in doctrina & correptione Domini.

Luc. 18. 2. Tim. 3. 1. Tim. 3.

RESPONSIO.

OMne tempus primæ ætatis opportunum esse dicimus ad suscipiendam eruditionem & timorem Domini. Firma tamen erit professio virginitatis, ex quo adulta iam ætas esse cœperit, & ea quæ solet nuptijs apta deputari: oportet tamen infantes, voluntate & consensu parentum, imò ab ipsis parentibus oblatos, sub testimonio plurimorum suscipi, vt omnis occasio maledicti gratia excludatur hominum plurimorum. Adhibere autem oportet eis summam diligentiam, quo possint ad omne virtutis exercitium probabiliter instituti, tam verbo quàm intellectu & opere. Quicquid autem in tenero quis & paruo inseruerit, firmius & tenacius in posterum conseruauit. Iniungenda est ergo infantium cura his qui ante omnia in veritate patientiæ documenta sui probabiliter præbuerunt: qui possint pro merito delicti & æquitatis singulis quibusque etiam correptionis adhibere mensuram: & qui seruent eos, primò omnium à sermonibus ociosis & ab iracundia atque incitamentis gulæ, & à cunctis indecentibus atque inordinatis motibus. Si verò cum ætatis augmento nullus in eis deprehenditur profectus industriæ, sed vaga mens & animus cassus ac tumens etiã post instituta probabilia infructuosus permanserit: huiuscemodi abijci oportet, & maximè quum iuuenilis feruor rudem lacessit ætatem. Eorum verò, qui ætate iam robusta accedunt ad seruitium Dei, oportet inquirere (vt diximus) qualitatẽ vitæ prꝫteritꝫ: & sufficere etiam hoc ipsum, si satis instanter hoc expetunt, & si verum & ardens desiderium est eorum erga opus Dei. Huiuscemodi verò documenta fieri oportet, valdè prudenter ab his qui discutere potuerint & probare. Quum autem fuerint suscepti, si fortè propositum suum transgressi fuerint: nec videre oportet eos amplius, tanquam eos qui in Deum deliquerunt, & professionis suæ pactum transgressi sunt, docente sacro eloquio: Et si peccauerit homo in hominẽ, orabunt pro ipso ad Dominum: Si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo?

Infantium institutor qualis esse debeat.

A quibus coercendi sint iuniores.

1. Reg. 2.

DE CONTINENTIA SERVANDA, ET *modo seruandi.* *Caput* IX.

INTERROGATIO.

SI oportet eũ, qui se piꝫ ac religiosæ vitꝫ dederit, etiã continentiã obseruare?

RESPON-

RESPONSIO.

QVia in omnibus necessaria sit continentia, manifestũ est. Primò omnium ex eo, quòd Apostolus Paulus inter fructus Spiritus sancti etiam continentiam nominat: tum deinde & immaculatum ministerium per hanc seruari posse designat, quùm dicit: In laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate. Et alibi: In labore & fatigatione, in ieiunijs multis, in fame & siti, in vigilijs frequenter. Et iterum, omnis qui in agone contendit, ab omnibus continens. Et rursum: Macero corpus meum, & seruituti subijcio, quod vtique non aliter, quàm per continentiam, videtur impleri. Et iuuentutis tumor ac feruor ætatis, velut freno quodam restringi ac reprimi per solam continentiam potest. Non enim expediunt stulto delitiæ, secundùm Salomonem: Et carnis curam, inquit Apostolus, ne feceritis in desiderijs. Et iterum: Vidua quæ in delitijs est, viuens mortua est. Sed & exemplum id diuitis, viuentis in delitijs, necessariam nobis ostendit esse continentiam: ne fortè & nos audiamus, quod audiuit & diues: quia consecutus est bona in vita sua. Quomodo autem incontinentia periculosa sit, etiam Apostolus edocet: quùm etiam propriè illis ascribit, quos recedere à Deo dicit. Ait enim: In nouissimis autem diebus instabunt tempora periculosa: erunt enim homines seipsos amantes. Et quum plura malitiæ genera enumerasset, ad vltimum posuit commessores, incontinentes, immites. Sed Esau malorum suorum quasi fomitem quendam habuit incontinentiam, qui pro vno cibo vendidit primitiua sua. Sed & prima illa præuaricatio non aliunde homini, nisi per incontinentiam accidit. Omnis verò sanctorum vita, atque ipsius Domini in carne positi præsentia, quæ nobis alia, nisi continentiæ, proponit exempla? Moyses quidem, dum continuato quadraginta dierum ieiunio, semper adstitisse indefessus dicitur Deo, & meruisse legis auxilium humano generi deferre. Helias quoque visionis Dei tunc dicitur dignus effectus, cum & ipse simili spatio temporum continuisse à cibo perscribitur. Sed & Daniel & trium puerorum meritum apud Deum, quo de omnibus inimicis suis, & de ipso Tyranno triumphum fecerunt, non aliunde nisi per continentiam venit: Ioannis autem omnis vita, continentia fuit. Ab hac etiam Dominus manifestationis suæ initia patefecit: Continentiam autem dicimus, non quod à cibo penitus abstinendum sit: hoc est enim, violenter vitam dissoluere: sed ea quæ vitæ vsus non superfluus, sed necessarius, constat. Quum refugimus quod suaue est, & explemus ea quæ sola corporis necessitas poscit: & vt breuiter dicam, omnia quæ passibilem concupiscentiam reliquerunt, ab his abstinere, virtus est continentiæ. Et ideo non solùm erga cibi libidinem, continentiæ virtus agnoscitur: sed & quum ab omnibus, in quibus delectamur quidem corpore, sed & in anima lædimur abstinemus. Verus ergo continens est, qui nec gloriam humanam desiderat: sed & à vitijs se continet, & ab ira, & à tristitia, & ab omnibus, quæ occupatas tenere consueuerunt ineruditas mentes & incautas. Penè autem in omnibus mandatis Dei inuenimus, quod vnum alteri cohæret: & separatum ab alio compleri impossibile est. Id tamen, præcipuè in hac ipsa continentia deprehenditur. Quoniam quidem humilis ille iudicabitur, qui se à superbia continet. Et ille qui renunciat omnibus facultatibus suis, & secundum Euangelium vendit sua omnia & diuidit: iste sine dubio continet se à pecuniæ desiderio. Sed & mansuetus ille est, qui iram continet, & furorem cohibet. Iam vero vagos oculos, visum, & auris auditum, & intemperantiam vitæ,

Gal. 5. 2. Cor. 6. 2. Cor. 11. 1. Cor. 9. Feruor ætatis vt reprimatur. Prou. 18. Rom. 3. 1. Tim. 5. Luc. 16. Periculosa incontinentia. 2. Tim. 3. Gen. 25. Gen. 3. Exod. 24. Deut. 9. 3 Reg. 19. Dan. 1. Matt. 3 & 4. Vera continentia quæ. Mandata Dei cohærent inuicem. Luc. 18.

quid aliud, quàm continentia, moderatur & cohibet? Sed & intemperatum risum continentia coërcet. Sicut incontinentiæ signum est, inordinatis & incompositis moribus agere, sic & in risu: quum itaque subridendo tantummodo lætitiam mentis oporteat indicari, indecorum autem est, crepitantem cum sonitu eleuare risum: quod certum est, per incontinentiam mentis accidere solere etiam inuitis: quæ res grauitatem & constantiam animi emollire ac resoluere consueuit. Vnde Salomon: Risum, inquit, dixi amentiam: & sicut vox spinarum sub olla, ita risus stultorum. Et iterum: Stultus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens, vix tacitè ridebit. Ostendit autem Dominus in semetipso necessarias quidem carnis se habuisse passiones, id est, quæ virtuti testimonium ferrent, velut laborem, & fletum, ac tristitiam. Nusquam autem inuenitur etiam risu vsus, quantum ad historiam pertinet Euangelij: sed & deflere magis inuenitur eos qui rident, dicens: Væ vobis qui ridetis, quia flebitis. Nec sanè seducere nos debet similitudo nominis, risus. Mos nanque est scripturæ, interdum lætitiam animæ, & affectum quendam lætiorem, risum nominare: Sicut ibi Sara, risum, inquit, mihi fecit Deus. Et ipse Dominus: Beati qui nunc flent, quia ridebunt. Et in Iob quid dictum est? Os autem veracium implebitur risu. Hæc omnia nomina pro gaudio animæ accipiuntur. Qui ergò liber est ab omni passione, & nihil per incitamenta libidinum gerit, sed continenter ac sobriè aduersus omne quod potest lædere nititur: hic perfe- fectè continens dicitur, quia sine dubio per hoc alienus inuenitur ab omni genere peccati. Libido nanque est totius mali muscipula, & per hanc omnes decipimur ad peccatum: per quam qui non resoluitur, neque inclinatur ab ea, omne ex se peccati pessimum germen excidit.

Incontinentiæ signum.
Eccle. 2. & 7.
Eccle. 21.
Luc. 6.
Risus quid in scriptura.
Gen. 21.
Luc. 6.
Iob. 8.
Continens perfectè quis.
Libido fomes peccati.

DE MENSVRA CONTINENTIAE.
Caput X.

INTERROGATIO.

QVAE est mensura continentiæ?

RESPONSIO.

QVantum spectat ad vitia & passiones, penitus abstinere, nec vnquam superari. Quantum autem ad cibos, prout vsus deposcit, vel ætas, vel labor, vel robur corporis, vel commoditas est: ita etiam & modus & qualitas temperabitur cibi. Neque enim fieri potest, omnes fratres vnum ordinem ac modum vel regulam custodire. Hi verò qui sani sunt possunt omnes eandem mensuram tenere in abstinentia. Immutari autem oportet per singulos, in quibus causa aliqua diuersitatis existit, prouidentia ac prouisione eorum, quibus dispensandi cura hæc permissa est. Neque per singula sermonem complecti possumus, sed ea tantùm comprehendimus, quæ ad communem vel generalem pertinent institutionem. Solatia verò in cibis incommodorum, vel eorum qui iam fessi sunt ex opere continentiæ suæ, vel alijs quibúsque laboribus, quos pro religione pertulerunt: ij qui præsunt, secundũ quod res & ratio deposcit, adhibebunt. Neque enim tempus reficiendi omnibus idem statui potest, neque modus cibi, neque qualitas: sed profectus iste vnus sit omnibus vt non vsque ad satietatem persistamus in edendo. Repleri enim ventrem, & grauari ex cibo, valde inutile est etiam corpori ad omne tempus. Tum deinde, quia & grauatur in somnum: & quia etiam lædi ex his facilè potest. Sed ne suauia

Continentia vitiorum & ciborum.
Cibus nimius nocet corpori.

quidem

quidem in fame ciborum sectanda sunt: sed sufficit vsum explere viuendi, refutata luxuria. Si enim libidini seruiamus, nil aliud est, quàm Deum facere ventrem nostrum. Quoniam quidem corpus humanum semper exolescit & defluit, idcirco & repleri indiget, & reformari: propter quod & naturale est cibi desiderium id, quod secundum rectam rationem vsus ipse ad reparationem poscit eorum, quæ exinanita fuerint & assumpta tam aridi, quàm etiam humidi alimenti. Si quid ergo id est, quod potest vel breuius, vt facilius explere hanc necessitatem corporis in cibis, id potius eligendum est. Sed & hoc, opinor, ostendit Dominus quum esurientes reficit in deserto: quia cum vtique maiore miraculo copiosiores eis cibos parare posset, nihil horum fecit, sed simplicem eis exhibuit victum. Et secundùm Ioannem, qui panes hordeaceos & pisciculos apponit duos, de potu quidem nec mentio vlla fuit. Ex quo id sine dubio designatur, quòd omnibus sufficiens esse possit aquæ vsus & pernecessarius: nisi fortè aliquis per infirmitatem corporis ex hoc lædi videatur, quum sine dubio secundùm consilium Apostoli Pauli, ad Timotheum scribentis, cauendum est quod nocet. Sed & quæ manifestam inferunt noxam corpori, deuitanda sunt. Absurdum enim videtur, propter sustentationem corporis cibum sumere, & rursum per ipsum corpori inferre perniciem, & inutile id reddere ad ministerium mandatorum Dei. Oportet tamen omnino vt illis cibis, qui & facilius, & vilius comparantur: vt ne occasione abstinentiæ inueniamur preciosiora quæ & difficiliora sectari, dum suauitate condimentorum, viles natura cibos in delicatum saporem conamur extollere: sed siquidem quod in vnaquaque prouincia facilius, & vilius comparatur, & quod in vsu omnium communiter habetur, hoc ad vsus nostros oportet assumi: & ea tantummodo deferentes, inferentesque, quæ ad vitam pernecessaria sunt: id est, oleum, & alia huiuscemodi, vel si qua etiam ad infirmantium solamen adhibentur.

Appetitus cibi est naturalis.

Mar. 8. Ioan. 6.

1. Tim. 5.

Vilitas cibi spectanda.

Vsus communis amandus.

DE LOCO IN CONVIVIO *eligendo.* *Caput* XI.

INTERROGATIO.

QVomodo oportet nos obseruare circa cathedras & accubita, quum tempus poposcerit: quoniam præceptum Domini habemus, qui nos in omnibus instituit ad humilitatem, in quo etiam de hoc pronunciat: vt si ad conuiuium eamus discumbendi locum nouissimum requiramus, & non occupemus locum priorem.

Luc. 14.

RESPONSIO.

ILlud oportet nos obseruare, quia vbi omnes eodem prospectu ac proposito conuenimus, maximè si in multis ac maioribus humilitatis nostræ documenta iam dedimus: cupere quidem præuenire vnumquenque inferiorem locum secundum Domini mandatum condecens est: sed rursum, si res ad contentionem veniat de hoc, & vnus alium detrudere de loco inferiori conetur, valde est improbabile. Causa enim ex hoc perturbationis & inquietudinis nascitur, si incipiat nemo alteri cedere. Et si per hoc certamina moueantur, simile erit tanquam de primatibus contendatur. Propter quod oportet etiam in hoc consideratius præuidere: vel quid vnicuique nostrûm competit, vel certè indulgere ei, cui cura commissa est: & in cæteris, & in recumbendo ordinem custodire, & obtemperare: & vt impleatur in nobis quod dictum est: Omnia vestra honestè & secundum ordinem fiant.

1. Cor. 14.

DE VESTIMENTIS VEL CALceamentis. Caput XII.

INTERROGATIO.

QVis est dignus vel decens habitus Christianus?

RESPONSIO.

QVoniam in superioribus sermo humilitatem docuit esse necessariam, vult ergo, qui religiosè ac piè viuere cupit, in omnibus humilitatem ac simplicitatem requirat, id est de ea quæ paruo sumptu acquiruntur. Id obseruandum puto in corporalibus vsibus, per quod occasiones nobis maiorum occupationum minime fiant. Hoc ergo etiam in obseruatione indumentorum custodiendum puto. Si enim nobis studium habendum est, omnium esse nouissimos: certum est & indumentis omnium nouissimos deputare nos debere. Nam si hi qui gloriam sibi ex indumentorum splendore conquirunt, satagunt, quum preciosis & magnificis vestibus videantur induti ita consequens, eum, qui de vltimis & nouissimis, id est per nimiam humilitatem placere studet, eligere debere hoc, in quo omnium nouissimus & vltimus appareat: sicut ille qui è contrario est, de summis & preciosis videri clarius & nobilius gestit. Si enim in publica cœna arguuntur Corinthij, quòd per suam abundantiam confundant eos qui non habent: certum est, quia in hoc simplici & communi omnium indumento, qui ad communem habitum vel vsum pertinet, si alter altero præferatur habitus, vel preciosior inueniatur, ex ipsa comparatione confundimus non habentes. Sufficienter quoque Apostolus in huiuscemodi vsibus breui sermone regulam posuit dicens: Habentes autem victum ac vestitum, his contenti simus. Ostendit indumento solo, quo contegamur, indigere nos, & non varietate aliqua vestis, & ornamento eius ac decore iactari: quæ vtique postmodum introducta sunt humanæ vitæ artificijs luxuriæ ingenio conquisita. Sed & primus ille indumenti vsus hæc eadem indicat, quum dicitur, Deum fecisse primis hominibus pelliceas tunicas. Sufficiebat enim ad confusionem regendam huiuscemodi indumenti vsus. Verùm quoniam nobis profectus in indumentis etiam calefieri & foueri necessarius videtur, ad vtrunque vsus ipse temperetur, quò & cooperiri nuditas videatur, & vis frigoris, vel omne quod extrinsecus lædit, arceri. Sed quoniam in his ipsis alia quidem sunt meliora, alia inferiora, consequens est ea eligere, quæ nobis vsum exhibeant longiorem: ita tamen, quòd in nullo lædatur regula voluntariæ paupertatis, id est ne alia quidem nobis sint vestimenta ad procedendum parata, & alia ad vsum domesticum: & rursum alia ad aliquod tempus, vel alia in nocte, alia in die. Sed propter vnum illud ipsum tale esse indumentum, quod nobis sufficiat ad omnia: vt in die honestum videatur indumentum, & in nocte expleat necessitatem. Ex hoc enim fiet, vt & habitus noster communis & similis, atque vnius formæ sit omnium, & Christianum etiam visio ipsa designet. Ea enim quæ vno prospectu ac proposito geruntur, similia, imò eadem esse omnibus debent. Vtile est autem, etiam ex ipsa proprietate vestis aut habitus intelligi vnumquenque, & professionem eius agnosci in ea vita, qua secundum Deum viuit, vt sciat sibi etiam actus similes esse debere: & ad eos qui nos vident, secundum habitum nostrum æquales & in actibus apparere debere. Non similiter enim turpe est in quolibet alio, si inhonestè quid agat, sicut in his, qui vitam sobriam etiam ipso habitu profitentur. Si enim quis videat in triuio aliquem hominem cæden

[Margin notes: 1.Cor.11. — 1.Tim.6. — Vestimentorũ luxuriã damnat. — Gen.3. — Breuis regula de vestitu. — Debent habitus moresq; cõuenire pariter.]

tem alium, aut vapulantem publicè, vel turpiter proclamantem, aut in tabernis alijsq; locis vitam cum dedecore ducentem: nec obseruabit quidem faciliè huiuscemodi hominem vel notabit, sciens eum consequenter in reliqua vita sua agere. Si verò eum qui religiosam vitam profitetur, videat quis paruum, vel aliquid contra, quàm condecet facere: obseruant omnes & increpant, & ad religionis opprobrium ducunt. Itaq; velut pædagogus quis est infirmioribus habitus iste religiosior, vt etiam inuitos eos ab opere inhonesto indecentiq; custodiat. Deinde & Apostolus Episcopum ordinatum esse designat: quæ res ad habitum magistri reuocatur. Sed & de mulieribus dicit, in habitu ordinato eas esse debere. Ordinatus autem habitus Christiani esse dicitur is, qui secundum propositum ac professionem eius aptus intelligitur. Sicut enim est proprium aliquod militi in habitu vestimenti: & alius est habitus senatoris, ex quo præcipuè intelligitur vel iste qui senator est, vel iste quia miles est: ita etiam Christianus habere aliquid proprium etiam ex ordinatione indumenti ipsius debet. Sed & de calceamentis eadem ratio obseruabitur, quod simplex est & parcius, & aptum proposito & vsibus sufficiens, id assumatur. Zonæ quoq; vsum ostendunt necessarium esse etiam qui præcesserunt nos: sancti Ioannis zona pelliceа constringere lumbos eius dicitur: & Helias antea quasi quiddam proprij habitus ipsius designatur quum dicitur: vir hirsutus & zonam pelliceam circa lumbos habens. Sed & Petrus zona vsus ostenditur, sicut ex verbis Angeli, quæ ad eum dicta sunt, recognoscimus: Accingere, inquit, & calcea te caligas tuas. Sed & B. Paulus vsus zona ostenditur per Agabi prophetiam, dicentis: Virum, cuius est zona hæc, sic alligabunt in Hierusalem. Sed & Iob audiuit à Domino: Accinge sicut vir lumbos tuos. Virtutis nanq; cuiusdam, & prompti ad opera animi signum videtur esse vsus cinguli. Sed & discipuli Domini vsi videntur eadem ex more quibus prohibebatur, ne pecuniam haberent in zonis suis. Re vera enim necessarium videtur, eum, qui manuum opere vti in aliquo debet, succinctum esse, & in omnibus præparatum, ac sine vllo inueniri impedimento ad omne boni operis ministerium: vnde cingulo indiget, vt vel colligata circa corpus sit tunica Christiani, & quæ magis confouere possit, quum vndiq; constricta sit sic: vel non impediri ad omnem rem quam agere parat. De numero autem indumentorum nihil possumus dicere, quum manifesta definitione perscriptum sit: in quo dicit, qui habet duas tunicas, det non habenti: ex quo sine dubio, plures habere illicitum est. Quibus ergo habere duas tunicas non licet, his quomodo aliquid de diuersitate indumentorum præcipi potest?

Ordinatus habitus Christiani.

De zona & ceamentis. Matth. 3.

3. Reg. 1.

Act. 12. Act. 21. Iob. 38.

Vsus zonæ apud veteres. Matth. 10.

Contra variam vestimentorū su, pellectilē. Luc. 3.

DE EO QVOD NON DEBEAMVS *nostro sensu ambulare* Capur XIII.

INTRRROGATIO.

SI licet alicui ex proprio dicere, quod sibi videtur bonum, absq; testimonijs Scripturarum, Domino nostro Iesu dicente de spiritu sancto: Non enim loquietur à se, sed quæcunq; audierit, hæc loquetur. De seipso autem: Non potest filius à seipso facere quicquam. Et iterum: Ego à meipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse dedit mandatū, quid dicam & quid loquar: & scio quia mandatum eius vita æterna est. Quæ ergo loquor, sicut dixit mihi Pater, ita loquor.

Ioan. 16. Ioan. 5. Ioan. 12.

RESPONSIO.

QVis potest in tantum temeritatis progredi, vt audeat à se quicquã loqui, vel cogitare? Imò vero sciendum est, quia omnes duce itineris indigemus Spiritu sancto, vt ipse nos dirigat in via veritatis, & in cogitatione, & in verbis, & in actibus. Cæcus est enim, & in tenebris degit omnis, qui est absque sole iustitiæ: qui est Dominus noster Iesus Christus, cuius mandatis velut
Psal. 18. radijs illuminamur. Mandatum enim Domini lucidum, inquit, illuminans oculos. Quia ergo in omnibus negotijs, quæ inter nos versantur, vel verbis, quædam quidem per mandatum Dei in diuinis scripturis distinguuntur, quædam
Nihil oportet scripturæ addere vel detrahere. verò reticentur: de his quidem quæ scripta sunt, nulla prorsus licentia permittitur cuiquam vel admittere quod prohibitum est vel omittere quod præceptum est: quum ipse Dominus ita præcepit, dicens: Et custodi verbum hoc,
Deut. 4. & 14. quod ego mando tibi hodie: non adijcies ad illud, neque auferes ab eo. Sed & terribilis quædam expectatio iudicij, & ignis zeli, qui consumpturus est aduersarios, & eos qui ausi sunt tale aliquid operari. De his verò quæ scriptura reticuit, regulam nobis Apostolus posuit, dicens euidenter: Omnia mihi licent,
1. Cor. 6. sed non omnia ædificant: Omnia licent, sed non omnia expediunt. Nemo quod suum est, quærat: sed quod alterius. Itaque omnimodo, quæ nobis licita sunt, sed quæ ædificant proximos, agere debemus: & non nobis placere, sed proximis ad ædificationem. Scriptum est enim: Subiecti inuicem in timore
Ephes. 5. Luc. 22. Christi. Sed & rursum Dominus ait: Si quis vult in vobis esse maior, fiat omnium, nouissimus & omnium seruus. Quod vtique qui implere vult, amputat sibi proprias voluntates, secundum imitationem ipsius Domini dicentis; Descendi de cœlo, non vt facerem voluntatem meam: sed voluntatem eius, qui misit me, patris. Et iterum præcepit Dominus: Si quis angariauerit te mille passus, vade cum illo alia duo.

DE OBEDIENTIA, QVIBVS OBEDIRE OPORTEAT. Cap. XIIII.

INTERROGATIO.

SI oportet omnibus vel quibuscunque obaudire?

RESPONSIO.

Exod. 18. HOrum quidem qui imperant, differentia vel diuersitas nõ debet impedire obedientium propositum: quia neque Moyses intemperans extitit socero suo Iethro, quum vtilia moneret & iusta. Commonitionum sanè non parua
Admonitionũ diuersitas & quibus obediendum. est diuersitas. Aliæ nanque contraria videntur esse mandatis Dei: aliæ verò interrumpere mandatum vel contaminare videntur: aliæ verò ad explendum id atque ædificandum veniunt. Necessarium est ergo meminisse Apostolici
1. Thess. 5. 2. Cor. 10. præcepti dicentis: Prophetias nolite spernere: Omnia autem probate quod bonum est tenete: ab omni specie mala abstinete vos. Et iterum: Cogitantes, purgantes, vel destruentes omnem altitudinem, extollentem se aduersus scientiam Dei, & captiuantes omnem intellectum ad obediendum Christo. Si quid ergo est, quod conueniat cum mandato Dei, & animæ expediat, & hoc nobis ab aliquo fuerit imperatum: velut voluntatem Domini promptè & li-
Ephes. 4. benter debemus accipere, & explere quod dictum est, obtemperantes inuicem in charitate Christi. Si autem contrarium aliquid mandatis Christi, vel

quod corrumpere videatur aut contaminare, iubemur ab aliquo facere, tempus est nos dicere: Obtemperare oportet Deo magis quàm hominibus. Et rursum meminisse Domini dicentis: Alieni autem vocem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia nesciunt vocem alienorum. Sed & sancti Apostoli meminisse debemus, qui ad cautelam nostram ausus est Angelis quidem parcere, dicens: Etiamsi nos aut Angelus de cœlo euangelizet præterquam euangelizauimus vobis, anathema sit. Ex quo docemur, etiamsi nobis valdè sit aliquis charus, si magnificus habeatur, & in admiratione sit positus, qui prohibet nos facere, quod à Domino præceptum est: vel rursum imperat facere, quod Dominus fieri prohibuit, execrabilis debet esse, qui eiusmodi est, omnibus qui diligunt Deum. Acto.5. Ioan.10. Gal.1.

DE AFFECTV, QVO OBEDIRE *debemus.* *Caput* XV.

INTERROGATIO.

QVali affectu seruire debet, qui seruit Deo? & ipse affectus quid est?

RESPONSIO.

AFfectum bonum vel animum illum esse ego arbitror, quum desiderium vehemens & inexplebile atque immobile inest nobis placendi Deo. Impletur autem iste affectus scientia, per quam intueri & respicere possumus magnificentiam gloriæ Dei, & per cogitationes pias ac puras, & per memoriam eorum bonorum, quæ à Deo nobis condita sunt, ex quorum recordatione venit animæ dilectio Domini nostri Iesu Christi, vt eum diligat ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex tota mente sua, secundum illum qui dicebat: Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. Cum hoc ergo tali affectu seruire oportet Domino, sicut ab Apostolo dictum est: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Psalm.41. Rom.8.

DE EO QVI PRAEESSE HABET, QVAlis debeat esse. *Caput* XVI.

INTERROGATIO.

QVid sentire debet de se is, qui præest, in quibus præcipit vel imperat?

RESPONSIO.

APud Deum quidem, sicut minister Christi & dispensator ministeriorum Dei, timens ne præter voluntatem Dei vel præter quod in sanctis scripturis euidenter præcipitur, vel dicat aliquid, vel imperet: & inueniatur tanquam falsus Christi testis, aut sacrilegus, vel introducens aliquid alienum à doctrina Dei, vel certè subrelinquens & præteriens aliquid eorum quæ Deo placita sunt. Ad fratres autem esse debet tanquam si nutrix foueat paruulos suos: paratus autem secundum voluntatem Domini, & secundum quod vnicuique expedit, communicare cum eis, non solum Euangelium, sed & animam suam: memor præcepti Domini ac Dei nostri dicentis: Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut & ego dilexi vos. Maiorem hac charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. 1.Cor.4. Ioan.13.& 15.

DE MODO CORRIPIENDI. CAP. XVII.

INTERROGATIO.

PEccantem quomodo corripiemus vel emendabimus pater?

RESPONSIO.

Matth. 18. SIcut scriptum est, Domino dicente: Si peccauerit in te frater tuus, vade, corripe eum inter te & ipsum solum. Si audierit te lucratus eris fratrem tuum. Si verò te non audierit, assume tecum alium vel duos: vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quòd si etiam ipsos non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Si fortè hęc increpatio, quę fit à pluribus, eueniat ei in salutem. Et sicut dixit Apostolus, Argue, obsecra, increpa, consolare in omni patientia & doctrina. Et rursum: Si quis non obedit verbo, per epistolam hunc notate; & non commiscemini cum eo, sine dubio, ad mensæ participationem.

2. Tim. 4.
2. Thess. 3.

DE MINIMIS NON CONTEMNENDIS; *sed corrigendis.* *Caput* XVIII.

INTERROGATIO.

SI quis etiam in paruis delictis affligere volueeit fratres, dicens: quia debetis pœnitere per singula; ne fortè & ipse immisericors videatur, & dissoluere charitatem?

RESPONSIO.

Matth. 5. CVm affirmauerit Dominus, quia iota vnum aut vnus apex non transiet à lege, donec omnia fiant: & rursum diffinierit, quia de omni sermone ocioso quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij; nihil oportet contemni tanquam paruum. Qui autem spernit minima, paulatim defluit. Sed ei quomodo quis audebit breue dicere aut paruum delictum, quum Apostolus dicat, manifesteq́ diffiniat, quia per præuaricationem legis Deus exhonoratur? Sed & aculeus mortis, peccatum esse dicitur. Et non dicit, quali vel tali peccato. Magnus ergo irrisor est, qui intermittit & negligit, quàm qui arguit: sicut is qui in morsu serpentis permittit delitescere venenum, quàm ille qui educit & abstrahit. Sed & charitatem destruet ille, qui, secundùm quod scriptum est parcens baculo, odit filium: qui autem diligit, diligenter corripit.

Nullum peccatum est paruū ducendum.
Rom. 2.
1. Cor. 15.
Prou. 13.

DE POENITENTIS AFFECTV. CAP. XIX.

INTERROGATIO.

QVomodo quis debet pœnitere in vnoquoque delicto?

RESPONSIO.

Psal. 118. AFfectum illum in se recipiens, quem gerebat ille, qui dixit: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum. Sed & ea quę scripta sunt in sexto Psalmo; atque in alijs quamplurimis. Sed & illa, quæ Apostolus dixit ad eos, qui secundum Deum contristati sunt: Quantam operatus est, inquit, in vobis solicitudinem? sed indignationem, sed æmulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos castos esse negocio. Sed & in his ipsis, in quibus deliquit agens multa contraria.

2. Cor. 7.

DE DIGNIS POENITENTIAE *fructibus*, *Caput* XX.

INTERROGATIO.

QVI sunt fructus dignæ pœnitentiæ, pater?

RESPONSIO.

OPera, quæ contraria sunt peccatò, quæ debet afferre ille qui vult secundum quod scriptum est, in omni tempore bono fructificare. Col.1.

INTERROGATIO.

QVi se verbo dicit pœnitere, peccatum autem suum non emendat, quid est?

RESPONSIO.

DE isto scriptum est: Si te interrogauerit inimicus tuus magna voce, non acquiesces ei: septem enim nequitiæ sunt in anima eius. Et alibi: Sicut canis reuertens ad vomitum suum, ita homo permanens in malitia sua. Prou.26. Ibid.

DE CONFESSIONE, QVIBVS *fiat*. *Caput* XXI.

INTERROGATIO.

QVi vult confiteri peccata sua, si omnibus debet confiteri & quibuslibet, an certis quibusdam?

RESPONSIO.

CLementia Dei erga eos qui deliquerunt manifesta est, secundum quod scriptum est: Qui non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur, & viuat. Quia ergo confessionis modus ad hoc aptus est, & conuertens se à peccato, fructus dignos ostendere debet pœnitentię, secundum quod scriptum est: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur: necessarium videtur, his, quibus dispensatio mysteriorum Dei commissa est, confitenda esse peccata. Sic enim & hi qui antiquitus pœnitebant, inueniuntur apud Sanctos confessos esse peccata sua. Scriptum est in Euangelio, quia Ioanni baptistæ confitebantur populi peccata sua. Et in Actibus Apostolorum, Apostolis hi qui baptizabantur. Ezech.18. et 33. Matth.3. Ibid. Acto.

DE PERFECTA CVRATIONE POST *pœnitentiam delinquentium*. *Caput* XXII.

INTERROGATIO.

QVi pœnituerunt pro aliquo peccato, & rursum in hoc ipsum peccatum inciderunt, quid facient, pater?

RESPONSIO.

IS qui semel deliquit, & iterum in eodem peccato incurrit, indicare de se videtur hoc primum, quòd ab illo peccato priori non fuerit expurgatus: ex quo,

velut à radice quadam pessima, eadem, quæ ante, pullularunt. Sicut enim quis arboris ramos excidens, si radicē reliquerit, vbi radix fuerit, virgulta eiusdem seminis germinabit: ita etiam peccatum facere probatur, quoniam omnes qui delinquunt ex ipsis peccatis initium sumunt: sed & ex alijs interdum delicti occasio nascitur. Necessarium ergo ei est, qui vult omnimodo purgare se à peccato, primas ipsas causas culpæ excidere. Verbi gratia: Si ex contentione vel inuidia fuerit, non à se sumpsit exordium, sed radicem habet arrogantiam ex cupiditate humanæ gloriæ venientem. Dum enim gloriam quærit ab hominibus, aut contentionibus studet, aut rectè agentibus inuidet, huic inuidet, scilicet per quem videtur ipse minus in laude vel in admiratione haberi. Si quis ergo semel notatus fuerit inuidiæ vel contentionis vitio, & rursum in hoc ipsum inciderit, sciat se primam illam causam, de qua superius diximus, ex qua inuidia vel cōtentio nascitur, in interioribus medullis habere reconditā. Oportet ergo eum & per contraria atq; aduersa curari, id est, per humilitatē. Exercitationes verò humilitatis sunt, si se vilioribus officijs subdat, et ministerijs vilioribus tradat. Ita nanq; arrogantiæ atq; humanæ gloriæ vitium curare poterit, vt consuetudine humilitatis affectus, vltrà iam non incidat in arrogantiæ & vanæ gloriæ delictum, sed in singulis huiuscemodi vitijs, cura similis adhibetur.

Inuidiæ radix.

Remediū contra arrogantiā.

DE AFFECTV CORRIPIENTIS, ET eius qui corripitur. Caput XXIII.

INTERROGATIO.

QVali affectu vel quali sensu oportet increpare eum qui increpat, Abba?

RESPONSIO.

Psalm. 118.

AD Deum quippe tali mente debet esse, qualem indicat beatus Dauid, dicens: Vidi præuaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Ad eos autem quos increpat, hunc debet affectum seruare, quem pater & medicus erga ægrotantem filium: & tunc maximè, quum qualitas curæ tristior videtur & grauior.

INTERROGATIO.

QVali affectu quis debet suscipere correptionem Abba?

RESPONSIO.

SIcut æger filius patris & medici de vita sua soliciti: qui si etiam asperum aliquid offerat, vel amarum ad curandum filium, scit vtiq; filius, quòd nec pater in aliquo negligere potest de salute filij, nec medicus falli.

INTERROGATIO.

QVi tristatur aduersus eum, qui se increpat, qualis est?

RESPONSIO.

Eccl. 30.

NEq; periculum peccati agnouit iste, neq; damnum neq; lucrum pœnitentiæ: nec credit illi qui dixit, quia qui diligit, diligenter corripit. Sed & seipsum alienum facit ab illa vtilitate dicentis: Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me. Sed ad læsionem cæterorum, iste talis permanet inter fratres. Exoluit ei, & impedit animos eorum qui possunt proficere.

Psalm. 140.

DE HIS QVI OSTENDVNT PECCATA SVA, ET de his qui verè aut non verè pœnitent, quales erga eos simus. Cap. XXIIII.

QVale iudicium debet esse de his, qui peccantes defendunt opera sua?

RESPON-

RESPONSIO.

VT mihi videtur, grauius ab illo quod dixit Dominus: Quia expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & præcipitetur in mare quam vt scandalizet vnum de minimis istis. Non enim iam ad emendationem & correptionem, sed defensionem ad confirmandum peccatum suum suscipit, qui delinquit, & alios simile prouocat ad malum: ita vt conueniat eis, qui peccantes defendunt, illud quod scriptum est. Quia si non ostenderitis fructus dignos pœnitentiæ, & excidemini & in ignem mittemini. Vel rursum quod Dominus dicit: quia si oculus tuus dexter scandalizet te, erue eum, & proijce abs te. Expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuorum, & non omne corpus tuum mittatur in gehennam ignis ardentis. Matth. 18. Luc. 3. Matth. 18.

INTERROGATIO.

POenitentes ex corde, quomodo debent suscipi pater?

RESPONSIO.

SIcut Dominus ostendit, quum dicit: qui conuocauit amicos suos & vicinos dicens: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quam perdideram. Luc. 15.

INTERROGATIO.

ERga eum qui non pœnitet pro peccato, qualiter esse debemus, pater?

RESPONSIO.

SIcut præcipit Dominus, dicens: Sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Et sicut Apostolus docuit, dicens: Subtrahite vos ab omni fratre ambulante immoderatè, & non secundùm traditionem, quam tradimus vobis. Matth. 18. 2. Thess. 3.

DE PROPRIETATE NON HAbenda. *Caput* XXV.

INTERROGATIO.

SI debet habere aliquid proprium, qui inter fratres est?

RESPONSIO.

HIc contrarius est illi testimonio, quod in Actibus Apostolorum de illis, qui credebant primitus, scriptum est. Ibi enim ait, quia nemo quicquam ex eis suum proprium dicebat esse: sed erant illis omnia communia. Si quis ergo proprium sibi esse dicat aliquid, sine dubio alienum se facit ab electis & à charitate Christi, qui docuit verbo, & opere compleuit, & qui animam suam posuit pro amicis suis. Si ergo ipse animam suam posuit pro amicis suis, quomodo nos etiam ea, quæ extra animam sunt propriam, vendicabimus? Acto. 4. Acto. 2. Ioan. 15.

INTERROGATIO.

SI quis dicat: quia neque accipio à fratribus, neque do: sed contentus meis proprijs: quid in hoc seruare debemus, pater?

RESPONSIO.

HIc non acquiescit doctrinæ Domini, dicentis: Diligite inuicem, sicut ego dilexi vos. Acquiescendum est & Apostolo, dicenti: Auferte ma- Ioan. 13. 1. Cor. 5.

ſum ex vobis, ne fortè accidat, vel modicum fermentum totam maſſam corrumpere.

DE HIS QVAE DANTVR A PARENTIBVS, *quomodo diſpenſenda ſint.* Caput XXVI.

INTERROGATIO.

SI debet à carnalibus propinquis accipere aliquid?

RESPONSIO.

PRopinquis quidem reddere quæ ſua ſunt, his qui ad ſeruitium Dei accedunt, neceſſarium eſt: et nihil ſubtrahere, vt nō crimen ſacrilegij incurrant: veruntamen hæc prærogari in conſpectu eorum, ad quos viſa ſunt pertinere, & illis ipſis præſtet occaſionem elationis ac ſuperbiæ, et alijs fratribus eiuſdem propoſiti pauperibus triſtitiam generent, ita vt accidat illud, in quo arguuntur Corinthij, Apoſtolo dicente: Quia confunditis non habentes. Et idem qui per loca ſingula eccleſijs præſunt, ſi ſunt fideles & prudentes diſpenſatores ipſis offerri debent, ſecundum imitationem eorum, qui in Actibus Apoſtolorum id feciſſe deſcribuntur: de quibus dicitur, quia afferentes precia prædiorum ſuorum, ponebant ante pedes Apoſtolorum. Certè quoniam non eſt in huiuſcemodi diſpenſationis officium fideliter illis offerri conuenit, qui apud omnes in hoc probati inueniuntur. Veruntamen etiam de his probabit ille qui præeſt, per quem debeat diſpenſari.

1. Cor. 11.

Act. 5.

DE MODO, QVO NOS GERERE DEBEmus erga parentes vel familiam. Caput XXVII.

INTERROGATIO.

QVomodo debemus videre eos, qui aliquando vel familiares, vel conſanguinei fuerunt & proximi?

RESPONSIO.

SIcut Dominus oſtendit, quum ei nunciauerunt, quia mater & fratres tui foris ſtant, volentes te videre: ad quos cum increpatione reſpondit, dicens: Quæ eſt mater mea? & qui ſunt fratres mei? Qui enim fecerit voluntatem patris mei qui in cœlis eſt, ipſe meus frater & ſoror & mater eſt.

Luc. 8.

INTERROGATIO.

QVòd ſi deprecantur nos, vt eamus cum ipſis ad domos eorum, ſi debemus acquieſcere?

RESPONSIO.

SIquidem pro ædificatione fidei aliquis ire poteſt, ſi probauerit ille qui præeſt, mittatur. Si verò propter aliquam humanam gratiam audiat Dominum dicentem ad illum qui dixit: Magiſter, permitte mihi primùm ire, & renunciare his qui in domo ſunt: Quia nemo mittens manum ſuam in aratro, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno cœlorum. Quòd ſi pro renunciando volenti ire vt renunciaret, quid dicemus de cæteris?

DE VAGATIONE MENTIS.
Caput XXVIII.

INTERROGATIO.

VNde ergò vagatur mens nostra, & cogitationes diuersæ ascendunt in cor de nostro? & quomodo hæc possumus emendare?

RESPONSIO.

VAgatur quidem mens nostra interdum ocio, dum non occupatur in necessaria solicitudine, sed in remissione posita & securitate, non credit præsentem esse Deum scrutantem corda & renes. Si enim hoc crederet, faceret hoc quod scriptum est: Prouidebam Dominum in conspectu meo, quoniam à dextris est mihi, ne commouear. Qui enim hoc agit, vel horum similia, neque vagabit vnquam, neque habebit ocium vanis cogitationibus indulgere, vel aliquid cogitare, quod non ad ædificationem fidei pertineat, & ad aliquam humanam vtilitatē pertineat & spectet: quantò magis nihil audebit, quod aduersum est Deo, & non ei placeat, cogitare. Psal. 15

DE NOCTVRNIS ILLVSIONIbus. *Caput* XXIX.

INTERROGATIO.

VNde nocturnæ phantasiæ inhonestæ & turpes accidunt nobis?

RESPONSIO.

VEniunt quidem hæc maximè ex diurnis animæ motibus & actibus, indignis & incongruis. Si enim vacet in iudicijs Dei, expurgatur anima per meditationem legis diuinæ & studium verbi Dei: ibiq; si indesinenter curam gerat, semper requirens & scrutans quid sit quod placeat Deo, talia habebit etiam somnia.

DE INFIRMIS, QVOMODO EIS MINISTREtur, & qualiter ipsi debeant suscipere obsequia. *Caput* XXX.

INTERROGATIO.

QVali affectu debemus infirmis fratribus ministrare?

RESPONSIO.

SIcut ipsi Domino offerentes obsequium, qui dixit: Quia quodcunq; fecistis vni ex his minimis fratribus meis, mihi fecistis. Expedit autem ad conseruandum huiuscemodi affectum in obsequijs: vt & hi qui obsequia à nobis suscipiunt, tales sint: quibus merito deferri obsequium debeat. Et ideo oportet eos qui præsunt, curam gerere, vt ne ij quibus ministratur, tales sint, qui carni indulgeant & ventri: sed potius in amorem Dei & Christi eius probabiles inueniantur, & per patientiam suam ac vitæ meritum, fratrum mereantur obsequia, vt habeantur ad gloriam Christi & opprobrium Zabuli, sicut fuit & sanctus Iob. Matth. 25.

INTERROGATIO.

CVm quali humilitate debet quis suscipere à fratribus obsequium, pater?

RESPONSIO.

SIcut seruus à Domino: & sicut ostendit Petrus Apostolus, quum ei Domi-nus ministraret. In quo etiam periculum eorum ostendit, qui nolunt obse-quium recipere fratrum.

DE CHARITATE INVICEM HABENDA, ET *qualiter eam proximis exhibeamus.* *Caput* XXXI.

INTERROGATIO.

QValem debemus habere charitatem ad inuicem?

RESPONSIO.

Ioan. 15. QValem Dominus ostendit, dicens: Diligite inuicem, sicut & ego dilexi vos. Maiorem hac charitatem nemo habet, quàm vt animam suam quis ponat pro amicis. Si autem & animam poni oportet, quanto magis in alijs votum & studium debet ostendi? Sine dubio non secundum humanas volun-tates, se secundum illum prospectum, in quo est omnium commune proposi-tum placendi Deo.

INTERROGATIO.

QVomodo potest quis implere charitatem circa proximum, pater, edis-sere nobis?

RESPONSIO.

Ioan. 3. PRimó quidem metuens iudicium præuaricantis mandatum Dei, quia ipse dixit: Qui non crediderit filio, non habebit vitam: sed ira Dei manet super illum. Tum deinde, velut cupiens ad æternam vitam peruenire: quia man-Matth. 22. datum eius vita æterna est. Primum enim magnum mandatum est: Diliges Do-minum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua. Simile veró huic est secundum: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et si quis desiderat similis Ioan. 13. effici Domino, dicenti: Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, si-cut ego dilexi vos. Sed ex communi sensu hoc sentire possumus, quia benefi-cium consequamur à fratre in eo quod diligimur à fratre, debitores efficiamur, vt eum merito diligamus. Quod etiam inter gentiles obseruari solet, sicut in Matth. 5. Euangelio Dominus dicit: Si diligitis eos qui vos diligunt, quæ vobis est gra-tia? quia & peccatores & gentiles, diligentes se diligunt. Si enim vel lædit nos, vel aduersatur quis: hunc non solum propter mandatum, sed propter hoc ip-sum, quia plus nobis præstat in quo lædit, diligere debemus. Siquidem credi-Ibidem. mus Domino, dicenti: Beati estis quum exprobrabunt vos, & persequentur, & dicent omne malum aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete & exul-tate, quoniam merces vestra multa est in cœlis.

DE SERMONE OCIOSO. *Caput* XII.

INTERROGATIO.

VSque ad quem modum ociosus sermo iudicabitur, pater?

RESPONSIO.

Periculum ociosi sermonis. GEneraliter omnis sermó, qui non proficit ad aliquam gratiam fidei Chri-sti, ociosus est: & tantum est periculum huiuscemodi sermonis, vt etiam

si bonum

si bonum esse videatur, quod dicitur, ad ædificationem fidei tamen non pertineat: non in sermonis bonitate ille, qui locutus est, periculum effugiat: sed in eo, quod non proficit sermo prolatus, contristat spiritum sanctum Dei. Hoc enim manifestè demonstrauit Apostolus, dicens: Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus: & super hæc adiecit: Nolite contristare spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Quo vtique grauius malum nullum esse poterit. Ephes. 4. Ibidem.

DE MALEDICO SERMONE ET *detractione.* *Caput* XXXIII.

INTERROGATIO.

QVid est maledicus, pater?

RESPONSIO.

OMnis sermo, qui ob hoc profertur, vt infamet aliquem, aut deroget alicui vel malè commendet, maledicus est, etiamsi videatur non esse iniuriosus. De hoc manifestum est ex sententia Euangelij, quum dicit de Iudæis: quia maledixerunt eum, dicentes: Tu sis discipulus illius. Ioan. 9.

INTERROGATIO.

QVæ est detractio, vel derogatio, Abba?

RESPONSIO.

DVas opinor esse causas, in quibus licet aliquem dicere & retractare aliena mala. Si quando consilium habere necesse est cum cæteris, qui in hoc ipsum videntur assumi, quomodo corrigatur is, qui peccauit, vel mali aliquid egit. Et rursum, si quando necesse est præuenire aliquem & commoneri, ne forte incurrat in consortium alicuius mali, dum eum putat esse bonum: quia Apostolus dicit: Nolite commisceri cum huiuscemodi homine. Et Salomon: Noli manere cum homine iracundo: ne forte eius vias discas, & sumas laqueum animæ tuæ. Quod & ipsum Apostolum fecisse inuenimus per hoc, quod scribit ad Timotheum, dicens: Alexander ærarius multa mihi mala ostendit: quem & tu deuita. Valde enim restitit nostris sermonibus. Præter huiuscemodi necessitates, quicunque dicit aliquid aduersus alium, vt vel deroget ei, vel obtrectet: istud est detrahere, etiam si vera videantur quæ dicit. Duæ causæ ob quas aliquis potest narrare alterius vitia. 2. Thess. 3. Prouerb. 22. 2. Tim. 4.

DE POENA DETRAHENTIS VEL RE-*spondentis, quando corripitur.* *Caput* XXXIIII.

INTERROGATIO.

QVi detrahit fratri, vel audit detrahentem, & patitur, quid dignum est, pater?

RESPONSIO.

EXcommunicari debet. Detrahenti enim occultè proximo suo, hunc persequebar. Et alibi dictum est: Noli libenter audire detrahentem, ne forte eradiceris. Psal. 100.

INTERROGATIO.

QVod si de eo qui præest, quis detraxerit, quomodo eum obseruabimus?

RESPONSIO.

Num. 12. ET in hoc manifestum est iudicium iracundiæ Dei super Mariam, quæ detraxit Moysi, & peccatum eius nec ipso quidem Moyse orante, inultum Deus esse permisit.

INTERROGATIO.

SI quis acriori sermone, vel insolentiori voce respondeat, & admonitus dicat, quia nihil mali habeat in corde suo, si oportet ei credi?

RESPONSIO.

NOn omnes passiones animæ manifestæ sunt omnibus, nec ipsis quidem qui patiuntur eas. Sicut enim sapientissimis medicis signa quædam dantur absconsa & occulta ex corporum motibus, quæ ipsos, qui patiuntur, effugiunt & latent: ita etiam in animo sunt quędam vitia, etiam si non sentit ille qui
Math. 12. peccat. Sed & credere oportet Domino dicenti: quia malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala. Et ideo fieri non potest, vt malus de corde malo proferat bonum sermonem: nec bonus de corde bono malum proferat verbum. Sed iterum quidem potest esse mali cordis bonitas simulata: bonum au-
Rom. 12. tem cor, malum non potest simulare. Dicit enim Apostolus, quia prouidentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.

DE IRA, QVOMODO POSSIT ALIQVIS NON irasci: & alijs quibusdam, breuiter. Caput XXXV.

INTERROGATIO.

QVomodo possit aliquis non irasci?

RESPONSIO.

SI Deum credat omnia inspicere, & Dominum præsentem semper intueatur: quandoquidem neque is, qui iudici suo subiectus est, audet in oculis iudicis sui aliquid suæ indignationis ostendere, id est, cùm non ipse sibi aliud putat esse subiectum, sed se parat ad alterius obedientiam: hoc est enim, omnes ducere superiores sibi. Si enim non ad omnes vsus suos, vel ad suam vtilitatem obedire quærit eos qui obediunt: scire debet, quòd sermo Domini vnumquenque docet alijs obsequi vel ministrare. Quod etiam implet, si videt aliquem mandatum Domini prætereire, & non erga eum ira moueatur, sed miseratione & com-
2. Cor. 11. passione: secundum eum qui dicit, Quis infirmatur, & ego non vror?

INTERROGATIO.

QVis est mansuetus?

RESPONSIO.

QVI non transfertur à iudicijs suis, quibus statuit & studet Deo placere.

INTERROGATIO.

QVomodo quis vincatur in voluptate ac libidine ciborum?

RESPON-

RESPONSIO.

SI statuit sic expectandum esse non id quod delectat, sed id quod expedit: & quod vsui, non voluptati, sufficiat.

DE MALO DESIDERIO AMputando. Caput XXXVI.

INTERROGATIO.

QVomodo excidemus mali desiderij appetitum?

RESPONSIO.

DEsiderio meliore si magis ignimur & accendimur ad amorem Dei, secundum illum qui dixit: Eloquium Domini igniuit eum: & iudicia vera Dei, iustificata in semetipsa: desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum, & dulciora super mel & fauum. Semper enim desiderium melius est, si in opere sit & in re: & possideat totos animos nostros, atque eorum quæ desideramus, perfrui contendamus. Contemnere nos facit & despicere inferiora, sicut docuerunt nos omnes sancti: quanto magis ea, quæ mala sunt & turpia? Psalm.104. Psalm.18.

DE TRISTITIA VEL GAVDIO malis & bonis. Caput XXXVII.

INTERROGATIO.

QVæ est tristitia secundum Deum? & quæ est secundum seculum? 2.Cor.7.

RESPONSIO.

SEcundum Deum tristitia est, quum pro mandatis neglectis vel præuaricatione tristamur, secundum quod scriptum est: Tristitia tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Seculi autem tristitia est, quum aliquid de rebus humanis, vel quæ ad seculum pertinent, contristamur.

INTERROGATIO.

QVid est in Domino gaudium, vel quid facientes, gaudere debemus?

RESPONSIO.

SI secundum mandatum Domini gerimus, vel in gloriam Dei agimus: hoc est in Domino gaudium, vel quum pro nomine Domini aliquid patimur, & gaudemus, vel alijs sancte agentibus congratulamur.

INTERROGATIO.

QVomodo lugere debemus, vt beatitudinem consequamur?

RESPONSIO.

CVm illa interrogatione, in qua exposuimus, quæ est secundum Deum tristitia, etiam ista interrogatio continetur, id est si pro peccatis lugemus, vel si eos deflemus, qui per præuaricationem legis inhonorant Deum, vel propter eos qui periclitantur in peccato: quia anima quæ peccauerit, ipsa morietur: secundum illum qui dixit, Et lugeam multos ex his qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam. Ezech.18. 2.Cor.12.

INTERROGATIO.

SI ex toto corde ridere non licet?

RESPONSIO.

Luc. 6. Nunquam est tempus ridendi in hac vita.

QVum Dominus eos qui nunc rident, condemnet: manifestum est, quia nunquam tempus est risus fidelis animæ: & maximè quū tam plurimi sint, qui per præuaricationem legis Deum exhonorent, & in peccatis suis moriantur: pro quibus vtique tristari indesinenter conuenit & lugere.

DE SOLICITVDINE SECVLARI ET NEgligentia, quomodo accusat. Caput XXXVIII.

INTERROGATIO.

QVæ est solicitudo secularis, Abba?

RESPONSIO.

OMnis solicitudo secularis, etiam si nihil videatur habere illicitum: tamen si ad religionem non pertineat & ad virtutem, secularis est.

INTERROGATIO.

VNde nobis accidit importunè dormitare? & quomodo hoc possumus abijcere pater?

RESPONSIO.

VEnit quidem importunè dormitare tunc, cum languidior est anima erga memoriam Domini, & quum iudiciorum eius eam incessit obliuio. Abijcere autem id possumus, quum dignam de Deo assumpserimus cogitationem, & ad voluntatem eius extenderimus desideria nostra, secundùm illum qui dixit: Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem: & requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.

Psal. 131.

DE OPERIBVS NOSTRIS, QVOMODO omnia ad gloriam Dei faciamus. Cap. XXXIX.

INTERROGATIO.

QVomodo ad gloriam Dei quis faciet omnia, pater?

RESPONSIO.

QVum omnia propter Deum, vel ex mandato Dei facimus, & in nullo sectamur hominū laudes, & in omnibus meminimus: Domini, dicentis: Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant bona opera vestra, & magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est.

Matth. 5.

INTERROGATIO.

QVomodo manducat quis & bibit in gloriam Dei?

RESPONSIO.

SI in memoriam semper habeat, à quo pascitur, Deum: & si non solùm animo, verum etiam corpore, per singula contestetur se ei gratias agere, & securum

curum manducare. Sed & quasi operarium Dei ab ipso refici ob hoc, vt ad laborem vel expletionem sufficiat mandatorum Dei.

INTERROGATIO.

QVomodo facit dextera, quod non cognoscat sinistra?

RESPONSIO.

QVum intenta mente, & fixó desiderio placendi Deo, agimus opera Dei, & omni solicitudine constringimur, ne decedamus à via recta & ab opere legitimo: tunc nullius prorsus extrinsecus, neque membri nostri recipimus cogitationem, nisi solius Dei & eius operis, quod explemus: tanquam si artifex faciens vas, indesinenter & eius meminit, qui opus iniunxit: & vas, quod versat in manibus, si rectè & fabrè veniat, intuetur. Locus Matt. 6. explicatur.

INTERROGATIO.

QVomodo apparebit ille, qui hominibus vult placere?

RESPONSIO.

QVum præsentibus quidem his, qui laudare possunt, agit aliquid operis boni: nullo autem tali præsente, vel etiam his, qui vituperare possunt, adstantibus segnius & pigrior in opere. Si enim Domino placere velit, semper vtique & in omni loco idem esse atque eadem gerere studebit, adimplens id quod scriptum est: per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt seductores, & veraces. 2. Cor. 6.

INTERROGATIO.

QVomodo quis effugiet vitium placendi hominibus, vel captandi laudem ex hominibus?

RESPONSIO.

SI certus sit de præsentia Domini, & fixam habeat solicitudinem Deo placendi, & multo desiderio teneatur earum beatitudinum, quæ à Domino repromissę sunt. Non enim oportet sub præsentia Domini placere conseruis, ad iniuriam Domini vel sui perniciem: non Domino, sed conseruorũ nutibus intuens.

DE SVPERBIA, ET EIVS CVratione. Caput XL.

INTERROGATIO.

QVomodo intelligitur superbus? vel quomodo curatur, pater?

RESPONSIO.

INtelligitur quidem ex eo, quòd semper ea quæ eminentiora sunt, quærit: curatur autem, si credat sententiæ eius qui dixit: Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Illud sanè sciendum est, quòd quomodo quis timeat damnum superbiæ, impossibile est curari hoc vitium, nisi abstrahat se, & secedat ab omnibus occasionibus elationis: sic impossibile est extingui linguæ alicuius vel gentis loquelam, vel artificium aliquod, nisi quis omni genere se penitus abstrahat non solùm ab agendo & loquendo, sed etiam ab audiendo eos qui loquuntur, vel videndo eos qui agunt id, quod obliuisci cupit: & ita obseruandum est de omnibus vitijs. Superbi signũ. Iacob. 4. Remedium superbiæ.

DE HVMILITATE, ET DE HONORE *non requirendo.* *Caput* XLI.

INTERROGATIO.

QVid est humilitas? & quomodo eam possumus implere?

RESPONSIO.

Humilitas quę. Phil. 2. Matth. 11. HVmilitas quidem est hæc, vt omnes homines existimemus superiores nobis secundum diffinitionem Apostoli. Implere autem id possumus, si memores fuerimus Domini dicentis: Discite à me quia mitis sum & humilis corde: quod in multis sępe ostendit & docuit. Et credere ei debemus, promittenti: Luc. 18. quia qui se humiliauerit, exaltabitur. Deinde vt indesinenter & absq; vlla cessatione in omnibus actibus & in omni negocio humiliores cæteris inueniri studeamus, & in hoc exercitium nostrum ponamus. Humilitatis acquirendæ difficultas. Vix enim sic poterimus pristinæ arrogantiæ à nobis abolere memoriam, & affectum humilitatis assumere: sic enim etiam in artificijs fieri solet. Idemq; modus erit etiam in cæteris virtutibus obtinendis, quæ ex mandato Domini nostri Iesu Christi veniunt.

INTERROGATIO.

SI oportet honorem quærere?

RESPONSIO.

REddere quidem cuiq; honorem edocti sumus, requirere autem honorem prohibiti, Domino dicente: Ioan. 5. Quomodo potestis credere, gloriam ab inuicem quærentes, & gloriam quæ est ab vno Deo non quæritis? Itaq; requirere gloriam vel honorem, indicium est infidelitatis, & alienos esse à pietate Dei, cum et maximè Apostolus dicat: Gal. 1. Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem. Si ergo hi qui oblatam sibi ab hominibus gloriam accipiunt, ita condemnantur: qui neq; oblatam requirunt, quali iudicio digni sunt?

DE OBEDIENTIA, DE MODO VIDELICET ET AFFECTV *obediendi, & alijs quibusdam ad id pertinentibus.* *Cap.* XLII.

INTERROGATIO.

QVomodo inuicem obedire debemus, pater?

RESPONSIO.

Matth. 20. SIcut serui Dominis, secundum quod pręcipit Dominus: quia qui vult in vobis esse magnus, fiat omnium nouissimus & omnium seruus. Quibus verbis addidit, vt inclinet magis ad humilitatem: sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Sed & illud quod ab Apostolo dictum est, per charitatem spiritus seruire inuicem.

INTERROGATIO.

VSque ad quem modum oportet progredi eum, qui placendi Deo implere regulam cupit?

RESPONSIO.

Phil. 2. APostolus ostendit, proponens nobis obedientiam Domini: Qui factus est inquit, obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Et pręDixit, Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu.

INTER-

INTERROGATIO.

QVi piger est erga mandatum, quomodo potest industrius & vigilans effici?

RESPONSIO.

SI certus sit, præsentiam Domini esse vbiq; & omnia intueri: & comminationem illam, quæ aduersus pigrum prolata est, ante oculos habeat, & spē multæ retributionis Domini, qui repromisit per Apostolū dicens: Quia vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem: & si qua similia in scripturis sanctis inuenimus, quæ de labore patientiæ & operum solicitudine ad Dei gloriam referuntur. Remediū contra pigritiam. Prou. 20. 1.Cor. 3.

INTERROGATIO.

SI quis nō contentus est, quotidie aliquid sibi iniungi ab his qui pro mandato Domini incedunt: sed artificium vult discere, quali vitio ægrotat? aut si oportet ei acquiescere?

RESPONSIO.

ISte talis, & præsumptor est & sibi placens & infidelis, qui non timuit sententiam Domini dicentis: Estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Si enim quotidie quis expectat Dominum, solicitus est & trepidus, quomodo præsentem diem non transeat ociosus, & nihil amplius quærit. Si autem ei imperatur artificium discere, obedientia sua habet lucrum: & non in eo quod sibi placet, assumat iudicium. Luc. 12.

INTERROGATIO.

SI quis industrius sit et promptus ad implenda mandata, agat autē non quod ei iniungitur, sed quod ipse vult, quam mercedem habet, pater?

RESPONSIO.

MErces enim eius illa ipsa est, quod sibi placet. Cum autem dicat Apostolus, Vnusquisq; nostrûm proximo suo placeat in bonum ad ædificationem: & vt amplius inclinaret & constringeret audientes, addit & dicit: quia ipse Christus non sibi placuit: scire debet vnusquisq;, periculum suum esse in eo quod sibi vult placere. Simul enim & inobediens inuenitur. Rom. 15. Non debemus nobisipsis placere.

INTERROGATIO.

SI licet alicui excusare opus quod ei iniungitur, & aliud quærere: quum diffinita sit obedientia, siue obedientiæ mensura, vsq; ad mortem esse: edissere nobis, pater. Mensura obedientiæ.

RESPONSIO.

QVi deuitat hoc, quod ei iniungitur, & aliud quærit, primò omnium inobedientiæ reus est, & manifestè ostenditur, quia nondum abnegauit semetipsum: & inde multorum malorum causa efficitur tam sibi quàm cæteris: quia aditum contradictionis plurimis aperit, & seipsum ad contradicendum assuescit. Et cum non possint singuli discernere, quod melius est, & eligere: potest fieri, si talis sit licentia, vt aliud deterius eligat. Tum deinde etiam suspicionem dabit fratribus, quòd passione aliqua, vel ad opus quod eligit, adstrin- Luc. 9. Contra excusantes si eis aliquid iniungitur.

gatur: vel certè erga eos cum quibus necesse est operari. Itaq; omnimodo non obedire, multorum malorum causa est. Si autem ratio est aliqua, qua sibi rectè excusari videatur opus id quod excusat: ponat hanc ipsam huic qui præest, & relinquat eius iudicio, vt ipse probet, si excusatione dignum est quod eligit.

INTERROGATIO.

SI iniunctum fuerit aliquid fratri, & contradixerit: postea autem sua sponte obierit, quid est?

RESPONSIO.

Prou. 17. IN eo quod contradixit, quasi non obtemperans, iudicandus est: & velut cæteros ad simile prouocans malum. In quo sciat se illi sententiæ obnoxium, quæ dicit: Contradictiones suscitat omnis malus: Dominus autem angelum immisericordem mittet ei. Quum autem certus sit, quia homini non obtemperat, sed Domino dicenti: quia qui vos audit, me audit, et qui spernit vos, me spernit: si compunctus est recordatione mandati, prius satis faciat; & ita si permittitur, impleat, quod iussum est.

Luc. 10.

INTERROGATIO.

SI autem obediat quis, & murmuret?

RESPONSIO.

Phil. 2. Murmurare quam sit graue. APostolo dicente, Omnia facite sine murmurationibus & hæsitationibus. Alienus sit à fratrum vnitate, qui murmurat, & opus eius abijciatur. Manifestum est enim, iste qui talis est, quia infidelitate ægrotat, & certam spei fiduciam non gerit.

DE HIS QVI OFFENDVNT AVT OFFENDVNtur: *quomodo satisfaciant, aut recipiant satisfactionem.* Caput XLIII.

INTERROGATIO.

SI frater fratrem contristauerit, quomodo debet emendare?

RESPONSIO.

2. Cor. 7. SI contristauit quidem, sicut Apostolus dicit: Contristati enim estis, vt in nullo detrimentum patiamini ex nobis: non ille qui contristauit, emendare debet: sed ille qui contristatus est, iudicia eius tristitiæ quæ est secundum Deum, ostendere debet: ipsum verò qui indifferenter contristauit, id est, non secundum Deum: memor sit ille, qui contristauit Apostoli, dicentis: Si autē propter escam frater tuus scandalizatur, iam non secundum charitatem ambulas: & quum cognouerit tale delictum esse suum, impleat illud quod à Domino dictum est: Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens, offeres munus tuum.

Rom. 14.

Matth. 5.

INTERROGATIO.

QVod si non acquiescet vt satisfaciat, quid agendum est, pater?

RESPONSIO.

Matth. 18. IMplere debemus in eo illud, quod à Domino dictum est, de eo qui peccauit, & non egit pœnitentiam, quum dicat: Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.

INTER-

INTERROGATIO.

SI satis faciente eo qui contristauit, noluerit reconciliari is, qui contristatus est?

RESPONSIO.

MAnifesta est in hoc Domini sententia, quæ refertur in illa parabola de seruo, qui rogatus est à conseruo suo, & noluit patienter agere: Et videntes, inquit, conserui renunciauerunt Domino suo. Iratus autem Dominus, reuocauit omnem gratiam debiti, quam concesserat: & tradidit eum tortoribus, vsquequo redderet debitum. Ibidem.

INTERROGATIO.

QVod si contristatur ille, qui excitatur ad vigilias: aut etiam irascitur, quid dignum est?

RESPONSIO.

INterim excommunicari debet, & non manducare: si fortè compunctus agnoscat, quantis & qualibus bonis semetipsum insipienter defraudet: & ita conuersus, recipiat eius gratiam qui dixit: Memor fui Dei, & delectatus sum. Psal. 76.
Quod si permanserit in stultitia, non intelligens gratiam: abscindatur tanquam putrefactum membrum à corpore. Scriptum est enim: Quia expedit vt vnum membrorum tuorũ pereat, quàm totum corpus tuum mittatur in gehennam. Matth. 5.

DE IVDICIO QVARE, ET QVOMODO *debemus iudicare.* Cap. XLIIII.

INTERROGATIO.

QVid est, Nolite iudicare, vt non iudicemini, pater?

RESPONSIO.

QVum Dominus aliquando dicat, Nolite iudicare, vt non iudicemini: aliquando verò, Iustum iudicium iudicate: non vtiq; omni modo iudicandi prohibet facultatem: sed differentiam iudicij nosse nos docet, vt sciamus in quibus iudicemus. Vnde hoc manifeste Apostolus nobis tradidit, & dicit de his causis, quæ in vniuscuiusq; arbitrio esse debent: Tu autem quare iudicas fratrem tuum? Et iterum: Non ergo inuicem iudicemus. In his verò actibus qui Deo non placent, notat eos, qui iudicantur, & ipse suam sententiam prodit per hæc, quæ dicit: Ego quidem sicut absens corpore, præsens autem spiritu iam iudicaui, tanquam præsens, eum qui hæc ita operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi, tradere huiuscemodi hominem sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die Domini. Si quid ita in nostra potestate vel arbitrio positum & incertum est, non oportet de his iudicare fratrem: secundum hoc quod dicit Apostolus, tanquam de his quæ ignorantur: Itaque nolite ante tempus iudicare, vsquequo veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Dei autem iudicia iudicare, omnimodo necessarium est: ne forte & nos simili ira absorbeamur, si quiescamus erga peccantes & sileamus: nisi forte quis eadem faciens, fiduciam non habeat arguendi, neque authoritatem iudicandi fratrem dicente Domino: Eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui.

Locus Matth. 7. explicatur. Non omne iudicium prohibitum. Rom. 14. 1. Cor. 5. De quibus iudicandum non sit. 1. Cor. 4. Matth. 7.

DE ZELO ET IRA. CAP. XLV.

INTERROGATIO.

QVomodo intelligit quis, si zelo Dei moueatur aduersus peccantem fratrem, an propria iracundia?

RESPONSIO.

Psal.68. SI ad omne peccatum fratris patitur illud quod scriptum est, Consumpsit me zelus domus tuæ, quoniam obliti sunt verborum tuorum inimici mei. Manifestus est enim & in hoc Dei zelus. Veruntamen etiam in his oportet omnia prudenter dispensare. Si ergo hunc affectum etiam non habuit in anima sua, motus suos sciat magis ex passione, quam ex Deo descendere: & in nullo posse officium pietatis implere.

INTERROGATIO.

DIcunt quidam impossibile esse non irasci hominem.

RESPONSIO.

Impossibile hominem non irasci. SI possibile est militi in conspectu regis sui irasci, sed ne sic quidem habebit rationem hoc, quod dicitur. Humanus enim vultus eiusdem formæ hominis ad hominem propter vnitatem naturæ, vbi quamuis sola dignitatis sit eminentia, tamen prohibet passionem irascendi: qui non magis Deus, quem certi sumus cordi nostro præsentem esse, & motus nostros inspicere? cuius manifestum est quanta sit eminentia, etiam hoc ipso quod scrutatur corda & renes, & motus videt animæ.

DE PERFECTA SVBIECTIONE QVOD IN *omnibus oportet nos subijcere, & quo affectu.* *Caput* XLVI.

INTERROGATIO.

SI oportet ire quocunque, non commonito illo, qui præest?

RESPONSIO.

Ioan.5. QVum dicat Dominus: Non veni vt à me faciam quicquam, sed ille qui me misit, ipse facit: quanto magis vnusquisque nostrûm non sibi permittere debet aliquid? Qui enim sua authoritate aliquid agit, manifestissimæ superbiæ morbo detinetur, & subiectus est illi sententiæ, quæ dicit: quoniam in
Prou.16. hominibus superbientibus abominatio est apud Deum; sed in omnibus sua
Luc.16. sponte vel authoritate aliquid agere, culpabile est.

INTERROGATIO.

SI hoc alicui volenti literas discere, vel lectioni vacare, indulgendum est?

RESPONSIO.

Gal.5. APostolo dicente, vt non, quæcunque vultis, illa faciatis: in omni negocio sua voluntate permittere vnumquenque agere, perniciosum est. Sed oportet illud suscipere, quod ab his qui præsunt iniungatur, etiam contra volunta-
Luc.22. tem eius, cui iniungitur, secundum exemplum Domini, dicentis; Pater, non mea voluntas, sed tua fiat.

INTER-

INTERROGATIO.

SI licet vnicuiq; vitare opus, quod grauius videtur?

RESPONSIO.

QVi fideliter & purè Deum diligit, & certus est de retributione Domini, nec sufficere sibi putat ea quæ iniunguntur, sed semper augmenta operis quærit: & maiora quæ iniunguntur desiderat & exoptat, etiam supra vires videatur esse quod facit. Nec aliquando securus est, tanquam opere expleto: sed è contrario solicitus est & anxius, tanquam si nihil dignum præceptis Euangelicis egerit, memor illius Dominici sermonis dicentis: Quum autem feceritis omnia quæcunq; præcepi vobi, tunc dicetis: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Sed & imitabimur Apostolum: cui cum mundus esset crucifixus, & ipse mundo, non erubescit dicere: quia ego meipsum nondum existimo apprehendisse. Vnum autem, ea quidem quæ retrò sunt obliuiscens, ad ea quę antea sunt me extendens secundum propositum sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Et qui quum haberet potestatem, Euangelium annuncians, de Euangelio viuere: magis in labore & fatigatione, inquit, nocte & die operans vixi: non quia non haberemus potestatem, sed vt nos formam daremus vobis ad imitandum nos. Quæ quum ita sint, quis ita vel stultus est, vel infidelis, vt putet se maioribus quàm debet, oneribus prægrauari, quum hanc quoque mensuram nondum posit implere?

Qua cogitatiõ ne reddamur ad omne opus prompti. Luc.17. Gal.6. Phil.3. 2.Thess.3. Nemo putet se plus iusto grauari.

INTERROGATIO.

QVomodo quis promptus fiat, etiã ad pericula sustinenda propter mandata Domini, Abba?

RESPONSIO.

PRimò quidem, vt consideret quia & ipse Dominus obedit patri pro nobis vsq; ad mortem: & certus sit, quia mandatum Domini vita æterna est, sicut scriptum est. Tunc deinde etiam, vt credat Domino dicenti: quia qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me, saluam eam faciet.

Philip.2. Ioan. 12. Quæ nos ad pericula paratos faciant. Ioan.12.

INTERROGATIO.

CVm quali affectu obedire oportet ei, qui nos ad opus mandati cohortatur?

RESPONSIO.

EO affectu, quo esuriens paruulus nutrici obtemperat ad vbera inuitanti: vel quo affectu omnis homo ea quæ ad vitam pertinent, imò & si quid amplius pro eo, quia multò precisior est futura vita, quàm præsens: sicut dixit Dominus, quia mandata mea vita æterna sunt. Sicut ergo præsens vita constat in cibo panis, ita & futura vita constat in opere mandati, sicut & ipse Dominus dixit: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me, patris.

Similitudo de promptitudine obediendi. Ioan.12. Ioan.4.

DE GRATIA, QVAM HABERE DEBEMVS PRO *eo, quod ad Dei seruitium vocati sumus.* Caput XLVII.

INTERROGATIO.

QVali animo debet esse quis pro hoc ipso, quòd dignus habitus est in opere Dei inueniri?

RESPONSIO.

2.Reg.7. EGO, quo erat ille qui dicebat: Quis ego sum, Domine? aut quæ est domus patris mei? sed quoniam dilexisti me: explens per singula id quod scriptũ est:
Coloss.1. Gratias agentes Deo & patri, qui idoneos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine: quia liberauit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij charitatis suæ.

DE HIS QVI NOVITER ACCEDVNT AD DEI *seruitutem, quomodo ab alijs instruantur.* Cap. XLVIII.

INTERROGATIO.

QVomodo debent hi qui præcesserunt in labore operis Dei instruere eos qui nuper accedunt?

RESPONSIO.

SIquidem corpore adhuc vegetes sunt, per hoc quod impigrè ad cuncta humilitatis officia semetipsos paratos exhibent, ædificent eos, & formam eis vtilem ad omnem profectum præstent. Si verò infirmiores sunt corpore, per hoc quòd ędificent eos, ostendentes eis se in omnibus vel actibus vel motibus, vel etiam ipsius vultus Dei semper habere & cogitare præsentiam. Sed & in his, quæ ab Apostolo numerata sunt, specialibus affectibus charitatis, quibus
1.Cor.13. ait: Charitas patiens est, benigna est: non zelatur, non agit perperam, non inflatur, non dehonestatur, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia sustinet, omnia sperat, omnia patitur, charitas nunquam cadit. Hæc enim omnia etiam in infirmo corpore impleri possibile est.

DE HIS, QVI IN MONASTERIO AD TEMpus esse volunt, quomodo cum ipsis agendum sit. *Caput* XLIX.

INTERROGATIO.

SI dicat quis, Volo apud vos paruum aliquid facere, vt proficiam ex vobis: si oportet suscipi, pater, an non?

RESPONSIO.

Ioan.6. Gal.2. DOmino pronunciante, quia venientem ad me non eijciam foras, & Apostolo nihilominus dicente, propter subintroductos aut falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Iesu: quibus nec ad horam cessimus subiectioni, vt veritas Euangelij permaneat apud vos: concedi ei quidẽ conuenit ingressum propter incertos exitus rerum. Interdum potest fieri, vt per tempus proficiat, & delectetur sanctitate vitæ, & permaneat in cœptis: sicut etiam frequenter factum scimus. Sed vt manifesta fiat veritas institutionum nostrarum, de quibus homines opinantur; oportet tamen circa eum cautius agi & diligentius, vt siue in veritate permaneat vel proficiat, siue institutionem nostrarum libertas exploretur, probabilis inueniatur ac pura. Ita nanque & nos Deo placebimus, & ille aut proficiet, si verax est: aut, si simulator sit, erubescet.

DE ABSTINENTIA ET MENSVRA *eius ac ratione ieiunij. Caput L.*

INTERROGATIO.

SI quis supra vires vult abstinere, ita vt etiam in opere mandatorum impediatur per nimietatem abstinentiæ, si oportet ei concedi?

RESPONSIO.

INterrogatio vestra non mihi videtur competenter adhibita: non enim iam continentiam in cibis solam esse diximus. Nam hæc ab Apostolo etiam culpari inuenitur, si non cum fide & oratione fiat, cum dicit: abstinentes se à cibis, quos Deus creauit. Sed illam diximus esse perfectam abstinentiam, qua se quis à prioribus suis voluptatibus continet. Quantum autem habeat periculi, qui voluntatem propriam facere vult & non Domini, certum est ex his quæ Apostolus dicit: Facientes voluntates carnis & cogitationum, eramus natura filij iræ, sicut & cæteri.

1.Tim. 4.

Perfecta abstinentia.

Propriæ voluntatis malum.

Ephes. 2.

INTERROGATIO.

QVi satis ieiunat, & in refectione non potest communem cibum cum omnibus sumere: quid magis eligere debet, ieiunare cũ fratribus, & cum ipsis reficere? aut propter maiora ieiunia, alios cibos requirere?

RESPONSIO.

IEiunij mensura non debet ex vniuscuiusque voluntate pendere, sed ex iussu & institutione eorum qui communiter Deo seruiunt: sicut & illorũ in omnibus humanitas & consonantia refertur, qui in actibus Apostolorum, cor & animam vnam habuisse signantur. Si quis ergo rationabiliter ieiunat, et fideliter etiam virtutem, vt sustinere possit, petit à Domino, consequetur: fidelis est enim qui repromisit.

Acto. 4.

INTERROGATIO.

QVomodo oportet ieiunare, cum necessarium ieiuniũ iniungitur: si aliquando aliquid quod religio deposcit, explendum est tanquam ex necessitate, an voluntarie?

RESPONSIO.

DOmino dicente, Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Omne quod ad religionem pertinet, si non nisi ex proposito & non deuotione fiat, periculum generat. Debet ergo ieiunio sociari deuotio. Quia ergo necessarium sit ieiunium in talibus quibusque causis, & maxime cum desideramus aliquid impetrare à Domino, etiam sanctus Apostolus docet, qui inter cæteras suas virtutes addidit etiam hoc, dicens: quia in ieiunijs.

Matth. 5.

INTERROGATIO.

QVi non vult vti ex his cibis, ex quibus fratres reficiuntur, sed alios quærit, recte facit pater?

2.Cor. 11.

RESPONSIO.

SPecialiter hoc ipsum, relinquere cibum, contra Domini mandatũ est, dicentis: Nolite quærere quid manducetis aut quid bibatis. Et vt magis nos attentos faceret ad ea quæ dicebat addidit: Hæc enim omnia gentes inquirunt. Sane solicitus debet esse is qui præest, vt impleat illud quod dictum est: Diuidebatur autem singulis secundum id quod opus erat.

Matth. 6.

Acto. 4.

INTERROGATIO.

QVi dicit, quia lædit me: & contristatur, si ei alius cibus non fuerit datus?

RESPONSIO.

Omnia præsidentis iudicio committenda.

APparet enim, quòd non est fixus in spe illa, quam & Lazarus habuit: nec de charitate eius, qui præest, & tam sui quam omnium solicitudinem gerit certus est. Veruntamen absolutè neque de his quæ prosunt, permittitur, vniuscuiusque iudicio vel voluntate aliquid agere: sed eius qui præest iudicio committendum est, vt vnicuique, prout res vel necessitas expetit, consulatur. Primò omnium, in his quæ animæ prosunt: tum deinde secundo loco, etiam in corporalibus vsibus secundum Dei voluntatem moderetur.

INTERROGATIO.

SI verò etiam quis murmuret propter escam, quæ erga eum sententia seruabitur?

RESPONSIO.

Contra murmurantes de cibo.
1. Cor. 10.

EA, quæ circa illos, qui murmurauerunt in deserto. Dicit etenim Apostolus: Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.

INTERROGATIO.

SI oportet eum, qui plus laborat, requirere plus à consuetudine?

RESPONSIO.

Acto. 4.

SI propter retributionem Dei laborem suscipit: non hic requirere laboris sui mercedem vel requiem sed pro his ad promissa Domini festinare: sciens quia sicut pro laboribus mercedes parauit Dominus, ita etiam pro angustijs consolationes. Veruntamen hi qui præsunt, obseruabunt regulam illam, quæ dicit: Diuidebatur vnicuique, prout ei opus erat. Debet enim vnumquenque præuenire, vt secundum laborem, & solatia refectionis inueniat.

DE VESTIMENTIS VEL CALCEAMENTIS, *& alijs quæ dantur, quomodo recipiantur. Caput* LI.

INTERROGATIO.

QVali affectu oportet recipere vel vestimentum, vel calceamentum qualecunque fuerit?

RESPONSIO.

Etiam necessaria verecundè petenda.
Luc. 10.

SIquidem breue aut grande est ad mensuram staturæ suæ, hoc iudicare debet, sed cum omni verecundia & mansuetudine. Si verò pro abiectiori vel viliori mouetur, quia non est nouum: meminerit mandata Domini, dicentis: Quia dignus est non quicunque, sed operarius, mercede sua. Discutiat ergo seipsum, si digne operatus est opera Dei, & adimpleuit omnia, quæ præcepta sunt. Et tunc non aliquid requiret, sed de eo ipso, quod ei datur, erit solicitus, quia meritum suum accepit. Hoc enim quod de vestimento dictum est, etiam de omni re, quæ ad vsus corporis pertinet, eadem forma obseruari potest.

INTER-

INTERROGATIO.

SI quis iratus fuerit, nolens suscipere aliquid eorum, quæ ad vsus communiter præbentur?

RESPONSIO.

ISte talis dignus est, vt etiam si quærat, non accipiat, vsquequo probet is, qui præest: & cum viderit vitium animi curatum, tunc etiam quod corporis vsibus necessarium, præbebit.

DE HIS QVI TARDE AD MENSAM VEL *alibi occurrant.* Caput LII.

INTERROGATIO.

SI necesse est omnes conuenire ad horam prandij, eum qui remanet, & post prandium venit, quomodo transigemus?

RESPONSIO.

SIquidem necessitate vel loci, vel operis remansit à communi ordine: qui præest probabit & ignoscet. Si verò cum posset occurrere, non satisfecit, fateatur culpam negligentiæ suæ, & maneat sine cibo vsque ad illam horam, qua conuenitur ad cibum in posterum diem.

DE HIS QVAE DISTRIBVENDA SVNT, A *quibus distribuantur.* Caput LIII.

INTERROGATIO.

PAuperes venientes ad ostium, & petentes, quo modo, et si debet vnusquisque porrigere panem, vel quodcunque aliud: aut oportet hoc ad eum qui præest, pertinere?

RESPONSIO.

QVum Dominus dixerit, Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus: sed & canes de micis quæ cadunt de mensa puerorum, libenter accipiunt: is, cui dispensatio iniuncta est, cum consideratione debet hoc facere. Si quis autem præter illius voluntatem hoc præsumit facere, tanquam inquietus & indisciplinatus confiteatur, vsquequo discat loci sui ordinem custodire, secundum quod Apostolus dicit: Vnusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat.

Matth. 15. 1. Cor. 7.

INTERROGATIO.

SI licet vnicuique veterem tunicam suam aut calceamentum dare cui voluerit, misericordiæ causa propter mandatum?

RESPONSIO.

DAre aliquid mandati gratia, non est omnium, sed eorum quibus officium creditum est. Sic ergo, ad quem pertinet dispensatio, siue nouum, siue vetus vestimentum, ipse dat, cui dari debet: & ipse suscipit, à quo suscipi debet.

DE RATIONE HABENDA AD EVM QVI PRAEest, *nihil nisi de eius voluntate fiat.* Caput LIIII.

INTERROGATIO.

SI frater iunior iussus fuerit docere seniorem secundum ætatem, quomodo debet agere cum illo?

RESPONSIO.

Ieremi.48. TAnquam ministerium exhibens ad implendum Domini præceptum cum omni reuerentia, timens illam sententiam quæ dicit: Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Obseruet autem ne elatus in iudicium incidat diaboli.

INTERROGATIO.

SI debent peregrini intrare vsque ad illa loca vbi fratres operantur, vel etiam si alij de eodem monasterio debent, relictis locis suis intrare ad alios præter illum cui creditum est requirere operantes, id est ad quem operis pertinet dispensatio?

RESPONSIO.

Vindicta eorũ qui ordinem monasterij perturbant. SI quis inuentus fuerit hoc faciens, tanquam interturbans disciplinam & ordinem fratrum, à communi conuentu excludatur, & omnino etiam à licitis gressibus inhibeatur: & sedens in vno loco, in quo iudicauerit is qui præest, apto ad correctionem & vindictam, nunquam permittatur abscedere, sed vrgeatur in opus multo plus quàm consuetudo est, & quotidie exigatur, vsquequo discat implere quod Apostolus dixit: Vnusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat. 1.Cor.7.

INTERROGATIO.

SI oportet eos qui nouerunt suscipere ab aliquo opus absque conscientia vel iussione eius qui præest, & operum solicitudinem gerit?

RESPONSIO.

FVrti eiusmodi erit reus: vel similis his, qui furibus concurrunt.

DE CVRA HABENDA DE VTENSILIBVS *& rebus monasterij.* *Caput* LV.

INTERROGATIO.

QVomodo debent hi, qui operantur, curam gerere ferramentorum, vel vtensilium eorum, quibus operantur?

RESPONSIO.

PRimum quidem sicut vasis Dei, vel quæ iam Deo consecrata sunt vti debent: deinde tanquam qui non possint sine ipsis deuotionis & studij sui emolumenta consequi.

INTERROGATIO.

QVid si per negligentiam pereat aliquid ex his, aut per contemptum dissipetur?

RESPONSIO.

IS quidem, qui contemnit, velut sacrilegus iudicandus est: & qui perdit per negligentiam, & ipse simile crimen incurrit, pro eo, quod omnia, quę ad vsus seruorum Dei deputata sunt, Deo sine dubio consecrata sunt.

INTERROGATIO.

QVid si à se ipso commodare voluerit alicui, aut accipere ab aliquo?

RESPON-

RESPONSIO.

TAnquam insolens & temerarius habendus est. Hæc enim eorum qui præsunt, & curam dispensationis gerunt, officia propria sunt.

INTERROGATIO.

QVomodo si necessitas poscat, vt is qui præest, requirat ab aliquo eorum vas, vel ferramentum, & contradixerit?

RESPONSIO.

QVi seipsum & membra sua tradidit in alterius potestatem propter mandatum Domini: quomodo licebit ei de vtensilibus contradicere, huic præcipuè, cui cura commissa est.

DE HIS QVI IN ALIIS OCCVPATI, NON *possunt occurrere ad opus, vel ad orationem.* *Caput* LVI.

INTERROGATIO.

SI quis circa cellarium vel coquinam, vel alia huiuscemodi occupatus, non occurrat adesse in ordine psallentium, vel ad orationem, nihil damni patitur in anima, Abba?

RESPONSIO.

VNusquisque in opere suo obseruare debet propriam regulam sicut membrum in corpore: et damnum habebit, si neglexerit in eo: quod iniunctum est ei, de communi fratrum vtilitate negligens amplius periclitabitur. Et ideò mente & deuotione complere debet id, quod scriptum est: Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino. Si enim corporaliter non occurrit adesse cum cæteris ad orationis locum, in quocunque loco inuentus fuerit, quod deuotionis est, expleat. Oportet tamen obseruare, ne fortè quis possit complere in tempore suo, quod complendum est, & occurrere: sed dum loqui vult, occasiones nectit, tanquam in ministerij opere occupatus. Quod qui facit, offendiculum cæteris præstat, & ipse negligentis crimen incurrit.

Communis vtilitas deuotioni propriæ præferenda. Ephes. 5.

DE REVERENTIA ORATIONIS ET *vagatione mentis.* *Caput* LVII.

INTERROGATIO.

QVomodo obtinebit quis, vt in oratione cor eius non vagetur, pater?

RESPONSIO.

SI certus sit assistere ante oculos Dei. Si enim quis iudicem suum videns aut principem, & loquens cum eo, non sibi credit licitum esse, vagari oculis, & aliorsum adspicere dum ipsi loquitur: quanto magis, qui accedit ad Dominum, nusquam debet mouere oculos cordis, sed intentus esse in eum, qui scrutatur renes & corda? vt impleat illud quod scriptum est, Leuantes sanctas manus sine ira & disceptatione.

Psalm. 7. 1. Tim. 2.

INTERROGATIO.

SI impossibile est obtinere hominem, vt in omni tempore & loco non vagetur mens eius? vel quomodo id fieri potest?

RESPONSIO.

Psal. 34. Psal. 15. QVia hoc possibile sit, ostendit ille qui dixit: Oculi mei semper ad Dominum. Et iterum: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear. Quomodo possibile sit, pro re diximus, id est, si non demus animę ocium, sed in omni tempore de Deo, & de operibus, ac de beneficijs eius & donis cogitemus: & hæc cum confessione & gratiarum

Psal. 46. actione semper voluamus in mente, sicut scriptum, Psallite sapienter.

INTERROGATIO.

ET quid est, Psallite sapienter, pater?

RESPONSIO.

Quid psallere sapienter. Iob. 34. QVod est in omnibus cibis gustus, vt vnumquodq; dinoscatur, cuius saporis sit: hoc est & in sanctæ scripturæ prouidentiæ sensu. Fauces enim, inquit, escas gustabunt: sensus autem verba discernet. Si quis ergo ita animam suam intendat ad singula verba Psalmorum, sicut gustus intentus est ad discretionem saporis ciborum: iste est qui complet hoc quod dicitur, Psallite sapienter.

DE CELLARIO MONASTERII ET HIS, QVAE *ad eum pertinent.* *Caput* LVIII.

INTERROGATIO.

QVa mensura temperare debet potestatem dispensationis suæ is, cui cellarij cura commissa est?

RESPONSIO.

Ioan. 5. ERga eum quidem, qui ei tradit huiuscemodi dispensationem meminisse debet Domini, dicentis: Non possum ego facere à meipso quicquam. Ad cæ-

Acto. 4. teros verò solicitè scire debet, quid vtiq; vnusquisq; opus habeat, vt compleat illud quod dictum est. Diuidebatur vnicuiq; prout opus erat. Eadem enim ratio obseruari debet ab omnibus, quibuscunq; aliqua ministerij vel dispensationis solicitudo commissa est.

INTERROGATIO.

QVæ sententia obseruabitur erga dispensantem, si aliquid secundum personæ acceptationem vel contemptionem facit?

RESPONSIO.

1. Tim. 5. APostolo præcipiente, aliquando quidem, ne quid facias secundum fauorem, vel in aliam partē declinando: aliquando autem dicente, quia si quis

1. Cor. 11. videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neq; Ecclesia Dei. Si quis hoc facit, notetur vsq; quo corrigatur: veruntamē oportet cum summa diligentia & probatione discutere, & considerare, ad quam partem vnusquisque aptus sit vel opportunus: & ita iniungi quodcunq; illud est operis

Officia quomodo distribuenda. vel officij, vt neque illi qui iniungunt, ex hoc ipso condemnentur, quod non aptum alicui iniunxerint officium, & inueniantur mali esse dispensatores animarum siue mandatorū Domini: neq; illi ipsi quibus iniungitur occasionē peccati ex hoc habere videātur, vel volūtate aliquid agere: sed eius qui præest, iudicio com-

committendum est, vt vnicuiq;, vt res vel necessitas expetit, consulat quàm primùm omnium in his quæ animæ prosunt. Deinde secundo loco, etiam in corporalibus vsibus secundum voluntatem Dei moderetur. Notent prælati.

INTERROGATIO.

SI autem neglexerit dare fratri quod opus est?

RESPONSIO.

MAnifesta est de hoc sententia Domini dicentis: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi bibere: & ea quæ sequuntur. Et maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter. Matth. 25. Ierem. 48.

DE HIS QVI PRAEFERENDI *sunt. Caput* LIX.

INTERROGATIO.

IN profectibus mandatorum Dei, vna mensura est omnium? an alius amplius, alius minus debeat aliquid?

RESPONSIO.

QVia non sit vna mensura in omnibus, sed quia alij plus creditur alij minus, manifestum est ex ipsius Domini verbis, nunc quidem dicentis: Aliud semen cecidit in terram bonam: & hic est qui audit verba mea & intelligit & fructum affert: aliud centesimum, aliud sexagesimum. Hoc idem autem in his quinq;, qui quinq; minas susceperunt, inuenitur, cum dicitur: Alij quidem data sunt quinq; talenta, alij duo, alij vnum. Matth. 13. Luc. 19. Matth. 25.

INTERROGATIO.

SI oportet æqualiter haberi eos qui plus proficiunt, & eos qui minus?

RESPONSIO.

ILlud obseruandum est in hoc, quod de remissione peccatorum Dominus statuit, dicens: Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem parum dimittitur, parum diligit. Et iterum, quod de presbyteris Apostolus statuit, dicens: Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore honorentur, maximè qui laborãt in verbo & in doctrina Domini. Hoc in omnibus huiuscemodi causis obseruari, consequens puto. Luc. 7. 1. Tim. 5.

INTERROGATIO.

QVod si contristatur is qui minus honoratur, cum præferri sibi viderit eum, qui in timore Domini præcedit, quomodo eum habebimus, pater?

RESPONSIO.

IS qualis est, certum est quia malignitatis vitio non caret, secundum Euangelij parabolam, in quo Dominus dicit ad eos qui contristati sunt, quia æqualiter cum nouissimis honorati sunt. An, inquit, oculus tuus malus est, quia bonus sum? Et manifesta est de his talibus Dei sententia, quæ dicit per Prophetam: Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem Dominum glorificat. Contra male ambientes honores. Matth. 20. Psal. 14.

DE HIS QVI ACCEDANT AD DEVM QVOmodo pœniteant. Caput LX.

INTERROGATIO.

ANima post multa peccata, & post multas vitæ miserias, cum quali timore, & cum qualibus lachrymis debet recedere à peccatis, & cum quali spe & affectu debet accedere ad Deum?

RESPONSIO.

Psalm. 118. PRimò quidem odisse debet illam suam priorem voluptabilem vitam, & ipsam memoriam eius perhorrescere, atque execrari. Scriptum est enim: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum, legem autem tuam dilexi. Deinde vt maiorem timorem habeat, magistro vtatur ignis æterni pauore, & metuat pœnam perpetuam. Sed et lachrymarum tempus agnoscat per pœnitentiam, sicut Dauid docuit in sexto Psalmo, purgationem peccatorum posse fieri vbertate lachrymarum in sanguine Christi, per potentiam misericordiæ eius, & per multitudinem miserationum Domini, qui dixit: Quia si fuerint peccata vestra sicut fenicium, vt niuem dealbabo: Si autem fuerint vt coccinum, vt lana candida efficientur. Et post hæc, recepta virtute & facultate placendi Deo, dicit: Conuertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia: Vt cantem tibi, ô gloria mea, & non compungar, & ita accedens ad Dominum, psallat, & dicat: Exaltabo te, Domine: quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me.

Esa. 1. Psalm. 29. Ibidem.

DE HIS QVI NON HABENT VNDE tribuant. Caput LXI.

INTERROGATIO.

Prou. 13. QVoniam scriptum est, Redemptio animæ viri propriæ diuitiæ eius: nos, quibus forte non accidit dispergere pro animæ redemptione diuitias, quid faciemus, pater?

RESPONSIO.

SIquidem voluimus, & non potuimus, memores simus responsionis Domini ad Petrum, quùm de hoc solicitus esset & diceret: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergò erit nobis? Et respondit ei, dicens: Omnis qui reliquerit domum, aut fratres aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem aut filios, aut agros propter nomen meum: centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Quòd si per negligentiam accidit cuiquam omisisse diuitias, vel nunc adhibeat propensius studium operi manuũ, largiens: neglectum resarcire censum. Quòd si nec tunc quidem vel tempus superest, vel virtus ad huiuscemodi ministerium, consoletur nos Apostolus, dicens: Non quæro quæ vestra sunt, sed vos.

Matth. 19. 2. Cor. 12.

DE IGNORANTIA, SI EXCVSET? ET DE HIS qui consentiunt peccantibus. Caput LXII.

INTERROGATIO.

Luc. 12. SI quis audiens sermonem Domini, dicentis, quia seruus qui cognouit voluntatem domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multum: qui verò non cognouit, & fecit contra voluntatem eius digna plagis,

vapulabit

vapulabit paucis. Et si quis negligat & dissimulet se scire voluntatem domini sui, si habet aliquid excusationis?

RESPONSIO.

MAnifestum est, qui huiusmodi est, quia simulat ignorantiam: nec vllo ge
nere effugiet peccati sententiam. Si enim non venissem, inquit Domi- Ioan. 15.
nus, & locutus eis non fuissem, peccatum non haberent. Nunc autem excusa-
tionem non habent, de peccato suo. Si ergo sacra scriptura omnibus & vbique Contra simulantes ignorantiam.
voluntatem Dei denunciat, cur inter eos qui ignorant, iste iudicetur: & non
cum alijs magis, de quibus scriptum est, quia sicut aspidis surdæ & obturantis Psal. 57.
aures suas, ne exaudiant vocem incantantium, & curentur medicamento,
quòd componitur à sapiente viro. Veruntamen is qui præest, & verbi Dei mi-
nisterium exhibet, si neglexerit annunciare vnicuique, et intimare de singulis, ve
lut homicida animarum iudicabitur secundum scripturas. Ezech. 33.

INTERROGATIO.

SI quis facit voluntatem alicuius, nunquid est etiam particeps eius vel so-
cius, pater?

RESPONSIO.

SI credimus Domino dicenti: quia qui facit peccatū, est seruus peccati: & ite Ioan. 8.
rum, Vos ex diabolo patre estis, & desideria patris vestri facere vultis, sci- Cuius opera fa-
mus, quia non solùm socium & participem, sed & dominum sibi & patrem a- cimus, illius seruã
scribit eum, cuius opera facit. Testatur autem de his Apostolus, dicens: An ne- ui sumus.
scitis, quoniam cui exhibuistis vos seruos, serui estis eius cui obedistis, siue pec Roma. 6.
cati in mortem, sine obedientiæ ad iustitiam.

INTERROGATIO.

SI is qui consentit alterius peccato, etiam ipse peccati reus est, Abba?

RESPONSIO.

HÆc sententia Domini, manifesta est ex verbis ipsius, quibus ait ad Pila- Ioan. 18.
tum, dicens: Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet. Manifestum est
igitur ex hoc, quia & Pilatus acquiescens his qui tradiderant Dominum, pecca
tum habebat, licet minus quàm illi. Ostenditur autem hoc etiam in illo, quod Gen. 3.
Adam acquieuit Euæ, vel consensit, quæ acquieuerat serpenti. Nullus enim
ex ipsis, aut innocens iudicatus est, aut impunitus abscessit. Sed & ipsa Domi-
ni indignatio, quæ aduersus eos habita est, hoc ipsum indicat. Quum enim A-
dam pro excusatione sua obiecisset, Quia mulier, quam dedisti mihi, ipsa mihi
dedit, & manducaui: Quare, inquit Deus, audisti vocem mulieris tuæ, & come
disti de ligno, quod præceperam tibi ne manducares? maledicta terra in ope-
ribus tuis.

DE PECCANTIBVS FRATRIBVS ADMONENDIS, *& periculo non arguendi.* *Caput* LXIII.

INTERROGATIO.

SI oportet peccantis fratribus, silere, vel acquiescere, pater?

RESPONSIO.

Leuit. 19. Matth. 18. QVia non oporteat, manifestum est ex ipsis Domini præceptis, quibus in veteri Testamento docet: Argues proximum, vt non assumas ex eo peccatum. In Euangelio autem dicit: Si peccauerit in te frater tuus, vade, & argue eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, assumes adhuc alium tecum aut duos, vt in ore duorum aut trium testium stet omne verbum. Si autem & illos non audierit, dic ecclesiæ: si verò ecclesiam nō audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Quantum autem sit crimen huius peccati, dinoscitur primò ex sententia Domini, qua dicit: Qui Ioan 3. incredulus est filio, non habebit vitam æternam, sed ira Dei ascendet super e- Iosue 7. um. Tum deinde ex historijs, quæ vel in veteri vel in nouo Testamento referuntur. Nam Achan ille cum furatus esset regulam auream de anathemate Hiericho, super omnem populum facta est ira Dei. Et quidem populo peccatum, quod commiserat, ignorante vsquequò manifestatum est: & pertulit cum 1. Reg. 2. omni domo sua horrendum illum ac famosissimum interitum. Sed & Heli Sacerdos de Silo, & quidem cum non siluisset peccantibus filijs, qui erant filij pestilentiæ, imò frequenter commonens & castigans, dicens: Nolite filij, non bene audio de vobis, & cætera, quæ vel peccatum arguerent, vel de Dei iudicio commonerent: tamen quia non dijudicauit, neq; digno zelo Dei aduersus eos commotus est: in tantum iram Dei prouocauit, vt etiam vniuersus populus pariter cum filijs extingueretur, & arca testamenti ab alienigenis raperetur, & ipse insuper omnibus amissis, miseranda morte corrueret. Quod si vel in populum ignorantem de vnius peccato, vel in patrem qui commonuerat & corripuerat, quamuis segniter pro peccato, tanta Dei iracundia accensa est: quid sperandum est de his, qui agnoscunt aliorum delicta, & retinent vel reticent, nec qualemcunq; adhibent correctionem? Quos vtiq; conueniret obseruare il- 1. Cor. 5. lud, quod Apostolus ad Corinthios dicit: Quare nōn magis luctum habuistis, 2. Cor. 7. vt tollatur de medio vestrûm, qui hoc opus fecit? vel illud: Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari, quantum operatum est in vobis? sed solicitudindm, sed excusationem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam. Vnde & metuere debēt, ne fortè etiam nunc similem veteribus interitum sumant hi, qui similiter negligunt: imò & grauius quanto magis perniciosius est spernere legem Christi, quàm legem Moysi: & Gen. 4. his competit illud aptari quod dixit: Septies vindicatum est de Cain, de Lamech verò septuagies septies.

DE DEVOTIONE ET COMPVNCTIONE *quomodo eueniat, aut non eueniat nobis.* Cap. LXIIII.

INTERROGATIO.

CVr aliquoties anima, si non satis agat, sponte tamen quodam genere incidit ei dolor quidam cordis & compunctio timoris Dei: aliquando autem tanta securitas & negligentia animum tenet, vt etiam si cogat se homo, nō possit dolorem aliquem vel compunctionem cordis assumere?

RESPONSIO.

HViuscemodi quidem compunctio ex Dei dono venit, ad prouocandum desiderium

desiderium, vt gustans anima, huiuscemodi compunctione vel dolore prouocetur, & inuitetur ad imitandum similem gratiam. Ostenditur enim, quia si datur etiam non satis agentibus: quanto magis dabitur & his, qui desiderant & laborant semper esse in compunctione timoris Dei: & vt sint inexcusabiles, qui per negligentiam gratiam istam perdunt. Quod verò aliquoties compellimus nosmetipsos, & non possumus obtinere: indicatur ex hoc, quod in alio tempore multum neglex imus. Non enim possibile est, vt is qui nec meditationibus diuinis seipsum iugiter exerceat subitò veniat ad orationem, & continuò obtineat quod requirat. Sed & ostenditur per hoc & huiuscemodi, animam alijs vitijs vel passionibus prægrauari, quorum dominatione ad ea quæ vult habere, impeditur: secundum illud quod Apostolus tractat, dicẽs: Quoniam ego carnalis sum, venundatus sub peccato. Non enim quod volo, hoc ago, sed quod odi, hoc facio. Et iterum: Nunc autem iam ego non operor illud, sed quod habitat in me, peccatum. Quod & ipsum permittit nobis Deus pro nostra vtilitate prouenire, vt per hanc ipsam, quam contra voluntatem anima patitur, contrarietatem, corrigatur aliquando: & conuertatur aliquando ad eum qui releuet eam ab oneribus suis: & cognoscat tandẽ semetipsam, ac respiciat, & intelligat quod in laqueis diaboli capta detinetur. In quos quidem sua sponte decidit, sed iam quasi captiua, non quod vult, agit, sed quod odit, illud facit. Sed si conuertatur ad Dominum, qui liberet eam de corpore mortis huius, statim inueniet misericordiam, si tamen integrè ex toto corde pœniteat.

Quare non semper obtineamus quod postulamus.

Rom. 7.

Rom. 7.

DE DONO SPIRITVS SANCTI, ET QVI *sint pauperes spiritu.* *Caput* LXV.

INTERROGATIO.

QVomodo quis dignus efficitur particeps spiritus, sancti, Abba?

RESPONSIO.

DOminus noster Iesus Christus docuit nos, dicens: Si diligitis me, mandata mea seruate. Et ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, spiritum veritatis, quem hic mundus non potest accipere. Donec ergò non seruamus mandata Domini, nec sumus tales, vt & ipse de nobis testimonium ferat, dicens, quia non estis de hoc mundo, spiritus sancti participium habere non possumus.

Ioan. 14.

Ioan. 15.

INTERROGATIO.

QVi sunt pauperes spiritu?

RESPONSIO.

DOmino dicente aliquando quidem, Quiã verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt: aliquando verò: Quia spiritus sanctus ipse vos docebit & commonebit quæ dixi vobis. Non enim loquetur à semetipso, sed quæcunque audiet, hæc loquetur. Isti sunt pauperes spiritu, qui non alia causa pauperes sunt nisi propter doctrinam Domini, dicentis: Vade, & vende omnia

Ioan. 6.

Ioan. 16.

Qui sint pauperes spiritu.

Matth. 19.

quæ habes, & da pauperibus. Etsi autem etiam quis quacunque ex causa impositam sibi paupertatem secundum voluntatem Domini dispenset & suffert, sicut ille Lazarus, etiam iste à beatitudine non erit alienus, dicente Domino: Nolite soliciti esse quid manducetis, vel quid bibatis, vel quid induamini.

Luc 6.
Matth. 6.

DE TEMPORE ET MODO ADIMplendi mandata. *Caput* LXVI.

INTERROGATIO.

Usque ad quem est obseruatio mandati? vel quomodo adimpleri potest?

RESPONSIO.

Mandati quidem obseruatio, est usque ad mortem: adimpleri verò potest per hoc, quod habet vnusquisque desiderium & amorem Dei. Dominus autem cum exclusisset solicitudinē seculi, coniunxit statim promissionis spem, dicens: Scit enim pater vester, quia his indigetis. Sed & Apostolus dixit, quia nos ipsi in nobis responsum mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis, sed in Domino qui suscitat mortuos. Secundum ergo propositum nostrum & animæ præparationem, quotidie morimur, voluntate autem Domini reseruamur. Propter quod & Apostolus cum omni fiducia dicebat: vt morientes, & ecce viuimus. Iuuat autem huiuscemodi propositum etiam circa mandatum Domini, ardens animus & desiderium insatiabile: quo qui constringitur, non habebit ocium nec tempus occupari erga corporales vsus vel actus.

Luc. 12.
2. Cor. 1.
Quomodo mori quotidie debeamus.
2. Cor. 6.

DE LABORE MANVVM SI FIERI oporteat. *Caput* LXVII.

INTERROGATIO.

Si ergo neque solicitudinem habere oportet de necessarijs vsibus ad vitam, & aliud præceptum est Domini dicentis: Operamini non cibum qui perit, superfluum est manibus operari?

Ioan. 6.

RESPONSIO.

Ipse Dominus in Euangelio præceptum suum explicauit. Nam ibi ipse quidem dixit, non oportere quæri aliud ad vitam, cū dicit: Nolite quærere quid manducetis aut quid bibatis: hæc omnia gentes inquirunt: & addidit: Quærite autem regnum Dei & iustitiam eius. Et quomodo oporteat quæri, indicauit. Cum enim dixisset, nolite operari cibum qui perit: addidit, sed eum qui permanet in vitam æternam. Et hoc quid esset, ostendit in alio loco, dicens: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui me misit, patris. Voluntas autem patris est, esurientibus cibum dare, sitientibus potum, nudos cooperire, et cætera huiuscemodi: tum deinde necessarium est & Apostolum imitari dicentem: omnia ostendi vobis, quia laborantes oportet suscipere infirmos. Et cum iterum docet: Magis autem laboret vnusquisque manibus suis, operans quod bonū est, vt possit impertiri necessitatem patientibus. Cum verò hæc ita nobis vel Dominus in Euangelio, vel Apostolus tradat, manifestum est quidem, quia pro nobis ipsis quidem soliciti esse non debemus, neque laborare: propter autem mandatum Domini, & propter necessitatem proximorum soliciti esse debemus, & operari attentius: & maximè, quia Dominus in seipsum recipit ea quæ in seruos eius fecerimus, & regnum cœlorum pro huiusmodi promittit obsequijs.

Matth. 6.
Ioan. 6.
Ioan. 4.
Acto. 20.
Ephes. 4.
Quare debeamus manibus laborare.
Matth. 10.
Matth. 25.

DE COGITATIONIBVS, ET VAGAE MENtis iudicio. Caput LXVIII.

INTERROGATIO.

SI quis in corde cogitat de cibis, tum deinde notet seipsum & arguat: si & hic, quasi cogitans de talibus, iudicandus sit?

RESPONSIO.

SIquidem non id temporis est, quo naturaliter requirere cibos famis necessitate commonemur: manifestum est id esse vagæ mentis indicium, & animæ erga præsentia affectum gerentis erga voluntatem Dei desidis & remissæ, proximam tamen habens misericordiam Dei: & pro hoc ipso quod seipsum arguit & notauit, nota criminis exuitur: si tamen seruet de cætero cogitationum lapsus, memor Dominici sermonis, quo dixit: Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat. Si autem id temporis sit, quo naturaliter de cibis appetendis admonemur: mens autẽ in melioribus occupata, inferiora spernit & despicit: non ratio ciborum notabilis, sed contemptus, laudabilis inuenitur. Ioan. 5.

DE MENSVRA VEL MODO VESTIMENTORVM, vocis, laboris, & condemnationis. Caput LXIX.

INTERROGATIO.

SI licet post nocturnam tunicam habere & alteram vel cilicium, vel aliam quamlibet?

RESPONSIO.

CIlicij quidem vsus habet proprium tempus. Non enim propter vsus corporis, sed propter afflictionem eius inuentum est huiusmodi indumentum, & propter humilitatem animæ. Quum autẽ duas tunicas habere prohibuit sermo diuinus, quomodo potest hoc suscipi, nisi ad eos vsus, de quibus supra diximus. Cilicij vsus. Matth. 10.

INTERROGATIO.

SI licet ei qui ministrat maiori voce, id est cum clamore, loqui?

RESPONSIO.

VOcis mensuram diffiniuit audiendi modus. Si ergo breuior fuerit & compressior vox quàm res poscit: superest vt murmur potius vel susurratio videatur quàm sermo. Si verò maior sit quàm requirit, cum possit audire ille cui loquimur, etiamsi leuius loquamur: hæc iam non erit vox sed clamor, quod est notabile: nisi fortè grauior sit auditus eius cui loquimur, & necessitas nos cogat ad clamandum. Propterea enim & de Domino scriptum est: Quia Iesus, inquit Euangelista, clamabat dicens: Si quis credit in me, non in me credit, sed in eum qui me misit. Clamare autem dicitur de his quorum interior auditus, surdus erat & obduratus. Ioan. 12.

INTERROGATIO.

SI quis die suo, quo ministrat in coquina, supra vires laborauit, ita vt impediatur, & non possit reliquis diebus exercere officium suum: si oportet imperari ei etiam huiuscemodi opus?

RESPONSIO.

Cura prælati in iniungendis officijs. Psal. 93. Rom. 8.

IAm supra diximus, quia is cui iniuncta est operum cura, & qui præest considerantius obseruare debet vniuscuiusque vires vel possibilitatē: & prout quis aptus est, ita etiam opus iniungere, ne audiat & ipse quod scriptum est: Qui fingit laborem in præcepto. Ille tamen cui iniungitur, contradicere non debet: quia obedientia vsque ad mortem seruanda est.

INTERROGATIO.

SI quis condemnatus est, vt eulogiam non accipiat: & dixerit, quia si non accepero eulogiam, non manducabo: si debemus eum audire, pater?

RESPONSIO.

SI quidem tanti modi est culpa, pro qua condemnatus est, vt dignum sit ei cibum etiam vetare, probet ille qui præest. Si autem à sola benedictione suspensus est aliquis, & indulgetur ei cibus: condemnatus & inobediens est, etiam in hoc contentiosi notam suscipere debet & cognoscere, quia per hoc non curat culpam, sed auget delictum suum.

DE FIDE ET DEVOTIONE HABENDA *in sumptione sacræ Eucharistiæ. Caput* LXX.

INTERROGATIO.

QVali timore vel fide, vel affectu percipere debemus corporis & sanguinis Christi gratiam, pater?

RESPONSIO.

1. Cor. 11. TImorem quidem docet nos Apostolus dicens: Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.
Matth. 26. Fidem verò edocet nos sermo Domini dicentis: Hoc est corpus meum,
Ioan. 1. quod pro multis datur: hoc facite in meam commemorationem. Et iterum sermo Iohannis dicentis: Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre, plenum gratia & veritate. Sed & Apostolus scribens: Qui cum in forma Dei esset
Philip. 2. non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens: in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Cum ergo fidem habet his dictis, & considerat magnificentiam gloriæ ipsius, & admiratur nimietatem humilitatis, quomodo talis & tantus obediens fuit patri vsque ad mortem pro nostra vita: puto quia possit prouocari anima ad effectum & ipsius Dei patris, qui vnico filio suo non pepercit, sed pro
Rom. 8. nobis omnibus tradidit eum, & ad amorem vnigeniti eius eo amplius prouocabitur, quo eum videat mortem turpissimam pro nostra redemptione tolerasse, sicut & Apostolus de eo dicebat: Quia charitas Dei constringit nos iudicantes hoc, quod si vnus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt: et pro omnibus mortuus est, vt qui viuunt, iam nō sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit. Talem ergo affectum & fidem præparare debet in animo suo, qui de pane & de calice participat.

DE BONO THESAVRO; DE TACIturnitate vel silentio. Caput LXXI.

INTERROGATIO.

QVis est bonus thesaurus, & quis est malus thesaurus, Abba?

RESPONSIO.

PRrudentia quidem & sensus qui in Christo est, & virtus animi, quæ ad gloriam Dei pertinet, thesaurus est bonus: prudentia autem & sensus malitiæ, & in his sapere quæ Deus fieri non vult, thesaurus est malus, ex quibus proferunt secundum Dei vocem suo quoq; tempore vtriq; fructus vel mali vel boni, in operibus & verbis. Luc. 6.

INTERROGATIO.

SI bonum est penitus tacere, pater?

RESPONSIO.

SIlentium & taciturnitas tunc bonum est, cum vel ad personas vel ad tempus aptatur, sicut à sacra scriptura docemur, quæ dicit aliquando quidem: Qui intelligit, tunc tempore tacebit, quia tempus malum est. Amos 5. Aliquando autem, posui ori meo custodiam, dum consisteret peccator aduersum me: obmutui & humiliatus sum, & silui à bonis. Psal. 38. Et alibi: Quod si alij sedenti reuelatum fuerit prior taceat. 1. Cor. 14. Et iterum: Mulieres vestræ in ecclesijs taceant. Sed & alio tempore his, qui incontinentem linguam habent, dicitur: Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus, ad ædificationem fidei catholicæ. Ephes. 4. Necessaria verò taciturnitas, vsquequo vitia, si qua illa sunt, linguæ vel sermonum temeritas resecetur, & discat opportunè & in tempore vtiliter loqui: vt, sicut scriptum est, sermo eorum sale conditus sit, vt det gratiam audientibus. Taciturnitas quetenus necessaria. Coloss. 3.

INTERROGATIO.

SI oportet tempore orationum vel Psalmorum loqui aliquem in domo, Abba?

RESPONSIO.

PRæter eos, qui ministerij solicitudinem gerunt, vel eos quibus disciplinæ cura commissa est, vel dispensationis operum: qui & ipsi ita considerantius agere debent, vt quantum necessitas exigit hoc solum loquantur, & hoc ipsum cum quiete & honestè, ne interturbent aut offendiculum faciant: cæteris cunctis silentium habere conuenit. Prophetis in ecclesia docentibus Apostolus dicit: Quia si alij sedenti reuelatum fuerit, prior taceat, quanto magis in tempore Psalmorum vel orationum tacere & silentiũ agere cunctis conuenit, nisi quem fortè (vt superius diximus) communis prouidentiæ causa aliquid proloqui cogit. 1. Cor. 14.

DE TIMORE ET DE VIA LATA, ET porta angusta. Caput LXXII.

INTERROGATIO.

QVando possumus timere iudicium Dei?

RESPONSIO.

NAturaliter expectatio omnis mali, timorem incutit. Ita namque bestiæ timentur, & principes scientes imminere in his aliquid quod ad vitæ exitum pertineat. Si ergo credamus, quia veræ sunt comminationes futuri iudicij Dei, & recordemur futuri illius examinis tribunal, timebimus iudicia Dei nostri.

Quomodo excitemur ad timorem Dei.

INTERROGATIO.

Matth. 7. QVomodo lata est & spatiosa via, quæ ducit ad mortem?

RESPONSIO.

Similitudo.

DOminus pro multa clementia sua, & nominibus & verbis his vtitur, quibus possit nobis in notitiam adducere dogmata vitæ. Sicut ergo qui ambulant in via, si à recto declinant itinere, quod certis lineis & manifesto calle concluditur, spatia multa & vaga incedunt: ita & is qui incesserit de via, quæ ducit ad regnum cœlorum, multam latitudinem erroris incurrit, per quod ad perditionem peruenitur.

INTERROGATIO.

Matth. 7. QVomodo angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam?

RESPONSIO.

ET hic similiter angustum & arctum hoc indicat, quia via hæc, id est vita nostra angustatur & coarctatur in tribulationibus. Constringimur enim ex vtraque parte nos qui iter agimus, ne prorsus inde ad aliud declinemus. Periculum est enim in vtramlibet partem declinare: sicut in exigui pontis transitu, vbi ex vtraque parte eum qui pontem declinauit cuncti fluminis vnda rapiat & auferat. Propterea ergo scriptum est: Non declinauimus in dextram neque in sinistram. Et Dauid: Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi.

Num. 20. Psal. 139.

DE AVARITIA ET CONVENIENTI ORNATV, *& alijs quibusdam: videlicet, quid sit agere perperam, & de inani gloria.* *Caput* LXXIII.

INTERROGATIO.

AVaritia vsque ad quem modum diffinitur, pater?

RESPONSIO.

QVum transgressus quis fuerit modum legis statutum. Quod designatur secundum quidem vetus testamentum in eos qui plus se diligunt: qui vel plus in pecunia, in necessarijs de se sit solicitus quàm de proximo. Scriptum est enim: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Secundùm Euangelium verò, si quis plus solicitus sit, quàm de præsenti die, sui videlicet causa vel corporis, iste sine dubio audiet: Stulte, hac nocte animam tuam repetent abs te: & quæ præparasti cuius erunt? Quibus addidit Dominus, dicens. Ita erit & ei qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues.

Leuit. 19. Luc. 12.

INTERROGATIO.

QVid est, perperam agere?

RESPON-

RESPONSIO.

QVicquid non propter vsus necessarios, sed vel decoris causa, vel ornatus alicuius fit, hoc est, perperam agere.

INTERROGATIO.

QVid ergo, quod ab Apostolo dicitur, habitus ornatus?

RESPONSIO.

IS qui secundum propositum vniuscuiusque vsus honestus est, vel secundum locum, vel secundum tempus, vel secundum personam. Non enim vsus hominum idem esse potest in tempore hyemis, & in tempore æstatis: neque idem habitus est operantis, & quiescentis: nec militis idem est, nec priuati, neque viri idem, qui mulieris.

INTERROGATIO.

SI quis preciosas vestes abijciat, ipsa autẽ indumenta vsliora, quibus vtitur, vel calceamenta, ita composite vtatur, vt studeat decorem inde aliquem capere, si peccat? aut vitio aliquo id facere putandus est? In vilibus quoque vestimentis ornatus quæri potest.

RESPONSIO.

QVi vult per decorem habitus, placere hominibus, manifestum est, eum huius vitij ægritudine laborare, id est, hominibus placendi: & certum est mentem eius à Deo longius euagari. Sed & hoc ipsum est vitium, perperam agere, quum indumentis vel calceamentis non vsus causa vtitur, sed decoris.

INTERROGATIO.

QVid est rhaca?

RESPONSIO.

PRouincialis, id est, gentis illius sermo velut conuicij leuioris: quod domesticis, vel his quorum fiduciam quis gerit dici solet. Rhaca quid.

INTERROGATIO.

QVid dicit Apostolus, Non efficiamur inanis gloriæ cupidi. Et iterum: Gal. 6. Non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes? Quis est inanis Ephes. 6. gloriæ cupidus? & quis hominibus placens?

RESPONSIO.

PVto quòd inanis gloriæ cupidus est, qui propter gloriam seculi, id est, propter eos qui vident vel audiunt aliquid de eis, quo vel laudare possint, vel admirari, facit aliquid vel dicit. Hominibus autem vel placens est, quia ad voluntatẽ alicuius hominis, vt placeat ei, facit aliquid & dicit, etiam si indignum sit & iniuriosum hoc ipsum, quod facit.

DE INQVINAMENTO CARNIS ET SPIritus, & cordis munditia. Caput LXXIIII.

INTERROGATIO.

QVid est inquinamentum carnis, & inquinamentum spiritus: & quomodo ab his mundari possumus? & quid est sanctificatio, & quomodo possumus eam obtinere?

RESPONSIO.

INquinamentum carnis est, commisceri his qui illicita & nefanda committunt. Spiritus autem inquinamentum est, quum indifferenter habemus commisceri eis, qui de fide impiè sentiunt. Emundamur autem ab his, quum implemus illud, quod Apostolus dixit, Cum huiusmodi nec cibum sumere, & quæcunque similia statuit: vel certè, quum illud patimur in corde nostro, quod ait David: Tristitia tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legẽ tuam. Vel quum ostenderimus talem nostram tristitiam, qualem Corinthij ostenderunt, quum obiurgarentur à Paulo, quum erga eum qui peccauerat, indiscretè egissent, quum dicit: In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negotio. Sanctificatio autem est, adhærere Deo ex integro: & sine aliqua intermissione, in omni tempore solicitum esse, & studium gerere placere ei, quoniam neque pollutum aliquid in donis Dei offerri potest: alioquin & sacrilegũ erit, & impium.

1.Cor.5. Psal.118. 2.Cor.7. Sanctificatio nostra quæ sit.

INTERROGATIO.

QVis est mundo corde?

RESPONSIO.

QVi seipsum reprehendit, vel præuaricatus non sit mandatum Domini, vel contempserit vel neglexerit.

DE PECCATO ODIO HABENDO, ET *mandatis Dei diligendis.* *Caput* LXXV.

INTERROGATIO.

QVomodo potest aliquis odium habere aduersus peccatum?

RESPONSIO.

SI semper ex his, quæ finem habent tristem vel infestum, odium nascitur hominibus aduersum illos, qui causæ sibi huiuscemodi negocij extiterint. Si quis ergo certus sit, quantum & qualium malorum nobis fiunt peccata, spontè & sine vlla comminatione ex intimo affectu odium ei aduersum ea nascitur, sicut ostendit ille, qui dicebat: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi Domine.

Propter seipsa nobis displicere debent peccata. Psal. 118.

INTERROGATIO.

QVomodo potest aliquis ex animo & affectu facere mandata Dei.

RESPONSIO.

NAturaliter delectamur in his, quæ bona sunt & prosunt. Si ergò credimus de his, quæ promissa sunt, ex eo ipso quia speramus: inseretur animæ nostræ affectus & desiderium ad explenda ea, à quibus id consequi possumus, quod desideramus. Si quis ergò odium habuerit, & execratus fuerit iniquitatem, & emundauerit se ab omni peccato, ex quo sicut corpus à languore delectationem non habet cibi, ita & anima detenta peccati morbo, non habet desiderium erga mandatum Dei. Si recordetur, quia mandatum Dei, vita æterna est: & omnibus, qui custodiunt istud, permanet adimpletio promissionum: potest per hæc nasci animæ affectus ille qui dicit:

Fides & spes dilectionem & desideriũ mandatorum Dei nobis inserunt. Ioan.12.

Iudicia

Judicia Dei vera, iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum: & dulciora super mel & fauum. Nam & seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa nimis. Psalm. 118.

DE MENSVRA CHARITATIS, QVOMODO *habeatur: & de indicijs, quibus cognoscimus nos Deum vel proximum diligere.* *Caput* LXXVI.

INTERROGATIO.

QVæ est mensura in charitate Dei?

RESPONSIO.

VT supra vires extendat quis animam suam ad voluntatem Dei, proficiens & desiderans ea, quæ ad gloriam Dei pertinent.

INTERROGATIO.

QVomodo quis obtineat, vt possit habere in se charitatem Dei?

RESPONSIO.

SI grati & fideles existamus erga beneficia eius, quod in mutis animalibus facere videmus: nam & canes interdum diligunt eos, qui cibum eis præbent. Sed & Esaias propheta hoc dicit, quum arguit ingratam gentem, et dicit ex persona Domini: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui. Israel autem me non cognouit, & populus meus me non intellexit. Si enim boui & asino, pro eo beneficio quod pascuntur, dilectio spontanea nascitur erga pastorem: ita nos etiam si gratanter & fideliter beneficia Dei suscipiamus, sine dubio diligemus beneficiorum præbitorem Deum, & absque vlla doctrina, naturali quodam instinctu, in eius concitamur affectum, si tamen sanitas nostræ animæ præsto sit. Bruta benefactores suos cognoscunt. Esa. 1.

INTERROGATIO.

QVæ sunt indicia, in nobis esse charitatem Dei?

RESPONSIO.

QVæ Dominus docuit, dicens: Si diligitis me, mandata mea seruate. Ioan. 14.

INTERROGATIO.

QVid est, seipsum diligere? vel quomodo vitium suum agnoscit, qui seipsum diligit?

RESPONSIO.

MVlta abusiue dicuntur, sicut & illud: Qui amat animam suam, perdet eam, & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Philautus ergo Græcè dicitur, qui seipsum diligit. Intelligi autem potest, qui talis est, hoc modo: si ea quæ facit, pro semetipso facit: etiam si videatur secundum mandatum Dei esse quæ facit. Qui enim pro sua requie patitur deesse aliquid necessitati, vel sibi, vel fratri, siue eorum quæ ad animã necessaria sunt, siue ad corpus: hic manifestè Philautus est, id est seipsum diligens deprahenditur; cuius vitij finis, interitus. Ioan. 12.

INTERROGATIO.

QVomodo apparet, qui diligit fratrem secundùm mandatum Domini? & quomodo arguitur, qui non diligit?

RESPONSIO.

Charitatis signa præcipua.

CHaritatis duo ista præcipua signa sunt, quum tristamur & grauiter ferimus in his, in quibus læditur ille quem diligimus: & quum vel satagimus, vt non fiant: vel gaudemus, si prouenerint aliqua, in quibus vtilitas vel profectus est eius qui diligitur. Beatus ergò est, qui luget super eum, qui delinquit, cuius videt vitæ imminere periculum: & gaudet pro eo qui proficit, & suum lucrum deputat profectus proximi sui. Si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: quod vtique secundum rationem charitatis Christi, dicebat: & si glorificatur vnum membrum, congaudent omnia membra. Qui autem hunc habet affectum erga fratrem, certum est, quòd secundum charitatem Dei diligit proximum suum.

1.Cor. 12.

DE INIMICIS DILIGENDIS. CAP. LXXVII.

INTERROGATIO.

QVi sunt inimici, quos diligere iubemur? & quomodo diligimus inimicos nostros, præstantes eis beneficia tantummodo, aut etiam affectum exhibentes? &, si hoc possibile est fieri?

RESPONSIO.

INimici proprium est, lædere & insidiari: & ideo omnis qui quoquomodo lædit aliquem, inimicus dicitur, maximè autem hi qui peccant. Isti enim quod in se est, lædunt diuersis modis & insidiantur vel his qui se vident, vel his qui simul viuunt. Et quoniã ex corpore & anima constat homo, secundùm animam quidem diligimus, arguentes, commonentes, & omni modo ad conuersationem eos prouocantes: secundùm corpus verò præstemus eis beneficia & misericordiam: & si indigent, victum: quoniam nemo dubitat, quoniam charitas in affectu stat. Quòd autem possibile sit, docuit Dominus per charitatem Dei patris, & per suam obedientiam vsque ad mortem: quam vtiq; pro inimicis adhuc & impijs nobis sustinuit, sicut & Apostolus testatur, dicens: Commendat autem Deus suam charitatem in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Sed & nos adhuc ipse cohortatur, dicens: Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi: & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit seipsum pro nobis hostiam & oblationem Deo. Nunquam autem præciperet hoc iustus & clemens Deus, nisi vtiq; etiam possibilitatem nobis donasset. Inesse enim hoc nostræ naturæ dignoscitur, quum etiam bestijs & animalibus erga eos, qui beneficij aliquid præstiterint, inest naturalis affectus. Quis autem tantum beneficij amicis suis præstat, quantùm nobis inimicus noster? quum nobis causa beatitudinis efficiatur illius, de quo Dominus dicit: Beati estis, quum persequuntur vos et exprobrant, et dicunt omne malum aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra multa est in cœlis.

Non impossibile diligere inimicos.

Rom. 5.

Ephes. 5.

Nihil impossibile Deus præcipit.

Beneficium ex dilectione inimici.

Matth. 5.

Luc. 6.

DE IRA, ET DIVERSIS EIVS *speciebus.* *Caput* LXXVIII.

INTERROGATIO.

Ephes. 4.

QVid est, quod dicit Apostolus, Irascimini, & nolite peccare? Et Sol

non occidat super iracundiam vestram, quum in aliis dixerit: Omnis amaritudo, vel ira, vel indignatio tollatur à vobis.

RESPONSIO.

ARbitror in hoc loco Apostolum secundum imitationem Domini: hoc locutum fuisse. Sicut enim in Euangelio Dominus dicebat: Audistis quia dictum est antiquis illud vel illud: & ipse addebat, dicens: Ego autem dico vobis hoc & illud: Ita etiam Apostolus sic, quùm prius meminisset antiquitatis per hoc, quod dicitur: Irascimini & nolite peccare: paulò post addidit, quod dixerat, & quod nobis conueniret dicens: Omnis amaritudo, & ira & indignatio & clamor tollatur à vobis. Matth. 5. Ephes. 4.

INTERROGATIO.

QVid est, Date locum iræ? Rom. 12.

RESPONSIO.

NOn resistere malo, secundum quod scriptum est: Sed ei qui percusserit te in dexteram maxillam, præbe ei & alteram: & implere ea omnia quæ sequuntur, vel illud: Quum persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Matth 10.

INTERROGATIO.

QVæ est differentia amaritudinis, & furoris, & iræ, & indignationis?

RESPONSIO.

FVroris quidem & iræ differentiam puto constare in animo, & motu: quia qui irascitur, intra animum suum adhuc vitium voluit: sicut ex hoc ipso indicatur, quod dicitur: Irascimini, & nolite peccare. Qui verò amplius furit, aliquid per motum gerit. Furor enim, inquit, secundum similitudinem serpentis. Vehementius verò furorem concitare, irritatio nominatur. Amaritudo autem illa est malitia in corde, quæ etiam arte quadam componitur, & armatur. Furoris & iræ differentia. Psalm. 4. Psalm. 57. Irritatio. Amaritudo.

DE PACE, QVIS SIT VERVS PACIFICVS: *& quomodo efficiamur sicut paruuli.* Caput LXXIX.

INTERROGATIO.

QVis est, qui à Domino beatificatur, pacificus? Matth. 5.

RESPONSIO.

QVi Christi adiutor est, secundùm quod dicit Apostolus, Pro Christo legatione fungimur, tanquam ex Deo exhortante: per nos exhortamur, per Christum reconciliamur Deo. Et iterum: Iustificati igitur ex fide, pacem habemus ad Deum. Illa enim alia pax, repudiata est à Christo, dicente: Pacem meam do vobis: non sicut hic mundus dat, ego do vobis. 2. Cor. 5. Rom. 5. Ioan. 14.

INTERROGATIO.

QVomodo conuerti quis potest, & effici sicut infans? Matth. 18.

RESPONSIO.

SI tales fuerimus ad doctrinam Domini, qualis est infans in discendo: qui ne-

que contradicit doctoribus, neque rationes & verba componit, aduersum eos resistens, sed fideliter suscipit quod docetur, & cũ metu obtemperat ac acquiescit doctoribus suis.

DE DIVERSIS SPECIEBVS SVPERBIAE, ET *de bona & mala gloriatione.* *Caput* LXXX.

INTERROGATIO.

Luc. 18. Rom. 11. 2. Tim. 3. 1. Cor. 13.

DOmino dicente, Qui se exaltat humiliabitur: & Apostolo præcipiente, Noli altum sapere. Et alibi: Arrogantes, superbi, inflati. Et iterum: Charitas non inflatur. Quis est elatus? & quis iactans vel arrogans? Quis verò superbus, & quis inflatus? vel quis tumens?

RESPONSIO.

Elatus quis. Luc. 18. 1. Cor. 4. Iactans quis.

ELatus est, qui seipsum effert pro his, quæ fortè rectè vel prosperè gesta sunt: & per hoc magnus sibi videtur et elatus, secundum illum Pharisæum, qui & ipse inflatus dici potest. Sicut etiam Apostolus Corinthios arguit, quibus dicit: Vos inflati estis. Iactans autem vel arrogans est ille, qui non acquiescit his, quæ à patribus, vel à maioribus instituta sunt pro vtilitate communi: nec acquiescit verbis Apostoli dicentis: vt idem sapiatis & idem sentiatis: sed propriam quandam vitam iustitiæ ac sanctitatis inquirit. Superbus verò est, qui etiam nil vsquam in seruitutis aut rectorum gestorum habens, elatus est: & rectus videri vult plus esse quàm est. Similis autem huic esse potest etiam hic, qui inflatus dicitur vel tumens, secundum quod Apostolus dicit: Sed inflatus est, nihil sciens. Coloss. 1.

INTERROGATIO.

QVid est, charitas non dehonestatur?

RESPONSIO.

SIcut quis dicat, De statu honestatis suæ non deducitur. Est enim quædam propria honestas charitatis, & habitus eius atque ornatus: ille sine dubio, per quem singulas charitatis virtutes enumerat Apostolus: quæ singula honestates quædam eius sunt & ornatus. 1. Cor. 13.

INTERROGATIO.

1. Reg. 2. 2. Cor. 11. 2. Cor. 12. 1. Cor. 1. 2. Cor. 10.

SCriptura dicente, Nolite gloriari neque loqui alta: & Apostolo confitente, Quia quæ loquor, sicut in insipientia in hac substantia gloriandi. Et rursum: Factus sum insipiens gloriando. Et iterum ipso dicente: Qui gloriatur in Domino glorietur. Quæ est gloriatio in Domino? & quæ est culpabilis gloriatio?

RESPONSIO.

APostoli quidem manifestum est propositum, quod aduersum vitia loquebatur. Non enim, vt seipsum commendaret, hoc dicebat, sed vt quorundam insolentiam arrogantiamque retunderet. Gloriatio est in Domino, cum quis si rectè egerit, non sibi sed Domino ascribit dicens: Omnia possum, sed in eo qui me confortat Christus. Culpabilis autem gloriatio duplici ratione dinoscitur: vel secundum quod dicitur, quia laudatur peccator in desiderijs animæ suę: & qui gloriatur in malitia, qui potens est in iniquitate: vel secundum illud, Cum faciunt aliquid boni operis, vt videantur ab hominibus: & pro hoc ipso, quod

Gloriari in Domino quid. Philip. 4. Psal. 9. Psalm. 51.

quod volunt laudari, gloriantur in his quæ fecerint. Sed huiusmodi & omnes sacrilegi designantur, cum gratiam, quæ à Deo data est, propriam faciunt: & gloriam, quæ Deo debetur, in semetipsis conuertere volunt. Matth. 6. Sacrilegi qui.

DE INTELLIGENTIA A DEO PETENDA, ET *modo ipsam promerendi.* *Caput* LXXXI.

INTERROGATIO.

QValem intelligentiam vel prudentiam à Deo petere debemus? vel quomodo eam possumus promereri?

RESPONSIO.

INtellectus quidem quis sit ab ipso Dômino discimus per prophetam dicentem: Non glorietur sapiens in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua, nec diues in diuitijs suis: sed glorietur, qui gloriatur, in intelligendo & cognoscendo Deum. Et iterum per Paulum Apostolum sic dicitur: Sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei. Possumus autem hoc modo illam promereri, si faciamus illud quod scriptum est: Vacate, & videte quoniam ego sum Deus. Et si credamus omne verbum Dei verum esse. Si enim, inquit, non credideritis, non intelligitis. Ierem. 9. Ephes. 5. Psal. 45. Esa. 7.

INTERROGATIO.

SI Dominus dat sapientiam et à facie eius scientia & intellectus est: & alij quidem per spiritum datur sermo sapientię, alij sermo scientiæ: quomodo increpat Dominus discipulos suos, quia & vos adhuc insensati estis, & nôn intelligitis? Prou. 11. 1. Cor. 12. Matth. 15.

RESPONSIO.

SI quis scit voluntatem Dei, vôlentis ômnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, & studium spiritus sancti didicit gratiam Dei: iste cognoscit raritatem intellectus non ex culpa eius descendere, qui dona distribuit: sed ex eorum desidia, qui infidelitate sua id suscipere non merentur. Et idcirco rectè inculpatur insipiens vel insensatus, qui veluti sole orto claudit oculos suos, ne videat, sed in tenebris ambulat. 1. Tim. 2.

INTERROGATIO.

SI ab aliquo aliquid beneficij consequamur, quomodo poterimus & Domino dignè & integrè gratias agere, & ei qui beneficium contulit, quali mensura vti debemus in vtrosque?

RESPONSIO.

SI Deum, omnium authorem bonorum & conditorem esse credamus: eum verò, per quem boni aliquid consecuti sumus, vt ministrũ Dei gratiæ & muneris agnoscamus.

DE QVORVNDAM NOMINVM DIFFERENTIA, ET *de nonnullis scripturæ dictis, quid significent.* *Caput* LXXXII.

INTERROGATIO.

QVid est, dignum & sanctum, quod Græci Ὅσιον dicunt? & quid est iustum?

RESPONSIO.

ὍΣιον quidem, id est sanctum arbitror, quod decet & debetur ab inferioribus deferri superioribus, secundum hanc ipsam rationem, quæ ab emi- Sanctum & iustum differunt.

nentioribus videtur. Iustum autem hoc, quod pro operis merito vnicuiq; retribuitur. Et in illo quidem, ab aliorum optimo quoq; indicatur obsequium: in hoc verò tam boni quàm mali designatur retributio.

INTERROGATIO.

Matth. 7. QVomodo dat quis sanctum canibus, & mittit margaritas ante porcos? aut quomodo accidit illud quod additur: Ne forte conculcent eas pedibus, & conuersi, disrumpant vos?

RESPONSIO.

MAnifestè nobis Apostolus tradidit ex his, quæ aduersus Iudæos dicit: Rom. 2. Qui in lege gloriaris, per præuaricationem legis Deum inhonoras? Iniuriam ergo hanc, quam per præuaricationem verbo Dei inferre dicuntur hi, de quibus sermo est: prohibet hic, & abdicat Dominus. Et quia euenit vt in fideles & non credentes, cum non vident nos præuaricari mandata, contemptum habeant religionis & doctrinæ Domini: & ex ipsis arguunt nos nos, quæ sunt scripta in lege nostra: ac velut rumpant & efficiant & exprobrent, confutantes tanquam legis nostræ transgressores.

Vera religio contemnitur propter peccata fidelium.

INTERROGATIO.

Luc. 10. Luc. 22. QVomodo aliquando quidem Dominus prohibet sacculum vel peram in via: aliquando dicit: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: & qui non habet gladium, vendat tunicam & emat gladium?

RESPONSIO.

Luc. 22. HOc explanauit ipse Dominus dicens: Quia oportet adhuc compleri in me quod dictum est: Quia cum iniquis deputatus sum. Deniq; postquam Isa 53. Matth. 26. completa est prophetia, de gladio ait ad Petrum: Conuerte gladium tuum in locum suum. Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt, ita vt non videatur præceptum esse quod dicitur: Nunc qui habet sacculum, tollat similiter et peram, sed potius prophetia prædicentis Domini, quia futurum erat, vt Apostoli obliti gratiæ Domini & legis eius assumerent. Quod autem videtur quasi imperatiuo modo dici, pro positiuo accipitur. Hæc verbi figura in scripturis propheticis satis frequenter inuenitur, sicut est illud: Fiant filij eius orphani, & diabolus stet à dextris eius, & multa similia. Psalm. 108

Modus loquendi propheticus

INTERROGATIO.

Matth. 6. QVid est panem substantiuum da nobis hodie, quod in oratione Dominica iubemur dicere?

RESPONSIO.

Luc. 12. QVum operantes manibus, memores sumus Domini, dicentis: Nolite soliciti esse animæ vestræ quid manducetis aut quid bibatis. Et Apostolo Ephes. 4. præcipiente, Operamini, vt habeatis vnde possitis præstare necessitatē patienti, id est cum non ad proprios vsus, sed pro mandato Domini operamur: quo- Luc. 10. niam dignus est operarius mercede sua: tunc substantiuum panem, id est, qui vitam quotidianam substantiæ confert, à Domino poscimus, & non à nobis præsumimus: sed vt necessitati, in quantum sufficiat, satisfaciat: et agnoscamus eum, qui sufficientiam præstat.

Panem nostrū da nobis, quid sit.

DE ACCESSV AD SORORES.
Caput LXXXIII.

INTERROGATIO.

SI omni volenti accedere ad sorores oportet indulgere, an certis quibusque personis & temporibus: vel quomodo videndæ sunt sorores?

RESPONSIO.

DE his superius iam sufficienter diximus: quia nec vir ad virum accedere vtcunque sine causa, ex arbitrio suo vel potestate, debet, sed cum omni obseruatione, probante eo qui præest, id est, vt vel profit quis, & que vidit quod proficiat ex eo, quanto magis erga mulieres id obseruari conuenit maiori cautela? Si quis ergo meminit Domini dicentis: Quia de omni sermone ocioso red- Matth. 12. detis rationem in die iudicij: timebit in omni negocio hanc sententiã. Acquiescendum est enim & sancto Apostolo dicenti: Siue manducetis, siue bibatis, si- 1. Cor. 14. ue aliquid aliud faciatis, omnia cum gloria Dei facite. Et iterum: Omnia ad æ- Ibidem. dificationem fiant. Nihil ergo ociose vel inutiliter agendum est, sed certus quis & certo tempore, & certo in loco, & certis personis vel apparere vel loqui de- 2. Tim. 5. bet: vt excludatur omnis nefanda suspicio, & seruemus nos sine offensione etiam apud omnes, & ad ædificationem fidei vnicuique apparere. Sed certè solus ad solam suam accedere nulla religionis ratio permittit. Melius est enim duo quàm vnus: simul enim & fidelis est, & tutius res geritur. Etenim væ soli, quia si ceciderit, non est qui erigat eum.

DE HIS, QVI SAEPIVS CORREPTI, *non emendantur.* *Caput* LXXXIIII.

INTERROGATIO.

SI quis habet aliquod vitium, quod corrigi non potest: & frequenter notatus in peius proficit, si expedit illum intermitti?

RESPONSIO.

ET de hoc alibi iam diximus, quia oportet peccantes corripere patienter, se- Matth. 18. cundum eum quem supra diximus, modum à Domino propositũ. Quod si non sufficit ei ad emendationem, sic vt illis de Corintho, obiurgatio hæc quæ 2. Cor. 2. fit à pluribus: gentilis de reliquo & publicanus haberi debet, qui eiusmodi est: Quia ei parcere, quem Dominus condemnauit, nulli tutum est: maximè cum Dominus dicat, quia expedit vnicuique, vt vnum oculum, aut vnam manum, Matth. 18. aut vnum pedem perdat, & ita intret in regnum, quàm dum parcit vni ex his membris totum corpus mittatur in gehennã ignis, vbi est fletus & stridor dentium. Sed & Apostolus de his ipsis testatur dicens: quia modicum fermentum Gal. 5. totam massam corrumpit.

INTERROGATIO.

SI quis contristatur, quod ei non permittitur facere id quod non potest aptè & recte facere, si debemus ei permittere?

RESPONSIO.

ET de his quidem iam dictũ est in multis: quia propria voluntate nulli quicquam permittendum est, sed iudicio & probatione multorum, vel horum qui præsunt. Qui autem non obtemperat, hic sententiam præsumpti & contradicentis excipiat.

DE PORTANDIS INVICEM INfirmitatibus. Caput LXXXV.

INTERROGATIO.

QVomodo debent fratres infirmitates infirmorum portare?

RESPONSIO.

Portare infirmitates quid. POrtare est tolerare & curare, secundum quod scriptum est: Ipse infirmitates nostras tulit, & ægritudines nostras portauit: Non quod ipse in semetipsum susciperet infirmitates, sed quod abstulit eas ab his quibus erant, & curauit eos. Ita ergo in hoc, pœnitentia interueniente, curabuntur infirmiores ex constantia & integritate fortiorum, qui dicuntur portare, id est exportare & auferre infirmitatem eorum qui inualidi sunt.

INTERROGATIO.

Gal. 6. QVid est, Inuicem onera vestra portate? & quam legem Christi adimplebimus, hoc facientes?

RESPONSIO.

HOc est quod superius explanauimus. Grauius enim sunt onera & peccata, quæ trahunt animam in profundum inferni, quæ à nobis inuicem auferimus & portamus, id est exportamus, ad confessionem prouocando eos qui peccant. Portare autem pro auferre & exportare, consuetudo est & ritu prouincialium dici, sicut & ego ipse audisse me memini. Legem autẽ Christi replere illius qui dixit: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Luc. 5. Matth. 9.

DE TENTATIONIBVS IN QVIBVS orandum est. Caput LXXXVI.

INTERROGATIO.

DOmino dicente nobis orandum esse, vt ne intremus in tentationem: si oportet nos orare, ne accedat nobis dolores corporales: vel si inciderimus in eos, quomodo oportet fieri?

RESPONSIO.

NOn distinxit tentationum qualitatem, sed generaliter præcepit orandum esse, ne intremus in tentationem. Si verò inciderimus, vt det nobis exitum euadendi, et vt sustinere possimus, à Domino posci oportet, vt possimus implere quod dictum est: Quia qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

INTERROGATIO.

Matth. 5. QVis est aduersarius noster? & quomodo ei consentire debemus, dum sumus in via?

RESPONSIO.

TVnc specialiter Dominus eum qui aufert à nobis aliquid vel auferre conatur, aduersarium nominauit. Consentimus autem, si seruemus præceptum Domini dicentis: Si quis autem voluerit tecum contendere in iudicio, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium; quod et in omnibus obseruari oportet.

DE DIFFINITIONE IN AGENDIS, ET SI *semel statuta, impleri debent.* *Caput* LXXXVII.

INTERROGATIO.

SI bonum est statuere ad certum tempus, verbi causa, abstinere se à tali cibo vel à tali potu, Domino dicente: Non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui me misit, patris? Ioan. 6.

RESPONSIO.

OMnis huiuscemodi diffinitio congrua: quod sciens Dauid dicebat: Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ, non meæ voluntatis.

INTERROGATIO.

SI quis voluntate peccauerit, condemnatur? an ille qui per ignorantiam & veritatem fuerit aliquid locutus?

RESPONSIO.

IVdicium Domini in his qui per ignorantiam peccant, manifestum est, cum dicit: Qui nescit, & non fecit, dignè plagis vapulabit paucis. Vbiq; tamen, digna gesta pœnitentia spem præsumat. Luc. 12.

INTERROGATIO.

SI quis cogitauit tantum facere & non fecerit, si & ipse mendax iudicandus est?

RESPONSIO.

SI secundum mandatum est, quod cogitauit vt faceret, non solum vt mendax, sed vt contemptor à Domino condemnatur.

INTERROGATIO.

SI quis præuentus fuerit, vt diffiniat agere aliquid eorum quæ non placent Deo, quod oportet magis irritum reuocare quod male fuerat diffinitum; an timore eo, ne mendax sit, implere peccatum?

RESPONSIO.

QVum dicat Apostolus: Nunquid ex nobsipsis idonei sumus cogitare aliquid quasi ex nobis? Et Dominus nihilominus: Quia non possum à meipso facere quicquam. Et iterum: Verba quæ ego loquor vobis à me ipso non loquor. Et in alio loco: Descendi de cœlo, non vt faciam voluntatē meam, sed eius qui misit me, patris. Pœnitentiam debet agere primum: quia aliquid temere diffiniuit quodcunq; fuerit quod diffinitum est: ne ipsa quidē bona, propria authoritate facere oportet: multo autem magis ea, quæ non placent Deo, statuere non licet. Quia oportet irrita reuocare, quæcunq; ex præsumptione contra mandatū Dei statuuntur. Manifestè ostenditur in Apostolo Petro, qui temere quidem statuerat & dixerat: Non lauabis mihi pedes in æternum. Audiuit autem à Domino diffinita sententia: Quia si non lauero tibi pedes, non habebis partem mecum. Statim verò mutauit diffinitionem suam, & ait: Domine, non tantum pedes meos sed & manus & caput. 1. Cor. 3. Ioan. 5. Ioan. 14. Ioan. 6. Ioan. 13.

DE RERVM DISTRIBVTIONE ET *dispensatione.* Caput LXXXVIII.

INTERROGATIO.

Luc. 6. Matth. 5. SI is cui commissa est dispensatio eorum, quæ Domino offeruntur, necessitatem habet implere mandatum illud, quod dicit: Omni petenti te da: & eum qui vult mutuum à te sumere, non auertes?

RESPONSIO.

HOc quod dictum est: Omni petenti da, & volentem mutuari abs te, non auertes: quasi tentationis habet locum, sicut ex consequentibus demonstratur. Propter malos enim præceptum est non principaliter, sed quod in necessitate fieri debeat. Principale enim præceptum Domini est: Vende omnia bona tua, & da pauperibus. Et iterum: Vendite bona vestra, & facite misericordiam. Quod ergo alijs delegatum est vel deputatum in alios deferri, non est absque discrimine, Domino dicente: Quia non sum missus, nisi ad oues perditas domus Israel: & quia non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Sed & de te ipso debes iudicare quod iustum est.

Matth. 19. Luc. 12. Matth. 15.

INTERROGATIO.

QVod si frater nihil habens proprium, petat ab aliquo hoc ipsum quod vestitus est: quid debet facere, maximè si nudus est ille qui petit?

RESPONSIO.

SIue nudus siue malus, id est siue necessitatem patitur siue fallit, siue quid aliud est, semel dictum est, quia dare vel accipere non est omnium, sed solius illius cui commissum est istud officium. Qui vtique cum omni prouidentia & cautela huiuscemodi dispensationem debet implere, vt possit vnusquisque in eo quod vocatus est, permanere.

1. Cor. 7.

DE FIDE SINE CHARITATE QVOMODO HA-*beatur, & de quibusdam alijs breuiter.* Caput LXXXIX.

INTERROGATIO.

1. Cor. 13. QVomodo potest quis sine charitate tantam fidē habere, vt montes transferat, aut substantiam suam diuidat, & corpus suum tradat vt ardeat?

RESPONSIO.

Matth. 23. Matth. 7. SI memores sumus Domini dicentis: Faciunt enim omnia vt videantur ab hominibus: sed & illud illis dicentibus quid respondit: Domine, nonne in nomine tuo demonia eiecimus, et in tuo nomine virtutes multas fecimus, cum ait ad eos: Nescio vos vnde sitis. Non quia mentiti sunt, sed quia Dei gratia abusi sunt ad proprias voluntates: quod vtique alienum est à charitate Dei. Si ergo horum meminerimus, facilè aduertimus quæ dicta sunt. Quod autem gratiam Dei vel donum etiam indigni accipiant, non est nouum aut mirum. Deus enim & in tempore hoc benignitatis & patientiæ etiam solem oriri iubet super bonos & malos. Interdum autem etiam ad profectum eorum qui adhuc infideles sunt, & gloria eius multiplicatur, secundum quod dicit Apostolus: Quia quidam per inuidiam et contentionem, quidam autem propter bonam voluntatem

Quare gratiā & dona Dei etiam indigni accipiant. Matth. 5. Phil. 1.

tat ẽm Christum annunciant: & addidit dicens: Veruntamen omnino siue occasione siue voluntate Christus annuncietur, in hoc ego gaudeo. Ibidem.

INTERROGATIO.

QVis dicitur abscondere talentum, & propterea condemnatur? Matth.25.

RESPONSIO.

QVicunq; gratiam Dei detinet, & assumit in suis vsibus, & non ad eorum vtilitatem: iste tanquam de occultati talenti crimine condemnatur. Quis talentum abscondat.

INTERROGATIO.

QVid est immunditia & impudicitia?

RESPONSIO.

IMmunditia quid est, lex ostendit. Hoc enim nominis vsus super his, qui inuiti naturalem necessitatem vtebantur, sicut homines pati consueuerunt. Impudicitia verò mihi videtur esse, quum quis naturalem libidinis motum, impudentius & inuerecundius concitat & inuitat. Immunditia & impudicitia differunt.

DE FVRORE ET INDIGNATIONE, ET *de bono affectu corripiendi.* *Caput* XC.

INTERROGATIO.

QVid est proprium furoris? & quid est proprium indignationis iustæ? & quomodo aliquoties quasi ab indignatione incipientes, inuenimur decidere in furorem?

RESPONSIO.

FVroris quidem proprium est, incitatio animæ, mala meditantis aduersum eum, qui se concitat & irritat. Indignationis verò iustæ est, peccantem corripere, eo affectu vel proposito, quo auertimus à peccatis, & quod displicet nobis, quod non rectè gestum est. Quod autem interdum à bono incipiens anima decidit in malũ, nihil mirum est: multa etenim inuenies huiuscemodi, propter quod reminiscere sanctæ scripturæ, dicentis: Iuxta iter scandalũ posuerunt mihi. Et iterum: Nisi enim quis legitimè certauerit, non coronabitur. Et ideo in omnibus obseruanda est rerum varietas, mens, vita, tempus, & ordo: quia ex aliqua horum causa accidit, vt, quod videtur bonum, id inueniatur malum. Psal.138. 2.Tim.2.

INTERROGATIO.

EX quibus fructibus probari debet is, qui ex affectu arguit fratrem peccantem?

RESPONSIO.

PRimò omnium, ex eo quod præcipuũ est, si cum misericordia rem gerit: & est in eo quod dicit Apostolus: Quia si patitur vnum membrũ compatiuntur omnia membra. Vel illud: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Tum deinde si in omni peccato similiter affligitur & contristatur erga omnes, qui peccant. Vel si in se delinquat aliquis, vel in alium, similiter contristatur et luget: etsi arguens, obseruabit illam regulã, quam Dominus posuit: id est, vt vel inter se, vel ipsum solum, vel in alio vno aut duo- Signa bono affectu corripientis. 1.Cor.12. 2.Cor.11. Matth.18.

bus adhibendis. Super omnia autem si obseruat quod dixit Apostolus, hoc est,
1.Tim.3. cum omni patientia.

INTERROGATIO.

SI oportet, qui ingrediuntur ad fratres, statim artificia discere?

RESPONSIO.

QVi præest, probet.

INTERROGATIO.

SI quis non ex desiderio corrigendi fratres, arguat eum qui delinquit, sed sua vitia explendi gratia: quomodo oportet & hunc corrigi, si post multã commonitionem in eisdem permanet?

RESPONSIO.

ISte velut suis commodis prospiciens, & primatus desiderans notetur: & emendationis ei modus ex institutionum disciplinis intimetur. Quòd si permanserit in obstinatione, manifesta est eorum sententia, qui non pœnitent pro delicto.

INTERROGATIO.

QValibus correptionibus vti oportet inter fratres ad emendationem eorum qui delinquunt?

RESPONSIO.

Aetatis ratio habenda in corripiendo. HOc sit in iudicio positum eorũ qui pręsunt, vel quanto tempore, vel quali modo corrigi debeat: quia & ætas, & eruditio multam facit differentiam.

DE OCCASIONIBVS, QVIBVS EX NOBIS AD *nos decipiendos abutitur inimicus.* *Caput* XCI.

INTERROGATIO.

SI in omni peccato suo secundum cogitationem, siue secundum verbum, siue secundum actum, satan in causa conueniat dici?

RESPONSIO.

Nihil in nobis ex se potest inimicus. GEneraliter arbitror, quòd satan ipse per seipsum causa peccati existere nulli potest: sed motibus animi nostri, siue naturalibus, siue etiã ex vitio conceptis, abutitur ad voluntatem malitiæ suæ: & nostris motibus nos, si fortè non vigilamus tradit in hoc, quod ipsi gratum est, id est, in peccatum. Naturalibus ergo motibus nostris abutitur: sicut illud, quod in Domino facere conatus est,
Matth. 4. quum sensisset eum esurire, & ait ad eum; Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.
Luc. 22. Motibus autẽ ex vitio conquisitis abutitur, sicut fecit in Iudam: quoniam quem cupidum vidit, & auaritię morbo ęgrotantẽ, abusus hoc vitio, vsque ad proditionis Domini ruinam, ob triginta argenteorũ lucrum eum pertraxit.
Mala ex nobis. Quia autẽ mala ex nobis oriuntur, manifestè ostendit Dominus, dicens; Quia
Matth. 15. de corde malo procedunt cogitationes malæ, & reliqua. Hoc autẽ accidit his, qui per negligentiã inculta & squalentia naturaliũ in se bonorũ semina relinquunt: sicut ait Salomõ:
Prou.24. Quia sicut agricultura, ita vir insipiens: & sicut vinea, ita homo cui deest prudentia: & sic relinquens eam fiet deserta, & ascendent in ea spinæ, & erit derelicta. Huic ergo animæ quæ ex huiuscemodi negligentia squaluerit, & in desertum venerit, consequens est suscipere illam sententiã, quę
Gen.3. Isa.5. dicit: Spinæ & tribuli orientur in ea, & pati illud, quod scriptum est: Expectaui vt fa-

vt faceret vuas, & fecit labruscas. De qua dixit: Plantaui vineam soreth. Et tunc meritò dicitur ad eam, quod dictum est per seruum Domini Hieremiam, à Domino dicente: Ego plantaui te vineam fructiferam totam veracem; quomodo conuersa es in amaritudinem vitis alienæ? Ierem. 2.

DE HIS QVI DE SECVLARIBVS NEGOCIIS *ad conuersionem veniunt.* *Caput* XCII.

INTERROGATIO.

SI quis relinquens fiscalia debita, intret ad fratres, & parentes eius pro ipso exigantur & tribulentur: si non affert hoc culpam aliquam vel his qui eum susceperunt, vel ipsi illi qui ita gerit?

RESPONSIO.

DOminus noster Iesus Christus his, qui eum interrogauerunt, si licet censum dari Cæsari, aut non: Ostendite, inquit, mihi numisma census. Cuius imaginem habet & subscriptionem? Quum autem dixissent, quia Cæsaris: respondit, dicens: Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Ex hoc manifestè docemur, quia hi obnoxij sunt tributis Cæsaris, apud quos inuenitur census Cæsaris & imago. Si quis tale etiam iustè veniens ad fratres, secum detulit, obnoxius est ad soluendum debitũ. Si verò, omnibus derelictis in manibus propinquorũ, abscessit: nullus vel ipsi, vel fratribus scrupulus debet existere. Matth. 22. Qui sint tributis obnoxij.

DE MODO QVEM SERVARE DEBET IS QVI *præest, cum sororibus, & maximè circa confessionem.* *Caput* XCIII.

INTERROGATIO.

SI oportet eum qui præest, ei, quæ sororibus præest, loqui aliquid, quod ad ædificationem fidei pertineat, virginibus?

RESPONSIO.

ET quomodo seruabit præceptum illud Apostoli, dicentis: Omnia vestra honestè & secundùm ordinem fiant? 1. Cor. 14.

INTERROGATIO.

SI conueniet eum qui præest, cum ea quę sororibus pręest, frequenter loqui: & maximè, si aliqui de fratribus pro hoc læduntur?

RESPONSIO.

APostolo dicente: vt quid enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia? & bonum est imitari eum, dicentem: Quia non vsus sum potestate mea, ne offendiculum aliquod darem in Euangelio Christi. Et quantum fieri potest, rarius videndæ sunt, & breuius est sermocinatio facienda. 1. Cor. 10. 1. Cor. 9.

INTERROGATIO.

SI oportet, cùm soror aliqua confitetur quodcunque delictum suum presbytero, etiam matrem monasterij adesse?

RESPONSIO.

HOnestius mihi videtur esse et religiosius, vt per seniorem matrem presby-

ter, si quid illud videtur, sibi statuat: & modum & tempus pœnitentię imponat ad emendationem eius, quam corrigi desiderat à peccato.

INTERROGATIO.

SI oportet gesta turpia confitenti vel obscœna inuerecundius annunciare omnibus, aut certis quibuslibet à quibuscunque?

RESPONSIO.

COnfessio peccatorum hanc habet rationem, quam habet vulnus aliquod corporis vel passio, quæ medico demonstranda est. Si ergò non omnibus quis vitia vel vulnera corporis sui reuelat, nec quibuslibet, sed his tantummodo, qui summæ peritiæ testimonium habent, & curę ac medelæ disciplinam: ita confessio peccatorum fieri debet apud eos tantummodo, qui curare hæc præualent & emendare, secundum quod scriptum est: vos qui fortiores estis, infirmitatem infirmorum portate: hoc est, auferte & exportate per curationem. Gal.6.

INTERROGATIO.

SI ignorante matre seniore, presbyter præcipiat aliquid fieri sororibus, numquid rectè indignatur mater senior?

RESPONSIO.

ETiam rectè, cui dubium? quoniam ille malè agit.

DE IMPEDIMENTIS QVAE NOBIS *potest dæmon inferre.* *Caput* XCIIII.

INTERROGATIO.

1.Thess.2. SI potest impedire propositum sancti hominis satanas, quia scriptum est: Ego quidem Paulus semel & bis, sed impediuit me satanas?

RESPONSIO.

EOrum quæ in Domino geruntur, quædam quidem proposito & iudicio animi efficiuntur: quædam etiam per corpus adimplentur, id est, vel labore, vel patientia corporis. Quæcunque igitur in animæ proposito consistunt, hęc impedire nullo modo potest satanas. Ea verò, quæ etiam ministerio corporis adimplentur, frequenter (promissione tamen Dei) impediri possunt, ad probationem eius qui impeditur: vt appareat, si à bono proposito nequaquam per huiuscemodi impedimenta mutatur. Sicut hi qui supra petram seminati dicuntur, quòd præsentes quidem audientes verbum cum gaudio susceperunt: facta autem tribulatione vel persequutione, continuo recesserunt. Sed certè si permanerent in bonis, maioribus præmijs digni sunt, quasi qui in certamine vicerint, sicut & ipse Apostolus, quum frequenter proposuisset Romam proficisci, & prohibitum se fateretur, tamen non recessit à proposito: vsquequo quod proposuerat, expleret. Sed & vt patientiam habeant, sicut & sanctus Iob, qui tanta à diabolo passus est, & cogente loqui aliquid impiè aduersus Deum, in nullo penitus, ne in sermone quidem, regulam pietatis excessit: quo minus sentiret contraria de Deo, sicut scriptum est: Quia in his omnibus non peccauit Iob labijs suis, neque stultum aliquid contra Deum locutus est.

[Margin notes: Cur in bonis operibus quandoque sancti impediantur. — Luc. 8. — Rom. 1. — Iob. 1.]

DE BONA STVLTITIA IN HOC *seculo.* *Caput* XCV.

INTERROGATIO.

QVomodo fit animus in præsenti seculo stultus?

RESPONSIO.

SI timeat sententiam Domini, dicentis: Væ qui prudentes sunt apud semetipsos, & in conspectu suo sapientes. Et imitetur eum qui dixit: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Et omnem arrogantiam prudentiæ abijciens, non prius credat sensibus suis inesse aliquid boni, quàm mandato Dei illuminetur: & intelligat quid est quod placeat Deo, siue in opere, siue in verbo, siue in cogitatione, secundùm quod Apostolus dixit: Confidentiam autem talem habemus in Christo ad Deum: non quia à nobis idonei sumus cogitare aliquid à nobis, quasi à nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen. Isa. 5. Psal. 72. 2. Cor. 3.

SVb hac Regula S. Basilij militasse dicuntur plerique omnes Orientales Monachi: ipsi quoque Carmelitæ, & quidam, Armenij nuncupati: quorum alij hodie sub Augustini Regula, alij sub alijs constitutionibus degere affirmantur. Vsi sunt albo vestitu. Sub Basilij regula qui militent. Vestitus.

Etsi verò sub Basilij nomine iam multis seculis vendita sit hæc Regula, sunt tamen multæ & probabiles rationes, quæ in eam sententiam me adducunt, vt non credam eam veri Basilij esse. Primò enim stylus cum veris Basilij scriptis non conuenit. Deinde Gregorius Nazianzenus, qui non solùm Basilij socius studiorum indiuulsus, sed etiam ei familiarissimus fuit, in Oratione de Vita & obitu eius, aliquot Basilij scripta & monumenta recenset, huius autem Regulæ ne vno quidem verbo meminit, quod non fecisset vtiq;, si à Basilio conscripta & in omnibus monasterijs, à se institutis, obseruata fuisset. Tertio, in multis exemplaribus non extat hæc Regula capitibus 95. compræhensa, sed quædam alia quæ tantum capita 35. habet. Adde quòd hæc ipsa Regula in aliquibus exemplaribus tantum 95. habet capita, in alijs verò centum. Insunt denique ei multa quæ nec cum veri Basilij scriptis, nec cum temporum illorum ratione congruunt. Nec obstat, quòd Ruffinus eam in Latinum sermonem transtulisse dicitur. Primò enim dubitari potest an ea hæc ipsa sit quam adscripsimus, an verò altera illa quæ 35. capitibus continetur, aut alia. Deinde Ruffinus aliquot annis post Basilium vixit, licet non ita multis: fieri potuit ergò, vt post mortem Basilij à quibusdam studiosis non tantum S. Basilij, sed monasticæ professionis in vniuersum conscripta, & eius nomine publicata sit. Sed sit sanè veri Basilij vera Regula, ex ea ipsa tamen facilè perspicitur, quod etiam supra monuimus, tunc temporis monasticam nostra longè fuisse puriorem, synceriorem, & ab omnibus superstitionibus mundiorem: quod etiam intelligi potest ex eiusdem ad Gregorium Nazianzenum de vita solitaria epistola, in qua palàm innuit, quibus finibus vetus monachismus contentus fuerit, quid spectarit, & quam ob causam receptus sit. Ex hac etiam Regula erroris conuinci potest Polydorus Vergilius, qui lib. 7 cap. 2. affirmat, Basilium primò Vota monastica introduxisse: *nam in hac tota Regula Votorum non meminit.* Iudicium de Basilij regula. Polydori Vergilij error.

Scripsit ad eosdem Monachos Basilius Asceticos Sermones, *in quibus etiam Monasticæ vitæ rationem, obseruationem & cultum prolixè describit: ex quibus inter multa alia apparet, Monasticen professuros, facultates suas distribuisse prius, quam in monasterium ingressi fuerint. Oportet, inquit, Monachum ante omnia id vitæ genus amplecti, vt nihil possideat, corpus habeat quietum & habitum honestum, vocem moderatam, & sermonem benè dispositum, cibum & potum sumere tranquillè ac cum silentio, apud seniores tacere. Ibidem, & in Compendio Quæst. 284. & in Moralibus Summa 48. cap. 7. præcipit ijsdem, vt labore manuum suarum se alant, & ex ijs bonis, quæ in communem omnium vsum distribuerint ac* Ascetica Basilij.

depoſuerint, ne cuiquam moleſti ſint. Item, ne à quoquam munera ſeu dona accipiant, vel ad ipſam quoq; corporis ſuſtentationem, excepta ſaltem ſumma neceßitate, in grauißimis ſcilicet corporum ægritudinibus ſeu morbis. Oportet enim eum, ait Baſilius, qui viribus præditus eſt, operari, ac impertiri his qui opus habent: qui enim operari non vult, ne manducare quidem dignus iudicabitur. Vnde colligitur Baſilij monachos, non tantum ſtudijs literarum, ſed ſimul quoq; labori manuum deditos eſſe debuiſſe. Habuerunt ergo in cœnobijs ſuis officinas, in quibus ſuum quiſq; artificium exercuit: quæ loca in patria, hoc eſt Græca lingua Ασκητήρια *Aſceteria, hoc eſt domos ſeu loca exercitationis nominarunt: & monachos ibi laborantes,* Ασκητὰς *Aſcetas, moniales* ἀσκητρίας *Aſcetrias, & opera* Ασκητικὰ *Aſcetica appellarunt. Sermones ergo quos ad hos monachos Baſilius ſcripſit* Ασκητικοὺς *Aſceticos nominauit. Budæus tamen in Commentarijs hæc omnia ad exercitationem mentis in rebus diuinis referre videtur.*

De Aſceticis Baſilij iudiciũ.

Vbi tamen nec illud prætermittendum videtur, quòd à multis dubitatur, num libri illi de Virginitate & monaſtica vita ſcripti, qui Aſcetici dicuntur, Baſilij γνήσιοι *ſint, cum pleraq; in ijs horridiora ſint quàm in reliquis eius ſcriptis. Deinde etiam in catalogo ſcriptorum Baſilij in Oratione Nazianzeni, Aſcetica illa non recenſentur: quæ certè vir ille, qui ex profeſſo laudationem Baſilij inſtituerat, omiſſurus minimè fuiſſet: poteſt igitur eſſe alius quidam Baſilius, & hoc quidem recentior. Sozomenus autem lib. 3. cap. 14. affirmat, viſum nonnullis ſuo tempore, Aſceticorum illorum authorem fuiſſe Euſtathium illum Sebaſtiæ Armeniæ Epiſcopum, ſed Macedonianum hæreticum, qui monaſticæ vitæ author Armenijs extiterit, ijsq; qui ad Pontum habitant, de vita ea religioſè obſeruanda inſtituendaq;, deq; cibis, quibus eam vitam profitentibus vel vtendum vel abſtinendum eſſet, de veſtitu deniq; & moribus ſcripſerit: quæ verò omnia in Gangrenſi Synodo reprobata & damnata ſunt. Idem quoq; teſtatur Nicephorus lib. 9. cap. 16.*

Polydori Vergilij error.
S. Brigidæ ordo an à Baſilio inſtitutus.

Polydorus lib. 7. cap. 4. indicat eſſe nonnullos qui dicant, S. Brigidæ ordinem Baſilium primò in Græcia inſtituiſſe ordinaſſeq;, vt cœnobia vtriq; initiatorum ſexui communia eſſent, murorum tamen ac aſpectus ſeparatione diuiſa, vtq; virgines ſuperiora habitarent, monachi verò inferiora: templa itidem pari modo communia: omnibus autem abbatiſſa quam vocant, præeſſet. Sed poſtea ne virginitas muliebris obtrectationibus pateret, patres iuſsiſſe, vt viri ſeorſim habitarent, ac propterea S. Brigidam Sueciæ principem circa annum Domini 1360. inſtauraſſe eiuſmodi religionem inita ratione, qua ſine criminis ſuſpicione, & templum & domus eſſent vtriſq; communia. Cui opinioni ipſe quoq; Polydorus aſſentitur. Sed authores, à quibus hoc habeat, non nominat, neq; etiam rationes, quibus hoc adſtruat, profert: ſaltem dicit opinionem hanc eſſe vero ſimilem. Et Cranzius in Metrop. lib. 9. cap. 52. Veterem hanc eſſe traditionem ait.

DE HIERONYMITIS, SEV ORdine D. Hieronymi.

CAPVT IIII.

Hieronymitanorum duo ordines.

D*VAE ſunt Hieronymianorum familiæ, quæ vtraq; D. Hieronymum, Baſilij coætaneum ſuum authorem prædicant: quidam enim* Hieronymiani, *alij verò* Hieronymitani Eremitani *dici volunt. Sed faciunt hi inſignem ſanctißimo viro iniuriam, quippe cuius monachatus, hoc eſt ratio & cauſa viuendi in ſolitudinibus, ab iſtorum diuerſißimus fuerit. Habeo rei huius teſtem locupletißimum ipſum Eraſmum, maximi iudicij virum, qui in Vita Hieronymi ad hunc modum ſcribit. Studioſè, inquit, perluſtratis Galliarum bibliothecis omnibus, & congreſſus cum his, quos vel eruditio vel integritas morum reddiderat inſignes, & vndiquaq; nonnihil decerpens, quod ad Chriſtianum inſtitutum facere videbatur, tandem cœpit de deligendo vitæ genere, deq; loco commodo cogitare. Reputabat autem animo, Romam adhuc veterem ſapere Paganiſmum, & inter eius vrbis*

Hieronymi viuendi ratio aliena ab Hieronymitanis hodiernis.

delitias

delitias parum esse tutam adolescentiam, vt quam alicubi Babylonem appellet: deinde suam quoq; patriam barbaricis voluptatibus esse corruptam, quod ipse non dissimulans in epistola quadam: In mea (inquit) patria rusticitatis vernacula, Deus venter est, et in diem viuitur, & sanctior est ille, qui ditior est. Proinde communicato cum sodalibus consilio, de secessu cogitauit, quo liberius & expeditius, se totum sacris studijs & Christo dedicaret. Iam tum pium adolescentis animum offendebat mundus, qui ea tempestate Christianos Ethnicis habebat admixtos. Vnde fieri necessum erat, vt qui Christum profitebantur, plerique titulo magis quàm vita essent Christiani, & verè probis mentibus pium viuendi votum adesset verius, quàm facultas. In matrimonio, vt nihil aliud accideret, certè libertatis naufragium perspiciebat. Adhæc Clericorum & Episcoporum statum, quòd hos quoq; volentes, nolentes, bonos, opes & negotia mundi inuoluerent ac transuersos raperent, grauissimis periculis obnoxium esse. Et multorum vita displicebat, iam prisca illa pietate sacerdotum ad tyrannidem ac fastum degenerante. Pensitatis igitur omnibus ac circumspectis, MONACHI placuit institutum; quod, ne quis in hoc erret, id temporis longè diuersum erat, ab hoc quod hodiè videmus ceremonijs obstrictum, imò quibus maximè libertas erat cordi, hi monachi professionem suscipiebant. Primum enim res manebat integra, manebat commigrandi remigrandiq; quo vellet potestas; manebat dulcissimũ ac liberrimum ocium ad studium, ieiunia, psalmos, vigilias, aut suapte incitabantur, aut exemplis inuitabantur, non cogebantur hominum constitutiunculis. Vestitus erat simplex, nec is tamen præscriptus, sed suo cuiq; arbitrio sumptus: non qui prodigiosa nouitate faceret insignem, & digito notandum, sed qui simplicitatem Christianam præ se ferret. Votorum nulla vincula. Deniq; si quem fortè sui instituti pœnitentia cœpisset, tota demum pœna erat, inconstantiæ nota. Cuius rei si quis fidem requirat, legat Hilarionis vitam: legat institutionem Monachi ad Rusticum, & item ad Paulinum: legat in epistola, cuius initiũ, Audi filia, descriptum triplex apud Ægyptios Monachorum genus. Quin inter alia præstabat & hęc commoda illud vitæ genus. Huius prætextu honestius licebat ab affinium & cognatorum vinculis temet excutere, graui nimirum onere ei, cui nihil dulcius ocio studiorum: à publicis functionibus, à munijs & officijs imperialis aulæ prorsus habebantur excusati. Postremò minus patebant Episcoporum quorundam iam tum insolescentium tyrannidi. Iam hic titulus nec à functione clericatus quidquam remorabatur, & ex nullo ordine sæpius deligebantur Episcopi. Nec aliud erat quidquam tunc Monachi professio, quàm priscæ liberæq; vitæ meditatio, ac purè Christianę. Hæc obiter admonenda duxi, ne qui mos est plerisq;, Hieronymũ sui instituti faciant authorẽ, AD QVOS ILLE NIHIL ATTINET. *Hæc omnia Erasmus in vita D. Hieronymi quam eius operibus præfixit. In quam sententiam idem quædam scripsit in Antidoto Epistolæ ad Rusticum Monachũ, quæ in capite de Institutis, &c. Monachorũ huius Classis referemus. Vide locum.*

Cum igitur solitariam vitam Hieronymus agere instituisset, in Syriam abijt cum Heliodoro comite, instructus ingenti bibliotheca, sicut ipse affirmat in epistola ad Eustochium: ibiq; in solitudine extruxit sibi locum vbi habitare posset. Interea tamen ad vicinas diuersas excurrit terras: abijt Hierosolymam, ibiq; fuit aliquandiu: fuit & Antiochiæ: fuit in solitudine Chalcidis, in qua ab Arrianis varijs modis afflictus fuit, ita vt non semel ipsum pœnituerit aditæ Syriæ. Tandem igitur in semotissimam eremum sese abdidit, quæ Syriam à Saracenis disterminat: satius esse ducens, cum feris & prædonibus barbaris quàm istiusmodi Christianis habitare. Hic annos quatuor ab hominum frequentia semotus, in tuguriolo suo viuens, vigilijs, ieiunijs & orationibus, certaminibus quoq; & corporis afflictionibus aduersus lasciuiam & ardentes naturæ suæ impetus, quos sæpe accusat ipse & damnat, dedit operam. Relegebat vniuersam bibliothecam suam, veterum studiorum sibi memoriã renouans: sacras literas ad verbum ediscebat. Meditabatur in Prophetis: ex Euangelicis & Aposto-

Hieronymus in solitudinem.

Hieronymi in Eremo exercitia.

licis literis veluti purißimis fontibus, Christi Philosophiam hauriebat. Lectioni etiam adiungebat scribendi studium et linguarum vsum, præsertim autem Hebrææ, vsus ad eam rem nocturno præsertim tempore, doctißimis Hebræorum, quos ingenti mercede conducebat. In hac solitudine visebatur nonnunquam ab amiculis, vicinos monachos inuisebat aliquoties & ipse. Literarum quoq; vicißitudine fruebatur amicis absentibus. Quanquam autem hoc ille ocium perpetuum optabat, tamen ob ecclesiæ necessitates Romam è Syria retractus est, vbi ita se geßit, vt mortuo Damaso, summo pontificatu dignus iudicaretur à plurimis, exceptis clericis qui eum oderant, quod vitas & scelera eorum insectaretur acerbißimè. Varia igitur & tetra mendacia de illo in vulgus sparserunt: quo factum est, vt in tantum apud Romanos odium & periculum incurrerit, vt inde in Syriacas solitudines rursum secesserit, & in Bethleem, iuxta Domini præsepe sibi sedem delegerit. Condiderat autem ibidem Paula nobilißima Romana matrona, Eustochij mater quatuor monasteria: tria mulierum, quibus ipsa præfuit: quartum virorum, in quo Hieronymus cum pijs & doctis amicis ac studiorum adiutoribus, non minus iucundam quàm sanctam vitam multis egit annis, sicut ipse testatur in Epitaphio Paulæ. Hic enim omne tempus aut sacris dabatur Psalmis, aut vertendis sacris voluminibus, aut ediscendis diuinis literis, quas fratribus ac mulieribus aßiduè prælegebat. Nobilium quoq; pueros sibi commissos in Poëtarum ac Rhetorum literis instituebat. Id quod ei Ruffinus criminis magni loco obijcit. Quibus rebus factum est, vt ex toto vndiq; terrarum orbe frequens hominum multitudo ad eũ confluxerit, quos omnes pro suis facultatibus, Christiana accepit benignitate, neminem à suo contubernio arcens, præter palàm hæreseos inustos cauterio: ac tandem sic peracto vitæ cursu, mortuus est, anno ætatis suæ 91. salutis verò 422.

Hieronymus non monachus quales hodie sunt.

Hæc ex Erasmo non sine causa adscripsimus: hinc enim perspici puto, quod etiam Vadianus affirmat in Epitome trium partium terræ fol. 239. falsum esse, quod quidam dicunt, Monachum, vt hodie sunt Monachi, alijsúe regulæ quàm doctrinæ Christi, aut votis illis, quibus hodie iurati quidam seruiunt, mancipatum, aliove vestitus genere quàm vulgari vsum fuisse. Hoc enim Monachorum genus Hieronymi ætas in totum ignorauit, & longè alij qui tum Monachi dicebantur, quàm hodierno die, erant: vt non iniuria Polydorus lib. 7. cap. 3. dicat, multas esse congregationes, quæ Hieronymi & aliorum regulas ab ipsis editas profiteantur, quas tamen tantum abfuerit, vt ipsi instituerint, vt etiam ne tale quid vnquam cogitarint futurum.

Hieronymianorum origo.

Credibile igitur aliquot seculis post sanctißimi viri huius obitum, praua & peruersa quadam pietate aliquos permotos, vt Hieronymi institutum imitarentur, ortamq; inde nouam quandam familiam, quæ à Hieronymi nomine, Hieronymiani sint appellati. Quo tempore autem quóue authore hæc familia cœperit, adhuc ignoratur. Polydorus lib. 7. cap. 3. Horum autem institutum longè est diuersum ab eo quo Hieronymus vixerat, teste ipso quoq; Polydoro Vergilio lib. 7. cap. 3 de Inuent. rerum, quippe qui natiuo amiciuntur colore, pallioq; super tunicam rugato, atq; superiore parte à summo ad imum scisso, scortea zona tunicam succingunt, & soleis ligneis pedes muniunt. Sabellicus Enne. 7. lib. 9. Polydorus vt supra. Hoc verò de Hieronymo eiusq; discipulis nusquam legitur.

Hieronymianorum habitus

Hieronymianorum eremitarum initium.

De Hieronymianis Eremitanis autem certum est, eos circa annum demùm Domini 1365. cœpisse, authore quodam Petro Gambacita Pisano: alij authorem eorum constituunt Carolum cognomento Granellum Florentinum: nonnulli etiam Rhedonem quendam Montigranelli comitem: de quo suo loco plura. Sabellicus Enne. 9 libro 9. Polydorus libro 7. capite 3. Panuinius in Chron. Quid si sub his initium sumpsissent etiam Hieronymiani?

CAPVT

CAPVT V.

DE AVGVSTINIANIS AC PRIMVM S. Augustini Monachatu.

QVI D. *Augustinum Monachum faciunt, quales hodiè sunt, qui eius regulam profitentur, eadẽ fide id faciunt, qua illi, qui D. Hieronymo & Basilio Monachismum, qualis nunc est, affingunt, coætanei enim fuere. Author Sermonis de Baptismo D. Augustini (qui Ambrosio ascribitur, sed non est, verùm impostoris cuiusdam, adeò nihil est illic Ambrosianum) Augustinum quidem in baptismo statim ornat cucullo nigro, & cingulo coriaceo: quod ipsum satis indicat de quo grege ille blattero fuerit, qui hæc confinxit. Nam hac forma seu specie pingunt sanctißimum virum etiam ij qui hodie vulgò dicuntur Augustinenses. Pari stultitia adiecit, Augustinum esse religionis exordium. Si enim religionem vocat Monachismum, bis fallitur: cùm Augustinus nec Monachus fuerit, vt hodie sunt, nec exordium huius instituti, etiamsi Monachus fuisset: postremò nullus ea ætate Monachismum religionem nominauit.*

S. Augustino monachatus falsò affingitur qualis hodie est.

Scribit quidem Polydorus Vergilius lib.7.cap.3. Augustinum eatenus fuisse in Eremo iuxta relationem quorundam, quoad Manichæis in Africa sæuientibus, Hipponensi diœcesi fuerit præfectus. Sed hoc falsum esse res ipsa docebit. Nam ad annum vsq; 31. etiam ipse Manichæus fuit, & Romæ ac Mediolani Rhetoricam professus est: quo tempore incidit in Simplicianum, ac ei exponit circuitus erroris sui, ac petit ab eo consilium qua ratione ad veritatis pleniorem cognitionem posset peruenire. Ille hortatur eum, vt sacras literas legat, & imitetur exemplum Victorini Rhetoris, qui diligenti lectione earum tandem Christianus factus sit, li. Confeßionum 8.cap.1. & 2. Fortè tum etiam Politianus quidam Antonij eremitæ historiam ei recenset: & de duobus, qui apud Treuiros lecto codice de vita Antonij, in casa monastica rebus omnibus, & quidem sponsis etiam suis neglectis, continuò id vitæ genus amplexi sint: qua narratione adeò affectus fuit, vt sibijpsi displiceret, & in hortum cum Alipio secedens, lachrymas funderet, ob perditè exactam ætatem, & peteret à Deo mentem et vitam meliorem. Audit autem vocem de domo vicina, cum cantu puerorum seu puellarum sibi dicentem: Tolle lege, tolle lege. Ac cum neminem videret, diuinam admonitionem existimabat esse. Et arrepto codice, incidit in locum Pauli: Non in commessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitijs, &c. His lectis omnis dubitationis tenebræ ei sunt excussæ: ac re cum Alipio communicata, vterq; statuit, ad Christianam transire religionem, non sine matris eius exultatione, lib. confess.8.c.6.7.& 12. Igitur resignat professionem Rhetorices: & scribit ad Ambrosium, eiq; & suos errores, & quòd eos cognoscat ac damnet indicat, & quid propositi habeat exponit, lib.9.Confess.cap.5. Recipiebat autem sese cum omnibus suis in villam Verecundi cuiusdam ciuis Mediolanensis, ibiq; vacabat lectioni sacrarum literarum, seseq; præparabat ad baptismum, libro eodem capite tertio & quarto. Inde autem Mediolanum reuersus baptismum percepit cum filio & Alipio annos natus 33. lib.9. capite 3.4.6. Cùm in Africam adornaret reditum cum quibusdam comitibus, moritur eius mater Monica, lib. 9. cap. 8. Seceßit igitur in domum et agros proprios, ibiq; fermè triennium exegit in sacrarum literarum studio, ad quod orationem, ieiunium, exercitia collationum & scriptionũ adiungebat. Poßidonius in vita eius cap.3. Elapso hoc temporis spatio Hipponem vocatur, vbi presbyter, mox coepiscopus Valerij episcopi ordinatur. Poßidon. cap.4.5.6.7.& 8.& Aug. collat.3. cum Donatistis. Ex his August. & Poßid. verbis perspicuũ fieri arbitror, falsißimum esse quod quidã dicunt, Augustinum monachum fuisse, vt hodie sunt illi, qui eius nomen, & nescio quam consutam seu potius confictã eius regulam profitentur: Quibus adde, quòd Augustinus in omnibus suis scriptis nusquam se Monachum vocat, nec etiam suos clericos eo nomine designat. In oratione quadam ad populum, negat se vsurum pileo rubro, quod pyrrhum dicitur, nos corruptè byrrhum vocamus. Decet, inquit, Episcopum, at non decet Augustinum. Et in sermone

Polidori error.

Augustinus nusquam se monachum vocat.

de Vita Clericorum, Quicunque, ait, vult exhæredato filio Ecclesiam hæredem facere, quærat alium, qui suscipiat, quàm Augustinum. Vbi magis dicendum fuerat, non decet monachum: &, quærat alium quàm monachum. Possidonius quoque in vita Augustini, nusquam meminit vel balthei coriacei, vel cucullæ, quibus vsus fuerit sanctus vir: sed hæc sunt eius verba: Vestes Augustini, & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimùm, sed medium tenebat. Hinc affirmauit in quodam publico scripto Iacobus Vuimpfelingus, qui claruit circa annos Christi 1490. & presbyter ecclesiæ Spirensis fuit, Augustinum non fuisse Monachum, nec fratrem mendicantem. Verùm metu pœnæ palinodiam cecinit ad Iulium 2. Pontificem Max. ad instantiam fratrum Augustinensium, vt Geßnerus in sua bibliotheca refert.

Vestitus D. Augustini.

Iacobus Vuimpfelingus.

Testatur quidem Possidonius in vita Augustini, habitasse Augustinum in Monasterio, à se intra Hipponensem ecclesiam extructo, sed cum doctis & theologiæ studiosis: vixisséque secundum Regulam Apostolorum: & ex suo illo Collegio dedisse primò Hipponensi ecclesiæ Clericos, deinde verò Ecclesijs quibusdam alijs rogantibus Episcopos, viros vndiquaque doctissimos & pijssimos. Legatur cap. 5. & 11. eius historiæ. Hoc si adhuc hodiè obseruaretur, & societates piorum haberi possent, & collegia benè rectéq; instituta, vbi homines quandiu vellent, probè ac sanctè erudirentur, & quoad sacras literas, & quoad mores. Felix reuera fuit ecclesia Christi, quandiu in hoc instituto permansit: felices fuerunt & ciuitates regionesque, quæ talia olim contubernia habuerunt: vnde perpetuò valebant benè sanctéq; eruditis viris abundare, illosq; pro necessitate, vel ad ecclesiam regendam, vel etiam interdum ad Rempub. administrandam euocare.

Augustinus in quali monasterio habitarit. En Augustini Regulam.

Quæ cùm ita sint, minimè hercle mirandum, si, quod ipse quoque Polydorus Vergilius testatur, de Origine familiarum Augustini dubitetur, & parum constet, an Aurel. Augustinus eas instituerit familias, quarum hodie vulgò auctor fertur, vel alius aliquis. Vbi nec illud prætermittendum puto, quòd inter has ipsas Augustini familias magnum certamen est, quænam prior ab Augustino fuerit instituta, Canonicíne Regulares, an Eremitæ Augustinenses: Vtraque enim hanc ad se laudem trahit. Quam rem, quoniam adhuc sub iudice lis est, in medio relinquit Sabellicus Enne. 7. lib. 9. Nec solum de origine, verùm etiam de ipso habitu contentio inter Canonicos Regulares & fratres Augustinianos fuit. Nam coram pontifice Rom. pertinaciter litigarunt olim super B. Augustini habitu, videlicet nigrámne ille stolam super alba tunica, an candidam super nigra induisset. Et cum pro lite dirimenda deficerent scripturæ, visum fuit Romanis iudicibus, rem omnem (ridiculum sanè) ad statuarios & pictores relegare: vt illi ex cucullato tentatore diabolo vltimam adferrent sententiam. Factum post Nicolai 4. tempora. Refert Balæus ex Cornelij Agrippæ libro de Incertitudine scientiarum, Cent. 4. cap. 54. in Appendice.

De origine Augustinianorum dubitatur. Inter familias Augustini certamen de prioritate.

Certamen de habitu.

DE CANONICORVM ORDINIS ORIGINE.

CAPVT VI.

ETSI Augustinensium Eremitarum & Canonicorũ ac origo initium in dubium vocetur, tamen quæ de Canonicis referantur ab authoribus hoc loco commemoranda videntur, de Eremitis Augustinensibus in quarta Classe dicturi. Erant ab initio Ordines Monachorum & Clericorum prorsus distincti: Monachus enim (vt inquit Hieronymus) non doctoris, sed plangentis officium habet. A viris autem religiosis & pijs ad monasticæ vitæ imitationem, etiam Presbyterorum et Canonicorum collegia instituta sunt, in quibus Clerici ministerijs Ecclesiæ initiati ac destinati, & Presbyteri in Ecclesiæ ministerio iam constituti, ad certam & præscriptam Regulam vitam agerent, quæ quamuis monastica illa paulò fuerit liberior, tamen etiam certis legibus & Canonibus adstringebantur, vnde & vita illa Canonica, & qui eam profitebantur Canonici dicti sunt, ipsorumque

Canonicorum collegia quare instituta.

Collegia,

Collegia, Monasteria quoq, dicta fuerunt; quod nomen adhuc in celebrioribus nonnullis collegijs retinetur, ob eamq, causam in antiquioribus Concilijs monasteria Monachorũ & Clericorum memorantur: atq, his praerat Episcopus, vt illis Abbas: hodie tamen Episcopi loco Præpositum habent.

De auctore huius instituti variæ proferuntur variorum sententiæ. Thomas Aquinas Secunda secundæ, quæstione 88. comprobare nititur, Apostolorum esse inuentum; inquit enim inter alia, Apostoli post Ascensum Christi in cælos, in monte Sion, de genere vitæ deliberantes, communia inter se omnia, ac tria vota coram Deo statuerunt: sicut etiam refert Polydorus lib. 7. cap. 3. de Inuent. His autem paucißimis Thomæ verbis duo falsißima insunt. Primum est, quòd dicit Apostolos post ascensionem Christi de nouo quodam vitæ genere deliberasse. Alterum, quòd ait, Apostolos tria vota instituisse. De his enim ne vestigium quidem vllum apud Euangelistas extat: quorum concors est sententia, Apostolos mox post Ascensionem Domini rectà reuersos Hierosolymam, fuisse semper in templo laudantes & benedicentes Deum. De nouo quodam vitæ genere, & tribus votis ab se institutis, nulla prorsus fit mentio. Hoc igitur (vt inquit D. Hieronymus) quia de Scriptura sacra non habet authoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur. Deinde nemini dubium esse debet, quin Apostoli id vitæ genus ingreßi sint quod ipsis erat à Christo præscriptum, qui dixit, Profecti docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti: docentes eos seruare omnia quæ mandaui vobis, Matthæi vigesimo octauo. Hanc regulam sequutos esse Apostolos Marcus 16. cap. testatur, qui dicit: Illi egreßi prædicarunt vbiq, &c. Tertiò, aduersatur Thomas eorum sententiæ, qui S. Basilium trium monasticorum votorum authorem faciunt.

De origine Canonicorum variæ sententiæ. 1.

Thomæ Aquinatis error.

Alij igitur huius Canonicæ vitæ initium ad Vrbanum 1. Romanum Pontificem referunt, qui floruit circa annos Christi 230. ideo quòd is constituisse legitur, vt ex prædijs & bonis matricibus Ecclesijs collatis, Episcopi omnes communem vitam degere volentibus, cuncta necessaria subministrent: sicut legitur in decretali 1. Vrbani. 2.

Nonnulli D. Augustinum huius instituti præcipuum authorem faciunt, qui cum cœtum quendam piorum virorum congregasset, qui extra vrbem & turbas hominum pietatem exercerent, factus Episcopus, intra Episcopium monasterium quoq, Clericorum & Presbyterorum, cum quibus communiter viueret, instituisse legitur. Refert equidem Poßidonius de S. Augustino huiuscemodi quid in vita eius: sed ratio illa Augustini viuendi cum Clericis longè alia fuit quàm hodie Canonicorũ sit: nullis enim votis illi obligati erant vt hi sunt, neq, etiam eo vestitu vsi leguntur quo hodie vtuntur. Adhæc longè fuit aliud illorum officium quàm horum sit nostra ætate. Nam quum probè illi in honestis disciplinis & sacrarum literarum arcanis instituti fuissent, ad ecclesiastica munia promouebantur, & vel ecclesiam docendo cũ Episcopo in commune regebant, vt qui veluti collegæ eius essent in munere pastorali, vel ipsi ad Episcopatus dignitatem euehebantur: hi verò docendi munere prorsus neglecto abiectoq, si tantum in Choro (vnde & Chorherren Germanicè quasi Chori Domini vocantur) constitutis horis cantillent, & nescio quas preculas demurmurent, tum demum egregiè se suo officio perfunctos arbitrantur. 3.

Onuphrius Panuinius in suis ad Platinam annotationibus, indicat ex Archiuis ecclesiæ Lateranensis, Gelasium 1. Papam circa annum 495. Canonicos Regulares Ordinis Sancti Augustini Laterani primùm collocasse. Crediderim ergo hunc Gelasium horum Canonicorum esse authorem, & ad hoc exemplum mox alibi quoq, in maioribus ecclesijs eos institutos esse: de quo tamen alij iudicent. Fuit certè hic Gelasius idololatriæ egregius architectus, & ceremoniarum cumulator, vt in vita eius indicatur. 4.

De Origine huius ordinis ita scribit Sabellicus Enne. 9. lib. 9. In hæc, inquit, tempora, quibus nimirum schisma ingens erat inter Benedictum 13. Gregorium 12. & Alexandrum 5. reponit Canonicorum regularium ortum Philippus Eremitanus apud Frisonariam Lucensis 5.

agri oppidum. Sed huius fidem eleuat inueterata contentio de Eremitanæ & Canonicæ familiæ ortu, vtraq; suam ad Aurelium Augustinum referens originem. Potuit igitur instauratio esse verius quàm origo. Hæc Sabellicus.

Cranzius lib.4.cap.37. Metrop. indicat, Ordinem hunc sub Iuone Carnotensi Episcopo reflorere cœpisse circa annum 1080. Vincentius in spec. hist. lib.26. cap.51. & Antoninus tit. 15. cap.17 indicant hoc factum saltem in ecclesia S. Quintini Beluacensis, sub Iuone eiusdem ecclesiæ præposito, postea verò Carnotensi Episcopo. Panuinius in Chron. ait, hunc Ordinem in Gallijs esse ab Iuone restitutum. Gilbertus verò Cognatus Narat. lib.3. refert, in doctorum hominum locum, quorum collegia Basilius & Augustinus instituerint Canonicos Regulares successisse anno Domini 1080. sub Iuone, & postea reformatos anno 1380.

Canonici quando primum in Angliam venerint.

Balæus Centuria 1. Scriptorum Britannicorum indicat sectam Canonicorum à Berino circa annum Domini 636. in Angliam primùm esse propagatam: & addit, hanc sectam vnum ex duobus bestiæ cornibus fuisse, quod mendacibus signis Antichristum ad stellas extulerit, iuxta id quod extat Apocal.13.

Canonici reformati.

Hæc autem vita Canonica cum paulatim laxari & solui cœpisset, in Concilio Moguntino anno 813. sub Carolo celebrato, Canonici ad eius obseruationem reuocati sunt, cap.9. enim leges Canonicæ vitæ breuiter comprehenduntur: vt Canonici Clerici canonicè viuant, obseruantes diuinam scripturam & doctrinam, & documenta sanctorũ Patrum: nihilq; sine scientia Episcopi sui vel magistri agere præsumant: & vt simul dormiant ac manducent, vbi facultas hoc faciendi suppetat, & in suo Claustro maneant. Hinc Tritthemius in Chronico Hirsaugiensi fol.41. refert, in Cathedralibus ecclesijs hanc fuisse Canonicæ vitæ antiquam institutionem, vt Canonici in commune viuerent, vnam habentes mensam, vnam bursam, vnumq; commune dormitorium. Cum verò hæc Caroli constitutio fortaßis minus proficeret, in conuentu Aquisgranensi sub Ludouico 1. Imp. mandatum fuit, vt liber conscriberetur, in quo accuratius & copiosius ex scriptis potißimum sanctorum Patrum, tota ratio Canonicæ vitæ descripta esset: missusq; fuit liber ille per ciuitates & monasteria Canonici Ordinis, & vitam illam profitentibus iniunctum, vt quæ præciperentur in illo fideliter custodirent & seruarent: imprimisq; vt abijcerent succrescentem pompam in auro & argento, inq; pellibus varij generis magniq; precij: quæ res iam tum per Galliam & Germaniam excreuerat in abusum maximum.

Canonicus nõ debet fieri monachus.

De ijsdem Canonicis præcipitur in Synodo Educensi circa annos Domini 1083. vt nullus Abbas vel monachus ipsos à proposito professionis canonicæ reuocare, & ad monasticum habitum trahendo suscipere audeat, vt monachi fiant, quandiu Ordinis sui ecclesiam inuenire quiuerint. Quod si temerario ausu id agere tentauerint, anathemate feriuntur. c.19. q.3. In quam sententiam etiam Vrbanus 2. Papa mandauit, & vniuersaliter interdixit, ne quis Canonicus, nisi publicè lapsus fuerit monachus efficiatur: Si contra egerit, ad Ordinem redeat, & deinceps memorialem cucullam deferat, vltimusq; in choro maneat: ibidem. Si tamen hoc fecerit cum Patris & totius congregationis licentia, licet ex eiusdem Vrbani ad Abbatem S. Ruffini concessione: ibidem. In Coloniensi Synodo anno 1260. celebrata, sancitur, Can.7. Ne Canonici frequenter extra immunitatem ecclesiarum suarum comedant aut dormiant. Et cap.9. Si quando per vicos ciuitatis aut plateas incedant, ita decenter in habitu vestimentorum incedant, sicut ab antiqua consuetudine obseruatum sit.

Progressu verò temporis affluentibus diuitijs, & religiosis laicis ecclesiarum patrimonia supra quàm credi poßit locupletantibus, vetus Canonicorum disciplina penitus collapsa & conculcata est. Religio enim vbi peperit diuitias, mox filia deuorauit matrem: id est, opes pepulere pietatem & induxerunt luxum. Neglecta autem pietas errori locum aperuit, error verò omnia superstitione oppleuit, superstitio bonas literas oppreßit, proq; his barbariem plantauit. Luxus pauperibus valedicere, egenos negligere, equisones & canum magistros conducere, palatia extruere, aulas regias instruere, Alcinoiq; hortos adornare docuit.

Canonici regulares quando orti.

Cum igitur illorum vita longißimè sic à Regula deflexisset, ipsiq; iugum omne excußissent, &

sent, & veterum constitutionum repagula perfregissent, in eorum locum succeßit Canonicorum aliud genus, qui cum Regulæ præscriptum propius sequerentur, Canonici Regulares dicti sunt, ad quorum differentiam illi regulæ desertores, absurdo & monstroso nomine Canonici Seculares, hoc est, Regulares irregulares dicti sunt. Quo tempore autem hæc irregularitas per Germaniam cœperit, Tritthemius indicat in Chronico Hirsaugiensi fol. 46. vbi inquit: Anno 977. Canonici Treuirenses maioris Ecclesiæ abiecta regulari vita, desierunt esse Regulares, & facti sunt nomine & re Seculares. Quorum exemplo Canonici quoque S. Paulini Treuiris, S. Castoris Confluentiæ, item Moguntinenses, Vuormatienses, Spirenses & complurium aliarum Ecclesiarum diuersis temporibus regularitatem abiecerunt. Non iniuria autem Albertus Cranzius lib. 3. cap. 15. & lib. 7. cap. 50. Metrop. Canonicum Secularem vocat monstrum sine exemplo: Regularem sine regula: Canonicum sine Canone.

Canonici Seculares qui, & quando cœperint.

Cùm itaque post annos Domini 1300. hic Ordo penè interisset, rursus instauratur, & in plures familias diducitur circa annos Christi 1380. vt Antoninus refert tit. 15. cap. 17. eo enim tempore exorta est congregatio Canonicorum Seruatoris, quæ & Scopetina nuncupatur: alia item Frisonaria, quam & Lateranensem appellant. Tertia D. Gregorij Venetijs in Alga, vt Polydorus indicat lib. 7. cap. 3. de quibus & nos in Classe quarta plura dicemus.

Canonicorum Ordo restauratus.

Vestitus Canonicorum est tunica candida, cum linea toga, sub nigro pallio: tegumentum à scapulis impositum, ceruicem totumq; contegit caput, præterquam à fronte, vt testantur Sabellicus Enne. 7. lib. 9. & Polydorus Vergilius lib. 7. cap. 3. Et in Senonensi synodo ca. 22. sancitur, vt Canonici Regulares tam intra quam extra monasteria super veste exteriori togam lineam ferant. Volateranus lib. 21. Anthrop. de vestitu eorum ita scribit: Amictus est, inquit, linea tunica tantum, veste cuiuscunque superaddita, quam Iacobus Apostolus præsul Hierosolymitanus primus ex more Leuitico veterumq; sacerdotum sibi assumpsit: post eum Marcus Alexandriæ. Posteri verò diuersis inter se factis conciliabulis, alij alia simul cum lineis indumenta corripuêre, statutaq; condidêre.

Vestitus Canonicorum.

Sabellicus Ennead. 7. lib. 9. ait, quæ intra extraq; Italiam sortiti sint Canonici loca, aut quantus sit hodie initiatorum numerus, neque ipsos scripsisse, nec se alioquin scriptum reperisse. Volateranus autem lib. 21. Anthrop. affirmat, Ordinem hunc habuisse olim in Europa Cœnobia 4555. in Italia 700. hodiè autem vix 60. ibi habere. Pontifices Maximos 36. Cardinales 300. Sanctos viros, seu in Catalogum sanctorum relatos ad 7500.

Canonicorum Ordinis incrementa & propagatio.

DE CANONISSIS REGVLARIBVS.

CAPVT VII.

FVERVNT etiam in hoc Ordine Canonissæ Regulares, vt ex Bruschio de Monasterijs patet. Quod commune omnibus Ordinibus est, vt non solum è viris, sed etiam mulieribus, hoc est, è Monachis & Monachabus simul constent, quo iucundior sit societas, & iugum Monasticum suauius.

CAPVT VIII.

De studijs, exercitijs, institutis, victus item & vestitus ratione Monachorum primæ huius Classis.

QVOD superius ex aliorum relatione diximus, Monachos Orientales omnes sub Regula Basilij, quam integram recensuimus supra, militasse, id aliqua ex parte falsum esse mox intelliget, qui Patres & historias eorum temporũ legerit, in quibus multa instituta, consuetudines et ritus à monachis tunc temporis obseruata leguntur, quæ nec in Basilij Regula habentur, nec ab ipso præscripta esse probari potest: ideoq; illa breuiter recensere statui, vt intelligatur, quæ primi Monachismi ratio fuerit, & quam procul posterioribus seculis ab ea discessum sit.

De institutis Monachorum Sozomenus.

Sozomenus igitur lib.6.cap.28.de Ægypti Monachis scribens, inter alios etiam mentionem facit Isidori, Serapionis & Dioscori, qui Patres multorum Monachorum fuere. Ac Isidorus quidem, inquit, monasterio suo vndiq; circumsepto sollicitè cauebat, ne quisquam eorum qui intus agebant, foras egrederetur, & vt nihilominus omnia necessaria haberent. Serapion autem circa Arsenoiten degit, habens sub se Monachorum circiter 10000. *quos omnes sic instituit, vt proprijs laboribus necessaria conquirerent, & alijs quoq; egenis illa suppeditarent. Meßis tempore pro mercede metentes sufficiens sibijpsis frumentum reponebant, & reliquis quoque monachis tradebant, ibidem.* Euagrius. *Euagrius de Palæstinæ Monachis scribens, ait, esse eorum nonnullos, qui gregatim viuant, nihil certi poßidentes rerum terrenarum, non modò auri, sed nec aliarum rerum, omnia habentes ita communia, vt qua veste vsus sit heri hic, eadem hodiè alius vtatur: mensam itidem illis appositam communem ex oleribus & leguminibus, nec non & preces communes ad Deum fecisse: at biduano, triduano quoq;, imò quinq; & amplius dierum ieiunio & laboribus vsq; adeò se attriuisse, vt sine sepulchris mortui sint habiti in terra. Refert etiam Nicephorus lib.14.cap.50.*

Nazianzenus & Ephrem.

Recitat etiam multa Monachorum exercitia ac proprietates Nazianzenus in oratione de reconciliatione Monachorum. Item Ephrem lib.2.de compunctione cordis cap.3.

Athanasius.

Est & operibus Athanasij annexa adhortatio ad Monachos, quæ satis prolixam formulam vitæ Monachorum proponit hoc modo. Primum abstinentiæ cura, ieiunij, patientiæ, orandi aßiduitas & legendi: vel si quis adhuc literarum expers sit, audiendi sit desiderium, cum cupiditate discendi. Hæc enim sunt prima, quasi lactentium cunabulorum in Dei agnitione crepundia. Et, Hos ad præmium gloriæ illo labore nitentes, bonum est non manducare carnem, neq; bibere vinum. Et, Ieiuniorum quoque non sit volentibus certa mensura, sed in quantum poßibilitas valet, visu laborantis extensa, quæ præter Dominicam semper sint solennia si votiua sunt. Orationibus verò ita frequenter instandum est, vt vix eas aliquod tempus interpellet. Sine legendi studio nemo ad Deum valebit esse intentus. Illud autem extra commonitionem esse puto, vt sit virtus facilis, vestitusque vilis: cùm hæc tegendi corporis gratia reperta sint, non ornandi: & illa sustinendæ animæ potius, quàm obruendæ. Nec hoc tantum fine contentus simultates amore commutet, iram patientiæ temperet freno, auaritiam abstinentiæ forti vincat ferro, & præcipuè linguam custodia taciturnitatis obstipiat, ne in litigium controuersia ferueat, ne in maledictum procurrat, ne in obtrectationem maledica serpat, ne in iurationem facilis serpat, ne in mendacium ficta simulet, ne in circumuentione astuta calleat: ne in elationem superba iactetur: sed obseruans tempus tacendi, & tempus loquendi, omne verbum otiosum obnoxium sciat esse rationi. Item, sit necessarius è domo & rarus egressus, quem aut religionis ratio exegerit, aut ad substantiam victus gratia exercendi operis ordinarit. Et, Ne quis fortè aut connexus sit coniuge, aut liberis impeditus, &c. Tametsi in epistola ad Dracontium Monachorum meminerit, quos liberos generasse dixit.

Ambrosius.

Ambrosius epist.82.lib.10.de iunioribus Monachis ad hunc modum scribit: Recepti, inquit, intra monasterium ieiunabant, intra monasterium continebantur, nullus erat luxuriæ locus, interdicta ludibriosa disputationis licentia, &c.

Hieronymus.

Hieronymus in epistola ad Eustochium de Custodienda virginitate, de Ægypti Cœnobitis scribens, Prima ait, apud eos confœderatio est, obedire maioribus, & quicquid iusserint facere. Diuisi sunt per decurias & centurias: ita vt nouem hominibus decimus præsit. Et rursum decem præpositos, sub se centesimus habeat. Manent separati, sed iunctis cellulis: vsque ad horam nonam, vt institutum est, nemo pergit ad alium: exceptis his Decanis, quos diximus: vt si cogitationibus fortè quis fluctuat, illius consoletur alloquijs. Post horam nonam in commune concurritur, Psalmi resonant, scripturæ recitantur ex more. Et completis orationibus, cunctisq; residentibus, medius quem Patrem vocant, incipit disputare. Quo loquente, tantum silentium fit, vt nemo alium respicere, nemo audeat excreare. Dicentis laus, in fletu est audientium. Tacitè voluuntur per ora lachrymæ, & ne in singultus quidem erumpit dolor.

dolor. Cùm verò de regno Christi, & de futura beatitudine, & de gloria cœperit annunciare ventura, videas cunctos moderato suspirio, & oculis ad cœlum leuatis intra se dicere: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Post hæc Concilium soluitur, & vnaquæque decuria cum suo parente pergit ad mensam; quibus per singulas hebdomadas vicissim ministrant. Nullus in cibo strepitus est. Nemo comedens loquitur. Viuitur pane, leguminibus & holeribus, quæ sale solo condiuntur. Vinum tantum senes accipiunt, quibus & paruulis sæpè fit prandium, vt aliorum fessa sustentetur ætas; aliorum non frangatur incipiens. Dehinc consurgunt pariter, & hymno dicto ad præsepia redeunt, ibi vsque ad vesperam cum suis vnusquisque loquitur, & dicit: vidistis illum & illum? Quanta in ipso sit gratia? quantum silentium? quàm moderatus incessus? si infirmum viderint; consolantur. Si in Dei amore feruentem; cohortantur ad studium. Et quia nocte extra orationes publicas in suo cubili vnusquisque vigilat, circumeunt cellulas singulorum, & aure apposita quid faciant diligenter explorant. Quem tardiorem depræhenderint, non increpant, sed dissimulato quod norint, eum sæpius visitant, & prius incipientes prouocant magis orare quàm cogunt. Opus diei statum est, quod Decano redditum, fertur ad Oeconomum, qui & ipse per singulos menses Patri omnium cum magno tremore reddit rationem. A quo etiam cibi cùm facti fuerint prægustantur: & quia non licet dicere cuiquam, tunicam & sagum textaq; iuncis strata non habeo, ille ita vniuersa moderatur, vt nemo quod postulet habeat. Si quis verò cœperit ægrotare, transfertur ad exedram latiorem, & tanto senum ministerio confouetur, vt nec delitias vrbium; nec matris quærat affectum. Dominicis diebus orationi tantum & lectionibus vacant, quod quidem & omni tempore completis opusculis faciunt. Quotidiè aliquid de scripturis discitur. Ieiunium totius anni æquale est, excepta quadragesima, in qua sola conceditur districtius viuere. A Pentecoste, cœnæ mutantur in prandia, quo & traditioni ecclesiasticæ satis fiat, & ventrem cibo non onerent duplicato. Hactenus Hieronymus: refert eadem ex Hieronymo Vincentius lib. 17. cap. 54. Eadem propemodum refert Augustinus lib. 1. de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 31.

Obseruandum autem, quòd D. Hieronymus dicit, eum, qui omnibus præfuerit, Patrem appellasse: Syriaca lingua, qua vsi sunt Monachi hi de quibus scribit, Abbatem, quod idem significat, vocarunt: inde adhuc nostra lingua eundem nominamus Abbt: Nec solum hoc dicit Hieronymus, verum etiam Augustinus lib. 1. de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 31. item Chrysostomus homil. 73. in cap. Matth. 23. De officio autem Abbatum huius Classis hæc tradit Basilius Sermone 2. Exercitatorio de vita spirituali, &c. Non decet (abbatem inquit) esse vagum, sed probè scientem deducere euntes ad Deum, cognitionem habentem diuinarum scripturarum, indistractum, pecunias contemnentem, à negotijs alienum, quietum, pium, amantem pauperes, non iracundum, malorum immemorem, paratum ad ædificandum eos qui ipsum adeunt, vanæ gloriæ negligentem, non superbum, adulatoribus non deditum, immutabilem, nihil præferentem Deo, &c: Si inueneris, inquit, talem, trade teipsum ei. — *Abbas præfuit monachis.* / *Abbatis officiū*

Ex Hieronymi præterea epistola ad Paulinum apparet, monachos eius ætatis non in vrbibus, sed solitudinibus habitasse: repræhendit enim Paulinum quòd contra hunc morem ageret, dicens: Si cupis esse quod diceris Monachus, id est, solus, quid facis in vrbibus? quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum?

Idem pater Monachum nunquam vult esse otiosum, sed vt vel diuinis contemplationibus intentus sit, vel aliquid operis faciat, quo labore manuum suarum sibi alijsq; victum & amictum acquirat. Nam ad Rusticum Monachum, Nunquam, inquit, de manu tua, vel oculis tuis liber Psalterij discedat. Dicatur ad verbum oratio sine intermissione. Vigilet sensus, nec vagis cogitationibus patens, corpus pariterq; animus tendat ad Dominum. Iram vince patientia: ama scientiam scripturarum, & carnis vicia non amabis: nec vacet mens tua varijs perturbationibus, quæ si pectori insederint, dominabuntur tui, & te deducent ad delictum maximum. Facito aliquid operis, vt semper diabolus inueniat te occupatum. Si Apostoli habentes potestatem de Euangelio viuere, laborabant manibus suis, ne quenquam grauarent, & — *Monachus non debet esse otiosus.*

alijs tribuebant refrigeria quorum pro spiritualibus metere carnalia, cur tu in vsus tuos futura cessura non praepares? Vel fiscellam texe iunco, vel canistrum lentis plecte viminibus: seratur humus: areolae aequo limite diuidantur, in quibus quum olerum iactata fuerint semina, vel plantae per ordinem positae, aquae ducantur irrigua: hic pulcherrimorum versuum spectator assistas, Ecce supercilio cliuosi tramitis vndam, Elicit illa cadens raucum per leuia murmur Saxa ciet: scatebrisq; arentia temperat arua. Inserantur fructuosae arbores vel gemmis, vel surculis, vt paruo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabrica aluearia ad quos te mittunt Solomonis Prouerbia. Monasteriorum ordinem ac regiam disciplinam in paruis disce corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus. Scribantur & libri, vt & manus operatur cibos, & anima saturetur lectione. In desiderijs autem est omnis ociosus. Aegyptiorum monasteria hunc morem tenent, vt nullum absque opere & labore suscipiant, non tam propter victus necessaria, quàm propter animae salutem, ne vagentur perniciosis cogitationibus. Repetuntur haec à Gratiano de Consecratione dist.5.c. Nunquam.

Auaritiam fugere debet monachus.

Auaritiae quoque malum Monacho in primis fugiendum, non quòd aliena non appetat, est enim hoc peculiare monachis, sed ne quid recondat, aut tanquam suum reseruet, idem Pater in epistola ad Eustochium docet: & inter alia grauissimum adducit exemplum rei, quae non ante plures annos in Nitriae deserto acciderat. Quidam enim ex fratribus illis parcior, magis quàm auarior, centum solidos, quos lina texendo acquisierat, moriens dereliquerat. Initum est igitur inter Monachos consilium (nam in eodem loco circiter 5000. diuisis cellulis habitabant) quid facto opus esset. Alij pauperibus distribuendos esse dicebant: alij dandos ecclesiae: nonnulli parentibus remittendos. Macarius vero, Pambo & Isidorus, caeteriq; Patres, decreuerunt, infodiendos esse cum eodem, dicentes: Pecunia tecum sit in perditionem. Tantusq; cunctos per totam Aegyptum terror inuasit, vt vel vnicum solidum reliquisse, esset criminis.

Augustinus.

D. Augustinus duobus praecipuè locis veteris Monastices formam nobis diligenter depingit. Libro nimirum de moribus Ecclesiae Catholicae, vbi aduersus Manichaeorum calumnias eius professionis sanctimoniam opponit: & altero, cui titulum fecit, De opere Monachorum: vbi in degeneres quosdam Monachos, qui institutum illud corrumpere coeperant, inuehitur. Ego hic eorum, quae tradit, summam ita colligam, vt verbis quoq; eius, quoad licebit, vtar: Contemptis, inquit, mundi huius illecebris, in communem vitam castissimam sanctissimamq; congregati, simul aetatem agunt, viuentes in orationibus, lectionibus, disputationibus: nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidentia liuidi. Nemo quicquam possidet proprium: nemo cuiquam onerosus est. Operantur manibus ea, quibus & corpus pasci possit, & mens à Deo impediri non possit. Opus autē suum tradunt eis, quos Decanos vocant. Illi autem Decani cum magna solicitudine omnia disponentes, rationem vni reddunt, quem Patrem vocant. Hi verò Patres non solum sanctissimi moribus, sed etiam diuina doctrina excellentissimi, omnibus rebus excelsi, nulla superbia consulunt ijs, quos filios vocant: magna sua in iubendo authoritate, magna ipsorum in obtemperando voluntate. Conueniunt autem diei tempore extremo de suis quisq; habitaculis, dum adhuc ieiuni sunt, ad audiendum illum Patrem: & conueniunt ad singulos Patres, terna, vt minimum, hominum millia (de Aegypto potissimum & Oriente loquitur) corpus deinde reficitur, quantum saluti & salubritati satis est: coërcente vnoquoq; concupiscentiam, ne se profundat, vel in ea ipsa, quae praesto sunt, parca & vilissima. Ita non solùm à carnibus & vino abstinent pro sufficientia domandarum libidinum, sed & ab ijs, quae tanto concitatius ventris & gutturis prouocant appetitum, quanto quasi mundiora nonnullis videntur. Quo nomine solet turpe desiderium exquisitorum ciborum, quod à carnibus alienum est, ridiculè turpiterq; defendi. Quiquid necessario victui redundat (redundat autem plurimum ex operibus manuum, & epularum restrictione) tanta cura egentibus distribuitur, quanta non ab ipsis, qui distribuunt, comparatum est. Nullo enim modo satagunt, vt haec sibi abundent: sed omni modo agunt, vt non apud se remaneat, quod abundauerit. De moribus Ecclesiae Cathol. cap. 31.

Idem Augustinus, commemorata austeritate, cuius ipse exempla & Mediolani, & alibi viderat: Inter hæc (inquit) nemo vrgetur in aspera, quæ ferre non potest: nulli, quod recusat, imponitur: nec ideo condemnatur à cæteris, quòd in eorum imitatione se fatetur inualidum. Meminerunt enim, quantopere commendata sit charitas: meminerunt omnia mundis munda, &c. Itaque non reijciendis generibus ciborum, quasi pollutis, sed concupiscentiæ perdomandæ, & dilectioni fratrum retinendæ, inuigilat omnis industria. Meminerunt: Esca ventri, & venter escis, &c. Multi tamen firmi propter infirmos abstinent. Multis non est causa ista faciendi, sed quòd viliore victu & minimè sumptuoso se sustentare placet. Itaque ijdem ipsi, qui sani temperant, si ratio valetudinis cogat, ægroti sine vlla formidine accipiunt. Multi vinum non bibunt: nec tamen se eo inquinari putant: nam languidioribus, & qui sine ipso nequeunt salutem corporis obtinere, humanissimè præberi faciunt: & nonnullos stultè recusantes, fraternè admonent, ne vana superstitione debiliores citius, quàm sanctiores fiant. Ita pietatem sedulò exercent: Corporis verò exercitationem, ad exiguum tempus pertinere nouerunt. Charitas præcipuè custoditur: charitati victus, charitati sermo, charitati habitus, charitati vultus aptatur. Coitur in vnam conspiraturq; charitatem: hanc violare, tanquam Deum, nefas ducitur: huic si quis resistit, eijcitur atque vitatur: hanc si quis offendit, vno die durare non sinitur. De moribus Eccles. Cath. cap. 33. Quibus verbis, veluti in tabula, qualis olim fuerit monastice, repræsentasse videtur sanctus hic pater.

De moribus & exercitijs Monachorum vtriusq; sexus Romæ commorantium, hæc D. Augustinus refert: Romæ, inquit, plura cognoui sanctorum collegia & diuersoria, in quibus singuli grauitate & prudentia, diuinaque scientia præpollentes cæteris secum habitantibus, præsunt Christiana charitate, sanctitate & libertate viuentibus. Ac paulò post de ipsorum institutis hæc addit: Ne ipsi quidem cuiquam onerosi sunt, sed Orientis more, & Pauli Apostoli authoritate, manibus suis se transigunt. Ieiunia etiam prorsus incredibilia multos exercere didici, non quotidie semel sub noctem corpus reficiendo, quod est vsquequaque vsitatissimum: sed continuum triduum, vel amplius, sæpissimè sine cibo & potu ducere. Neque hoc in viris tantum, sed etiam in fœminis: quibus item multis viris & virginibus simul habitantibus, & lana ac tela victum quæritantibus, præsunt singulæ grauissimæ probatissimæq;, non tantum in instituendis componendisq; moribus peritæ ac probatæ, sed etiam instruendis mentibus idoneæ. Atque inter hæc nemo vrgetur in aspera, quæ ferre non potest: nulli quod recusat imponitur: nec ideo à cæteris contemnitur, quòd in eis imitandis se fatetur inualidam, &c. Et mox: Itaque non reijciendis generibus ciborum, quasi pollutis, sed concupiscentiæ perdomandæ, & dilectioni fratrum retinendæ inuigilat omnis industria. Scripsit idem pater in libro de Opere Monachorum libro decimoseptimo: Non licet Monacho viuere ex alieno, etiamsi assiduus sit in Orationibus & Contemplationibus. Et quidam Eremita, vt habetur in Tripartita historia libro octauo capite primo dixit: Monachus, qui manibus suis non laborat, violento iudicatur æqualis. De disciplina & vita Monachorum Ægyptiorum multa Epiphanius habet libro tertio, tomo secundo, hæresi octuagesima. Idem in Compendiaria doctrina de fide Catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ, multa de diuersitate obseruationum religiosorum seu monachorum recenset: In singulis, ait, monasterijs, tum in Ægyptiorum regione, tum in alijs, serui dei proprijs manibus, tenues suas operationes operantur, iuxta vniuscuiusq; artem. In ore verò omnem ferè diuinam scripturam annunciant, citraq; fatigationem, & impigrè frequentes agunt vigilias, partim in orationibus, partim in Psalmodijs. Perpetuò autem conuentus ex more statuto ordinatos faciunt, versanturq; interdiu semper assiduis iuxta interuallum horis, preces ad Deum irrepræhensibiliter cum multa humilitate & doloroso eiulatu sursum emittentes: & proprijs manibus operantur, vna cum spirituali operatione, ne egentes fiant. Item: Sunt aliæ, præeminentes vitæ conuersationes, eorum qui ab omnibus carnibus abstinent, quadrupedibusque ac volatilibus & piscibus, ouo item & caseo, & alijs diuersis vitæ institutis. Et quidam sanè abstinent ab omnibus his: aliqui verò à quadrupedibus solùm, volatilibus verò & reliquis vescuntur: alij piscibus solis: alij etiam à pi-

Epiphanius.

scibus abstinent, caseo verò vescuntur: alij autem neque caseum sumunt. Iam verò adhuc alij etiam à pane abstinent, alij etiam ab arborum fructibus duris ac nucibus, & à coctis: multi verò etiam humi dormiunt. Alij neque calciamenta induunt: alij saccum gestant occultum, qui videlicet rectè gestant propter virtutem & pœnitentiam. Indecorum enim est in conspicuo sacco prodire, quemadmodum aliqui faciunt. Indecorum est item in vinculis prodire, velut quibusdam visum est. Pleriq; autem à balneo abstinent: & quidam vitæ renunciarunt, artesq; tenues & nullius negotij sibijpsis excogitauerunt, ne ociosam vitam degant, neque panem grauatum comedant, &c.

Chrysostomus. *Chrysostomus hom.73. cùm quædam de Monachorum sui temporis moribus & institutis disseruisset, attingit obiter certa quædam opera, quæ videntur ijsdem quoque peculiaria fuisse: vt findere ligna, accendere ignem, coquere, aduenis ministrare, fodere, rigare, plantare, sportas & saccos texere, in cap.23. Matth. Et Monachos hoc in vsu habuisse adhuc circa annos Domini 506. ex Synodi Agathen. cap.56. apparet.*

De vestitu Monachorum primæ Classis, ex Ioanne Cassiano.

IOannes Cassianus author Monasticæ vitæ in Gallia, ab ipsa propemodum infantia inter Monachos adoleuit, & in vtroque genere tam Eremitarum quàm Cœnobitarum ad extremam vsq; vitæ metam perdurauit. Ac studio monastices suscepit varias, difficiles & longinquas peregrinationes, sicut cap.1. collat.16. ipse refert. Peragrauit enim Palæstinam, Mesopotamiam & Cappadociam. Inuisit Ægyptum ac Thebaidos deserta. Peruenit & ad Nili vsque ostia. Scythiæ quoque deserta perlustrauit, studio cognoscendi vitam, mores, instituta & exercitia Monachorum hinc inde commorantium: cuius rei locupletißimi testes sunt ipsi libri his de rebus conscripti. Is lib.1. de habitu Monachorum cap.3. docet, Monachi vestem eiusmodi esse debere, vt corpus contegat tantum, & nuditatis verecundiam operiat, & frigoris iniuriam arceat, non quæ vanitatis & elationis seminaria foueat. Vnde & Cilicinam vestem, *velut circumspectam cunctis atque notabilem, & quæ ex hoc ipso poßit spiritui elationis concipere vanitatem, quæq; ad necessarium operis exercitium, in quo Monachum semper impigrum expeditumq; oportuit incedere, inhabilis sit atq; inepta, refutarunt, eodem autore. Quod si vero quosdam (ait) hoc amictu circundatos legimus probabiles extitisse, non nobis ex eo est monasteriorum regula sancienda, vel antiqua sanctorum patrum sunt perturbanda decreta. Generali enim omnium constitutioni, paucorum non debet præponi nec præiudicare sententia. Idem lib. 1. cap. 5. quemadmodum & Sozomenus lib.3. cap. 14. indicat, Ægyptiorum Monachorum habitum à reliquorum disciplina diuersum fuisse. Scribit enim eos diebus ac noctibus indesinenter vti* cucullis perparuis, *quæ caput contegentes, ad ceruicem & humeros demissæ sint.* Colobijs *lineis indutos eosdem narrat, quæ ad cubitorum ima tantum pertigerint, nec manicas habuerint, sed nudas manus circumtulerint, capite 5.* Rebrachatoria *quoque nominat, quæ dicit Græcè appellari ἀναλάβυς, Latinè Succinctoria seu Redimicula: eaq; fuisse vesticulas duplices, laneo plexas subtegmine: quæ per summa ceruicis descendentia, & à lateribus colli diuisa, vtrarumq; alarum sinus ambierint, quibus hinc inde succincti vestimenti amplitudinem ad corpus constrinxerint, vt ita ad omne opus expeditiores essent, ibid. cap.6. Vsos & angustis pallijs, quibus collum pariter & humeros texerint: idq;* Mautorem *appellasse, idem author est cap.7. Gestarunt &* peras, *quas & pelles caprinas & meloten appellat: similiter et baculum, quæ symbola esse voluerunt affectuum, & carnis petulantiæ mortificandæ, cap.8. & 9.*

Nota de Cilicio.

Calceamentorum vsus Aegypti monachis nullus. *Calceamentorum vsum ipsis fuisse nullum, idem commemorat, vtpote in calidis regionibus primum habitantibus, in quo tamen Euangelicum interdictum simul obseruare videri volebant. Si quando tamen vel corporis infirmitas, vel matutinus hyemis rigor, vel meridiani æstus feruor cogebant, caligis tantum pedes muniebant, cap. 10. In alijs autem prouincijs, pro situ & ratione locorum, & recepto vsu, varias vestes in vsu fuisse ex cap.11. eiusdem libri Caßiani, de habitu monachorum apparet.*

Oeconomia & victus ratio monachorum ex Casiano.

OEconomos in plerisque monasterijs fuisse, quibus earum rerum quæ ad victum pertinet, dispensatio & cura commissa fuerit, ex cap. 18. & 20. patet lib. 4. de Institutione. — Cœnobiorum œconomi.

Habuerunt & peculiares ex fratribus ministros, quorum opera in quotidianis obsequijs sibi præstandis vsi sunt, maximè in monasterijs Mesopotamiæ, Palæstinæ & Cappadociæ: & quidem singulis septimanis per vices sibi in officio successerunt, neq; id etiam sine ceremonia. Nam vbi per totam hebdomadam magno studio & diligentia, ac certatim obierunt omnia sua munia, sub Dominici diei cœnam, totius septimanæ ministerium concludebant lotione pedum, quam exhibebant ordine vniuersis fratribus, in vnum congregatis ad concinendos Psalmos, quos ad quietem iam se composituri de more dicebant. Ac sequenti die, quam secundam Sabbati Cassianus nominat, post matutinos hymnos vasa ac cuncta vtensilia sibi in ministerio succedentibus tradebant magna cura congregata & signata. cap. 9. et 10. eiusdē libri. Apud Ægyptios verò non fuit istorum hebdomadariorum ministrorum vsus, sed illi diuersa ratione vni ac certo alicui fratrum iudicio probato, vel peni vel culinæ curam commiserunt, ita quidem, vt quandiu per vires & ætatem posset, ea administraret fide & diligentia qua posset maxima, cap. 22. eiusdem libri. — Ministri seu hebdomadarij.

Victus cum fuerit apud diuersos diuersissima ratio hoc in genere dici potest, maximè ipsos vsos esse leguminibus, oleribus & sicco pane, vt ex cap. 5. lib. 5. de Spiritu gastrimargiæ intelligi potest. De Ægyptijs singillatim meminit, eos non magnam curam parandis cibis et coctionibus impendisse, sed plurimum vsos xerophagijs & homophagijs. Et voluptati fuisse secta singulis mensis porrorum folia, labsania, sal frictum, oliuas, pisciculos minutos salitos, quos etiam peculiari nomine Menominia vocarint, c. 22. lib. 4. indicat. Commemorat etiā c. 11. eiusdem libri quoddam cibi genus, quod maximarum deliciarum loco alicubi sit habitum, si quando fratribus in refectione fuerit appositum, videlicet herbam quam Lapsanum vocāt, sale conditam & aqua dilutam. — Victus.

Maxima & crebra Ieiunia exercuisse eos qui monasticen professi sunt, idem testatur cap. 17. libro eodem. Apud Ægyptios etiam, maximè verò apud Thabennensiotas, si quando ad sumendum cibum vnà accubuit magna fratrum multitudo, tantum præstitere silentium, vt præter Decuriæ præfectum, nullus ne quidem mutire auderet. Qui tamen etiam ipse sonitu potius quàm voce indicat, si quid est vel mensæ apponendum vel inde remouendum. Vescentibusq; Cuculla supra oculorum palpebras demissa fuit, ne scilicet liber pateret prospectus ad curiosius intuenda alia quàm quæ suis in mensis essent apposita. Diebus Sabbati & Dominicis item ferijs, prandium pariter & cœnam fratribus exhibitam, cæteris diebus non item, ex 12. cap. intelligitur. Extra mensam siue ante vel post non licitum fuit quicquam cibi degustare. Et hoc quidem vsq; adeo seuerè obseruatum est, vt etiam per medios hortos & pomaria incedentibus, non fuerit permissum, non modò ex arboribus eorum quæ vltò se offerrent, quicquam decerpere: sed neq; eorum quæ passim strata humi iacerent, pedibus etiam interdum calcanda tollere & ori admouere. lib. 4. cap. 18. de Institutione Renunciantium : item lib. 5. cap. 20. de Spiritu gastrimargiæ. — Ieiunia.

Habuerunt etiam solennes ac quotidianos suos congressus, quos Synaxes vocarunt, quibus ad canendos Psalmos & faciendas preces conuenerunt: idque statutis temporum horis: nam tertiam, sextam & nonam obseruarunt lib. 2. cap. 2. de Canone diurnarum orationū etc. Noctu autem vt plurimum monachos conuenisse ex 2. lib. cap. 2. planum est, vocatiq; sunt hi nocturni congressus, quotidianæ vigiliæ, cap. 17. eiusdem libri. Nocturnas vigilias secutæ sunt matutinæ orationes, post longum non ita interuallum. Quibus finitis non licuit ad somnum reuerti. Ac vigilias ea nocte quæ illucescit in Sabbati diem, agere, fuisse vniuersale per totum Orientem, cap. 9. indicat. — Synaxes.

Alibi autem plures, alibi pauciores decantatos esse Psalmos, ideoq; canendorum Psalmorum, & faciendarum precum non eandem vbiq; fuisse rationem, expressè tradit Cassianus cap. 2. lib. 2. de Canone nocturnarum orationum & Psalm. item cap. 4. 5. 6. eiusdem libri. Et lib. 3. cap. 3. 6. — Cantus.

Si quis fratrum in diurnis Orationum congreßibus primo Psalmo cœpto ac finito, in nocturnis verò conuentibus secundo cœpto ac absoluto, non interuenisset, non fuit deinceps ei integrum ingredi Oratorium: sed ante fores fuit ei conuentus dimißio expectanda. Et cunctis egredientibus, submissa in terram pœnitentia, tarditatis ac negligentiæ culpa deprecanda. Cap.7.lib.3. Vnde Benedictus videtur mutuatus esse quæ habet Cap.43 Regulæ suæ. Finitis oratinnibus Canonicis & congressu, illicò in suas cellulas receperunt sese, quas aut singuli, aut interdum etiam bini simul vnà tenuerunt: nec vel paulisper subsistere, & cum altero sermonem conferre licuit. cap.12. lib.2. de Canone nocturn. orat.

Opus manuū.

In ipsis autem cellulis interdiu suas manuum operationes & artificia exercuisse colligi potest ex Cap.12. & 14. Item ex lib.2. cap.5. & lib.3. Cap.2. de Canone nocturn. orat. Et per Ægyptum quidem monachi ad labores & manuum suarum opera ita sunt adacti, vt non tantum peregre aduenientes fratres commode excipere potuerint, verum etiam per loca Lybiæ, quæ sterilitate & annonæ penuria laborant, imò etiam ijs qui per ciuitates in carcerum squaloribus contabescerent, alendis, plurimum alimoniæ mittentes contulerint. Caßianus Cap.4. lib.10. de spiritu acidiæ.

De institutis Monachorum ex Caßiano.

Monachis præfuit Abbas.

COenobiorum Collegijs vnum aliquē electum præfuisse, penes quem summa rerum gubernatio fuerit, supra ex Hieronymo, Augustino et Chrysostomo indicauimus. Id tamē ex Caßiano quoq; manifestum est, qui eum etiam Abbatem nominat: ac Cap.3. lib.3. de Canone nocturn. orat. de ipsius electione scribit: ac inter alia refert, in Ægypto & Thebaide neminem eligi, fratrum congregationi præficiendum, nisi qui ipse prius obediendo didicisset, quid obtemperaturis imperari oporteret, & seniorum institutis ipse assequutus fuisset, quæ iunioribus tradi deberent: contra verò per alias prouincias prius Abbates fieri dicit quàm discipuli fuerint.

In monasteria recipiendi probabantur.

In monasterium autē recipiendi prius explorabatur animus et desiderium religionis studio ardens: in tollerandis item iniurijs perseuerantia, modo huiusmodi: Dies decem & eò amplius præ foribus excubare cogebatur, & omnium prætereuntium fratrum opprobrijs & iniurijs erat expositus. Sic cum Paphnutius quidam cum filio paruulo suo octo annorum in monasterium recipi cuperet, abbas, vt experiretur eius obedientiam & affectum erga filium, non solum eos ante fores monasterij manere, sed monachos etiam filiolum eius sine causa ante patrem colaphis cædere iußit, quod tamen ille æquißimo animo tulit: imò iussus aliquando ab abbate vt puerum lachrymantem in proximum flumen proijceret, nec id detrectauit: sed fratres quos abbas ad flumen præmiserat ab instituto auocarunt eum. His autem similibusq; experimentis vbi satis exploratus fuisset, tum inquisitum est, ne quid de pristinis suis facultatibus vel nummulis reliquum esset apud ipsum. Neque enim pecuniam inferre quenquam paßi sunt, etiam quæ monasterij vsibus profuturæ viderentur, Cap.3. & 4. lib.4. de Institut. Renunciant. Hoc propterea obseruatum esse dicit Caßianus, primùm, ne confidentia huius oblationis inflatus, nequaquam se pauperioribus fratribus coequare dignetur: tum, ne ea quæ spirituali feruore incensus intulerat, tepefactus postea nō sine iniuria monasterij sacrilego spiritu exigere moliatur. Post hæc recipiebatur. Extat autem formula receptionis talis apud Caßianum. Senex Pinufius, inquit, exhortationem hanc dedit fratri, quem sub nostra præsentia in cœnobio suo recipiebat. Nosti, ait, quot diebus præ foribus excubans hodie sis receptus, cuius difficultatis causam primitus debes cognoscere. Sicut nanque immensa gloria fideliter seruientibus Deo, ac secundum regulæ huius institutionem cohærentibus ei, promittitur in futurum: ita pœnæ grauißimæ præparantur his qui tepidè negligenterq; fuerint executi, et secundum hoc quod professi sunt, vel quod ab hominibus esse creduntur, fructus etiā congruos sanctitatis eidem exhibere neglexerint. Nam maledictus qui opus Domini facit negligenter, Ieremias ait. Ideo igitur à nobis diu refutatus es: non quòd tuam vel omnium salutem non toto corde

to corde cupiamus, & his qui ad Christum cupiunt peruenire etiam procul occurrere non opie mus, sed ne temere recipientes & nos apud Deum leuitatis, & temetipsum reum maioris supplicij faceremus, si ad præsens facilè susceptus, nec pondus professionis huius intelligens vel destitutor posthæc, vel tepidus extitisses. Caue ergo ne quid aliquando eorum resumas, quæ renuncians abiecisti, & contra Domini interdictum, de agro dominicæ Euangelicæ operationis reuersurus, inueniaris tunica tua, qua te expoliaueras, reuestiri. Caue ne parentum, ne affectionis pristinæ recorderis. Caue ne quando superbiam, quam nunc incipiens ardore fidei ac pia humilitate calcasti, quùm cœperis Psalmorum vel professionis quandam notitiam degustare, paulatim elatus resuscitare mediteris. In hac quoque humilitate ac patientia, quam vt susciperes in monasterio, decem diebus præ foribus perseuerans, multis lachrymis implorasti, non solummodo persistas, verum etiam perficias ac succrescas. Satis enim miserum est, vt cum debeas à rudimentis ac primordijs tuis prouehi, & ad perfectionem tendere, etiam ab ipsis incipias ad inferiora decidere. Arcta est via quæ ducit ad vitam. Considera ergo te de paucis & electis effectum, & ne exemplo multitudinis refrigescas. Sed viue vt pauci, vt cum paucis inueniri merearis in regno Dei. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi. Et pusillus est grex cui placuit patri hæreditatem dare. Itaque non leue noueris esse peccatum professum perfectionem, ea quæ sunt imperfecta sectari: ad quem perfectionis statum his gradibus atque hoc ordine peruenitur. Principium nostræ salutis eiusdemque custodia, timor Domini est: Per hunc enim & initium conuersionis, & vitiorum purgatio, & virtutum custodia his qui imbuuntur ad viam perfectionis acquiritur. Qui quùm penetrauerit hominis mentem contemptum ei rerum omnium parit, obliuionemq; parentum, mundiq; ipsius gignit horrorem. Contemptu autem ac priuatione facultatum omnium humilitas acquiritur. Humilitas verò his indicijs comprobatur: Primò, si in se mortificatas habeat omnes voluntates. Secundò, si non solum actuum suorum, verum etiam cogitationum nihil suo celauerit seniori. Tertiò, si nihil suæ discretioni, sed iudicio eius vniuersa committat, ac monita eius sitiens libenter auscultet. Quartò, si in omnibus seruet obedientiam, mansuetudinem atque patientiæ constantiam. Quintò, si non solum iniuriam inferat vlli, sed ab alio quidem sibi irrogatam nec doleat, aut tristetur. Sextò, si nihil agat, nihil præsumat, quod non communis regula, vel maiorum cohortentur exempla. Septimò, si omni vilitate contentus sit, & ad omnia quæ sibi præcipiuntur velut operarium malum iudicauerit & indignum. Octauo, si semetipsum cunctis inferiorem intimo cordis credat affectu. Nono, si linguam cohibeat, vel non sit clamosus in voce. Decimo, si non sit facilis ac promptus in risu.

Sic autem receptus, proprijs vestibus exuebatur, & Abbatis manibus monasterij habitu induebatur in communi fratrum conuentu. Exuuiæ autem ipsius, Oeconomo designato committebantur ad tempus quo rursum interea explorationibus ipsius probaretur constantia. Nam ne hoc quidem modo, quo diximus, probati, vniuerso statim collegio associebantur, sed per integri anni spatium, sub cuiusdam senioris disciplina, peregrinorum & aduenarum curam eos gerere oportebat. Quod si interea quocunq; modo aliquid persensissent, ex quo ipsum minus constantem futurum iudicassent, spoliato Ordinis vestitu, propria ei vestimenta, quæ ab Oeconomo repetierunt, reddiderunt, & monasterio eiecerunt: sin verò constanter perseueraturum eum arbitrarentur, vestimenta eius alicui indigenti donarunt, & reliquo cœtui aggregarunt, capite quinto & sexto eiusdem libri: ita tamen vt alteri ex senioribus, cui institutio decem iuniorum commendata erat, committeretur erudiendus, capite septimo. Eruditi autem & assuefacti sub senioris illius disciplina, tantam obedientiam præstabant, vt ne Cellam quidem quacunque de causa egrederentur sine Præpositi, seu Magistri venia. Imò ne naturali quidem necessitati satis facere propria authoritate audebant. Cùm sonitum audissent ad orationem seu ad opus aliquod inuitantem, certatim è cubiculis suis proruperunt, ita vt is, qui aliquid scripsisset intus, quam fuisset repertus inchoasse literam eam perficere non ausus esset, sed imperfecta relicta, obedientem se exhibuit, quam virtutem non solum operi manuum, seu lectioni vel silentio & cellæ quieti, verumetiam cun-

ctis virtutibus ita prætulerunt, vt huic iudicarint omnia postponenda, & vniuersa dispendia subire parati fuerint. Vnde imperata quoque tanta animorum promptitudine expediisse dicuntur, vt impoßibilia sæpius, & quæ ipsorum vires superauerint, tamen aggredi non recusarint, quo animum obediendi paratum declararent, cap. 16.

Disciplina corrigendi delicta in monasterijs.

Habuerunt & corrigendorum delictorum disciplinam, quam publicam pœnitentiam subinde nominat Caßianus. Ea fuit eiusmodi, vt qui deliquisset in Synaxi, seu publico omnium fratrum congressu, in terram prostratus, tam diu veniam demisse peteret, quandiu solennitas orationum esset finita: quam quidem impetrabat, vbi Abbatis iudicio de terra surgere iussus fuisset. Ea autem emendatione tantum leuiora delicta expiabantur, qualia sunt, si quid per negligentiam fuisset vel fractum vel perditum, si non in tempore ad conuentus acceßisset, si durius aut contumacius etiam respondisset, si in psalmorum modulationibus titubasset: si mandata, item statuta officia minus diligenter expediisset, si dimisso congressu nõ rectà ad cellam redijsset: si cum alio præter suum contubernalem confabulatus esset: si cum suspenso ab oratione orasset: si cum parentibus vel amicis, hominibus politicis absque senioris permissu collocutus fuisset: si denique literas absque senioris authoritate vel dedisset vel accepisset. Nam grandiora illa & magis atrocia, vt sunt conuitia, manifesti contemptus, contradictiones tumidæ, nimis dissolutus & effrenis incessus, cum mulieribus familiaritas, iræ, rixæ, simultates, iurgia, auaritiæ contagium, rerum minus necessariarum affectatio & possessio: postremò extraordinaria & furtiua cibi refectio, plagis vel eiectione ex sodalitio puniebantur, cap. 16.

Lectio sacrarũ literarum ad mensam vsitata in monasterijs vnde.

In more etiam positum institutoq́ primæ huius Claßis monachorum fuit, vt mensæ accumbentibus & edentibus, ex sacris literis aliquid legeretur. Caßianus lib. 4. cap. 7. Institutionum indicat, consuetudinem hanc non ab Ægyptiorum, sed Cappadocum monachis ortam esse. Tradidit eam postea Augustinus quoque cap. 13. Regulæ suæ, quæ tamen falsò ei adscribitur, vbi ita præcipit: Cum acceditis ad mensam donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu & contentionibus audite: nec solæ vobis fauces sumant cibum, sed & aures esuriant verbum Dei. Saluator diabolo tentanti de peccato gulæ ait: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei: insinuans corporalem cibum despiciendum esse propter spiritualem. Eandemq́ consuetudinem à suis etiam monachis obseruari voluit Benedictus, monasticæ vitæ in Occidente author, vt est videre cap. 38. Regulæ suæ. Fuit inde in Concilio Toletano 3. cap. 7. statutum quoque, vt in conuiuio sacerdotali semper haberetur lectio de scripturis diuinis: quod etiam extat distinct. 44. c. pro reuerentia Dei.

Consuetudo legendi sacras literas ad mensam laudabilis.

Est autem consuetudo hæc multis nominibus laudabilis. Primò namque in mensa non tantum interior, sed etiam exterior homo verbo Dei pasci debet, vt Augustinus loco citato etiam docet. Et Bernardus in Apologia ad Guilielmum Abbatem reprehendit grauiter contemnentes cibum spiritualem & appetentes corporalem. Et in libro de solitaria vita ad fratres de monte Dei: Cum manducas inquit, nequaquam totus manduces, sed corpore tuo suam refectionem procurante, mens non omnino suam negligat, sed de memoria suauitatis Domini, vel scripturarum aliquid quod eam pascat, meditando vel saltem memorando secum ruminet & digerat. Vitantur etiam hoc pacto in conuiuijs multa turpia, inutilia & ociosa verba. Vnde Caßianus loco supra nominato ait: Reficientibus fratribus, sacræ lectiones in cœnobijs recitantur non tam spiritualis exercitationis causa, quàm compescendæ superfluæ fabulationis gratia, maximè contententionum, quæ plerunque solent in conuiuijs generari. Et cap. 7. Toletani 3. Concilij dicitur: Pro reuerentia Dei & sacerdotum, id vniuersa sancta constituit synodus, vt quia solent crebrò mensis ociosæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali conuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur.

Monachi episcopis subditi.

Illud etiam non intermittendum videtur, monachos à iurisdictione & obedientia episcoporum in hac prima Classe non exemptos fuisse, vt sequentibus seculis fieri cœpit, sed episcopis subiectos esse debuisse, ita vt sine illorum authoritate nec suos gregales in Clerum promouere,

nec monasteria condere, nec cellulas extruere, nec alia huiusmodi agere ipsis licuerit. Ita enim sancitur in Chalcedonensi Concilio cap. 4. Monachos per vnamquamque ciuitatem aut regionem volumus Episcopo esse subiectos, &c. Repetitur hoc in Aurelianen. 1. synodo cap. 21. vbi etiam additur, vt abbates quoque in Episcoporum potestate sint, ab ijsque corrigantur si deliquerint. 18. q. 2. Abbates. In Chalcedonensi synodo eadem sancitum quoque est, vt nullus monachus monasterium, oratorij domum & cellulas inconsulto Episcopo de nouo ædificet, aut congregatiunculas monachorum instituat. Repetitur in Agathensi synodo cap. 27. & 58. In Aurelianensi 1. cap. 24. vt est etiam videre 18. q. 2. In Agathensi synodo decretum etiam fuit, Ne quid abbates sine suo Episcopo vendant. 27. q. 4. in venditione.

Non licuit etiam monachis per ciuitates & agros vagari, vel relictis suis monasterijs ad alia transire. Præcepit enim Chalcedonensis synodus, vt monachi sine licentia Episcopi, vagantes, ad propria loca redire cogantur. Idem etiam constituit Pelagius Papa Paulino solitario scribens, 16. q. 1. Probinum. Et in Agathensi synodo decernitur, Ne quis monachum, nisi abbatis sui permissu aut voluntate, ad alterum monasterium commigrantem, abbas alius suscipiat aut retineat, sed vbicunque fuerit abbati suo tradatur 20. q. 5. Monachum. Monachis non licuit vagari.

Ex his quæ hactenus de moribus, exercitijs, studijs ac institutis monachorum primæ huius Classis diximus, perspici puto, ipsorum monasteria fuisse primò Officinas (sic enim Ambrosius epistola 82. appellat) ieiunij, vigiliarum, precum, beneficentiæ, charitatis, laboris & similium virtutum. Secundò, Scholas studiosorum, præsertim Basilij, Hieronymi & Augustini monasteria: quæ tamen ab alijs diuersi aliquid habuerunt: nam in ijs instituti in studijs sacrarum literarum, deinde euocati fuerunt ad ministeria ecclesiastica. Tertiò, in ijs degentes non fuisse cuiquam mendicitate sua molestos, sed labore manuum suarum victum & amictum sibi alijsque comparasse. Quartò, Regulas eorum has primas fuisse, vt omnia essent libera, votum autem perpetuum ista professio non haberet: adeò vt nec ciborum nec ieiuniorum certa tempora indicta essent, sed quantum vellent ederent et biberent & operarentur. Item quando vellent ieiunarent. Hanc enim fuisse regulam Pachomij, qui dux & author vitæ Tabennensiotarum monachorum fuisse dicitur, Niceph. testatur li. 9. c. 14. In eo scripto, inquit, quòd Pachomio cœlitus ab angelo datū fuit, leges præscribentis more, expositū erat, permitti debere vnicuique, vt quantū posset & vellet, ederet, biberet, operaretur: atque itidē vt pro arbitrio suo ieiunaret aut nō ieiunaret. Et vt validius cibū capiētibus duriores labores, qui verò parcius alimētis vterentur, et ad pietatis exercitiū incitatiores essent, leues atque faciles operæ mandarentur. Testatur hoc etiam Erasmus, qui in Antidoto epistolæ D. Hieronymi ad Rusticum de primorum monachorum viuendi forma ita refert: Ad Rusticum (inquit) sicut etiam in ijs epist. quas ad Heliodorum suum scripsit, D. Hieronymus nihil eorum præcipit quæ his temporibus à monachis exiguntur. Permittit enim possessionem rei familiaris. Permittit vitam agere cum matre, cum sorore: denique cum quibuslibet viris aut mulieribus, modò fugiat suspectam ac periculosam consuetudinem. Hortatur, non exigit, vt si malit peregrè viuere, in contubernio multorum, patris alicuius arbitrio viuat potius quàm solus suo. De monasterio certo, de figura, aut colore aut materia vestis, nulla vsquam mentio. Tantum eiusmodi vestitum vult esse, vt nec sordibus hypocrisim, nec nitore fastum præ se ferat. De tribus votis illis, quæ vocant solennia, ne verbum quidem vllum. Laudat in Rustico eloquentiæ studium, quodque literarum gratia, procul semotas adierit regiones. Meminisse autem debemus, id quod palàm liquet ex huius scriptis, ætate Hieronymi nondum fuisse hoc monachorum genus, cuiusmodi nostra tempestate videmus: quos omnes vtinam tam pios haberet mundus, quàm habet multos: & ita sanctimonia cæteris antecellentes, vt ornatu differunt. Nam illis temporibus monachi nihil aliud erant quàm vita seueriori mundi contemptum profitentes, nihilominus Episcopo suo parebant sicut cæteri, & clericorum munere fungebantur, sicut & cæteri. Porrò monachis olim non fuisse interdictam rerum suarum possessionem vel Augustinus est testis in lib. de Hæresibus ad Quoduultdeum, cuius hæc sunt verba: Apostolici inquit, qui se isto nomine arrogantissimè vocauerunt, eò quòd in suam communionem non reciperent vtentes coniugibus, & res proprias possidentes, quales habet catholica ecclesia, & monachos & cleri-

Monasteria huius primæ classis quid.

De monachatu classis primæ Erasmus ex Hieronymo.

Ex Augustino.

„ eos plurimos. Idem in regula suorum clericorum prohibet, ne sit notabilis illorum habitus, nec vestibus affectent placere sed moribus, hoc est si meliores velint videri cæteris, non id agant „ nouo colore, aut forma vestis sed probitate vitæ. Non igitur mirum, si nihil de his meminerit „ Hieronymus quæ nondum erant instituta. Nescioq; an nunc quoq; magis expediret Ecclesiæ „ Christianæ, si pauciora forent monasteria, quorum magnam partem, ad mores parum religiosos prolapsam videmus: essetq; omnium idem cultus, eædem preces eademq; vitæ ratio. Postre „ mò quàm minimum seruitutis ac ceremoniarum, quæ magis ad Iudæos pertinent quàm ad „ Christianos, & superstitiosum facere possunt pium non possunt. Hæc Erasmus: qui etiam in vita Hieronymi inquit, Monachi institutū Hieronymi tempore longè diuersum erat ab hoc quod hodie videmus ceremonijs obstrictum, imò quibus maximè libertas erat cordi, hi monachi professionem suscipiebant. Primum enim res manebat integra, manebat commigrandi remigrandiq; quo vellet potestas: manebat dulcißimum acliberrimum ocium ad studium, ieiunia, psalmos, vigilias aut suopte incitabantur, aut exemplis inuitabantur, non cogebantur hominum constitutiunculis. Vestitus erat simplex, nec is tamen præscriptus: sed suo cuiq; arbitrio sumptus: non qui prodigiosa nouitate faceret insignem & digito notandum, sed qui simplicitatem Christianam præ se ferret. Votorum nulla vincula. Deniq; si quem fortè sui instituti pœnitentia cœpisset, tota demū pœna erat inconstantiæ nota. Cuius rei si quis fidem requirat, legat Hilarionis vitam; legat institutionem Monachi ad Rusticum, & item ad Paulinum: legat in Epistola, cuius initium: Audi filia, descriptum triplex apud Ægyptios monachorum genus. Quin inter alia præstabat & hæc commoda illud vitæ genus. Huius prætextu honestius licebat ab affinium & cognatorum vinculis temet excutere, graui nimirum onere ei, cui nihil dulcius ocio studiorum: à publicis functionibus, à munijs & officijs imperialis aulæ prorsus habebantur excusati. Postremò minus patebant Episcoporum quorundam iam tum insolescentium tyrannidi. Iam hic titulus nec à functione Clericatus quicquam remorabatur, & ex nullo ordine sæpius deligebantur Episcopi. Nec aliud erat quicquam tunc monachi professio, quàm priscæ liberæq; vitæ meditatio ac purè Christianæ.

An proprium aliquid habere licuerit primis monachis.

Proinde quod Hieronymus ad Heliodorum scribit: Animaduerte frater, non licet tibi quidquam habere de rebus tuis. Nam omnis inquit Dominus, qui non renunciauerit omnibus quæ poßidet, non potest meus esse discipulus. Hoc inquam ita interpretatur Erasmus in Antidoto epistolæ ad Heliodorum: Non videtur ait, hoc exigere ab Heliodoro velut à monacho, cum id à Rustico monacho non exigat. Ideoq; Erasmus sic accipienda putat hæc verba Hieronymi: ipsum nimirum in exhortando plus dixisse & hyperbole vsum: veluti Paulus ad Hebræos scribens, quo deterreret eos qui Christi professionē suscepissent, ab iterandis peccatis ait impoßibile esse qui semel fuissent illuminati, relapsos in peccatum reuocari ad pœnitentiam, cum quotidie Christianos relapsos restituat ecclesia. Ita enim nonnunquam iniquum petimus, vt æquum auferamus, præsertim vbi non leges aut decreta proferuntur, sed exhortatio, consolatio, admonitio pro ratione temporis ac personæ tractatur. Aut certè ita accipienda verba Hieronymi: Non licet tibi quicquam habere de rebus tuis, vt subaudias conditionem, Si, nimirum vis perfectus esse. Quanquam euangelicum præceptum non tam de prædijs ac nummis abijciendis loquitur quàm de affectibus. Ille præclarè abiecit opes, qui nec studet accumulandis, nec dolet ablatis, nec gaudet affluentibus, nec vllo in precio habet. Postremò qui iuxta Paulum sic poßidet quasi non poßideat: Hactenus Erasmus.

Polydorus Vergilius.

Polydorus quoq; Vergilius lib. 7. cap. 1. de Inuentor. rerum indicat, Vestitum honestum pro iure suo quemq; sumpsisse ex Monachis primæ huius Claßis.

Vadianus.

Adstipulatur his etiam Vadianus, qui in Epitome trium terræ partium fol. 187. Adaucto vitæ monasticæ, inquit, instituto, et discipulis contractis, monasteria paßim instituta sunt, nimirum scholæ quædam veteris disciplinæ exercendæ, in quibus tamen, vt animus lectione cognitioneq; scripturarum, sic & corpus per vices horarum labore exercebatur: dimicabatur non infeliciter cum carnis incentiuo & diaboli versutia: & quemadmodum in gymnasio tyrones ad certamen veterani, sic in illis Abbates, hoc est seniores eruditione & pietate probati, suos ad

suos ad luctamen in seculo ferendum, obarmabant. Interim & Episcopis auscultabant, & Dominicis diebus in Ecclesiam multi prodibant, consueta cum illis sacrificia peragentes, quod palàm in vita Paulæ Hieronymus indicat. Nullus inter eos diues, nullus pauper erat, habentes alimenta & quibus tegerentur, his contenti erant: labore manuum parabantur in diem quibus esset opus, si supererat quicquam pauperibus diuidebatur. Et in hoc quidem vitæ genere voluntate, non necessitate persistebant: mutare licebat propositum quoties ratio exegisset: neque hoc humanis consilijs dabatur loci, vtcunque in speciem honestis, vt & inuiolata consistere, & præiudicare diuinis possent. Proinde in Presbyteros & Episcopos eligebantur sæpenumero, qui in hocce studiorum & disciplinæ tyrocinio essent versati: nulla enim illis vitæ regula alia quàm scripturarum, nempe vt perpetua peccati detestatione Christo Domino per baptismum demortui, certa salutis fiducia in vitæ nouitate cum illo resurgerent. Quod vnum votum catholica Ecclesia in omnibus membris suis, capite Iesu Christo, ita custodit & seruat, vt si ad incredulorum multitudinem paucitas illa credentium conferatur, haud aliud inuenias quàm monasterium quoddam disciplinæ euangelicæ, & ciuitatem Dei, plenam conciuibus & cohæredibus Christi, quorum mutuam dilectionem & pacem, non decreta & constitutiones hominum, quantumuis sibi placentium, sed diuina oracula moderantur, neq; cuiusquam tam arctè quicquam priuatum est quin ipsum commune faciat Dilectio si vsus postulet. Quanquam autem non sim nescius, monasticæ vitæ nec exempla in scripturis, nec præcepta esse, & Hieronymus, alioqui fautor monachorum, non admodum illorum sententiam probet, qui Elisæum & Ioannem id genus vitæ fecerunt authores, tamen ferenda videbatur illo seculo vel nouitas, quæ modò ad disciplinam et eruditionem conseruandam esset admissa: quia nec vota illa quæ vocant solennia hodie dicuntur, tunc quenquam illaqueabant, & ieiunia etiam continua dissimulabantur: neque admodum referebat, quo vestitu, modò honesto, incederes: nihil venale illis aliud quàm quod in officinis væniret. Postremò, mendicitate Ecclesijs non erant molesti, longè minus tyrannide aut fastu inflati. Hodie specie votorum orbis abundat, quæ minus arbitror odiosa bonis forent si tā seuerè redderentur quàm supinè iactantur. Illud mirum, proximis quingentis annis, triginta amplius monasticas sectas enatas, hodie nō numero solum sed opibus quoque celebres spectari, cum ante id tempus alia regula (quod sciam) non tereretur quàm Benedicti. Nam quod de Basilio & Augustino quidam somniant, prorsus omni fide caret. Hactenus Vadianus. Nota.

In eandem quoque sententiam Bullingerus de Origine erroris cap. 13. de primis monachis ita scribit: Deo ait seruientes, toti incumbebāt precibus, lectionibus meditationibusq; sacris, denique & laboribus, quibus victum sibi quærebant. Rigebant tum monachorum, id est solitariorum hominum digiti callis magis quàm annulis aureis. Floruit autem hoc vitæ genus primùm & maximè apud Ægyptios. Legantur huius generis quædam apud Hieronymum, in vita Pauli primi Eremitæ, & Augustinum in libro de Moribus ecclesiæ catholicæ cap. 31. Ægyptiorum exemplum postea sequuti sunt & aliarum nationum homines: vnde multis in locis extructa sunt cœnobia in quibus communibus viuebatur impensis. Tandem cœperunt in cœnobijs illis seriora coli studia, vt coniectari licet ex 9. cap. lib. 11. hist. Ecclesiasticæ. Habebatur præterea in istis pauperum & infirmorum cura. Ex his tum monasterijs prodierunt multi eruditi viri, Ecclesiarum doctores & episcopi, moribus & literatura clarissimi. Id quod postea principum & nobilium virorum, popularium quoque animos adeò commouit, vt opes amplissimas monasterijs certatim affunderent. Pulchrum enim & pium videbatur, & pauperum subuenire inopiæ, quos tantopere Christus suis commendauit, et pietatis studia iuuare, sine quibus religio nequit esse incolumis. Idem li. 2. c. 8. de Episcoporum Institut. Habitabant olim inquit, studiosi bonarū et sacrarum literarū in loco aliquo vno studijs accommodo et à turbis semoto: omnibus rebus vtebantur communiter: vnde & domicilia eorum dicta sunt Cœnobia. Sub ijsdem enim agebant præceptoribus, eadem vtebantur mensa, non splendidè quidem commessantes, sed frugaliter & studiosorum more victitantes. Vestitus quoque propemodum omnibus idem, nihil sordium habens aut luxus, sed qui decebat ornabatque studijs consecra- Bullingerus.

tos. Iam & horæ propemodum singulæ lectionibus, exercitijs, precibus & confabulationibus serijs, iucundis ac literatis erant destinatæ. Alijs enim exponebantur scripturæ Canonicæ, vnde & nomen inuenerunt, & dictæ sunt horæ Canonicæ: alijs exercebatur iuuentus in disciplinis. Erat iustum tempus quod precibus, lectioni Psalmorum, & curæ corporis impendebant, & cætera.

CAPVT IX.

De origine Tonsuræ Clericorum & Monachorum.

AD instituta & ritus Monachorum non incommodè referri posse arbitror TONSVRAM, cuius à Patribus alijsq́ authoribus primæ huius Classis semel iterumq́ue fit mentio: ideoq́ eam hoc capite ita explicare statui, vt quam ob causam à principio instituta, quæ eius ratio, forma ac modus primò fuerit, deinde in quem hypocriticum & superstitiosum, adeoque non dissimulandum abusum progressu temporis deuenerit, ob oculos ponam: idq́ ita me facturum confido, vt & abstrusa ac recondita quædam in lucem sim prolaturus, & docti viri fortasse hanc disputationem non sint improbaturi.

Promittere capillum vsitatũ veteribus.

Sciendum itaq́ apud veteres frequentissimo in vsu fuisse comam seu capillitium non attondere aut incidere, sed instar mulierum alere atq́ promittere, quod & summittere crinem Tacitus, Suetonius, & submittere capillum Plinius dixerunt. Ac refert Adrianus Iunius in libro de Coma cap.3. ex Aristotelis lib.2. Oeconomicorum tanti gentilium nonnullos olim comæ nutritionem & promissionem fecisse, vt nec dubitarint quidem æs soluere mulctæ nomine Mausolo Cariæ regi, quò liberis esse & immunibus liceret à regis imperio, quæ crinium tondendorum necessitatem proponebat. Et Dion Prusiæus comæ encomium scripsisse memoratur ab eodem. Galliæ Cisalpinæ à Coma studio & intonsis capitibus Comatæ nomen fuit: eius incolas belli ciuilis tempore tonsos fuisse, Lucanus in primo Pharsaliæ, vtpote in seruitutem redactos, his versibus testatur:

Et nunc tonse Ligur, quondam per colla decora
Crinibus effusis toti prælate Comatæ.

Apud Getas capillati publicis etiam carminibus celebrabantur, Iornande auctore. Cæsar in Comment. Britannis, & Solinus Indis promissum capillum tribuunt: & Oppianus in Cynegeticis Parthos βαθυπλοκάμυς ob promissam cæsariem appellat. Homerus quoque frequenter vniuersos Græcos καρηκομόωντας, id est crinitos, seu capite comatos vocat. Et notum est Lycurgi institutum, qui ne Spartani comam deponerent, prohibuit. Aethyopes τηλεβόχομον γένος, tanquam comæ nutritiam gentem vetus Tragœdia appellat. Quin imò tanta in admiratione prolixi capilli fuerunt apud gentes, vt Dijs etiam suis eos affinxerint. Homerus & Phidias statuarius comam Ioui diuiduã tribuerunt, qua totum tremefaciat Olympum, scilicet ob maiestatem et reuerentiam. Neptunum cærulea cæsarie spectabilem vetustas finxit. De Bacho quoque fabulati sunt, quòd longos amet crines. Apollo ἀκερσεκόμης, à Pindaro ἀκειρεκόμας intonsus, item χρυσοκόμος, & à Latinis poetis Crinitus appellatur: eiq́ à Christodoro Thebano poeta ἄδετον πλόκον, id est, fluxa & fluens cæsaries tribuitur. Æsculapius etiam Comatus dictus fuit, atq́ ea specie Epidauri vrbis ciues coluerunt eum.

Promissio comæ muliebris mollities.

Hæc verò consuetudo nutriendi comam omnibus ætatibus à cunctis populis non omnino Barbaris semper est vitio data. Quia enim mulieribus hoc propriè à natura ferè datum est, vt studiosius comam nutriant & exornent, propterea etiam pro muliebri mollitie plerunque habitum fuit si viri idem fecissent. Vnde & comatuli ferè effæminati, molles & delicati, qui nitorem elegantiamq́ non satis virilem affectarent, à veteribus dicebantur. Suffragatur etiam nostræ sententiæ Synesius, qui ait: καθάπαξ οἱ θηλυδρίαι τριχοπλάσται πάντες εἰσὶν, in vniuersum effæminati omnes capillorum concinnatores sunt. Et Plautus Cynædum calamistratum

ministratum vocat. Antoninus Imp. apud Philostratum Alexandrum sophistam mollitiei accusare volens, comæ studiosum illum appellat. Ciceronem quoque de Cæsare dicere solitum accepimus, se, quo minus crederet eum ad tyrannidem aspirare, adduci capillorum molliter fluentium argumento. Postremò salacissima turba Liberi patris Orgia fanatico cursu celebrans, semper comata erat.

Ac si rem hanc totam paulò diligentius expendamus, reperiemus, studium immodicum nutriendæ comæ non modò seculis omnibus apud celeberrimas quasq; gentes mollitiei muliebris nota in viris infame fuisse, sed etiam inutile, vile, ignominiosum ac seruile. Nulla enim potest ratio adferri, ob quam superflua capillitij seges alenda sit, aut quid præstantis emolumenti ea adferat demonstrari, nisi fortassis ad pediculos producendos nutriendosq; id fieri dicas. Ignominiosam autem in viris esse comam promissam D. Paulus luculentissimè docet in 1. Corinth. 11. cap. vbi dicit: Natura ipsa hoc docet vos, quòd viro, si comatus fuerit, PROBRO *sit: contra mulieri si comata fuerit, decori sit. Ambrosius indicat, D. Paulum hoc secundum legem pronunciasse: prohibet enim, inquit, lex, virum esse comatum. Vnde Origenes dixit, Iobum tondentem caput facto præstitisse, quod acerbius postea ab Apostolo interminatum est verbo, quòd vir, si comam nutrierit, ignominia illi sit. Et alius dixit, Vir comam alere non debet, cùm sit imago Dei. Consentit etiam Phocylidis dictum cum Pauli sententia: quum enim negasset masculis alendos esse cincinnos, præter virilis sexus decorũ, hoc subijcit:* Inutilis. Ignominiosa.

ἄρσεσιν οὐκ ἐπέοικε κόμη, χλιδαὶ δὲ γυναιξί.

Cæsaries decet haud marem: sed fœmina comptu
Gestiat.

Aristophanes quoque in Auibus, comæ promissuram ignominiæ loco obijcit philosophis, qui ob parsimoniam comam submittebant, inquiens:

ἐκόμων, ἐπείνων, ἐρρύπων, ἐσωκράτων,

Comabant, esuribant, squallebant, socratisabant.

Et Laertius ex Phauorino indicat, eos exibilari solitos fuisse, qui comati in stadium prodirent, vbi virili robore opus sit. Hectorem quoque Homericum Paridi probri loco obiecisse constat comendi capillitij studium, vocans eum κέρ' ἀγλαόν, hoc est, cæsarie nitentem. Quòd autem seruitutis signum quoddam apud gentes nonnullas coma fuerit, argumento sunt serui, qui à dominis suis libertate donati capillos ponebant, vt nulla seruilis conditionis vestigia restarent in eo qui libertatẽ accepisset. Vnde & Lucianus dicit, Coma & cincinnus retrò sparsus, haud ingenuæ conditionis esse hominem loquitur. Huc pertinet etiam prouerbium illud: Δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις, id est, seruus cùm sis comam geris. Dicitur de eo qui præter decorum aliquid faceret: Aristophanes in Auibus, & Suidas. Eundem morem denique alendi capillum inter plerosq; populos grauitate honestateq; celebres, pueris & infantibus, non viris vsitatum fuisse, inde apparet, quòd poetæ absolutè pueros capillatos, & crinitam turbam appellant: quod fecit Martialis lib. 5. Epigr. Testatur idem mos antiquissimus, quo adolescentes ad pubertatis vsque annos comam nutrire sunt soliti, postea verò eam resecuerunt, & certis Dijs consecrarunt. Plutarchus enim testis est, temporibus Thesei, ex ephoebis excedentes Delphos profectos, detonsæ comæ primitias Apollini, cognomento κουροτρόφῳ, dedicasse. Similiter Æsculapio appensum fuisse crinem pueritiæ, Martialis libro nono Epigrammat. ostendit: & libro primo testatur, consuetudinem hanc Romanis quoque fuisse: quibus etiam in vrbe arbor fuit Capillaris appellata, in qua tonsum capillum Deo consecratum suspenderunt adolescentes, Festo Pompeio auctore. Eundem morem obseruasse etiam Ægyptios Lucianus in Nauigio indicat: eodem auctore apud Troezenios lege vetitum fuit puellis & adolescentibus coniugio copulari, antequam cæsariem totondissent: idemque etiam Assyrijs obseruatum commemorat in libello de Dea Syria. Imò Athenienses certum diem deputatum habuerunt, quo puberes adolescentes detonsis crinibus ac Dianæ appensis, virilem togam sumebant. Quæ omnia abundè probant, comæ alimoniam puerorum, virorum nequaquam fuisse apud gentes quoque. Seruilis. Puerilis.

Quid sentiendum de his qui comam nutrierunt.

Ad ea verò, quæ superius de nutritione comæ diximus, quæ apud nonnullos populos & priuatos homines in vsu fuit, haud difficulter responderi potest. Adrianus enim Iunius in libro de Coma extremæ dementiæ Lycios accusat, quòd maluerint fiscum regis Mausoli explendo, suis se opibus spoliare, quàm comam, nulli futuram vsui, præterquàm inani ostentationi, deponere. De Dione idem testatur, quòd adulatoris potius persona assumpta, quàm synceri philosophi, in gratiam Traiani Imperatoris, cui à crinibus cognomen erat, encomium comæ scripserit. Adeò enim ab ipso honoratus fuerat Dion, vt triumphanti assessor esse meruerit: vt igitur vicißim gratificaretur ei, encomium illud edidit. Gallis, Liguribus, Getis, Britannis, Indis, Parthis, Æthiopibus alijsque nationibus, nondum ad cultum ciuilitatemque traductis, capillatis suo more, hoc est, barbaro, esse licuit. Vnde & D. Ambrosius sic de illis pronunciat: Verùm, inquit, excusationem habeant qui patrios vsus sequebantur, sed tamen barbaros, &c. Spartani etiam, ex Lycurgi instituto, iustam promittendi capillitij causam habuisse videntur, vt hoc pacto ab hostibus Argiuis internoscerentur, qui diuersam legem sanxerant. Quòd autem Dijs suis, Ioui, Neptuno, Bacho, Apollini, Æsculapio comam affinxerunt poetæ, mirum non est: quid enim illis non licuit? Deinde si vera sunt quæ de Ioue ijdem illi poetæ referunt, egregius fuit stuprorum artifex, & prodigiosus luparum omnium insessor. Apollo non minus amator fuit strenuus. Neptuni libidinum feruores, ne maria quidem vlla extinguere potuerunt, quin in omne Nympharum genus exardesceret. Bacho delitijs diffluenti, semperq; puero & poculis occupatißimo, otium fortasse non fuit tollendæ comæ. Quòd Nisus Megarensium Rex, aurea, vel, vt Pausanias refert, purpurea cæsarie spectabilis fuit: Pterelaus rutila, auri instar, coma superbus: Zethus & Calais Boreadæ crinium remigio volarunt, Absolon denique Regis Dauidis filius, comæ decore omnes homines superauit, intolerabilis superbiæ & fastus morbum arguisse facilè perspicitur.

Comæ nutritio cur prohibita à Deo.

Ob has verò enumeratas causas, quòd studium alendæ comæ à multis quoque gentilibus, vel parum ob cultum, humanitatem, ciuilitatemq; celebribus, pro re inutili, superflua, seruili, puerili, quin etiam ignominiosa haberetur, & quæ non graues, honestos, probosq; viros, sed luxu diffluentes, lasciuos, cinoedos, effœminatos ac molles potius deceret: voluit Deus id etiam à Sacerdotibus et cultus diuini administris, esse alienißimũ, ne mali exempli alijs sint. Sic enim præcipitur Ezechiel. 44. c. Capita sua non radent sacerdotes, neq; comã nutrient, sed tondentes attondebunt capita sua. *Quibus verbis vetat rasionẽ capitis, & rursum prohibet promissum capillum, sed iubet* לִבְסוֹם, *hoc est,* לחשורת *vt Hebræi exponunt, id est, pilum æquare capiti, vt non nimis promissus sit in morem mulierum, nec in cranio resectus vel abrasus: vult ergò vt medium teneant. Vnde & Hieronymus in hunc locũ ita scribit: Iuxta quod discimus, inquit, nec caluitiũ nouacula faciendum, nec ita ad pressum tondendũ caput, vt rasorũ similes esse videamur. Et Paulus 1. Cor. 11. c. non vult viros in vniuersum comatos esse, propterea quòd natura ipsa doceat, quòd viro, si comatus fuerit, probro sit. Nam quemadmodũ natura comã mulieri in signum subiectionis destinauit, ita viris, tanquã Dominis, eandem ademit. Vir ergo comã nutriens se volens seruituti subijcit, à qua vir fortis abhorrere debet.*

Tonsura cur instituta inter Clericos Christianorum.

Cùm verò post Apostolorum tempora comæ nutriendæ studium paßim etiam inter Christianos inualesceret, visum tamen est grauibus viris, Episcopis, Sacerdotibus, Presbyteris et Monachis nequaquã, ob scandalum, id concedendum. Vnde Platina de Anacleto 5. Romano Pontifice refert, quòd statuerit, Ne præsul, neue Clerici comam nutrirent: *non habetur autem in Decretalibus eius epistolis, vndecunq; Platina id habeat. Anicetus etiam circa annos 160. sic præcepisse fingitur in Decretali sua,* Clerici, qui laicis & simplicibus, virtutis, honestatis, pudicitię, grauitatisq; exemplar esse debent, ac seipsos tanquã signum purioris vitę, rudioribus ad imitationẽ prudenter exhibere, iuxta Apostolũ, comã nõ nutriant: quia sicut discreti debent esse in cõuersatione, ita & in tonsura, et omni habitu discreti debent apparere. *Et in Carth. Conc. 4. sancitũ quoq; fuit c. 44.* Ne Clericus comã nutriat. *Synodus itẽ Agathen. c. 20. decreuit,* Vt Clerici, qui comã nutriunt, ab archidiacono, etiã inuiti detondeantur: *dist. 23. Clerici qui.*

De eadem re D. Hieronymus ad Eustochium ita scribit: *Viros quoque fuge, quos videris catenatos, quibus fœminei contra Apostolum crines, hircorum barba, nigrum pallium, & nudi patientia frigoris pedes.* Hæc omnia argumenta sunt diaboli. *Et Augustinus de Opere Monachorum cap.31. ait: Nolunt obtemperare Apostolo quidam, intantum vt etiam iam comam nutriant. Vnde ille nec disputari de eo omnino voluit, dicens: Si autem quis vult contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neq; Ecclesia Dei. Hoc autem præcipio, vt scilicet non disserentis solertia requiratur, sed præcipientis authoritas attendatur. Nam & hoc quo pertinet quæso tam aperte contra Apostoli præcepta comari? Et mox: Illi venalem circumferentes hypocrisim, timent, ne vilior habeatur tonsa sanctitas, quàm comata, vt videlicet qui eos videt, antiquos illos quos legimus cogitet, Samuelem & cæteros, qui non tondebantur. Ex his duobus testimonijs colligunt quidam, tonsuram Hieronymi & Augustini tempore adeò vulgarem fuisse inter Clericos & Monachos, vt quidam Monachi, quo magis suam sanctimoniam notabili distinctoq; ab alijs habitu venditarent, comam demitterent. Hanc autem reprehendunt in ijs duo hi Patres hypocrisim, & volunt, vt more aliorum Clericorum & Monachorum tonsi sint, nec in demißione capillorum sanctimoniam aliquam quærant. Ob easdem etiam causas, quas supra commemorauimus, Epiphanius lib.3. contra hæreses, inuehitur in Mesopotamiæ fratres monasticam vitam degentes, quòd muliebri ritu comas alerent atque promitterent: diserteq; ait, filios sanctæ virginis matris Ecclesiæ, in tonsura reuerendos esse oportere, quippe, inquit, cùm comæ nutritio à doctrina Apostolica, & Catholicæ ecclesiæ consensu sit aliena. In Concilio quoque vniuersali 6. Constantinop. cap.33. sancitum fuit, ne cui liceat populo pro suggestu sacras scripturas explicare, nisi sacerdotali tonsura vsus fuerit: quamuis hic Canon vnus sit ex suppositititijs. Et Gregorium M. aiunt, anathema denunciasse Clerico, qui comam laxauerit: dist.23. si quis. Idem etiam fecit Zacharias Papa in synodo quadam Romæ habita anno 742.*

Sed quæritur iam, quæ forma huius Tonsuræ apud veteres Christianos fuerit? Nam varia tonsuræ genera apud Ethnicos instituti nostri non est multis persequi, quum id diligentißimè præstiterit Adrianus Iunius libro de Coma cap.6. Respondeo, non talis, quæ hodiè apud Clericos & Monachos in Papatu in vsu est, qua summus vertex capitis nouacula raditur, & infernè circa aures & tempora capilli instar sertæ seu coronæ relinquuntur. Hanc meam sententiam rationibus aliquot probabo. Forma tonsuræ apud veteres.

Prima est, quæ sumitur ab ipso Tondendi vocabulo, quod non radere, sed crines incidere tantùm significat. Et sanè differre tondere ac radere ex Martial. lib.2. Epigr. clarè perspicitur, vbi ait: Non tondet, inquam: quid ergo facit? radit. 1. Tonsura veterum non similis Papisticæ.

Deinde supra indicauimus, cultiores inter Ethnicos tonsos fuisse. Nemo autem, opinor, tonsuram cum rasura coniunctam ibi intelliget, quæ hodiè in vsu est. 2.

Tertiò Hieronymus & Augustinus reprehendentes aliquos Monachos, qui illorum tempore comati fuerant, dicunt, eos non obtemperare Apostolo. Quare? quòd tonsi non essent. Paulus autem in 1. Corinth.11. capite, non loquitur de tonsura & rasura tali, quæ hodiè Clericis in Papatu in vsu est, sed in genere iubet, ne viri comati sint, sed comam incidant, ne dependeat. Talem tonsuram exigunt hi Patres etiam à Monachis. Quod si igitur tonsura Monachorum Hieronymi & Augustini tempore, similis fuisset tonsuræ nostrorum, sequeretur viros quoque seu laicos omnes Pauli tempore tonsos et rasos fuisse eodem omnino modo, quo sunt nostri Monachi. 3.

Quarto, colligo hoc clarißimè ex lib.3. Pædagogi cap.11. Clementis Alexandrini, vbi formam tonsuræ clericalis apertißimè describit, dicens: Pili tondendi sunt, non nouacula, sed tonsorum forficibus. 4.

Quinto ex Optato Mileuitano, qui lib.2. contra Parmenianum reprehendit Donatistas, quòd Catholicis sacerdotibus per vim capita raserint: Docete, *inquit,* vbi vobis mandatum sit radere capita Sacerdotibus: quum è contrario tot sint exempla proposita, fieri non debere. *Ex his verbis tria colligimus. Primum est, Donatistas hæreticos in* 5.

more habuisse, suis sacerdotibus capita radere, non orthodoxos & catholicos. Alterum, de tonsura tali capitum sacerdotum, nullum prorsus extare mandatum. Tertium, extare multa exempla quæ eiusmodi rasuram prohibeant.

6. *Sexto, Athanasius, Hieronymus, Epiphanius, Augustinus, Palladius, Isidorus & Concilia horum doctorum temporibus habita, nusquam rasuram, sed solam tonsuram nominant.*

7. *Septimo, tonsuram veterum dissimilem fuisse hodiernæ, ex Hieronymo rursus haud obscurè intelligi potest, qui ad verba illa Ezechielis 44. hæc annotat. Discimus hîc inquit, nec caluitium nouacula esse faciendum, nec ita ad pressum tondendum caput, vt rasorum similes esse videamur, sed in tantum capillos demittendos, vt operta sit cutis.*

Tonsura ea veteribus vsitata quæ etiam in veteri Test. fuit.

Ex quibus iam simul intelligitur, talem tonsuram Christianorum Clericis & Monachis in vsu fuisse, quæ etiam veteris Testamenti sacerdotibus à Deo mandata fuit, Ezechielis 44. nempe vt capillus ita æquaretur capiti, vt nec nimis promissus in morem mulierum, nec tamen in vertice & cranio vsque ad aures & tempora vel resectus vel abrasus esset. Tali tonsura etiam num hodie ministri omnes ecclesiarum reformatarum in Heluetia & Germania ferè tota vtuntur.

Per coronam quid intelligãt patres.

Hinc & illud etiam perspicitur, quid intelligendum sit per Coronam, *cuius sæpe apud Patres fit mentio. Hieronymus in epistola ad Augustinum, quæ est 26. inter Augustini epistolas: Fratres tuos inquit, Dominum meum Alipium, & Dominum meum Euodium, vt meo nomine salutes, precor* Coronam *tuam. Et Augustinus in epistola ad Proculianum Episcopum, quæ ordine est 147. per* Coronam *ait nostram nos adiurant vestri, per coronam vestram vos adiurant nostri. Et Hieronymus in epistola ad quendam Leuitam suum de duobus hominum generibus inter alia inquit: Regnum quod habet Clerici in Deo, designat* Corona *in capite, &c. Iesuitæ hîc per* Coronam *intelligunt circulum illum capillorum, qui raso vertice capitis, circa aures & tempora relinquitur. Sed Homonymia seu Æquiuocatione peccant Rabini isti. Modò probauimus, talem tonsuram capitis & rasuram verticis veteribus fuisse incognitam. Sacræ literæ, quarum loquendi modum etiam veteres Patres imitantur, per* Coronam *intelligunt gloriam, decorem, honorem & dignitatem. Vnde Solomon Prou. 17. dicit: Corona senum filij filiorum, & gloria filiorum patres eorum. Ab eodem mulier prudens Corona viri appellatur. Ieremiæ 13. dicit Dominus: Descendet de capitibus vestris corona gloriæ vestræ. Et Paulus Philippenses Coronam suam nominat, Philip. 4. Respondeo igitur primò, Patres illos hoc loco per Coronam simpliciter intelligere honorem, gloriam & dignitatem, per quam apud veteres obtestationes fiebant, sicut adhuc hodie Latinis & Germanis vsitatum est dicere: Rogo & obtestor excellentiam, dignitatem & reuerentiam tuã &c.* Ich bitten euwer durchleuchtigkeit/hochheit /wirde oder Ehrwirdigkeit. *Quod igitur Hieronymus dicit, Precor coronam tuam, idem est ac si diceret, precor reuerentiam, excellentiam tuam, &c. Cumque dicat Augustinus, Per coronam nostram nos adiurant vestri, Perinde est ac si diceret, Per excellentiam nostram & dignitatem muneris seu officij nostri nos adiurant vestri, &c. Potest etiam fieri, vt Augustinus per Coronam hoc loco intelligat cœtum & congregationem fidelium: vt sit sensus, per cœtum nostræ fidei & curæ à Deo concreditum nos obtestantur vestri, &c. Sic enim Paulus ecclesiam Philippis congregatam coronam suam appellat. Cicero etiam hominum audientium circulũ vel cœtum coronæ nomine frequenter intelligit. Nam pro Fla. ait: A iudicibus Oratio auertitur, vox in coronam turbamque effunditur de: Finibus, Si coronam times dic in Senatu. Item, Cur armatorum corona septus est Senatus. Et, Non corona consessus vester cinctus est, vt solebat. Et sanè libro 2. de Origine Templorum cap. 6. ex Augustino alijsque authoribus probauimus, altaria olim in multis locis in medio templorum constituta fuisse, vt Episcopus vel Presbyter sacra facturus, in medio circumfusæ turbæ quasi in corona steterit. Adhæc fieri potest, vt Patres isti per Coronam intelligant canitiem Episcoporum, quæ corona, hoc est, decus, honor & ornamentum hominis est, & meritò cunctis veneranda. Vnde Leuit. 19. iubentur surgere iuniores ad canitiem. Iob. 12. dicitur: Canities hominum prudentia est. Prou. 20. Solomon*

Per coronam quid intelligãt sacræ literæ.

Per coronam quid Cicero intelligat.

mon dicit, Decor est senum canities. Quemadmodum igitur Augustinus ait, Per coronam vestram nos adiurant nostri, &c. sic Germani quoque dicunt in obtestationibus, Jch bitten dich/thůn das vm̃ meiner grawen haaren willen. Eh: meine grawe haar/ &c. Denique si maximè per Coronam intelligant tonsuram Patres isti, eam tamen intelligunt quæ tunc in vsu fuit, & quam paulò ante descripsimus, non eam qua hodiè vtuntur, quùm fuerint dissimiles. Quamuis autem molles & effœminati homines tonsuram talem pro probro habuerint, graues tamen & honesti viri, apud Christianos præsertim, eam sibi laudi duxerunt, ideoq; pro corona, hoc est, ornamento & decore habuerunt.

De origine rasuræ Clericorum & Monachorum.

SEd dicendum nobis, his ita explicatis, de origine eius rasuræ, qua hodiè Sacerdotes, in primisq; Monachi vtuntur. Non enim tondentur veterum more, sed, vt diximus, raduntur in vertice capitis, relicto, circa aures & tempora in formam circuli, capillo. Nam de Benedictinorum monachorũ rasura Polydorus lib. 7. cap. 2. in hunc modum scribit: Tondentur nouacula à vertice infra dimidium caluæ: capillus infernè recisus, in parui circuli speciem, circa aures & tempora, totum ambit caput instar coronæ. Et de Cistercienſibus monachis referunt, quòd caput ferè totum rasum, & per quàm exiguas coronas habeant.

Beda libro 4. cap. 8. historiæ ecclesiasticæ Anglorum, itemq; Iacobus de Voragine in Legenda aurea de Cathedra Petri, originem huius rasuræ ad Petrum Apostolum vsq; referunt. Dicunt enim Petro, quùm prædicaret Antiochiæ Euangelium, in contumeliam Christiani nominis gentes summitatem capitis abrasisse, indeq; factum, vt postea omnis clerus tali rasura vteretur pro honore, quod propter Christum Apostolorum principi in contumeliam irrogatum fuerit. Sed narrant hæc isti sine omni authore, tantùm ex nonnullorum traditione, ideoq; eadem facilitate contemni potest, qua probatur. D. Petrus an rasus.

Alij igitur Aniceto, qui Romanæ ecclesiæ circa annos Christi 165. præfuit, tribuunt, quòd instituerit, vt sacerdotes desuper caput in modum sphæræ radant. Extat in eius epistola ad Galliæ episcopos: & citatur à Gratiano dist. 23. c. prohibete. Insunt autem huic epistolæ multa de Archiepiscopis, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Suffraganeis, deq; appellatione in grauioribus causis ad sedem Romanam, quæ cum conditione temporum illorum nequaquam congruunt. Et quod præsens mandatum attinet, Anicetus seipsum mendacij manifesti ibidem arguit: dicit enim iussisse Apostolum, ne sacerdotes comam nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant. In Apostolicis autem epistolis nullum omnino præceptum de hac rasione extat. Tantùm Paulus in 1. Cor. 11. cap. dicit, naturam docere, quòd viro comatum esse dedecori sit: de radendis verò capitibus nullum verbum. Adhæc Optatus Mileuitanus, qui diu post Anicetum hunc vixit, anno scilicet 370. lib. 6. contra Parmenianum disertè dicit, nullum extare mandatum de radendis capitibus Sacerdotum: Docete, inquit, vbi vobis mandatum sit, radere capita sacerdotibus? quum è contrario tot sint exempla proposita, fieri non debere. Hinc ita colligo: Aut mandatum hoc Aniceti temporibus Optati nondum fuit promulgatum, sed posterioribus seculis ab impostore aliquo ei falsò adscriptum: aut Pontificum Romanorum authoritas tum tanta non fuit, quanta hodiè est, cùm ab ea ne latum quidem vnguem discedere licet. Ob has & alias causas Iesuitæ ipsi fateri coguntur, hanc Aniceti epistolam non esse prorsus indubitatam, ac fortasse falsum præ se ferre titulum. Anicetus an rasuram instituerit. Paulus an rasuræ auctor.

Opinor igitur hunc morem radendi caput post annos demùm sexcentos à nato in carne filio Dei exortum fuisse. Nam in Toletana 4. synodo, anno Christi 631. secundum Panuinium habita, primùm, quod equidem sciam, sancitum fuit cap. 40. vt omnes Clerici, raso superius capite toto, inferius solam circuli coronam relinquant. Rasuræ origo.

Ab Angliæ clero rasuram capitum anno Domini 664. magna contentione receptum, Balæus in Scriptoribus Britanniæ testatur. Et certè in synodo Aquisgranensi demum anno dominicæ incarnationis 816. celebrata, certum huic Rasuræ tempus deputatum fuit, videlicet, vt Monachi in Octauis Paschæ radantur. Item, vt non in Quadragesima, nisi in sabbato

sancto Paschæ, in alio tempore semel tantum per quindecim dies radantur. Ita tertio die feriarum Apaturiarum, quem mense Octobri solennem κυρεῶτιν dictum Athenienses celebrarunt, puberes quoq; adolescentes detondebantur.

Rasura non ab omnibus probata.

Et tamen non vbiq; neq; ab omnibus approbatā, ne dum receptam fuisse rasurā hanc, ex relatione Bedæ apparet in vita Eustasij tomo 3. Cum enim certamen Eustasio Abbati Luxouiensis cœnobij fuisset de regula & ceremonijs illis nouis Benedictinorum monachorum, cum Agrestino Aquileiensi Episcopo & Apillino Genuensi, ac conuocata esset synodus Matisconensis à Lothario Imp. reprehendit inter alia accusationis capita Agrestinus, quòd monachi Eustasij ad eum quo diximus modum raderentur. Abbas autem superstitiosus nihil habuit quod responderet, sed solum ad tribunal Dei prouocauit Episcopum. Refert præter Bedam etiam Iacobus Meyer in Chronico Flandriæ.

Rasuræ non eadem vbiq; forma.

Non etiam vbiq; eadem fuit huius rasuræ forma ab initio obseruata. Geolfridus enim Bernicius, Anglosaxonicæ regionis ad Septentrionem indigena, in epistola ad Naitanum regem Pictorum tradit, alios monachos (in Anglia puto) more Petri tonderi ac radi per circularem coronam: alios verò Simonis Magi more, in fronte quidem coronam præferre, sed in ceruice obliquum angulum facere. Et licet asserat vtramq; formam esse liberam, nec damnari h[os] qui illam obseruent: tamen Romanam consuetudinem alteri præfert apud Bedam lib. 5. c. 22. Anglicæ historiæ. Monachi quoq; in Huensi insula anno Domini 716. suo more abiecto, Romanum tanquam Canonicum susceperunt, teste Beda lib. 5. cap. 23.

Rasura nō Nazaræorum instituum.

Ne tamen videantur hunc morem radendi capita ex humano cerebro finxisse, Isidorus, qui floruit circa annos Domini 640. lib. 2. de Officijs diuinis, cap. 4. & Polydorus lib. 4. cap. 8. alijq́; post eos multi, dicunt quòd hoc faciant ad imitationem Nazaræorum veteris Testamenti. Sed tam abest, vt monachi aliquid præsidij in Nazaræorum instituto habeant, vt validissimè eo refellantur. Nam comam oportuit Nazaræos conseruare & nutrire vsq; ad finem voti persoluti: tunc enim demum offerendo sacrificio & carnibus in igne incendendis, comam abradebant & concremabant in eadem flamma. Ex eo autem tempore liberi erant, & ad victum pristinum alijsq; communem redibant. Monachi è contra, quàm primum vota fecerint, tondentur & raduntur: nec liberi, sed tum demum serui & superstitionum mancipia fiunt: ab eoq; tempore quo rasi & tonsi fuerint, ad pristinum vitæ genus ac victus rationem sine grandi piaculo non licet redire. Et quàm pulchrè Nazaræorum exemplum pro ipsis faciat, Epiphanius indicat hæresi 80. vbi probat, monachos nostros debere esse tonsos: quia gerere comam longam, sit proprium Nazaræorum veteris Testamenti. Proinde hanc causam ipsi etiam Iesuitæ reijciunt & contemnunt.

Rasura non mandata à Deo.

Minus præsidij habent in Ezechielis exemplo, qui iubetur à Deo radi: cap. 5. Nam id mysticum fuisse & ad Chriam pertinuisse, qua populum ad pœnitentiam Propheta mouere debuit, negare nemo ausit. Oseas quoq; iubetur à Deo meretricem ducere vxorem; qui tamen à scortatione suos præcipuè ministros vult esse alienissimos.

Monachi rasura sua imitantur Ethnicorū sacerdotes.

Non igitur Nazaræos veteris Testamenti sed gentilium potius sacerdotes radendo capita sua imitantur monachi. Testatur enim Synesius Ptolemaidos Episcopus, itemq; Artemidorus in Onirocriticis, vsitatam fuisse peculiariter Ægyptijs sacrificis capitis totius rasuram. Sic Isidis Deæ Ægyptiacæ sacerdotes rasos fuisse legimus. Vnde & Satyricus caluum gregem illos nominat, quos æmulatus Commodus Antoninus Imp. dum sacris Isidis operaretur, caput rasisse traditur in Capitolini & Spartiani historijs. His adde quod D. Hieronym. dicit in cap. 44. Ezech. superstitionem gentilem rasa habuisse capita. Et Porphyrius in libris de abstinentia ab animatis testatur, Samanæos ex Philosophis Indis homines continentissimos, vitaq; austeritate decantatissimos, superfluam pilorum materiam abrasisse. Epiphanius quoq; indicat lib. 2. tom. 1. hæres. 64. Serapij sacerdotes Athenis rasos fuisse.

Rasura pontificiorum prohibetur à Deo.

Deus autem hunc morē in veteris Testamenti sacerdotibus prorsus ferre noluit. Nam Leuitici 19. cap. ait: Non attondebitis comam in rotundum. *Aiunt verò Iesuitæ, hunc locum nihil concludere: & citant Isichium, qui annotarit, tondere comam in rotundum,*

non esse

non esse comam scindere, sed ornare. Respondeo, etsi verbum תקפו thakiphu, vulgò referatur ad radicem יקף, quæ circumdedit, circuiuit, in orbem transijt significat, vnde Hesichius fortaßis suam istam interpretationem hausit: retinet tamen formam descendentis à radice נקף, quæ inter alia etiam excindere significat. Quæ causa est, quod Hebræi in vno illo verbo vtriusq; radicis significationem coniungunt, & per rotundam tonsuram aut rasionem interpretantur. Quamuis ergo Hesychius diuersam expositionem afferat, maior tamen hac in re interpretibus Hebræis debetur fides. Paraphrastes Chaldæus sic reddit: Non in gyro tondeatis angulos capitis vestri. Quibus Paulus Fagius huius interpres in Annotationibus suis hæc addit: Angulos capitis Hebræi vocant tempora, quæ sentiunt non ita tondenda esse post aures, vt eorum rasura fronti æquetur, et caput sphæræ habeat figuram. Quæ planè ijsdem verbis Munsterus in Biblijs suis ex Rabbinis exponit. His adde, quòd Patres omnes hunc locum eodem modo quo nos intelligunt & interpretantur.

Deinde Leuitici 21. cap. disertè iterum inquit: Non radent caput, nec barbam. Iesuitæ 2.
verò dicunt, non præcipi sacerdoti his verbis absolutè, ne radat caput suum, sed ne radat in morte alicuius propinqui sui, in signum luctus. Respondeo, si non licuit sacerdotibus tempore luctus radere capita sua: quantò minus tempore lætitiæ? non enim signum gaudij, sed luctus fuisse rasuram omnibus constat. Adhæc, si prohibet Deus ne radantur in signum luctus, quæro cur apud veteres pœnitentes in signum doloris rasi fuerint? Deinde absolutè, sine omni conditione, prohiberi hoc loco rasuram à Deo dico. Nam si præceptum hoc ad luctum tantum referre velis, ideò quòd ab initio capitis iußit ne lamentationibus mortuorum sacerdotes intersint, ne sese polluant, eadem ratione dicere possem, velle ergo Deum in sequenti præcepto etiam, ne sacerdotes ob luctum tantum defuncti propinqui meretricem, aut profanam vel etiam repudiatam à viro suo ducant.

Tertius locus, quo disertè prohibetur sacerdotibus in veteri Testamento, rasura capitis, 3.
extat apud Ezechielem 44. vbi Dominus dicit: Capita sua non radent sacerdotes, neq; comã nutrient, sed tondentes attondebunt capita sua. Hæc verba ita interpretantur Iesuitæ, vt dicant, Sacerdotibus Iudæorum fuisse prohibitam rasuram, non quòd in se mala esset, sed ne viderentur similes sacerdotibus gentilium, in quorum vicinia habitabant, qui toto capite raso idolis sacrificabant. Hic verò belli isti homines seipsos quasi sorices produnt, & haud obscurè significant, se rasionem istam non à Deo neq; ex verbo eius, sed à gentilium sacerdotibus habere. Ijs non vult Deus neq; in hoc neq; in alijs ritibus similes fieri suos sacerdotes, ne talibus superstitionibus, extra & contra verbum Dei excogitatis, ipsum colere velle videantur. Ac licet Ethnicorũ sacerdotes cum sua rasura non amplius sint, nihilominus tamen debemus abstinere etiamnum hodiè ab omnibus ijs superstitionibus, quibus ante multa secula homines occupati fuerunt. Suffragatur nostræ sententiæ D. Hieronym. qui in suis ad Ezechielem Comment. legem hanc Dei ad nos vsq; extendit qui in nouo Testamento ecclesiæ Dei inseruimus. Sic enim dicit: Iuxta quod DISCIMVS, nec caluitium nouacula faciendum, nec Notate rasi.
ita ad pressum tondendũ caput, vt RASORVM SIMILES ESSE VIDEAMVR.

Quarto, irridet propheta Ieremias in libro Baruch Baalis & Deorum ligneorum sacerdotes, ob capitis & barbæ rasuram. Quis igitur nobis id vitio verterit, si monachos & sacerdotes Papisticos cum sua rasura satis rideamus, quum & ipsos nihil aliud quam Deorum ligneorum & omnis generis superstitionum ministros esse res ipsa clamet?

Vbi Pontificiorum obiter seu impudentia, seu audacia notanda venit, qua sibi quiduis licere putant. In consarcinandis etenim suis ceremonijs, ritibus ac cultu externo in vniuersum, quibus Deum colerent, & peccata sua expiarent, collegerunt ritus Mosaicos quàmplurimos iam pridem per Christi aduentum abrogatos, eosq; obtruserunt Ecclesiæ tanquam necessarios ad salutem obseruandos. Quod autem ad hunc ritum de coma capitis attinet, prorsus diuersum sequuti sunt: sacrificuli enim & monachi abradunt in honorem Dei, vt ipsi quidem opinantur, comam capitis sui, quod tamen disertis verbis Deus veteris Testamenti sacerdotibus prohibuit. Cumq; leges illæ, à Deo hac de re promulgatæ, obijciuntur illis, continuò re-

Pontificiorum libido quiduis agendi.

spondent Iesuitæ, esse ceremoniales, & propterea non magis obligare quàm Circumcisio & Sacrificia, &c. Atque ita vbi visum fuerit sequuntur ritus Mosaicos, vbi verò id sibi commodum non viderint & opportunum, aliud ex humana sua libidine fingunt atque excogitant.

Rasura Ethnicorum ritibus aduersatur.
Rasura seruilis.
Flagitiosa.

Non solum autem Deus in veteri Lege Sacerdotibus cultus diuini rasuram capitis prohibuit, sed aduersatur ea quoque multorum populorum ac gentium ritibus, institutis & legibus. Apud Græcos enim & Romanos non liberos homines, sed seruos rasos fuisse constat. Imò quantopere rasura vitio data fuerit Romæ liberis hominibus, ex Ciceronis oratione pro Roscio colligi posse videtur, vbi de Fannio Chærea dicit: Nonne ipsum caput & supercilia illa penitus abrasa, olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis vnguibus, vsque ad verticem summum (si quam coniecturam affert homini tacita hominis figura) ex fraude, mendacijs, fallacijs constare totus videtur? Qui icc irco capite & supercilijs semper est rasis, ne pilum vllum boni viri habere dicatur. Fuisse etiam apud veteres probrosum caput radere, hoc arguit, quòd quum Dauid misisset legatos ad Hanum regem Ammonitarum, qui eum patris mortem grauiter lugentem suo nomine consolarentur, ille mox suspicatus venisse eos ad explorandum terræ situm, rerumq; statum, rasit illis capita, præciditq; tunicas vsque ad nates, atque ita ignominia notatos domum dimisit, 1. Paral. 19. Beda quoque lib. 4. cap. 8. hist. Ecclesiast. refert, D. Petro, cùm Antiochiæ concionaretur, ab improbis summum capitis abrasum, vt ludibrio cunctis impendio magis foret. Germani morionibus viua cute tenus crines radere solent, vt mentis ingenijq; omnimoda inopia significetur. Sed & flagitiosæ molitiei nota rasos infames fuisse plurima suppeditant exempla historiæ. Adhæc calamitatum damniq; significationem habere rasuram, tam ex sacris, quàm profanis scriptoribus appa ret, quibus illa ærumnas, luctum & perniciem portendit. Apud Esaiam cap. 7. Deus minatur se rasurum caput & barbam regis Assyrij, innuens vtique calamitatibus & ærumnis opprimendum eum. Et Hieremias imminens malum prænuncians cap. 48. Omne, inquit, caput caluitium erit. Apud Isaiam iterum cap. 3. minatur Deus, se rasurum verticem Sionidum, propter oppressos egenos. Micheas quoque monet Iudæos, vt decaluentur super filios delitiarum, dilatentq; caluitium more aquilæ, cui senio confectæ implume fit caput. Minatur similiter Amos propheta Deum pertæsum flagitiorum sui populi, inducturum cuilibet capiti caluitium: significare volens, grauibus modis diuinitus eos plectendos fore. Sybari vrbe à Crotoniatis direpta, Milesij vniuersi promiscuè capita raserunt, ingentis luctus testimonio. Ægyptij, gens superstitiosissima, à mortuo Api boue, omnes comam radebant, Plinio auctore lib. 8. nat hist. Et Artemidorus testatur, rasuræ somnium nautis naufragium, ægrotis summum vitæ periculum portendere.

Probrosa.

Morionũ propria.
Mollitiei nota.
Aerumnarum inditium.

Rasuræ mysteria.

Hæc igitur omnia animaduertentes Pontificij, & probè intelligentes se Rasuræ suæ nullum præsidium vel in sacris, vel etiam in profanis literis habere, ad mysteria confugêre, &
1. *eorum nomine seu fuco eam ecclesiæ commendarunt ac obtruserunt. Beda enim lib. 5. historiæ cap. 22. dicit, monachalis & sacerdotalis capitis verticem nouacula radi, & infernè circa aures & tempora capillos instar coronæ relinqui, ad exprimendam imaginem spineæ coronæ Christi. Vt enim omnes Christiani signo communi crucis ornantur, ita par est, vt Clerici &*
2. *Monachi, qui specialius Christum patientem imitari volent, speciali signo ornentur. Corona etiam hac admoneri illos simul debere, libenter sibi ferenda esse probra, sannas & contumelias, quibus Christi nomine afficiantur. Et sanè nunquam satis conqueri possunt de probris, quibus Christi & Euangelij causa quotidiè obijciuntur. O quàm dira & grauia patiuntur indies pro sancta matre ecclesia sanctissimi isti martyres, dormiendo in mollissimis lectulis in medios vsque dies, certandis poculis & diuidendis assatis pauonibus, phasianis, capis, perdicibus similibusq; cibis lautissimis. O duram, asperam & acutam spineam coronam, cuius spinis tam immaniter punguntur & configuntur delicati illi & molles vertices. Quàm mites & humanos habuit tonsores Christus, qui coronam capiti illius circumdederunt, si cum his comparentur, qui hos tam duriter tractant?*

3. *Isidorus lib. 2. cap. 4. de officijs, Rabanus lib. 1. de Institut. Clericorum, cap. 3. Hugo lib. 2.*

de Sa-

de Sacramentis, p.3.cap.1. Durandus in Ration.lib.2.indicant, ipso deraso vertice, eiusq; corona, significari temporalium omnium abiectionem: quòd Clericos solo victu & amictu contentos esse oporteat, & omnia habere communia: capillis verò remanentibus designari aiunt, non esse horum curam penitus negligendam, nec omnia sacerdotibus abijcienda, sed retinendum quod ad sustentationem vitæ sufficiat. Rursum sic tonderi dicunt, vt relinquatur circulus capillorum, ad significandam regiam coronam. Et sanè his suis rasis verticibus sunt regiam coronam assequuti: nam exempti ab omni magistratuũ potestate, cui omnes parêre iussi sunt, & tanquam ab ea manumissi ac in libertatem vendicati, ipsis sunt Imperatoribus, regibus & principibus non solùm liberiores & magis immunes, sed etiam formidabiles. Præterea quùm ab omnibus tantùm non adorentur, quasi Dij quidã, & quum omnes propemodum totius orbis opes iampridem corraserint & accumularint, iure optimo gloriari equidem possunt de sua frugalitate, & diuitiarum contemptu, quibus nunquam satis expleri possunt. 4.

Rupertus Tuitiensis lib.2. de Diuinis officijs c.25. rationis clericalis hanc causam adfert, quia scilicet in Caluariæ loco Christus crucifixus sit. Egregia me hercle ratio, nec minus acuti Theologi. 5.

Author Ecclesiast. hierarch. cap.6. dicit, nudationem illam capitis significare vitam puram & apertam, non fucatam vlla specie. Cicero autem caput rasum olere malitiam, & clamitare calliditatem testatur in Orat. pro Roscio Comœdo: vbi etiam addit, Fannium Chæream solitum fuisse radere caput, ne pilum vllum boni viri habere dicatur. 6.

Iesuitæ aliud mysterium addunt, nimirum signum esse pœnitentiæ & conuersionis: quum constet, apud nullos hodiè homines pauciora vestigia veræ pœnitentiæ & conuersionis ad Deum conspici, quàm apud hos ipsos rasos & vnctos monachos & sacerdotes. 7.

Mirum quòd non octauum etiam adiecerunt mysterium rasuræ, quòd videlicet illa sit efficacissima ad excitandã venerem. Cuius rei exemplum ex facetijs Adelphinis cogor hîc adscribere. Mulier quædam maritũ suum apud iudicem Impotentiæ accusauerat. Sciens autem iudex mulierẽ hanc adulterã esse, et cum monacho rem habere, maritumq; eius falsò accusari, statuit vt & maritus tondeatur, coronamq; capiti suo radat, & cum coniuge dormiat: quod tamen consiliũ clàm marito indicatur. Obtemperat ille iudici, & mulier attactu coronæ Monachum sibi adesse credens & condormire, laudat mariti potentiã. Tandem à marito cognoscens quis esset, totum hoc tonsuræ adscripsit, quod etiam ille affirmauit, dicens, poros capitis crine obstructos, exhalare superfluitates non sinere: necesse igitur esse vt coitus impediatur: abrasis igitur pilis contrarium fieri ei persuasit, exemplum Monachorum reliquorumq; sacerdotum adducens, qui omnium essent potentissimi, iuxta prouerbium, Qui non potest indulgere Veneri radatur. Quo audito, petijt mulier, vt omnes pilos corporis abradat. 8. Tonsura coitũ parit. Hæc Tonsura mirabilis

Cùm hæc ita sint, quæ hucusque de Rasura capitum sacerdotum & monachorum diximus, non iniuria Thomas Naogeorgus contra eam lib.2. Papistici regni ita cecinit:

Sunt omnes primùm supremo vertice rasi,
Attonsiq; comam: quo quisq; & sanctior atque
Relligiosior esse cupit, cunctisq; videri,
Latius hoc caluam fermè deradit ad aures,
Vt latum digitum vix stet quasi facta corona.
Non à Iudæis fluxit hic ritus ineptus,
Nec satis apparet quæ gens tam stulta per orbem
Sic deturparit caput agnatumq; decorem
Cogente abstulerit nullo, bellumq; putarit
Non rasos inter rasa procedere calua.
Certè præcipuos fidei primosq; magistros
Sic rasos nemo vidit, nec re super ista
Mandarunt quicquam tam cæca, tamq; pudenda:
Finxerunt ipsi longo post tempore segnes:

Ociaq́ hoc peperere nefas, vt cætera, nobis.
At miror cur non pudeat? nudare quòd ausint
Coram plebe caput, sed adhuc mysteria magna
Significare ferant, natura remq́, suapte
Turpem, persuadere suis conentur honestam?
Se nempe esse ferunt reges, istudq́ notari
Vertice sic raso. Quid non nugentur inepti?
Hæc proferre palàm qui non absurda verentur?

De Rasura barbæ Sacerdotum & Monachorum in Papatu.

Rasuram barbæ an instituerit Anacletus.

ORiginem Rasionis barbæ Sacerdotum & Monachorum apud Christianos Platina & eum sequuti alij ad Anacletum referunt, qui circa annos Christi 85. Romanæ Ecclesiæ fuit Episcopus. Is enim decreuit, vt ait Platina, Ne præsul, neue Clerici barbam & comam nutriant. Non autem extat decretum hoc in Decretalibus Anacleti epistolis: vt verosimile sit, vel Platinam, vel eos à quibus habet hoc confinxisse, vel locum hunc ab impostore aliquo corruptum esse.

Rasuram barbæ an Carthaginen. Synodus 4. instituerit.

Alij igitur tradunt in Carthaginensi 4. Synodo anno 401. iuxta Prosperum, vel 418. iuxta Marianum Scotum celebrata, & cui interfuerunt 214. Episcopi, sancitum esse cap. 44. Vt Clerici nec comam nutriant, nec barbam: *ita quidem illi citant Canonem. Laurentius Surius autem Carthusianus monachus testatur, in libro Gemblacensi ita legi hunc Canonem:* Clericus nec comam nutriat, nec barbam tondeat. *In libro autem Gandensi S. Bauonis, titulo Statuta ecclesiæ antiqua, idem indicat sic legi:* Clericus nec comam nutriat, nec barbam radat: *atq́ ita etiam in vetustioribus Gratiani exemplaribus habetur. Legendum autem ad hunc modum Canonem Carthaginensis Synodi hac ratione probo: quòd celebrata est Synodus illa circa Messalianorum, quos & Psallianos & Euchetas appellarunt, hæreticorum tempora, qui insolitum & nouum tunc temporis inter Christianos, & præcipuè ecclesiasticos homines habitum instituerunt. Vt enim aliquid melius hi quàm alij profiteri viderentur, comam alere suos iusserunt, & barbam radere, sicut Epiphanius lib. 3. tom. 2. contra hæreses nō obscurè innuit. Damnauit igitur hos Carthaginensis Synodus, præcipiens, vt clericus nec comam nutriat, nec barbam radat, Messalianorum more & instituto. Quocirca dubium esse nemini debet, quin posterioribus demum seculis à rasoribus seu tonsoribus barbæ, verbum* tondeat *vel* radat *etiam erasum sit. Quid enim non audeant isti homines, quum ex ipso Decalogo, quem Deus sua manu scripsit, secundum præceptum totum, de non habendis & colendis idolis seu imaginibus, nefario ausu eradere vel expungere non sint veriti? Et quid hodiè Iesuitæ non audent? Qui quum videant multa cùm ex patribus, tum ex historijs aliorumq́ scriptis, suis decretis, placitis, scriptis, dictis & factis repugnantia & oppugnantia, terras mariaq́ peragrantes, & bibliothecas omnes perlustrantes, id sibi iuris vbique sumere non erubescunt, vt Patrum & historicorum tum veterum tum recentiorum scripta interpolent, voces, sententias, quin integras paginas addant, assuant, detrahant, mutent, mutilentq́ pro arbitratu seu libidine sua, quod ipsi, honesto scilicet nomine, libros repurgare vocant. Hæc autem non à me ficta, sed verissima esse Lector intelliget ex* Indice repurgatorio librorum *à Iesuitis compilato: vbi quodlibet suo calculo mutant, suaq́ sufficiunt. Expergiscimini igitur Ecclesiarum pastores & Scholarum Doctores, huncq́ conatum hocq́ facinus Iesuitarum diligenter attendite & oculis notate, ne quid Ecclesiæ & Scholæ, vestræ curæ commissæ, detrimenti inde accipiant.*

Nota Iesuitarū facinus.

Monachi fuere barbati Epiphanij adhuc tempore.

Fuisse etiam Monachos barbatos Epiphanij adhuc tempore, hoc est circa annos Domini 400. ex libro eius tertio tomo 2. contra hæreses apparet, vbi inuehitur in Mesopotamiæ Monachos, quòd muliebri ritu comas promitterent, & barbam viri formam resecarent. *At licet Hieronymus, Augustinus & alij plures multa de institutione Monachorum scripserint,*

abrasionis

abrasionis tamen barbæ, sicut & capillorum capitis, nullam prorsus mentionem faciunt. Imò Hieronymus abrasionem barbæ fœdam nuditatem appellat. Monachos etiam multos barbas habuisse circa annos Christi 730. Stumpfius non solum lib. 5. cap. 4. Annal. Heluetic. attestatur, sed etiam probat exemplis aliquot. Ex Pauli quoq; Diaconi libro 22. Roman. rerum colligitur, Constantini Imp. & Irenes adhuc ætate, Græciæ monachos, barbas nutrijsse: dicit enim, quòd Lachonodraco præfectus Imperatoris, barbas monachorum cera et oleo perunctas incenderit.

Videtur ergo hic mos radendi barbam cum portentoso Transsubstantiationis dogmate circa annos Christi 1200. ab Innocen. 3. stabilito & confirmato, natus esse maximè. Hanc enim inter alias causam rasuræ huius reddunt, ne scilicet in sacrificio Missæ sanguine sacro tingerentur barbæ, néue eodem imbutæ, ipsarum pilis aliquid de eo inhæreret, atq; etiam ne sacro crustulo contingerentur, & de corpore Domini in ijsdem quicquam retineretur. Ob quod periculum olim etiam argenteæ fistulæ excogitatæ & fabrefactæ fuerunt, vt per eas plebs è calice hauriret sanguinem. O sanctos homines: sacrificium illud suum tribus obolis vendunt, & ne in barba hæreat magnopere cauent. Nonne hoc est excolare culicem & camelum deglutire? Veruntamen non solum prudenter hac lege obuiam est itum huic graui periculo, sed etiam vtiliter tonsoribus eorumq; quæstui prouisum, quos isti habent in delitijs & inter voluptatum suarum magistros. Rasuræ barbæ origo.

Sunt tamen qui hoc ad Petrum Lombardum referant, quem circa annos Christi 1160. procurasse aiunt, vt Presbyterorum & Monachorum barbæ raderentur: iam tum enim celebris erat per Occidentem & recepta Transsubstantiationis sententia, qua carnalis præsentia corporis & sanguinis Christi asserebatur, hicque Lombardus strenuus eius fautor & promotor fuerat.

Non tamen hunc morem tunc quoq; ab omnibus vbiq; receptum, inde apparet, quòd Franciscus 1. Gallorum Rex, vt pecunias à sacrificulis extorqueret, barbas Ecclesiasticis omnibus abradi iussit. Illi verò ingenti pecunia barbas redemerunt. Habuit quoq; eodem ferè tempore Ioannes Pierius Valerianus Orationem pro Sacerdotum barbis, excusam Romæ apud Caluum anno 1531. quam tamen hucusq; mihi videre non licuit. Rasura barbæ patrum memoria adhuc non ab omnibus clericis recepta.

Aduersatur autem hic vsus radendi barbam manifestissimè verbo Dei. Nam Leuit. 19. Deus ad cœtum omnem Israelis loquens, graui edicto sancit, ne in rotundũ tondeant comam, neq; corrumpant angulos barbæ, id est ne resecent nouacula tam supremum quàm infimum barbitij honorem, quo genæ mentumq; vestiuntur: quamuis vulgata versio simpliciter habeat, Nec radetis barbam. Et ne quis obijciat hæc totius populi Israelitici viris mandata esse, mox cap. 21. eiusdẽ libri sacerdotibus peculiares leges præscribens inquit: Non radent caput nec barbam. Inter signa quoq; luctus et magnarum calamitatum rasuram barbæ aliquoties numerauit Deus. Apud Isaiam cap. 7. minatur Deus, se caput & barbam vniuersam regis Assur abrasurum: quo extremum excidium ei denunciare voluit. Idem rursus cap. 15. Moabitarum barbam omnem rasurum eodem sensu prædicit. Et Ieremias præsentes calamitates prænuncians, Omne inquit caluitium, & omnis barba rasa erit. Rasura barbæ aduersatur verbo Dei.

Apud gentes quoq; abrasionem barbæ mollitiei indicium certissimum fuisse effœminatiq; animi, Eunuchi satis magno argumento sunt, qui virilitatis signum, barbam nimirũ non producunt. De Clisthene homine mollissimo referunt, quòd, vt iuuentam mentiretur, barbam sæpissimè abraserit: vnde & Prouerbio locum fecit, Clisthenem video, de quo vide Erasmum. Sed & prima radendi institutio mollitiem arguit. Chrysippus enim li. 4. de Honesto & voluptate indicat, Alexandri M. ætate primùm radendæ barbæ morem fuisse excogitatum, antea inusitatum, quando ille luxu Persico fractus atq; euiratus, Macedonicam asperitatẽ horrere cœpisset. Quo tempore etiam anno 454. à condita Roma, tonsores demum ex Sicilia P. Ticinius Mena Romam adduxit, teste Plutarcho & Plinio lib. 7. nat. hist. pristina illorum virtute in Asiaticam luxuriã & mollitiem degenerante. Sed enim quod argumentum euidentius mollitiei dari poterit, quàm si quis radendo barbam muliebrem speciem assumat, & tana Rasura barbæ apud gentes mollitiei signũ

tum non se virum esse neget? Epiphanius enim libro 3. contra hæreses, vt diximus, barbam viri formam appellat: natura siquidem non alio discrimine, quod oculorum iudicio sit obuium, marem à fœmina separauit, quàm barba. Vnde Diogenem mentum habenti rasum dixisse ferunt: Nunquid naturam accusas, quia te virum, non autem mulierem fecerit? Iustoq; adeò Dei iudicio factum existimo, quòd, quùm huius rasitationis instituto, quodammodo viris suæ virilitatis insigne atque decus ademerint, eaq; ratione effecerint, vt vix vir amplius à fœmina internosci potuerit, eo vsque deuentum sit tandem, vt ad summum vsque Pontificatus fastigium mulier irrepserit, perueneritq;, non quidem sine huius sacrosanctæ sedis, quæ nunquam errare potest, pudendo sempiternoq; opprobrio: si modò vera est historia, quæ à fide dignissimis, ijsq; quàm plurimis authoribus citatur, & omnibus est in ore, de Ioanna Papissa. Quocirca Hanun rex ille barbarus Dauidis legatos magna contumelia & ignominia afficere volens, barbam illis abrasit. Quæ omnia cum ita sint, rectè alicubi Alexin dixisse legimus:

Si quem recisa fortè barba videris,
Tonsáue, facturum quid horum dicito?
Mihi videtur militare velle, vel
Fecisse barbæ cuncta quæ contraria:
Ingénsue contigisse prorsus huic malum.
Quid per Deos villi molestiæ afferunt,
Ob quos viri videntur esse singuli?
His quid putas fecisse in contrarium?

Sit igitur illud ratum & firmum barbam viri radi non debere, refragante diuinæ scripturæ authoritate, reclamante naturæ lege: quin & doctorum & sapientũ virorum vbique gentium consensus docet, virum grauem, constantem & probitate morum præstantem barbam decere.

Rasuræ barbæ mysteria.

Sed tamen vt aliquo saltem fuco, hanc suam barbæ rasitationem, verbo Dei & gentium honestißimarum consuetudinibus repugnantẽ, ornarent, mysterium eius excogitarunt. Aiunt enim ea significari vitæ innocentiam, ac animi submißionem & modestiam, qua tanquam imberbes pueri, aut angeli, qui semper puerili ac iuuenili forma depinguntur, præditi esse debeant, atque horum similes esse. Egregia certè religio istorum hominum: Signa volunt habere, cùm ne micam quidem rei significatæ habeant. Paulus Corinthios admonet, ne sint sensibus pueli, sed malitia infantes, sensibus verò perfecti. At his diuersum planè accidit. Quàm enim sint sapientia & eruditione diuinarumq; literarum peritia infantes: quàm vita innocentia, ac animi submißione & modestia sint celebres, lippis & tonsoribus notum est. Iure ergo harum rerum symbolum mento gestare debent. Huic & ego alterum addam mysterium, quòd alienæ coniuges & mulieres magis

—mollia semper
Oscula delectant, & desperatio barbæ: Iuuenale teste Satyra

CAPVT X.

De Virginibus primæ huius Classis castitatem profitentibus, quas hodiè Moniales vel Sanctimoniales vocant.

Virgines castitatem profitentes fuerunt in primitiua ecclesia.

FVISSE mox post Apostolorum tempora in vera primitiua Ecclesia mulieres quoq; & virgines continentiam & castitatem perpetuam profitentes, negari non potest. Tertul. enim in lib. ad vxorẽ clarè indicat, inter Christianos esse perpetuam continentiã seruantes. Et Cyp. li. 1. epist. 11. indicat, fuisse suo tẽpore inter Christianos virgines dedicatas, quæ continentiã præstare voluerint, nec tamen omnes potuerint. Meminerunt etiam historiæ Virginum Cæciliæ, Agnetis et aliarum. Pius quoq; Episcop. Rom. in decretalibus (si modò fides aliqua eis adhibenda est) virginum sacrarum, earundemq; consecrationis mentionem

nem facit, circa annum Domini 150. Et Eusebius lib. 4. de vita Constantini refert, fuisse ante Constantinum etiam huiusmodi virgines continentes: vbi & magnopere approbasse disciplinam eiusmodi Imperatorem Constantinum affirmat, adeò vt & frequenter earum contubernium adierit. Helenam etiam, Constantini matrem, Hierosolymis virgines Deo sacras reperisse, Socrates testatur lib. 1. cap. 17. Quarum professionem vsq; adeò probauit, vt ministram sese illis præbuerit, sicut Theodoretus indicat lib. 1. cap. 18. Et Socrates lib. 4. cap. 24. ex Euagrio indicat, in Ægypti solitudinibus mulieres æquè atque viros monasticam vitam professas fuisse: Quod etiam Epiphanius testatur in narratione illa de formula, statutis et traditionibus Ecclesiæ Catholicæ. Meminit & Ambrosius Mauritaniarum puellarum, quas Mediolani ipse velarit, lib. 1. de virginibus ad Marcellinam.

In Europa verò virginitatis votum apud muliebrem sexum commune suo tempore fuisse Ambrosius indicat libro eodem. Romæ certè Marcella nobilissima vidua, prima omnium fœminarum ausa est Monachæ institutum profiteri: cùm id vocabuli vehementer inuisum esset Romanis auribus. Conceperat autem mulier hæc ardorem hunc ex Athanasio, ac cæteris Ægypti sacerdotibus, qui tum Arrianæ factionis persecutionem declinantes, Romam confugerant. His enim referentibus Antonij vitã (cuius etiamnũ viuentis mira fuit nominis celebritas) ac monachorum in Thebaide versantium, virginum item ac viduarum didicerat institutum. Eadem autem ad æmulationem propositi sui, complures allexit, tum matronas, tum virgines, cumprimis autem Sophroniam, Principiam, Paulam ac Eustochium: & breui tantus accreuit numerus, mundi contemptum profitentium fœminarum, vt quod prius ob nouitatem inuidiosum erat, postea cœperit esse gloriosum. Erasmus in vita Hieronymi.

Miratur quidem Polydorus eos, qui tradant Marcellam hanc, primam fœminarum ausam esse hoc institutum profiteri Romæ: cùm diu ante illam Pius 1. consecrationes virginum puellarum instituerit: et Soter Papa qui secundo loco successit Pio, constituerit, Ne monacha vlla pallam attrectaret, &c. Verùm & ego miror Polydorum, quòd fictis & suppositi tijs decretalibus primorum Episcoporum Rom. plus fidei tribuat, quàm tantorum virorum probatis testimonijs ac iudicijs: imò quàm ipsi Hieronymo, qui hoc ipsum clarè attestatur in Epitaphio Marcellæ viduæ ad Principiam: vbi inquit: Nulla eo tempore (quo Marcella nimirum hoc vitæ genus instituit) nobilium fœminarum nouerat Romæ propositum Monachorum, nec audebat propter REI NOVITATEM ignominiosum (vt tunc putabatur) & vile, in populis assumere nomen. Hæc ab Alexandrinis sacerdotibus, Papaq; Athanasio, & postea Petro, qui persecutionem Arianæ hæreseos declinantes, quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugerant: vitam beati Antonij adhuc tunc viuentis, monasteriorumq; in Thebaide Pachumij, & virginum ac viduarum didicit disciplinam, nec erubuit profiteri, quod Christo placere cognouerat, &c. Polydori Vergilij error.

CAPVT II.

De exercitijs, studijs, institutis, consuetudinibus, victus & vestitus ratione Sanctimonialium seu Virginum sacrarum primæ huius Classis.

DVO fuisse in prima hac Classe genera Sanctimonialium vel virginum sacrarum, facilè animaduertet, qui historias legerit. Vnum earum est, quæ non superstitione aliqua, aut stulta ac vana meriti alicuius persuasione, sed ardente amore Dei, regniq; cœlestis desiderio, adeoq; pio zelo genus hoc vitæ susceperunt. Alterum genus earum est, quæ ex κακοζηλία, hypocrisi, superstitione ac vana meriti persuasione, virginitatem vouerunt, existimantes eum esse cultum Deo gratissimum, amplissimas habentem Dei promissiones, eius maximè, quæ futura est, vitæ æternæ: è contra autem in coniugali positæ statu, se saluari non posse. Huius erroris Eustathius ille hæreticus circa annos Domini 330. author fuisse perhibetur. 1. Duo genera monialium.

Profeſsio virginitatis libera ab initio.

Profitebantur autem ab initio hoc inſtitutum ſeu vitæ genus ſua ſponte & liberè, à nullo vel iuſſæ vel coactæ: Deus enim id cuiq; liberum reliquit. Chriſtus Seruator noſter aiebat diſcipulis, quum ſermo incidiſſet de non contrahendo matrimonio, Non omnes capiunt verbum iſtud: qui poteſt capere capiat. Hanc doctrinam filij Dei conſtanter etiam Paulus tradidit: De virginibus, inquit, præceptum Domini non habeo. Item, Non hoc dico, vt cuiquam laqueum inijciam: quibus vtique verbis oſtendit, virginitatem liberam eſſe ſeruandam, nec aliquam ad eam cogendam, vltra quàm poßit. In quam ſententiam etiam D. Cyprianus in Sermone de Natiuitate Chriſti clarè dicit, quòd ad continentiam & virginitatem, neque neceßitas, neque mandatum aliquod impellat. Caßiodorus quoque in Pſalmum 75. docet, omnino eſſe liberum, virginitatem vouere, vel non. Et Baſilius M. ait: Non præcepit Dominus vllibi virginitatem. Cumque ante Cyprianum iam tum Tertulliani tempore ob aliquibus ad virginitatem cogerentur nonnullæ, reprehendit id ſanctus vir, & grauißimè conqueritur, obſeruatione eius cœlibatus innumera patrari infanticidia. Non enim (inquit) confitebuntur (virginitatem profeſſæ) niſi ſuorum ipſorum infantium vagitibus proditæ. Quantum autem plures, non etiam de pluribus ſceleribus ſuſpectas habebis? Dicam, licet nolim: difficile mulier fit, quæ timet fieri, quæque iam facta, poteſt virginem mentiri ſub Deo. Quanta enim circa vterum ſuum audebit, ne etiam mater detegatur? Scit Deus, quot iam infantes, & perfici, & perduci ad partum integros duxerit, debellatos aliquandiu à matribus. Facillime ſemper concipiunt, & feliciſsimè pariunt huiuſmodi virgines, et quidem ſimillimos patribus. Hæc admittit flagitia coacta & inuita virginitas. Et Epiphanius contra Montaniſtas hæreſi 48. libro 2. tomo 1. de eodem ita ſcribit: Nos non neceßitatem imponimus, verùm cum bono conſilio admonemus, exhortantes eum qui poteſt: non autem neceßitatem imponimus non potenti, neque reijcimus ipſum à vita. Sanctum enim verbum omnibus prædicauit, vt debilium infirmitatem portemus, velut etiam ipſe S. Apoſtolus dicere comperitur, & tales redarguere, qui non ſunt eiuſdem doni. Diſertè dicit, nemini neceßitatem imponi. Addit, bonos paſtores cohortari eos qui poſſunt, non autem imponere neceßitatem non potenti. Paulum etiam inquit redarguere eos, qui non ſint eiuſdem doni: ſcilicet quando ſe obſtringere audent aut ad virginitatem aut ad cœlibatum. Nam dicit, Iuniores viduas reijce. Et Ambroſius libro 1. de Virginitate inquit: Sola virginitas ſuaderi & optari, Non imperari poteſt. Nam quæ ſupra nos ſunt, in voto magis quam in magiſterio ſunt, &c.

Ad virginitatē non voto obſtringebantur à principio.

Neque etiam voto aliquo ad id ſeſe obſtringebant primus illis Apoſtolorum temporibus. Imò contra vota illa virginitatis & cœlibatus acriter pugnat Paulus in priore epiſtola ad Corinthios, dicendo: Quiſque ſuam habeat, & quæq; ſuum propter ſcortationem. Melius eſt nubere quàm vri. Qui non continent, nubant. Si nupſerit virgo, non peccauit: & conſimilia. Cumque viduæ illæ, quas diaconiſſas appellarunt, ea conuentione ſeu pacto ad eccleſiæ miniſterium admitterentur Pauli tempore, vt cœlibes & pudicæ viuerent, ideoque vellet etiam Apoſtolus eas non eſſe minoris quàm ſexagenarias: hanc vnam ob cauſam iuniores viduas ad has conditiones adigi noluit, ne fortè ob ætatis lubricitatem damnationem incurrerent, quòd violarent prius datam fidem laſciuiendo & ſcortando. Ex quo vno euidentißimè colligitur, Paulum auerſatum fuiſſe cœlibatus votum, propter magnum periculum lapſus et ſcandali, noluiſſeq; ipſum talia in Eccleſia Chriſti nuncupari vota, quæ periculo, cuius modò meminimus, homines reddant expoſitos.

Proteuangelium Iacobi.

Abdias Babylonicus.

S. Mariam non vouiſſe virginitatem.

Sparſum quidem fuit olim ſcriptum ſub ſpecioſo titulo Proteuangelij Iacobi, quaſi baſis & fundamentum eſſet Euangelicæ narrationis, in quo Maria mater Chriſti narratur votum perpetui cœlibatus emiſiſſe. Et Abdias Babylonicus, qui nuper prodijt, in vita Bartholomæi ita ſcribit de Maria: Hæc virgo cùm execraretur omnem virum, ſeruandæ virginitatis votum prima Deo omnipotenti vouit. Et certè Proteuangelium iſtud Iacobi etiam S. Auguſtino ita impoſuit, vt crederet, Mariam matrem Domini virginitatem vouiſſe, eaque de cauſa Angelo dixiſſe, Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? Quàm verò hoc ſit

abſurdum

absurdum dicere, facilè omnes intelligunt. Nam primò tunc temporis vota hæc non fuerunt vsitata Iudæis: deinde matrimonium iam contraxerat: post illud contractum continentiam ei vouere non licuit. Quod si antea vouisset, non potisset iure vllo contrahere, nisi voluisset in tanta re ludere, ac sancta promißione sui corporis viro potestatem facere, quem postea nollet ad congressum admittere. Longè maiorem candorem & synceritatem sanctißimæ virgini nos tribuimus quàm vt voluerit quippiam sanctè promisisse, quod in animo non haberet re-uera præstare. Idem Abdias, Iphigeniam Æglippi regis Æthiopum filiam, voto perpetuæ virginitatis cum multis alijs à Matthæo Euangelista sacro velo consecratam dicit. Sunt autem ista in quibus hæc continentur, apocrypha scripta, adeoq; à veteri Ecclesia inter supposititi a, notha, adulterina, absurda & impia numerata, vt Eusebius loquitur lib. 3. cap. 25. Et dist. 15. Gelasius Papa Actus singulorum Apostolorum apertè inter apocrypha reijcit. Haud diu tamen post Apostolorum tempora, erant quæ profitebantur etiam coram Ecclesia se velle cælibes viuere: adhuc tamen vota non exigebantur.

Ac licebat sanè ab initio non modò post susceptam, sed etiam post sic promissam coram Ecclesia Virginitatem nubere. Refert quidem fictus apud fictum Abdiam Matthæus, Virginem non fas esse nubere: sed nusquam habet hoc veri Matthæi Euangelium: nec cæteri Apostoli eam necessitatem vlli imposuerunt, sed Pauli doctrina est 1. Corin. 7. posse virgines, si velint, nubere. Nec erat primò cuiq; ea res admodum fraudi: & pœna, quæ ipsis irrogabatur alia non erat quàm reprehensio quæ fiebat verbis, & inconstantiæ nota. Certum hoc est de viduis, quæ Apostolorum temporibus sub certa cœlibatus conuentione seu pacto ad ecclesiastica ministeria eligebantur. Vbi nemo existimet, aliud & quidem diuersum iudicium de Nonnis seu Monialibus esse quàm sit de illis viduis de quibus Paulus dicit, si iuniores sint, non rarò fieri, vt lasciuire incipiant aduersus Christum: nubere volentes, habentes damnationem, quòd primam fidem reiecerint seu irritam fecerint. Vbi Apostolus, vt Augustinus in eum locum annotauit, Damnationem non in consequens reijcit coniugium, sed in præcedentem inconstantiam. Matrimonium igitur illarum per se non fuit damnabile: neq; à veris Christianis in vllo vnquam homine damnatum fuit: sed habebant istæ damnationem, quia fregerant fidem prius datam & pactum violauerant, quo se pollicitæ fuerant in ministerio castè viuere: idq; non præstiterant in lasciuiam et scortationem lapsæ. Per κρίμα autem, quod interpres damnationem seu condemnationem vertit, non mortem et interitum seu perditionem animæ, sed tantum repræhensionem & maculam vel notam infamiæ intelligit, quam nos vocamus **Ein beschelckung od' außrichten vnd nachred: Ein verlümbdung.** Sensus ergo verborum Pauli est, Viduas sibiipsis perpetuam inurere ignominiæ maculam, quòd fidem pactam interdum soluant. Vult igitur iuuenculas viduas, quæ se continere non possunt, potius se applicare coniugio quàm ei instituto vitæ, à quo postmodum resilire per necessitatem non sine repræhensione hominum compellantur. Atq; ita etiam hunc locum intellexit Erasmus, sic eum in Paraphrasi explicans. Interim (inquit) hanc infamiæ maculam sibi contrahunt, quòd fidem quam Christo pacti videntur fecerint irritam, duplici nomine notandæ, & quòd temerè susceperint professionem castitatis, non satis exploratis viribus, et quòd à suscepta resilierint. Nec noua aut inusitata videri debet hæc interpretatio. Ita enim Verbum κρίνειν, & verbale κρίμα ab ipso Christo vsurpantur Matth. 7. quum inquit: μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε: id est, Nolite condemnare ne condemnemini, &c. Vbi certè Seruator loquitur de ijs, qui ex prauo affectu in aliorum vitam ac mores inquirunt, & aliorum dicta aut facta, quæ vel mala sunt vel mala esse videntur, malignius notant & carpunt. Hoc per κρίνειν hoc loco intelligit. Per κρίνεσθαι verò & κρίμα non æternam condemnationem innuit, quam subituri sint, qui sic prauè ac temere de alijs iudicant: sed talionis pœnam, hoc est idem iudicium apud homines alios, eandem repræhensionem, infamiæ maculam seu notam, quam alijs inusserint. Isto sensu Paulus alibi quoq; hac voce vtitur. Nam ad Romanos cap. 2. dicit: Inexcusabilis es ô homo, quisquis iudicas, id est accusas, reprehendis aut damnas. Ratio: Nam hoc ipso quòd iudicas alterum, teipsum condemnas,

Nuptiæ post virginitatem promissam liberæ.

Explicatur locus 1. Tim. 2.

id est, arguis, accusas & reprehendis: eadem enim facis tu qui iudicas. Idem Apostolus in 1. Tim. 5. cap. in fine inquit: Quorundam hominum peccata ante manifesta sunt praecedentia εἰς κρίσιν, *ad iudicium, quosdam verò & subsequuntur. Vbi quidam per* κρίσιν *nihil aliud, quàm cognitionem peccatorum, adeoque reprehensionem illorum intelligunt. In eadem epistola cap. 3. dicit, Neophytum episcopum facilè cadere* εἰς κρίμα, *hoc est, in criminationem & conuiciationem aduersariorum.*

Cypriani locus de nuptijs sacrarum virginum.

Sed licuisse alijs virginibus sacris in primitiua ecclesia nubere, non tamen etiam citra inconstantiae notam, ex Cypriano clarißimè intelligitur. Cùm enim eius tempore quaedam sacrae virgines essent, quae cum maribus nimium familiariter versarentur: quia non solùm vnà degebant sub eodem tecto, verùm etiam eodem lecto cubabant: nec tamen illae ob id minus vellent haberi virgines: inde autem varia in Ecclesia orirentur scandala: consultus ea de re Cyprianus libro primo, epistola vndecima, cum collegis Episcopis & Presbyteris ita respondet Pomponio: Desideras vt tibi rescriberemus quid nobis de ijs virginibus videretur, quae cùm semel statum suum continentiae & firmiter tenere decreuerint, detectae sint postea in eodem lecto pariter mansisse cum masculis, ex quibus vnum Diaconum esse dicis. Circa quam rem, quoniam consilium nostrum desiderasti, scias nos ab Euangelicis & Apostolicis traditionibus non recedere, quò minus fratribus & sororibus nostris constanter & firmiter consulatur. Et mox in haec verba erumpit: Quod si sese ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent, ita fortes & stabiles praemium virginitatis expectent. Sin autem perseuerare nolunt, vel non possunt, melius est vt nubant, quàm in ignem delicijs suis cadant. *His verbis Cyprianus clarè docet, fieri non rarò, vt coelibatum vel nolimus, vel non poßimus seruare. Quid tum agendum? an etiam inuitis manendum in eo statu, & carnis titillationes perferendae? Non hoc dicit Pater ille: sed suadet nuptias, easque docet longè magis conducere, quàm vt ob deliciarum lasciuiam in ignem conijciamur. Ac ne quis dicat, quod Osius fecit, loqui illum de quibusuis virginibus, attendat ille, quòd disertis verbis de illis agit, quae virginitatem profitebantur. Dicit enim: Christus, cùm virginem suam, sibi dicatam, & sanctitati suae destinatam, iacere cum altero cernat, quàm indignatur & irascitur? Item: Quia quae hoc crimen admisit, non mariti, sed Christi adultera est. Postremò adhuc clariùs, Quae se, inquit, semel castrauerunt propter regnum coelorum, Deo per omnia placent. Haec manifestè indicant, loqui hic Cyprianum de virginibus, non quibusuis, sed quas tum temporis pro sacris habebant. Nihilominus tamen cauillantur Pontificij haec de velatis virginibus non esse intelligenda. Quod facilè concedo, nullo enim verbo hic veli mentio fit à Cypriano: & morem velandi sanctimoniales, post Cypriani demùm tempora incepisse, in sequentibus demonstrabitur. Secundo dicunt, non hic agi de ijs virginibus quae in monasterijs vnà vixerint. Quasi verò temporibus illis, cùm aduersus Ecclesiam horribiles & cruentae excitarentur persequutiones, licuerit Christianis monasteria extruere, vbi virginum cateruae simul concluderentur. Sed demus monasteria tunc fuisse: quid locus ad haec confert? Si votum ab ipsis fuit editum, quid refert, an in monasterio, an in priuatis fuerint aedibus? Tertiò dicunt, Cyprianum in hac epistola de illis tantùm virginibus agere, quae non habita ratione suae imbecillitatis, temerè votum fecerint. Hoc libenter recipimus ab illis: saltem illi vicißim nobis concedant, votum istarum Cypriani testimonio fuisse irritum, & quae noluerint, aut non potuerint in virginitate permanere, potuisse nubere. Illud verò nequaquam recipiendum, quòd aliqui dicunt, duo hîc à Cypriano institui genera virginum: vnum earum quae cum masculis in eodem lecto dormiant, quas pater ille grauiter coarguat: alterum earum, quae, si nubant post votum, incestum & adulterium committant. Non enim de virginibus loquitur Cyprianus quae nupserint. Nam si nupsissent, admonitione non opus fuisset, vt id facerent. Quorsum istud obsecro dixisset, Aut perseuerent absque fabula, vel si non possunt, aut si nolunt, melius est vt nubant? Putásne sanctum virum suasurum id ijs fuisse, quod vel incestus, vel adulterium sibi videretur? Ex verbis eius id solùm colligitur,*

ligitur, quasdam ex virginibus istis dormiuisse cum Diaconis: nihilominus tamen sese vendita sse pro virginibus, & maioris euidentiæ gratia seipsas obstetricibus probandas, & inspiciendas exhibuisse. Has, licet corpore neque corruptæ neque vitiatæ fuerint, tamen Cyprianus his verbis affatur: Si, inquit, superueniens maritus sponsam suam viderit iacentem cum altero, nonne indignatur & fremit? Ita Christus, cùm viderit virginem suam, sibi dicatam, & sanctitati suæ destinatam iacentem cum altero, quàm indignatur & irascitur? Quia verò virgines tales sæpè vitiabantur, ac turpi concubitu sese polluebant, idcircò adulteras & incestas appellat: non quòd matrimonia contraxissent, sed quòd sub nomine Christi & sancta ista professione scortabantur. At si matrimonium contraxissent, neque incestus, neque adulterij ipsas condemnasset, siquidem suadet eis vt nubant: imò disertè profitetur, se talia matrimonia, tanquam vera & legitima rescindere & pro irritis habere non posse. Dicit enim: Intercedendum est citò talibus, vt separentur, dum adhuc separari innocentes possunt: quia diuidi postmodum nostra intercessione non poterunt, posteaquam conscientia grauissima cohæserint. Aiunt denique nonnulli, has virgines, de quibus Cyprianus, publicè quidem in ecclesia, sed tamen priuatim apud seipsas vouisse, ideoque licuisse eis nubere. Sed longè aliam esse earum rationem, quæ publicè & solenniter voueant. Hoc argumento vsus est Pighius. Verùm si interrogem illos, vnde hoc habeant, aut quî sciant, & num adfuerint? quid obsecro responderent? Facilè quiduis fingitur, at non eadem facilitate probatur. Deinde voti ista distinctio in sacris literis non reperitur: & quoad obligationem, perinde arbitror esse, siue publicè, siue priuatim voueas. Nam si votum perpetui cælibatus, tam strictè, sine vlla dispensatione ex mandato Dei obligat, impium sanè est in voto simplici contra mandatum Dei dispensare, in solenni autem voto, tantum propter externas quasdam solennitates ab hominibus excogitatas atque adiectas, nolle dispensare: ita enim humanæ solennitates longè præferrentur verbo Dei. Sed hac ipsa distinctione Pighius fatetur, votum cælibatus non propter mandatum Dei, tam strictè obligare (post simplex enim votum concedit ipse alijque nuptias non esse damnabiles) sed propter humanas solennitatum constitutiones. Quare cum Osius videret, se hac distinctione parùm proficere, ait, priuatam esse vnius Cypriani opinionem. Cùm verò vni laico scripturas proferenti plus sit credendum, quàm toti Concilio, vt Panormitanus & Gerson testantur, quanto magis sanctissimo Episcopo, qualis Cyprianus fuit? Laudandus itaque est Iacobus Payua Andradius, qui tametsi ex Iesuitarum cloaca emerserit, nihilominus ingenuè & candidè fatetur, Cyprianum in hac Epistola innuere æquum esse, vt huiusmodi virginibus post votum, Episcopi authoritate liberum ac integrum fiat nubere, quod proprio arbitrio ipsis facere non licuerit. Et addit: Cypriani, tanquam Episcopi primatis erat, vota Deo facta, cùm iustitiæ æquitatisq; ratio postularet, irrita facere, seu, vt dici solet, dispensare.

Non dissentit à Cypriani sententia, qua vult, longè præstabilius esse nubere, quàm in virginitate persistere, & vri, Basilius, qui ob doctrinæ & eruditionis existimationem appellatus est Magnus. Nam in libello de virginitate, agens de virgine, quæ in eo statu parum Christo integrè seruiat, quæque mundi curis & prauis affectionibus contaminata sit, in hunc ferè modum scribit: Nam si abiecto viri iugo, & ad vitam, ad quam conseruandæ domus, & procreandorum liberorum gratia facta est, inutilis, & professæ virginitati pudenda futura est, tota res damni plena est, dum & in eruditis cogitationibus animum, & remissis exultationibus corpus corrumpit. Et longè sanè præstabilius esset, ipsam viro coniunctam ad vitam gubernari, & quod ad opem rei domesticæ ferendam conducit, talionis vice pro præfectura ipsi rependere, & liberos senum nutritores ad generis successionem bonos producere. Basilius de nuptijs sacrarum virginum.

Neque obstat huic sententiæ Canon 13. Elibertinæ synodi, circa annos 313. in Hispania habitæ, quo sancitur, Virginibus quæ se Deo dedicauerunt, si pactum perdiderint virginitatis, atque eidem libidini seruierint, non intelligentes quid admiserint, ne in fine quidem Canon Elibertinæ synodi nō prohibet nuptias S. virginum.

dandam esse communionem. Quod si verò semetipsas pænituerint, quòd infirmitate corporis lapsæ fuerint, & toto tempore vitæ suæ huiusmodi fœminæ pænitentiam egerint, & abstinuerint se à coitu, eò quòd lapsæ potius videantur, in fine communionem accipere posse. Non enim loquitur hic Canon de virginibus sacris quæ honesta matrimonia contrahunt, sed de illicitis complexibus, adeoq; de scortationis scelere. Hoc enim clarè innuit Canon his verbis, Si EIDEM libidini seruierint: nam respicit ad præcedentem Canonem, in quo etiam in fine à communione excluduntur, qui lenocinium exercuerint, & vel alienum, vel suum corpus vendiderint. Inquit igitur synodus, si eidem libidini seruierint virgines sacræ, ne in fine quidem eis quoque danda communio.

Iudicium de synodis à Syluestro habitis.

In synodo quidem secunda Romana quæ Syluestro 1. adscribitur, sancitur, Ne quis Episcopus sacratam virginem intra 72. seruatæ pudicitiæ annos matrimonium expetere permittat: Can. 8. Sess. 1. Verùm neque de hac, neque de alijs Synodis à Syluestro Romæ habitis, in probatis authoribus, Socrate nimirum, Theodoreto, Sozomeno, & Eusebio in primis, qui omnes Romanam quoque historiam diligentißimè descripserunt, aliquid reperitur: ex quo intelligi potest quantum ipsarum constitutionibus sit tribuendum.

Nuptiæ sacrarum virginum quando malè audire cœperint.

Non dißimulandum tamen, cœpisse nuptias sacrarum virginum circa Basilij tempora, aut paulò ante illa, peius, quàm antehac nunquam audire. Basilius enim, primus, vt opinor, hoc genus matrimonij Incestum appellauit. Nam quasi oblitus eorum, quæ modò rectè dixerat, de virginibus sacris inquit, eas, cùm ad voluptatem carnis declinant, mox velle nubere: sed prætexere nuptias incassum, quum incestum coniugium amplius inire nequeant. Id quod duabus conatur rationibus probare. Prima est, quòd in vero legitimoque coniugio statuit iudicium rationis anteuertere debere cupiditatem voluptatis: quod istis non accidit, cùm desiderio voluptatis victæ nubere velint. Cùm verò, vbi sic agitur, iustum connubium non poßit intercedere, dicit, illarum nuptias non esse nuptias. Altera ratio est, quòd viuente priori viro, matrimonium quod subsequitur, fiat irritum: mulier enim coniugij lege tenetur quandiu vir eius vixerit. Christus autem, cui virgines istæ sunt desponsatæ, non moritur: nunquam ergo licet illis alteri nubere, quum Dominus nunquam moriatur. Non obseruauit autem bonus Pater se hic fallacia vti ὁμωνυμίας seu Æquiuocationis. Matrimonium enim inter nos & Christum spirituale est, nec licet nobis in hoc matrimonij genere, cum alio copulari. At matrimonium alterius generis, quoad carnem, minimè prohibebantur contrahere. Certè Christus non solum virginum, sed omnium fidelium vir est, iuxta illud Pauli: Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Et tamen concessum est omnibus fidelibus matrimonia quoad carnem contrahere, citra omnem adulterij notam. Idem Basilius de Virginibus sacris nubentibus rursus dicit: Nullus adeò furiosus sit sacrilegus, vt impollutam sacerdotem petulantibus manibus contingat: neque vult vt fores fratrum illis aperiantur amplius, neque si accesserint gratia tecti ob frigus grauiter vrgens. Sed longè aliter Christiana suadet charitas.

De nuptijs sacrarum virginum Epiphanius.

Mitius pronunciauit Epiphanius, qui aduersus Apostolicos hæres. 61. lib. 2. tom. 1. postquam tradidisset, post votum editum virginitatis aut viduitatis coniungi matrimonio non licere, dicit, tales, qui hoc faciant, peccare: atque ideo longi temporis pænitentiam imponit nubentibus post votum, vt sic tandem cum Ecclesia reconcilientur: & hoc vocat χεῖμα. Sed tamen mox addit, Melius est habere χεῖμα, quam κατάχειμα. Melius enim, inquit, est, vnum peccatum habere, quàm plura: melius est lapsum à cursu, palàm sibi vxorem accipere iuxta legem, & non quotidiè occultis iaculis sauciari ab improbitate, quæ ipsi à Diabolo infertur. Et hoc vocat κατάχειμα, quando malunt occultè scortari, quàm apud homines confundi.

Ambrosius.

Noluit etiam D. Ambrosius, vt virgines Deo consecratæ nuberent. Cumq; ob id apud nonnullos malè audiret, hac ratione sese defendit: Ioannes dicebat Herodi, Tibi non licet fratris tui vxorē habere. Ille regi hæc dixit: cur ego priuatis hominibus idem non dixerim? Sed quæ Ioannes regi dixit consentanea erant verbo Dei, & legi naturæ: quæ verò Ambro-

stus priuatis hominibus dixit, pugnabant cum verbo Dei: & propterea nulla est hæc defensio. Adde quod Ambrosius ista docendo sibijpsi contradicit. Non vult Virgines sacratas nubere: damnat ergo in istis matrimoniū et Virginitatem imperat. Ait autem eodem libro: Non ego quidem dissuadeo matrimoniū, sed Virginitatem attexo beneficium. Et rursus: Non imperari potest Virginitas, sed optari. Nam quæ supra nos sunt in voto magis sunt, quàm in magisterio. Neq; enim valet illa conciliatio, qua aduersarij dicunt, propositiones illas quibus affirmatur, matrimoniū non damnari, & Virginitatem non imperari, non esse vniuersales, sed contrahendas ad eos qui nō vouerint. Nam cum vota causas non auferant, ob quas matrimoniū præcipitur, propositiones illæ vniuersaliter sunt accipiendæ. Qui enim continentiam vouerunt, sæpius vruntur. Cum igitur causa matrimonij maneat, præceptū quoq; meritò locū habere debet.

Rectißimè autem sensit Hieronymus, qui in Epistola ad Demetriadem, in Cypriani, Epiphanij & Basilij sententiam prorsus descendens ait: Sanctum Virginum propositum, & cælestis angelorumque familiæ gloriam quarundam non bene se agentium nomen infamat. Quibus apertè dicendum est, vt aut nubant, si se nō possunt continere: aut contineant, si nolunt nubere. *Aiunt quidem aduersarij, hæc scripta esse ab Hieronymo, non de sacris, sed de quibusuis alijs Virginibus. At meminisse debebant isti, hæc scribi ad Demetriadem iam Deo consecratam, & de illis Hieronymo sermonē esse, quæ eandem susceperant professionem. Erasmus putat Hieronymum hoc loco fortè de non velatis loqui: quod non obstat nostræ sententiæ. Nam siue ab Episcopo velum accepissent, siue non, modò professio aut votum intercessisset, perinde est.*

Vnde nonnulli ita ad hunc locum Hieronymi respondent, matrimonia consecratarum Virginum antiquitus non fuisse rescissa, sed tantum repræhensa. Quod & nos agnoscimus, ac postulamus, vt mos hic primitiuæ Ecclesiæ etiam hodie retineatur. D. Augustinus etsi aliquantulum videri posit rigidior, & nuptijs sacrarum Virginum iniquior, eò quòd omnes ab ijs absterreat, horteturque eas quæ vouerunt, ne se matrimonio implicent: imò contractus huiusmodi pro grauibus reputet peccatis: nihilominus tamen illarum matrimonia vult esse firma & rata nulloque modo rescindenda & irrita facienda, libro de bono Viduitatis cap. 8. 9. & 10. vbi etiam ait, alios quidem aliter sentire, nempe qui voluerint hæc non esse Coniugia sed adulteria: quos ille ait acutè quidem, sed non consideratè hoc dicere. Nec secum ipse pugnat Augustinus quum dicit: Non quidem possum dicere à proposito meliore lapsas, si nupserint, fœminas, adulteria ea esse non coniugia. Et in Psalmum 83. Virginem Sanctimonialem si nupserit adulteram reputari. Priore enim loco suam sententiā proponit, non esse adulteram in ipso matrimonio contracto post votum: posteriore autem quid alij sentiant, refert, nimirum reputari seu videri ab ijs adulteram: ideoq; iudicare illas nuptias non esse ratas, sed potius adulteria dicenda. Priore loco rem excutit et definit: posteriore verò ostendit quid alijs videatur. Matrimonia sacrarum virginum olim reprehensa, sed non rescissa. Augustinus.

Concilium Chalcedonense ca. 16. Virgines Deo dicatas & monachos prohibet etiam matrimonia contrahere: sed si id fecerint, sancit vt maneant excommunicati: concedit tamen simul, vt hanc seueritatem Episcopus queat mitigare. Eadem de re Concilium Arelatense 2. ca. 33. ita sanciuit: Si puellæ quæ se Deo vouerunt, post viginti & quinque annos ætatis ad terrenas nuptias sponte transierint, vt cum his, cum quibus se obligauerint, communione priuentur: ita tamen, vt eis postulantibus pœnitentia non negetur, cuius pœnitentiæ communio multo tempore differatur. Repetitur & confirmatur hoc in Concilio Valentiæ in Gallijs celebrato circa annos Christi 378. vbi sic statuitur ca. 2. Puellis, quæ se Deo vouerunt, si ad terrenas nuptias transierint, pœnitentia non statim detur: & cum data fuerit, nisi plenè satisfecerint Deo, eisdem communio differatur. Chalcedonense concilium de nuptijs monialium. Arelatense Concilium. Valentina synodus.

At Innocentius 1. Papa, qui vixit circa annos Christi 407. in epistola decretali 2. Can. 12. longè aliter & quidem seuerius statuit, denegando pœnitentiam velatis virginibus, si matrimonium contraxerint, quam Arelatensis Synodus ijs concedit. Ita enim scribit: Quæ Christo spiritualiter nupserunt, & velari à Sacerdote meruerunt, si postea vel publicè nupserint, vel se clanculò corruperint, non sunt admittendæ ad agendam pœnitentiam, nisi is, cui se iunxerant, de seculo decesserit. Rationem hanc addit: Si enim de omnibus hæc ratio custoditur, vt Innocentius I. de nuptijs monialium.

quæcunque viuente viro, alteri nupserit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, nisi vnus ex eis defunctus fuerit: quanto magis de illa tenenda est, quæ ante immortali se sponso coniunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigrauit? Habetur etiam apud Gratianum 27.q.1. Quæ Christo spiritualiter. In Turonensi 2. Synodo cap.21. & in Zachariæ 1. epistola ad Pipinum & Episcopos Franciæ. Inest autem Æquiuocationis fallacia huic Innocentij argumento. Nam diuersa est ratio humani & spiritualis coniugij, iccirco de ijsdem idem ferre iudicium non possumus. Et satis confutat hanc rationem Gregorius Nazianzenus in Oratione habita in funere Gorgoniæ sororis, vbi dicit: Carni conglutinari nequaquam separat à spiritu: neque si qua caput habet virum, ideo caput primum ignorat, sed parumper mundo ministrat, & naturæ, quantum lex exigit carnis, seu illi potius qui carni legem hanc tulit, Deo. Audis fieri posse, vt mulier quæ in matrimonio est, duo possit habere capita citra adulterij suspicionem: verùm nō eiusdem ordinis: Christum spirituale quoad vitam cœlestem & maritum, vt familiam regat. Et sanè hoc suo argumento Innocentius nos omnes adulteros faceret, & à pœnitentia arceret. Nam Paulus de omnibus fidelibus dixit: Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo. In Epistola ad Ephesios cum ex Genesi dixisset: Propter hoc relinquet homo patrem suum & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, addidit, hoc esse mysterium magnum in Christum & in Ecclesiam: docens vtiq; inter Ecclesiam & Christum matrimonium esse sed mysticum & spirituale. In eadem Epistola ait Paulus: Qui adhæret scorto, vnum corpus efficitur, qui verò adhæserit Deo, est vnus spiritus. At omnes per fidem Christo adhæremus. Si ergo firma esset ratio Innocentij, sequeretur, pios & fideles omnes qui insiti & desponsati sunt per fidem Christo, adulteros fieri, si matrimonium externum contrahant. Imò iuxta hanc rationem Christus ipse adulter esset, vt supra etiam in Basilio indicauimus: quod tamen blasphemum & horrendum est dicere: et propterea à me adducitur, vt vanitas huius argumenti vel à pueris deprehendatur, quod tamen etiamnum hodie frequentissimè à Pontificijs obijcitur nobis.

Innocentij paralogismus.

Leo I.

Alia itaq; ratione damnat tales Leo 1. Epistola 90. ca.14. vbi inquit: Ambigi non potest crimen magnum admitti, vbi & propositum deseritur & consecratio violatur. Nam si humana pacta non possunt calcari impunè, quid de eis manebit, qui corruperint fœdera diuini sacramenti? Ad quam quid respondendum sit, iam indicabitur.

Innocentius.

Nam Innocentius ca.13. eiusdem Epistolæ de his quæ nondum sacro velamine tectæ, tamen in Virginitate semper se permanere velle promiserunt, licet velatæ nondū sint, aliquanto mitius pronunciauit, sic enim constituit: Hæ verò quæ necdum sacro velamine tectæ, tamen in proposito virginali semper se permanere promiserant, licet velatæ non sint, si fortè nupserint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia est, quia sponsio earum à Domino tenebatur. In eandem ferè sententiam Leo 1. Epist.90. de ijsdem ita scribit: Puellæ quæ non coactæ parentum imperio, sed spontaneo iudicio, Virginitatis propositum atq; habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt, præuaricantur, etiamsi consecratio non accessit. Extat etiam 20.q.1. Puellæ. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolui, quanto magis ista pollicitatio quam cum Deo pepigerunt, solui sine vindicta non debet? Habetur etiam 27.q.1. Hæ verò quæ. Non autem obseruauit bonus vir, in huiusmodi ciuilibus contractibus ea polliceri nos quæ in nostra sint potestate: at in voto cœlibatus ea promittuntur & vouentur, quæ nec fuerunt, nec sunt, nec erunt in potestate nostra. Non omnes ait Dominus, capiunt sermonem hunc, sed quibus datum est. Cum itaq; pro paribus sumantur hîc ab Innocentio, quæ multum inter se distant, quæq; reipsa sunt dissimilia, consequitur idem iudicium de ijs non esse, & proinde non valere consequentiam in hoc argumento. Idem verò alia deinde ratione probare conatur. Si Apostolus inquit, quæ à proposito Viduitatis discesserant, dixit eas habere condemnationem, quia primam fidem irritam fecerunt: quanto magis Virgines quæ pactionis suæ fidem minimè seruauerunt? Extat etiam apud Gratianum 27.q.1. Hæ verò. Supra autem diximus Augustinum, damnationem non in consequens reijcere coniugium, sed in præcedentem inconstantiam, ob quam malè audiebant. Hic nos quoq; concedimus meritò ta-

les repra-

les reprehendas, quæ, non expensis suis viribus, temerè & inconsideratè continentiam promiserunt quam non potuerunt seruare, sed illas propterea à nuptijs arcendas, aut earum matrimonia rescindenda, & pœnitentiam talibus denegandam, illud verò pernegamus. Symmachus 1. Papa in decretali 1. epistola cap. 4. de eodem sic simpliciter statuit: Virgines prohibemus nubere, quas annis plurimis in monasterijs ætatem peregisse contigerit.

Neq; huc referenda videtur Iouiniani Imp. constitutio, quam ad Præfectum prætorij perscripsit, vt deinceps capitaliter in eum animaduerteretur, qui sacram virginem non solum rapere sed & attentare, iungendi matrimonij causa, auderet. Hanc enim legem vt promulgaret, adductus videtur, quòd homines quidam improbi & impudici sub Iuliani apostatæ imperio, in contumeliam Christiani nominis huiusmodi nuptias, vel vi illata vel persuasione adhibita, virginibus corruptis, contraxerant. Horum effrenem libidinem Imperator hac constitutione inhibere voluit, L. Si quis. C. de Episc. & Cler. Nicephorus lib. 10. cap. 39. Tripartita historia lib. 7. cap. 4. Permouit etiam absq; dubio optimum Imperatorem vt hoc decerneret, Donatistarum impietas, à quibus sacratas virgines constupratas fuisse, Optatus Mileuitanus, qui Iouiniani temporibus vixit, lib. 2. aduersus Parmenianum indicat. Iouiniani Imperat. lex.

Retentæ & confirmatæ sunt hæ leges de non contrahendo matrimonio virginibus sacris etiam in sequentibus tribus Classibus. Nam in Parisiensi synodo circa annos Christi 557. habita, ca. 5. sancitur, vt sacrarum virginum neq; per raptum neq; per competitiones aliquas, quisquam coniugia sortiatur. Similiter sancit, ab earum coniunctionibus abstinendum, quæ vestium commutatione tam viduæ quàm puellæ, religionem, pœnitentiam aut virginitatem publica declaratione fuerint professæ. Transgressor perpetuo anathemate percuti iubetur. In Aurelianensi synodo 5. anno 552. iuxta Panuinium habita, cap. 19. statuitur: Si puellæ, quæ vel propria voluntate monasterium expetant, vel à parentibus offerantur, post acceptam benedictionem nupserint, cum his quibus copulantur Ecclesiæ communione priuentur. In synodo Matisconensi 1. anno 587. celebrata. cap. 12. decretum fuit, Si puella voluntariè, aut parentibus eius rogantibus religionem professa, vel benedictionem fuerit consequuta, & postea ad coniugium transgrediatur, vt ad exitum vsq; cum eo qui ei se iunxit, communione priuetur. Quod si verò pœnitentia ducti, se separauerint, quandiu loci illius Episcopo visum à communione suspendantur: ita tamen, vt in infirmitate aut fine vitæ eis non denegetur. Idem sancitur in Lugdunensi synodo 2. anno 600. habita, cap. 1. in Toletana 10. anno 659. celebrata iuxta Panuinium, cap. 5. Gregorius M. quoq; Monacham ducentem anathematis pœna puniendum censuit in synodo Romæ habita anno 595. Idem etiam decreuit Gregor. II. in alia Romana synodo, cap. 3. Et synodus Dingulofinensis, teste Auentino lib. 3. Annalium. Item Vuormatiensis synodus anno 868. celebrata, cap. 22. & cap. 73. Eadem de re in synodo Triburiensi, sub Arnulpho rege anno Dom. 895. iuxta Reginonem habita, huiusmodi Canon promulgatur: Si quis sacro velamine consecratam in coniugium duxerit, & post dicatum Deo propositum incesta fœdera sacrilegaq; miscuerit, vt in constitutis Gelasij Papæ cap. 20. legitur, protinus æquum est à sacra communione detrudi, & nisi per publicam probatamq; pœnitentiam omnino non recipi. Si autem pœnituerint, transeuntibus de seculo viaticum non negetur. In Chalcedonensi Concilio cap. 16. Hoc perpetrantes excommunicentur, confitentibus authoritate Episcopi misericordia largiatur. In epist. Papæ Siricij, cap. 6. velatæ, Deo consecratæ, si abiecto proposito sanctitatis, clanculum sacrilega se contagione miscuerint, vel de illicitis complexibus publicè & liberè filios procreauerint, has impudicas detestabilesq; personas à monasteriorum cœtu & ecclesiarum conuentibus eliminandas esse iudicatum est: quatenus retrusæ ergastulis tantum facinus continua lamentatione defleant. Vnde verbo Domini & canonica authoritate in hac synodo sancta præcipimus vt omnino separentur, & iuramento colligentur, vlterius sub vno non cohabitare tecto, nec familiari frui colloquio, excepto in Ecclesia aut in publico: aut pariter vllam habere communionem, vnde suspicio illecebrosi desiderij, aut scandalum libidinosi facti iustè possit oriri. Si quæ etiam inter se diuidenda sint, diuidant, & vterq; sua prouideat. His & similibus legibus ita dementatæ fuerunt, vt Mat- Leges vt contrahatur matrimonium à monialibus etiam in sequentibus classibus retentæ.

thildis, Edgari regis Scotorum soror, quæ monasticis sacris initiata fuerat, cùm inuita Anglorum regi Henrico nubere cogeretur, omnibus precibus prolem, si qua ex ea crearetur, execrata sit: vt Polydorus indicat lib. 11. Anglicæ historiæ.

Nota vt descensum sit ad prohibitionem nuptiarum monialium.

Ex his, quæ hucusq; diximus, intelligi posse arbitror, ab initio Monachatus, hoc est melioribus temporibus, licuisse nubere sacratis virginibus, non tamen sine inconstantiæ nota. Posterioribus deinde temporibus, quando superstitiones inualescere cœperunt, nuptiæ tales pessimè quidem audiuerunt, & pro peccato sunt habitæ, non autem rescissæ aut irritæ factæ, si eas iniuissent: sed illæ tantum communione priuabantur, non tamen eis pœnitentia denegabatur. Innocentius I. Papa cœpit illas excommunicare, ita vt nullam eis concesserit pœnitentiam & communionem vsque ad finem vitæ: quæ lex à multis deinde synodis repetita & confirmata fuit. Ruentibus autem omnibus in Ecclesia in deterius, matrimonia sic contracta dissoluerunt etiam, atque demùm igne & ferro trucidarunt, omni prius tormentorum & pœnarum genere diuexatas & excruciatas. Testatur Bruschius, quandam Abbatissam cœnobij Sekingensis circa annum Domini 1545. æternis carceribus adiudicatam, quòd contra Pontificiam benedictionem nubere, & monasterium deserere ausa fuisset: fol. 148. de Monast. Germaniæ. Cumq; in omnibus fermè conditionibus à Paulo ad Titum & Timotheum enumeratis, facilè dispensent, & omnia in Regulis Monachorum ab ipsis relaxentur, vnicam tamen virginitatis professionem, quam Christus & Paulus liberam reliquerunt, illi inuiolatam haberi volunt: nisi quòd Pontifices Romani cùm è re sua est, eam etiam relaxare interdum interueniente pecunia, solent. Hoc autem quid aliud est, quàm ob traditiones humanas, verbum Dei irritum facere, &, contra doctrinam Pauli, laqueum hominibus inijcere, & necessitatem eis imponere.

Virgines sacræ ante Constantinum M. monasterijs non inclusæ.

Sed quoniam de nuptijs sacratarum virginum, satis superq;, vt opinor, dictum: reliquum est, vt de alijs earundem institutis, ritibus ac consuetudinibus agatur. Constat igitur virgines sacras nullis monasterijs ante Constantinum M. inclusas fuisse. Cui enim verosimile videri queat, Christianis ante hæc tempora, magna indignitate tractatis, & communi totius orbis ferè Ethnicorum odio contemptis, in maximis persequutionum procellis, licuisse templa condere, vel monasteria extruere, cùm ne prodire quidem plærunq; auderent, vt Eusebius indicat lib. 6. cap. 31. & benignè agi secum tum crederent, quum, intermissis persequutionibus, in vrbibus ac vicis tollerarentur. Si qua itaque erat virgo, quæ se Deo istis temporibus consecrasset, apud suos manebat parentes aut cognatos: vel in suis priuatis ædibus aut sola habitabat, aut vnam vel alteram eiusdem voluntatis & propositi secum habebat. Vsitatū hoc fuisse Cypriani ætate ex eius scriptis non obscurè colligi potest. In libro De habitu virginum, grauiter ab eo reprehenduntur, quòd ad nuptias irent, & conuiuijs lasciuis interessent.

Virgines sacræ post Constantini M. tempora non vbique inclusæ.

Sed & post Constantini M. tempora morem hunc multis in locis durasse ex Athanasio liquet, qui in libro de Virginitate inquit: Si oras, aut psallis, aut legis, sola sedeto, ne quis audiat, nisi tu sola, aut si habueris concordem vnam, aut duas virgines. Hoc ipsum manifestius indicant, quæ aliquanto postea sequuntur. Si sanctus, inquit, venerit in domū tuam, cum metu & timore occurres illi, & si vir iustus ingrediatur in domum tuam, sic illum excipe vt filium Dei, & procumbes ad pedes illius in terra. Vnde simul videmus virgines istas ministerium hospitalitatis habuisse, atque Dei viros consueuisse suscipere, qui huc & illuc ob varia Ecclesiæ negotia discurrebant. Quod enim aliud ministerium virgines istæ habuerint, non facilè cognosci potest. Imò adhuc circa annos Christi 400. cum parentibus suis aliquot in locis domi habitasse virgines sacras, ex Canone 33. Concilij Carthaginensis 3. anno 399. iuxta Prosperum celebrati, clarissimè perspicitur. Romæ quoque Eustochium virginem cum suis parentibus habitasse cùm multa alia, tùm verò illud maximo est indicio, quòd Hieronymus ei scribit inter alia, vt parentibus subiecta sit. Idem etiam de Demetriade virgine intelligitur ex Hieronymi ad eam epistola. Quibus etiam licebat interdum in publicum prodire, templa accedere, sacris cœtibus interesse, verbum Dei audire, & sacram cœnam sumere cum alijs fidelibus. Apparet hoc ex Cypriani libro de Habitu virginum, ex quo mox aliqua referemus.

Hiero-

Hieronymus etiam Eustochium hortatur, vt rarus sit eius egressus in publicum: sicque fratris aut sororis defunctæ corpusculum sit deducendum, id ne sæpius faciat. Et ad Demetriadem idem refert, se nouisse quasdam sanctas virgines, quæ diebus festis, propter frequentiam populorum, pedem domi cohibeant, nec tunc egredi, quando maior sit adhibenda custodia, & publicum deuitandum. Et Augustinus epist. 109. Quando proceditis ait, simul ambulate: cum veneritis quò itis simul state. Neque quando proceditis viros videre prohibemini, &c. Item, quando simul estis in Ecclesia, & vbicunque viri fuerint, vestram pudicitiam custodite. Vt verissimè pronunciarit Erasmus in Vita Hieronymi, Virgines sacras ab initio, non, vt hodie solẽt, ferreis cancellis ceu feras indomitas inclusas fuisse: quem morem ipse ibidem valdè improbat, & dicit, dolendum esse, huc denique collapsam Christianorum pietatem, vt Virginum integritas, claustris ferreis & repagulis murorum sit extorquenda: quum ea demum sit religio accepta Christo, non quæ vi extundatur, sed quæ vltrò à volentibus offeratur. Sin autem parentibus suis orbentur, quibus tunc commendandæ sint in synodo Carthaginensi 3. anno 399. habita, ita sancitur ca. 33. Virgines sacræ cum parentibus, à quibus custodiebantur, priuatæ fuerint, Episcopi prouidentia, vel presbyteri, vbi Episcopus absens est, in monasterio Virginum vel grauioribus fœminis commendentur, vt simul habitantes, inuicem se custodiant. Ex Augustini quoque Epistola 199. apparet, eius adhuc ætate coniuges ex amborum consensu continentiam profitentes, non in monasteria concessisse, sed in ijsdem ædibus vnà habitasse, et obsequia mutua inuicem præstitisse in omnibus, carnali commixtione excepta.

Cæterum vt nihil tam sanctum tamque honestum est quod non contamminari & pollui queat: ita etiamsi honestissimè sanctissimeque hæ Virgines cum suis parentibus vel cognatis viuerent: inuentæ tamen sunt etiam, quæ cum viris nimium familiariter versarentur, eò quòd non solum vnà degebant sub eodem tecto, verumetiam eodem lecto cubabant, & nihilominus tamen Virgines haberi volebant. Quam ob rem grauia oriebantur in Ecclesia scandala Cypriani tempore. Hoc verò ceu indignissimum professione ista, nequaquam tulit Pater ille, sed ita rescripsit Pomponio ipsum de hoc consulenti. Ne patiaris ait, Virgines cum masculis habitare, non dico simul dormire, sed nec simul viuere, cum & sexus infirmus, & ætas adhuc lubrica per omnia frenari & regi debeat, ne diabolo insidianti & sæuire cupienti ad nocendum detur occasio. Et mox: Certè ipse concubitus, ipse complexus, ipsa confabulatio et inosculatio, & coniacentium duorum turpis ac fœda dormitio, quantũ dedecoris & criminis confitetur? Si superueniens maritus sponsam suam iacentem cum altero videat, nónne indignatur et fremit? & per zeli dolorem fortaßis & gladium in manu sumit? Quare Christus Dominus & iudex noster cum virginem suam sibi dicatam, & sanctitati suæ destinatam iacere cum altero cernat, quàm indignatur & irascitur? Et rursus: Qui se ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent. Si autem perseuerare nolunt aut non possunt, melius est vt nubant quàm in ignem delicijs suis cadant. Non tamen penitus eradicari potuerunt zizania ista, sed adhuc Constantini M. temporibus in agro Domini sparsa fuerunt. Vnde in Carthaginensi synodo, quæ authoritate Constantini M. à Grato Episcopo Carthaginensi conuocata fuit, & ab aliquibus pro prima habetur. can. 3. sancitum fuit, Ne viri castitatem professi, cum eiusdem professionis mulieribus, in vna & eadem domo cohabitent. Et Ancyrana Synodus anno 308. habita, ca. 19. Virgines puellas, quæ tanquam sorores cum nonnullis viris habitare voluerunt, ab eorũ consortio arcet. Imò Chrysostomi adhuc ætate fuerunt, qui apud se sorores huiusmodi fouerunt hoc prætextu, quòd etiam absque nuptijs & congressu, tamen aliquid voluptatis haberet mulieris conuictus. Fuerunt etiam Hieronymi tempore, vtriusque sexus homines, Agapiti *dicti, qui Virginitatem simulantes, non quidem cum parentibus aut cognatis suis habitabant, sed ab ijs separabant, & inter se veluti sanctius seorsim extra mundum victuri cohabitabant, & plerunque se Clericis iungebant. Sed vt multi authores affirmant, magis cautè quàm castè viuebant. Res tota fuit nostris monachis & monachabus simillima. Scripsit contra hos D. Hieronymus. Sed Clericis id scriptum adeò displicuit iã tunc*

Virginum status corrumpitur.

temporis, vt Romæ, teste ipsomet authore, ab eis lapidatum sit. Depingitur enim ibi haud obscuris coloribus, clericorum, monachorum ac sanctimonialium impurißima castitas. Vnde non est mirum si etiamnum hodie eiusmodi scripta à Romanis lapidentur.

Ex Cypriani deniq; libro, De habitu Virginum intelligitur, alios quoq; errores statum talium Virginum, cum suis vel parentibus vel cognatis habitantium inuasisse. Hos errores ille grauiter reprehendit dicens: Quid ornata, quid compta procedis, quasi maritum aut habeas aut quæras? Neq; enim fas est Virginem ad speciem suæ formæ comi, aut de carne & de eius pulchritudine gloriari, cum nulla sit illis magis quàm aduersus carnem colluctatio, & vincendi aut domandi obstinata certatio. Item: Ornamentorum ac vestium insignia & lenocinia fucorum non nisi prostitutis & impudicis fœminis congruunt. Neq; Deus purpureas aut coccinas oues fecit, aut herbarum succis, aut conchilijs tingere & colorare lanas docuit. Nec distinctis auro lapillis & margaritis contexta serica, & numerosa compage digestis monilia instituit, quibus ceruicem, quam fecit, absconderet, vt operiatur illud quod Deus in homine formauit, & conspiciatur desuper id quod diabolus adinuenit. An vulnera Deus auribus inferri voluit, vt postea de aurium cicatricibus & cauernis preciosa grana dependeant? Et mox: Quasdam non pudet nubentibus interesse, & inter illam lasciuientium libertatem sermonum colloquia incesta miscere, audire quod non decet, quod non licet dicere, obseruari, et esse præsentes inter verba turpia & temulenta conuiuia, quibus libidinum fomes accenditur. Quis illi in nuptijs locus est, cui animus ad nuptias non est? Aut voluntariæ illic & lætæ esse quæ possunt, vbi & studia & vota diuersa sunt? Quid verò quæ promiscuas balneas adeunt, quæ oculis ad libidinem curiosis pudori, ac pudicitiæ corpora dicata prostituunt, quæ cum viros atq; à viris nudæ vident turpiter, ac videntur: nonne ipsæ illecebram vitijs præstant? Estote igitur tales quales vos manus Patris instituit. Maneat in vobis facies incorrupta, ceruix pura, forma syncera. Non inferantur auribus vulnera, nec brachia includat aut colla de armillis & monilibus preciosa catena: sint à compedibus aureis pedes liberi, crines nullo colore fucati, oculi conspiciendo Deo digni. Celebrentur lauacra cum fœminis, quarum inter vos pudica lauatio est. Nuptiarum festa improba & conuiuia lasciua vitentur, quorum periculosa contagio est. Vince vestem quæ Virgo es, quæ Deo seruis: vince aurum, quæ carnem vincis & seculum, &c.

Querela de corrupto statu monialium.

Ex his perspicuum fit, Virginitatis professionem non diu integram mansisse, sed diabolum in eam sua zizania mox seminasse, adeò vt iam in prima hac Classe plurimum corruptionis eam inuaserit. Qua de re, vt longè maximo gentibus offendiculo, mirandum in modum conqueritur etiam D. Chrysostomus prolixo sermone, cui titulum fecit: Quòd regulares fœminæ viris cohabitent: in quo inter alia dicit: Vno hoc præcellenti dono semper Ethnicis excelluisse et admirationi fuisse Christianos, Virginitatis nempe dono, quod apud gentes rarißimè fuerit: cum non defuerint interim etiam apud Ethnicos, qui maximas opes contempserint, iram vicerint: ingenuè autem fassos esse, hanc vnam virtutem esse quiddam sublimius, quodque supra naturam sit prorsus. Nunc verò apud Christianos quæ Virginitatis ordinem elegissent, nomen tantum & appellationem rei superesse, negotium autem totum in corpore sublatum. Neque enim haberi rationem vestitus, sermonis, silentij, compunctionis, & hoc genus rerum ista professione dignarum. Imò è contra ipsas nugari, ridere intempestiuè magis, viuere in delitijs magis quàm mulieres in fornice. Et eadem istas facere quæ obscœnæ illæ solent: pharmaca terere, lethales succos miscere, eundemque parare puluerem. Dicit quoque, ipsas secum includere viros, eosque sibi facere contubernales. Item, frequentes fieri cursus obstetricum ad huiusmodi sacrarum Virginum domus. O Iuno Lucina fer opem obsecro: nam te instigante, contra verbum Dei, hoc genus vitæ institutum est.

Monasteria monialiũ quando extrui cœpta.

Constantini M. autem ætate monasteria & contubernia Virginum castitatem profitentium extrui cœperunt. Cœpta sunt tamen ædificari maximè post annũ domini 700. Etsi enim iam antea fuerant quædam, omnino tamẽ rara & pauca erant: & in hac concludebantur. De

istis

istis autem monasterijs virginum seu puellarum sanciuit Agathensis Synodus cap.28.ne iuxta Monachorum & virorum caulas & lustra, propter periculum & offendiculum, ædificentur: vti etiam habetur 18.q.2. Monasteria puellarum. Probè enim nouerunt Patres huius Synodi, quàm sit procliue hoc genus hominum ad libidines. Refert etiam Augustinus libro 1. de Catholicæ Ecclesiæ moribus cap.31. fœminas huiusmodi religiosas suo tempore in habitaculis suis à viris quàm longissimè fuisse remotas, pia tantùm charitate & virtutis imitatione illis esse iunctas. Ad eas quoque nullum esse accessum, non modò iuuenibus, sed ne ipsis quidem probatissimis grauissimisq; senibus, nisi ad vestibulum vsque, necessaria, quibus indigent, præbendi gratia. Et in Toletana 1. Synodo anno 420. celebrata, iuxta Marianum, cap.6. præcipitur, ne virgines religiosæ virorum familiaritatem habeant.

Traditas autem monasterijs his, non esse retinendas inuitas, sed licentiam eis dandam ad suos egredi, Marcellus circa annos Christi 304. constituit: ita tamen, ne si postea ad monasterium redire voluerint, recipiantur. Si verum est quod Gratianus habet 20. quæst.1. Illud autem statuendum: alioqui non extat in epistolis eius decretalibus: vnde etiam à Gratiano Paleæ titulo ornatur. Moniales non inuitæ in monasterijs retinendæ.

Quod autem ipsam formulam virginum sacrarum viuendi attinet, qua in monasterijs seu contubernijs his suis vsæ sunt, extat inter Athanasij Opera Liber de Virginitate, multa hac de re proponens: de quo tamen Erasmus dubitare videtur an sit Athanasij: si enim eius est (inquit) mire deiecit in eo stilum ad captum virginis. Vult autem mediocriter vestitam esse virginem, indumento fusco, non tincto, sed natiui coloris, aut albo: amiculo item, & manicis laneis, vsq; ad digitos, vitta crinali lanea, cucullo & superhumerali lacinias non habente. Ieiunare moderatè, & quidem à vitijs magis, quàm à cibis: panem sumere cum oleribus oleo refectis. Hora nona in hymnis & orationibus perdurare, solam & seorsim orare & psallere, nunquam denudari: balneis non vti, nisi faciei & manuum ex aqua pura ablutione. Sole oriente librum in manus sumere: post horam tertiam synaxim conficere: sexta hora precationes absoluere: nona Deum glorificare, & cum lachrymis peccata confiteri. Post synaxim horæ nonæ panem comedere, ad mensam orare, post cibum sumptum Deo gratias agere. Hora duodecima redire in templum, maiorem & longiorem facere synaxim cum virginibus concordibus. Media nocte surgere, & hymnis celebrare Dominum. Excitatam quidem primum, versum Psalmi dicere: Media nocte excitabar ad confitendū tibi: post verò recitare integrum Psalmum 50. additis ad quemlibet Psalmum lachrymis, cum genuum inflexione: post tres Psalmos absolutos accinere, Alleluia. Mane recitare Psalmum, Deus Deus meus ad te de luce vigilo: in diluculo hunc, Benedicite omnia opera Domini, cum hymno, Gloria in excelsis Deo. Post illa seruare charitatem, mansuetudinem, tolerantiam, longanimitatem, clementiam: non responsare, in publicum non prodire, quietem amare, seruorum Dei non obliuisci, sanctos hospitio excipere, in ædes ingredientibus occurrere, pedes eorum abluere, cum alijs, omne quod apponitur, comedere: vinum, sed pauxillum, bibere, &c. Eadem ferè de virginum sacrarum exercitijs recitat Ambrosius lib.1. de Virginibus. Ratio viuendi in monasterijs monialium ex Athanasio.

Basilius in libro de Virginitate, hortatur Virgines inter alia, ne vagentur frequenter, néue accedant ad nuptias, & per omnes discurrant angiportus. Deinde inquit, Si virgo Dei curat, quomodo placeat Domino, nihil quod ei non placeat, debet facere, neque palam, neque clanculum: quin & suos ipsius cogitatus castiget oportet. Nam quæ hoc non fecerit, neq; Christo sponsa est, neque homini vxor: sed in oculis sponsi opinionem virginitatis captat virgineo habitu, quo se per pompam venditat. Imò Christum non leui afficit iniuria, cùm magis hominum quàm eius oculos reuereatur. Coram hominibus pudet illam non agere virginem, cùm tamen clanculum, multò aliter se habeat, saltem quoad affectus & cogitationes. Basilio.

Hieronymus Eustochio virgini sacræ hæc præcepta virginitatis præscribit. Vult vt sponsa Christi vinum fugiat tanquam venenum: alioquin oleum flammæ adijci, & ardenti corpusculo fomenta ignium ministrari. Vt ab esculentioribus cibis abstineat. Vt nullum consortium habeat matronarum & viduarum: sed socias habeat, quas ieiunia tenuant, quibus Hieronymo.

pallor in facie est, quas & ætas probauit & vita, quæq; quotidiè in cordibus suis canunt: vbi pascis? vbi cubas in meridie? vt rarus sit eius egressus in publicum. Sit ei moderatus cibus, & nunquam venter expletus, ne ad orationem nocte surgenti indigestio ructum faciat, sed inanitas. Vt crebrius legat, discat quam plurima, vt tenenti codici somnus obrepat, et cadentem faciem sancta pagina suscipiat. Sint ei quotidiana ieiunia, & refectio satietatem fugiens: nihil enim prodesse biduo triduoq; transmisso vacuum portare ventrem, si obruatur postea, & compensetur saturitate ieiunium. Vult etiam vt lauet singulis noctibus lectum suum, & lachrymis suis stratum suum riget. Vt virginitatem custodiat, nuptias auersetur. Cùm ieiunet, læta sit facies eius. Vestis nec satis munda, nec sordida, nullaq; varietate notabilis, ne ad ipsam obuiam prætereuntiũ turba consistat, & digito monstretur. Fratris aut sororis defunctæ corpusculum si sit deducendum, ne id sæpius faciat. Nec satis religiosa videri velit, nec plus humilis quàm necesse est, ne gloriam fugiendo quærat. Auaritiæ quoq; malum fugiat: non vt aliena non appetat, hoc enim & publicas leges punire, sed vt sua, quæ sint aliena, non seruet. Aduersus alias eiusdem professionis virgines ne erigatur, nec infletur vt Domina. Diuisas orandi horas habeat, horam nimirum tertiam, sextam, nonam, diluculum & vesperam, vt si forte in aliquo fuerit opere detenta, ipsum eam ad officium tempus admoneat. Nec cibum sumendum ipsi, nisi oratione præmissa: nec recedendum à mensa, nisi referat creatori gratiam. Nocte bis terq; surgendum, reuoluenda quæ de scripturis retinet. Nulli detrahat denique. Illud quoque non omittendum videtur, quòd in eadem epistola monet Eustochium, vt sibi caueat à multis, quæ tamen hodie in frequentißimo sunt vsu apud moniales, ita vt absque ijs moniales ferè non habeantur. Cuius generis sunt vestis pulla, aut aliqua diuersitate notabilis: cingulum sacceum: cilicium: cucullus: amputatio crinium: hypocriticus incessus & gestus, ac similia. Verba Hieronymi hæc sunt: Vestis tua nec sit satis munda, nec sordida, nullaque diuersitate notabilis, ne ad te obuiam prætereuntium turba consistat, & digito monstreris. Nec, si quando in conuentum sororum veneris, humilius sedeas: scabello te causeris indignam: vocem ex industria, quasi confectam ieiunijs, tenues: & deficientis imitata gressum, humeris innitaris alterius. Sunt quippe nonnullæ exterminantes facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes: quæ statim, vt aliquem viderint, ingemiscunt, demittunt supercilium: & operta facie vix vnum oculum liberant ad videndum. Vestis pulla: cingulum sacceum, & sordidis manibus pedibusq;: venter solus, quia videri non potest, æstuat cibo. Aliæ virili habitu, veste mutata, erubescunt esse quod natæ sunt: crinem amputant: & impudenter erigunt facies eunuchinas. Sunt quæ cilicijs vestiuntur, & cucullis fabrefactis: vt ad infantiam redeant, imitantur noctuas & bubones. Hæc omnia argumenta sunt diaboli. Idem Pater in Epitaphio Paulæ refert, quòd Paula in Bethlehem virgines sacras, quas è diuersis prouincijs congregarat, in tres turmas monasteriaq; diuiserit: ita duntaxat, vt in opere & cibo separatæ, Psalmodijs & orationibus iungerentur. Post Alleluia cantatum (quo signo ad Collectam vocabantur) nulli residere licitum erat. Sed prima seu inter primas veniens, cæterarum operiebatur aduentum, pudore et exemplo ad laborem eas prouocans non terrore. Mane, hora tertia, sexta, nona, vespere, noctis medio per ordinem Psalteriũ cantabant. Nec licebat cuiquam sororum ignorare Psalmos: & nõ de scripturis sanctis quotidie aliquid discere. Die tantum Dominico ad ecclesiam procedebant, ex cuius habitabant latere. Et vnumquodq; agmen, matrem propriã sequebatur: atq; inde pariter reuertentes, instabant operi distributo, et vel sibi, vel cæteris indumenta faciebant. Si qua erat nobilis, non permittebatur de domo sua habere comitem, ne veterum actuum memor, & lasciuientis infantiæ errorem refricaret antiquum, & crebra confabulatione renouaret. Vnus omnium habitus. Linteamine ad tergendas solùm manus vtebantur. A viris tanta separatio, vt à spadonibus quoque eas seiungerent: ne vllam daret occasionem linguæ maledicæ. Si qua vel tardior veniebat ad Psalmos, vel erat in opere pigrior, varijs eam modis aggrediebatur: si erat iracunda, blanditijs: si patiens, correptione. Excepto victu & vestitu, nullam ha-

bere quidquam patiebatur: ne consuetudine plus habendi præberet locum auaritiæ, quæ nullis expletur opibus. Iurgantes inter se sermone lenißimo fœderabat. Lasciuientem adulescentularum carnem, crebris & duplicatis frangebat ieiunijs, malens eis stomachum dolere, quàm mentem. Si vidisset aliquam comptiorem, contractione frontis, & vultus tristitia arguebat errantem. Turpe verbum atque lasciuum nunquam de ore virgineo proferri patiebatur. Quam linguosam, garrulam ac procacem, rixisq́ perspexerat delectari, & sæpius commonitam nolle conuerti, inter vltimas & extra conuentum sororum, ad fores triclinij orare faciebat, & separatim cibum capere, vt quam obiurgatio non correxerat, emendaret pudor. Furtum quasi sacrilegium detestabatur. Et quod inter seculi homines, vel leue putatur, vel nihil, hoc in monasterijs grauißimum dicebat esse delictum. Et ad Demetriadem de Custodienda virginitate inquit: præter Psalmorum & orationis ordinem, quod tibi hora tertia, sexta, nona, ad vesperum, media nocte & mane semper est exercendum, statue quot horis sanctam scripturam ediscere debeas: quanto tempore legere non ad laborem, sed ad delectationem & instructionem animæ. Cumque hæc finieris spatia, & frequenter te ad figenda genua sollicituta animæ suscitauerit: habeto lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda sub tegmina in alueolis fusa vertantur: aliarumque neta, aut in globum collige, aut texenda compone. Quæ texta sunt, inspice: quæ errata, reprehende: quæ facienda, constitue. Si tantis operum varietatibus occupata fueris, nunquam dies tibi longi erunt. Et mox: Quæ viuunt in monasterio, & quarum simul magnus est numerus, nunquam solæ, nunquam sine matre procedant. De agmine columbarum, crebro accipiter vnam separat, quam statim inuadat ac laceret.

Augustinus libro 1. cap. 31. de Ecclesiæ Catholicæ moribus, quædam etiam de institutis monialium commemorat, & inter alia dicit, eas lanificio corpus exercere atque sustentare, vestesque ipsas fratribus tribus tradere, atque ab his vicißim quæ victum spectant recipere. Ex quibus, sicut etiam ijs quæ ex Hieronymo adduximus, apparet, quòd olim virgines sacratæ labore manuum suarum sibi victum compararint, nec alicui mendicitate sua molestas fuisse. Et epistola 109. hæc obseruare præcipit in monasterio constitutas. Primum, vt vnanimes habitent in eadem domo: nec habeant aliquid proprium, sed omnia communia: & distribuatur vnicuique à Præposito earum victus & tegumentum, non quidem æqualiter omnibus, sed tamen vnicuique sicut opus fuerit. Illæ quæ aliquid esse videbantur in seculo, non contemnant sorores suas, quæ ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt. Nec extollantur si communi vitæ de suis facultatibus aliquid contulerunt. Vt orationibus instent horis & temporibus constitutis. Carnem doment ieiunijs & abstinentia escæ & potus, quantum valetudo permittat. Cùm accedant ad mensam, donec inde surgant, quod eis secundum consuetudinem legatur, vt sine tumultu & contentionibus audiant. Si quæ infirmæ sint ex pristina consuetudine, aliterq́ tractentur in victu, nec debere id ijs molestum esse aut iniustum videri, quas alia consuetudo fecerit fortiores. Ne sit notabilis habitus & vestitus earum: nec affectent vestibus placere, sed moribus. Nec sint ipsis tam tenera capitum tegmina, vt retiola subter appareant. Capillos ex nulla parte nudos habeant, nec foris vel spargant negligentia, vel componant industria. Quando procedunt, simul ambulent. In incessu, in statu, in habitu, in omnibus motibus nihil fiat quod illiciat cuiusquam libidinem. Vestes suas in vno loco habeant sub vno custode, vel duabus, vel quot sufficere poßint ad eas excutiendas, ne tineæ eas lædant. Et sicut pascantur ex vno cellario, sic induantur ex vno vestiario. nec ad ipsas pertineat quid ipsis induendum pro temporis congruentia proferatur, vtrum hoc recipiat vnaquæque quod deposuerat, an aliud quod altera habuerat, dummodo vnicuiq́ quod opus sit non negetur. Si qua rem sibi collatam celauerit, furti condemnetur. Indumenta secundum arbitrium Præpositæ lauentur. Lauacrum corporum, vsusq́ balnearum non sit aßiduus. Ægrotantium cura alicui iniungatur. Iurgia & lites nullas habeant. Præpositæ denique in omnibus obediant.

Augustinus.

De Tonsura Sanctimonialium, seu Nonnarum.

Tonsura in fœminis non ferenda.

ETsi in veteri Ecclesia Tonsura Clericis & Monachis mandata fuit, à fœminis tamen quas Moniales vocant, nunquam requisita est, quòd in ijs nullo modo ferenda sit. Pugnat enim non solũ cum verbo Dei, sed etiã cum ipsa natura. Nam Paulus dicit 1. Cor. 11. ca. Omnis mulier orans aut prophetans non operto capite, dedecorat caput suum: nam id vnum ac idem est ac si rasa esset. Nam si non velatur mulier etiam tondeatur. Quòd si turpe mulieri tonderi aut radi, veletur. Quod perinde est ac si diceret: Communi sensu perturpe est fœmina rasa. Nec quicquam est à quo mulier magis abhorreat quàm à turpitudine. Sic enim natura comparata est, vt cupiat placere viro. Et hoc studio multa est in ornando suo corpore, capite præsertim, cuius capillos studiosè nutrit atq; componit. Argumentatur igitur Apostolus in hunc modum: Cum sexus muliebris natura à corporis sui, maximè capitis, turpitudine abhorreat, quomodo sic desipit mulier, vt in cœtu sacro corpus suum dehonestet? Dehonestat autem illud, dum inter orandum aut prophetandum apertum ac nudum ostentat. Quare? Quia nuditas illa muliebris capitis nihil differt à tonsura. Norunt autem omnes quàm turpe & contra naturam sit mulier tonsa ac rasa. Vnde Plinius scribit lib. 11. cap. 37. capillorum defluuium in muliere rarum esse. Et Zonaras exponens Canonem 17. Gangrensis synodi, ait: Τοσαῦτον οἰκεῖον οἶδεν, ἡ φύσις ταῖς γυναιξὶ τὴν κόμην, ὅτι οὐδὲ φαλάκρωμα ταύταις ἐγγίνεται φυσικῶς: *id est, Tam proprium nouit natura fœminis esse comam, vt ipsis caluitiũ non fiat naturaliter. Colligit igitur hinc Paulus, vt fœmina veletur, si nolit turpis haberi. Debebant igitur his verbis Apostoli Nonnæ seu moniales nostræ admoneri, quàm sit alienum à decoro naturæ quòd tondentur hodie. Obuelantur quidem in publico, idq; non vulgari tantum modo, sed & singulari ac tincto panniculo, religionis indice, intus tamen sunt tonsæ. Quorsum autem tondentur cum sint velatæ? Tonsuram Apostolus tam non requirit in Christiana fœmina, vt palàm etiam turpem esse dicat. Illæ verò sic dementantur, vt nisi tondeantur religio fas esse se non posse putent: quasi Christiana religio rem absurdam & naturæ contrariam poscat. Imò dementatio ista eousq; creuit, vt coniugatæ quoq; tonsuram monasticam religionis gratia interdum accipiant, quas hodie* Tertianas *vocant. Sub peplo gestant tonsuram, quæ se partim monachis partim maritis suis obstrictas esse profitentur. Detestandum planè maritorum genus, qui vxores suas cum monachis non modò occulta societate, sed & manifesta professione scienter communicant. Atqui veteres Germani grauiorem ignominiæ notam vxoribus adulterij suspectis inurere non poterant quàm si præcisis capillis denudatas foras extrusissent, vti à Tacito proditum est.*

Mulier ob religionem non tondenda.

Sed quia Paulus hoc loco in genere de omnibus mulieribus videtur loqui, excipere possent eas quæ religionis ergò tonsuram assumunt, vt reliquis humiliores vel etiam sanctiores videantur. Fecerunt hoc olim Eustathij hæretici, & monachatus in Armenia, Paphlagonia ac Ponti regionibus authoris, sectatores, sed in Gangrensi Concilio hic error sub anathematis pœna damnatus fuit. Ita enim statuitur Can. 17. Si qua mulier propter aliquod magnum, sicut putat, religionis studium, sibi tondeat et amputet comas, quas Deus in memoriam subiectionis ipsi dedit: hæc ceu dissoluens legem siue præceptum subiectionis & obedientiæ, anathema esto. Habita est hæc synodus anno Domini 324. Eundem errorem, ceu opus diaboli reprehendit etiam grauiter D. Hieronymus ad Eustochiũ Virginẽ sacram & Deo dicatam ita scribens: Aliæ virili habitu, veste mutata, erubescunt esse quod sunt natæ: Crinẽ amputant, & impudenter erigunt facies eunuchinas. Hæc argumenta sunt diaboli.

Moniales Aegypti quare tonsæ.

Hieronymus quidem in Epistola ad Sabinianum testatur, moris fuisse suo tempore in Ægypti & Syriæ monasterijs, vt tam virgo quàm vidua, quæ se Deo vouissent, & seculo renunciantes, omnes delicias seculi conculcassent, crinem monasteriorum matribus offerrent desecandum, non intecto postea contra Apostoli voluntatem incessuræ capite, sed ligato pariter ac velato, nec hoc quenquam præter tondentes & tonsas nouisse. Factum autem hoc esse ab ipsis nulla superstitione, sed necessitate solum cogente, idem Pater eodem loco testatur: Hoc, inquit,

inquit, duplicem ob causam de consuetudine versum est in naturam: vel quia lauacrum non adeunt: vel quia oleum, nec capite, nec ore norunt, ne à paruis animalibus, quæ inter cutem et crinem gigni solent, & concretis sordibus, opprimantur. Cùm verò hodie Sanctimoniales & balneis vtantur frequentißimè, alijsq́ modis quàm plurimis corpora sua excolant, vt tale quid nostris, quod priscis illis, pertimescendum nō sit, apparet tonsuram monialium hodiè rem superfluam & inutilem esse: Cessante enim causa, cessat etiam effectus. In alijs autem locis Monachas tonsura non vsas fuisse, clarißimè intelligitur non solùm ex Hieronymi verbis, quæ supra citauimus, sed etiam ex D. Augustini epistola 109. in qua vitæ regulā præscripsit Monachabus, & inter alia inquit: Capillos ex nulla parte nudos habeatis: & ne quis amputatos vel attonsos capillos intelligat, attendat quod subijcit, nec foris vel spargat negligentia, vel componat industria. Et Cyprianus in libro De habitu virginum inquit: Dominus tuus dicit, Non potes facere capillum vnum album aut nigrum, & tu ad vincendam Domini tui vocem vis te esse potiorem? Audaci conatu & sacrilego contemptu crines tuos inficis, malo præsagio futurorum capillos iam tibi flammeos auspicaris, & peccas capite, hoc est corporis parte meliore, &c. Quæ certè manifestè declarant, virginum sacrarum crines tunc nondum detonsos fuisse. Moniales non vbique tonsæ.

Morem autem hunc cirros capillorum detondendi peculiaribusq́ diuis vouendi, quem obseruant Sanctimoniales hodiè, ab Ethnicis omnis superstitionis authoribus, vt pleraque alia in Christianam religionem irrepsisse, Adrianus Iunius in libro de Coma cap. 4. ingenuè fatetur. Apud Romanos enim Vestales virgines tondebantur etiam, earumq́ crinis ad Loton arborem Romæ vetustißimam, cognomento capillatam, consecrandus deferebatur, vt à Plinio memoriæ est proditum. Tonsura monialium ab Ethnicis sumpta.

CAPVT XII.

Abusus & errores qui in primæ huius Classis Monasticam vitam irrepserunt.

INTERIM tamen non dißimulandum, vel in illa, quam Augustinus et cæteri commendant, Monachatus forma, esse nonnihil quod parum probandum videatur. In externis rigidioris disciplinæ exercitijs non fuisse superstitiosos concedo: at immodicam affectationem & κακοζηλείαν non abfuisse dico. Pulchrum fuit, abdicatis facultatibus, omni terrena solicitudine carere: at pluris à Deo fit familiæ piæ regendæ cura: vbi sanctus paterfamilias, omni auaritia, ambitione alijsq́ carnis cupiditatibus solutus & liber, hoc sibi habet propositum, vt in certa vocatione Deo seruiat. Pulchrum est in secessu, procul ab hominum consuetudine, philosophari: at Christianæ mansuetudinis non est, quasi odio humani generis, in desertum & solitudinem confugere, & simul ea officia deserere, quæ Dominus in primis mandauit. At si demus maximè, nihil aliud fuisse mali in ea profeßione, hoc certè non mediocre malum fuit, quòd exemplum inutile & periculosum in Ecclesiam induxit.

Licet autem hæc aliaq́ huius generis vtcunq́ etiam tolerari potuissent, dici tamen non potest quàm fœdißimè superstitio, ignorantia & hypocrisis monachorum, quæcunque ab initio salubriter instituta erant, progressu temporis peruerterit. Et iam tum quidem Hieronymi ac Augustini ætate disciplina illa primorum Monachorum prorsus labascere & interire cœpit: id quod ex præcedentibus aliquot locis conijcere licet, omnium autem clarißimè id videbitur ex ipsorum met Patrum scriptis, qui de hoc non vno in loco conquesti sunt grauißimè.

D. Hieronymus enim, qui alioquin multis in locis nimius est in laudando Monachatu, tamen in sui seculi pseudomonachos acriter inuehitur non vno in loco, vt facilè intelligas, eum Monachatum & Monachos qui hodie sunt prorsus improbaturum fuisse. De custodia Virginitatis ad Eustochium contra Rhembotos monachos differens, Habitant, inquit, quàm Querela de corrupto Monachorum statu ex Hieronymo.

plurimi in vrbibus & castellis: apud hos affectata sunt omnia, laxæ manicæ, calligæ follicantes, vestis craßior, crebra suspiria, visitatio virginum, detractio clericorum. Et si quando dies festus venerit, saturantur vsq; ad vomitum. His igitur quasi quibusdam pestibus exterminatis, &c. In eadem Epistola hortatur Eustochium, vt viros fugiat quos viderit catenatos, quibus fœminei contra Apostolum crines, hircorum barba, nigrum pallium, & nudi patientia frigoris pedes: Qui postquam, inquit, nobilium introierunt domos, & deceperunt mulierculas oneratas peccatis, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes, tristitiam simulant: & quasi longa ieiunia furtiuis noctium cibis protrahunt. Pudet ait, reliqua dicere, ne videar magis inuehi quàm mouere. Idem Pater ad Rusticum De viuendi forma: Vidi ego, inquit, quosdam, qui postquam renunciauere seculo, vestimentis duntaxat et vocis professione, nihil de pristina consuetudine mutarunt. Res familiaris magis aucta quàm imminuta. Eadem ministeria seruulorum, idem apparatus conuiuij. In vitro & patella fictili aurum comeditur, & inter turbas & examina ministrorum nomen sibi venditant solitarij. Et mox: Sub religionis titulo exercentur iniusta compendia, & honor nominis Christiani fraudē magis facit quàm patitur. Quodq; pudet dicere, sed necesse est, vt saltem sic ad nostrum erubescamus dedecus, publicè extendentes manus pannis aurum tegimus, & contra omnium opinionem plenis sacculis morimur diuites, qui quasi pauperes viximus. Idem ad Nepotianum de Vita Clericorum: Nonnulli ait, sunt ditiores monachi, quàm fuerant seculares & clerici, qui poßideant opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fallaci diabolo non habuerant, vt suspiret eos Ecclesia diuites, quos tenuit mundus ante mendicos. Natus in paupere domo & in tugurio rustico, qui vix milio & cibario pane, rugientem saturare ventrem poterat, nūc similam & mella fastidit.

Augustinus. Sic D. Augustinus peculiarem librum in hoc argumenti genere scripsit, cui titulum fecit, De opere monachorum, in quo refutat eius ætatis ociosorum & ignauorum ventrum, hoc est, monachorum prauam opinionem, qui prætextu precum, psalmorum & lectionum, ocio indulgebant: interim præcepto Domini se obtemperare asserentes, quòd de victu non debeamus esse soliciti. Et locū Apostoli, vbi scribit: Qui non laborat non manducet: de cibo et opere spirituali dictum imaginabantur. Cæterum Augustinus ex textus circumstantia conuincit, Apostolum de labore manuum corporali locutum. Licere autem orare & psallere nihilominus, etiam dum manibus operantur. Et citius exaudiri vnam obedientis orationem, quàm decem millia contemptoris. Obtemperent igitur & ipsi Apostolicis de labore manuum præceptis. Et accusat grauiter monachos, quòd ociosas manus, & plena repositoria velint habere. Et cap. [illegible] Non apparet, inquit, vtrum ex proposito seruitutis Dei venerint, an vitam inopem & laboriosam fugientes, vacui pasci ac vestiri voluerint, & insuper honorari ab ijs (serui à Dominis) à quibus contemni conteriq; consueuerant, etc. Hos ille damnat constanter, quòd laborem debitum fugientes vmbraculo malæ disciplinæ se contegant, hisq; contingere ait, quod viduis iunioribus, &c. Cap. item 28. ita scribit: Callidißimus hostis tam multos hypocritas sub habitu monachorum vsquequaq; dispersit, euntes per prouincias, &c. Item, Alij membra martyrum (si tamen martyrum) venditant, alij fimbrias magnificant, &c. mentiuntur, & omnes petunt, omnes exigunt, aut sumptus lucrosæ egestatis, aut simulatæ precum sanctitatis. Hæc Augustinus. Quod si igitur hi duo Patres Hieronymus & Augustinus ex mortuis resurgentes, nostros viderent monachos, eorum mores, vitam, studia, vestitum & monasteria, nequaquam eos agnoscerent. Et quid obsecro dicturos putas?

Primus error qui in monasticam huius Claßis vitam irrepsit.

HÆc quidem in genere illi de corrupto primorum quoq; monachorum statu. Sed operæpretium me facturum arbitror, si præcipuos tantum errores, qui in hanc primam Cœnobiticam vitā irrepserunt, singulatim commemorem: nam omnes & singulos referre infiniti propemodum

pemodum esset laboris: Adhæc iam antea in superioribus superstitiones ac errores multos obiter commemorauimus, vt eos hic repetere non sit necesse. Ac primum quoad vestitum, Cucullis ab initio passim vsi sunt more sumpto ab Ægyptijs Monachis, vt Cassianus scribit. Melotis item, id est ouilibus vestimentis & vilibus pannis: Colobijs lineis ad imam vsq; cubiti partem pertingentibus: Cilicio & succinctorijs siue subligaculis & pelliceis, quæ lineo Colobio operiebantur, vnde & superpellicia dicta: non superstitione aliqua, vel vt vanitatis et elationis semina fouerent, sed necessitatis gratia tantum, vt corpus contegerent, nuditatis verecundiam operirent, frigoris iniuriam arcerent, & expeditiores ad operandum manus haberent. Sed hunc consuetum atq; vulgò receptum monachorum vestitum reijciens Eustathius, nouum atq; insolitum excogitauit, eoq; non vtentes è regno cœlorum exclusos pronunciauit, quasi illi plus sanctitatis quàm reliquis insit. Hic verò error seu potius hæc superstitio in Concilio Gangrensi à 16. Episcopis damnata fuit, anno Christi 324. paulò post Nicenum Concilium Magnum. Nam Canone 12. eiusdem Concilij statuitur, vt, Si vir aliquis, ob eam, quam sibi sectandam putarit, Religionem, vtatur peribolæo: & velut in hoc Iustitiam constituens, condemnet eos, qui Biros cum Dei metu atq; reuerentia gestant, & alia communi solitaq; veste vtuntur, anathema sit. Intelligunt autem per περιβόλαιον nihil aliud quàm pallium. Ex Tertulliani autem libello de pallio perspicitur, palliũ fuisse vestimentum oblongum, simplex & frugale, hominis totum corpus à ceruicibus ad talos vsq; vno circumiectu contegens, fibulis annexum & aptatum corpori. Et quia idem author ibidem dicit, pallium ceruicibus circumstructum fuisse, aliquibus dicere videtur, pallium penè fuisse cucullatum, quòd altum sic esset vt collum totum contegeret. Apostolicis autem temporibus ad Christum conuersos, alijs indumentis omnibus derelictis, omnes ferè se vestire pallio solitos fuisse multa sunt quæ testantur. Ipse certè Tertullianus Christianus factus, mox abiecta toga, pallium sumpsit, quã etiam ob causam ipsum deridebant ac subsannabant. Vsi sunt autem hoc vestimenti genere ob eius facilitatem, frugalitatem & simplicitatem: quod tamen ipsum quoq; mox in desuetudinem abijt, & annis procedentibus communiter gestari pallium desijt. Eius verò vsum reuocare tentabat Eustathius, qui Armenijs, Paphlagonibus ijsq; qui ad Pontum habitabant monasticæ conuersationis author fuit, & suis sectatoribus peculiare vestitus genus præscripsit, ita vt non verè conuersos ad Christum, vitamq; mutasse crederet, qui simul & vestem nõ mutassent, palliatiq; & cucullati non essent. Hoc verò adhuc hodie monachis est vsitatissimum, vt nimirum quisq; Ordo non communi ac vulgari, sed peculiari vestitus genere vtatur, extra quod se saluari non posse putant. Hunc errorem impiæ superstitionis plenissimum damnant præsenti canone patres Concilij huius, & docent, neq; pallio tribuendam esse iustitiam, neque Biris esse auferendam: quod Zonaras apertè indicat quum in præsentem Canonem ita scribit: Qui sectabantur (inquit) Eustathium, docebant inter alia, vestiri pannis crassis & vilibus oportere, velut inde sanctificandi forent eorum discipuli. Peribolæum verò nominabant alijs superius & exterius amiculum, sic vt appareret. Ex quo religionis gloriam venentur, & reprehendant eos qui Biros (è Serico videlicet contextas vestes) aut quod aliud in vsu vestimentum, cum Dei timore ferrent, & non vt pauperioribus insultent & efferantur, nec vt splendidis vestibus ad delicias vtantur, & quæ lasciui habeant amoris argumentũ. Qui damnant igitur vel accusant vti peccantes, eos qui piè & sine fastu sericis vestibus vtuntur, anathemate condemnat Canon hic. Hactenus Zonaras: Et rectè quidem. Nam si potus & esca non est regnum Dei, multò certè minus vestis quæcunq; sit ea, purpurea, pannosáue, candida, leucophæa, nigra vel Onagria, extorres nos aut participes regni Dei vi sua reddet. Et si (iuxta vulgare prouerbium) Habitus non facit monachũ, sed animi regularis professio tantum, nec habitus etiam cilicinus, facere valet Christianum, sed animus ille solus, qui vetere homine exuto, per fidem, quæ est in Christo Iesu, nouum hominem, atq; adeò ipsum Christũ induit. Vnde rectè Geminianus & eius Compilator, Cardinalis Alexandrinus ad hunc locum annotant, sicut refert Ioan. Quintinus in explicatione Concilij Gangren. Extrinsecus vestes mutare non posse hominis intrinsecas qualitates. Sub sordido pallio sæpe inest sapientia: sæpe etiam subest improbitas & insipientia.

Vestitus superstitiosus excogitatus.

Vestitus superstitiosus damnatus.

Peribolæum et pallium quid.

Biri quid.

Contra superstitiosum vestitum Hieronymus.

Arrigite aures monachi.

Damnauit peculiarem & hypocriticum vestitum in religiosis (vti sese vocant) etiam Hieronymus in epistola ad Eustochiũ, vbi sic scribit: Vestis sit nec satis munda, nec sordida, & nulla diuersitate notabilis: ne ad te obuiam prætereuntiũ turba consistat, & digito monstreris. *Et mox: Ne cogitatio tacita subrepat, vt quia in auratis vestibus placere desijsti, placere coneris in sordidis. Sunt quippe nonnullæ, quibus est vestis pulla, cingulum sacceum, & sordidæ manus pedesq́; venter solus, quia videri non potest, æstuat cibo. His quotidie Psalmus ille canitur: Dominus dissipabit ossa hominum sibi placentium. Sunt quæ cilicijs vestiuntur, & cucullis fabrefactis: vt ad infantiam redeant, imitantur noctuas & bubones. Sed ne tantum videar disputare de fœminis: viros quoq; fuge, quos videris catenatos, quibus fœminei contra Apostolum crines, hircorum barba, nigrum pallium, & nudi patientia frigoris pedes.* Hæc omnia argumenta sunt diaboli. *Hactenus Hieronymus: quæ vtinam nostri hodie Monachi diligenter perpenderent, vt discerent tandem, vestitum suum hypocriticum & varietate formæ, colorumq́ notabilem primis quoq; monachis incognitum fuisse. Idem ad Saluinam de viduitate seruanda ait: Nihil nocuit militanti (Nebridio Saluinæ marito) paludamentum, baltheus & apparitorum cateruæ. Sicut è contrario, nihil alijs prodest vile palliolum, fulua tunica, corporis illuuies, & simulata paupertas.*

Cœlestinus.

Cùm etiam adhuc Cœlestini 1. Papæ temporibus, hoc est, circa annos Christi 430. ita libera adhuc vestitus ratio Monachorum esset, vt si quis ex Monachis in Clerum allegaretur (neque enim adhuc tunc Monachi sacerdotes propriè erant) simul etiam priorem vestitum monasticum abijceret: fuerunt tamen quidam qui hoc facere nollent, sed superstitiosè monasticum habitum retinerent. Hos autem grauiter refutauit dictus Cœlestinus Pontifex Rom. in epistola 2. ad Galliæ Episcopos, dicens, Eos potius superstitioso cultui, quàm fidei ac mentis puritati inseruire: velle eos potius per literam, id est, externos ritus, quàm spiritum Deo seruire, dum amicirent se pallio, & præcingerent lumbos. Verùm non esse eam sententiam diuini præcepti, vt ad literam sit necesse præcingere lumbos: alioquin & ardentes lucernas, & baculos in manibus esse gestandos. Discernendi, inquit, sumus à plebe, vel à cæteris, doctrina, non veste: conuersatione, non habitu: mentis puritate, non cultu. Nam si studere incipiemus nouitati, traditum nobis à patribus ordinem calcabimus, vt locum vacuum superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere. Docendi enim potius sunt, quàm illudendi. Nec imponendum est eorum oculis, sed mentibus præcepta infundenda sunt.

Expiatio peccatorum, & vita æterna cucullis monasticis adscripta.

Quamuis autem ne Benedictus quidem Monasticæ vitæ author in Occidente superstitiones & sanctitatem aliquam in monastico habitu monstrarit, vt ex cap. 55. Regulæ eius apparet, progressu tamen temporis plus nimiùm Benedictini cucullis suis tribuere cœperunt. Lusus tamen iocusq́; id fuit præ eo, quod in quarta Classe sub Mendicantibus monachis, & præsertim Franciscanis seu Minoritis factum fuit, quando tota religio in omne genus præstigiarum & illusionum transformata, & neglecta syncera cordis pietate, ac prædicatione Euangelij seu institutione Christianorum, res tota ad superstitiosas obseruationes vestium ita deducta fuit, vt cucullo suo sanctitatem eximiam et diuinam vim seu virtutem adscripserint. Eam enim ob causam difficulter parturientibus mulierculis Franciscanorum cucullam, perforatos calceos, chordas & braccas contrectandas & exosculandas deuotissimè exhibent: de eo quod latet nihil dicam. Et is qui vitam D. Bernhardi conscripsit libro 4. cap. 1. nugatur, monachum quendam ægrotantem cucullo Bernhardi impositum, continuò sanitatem recepisse: eiusdemq́ stola diabolum ex quodam viro eiectum fuisse. De Petri Mediolanensis Dominicani seu ordinis Prædicatorum monachi cappa, Vincentius, fabularũ egregius artifex, libro 31. cap. 104. indicat, quòd cuiusdam nobilis filium, angina grauiter laborantem, sanitati restituerit: eundemq́ nobilem, vbi grauissimos & ipse postea dolores pectoris perpessus fuisset, vt de vita etiam periclitaretur, cappam eandem, quam ex eo tempore diligenter asseruarat, pectori applicasse, & mox vermem bicipitem, pilorumq́ densitate villosum euomuisse, & sanitatem recuperasse. Sed sunt hæc superstitiosa, nec etiam fidem aliquam merentur: nihil

enim

nuim simile in tota sacra scriptura reperitur. Marcus quidem Euangelista cap.5. refert, mulierem sanguinis profluuio laborantem, Christi vestimenta tetigisse & sanatam esse: Verùm ne quis vesti hanc hoc tribueret, Christus ipse fatetur, hanc virtutē ex SE prodijsse, non vtiq; ex veste. Similiter Actor. 19. scribitur, ad sudaria & semicincta Pauli morbos & spiritus immundos cessisse: sed ibidem miraculorum istorum omnium author vnicus Deus indicatur, qui ista sic fieri voluit, vt Apostolorum doctrinæ fidem faceret, & de Christo filio suo publicè testaretur: hunc finem cum non habeant miracula Papistica, alium etiam authorem quam Deum habent: vt de eo nihil iam dicam quòd multa miracula à monachis commemorantur, cùm tamen simile quid nihil vnquam acciderit.

Imò eousq; progressa est superstitio & effrenis audacia, vt eandem cucullis suis vim ac virtutem tribuere ausi sint, quam sacræ literæ morti Christi eiusq; merito adscribunt. Docuerunt enim mortuos, cuculla monastica indutos, in eaq; sepultos, à malignis spiritibus tutissimos esse, & tales rectà in cœlos auolare. Vnde & Breuiarium de consecratione cucullæ monachalis, orat Deum, vt vestem illam ita benedicat & sanctificet, vt sint arma fortia ad tegendum peccata, & tutum munimen contra spiritus aëris, & ignita tela inimici. Et Thomas scribit super 4. Sentent. distin. 4. in vitis patrum dici, quòd quidam viderit eandem gratiam descendentem super eum, qui habitum religionis assumeret, & super eum qui baptizaretur. Inde factum est, vt his præstigijs ita dementati fuerint Imperatores quoque, Reges ac Principes, vt cùm horam fatalem adesse animaduerterent, in D. Francisci familiam adoptari, inque habitu Franciscano vita functi sepeliri peterent. Longè aliud verbum Dei nos docet. Paulus quidem eremita primus, primus quoque omnium fuit, qui veste seu pallio Antonij eremitæ sepeliri voluerit, sicut indicat D. Hieronymus in vita Pauli. Ibidem tamen Hieronymus sanctum hunc virum ab omni superstitionis suspicione liberat, ne quis videlicet putaret, Paulum hunc sanctitatem aliquam huic Pallio, quod Athanasius Episcopus in eremum proficiscenti Antonio dederat, tribuere. Nam inquit: Hoc autem beatus Paulus rogauit, non quòd magnopere curaret, vtrum tectum putresceret cadauer, an nudum, quippe qui tanti temporis spatio contextis palmarum folijs vestiebatur, sed vt à se recedenti (Antonio) mœror suæ mortis alleuiaretur.

Alter error.

ET hactenus quidem, ab origine videlicet prima sua vsque ad annos Christi 390. Monachi non in Clericorum, sed laicorum numero habebantur: proque magna absurditate habitum fuit in puriori Ecclesia, si Monachus sacerdotio fungeretur, & officia diuina tractaret. Gratianus causa 16. quæst. 1. conatur hoc probare Concilij Niceni 1. Canone, in quo præcipitur, vt monachorum conuersatio & vita secundum etymologiam nominis ab omnibus discrepet. Cùm enim Μοναχὸς Latinis singularis dicatur, Monachum per omnia singulariter agere oportere, ideoque Monachum non debere alicui, nisi inuicem, pœnitentiam dare, &c. Sed falsa est inscriptio, neque enim inter Canones huius Concilij vspiam extat, vndecunque Gratianus habeat. Testatur autem ea quæ diximus Hieronymus ad Riparium & Desiderium, vbi inquit: Monachus non docentis, sed plangentis habet officium. Et ad Paulinum, Si cupis, inquit, esse quod diceris monachus, id est, solus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum? Ad Heliodorum item, Alia causa est monachi, ait, alia clerici. Clerici oues pascunt: ego pascor. Illi de altari viuunt, mihi securis quasi ad radicem infructuosæ arboris ponitur. Si munus ad altare non defero, mihi ante presbyterum sedere non licet. Idem alibi dicit, Monachos in Scethi conuenisse in vnum, vt sacerdotem sibi inuenirent, qui eis Missarum solennia celebraret. Et Monachos inferiori gradu habitos esse tunc temporis, quàm Clericos, idem Hieronymus ad Rusticum docet, vbi inquit, Monachis sine presbyterorum consilio nihil licere agere, 16. quæst. 1. cap. Ecclesia. Augustinus quoque haud obscurè idipsum innuit epistola 76. ad Aurelianum,

Monachi ab initio non Clerici

vbi inter alia dicit: Ordini Clericorum fit indignissima iniuria, si desertores monasteriorum ad militiam Clericatus eligantur, cùm ex his qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatiores atque meliores in clerum assumere soleamus: nisi fortè, sicut vulgares dicunt, Malus choraula bonus symphoniacus est: ita ijdem ipsi vulgares de nobis iocabuntur, dicentes: Malus monachus bonus clericus est. Nimis dolendum, si ad tam ruinosam superbiam monachos surrigamus, & tam graui contumelia clericos dignos putemus, in quorum numero sumus, cùm aliquando etiam bonus monachus vix bonum clericum faciat, si adsit ei sufficiens continentia, & tamen desit instructio necessaria, aut personæ regularis integritas. Imò Syluester 1. Papa, si Gratiano credimus, in quadam synodo constituit, vt Abbates monasteriorum Ostiario, qui infimus inter omnes ecclesiasticos Ordines reputatur, sint subditi. Ita enim habet Canon: A Subdiacono vsque ad Lectores omnes subditi sint Diacono Cardinali viro reuerendissimo in ecclesia repræsentantes ei honorem. Porrò Pontifici presbyter: presbytero Diaconus: Diacono Subdiaconus: Subdiacono Acolythus: Acolytho Exorcista: Exorcistæ Lector: Lectori Ostiarius: Ostiario Abbas, &c. Distinct. 93. c. A Subdiacono, & 16. q. 1. Can. Generaliter. §. Hoc idem. In probatis autem authoribus, Socrate nimirum, Theodoreto & Sozomeno, qui Romanæ ecclesiæ historias quoque scripserunt, nullius prorsus synodi à Syluestro celebratæ fit mentio. Tomi Conciliorum, anno 1530. editi, vnius tantum synodi, quos verò Laur. Surius in lucem dedit, trium meminere. In nulla autem Synodorum istarum Canon hic à Gratiano citatus reperitur: sed alius quidam, huic tamen non per omnia similis. Nam caput 7. tertiæ synodi ita habet: A Subdiacono vsque ad lectorem omnes subditi sint Diacono Cardinali vrbis Romæ, in ea ecclesia honorem repræsentans tantùm. Pontifici verò presbyteri, diaconi subdiaconi, acolythi exorcistæ lectori in omni loco repræsentant obsequium, siue in publico, siue in gremio ecclesiæ, tantum Pontifici. De Abbate autem, quòd Ostiario subditus esse debeat, nihil præcipitur. Rectè tamen Gratianus affirmat, causa 16. q. 1. Can. Hinc est etiam. §. Monachos. vsque ad tempus Eusebij, Zosimi & Syricij Monachos simpliciter monachos, & non clericos fuisse: cui etiam adstipulatur Glossa ad Canonem, A Subdiacono, distinctione 93. Item Antoninus tit. 15. cap. 1. §. 2. Cranzius in Metropoli lib. 2. cap. 1. Et Canonis, placuit. Paragraphus, Neque pœnitentiam, 16. q. 1. vbi hæc leguntur. Neque pœnitentiam dare, neque filium de baptismo accipere, neque baptizare, neque infirmum visitare, neque mortuum sepelire, neque ad ecclesiam secularem transire, neque alijs qualibuscunque negotijs sese implicare monachus præsumat. Sit Claustro suo contentus: quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio monachus. Sedeat itaq; solitarius & taceat, quòd mundo mortuus est, Deo autem viuit.

Monachi ab initio inferiores Ostiarijs.

Negari tamen non potest quin etiam interdum ex Monachis probatiores & magis idonei ad clericatum assumpti, & ad officia ecclesiastica promoti fuerint. Sozomenus enim lib. 6. cap. 33. & 34. meminit Lazari cuiusdam, ex monachis Syris circa Nisibenos, ijs quos Greges dixerunt, qui postea Episcopus monasterij factus sit. Idem eodem loco de Leone quodam Cappadociæ monacho refert, quòd ecclesiæ Ancyranæ præfectus fuerit. Scribit etiam libro 6. cap. 34. de Prapidio sene Monacho Cappadoca, quòd multorum vicorum episcopus fuerit simulque nobilissimo pauperum hospitio, à Basilio extructo, cui ob id Basilidi fuerit nomen, præfuerit. Et Solon monasticen vrbanam professus Rhinocururæ, tandem eius ciuitatis episcopus eligitur: lib. 6. cap. 31. Vitus quidam monachus ecclesiæ Carris constituitur, cap. 31. Eulogius etiam monachus Syrus, episcopus tandem ab ijs, apud quos claruit, in monasterio creatus est: ibid. cap. 34. Meminit quoque Gregorij cuiusdam, quem presbyterum vocat, & abbatem monachorum, Epiphanius in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum. Et Athanasius in epistola ad Dracontium, Agathonem in Thebaide, inter patres monachorum, qui episcopi facti sint, numerat. Sozomeno item lib. 6 cap. 28. Dioscorus & Eulagius presbyteri & monachi Ægyptij sunt, quos à diligentia in officio etiam commendat: de illo enim refert, quòd examinarit atque explorarit singulos ad sacra mysteria accedentes, vtrum seipsos debitè probassent, an alicuius malefacti conscij sibi essent: de hoc verò testatur, quòd ad mysteria

Monachi probatiores ad clericatum promoti.

sacra accedentium cogitationes pernouerit, delictaq; eorum deprehensa manifestè redargue-rit, resipiscentes verò rursus admiserit. Numerantur etiam inter monachos inquilinæ à Sozomeno Rhinocururæ Ægypti, celebris Melanes, Episcopus quoq; eiusdem vrbis, et commendatur ab externis operibus ecclesiasticis, cap. 34. Moses ex latrone laudatissimus monachus factus, Presbyter tandem creatur monachorum per Schetim, iuxta Sozomenum lib. 6 cap. 29. Mauuia Saracenorum regina ea conditione arma depositurам se, & belli finem facturam promisit Romanis, si monachus, cui Moses (alius est à superiore) nomen esset, genti suæ Episcopus præficeretur. Quæ conditio Romanis cum gratissima esset, illicò Moses comprehendi deduciq; iubetur Alexandriam, & Episcopus ordinari: tum ille, Ego quidem inquit, sacerdotio me iudico indignum, attamen si quid per me fieri in dispensatione sua voluerit Dominus, age onus hoc subibo: profectusq; ad Saracenos, Christi fidem apud eos felicissimè propagauit. Sozomenus lib. 6. cap. 38. Ruffinus lib. 2. cap. 6. Socrates lib. 4. ca. 36. Theodoretus lib. 4. cap. 23. Heliodorus item monachus primò, deinde verò Episcopus fuit, & quidem pater Nepotiani Monachi & Presbyteri, ad quem Hieronymus longam epistolam scripsit, de viuendi forma Clericis & Episcopis digna. De Ammonio in Scethi monacho Sozomenus indicat, cum ad ecclesiasticam vocatus esset gubernationem, neq; verbis vel precibus vllis à se remouere posset, qui eum accersitum venerant, quòd sibi auriculam amputarit, vt hoc modo facilius dimitteretur, cum Canones mutilatis membris neminem ad ministeria admittant. Verùm cum legati ne sic quidem ipsum missum facturi essent, sed spontè vocationem sequi nolentem, vel vi abrepturos dicerent (Canones enim istos Iudæis rectius obseruandos: Ecclesiæ verò non multum interesse, quo corpore sit minister, modò doctrina & morum pietate integer sit) ipse vel linguam etiam sibi excisurum minatur, ni facesserent. Vbi obseruandum, quod nō obiecit illis professionem suam & vitæ institutum, ex quo ad Clericatum nemo assumi debeat: quod fecisset vtiq;, si monachis Clericos & sacerdotes fieri omnino non licuisset. Dioscorus autem vnus ex Ammonij fratribus inuitus & præter animi sui sententiam etiam ipse quantumuis monachus Hermopoleos constitutus est Episcopus à Theophilo Alexandrino, qui eorum fama motus, maximo illos in precio habebat, adeò vt reliquos etiam Dioscori fratres, Longum, Eusebium & Euthymium ad se vocatos, contubernales sibi & domesticos voluerit. Iisque etiam in Cleri ordinem ascriptis, Ecclesiæ Alexandrinæ Oeconomiam demum commendauit: quo tamen munere breui tempore post resignato, in solita loca deserta recesserunt, quòd monasticen vitæ vrbanæ præferrent, vt Nicephorus refert lib. 13. cap. 10. Cassianus lib. 1. de Incarnatione Domini, Leoporium aliquando monachum, tunc verò Presbyterum fuisse dicit. Paphnutius Eremita Presbyter fuit eius Ecclesiæ, ad quam Eremitæ in Scythia certis diebus soliti sunt conuenire, vt ex 1. cap. Collationis 3. Cassiani liquet. Ab eo in ministerij Ecclesiæ Eremitarum societatem ascitus, Daniel quidam, diaconus primùm, mox et Presbyter ab ipso creatus, et vt sibi in ministerij succederet gubernatione post obitum electus est: eodem auctore cap. 1. Collat. 4. In Concilio quoq; Constantinopolitano, in quo Eutyches damnatus fuit, mentio fit 15. monachorum & archimandritarum, qui Presbyteri simul fuerunt, & damnationi Eutychis factæ in ea Synodo subscripserunt. Ex Augustino etiam apparet, fuisse eius tempore vsitatum, in monasterijs educatos, ad Episcopale munus vocare, & Ecclesiæ Clericos Cœnobia ministrare. Nam in Epistola 81. Capрariæ insulæ monachos sic alloquitur: Vos fratres inquit, adhortamur in Domino, vt propositum vestrum custodiatis & in finem perseueretis: & si quando operam vestram mater Ecclesia desiderauerit, nec elatione auida suscipiatis, nec blandiente desidia respuatis, sed miti corde obtemperetis Deo. Nec vestrum odium necessitati Ecclesiæ præponatis: cui parturienti si nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini, non inueniretis. Loquitur autem de ministerio quo fideles spiritualiter renascuntur. Idem ad Aurelium Epistola 76. Et ipsis ait, lapsus occasio, & ordini Clericorum fit indignissima iniuria, si desertores monasteriorum ad militiam Clericatus eliguntur: cum ex iјs qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatiores ac meliores in Clerum assumere soleamus: nisi fortè, sicut vulgus dicit, Malus choraules bonus est symphoniacus: ita & de vo

bis iocabitur, Malus monachus, bonus clericus est. Nimis dolendum, si ad tam ruinosam superbiam monachos surrigamus, & tam graui contumelia clericos dignos putemus, quum aliquando etiam bonus monachus, vix bonum clericum faciat, si adsit ei sufficiens continentia, & tamen desit necessaria doctrina. Ambrosius quoque, Moderata, inquit, dispensatione commendamus, doctos aut probos monachos presbyterij honore dedicatos prædicare, pœnitentiam dare, debita miseris relaxare, decimarum, primitiarum, oblationum viuorum et mortuorum portione iusta perfrui debere: sicut legitur 16.q.1.C. Doctos.

Monasteria seminaria ordinis ecclesiastici

Ex quibus perspicuum fieri arbitror, etsi Monachi ab initio in Clericorum numero non sint habiti, tamen Monastica collegia fuisse seminaria ordinis Ecclesiastici, & pios homines sese ad Ecclesiæ gubernationem Monastica disciplina solitos fuisse præparare, quo aptiores & melius formati tantum subirent munus. Non quòd omnes ad hunc finem peruenirent, aut etiam tenderent, cùm maiori ex parte essent homines illiterati: sed qui idonei tantum erant, seligebantur, idque ex dispensatione quadam verius, quàm quòd tum lege aliqua sancitum esset.

Syricius primo monachos in tribum sacerdotum adscripsit.

Syricius autem Papa circa annos Domini 390. primus Monachos lege canonizauit, hoc est, in tribum clericorum recepit, vt non iam amplius monachi simpliciter, sed aliquid maius essent, vt qui clericorum officijs aggregari, & sacris initiari à primis ordinibus etiam vsque ad episcopatum possent. Gratianus 16.quæst.1. §. Superiori authoritate. Antoninus tit. 15. cap.1. §.2. Balæus cent.1.cap.41. Script. Britanniæ. Ita enim inquit in epistola decretali prima: Monachos, quos tamen morum grauitas, ac vitæ & fidei institutio sancta commendat, clericorum officijs aggregari ET OPTAMVS ET VOLVMVS: *ita vt qui intra tricesimum ætatis annum sunt digni, in minoribus per gradus singulos, crescente tempore, promoueantur ordinibus: & sic ad diaconatus vel presbyterij insignia, maturæ ætatis consecratione perueniant. Nec statim saltu ad Episcopatus culmen ascendant, nisi in his eadem, quæ singulis dignitatibus præfiximus, tempora fuerint custodita. Extat etiam 16. quæst.1.c. Monachos. Quod ad postremum autem (vt obiter hoc primo loco moneam) contrarium statuit Gelasius Papa, posse nimirum monachum omnes ordines intra annum recipere: Monachus nouitius, inquit, morum honestate fulcitus, continuò lector vel notarius: aut certè defensor (hoc est, exorcista, vt glossa annotat) effectus, post tres menses existat acoluthus: maximè si huic ætas suffragatur, sexto mense subdiaconi nomen accipiat. At si modestæ conuersationis honestæque voluntatis existat, nono mense diaconus: completoque anno sit presbyter: cui tamen quot annorum fuerant interstitia collatura sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse deuotio: vt est videre distinct.77.cap.vltimo. Idem etiam in rescripto Pelagij Papæ conceditur, quod extat 16.quæstio.1. c. In parochia. Hanc tamen repugnantiam Glossator ita conciliare conatur, vt hoc dispensationem, illud commune ius esse dicat.*

Quod autem ad Syricij constitutionem ipsam, qua de hic agimus, attinet, impugnasse illam Gratianus existimat, Leonem 1. Pont. Rom. epist. 61. ad Theodoret. Episc. Cyri, quo loco specialiter statuit, vt præter Domini sacerdotes, nullus, ne monachus quidem, audeat prædicare, cuiuscunque scientiæ nomine glorietur: vt etiam legitur 16.q.1.c. Adijcimus. Vbi Gratianus, Ecce, inquit, in hoc Canone vitium est, expressum, & generali constitutione euacuatum. Ego verò existimo, Syricium simpliciter statuisse, monachos à sacris ordinibus & ecclesiasticis officijs non arcendos, quod ante hac plærunque factum fuerat, quòd in laicorum numero haberentur: non autem voluisse, vt monachi posthac desinerent esse monachi, adeoque licentiam haberent etiam ante initiationem prædicandi, pœnitentiam dandi, soluendi & sacramenta administrandi. Nam in Chalcedonensi Concilio Magno hoc disertè prohibetur, capite quarto, & diu quoque post ea tempora Pontifices Romani hoc fieri noluerunt vllo modo. Alexander enim 11. Iuxta Chalcedonensis, inquit, Concilij tenorem, monachis, quamuis religiosis intra claustra morari præcipimus: vicos, castella, & ciuitates peragrare prohibemus, & à populorum prædicatione omninò cessare volumus. Calixtus etiam Papa, Interdicimus,

abb

ait, monachis & abbatibus publicas pœnitentias dare, infirmos visitare, vnctiones facere & Missas publicas cantare: Chrisma, oleum, consecrationes altarium & ordinationes clericorum ab Episcopis accipiant in quorum parochijs manent. Quibus etiam adstipulatur Paschalis 2. qui in quadam epistola Victorem Bononiensem monet, vt suæ diœceseos monachis interdicat, ne præter suam aut alterius Romani Pontificis sententiam ac voluntatem Episcopalia iura sibi temerè arrogent, scilicet pœnitentiam dare & remissionem peccatorum, reconciliationem pœnitentium, decimas & ecclesias: vt est videre 16. q. 1. Peruenit. Idem etiam sanciuit Eugenius III. Papa: ne videlicet Monachus pœnitentiam daret, infirmos inuiseret, nec in mortui funere esset. Item, Ne Monachus ecclesiam peculiarem regeret: Robertus Barus. Qua igitur authoritate ipse omnes ecclesias rexit, cum & ipse fuerit Monachus? Bernardus quoque Serm. 64. super Cantica testatur, Monacho publicè prædicare non conuenire. Et in Concilio Mantuano anno 1066. habito sancitum fuit, Monachos cœnobio destinatos, non esse admittendos ad officia clericorum, 16. q. 1. Iuxta Chalcedonense.

Hanc ipsam tamen Syricij legem quoque ne tum quidem absolutè receperunt, sed ratam & fixam tum demùm habuerunt, si monachi à populo electi, & ab Episcopo expetiti essent, accederetq; Abbatis consensus. Institutum hoc fuit in Tarraconensi Synodo circa annos Christi 480. celebrata, in cuius Can. 11. præcipitur, Ne monachi à monasterio foras egredientes aliquod ministerium ecclesiasticum præsumant agere, nisi id fiat cum abbatis imperio. Et post paucos annos in Concilio Agathensi ita sancitum fuit: Monachi vagantes ad officium Clericatus, nisi eis testimonium abbas suus dederit, nec in parochijs, nec in ciuitatibus ordinentur. Si enim necesse fuerit clericum de monachis ordinari cum consensu abbatis præsumat Episcopus. In quam sententiam etiam Ilerdensis Synodus, anno Domini 507. habita, decreuit, Cùm pro vtilitate ecclesiæ aliquos monachorum in clericatus officio episcopus probauerit promouendos, vt cum Abbatis voluntate ordinentur: vt habetur 16. q. 1. Quin imò statuerunt, vt in loco quem abbas iudicauerit, monachus eligatur, & ab Episcopo sacerdos ordinetur. Sic enim Gelasius Papa præcipit, 16. q. 1. C. Si quis. Si quis, inquit, monachus fuerit, qui venerabili vitæ merito sacerdotio dignus videatur, & abbas, sub cuius imperio regi Christo militat, illum fieri presbyterum petierit, ab episcopo debet eligi, & in loco quo iudicauerit ordinari. Gregorius I. quoque decreuit, vt nullus ad ecclesiasticum officium ex monasterio producatur monachus, nisi quem abbas loci admonitus propria voluntate obtulerit Episcopo: distinctio. 58. c. Nullus. Et in Carthaginensi 5. Synodo cap. 13. præcipitur, Si quis de alterius monasterij conuentu repertum, vel ad clericatum promouere voluerit, vel in suo monasterio maiorem personam monasterij constituere, sine licentia abbatis & monachorum: vt Episcopus, qui hoc fecerit, à cæterorum communione seiunctus, suæ tantummodo plebis communione contentus sit: ille verò neque clericus, neque canonicus, neque præpositus perseueret, dist. 58. c. Si quis.

Ex quibus colligitur, inuito abbate non licuisse monachos ad ecclesiastica officia promouere. In Chalcedonensi autem Concilio Magno contrarium videtur sancitum Canone 4. qui sic habet: Monachos per vnamquanque ciuitatem aut regionem volumus Episcopo subiectos esse, & quietem diligere, & intentos esse tantummodo orationi & ieiunio, in locis, in quibus renunciauerunt seculo, permanentes, nec ecclesiasticis, nec secularibus negotijs communicent, vel in aliquo sint molesti, propria monasteria deserentes: nisi fortè his præcipiatur, propter opus necessarium ab Episcopo ciuitatis. Ex Canone quoque, In parochia. decimasexta causa, quæstione prima, glossa colligit, si patronus præsentet Episcopo monachum aliquem, quòd teneatur Episcopus eum instituere.

Alij ad Syricij constitutionem necessitatis etiam & vtilitatis exceptionem addiderunt, nec voluerunt monachum ordinari, & parochialibus ecclesijs præfici, nisi summa necessitas & vtilitas id expostulet. Sic enim in Concilio Generali Chalcedonensi Canone 3. sancitum fuit: Monachos, qui per ciuitates singulas seu possessiones in monasterijs sunt, placet nobis Episcopo esse subiectos, & quieti operam dare, atque obseruare ieiunia & orationes, in lo-

cis in quibus semel se Deo deuouerint, permanentes: & neque communicare ecclesiasticis, neque seculares aliquas attrectare actiones, relinquentes propria monasteria: nisi fortè iubeantur propter VRGENTES NECESSITATES *ab ipsius ciuitatis Episcopo: vt habetur etiam 16. quæstio. 1. c. Qui verè. Apparet hoc etiam ex Decretali 1. Gelasij Papæ, in qua concedit, vt monachi eligantur, si defuerint clerici: sicut etiam habetur distinctio. 55. c. priscis, & distinctio. 77. si quis de religioso, cum c. seq. Et in Ilerdensi synodo sancitum fuit, si pro vtilitate ecclesiæ aliquos monachorum in clericatus officio episcopus probauerit promouendos, vt tum demum ordinentur, 16. quæstio. 1. Cum pro vtilitate. Vnde Glossa ad Canonem, placuit, 16. quæstio. 1. sic habet: Satis potest admitti, quòd secundum antiqua iura monachi non poterant præesse parochialibus ecclesijs, nisi ex necessitate. Hodiè verò (inquit) possunt, vtilitate etiam suadente: quòd magis probati sunt quàm seculares, & sic magis sunt vtiles. Eadem glossa ad Can. In parochia. 16. quæst. 1. dicit, ex eo quod legitur Extra, de statu monachorum, intelligere monachos, quòd non debeant præfici parochialibus ecclesijs, nisi subsit necessitas, vel vtilitas.*

Recepti autem sic in Clericorum numerum, & sacris ordinibus initiati, potestatem habebant, sicut clerici seculares, non solùm prædicandi, sed & pœnitentiam imponendi, soluendi, ligandi, sacramenta administrandi, & decimas aliaq́ue Sacerdotibus quæ debeantur, petendi. Sic enim Innocentius Papa, Si monachus, inquit, ad clericatum promoueatur, beneficia præstentur ei pleniter: & annona & decimæ donentur absque vlla dilatione & minoratione. Et Gregorius Magnus, Moderamine Apostolicæ authoritatis decernimus, vt monachi, si presbyterij honore dedicati sunt, cum ligandi soluendiq́ue potestate, decimarum, primitiarum, oblationum, donationum quæ fiunt pro viuis & defunctis portionem, iuxta Canonem ad suam proximorumq́ue vtilitatem meritò perfectioris iustitiæ non minus quàm cæteri sacerdotes laudabiliter sibi vendicent. Rursus idem: Ex auctoritate huius decreti, quod Apostolico moderamine & pietatis officio à nobis est constitutum, sacerdotibus monachis, Apostolorum figuram tenentibus, liceat prædicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, pœnitentiam imponere atque peccata soluere. Cumq́ue nonnulli essent qui asserent, Monachos, qui mundo mortui sunt aut esse deberent & Deo viuunt, sacerdotalis officij potentia indignos esse, adeoq́ue nec pœnitentiam dare nec Christianitatem largiri, nec absoluere posse per sacerdotalis officij diuinitus sibi iniunctam potestatem, Bonifacius Papa hanc eis potestatem confirmauit speciali priuilegio, quod sic habet: Omnino labuntur isti: neque enim Beatus Benedictus, monachorum præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor: sed eos secularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo. Quod quidem Apostolicis documentis & omnium sanctorum patrum institutis, non solum monachis, sed etiam Canonicis magnopere imperatur. Nemo enim militans Deo implicat se negotijs secularibus. Tantorum igitur patrum instituti exemplis, quibus periculosissimum est refragari, credimus, à sacerdotibus monachis ligandi soluendiq́ue officium, Deo operante, dignè administrari, si eos dignè contigerit hoc ministerio sublimari. Decertantes igitur monasticæ professionis Presbyteros sacerdotali potentiæ arcere officio, omni modo præcipimus, vt ab huiuscemodi ausibus reprimantur in posterum: causa decima sexta quæst. prima, C. Sunt nonnulli. Vtque omnis occasio dubitationis prorsus tolleretur, tandem etiam formula eadem qua sacerdotes consecrari cœperunt: neque enim aliud in consecratione monachorum dicitur, & aliud in consecratione sacerdotum: sed vtrisque in commune à Domino benedictionem infundi Episcopus obnixè poposcit. Et dum consecrat, cunctis saceedotibus sigillatim dicit, Consecrentur & sanctificentur Domine manus istæ, vt quicquid consecrauerint, conseeratum sit, & quicquid benedixerint, benedictum sit. Ecce communis est benedictio, vnde igitur diuortium? Sicut ergo in benedictione vtrique communem nanciscuntur potestatem: ita in institutione communiter assequuntur potestatis assecutionem. Verba sunt Gratiani, ad Canonem, Generaliter: causa decima sexta, quæstione prima.

Monachi vt è latibulis suis emerserint.

Atque hoc pacto gens ista paulatim, locustarum instar, è suis desertis, & è suo cœno,

velut

veluti ranæ, emergere cœperunt. Primo enim ex dispensatione, deinde ex constitutione, tertio ex speciali priuilegio Monachi facti sunt Sacerdotes, Episcopi, Doctores, Prædicatores & Sacramentorum administratores, de consensu Abbatis & Episcopi. Tandem etiam, vt est genus hominum ambitiosissimum, impudentissimum audacissimumq́, in maximas ac supremas Ecclesiæ Papisticæ dignitates, veluti Archiepiscopatus, Cardinalatus, Papatum denique ipsum, veluti crabrones & locustæ, inuolarunt, & hodiè Papatus sola columnæ restant.

Error tertius.

EST & hic insignis error in monastica vita primæ huius Classis, quòd monachis ad clericatum promotis & ordinibus sacris initiatis à priori proposito discedere non licebat, ex institutione Innocentij I. Papæ, qui cap. 10. decretalis secundæ inquit, De monachis, qui diu morantes in monasterijs, si postea ad clericatus ordinem peruenerint, statuimus, non debere eos à priori proposito deuiare aut discedere, ne quod diu seruauit in monasterio, id in meliori gradu positus amittat. Legitur etiam 16. q. 1. c. De monachis. Vbi glossa per distinctionem hunc Canonem explicare conatur. Si enim, inquit, monachus transit ad episcopatum ex toto absoluitur à iurisdictione abbatis: quod etiam fit, si transfertur ad ecclesiam secularem, quæ non est subiecta abbati suo vel in spiritualibus vel in temporalibus. Si verò ecclesia subest abbati suo quoad temporalia, respondebit abbati suo: sed quo ad spiritualia, eximitur ab eius obedientia. Si verò ecclesia ex toto subiecta sit abbati suo, tunc manet obediens abbati suo, nec à proposito recedere debet, quantum ad ea quæ sunt de substantia monachatus, vt de habitu & continentia, & de non habendo proprio, in his enim non absoluitur, etsi transeat ad ecclesiam secularem: verùm in ieiunio, silentio & vigilijs absoluitur. Cùm autem ea quæ de substantia monachatus sunt retinere, & votum quod in ingressu religionis fecerunt, seruare debeant monachi etiamsi facti sint clerici, non vtique desinunt, sed pergunt esse monachi. Canones autem vetant monachos prædicare, pœnitentiã imponere, sacramenta administrare, &c. etiam post illam à Syricio latam legem: vt apparet ex Chalcedonensis Concilij Canone 4. in quo præcipitur, vt monachi ieiunio & orationi intenti sint, & in suis monasterijs maneant, nec ecclesiasticis vel secularibus negotijs communicent. Idem sanciuit quoq; Paschalis 2. circa centesimum supra millesimum Christi annum. Et Calixtus Papa, Interdicimus, inquit, abbatibus & monachis publicas pœnitentias dare, infirmos visitare, vnctiones facere et missas publicas cantare: Chrisma, & oleum, consecrationesq́; altarium, ordinationes clericorum ab episcopis accipiant, in quorum parochijs manent. Alexander II. denique, iuxta Chalcedonensis Concilij tenorem, monachis (quamuis religiosis) intra claustrum morari præcepit: vicos, castella & ciuitates peragrare prohibuit: & à populorum prædicatione omnino cessare iussit. Extant hæc omnia 16. q. 1. Quæro igitur, quomodo munus suum benè impleat, quem Canones non esse idoneum declarant, ideoq́; etiam non admittunt? Citabunt scilicet arbortiuum illud decretum Innocentij I. Non debere monachum, factum clericum, à priori suo proposito discedere. Sed quæ est ista ratio, vt aliquis, simulac Romanam occupauerit sedem, totam antiquitatem verbulo vno euertere queat? Non immeritò igitur Gregorius I. Papa, cuius tamen tempora plurimum fæcis habuerunt, hanc Innocentij constitutionem ratam non habuit. Nam Ioanni Rauennat. episcopo scribens, Nemo, inquit, potest ecclesiasticis officijs deseruire, & in monastica regula ordinatè persistere: vt ipse districtionem monasterij teneat, qui quotidie in ministerio ecclesiastico cogitur permanere. Et ad Maximilianum Syracusanum Episcopum ita scribit: Presbyteros, diaconos, cæterosq́; cuiuslibet ordinis, qui ecclesijs quoquo modo militant, abbates per monasteria esse non permittas: sed aut amissa clericatus militia, monasticis non promoueantur ordinibus: aut si abbatis loco permanere decreuerint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum vnum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad vtrunque videatur idoneus. Idem rursus Episcopo Rauennati Mariano, Si quis monachorum, ex quocunque monasterio,

Monachi clerici facti à priore proposito tamen discedere non audebant.

Error hic damnatus.

ad clericatus officium, vel sacrum ordinem accesserit, non ibi aliquam vlterius habeat potestatem: vt etiam legitur 16.quæst.1. Nec etiam ineptè sensisse illi mihi videntur, qui censuerunt, ad quamcunq; ecclesiam venerit aliquis, vt illius consuetudinem seruet.

Quod autem distinctionem ipsam Glossatoris attinet, firma non est. Innocentius enim in hoc suo decreto non agit de iure abbatis illo, quod habet in eos qui iurisdictioni eius subiacent: sed de instituto monachico in vniuersum, adeoq; de ijs maximè, quæ in religionis ingressu promittunt vel vouent se præstare velle. Ea autem sunt obedientia, paupertas, continentia, ieiunia, vigiliæ, silentium & similia: ab hoc (vt opinor) proposito non vult Innocentius discedere monachum, si ad clericatum promoueatur, ne quod diu seruauit in monasterio, in meliori gradu positus amittat. Hæc si Glossator per iurisdictionem abbatis intelligat maximè, falsum erit quod dicit, monachos ad Episcopatum transeuntes, vel ad ecclesiam, quæ non sit abbati subiecta, ab hac iurisdictione ex toto absolui: pugnat enim cum hoc decreto Innocentij. Deinde Innocentius III. Papa c. Cùm ad monasterium, negat penitus Episcopum Romanum esse potestatem absoluendi à voto continentiæ, paupertatis & obedientiæ. Ac licet interdum nihilominus absoluantur, non tamen fit ex toto. Ab obedientia abbatum eximuntur sanè: sique efficiantur Episcopi, aut Cardinales monachi, absoluuntur quoque à paupertate: desinunt enim iam tum esse pauperes: desinunt obedire prælatis illius ordinis vel instituti: desinunt, quæ continentur in regula, quam vouerunt obseruare: ab vno tamen cœlibatu nunquam absoluuntur, cùm ibi grauior sæpè vrgeat necessitas, quàm in alijs. Illud quoque nihil est, quod idem Glossator addit, eum, qui ad ecclesiam promoueatur, quæ ex toto abbati subiecta sit, absolui ab accidentalibus, non autem à substantialibus ordinis. Nomine autem substantialium tria illa comprehendit, castitatem, paupertatem & obedientiam. Reliqua omnia ad accidentalia refert, quæ in singulis regulis continentur. Quæro enim, vnde nam certi sint, Deum hanc distinctionem admissurum, cum non tantum tria illa voueant, sed illa simul omnia quæ in sua regula continentur? Quod si igitur ab vno istorum absolui possunt, non impediente voto, ab alijs omnibus etiam possunt. Sin autem ab hoc non possunt, propter votum, neque ab alijs possunt absolui.

Error Quartus.

Solitariam vitam elegerunt multi odio coniugij.
Error hic damnatus.

Nonnulli etiam in hac Classe Monasticam vel solitariam vitam elegerunt, non virtutis amore, verùm odio nuptiarum & coniugalis vitæ, à qua, tanquam ab aliquo turpi scelere, abstinebant. Damnantur autem hi à Patribus in Gangrensi Synodi, anno 324. celebrata, congregatis, qui Canone 9. ita decreuerunt: Si quis virginitatem custodiat, aut in continentia degat, ac velut abhorrens nuptias, secedat ac solus agat, non ideo quia sancta sit virginitas, neque propter virginitatis bonum, Anathema sit. Et Canone 10. eiusdem synodi, Anathemate feriuntur illi, qui virginitatem seruantes ob Dominum, superbiunt, ac se supra coniugatos extollunt: quod faciebant plærique omnes monachi, tum verò maximè sectatores Eustathij, qui Armenijs, Paphlagonibus, & ijs qui ad Pontum habitant, monasticæ conuersationis author fuit, & in multas superstitiosas, absurdas & alienas à verbo Dei obseruationes exorbitauit, quas inter & hæc non fuit postrema, quòd nuptias ita damnauit, vt nullum in coniugali positum gradu, spem habere apud Deum assereret, nolletque iccirco vt in ædibus eorum qui honestè etiam matrimonio coniuncti viuerent, preces haberentur. Sacræ literæ autem torum coniugalem impollutum vocant: varias verò ἐθελοθρησκείας & electitios cultus, qualis reuera Monachatus est, reijciunt ac damnant.

Error Quintus.

Qvemadmodum autem vno inconuenienti dato alia multa sequuntur: ita hoc errore

recepto

recepto approbatoque, mox plures alios post se traxit. Fuisse enim legimus multos parentes qui liberos suos reliquerunt: & è contra liberos, qui parentibus debita officia denegarunt, religionis & monasticæ vitæ prætextu, cui sese deuouerant totos. Execratur autem & damnat hos simul omnes Gangrensis Synodus. Nam Canone 15. ita sancitur: Si quis filios suos relinquit, nec eos alit: &, quantum quidem valet, eos ad pietatem diuini cultus non informat: vel (vt alij verterunt) eis secundum pietatem necessaria non præbuerit: sed eius religionis, quam sectatur: vel (vt alij habent) continentiæ occasione: seu (vt alij habent) exercitationis (ἀσκήσεως) prætextu, negligendos eos putauerit, sit anathema. Et Canone 16. in hunc modum præcipitur: Quicunque filij à parentibus, prætextu pietatis seu diuini cultus secedunt, maximè si fideles fuerint, debitumque honorem parentibus non exhibent, æstimata videlicet longè pluris in ipsis Dei religione, anathema sit. Neque iniuria anathemate feriuntur tales. Paulus dicit: Vos patres nolite ad iram prouocare filios vestros: Ephes. vltimo, & Coloss. tertio. Hoc autem faciunt, non tantùm, qui liberis suis, tanquam seruis, morosius dominantur: qui natos minis truculentißimis & conuitijs irritant: sed etiam, qui relictis ipsis, in monasterium concedunt, omni prorsus liberorum cura abiecta: aut etiam, qui filijs exhæredatis & abdicatis, cœnobijs, quibus sese manciparunt, tradunt & addicant sua bona. Diuina item lex præcipit, Honora patrem & matrem tuam. Item, Filij, mutuam vicem reddite parentibus: prima Timoth. quinto. Humana lex edicit: Liberi parentes alant, aut vinciantur. Ergo, parentes relictis liberis: & vicißim liberi desertis parentibus religionem (vt vocant) profiteri non debent. Contra diuinam igitur & humanam legem laudat Hieronymus Paulam, nobilißimam Romæ fœminam, in eius Epitaphio, quòd, licet fratre, cognatis, &, quod his maius est, liberis prosequentibus, & clementißimam matrem pietate vincere cupientibus, ipsa tamen facilè hos omnes neglexerit: Cumque paruus Toxotius filiolus, post quem Paula parere desierat, supplices manus tetendisset in littore: Ruffina iam nubilis, vt suas expectaret saltem nuptias, tacens fletibus obsecrasset, tamen illa siccis oculis ab ijs discesserit. Inter hostium autem manus, & captiuitatis duram neceßitatem, nihil crudelius est quàm parentes à liberis separari: filios è sinu & complexibus matrum rapi: illa verò, neceßitate nulla vrgente, ex superstitione verius quàm pietate, non solùm cognatos & affines, sed etiam liberos, charißima sua pignora, tam facilè deseruit. Imò idem Pater, quasi hoc parum esset, Heliodorum suum ad vitæ solitariæ societatem exhortans, Licet, inquit, paruulus ex collo pendeat nepos: licet sparso crine & scißis vestibus vbera, quibus te nutrierat, mater ostendat: licet in limine pater iaceat: per calcatum perge patrem: siccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus est in hac re esse crudelem. Neque verò nescio qua te dicas nunc compede præpediri: Non est nobis ferreum pectus, nec dura præcordia: non ex silice natos Hyrcanæ nutriere tigrides: blandis tibi vidua soror hæret lacertis: nunc illi cum quibus adoleuisti vernulæ, aiunt: cui nos seruituros relinquis? Nunc & gerula quondam, iam anus: & nutritius secundus post naturalem pietatem pater, clamitat: Morituros expecta paulisper & sepeli. Forsitan & laxis vberum pellibus mater, arata rugis fronte, antiquum referens mammæ lallare, congeminet. Dicant, si volunt, & Grammatici: In te omnis domus inclinata recumbit. Facilè hæc vincula rumpit amor Dei, & gehennæ timor. At contra scriptura præcipit, parentibus obsequendum: Sed quicunque eos supra Christum amat, perdit animam suam. In hanc sententiam etiam Diuus Augustinus epistola trigesima octaua hortatur Lætum suum, vt neglectis cognatorum affectibus, ad id quod cœperat, solitariam & monasticam, puta, vitam ineundam fortiter pergat. Et ad Fabiolam idem pater scribit: Quanti monachorum, dum patris matrisque miserentur, suas animas perdiderunt?

Parentes monasticæ vitæ ergo reliquerunt liberos, & è contra liberi parentes.

Error hic reprobatus.

Hieronymus notatur.

Augustinus.

Quod enim verba Christi attinet, Filius, qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus. Et, Pater, qui filium vel filiam amat supra me, non est me dignus: quibus probare vult Diuus Hieronymus, licere liberis, renitentibus etiam & retrahentibus

Explicatur locus Matth. 10.

parentibus, ad religionis eremum properare, Petitio est principij. Quæritur enim de hoc, an parentes & liberos relinquere, & monasticum habitum induere, sit Christum, ac non potius omnis generis superstitiones sequi? Item, num deserere parentes vel liberos, ac cœnobiticam agere vitam sit Christum plus quàm patrem aut matrem amare? Nihil equidem tale docere nos Dominus his verbis voluit: sed hoc potius, vt ipsum omnibus, qui nobis etiam coniunctißimi sunt, quiq; naturæ legibus nobis commendantur, præferamus, imò tantùm non odio habeamus, si quando res eo deueniat, vt aut ipsum abnegare, aut ab illis diuelli oporteat. Per comparationem igitur dicuntur ista, vt neminem nobis tam charum aut amicum habeamus, vt in eius gratiam velimus à Christo deficere, qui nos pretioso suo sanguine redemit. Deinde hoc quoque vult, vt eos affectus, qui per se etiam laude digni sunt, in officio contineamus, ne nos à fide & pietate, quam ipsi debemus, transuersum abripiant. Vnde dicit, Qui amat patrem aut matrem, filium aut filiam SVPRA, aut PLVS QVAM ME, non est me dignus. Nihil igitur hæc ad stabiliendam Monachorum aliorumq; superstitiosorum hominum ἀςοργίαν faciunt. Nam hæc præstare possumus etiam extra monasteria, si cum parentibus pijs & fidelibus habitemus: non enim illi nos ad fidei abnegationem compellunt: sed liberè possumus adire sacras conciones, audire verbum Dei: licet nobis sine periculo inuocare Deum, & Sacramentis, vt à Christo instituta sunt, vti. Et quamuis multa contra verbum Dei à quàmplurimis in mundo impunè fiant, nemo tamen ad peccata & enormia scelera compellitur, sed quo quis sanctiorem vitam agit, hoc gratior & acceptior bonis est omnibus. Grauiter igitur errant qui sub hoc prætextu ἀςοργίαν hanc superstitiosorum hominum excusare conantur. Gangrensis certè synodus non solùm ἀςόργους hos, sed etiam illos anathemate ferit Can. 3. qui docent, Seruum diuini cultus, aut aliquo religionis prætextu, contemnere dominum suum, & recedere à seruitio: non autem docent, in bona voluntate, & omni honore seruire suo Domino. Quanto magis igitur damnandi erunt, qui liberos non docent obsequi parentibus, sed potius se ipsorum obedientiæ subducere & monasterijs sese includere. Nec prætereundum videtur, quòd ipsemet Hieronymus fatetur ad Nepotianum, se nimirum in ea quam ad Heliodorum scripserat epistola, calentibus adhuc Rhetorum studijs, pro iuuenilis ætatis ratione, scholastico flore lusisse: quæ causa est, quòd hyperbolis ac reliquis id genus ornamentis plurimis in ea vtitur. Grauißimè quoque monet Erasmus, magni iudicij vir, Hieronymum in epistola ad Heliodorum verba Christi, de non amandis supra se parentibus, nonnihil ad suum negotium seu institutum torsisse. Nam id quidem, inquit, locum habet, vbi parentes Ethnici vetant, quo minus fias Christianus: non, vt desertis parentibus, quibus opus est fortasse tuo subsidio, in eremum aut in monasterium temet abdas: cùm poßis apud Christianos parentes Christianam agere vitam, si modò purgaris animum mundanis affectibus. Verùm huiusmodi detorsio probatur in exhortando, aut deterrendo. Sed alij paßim & seriò, quiquid de mundo, hoc est de mundana vita dictum est, id detorquent ad communem Christianorum vitam: quod de sequendo Christum, id trahunt ad monachorum vitam. Olim cùm maxima mortalium pars sacrificaret idolis, Christiani afflicti ab illis, & non ferentes quotidianas in Christum blasphemias, fugiebant in solitudines, & mundum impium ac perniciosum iurè vitabant. Nunc cùm vbique colatur Christus, quorsum attinet fugere? Si mundum vocas affectus à Christo alienos: puta, fastum, auaritiam, inuidiam, libidinem: hic mundus intra te est, à teipso fugias oportet. Alioquin & in monasterijs quantumlibet semotus, mundum inuenies.

Error Sextus.

Mulieres viris nolentibus, & è contra, in monasteria concesserunt.

ACcidit etiam, vt multæ mulieres, proprijs viris quantumuis nolentibus derelictis, & viri, vxoribus destitutis, vinculum coniugale dissoluerent, & vel monasticam vitam vel continentiam simpliciter profiterentur. Fecerunt hoc Montani hæretici instinctu, qui primus legem de soluendis dirimendisq; matrimonijs tulit, vt inquit apud Eusebium libro 5. cap. 18. Apollonius: ex proprio facto suo, quo Priscillam & Maxillam à maritis suis abstraxit,

xit,

xit, generale dogma constituens, quòd mulieribus religionis ergò à viris etiam inuitis & repugnantibus discedere liceret. Eundem errorem disseminauit postea latius Eustathius & ipse hæreticus atque Monasticæ vitæ in Armenia & Paphlagonia author. Et eo vsque excreuit tandem, vt non solùm Basilius in quæstionibus, quæst. 12. doceat, virum, qui non possit ab vxore consensum impetrare transeundi ad monachismum, posse, ea etiam inuita id facere: sed etiam Iustinianus Imperator hoc lege lata defendat C. de Episcop. & Cler. l. finali. Cassianus quoque col. 21. cap. 9. de Theona abbate quodam scribit, quòd cùm per quinque annos cum vxore vixisset, ac post id tempus Monachus fieri vellet, ab vxore autem licentiam non impetraret, illa etiam inuita matrimonium soluerit, & religionem ingressus sit: ac cap. 10. idem Cassianus non vult reprehendi hoc Theonæ factum, quòd miraculis claruerit, & à plurimis magnis patribus factum eius collaudatum sit. In eo autem peccarunt, quod non solùm matrimonium secundum doctrinam dæmoniorum (1. Thimoth. 4.) contempserunt, sed etiam vinculum coniugale nefandissimo ausu ruperunt, contra Christi mandatũ, Quod Deus copulauit homo ne separet. Et Paulus in 1. Corinth. 7. ait: vxori vir debitam beneuolentiam reddat: similiter autem & vxor viro. Vxor proprium corpus non habet in potestate, sed vir: similiter autem & vir proprium corpus non habet in potestate, sed vxor. Ne fraudate alius alium, nisi si quid ex consensu ad tempus, vt vacetis ieiunio & precibus: & rursum simul conuenite, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram. Item: Ijs qui matrimonio iuncti sunt, denuntio non ego sed Dominus: vxor à viro non discedito: & vir vxorem ne dimittito. Secundum regulam itaq; verbi Dei damnauit errorem hunc Gangrensis synodus, quæ Ca. 14. ita sanciuit: Si qua mulier, virum propriũ relinquens, discedere voluerit, nuptias execrans, anathema esto. Ante aliquot annos prodijt quidẽ scriptũ Abdiæ cuiusdam Babylonici, quem fingunt contemporaneum, imò comitem Apostolorum fuisse, in quo probare velle videtur huiusmodi diuortia vel separationes coniugum religionis ergò non admodum displicuisse Apostolis: narratur enim ibi de Drusiana quadam, quòd, postquam à Ioanne Apostolo ad Christianam religionem fuisset conuersa, noluerit amplius marito suo commisceri. Et quidem marito repugnante ipsam mori potius voluisse, quàm fidem marito præstare. Sed quùm hoc ex diametro pugnet cum manifestissima doctrina Pauli 1. Cor. 7. mirum certè qui potuerit ab Apostolis approbari. Rectè ergo vetus Ecclesia talia scripta de actibus Apostolorũ, non tantum inter Apocrypha, sed inter supposititia, adulterina, commentitia, absurda & impia reiecit, sicut Eusebius loquitur lib. 3. c. 25. Eccles. hist. & repetitur distin. 15. Ex quibus intelligitur simul, quid de eo quoq; statuendum, quòd ibidem narratur in vita Thomæ, mulieres conuersas, ex concionibus Thomæ didicisse, vt non amplius dormirent cum maritis suis. Cumq; Rex peteret à Thoma, quia separarit animos vxorum à consortio suo, curare debere vt redeant, vt sint coniuges suæ sicut antehac fuerint, Thomam respondisse: Errat iussio Regis, si enim hoc facerem, Deus corpus & animam mitteret in æternum ignem. Quod certè manifestissimè pugnat cum doctrina Pauli 1. Corinth. 7. D. Hieronymus quoq; epistola 14. ad Celantiam, grauiter arguit eam, quòd sine licentia viri continentiam vouisset. Et D. Augustinus multis in locis probat, neutri coniugum sine alterius voluntate seu consensu licere continentiam vouere, vel vitam monasticam, altero derelicto, suscipere. De adulterinis coniugijs, si tu abstines, inquit, sine vxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licentiam, & peccatum illius tuæ imputabitur abstinentiæ. Ad eundem modum in Psalmum centesimum quadragesimum sextum ait: Si dicat vir, continere iam volo: nolo autem, vxor: non potest: quod enim tu vis, non vult illa: Nunquid per continentiam tuam debet illa fieri fornicaria? Si alij nupserit te viuo, adulteria erit. Non vult Deus tale damnum tali lucro compensari. Redde debitum, etsi non exigis redde: pro satis factione perfecta Deus tibi computabit, si non quod tibi debetur exigis, sed reddis quod debetur vxori. Ad Armentarium Riparium & Paulinam inquit: Vna sola causa esse potest, quæ te ad id quod vouisti non solùm non hortaremur, verùm etiam prohiberemus implere: si fortè tua coniunx hoc tecum suscipere animi, seu carnis infirmitate recusaret. Nam & vouenda talia non sunt à coniugatis, nisi

Error hic damnatus.

ex consensu & voluntate communi. Et si propriè fuerit factum, magis est corrigenda temeritas quàm persoluenda promißio. Neq; enim Deus exigit, si quis ex alieno aliquid vouerit: sed potius vetat vsurpare alienum. Idem in quæstionibus Numer. Manifestum est ait, ita legem voluisse fœminam sub viro esse, vt nulla eius vota, quæ abstinentiæ causa voluerit, reddantur ab ea: nisi auctor vir fuerit permittendo. Nam quum ad peccatum eiusdem viri pertinere voluerit lex, prius si permiserit & postea prohibuerit, & hoc tamen non dixit, vt mulier quod vouerat faciat, quia permissa iam prius à viro fuerat, dixit esse peccatum, quia abnuit quod prius concesserat: non tamen mulieri ex hoc iussu dedit, vt quod prius vir ei concesserat, postea si prohibuerit contemnatur. Et grauiter admodum ad Ediciam Epistola 199. ita scribit: Continentiam marito nondum volente non secundum sanam doctrinam te suscepisse cognoui. Neq; enim corporis tui debito fraudandus fuit priusquam ad illud bonum, quod superat pudicitiam coniugalem, tuæ voluntati voluntas quoq; eius accederet: nisi fortè non legeras nec audieras vel non attenderas Apostolum dicentem: Bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem vnusquisq; suam vxorem habeat, & vnaquæq; suum virum habeat. Vxori vir debitum reddat: similiter autem & vxor viro. Vxor non habet potestatem corporis sui, sed vir: similiter autem & vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier. Nolite fraudare inuicem, nisi ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi: & iterum ad idipsum estote, ne vos tentet satanas propter intemperantiam vestram. Secundum hæc verba Apostolica, etiamsi se ipse continere voluisset, & tu noluisses, debitum tibi reddere cogeretur, & illi Deus imputaret continentiam, si non suæ sed tuæ cedens infirmitati, ne in adulterij damnabile flagitium caderes, maritalem tibi concubitum nõ negaret: quantò magis te, quam magis subiectam esse decuerat, ne ipse quoq; in adulterium diabolica tentatione traheretur, in reddendo huiusmodi debito voluntati eius obtemperare conuenerat, cum tibi voluntatem continendi acceptaret Deus, quia propterea nõ faceres, ne periret maritus. Et mox: Si nunquam tenuisses mariti assensum, numerus te nullus defendisset annorum, sed post quantumlibet tempus me consuluisses, nihil tibi aliud responderem nisi quod ait Apostolus: Vxor non habet potestatem corporis sui sed vir. Hucusq; Augustinus. Non ergo assequutus est sensum sanctißimi viri Gratianus, qui causa 33. quæst. 5. Canone, Quod Deo. Ex hac Epistola Augustini probare conatur: Non posse virũ continentiæ vota rescindere, quæ sine eius assensu mulier Deo promiserit. Disertè enim Augustinus in his quæ recitauimus, verbis, docet, Continentiæ vota nec mulierem sine consensu viri, nec virum sine consensu mulieris Deo reddere posse, alioquin irrita haberi debere. In sequentibus verò eius epistolæ verbis, quæ à Gratiano isto Canone citantur, docet, Si pari consensu voueant coniuges continentiam, perseueranter vsq; in finẽ reddere debere: à quo proposito, si alter coniugum discedat, alterum saltem instantißimè perseuerare debere. Ad hoc inquit Augustinus, te (Ediciam) nunquam exhortarer, nisi tibi adhuc vir consensisset. Nam si nunquam tenuisses eius assensum, numerus nullus te defendisset annorum. Falsam igitur hic Canon inscriptionem habet, quæ sic habere debebat: Potest vir continentiæ vota rescindere, quæ sine eius assensu mulier Deo promisit. Vel sic: Non potest vir continentiæ vota rescindere, quæ cum (non, sine) eius assensu mulier Deo promisit: hic enim verborum Augustini sensus est, quæ à Gratiano eo loco citantur.

Gratiani error

Sed quia semel radices in Ecclesia error hic egerat, euelli amplius non potuit. Gregorius enim Turonensis in Vitis Patrum de quodam Venantio Bituricensi refert, quòd parentum iussu ac consensu in iuuenili ætate cum honesta puella matrimonium contraxerit, post celebrata verò sponsalia, forte Turonum in monasterium S. Martini venisse, ac quum omnia perlustrasset, eo vitæ genere adeò delectatum fuisse, vt nouæ nuptæ libellum repudij miserit, & ab Abbate Siluino in monachorum ordinem cooptatum fuisse

Error hic extirpari non potuit.

Idem Turonensis in eandem sententiam aliud, sed longè atrocißimum inhumanißimumque factum recitat lib. 9. hist. cap. 34. Ante hos inquit, annos, quum Ingeltrudis monasterium puellarum intra atrium S. Martini collocare cœpisset, filiæ suæ Berthegundi mandata mittit, dicens: Relinque virum tuum, & veni, vt faciam te Abbatissam huic gregi quem congregaui. Al-

Inhumanißimum factum.

gaui. At illa audito leuitatis consilio, cum viro Turonos aduenit, ingressaq; monasterium matris, dicebat viro: Regredere hinc, & guberna liberos nostros, nam ego non reuertar tecum: Non enim videbit regnũ Dei coniugio copulatus. Quæ sanè verba non ex suggestione cœlestis, sed tartarei atque infernalis illius spiritus protulit, de quo Paulus scripsit, quòd ex eius instinctu in nouissimis temporibus falsi doctores coniugia prohibituri sint.

Non probat autem factum hoc Berthegundis Turonensis Gregorius: nam ita eodem loco scribit: Ille verò (maritus Berthegundis) ad me (Gregorium) veniens, nunciauit mihi omnia, quæ à coniuge audierat. Tunc eo accedens ad monasterium, Canonum Nicænorum decreta relegi, in quibus continetur, Quia si qua reliquerit maritum, & thorum, in quo benè vixit, spreuerit, dicens, Quia non sit ei portio in illa cœlestis regni gloria, qui fuerit coniugio copulatus, anathema sit. Quibus auditis, Berthegundis metuens, ne à Sacerdotibus Domini communione priuaretur, egressa monasterium, rediit ad virum suum. Videmus igitur hinc, vnde istæ coniugum distractiones religionis ergò exortæ sint. Scribit idem tamen author, tandem matrem astu & fraude filiam à coniuge auulsisse iterum. Improbauit etiam errorem hunc Gregorius Magnus ad Theoctistum patritium libro 9. indict. 4. epist. 39. vbi etiam reprehendit legem illam ciuilem, quam supra recitaui, quaque permittit contrarium: Sunt, inquit, qui dicunt religionis gratia coniugia debere solui. Verum sciendum est, si hoc lex humana concessit, lex tamen diuina prohibuit. Per se enim veritas dicit: Quos Deus coniunxit, homo ne separet. Quæ etiam ait: Non licet dimittere vxorem, excepta causa fornicationis. Quis ergo latori huius legis contradicat? Scimus quod scriptum est: Erunt duo in carne vna. Si ergo vir & vxor vna caro sunt, & religionis causa dimittit vir vxorem, vel mulier virum in hoc mundo remanentem, vel etiam fortasse ad illicita vota migratem: quæ est ista conuersio, in qua vna & eadem caro ex parte transit ad continentiam, & ex parte manet in pollutione? Et mox: Si Continentiam, quam vir appetit, mulier non sequitur, aut quam mulier appetit, vir recusat, diuidi coniugium non potest, quod scriptum est: mulier potestatem sui corporis non habet sed vir: similiter & vir potestatem sui corporis non habet sed mulier. Idem Leoni Episcopo Cathinensi scribit, mulierem absq; viri consensu monasterio deputatam, ad eius consortium non prohiberi debere quò minus redeat. Et Adriano Panormitano notario præcipit, vt Agathosæ maritum suum, qui in monasterium ab ipsa secesserat, etiam tonsuratum curet reddi: præsertim si non probetur vel virum eius voluntate conuersum fuisse, vel relictam vxorem crimen adulterij commisisse. Et iisdem rationibus quibus supra ad Theoctistum, vtitur. Idem etiam scribit Vrbico abbati. Et à Gratiano 27. q. 2. citatur ex Synodo 8. Canon, qui sic habet: Si quis coniugatus vult conuerti ad monasterium, non est recipiendus, nisi prius à coniuge castimoniam profitente fuerit absolutus. Nam si illo viuente illa per incontinentiam alteri nupserit, proculdubio adultera erit: nec recipietur apud Deum eius viri conuersio, cuius sequitur coniugalis fœderis prostitutio. Idem sanciuit etiam Nicolaus Papa, vt est videre apud Gratianum 27. q. 2. Scribit nobis.

Factum Berthegundis damnatum.

Error Septimus.

IN hoc ipso tamen non solùm Augustinus, sed & alij Patres errarunt quoque, quòd docuerunt, si cum consensu alterius coniugum ab altero promissa fuerit continentia: etiamsi postea in irritum deducere voluerit, qui permisit, non tamen posse. Item, Si pari consensu vouerint coniuges continentiam, neutri coniugum id violare, nec ambobus ad congressum coniugalem redire licere. Cumq; ex consensu vxoris quidam instituisset ab vsu matrimonij abstinere, per occasionem domesticæ consuetudinis relapsa est illa ad coitum. Pœnitentia verò ducta, se contulerat ad loca sancta, & Hieronymo rem totam narat. Laudat ille propositum vxoris, & simul adhortatur illius maritum, in epistola quæ Rustico, quamuis falsò, vt Erasmus autumat, inscribitur, vt vxoris exemplo etiam ipse pœniteat, & loca sacra visat. Et Gregorius M. reprehendit quasdam mulieres, quæ ex monastica vita ad maritos

Promissa continentia cum consensu irrita reddi non potest.

Confutatur hic error.

*suos reuersæ fuerant: lib. 4. epist. 18. Pugnat autem hæc doctrina manifestè cum verbo Di.
Christus dicit: Non omnibus datum est verbum istud: qui potest capere capiat. Et Pa-
lus docet, vxori virum debitum præstare seu reddere debere, similiterq́ vxorem viro: ne-
ter enim coniugum proprij corporis ius habet. Vnde infert: Ne fraudetis vos inuicem, nisi
quid ex consensu,* PRO TEMPORE *(ita quidem habet vulgata versio, sed in Græ-
est,* πρὸς καιρὸν AD TEMPVS *) vt vacetis ieiunio & precationi. Simul tamen m-
net, vt in hac re, quid expediat, considerent, ne diuturniore ista veluti coniugij interruptio-
ad incontinentiam solicitentur. Nam ita inquit: Et rursum simul conuenite, ne tentet vo-
Satanas propter incontinentiam vestram. Errauit igitur dupliciter Hieronymus: prim-
quòd laudauit vxorem hanc, quam pœnituit, quòd post promissam continentiam, viro su-
debitum persoluerat. Deinde quòd adhortatur virum eius ad eandem pœnitentiam, quam vi-
sendis locis sacris declarare debeat. Talem enim pœnitentiam sacræ literæ nusquam iniu-
gunt aut præcipiunt.*

Error hic quo fuco defendatur.

*Hunc autem suum errorem nonnulli hoc fuco defendere solent, quòd aiunt, eos qui con-
tinentiam vouerint, illico maritum habere Christum: Atqui viuente coniuge aliud matri-
monium contrahi non posse: Christum autem amplius non mori, & mortem illi vltrà non do-
minari: ergo post votum continentiæ, quo Christus factus sit vir vouentium, si redeant ad
matrimonium, non esse legitimum, sed pro adulterio habendum. Hic obserua quanta iniu-
ria Christum Dominum afficiant qui sic colligunt. Si enim mulier viro coniuncta marito c-
sentiente voueat continentiam, iam tum ex istorum sententia cum Christo matrimonium i-
ijt, idq́ facit priore adhuc viuo marito: ergo Christus fit adulter, si vera sit istorum ratio. De-
inde nemo ignorat, omnium consensu posteriores nuptias dignitate prioribus cedere: semper
enim priores magis laudantur & commendantur. At si votum in ipso matrimonio nuncupa-
tum, nouum est cum Christo coniugium, efficietur indigniorem esse coniunctionem cum Chri-
sto, quàm cum viro.*

Error octauus.

Sponsas suas quidam ob continentiam reliquerunt.

M*Eminere præterea nonnullorum historiæ, qui prima nuptiarum nocte, virginitatis a-
more, & (vt videri volebant) pro Christo, sponsas suas deseruerunt, & vel in deserta
loca, vel monasteria secesserunt. Gratianus 27. q. 2. c. Scribit nobis. hunc errorem defendere
conatur, primò Macarij exemplo, qui, celebrato nuptiarum conuiuio, cùm vesperi thalamum
ingressurus esset, ex vrbe trans mare fugiens, in eremum concessit. Deinde Alexij Eufemia-
ni seu Epiphanij & Aglaiæ filij exemplum adducit, qui prima nocte sponsam deseruit, & n-
dus auffugit. Refert quoque Gregorius Turonensis de Leobardo quodam in vita eius, qui
contra parentum voluntatem, rupta promissione facta honestæ puellæ de coniugio, & don-
mutuis confirmata, in monasterium sese contulerit, quasi melius ibi quam in honesto coniugi-
victurus: vbi & Turonensis nimium cultibus humanis deditus, factum hoc vehementer pr-
dicat. Sed si hæc ad normam verbi Dei & veterum Patrum scripta, examinauerimus, pe-
peram egisse eos deprehendemus. Nam coniugij vinculum nefariè dissoluerunt. Etsi enim ca-
nalis commixtio nulla adhuc inter eos intercesserit, nihilominus tamen consensus inter eo-
fuit, qui efficiens matrimonij causa est, iuxta illud Isidori: Consensus facit matrimonium.
Vnde et Ambrosius in libro de Virginibus ait: Cùm initiatur coniugium, coniugij nomen na-
ciscitur. Nam defloratio virginitatis non facit matrimonium, sed pactio coniugalis. Deni-
que cùm mulier coniungitur viro, coniugium est: non cùm viri admixtione cognoscitur. Et
D. Augustinus de bono coniugali inquit, Coniunx vocatur à prima desponsationis fide. Vb-
etiam indicat Iosephum & Mariam coniuges fuisse, licet à viro non cognita fuerit S. Ma-
ria. Mariam, inquit, concubinatu non agnouerat Ioseph, nec fuerat cogniturus, nec peierat,
nec mendax manserat coniugis appellatio, vbi nec fuerat, nec futura erat carnalis commix-
tio vlla. Propter quod fidele coniugium ambo parentes Christi vocari meruerunt, non solùm
illa mater, verùm etiam ille pater eius: sicut & coniunx matris eius fuit, vtrunq́ mente, non
carne.*

carne. In quam sententiam etiam Chrysostomus super Matthaeum ait: Matrimonium non facit coitus sed voluntas. Et Isidorus: Coniuges ait, verius appellantur à prima desponsationis fide: quamuis adhuc ignoretur inter eos coniugalis concubitus. Deniq; Nicolaus I. Papa, Sufficiat inquit, solus secundum leges consensus eorum, de quorum quarumq; consensu & coniunctionibus agitur. Qui solus si defuerit, caetera etiam cum ipso coitu celebrata, frustrantur. Vnde etiam scriptura sacra sponsos viros & sponsas coniuges vocare solet. Nam in Deuteronomio ita à Domino Mosi dicitur: Si quis sponsam alterius in agro oppresserit, morte moriatur: quòd vxorem alterius violauit. Refert etiam Hieronymus super Genesin lib. 4. & super Matthaeum in Euangelio: Cum esset desponsata. Gregorius quoq; I. in Epistola ad Mauritium Imperatorem. Quam ob causam prohibetur quoq; 27. q. 2. ne desponsatam, mortuo viro quisquam ex eius propinquis ducat. Quod decretum Gratianus Iulio Papae adscribit, sed eius non est, cum nuspiam in epistolis eius decretalibus legatur. Sanxit idem tamen Gregorius I. vt habetur eadem causa, q. 2. c. Qui desponsatam. Item, Si quis vxorem. Imò Syricius statuit, desponsatam puellā non modò non propinquis & consanguineis defuncti viri, sed prorsus nulli alteri nubere posse. c. De coniugali. Et in legibus Imperialibus sponsa iubetur lugere mortem sponsi, tanquam mariti sui. Hinc iam intelligitur, eos qui etiam prima nocte sponsas suas relinquunt, coniugale vinculum rumpere, & coram Deo adulteros fieri. Neq; enim obstat de Tecla commentum, quo refertur, quòd Tecla nobilis Iconiensium Virgo Thamiro cuidam nupserit voluntate & consensu parentum: Paulum verò cum Iconium venisset, talem de Virginitate concionem habuisse, vt Virgo illa continuo, repudiato sponso, contra voluntatē sponsi & parentum coelibatum vouerit: & Paulum multis annis hanc Virginem secum circumduxisse. Hanc enim totam narrationem fabulam seu commentum fuisse, amore Pauli excogitatum, Tertullianus in lib. de Baptismo testatur. Eiusdem farinae est, quòd fictus Abdias Babylonicus in ficto suo scripto narrat in Vita Thomae Apostoli, Dominum apparuisse sponso & sponsa, deductis iam in cubile, & dissuasisse consuetudinem coniugalem his verbis: Thomas vos mihi commendauit, vt custodiam vos ab omni malo. Quibus etiam annumerandus est Canon, qui legitur in Gratiani Decreto, 27. q. 1. c. Desponsatam. quo sancitur, Desponsatam puellam non licere parentibus alteri viro tradere, licere tamen illi monasterium eligere. Nam vnde sumpserit Gratianus hunc Canonem incertum est. Ascribit quidem eum Eusebio Papae, sed falsò, cum in Decretalibus eius epistolis nuspiam legatur.

Error nonus.

Accessit huic errori ac superstitioni alia quoque, quòd nimirum coniugia vtrique sexui Coenobitarum huius Classis in vniuersum fuerunt prohibita, sic vt nec monacho vxorem ducere, nec monachae viro nubere licuerit: impurum coelibatum praeferentes honesto coniugio. Vt autem antiquitatem huius instituti ostendant nonnulli, Canonem 19. Ancyranae synodi, anno 308. habitae, citant, vbi sic praecipitur: Quicunque Virginitatem pollicitam praeuaricati sunt, professione sua contempta, inter digamos, hoc est qui ad secundas nuptias transierunt habeantur. Respondeo, hanc synodum statuere hoc de Sacerdotibus, quibus non amplius licebat episcopi, presbyteri aut diaconi munere fungi, rupta coelibatus promißione, non aliter quàm digamis, vt Origenes indicat homilia decima nona in Lucam. Rationes quae me in hanc sententiam adducunt, hae sunt. Primò, quòd ijdem illi Patres synodi Ancyranae plerique omnes sequenti Concilio Nicaeno interfuerunt, & sine dubio illi ipsi fuerunt, qui coelibatum Sacerdotum in eo stabilire voluerunt, recclamante illis Paphnutio. Deinde huius synodi tempore Monachi nondum in Clericorum sed Laicorum adhuc numero habebantur, & proinde superuacaneum fuisset, eos instar digamorum, ab ecclesiasticis muneribus hoc Canone arcere. Existimarim autem ego, cum origine impij voti coelibatus circa annos Christi 350. prohiberi coepisse maximè, nullo tamen adhuc edicto publico, coniugia Monachis. Mox verò post haec tempora Ecclesiam Romanam rexit Syricius. Is, circa annos trecentos nonaginta

Coniugia in vniuersum monachis prohibita.

ab incarnatione Domini, Occidentalium Ecclesiarum ministris, primus coniugio interdixit, & monachos ad ecclesiastica munera, vsq; ad Episcopatus fastigium euexit. Balæus itaque Centuria 1. Script. Brit. cap. 41. in Appendice, putat, tum quoq; simul lege publica cum Clericis nuptijs interdictum fuisse monachis ab eodem Pontifice Romano. Hinc etiam circa hæc tempora demum monachorum nuptias Patres nonnulli in suis scriptis damnarunt. Chrysostomus enim homil. 7. in Matthæum, cum ad perfectionem vitæ adhortatus fuisset auditores, tandem inquit: Non propterea extrudo te in solitudines, in quibus monachi versantur: imò nobis & monachis omnia Dei mandata sunt communia præter connubium. Verùm ex Verbo Dei hoc non probat. Deinde in Epistola posteriori ad Theodorum lapsum idem repetit, quòd nuptiæ monachis non sint concessæ. Verba eius hæc sunt: Neq; vllus fortè tibi persuaserit dicens: Nihil de non accipienda vxore Dominus præcepit. Nec me ignorare confiteor, quòd adulterium interdixit non nuptias vetuit. Verùm in te adulterij nomen accipiet, si volueris vnquam, quod absit, nuptias cogitare. Et quid mirum, si nuptiæ tales, quibus offenditur Deus, adulterio comparantur? Et mox. Atq; vt illud repetam, quod in principio posui epistolæ, si militiæ vincula non tenerent te, quis tibi desertionis crimen obijceret? Nunc autem nihil penitus in te tui iuris est, quippe qui tanto Imperatori militare cœpisti. Nam si mulier proprij corporis non habet potestatem sed vir, multò magis hi, qui Christo potius quàm sibi viuunt, conditionem corporis sui habere non possunt. Hoc loco D. Chrysostomus ὁμωνυμίας fallacia vtitur. Nam spirituales cum Christo & carnales nuptias pro ijsdem ponit, & putat quemadmodū illa quæ viro nupserit, alteri nubere nō possit, priore marito superstite, nisi adulterij crimen incurrere velit: Sic qui spirituales cum Christo nuptias contraxerit, nō posse amplius ad carnales nuptias citra adulterij notam transire. Respondebo igitur illi Gregorij Nazianzeni verbis, qui in Oratione habita in funere Gorgoniæ sororis ait: Carni conglutinari nequaquam separat à spiritu, neque si qua caput habet virum, ideo caput primum ignorat, sed parumper mundo ministrat, & naturæ quantum lex exigit carnis seu illi potius, qui carni legem hanc tulit Deo. *Et diligenter hic Paralogismus notandus est, nam & alij Patres eo frequenter vsi sunt, sicut supra cap. 11. huius primæ Classis vidimus, & hodie Pontificij eo subinde vtuntur ad fallendum simplices.*

Sequutum est Chalcedonense M. Concilium, in cuius Cap. 16. disertè præcipitur, vt nec Deo dicata Virgo, nec monachus nubant. Et in Matisconensi 1. synodo, anno 587. celebrata, cap. 12. Coniugium monachorū pro stupro & fornicatione iudicatur. Ac in vniuersali sexta Constantinopolitano Concilio, monachus, qui vxorem duxerit, fornicatorū pœnis subijcitur, cap. 44. est tamen vnus ex supposititijs. Mitius hac de re statuit Gregorius M. qui monachum in Massa, quæ Matroclis nominatur, ex monasterio fugientem, & vxorem ducentem iubet simpliciter in monasterium retrudi, lib. 12. epistola 10. In Turonensi 2. synodo, anno 55 habita iuxta Panuinium in Chron. sancitur, Ne monachus sub excommunicationis pœna coniugio copuletur: qui secus fecerit, ab suæ vxoris consortio etiam iudicis auxilio separari iubetur. Quod si monachus talis per cuiuscunq; patrocinium se conatus fuerit defendere, & is qui in suo proposito perseuerat, & ille qui eum exceperit ad defendendum, ab Ecclesia segregari iubentur, donec reuertatur monachus ad septa monasterij & indictam ab Abbate quamdiu præceptum ei fuerit agat pœnitentiam.

Hæc si ita acciperentur, connubia monachis non licere, saluo nimirum illorum statu & conditione salua, facilè recipi ac admitti possent. Neque enim aliquis simul & maritus & monachus esse potest. Sed quia sensus est, monachis, etiamsi vrantur, & propterea matrimonio opus habuerint, tamen nullo modo licere statum suum mutare, & matrimonium contrahere, nisi velint, iuxta Chrysostomum adulterij, vel iuxta Matisconensis & Turonensis synodi decreta stupri seu fornicationis crimen incurrere, ac propterea excommunicari, imò crudeliter necari, nequaquam à nobis vel probari vel recipi potest.

Pugna

Pugnat enim hæc doctrina ex diametro cum verbo Dei, quod docet, Coniugium omnibus hominibus, cuiuscunq; ordinis aut conditionis sint, à Deo concessum esse. Pugnat etiam cum monachorum in Britannia Apostolicorum exemplo, qui vsq; ad Augustini, postea Moguntinensis Episcopi, aduentum in Angliam, ad nuptias liberi erant. Pugnat cum Pauli Thebæi, Antonij Ægyptij, Hilarionis, Macarij, Hieronymi & aliorum piorum Eremitarum exemplo, qui in Ægypto & Palæstina liberè eremos incoluerunt, liberè cœlibes vixerunt, nihilq; prorsus tentandum esse docuerunt, quod sacrarum scripturarum authoritatem non haberet. Testatur sanè Ioannes Hierosolymorum archiepiscopus 44. cui tanquam metropolitano D. Hieronymus parebat, in libro suo ad Caprasium, de Institutione primorum monachorum, nuptias monachis fuisse liberas adhuc circa annum Domini 400. quando eundē librum Græcè scripsit, vt habet Philippus Ribotus lib. 1. ca. 7. de peculiaribus Carmelitarum gestis. Et Athanasius in epistola ad Dracontium monachorum meminit, quos liberos generasse dixit. Pugnat deniq; hæc doctrina cum Eugenij Papæ & Caroli M. constitutionibus, qui voluerunt neminem inuitum retinendum in monasterio. Vnde & Caroli Magni adhuc ætate multorum Cœnobiorum consuetudo fuit, vt inde vtriusq; sexus homines exire ac nubere ipsis liberum fuerit. Confutatur hic error.

Error decimus.

SEd obijciunt nobis vota, quibus Virginitas & continentia sanctè, tanquam ex pacto, Deo promittitur: ideoq; non fas esse putant pactum illud violare, & post promissam continentiam matrimonium contrahere.

Quod ad vota autem attinet, respondeo simpliciter, ea pertinuisse in Veteri Testamento ad Ceremonialia, quæ omnia abrogata sunt: adeoq; nil nisi inuentum humanū in nouo Testamento esse, in quo nullum de ijs præceptum seu mandatū vel etiam exemplum vspiā extat, imò ne vno quidem in loco eorum fit mentio, nisi illorum tantum, quæ de more Mosaicæ legis Paulus suscepit: sed serò tandem, vt in alijs multis, sic quoq; in Virginitatis & cœlibatus instituto, contra doctrinam Christi & Apostolorum, contra etiam morem & consuetudinem eius Ecclesiæ quæ hos proximè sequuta est, introducta fuerunt. Meminit quidem Christus nonnullorum qui seipsos castrarint propter regnum cœlorum, hoc est qui volentes à coniugio abstinuerint, vt aptiores essent ad promouendum regnum Christi: hos autem vouisse continentiā non dicit, nec ex verbis eius probari potest. Imò pugnat Seruator acriter contra eiusmodi cœlibatus vota, cum dicit: Non omnes capiunt sermonem istum. Qui potest capere capiat. Fecit id quoque D. Paulus in priori ad Corinthios dicendo: Quisque suam habeat, & quæque suum propter scortationem. Melius est nubere quàm vri: qui nō continent nubant: si nupserit Virgo nō peccauit. Quin etiam reliqua monastica vota omnia damnare ac reijcere videtur idem Apostolus, quando dicit: Nolite serui hominum fieri, precio enim empti estis. Et ad Galatas capite primo monet fideles vt sibi caueant ab infirmis & egenis mundi elementis. Quæ autem illa sint, ad Colossenses indicat cum dicit: Ne tetigeris, ne attrectaueris et ne gustaueris. Quæ verba si ad Veteris Testamenti ceremonias referenda sunt, Vota prohibent, cum ad veterum ceremonias pertineant. Sin autem de varijs ἐθελοθρησκείαις, hoc est obseruationibus & institutis ab hominibus inuentis intelligenda sunt, nihil magis impugnat Vota monastica, cum ea omnia quæ sic vouentur in ingressu religionis, vt dicunt, nullum testimonium verbi Dei, sed solummodo homines authores habeant. Sed nullo loco clarius auersatur Paulus Votum cœlibatus quàm in prima ad Timotheum quinto cap. Idque propter periculum lapsus & scandali. Dicit enim se velle vt iuniores Viduæ nubant & liberos procreent, ne sub specie ac statu cœlibatus turpiter labantur, & post sathanam abeant. Vult item, vt allegatur vidua non minor sexagenaria: quoniam iuniores facilè κρίμα damnationem, hoc est, reprehensionem incurrunt, quod fidem prius datam violent lasciuiendo & scortando. Vbi per Fidem, ne quis hîc erret, non Votum cœlibatus intelligit, vt Pontificij volunt, sed vel conuentionem seu Vota inuentū humanum.

pactum, quo pollicebantur, se, in hoc munere ecclesiastico, ad quod eligebantur, sanctè castè velle viuere: vel promissionem, quæ primùm Christo à nobis in Baptismo datur, quam reijcere dicuntur à Paulo, quæ à fide Christi & professione Euangelij deficientes post Satanam abeunt, id est, ad Gentilismum, vel ad priorem idololatriam reuertuntur: sic enim Athanasius explicat libro sexto de Trinitate, Hieronymus in præfatione ad Titum, Vincentius Lyrinensis, & Pontificiorum Deus Petrus Lombardus: & est similis locus Apocalypseos secundo capite. Veritæ enim probrum inter Christianos propter eam animi sui leuitatem, maluerunt prorsus à Christo deficere, quàm huiusmodi contumelias audire & pati. Nicolao certè Diacono, de quo in Actis, id accidisse narratur: is enim, ne opinionem leuitatis & inconstantiæ inter Christianos incurreret, nouam hæresim condidit, nouum cœtum collegit, & ab ecclesia defecit.

Cùm itaque ex Euangelicis seu Apostolicis literis votum astrui nequaquam possit: sequitur ad illud nuncupandum humana ratione, aut, si mauis, instituto ceremoniarum veteris legis, posteris ætatibus, incitatos fuisse. Primus autem omnium votorum mentionem facit, quod equidem sciam, Iustinus Martyr, quæstione octuagesima nona. Sed respondeo, Quæstionum istarum librum non esse Iustini, vt capite tertio huius libri satis probauimus. Deinde loquitur ibi de votis veteris Testamenti, agit enim de filia Iephte, & verba eius hæc sunt: Permisit Deus illam immolari, non quasi humano sanguine delectaretur, sed quo documentum statueret posteris, ne vnquam imprudenter Deo vota nuncuparent. Multa enim metuenda sunt absurda in eiusmodi votis imprudentibus: quæ ne eueniant prospiciens Deus, permisit immolari filiam Iephte. Quod quidem non fuit antegressi consilij vel Dei, vel ipsius Iephte, sed accidens imprudentis voti. Clemens verò Alexandrinus disertè voti cœlibatus mentionem facit libro secundo Stromaton, dicit enim: Rursus Dominus dixit, qui matrimonium contraxit, propterea non abijciatur: (μὴ ἐκβαλλέτω:) qui verò non duxit vxorem, ne ducat. Qui professus est seu vouit (in Græco est ὁμολογήσας) se non ducturum vxorem, cœlebs maneto. Possem vnico verbo hæc reijcere: citat enim verba Christi Clemens iste, sed vbi scripta sint demonstrari non potest. Attamen dabo dixisse hæc Christum, & fuisse Clementis huius ætate, hoc est, circa annos Christi 175. Virginitatis seu continentiæ & cœlibatus professiones ac vota: iam tum enim cœperant homines deflectere à verbo Dei, & varijs ἐθελοθρησκείαις nimiùm tribuere: ac, vt Eusebius lib. 5. cap. 26. ex Irenæo refert, quidam præter accuratam diligentiam rerum habenis potiti, simplicem ac vulgarem consuetudinem post habuerunt & mutarunt. Modò illi nobis vicissim dent, primis illis Apostolicis temporibus vota castitatis nulla adhuc fuisse, sed qui donum cœlibatus haberent, vixisse quidem cœlibes, sed sine voto seu professione aliqua: Circa annos demum 170. cœpisse paucos quosdam profiteri castitatem coram Ecclesia, nondum tamen tum etiam à quoquam vota extorta fuisse. Et Clemens hanc quoque addit cautionem votis huiusmodi, vt, qui suscipiunt votum castitatis, videant, ne per impietatem suscipiant: id est, ne illicita aut impia putent esse coniugia, vel eos condemnent, qui matrimonium contrahunt, & in eo honestè ac sanctè viuunt.

Votorum quis primo mentionem faciat.

Clementem hunc post aliquot annos sequutus est Cyprianus, qui in libro De habitu virginum expressè voti mentionem facit. Et ex Hilario Pictauorum Episcopo in Psalmum 64. vbi dicit: Deo ergo vouenda sunt, contemptus corporis, castitatis custodia, ieiunij tolerantia, &c. apparet, eius tempore, hoc est, circa annos Christi 365. iam in Ecclesia vota cœlibatus, continentiæ & castitatis suscepta vulgò fuisse, quæ tamen posterioribus seculis magis magisq; in vsu esse cœperunt.

Votorum progressus.

Hæc verò consuetudo vouendi cœlibatum & continentiam, non solùm sacrarũ literarum testimonijs, sed alijs etiam rationibus reijci potest. Primo enim vouemus hoc pacto ea, quæ non sunt in nostra potestate. Nam sacræ literæ nos docent cœlibatum & virginitatẽ singularia Dei dona esse. Non omnes, inquit Seruator, capiunt sermonẽ istum: qui potest capere, capiat.

Similiter

Similiter Paulus 1. Corinth. 7. cap. dicit: Quisque proprium donum habet, alius sic, alius autem sic. Idemque nulli vult laqueum inijcere. Et si vires nostras diligenter examinauerimus, fateri nos oportebit, in nostra potestate non esse, ne vramur, ne concupiscamus, ne fœdas perturbationes, & motus animi impuros patiamur, & illis assentiamur. Paulus certè hanc corruptionem & imbecillitatem hominis in seipso agnoscens, dixit: Non quod volo, hoc ago, sed quod odi hoc facio. Noui enim non habitare in me bonum. Nam velle adest mihi, sed vt, quod bonum est, perficiam, non assequor. Non enim facio bonum quod volo: sed malum quod nolo, hoc ago. Cùm igitur singulare Dei munus sit cœlibatus, quem non omnibus, sed cui ipsi visum fuerit, dat: illum vouere, quid aliud est, quàm de alieno esse liberalem? Deinde Christus & Paulus cœlibatum ac virginitatem liberam esse voluerunt, quo remedium laborantibus perpetuò esset in promptu. Sed qui vouent, eam iure voti faciunt ita necessariam, vt nisi seruetur, is qui vouerit æternum sit periturus.

Error Vndecimus.

HVnc igitur errorem, qui in hac prima Classe de vouendo cœlibatu extra & contra verbum Dei introductus fuit, mox (vt fit) sequutus est alius. Docuerunt enim vt diximus, vota hac semel facta firma ac rata esse debere, nec vllo modo rescindenda. Hinc Epiphanius matrimonium post votum contractum peccatum esse dixit contra Apostolicos hæresi 61. lib. 2. to. 1. Augustinus quoq; vota tam firma & valida esse voluit, vt in eandem sententiam grauißimè peccare pronunciarit, qui post ea nuncupata matrimonia contraxerint. lib. 1. De adulterinis coniugijs ad Pollentiam cap. 24. dicit, eum, qui vouerit aut virginitatem, aut continentiam, non debere vxorem ducere, quamuis, cum sit infidelis, ad Christum se promittat accessuram: non enim faciendum malum, vt inde eueniat bonum. Et in Psal. 83. Virginem sacratam, si nupserit post votum editum, adulteram Christi reputari affirmat. Imò in lib. De bono Viduitatis inquit, lapsus tales grauiores esse adulterijs. Vnde etiam Armentarium Riparium adhortans vt continentiam, quam vnà cum vxore vouerat, seruet: Iam vouisti inquit, iam te obstrinxisti, aliter facere non licet, &c. Et Epist. 199. ad Ediciam scribit: Quod Deo pari consensu ambo voueratis, perseueranter vsq; in finem reddere ambo debuistis: à quo proposito si lapsus est ille, tu saltem constantißimè perseuera. Antea autem demonstraui, vota, præsertim cœlibatus, in Nouo Testamento pugnare cum verbo Dei, in quo disertè mandatur, vt qui non continent nubant: melius esse nubere quàm vri. Quod si verò ea præstare non tenemur quæ cum iuramento promisimus, si illicita, iniusta ac inhonesta fuerint: quanto minus ad ea seruanda obligamur, quæ expresso Dei verbo aduersantur? Deinde noua promißio, cuiusmodi sunt Castitatis & Continentiæ vota, non abrogant antiquiorem obligationem illius mandati, quod per Paulum est promulgatum. Si vir aliquis castitatem vouisset, & ingressus monasterium esset absq; consensu vxoris, & è contra: vel ipsorum Pontificiorum sententia vir ab vxore reuocari, & votum eius irritum reddi potest. Si vxor hoc potest, cur idem non posset verbum Dei, quod non continenti dicit vt nubat, melius esse nubere quàm vri? Vnde rectißimè Glossa dicit 27. q. 2. in Can. Sufficiat. §. Si ergo. Quantumcunque absolutum sit votum, semper tamen excipi authoritatem maioris. Maior autem est auctoritas verbi Dei quàm hominum. Adhæc, si Deus patitur de lege sua sacrosancta aliquid relaxari & condonari, non imputando nimirum fidelibus suis ea quæ contra legem subinde committunt: multò minus certè supplicium sumet de pijs, si delinquant non in Dei leges, sed quas homines sibi temerè imposuerunt? Porrò, vota facta ante annum decimum quintum vel decimum octauum, apud ipsos etiam Papistas, irrita habentur, quòd ea adhuc ætate homines rerum sint imperiti: cur igitur non illa quoq; imperitia vota irritaret, quæ apud hominès ex ruditate & ignorantia rerum diuinarum & verbi Dei exoritur? Præterea, si in humanis contractibus ea tantum promissa nos obligant, in quibus is cum quo contrahimus, vult nos habere obligatos: absurdum est ad ea præstanda voto nos adigi, quæ Deus à nobis minimè requi-

Vota irrita reddi non debere.

Impugnatur hic error.

rit: præsertim cùm non aliter recta sint opera nostra, nisi vbi Deo placent: & hoc conscientiæ testimonium habeant, quòd placeant. Manet enim illud fixum: Quiquid non est ex fide peccatum est. Quo indicare vult Paulus, si quod cum dubitatione susceptum sit opus, propterea vitiosum esse, quòd omnium bonorum operum radix est fides, qua certi sumus illa Deo accepta esse. Ergo si nihil nisi hac certitudine, aggredi licet homini Christiano, cur non, si quod temerè susceperint ignorationis vitio, ab errore postea liberati desistant. Eiusmodi verò cum sint vota cœlibatus, non modò nihil obligant, sed necessariò sunt rescindenda. Aduersatur etiam hæc sententia libertati quæ in primitiua Ecclesia fuit, qua non inuiti seu coacti præcepto vel mandato aliquo cœlibes vixerunt, sed sponte ac liberè, vt capite vndecimo pluribus indicauimus. Et qua ratione obsecro peccat ille, qui obtemperat verbo Dei & Apostolorum, & vtitur remedio sibi diuinitus oblato? Citatur denique à Gratiano 20. quæstio. 4. ex Basilio locus, vbi docet, Monacho non licere votum vouere sine consensu abbatis: si autem vouerit, frangendum esse. Cur igitur non irritum habendum esset quoque votum cœlibatus & continentiæ, quod quis fecit, non solum non assentiente, sed etiam reclamante ac probibente Deo?

Error Duodecimus.

Matrimonia post votū illicita adeoq; rescindenda. Confutatur hic error.

EX hoc verò errore alius adhuc natus est. Existimarunt enim matrimonia vel coniugia post votum contracta, esse illegitima & illicita, adeoque rescindenda. Pugnat autem hæc doctrina non solum cum ijs, quæ modo ex verbo Dei in medium attulimus, sed etiam cum canonibus qui Apostolorum nomine circumferuntur. Nam Canone 5. præcipitur, Ne quis vxorem suam abijciat religionis prætextu; sicut etiam legitur distinct. 28. Si quis docuerit. Pugnat etiam cum doctrina Patrum qui primis annis post natum Christum trecentis vixerunt. Cyprianus Virgines illas sacras, quæ sua ætate cum maribus nimiam familiaritatem habebant, grauiter admodum hortatur epistola 11. si sese ex fide Christo dicauerint, vt pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent: sin autem perseuerare nolint aut non possint, vt nubant: hoc enim melius esse quàm vt in ignem suis delitijs cadant. Quod si Pater hic coniugia post votum inita pro illegitimis habuisset, & rescindenda censuisset, non vtiq; Virgines istas monuisset vt nuberent. Neq; obstat, quòd adulteras ac incestas eas vocat: non enim id propterea fit quòd matrimonium contraxissent: ad id enim hortatur eas, sed quòd sub nomine Christi ac professione sanctæ Virginitatis scortabantur, turpibusq; istis coniunctionibus sese polluebant, quibus cum diaconis iacebant, & tamen pro Virginibus sese venditabant. Et ante Cyprianum Tertullianus etsi in eo erret, quòd putauit viduas illas, de quibus Paulus in 1. Timoth. 5. cap. vouisse, apparet tamen inde, ipsum matrimonium post votum editum verum ac legitimum duxisse, alioquin votum eis nullum tribuisset, cum Paulus iuniores illas viduas nubere velit. Primus Basilius M. nuptias post votum initas incestas ac illicitas ausus est appellare. De Virginibus enim agens dicit cum ad carnis voluptatem declinent, velle eas nubere, sed prætexere frustra nuptias, cum incestum coniugium inire amplius nequeant. Idq; duabus rationibus probare conatur. Prima est, quòd in vero legitimoq; matrimonio statuit iudicium rationis anteuertere debere cupiditatem voluptatis, quod istis non accidit, cum desiderio voluptatis victæ nubere velint. Cum itaq; vbi sic agitur, iustum ac legitimum matrimonium contrahi non possit, concludit talium nuptias non esse nuptias. Ad confirmandam autem hanc sententiam adducit locum ex 1. Corinth. 7. cap. vbi Paulus dicit de vidua, si velit nubere, vt nubat, sed tamen in Domino. Hoc Basilius interpretatur, præeunte iudicio rationis, non cupiditate voluptatis superante atque anteuertente. Vbi vult iudicium rationis hoc esse, vt quis prudenter apud se constituat expedire atque honestum esse procreare liberos, illos sanctè educare, atque piè familiam instituere. At non ita sensit Paulus cùm ait, melius esse nubere, quàm vri: qui non continet, debere nubere, vtque vnusquisque propter scortationem suam habeat, & quæque suum. Nullam enim hic facit mentionem procreandorum liberorum. Ac si hac regula vtenda esset, infinita matrimonia rescinderentur.

Nubere

Nubere adhæc in Domino non sic à Paulo, vt à Basilio, accipitur: sed vt fideli viro nubat, non tali, propter quem postea à vera fide deficiat. Altera Basilij ratio est hæc: viuente priori viro, matrimonium, quod mulier cum alio contrahit, fit irritum: mulier enim coniugij lege tenetur quandiu vir eius vixerit. Christus autem non moritur: qui ergo post votum, quo sese obstrinxit Christo, duxerit aliam, irritum erit id coniugium. Vbi manifesta ὁμωνυμίας fallacia sanctus ille vir vtitur, sicuti cap. 11. huius Classis pluribus demonstrauimus. Aliter sensit Epiphanius: is enim contra Apostolicos hæresi 61. lib. 2. tomo 1. etsi dicat, matrimonium, post votum nuncupatum, peccatum esse, tamen simul fatetur illud esse legitimum ac verum matrimonium. Imò incontinentibus, qui se obligarunt, non autem stant promisso, sed scortantur, disertè suadet nuptias: dicit enim, Melius est iudicium, quàm condemnatio. Qui enim, vt ne confundantur apud homines, occultè scortantur, & sub solitudinis aut continentiæ specie libidinem curant, non apud homines habent confusionem, sed apud Deum, qui videt occulta, & redarguet omnem carnem in suo aduentu, prout quisq; peccauit. Melius est enim vnum peccatum habere, et non plura: melius est lapsum à cursu palam sibi vxorem sumere secundum legem, & ex virginitate multo tempore pœnitentiam agere, & sic rursus ad ecclesiam induci, velut qui mala operatus est, velut lapsum & fractum, & obligatione opus habentem, et non quotidiè occultis iaculis sauciari ab improbitate, quæ ex diaboli opere infertur. Hieronymus quoq;, cuius tamē ætate vouendi consuetudo passim recepta fuit, in epistola ad Demetriadem conqueritur, cœlestem familiam, à quibusdam dehonestari: quibus præcipit, vt apertè dicatur, vt vel nubant, si non possint continere: vel si nubere nolint, contineant. Et Augustinus, tametsi omnes pios à matrimonijs, post factum votum, contractis absterreat, horteturq; omnes qui vouerunt castitatem, ne matrimonio iungantur, idq; pro peccato reputet: nihilominus coniugia, quæ votum sequuntur, legitima, firma & rata vult esse, nulloq; modò rescindenda existimat: quod etiam Polydorus Vergilius testatur lib. 8. cap. 2. de Rerum inuentorib. Qua de re scribit in libro de Bono viduitatis cap. 8. 9. 10. alios quidem sensisse suo tempore hæc non esse matrimonia, sed adulteria, propterea quòd, qui à matrimonio abhorrentes, votum castitatis fecissent, maritū Christum habeant, qui non moriatur amplius in æternum. Si igitur quis hoc marito relicto, cum alio se coniungat, adulterum esse, cùm prior maritus adhuc superstes sit. Sed hos acutè quidem, verùm non consideratè hæc dicere Augustinus affirmat. Hoc enim pacto Christus ipse adulter efficeretur. Sæpè enim fit, vt mulieres, cum assensu virorum, continentiam voueant, atq; ita Christi sponsæ efficiantur, priore marito adhuc viuo. Non intelligunt autem isti, vxores, etiamsi in matrimonio constitutæ sint, nihilominus Christum quoque maritum, non quidem carnalem, sed spiritualem habere posse. Vnde & Gregorius Nazianzenus in Oratione funebri Gorgoniæ sororis clarè docet, fieri posse, vt mulier, quæ in matrimonio viuit, duo habeat capita, sed non eiusdem ordinis, Christum spirituale, & maritum carnale. Altera ratio quam contra hanc sententiam adducit Augustinus hæc est, quòd coniunctio cum Christo redderetur indignior, quàm cum defuncto marito. Posteriores enim nuptiæ prioribus dignitate semper cedere debent. Tertia est, ne si hæc matrimonia scinderentur, alter cōiunx, qui non vouit ducat aliam, priore adhuc in viuis agente: vt est videre capite decimo eius libri. Idem pater Bonifacium quendam Comitem, vt ex eius epistola septuagesima patet, cum Alipio dehortatus fuit à Monachi proposito, ait enim ibi: Nos nouimus, nos testes sumus, quòd nobiscum apud Tubunas de animo et voluntate tua fueris collocutus. Soli tecum eramus, ego & frater Alipius. Nempe omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium sanctum conferre, atq; in ea vita viuere, in qua serui Dei Monachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit, nisi quia considerasti, ostendentibus nobis, quantum prodesset Christi ecclesijs, quod agebas, si ea sola intentione ageres, vt defensæ ab infestationibus barbarorum, quietam & tranquillam vitam agerent. Horum igitur consilio Comes ille acquiescens, cùm intelligeret militia sua plus Christi ecclesijs profuturum, quàm in monasterio, continentiæ tantum amplexus est votum, quod tamen postea, vxorem ducens, violauit. Vnde superioribus mox subiungit Augustinus: Tu autem ex hoc

mundo nihil quæreres, nisi quæ necessaria essent huic vitæ sustentandæ tuæ ac tuorum, succinctus baltheo castissimæ continentiæ, & inter arma corporalia spiritualibus armis tutius fortiusq; munitus. Cùm ergo te esse in hoc proposito gauderemus, nauigasti, vxoremque duxisti. Sed nauigasse obedientia fuit, quam secundum Apostolum debebas sublimioribus potestatibus. Vxorem autem non duxisses, nisi susceptam deserens continentiam concupiscentia victus esses. Quod cùm ego comperissem fateor, obstupui: dolorem autem meum ex aliqua parte consolabatur, quòd audiui te illam ducere noluisse, nisi prius catholica fuisset facta, &c. Nihilominus tamen sanctus hic Pater matrimonium hoc post votum contractum non rescindi, aut irritum esse, sed firmum ratumq; haberi voluit, inquit enim eodem loco: Si coniugem non haberes, dicerem tibi, quod & tribuno diximus, vt in sanctitate continentiæ viueres: adderem, quod tunc fieri prohibuimus, vt iam te, quantum rerum humanarum salua pace potuisses, à rebus bellicis abstraheres, & ei vitæ vacares in societate sanctorum, cui tunc vacare cupiebas. Sed vt te ad istam vitam non exhorter, coniunx impedimento est, sine cuius consensione continenter tibi non licet viuere. Quia etsi tu eam post illa tua verba Tubunensia ducere non debebas, illa tibi tamen nihil eorum sciens innocenter & simpliciter nupsit. Atque vtinam posses persuadere ei continentiam, vt sine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoscis. Sed cum illa agere non potes, serua saltem pudicitiam coniugalem. Hæc vtique manifestè indicant Augustinum voluisse, vt matrimonium, quod secutum fuit votum, legitimum, firmum ac ratum maneat: alioquin hortatus esset eum, vt relicta vxore, ac rescisso coniugio, voto satisfaceret, & continentiam seruaret. Si quis verò dubitet, an votum nuptias has antecesserit, is diligenter perpendat verba Augustini. Dicit, se obstupuisse, quùm comperisset eum vxorem post susceptam continentiam duxisse. At quæ causa huius stuporis fuisset, nisi vouisset continentiam? Addit, Etsi tu post tua illa Tubunensia verba ducere non debebas. Quid hic per verba ista, ob quæ ducere vxorem non debuit, aliud quam votum, quo hoc promisit, intelligit? vnde mox subijcit: vt sine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoscis. Quæ omnia tam manifestè votum intercessisse arguunt, vt etiam Glossa ad Canonem, Nos nouimus, 17. q. 2. id disertis verbis affirmet: licet votum simplex fuisse velit. Testatur hoc quoque Erasmus in argumento, quod præfixit huic epistolæ Augustini. Sed quid multis? Manifestissimè enim Augustinus, in hac re quid senserit exprimit in libro de Bono coniugali ad Iulianum, vbi dicit: Quidam nubentes post votum asserunt adulteros esse: ego autem dico vobis quòd grauiter peccant, qui tales diuidunt. Consentit cum his etiam Ancyrana synodus anno 308. celebrata, in qua Patres ca. 19. ita sanciuerunt: Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati sunt, professione contempta, inter digamos haberi debebunt. Vbi alia pœna, qui votum castitatis violarunt, non afficiuntur, nisi quòd loco eorum qui ad secundas nuptias transierunt, ad ecclesiasticas functiones non admittebantur: matrimonia verò illorum non irrita habebantur. Consilium Chalcedonense can. 16. probibet quidem monachos, vt & virgines sacratas, matrimonium contrahere, si minus, excommunicationi subijciuntur: hanc tamen seueritatem concedit Episcopum mitigare posse, misericordiam & humanitatem confitentibus largiendo. Et in Concilio Aurelianensi 1. ca. 23. pœna alia non decernitur monacho, si vxorem duxerit, quàm vt ecclesiastici gradus officium nunquam sortiatur.

Error decimustertius.

Cœlibatus voto extortus.

CVm etiam ab initio sine omni prorsus voto continentiam præstarent: deinde verò tamen quidem vouerent, hoc est, voto publicè promitterent, sed sponte, liberè ac voluntate propria: tandem eam voto extorquere, & homines ad votum cœlibatus seu castitatis edendum cogere cœperunt. Fecit hoc primò, quod ego quidem sciam, Carthaginensis synodus tertia, celebrata, vt synodi inscriptio habet, Cæsario & Attico consulibus, quorum consulatui Prosper annum 399. nuncupauit. Ea etenim can. 19. ita sanciuit, Placuit, vt Lectores, quum ad annos

pubertatis

pubertatis venerint, cogantur aut vxores ducere, aut continentiã profiteri. *Habetur etiam distinct.23. Paulus autem à nemine cœlibatum, nedum votum eius, extorsit, licet eum vehementer commendarit, ne cui laqueum inijceret. Tantumq; absfuit, vt ad Continentiam coëgerit quenquam, vt expressè dixerit: Bonum esset vt manerent sicut ego: sed qui se non continent matrimonium contrahant: nam melius est matrimonium contrahere quàm vri. Item, De Virginibus præceptum Domini non habeo. Quod igitur Carthaginensis Synodus præcipit, cogendos Continentiam profiteri aliquos, in eo non solum discedit ab hac doctrina Pauli, sed etiam in hoc, quòd iuniores, seu, vt Synodus loquitur, qui ad pubertatis annos venerunt, ad cœlibatus professionem seu Votum cogendos arbitratur. Paulus autem viduas non minoris natu, quàm sexagenarias ordinari voluit: iuuenes verò ob ætatem lubricam ad matrimonium ablegauit, cum ait: Iuniores Viduas volo nubere: Synodo è contra placuit, vt Lectores, cum ad pubertatis annos venerunt, cogantur Continentiam vouere. Nullus autem in ea ætate constitutus scire adhuc potest, quas habeat vires, aut quàm efficax Dei donum in ipso futurum sit. Deinde Verbum Dei cœlibatum & matrimonium cuiq; liberum relinquit: Qui potest capere capiat ait Seruator. Et Paulus inquit, qui se non continent, matrimonium contrahant, &c. Patres vero huius Synodi sub necessitate collocant.*

Confutatur hic error.

Quæ mala autem, quot infanticidia, illiciti concubitus, stupra & his atrociora obseruationem votorum monasticorum, et coactum hunc cœlibatum sint consequuta res ipsa indicat. Bonifacius Apostolus German. refert in Epist. ad Ethilbaldum, Nonnas Anglicanas cum regibus & alijs nimiam familiaritatem habuisse, liberos peperisse, eosq; enecasse. S. Huldrychus Augustanus Episcopus ad Nicolaum I. Papam scribens, testatur, quòd in Viuario propè monasterium plus quàm sexies mille infantum capita inuenta, & ad Gregorium I. allata sint: cuius infanticidij se Papa reum esse confessus sit. Ideoq; decreto suo de impuro & coacto isto cœlibatu abrogato & penitus damnato, Apostolicum illud laudasse consilium: Melius est nubere, quàm vri, & mortis causam præbere. Quæritur quoque Humbertus Episcopus in epistola ad Rabanum, fornicationis ludibrio non solum laicas, sed etiam Ecclesiasticas diffamari personas: & maximè in illis locis, vbi Sanctimonialium fœminarum casta debuit esse conuersatio. Tam spurca enim ibidem (ait) fieri narrantur libidinis inquinamenta, vt incæsti crimen pro nihilo ducatur. Et cum tanta infamia in ore vulgi inde circumquaque dissemінetur, nulla pro hoc talibus personis nascitur erubescentia, ac ordinis reuerentia: sed sub prætextu & velamine consanguinitatis, quasi sub specie pietatis, celant sordes impietatis. Hos puniri vult quidem Rabanus, si scilicet tam nefandæ rei veritas cognoscatur. Vbi verò scelus latet, propter suspicionem nullam vult fieri vindictam. Probat id Scripturæ testimonijs de non vindicando: item exemplo Dei, qui non statim post clamorem puniuit Sodomitas. O nequitiæ patronos. Iuo etiam in epistola ad Gualtherum Meldensium Episcopum: Tam, inquit, ex verbis Turonensium Monachorum, quàm ex literis dominæ Adelheidis venerabilis comitissæ audiui turpissimam famam de Monasterio S. Faræ: quod iam non locus monialium, sed prostibulum dicendum est mulierum dæmonialium, corpora sua ad turpes vsus omni generi hominum prostituentium. Vincentius lib. 25. cap. 53. scribit Monachum quendam post frixuras furtim comestas, tantum libidinum furorem inuasisse, vt nulla ratione se amplius continere potuerit, sed proprijs manibus semen prouocauisse. De Imperatoris Henrici 3. sorore moniali referunt, quod nocte quadam clericum amatorem per niuem dorso portarit extra curiam Imperialem: hoc cum vidisset Imperator, mortuo quodam Episcopo, Clerico dixit: Accipe Episcopatum, & vide ne vltra equites in dorso mulieris: & vacante monasterio sorori dixit: Accipe Abbatiam, & vide ne vnquam portes Clericum equitantem. Ranulphus li. 2. ca. 21. Malmesburien. lib. 2. ca. 18. Satius profectò fuisset sequi consilium Apostoli, dicentis: Melius est nubere quàm vri. Item, Si se non continent, nubant. Hoc perpendentes igitur plerią; Fuldensiũ monachi sub abbate Hadamario circa annos Christi 950. matrimonia contraxerunt: cuius rei tamen exitus nusquã inuenitur. Bruschius de Monast. fol. 58. Hoc etiam alijs in monasterijs factum est: & propterea in monachos Gregorius 7. excommunicationis fulmine grauiter animaduertit. Bruschius fol. 137.

Ex coacto cœlibatu quid consecutum.

S. Huldrychus

Defensio Monachorum matrimonia contrahentium.

Ex his omnibus quæ hucusque per aliquot folia diximus, iam petenda est eorum defensio, qui ex Monachismo ad honestum aliquod viuendi genus concedunt: & è contra impugnatio eorum qui tales anathemate ferire, & Ecclesiæ communione priuare non erubescunt. Ab his fractæ fidei & periurij grauiter illi accusantur, quòd vinculum, vt vulgò creditur, insolubile, quo erant Deo & Ecclesiæ obligati, abruperint. At ego nullum fuisse vinculum dico, vbi quod homo confirmat, Deus abrogat. Deinde vt demus fuisse obligatos, cum ignoratione Dei & errore multiplici tenerentur: nunc postquam veritatis notitia sunt illuminati, simul Christi gratia liberatos esse dico. Nam si tantam efficaciam habet crux Christi, vt à legis diuinæ maledictione, qua vincti detinebamur, nos absoluat: quanto magis ab extraneis vinculis, quæ nihil sunt quèm captiosa Satanæ retia, nos eruet? Quibuscunque ergo Christus Euangelij sui luce affulget, non dubium est quin ab omnibus eos laqueis expediat, quibus se per superstitionem induerant. Verùm illis non deest adhuc alia defensio, Si videlicet ad cœlibatum non fuerint idonei. Nam si votum impoßibile certum est animæ exitium, quam seruatam vult Deus, non perditam: sequitur in eo minimè esse permanendum. Atqui impoßibile est votum continentiæ ijs qui singulari dono præditi non sunt, sicut Christus ipse in Euangelio docet, & experientia ipsa, me tacente, loquitur. Vnde patres quoque Cyprianus, Hieronymus, Augustinus & alij, vt cap. 11. huius primæ Claßis indicauimus, votum hoc virginitatis & cœlibatus tali æquitate temperarunt, vt decreuerint, melius esse nubere, quàm in ignem delitijs suis cadere, si quæ perseuerare aut nolint, aut non poßint. Longè ergo ab illo vetusto more recesserunt, qui non modo nullam admittunt moderationem, aut veniam, si quis præstando voto impar deprehendatur, sed etiam grauius peccare omni deposito pudore pronunciant, si accepta vxore, carnis intemperantiæ medetur, quàm si scortando corpus & animam contaminet. Vah quibus non probris lacerassent sanctißimos hos patres, si posterioribus aliquot seculis vixissent? imò quid hodiè obsecro cum ijs ageretur? Absque dubio pro sceleratißimis hæreticis damnarentur.

Error decimus quartus.

Monachis scortatoribus recō ciliatio danda, matrimonium contrahentibus non item.

Est & hic non dißimulandus error in prima hac Classe, quòd Syricius Papa conceßit, vt monachis & monachabus, si ex illicitis complexibus liberos susceperint, pœnitentia & reconciliatio detur: quam & sacerdotibus similiter lapsis, non negandam censuit, dist. 82. ca. Quia aliquanti. Innocentius I. *Papa verò canone* 12. *decretalis* 2. *ijsdem pœnitentiam negauit & reconciliationem, si matrimonium contraxerint. Et Basilius vult, ne fores fratrum talibus aperiantur amplius, neque si accesserint gratia tecti ob frigus grauiter vrgens. Et nostris temporibus tales, omni prius tormentorum genere excruciatos, igne & ferro perdunt, quum è contra liberum illis sit in omni genere libidinum sese volutare. Venia ergo dignos iudicant qui scortantur Monachos, qui verò legitimè matrimonium contrahunt, & in eo sanctè casteq; viuunt, non item. Vnde & Coloniensis quidam scriptor in libro quodam, quem in lucem edidit, scribere non erubuit, melius esse, si votarius continere non valens, centum habeat concubinas, succeßiuè tamen, quàm si vnam legitimam vxorem ducat. Est hoc ab omni pietate alienum, vitia, imò scelera & flagitia præferre mandatis Dei. Longè aliter sensit Paulus, qui iußit, vt propter scortationem quisque suam habeat, & quæq; suum. Longè etiam alia mens fuit Origeni, qui in hæc verba ad Roman. Ne quis plus sapiat quàm oporteat sapere: Quidam, inquit, plus sapiunt, quàm oportet, de quibus Paulus loquitur ad Timotheum: qui discedent à fide, attendentes spiritibus erroris, habentes cauteriatam conscientiam, prohibentes nubere, &c. minus autem sapiunt, quàm oportet, qui scortantur, & viuunt in adulterio. Idem in Matthæum homil.* 24. *exponens verba Christi de Pharisæis, qui sedebant in cathedra Mosis, de quibus ait, eos colligare onera importabilia, & ea imponere humeris aliorum, ipsos autem nolle ea ne digito quidem attingere, sic inquit: Hodie qui non habent rationem humanarum virium, imponunt hominibus onera grauia & intolerabilia: sunt autem illi, qui cauterio inustam habent conscientiam, prohibentes nubere, & comedere cibos quos*

Deus

Deus creauit: & aggrauant iugum Domini, quod ille leue & commodum esse dixit. Ipsi vero interim inquit, ingurgitant se voluptatibus, & nec castè agunt, nec sobriè viuunt. Ex quibus intelligitur, Origenem pluris fecisse matrimonium, quàm impuram castitatem. Aliter etiam statuit Neocæsariense Concilium, nam cap. 1. presbyterum, si vxorem duxerit, ab ordine suo deponit tantum: si verò fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, extra ecclesiam abijci iubet, & ad pœnitentiam adigi.

Error decimus quintus.

Siricius adhæc constituit in epistola decretali 1. vt Monachi & virgines propositum non seruantes, ab Ecclesiarum conuentibus eliminentur. Et in Chalcedonensi synodo Magna ca. 7. etiam sancitum, Monachis non licere ad seculum redire. Atqui supra ex Erasmo indicauimus, à primordio Monachatus, mansisse cuiq; commigrandi remigrandiq; potestatem quo vellet: & si quem fortè sui instituti pœnitentia cœpisset, totam demum pœnam fuisse, inconstantiæ notam. Refert eadem Polydorus libro 7. cap. 1. Cuius rei si quis fidem requirat, legat Hilarionis vitam: legat institutionem Monachi ad Rusticum, & item ad Paulinum Hieronymi. Heliodorũ certè, qui aliquandiu cum Hieronymo in desertis Syriæ commoratus fuit, eius vita pœnitere cœpit, reuersusq; est ad suos: quem tamen, tam abest, vt durius increparit Hieronymus, & ab Ecclesiæ fideliumq; consortio eliminarit, vt etiam suspicionem inconstantiæ depulerit ab amico, & suis imputarit commissis, quòd ille discessisset. Et Marcellus Papa diu ante Siricium constituit, Traditos Monasterijs non esse retinendos inuitos, sed vt liceat eis egredi ad suos: ita tamen, ne, si postea ad monasterium redire voluerint, recipiantur. 20. q. 1. illud autem statuendum. Hæc libertas si deinceps per nouas hominum leges inuiolata permansisset, longè alios omni tempore monachos habuissemus, quando improbi haud diu monachi fuissent. Polydorus lib 7. cap. 1. Societates certè & collegia piorum hominum hoc pacto institui & retineri potuissent, in quibus homines, quamdiu voluissent probè & sanctè erudiri licuisset, & quoad sacras literas, & quoad mores. Deinde si opus fuisset, absque vlla nota leuitatis, inconstantiæ aut peccati ad matrimonium transijssent. Felix profectò fuit ecclesia, quandiu in hoc instituto permansit: felices fuerunt & ciuitates ac regna, quæ talia contubernia & sodalitates olim habuerunt: vnde perpetuò valebant benè sanctéq; eruditis ciuibus abundare, illisq;, prout necessitas postulabat, vel ad ecclesiæ administrationem, vel ad reipublicæ gubernationem euocare.

Monachi ad seculum redeuntis pœna.

Error decimus sextus.

Siricius quoque primus decreuit, Manichæos pœnitentes Monasteria ingredi debere. Platina. Et D. Hieronymus Sabinianum Diaconum, qui vitiauerat cuiusdam vxorem, & virginem ad stuprum sollicitauerat, passim quoque cœperat obtrectare famæ Hieronymi, admonet, vt ingressus monasterium aliquod, pœnitentiæ laboribus expiet sua commissa. Vnde apparet, iam tum opinionem impiam cultus diuini, & meriti accessisse voto monasticæ vitæ, & virginitatis.

Ob pœnitentiam agendam homines in monasteria detrusi.

Error decimus septimus.

EX Cassiano apparet etiam, iam tum ipsius ætate monachos habuisse annulos, quos in digitis gestarint: armaria item & cistas habuisse, in quibus peculiaria recondiderint. Sed hæc Cassianus, vt sua professione indignissima, grauiter repræhendit.

Monachi annulos gestarunt.

Error decimus octauus.

MOnachos quoque huius primæ Classis secularia negotia tractare cœpisse, ex Chalcedonensi Concilio colligitur, in quo hoc eis interdicitur. Sed hoc tunc lusum iocumq; dixeris, præ eo quod sequentibus seculis ab ipsis factum est, quando forensia quoque subsellia occuparunt, & in ipsa penetralia aularum Imperatorum, Regum ac principum irruperunt. In Terraconensi etiam Synodo sancitum fuit ca. 11. Ne monachus negotiatorem agat. 15. q. 2. c. obseruandum. Quæ lex prodigiosè violata est hodiè. Nam Monachis

Monachi secularia negotia tractare incipiunt.

Templa, Sacerdotes, altaria, sacra, coronæ,
Ignes, thura, preces, cœlum est venale Deusq́.

D. Hieronymus suum Paulinum monet, vt sibi ab his & similibus monachis diligenter caueat, cùm inquit: Quem senseris tibi aut semper, aut crebrò de nummis loquentem (excepta eleemosyna quæ indifferenter omnibus patet) institorem (id est, negotiatorem) potius habeto, quàm monachum: præter victum, & vestimentum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant.

Error decimusnonus.

Monachi ambitionis impulsu cellulas in eremis sibi ædificant.

Nonnulli etiam congregationibus Monasteriorum relictis, ambitionis & vanitatis impulsu, cellulas sibi in abditis locis construxerunt: id verò ne fiat sine Episcopi permissione, vel abbatis sui voluntate in Aurelianensi 1. Synodo ca. 24. prohibetur. 18. quæstio. 2. Nullus monachus.

Error vigesimus.

Monachi plura monasteria regere incipiunt.

Conati sunt quoque Abbates sæpe duo aut plura monasteria, ambitione & dominandi libidine, regere. Sed vetitum hoc fuit in Agathensi Synodo. 21. q. 1. vnum.

Error vigesimus primus.

Monachi ecclesias & cœnobia simul regunt.

Coeperunt insuper nonnulli Ecclesias & monachorum instituta simul regere. Fecit hoc primus Eusebius Vercellensis, circa Constantini, Constantini M. filij, tempora, sicut Ambrosius lib. 10. epist. 82. de eo refert, & probat, cùm ait: In Vercellensi ecclesia duo pariter ab episcopo exigi videntur, monasterij continentia, & disciplina ecclesiæ. Hæc enim primus in Occidentis partibus diuersa inter se, Eusebius sanctæ memoriæ coniunxit, vt et in ciuitate positus instituta monachorum teneret, et Ecclesiam regeret ieiunij sobrietate. Multum enim adiumenti accedit ad sacerdotis gratiam, si ad studium abstinentiæ, & normam integritatis, iuuentutem adstringat: & versantes intra vrbem, abdicet vsu vrbis & conuersatione. Gregorius Magnus autem in epistola ad Maximianum Syracusanum Episcopum hoc nullo modo fieri voluit.

Error vigesimus secundus. Monachi plærique primæ huius Classis Hæretici.

Monachi Anthropomorphitæ.

Monachi denique in Scheti & tota Ægypto plærique omnes Anthropomorphitæ *fuerunt, qui docuerunt, Deum habere humanam formam, & membris humanis inclusum esse. Orta est hæc hæresis ex Monachorum ignorantia, qui sacras scripturas præ simplicitate, non rectè intellexerunt, in qua de oculis, facie, & manibus Dei audire solebant. Sozomenus libro 8. cap. 11. Theodoretus de hæresibus. Nicephorus lib. 13. cap. 10. Epiphanius in Anacephalæosi. Hocq́ errore ita fascinati fuerunt Monachi isti, vt cùm à Theophilo Alexandrino Episcopo acerrimè impugnatus is esset, illi, hoc non ferentes, Alexandriam, monasterijs suis desertis, turmatim conuolarint, Theophilum occisuri: Nicephorus lib. 13. cap. 10. Postea quoque inter eosdem monachos, & Dioscorum eiusq́ fratres, Longos vulgo, ob proceritatem corporis, appellatos, sed de Deo rectè sentientes, non esse scilicet eum anthropomorphon, eadem de causa natæ grauissimæ contentiones, et ex contentionibus pugnæ & conflictus orti sunt: ibidem. Serapion, vnus ex antiquissimis Scythiæ deserti eremitis, quiq́ apud Cassianum collat. 5. de origine & causis vitiorum disputat, errore Anthropomorphitarum ita desipuit, vt ne queâ Paphnutio suo illo pastore in rectam viam reduci posset: & quia antiquitate professionis istius solitariæ cæteros anteibat, et præterea etiam pietate præstabat, multis eius obfuit authoritas, vt eundem errorem etiam ipsi pertinacius retinerent ac defenderent.*

Monachi Audæani.

Latissimè errorem hunc disseminauit Audæus, quem alij Audium vocant, Audæanorum hæreticorum author; *nam, vt Epiphanius indicat lib. 3. tom. 1. hæresi 70. relegatus ad Scythiam,*

ad Scythiam, propterea quod rebelles populos faceret, vlterius progressus ad intima Gothiæ, monasteria ibi multa suæ sectæ instituit. Vnde idem auctor de eius discipulis ait: In monasterijs habitant, & secedentes contubernium faciunt, tùm in solitudinibus, tum propè vrbes & in suburbijs: in Anacephalæosi. Præter quòd autem cum istis Deum anthropomorphon fecerunt, habuerunt hoc peculiare, quòd noluerunt cum alijs orare, vituperantes eorum Episcopos ac diuites eos appellantes. Cum Iudæis Pascha celebrarunt. Recesserunt omnino à communione ecclesiastica, quòd in illa fœneratores & impuri ferrentur. Refert Epiphanius in Anacephalæosi, & Theodoretus lib.4.cap.10.

Eutychianus eremita circa Olympum clarus miraculis, religione fuit cum suis socijs, Sozomeno auctore lib.1.cap.14. Nouatianus, *qui meritis operum suorum vitam æternam adscripserunt, Isidoro teste. Deinde fidelibus post baptismum nullum docuerunt esse locum pœnitentiæ, etiamsi ea quæ ad pœnitentiam requirantur, omnia fecissent: referentibus Dionysio Alexandrino apud Eusebium lib.6.cap.43. Epiphanio, Philastrio, Augustino & Theodoreto. Nec abnegatores Christi, aut lapsos, posse salutem consequi, dixerunt, etiamsi pœnitentiam agant: Theodoretus. Rebaptizabant etiam ab orthodoxis baptizatos, vt Cyprianus ad Iubaianum testatur. Secundas deniq; nuptias ab ijs damnatas Augustinus indicat in libro de Hæresibus.* **Eutychianus eremita Nouatianus.**

Eustathius primus author & plantator monasticæ vitæ in Armenia, Paphlagonia et circa pontum Macedonianus *fuit, spiritum sanctum in diuinitate Triadis comprahendere detrectans, vt Socrates refert lib.2.cap.45. Deinde ipse cum suis asseclis nuptias damnarunt, et in ædibus coniugatorum orare noluerunt. Presbyteros coniuges tanquam pollutos præ se contempserunt. Dominicis diebus ieiunarunt; & ecclesiasticos cœtus in ædibus priuatis coegerunt, ibiq; etiam communicarunt. Diuites omnino è regno Dei excluserunt. Carnibus vescentes damnarunt: & peculiarem vestitum assumpserunt, &c. vt narrat epistola Grangrensis synodi, à qua etiam, vt hæretici, damnati sunt. Ruffinus lib.1.cap.25. indicat non solum Eustathium hunc, sed plurima etiam Monasteria circa Constantinopolim & vicinas prouincias, insaniam Macedonij promouisse: nam Marathonius persuasione Eustathij religiosam vitam illustrans, & Monasteria Constantinopoli instituens, tanto studio Macedonianam hæresim per suos Monachos in ea vrbe & circa promouit, pecunijsq; adiuuit, vt Macedoniani eo tempore Marathoniani à plærisq; vocati sint, sicut lib.4.cap.27. Sozomenus indicat. Et Sozomenus refert Monachos quosdam, Macedoniana hæresi infectos, fuisse Hierosolymis, inde autem in Ciliciam migrauisse.* **Eustathius monachismi author in Armenia Macedonianus.**

Magna quoq; pars Monachorum, per Ægyptum & Syriam, Meletianorum hæresi fuit irretita, vt Epiphanius testatur: qui ab initio noluerunt tantum orare cum conuersis, id est, eis, qui in persecutione lapsi fuissent, vel schisma fecissent: postea vero Arrianis sese totos addixerunt, Augustino teste de Hæresibus. Approbatum & latissimè sparsum fuisse hoc venenum à Monachis, prætextu seuerioris cuiusdam in ἀρνησιθέοις *disciplinæ & zeli in Deum maioris, Epiphanius scribit, adeò vt omnes penè nominis Christiani regiones labefecerit, & Constantinopolim etiam ipsam plurimùm, vt tradit Socrates libro quarto, capite vigesimo octauo. Diutissimè etiam durauit: Theodoretus enim scribit lib.4. de hæretic. fab. suo adhuc seculo virus hoc in Ægypto, vbi Monachatus in primis viguit, præsertim grassatum fuisse, multosq; corrupisse. Athanasius nihil aliud ferè de Meletianis his Monachis, quàm turbas, insidias & persecutiones coniunctas cum Arrianis, recitat: inter quos non postremus fuit Ioannes quidam, de quo Sozomenus refert lib.2.cap.23. quòd eius opera Meletiani & Arriani in accusando Athanasio vsi sint. Subornatus enim ab illis fuerat, vt Athanasium homicidij, quasi Arsenium occidisset, apud Iudices accusaret. Sozomenus lib.2 cap.23. Inuentum autem Arsenium, apud Patrinum monachum Meletianum abdunt: ibidem.* **Monachi Meletiani.**

Theodoretus libro 4. ca. refert, trans lacum Mariæ, circa Alexandriam, monachos fuisse de secta Gnosticorum. **Monachi Gnostici.**

Euagrium, qui relicta Constantinopoli cum Nazianzeno Hierosolymam abijt, indeq;

Euagrius monachus, Pelagianus, &c.

ad monachos Ægyptios in Scethim transijt, quorũ contubernio se cupidißimè adiunxit, Hieronymus in Proœmio aduersus Pelagianos Manichæo, Priscilliano, Iouiniano & similibus hæreticis annumerat: cumq́ ijs sensisse dicit, posse ad perfectionem, similitudinem & æqualitatem Dei humanam virtutem & scientiam peruenire: & ne cogitatione quidem & ignorantia, cùm ad consummationis culmen ascenderit posse peccare.

Theodorus abbas cum suis monachis Enthusiasta.

Theodorus, quem Caßianus capite 1. collationis 6. Monachum fuisse dicit Palæstinæ, in loco quem Cellas vocant inter Nitriam & Scythiam, quemq́ ibidem miris laudibus, ab actuali vita & conuersatione, effert, Enthusiastarum errore imbutus fuit. Docuit enim: Monachum in scripturarum cognitionem peruenire anhelantem, non opus habere vt multum laboris impendat legendis Commentariorum libris: sed hoc potißimum ipsum omni industria conari oportere, vt animum à vitijs habeat quàm purgatißimum. Hinc mox futurũ, vt mentis oculi iam per sese ceu naturaliter scripturarum sacramenta percipiant, sublato affectuum velamento. Et quùm abbas monasterij fuerit, vt ex Caßiano patet, nemini dubium esse debet, quin monachi sub eo militantes, eodem errore impliciti fuerint.

Monachi Samaritani & Iudæi.

Theodoretus lib. 1. cap. 9. testatur, fuisse in Ægypto monachorum agmina quædam, qui neq́ sani dogmatis fidem habuerint, & nouos in re Ecclesiastica ritus vsurparint, non abhorrentes à dementia Samaritarum et Iudæorum. Samaritæ autem tantum Deuteronomiũ Mosis receperunt. In cæteris fuerunt Iudæis similes: præterquam, quòd non abominati fuerunt Gentes, sicut Iudæi: Prophetas etiam, qui post Mosem fuerunt, reiecerunt: Carnis resurrectionem negarunt, & à quibusdam abstinuerunt, à quibus non soliti sunt abstinere Iudæi.

Timotheanorũ hæresis à Monachis exorta & plantata.

Timotheanorum error à Monachis etiam suam originem habet. Docuerunt illi Christi naturas in Mariæ vtero conflatas in vnam quandam tertiam naturam veluti massam, quæ iam nec diuina sit nec humana propriè, quia istiusmodi vnione & conflatura proprietates vtriusque naturæ coierint simul & perierint: ac inde tertium quiddam voluerunt productum, quod vocetur Christus. Nimirum quemadmodum ex aqua & melle commixtis fit hydromeli: item ex melle & aceto fit oxymel, quod iam neq́ acetum est neq́ mel, & tamen quiddam tertium ex vtroque compositum, quod vtriusq́ proprietates confusas habeat, non autem in ipso malagmate distinctas: vt Boethius indicat in lib. De duabus naturis, & vna persona Christi. Ipsis igitur Christus post assumptum hominem, neque verus Deus, neque verus homo amplius fuit, sed chimæra quædam & monstrum ex Deo & homine confusis inter se & tribulatis compactum & conflatum. Author Appendicis Augustini libri De Hæresibus, Timotheum huius hæreseos parentem facit, quem & monachicam vitam professum fuisse dicit, cuius fuco & prætextu multos deceperit. Fuit ille ipse qui à Græcis historiæ ecclesiasticæ scriptoribus Αἴλουρος, id est, Felis, vel à cæsijs oculis, vel à malignitate & astutia nominatur, ex monacho primùm presbyter: post autem Alexandriæ factus fuit Episcopus seditione populari, in qua Proterium Alexandriæ Episcopum crudelißimè etiam in medio Baptisterio & ipso die Paschæ trucidauit, vt eius sede potiretur, sicut Euagrius lib. 2. cap. 8. & Nicephorus lib. 15. cap. 17. tradunt. Propter hoc autem facinus horrendum & excommunicatus et de throno deiectus, tandem à Basilisco Imperatore reuocatus fuit, & Alexandrinis restitutus, quo maximè tempore videtur hæresis hæc cœpisse, & tum ab eo ipso confidenter introducta, tum etiam ab alijs Episcopis & Monachis ipsius fautoribus fortius tutiusq́ defensa fuisse, authore ipso triumphante, & præclarißimam Episcopatus sedem obtinente. In Ægypto, Monachatus altrice, maximè viguit, vbi tanquam in suo regno furiosè in Monachorum lustris in Chalcedonensem Synodum debachatus est Timotheus.

Pelagianorum hæresis à Monachis profecta.

Pelagianorum quoque hæresis è Monachorum lustris profecta est, quorum hæc doctrina fuit, Hominem sine peccato nasci, ac solo voluntatis imperio, sine gratia Dei, saluari posse. Huius tam impiæ blasphemiæ author fuit Pelagius Monachus, vt Augustinus disertis verbis in libro de Hæresibus indicat cap. 88. Ac breui temporis spatio omnes per Orientem, denique etiam per Angliam, quo profectus fuerat, non solùm ecclesias, sed monasteria maximè hoc suo nocentißimo veneno infecit. Leporium quoque monasticæ professionis

Apostolic

Apostolici Ordinis in magno illo Bannochorensi Cœnobio infectū Pelagiani dogmatis errore, tanquam vnum ex primarijs Pelagij discipulis, illud ipsum dogma in Gallijs adseruisse & Britannia, & docendo propagasse, ex Cassiani libro primo de Incarnatione Domini certissimum est.

Eutyches præterea monachus & Constantinopolitanus Archimandrita, quem Abbatem postea vocarunt, superbiæ superstitionisq; monachicæ plenus, homo arrogans, totam hæretici cœni fæcem & excrementa impurissima colligens, tandem hæresim sui nominis condidit, quæ instar immanis hydræ, innumeras postea alias peperit, et Ecclesiæ pestem fideiq; Christianæ internecionem in Oriente tandem prorsus attulit. Hic igitur Satanæ mastigia & monachus, sub Theodosio iuniore iam sene, quum Nestorium refutare vellet, & dogma, de duabus in Christo personis, tollere, dixit, post vnionem naturarū in Christo, non iam duas, sed vnam tantum, nempe diuinam naturam mansisse: hancque impiam doctrinam inter suos monachos effutiuit. Ex eorum monachorum numero facilè fuit princeps Brasumas, monasterij cuiusdam in Syria Abbas: quem fuisse inter omnes totius Orientis monachorum præsides commendatissimum, Theodosius in literis ad Dioscorum, & Iuuenalis Hierosolymorum Episcopus in Ephesina Synodo testantur: & à Theodosio hoc nomine ad Ephesinam Synodum vocatur, vt locum teneat omnium totius Orientis archimandritarum, & cum cæteris sanctis patribus statuat quæ Domino sint placitura. Vbi verò ad Synodum venit, in ea Eutychis causam strenuè & fortiter defendit, & expressè dixit: Eum qui dicit duas naturas, in duo incidit, vt Basilius Seleuciæ Isauriæ Episcopus in Act. 1. Chalced. synodi testatur. Ac author fuit, vt Flauianus, duarum naturarum in Christo assertor, malè tractatus interficeretur tandem, vt Diogenes Cyzicenus in 4. act. Concilij Chalcedonen. refert. Inde verò domum reuersus, in Syria stipatus monachorū caterua, Episcopos rectè sentientes passim afflixit: ita vt postea in Chalced. synodo querantur, eum totam Syriam penè euertisse. In Chalcedonensi Synodo præsto fuit etiam, & Dioscori Alexandrini partes adhuc constanter fouit: vt 4. actio eius Synodi argumento esse potest. Cumq; reliquis monachis Eutychianis se coniunxisset, qui itidem à parte Dioscori stabant, & Concilij acta impugnabant oblato libello, & in consessum Patrum ingressus fuisset, statim ab omnibus exibilabatur.

Eutyches monachus hæresim sui nominis condidit.

Apparet quoque ex Leonis I. Papæ epistola 81. quam ad Palæstinæ monachos scripsit, plærosq; eo tempore monachorum Nestorij & Eutychis veneno infectos fuisse. Sic enim ad finem epistolæ scribit: Quùm multis manifestationibus declaratum sit, quàm rectè Nestorium & Eutychen cum Dioscoro, fides Christiana damnauerit, nec Christianus possit vocari, qui vel illius, vel horum impietati præbet assensum: doleo, vos Euangelicæ & Apostolicæ doctrinæ (vt audio) resultare, exagitando seditionibus ciuitates, conturbando ecclesias, nec solùm iniurias, sed etiam cædes presbyteris atq; episcopis inferendo, vt præ furore & sæuitia, propositi vestri & professionis sitis immemores. Vbi est regula mansuetudinis & quietis? vbi longanimitas patientiæ? vbi tranquillitas pacis? vbi firmamentum dilectionis, & tollerantiæ fortitudo? Quæ vos ab Euangelio Christi aut persuasio abduxit, aut persecutio separauit? vel quæ tanta extitit decipientis astutia, vt obliti Prophetarum & Apostolorum, obliti symboli salutaris & confessionis, quam pronunciantes coram multis testibus, sacramentū baptismi suscepistis, diabolicis vos illusionibus subderetis? Quid apud vos actura fuerant vngulæ, quid sæua tormenta, si ad expugnandam fidei vestræ integritatem, tantum vana hæreticorū commenta valuere? Pro fide vos agere creditis, & fidei contraitis. Ecclesiæ nomine armamini, & contra Ecclesiam dimicatis. Hoccine à Prophetis, hoc ab Euangelistis, hoc ab Apostolis didicistis, vt negantes veram Christi carnem, & ipsam verbi essentiam passioni mortiq; subdentes, alienam faciatis nostram à suo reparatore naturam, &c. Et mox: Declinate ergo filij ab his diabolicis persuasionibus, declinate, &c.

Monachi Nestoriani & Eutychiani.

Ex Monachorum etiam schola profecti dicuntur Messaliani, quos & Psallianos & Euchetas appellant: quorum hæresis initia quædam sua habere cœpit sub Constantio Imp. quemadmodum Epiphanius scripsit: pleno autem dogmate & speciali appellatione innotescere sub

Monachi Messaliani.

Valentiniano & Valente Impp. & Damaso Episcopo Rom. circa annos Christi 341. Caput erroris illorum fuit, quod orationi seu precationi totam nostram salutem adscripserunt, & Christi sanguini ademerunt: ideoq; orationibus & canticis per totum diem fuerunt tantùm dediti: quorum vtrunq; monachi olim senserunt, tum verò maximè hodiè faciunt.

Monachi fabricatores Mahometismi.

Vnanimi deniq; historicorum omnium consensu traditur, Sergium quendam Monachum, sed Nestorianum, adiuuisse Mahometem in componendo suo Alcorano, horrendissimarũ blasphemiarum plenissimo.

Quæ quùm ita sint, vt inficiari nemo potest, meritò Monachatui hæresium omnium seminaria accepta referre debemus: suntq; fructus Monachismi nil nisi blasphemiæ horrendæ, & errores penè irradicabiles, tam est pertinax & ἀνήκοον hoc genus hominum.

CAPVT XII.

De Consecratione Monachi Classis huius primæ.

DIONYSIVS *in sua Hierarchia de Consecratione Monachi ita scribit: Sacerdos, inquit, stat ante diuinum altare, precationem, quæ Monachos attingit, recitans & pronuncians. Is autem, qui consecratur & initiatur, stat post sacerdotem, nec vtrunq; genu flectit nec alterum, nec caput habet suppositum diuinis libris: sed tantũ præstò est sacerdoti, qui mysticam precationem in ipso recitat. Sacerdos verò ea perfecta, cùm ad eum qui initiatur, venit, illum rogat primùm, num remittat nuncium, non solùm diuiduis distinctisq; vitiis, verùm etiam visionibus: deinde perfectissimam ei vitam exponit, hoc protestimonio dicens, eum mediam vitam superare ac transilire oportere. Quæ vbi omnia, is qui initiatur continenter professus est se esse facturum, Sacerdos signo crucis eum consignatum reddet, appellans tres personas diuinæ beatitudinis: omniq; veste detracta, eum alia induit, & cum alijs sanctis viris qui adsunt, cùm eum salutauit, participem facit diuinorum mysteriorum.*

Iudicium de Hierarchia Dionysij.

Volunt autem fuisse hunc Dionysium Areopagitam illum discipulum Pauli Apostoli, de quo Lucas in fine cap. 17. Actorum. Mihi verò totum hoc scriptum de Hierarchia, quod Dionysio Areopagitæ tribuunt, suspectum facit, vel vnicus hic locus de Consecratione Monachi: cùm Monachi nulli, non solùm Pauli ætate, cuius coætaneus Dionysius hic fuit, sed vsque ad Constantini Magni ferè tempora, spacio trecentorum propè annorum à Christo nato, in rerum natura prorsus fuerint, vt ex ijs, quæ suprà retulimus copiosè, liquet. Adhæc superstitiosa sunt illa, nec consentanea sacris literis, multò minus obseruata in puriori Ecclesia, qualis Pauli tempore fuit. Quod etiam de Tonsura Monachi in eius consecratione profert, ad tempora alia id genus scripti pertinere prodit, à quocunque tandem authore consarcinatum sit, cùm Tonsuram & Rasionem capitum longo tempore post institutam demum suprà demonstratum sit. His alijsq; de causis motus, absque dubio Theodorus Gaza, in præfatione in problemata Alexandri Aphrodisæi à se conuersa ad Nicolaum V. statim ab initio, libros hos de Hierarchia non esse Dionysij Atheniensis viri doctissimi insinuauit. Quibus etiam Erasmi iudicium adijciemus, quod in Annotat. ad cap. 17. Actor. extat. Mihi, inquit, non videtur priscis illis temporibus tantum fuisse Christianis ceremoniarum, quantum ille describit. Deinde mirum si tam priscus author fuit, & tam multa scripsit, à nemine veterum seu Græcorum seu Latinorum fuisse citatum, non ab Origine, non à Chrysostomo, ne ab Hieronymo quidem, qui nihil intentatum reliquit. Quin & Gregorius ipse vir probæ fidei, citans huius literas, non indicat fuisse eum Dionysium Areopagitam. Hieronymus in Catalogo virorum illustrium vnum & alterum Dionysium commemorat, huius libros nõ recenset. Laurentius Valla indicat fuisse suæ ætatis doctissimos viros, qui iudicauerint eos libros esse Apollinarij. Tametsi eius nominis duos commemorat Hieronymus, alterum Hieropolitanum Episcopum, qui floruerit sub M. Antonino secundo, alterum Laodicenum in Syria Episcopum: neutri tamen

men huiusmodi quicquam tribuit operum. Neq; enim opinor Apollinari hæretico hæc tribuenda. Ante complures annos, vt memini, vir incomparabilis Gulielmus Grocinus, vt theologus summus, ita in nulla disciplina non exquisitè doctus & exercitatus, auspicaturus Londini in æde D. Paulo sacra enarrationem cœlestis Hierarchiæ, meditata præfatione multùm asseuerauit hoc opus esse Dionysij Areopagitæ, vehementer destomachans in eorum impudentiam, qui dissentirent: at idem priusquam operis dimidium confecisset, ac gustum attentius cœpisset, ingenuè coram auditoribus fassus est, sibi, verso calculo, non videri id opus esse Dionysij Areopagitæ. Idem Erasmus in Scholijs in vitas Scriptorum ecclesiæ ab Hieronymo descriptas: Quum fuerint, inquit, Dionysij Græci, probabile est, libros de Hierarchia cœlesti, & de diuinis nominibus, ab horum aliquo fuisse scriptos.

Rationes autem, quibus probare volunt horum librorum auctorem esse Dionysium Areopagitam, ridiculæ & inualidæ sunt. Dicunt enim, authorem huius Hierarchiæ non esse recentiorem Gregorio Magno, quod nullus, vt opinor, hactenus negauit: sed non sequitur, propterea esse Dionysium Areopagitam. Addunt verò, non etiam esse recentiorẽ Hieronymo, cùm Gregorius eum appellet antiquum & venerabilem patrem. Quasi verò necesse sit, nullos esse antiquos & venerabiles patres appellandos, nisi qui ante annos ducentos vixerint, tot enim anni inter Hieronymum & Gregorium M. intercesserunt. Tertio colligunt, non floruisse eum paulo ante Hieronymum, quòd neque pater hic inter scriptores ecclesiasticos eum numeret, neque Ambrosius, Chrysostomus, Augustinus & similes eius mentionem faciant. Hoc verò argumentum pro nobis facit: nam si Dionysius Areopagita scripsisset hos libros, sine omni dubio Hieronymus, qui nihil intentatum reliquit, eum inter primos posuisset: sed quia id non fecit, nullaq; prorsus eius fit mentio ab vllis patribus ante Gregorium I. satis constat Areopagitam ista non scripsisse.

CAPVT XIII.

De Consecratione seu velaminis impositione Sanctimonialium eiusq; origine.

ETSI verò in primitiua Ecclesia virgines sexus muliebris quàm plurimæ fuerunt, institutum tamen earum erat liberum, & nulla ad id suscipiendum cogebatur, sed sponte sua id profitebatur. Non etiam vouebant ab initio cœlibatum seu virginitatem, neq; cum velaminis impositione, alijsuè ceremonijs & preculis seu benedictionibus consecrabantur. Restat igitur vt demonstrem, quando vota virginitatis aut cœlibatus publica & solennia, cum aliqua Episcoporum consecratione cœpisse conijciam. Putant igitur aliqui id sub Constantino M. factum, si quàm longissimè retrospiciamus. Refert enim Eusebius lib. 4. de vita eius, Imperatorem hunc legem seueram correxisse, qua cauebatur apud priscos, ne sterilis, quiq; liberis careret, esset hæres fœcundi. Sciebat enim prudentissimus Imperator aliquos esse, qui optarent quidem liberos: verùm ob naturæ imbecillitatem illis non succedere. Indignum igitur iudicauit, vt tanquam delinquentes punirentur. Et alios esse intellexit, qui abstinerent quidem à coniugijs, non quòd liberorum procreationem horrerent vel odissent, sed ob nimium philosophiæ Christianæ amorem. Ne hos quidem puniendos illa lege putauit Imperator, vt hæredidate excluderentur propinquorum suorum. Hoc vbi narrauit Eusebius de Constantino, mox subijcit, mulieres ad perpetuam virginitatem se Deo consecrasse, nec non ad Sacerdotium Dei. Quibus vtique verbis haud obscurè dicere voluisse videtur, puellas & mulieres publicè in ecclesijs ab eo tempore receptas, quæ virginitatem seu cœlibatum profiteri constituissent. Neque enim credendum est, antehac permultas fecisse, aut facere ausas esse, cùm non solùm lege hac notatæ, sed insuper hæreditatibus quoque, alioquin ad se pertinentibus, expoliatæ fuissent. Sed hæc coniectura tantum est, cui candidi lectores, quantum visum fuerit, tribuant. Sunt qui Basilium Magnum huius instituti seu consuetudinis authorem faciant. Beatus Rhenanus, antiquitatum indagator diligentissimus, in annotatio-

Origo impositionis veli & cõsecrationis virginum.

nibus ad Tertulliani librum de velandis Virginibus, indicat, Ambrosij & Hieronymi demum ætatem sacratas Virgines & velatas ab Episcopo habere cœpisse. Vnde etiam Ambr. libro 1. de Virginibus ad Marcellinam refert, de Placentino sacrandas Virgines, item de Bononiensi & Mauritania Mediolanum venire, vt ibi scilicet ab Ambrosio eius vrbis Episcopo, velentur. Hoc autem institutum suum velandi sacras Virgines, quod in Mediolanensi ecclesia tunc vt nouum & peregrinum reprehendebatur, conatur Ambrosius ex fabula Teclæ, de qua mox quædam dicturi sumus, tanquam traditionem Apostolicam probare et tueri.

Abdiæ Babylonici fabula.

Hinc iam patet qua fide dignum sit, quod Iulius Africanus (qui nuper prodijt, postquam Legendæ vulgares fœtere cœperunt, & cuiusdam Abdiæ Babylonici nomen præ se fert, quem fingunt contemporaneum & comitem Apostolorum fuisse) refert, Matthæum Apostolum, amplius quàm ducentas Virgines consecrasse. Sed habet illa tota historia plurima, quæ indicant eam falsissimam esse, & posteriori tempore ab impudentissimo impostore compilatam. Nec sine causa vetus Ecclesia talia scripta de Actibus Apostolorum, non tantum inter apocrypha, sed etiam inter supposititia, adulterina, commentitia, absurda & impia reiecit, sicut Eusebius loquitur libro tertio capite vigesimo quinto, & repetitur distinctione decima quinta.

Teclæ fabula.

Eiusdem monetæ est Teclæ historia, de qua nugantur, quòd repudiato sponso, Paulus per multos annos eam secum circumduxerit, & tandem sacro velo consecrarit, tradita ipsi potestate docendi, baptizandi, & Virgines voto perpetui cœlibatus velandi & consecrandi. Sed author huius fabulæ à Ioanne Apostolo publicè coram tota Ecclesia conuictus fuit, quòd falsum & suppositium librum scripsisset, & Pauli tantum amore fecisset. Et verus Paulus mulieribus in ecclesijs non docendi sed tacendi, munus iniungit. 1. Cor. 14. Vnde etiam Gelasius Papa distinctione decimaquinta eum inter apocrypha numerat. Et tamen monachi postea, hanc fabulam aliquoties explosam, rursus in theatrum peculiari Legenda, vt vocant, duxerunt, vt hominibus persuaderent votum cœlibatus, ordinem Sanctimonialium, ac ritum eas consecrandi & velandi esse institutum & traditionem Apostolorum.

Polydo. error. Pius 1. an consecrationes virginum instituerit.

Polydorus Vergilius de Inuent. rerum lib. 4. cap. 13. Consecrationes virginum sacrarum, quibus nimirum vota castitatis facientes religioni addicuntur, Pij 1. Rom. episcopi institutum esse autumat. Sed Decretum quod Gratianus 20. q. 1. c. virgines non. Pio 1. adscribit, & ex quo Polydorus hæc colligit, eius non est, quum in Pij decretalibus epistolis nusquam reperiatur.

Virgines quibus diebus consecrandæ.

Vnde simul liquet quid statuendum de eo sit, quòd idem Pius in eodem Canone decreuisse dicitur, Non consecrandas sacras virgines, nec velamen eis imponendum, nisi in Epiphania, in sabbatho Paschæ, & in Apostolorum natalitijs, nisi mortis causa vrgente. Hoc tamen sanciuit Gelasius 1. causa vigesima quæstione prima. Deuotis Deo. & extat in decretali eius prima. Hanc autem prærogatiuam Apostolorum festis diebus idcirco datam, Polydorus testatur, quòd illi ante omnes virginitatis amatores & cultores fuerint. Atqui Paulus testatur Apostolos suas vxores secum circumduxisse. Imò si credimus Ambrosio, omnes habuerunt vxores, præter Ioannem & Paulum. Nam in illa verba Pauli secunda Corinthiorum vndecimo, Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo: hæc, inquit, non sunt referenda ad corporis castitatem. Nam ita excluderemus Apostolos ab Ecclesia Dei, qui omnes, præter Ioannem & Paulum habuerunt vxores, & tamen pertinebant ad Ecclesiam. Sed & Paulum habuisse vxorem Ignatius & Clemens Alexandrinus, antiquiores Ambrosio, & qui propius ipso ad tempora Apostolorum accesserunt, testantur. Loquutos denique Apostolos honorificentissimè de Coniugio scripta ipsorum testantur.

Iudicium de Tertulliani libro de velandis virginibus.

Tertullianus librum scripsit de velandis Virginibus, ex quo titulo nonnulli colligunt, eius tempore Virgines sacras dedicatas et velatas esse. Verùm longissimè errant, et magnam hoc ipso inscitiam suam produnt, ac declarant se librum illum ne inspexisse quidem. Certum enim est, librum hunc Tertulliani nihil minus spectare quàm Virgines ab Episcopis consecratas, quod isti ineptissimè putant. Sed hoc est libri eius argumentum. Virgines Carthaginensium veniebant in templa aperto capite. Id factum cum à quibusdam reprehenderetur ex Pauli verbis ad Corinthios, Carthaginenses responderunt, locum illum Pauli tantum de mu-

pti

ptis mulieribus, non de virginibus intelligendum esse. Tertullianus itaque probat, verba illa Pauli pertinere ad omnes, & tam virgines, quàm nuptas in cœtu sacro velari oportere, sicuti etiam testatur Beatus Rhenanus in suis ad hunc librum annotationibus: quibus hæc porrò adijcit: Obseruandum, inquit, eas virgines quæ velatæ in ecclesiam ventitabant, virgines Dei à Tertulliano dici, illas verò, quæ foris quidem, hoc est, in vicis propter Ethnicos velabantur, cæterum in ipso cœtu Christianorum siue Ecclesiâ nudato stabant capite, virgines hominum appellari, iuxta illud Geneseos, Filij Dei, & filiæ hominum. Atque haud scio an illæ priores fuerint consecratæ aut professionem fecerint, cuius rei nulla prorsus hîc fit mentio. Posterior autem ætas, nempe D. Ambrosij, sacratas virgines habuit, & velatas ab Episcopo, &c.

Ab initio autem huius ritus seu consuetudinis, tam ab Sacerdotibus et Presbyteris, quàm Episcopis consecrabantur, vt ex Ambrosio intelligitur, qui lib. 3. de Virginibus ad Marcellinam ita scribit: Aiunt plarique maturioris ætatis virgines esse velandas. Neq; ego abnuo, sacerdotalis cautionis esse debere, vt non temere puella veletur. Idem in lib. ad virginem lapsam, Ante veli, inquit, impositionem Sacerdos dicit, &c. In Concilio autem Carthaginensi 2. can. 3 probibitum fuit, ne consecratio puellarum seu virginum à presbyteris fieret: 26. q. 6. c. Si iubet sanctitas. Factum æra 428. circa tempora Syricij Papæ. Et in Carthaginensi 3. synodo ca. 36. sancitum fuit, ne presbyter hoc faceret inconsulto Episcopo. Et Eutychianus Papa constituit, vt abbatissa præsumens velare virginem vel viduam excommunicetur: 20. quæst. 2. Statuimus vt si. Sed falsa est inscriptio, non enim in decretalibus epistolis Eutychiani reperitur. A quibus velatæ virgines ab initio.

Quoto autem ætatis anno virgines consecrari seu velari debeant, variè traditum inuenimus. Paulus vult ordinari viduas Diaconissas, in quarum locum postea Sanctimoniales substitutæ sunt, sexagenarias: in his enim vigor ille naturæ & prolificus prorsus interijsse & defecisse videtur. Nulla enim est, quæ post 60. annum concepisse referatur, nisi miraculo id factum sit, & præter naturæ ordinem, quod Saræ Abrahami vxori accidit Genes. 18. Ad hunc ferè modum in Concilio Romano sub Siluestro habitum ca. 10 sancitum aiunt, vt nullus Episcoporum virginem sacratam benedicere attentet, nisi eam probauerit septuaginta duorum annorum esse: vbi probari possit iudicium veræ pudicitiæ: & vt deinde, vncto vertice introducatur ad nuptias Christi, velamen capitis ferens. Sed Synodorum à Syluestro Romæ habitarum nullus probatus author meminit. Adde quòd istæ Synodi Syluestri sibijpsis contradicunt. Nam in secunda Synodo statuitur, Nulla schemata, hoc est, consecrationes vel initiationes oportere fieri, nisi post 25. annos ætatis, propter scandala: & vigintiquinq; annis elapsis, iam euacuato omni feruore diaboli, inueniat sibi mundum vas spiritus sanctus. Imminutum est autem annorum tempus & spacium à Paulo præscriptum, volueruntq; homines ipso Dei spiritu videri sapientiores. Nam in Cæsaraugustano Concilio can. 8. decernitur, non velandas virgines, quæ se Deo vouerunt, nisi quadraginta probata ætate, quam sacerdos comprobauerit. Sic etiam in Agathensi synodo sancitum fuit can. 19. vt Sanctimoniales, licet vita & mores earum probati sint, tamen ante annum ætatis 40. non velentur. Gratianus 20. q. 1. citat hunc Canonem ex Carthaginensi Concilio: sed falsa est inscriptio. Leo 1. etiam constituit, vt monacha non acciperet velaminis capitis benedictionem, nisi probata fuerit in virginitate 60. (pro quo alij legunt 40.) annos. Tomo 1. Concil. fol. 716. Sabellicus Enne. 8. lib. 2. Meminit etiam Platina et Valer. Anselmus Ryd. Idem etiam sancitum fuit in Chalcedonensi Concilio, 27. q. 1. Diaconissam. Ne videlicet Diaconissa ordinetur ante quadraginta annos, & vt hoc cum diligenti probatione fiat. Vbi notandum, quòd Glossa apud Gratianum hoc loco contrahit hanc legem Chalcedonensis Concilij de Diaconissa, seu vt hodiè vulgo appellantur de Moniali, ad Abbatissam: quod est inane commentum. Nam Cæsaraugustana synodus de virginibus hæc statuit: & in neutro istorum Conciliorum mentio vlla fit Abbatissæ. Ad hanc ætatē absq; dubio respexit etiam Basilius, quando quæstione 15. iuuenes in virginitatis professione maturam ætatem, & iudicij confirmationē expectare iubet. Quoto ætatis anno virgines velandæ.

Sed & hoc tempus tanquam nimis longum esset, restrictum est & constitutum, vt statim post vicesimum quintum ætatis annum posset Virgo qualibet votum monasticum suscipere, & à Prælato consecrari. Ita enim decreuisse Pium 1. Rom. Episcopum Gratianus dicit 20.q.1. Virgines non velentur ante 25. annos: nisi fortè necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis. Sed falsò adscribitur Pio: nam in decretalibus eius epistolis prorsus non inuenitur. Idem Gratianus 20.q.1. dicit Carthaginense 4. Concilium sanciuisse, vt ante annos 25. nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, nec Lectores populum salutent. Eadem verba extant dist. 77. & simpliciter ibi dicit esse ex Africano Concilio. In tomis autem Conciliorum qui à Laur. Surio editi sunt, hic Canon non in quarto, sed tertio Carthaginensi Concilio habetur: vbi etiam annotat Surius, hoc capitulum in quibusdã vetustis codicibus sic habere, Placuit vt Lectores populum non salutent: & vt ante annos 25. nec Clerici ordinentur, nisi primùm diuinis scripturis instructi, vel ab infantia eruditi propter fidei professionem, vt Consecrationis Virginum mentio nulla hic fiat. Repetitur tamen in Mileuitana Synodo sub Arcadio & Honorio Augustis celebrata, Canone 26. Vbi etiam conceditur intra annos 25. Virgines consecrare si necessitas postulet: & quid per necessitatem intelligatur explicat. Sic enim habent verba Canonis: Placuit, vt quicunque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis (quum vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel aliquo etiam minori scrupulo periculoso compuncta fuerit ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet) velauerit Virginem seu velauit intra 25. annos ætatis, non ei obsit Concilium quod de isto annorum numero constitutum est: idem etiam sanciuit Synodus Arelatensis ca. 27. Turonensis etiam Synodus ca. 20. constituit, ne ante annum ætatis 25. Virgines velentur. Et Basilius M. interrogatione 15. in Regulis docuit, eam quæ sese sponte Deo offerat, & Virginitatem amplectatur, si annum 18. compleuerit, in Virginum ordinem referendam esse. Veruntamen & hoc tempus restrictum fuit progressu temporis, & constitutum, vt statim post annos pubertatis, hoc est post duodecimum ætatis posset, quæ Votum Ordinis & vitæ monasticæ suscepisset, etiam à Prælato consecrari. Ante duodecimum autem ætatis annum, ne ex parentum quidem iussu & confirmatione, Votum ab ijs factum ratum fuit. Vnde et Carolus M. cauit in Constitutionibus suis Aquisgrani, vt infantulæ ætatis puellæ non velentur antequam illæ eligere sciant quid velint. Mox tamen Triburiensis Synodus anno 895. ca. 24. decreuit, si Virgo etiam ante annum 12. sponte ac propria voluntate velamen sacrum sibi imposuerit, vt velata permaneat, licet patronus eius eam repetere velit. Atque ita paulatim hac in parte, sicut etiam in multis alijs à veteris ecclesiæ sententia recesserunt.

Diuus Ambrosius, quum à quibusdam reprehenderetur quòd Virgines admodum puellas Deo pateretur consecrari, tali excusatione vsus fuit: Dei sacerdotem oportere quidem in hoc negotio rationem ætatis habere. Verùm inquit, non annorum, at castitatis, grauitatis, constantiæ, educationis & consimilium. Quod verò ad annos attinet, eorum causa nullas excludendas à Virginitatis professione. Ambrosij verba hæc sunt. Aiunt pleriq; maturioris ætatis Virgines esse velandas: neq; ego abnuo sacerdotalis esse cautionis debere, vt non temerè puella veletur. Spectet planè, spectet ætatem Sacerdos, sed fidei vel pudoris, spectet maturitatem verecundiæ: examinet grauitatis caniciem, morum senectam, pudicitiæ annos, animos castitatis: tum deinde si matris tuta custodia, comitum sobria sedulitas. Si hæc præstò sunt, non deest Virgini longæua canicies. Si desunt, differatur puella moribus quàm annis adolescentior. Non ergo ætas reijcitur florentior, sed animus examinatur. Et certè Teclam, non senectus, sed virtus probauit. Et hinc quid plura contexam? Cum omnis ætas habilis Deo perfecta sit Christo, &c. Et mox duo subdit testimonia: Ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem. Et, Sinite paruulos ad me venire. Hoc autem quòd existimat Ambrosius ætatem non annis metiendam quoad hæc vota, procul dubio aduersatur Paulo, qui Viduam recipiendam ad ecclesiæ ministerium sexagenariam esse voluit, & iuuenculas inde exclusit. Quibus verbis ætatem annorum apertissimè demonstrauit. Deinde adducit Teclæ fabulam iam antea explosam.

plosam. Denique duo testimonia ex sacris literis profert, quasi David & Christus de voto cælibatus, aut virginitatis in ijs locis egerint.

Reliquum est, vt dicamus quæ fuerit ratio hoc tempore velandi & consecrandi Virgines istas. In Carthaginensi igitur synodo 4. quæ habita est iuxta Prosperum anno 401. vel iuxta Marianum Scotum 418. sancitum fuit cap. 11. vt Sanctimonialis virgo, quum ad consecrationem suo Episcopo offeratur, in talibus vestibus producatur, quibus semper vsura sit, professioni & sanctimoniæ aptis. Deinde adducebatur ad altare, solenni conuentu, accensisq́; candelis: cui tum Sacerdos ante veli impositionem dicebat: Aspice filia & intuere, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, vt concupiscat Rex decorem tuum. Ad quæ verba simul tegebatur velo, tanquam castitatis & verecundiæ testimonio: & omnis populus acclamabat, Amen. Optatus Mileuitanus lib. 2. ad Parmenianum indicat, virginibus Mitras impositas fuisse: Videtur autem per Mitras nihil aliud intelligere quam velum. Precatiuncula tum super virginem velatam dicebatur ex institutione Ambrosij de virginis institutione ca. 7. Accurrebant denique ad velatam certatim matronæ religiosæ & nobiles oscula eius petentes. Sunt hæc desumpta ex libro Ambrosij ad virginem lapsam: qui tamen Ambrosij non videtur esse. Potius est declamatio quædam, quæ eadem propemodum tota extat apud Hieronymum sub titulo epistolæ ad matrem & filiam. Neque hoc latuit Erasmum, qui sagax admodum fuit in ijs fucis & fraudibus deprehendendis. Ex Alcimo Auito apparet, pluribus in locis moniales Chrismate quoque inunctas fuisse.

Quo modo velatæ virgines.

Iudicium de libro Ambrosij ad virginem lapsam.

Velo virginum sacrarum multum sanctitatis tributum.

APparet autem non diu post Constantini tempora, superstitionem inualuisse, vt in velo illo virginum sacrarum multum sanctitatis collocaretur. Nam in decreto quod Pio 1. à Gratiano, rectius autem ab alijs Gelasio 1. adscribitur, præcipitur, vt illud non nisi in Epiphania, in Sabbato Paschæ, & Apostolorum natalitijs imponatur. Cumq́; addat, Nisi forsitan, sicut de Baptismo dictum est, graui languore correptis, ne sine hoc munere de seculo exeant, implorantibus non negetur: quisq́; videt Pontificem istum, impositionem veli superstitiosi, etiam Baptismo æquasse, deq́; eo ita loqui, ac si quam iacturam salutis faceret, si sine illo ex hac vita migraret virgo. Cumq́; Innocentius 1. virginibus velatis pœnitentiam omnem deneget, si matrimonium contrahant: nondum autem velatis eandem concedat, licet idem fecerint, intelligitur iterum, quantum velo dedicatarum virginum tunc temporis tribuerint. Nam vtrinque promissio intercedebat de virginitate seruanda, siue datum, siue non datum fuisset velum: & tamen discrimen tantum fecerunt.

DE ORIGINE ET PROGRESSV MONACHATVS APVD CHRISTIANOS, LIBER QVARTVS.

MONASTICVM uitę genus, quod post trecentesimum à Christo nato annum Constantino Magno imperante initium maximè habuit in Oriente, etiam sub Anastasio Imperatore durauit ibi, sub quo præcipuè in Palæstina, Aegypto, Syria ac Phœnicia plurima huic generi hominũ monasteria uel collegia fuerunt extructa, id quod plurimi testantur historici. Quia uerò paulò ante annũ à nato Christo 500. hoc malum ipsam quoque Europam inuasit, & in primis post annum Domini 530. Benedictinorum Ordo, paulatim in omnes totius Occidentis angulos quàm latissimè diffusus est: nos quoque omissis prioribus illis, de Occidentalibus deinceps potissimum agemus Monachis.

CLASSIS SECVNDA COENOBITARVM VEL MONACHORVM.

CAPVT I.

DE BENEDICTO, ET ORDINE Benedictinorum.

Benedictus quando & qua occasione sui nominis Ordinem instituerit

ANNIS post Antonium illum Thebæum, de quo supra, circiter 166. claruit Benedictus Nursinus, in Vmbria Italiæ regione natus. Is tumultuũ et bellorum, quæ Iustiniani Imperatoris tempore exorta fuerant, pertæsus, in solitudinem abijt: in qua perdiu versatus, se demum Sublacum seu Sublaqueum contulit, quod est Latinorum præclarum oppidum, lacui eodem & tamen prisco nomine proximum, distante ab vrbe Roma circiter millia passuum 40. Hic cùm à multitudine ob sanctitatis famam frequenter adiretur, & ei solitudine nihil gratius esset, postremò eius celebritatis vitandæ causa, Caßinum, in eadem regione peruetustum oppidum, in quo castrum & Ara Apollinis habebatur antiquitus, venit, vbi et monasterium seu cœnobium condidit, ibiq́ sibi sedem posuit, sparsosq́ hinc inde per Italiam & solivagos eo tempore monachos in id cœnobium quasi in vnum contraxit, mores et vitam, quam Basilius cum certa viuendi forma constituisset in Oriente, ipse in Occidente instituit, anno Domini 530. vt notat Balæus ex Paleonydoro, parum vulgatæ obseruationis. Volaterranus libro 21. Anthropol. Polydorus Vergil. de Inuent. rer. lib. 7. cap. 2. Gregorius Papa Dialogorum libro 2. cap, 1. & 2. Panthaleon in Chronicis, Benedictus, inquit, cum sorore Scholastica primus regularem vitam certis legibus & ordinibus admotis (cum hactenus Monachi seorsim liberè Christo inseruissent) inchoauit, in Caßinensi cœnobio. Sebast. Franck. Natus fuit anno Domini 480. venit ad conuersionem anno ætatis suæ 14. Moritur anno Domini 542. ætatis suæ 62. Martij 21. die, vt Trithemius de viris illustribus Ordinis Benedictini lib. 1. cap. 1. indicat.

Benedictus quot monasteria ædificarit.

Duodecim monasteria construxisse dicitur, quibus singulis vnum ex duodecim suis discipulis abbatem dedit: Leo Hostiensis in chronico Caßinen. lib. 1. cap. 1. Inter illa verò præcipuum fuit Casſinenſe *cœnobium, quod sæpè direptum atq́ euersum, semper tamen restauratum*

ratum, ac plurimis possessionibus locupletatum fuit. Nam in primordio statim Ordinis Tertullus patritius Romanus, oblato ex integro Cassino monte cum vniuersis pertinentijs suis Benedicto, conuocauit mox ad se Reipub. primiscrinium, testamentum iuxta morem Romanum conscribi fecit, in quo tradidit Cassinensi cœnobio castra, villas & possessiones, cum vniuersis adiacentibus suis, habentes hos fines: Ab vna parte fluuium Vulturnum, ab alia Ligirlanum, à tertia Sacrum, & à quarta municipium Carsiolanum, cum vniuersis quæ intra prædictos fines tunc temporis habebantur. Domum verò in qua Placidus filius eius natus fuerat Romæ in Cœlio monte, beati Erasmi nomine dicans Benedicto ex toto concessit. Obtulit etiam eodem die medietatem de lacu Lucrino, nec non & insulam Caprariam in salo Neapolitano locatam, portumque Traiesensem & Vltranensem, & totam piscariam Lesinensem vnà cum fasce sua: simul etiam tres insulas Diomedis & fluuium Lauri iuxta piscariam Lesinensem. Propria etiam quæ in Apulia habebat, rogatu Placidi filij sui parimodo concessit, quorum nomina hæc sunt: In Canusia fundum Melitensem, Podensem, villam Pertusam, campum Caliensem, Babolianum viculum, & ecclesiam Sanctæ Mariæ in eadem Canusina ciuitate constructam cum cortibus istis, Mirazanum, Plazanum, campi Pascua, lacum Romanum in territorio Capuano, fundum Patenariensem, Landanensem, Melassanum, Funiclirum, nec non & bona sua in Magella, vbi postea à Benedicto constructum est monasterium Domini Liberatoris, vnà cum omnibus quæ ibi Tertullus possidebat, regiones scilicet has: Theate, Aprucium, Pnia Asculum, Firmum, in mari Adriatico portum Sabini & portum Maurini. In Liguria cortes has: Adili, Musalinum, Montironem, Fraguanelum, Rongalia, Campodulsum Laurentianum, Argelæ, Ragogusosa, Calderaria, Frasseuetula, Seratam, Petrosam, pontem longum Berseli, Gremanum, Moncerionem. In salo Gadicano insulas has: Pontiam, Pontateriam, Palmariam & portum fluuij Gariliari. Hæc omnia Tertullus cum filio Placido Benedicto Monacho per scriptum tradiderunt in perpetuum possidenda. In Sicilia his insuper adiecit idem Patritius decem & octo patrimonij sui Cortes bonas valdè & magnas, cum suis portubus, syluis, aquis, piscarijs, molendinis, aquarumque decursibus ad easdem Cortes pertinentibus, cum seruis septem millibus exceptis vxoribus & filijs eorum. Hunc æmulatus Equitius Senator, obtulit & ipse cum filio suo Mauro fundum Gentianum cum cella Sancti Agapiti, & Cortem suam in ciuitate Neapolitana locatam, cum Ecclesia Sanctorum Cæciliæ & Seuerini. Gordianus quoque Romanæ vrbis vir spectabilis, horum deuotione permotus, obtulit pro se & Siluia vxore sua villam Eucheliam in suburbio Aquinensi locatam cum pertinentijs suis inter hos fines: Ab vno latere silicem & riuum qui ex nomine Mauri postea nominatus est: ab altero campum longum & riuum qui fluit per agrum de matilia famelica, & fluuium Caruellum: ab altero à riuo siluatici vsque in silicem. Pari etiam modo obtulit fundum granarium inter hos fines qui incipit, à Sancto Firmano, & vadit directè in Camarda, & inde in fluuium Melphua, inde in limitem sub granarium, & vadit ad montem Sancti Angeli. Concessit etiam fundum Reginæ inter hos fines: Ab vno latere habet viam Latinam, ab alio silicem, à tertio fluuium Melsua, & viam Campaniam inde in portariciam, & vadit in fossam, & mittit in silicem: Si vera sunt quæ Chronicon Cassinense, Antoninus tit. decimo quinto, cap. decimo quarto, §. tertio, et Laurent. Surius in vita Placidi, Tomo 5. de vitis Sanctorum referunt. His multa alia progressu temporis accesserunt. Habet enim hoc proprium ferè superstitio, vt non modò liberales, verùm etiam prodigos reddat homines in cultibus ab hominibus excogitatis, cùm in ijs ferè sordidissimi simus, quæ Deus in verbo suo disertè à nobis requirit, & quæ ad proximi, pauperũ præsertim necessitatem subleuandam seruire poterant.

Casinense cœnobium vt locupletatum.

Non abs re igitur Volaterranus libro 21. scribit: Cassinense Cœnobium religionis huius caput est, cuius aureorum 40000. reditus fuere: vrbibus opibusq; plurimis, si per tyrannorum rapinam licuisset, dominabatur. Regna potius quàm Cœnobia vir sanctus posteris reli-

quit, ignorans nimirum non se tam pauperibus hospitium, aut Christi seruis ad diuina mysteria subsidium (vti sperabat) quàm Clericis ac Sacerdotibus otium atque luxuriam parturum, &c. Verba sunt Volaterani. Hoc verò est relinquere mundum & bonis secularibus renunciare?

CAPVT II.

De propagatione Ordinis Benedictinorum.

ORDO *quem instituit Benedictus mox à principio & inde per annos sexcentos, valdè cœpit multiplicari, & vsq; in longißimas terrarum prouincias dilatari atq; extendi. Audientes enim Principes & ecclesiarum antistites de nouo hoc instituto Benedicti, cupiebant singuli cœnobia eius in prouincijs suis & regionibus à fundamentis erigere. Miserunt etiam ex remotißimis regionibus legatos suos ad eum, petentes sibi fratres destinari monasticæ institutionis magistros: qui apti essent & alios docere, & Benedicti conuersationem quam vidissent, instruere, vt Trithemius de viris illustribus Ordinis huius lib. 1. ca. 2. refert.*

Benedictini in Gallia plantantur.

Paulò ante mortem suam misit Benedictus Maurum, Equitij Senatoris Romani filium, suæ verò disciplinæ traditum & commendatum, in Galliam, vt ritus monasticos ibi instauraret, cum Galli id legatis & literis à Benedicto summopere flagitassent. Cumq; is venisset ceremonias monasticas Benedictinorum per vniuersam Galliam propagauit primus. Gregorius lib. 2. dialogorum ca. 7. Vincent. lib. 21. ca. 68. Antoninus tit. 15. ca. 14. §. 1. & 2. Sabellicus Enne. 8. lib. 3. iuxta quem hæc facta sunt circa annum 540. Iuxta flumen autem Ligerim propè Aureliam primum monasterium sui Ordinis extructum est: & in 26. anno fundationis eius centum & quadraginta fratres in id congregati sunt. Qui numerus tam Mauri authoritate, quàm totius congregationis assensu præfixus est: & statutum, vt nemo deinceps esset qui hunc numerum excedere vel minuere auderet. Antoninus tit. 15. ca. 14. §. 2.

Benedictini in Siciliam veniunt.

Idem Benedictus Placidum Tertullij Romani patricij filium suumq; discipulum in Siciliam misit, vbi & ipse monasticam vitam, & Benedictinorum Ordinem quatuor annos pro virili plantauit. Antoninus tit. 15. ca. 4. §. 3. & 4. & 5. & 6.

Benedictini in Alsatia pedem figunt.

Leobardus etiam Benedicti discipulus, in Alsatia monasticam hanc Benedicti professionem primus plantauit, & construxit quatuor miliaribus ab Argentina, versus montana Vosagi, dimidio miliari à Tabernis Alsaticis, Oratorium & auditorium sibi ac discipulis suis, in honorem Petri & Pauli sanctiq; Episcopi Martini, anno Domini 583. sub Illustrißimo Francorum in Austrasia Rege Childeberto. Bruschius de Monast. Ger. fol. 83. b.

Benedictini Romam intrāt

Refertur à Leone in Caßinensi Chronico lib. 1. ca. 2. tempore Pelagij fratres Caßinensis cœnobij prædationibus Longobardorum motos (id quod sub Iustino iuniore factum est, & Duce Longobardorum Zoto Beneuentano) Romam commigrasse, allato secum codice Regulæ quam Benedictus scripserat, ac propè Lateranensem ecclesiam monasterium extruxisse, in quo vixerint annos 130. Et hac occasione Benedictinorum Ordo Romam primò peruenit.

Benedictini in Hispaniam veniunt.

Ac Donatus monasterij Seruitani conditor, circa annum Domini 590. primus in Hispaniam monasticæ professionis vsum & regulam Benedicti induxit. Vasæus ex Alfonso.

Benedictini in Anglia pullulant.

In Angliam autem Benedictini monachi cum Augustino Cantuarien, archiepiscopo primùm intrarunt, anno Domini 596. adiuuante Benedicto Biscopio, qui omnes monachorum veterum vitæ regulas cum Benedicti sui methodo conferens, opus elicuit inde, ad suorum Cœnobitarum vsum, quod prænotauit, Concordiam Regularum li. 1. Item exhortationes ad Monachos itidem lib. 1. Balæus Cent. 1. Scrip. Bri. capite 82.

Benedictini ad Anglosaxones

Apud Anglosaxones quoq; primum Cœnobium conditum fuit Virmuthense, anno Christi 670. secundum verò Giruuicense anno 673. mox alijs perniciose Christianitatis damno sequentibus. Balæus Cent. 1. ca. 39.

Marianus

Marianus Scotus scribit fol.388. Bonifacium, Germaniæ Apostolum & Moguntinum Episcopum, vitam monasticam virorum & mulierum, primum in Germania, ad Benedicti regulam instituisse, circa annos Domini 745. Benedictini in Germaniam penetrauit.

Atque hic est ortus monasticæ vitæ, & præsertim Benedictinorum Ordinis, eiusq; monasteriorum in Europa conditorum; quibus ab hoc initio certatim omnia loca paßim repleri cœperunt, mira hominum cuiuscunq; status ad superstitionem promptitudine, ac prodigiosa liberalitate. Et quemadmodum in aruis, quæ vel negligenter, vel planè non coluntur, zizania longè lateq; sese diffundunt, donec omnia occupent: ita in agro Domini, postquam humanæ traditiones de electitijs operibus, & vita monastica radices egerunt, & in æstimationem cultus diuini venerunt, atq; ab aratoribus & doctoribus ecclesiæ non modò non euulsæ, sed etiam, vt bonum semen, cumulatæ & propagatæ sunt; adeò sese extenderunt; vt propemodum omnem agrum Domini compleuerint. NOTA.

ORDO APOSTOLICORVM.

CAPVT III.

SVB Congello *Bannocorensi, illustris familiæ Britanno, Monachismus Ægyptius, à Pelagio prius introductus, sub specie religionis in Britannia radices, vires & incrementa largißima cœpit, ad alias etiã Europæ prouincias plantaria transmittens. Bannochorense enim Christianorũ philosophorũ Collegium, quod à Lucij Regis tempore annos circiter 350. durauerat, in monachorum, sub* Apostolici Ordinis *titulo Cœnobium permutauit, & ex illius Præposito ipse anno Christi 530. primus Abbas effectus est. Balæus Cent.1. de Script. Brit. cap. 53. In vita Malachiæ Hiberniensis archiepiscopi, Bernhardus Clareuallensis hunc locum tradit primorum extitisse per Europam monasteriorum caput, & multa generauisse monachorum millia. Balæus Cent.1. cap. 53. Idem refert cap. 74. hoc cœnobium plærunque bis mille ac centum eodem tempore inhabitatores habuisse, qui non ad Basilij aut Benedicti præscriptam vitæ methodum, sed iuxta Christi doctrinam, & normam verbi diuini vixerint. In septẽ quoque particulares conuentus distinctos, iuxta numerum ecclesiarum Asiæ, trecentis vnicuique datis ad S. Trinitatis honorem, earundem ecclesiarum traditiones sub titulo Euangelistæ Ioannis obseruasse, idem eodem loco testatur. Neque etiam in summo degebant otio, deglutientes pauperum sudores: sed iuxta D. Pauli doctrinam, de manuum suarum laboribus in communi viuebant: idem ibid. cap. 70. Vestitus eorum erat melote ex caprinis pellibus, cuculla stricta & candida stola, ibid. cap. 61. Apostolico more pedibus ad prædicandum perrexerunt, baptizarunt, simulachra euerterunt, ecclesias condiderunt, ægrotis ministrarunt, languores curarunt, in magna abstinentia vixerunt. idem cap. 61.*

Monachismus in Angliam introductus crescit.

Bannochorense cœnobium propago monachorum.

Apostolici Ordinis monachorum ratio viuendi.

Vestitus.

Officium.

Talis fuit Kentingerus Eluius, *qui formatis in religione Christiana Venedotis & Roßis, Euangelium prædicabat ad flumen vsq; Fordense, & ad mare Scoticum, Columba Scoto concomitatus: vbi Caledonios, Athalos, Horestos, ac vicinarum Albaniæ regionum incolas, monendo, hortando, docendo ad veræ pietatis obseruationes fideliter instigauit. Ex suis etiam discipulis quosdam ad Orchadas insulas, ad Nortuegiam & Islandiam misit, vt eorum instructionibus sacris fidei lumen reciperent. Et in Eluiensi Apostolicorum virorum collegio 365. literatos homines ad id semper paratos habebat, præter reliquos ferè totidem alijs exercitijs deditos. idem ibid. cap. 61.* Kentingerus Apost. Ordinis monachus.

Habuit & Congellus *in suo Bannochoren. cœnobio discipulos plurimos, inter quos præcipui fuerunt Brendanus, Columbanus & Gallus. Ac* Brendanus *quidem Hiberniam & Scotiam monachorum habitaculis repleuit: regna enim illa peruagans, tantam discipulorum, suarum tamen manuum labore victitantium, multitudinẽ collegit, vt 3000. monachorum Abbas diceretur.* Columbanus *autem &* Gallus *anno 566. iuxta Sigeb. relicta patria, & suo illo cœnobio, in quo à Congello instituti fuerant, in Burgundiã venerunt, & Luxouiense cœnobium in Vasago monte primo extruxerunt, ac in illis locis annos circiter 48. Euangelium fideliter prædicauerunt. Inde verò pulsi, quòd Theodorici regis Austrasiorum*

Congellus Apost. Ord. monachus. Brendanus.

Columbanus & Gallus.

stupra liberius reprehendissent, per Heluetiorum ac Alemannorum fines, ad Brigantinum lacum perueniunt anno 614. ibiq; in loco Tucconia dicto, idola destruunt & Ecclesiam Christo colligunt. Sed & inde pelluntur. Columbanus igitur relicto Gallo quem repentina febris inuaserat, in Italiam proficiscitur, ac in Coccijs alpibus Bobiense cœnobium condidit Agilulphi regis opibus adiutus. Gallus autem in Sueuia mansit, ac tandem ad Constantiensem Episcopatum vocatur. Verùm ille Ioannem quendam Diaconum suum ei functioni præficit, & formam gubernandæ Ecclesiæ præscribit. Petrus de Natalibus lib. 9. ca. 72. Ioannes Stumpfius in Chronic.

Origo S. Galli cœnobij potentissimi.

Gallus autem solitudinis amans apud Heluetios in eremo quadam sibi cellulam seu domunculam & casam quandam extruxit, circa annum Christi 630. Iuxta Hermannum Contractum & Vrspergen. in qua reliquum vitæ suæ transegit. Coniunxerant verò se illi viuenti adhuc multi pij & religiosi viri, cùm sanctitate eius, tùm solitudinis amore permoti: à quibus humilis illa & satis angusta cella, post mortem Galli ampliatur. Cumq; res liberalitate fidelium collatæ, aliquantulæ monachorum congregationi sufficere posse viderentur, Vualdramnus quidam, ad cuius paternam possessionem eremus illa pertinebat in qua Gallus cellam construxerat, videns res collatas à quibusdã in alienos vsus conferri, religiosum quendam presbyterum, Othmarum nomine, cui summam earum committeret rerum, à Victore tunc Curiensium comite impetrauit, eiq; cellulam cum omnibus ad eam pertinentibus commendauit. Postmodum consilio cuiusdam Ducis, nomine Nebi, persuasus ad Carolum Regem cum eodem Duce profectus est, ipsiq; cellam hanc proprietatis iure tradidit, & vt Othmarum presbyterum eidem loco præficeret, exorauit. Annuens igitur eius petitioni princeps, Othmaro ad se vocato locum commendauit, & vt regularem ibi vitam institueret præcepit. Is igitur ad cellam suam regressus, vndique habitacula, monachorum vsibus apta & congrua, construxit, quæ progressu temporis ex tam paruo initio opera & studio aliorum Abbatum in amplissimum magnificentissimumque non dico monasterium, sed vrbem Santgallensem dictam excreuerit.

Regula primorum in Alemannia & Heluetia monachorum. Regula Benedicti vt in monasteria hæc introducta.

Obseruabis autem hîc neque Columbanum neque Gallum Benedicti aut alterius hominis Regulam discipulis suis præscripsisse: satis enim illis fuit verbi Dei regula seu norma omnium optima, absolutissima perfectissimaq;.

Accidit autem post mortem Caroli Regis, vt filius eius Carolomannus mundo renuncians & monasticum habitum induens Romam proficisceretur: in itinere prope monasterium Galli veniens, eò causa orationis accessit: ibi cognitis omnibus dixisse fertur: Tenuis quidem hic est locus facultate, sed pro meritis beati Galli, celebri diffamatus rumore. Fratri itaq; Pipino rescripsit, vt sui amoris intuitu huic monasterio aliquod regiæ munificentiæ solatium dignaretur impendere. Cum igitur ab Othmaro accepisset literas, annuit petitioni fratris, simulque libellum seu Regulam quam Benedictus de Cœnobitarũ conuersatione composuerat, Abbathi Othmaro tradidit, & alia regiæ dignitatis impertiens dona, idei omni diligentia iniunxit, vt in loco sibi commendato ad supplendas beati Galli excubias, regularis vitæ ordinem institueret. Atque vt melius posset quod iubebatur efficere, concessit ei quosdam reditus, vt illis collaborantibus officinas fratrum vsibus necessarias construeret, & vectigalia, quæ annuatim regijs redditibus inferre debebant, ad sustentationem fratrum haberet: vt refert Vualafridus Abbas Augiensis in vita S. Galli apud Surium tomo quarto De vitis Sanctorum. Inualescente igitur in Europa Benedictinorum Ordine, etiam in contubernia illa, non solùm à Columbano & Gallo, sed etiam ab alijs instituta, Regula eius Ordinis irrepsit, cuius rei multa apud Bruschium de Germ. monasterijs extant exempla. Ac ex superioribus colligi potest Regula Benedicti in Santgallense Cœnobium annis propè 100 post Galli mortem sub Othmaro primo eius abbate anno Domini 720. introducta fuit. Stumpfius in Chronic. Serò tamen in Fuldensi Cœnobio, anno Domini 744. fundato, recepta fuit, nimirum circa annum demùm 1035. vt Bruschius indicat. Quo factum est, vt, quemadmodum refert Trithemius in Chron. Hirsaugien. fol. 26. adhuc circa annũ Christi 900. alterius

Ordi-

Ordinis quàm Benedictinorum in Europa, Germaniæ & Galliæ, nulla fuerint monasteria. Et Bruschius de monaster. Germ. folio 13. de Othmaro, primo S. Galli cœnobij abbate, scribens, Accepit, inquit, Regulam S. Benedicti, quòd ea tunc sola esset et vnica monachorum secta & professio.

ORDO GREGORIANORVM.

CAPVT IIII.

Ex hoc Benedictinorum Ordine Gregorianorum & Gerundinensium quoque prodierunt Ordines. Gregorius Magnus enim, qui postea Episcopatum Romanum adeptus est, relicto seculo, monachus factus est: & post obitum parentum suorum sex monasteria ex suis facultatibus in Sicilia condidit: paternam quoq; domum Romæ in monasterium conuertit, & Apostolo Andreæ dedicauit. Monachis ibi degentibus circa annos Christi 595. Benedicti Regulam custodiendam tradidit, peculiari vestitu eisdem assignato. Nam, vt Franckus in Chronicis suis fol. 466. b. indicat, aerijs (fortasse legendum aheneis, vt ex Francko conijcio) pallijs ijsdemq; amplissimis eos vestiri voluit. Franciscus Modius dicit, eos habuisse vestitum ceruinum, siue Betici coloris, cui ad pectus crux rubea intexta fuerit, & aluisse barbas. Abdicationem opum adeò superstitiosè obseruare præcepit, vt aliquando Iustum monachum, cuius ope medica sæpè antea adiutus fuerat, cùm contra regulam tres aureos occultasset, in mortis agone (quod tamen magni istius Gregorij magnam pietatem parum commendat) sine consolatione relinqueret: virum diabolo, quantumuis pœnitentem & peccatum illud anxiè deplorantem, traderet, & mortuum deniq; in sterquilinio sepelire iuberet, addito fulmine excommunicationis, pecunia tua tecum sit in perditionem. Trigesimo tamen die post hoc factum improbauit, & triginta sacrificia celebrauit, quibus se eum rursus ex inferis librasse scribit, & ad cœlum reportasse. Et hinc originem sumpsisse Trigesimam, & consuetudinem triginta Missas pro defunctis celebrandi, Antoninus testatur tit. 12. cap. 3.

Gregorius M. author huius Ordinis.

Origo Trigesimæ.

ORDO GERVNDINENSIVM.

CAPVT V.

SEBASTIANVS Franck lib. 4. Chronicorum fol. 480. b. refert, Ioannem quendam Gerundinensium Episcopum in Lusitania in somnis admonitū cœnobium condidisse circa annos Domini 610. monachis, quos collegerat in eoq; congregauerat, peculiarem à Papa Regulam impetrasse: vestitum album eis cum suis insignijs in pectorali tribuisse, tanquam tesseram aliquam; tænias quaternas, quarum duæ virides, totidemq; rubræ fuerint, vt Franciscus Modius habet: & nomen à loco assignasse. Meminit etiam Platina in vita Bonifacij IIII. sub quo hæc acciderunt.

Ex his igitur, & ex ijs quæ in tertia Classe referemus, apparet, BENEDICTVM rectè omnium monachorum Occidentalium patrem, fundatorem, institutorem & principem à Tritthemio & alijs nominari, vsq; ad tempora Sectarum Mendicantium, hoc est, per annos 666. qui est numerus nominis Bestiæ, Apoc. 13. (quod mysterio non caret) vsq; ad annum Domini 1197. quo Dominicus Hispanus cœpit contra Albigenses, papisticorum errorū impugnatores, prædicare. Balæus Cent. 1 cap. 50. A quo tempore, vt Tritthemius loquitur, non adeò monasteria fundabantur ordinis huius, quemadmodum præteritis temporibus. Suo autē tempore, hoc est, circa annos 1500. monasteria Ordinis Benedictini, Abbates habentia, exceptis præposituris, prioratibus, & cœnobijs monialium, vltra quindecim millia fuisse idem author refert: & addit, si vnusquisq; sua possideret, tertiam partem orbis Christiani Benedictum occupare videri potuisse. In sola Moguntina prouincia hodiè Ordo hic habet Abbatias 114. præter illas quæ ab Ordine secessionem fecerunt: quarum numerus denarium superat. Prodierunt igitur ex his eius cœnobijs multa agmina monachorum toto hoc tempore. Ex eius saltem di-

Benedictus pater monachorū in Occidente.

Monasteriorū Benedicti numerus ingens.

ſcipulis Volaterini temporibus,24.extiterunt Romani Pontifices. Gregorius I. *Bonifa*[cius] IIII. *Adeodatus. Agathon. Stephanus* III.*Leo* IIII. *Leo* V. *Syluester* II. *Stephanus* IX. *Gregorius* VII.*Victor* III. *Vrbanus* II. *Paſchalis* II. *Gelaſius* II.*Anaſtaſius* IIII. *Adrianus* IIII. *Clemens* VI. *Vrbanus* V. *&c. Sunt etiam qui Sylucrium Papam ex hoc Ordine ad Pontificatum aſſumptum putent; conſtat autem ipſum Ordinem hunc præceßiſſe, [d]eiectumq́; Papatu,in Pontii inſula exulaſſe,ibiq́; monachicum primo aſſumpſiſſe habitum,[p]nè tempore quo Benedictus Maurum in Galliam miſit. Eugenius* III. *& Benedictus* XII. *quos nonnulli in Benedictinorũ familiam referunt,Ciſtertienſes fuerunt. Cæleſtinum* V. *conſtat fuiſſe eremitam,& ſui Ordinis fundatorem. Ioannem* XX. *Benedictum* X. *Innocentium* VI. *& Gregorium* XII. *quos huius Ordinis fuiſſe aliqui affirmant: nullus hiſtorias h[ui]*[us] *re ſcribentium, ſaltem fuiſſe monachos memorat. Porrò Chriſtophorus, Syluester* IIII. *Anacletus* II. *et Petrus de Luna,Benedic.*XIII.*appellatus,inuaſores Rom.ſedis,Ordinis Benedictini non fuerunt, vt volunt aliqui:quanquã deiecti poſtea,monaſticũ carcerem ſubire aliqui ex eis coacti fuerint,vt Tritthemius lib.4.ca.20.de viris illuſtribus huius Ordinis teſtatur.*

Cardinales etiam habuit Ordo hic Volaterani ætate ferè 200. Archiepiſc. in diuerſis eccleſijs 1600.Epiſc.4000. Abbates eruditione & ſcriptis celebres 15700. Canonizatos & Sanctorum cathalogo inſertos 15600. Infinitus ergo fuerit neceſſe eſt reliquorũ inutiliũ terræ ponderum numerus. Volateranus lib.21. Tritthemius lib.1. cap.4. de viris illuſtribus huius Ordinis. Sabellicus Enne.8.li.2. Genebrardus in Chronographia. Sebaſt.Frank in Chron.fol.4[..]

REGVLA, QVAM BENEDICTVS SVIS MONACHIS PRAESCRIPSIT.

REGVLAM *conſcripſit Benedictus, in qua ſuis Monachis normam viuendi Monaſterijs tradidit: quam tamen multi poſt mortem demum Benedicti à Gregorio Magno, qui ex Monacho poſtea Romanus Pontifex factus eſt,conſcriptã & ab Eugenio* II. *Papa confirmatam approbatamq́; volunt, circa annos Domini 825. [ſicut] tomo 2. Conciliorum indicatur. Bergomenſis libro 10.refert, Gregorium* III. *circa annos Domini 739. Monachis Regulam integrè ſanctéq́; tradidiſſe: num verò hæc ipſa ſit quæ Benedicto adſcribitur,an alia,incertum eſt. Eſt autem 73.cap.comprehenſa, quæ narrabo ordine.*

CAPVT I.

De generibus Monachorum.

Cœnobitæ.

MONACHORVM quatuor eſſe genera,manifeſtũ eſt. Primum,Cœnobitarum:hoc eſt,monaſteriale,militans ſub regula vel abbate. Deinde ſecundũ genus eſt Anachoretarum, id eſt, Eremitarum,horũ qui non

Anachoretæ.

conuerſionis feruore nouitio, ſed monaſterij probatione diuturna didicerunt contra diabolũ,multorum ſolatio iam docti,pugnare: & benè inſtructi,fraterna ex acie ad ſingularẽ pugnam eremi,ſecuri iam ſine conſolatione alterius ſola manu vel brachio contra vitia carnis val cogitationũ,Deo auxiliante, ſufficiunt pugnare. Tertium verò monachorum teterrimũ genus, eſt Sarabaitarũ,

Sarabaitæ deteſtabiles.

qui nulla regula approbati experiẽtia magiſtri,ſicut aurũ fornacis: ſed in plumbi natura molliti,adhuc operibus ſeruantes ſeculo fidẽ,mentiri Deo per tonſuram noſcuntur. Qui bini aut terni,aut certè ſinguli ſine paſtore,nõ Dominicis, ſed ſuis incluſi ouilibus,pro lege eis eſt deſideriorũ voluptas cùm quicquid putauerint vel elegerint,hoc dicunt ſanctũ: & quod noluerint,putant non licere.

Gyrouagi.

Quartum verò genus,eſt monachorũ,quod nominatur gyrouagũ,qui tota vita ſua per diuerſas prouincias ternis aut quaternis diebus per diuerſorũ cellas hoſpitantur: ſemper vagi,& nunquã ſtabiles: & proprijs voluptatibus & gulæ illecebris ſeruientes,& per omnia deteriores Sarabaitis: de quorũ omnium miſerrima conuerſatione melius eſt ſilere,quam loqui. His ergo omiſſis ad cœnobitarum fortiſsimum genus diſponendum, adiuuante Domino veniamus.

CAPVT

CAPVT II.

Qualis debeat esse Abbas.

ABbas qui præesse dignus est monasterio, semper meminisse debet quod
dicitur: & nomen maioris factis implere: Christi enim agere vices in mo
nasterio creditur, quando ipsius vocatur prænomine, dicente Apostolo: Acce Rom. 8.
pistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater. Ideoq; Ab-
bas nihil extra præceptum Domini (quod absit) debet aut docere aut consti-
tuere vel iubere: sed iussio eius vel doctrina, fermentum diuinæ iustitiæ in di-
scipulorum mentibus conspergatur. Memor sit semper Abbas, quia doctrinæ
suæ vel discipulorum obedientiæ vtrarumq; rerum in tremendo iudicio Dei
facienda erit discussio. Sciatq; Abbas culpæ pastoris incumbere, quicquid in
ouibus paterfamiliâs vtilitatis minus potuerit inuenire. Tantum iterum liber
erit, vt si inquieto vel inobedienti gregi pastoris fuerit omnis diligentia attri-
buta, & morbidis earum actibus vniuersa fuerit cura exhibita: pastor earum
in iudicio Domini absolutus, dicat cum Propheta Domino: Iustitiam tuam nō Psal. 39.
abscondi in corde meo, veritatem tuam & salutare tuum dixi: ipsi autem con-
temnentes spreuerunt me. Et tunc demum inobedientibus curæ suæ ouibus
pœna sit eis pręualens ipsa mors. Ergo cum aliquis suscipit nomen Abbatis, du
plici debet doctrina suis præesse discipulis, id est, omnia bona & sancta, factis
amplius quàm verbis ostendere: vt capacibus discipulis mandata Domini ver
bis proponat: duris verò corde & simplicioribus, factis suis diuina præcepta
demonstret. Omnia verò quæ discipulis docuerit esse contraria, in suis factis
indicet non agenda, ne alijs prædicans, ipse reprobus inueniatur, ne quando
dicat illi Deus peccanti: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamen- Psal 49.
tum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones Matth. 7.
meos post te. Et qui in fratris tui oculo festucam videbas, in tuo trabem non vi
disti? Non ab eo persona in monasterio discernatur. Non vnus plus ametur,
quàm alius, nisi quem in bonis actibus aut in obedientia inuenerit meliorem.
Non præponatur ingenuus ex seruitio conuertenti, nisi alia rationabilis causa
existat. Quod si ita, iustitia dictante Abbati visum fuerit, & de cuiuslibet ordi-
ne id faciat. Sin aliâs propria teneant loca: quia siue seruus siue liber, omnes in
Christo vnum sumus: & sub vno Domino, æqualem seruitutis malitiam baiu- 1. Cor. 12.
lamus: quia non est personarum acceptio apud Deum. Solummodo in hac Rom. 2.
parte apud ipsum discernimur, si meliores alijs in operibus bonis & humiles Gal. 2. Eph. 6.
inueniamur. Ergo æqualis sit ab eo omnibus charitas: vna præbeatur in omni- Act. 10.
bus, secundum merita, disciplina. In doctrina nanq; sua Abbas Apostolicam
debet illam semper formam seruare, in qua dicit: Argue, obsecra, increpa, id
est miscens temporibus tempora, terroribus blandimenta: dirum magistri, pi- 1. Tim. 4.
um patris ostendat affectum, id est, indisciplinatos & inquietos debet durius
arguere: obedientes autem & mites & patientes, vt in melius proficiant, obse-
crare: negligentes autē & contemnentes vt increpet & corripiat, admonemus.

Neq; dissimulet peccata delinquentium, sed mox vt cœperint oriri, radici-
tus ea, vt præualet, amputet: memor periculi Heli sacerdotis de Silo. Et hone- Pro. 28.
stiores quidem atq; intelligibiles animos, prima vel secunda admonitione ver-
bis corripiat, improbos autem & duros corde ac superbos vel inobedientes,
verberum vel corporis castigatione, in ipso initio peccati coerceat, sciens scri-
ptum: Stultus verbis non corrigitur. Et iterum: Percute filium tuum virga, & 1. Reg. 2.
liberabis animam eius à morte. Meminisse debet semper Abbas quod est: me-

minisse debet quod dicitur: & scire, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Sciatq; quàm difficilem & arduam rem suscepit, regere animas, & multorum seruire moribus: & alium quidem blandimentis, alium verò increpationibus, alium suasionibus: & secundum vniuscuiusq; qualitatem vel intelligentiam: ita se omnibus conformet & aptet, vt nō solùm detrimenta gregis sibi commissi non patiatur, verùm etiam in augmentatione boni gregis gaudeat.

Ante omnia, ne dissimulans, aut paruipendens salutem animarum sibi commissarum, non plus gerat solicitudinem de rebus transitorijs & terrenis atque caducis, sed semper cogitet, quia animas suscepit regendas, de quibus & rationem redditurus est. Et ne causetur de minore fortè substantia, meminerit scriptum: Primum quærite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis. Et iterùm, Nihil deest timentibus eum. (Matth. 6. Psal. 34.)

Sciatq;, quia suscipit animas regendas, præparet se ad rationem reddendam. Et quantum sub cura sua fratrum se habere scierit numerum, agnoscat pro certo, quia in die iudicij ipsarum omnium animarum redditurus est Domino rationem, sine dubio addita & suæ animæ. Et ita semper timens futuram discussionem pastoris de creditis ouibus, cùm de alienis ratiocinijs cauet, redditur de suis solicitus. Et cùm de admonitionibus suis emendationem subministrat alijs, ipse efficitur à vitijs emendatus.

CAPVT III.

De adhibendis ad consilium fratribus.

QVoties aliqua præcipua agenda sunt in monasterio, conuocet Abbas omnem congregationē: & dicat ipse vndè agitur. Et audiens consilium fratrum, tractet apud se: & quod vtilius iudicauerit faciat. Ideò autem omnes ad consilium vocari diximus; quia sæpe iuniori Dominus reuelat quod melius est. Sic autem dent fratres consilium cum omni humilitatis subiectione, vt non præsumant procaciter defendere quod eis visum fuerit, sed magis in Abbatis pendeat arbitrio, vt quod salubrius iudicauerit esse, ei cuncti obediant. Sed sicut discipulis conuenit obedire magistro, ita & ipsum prouidè & iustè condecet cuncta disponere. In omnibus igitur omnes magistrā sequantur regulam neq; ab ea temerè deuietur à quoquam. Nullus in monasterio proprij sequatur cordis voluntatem, neq; præsumat quisquam cum Abbate suo proterue intus vel foris monasterio contendere. Quod si præsumpserit regulari disciplinę subiaceat. Ipse tamen Abbas cum timore Dei & obseruatione regulę omnia faciat sciens se proculdubio de omnibus iudicijs suis, æquissimo iudici Deo rationē redditurum. Si qua verò minora agenda sunt in monasterij vtilitatibus, seniorum tantùm vtatur consilio, sicut scriptum est: Omnia fac cum consilio, & post factum non pœnitebis. (Eccl. 32.)

CAPVT IIII.

Quæ sunt instrumenta bonorum operum.

I. PRimum instrumentum. In primis, Dominū Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute. *Deuter. 6.*

II. Deinde, proximum tanquàm seipsum *Lucæ 10.*

III. Deinde, non occidere. *Leuit. 19.*

IIII. Non adulterari.

V. Non facere furtum. *Exodi. 20.*

Non

VI.	Non concupiscere.	Deuter.5.
VII.	Non falsum testimonium dicere.	1.Pet.2.
VIII.	Honorare omnes homines.	Lucæ 9.
IX.	Et quod sibi quis fieri non vult, alij non faciat.	Tob.4.
X.	Abnegare semetipsum sibi, vt sequatur Christum.	Matth.7.
XI.	Corpus castigare.	1.Cor.9.
XII.	Delitias non amplecti.	2.Pet.2.
XIII.	Ieiunium amare.	Daniel.1.
XIIII.	Pauperes recreare.	Tobiæ 4.
XV.	Nudum vestire.	Esaiæ 58.
XVI.	Infirmum visitare.	Matt.25.
XVII.	Mortuum sepelire.	Tobiæ 1.2.
XVIII.	In tribulatione subuenire.	Eccl.6.
XIX.	Dolentem consolari.	Eccles.7.
XX.	A seculi actibus se facere alienum.	2.Timoth.2.
XXI.	Nihil amore Christi præponere.	Matth.10.
XXII.	Iram non perficere.	Matth.5.
XXIII.	Iracundiæ tempus non reseruare.	Ephes.4.
XXIIII.	Dolum in corde non tenere.	Prou.12.Iob.36.
XXV.	Pacem falsam non dare.	Psalm.27.
XXVI.	Charitatem non derelinquere.	1.Pet.4.
XXVII.	Non iurare, ne fortè periuret.	Matth.5.
XXVIII.	Veritatem ex corde & ore proferre.	Psalm.14.
XXIX.	Malum pro malo non reddere.	1.Thess.5.
XXX.	Iniuriam non facere, sed ei factam patienter sufferre.	1.Cor.6.
XXXI.	Inimicos diligere.	Matth.5.
XXXII.	Maledicẽtes se nõ remaledicere, sed magis benedicere.	Rom.12.
XXXIII.	Persecutiones pro iustitia sustinere.	1.Pet.3.
XXXIIII.	Non esse superbum.	Matth.5.
XXXV.	Non vinolentum.	1.Timoth.3.
XXXVI.	Non multum edacem.	Eccle.31.37.
XXXVII.	Non somnolentum.	Prouerb.20.
XXXVIII.	Non pigrum.	Prou.24.26.
XXXIX.	Non murmuriosum.	Sapien.1.
XL.	Non detractorem.	Prouerb.4.
XLI.	Spem suam Deo committere.	Psalm.36.
XLII.	Bonum aliquid in se cum viderit, Deo applicet non sibi.	Iacobi.1.
XLIII.	Malum verò semper à se factum sciat, & sibi reputet.	Osee.13.
XLIIII.	Diem iudicij timere.	Iob.31.
XLV.	Gehennam expauescere.	Lucæ 12.
XLVI.	Vitam æternam omni concupiscentia spirituali deside-rare.	Psalm.83.
XLVII.	Mortem quotidie ante oculos suspectam habere.	Mat.24.
XLVIII.	Actus vitæ suæ omni hora custodire.	Deuter.4.
XLIX.	In omni loco DEVM se respicere, pro certo scire.	Prouerb.5.
L.	Cogitationes malas, cordi suo aduenientes, mox ad Christum allidere.	Psalm.136.
LI.	Et seniori spirituali patefacere.	Eccli.8.
LII.	Os suum à malo vel à prauo eloquio custodire.	Psalm.33.38
LIII.	Multum loqui non amare.	Prouerb.10.

LIIII. Verba vana aut risui apta, non loqui. *Mat.12.2.Tim.*
LV. Risum multum aut excussum non amare. *Eccles.7.*
LVI. Lectiones sanctas libenter audire. *Lucae 11.*
LVII. Orationi frequenter incumbere. *Lucae 18.*
LVIII. Mala sua praeterita cum lachrymis vel gemitu quotidiè in oratione Deo confiteri: de ipsis malis de caetero emendare. *Psalm.6.*
LIX. Desideria carnis non perficere; voluntatem propriam odire *Galat.5.*
LX. Praeceptis Abbatis in omnibus obedire, etiam si ipse aliter (quod absit) agat: memor illius Dominici praecepti: Quae dicunt, facite: quae autem faciant, facere nolite. *Hebr.13*
LXI. Non velle dici sanctum, antequam sit; sed prius esse, vt verius dicatur. *Matth.6.*
LXII. Praecepta Dei factis quotidiè adimplere. *Eccli.6.*
LXIII. Castitatem amare. *1. Timoth.*
LXIIII. Nullum odire. *Leuit.19.*
LXV. Zelum & inuidiam non habere. *Galat.5.*
LXVI. Contentionem non amare. *2. Timoth.*
LXVII. Elationem fugere. *Psalm.130.*
LXVIII. Seniores venerari. *Leuit.19.*
LXIX. Iuniores diligere. *1. Timoth.*
LXX. In Christi amore pro inimicis orare. *Matth.5.*
LXXI. Cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire. *Ephes.4.*
LXXII. Et de Dei misericordia nunquam desperare. *Ezech.18.*

Ecce haec sunt instrumenta spiritualis artis: quae cùm fuerint à nobis diem noctuque incessabiliter adimpleta, & in die iudicij reconsignata, illa merces nobis à
Esa.43. 1.Cor.1. Domino recompensabitur, quam ipse promisit: quam oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in ore cor hominis ascendit quam praeparauit Deus his qui diligunt eum. Officina verò, vbi haec omnia diligenter operemur, claustra sunt monasterij & stabilitas in congregatione.

CAPVT V.

De Obedientia.

PRimus humilitatis gradus, est Obedientia sine mora. Hęc conuenit his, qui nihil sibi Christo charius aliquid existimant: propter seruitium sanctum, quod professi sunt, seu propter metum gehennę, vel gloriam vitae aeternae, mox vt aliquid imperatum à maiore fuerit, ac si diuinitus imperetur, moram pati nesciunt in faciendo. De quibus Dominus dixit: Obauditu auris obediuit mihi.
Psalm.17. Matth.10. Et iterùm dicit Doctoribus: Qui vos audit me audit. Ergò hi tales, relinquentes statim quae sua sunt, & voluntatem proprium deserentes, mox ex occupatis manibus & quod agebant, imperfectum relinquentes, vicino obedientiae pede iubentis vocem factis sequuntur: & veluti vno momento praedicta magistri iussio & perfecta discipuli opera, in velocitate timoris Dei ambae res communiter citius explicantur: quibus ad vitam aeternam gradiendi amor incumbit: ideo angustam viam arripiunt, vnde Dominus ait: Angusta via est, quae ducit ad vitam: vt non suo arbitrio viuentes, vel desiderijs suis & voluptatibus
Matth.7.

obedien-

obedientes,sed ambulantes alieno iudicio & imperio in cœnobijs degentes, Abbatem sibi præesse desiderant.Sine dubio hi tales illam Domini imitantur sententiam,qua dicit: Non veni facere voluntatem meam,sed eius qui misit me.Sed hæc ipsa obedientia tunc acceptabilis erit Deo & dulcis hominibus:si quod iubetur,non trepidè,non tardè,non tepidè aut cum murmure vel cum re sponsione nolentis efficiatur.Quia obedientia quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur.Ipse enim dicit:Qui vos audit me audit.Et cũ bono animo à discipu lis præberi oportet,quia hilarẽ datorẽ diligit Deus.Nam malo animo si obedit discipulus,& non solum ore verumetiã in corde si murmurauerit, etsi impleat iussionem,tamen acceptum iam non erit Deo, qui cor respicit murmurantis. Et pro tali facto nullam consequitur gratiam,imò pœnam murmurantium incurrit,si non cum satisfactione emendauerit.

Ioan.5.
2 Cor.9.
Eccl.35.

CAPVT VI.

De Taciturnitate.

FAciamus quod ait Propheta:Dixi,custodiã vias meas,vt non delinquam in lingua mea.Posui ori meo custodiam:obmutui,& humiliatus sum, & silui à bonis.Hic ostendit Propheta,si à bonis eloquijs interdum propter taciturnitatem debet taceri;quanto magis à malis verbis propter pœnam peccati debet cessari?Ergo quamuis de bonis & sanctis ad ædificationem eloquijs,perfectis discipulis propter taciturnitatis grauitatem,rara loquendi concedatur licentia,quia scriptum est:In multiloquio non effugies peccatum.Et alibi:Mors & vita in manibus linguæ.Nam loqui & docere magistrum condecet, tacere & audire discipulo conuenit.Et ideo si qua requirenda sunt à priore, cũ omni humilitate et subiectione reuerentię requirantur,ne videatur plus loqui quàm expedit.Scurrilitates verò vel verba ociosa & risum mouentia,æterna clausura in omnibus locis damnamus,& ad tale eloquium discipulum aperire os non permittimus.

Psal.38.
Pro.10.& 14.
Notale monachi.

CAPVT VII.

De Humilitate.

CLamat nobis diuina scriptura,fratres,dicens:Omnis qui se exaltat, humiliabitur,& qui se humiliat,exaltabitur.Cum hæc ergo dicit,ostendit nobis omnem exaltationẽ genus esse superbiæ,quod se cauere Propheta indicat, dicens:Domine,non est exaltatum cor meum,neq; elati sunt oculi mei. Neq; ambulaui in magnis,neq; in mirabilibus super me.Sed quid?Si non humiliter sentiebam,sed exaltaui animam meam,sicut ablactatum super matrem suam, ita retribues in animam meam. Vnde, fratres, si summæ humilitatis volumus culmen attingere,& ad exaltationem illam cœlestem , ad quam per præsentis vitæ humilitatem ascenditur,volumus velociter peruenire,actibus nostris ascendentibus scala illa erigenda est,quæ in somno Iacob apparuit, per quam ei descendentes & ascendentes angeli monstrabantur. Non aliud sine dubio descensus ille & ascensus à nobis intelligitur,nisi exaltatione descendere & humilitate ascendere.Scala verò ipsa erecta,nostra est vita in seculo,quæ humiliato corde à Domino erigitur ad cœlum: Latera enim eiusdem scalæ,dicimus nostrum esse corpus & animam,in quæ latera diuersos gradus humilitatis vel disciplinæ euocatio diuina ascendendos inseruit.

Luc.14.
Psal.130.
Gen.28.

Humilitatis gradus 1. Primus itaq; humilitatis gradus est, si timorem Dei sibi ante oculos semper
ponens, obliuionem omnino fugiat: & semper sit memor omnium quæ præce-
pit Deus: vt qualiter contemnentes Deum, gehennam pro peccatis incidunt
& vitam æternam, quæ timentibus Deum præparata est, animo suo semper re-
uoluat. Et custodiens se omni hora à peccatis & vitijs, id est cogitationum, lin-
guæ, oculorum, manuum, pedum vel voluntatis propriæ: sed & desideria car-
nis amputare festinet.

Æstimet se homo de cœlis semper à Deo respici omni hora, & facta sua in
omni loco ab aspectu diuinitatis videri, & ab angelis omni hora renunciari.
Psal. 7. Demonstrat nobis hoc Propheta, cum in cogitationibus nostris ita Deum sem
Psal. 93. per præsentem ostendit dicens: Scrutans corda & renes Deus. Et iterum: Do
Psal. 138. minus nouit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Et item dicit: Intelle
Psal. 75. xisti cogitationes meas à longe: Et, Quia cogitatio hominis confitebitur tibi.
Nam vt solicitus sit circa cogitationes suas peruersas, dicat semper vtilis frater
Psal. 17. in corde suo: Tunc ero immaculatus coram eo, si obseruauero me ab iniquita
te mea. Voluntatem verò propriam ita facere prohibemur, cum dicit scriptu
Eccli. 18. ra nobis: Et à voluntatibus tuis auertere. Et iterum: Rogamus Deum in Ora
Prou. 16. tione, vt fiat illius voluntas in nobis. Docemur ergo meritò nō facere nostram
voluntatem, cum caueamus illud quod dicit sancta scriptura: Sunt viæ quæ pu
tantur ab hominibus rectæ, quarum finis vsq; ad profundum inferni demergit.
Psal. 52. Et cum iterum caueamus illud quod de negligentibus dictum est: Corrupti
Psal. 37. sunt, & abominabiles facti sunt in voluptatibus suis. In desiderijs verò carnis
ita nobis Deum credamus semper esse præsentem, cum dicit Propheta Domi
no: Ante te est omne desiderium meum. Cauendum ergo ideo malum deside
rium, quia mors secus introitum delectationis posita est. Vnde scriptura præci
pit dicens: post concupiscentias tuas non eas. Ergo si oculi Domini speculan
Psal. 33. tur bonos & malos, & Dominus de cœlo semper respicit super filios hominum
vt videat si est intelligens aut requirens Deum: & si ab angelis nobis deputatis
quotidie Domino factori nostro opera nostra nunciantur: cauendum ergo om
Psal. 52. ni hora, fratres, sicut dicit in Psalmo Propheta: ne nos declinantes in malum, &
inutiles factos aliqua hora aspiciat Deus, & parcendo nobis in hoc tempore
quia pius est, & exspectans nos conuerti in melius, dicat nobis in futuro: Hæc
fecisti & tacui.

Gradus 2. Secundus humilitatis gradus est, si propriam quis non amans voluntatem
desideria sua non delectetur implere, sed vocem illam Domini factis imitetur,
Ioan. 6. dicentis: Non veni facere voluntatem meam sed eius qui misit me. Item dicit
scriptura: Voluntas habet pœnam & necessitas parit coronam

Gradus 3. Tertius gradus humilitatis est, vt quis pro Dei amore omni obedientia se
Phil. 2. subdat maiori, imitans Dominum, de quo dicit Apostolus: Factus est obediens
vsque ad mortem.

Gradus 4. Quartus humilitatis gradus est, si in ipsa obedientia duris & contrarijs re
bus vel etiam quibuslibet irrogatis iniurijs, tacita conscientia patientiam am
Matt. 10. & 24. plectatur, & sustinens non lassescat vel discedat dicente scriptura, Qui perseue
Psal. 26. rauerit vsq; in finem hic saluus erit, Item, confortetur cor tuum, & sustine Do
Psal. 43. minum. Et ostendens fidelem pro Domino inuersa etiam contraria sustinere
debere, dicit ex persona etiam sufferentiū: Propter te morte tota die afficimur,
æstimati sumus vt oues occisionis. Et securi de spe retributionis diuinæ, subse
Rom. 8. quantur gaudentes & dicentes: Sed in his omnibus superamus, propter eum
Psal. 65. qui dilexit nos. Et item alio loco scriptura: Probasti nos inquit Deus: igne nos
examinasti sicut igne examinatur argentum: induxisti nos in laqueum, po

suisti

ſuiſti tribulationes in dorſo noſtro. Et vt oſtendat ſub priore debere non eſſe, ſubſequitur, dicens: Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra: ſed & præceptum Domini, in aduerſis & in iniurijs, per patientiam adimplentes: qui percuſsi in maxillam, præbent & aliam. Auferenti tunicam, dimittunt & pallium: angariati milliario, vadunt & duo: cum paulo Apoſtolo falſos fratres ſuſtinent, & perſecutionem: & maledicentes ſe, benedicunt. Ibidem. Luc. 6. 2. Cor. 11.

Quintus humilitatis gradus eſt, ſi omnes cogitationes malas cordi ſuo aduenientes, vel mala à ſe abſconſè commiſſa, per humilem confeſsionem Abbati non celauerit ſuo. Hortatur nos de hac re Scriptura dicens: Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eum. Et item dicit: Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculũ miſericordia eius. Et item propheta: Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitias meas nõ operui. Dixi, pronunciabo aduerſum me iniuſtitias meas Domino: & tu remiſiſti impietatem cordis mei. Gradus 5. Pſal. 36. Pſal. 105. Pſal. 31.

Sextus humilitatis gradus eſt, ſi omni vilitate vel extremitate contentus ſit monachus. Et ad omnia quæ ſibi iniunguntur, velut operarium malum & indignum ſe iudicet dicens, cum propheta: Ad nihilum redactus ſum, & neſciui: vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Gradus 6. Pſal. 72.

Septimus humilitatis gradus eſt, ſi omnibus ſe inferiorem & viliorem, non ſolùm ſua lingua pronunciet, ſed etiam intimò cordis credat affectu, humilians ſe, & dicens cum propheta: Ego autem ſum vermis, & non homo opprobrium hominum, & abiectio plebis: exaltatus ſum, & confuſus. Et item: Bonum mihi, humiliaſti me, vt diſcam mandata tua. Gradus 7. Pſal. 21. Pſal. 87. Pſal. 118.

Octauus humilitatis gradus eſt, ſi nihil agat monachus, niſi quòd communis monaſterij regula, vel maiorum cohortantur exempla. Gradus 8.

Nonus humilitatis gradus eſt, ſi linguam ad loquendum prohibeat monachus, & taciturnitatem habens vſq; ad interrogationem, non loquatur, monſtrante Scriptura: Quia in multiloquio non effugietur peccatum. Et quia vir linguoſus non dirigetur ſuper terram. Gradus 9. Prou. 10. Pſal. 139.

Decimus humilitatis gradus eſt, ſi non ſit facilis ac promptus in riſu: quia ſcriptum eſt: Stultus in riſu exaltat vocem ſuam. Gradus 10. Eccl. 21.

Vndecimus humilitatis gradus eſt, ſi cum loquitur monachus leniter & ſine riſu, humiliter cum grauitate vel pauca verba, & rationabilia loquatur: & non ſit clamoſus in voce, ſicut ſcriptum eſt: Sapiens verbis innoteſcit paucis. Gradus 11.

Duodecimus humilitatis gradus eſt: ſi non ſolùm corde monachus, ſed etiam corpore humilitatem videntibus ſe, ſemper indicet, id eſt, in opere, in oratorio, in monaſterio, in horto, in via, in agro: vel vbicunq; ſedens, ambulans, vel ſtans: inclinato ſemper ſit capite, defixis in terram vultibus: reum ſe omni hora de peccatis ſuis exiſtimans, iam ſe tremendo iudicio Dei præſentari exiſtimet: dicens ſibi in corde ſemper illud, quod publicanus ille euangelicus, fixis in terram oculis, dixit: Domine, non ſum dignus ego peccator leuare oculos meos ad cœlum. Et iterum cum propheta: Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque. Ergo his omnibus humilitatis gradibus aſcenſis, Monachus mox ad charitatem Dei perueniet illam, quæ perfecta foras mittit timorem: per quam vniuerſa, quæ prius non ſine formidine obſeruabat, abſque vllo labore velut naturaliter ex conſuetudine incipiat cuſtodire: non iam timore gehennæ, ſed amore Chriſti, & conſuetudine ipſa bona & delectatione virtutum, quæ Dominus iam in operario ſuo mundo à vitijs & à peccatis, ſpiritu ſancto dignabitur demonſtrare. Gradus 12. Luc. 18. Pſal. 118.

CAPVT VIII.

De officijs diuinis in noctibus.

HYemis tempore, id est à calendis Nouembris vsq; ad Pascha, iuxta considerationem rationis, octaua hora noctis surgendum est, vt modicè amplius de media nocte pausetur, & iam digesti surgant. Quod verò restat post vigilias à fratribus, qui psalterij vel lectionum aliquid indigent, meditationi inseruiatur. A Pascha autem vsq; ad supra dictas Calendas Nouembris, sic temperetur hora Vigiliarum agenda, vt paruissimo interuallo, quo fratres ad necessaria naturæ exeant, custodito, mox matutini, qui incipiente luce agendi sunt, subsequantur.

CAPVT IX.

Quanti Psalmi dicendi sint in nocturnis horis.

HYemis tempore, præmisso in primis versu, Deus, in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. In secundo dicendum ter est: Domine, labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. Cui subiungendus est tertius Psalmus, & Gloria. Post hunc Psalmus nonagesimus quartus, cũ Antiphona aut certè decantandus. Inde sequatur Ambrosianum, deinde sex Psalmi cum Antiphonis: quibus dictis, dicto versu, benedicat Abbas. Et sedentibus omnibus in scamnis, legantur vicissim à fratribus in codice super analogium tres lectiones: inter quas & tria Responsoria canantur. Duo Responsoria sine gloria dicantur. Post tertiam verò lectionem, qui cantat, dicat gloria. Quam dum incipit cantor dicere, mox omnes de sedilibus suis surgant ob honorem & reuerentiam sanctæ Trinitatis. Codices autem legantur in vigilijs tam veteris Testamenti quàm noui diuinæ authoritatis. Sed & expositiones earum quæ à nominatissimis doctoribus orthodoxis & catholicis patribus factæ sunt. Post verò has tres lectiones cum Responsorijs suis sequantur reliqui sex Psalmi cum Alleluia canendi. Post hos lectio Apostoli sequatur ex corde recitanda: & versus & supplicatio Litaniæ, id est, Kirieeleison, & sic finiantur Vigiliæ nocturnæ.

CAPVT X.

Qualiter æstatis tempore agatur nocturna laus.

A Pascha autem vsq; ad Calendas Nouembris, omnis (vt supra dictum est) Psalmodiæ quantitas teneatur, excepto, quod lectiones in codice, propter breuitatem noctium minimè legantur, sed pro ipsis tribus lectionibus, vna de veteri Testamento memoriter dicatur: quam breue responsorium subsequatur, & reliqua omnia, vt dictum est, impleantur, id est vt nunquam minus à duodecim Psalmorum quantitate, ad vigilias nocturnas dicatur, excepto tertio & nonagesimo quarto Psalmo.

CAPVT XI.

Qualiter dominicis diebus vigiliæ agantur.

DOminico die temperius surgatur ad vigilias: in quibus vigilijs teneatur mensura, id est, modulatis (vt supra disposuimus) sex Psalmis & versu, sedentibus cunctis disposité, & per ordinem in subsellijs, legantur in codice, vt supra

supra diximus, quatuor Lectiones cum Responsorijs suis: vbi tantùm in quarto Responsorio dicatur à cantante, Gloria. Quã dum incipit, mox omnes cum reuerentia surgant. Post quas Lectiones sequantur ex ordine alij sex Psalmi cum Antiphonis, sicut anteriores, & versu. Post quos iterum legantur aliç quatuor Lectiones cum Responsorijs suis ordine quo supra. Post quas iterum dicantur tria cantica de prophetis quæ instituerit Abbas: quæ cantica cum Alleluia psallantur. Dicto etiam versu, & benedicente Abbate, legantur aliæ quatuor Lectiones de nouo Testamento ordine quo supra. Post quartum autem Responsorium incipiat Abbas Hymnum, Te Deum laudamus. Quo perdicto, legat Abbas Lectionem de Euangelio, cum honore & tremore stantibus omnibus: qua perlecta, respondeant omnes, Amen. Et subsequatur mox Abbas Hymnum, Te decet laus. Et data benedictione, incipiant Matutinos. Qui ordo Vigiliarum omni tempore, tam æstatis quàm hyemis, æqualiter in die Dominico teneatur: nisi fortè (quod absit) tardius surgant, & aliquid de Lectionibus breuiandum est aut responsorijs. Quòd tamen omnino caueatur, ne proueniat. Quod si contigerit, dignè inde satis faciat Deo in oratorio, per cuius euenerit neglectum.

CAPVT XII.

Quomodo matutinorum solennitas agatur.

IN matutinis Dominico die in primis dicatur sexagesimus sextus Psalmus sine Antiphona in directum. Post quem dicatur quinquagesimus cum Alleluia. Post quem dicatur centesimus septimus decimus: & sexagesimus secundus. Inde benedictiones & laudes: lectio vna de Apocalypsi ex corde, & Responsorium, & Ambrosianum: versus, canticum de Euangelio, Litania: & completum est.

CAPVT XIII.

Qualiter priuatis diebus Matutini agantur.

DIebus autem priuatis Matutinorum solennitas ita agatur, vt sexagesimus sextus Psalmus dicatur sine Antiphona: subtrahendo modicè sicut in Dominica: vt omnes occurrant ad quinquagesimum, qui cum Antiphona dicatur. Post quem alij duo Psalmi dicantur secundùm consuetudinem: id est, secunda feria quintus, & tricesimus quintus: Tertia feria, quadragesimus secundus, & quinquagesimus sextus. Quarta feria, sexagesimus tertius, & sexagesimus quartus: Quinta feria, octogesimus septimus, & octogesimus nonus. Sexta feria, septuagesimus quintus, & nonagesimus primus. Sabbato autem, centesimus quadragesimus secundus, & canticum Deuteronomij, quod diuidatur in duas Glorias. Nam cæteris diebus canticum vnum quodque die suo ex prophetis, sicut psallit Ecclesia Romana, dicatur. Post hæc sequantur laudes: deinde lectio vna Apostoli memoriter recitanda: Responsorium Ambrosianum, versus, canticum de Euangelio: Litania, & completum est. Planè agenda Matutina, vel vespertina, non transeat aliquando, nisi in vltimo ordine. Oratio Dominica, omnibus audientibus, dicatur à Priore propter scandalorum spinas, quæ oriri solent in monasterio vt conuenti per ipsius orationis sponsionem, qua dicunt, Dimitte nobis sicut & nos dimittimus: purgent se ab huiusmodi vitio. Cæteris verò agendis, vltima pars eius orationis dicatur: vt ab omnibus respondeatur, Sed libera nos à malo.

Deut. 32.

CAPVT XIIII.

Qualiter in natalitijs Sanctorum agantur vigiliæ.

IN sanctorum verò festiuitatibus vel omnibus solennitatibus, sicut diximus Dominico die agendum, ita agatur: excepto, quòd Psalmi aut Antiphonæ vel Lectiones, ad ipsum diem pertinentes, dicantur. Modus autem supra scriptus teneatur.

CAPVT XV.

Quibus temporibus dicatur Alleluia.

A Sancto Pascha vsque ad Pentecosten, sine intermissione dicatur Alleluia tam in Psalmis, quàm in Responsorijs. A Pentecoste autem vsque ad caput Quadragesimæ, omnibus noctibus cum sex posterioribus Psalmis tantùm ad nocturnos dicatur. Omni verò Dominica extra Quadragesimā cantica matutini, prima, tertia, sexta, nonaq; cum Alleluia dicantur: Vespera verò, cū Antiphona: Responsoria verò nunquam dicantur cum Alleluia: nisi à Pascha vsque ad Pentecosten.

CAPVT XVI.

Qualiter diuina opera per diem agantur.

Psal. 18. VT ait Propheta, Septies in die laudem dixi tibi. Qui septenarius sacratus numerus, à nobis sic implebitur, si Matutinæ, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, Completorijq; tempore, nostræ seruitutis officia persoluamus, quia de his Horis diurnis dixit propheta: Septies in die laudem dixi tibi. Nam de nocturnis vigilijs idem ipse propheta ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Ergò his temporibus referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ: id est, Matutinis, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, Completorio, & nocte surgamus ad confitendum ei. (Ibidem.)

CAPVT XVII.

Quanti Psalmi per easdem Horas canendi sunt.

IAm de Nocturnis vel Matutinis digessimus ordinem Psalmodiæ: nunc de sequentibus Horis videamus. Prima hora dicantur Psalmi tres, singulariter, & non sub vna Gloria. Hymnus eiusdem horæ, post versum, Deus in adiutorium meum intende, antequam Psalmi incipiantur. Post expletionem verò trium Psalmorum, recitetur lectio vna, versus, & Kyrieeleison, & Missæ sint. Tertia verò, Sexta & Nona item eodem ordine celebratur: oratio, id est, versus: hymni earundem horarum, terni Psalmi, lectio, versus, Kyrieeleison: & Missæ sint. Si maior congregatio fuerit, cum Antiphonis: si verò minor, in directum psallantur. Vespertina autem synaxis quatuor Psalmis cum Antiphonis terminetur, post quos Psalmos Apostoli lectio recitanda est: inde Responsorium Ambrosianum, versus, canticum de Euangelio, litania, & oratio Dominica, & fiant Missæ. Completorium autem, trium Psalmorum dictione terminetur. Qui Psalmi directanei siue Antiphona dicendi sunt. Post quos hymnus eiusdem Horæ, lectio vna, versus, Kyrieeleison, benedictio: & post Missæ fiant.

CAPVT XVIII.

IN primis semper diurnis Horis dicatur versus: Deus, in auditorium meum intende: Domine, ad adiuuandū me festina, & Gloria. Inde Hymnus vniuscuiusque Horæ. Deinde prima hora Dominica dicenda quatuor capitula Psalmi centesimi octauidecimi dicantur. Reliquis verò Horis, id est, Tertia, Sexta, vel Nona, terna capitula suprascripti Psalmi centesimi octauidecimi dicantur. Ad primam autem secundæ feriæ, dicantur tres Psalmi: id est, primus, secundus, & sextus. Et ita per singulos dies ad primam, vsque ad Dominicam dicantur, per ordinem terni Psalmi, vsque ad nonum decimum Psalmum. Ita sanè, vt nonus Psalmus & septimusdecimus, diuidantur in binas Glorias. Et sic fiat, vt ad vigilias Dominica semper à vicesimo incipiatur. Ad tertiam verò, Sextam, & Nonam secundæ feriæ nouem capitula, quæ residua sunt de centesimo decimooctauo Psalmo, ipsa terna per easdē Horas dicantur. Expenso igitur Psalmo centesimo octauodecimo duobus diebus, id est, Dominica & secunda feria, tertia feria iam ad tertiam, sextam, vel nonam psallantur terni Psalmi, à centesimo nonodecimo vsque ad centesimum vicesimum septimum, id est, Psalmi nouem. Quiq; Psalmi semper vsque ad Dominicam per easdem Horas itidem repetantur. Hymnorum nihilominus lectionum vel versuum dispositione vniformi, cunctis diebus seruata. Et ita scilicet, vt semper Dominica à centesimo octauodecimo incipiatur. Vespera autem quotidie quatuor Psalmorum modulatione canatur. Qui Psalmi incipiantur à centesimo nono vsque ad centesimum quadragesimum septimum: exceptis his, qui in diuersis Horis ex eis sequestrantur, id est à centesimo septimo decimo vsque ad centesimum vicesimum septimum: & centesimo tricesimotertio & centesimo quadragesimo secundo. Reliqui omnes in vespera dicendi sunt. Et quia minus veniunt tres Psalmi, ideo diuidendi sunt, qui in numero supra scripto fortiores inueniuntur, id est, centesimus tricesimus octauus, & centesimus quadragesimus tertius, & centesimus quadragesimus quartus. Centesimus verò sextus decimus, quia paruus est, cum centesimo quinto decimo coniungatur. Digesto ergo ordine Psalmorum vespertinorum, reliqua, id est, lectiones, responsoria, hymni, versus, vel cantica, sicut supra taxauimus, impleantur. Ad completorium verò ijdem Psalmi repetantur quotidie, id est, quartus, nonagesimus, & centesimus trigesimus tertius. Disposito ordine Psalmodiæ diurnæ, reliqui omnes Psalmi qui supersunt, æqualiter diuidantur in septem noctium vigilijs, partiendo scilicet, qui inter eos prolixiores sunt Psalmi: & duodecim per vnamquanq; constituantur noctem. Hoc præcipuè commonentes, vt si cui fortè hæc distributio Psalmorum displicuerit, ordinet, si melius aliter iudicauerit: dum omnimodis id attendatur, vt omni hebdomada Psalterium ex integro numero centum quinquaginta Psalmorum psallatur. Et Dominico die semper à capite repetatur ad vigilias: quia nimis iners deuotionis suæ seruitium ostendunt monachi, qui minus Psalterio cum canticis consuetudinarijs per septimanæ circulum psallunt: dum quando legamus sanctos Patres nostros vno die hoc strenuè impleuisse, quod nos tepidi vtinam septimana integra persoluamus.

CAPVT XIX.

De disciplina Psallendi.

VBique credimus diuinam esse præsentiam: & oculos Domini in omni loco speculari bonos & malos, maximè tamen hoc sine aliqua dubitatione

Psal. 8. Psal. 46. & 137. credamus, cùm ad opus diuinum assistimus. Ideo semper memores simus qui
ait propheta: Seruite Domino in timore. Et iterum, Psallite semper. Et in
conspectu angelorum psallam tibi. Ergò consideremus, qualiter oporteat nos
in conspectu diuinitatis & angelorum eius esse. Et sic stemus ad psallendum,
vt mens nostra concordet voci nostræ.

CAPVT XX.

De reuerentia orationis.

SI, cùm hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non præsumimus, nisi cum humilitate & reuerentia: quanto magis Domino Deo vniuersorum, cum omni humilitate & puritatis deuotione supplicandum est? Et non in multiloquio, sed in puritate cordis, & compunctione lachrymarum, nos exaudiri sciamus. Et ideo breuis esse debet & pura oratio, nisi fortè ex affectu inspirationis diuinæ gratiæ protendatur. In conuentu tamen omnino breuietur oratio: & facto signo à priore, omnes pariter surgant.

Matth. 6.

CAPVT XXI.

De Decanis, & de Præposito monasterij.

SI maior fuerit congregatio, eligantur de ipsis fratres boni testimonij & sanctæ conuersationis, & constituantur Decani, qui solicitudinem gerant super Decanias suas, in omnibus secundum mandata Dei & præcepto Abbatis sui. Qui Decani tales eligantur, in quibus securus Abbas partiatur onera sua: & non eligantur per ordinem, sed secundum vitæ meritum & sapientiæ doctrinam. Quod si quis ex eis aliqua forte inflatus superbia, repertus fuerit reprehensibilis: correptus semel & iterum atque tertio: si emendare noluerit, deiciatur: & alter in loco eius, qui dignus est subrogetur. Et de Præposito eadem constituimus.

Actor. 6. Matth. 18.

CAPVT XXII.

Quomodo dormiant monachi.

SInguli, per singula lecta dormiant monachi. Lectisternia pro modo conuersationis secundum dispositionē Abbatis sui acipiant. Si potest fieri, omnes in vno loco dormiant. Si autem multitudo non sinit, deni aut viceni cum senioribus, qui super eos soliciti sint, pausent. Candela iugiter in eadem cella ardeat vsque mane: vestiti dormiant: & cincti cingulis aut funibus, & cultellos ad latus non habeant cum dormiunt, ne fortè per somnum vulnerentur dormientes: & vt parati sint monachi semper, & facto signo, absque mora surgentes, festinent se inuicem præuenire ad opus Dei: cum omni tamen grauitate & modestia. Adolescentiores autem fratres iuxta se non habeant lecta, sed permixti cum senioribus. Surgentes verò ad opus Dei, inuicem se moderate cohortentur propter somnolentorum excusationes.

CAPVT XXIII.

De excommunicatione culparum.

SI quis frater contumax, aut inobediens, aut superbus, aut murmurans, vel in aliquo contrarius existens sanctæ regulæ & pręceptis seniorum suorum,

contempt

contemptor repertus fuerit, hic secundùm Domini nostri præceptum, admoneatur semel & secundo secreto à senioribus suis. Si non emendauerit, obiurgetur publicè coram omnibus. Si verò neque sic correxerit, si intelligit qualis pœna sit, excommunicationi subiaceat. Sin autem improbus est, vindictę corporali subdatur.

CAPVT XXIIII.

Qualis debeat esse modus excommunicationis.

SEcundum modum culpæ, & excommunicationis vel disciplinæ debet extendi mensura. Qui culparum modus, in Abbatis pendeat iudicio. Si quis tamen frater in leuioribus culpis inuenitur, à mensæ participatione priuetur. Priuati autem à mensæ consortio, ista erit ratio: vt in Oratorio Psalmum aut Antiphonam non imponat, neq; lectionem recitet vsq; ad satisfactionem. Refectionem autem cibi post fratrum refectionem solus accipiat, vt si, verbi gratia, fratres reficiunt sexta hora, ille frater nona: Si fratres nona, ille vespera, vsque dum satisfactione congrua veniam consequatur. Deut.25.

CAPVT XXV.

De grauioribus culpis.

IS autem frater, qui grauioris culpæ noxa tenetur, suspendatur à mensa simul & ab Oratorio: nullus ei fratrum in vllo iungatur consortio, neque in colloquio. Solus sit ad opus sibi iniunctum, persistens in pœnitentiæ luctu, sciens illam terribilem Apostoli sententiam, dicentis: traditum huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini. Cibi autem refectionem solus percipiat mensura vel hora, qua præuiderit ei Abbas competere. Nec à quoquam benedicatur transeunte, nec cibus qui ei datur. 1.Cor.5.

CAPVT XXVI.

De his, qui sine iussione Abbatis iungunt se excommunicatis.

SI quis frater pręsumpserit sine iussione Abbatis, fratri excommunicato quolibet modo se iungere, aut loqui cum eo, vel mandatum ei dirigere: similem sortiatur excommunicationis vindictam.

CAPVT XXVII.

Qualiter debeat Abbas esse solicitus circa excommunicatos.

OMni solicitudine curam gerat Abbas circa delinquentes fratres: quia nõ est opus sanis medicus, sed malè habentibus. Et ideo vti debet omni modo, vt sapiens medicus, immittere quasi occultos consolatores senipectas, id est, seniores sapientes fratres, qui quasi secretè consolentur fratrem fluctuantem, & prouocent eum ad humilitatis satisfactionem, & consolentur eum, ne abundatiori tristitia absorbeatur: sed sicut ait idem Apostolus, confirmetur in eo charitas, & oretur pro eo ab omnibus. Magnopere enim debet solicitudinem gerere Abbas: & omni sagacitate & industria curare, ne aliquam de ouibus sibi creditis perdat. Nouerit enim se infirmarum curam suscepisse animarum, non super sanas tyrannidem: & metuat prophetæ comminationem, per quem dicit Deus: Quod crassum videbatis, vobis assumebatis: & quod debile Matth.9. 2.Cor.2. Ezech.34. Luc.16.

erat, proijciebatis. Et pastoris boni pium imitetur exemplum, qui relictis nonaginta nouem ouibus in montibus, abijt vnam ouem quæ errauerat, quæreree cuius infirmitati in tantùm compassus est, vt eam in sacris humeris suis dignaretur imponere, & sic reportare ad gregem.

CAPVT XXVIII.

De his, qui sæpius correpti, non emendauerint.

SI quis frater frequenter correptus pro qualibet culpa, si etiam excommunicatus non emendauerit, acrior ei accedat correctio, id est, vt verberum vindicta in eum procedat. Quòd si nec ita se correxerit, aut fortè (quod absit) in superbiam elatus, etiam defendere voluerit opera sua, tunc Abbas faciat quod sapiens medicus: Si exhibuit fomenta, si vnguenta adhortationum, si medicamina diuinarum scripturarum, si ad vltimum vstionem excommunicationis, vel plagas virgarum: & iam si viderit nihil suam preualere industriam, adhibeat etiam, quod maius est, suam & omnium fratrum pro eo orationẽ, vt Dominus, qui omnia potest, operetur salutem circa infirmum fratrem. Quòd si nec isto

1.Cor.5. modo sanatus fuerit, tunc iam Abbas vtatur ferro abscisionis, vt ait Apostolus:

2.Cor.7. Auferte malum ex vobis. Et iterum: Infidelis si discedit, discedat: ne vna ouis morbida omnem gregem contaminet.

CAPVT XXIX.

Si debeant iterum recipi fratres exeuntes de monasterio.

FRater qui proprio vitio egreditur, aut proijcitur de monasterio, si reuerti voluerit, spondeat prius omnem emendationem vitij, pro quo egressus est, & sic in vltimo gradu recipiatur, vt ex hoc eius humilitas comprobetur. Quòd si denuo exierit, vsque tertio ita recipiatur. Iam verò postea sciat omnem sibi reuersionis aditum denegari.

CAPVT XXX.

De pueris minori ætate qualiter corrigantur.

OMnis ætas vel intellectus, proprias debet habere mensuras: ideoq; quoties pueri, vel adolescentiores ætate, aut qui minus intelligere possunt, quanta pœna sit excommunicationis: hi tales dum delinquunt, aut ieiunijs nimijs affligantur, aut acribus verberibus coerceantur vt sanentur.

CAPVT XXXI.

De Cellario monasterij qualis sit.

CEllarius monasterij eligatur de congregatione sapiens, maturus moribus, sobrius, non multum edax, non elatus, non turbulentus, non iniuriosus, non tardus, non prodigus, sed timens Deum qui omni congregationi sit sicut pater. Curam gerat de omnibus: sine iussione Abbatis nihil faciat: quæ iubentur, custodiat: fratres non contristet. Si quis autem frater ab eo fortè aliquid irrationabiliter postulat, non spernendo eum contristet: sed rationabiliter cum humilitate malè petenti deneget: animam suam custodiat, memor semper illius Apostolici: quia qui bene ministrauerit, gradum bonum sibi acquirit. Infirmorum, infantum, hospitum, pauperumq; cum omni solicitudine curam

ram gerat, sciens sine dubio, quia pro his omnibus in die iudicij rationem red- Matth. 25.
diturus est. Omnia vasa monasterij cunctamq́ue substantiam, ac si altaris vasa sacrata conspiciat, nihil ducat negligendum. Neque auaritiæ studeat, neque prodigus sit aut extirpator substantiæ monasterij, sed omnia mensuratè faciat, & secundum iussionem Abbatis. Humilitatem ante omnia habeat: & cui substan- Eccli. 18.
tia non est quæ tribuatur, sermo responsionis porrigatur bonus, vt scriptū est: Sermo bonus super datum optimum. Omnia quæ ei iniunxerit Abbas, ipse habeat sub cura sua: A quibus eum prohibuerit, non præsumat. Fratribus consti-
tutam annonam sine aliquo typo vel mora offerat, vt non scandalizentur: me- Matth. 18
mor diuini eloquij quid mereatur, qui scandalizauerit vnū de pusillis. Si congregatio maior fuerit, solatia ei dentur: à quibus adiutus & ipse æquo animo impleat officiū sibi commissum: horis competentibus dentur quæ danda sunt, & petantur quæ petenda sunt, vt nemo perturbetur neque contristetur in domo Dei.

CAPVT XXXII.

De ferramentis vel rebus monasterij.

SVbstantię monasterij in ferramentis vel vestibus, seu quibuslibet rebus prouideat Abbas fratres, de quorum vita & moribus securus sit: & eis singula, vt vtile iudicauerit, consignet custodienda atque recolligenda. Ex quibus Abbas breuē teneat: vt dum sibi in ipsa assignata fratres vicissim succedunt, sciat quid dat aut quid recipit. Si quis autem sordidè aut negligenter monasterij res tractauerit, corripiatur. Si non emendauerit, disciplinæ regulari subiaceat.

CAPVT XXXIII.

Si debeant monachi aliquid proprium habere.

PRæcipuè hoc vitium radicitus amputandum est de monasterio, ne quis prę sumat aliquid dare aut accipere sine iussione Abbatis, neque aliquid habere proprium, nullam omnino rem, neque codicem, neque tabulas, neque graphium, sed nihil omninò. Quippe quibus nec corpora sua, nec voluntatem licet habere in propria potestate. Omnia verò necessaria à Patre monasterij sperare, nec Act. 4.
quicquam liceat habere quod Abbas non dederit aut permiserit. Omniaque sint omnibus communia, vt scriptum est, neque quisquam suum aliuid esse dicat, vel præsumat. Quod si quisquam huic nequissimo vitio deprehensus fuerit delectari, admoneatur semel & iterum: si non emendauerit, correptioni subiaceat.

CAPVT XXXIIII.

Si omnes æqualiter debeant necessaria accipere

SIcut scriptum est: Diuidebatur singulis prout cuique opus erat, vbi non dici- Act. 4.
mus, vt personarum, quod absit, acceptio sit, sed infirmitatum consideratio Vbi qui minus indiget, agat Deo gratias, & nō contristetur. Qui verò plus indiget, humilietur pro infirmitate, & non extollatur pro miseicorrdia: & ita omnia membra erunt in pace. Ante omnia ne murmurationis malum pro qualicunque causa in aliquo qualicunque verbo vel significatione appareat. Quod si deprehensus fuerit quis, districtiori disciplinæ subdatur.

CAPVT XXXV.

De septimanarijs coquinæ.

FRatres sic sibi inuicem seruiant, vt nullus excusetur à coquinæ officio, ni aut ægritudine, aut in causa grauis vtilitatis quis occupatus fuerit: qu ex inde maior merces & charitas acquiritur. Imbecillibus autem procure tur solatia, vt non cum tristitia hoc faciant, sed habeant omnes solatia secu dùm modum congregationis aut positionem loci. Si maior congregatio fuer cellerarius excusetur à coquina, vel si qui, vt diximus, maioribus vtilitatib occupantur. Cæteri verò sibi sub charitate inuicem seruiant. Egressurus de se ptimana, sabbatho munditias faciat. Lintea, cum quibus sibi fratres manus a pedes tergunt, lauet. Pedes verò tam ipse qui egreditur quàm ille qui intra rus est, omnibus lauent. Vasa ministerij sui munda & sana cellerario reco gnent. Qui cellerarius item intranti consignet: vt sciat quid dat aut quid re pit. Septimanarij autem ante vnam horam refectionis, accipiant super sta tam annonam singulos biberes & panem: vt hora refectionis sine murmura ne & graui labore, seruiant fratribus suis. In diebus autem solennibus, vsq Missas sustineant. Intrantes & exeuntes hebdomadarij, in Oratorio, mox M tutinis finitis Dominica, omniū genibus prouoluantur, postulantes pro se o ri. Egredientes autem de septimana, dicunt hunc versum: Benedictus es Do ne Deus, qui adiuuisti me & consolatus es me. Quo dicto tertiò, accipiat be dictionem egrediens: subsequatuur autem ingrediens & dicat: Deus in adiu rium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. Et hoc idem ter repetatur ab omnibus. Et accepta benedidione ingrediatur.

Hoc deuotissimè obseruant monachi congregationis sanctæ Iustinę.

CAPVT XXXVI.

De infirmis fratribus.

INfirmorum cura ante omnia & super omnia adhibenda est, vt sicut reueni Christo, ita eis seruiatur: quia ipse dicturus est: Infirmus fui & visitastis m Et quod fecistis vni de his minimis meis, mihi fecistis. Sed & ipsi infirmi co siderent in honorem Dei sibi seruiri, & non superfluitate sua contristent fratr suos sibi seruientes. Qui tamen patienter portandi sunt: quia de talibus copi sior merces acquiritur. Ergo cura maxima sit Abbati, ne aliquā negligenti patiantur. Quibus fratribus infirmis sit cella super se deputata, & seruitor ti mens Deum, & diligens ac solicitus. Balnearum vsus infirmis, quoties exped offeratur. Sanis autem & maximè iuuenibus, tardius concedatur. Sed & ca nium esus infirmis omnino debilibusq; pro reparatione concedatur. At vb meliorati fuerint, à carnibus more solito omnes abstineant. Cura autem ma ma sit Abbati, ne à cellerarijs aut seruitoribus negligantur infirmi: quia a ipsum respicit quicquid à discipulis delinquitur.

Matth. 25.

CAPVT XXXVII.

De senibus & infantibus.

LIcet ipsa natura humana trahatur ad misericordiam in his ętatibus, senu videlicet & infantum, tamen & regulæ authoritas eis prospiciat. Consid retur semper in eis imbecillitas, & nullatenus eis districtio regulæ tenea in alimentis, sed sit in eis pia consideratio, & præueniant horas canonicas.

CAPVT

CAPVT XXXVIII.

De hebdomadario Lectore.

MEnsis fratrum edentium lectio deesse non debet. Nec fortuito casu qui arripuerit codicem, legere audeat ibi: sed lecturus tota hebdomada, Dominica ingrediatur. Qui ingrediens post Missas & communionem, petat ab omnibus pro se orari, vt auertat ab ipso Deus spiritum elationis. Et dicatur hic versus in oratorio tertio ab omnibus, ipso tamen incipiente: Domine, labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Et sic accepta benedictione ingrediatur ad legendum. Summumque silentium fiat ad mensam, vt nullius musitatio vel vox, nisi solius legentis, ibi audiatur. Quæ verò necessaria sunt comedentibus & bibentibus, sic sibi vicissim ministrent fratres, vt nullus indigeat aliquid petere. Si quid tamen opus fuerit, sonitu cuiuscunque signi potius petatur, quàm voce. Nec præsumat ibi aliquis de ipsa lectione, aut aliunde quicquam requirere, ne detur occasio: nisi forte prior pro ædificatione voluerit, aliquid breuiter dicere. Frater autem hebdomadarius accipiat mixtum, priusquam incipiat legere, propter communionem sanctam, & ne fortè graue sit ei ieiunium sustinere. Postea verò cum coquinæ hebdomadarijs & seruitoribus reficiat. Fratres autem non per ordinem legant, aut cantent, sed qui ædificent audientes.

Arg. quòd omni Dominica die communicarint.

CAPVT XXXIX.

De mensura ciborum.

SVfficere credimus ad refectionem quotidianam, tam sextæ, quàm nonæ, omnibus mensibus cocta duo pulmentaria propter diuersorum infirmitates: vt fortè, qui ex vno non potuerit edere, ex alio reficiatur. Ergo duo pulmentaria cocta, fratribus omnibus sufficiant. Et si fuerint inde poma aut nascentia leguminum, addatur & tertium. Panis libra vna pro pensa sufficiat in die: siue vna sit refectio, siue prandij & cœnæ. Quod si cœnaturi sunt, de eadem libra tertia pars à cellerario reseruetur, reddenda cœnaturis. Quòd si labor fortè factus fuerit maior, in arbitrio & potestate Abbatis erit, si expediat aliquid augere, remota præ omnibus crapula.

Vt nunquam surripiat monacho indigeries: quia nihil sic contrarium est omni Christiano, quomodo crapula, sicut ait Dominus noster: videte ne grauentur corda vestra in crapula. Pueris verò minori ætate non eadē seruetur quantitas: sed minor quam maioribus, seruata in omnibus parcitate.

Carnium verò quadrupedum omnino ab omnibus abstineatur comestio: præter omnino debiles & ægrotos.

CAPVT XL.

De mensura potus.

VNusquisque proprium habet donum ex Deo, alius sic, alius verò sic. Et ideo cum aliqua scrupulositate à nobis mensura victus aliorum constituitur. Tamen infirmorum contuentes imbecillitatem, credimus heminam vini per singulos sufficere per diem. Quibus autem donat Deus tolerantiam abstinentiæ, propriam se habituros mercedem sciant. Quod si aut loci necessitas, aut labor, aut ardor æstatis amplius poposcerit, in arbitrio prioris con-

Notate monachi.

ſiſtat, conſiderans in omnibus ne ſubrepat ſacietas vel ebrietas. Licet legamus vinum omnimodo non eſſe monachorum, ſed quia noſtris temporibus id monachis perſuaderi non poteſt, ſaltem vel hoc conſentiamus, vt non vſq; ad ſacietatem bibamus ſed parcius: quia vinum apoſtare facit etiam ſapientes. Vbi autem neceſsitas loci expoſcit, vt nec ſupra ſcripta menſura inueniri poſsit, ſed multo minus, aut ex toto nihil, benedicant Deum qui ibi habitant & non murmurent. Hoc ante omnia admonentes, vt abſq; murmurationibus ſint.

CAPVT XLI.

Quibus horis oporteat reficere fratres.

A Sancto Paſcha vſq; ad Pentecoſten, ad ſextam reficiant fratres, & ad ſeram cœnent. A pentecoſte autem tota æſtate, ſi labores agrorum non habent monachi, aut nimietas æſtatis non perturbat, quarta & ſexta feria, ieiunent vſq; ad nonam: reliquis verò diebus ad ſextam prandeant. Quæ prandia ſexta, ſi opera in agris habuerint, aut æſtatis feruor nimius fuerit, continuanda erit, & in Abbatis ſit prouidentia. Et ſic omnia temperet ac diſponat, qualiter & animæ ſaluentur, & quod faciunt fratres, abſq; iuſta murmuratione faciant. Ab Idibus autem Septembris vſq; ad caput Quadrageſimæ, ad nonam ſemper reficiant. Ab initio verò Quadrageſimæ vſq; ad Paſcha, ad veſperam reficiant. Ipſa tamen veſpera ſic agatur, vt lumine lucernæ non indigeant reficientes, ſed luce adhuc diei omnia conſummentur. Sed & omni tempore ſiue cœnæ, ſiue refectionis hora ſic temperetur, vt cum luce fiant omnia.

CAPVT XLII.

Vt poſt completorium nemo loquatur.

OMni tempore ſilentio debent ſtudere monachi, maximè tamen nocturnis horis. Et ideo omni tempore, ſiue ieiunij, ſiue prandij, ſi tempus fuerit prandij, mox vt ſurrexerint à cœna, ſedeant omnes in vno loco. Et legat vnus collationes vel vitas patrum, aut certè aliquid quod ædificet audientes. Non autem heptaticum aut regum: quia infirmis intellectibus non erit vtile illa hora hanc Scripturam audire: alijs verò horis legantur. Si autem ieiunij dies fuerint, dicta veſpera paruo interuallo mox accedant ad lectionem collationum vt diximus, & lectis quatuor aut quinq; folijs, vel quantum hora permittit, omnibus in vnum occurrentibus per hanc moram lectionis, ſi quis fortè in aſsignato ſibi commiſſo fuerit occupatus, occurrat. Omnes ergo in vnum poſiti compleant, & exeuntes à Completorijs, nulla ſit licentia denuo cuiquã loqui aliquid. Quod ſi inuentus fuerit quiſquam hanc præuaricari taciturnitatis regulam, grauiori vindictæ ſubiaceat, excepto, ſi neceſsitas hoſpitum ſuperuenerit, aut forte Abbas alicui aliquid iuſſerit. Quod tamen & ipſum cum ſumma grauitate & moderatione honeſtiſsimè fiat.

CAPVT XLIII.

De his qui ad opus Dei vel ad menſam tardè occurrerint

AD horam diuini officij mox vt auditum fuerit ſignum, relictis omnibus quælibet fuerint in manibus, ſumma cum feſtinatione curratur, cum grauitate tamen, vt non ſcurrilitas inueniat fomitem. Ergo nihil operi Dei præponatur.

natur. Quod si quis ad nocturnas vigilias post Gloriam Psalmi nonagesimi quarti, quem propter hoc omnino protrahendo, & morosè volumus dici, non occurrerit, non stet in ordine suo in choro, sed vltimus omnium stet, aut in loco quē talibus negligentibus seorsum constituerit Abbas, vt videatur ab ipso vel ab omnibus, vsq; dum completo opere Dei, publica satisfactione pœniteat. Ideo autem eos in vltimo, aut seorsum iudicauimus debere stare, vt visi ab omnibus, vel pro ipsa verecundia sua emendentur. Nam si foris Oratorium remaneant, erit fortè talis qui se aut recollocet & dormiat, aut certè sedeat sibi foris, vel fabulis vacet, & datur occasio maligno: sed ingrediatur intus, vt nec totum perdat, & de reliquo emendetur. Diurnis autē horis, qui ad opus Dei post versum, & gloriam primi Psalmi, qui post versum dicitur, non occurrerit, lege qua superius diximus, in vltimo stet loco: nec præsumat sociari choro, psallentium vsq; ad satisfactionem, nisi fortè Abbas licentiā dederit permissione sua: ita tamen, vt satisfaciat reus ex hoc. Ad mensam autem, qui ante versum non occurrerit, vt simul omnes dicant versum & orent, & sub vno simul omnes accedant ad mensam, qui per negligentiam suam aut vitium non occurrerit, vsq; ad secundam vicem, propter id corripiatur. Si denuò non emendauerit, nō permittatur ad mensæ communis participationem, sed sequestratus à consortio omnium, reficiat solus, sublata ei portione sua vini vsq; ad satisfactionem & emendationem. Similiter autem patiatur, qui & ad illum versum non fuerit præsens, qui post cibum dicitur. Nec quisquam præsumat ante statutam horam, vel postea quicquam potus aut cibi sumere. Sed & si cui offertur aliquid à priore, & accipere renuerit, hora qua desiderauerit, hoc quod prius recusauit, aut aliud, omnino nihil accipiat vsq; ad emendationem congruam.

CAPVT XLIIII.

De his qui excommunicantur, quomodo satisfaciant.

QVi pro grauiori culpa ab Oratorio & à mensa excommunicatur, hora qua opus Dei in Oratorio celebratur, ante fores Oratorij prostratus iaceat, nihil dicens, nisi tantum posito in terra capite, stratus pronus omnium de Oratorio exeuntium pedibus, & hoc tam diu faciat, vsq; dum Abbas iudicauerit satisfactum esse. Qui dum iussus ab Abbate venerit prouoluat se ipsius Abbatis pedibus: deinde omnium fratrum vestigijs vt orent pro eo. Et tunc si iusserit Abbas, recipiatur in choro vel ordine quo Abbas decreuerit. Ita sanè, vt Psalmum, aut lectionem vel aliquid non præsumat in Oratorio imponere, nisi iterum Abbas iubeat. Et omnibus horis, dum completur opus Dei, projciat se in terram in loco quo stat, & sic satisfaciat vsq; dum ei iterum iubeat Abbas, vt quiescat iam ab hac satisfactione. Qui verò pro leuibus culpis excommunicantur tantum à mensa, in Oratorio satisfaciant vsque ad iussionem Abbatis: hoc perficiant vsq; dum benedicat, & dicat sufficit.

CAPVT XLV.

De his qui falluntur in Oratorio.

SI quis dum pronunciat Psalmum, aut Responsorium, aut Antiphonam, vel lectionem, fallitur, nisi per satisfactionē ibi coram omnibus humiliatus fuerit, maiori vindictæ subiaceat: quippe qui noluit humilitate corrigere quod negligentia deliquit. Infantes autem pro tali culpa vapulent.

CAPVT XLVI.

De his qui in aliquibus leuibus delinquunt.

SI quis dum in labore quouis, in coquina, in cellario, in ministerio, in pi-no, in horto, in arte aliqua, dum laborat, vel in quocunque loco aliquid de-querit aut fregerit quippiam, aut perdiderit, vel aliud quid excesserit vbi vb-& non veniens continuò ante Abbatem vel congregationem, ipse vltrò satis-cerit, & prodiderit delictum suum, dum per alium cognitum fuerit, maiori sa-iaceat emendationi. Si anima verò peccati causa fuerit latens, tantum Abba-aut spiritualibus senioribus patefaciat, qui sciant curare sua & aliena vulne-non detegere & publicare.

CAPVT XLVII.

De significanda hora operis Dei.

NVncianda hora operis Dei die noctuque sit curæ Abbati, vt ipse nunc-aut tali solicito fratri iniungat hanc curam, vt omnia horis compete-bus compleantur. Psalmos autem vel Antiphonas post Abbatem ordine su-qu bus iussum fuerit, imponant. Cantare autem & legere non præsumat, ni-qui potest ipsum officium implere, vt ædificentur audientes. Quod cum hu-litate & grauitate & tremore faciat, & cui iusserit Abbas.

CAPVT XLVIII.

De opere manuum quotidiano.

OCiositas inimica est animæ; Et ideo certis temporibus occupari debe-fratres in labore manuum: certis iterũ horis in lectione diuina. Ideoque ha-dispositione credimus vtraque tempora ordinari, id est vt à Pascha vsque ad Cale-das Octobris, à mane exeuntes, à prima vsque ad horam penè quartam labori-quod necessarium fuerit. Ab hora autem quarta vsque ad horam quasi sexta-lectioni vacent. Post sextam autẽ surgentes à mensa, pausent in lectis suis, cu-omni silentio: aut fortè qui voluerit legere, sic sibi legat vt alium non inquiete-Et agatur nona temperius, mediante octaua hora. Et iterum, quod faciendu-est, operentur vsque ad vesperam. Si autem necessitas loci, aut paupertas exeg-rit, vt ad fruges colligendas per se occupentur, non contristentur: quia tunc v-rè monachi sunt, si labore manuum suarũ viuunt: sicut & patres nostri & Ap-

1 Cor. 14. Ioan. 21. stoli. Omnia tamen mensuratè fiant propter pusillanimes. A Calendis aute-Octobris vsque ad caput Quadragesimæ vsque ad horam secundam plenam, le-ctioni vacent, hora secunda agatur tertia, & vsque nonam, omnes in opus suum laborent quod eis iniungitur. Facto autem primo signo horæ nonæ, disiunga-se ab opere suo singuli, & sint parati dum secundum signum pulsauerit. Post re-fectionem autem vacent lectionibus suis aut Psalmis. In Quadragesimæ ver-diebus, à mane vsque ad tertiam plenam, vacent lectionibus suis: & vsque ad deci-mam horam plenam operentur quod eis iniungitur. In quibus diebus Quadra-gesimæ accipiant omnes singulos codices de Bibliotheca, quos per ordine-ex integro legant. Qui codices in caput Quadragesimæ dandi sunt. Ante om-nia sanè deputentur vnus aut duo seniores, qui circumeant monasterium ho-ris quibus vacant fratres lectioni, vt videant ne fortè inueniatur frater otiosu-qui vacat ocio aut fabulis, & non est intentus lectioni, & non solum sibi inuti-

lis est,

lis est, sed etiam alios extollit. Hic talis si, quod absit, repertus fuerit, corripiatur semel & secundo: si non emendauerit, correptioni regulari subiaceat, & taliter, vt cæteri metum habeant. Neque frater ad fratrem iungatur horis incompetentibus. Dominico die lectioni vacent omnes exceptis his, qui varijs officijs deputati sunt. Si quis verò ita negligens & desidiosus fuerit, vt non velit, aut non possit meditari, aut legere, iniungatur ei opus quod faciat, & non vacet. Fratribus infirmis, vel delicatis, talis opera aut ars iniungatur, vt nec ociosi sint, nec violentia laboris opprimantur, vt effugentur. Quorum imbecillitas ab Abbate consideranda est.

CAPVT XLIX.

De obseruatione Quadragesimæ.

LIcet omni tempore vita monachi Quadragesimæ obseruationem debeat habere, tamen quia paucorum est ista virtus, ideo suademus diebus Quadragesimæ omni puritati, vitam suam custodire, id est, omnes pariter negligentias aliorum temporum, his diebus sanctis diluere. Quod tunc dignè fit, si ab omnibus vitijs temperemus: orationi cum fletibus, lectioni, & compunctioni cordis, atque abstinentiæ operam demus. Ergo his diebus augeamus nobis aliquid ad solitum pensum seruitutis nostræ, orationes peculiares, ciborum & potus abstinentiam, vt vnusquisq; supra mensuram sibi indictam, aliquid propria voluntate, cum gaudio sancti spiritus, offerat Deo, id est, subtrahat corpori suo, de cibo, de potu, de somno, de loquacitate, de scurrilitate, & cum spiritualis desiderij gaudio, sanctum Pascha exspectet: hoc ipsum tamen, quod vnusquisque offert Deo, Abbati suo suggerat, & cum eius fiat oratione, & voluntate: quia quod sine permissione patris spiritualis fit, præsumptioni deputabitur, & vanæ gloriæ, non mercedi. Ergo cum voluntate Abbatis omnia facienda sunt.

CAPVT L.

De fratribus qui longè ab oratorio laborant, aut in via sunt.

FRatres qui omnino longè sunt in labore, & non possunt occurrere hora competenti ad oratorium, & Abbas hoc perpendit, quia ita est, agant ibidem opus Dei vbi operantur, cum tremore diuino flectentes genua. Similiter qui in itinere directi sunt, non eos prætereant, Horæ constitutæ, sed vt possunt, agant sibi, & seruitutis pensum non negligant reddere.

CAPVT LI.

De fratribus qui non satis longè proficiscuntur.

FRatres qui pro quouis responso proficiscuntur, & ea die sperant reuerti ad monasterium, non præsumant foris manducare, etiamsi omnino à quouis rogentur, nisi forte ab Abbate suo eis præcipiatur: quod si aliter fecerint, excommunicentur.

CAPVT LII.

De oratorio monasterij.

Dist. 42. oratorium. Extra de statu monach. lib. 3. decretalium. cũ ad monast.

ORatorium hoc sit, quod dicitur: nec ibi quicquam aliud geratur aut co datur. Expleto opere Dei, omnes cum summo silentio exeant, & aga reuerentia Deo, vt frater qui fortè sibi peculiariter vult orare, non impedia alterius improbitate. Sed & si alter vult sibi fortè secretius orare, simpliciter i tret, & oret, non clamosa voce, sed in lachrymis, & intentione cordis. Ergo q simile opus non facit, non permittatur, expleto opere Dei, remorari in ora rio, sicut dictum est, ne alius impedimentum patiatur.

CAPVT LIII.

De hospitibus excipiendis.

Matth. 25.

OMnes superuenientes hospites, tanquam Christus suscipiantur: quia p dicturus est: Hospes fui, & suscepistis me. Et omnibus congruus ho exhibeatur maximè domesticis fidei, et peregrinis. Vt ergò nunciatus fueri spes, occurratur ei à Priore, vel à fratribus cum omni officio charitatis: & p mitus orent pariter, & sic sibi socientur in pace. Quod pacis osculum non p offeratur, nisi oratione præmissa, propter illusiones diabolicas. In ipsa autem lutatione, omnis exhibeatur humilitas. Omnibus venientibus siue discede bus hospitibus, inclinato capite vel prostrato omni corpore in terra, Chri in eis adoretur, qui & suscipitur. Suscepti autem hospites ducantur ad ora nem, & postea sedeat cum eis Prior, aut cui iusserit ipse. Legatur coram hos lex diuina, vt ædificetur: & post hęc omnis ei exhibeatur humanitas. Ieiuni à Priore frangatur propter hospitem, nisi fortè præcipuus sit dies ieiunij, q non possit violari. Fratres autem consuetudines ieiuniorum prosequantur. quam in manibus Abbas hospitibus det: pedes autem hospitibus omnibus Abbas, quàm cuncta congregatio, lauet. Quibus lotis, hunc versum dicant sce pimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui. Pauperum, & pe grinorum, maximè, susceptio omni cura solicitè exhibeatur: quia in ipsis gis Christus suscipitur. Nam diuitum terror ipse sibi exigit honorem. Coqu Abbatis & hospitum per se sit, vt in certis horis superuenientes hospites, q nunquam desunt monasterio, non inquietent fratres. In quam coquinam annum ingrediantur duo fratres, qui ipsum officium bene impleant. Quib vt indigent, solatia administrentur eis, vt absque murmuratione seruiant. Ite rùm quando occupationem minorem habent, exeant, vbi eis imperatur, in o ra. Et non solùm ipsis, sed & in omnibus officijs monasterij ista sit considera vt quando indigent solatia, accommodentur eis: & iterùm, quando vacant, o bediant imperanti. Item & cellam hospitum habeat assignatam frater, cuius a nimam timor Dei possideat, vbi sint lecti strati sufficienter, & domus Dei à s pientibus sapienter administretur. Hospitibus autem, cui non præcipitur, nu latenus societur, neque colloquatur: sed si obuiauerit, aut viderit, salutatis hu liter, vt dictum est, & petita benedictione, pertranseat, dicens, non licere colloqui cum hospite.

Psal. 47.

CAPVT LIIII.

Quod non debeat monachus literas seu eulogias accipere.

NVllatenus liceat monacho, neque à parentibus suis, neque à quoque hominum, nec sibi inuicem literas aut eulogias, vel quælibet munuscula

accipere aut dare sine præcepto Abbatis sui. Quod si etiam à parentibus suis ei quicquam directũ fuerit, nõ præsumat suscipere illud nisi prius indicatũ fuerit Abbati. Quod si iusserit suscipi, in Abbatis sit potestate, cui illud iubeat dari. Et non contristetur frater, cui fortè directum fuerat, vt non detur occasio diabolo. Qui autem aliter præsumpserit, disciplinæ regulari subiaceat.

CAPVT LV.

De vestiarijs & calcearijs fratrum.

VEstimenta fratribus, secundum locorum qualitatem vbi habitant, vel aerum temperiem, dentur: quia in frigidis regionibus amplius indigetur, in calidis verò minus. Hæc ergo consideratio penes Abbatem est. Nos tam mediocribus locis sufficere credimus monachis, per singulos cucullã & tunicam: cucullam in hyeme villosam, in æstate puram aut vetustam, & scapulare propter opera. Indumenta pedum pedules & caligas. De quarum rerum omnium colore aut grossitudine non causentur monachi, sed quales inueniri possunt in prouincia qua habitant, aut quod vilius comparari potest. Abbas autem de mensura prouideat, vt non sint curta ipsa vestimenta vtentibus eis, sed mensurata. Accipientes noua, vetera semper reddant in præsenti, reponenda in Vestiario propter pauperes. Sufficit enim monacho duas tunicas & duas cucullas habere propter noctes & propter lauare ipsas res: iam quod suprafuerit, superfluum est & amputari debet. Et pedules, & quodcunque est vetustum, reddant dum accipiunt nouum. Femoralia hi qui in via diriguntur, de vestiario accipiant: qui reuertentes, lota ibi restituant. Stramenta autem lectorum sufficiant, matta, saga, lena & capitale. Quæ tamen lecta, ab Abbate frequenter scrutanda sunt propter opus peculiare ne inueniatur: & si cui inuentũ fuerit, quod ab Abbate non acceperit, grauissimæ disciplinæ subiaceat. Et vt hoc vitium peculiaris radicitus amputetur, dentur ab Abbate omnia quæ sunt necessaria, id est cuculla, & tunica, & pedules, & caligæ, brachile, cultellus, graphium, acus, mappula, tabulæ, vt omnis auferatur necessitatis excusatio. A quo tamen Abbate semper consideretur illa sententia Actuum Apostolorum: quia dabatur singulis prout cuique opus erat. Ita ergo & Abbas consideret infirmitates indigentium, non malam voluntatem inuidentium. In omnibus tamen iudicijs suis Dei retributionem cogitet.

CAPVT LVI.

De mensa Abbatis.

MEnsa Abbatis cum peregrinis & hospitibus sit semper. Quoties tamen minus sunt hospites, quos vult de fratribus vocare, in ipsius sit potestate. Seniores tamen vnum aut duos semper cum fratribus dimittendum procuret propter disciplinam. Extra de statu monach. cum ad monast.

CAPVT LVII.

De artificibus monasterij.

ARtifices si sunt in monasterio, cum omni humilitate faciant ipsas artes, si tamen iusserit Abbas. Quod si aliquis ex eis extollitur pro scientia artis suæ, eò quod videatur aliquid conferre monasterio, hic talis euellatur ab ipsa

arte & denuo per eam non transeant: nisi forte humiliato ei iterum Abba iubeat. Si quid verò ex operibus artificum venundandum est: videant ipsi, per quorum manus transigenda sunt, ne aliquam fraudem præsumant inferre. Me-
Acto 5. morentur semper Ananiæ & Saphiræ, ne fortè mortem quam illi in corpore pertulerunt, hanc isti, vel omnes, qui aliquam fraudem de rebus monasterij fecerint, in anima patiantur. In ipsis autem precijs non surripiat auaritiæ malum, sed semper aliquantulum vilius detur, quam ab alijs secularibus datur, vt in omnibus glorificetur Deus.

CAPVT LVIII.

De disciplina suscipiendorum fratrum.

1. Ioan. 4. NOuiter veniens quis ad conuersionem, non ei facilis tribuatur ingressus: sed sicut ait Apostolus: Probate spiritus, si ex Deo sunt.

Nouitiorum probatio.

Ergo si veniens, perseuerauerit pulsans, & illatas sibi iniurias, & difficultatem ingressus post quatuor aut quinque dies visus fuerit patienter portare, & persistere petitioni suæ, annuatur ei ingressus, & sit in cella hospitum paucis diebus. Postea autem sit in cella nouitiorum, vbi meditetur, & manducet, & dormiat. Et senior ei talis deputetur, qui aptus sit ad lucrandas animas, qui super eum omnino curiosè intendat, & solicitus sit, si verè Deum quærat, si sollicitus est ad opus Dei, ad obedientiam, ad opprobria. Prædicentur ei omnia dura & aspera, per quæ itur ad Deum. Et si promiserit de stabilitate sua perseuerantiam, post duorum mensium circulum legatur ei hæc regula per ordinem, & dicatur ei: Ecce lex, sub qua militare vis. Si potes obseruare, ingredere: si vero non potes, liber discede. Si adhuc steterit, tunc ducatur in supradictam cellam nouitiorum, & iterum probetur in omni patientia: & post sex mensium circulum, relegatur ei regula, vt sciat, ad quid ingreditur.

Etsi adhuc stat, post quatuor menses iterum legatur ei hæc eadem regula. Et si habita secum deliberatione, promiserit se omnia custodire, & cuncta sibi imperata seruare, tunc suscipiatur in congregatione, sciens lege regulæ constitutum, quòd ei ex illa die non liceat de monasterio egredi, nec collum excutere de subiugo regulæ, quam sub tam morosa deliberatione licuit recusare aut suscipere. Suscipiendus autem, in oratorio coram omnibus promittat de stabilitate sua, & conuersione morum suorum, & obedientia coram Deo & sanctis eius, vt si aliquando aliter fecerit, ab eo se damnandum sciat, quem irridet.

De qua promissione sua faciat petitionem ad nomen sanctorum, quorum reliquiæ ibi sunt, & Abbatis præsentis. Quam petitionem manu sua scribat, aut certè, si non scit literas, alter ab eo rogatus scribat & ille nouitius signum faciat, & manu sua eam super altare ponat. Quam dum posuerit, incipiat ipse nouitius mox hunc versum: Suscipe me, Domine, secundum eloquium tuum, &
Psal. 118. viuam, & non confundas me ab expectatione mea. Quem versum omnis congregatio tertio respondeat, adiungentes: Gloria patri. Tunc ipse frater nouitius prosternatur singulorum pedibus, vt orent pro eo; & iam ex illa die in congregatione reputetur.

Professi hodie non reijciuntur, sed proceditur in eos secundum gradus disciplinæ regularis: ad vltimum recluduntur.

Res, si quas habet, aut eroget pauperibus, aut facta solenniter donatione, conferat monasterio, nihil sibi reseruans ex omnibus: quippe qui ex illo die nec proprij corporis potestatem se habiturum sciat. Mox ergo in oratorio exuatur rebus proprijs, quibus vestitus est, & induatur rebus Monasterij. Illa autem vestimenta, quibus exutus est, reponantur in

vestia-

vestiario conseruanda: vt, si aliquando, suadente diabolo, consenserit vt egrediatur de monasterio, (quod absit) tunc exutus rebus monasterij, proijciatur. Illum tamen petitionem eius, quam desuper altare Abbas tulit, non recipiat, sed in monasterio reseruetur.

CAPVT LIX.

De filijs nobilium vel pauperum quomodo offerantur.

SI quis forte de nobilibus offert filiũ suum Deo in monasterio, si ipse puer minor est ætate, parentes eius faciant petitionem, quam supra diximus, & cum oblatione ipsam petitionem, & manum pueri inuoluant palla altaris, & sic eum offerant. De rebus autem suis, aut in præsenti petitione promittant sub iureiurando, quia nunquam per se, nunquam per suspectam personam, nec quolibet modo ei aliquando aliquid dent, aut tribuant occasionem habendi. Vel certè, si hoc facere noluerint, & aliquid offerre voluerint in eleemosynam monasterio, pro mercede sua, faciant ex rebus quas dare volunt monasterio, donationem: reseruato sibi, si ita voluerint vsufructuario. Atque ita omnia obstruantur, vt nulla suspicio remaneat puero, per quam deceptus perire posit, (quod absit) quod experimento didicimus. Similiter autem & pauperiores faciant, qui verò ex toto nihil habent, similiter petitionem faciant, & cum oblatione offerant filium suum coram testibus.

CAPVT LX.

De Sacerdotibus qui voluerint in monasterio habitare.

SI quis de ordine sacerdotum in monasterio se suscipi rogauerit, non ei citius quidem assentiatur. Tamen si omnino perstiterit in hac supplicatione, sciat se omnem regulæ disciplinam seruaturum, nec aliquid ei relaxabitur: vt sit, sicut scriptum est: Amice, ad quid venisti? Concedatur ei tamen post Abbatem stare, & benedicere, aut Missas tenere, si tamen Abbas ei iusserit. Sin aliàs, nullatenus aliqua præsumat, sciens se disciplinæ regulari subditum, & magis humilitatis exempla omnibus det. Et si forte ordinationis, aut alicuius rei causa fuerit in monasterio, illum locum attendat, quando ingressus est in monasterium, non illum, qui ei pro reuerentia sacerdotij concessus est. Clericorum autem si quis eodem desiderio monasterio sociari voluerit, loco mediocri collocetur, & ipse, tamen si promittit de obseruatione regulæ, vel propria stabilitate.

Matth. 26.

CAPVT LXI.

De monachis peregrinis, qualiter suscipiantur.

SI quis monachus peregrinus, de longinquis prouincijs superuenerit, si pro hospite voluerit habitare in monasterio, & contentus fuerit consuetudine loci, quam inuenerit, & non forte superfluitate sua perturbat monasterium, sed simpliciter contentus est quod inuenerit: suscipiatur, quanto tempore cupit. Si qua sanè rationabiliter, & cum humilitate charitatis reprehendit, tractet Abbas prudenter, ne forte ad hoc eum Dominus direxerit. Si verò postea voluerit stabilitatem suam firmare, non renuatur talis voluntas: & maximè, quia tempore hospitalitatis potuit eius vita dinosci. Quòd si superfluus aut vitiosus repertus fuerit tempore hospitalitatis, non solùm non debet sociari corpori monasterij, verùm etiam dicatur ei honestè, vt discedat, ne eius miseria etiam alij

vitientur. Quòd si non fuerit talis, qui mereatur projici, non solùm, si petierit
Rom. 10. suscipiatur congregationi sociandus, verumetiam suadeatur vt stet, vt eius e-
xemplo alij erudiantur. Et quia in omni loco vni domino seruitur, vni regi mi-
litatur, quẽ si etiam talẽ esse perspexerit Abbas, liceat eum in superiori aliquan-
tulum constituere loco. Non solum autem monachum, sed etiam de suprascri-
ptis gradibus sacerdotũ vel clericorum, stabilire potest Abbas in maiori quàm
ingrediuntur loco, si eorum talem perspexerit vitam esse. Caueat autem Abbas
ne aliquando de alio noto monasterio monachum ad habitandum suscipiat, si-
Tob. 4. Matth. 7. ne consensu Abbatis eius, aut literis commendatitijs, quia scriptum est: Quod
tibi non vis fieri, alij ne feceris.

CAPVT LXII.

De Sacerdotibus monasterij.

SI quis Abbas sibi presbyterum vel diacônum ordinari petierit, de suis eli-
gat, qui dignus sit sacerdotio fungi. Ordinatus autẽ, caueat elationẽ, aut su-
perbiam, nec quicquam præsumat, nisi quod ei ab Abbate præcipitur, sciens
multò magis disciplinæ regulari subdendum. Nec occasione sacerdotij oblivi-
scatur regulæ obedientiam, & disciplinam: sed magis ac magis in Deum pro-
ficiat. Locum verò semper illum attendat, quo ingressus est monasterium, præ-
ter officium altaris: & si fortè electio congregationis, & voluntas Abbatis pro
vitæ meritò eum promouêre voluerit: qui tamen regulam, à Decanis, vel Præ-
positis constitutam sibi, seruare sciat. Quòd si aliter præsumpserit, non sacer-
dos, sed rebellio iudicetur. Et sæpe admonitus, si non correxerit, etiam episco-
pus adhibeatur in testimonium. Quòd si nec sic emendauerit, clarescentibus
culpis, projciatur de monasterio: si tamen talis fuerit eius contumacia, vt sub-
di, aut obedire regulæ nolit.

CAPVT LXIII.

De ordine congregationis.

ORdines suos in monasterio ita conseruent, vt conuersionis tempus, & vi-
tæ meritum discernit, vtq; Abbas constituerit. Qui Abbas non turbet gre-
gem sibi commissum, nec quasi libera vtens potestate, iniustè disponat aliquid:
sed cogitet semper, quia de omnibus iudicijs & operibus suis, redditurus est
Deo rationem. Ergo secundùm ordines quos constituerit, vel quos habuerint
ipsi fratres, sic accedant ad pacem, ad communionem, ad Psalmum imponen-
1. Reg. 7. Dan. 13. dum, in choro standum. Et in omnibus omnino locis ætas non discernatur in or-
dine, nec præiudicet: quia Samuel & Daniel pueri presbyteros iudicauerunt.
Ergo exceptis his, quos, vt diximus, altiori consilio Abbas prætulerit, vel de-
gradauerit certis ex causis, reliqui omnes vt conuertuntur, ita sint: vt verbi gra-
tia, qui secunda hora diei venerit in monasterium, iuniorem se nouerit illius
esse, qui prima hora venit diei, cuiuslibet ætatis aut dignitatis sit. Pueris vero
per omnia ab omnibus disciplina teneatur. Iuniores igitur, Priores suos hono-
rent: Priores, iuniores suos diligant. In ipsa autem appellatione nominum, nul-
li liceat alium puro nomine appellare, sed Priores, iuniores suos fratres nomi-
nent: Iuniores autem, Priores suos Nonnos vocent: quod intelligitur pater-
na reuerentia. Abbas autem, quia vices Christi agere creditur, Dominus &
Abbas vocetur: non sua assumptione sed honore & amore Christi. Ipse autem
cogitet, & sic se exhibeat, vt dignus sit tali honore. Vbicunq; autẽ sibi obuiant
fratres

fratres, iunior à priore benedictionem petat. Transeunte maiore, minor surgat & det ei locum sedendi. Nec præsumat iunior consedere, nisi ei pręcipiat senior suus: vt fiat quod scriptum est: Honore inuicem præuenientes. Pueri paruuli, vel adolescentes in oratorio, vel ad mensas cum disciplina, ordines suos consequantur. Foris autem vel vbiubi, custodiam habeant & disciplinam, vsq; dum ad intelligibilem ætatem perueniant.

CAPVT LXIIII.

De ordinando Abbate.

IN Abbatis ordinatione illa semper consideretur ratio, vt hic constituatur, 18. q. 2. abbatē.
quem sibi omnis concors congregatio secundùm timorem Dei, siue etiam pars quamuis parua congregationis, saniori consilio, elegerit. Vitæ autem merito, & sapientiæ doctrina eligatur, qui ordinandus est, etiam si vltimus fuerit in ordine congregationis. Quòd si etiam omnis congregatio vitijs suis (quod quidem absit) consentientem personam pari consilio elegerit, & vitia ipsa aliquatenus in notitiam episcopi, ad cuius diœcesim pertinet ille locus, vel Abbatibus, aut vicinis Christianis claruerint, prohibeant prauorum præualere consensum, & domui Dei dignum constituant dispensatorem: scientes pro hoc se recepturos mercedem bonam, si istud castè, & zelo Dei faciant, sicut è diuerso peccatum, si negligant. Ordinatus autem Abbas, cogitet semper quale onus suscepit, & cui redditurus est rationem villicationis suæ. Sciatq; sibi oportere prodesse magis, quā pręesse. Oportet ergo eum esse doctū lege diuina, vt sciat & sit vnde proferat noua & vetera. Castum, sobrium, misericordem, & semper superexaltet misericordia iudicium, vt idem ipse consequatur: oderit vitia, diligat fratres. In ipsa autem correptione prudenter agat, & ne quid nimis: ne, dum nimis cupit eradere eruginem, frangatur vas. Suamq; fragilitatem semper suspectus sit: memineritq; calamum quassatum non conterendum. In quibus non dicimus, vt permittat nutriri vitia, sed prudenter & cum charitate ea amputet, prout viderit cuiq; expedire, sicut iam diximus, & studeat plus amari, quàm timeri. Non sit turbulentus & anxius, non sit nimius & obstinatus, non sit zelotypus & nimis suspiciosus, quia nunquam requiescit. In ipsis imperijs suis sit prouidus & consideratus, siue secundum Deum, siue secundum seculum sint. Opera quæ iniungit, discernat & temperet, cogitans discretionem sancti Iacob, dicentis: Si greges meos plus in ambulando fecero laborare, morientur cuncti vna die. Hæc ergò aliaq; testimonia discretionis matris virtutū sumens, sic omnia temperet, vt & fortes sint qui cupiant, & infirmi non refugiant. Et præcipuè, vt præsentem regulam in omnibus conseruet, vt dum benè ministrauerit, audiat à Domino, quod seruus bonus, qui erogauit triticum conseruis suis in tempore suo. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum.

Extra de elect. c. ecclesia. el. 2. vide gloss. 18. q. 1. abbatem.

18. q. si quis abbas. 13. dist. error. ead dist. consentire.

Matth. 13.

Esa 42.

Gen. 33.

Matt. 24.

CAPVT LXV.

De Præposito monasterij.

SÆpius quidem contingit, vt per ordinationem præpositi scandala grauia in monasterio oriantur: dum sint aliqui maligno spiritu superbiæ inflati, & æstimantes se secundos Abbates esse, assumentes sibi tyrannidem, scandala nutriunt, & dissensiones in congregatione faciunt, & maxi-

Mala quæ ex indebita præpositi ordinatione oriantur

mè in illis locis, vbi ab eodem sacerdote, vel ab eisdem Abbatibus, qui Ab-
batem ordinant, ab ipsis etiam & præpositus ordinatur. Quod quàm sit absur-
dum, facilè aduertitur: quia ab ipso initio ordinationis, materia ei datur su-
perbiendi, dum ei suggeritur, à cogitationibus suis exutum eum esse à pote-
state Abbatis sui, quia ab ipsis ordinatus est, à quibus & Abbas. Hinc susci-
tantur inuidiæ, rixæ, detractiones, æmulationes, dissensiones, exordinatio-
nes: & dum contraria sibi Abbas præpositusq; sentiunt, & ipsorum necesse
sub hac dissensione animas periclitari, & hi qui sub ipsis sunt, dum adulantur
partibus, eunt in perditionem. Cuius periculi malum illos respicit in capite,
qui talibus in ordinationibus se fecerunt authores. Ideoq; nos præuidemus ex-
pedire propter pacis charitatisq; custodiam, in Abbatis pendere arbitrio or-
dinationem monasterij sui, prout Abbas disposuerit. Et si potest fieri, per De-
canos ordinetur (vt ante disposuimus) omnis vtilitas monasterij, prout Ab-
bas disposuerit, vt dum pluribus committitur, vnus non superbiat. Quòd si aut
locus expetit, aut congregatio petierit rationabiliter cum humilitate, & Ab-
bas iudicauerit expedire, quemcunque elegerit Abbas cum consilio fratrum
timentium Deum, ordinet ipse sibi præpositum. Qui tamen præpositus, illa a-
gat cum reuerentia, quæ ab Abbate suo ei iniuncta fuerint: nihil contra Ab-
batis voluntatem, & ordinationem faciens: quia quantum prælatus est cæte-
ris, tantum eum oportet solicitè obseruare præcepta regulæ. Qui præpositus si
repertus fuerit vitiosus, aut elatione deceptus superbiæ, aut contemptor san-
ctæ regulę fuerit comprobatus, admoneatur verbis vsque quater. Si non emen-
dauerit, adhibeatur ei correptio disciplinæ regularis. Quod si neque sic corre-
xerit, tunc deijciatur de ordine pręposituræ, & alius qui dignus est, in loco eius
subrogetur. Quod si & postea in congregatione quietus & obediens non fue-
rit, etiam de monasterio expellatur. Cogitet tamen Abbas, se de omnibus iu-
dicijs suis Deo redditurum rationem: ne fortè zeli aut inuidiæ flamma vrat a-
nimam.

Ad vitanda mala ordinatio præpositi ab Abbate fiat. 89.dist.c.adhæc.

Pœna præpositi delinquentis

CAPVT LXVI.

De Ostiario monasterij.

1\. Ordinatio ostiarij eiusq; conditiones. Ostiarij habitatio. Ostiarius vt recipere debeat pulsantes. Ostiario quando adiutor dandus.

AD portam ministerij ponatur senex sapiens, qui sciat accipere respon-
& reddere, cuius maturitas eum non sinat vagari. Qui portarius cell-
debet habere iuxta portam, vt venientes semper præsentem inueniant, à quo
responsum accipiant: & mox vt aliquis pulsauerit, aut pauper clamauerit, De-
gratias respondeat, aut benedicat: & cum omni mansuetudine timoris Dei re-
sponsum reddat festinanter, cum feruore charitatis. Qui portarius si indiget so-
latio, iuniorem fratrem accipiat. Monasterium autem, si possit fieri, ita debet
construi, vt omnia necessaria, id est, aqua, molendinum, hortus, pistrinum, vel
artes diuersæ, intra monasterium exerceantur, vt non sit necessitas monachis
vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Hanc autem regu-
lam volumus sæpius in congregatione legi, ne quis fratrum de se ignorantiam
excuset.

2\. De situ monasterij.

3\. Regula frequenter legenda.

CAPVT LXVII.

De fratribus in viam directis.

Fratres exeuntes monasterio precibus sunt iuuandi.

DIrigendi fratres in via, omnium fratrum, vel Abbatis se orationi comm-
dent: & semper ad orationem vltimam operis Dei commemoratio om-
nium

omnium absentium fiat. Reuertentes autem de via fratres, ipso die, quo redeunt, per omnes canonicas horas, dum expletur opus Dei, prostrati solo Oratorij, ab omnibus petant orationem, propter excessus, ne quid forte subripuerit in via, visus aut auditus malæ rei aut ociosi sermonis. Nec præsumat quisquam alijs referre, quæcunque foris monasterium viderit aut audierit: quia plurima destructio est. Quod si quis præsumpserit, vindictæ regulari subiaceat. Similiter & qui præsumpserit claustra monasterij egredi vel quocunque ire, vel quippiam quamuis parum, sine iussione Abbatis facere.

CAPVT LXVIII.

Si fratri impoßibilia iniunguntur.

SI cui fratri aliqua forte grauia aut imposibilia iniunguntur, suscipiat quidem iubentis imperium cum omni mansuetudine & obedientia. Quod si omnino virium suarum mensuram viderit pondus oneris excedere, imposibilitatis suæ causas ei qui sibi præest, patienter & opportune suggerat, non superbiendo aut resistendo vel contradicendo. Quod si post suggestionem suam, in sua sententia prioris imperium perdurauerit, sciat iunior ita sibi expedire, & ex charitate confidens de adiutorio Dei obediat.

CAPVT LXIX.

Vt in Monasterio non præsumat alter alterum defendere.

SVmmopere præcauendũ est, ne quauis occasione præsumat alter alterum defendere monachum in Monasterio, aut quasi tueri, etiamsi qualibet consanguinitatis propinquitate iungantur: nec quolibet modo id à monachis præsumatur: quia exinde grauissima occasio scandalorũ oriri potest. Quod si quis hæc transgressus fuerit, acrius coerceatur.

Obedire nolentem nullus defendat.

Pœna eius qui inobedientẽ defenderit.

CAPVT LXX.

Vt nullus præsumat alium cædere vel excommunicare

VEtetur in monasterio omnis præsumptionis occasio. Ordinamus atque constituimus, vt nulli liceat quenquam fratrum suorum excommunicare aut cædere, nisi cui potestas ab Abbate data fuerit. Peccantes autem coram omnibus arguantur, vt cæteri metum habeant. Infantibus verò vsque ad quintum decimum annum ætatis, disciplinæ diligentia ab omnibus adhibeatur, & custodia sit. Sed & hoc cum omni mensura & ratione. Nam in fortiori ætate qui præsumpserit aliquatenus sine præcepto Abbatis, vel in ipsis infantibus, sine discretione exarserit, disciplinæ regulari subiaceat, quia scriptum est: Quod tibi non vis fieri, alijs ne feceris.

Nullus nisi publica authoritate alium cædat aut excommunicet.

Publicè peccãtes publicè corrigantur.

Infantum correctio.

Tob. 4.

CAPVT LXXI.

Vt obedientes sint sibi inuicem fratres.

OBedientiæ bonum non solum Abbati exhibendum est ab omnibus, sed etiam sibi inuicem ita obediant fratres, scientes per hanc obedientiæ viam se ituros ad Deum. Præmisso ergo Abbatis aut Præpositorum, qui ab eo constituuntur, imperio, cui non permittimus priuata imperia præponi: de cætero, omnes iuniores Prioribus suis omni charitate & solicitudine obediant.

Monachi non solum abbati sed etiam sibi inuicem obediant.

Ordo obedientiæ.

Ratio placendi animum superioris offensi. Quòd si quis contentiosus reperitur, corripiatur. Si quis autem frater pro quauis minima causa ab Abbate, vel à quocunque priore suo corripitur, quolibet modo, vel si leuiter senserit animum prioris cuiuscunque contra se iratum, vel commotum, quamuis modicè, mox sine mora tamdiu prostratus in terra ad pedes eius iaceat satisfaciens, vsque dum benedictione sanetur illa commotio. Quòd si quis contempserit facere, aut corporali vindictæ subiaceat, aut, si contumax fuerit, de monasterio expellatur.

CAPVT LXXII.

De bono zelo quem debent habere monachi.

Iac. 3. Psal. 68. Rom. 12. Ephes. 4. Gal. 5. Phil. 2. Rom. 15. Ephes. 5.

SIcut est zelus amaritudinis malus, qui separat à Deo, & ducit ad infernum: ita est zelus bonus, qui separat à vitijs, & ducit ad Deum, & ad vitam æternam. Hunc ergo zelum feruentissimo amore exerceant monachi, id est, vt honore se inuicem præueniant. Infirmitates suas, siue corporum, siue morum patientissimè tolerent: obedientiam sibi certatim impendant. Nullus, quod sibi vtile iudicat, sequatur, sed quod magis alij: charitatem fraternitatis casto impendant amore: Deum timeant, Abbatem suum sincere & humili charitate diligant: Christo omnino nihil præponant, qui nos pariter ad vitam æternam perducat, Amen.

CAPVT LXXIII.

De eo, quòd non omnis iustitiæ obseruatio in hac regula sit constituta.

REgulam hanc descripsimus, vt eam obseruantes in monasterijs, aliquatenus vel honestatem morum, aut initium conuersationis nos demonstremus habere. Cæterum ad perfectionem conuersationis qui festinat, sunt doctrinæ sanctorum Patrum, quarum obseruatio perducat hominẽ ad celsitudinem perfectionis. Quæ enim pagina, aut quis sermo diuinæ authoritatis veteris vel noui Testamenti, non est rectissima norma vitæ humanæ? Aut quis liber sanctorum catholicorum Patrum hoc non resonat, vt recto cursu perueniamus ad creatorem nostrum? nec non et collationes Patrum, & instituta, et vita eorum, sed & regula sancti patris Basilij nostri, quid aliud sunt, nisi benè viuentium, & obedientium monachorum instrumenta virtutum? Nobis autem desidiosis, & male viuentibus, atque negligentibus rubor confusionis est. Quisquis ergo ad patriam cœlestem festinas, hanc minimam inchoationis regulam descriptam adiuuante Christo perfice: & tunc demum ad maiora, quæ supra commemorauimus, doctrinæ, virtutumq; culmina Deo protegente, peruenies, Amen.

Compendium Regulæ Benedicti.

HAnc Regulam breui compendio Isidorus Hispalensis, qui claruit circa annos Domini 627. in libro de Officijs complectitur, his verbis. In Cœnobijs, inquit, simul plurimi viuunt in orationibus, lectionibus, vigilijs, ieiunijs, silentio, nulla superbia tumidi, nulla inuidentia, sed modesti, regno Dei placiti, concordes, cogitationes suas alterutrum reuelantes: inuicem confitendo, inuicem se discutiunt & corrigunt, nihil peculiare defendunt: pulchras vestes non induunt, sed vilissimas & mediocres: lauacra non frequentant, nisi pro languoris insultu. Abbatis nunquam progrediuntur mandata, nihil sine scito Abbatis faciunt, ad possibilitatem operantur, vt mens impediri non possit. Canunt autem cum laborant, & vbicunque abierunt semper psallunt, diuino celeumate consolantur. Conueniunt autem omnes nolis dato signo, & in festinatione properant ad orationem solennium horarum, celebrantes intra

intentione cordis, & vsque ad consummationem Psalmorum sine fastidio persistentes. Conueniunt diebus singulis interpositi, dum adhuc ieiuni sunt in collatione audientium patrum: audiunt autem cum incredibili studio, summo silentio: affectusq́; animorum, prout eos prouocauerint, differunt, orationem autem gemitu vel fletu significant. Corpus deinde cum magno silentio reficiunt, tantum quantum saluti necesse est, coercente vnoquoque per parsimoniam cibi aut potus concupiscentiæ gulam, ne grauetur eorum cor, & ea ipsa quæ præstò sunt parca & vilissima sunt. Itaque non solum à carnibus & à vino abstinent pro sufficientia domandæ libidinis, sed etiam ab omnibus quæ ventris prouocant appetitum, & quod necessario victu superest ex operibus manuum, & epularum restrictione egentibus distribuunt, vt nihil remaneat quod abundauerit.

Hanc Regulam Benedicti si diligenter mecum perpendo, cogor dubitare de immodicis illis donationibus à Tertullo, Placido, Equitio, Mauro, Gordiano & alijs quàm plurimus facti Benedicto adhuc viuenti suisq́; monasterijs, Caßinensi in primis, cui donata Chronicon Caßinense testatur, castra, villas, municipia, lacus, insulas, portus, fundos, regiones, molendina vna cum seruis ac rusticis. Nam vt Stephanus Hardingus secundus Cistercienfium abbas in sua Regula, quam Charitatis chartam appellauit, quamque in tertia Classe recensebimus, clarè etiam testatur, nec in Regula, nec in vita Benedicti prorsus legitur, Benedictum possedisse Ecclesias, vel altaria, vel oblationes & sepulturas, vel decimas aliorum hominum, seu furnos, molendina, aut villas, vel rusticos: non eum etiam vspiam in ciuitatibus, castellis, aut villis, sed in locis à frequentia populi semotis, cœnobia construxisse. Ex literis quoque Theodomari Abbatis XII. Caßinensis cœnobij ad Carolum Magnum & Theodoricum apparet, tantis opibus atque diuitijs id monasterium non abundasse, ab initio, vt nugantur aliqui: dicit enim ibi, monachos eius loci propterea non vti Cucullis, quòd maioris sint pretij, &c. De donationibus Benedicto factis dubitatio.

Ad hanc autem præscriptæ Regulæ normam Benedictus Abbas factus fratres sui Monasterij viuere voluit: illi verò non assueti tam duram agere vitam, sed libidinibus & voluptatibus carnis indulgere, tandem Benedictum è medio tollere decreuerunt: ac in vitreum poculum vinum veneno mixtum fuderunt: eo autem arrepto poculum fractum, & vinum effusum fuit. Hinc Benedictum pingunt in manu gestantem vitreum poculum fractum cum serpente, qui venenum denotat. Benedicto monachi perimere volunt.

Militant autem sub hac Regula Ordines circiter 23. et maximè nigri, qui vulgo dicuntur Benedictini: de quibus in c. 1. in principio, & ibi Ioannes Andreas in Clementinis De statu monachorum: qui aliquando laxati vitæ austeritatem, iterum recepti sunt in congregationem Sanctæ Iustitiæ vel Iustinæ cum exemptionibus & constitutionibus per Eugenium IIII. confirmatis, vt scribit Alphonsus Aluarez Guerrero in suo Thesauro. Ordines militantes sub Regula Benedicti.

Ordo quoque Specuensis.
Carthusiensis.
Cistercienfis.
S. Vuilhelmi.
Scotorum.
Montisoliuetensium, *album portantium habitum.*
Cœlestinorum.
Sclauorum.
Vallis vmbrosæ.
Fontis Ebrandi.
Humiliatorum *sub albo habitu.*
Grandimontensis.
S. Ambrosij.
Camaldulensis.
Vallis Scholarium.

S.Pauli primi Eremitę, *quem alij ad Augustinenses referunt.*
Cluniacensis.
Præmonstratensis.
Sylustinæ.
Syluestrinorum.
Gilbertinorum.
Et Ordo de S.Burga viduæ: *vt Tritbemius indicat lib.1.cap.3. De Viris illustribus Ordinis Benedictinorum. His Polydorus Vergilius lib.7.ca.2.* Eremitanos D.Hieronymi *annumerat, quos dicit postremò per Martinum 5.in familiam Benedicti adscitos fuisse. Qui tamen omnes diuerso amiciuntur vestitu, differuntq́, in traditionibus & statutis: partim in hac secunda, partim in tertia classe videbitur. Suntq́, omnes exempti præter Syluestrinos, vt Alphonsus Aluarez Guerrero indicat ca.57.*

CAPVT V.

De ritibus, institutis, legibus, consuetudinibus, victus & vestitus ratione Benedictinorum monachorum.

Ex *hac Regula, quam Benedictus suis discipulis custodiendam tradidit, facilè quidem intelligi potest, qui fuerint aut saltem esse debuerint ritus, instituta, leges, consuetudines, quæ item victus et vestitus ratio monachorum huius secundæ classis, vt rursus hoc loco de ijsdem agere velle, Crambe repetita, quod dici solet, haud immeritò videri possit. Quia tamen vel à præscriptæ Regulæ terminis, ex dispensatione, vt vocant, cesserunt, vel alia nonnulla, quæ in Regula non continentur, obseruanda susceperunt, operæpretium me facturum putaui, si de his & similibus in sequentibus paucis agerem. Præmittam autem his quæstionem, An in Regula Benedicti omnia sint præcepta, vel quædam etiam consilia: & num mortaliter is peccet qui ex dispensatione contra illam agit.*

An in Regula Benedicti omnia sint præcepta, vel aliqua etiam consilia, & num mortaliter peccet, qui ex dispensatione contra Regulam hanc agit.

I*Oannes de Turre Cremata Cardinalis in Commentarijs suis ad Benedicti Regulam statim ab initio, mouet quæstionem, An omnia in Regula Benedicti contenta cadant sub præcepto, numq́, omnia illa obligent ad peccatum mortale. Ac negantem partem tuetur ille: distinguit enim totam Regulam in præcepta & consilia. Nos ita simpliciter respondemus: ea quæ Benedictus in Regula sua statuit, sunt desumpta ex lege & verbo Dei, cuius generis sunt pleraq́, quæ ca.4.Regulæ continentur, videlicet, diligere Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute, & proximum sicut teipsum: non occidere, non adulterari, &c. Hæc inquam & similia omnia nullo modo pro consilijs, sed præceptis sunt habenda, ad quæ non solum monachi, sed omnes ac singuli homines obligantur, nō quòd Benedictus homo superstitiosus, sed quia Deus ista præcepit, ac proinde non licet in ijs dispensare, sed qui contra illa agit, mortaliter, vt loquuntur isti, peccat. Quæcunq́, enim fiunt contra legem Dei, peccata sunt quæ mortem merentur. Quæ verò non solum extra, sed etiam contra Verbum Dei sunt à Benedicto instituta, non modò neminem obligant, verumetiam summoperè sunt cauenda. Quicquid enim fit, Chrysostomo teste, præter Dei legem & voluntatē ac secus quàm ille vult fieri, quamquam existimetur acceptum Deo, tamen est omnium pessimum & iniquissimum.*

Benedicti Regula strictè seruanda.

Quod autem Cardinalis distinctionem attinet, dico, illam contra mentem seu voluntatem Benedicti in suam Regulam ab eo esse introductam, quum ne vllum quidem eius vestigium

in ea appareat. Conatur quidem eam ex Regulæ exordio probare, vbi Benedictus dicit, Ausculta, ô fili, præcepta magistri, & admonitionem pij patris libenter excipe: vbi per admonitionem consilium intelligit. Non aduertit autem quod sequitur ibidem, Et efficaciter comple. *Vt igitur maximè intellexerit Benedictus per admonitionem Consilium, apparet tamen hinc voluisse illum, vt id impleatur firmiter & perficiatur strenuè. Et in fine prologi,* Præparanda ergo, *inquit,* sunt corda & corpora, sanctæ præceptorum obedientiæ militatura. *Vbi* præceptorum *tantum in sua Regula meminit. His accedit quòd capite tertio dicitur in Regula*: In omnibus sequantur omnes Regulam, nec ab ea temere declinetur à quoquam. *Et capite quinquagesimo octauo dicit,* Si promiserit se OMNIA CVSTODIRE, & cuncta sibi imperata seruare velle, tunc suscipiatur in congregatione. *Et mox:* Si aliquando aliter fecerit, à Deo se damnandum sciat. *Capite sexagesimo quoque agens de ecclesiasticis personis, quæ in monasteria recipi voluerint, disertè dicit,* eas quoque OMNEM regulæ disciplinam seruare debere, & nihil quiquam eis relaxandum, ne ob presbyteratum quidem. *Hinc obiter perspicitur error Thomæ Aquinalis, qui articulo 20. Quodlibeti 1. asserit, Benedictum statuisse, suos Monachos profiteri,* non obseruare regulam. *Atqui ex his clarissimè intelligitur, voluisse Benedictum totam suam regulam* seruari, *non quidem simpliciter, sed tanquam ex præcepto, non solùm à Monachis, sed ab Abbatibus quoq; nam, vt etiam Bernardus ait, Super fratrum transgressiones tantùm, non super patrum traditiones, constituitur, qui Abbas eligitur. Vnde quoque Extra, Ne clerici. c. Relatum est nobis. dicitur: Relatum est nobis quod monachi de N. viuunt seculariter, & alios exemplo corrumpunt. Ideoque mandamus, quatenus eos ad obseruantiam Regulæ appellatione remota, compellas. Vult vt ad obseruantiam Regulæ inobedientes monachi compellantur. Non est autem aliquis ad obseruantiam eorum compellendus, quæ non habent vim præcepti. Quod autem Ioannes Andreas in glossa illius C. dicit, hac esse intelligenda de tribus tantùm substantialibus in Regula, friuolum est: nam Benedictus & auctor huius C. loquuntur de obseruantia Regulæ in genere, sine vlla exceptione, quæ posterioribus seculis à Scholasticis conficta est, ad excusandas transgressiones Regulæ enormes. Quibus adde, quòd ille ipse Andr. de hac exceptione dubitare videtur, quando eodem loco subijcit:* Alia autem non credo esse in præcepto: aliâs vix vnus monachus de mille saluaretur: *quod libenter ei damus & concedimus. Diuus Bernhardus quoq; in libro de præcepto & dispensatione, ad quæstionem, Vtrum omnia in Regula Benedicti, putanda sint præcepta? Respondens, ità dicit: Omnia proinde in Regula sunt instituta Sancti Benedicti, exceptis sanè nonnullis de spiritualibus: verbi gratia, de charitate & humilitate, mansuetudine, quæ non tam ipsum constat instituisse, quàm Deum: & ob hoc, penitus non sunt immutanda. De cætero, reliqua vniuersa, non profitentibus quidem, monita tantùm seu consilia censenda sunt. Nec grauant non obseruata, cùm tamen profitentibus, in præcepta, præuaricantibus, in crimina fiant. Idem pater eodem loco, vniuersa in Regula contenta, non modo dicit esse præcepta, sed etiam necessaria.*

Hinc iam colligitur, non licere vlli, in hac Regula dispensare, sed omnia in ea obligare, ex Benedicti sententia, ad peccatum mortale, proindeque vix vnum aut alterum ex tot myriadibus monachorum, iuxta Ioannem Andream, saluari posse: quum vix vnus quidem repertus sit inter omnes, qui Regulam hanc seruarit, & in omnibus cœnobijs, vel liberalissimè in multis dispensarint, vel quædam in Regula immutarint, vel etiam noua extra eam obseruanda, animi quidem intentione non mala, instituerint, vel denique directè contra illam multa egerint, vt in sequentibus manifestissimè iam declarabitur. In plærisque Benedicti Regulæ non dispensandum.

Z

CAPVT VI.

De forma promittendi Regulam Benedicti.

FORMAM *promittendi Regulam hanc Benedictus haud obscurè monstrat ca-*
te 58. vbi dicit: Suscipiendus in oratorio coram omnibus promitt-
stabilitate sua, & conuersione morum suorum, & obedientia, cor-
Deo & sanctis eius. *Ex quibus intelligitur formulam promißionis talem fuisse: E-*
N. N. promitto stabilitatem, & conuersionem morum meorum, & obedientiam, coram D-
& sanctis eius, in monasterio hoc & hoc, in præsentia talis Abbatis, & aliorum fratrũ. Ha-
deinde promißionem scripto, manu propria exarato, confirmare, et super altare ponere de-

Hæc forma paululum immutata fuit à monachis Caßinensis cœnobij. Scribit enim T-
domarus Abbas XII. *Caßinensis monasterij in suis ad Carolum M. literis, quòd ibi pro-*
sionem Regulæ his verbis facere soleant: In nomine Domini promitto, me in sa-
monasterio B. Martyris illius siue confessoris, secundum instituta Benedicti,
ram Deo & sanctis angelis eius, pręsente etiam abbate nostro, omnibus die-
meis in hoc sancto monasterio, amodò & deinceps, perseueraturum, in omn-
bedientia, quodcunque mihi præceptum fuerit, obediturũ. Ego N. N. hanc p-
missionem à me factam, manu propria coram testibus scripsi & roboraui.

Postea verò in Synodo quadam sub Rege Ludouico, siue Imperatore, seu tempore fi-
Lotharij, sancitum fuit, vt Monachi huiusmodi promißionem facerent: Ego N. N. p-
mitto stabilitatem meam, & conuersionem morum meorum, & obedienti-
secundum regulam S. Benedicti coram Deo & sanctis eius.

Thomæ Aquinatis error.

Ex quibus rursum apparet, falsum esse quod Thomas de Aquino Quodlibeto 1. art-
confidenter dicit, Benedictum statuisse, vt monachus profiteatur, non quidem obseruan- re-
gulam, sed conuersionem morum suorum secundum regulam. *Nam illud* secundum
gulam, *non habet Benedictus, sed posterioribus demum temporibus à Caßinensis cœnobij mo-*
nachis huic promißioni, vt multa alia toti regulæ, assutum fuit, vt haberent quo se excu-
possent, si totam regulam, & omnia, quæ in ea continentur, tanquam præcepta, non obse-
rent. Nam profiteri, viuere secundum regulam, *idem volunt esse, quod tendere ad h-*
aliquis mores suos informet secundum regulam, tanquam secundũ quoddam exemplar. E-
inde colligunt hinc, ex voto seu promißione tali obligari aliquem ad ea tantum seruanda-
ponantur in regula, tanquam præcepta: cætera verò, quæ non contineantur in regula sub p-
cepto, non cadere directè sub voto: ideoque contra illa agentes non peccare mortaliter. S-
autem probaui, omnia in Regula Benedicti præcepta esse, ideoq; promittere, vel seruare re-
lam, vel secundum regulam viuere, perinde erit: vtraq; enim promißionis forma ad præ-
obligabit, totiq; regulæ subijciet. Neq; valet argumentum, Promitto me velle viuere se-
dum regulam, ergo non obligor ad omnia seruanda quæ in ea tenentur. Deus præcipit, vt-
cundum leges & statuta sua viuamus. Quis verò sanè mentis inde concluderet, ergo non te-
mur omnia in lege Dei seruare: cùm scriptum sit, vt Paulus Gal. 3. testatur: Execrabilis-
quis non manserit in OMNIBVS, *quæ scripta sunt in libro legis, vt faciat ea. Ad eu-*
prorsus modum Benedictus quoque de sua Regula pronunciauit cap. 58. vbi inquit: Qui p-
miserit se omnia custodire, & cuncta sibi imperata seruare velle, suscipiatur in congrega-
ne: & si aliquando aliter fecerit, ab eo se damnandum sciat, quem irridet.

Quæ substantialia in Regula Bened.

Illud quoq; in hac Regulæ professione diligenter notandum videtur, quòd tria pri-
ex institutione Benedicti, recipiendi promiserunt ab initio, nimirum, Stabilitatem, M-
rum conuersionem, & obedientiam: *Et hæc quidem tria substantialia regulæ fu-*
tum temporis, Cardinalis quoq; de Turre Cremata fatetur. Posteris verò ætatibus pro-
bus primis duo alia supposuerunt, videlicet Castitatem seu Continentiam perpet-
& paupertatem extremam.

Facta hac professione post Euangelium & Offertorium, secundum modum à Bened-

pos-

positum, & dicto versu, Suscipe me Domine, &c. fiunt Litaniæ, nouitio prostrato toto corpore in terram, alijs fratribus genua flectentibus. Dictis verò Litanijs, et Oratione Dominica, sequuntur Orationes à Patribus institutæ. Deinde exuitur nouitius veste non benedictâ, dicente Abbate: Exuat te Deus veterem hominem, &c. Et dato osculo ab Abbate, omnes fratres similiter per ordinem dant ei osculum pacis, & per tres dies continuo silentio perseuerans recipit communionem ad Missam, vt refert de Turre cremata Cardinalis. Qui tamen ordo diuersimodè seruatur à diuersis. Quæ post factam professionem cum nouitio agantur.

CAPVT VII.

De vestitu Benedictinorum.

BENEDICTVS voluit, vt in temperatis regionibus monachi sui Ordinis vtantur simpliciter Cuculla, Tunica & Scapulari. Cucullam iussit hyeme esse villosam, id est duplicem, seu panno villoso nec tonso subductam: æstate verò puram, hoc est, tenuem, siue de leuiore panno factam. Intelligit autem per Tunicam id genus vestimenti quod sub Cuculla gestant monachi, corpus vndiq; tegens, sed caputio carens. Tunica hæc, vt præcipitur ca. 1. extra, de statu monachorum, in Clementinis; debet esse rotunda per circuitum, & non scissa, nec longitudine nimia aut breuitate notanda: largas etiam manicas habere debet vsq; ad pugnum protensas, non consutitias, vel quomodolibet botonatas. Et Caßinensis quidem Cœnobij abbates suis monachis tres tunicas concesserunt propter diuersos labores: duas grossiores in hyeme, vnam verò subtiliorem in æstate, vt Theodomarus Abbas eius loci retulit. Cuculla, secundum Isidorum lib. 19. ca. 24. Ethym. per diminutionem dicitur à Casa vel à Cella. Nam sicut Casa vel Cella tegit omnia quæ intra sunt, ita Cuculla à capite defluens, vsq; ad plantas vndiq; totum contegit corpus: variè tamen à diuersis hæc vox accipitur: qua de re Theodomarus Abbas 12. Caßinensis monasterij ad Carolum Magnum in hunc modum scripsit: Illud inquit, vestimentum quod à Gallicanis monachis Cuculla dicitur & nos Cappam vocamus, quod propriè monachorum designat habitum, Melotem appellare debemus, sicut & hactenus in hac prouincia à quibusdam vocatur. De quo sicut B. Gregorius scribit in lib. Dialog. ereptus ab aqua per Maurum monachum puer Placidus dixit: Ego cum ab aqua extraherer, melotem super me Abbatis cernebam, eumq; me aquis educere considerabam. Quod tegumentum ideo sic appellatum est, quòd solebat antiquitus de illius animalis pelle fieri, quod Melos propter rotunditatem sui corporis appellatur. Quod genus bestiolæ à nonnullis Tax vocatur. De quo genere tegumenti nihil B. Benedictus in sua textu Regulæ locutus est, ob hoc scilicet vt conijcere possumus, quia diuerso modo hoc vidit plerosq; monachos vti tegumento. Nam Galliarum monachi hoc laxius & prolixius induuntur: Itali verò monachi breuius huiuscemodi & strictius vestimentum habent. Græci verò propter operimentum capitis modicum quiddam tantum ante pectus & dorso dependens. Transmarini autem monachi huiusmodi operimentum pellicium habent. Ergo quia tantam in hoc monachico indumento B. Benedictus diuersitatem vidit, vnicuiq; monachorum, quod ex his potius eligere velit, pro arbitrio dereliquit. Ioannes de Turre Cremata Cardinalis in cap. 58. Regulæ Benedicti, indicat, aliquos Cucullam dicere Cappam habitum longum & amplum, sed manicas non habentem. Sic etiam videtur Clemens accipere extra, De statu monachorum. Alios, Cucullam nominare eum habitum, qui ab ab alijs dicatur Flocus, videlicet habitum cum Caputio ex omni parte clausum longisq; manicis manicatum. Cuculla Caßinensis cœnobij monachi non vsi sunt, vt testatur Abbas Theodomarus ad Carolū M. quia essent maioris pretij, & quia Benedictus præceperat talibus vti vestibus, quales possent in prouincijs vilius emi. Loco Cucullarum autem duos habuerunt, quos vocarunt Mantos, qui ex grossiori sago, vt Theodomarus scribit, fiebant, & vnum in æstate subtilius operimentum. Scapulare dicitur à scapulis, quòd scapulas præcipuè & caput tegat. Hoc vestimento olim penè omnes in

Tunica Benedictinorum quæ.

Cuculla quid.

Cappa. Melos.

Scapulare.

Samnitibus rustici vsi leguntur. Et sanè Benedictus quoque statuit, vt id Monachi pro operas habeant tantum. Qua de re adnotare libet quæ in Catalogo testium veritatis fol. & 215. ex libro quodam ante annos 540. scripto, ab Hutteno autem anno 1520. edito referuntur: Quia, legitur ibi, ociositas inimica est animæ, ideo propter opera tantùm constituit Benedictus alteram cucullam, quæ dicitur Scapulare, eò quòd eiusmodi vestis apta sit capitis tantum & Scapulas tegere. Sic enim scribit & docet B. Basilius in regula sua de Institutione monachorum: Reuera, inquiens, necessarium videtur, eum qui manuum opere vti in d debet, expeditum esse, & in omnibus præparatum, ac sine vllo impedimento inueniri ad boni operis ministerium. Vidimus nos aliquando vestem cucullatam, paruam quidem, ita moderatam, vt desuper, vsque ad renes tantùm deflueret, & vtrinq; vsque ad humerorum confinia pertingeret: qualis certè forma atque mensura propriè dicitur Scapulare, Monachis propter opera tantum aßignatur, ex mandato regulæ: quia ibi exprimitur vt que, vt & Monachus singularitatis suæ custodiam per vestem cucullatam attendat: & breuitatem eius simul, ac per brachiorum nuditatem magis explicitus & impiger ad opus
» fiat. Rara autem est nunc apud monachos & inusitata eiusmodi vestis: quia pauci, aut
» no nulli istius temporis monachi student more patrum labori, aut exercitio operis. Cùm apud antiquos patres fuerit vsitatum, vt nullum acciperent in consortium suum, nisi probatus
» meruerit per operis exercitium, quod post orationum studia & lectionum, præcipuè valet
» tra impugnationes vitiorum. Vnde & Sarrabattas, hoc est, sibi viuentes appellat S. Benedictus tertium genus monachorum. Hac ratione autem omnes omnium Ordinum Monachi hodie Sarrabattæ essent. Caßinenses monachi pro hoc quoque tegumento, ex grossiori vt scribit Theodomarus, ad Melotis similitudinem operimentum habuerunt, nisi quòd tunicæ in hoc vsque ad manus pertingebant.

Femoralibus Benedictini non vsi sunt.

Femoralibus seu brachis iuxta regulam vti nullis licebat, nisi peregrè euntibus, qui domum reuersi vestiario restituebant. Carolus tamen Caluus in epistola ad clerum Ravennatem indicat, non esse contra Regulam, si quis abbatis consensu femoralibus vtatur. Calceorum denique vsus eis concessus fuit: quos tamen nonnulli diuisos à caligis portabant, propter sordorem pedum, quo facilius possent eos lauare, vt scribit Ioan. de Turre Cremata.

Vestitus Benedictinorum hodiernus.

Hodie verò, qui propriè Benedictini appellantur, nigro amiciuntur colore, tunica laxa ac distincta, et ad pedes vsq; demissa, amictu capitis, quem Cucullum vel Cucullam vocant, humeros & scapulas breuius reiecto, quàm cæteris: subter candida tunicula, & ea quidem lanea, cum cilicio, ocreati incedunt, vt referunt Sabellicus Enne. 8. lib. 2. Antonin. tit. 15. cap. §. 8. Polydorus lib. 7. cap. 2. Hic verò annotandum videtur Benedictum in Regula de vestimentis nigris, vel alterius coloris, nihil omnino præcepisse, sed liberum id reliquisse, dicit De colore non causentur monachi. Clemens V. vt habetur extra in Clementinis de statu monachorum, præcepit, vt color sit, vel brunus, vel niger, vel albus: ex quibus tandem nigrum & album elegerunt.

Benedictini dormire vestiti debuerunt.

Vbi nec illud prætereundum videtur, quòd capite vigesimo secundo Regulæ præcipit, dormiant vestiti. Et quidem ex capite quinquagesimo intelligitur manifestè, monachos simpliciter vestitos, aut peculiari aliqua & ad hoc deputata veste, sed in his suis tunicis & cucullis dormire debere. Causam enim reddens, ob quam monachis duas tunicas, & duas cucullas habere liceat, ait, propter noctes, quibus scilicet alteram ex tunicis & cucullis mutent beant. Indecorum enim & inhonestum videri potuisset, iisdem vestibus interdiu & noctu indutum esse. Hanc verò legem prodigiosè violatam hodie, nemo negare poterit. Bella tamen vtitur excusatione Ioannes de Turre Cremata, Cardinalis: Quia, inquit, hoc graue est, rium, ideo antiquæ consuetudini Ordinis, quæ vt interpres legis seruanda est, standum parte potius consulimus. Si enim reuiuisceret hodie Benedictus, non probaret vtiq; excusationem hanc, sed dicturus esset, non attendendū quid aliqui ante vos fecerint, sed quid ego, qui ordinē hunc institui, primus præceperim. Et si omnia, quæ in Regula grauia et dura videntur

laxanda sunt, cur non eodem iure continentiæ votum relaxant, quod grauissimum durissimumque iugum est: præsertim cùm verbum Dei id nemini imponat, sed cuiq; liberum relinquat, sicut in prima Classe indicauimus.

Licet autem ex his simul intelligi possit, Benedictinos monachos vilibus vestimentis vti debuisse, multi tamen splendido etiam vestitu vsi leguntur. Nam monachi in Martini Turonensis monasterio sericis induti fuerunt vestibus, & deauratis calceis, vt indicat Martinus in vita Adriani: Chronicon Æditui, & Erdfordiensis cap.69. Hoc etiam in alijs cœnobijs factum fuit. Reprehendit autem hunc luxum grauiter admodum aliquot locis D. Bernardus: Iam quæritur, inquit, ad induendum, non quod vtilius, sed quod subtilius inueniatur: non quod frigus repellat, sed quod superbire compellat: non deniq; (iuxta regulã) quod vilius comparari potest, sed quod venustius, imò vanius ostentari. Et epist.42. contra multitudinem vestium, Clamant, ait, nudi, clamant famelici, conqueruntur & dicunt: Nobis fame & frigore laborantibus, quid conferunt tot mutatoria vel extensa in perticis, vel plicata in manticis. Reprehendit etiam Clemens V. extra in Clement. de statu monachorum, & Adelhelmus Durotellus Malmesburiensis cœnobij abbas aliquoties in suis scriptis luxum in monachis & monialibus pretiosarum vestium. Benedictini etiam splendido vestitu vsi.

Vltimo notandum, in plurimis Ecclesijs Monachos etiam in Episcopatu suas monasticas vestes retinuisse, vt in epistola Cleri Rauennatis ad Carolum, & in responsione Caroli indicatur. Et in Constantinopolitano Concilio Generali 8. circa annos Christi 870. habito, sancitur à 373. patribus, ne monachi, qui vita & doctrina, vt Episcopi creentur, meruerint, mutent habitus vestisq; rationem, ob nouam dignitatem: alioquin vel corrigantur, vel ab officio remoueantur. In Rauennatensi tamen ecclesia, ad munus ecclesiasticum vocati monachi, & Episcopi facti, sacerdotali habitu, monastico abiecto, vsi sunt. Benedictini etiam in episcopatu monachi vestibus vsi.

CAPVT VIII.

De victu & potu Benedictinorum.

PRAECIPIT in sua Regula Benedictus, ne à Monachis, sub ea militantibus, expetantur cibi preciosi, nec rari siue insoliti & inusitati, aut etiam studiosè præparati: sed contentos esse iubet duobus pulmentarijs coctis, & ad summum tertio de leguminibus crudis, aquæ infusis. Per pulmentarium autem intelligit, pulmentum factum ex piscibus, aut leguminibus; siue de herbis vel farina, aut caseo. A carnibus abstinere suos monachos prorsus voluit; propter reprimendas concupiscentias carnis, quæ esu carnium fouentur & excitantur. Prohibuit autem non solum quadrupedum, sed etiam volatilium carnes, quippe quæ delicatiores & preciosiores sunt reliquis: vnde in minore comprehendit maius. Vini vsum modicum vix, ac ne vix quidem concedit: dicit enim, Legimus vinum omnino monachorum non esse: sed quia nostris temporibus id monachis persuaderi non potest, saltem vel hoc consentimus, vt non vsque ad satietatem bibant, sed parcius: &c. Non diu autem hæc lex in Casinensi cœnobio sic obseruata fuit. Ita enim Theodomarus abbas ad Carolum Magnum scribit: Nos ex institutione maiorum nostrorum, tria cocta pulmentaria alijs diebus, quarta & sexta ferijs duo tantum reficiendis fratribus præparamus. Die verò Dominico, & in festiuitatibus præcipuis, etiam quartum addimus pulmentum, exceptis secunda, & quarta & sexta ferijs. Alijs diebus prandentibus fratribus, cùm vinum nobis abundat, singulas phialas miscere facimus. In summis quoque festiuitatibus, hoc est, in Natiuitate Domini, in Epiphania, in Pascha, & tertia feria post Pascha, quando nobis grandis festiuitas est, & in Pentecoste, & in Sancti Ioannis, & Sancti Petri, & Sancti Laurentij, & in Sanctæ Mariæ, & in S.S. Martini & Benedicti, etiam bis ad prandium miscere facimus. Volatilia nunquam nisi die Natalis

Domini, si est vnde, vsque ad dies octo comedimus, similiter etiam Paschatis festis di

Lex Benedicti de cibo & potu violata.

Progressu verò temporis hæc lex Benedicti in omnibus sui ordinis monasterijs prodi-
sè violata est, cùm passim monachi exquisitißimos lautißimosque cibos & generosißima vi-
na compararent, ijsque sese ingurgitarent vsque ad vomitum. Hac de re, vt longè indign-
sima, & à professione monachi alienißima, ita conquestus est Hugo de Sancto Victore, ca-
pite decimo nono, de Institutione Nouit. Alij, inquit, noua quædam & insolita ciborum ge-
nera exquirunt, ita vt sæpè propter vnius hominis ventrem per omnes circum pagos tu
famulorum discurrat. Ibidem: Alij superstitiosum nimis in præparandis cibis studium ha-
bent, infinita decoctionum, & frixurarum & condimentorum genera excogitantes: mo-
mollia, modò dura, modò frigida, modò calida, modò cocta aqua, modò assa, modò p-
re, modò allio, modò cumino, modò sale condita, secundum consuetudinem pregnan-
mulierum desiderantes. Et Bernardus in Apologia ad Guilielmum abbatem, Quis, in-
dicere sufficiat, vt cætera taceam, quot modis oua sola versantur, & vexantur: qu-
studio euertuntur, subuertuntur, liquantur, durantur, diminuuntur. Et nunc quidem
xa, nunc assa, nunc farsa, nunc mixtim, nunc sigillatim apponuntur. Vt quid autem hæ
mnia, nisi vt soli fastidio consulatur? Ipsa denique qualitas rerum talis decoris appa-
curatur, vt non minus affectus, quàm gustus delectetur: & cùm stomachus crebris ru-
repletum se indicet, nec dum tamen curiositas satiatur: sed dum oculi coloribus, & pala
saporibus illiciuntur, infelix stomachus, cui nec colores lucent, nec sapores demulcent,
omnia suscipere cogitur, oppressus magis obruitur, quàm reficitur. Rursus: Tanta q-
pe accuratione & arte coquorum cuncta apparantur, quatenus quatuor aut quinque fe-
lis deuoratis, prima non impediant nouißima, nec satietas minuat appetitum. Palatum q-
pe dum nouellis seducitur condimentis, paulatim dissuescunt cognita, & ad succos extra-
veluti adhuc ieiunum, auidè renouatur in desideria. Venter quidem dum nescit, oneratur:
varietas tollit fastidium: quia enim puras (vt eas natura creauit) epulas fastidimus, h-
alia alijs multiuariè permiscentur, & spretis naturalibus, quos Deus indidit rebus, qui-
dam adulterinis gula prouocatur saporibus, transitur nimirum meta neceßitatis, sed n-
delectatio superatur. De immodico autem vini vsu idem Bernardus Sermone trigesi-
Cantica, ad monachos ait: Si vobis placet authoritas Pauli de bibendo vino, obsec-
tradatis obliuioni quod dicit, Modico. Et in Apologia ad Guilielmum abbatem, lau-
ait, de aquæ potu quid dicam, quando nec vllo quidem pacto vinum aquatum admitti-
Omnes nimirum, ex quo monachi sumus, infirmos stomachos habemus. Et paulò infra:
det dicere, sed magis pudeat actitari. Et si pudet audiri, non pudeat emendari. Vide-
no in prandio ter vel quater semiplenum calicem reportari, quatenus diuersis vinis mag-
doratis, quàm potatis, nec tam haustis, quàm attactis, sagaci probatione, & celeri cog-
ne vnum tandem ex pluribus, quod fortius sit, eligatur. Item: Quale est autem illud,
nonnulla monasteria ex more obseruare dicuntur: in magnis videlicet festis vina d-
melle, pigmentorum respersa pulueribus, in conuentu bibere? nunquid & hoc fieri d-
propter stomachi infirmitatem? Ego verò ad nihil aliud valere video, nisi vt vel a-
bibatur, vel delectabilius: quos illa sententia videtur respicere: vlulate qui bibitis vi-
dulcedine: perijt enim ex ore vestro, Ioel. 1.

Lindisfarnen. monachi vinũ quando primũ bibere cœperint.

Balæus Centuria secunda, capite decimo quinto in appendice testatur; post ann-
mum Christi 756. monachos primùm Lindisfarne in Anglia vinum bibere cœpisse, c-
prius aquam solummodo aut lac potassent.

CAPVT IX.

De his quæ à Synodis sunt constituta de Monachis Benedictinis, & vel in eorum Regula non continentur, vel neglecta ad vsum reuocantur.

PRAESCRIPSERAT quidem Benedictus monachis suis Regulam omnibus numeris, vt opinabatur, absolutam, quam etiam simpliciter ab ijs custodiri atq; obseruari voluit: sed quia tempora mutantur, & nos mutamur in illis, & hæc dies hæcq; ætas aliam vitam aliosq; mores, quàm alia, sæpè postulet, factum est, vt à synodis, vel necessitate cogente, nouæ leges sint conditæ, & monachis propositæ, Regula interim salua & incolumi manente, vel vetus disciplina in vsum reuocata, quum ex negligentia collapsa esset, & prorsus inculta iaceret, vel deniq; multa prohibita & abrogata, quæ superstitione, aut etiam ambitione & vana aliqua persuasione magistra, à monachis fiebant. Vnde etiam in Turonensi 3. synodo huiusmodi Canon editus fuit: Monasteria monachorum, in quibus Regula B. Benedicti patris conseruabatur, sed nunc fortè qualicunque negligentia subrepente, remissius ac dissolutius custoditur, vel certè penitus abolita negligitur, bonum videtur, vt ad pristinum reuertantur statum, & abbates eorundem in eodem habitu ac vita, qua ipsa Regula præcipit eos incedere, viuere studeant: quoniam aliqua sunt monasteria, in quibus iam pauci sunt monachi, qui prædicti patris Regulam, suis abbatibus premissam, habeant: quippe cùm ipsi abbates magis canonicè quàm monasticè inter suos conuersari videntur.

Hinc in Aurelianensi 1. Synodo c.22. sancitur, vt nullus monachorum, congregatione monasterij derelicta, ambitionis & vanitatis impulsu cellulam construere, sine episcopi permissione, vel abbatis sui volantate, præsumat. 18. q. 2. nullus monachorum. Item, vt monachi, qui hinc inde vagentur, si inuenti fuerint, cùm auxilio episcopi, tanquam fugitiui sub custodiam reuocentur. Et ante hanc synodum in Agathensi Concilio similiter decretum fuerat, ne monachis ad solitarias cellulas liceat à congregatione discedere, nisi fortè probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem, asperior ab abbatibus regula permittatur. Quod ita tamen fieri ibidem iubetur, vt intra monasterij septa eadem manentes, nihilominus sub abbatis potestate permaneant. cap. 38. extat etiam apud Gratianum causa 20. q. 4. Monachum. §. Seruandum. vbi simul Gratianus indicat, de quibus monachis hoc sit intelligendum, de religiosè nimirùm viuentibus, quibus vota specialis abstinentiæ vel alicuius districtionis, quæ generalem consuetudinem suorum fratrum excedat, sine abbatis consensu vouere non liceat, ne super eos fratres scandalizentur. Illorum etiam causa hoc statutum esse idem testatur eodem loco, qui regularem disciplinam subterfugientes, peregrinationis suæ vota sibi assumunt: quod nec monacho, nec vlli clerico licet, ne hac occasione ad secularem conuersationem redeat. In Aurelianensi autem synodo ambitionis & varietatis causa hoc monachis prohibetur, sicut extat 18. q. 2. nullus monachus. Ne monachus cellulam sibi construat.

In Synodo Turonensi 2. anno 570. iuxta Panuinium celebrata, statuitur ca. 15. vt nullus monachorum assumere alium in lectum suum præsumat. Nec liceat monachis cellulas habere communes, vbi aut bini maneant, aut peculiares reponi possint: sed vt locus labore communi construatur, vbi omnes iaceant, aut abbate, aut præposito gubernante. Peccant igitur hodie in omnibus ferè monasterijs, per cellas singuli separatim dormiendo. Ne duo monachi in vno lectu simul dormiant.

Cumq; negligentiores in obseruatione ieiuniorum essent, ita sancitum fuit in synodo Turonensi 2. ca. 18. De ieiunijs antiqua à Monachis instituta seruentur, vt de Pascha vsque in Quinquagesimā, exceptis Rogationibus, omni die fratribus prandium præparetur. Post Quinquagesimam tota hebdomada exactè ieiunent. Postea vsq; ad Calend. Aug. ter in septimana ieiunent, secunda, & quarta, & sexta die, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Missa sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto & Nouembri ter in septimana. De Decembri vsque ad Natale Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalē Domini et Epiphaniam omni die festiuitates sunt, itemq; prandebunt. Excipit triduum illud quo ad calcandam Gentilium consuetudinem patres statuerunt priuatas in Calend. Ianuarij fieri Litanias, vt in Ecclesia psallatur, & hora octaua in ipsis Calendis Circumcisionis Missa celebretur. Post Epiphaniam verò vsque ad Quadragesimam ter in septimana ieiunent. De ieiunio monachorum.

A baptismo remoti monachi

Gregorius M. in epistola ad Valentinum quendam abbatem, à Baptismo omnino remouit monachos, nec idoneos censuit, qui pueros susciperent ex Baptismo. Citatur etiam à Gratiano 18. q. 2. peruenit: itemq; à Sabellico Enne. 8. lib. 5. & Chronico Chronicorum. In Antisiodorensi synodo quoq; anno 614. celebrata ca. 25. sancitum fuit, ne abbates filios de Baptismo leuent, nec monachi commatres habeant. Causa huius decreti redditur in Glossa ad dictum locum Gratiani, ne scilicet nimia hac occasione, à monachis contrahatur familiaritas cum laicis, & praesertim cum mulieribus, quas ibidem Gregorius monasteria, ob eandem causam, accedere quidem vult. In Antisiodorensi Concilio etiam, abbatibus & monachis, nuptiarum solennitatibus penitus interdicitur, ca. 24. cum tamen Christum ipsum, illius matrem sanctissimam & Apostolos nuptijs interfuisse Euangelica historia narret.

Monacho non licet bona sua monasterio collata abalienare

Decreuit etiam Gregorius M. ne liceat monacho sua bona monasterio collata, testamento abalienare. Sic enim inquit: Ingredientibus monasterium conuertendi gratia, vlterius nulla sit testandi licentia, sed res eorum eiusmodi monasterij iuris fiant. lib. 7. epist. 7.

Monachi clericatũ appetẽtes nõ impediendi.

In Toletana 4. synodo anno 631. habita, sancitum fuit, ne Clerici, monachatum appetentes ab Episcopo suo impediantur. 19. q. 1. Clerici qui.

Monachi intra monasteria conclusi.

Eugenius 1. Papa circa annos Domini 654. monachos conclusit intra monasteria, nec sine abbatis venia monasterio exire vetuit, cum prius ob contemptum Regulae vagarentur, sicut referunt Cranzius lib. 2. ca. 1. Metrop. Schaedelius fol. 173. Funkius in Chron. & Bale. in eius Vita. Idem quoq; praecepit Carolus M. in suis constitutionibus.

Monachi ne ludis intersint.

In Concilio vniuersali Constantinopolitano 6. anno 681. celebrato, decretum fuit, Ne monachi intersint ludis theatricis: quod iam antea quoque in Carthaginensi 3. synodo sancitum fuerat.

Monachi res ad se pertinentes curare non debent.

Monachi secularia ne tractẽt & ecclesiastica

Stumpfius lib. 5 ca. 3. Chronic. refert, in Moguntina quadam Synodo sub Vunefrido eius loci Episcopo, temporibus Pipini Francorum regis sancitum fuisse, vt monachi nullis rebus, ieiunio, lectioni & orationi in his locis in quibus seculo renunciauerunt, intenti sint: & nec ecclesiasticis nec secularibus sese negotijs miscere audeant, nisi eos Episcopus ad necessarium aliquod opus euocarit.. Et in alia Moguntina synodo anno 813. Caroli M. iussu habita, decretum fuit ca. 12. & 14. ne monachi iudicia secularia tractent, nec canes vel accipitres ad venandum habeant. Repetitur et confirmatur hoc in Remensi synodo eodem anno celebrata ca. 29. in qua simul praecipitur ca. 26. ne monachi tabernas ad edendum & bibendum ingrediantur. In quam sententiam in synodo Dingulofinensi inferioris Bauariae circa annum 766. praecipitur quoq;, vt monachus quisq; in conclaui suo deliteat, iuxta nomen suum; & suam solius curam gerat, nec parochiam administret, Auentino auctore lib. 3. Annalium, folio 321. in Germanica editione. Idem sancitur in alia synodo Boiaria anno 799. habita, eodem auctore lib. folio 333. Vnde duo obseruatione digna colliguntur. Primum est, ne hoc quidem tempore omnibus in locis licuisse monachis concionari, ligare & soluere, sacramenta administrare, parochias regere, aut vllis ecclesiasticis negotijs immiscere sese. Alterum, monachos secularia tractare non debere. Docet hoc etiam Gregorius M. in Moralibus. Qui spiritualibus intus bonis ditati sunt, terrenis non debent implicari negotijs, ne, dum cognouerint inferiora bene disponere, non valeant superioribus bonis deseruire. Alienum enim esse à seculi actibus, maxime conuenit monachis & religiosis. Vnde & Hieronymus ad Rusticum monachum scribit. Tu, si monachus esse vis, non videri, habeto curam non rei familiaris, cui renunciando, monachus esse coepisti, sed animae tuae: monachum, non loquendo & discurrendo, sed tacendo & sedendo quisq; te nouerit. Haec autem prodigiosè esse violata, ex sequentibus patebit, & res ipsa clamat hodie, quando monachi alterum pedem in curia, alterum in ecclesia habent, & omnia vbiq; in omnibus esse volunt. Reprehendit autem hanc πολυπραγμοσύνην in monachis grauiter admodum Hugo lib. 2. de Claustro animae ca. 16. vbi agens de duodecim abusibus ait, quintus abusus sit monachus Curialis. *Qui enim secularium hominum consortium diligunt, qui se consilijs principum libenter ingerunt, qui secretorum conscij sunt & internuntij, curiales possunt appellari. Ordo autem claustri, & ordo curiae, diuersus est valdè. Ibi sedes in...*

dijs cum diuitibus in occultis, vt interficias innocentem: hîc audis, Non sedi cum consilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo. Ibi insidiaris, vt rapias pauperem, &c. Hic dicis, Odiui Ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo. Ibi dextera tua repleta est muneribus: hîc lauas inter innocentes manus tuas. Ibi pauperum res violenter auferuntur: hîc pauperibus sponte offeruntur. Ibi laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur: hîc benedicitur iusto. Si vis monachus esse curialis, laudas quod non debes: quod non expedit defendis: quod non licet, operaris. Hæc ille. Hoc vitium in monachis notauit etiam Bernardus, qui in homilia super Missus est, ita dicit: Qui antea in suo oppido vel vico vix cogniti fuerunt, modò circumeuntes prouincias, curias frequentantes, regum notitias et principum familiaritates assecuti sunt.

Excipit autem hic Thomas in secunda secundæ, quæstione 187. articulo 2. dilectionem proximi: sic enim dicit: Status religionis est ordinatus ad perfectionem charitatis consequendam. Ad quam quidem principaliter pertinet Dei dilectio, secundariò autem dilectio proximi. Et ideo religiosi præcipuè & propter se debent intendere ad hoc quòd Deo vacent. Sin autem necessitas proximis immineat, eorum negotia ex charitate agere debent, secundum illud ad Gal. 6. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi: quia & in hoc ipso quòd proximis seruiunt propter Deum, dilectioni diuinæ obsequuntur. Vnde dicitur Iac. 1. Religio munda & immaculata apud Deum & patrem hæc est, Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum. Quæro autem cur eandem charitatem monachis non impendere liceat suis parentibus quoq, si ipsorum auxilio indigeant? Dicunt enim non peccare monachum, nec contra præceptum Dei agere, si in claustro maneat, parentibus etiam in extrema necessitate constitutis, neglectis: debere tamen, quantum possit salua Ordinis sui obedientia, satagere, vt per se vel per alium suis parentibus subueniatur. Quid est mandata Dei irrita facere propter traditiones humanas, si hoc non est? Exceptio Thomæ.

In Nicena 2. Synodo ca. 21. sancitur, Ne monachi & monachæ sua relinquant monasteria, & se ad alia conferant. In Triburiensi autem Synodo celebrata anno Domini 895. iuxta Reginonem lib. 2. vel anno 899. iuxta Sigebertum ca. 17. id eis conceditur, assentiente tamen Episcopo, abbate & fratribus: at ratio additur, quòd multi sancti id fecisse legantur. Monachis ad alia monasteria migrare non licet.

1 In Synodo Aquisgranensi anno Christi 816. celebrata hæc de monachis & abbatibus sunt constituta, vt nullus plebeius aut clericus secularis in monasterio recipiatur, ad habitandum, nisi voluerit fieri monachus. Leges in Aquisgranensi synod de monachis latæ.

2 Vt nemini liceat sermonem iuramenti, aut affirmationis proferre, nisi sicut S. patres soliti fuerũt loqui, id est, Crede mihi frater, aut, Viuit Dominus, seu, Nouit Dominus.

3 Vt in parasceue nil aliud nisi panis & aqua sumatur.

4 Vt benedictio post Completorium à sacerdote dicatur: & deinde aqua benedicta, antequam intrent in dormitorium, super capita illorum à Priore aspergatur.

5 Vt de omnibus eleemosyna datis, tam Ecclesiæ quàm fratribus, Decimæ pauperibus dentur.

6 Vt opus balnearum in arbitrio prioris consistat.

7 Vt prætermissis partititionibus Psalterij, Psalmi speciales pro eleemosynarijs & defunctis canentur.

8 Vt in hebdomada Pentecostes non flectantur genua: & non ieiunetur, nisi tantum si statuti dies fuerint ieiunij quatuor temporum, ieiunetur: vt in vigilia S. Mariæ, annunciatione, assumptione, natiuitate. Ieiunetur similiter in natali omnium Apostolorum seu S. Ioannis Baptistæ de martyrio, seu in natali cuiuslibet Sancti, in cuius honorem dedicatus est locus, vbi militant monachi.

9 Vt laici in refectorium causa manducandi vel bibendi, non ducantur.

10 Vt quoties necessitas exposcit, vestimenta, calceamenta & omnia necessaria fratribus dentur.

11 Vt monachus professione facta tribus diebus Cuculla veletur capite.

12 *Vt puerum pater aut mater, altari tempore oblationis offerant, & petitionem promi-ram laicis testibus faciant, quam & tempore intelligibili ipse puer confirmet.*

13 *Vt qui præponuntur Nonni vocentur, id est, paterna reuerentia.*

14 *Vt senior Decanus reliquis Decanis præponatur: & Abbate vel præposito præsenti cum proprium teneat.*

15 *Vt præpositus, decani, cellarius, portarius de suo ministerio, nisi causa vtilitatis aut ne-cessitatis, non remoueantur.*

16 *Vt infantes oblati, carnem, nisi causa infirmitatis, non manducent.*

17 *Vt Dormitorium iuxta Oratorium constituatur, vbi superuenientes monachi dor-miant.*

18 *Vt canonici abbates secum monachos in itinere, nisi ad generale placitum, non du-cant.*

19 *Vt duo tantum signa ad tertiam, sextam, nonamq; pulsentur.*

20 *Vt docti fratres eligantur, qui cum hospitibus loquantur.*

21 *Vt de furto incerto excommunicatio cœnæ fiat, quousq; culpabilis confiteatur.*

22 *Vt si frater aduersus fratrem, pro qualibet culpa, testimonium protulerit, fratri per-fectiori credatur.*

23 *Vt baculi à monachis pro necessitate aut infirmitate ferantur.*

24 *Vt ad capitulum primitus martyrologium legatur, et dicatur versus: deinde regula aut homilia quælibet legatur.*

25 *Vt quando fratres ieiunant, post sextam dormiant: hoc est, æstiuo tempore, post n... celebrent Missam.*

26 *Vt data à priore saponis aut vncturæ mensura, & reliqua quæ ibi sunt necessaria suos, habeant lectum propter causam infirmitatis.*

27 *Vt lectio ad capitulum tradatur similiter ad collectionem, si tempus fuerit opportunum.*

28 *Vt qui noxa tenetur, die Dominica, remissius habeat, & veniam non petat.*

29 *Vt ad Missam, Sanctus dicant stantes: post hæc, Pater noster, & alias orationes contin-nua flectentes, quando tempus opportunius est, monachi dicant.*

30 *Vt volatilia in Natiuitate Domini, & Pascha, tantum octo diebus, si fuerit vnde, qui voluerint comedant.*

Et postea eodem anno hæc statuta sunt.

1 *Vt monachi omnes, qui possunt, memoriter Regulam discant.*

2 *Vt officium diuinum, iuxta quod in Regula beati Benedicti continetur, celebretur.*

3 *Vt in ieiunio quatuor temporum nullus cibus sumatur alius, nisi ille, sicut in Quadrage-sima constitutum est à sanctis patribus, similiter in capite ieiunij.*

4 *Vt in coquina, in pistrino, & in cæteris artium officinis, proprijs manibus operentur.*

5 *Vt nullo vnquam tempore post vigilias causa dormiendi, nisi contigerit eos ante horam constitutam surgere, ad lectos redeant suos.*

6 *Vt poma & lactucas, nisi quando alius sumitur cibus, non comedant.*

7 *Vt certum phlebotomiæ tempus non obseruent: sed vnicuiq; secundum quod necessitas exposcit, concedatur, & specialis in cibo.*

8 *Vt quando ieiunant monachi, officium mortuorum celebretur, priusquam lectio ad completorium legatur. Deinde eant in refectorium, bibant, & post hæc legant le-ctionem.*

9 *Vt cum à quocunque priore suo increpatus quis fuerit, Mea culpa, primò dicat. De-inde prosternens se illius pedibus cum cappa, si habuerit, veniam petat: & tunc iubente priore surgat: & vnde interrogatus fuerit, rationem humiliter reddat.*

10 *Vt sibi compatres commatresque non faciant: & nullam vnquam quamlibet mulierem osculentur.*

11 Vt si necesse fuerit eos occupari in frugibus colligendis, constitutum vt meridie legendi & pulsandi tempus prætermittatur, & operantes non murmurent.

12 Vt quarta & sexta feria ieiunantes, ante nonam, aut post nonam, si fuerit necessitas, (iuxta prioris arbitrium, leuia exerceantur opera.

13 Vt in Quadragesima libris de bibliotheca, secundum Prioris dispositionem acceptis, alij nisi sicut Prior decreuerit expedire) non accipiant.

14 Vt eis vestimenta nec multum vilia, nec multum preciosa, sed mediocria dentur.

15 Vt si infra posita mensuræ decreuerit Abbas, causa necessitatis, quippiam augeri, illius maneat potestate. Alioquin hoc omnino prouideat, vt camisias duas, tunica vna, & cuculla vna, & in itinere cappa vna & pedules quatuor, pellicium vsque ad talos vnum, fasciolos duos.

16 Vt in Quadragesima sibi, sicuti in alio tempore, vicissim pedes lauent, & antiphonas huic officio congruentes decantent. In cœna verò Domini, pedes fratrum post mandatum abbas lauet, & osculetur: in refectorio, manu propria poculum eis porrigat.

17 Vt in hebdomada Paschæ, in claustro non loquantur, sed lectio diuina ab omnibus teneatur: similiter in hebdomada Pentecostes, & in omnibus diebus Dominicis, seu in natali Domini, & in omnibus sanctorum festis præcipuis.

18 Vt mandatū, si tempus cœnæ est, tam fratrū quàm etiam peregrinorum, post cœnā fiat.

19 Vt ea, quam monachi sui habent, mensura sint Abbates contenti, in manducando, in bibendo, in dormiendo, in vestiendo, in operando, quando in alijs non fuerint vtilitatibus occupati.

20 Vt villas frequenter, & nisi necessitas coegerit, abbates non circūeant: neq; suis illas monachis custodiendas committant: & si eos ire ad eas, necessitas fuerit, expleto necessitatis negotio, ad sua mox monasteria redeant.

21 Vt abbas, vel quispiam fratrum, ad portam monasterij cum hospitibus non reficiatur. In refectorio autem, omnem eis humanitatem manducandi exhibeat: ipse tamen cibi potusq; mensura contentus sit, quā reliqui fratres accipiunt. Si verò propter hospitem voluerit ad solitā mensuram fratribus, sibiq; aliquid augere, in sua maneat potestate.

22 Vt in domo infirmorum non manducent sine licentia Prioris, neq; bibant.

23 Vt seruitores non ad vnam mensam, sed in proprijs locis post refectionem fratrum reficiantur: quibus eadem lectio, quæ fratribus recitata est, recitetur.

24 Vt lectoribus nihil, nisi quod regula iubet, detur.

25 Vt Halleluia in Septuagesima dimittatur.

26 Vt præpositus intra & extra monasterium, post abbatem, maiorem reliquis abbati subditis habeat potestatem.

27 Vt monachis, nisi monachus sit, non constituatur præpositus.

28 Vt seniorum, monasterium circumeuntium, quidam cum fratribus inobedientiam exeant, quidam in monasterio propter custodiam remaneant.

29 Vt nouitio non facilis monasterij tribuatur ingressus: & vt in cella hospitum, probationis causa, hospitibus seruiat. Res verò, si quas habet, parentibus suis aut monasterio committat. Expleto probationis suæ anno secundo, quod regula præcipit, inde faciat. Ipse verò nec tondeatur, nec vestimenta pristina immutet, priusquam obedientiam promittat, id est, secundum regulam sancti Benedicti professionem in Ecclesia faciat.

30 Vt quando fratres post sextam dormiunt, quis eorum voluerit legere in Ecclesia, aut in lectis suis, legat.

31 Vt in Quadragesima vsque ad nonam operentur fratres, deinde Missa celebrata, & vesperi congruo tempore reficiantur.

In Concilio quodam Galliæ à Carolomanno conuocato, statuitur, vt monachi & moniales belli tempore ieiunijs & orationibus addant orationes & ieiunia frequentiora.

CAPVT X.

Monachi Benedictini in tribum Sacerdotum adſcripti.

MONACHORVM & Clericorum Ordines ab initio prorſus diſtincti fu Nam, vt in prima Claſſe diximus, monaſtica vita priuata olim fuit, & a miniſterio Eccleſiæ ſeparata, ſic; vt primùm ad celebranda intra Cœnobia mysteria aliunde presbyterum acciperent: poſtea etiam conceſſum fuit, vt & ex ipſo Or presbyter ordinaretur, cuius miniſterio in celebrandis & participandis ſacramentis v tur. Mox etiam alijs Eccleſijs & Parochijs id petentibus, ex ſuis cœnobijs ſacerdotes runt. Non raro etiam ob ſingularis eruditionis famam monachi ad gentes ſeu infideles p cationis & plantandæ religionis gratia, ex monaſterijs miſſi ſunt.

Monachi vnde licentiam nacti ſint concionandi.

Hic iam quæritur, à quo potiſſimum monachi hanc licentiam in hac ſecunda Claſſe cti ſint. Fuerunt enim qui dicerent, eos temerario auſu hunc dignitatis gradum conſce ac propterea inde deturbandos eſſe. Antoninus tit. 13. cap. 1. §. 1. Liber pontificalis. R phus in Polychronico lib. 5. ca. 10. Balæus de ſcriptoribus Brit. fol. 69. & 73. hoc Bonifa tribuunt. Et Centuriarum Eccleſiaſt. hiſt. authores Magdeburgenſes Centuria 7. in V nifacij 4. rei huius teſtem adducunt Platinam quoq; verùm, quod pace illorum dixeri meminit ne verbo quidem. Decretum autem Bonifacij quod hac de re promulgauit, te tat Gratianus cauſa 16. quæſt. 1. Sunt nonnulli nullo dogmate fulti, audaciſſimè quid magis amaritudinis quàm dilectionis inflammati; aſſerentes monachos, qui mundo m ſunt & Deo viuunt, ſacerdotalis officij potentia indignos, neq; pœnitentiam, neq; Chriſ tatem largiri neq; abſoluere poſſe per ſacerdotalis officij diuinitus ſibi iniunctam pote Sed omnino labuntur. Neq; enim B. Benedictus monachorum præceptor almificus hu di rei fuit interdictor, ſed ſecularium negotiorum edixit expertes fore tantùmmodo. quidem Apoſtolicis documentis & omnium ſanctorum patrum inſtitutis, non ſolum m chis, ſed etiam canonicis magnopere imperatur. Nemo enim militans Deo implicat ſe tijs ſecularibus ait Apoſtolus. Tantorũ igitur patrum inſtituti exemplis, quibus peri mum eſt refragari, credimus à ſacerdotibus monachis ligandi ſoluendiq; officium dig miniſtrari, ſi eos dignè contigerit hoc myſterio ſublimari. Decertantes igitur monaſtic feſſionis presbyteros ſacerdotali potentiæ arcere officio, omni modo præcipimus, vt ab modi auſibus reprimantur in poſterum: quod quanto quiſque eſt celſior, tanto & illi tentior. Ita quidem ſtatuit de monachis Bonifacius iſte. Verùm non primus hoc fecit Claſſe hac, ſed potius vt ex eius decreto non obſcurè intelligitur, confirmauit monach ſtatem ligandi ac ſoluendi quam iam antea acceperant. Nam ante Bonifacium Greg M. talem hac de re legem tulit, referente etiam Gratiano 16. q. 1. Moderamine. Mode ne inquit, Apoſtolicæ authoritatis decernimus; vt monachi, ſi presbyterij honore d ſunt, cum ligandi ſoluendiq; poteſtate decimarum, primitiarum, oblationum, donatio fiunt pro viuis & pro defunctis portionem iuxta canonem ad ſuam proximorumq; v tem, meritò perfectioris iuſtitiæ non minus quàm cæteri ſacerdotes laudabiliter ſibi cent. Et rurſus: Ex auctoritate huius decreti, quod Apoſtolico moderamine & pietati à nobis eſt conſtitutum, ſacerdotibus monachis Apoſtolorum figuram tenentibus, licea dicare, baptizare, concionem dare, pro peccatoribus orare, pœnitentiam imponere atq; ta ſoluere.

Eligebantur autem ad Clericatus officia non niſi conſentiente Abbate. Et ſi ad Epiſcopalem aut presbyterij dignitatem vocati eſſent extra monaſteria, tunc nullam us vel poteſtatem, vel licentiam habitandi in ſuo illo monaſterio habuerunt: ſicut d Gregorius Magnus in ſynodo quadam Lateranenſi, & in Epiſtola ad Marianum Ep pum Rauennat. 16. q. 1. Ne pro cuiuslibet.

CAPI

CAPVT XI.

De ritibus & institutis Monachorum Cassinensis cœnobij.

CASSINENSE Cœnobium caput fuit Benedictini Ordinis monasteriorum. In eo verò plurima, quæ in Benedicti Regula non continentur, instituta atq; obseruata sunt, de quibus Theodomarus Abbas eius loci Theodorico gloriosissimo viro in hunc modum scribit. Quarto decimo die ante Pascha, sublatis altarium ornamentis, operimus ea tegumentis lineis nigris, afferimus coronas, velamus iconas, non canimus in Responsorijs Gloriam. Item post diem Palmarũ, tres tantum noctes separamus matutinum à nocturno: reliquas verò tres noctes matutinum nocturno coniungimus. In quibus noctibus, siue in medio constitutis diebus, à vespere quartæ feriæ vsq; dum sabbato, Gloria in excelsis Deo, incipitur: neq; signum secundum consuetudinem tangimus. Presbyter iuxta morem officium complet: nec lector benedictionem, lecturus in Ecclesia seu refectorio, petit: sed neque versum, neq; hymnum, neq; inuocatorium canimus, nisi tantum nouem Psalmos cum Antiphonis canentes, in tres diuisiones partimur, ternasq; lectiones & responsoria tertiò repetentes, ita vt nouem omnino expleantur, pronunciamus. Vniuersa autem hæc à nobis ea ratione geruntur, vt & in passione Domini quodammodo simul cum ipsis etiam sacris domicilijs compati & tristari videamur: & in eius resurrectione nobis lætantibus, omnia quasi noua & lætiora habeantur. Reliqua verò officia, secundum morem Romanum explemus. In cœna autem Domini, post Missas & vesperum ingredientes refectorium, comedimus modicum, si est vnde, de piscibus. Deinde surgentes à mensa, lauat paruitas mea pedes omnium fratrum: & interim dum mandatum facimus, à cantoribus Antiphona canitur. Post iterum ingressi refectorium, cœnamus. Sequente nocte ad matutinum, per singulas Antiphonas, quod putamus & apud vos fieri, extinguimus candelas singulas. Serò autem in Parasceue, nihil aliud quàm panem & aquam percipimus. Sequenti nihilominus nocte, in extinguendis candelis ita, sicut & in anteriori, facimus. Sabbato quoque post horam nonam, pulsato signo, explentes omnia ordine Romano, cùm iam adueniente nocte ad Missas ingredimur, manibus nostris cunctis fratribus cereos damus singulos, quos vsque ad expletam Missam succensos manibus ferunt. Ac demum post vespertinum officium, cum modulato psallentio, cum cruce & cæroftatis, gestantibus vniuersis ardentibus cæreis suis, refectorium ingredimur, vbi lucerna pariter & candelæ dependentes lumina spargunt. Item die Dominico Paschali ante Missas, pergimus cum luminaribus & aqua benedicta, canentes per singulas mansiones: & dicuntur à sacerdote preces vnicuique conuenientes. Secunda verò feria pergimus cum crucibus, & aqua benedicta, seu patrocinijs, per singulos labores, & agimus Missas reuertentes. Tertia quoque feria, quia mos nobis est dies Quadragesimæ apud Sanctum Benedictum peragere, descendentes de monte veniunt fratres nostri, qui ad monasterium Domini Saluatoris in planicie commanent, cantando obuiam nobis. Adsunt etiam & penè de omnibus cellis nostris, & coniungimur ante basilicam Beati Petri, in loco spacioso, salutantes in osculo pacis, vestitis sicut in die Paschæ sacerdotibus nostris atque ministris, ferentibus Euangelia & sacras sanctorum reliquias. Adsunt etiam cruces & cæreostati, cum flammantibus cæreis, intantum, vt vix vlla apud nos sit iucundior dies: & celebrata Missa in Sancto Petro, imus sonoris concentibus resonando, ad Domini Saluatoris cœnobium. Facta etiam ibi Missa, pergimus canendo, vestitis sacerdotibus, in refectorium. Dehinc postquam exuuntur sacerdotes vestibus, prandemus. Sex autem omnino per annum vicibus ingredimur canentes in refectorium: hoc est, in Natalis Domini & Epiphaniorum die, die quoque Palmarum, & in Sabbato sancto, nihilominus in ipso Paschali Dominico: & tertia feria post Pascha: vestitis, vt à Missa exeunt, sacerdotibus nostris, præeuntibus crucibus cæreosta-

tis cum micantibus cæreis. In his festis Paschalibus, secunda & tertia feria, canen mos regulariter, facimus octo lectiones. Deinceps vsque ad octauum Paschæ sex, ind que vsque ad Pentecosten, in vtroque monasterio tres: post Pentecosten verò, per æstatem legimus apud Sanctum Benedictum quotidianis diebus tres lectiones. In mo rio autem Domini Saluatoris, vsque ad Octobris calendas, de Testamento veteri Quam ideò sanctus pater noster, vt putamus, non in Codice legi, sed ex corde recitari pit, eò quòd necdum æstatis tempore, mos esset Romanis, quotidianis diebus in legere: sed postea siue à Beato Gregorio Papa, siue, vt alij affirmant, ab Honorio tutum, quando & totam scripturam in Ecclesia legi præcepit. Vnde & nos, quia tius arbitramur venerabili patri nostro esse gratius, Romanam in legendis veteris Testamenti libris, consuetudinem sequimur. Psalmos verò, præter tres noctes ante P semper regulariter canimus. In diebus autem Dominicis, secundum Sanctam Reg semper facimus duodecim lectiones canentes, sicut nobis præcipitur, psalmos: except Paschalibus, siue alijs solennibus diebus, pro 50. & 117. Psalmis, 92. & 99. can Si quando autem nouos Psalmos secundum Romanum morem diebus congruentes ca vt in die Natalis Domini siue Epiphaniæ, in Ascensione Domini, siue Beati Petri, am sanctorum Martini & Benedicti, tres posteriores Psalmos in duas diuidimus glori omnino duodecim fiant. Festiuitates autem sanctorum, quia iuxta morem Roman siæ, plures colimus, in his tantùm quæ præcipuæ sunt, hoc est, Natiuitate Domini, Ep nia cum octauis suis, Purificatione Beatæ Mariæ cùm octauis suis, sanctorum Mar Faustini & Iulittæ, Sanctæ Scholasticæ, Sancti Benedicti, Ascensione Domini, in la Ioannis, Sancti Petri, vel omnium Apostolorum, Sancti Laurentij, Sanctæ Mariæ, S Germani, Sancti Martini, Sancti Andreæ, ieiunamus pridie vsque ad vesperum, le lectiones duodecim, genua non flectimus, ab operibus vacamus. Reliquis autem festi bus, quia (vt diximus) multæ sunt, & quia proprijs manibus laboramus, facimus ctiones, de hinc pergimus ad laborem. Ieiunium Quadragesimæ à Quinquagesima mus, celebrantes iuxta morem Missas: ad vesperum reficimur: sed ab ouis, piscibus seo minimè abstinemus. Per totam autem Quadragesimam, exceptis diebus Domini festiuitatibus beatorum Gregorij & Benedicti, siue cùm semel aut bis rogamur pro tate, neque coctum comedimus, & præter infirmitatem neque vinum potamus. bus autem æstatis, cùm fruges per nos ipsos colligimus, frequenter hi qui operan cut & regulariter conceditur, quarta & sexta feria ad sextam se reficiunt, reliqui nam ieiunantibus: ex quibus etiam alij concesso ad sextam prandio, ad nonam p dunt.

In mensura autem ipsius cibi & potus, modum nobis traditum custodimus. Ali tamen, vt pro festiuitate præcipua, aut pro charitate, aut pro duris operibus, pro uenit, caseum aut aliud aliquid augemus, iuxta quod & nobis augendi licentia dat et his ipsis pro causis miscere etiam fratribus ad mensam supra statutam mensuram fa Pari etiam modo hyemis tempore, cùm ad nonam reficiuntur, vespere eis tantum, tum Pater noster cœnantibus largitus est, in potum concedimus. Grandi quoque labore fatigantur, singulas ante cibum phialas, similiter etiam post nonam acc A carnibus verò abstinentes regulariter, solummodo volatilia, die Natalis Dom Paschæ, & tribus aut quatuor diebus sequentibus comedimus: & nisi deesset abun vsque ad earundem dierum octauas comederemus: senibus, pueris & infirmis, iuxta gulam, comedendi licentia contributa.

De vestibus autem & calceamentis, supra id quod S. Regula loquitur, scribe audemus. Illud tamen tenendum est, quod beatissimus Benedictus Pater noster do singulis pro vniuscuiusque necessitate distribui opus sit, in abbatis reliquit arbitrio. tè sunt apud nos aliqui, quibus amplius pro labore continuo, seu sua infirmitate conce

Sunt autem alij qui ita vt sancta continet Regula, contenti sunt. Veruntamen cum post S. Martini, vestimenta fratres reddentes vetera, noua accepturi sunt, pergant cum psallentio & luminaribus in vestiarium, canitur ibi gradualis, & legitur Euangelium: Nolite soliciti esse quid manducetis aut bibatis, neque corpori vestro quid induamini. Dehinc dicta oratione, cunctis prout competit, vestimenta impertiuntur. Calceamenta verò quoties opus est, reddentes vetusta, noua accipiunt.

Propinquantibus Quadragesimæ diebus, mane cunctis per ordinem fratribus ceram ad luminaria tribuimus, vt scilicet non solùm luce diei, sed etiam noctu diuinis lectionibus exerceantur.

Præterea, quod sacris concionibus continetur, neque diebus Dominicis, neque à Pascha vsque ad Pentecosten, neque (vt præmisimus) præcipuis festiuitatibus ad officia, genu flectimus: exceptis videlicet causis, quæ in S. Regula continentur. Siue cum die Sabbatorum ante completorium apud beati patris confessionem, diligentiam facimus: pari etiam modo à Natiuitate Domini vsque ad octauam peragimus, in quibus etiam diebus ad sextam reficimur. Cæterum priuatis suis fratres orationibus omni tempore, pro suo quisque arbitrio, genua flectunt.

Sunt & alia quæ à maioribus instituta seruamus: nudato, exceptis infirmis, capite ad officium stamus: flectimus ceruicem, quoties Gloria canitur. Bis in die, mane scilicet & vesperi, confessionem ad inuicem facimus: manè confitentes, si quid noctu cogitatione vel illusione deliquimus: vesperi autem, si quid verbo, corde vel opere excedimus. Accedentes ad refectorium, siue exeuntes, summum silentium obseruamus. Si quis aliquem sonitum in oratorio, vel in refectorio siue dormitorio fecerit, prostratus senioribus, pœnitentiam agit. Si quamlibet partem sui corporis aliquis vulnerauerit, similiter ante seniorem procumbens, pœnitentiam gerit. Nec ad ipsa corporis necessaria, in opere siue itinere constitutus, audet quis ire, sine maioris imperio. Quoties vel viam pergimus, vel aliquid operamur, vel quum in coquina quid præparamus, siue cùm panem facimus, vnusquisque cùm fratre alio Psalmos canimus. Virgam neque in monasterio constituti, neque foras egressi, manu gestamus: præter hos qui infirmi sunt, siue qui senio grauantur. Post nocturnum, nisi is qui ex aliquo incommodo grauis est, & hoc ipsum cum permissu senioris, aliâs non permittitur somnum capere. Nisi certis & statutis diebus, & omnes pariter, aliâs nunquam radimur. Deponimus autem comam die Paschæ, & Ascensione Domini, & S. Petri, calendis Augusti & Sebtembris & Octobris, & S. Martini, & Natiuitate Domini, & cum Pascha serotinum est, semel ante septuagesimum, & in quinquasimo.

Ad extremum, sacerdos cuius est diei officium, cunctorum viuentium ad Missam relegit nomina fratrum. Iam verò infirmantes fratres nostri, dum ad transitum veniunt, statutis fratribus psallentibus obediunt: quibus defunctis statim in quatuor diuisionibus à tota congregegatione in singula oratoria, tam ad S. Benedictum, quàm ad maius monasterium, Psalterium finitur. Si quis autem nocte obierit, supra id quod diximus, etiam nocturnum officium cum nouem Psalmis, tribusque lectionibus siue responsorijs, siue matutinum pro eis Domino canitur. Interim verò dum lauantur, vestiuntur, ordinantur, dumque ad S. Benedictum rursum deferuntur, pro eorum à præordinatis fratribus ereptione continuè psallitur. Qui cum illuc perducti fuerint à fratribus, qui illic sunt cum Psalmodijs & luminaribus excepti; ducunt ante sacrum Patris venerabilis corpus, & sic pro eis sacrificium offertur. Deinde vsque dum sepeliuntur, pro eis continuè psallitur. Ad extremum pro vnoquoque defuncto à singulis in vtroque monasterio fratribus duo psalteria canuntur: & à nostris sacerdotibus; qui vtique plures sunt, pro vnoquoque duodecim Missæ fiunt: excepto quod ab eisdem sacerdotibus, pro omnibus quiescentibus fratribus quotidie fit commemoratio. Quodque pro eis per singula officia Psalmus 50. ab omni congregatione cantatur; & nihilominus priuatis fratrum sine intermissione orationibus commemorantur. Et quidem maiores nostri, plures defunctis fratribus Psalmos canebant. Sed quia creuit & aucta est congregatio, dum frequenter tam fratres quàm pulsantes nostri obeunt, quibus etiam & morientibus hospitibus Psalterium canimus;

vix hoc ipsum explere valemus. Nam & de singulis circumquaque monasterijs, morien-
fratribus siue sororibus, nihilominus psalterium, præter hæc etiam pro singulis qui nobis
eleemosynas largiuntur, publicè ante completorios duodecim psalmos canimus, excepto
vnusquisque soli Deo cognitas priuatim pro eis preces effundimus. Atque hæc sunt illa
in Caßinensi cœnobio extra Regulam obseruare solebant, quæque ante Theodomarum
abbatem huius monasterij nullus vnquam euulgare ausus fuit, quemadmodum ipse mem-
tur in exordio ad Theodoricum epistolæ.

CAPVT XII.

De Abbatibus cœnobiorum huius secundæ Classis.

Ne duo abbates vni monasterio præficiantur.

COENOBIIS singulis, singuli præerant Abbates. Nam in Cabillonensi sy- circa annos Christi 658. habita, sancitur ca.12. Ne duo Abbates vni mona- rio præficiantur, ne sub obtentu potestatis, simultas inter monachos & scanda- generetur.

Abbates plurium monasteriorum abbates.

Quidam tamen Abbates non tantùm vnius, sed plurium sæpe monasteriorum rec- ctores, gubernatores & inspectores. Balæus Centuria 2. cap. 1. Scriptorum Britanniæ: Cœnobia Vuirmuthense, ac Giruuicense, quinq; milliaribus distantia, vnum tantum hab- abbatem. Carolus M. autem in Constitutionibus suis vetuit, ne abbates multa monaste- cellas habeant.

Abbatibus monachi strictè subiecti.

Erant autem Abbatibus monachi tam strictè subiecti, vt ne quidem exire ipsis liceret ne Abbatis consensu et venia ex ijs monasterijs quibus præerant. Vnde etiam Gregorius in quadam Lateranen. synodo constituit, ne inuito Abbate, ad ordinanda alia monasteria ad ordines sacros vel clericatus officium vocentur monachi. Item, vt nullus monachus testimonio vel concessione Abbatis sui in ecclesia aliqua teneat, vel ad aliquem promo- norem. tom. concil. Imò in quibusdam monasterijs nihil, ne leuiculum quidem, sibi comede- cere existimarunt, sine Abbatis venia. Gesta Metensium.

Abbates sui ordinis regulæ subiecti etiam.

Officium verò Abbatum à Benedicto copiosè describitur in Regula, cui non minus Monachi erant subiecti, vt cap. 64. præcipitur: & in Aquisgranensi Concilio sancitur, vt Ab- bates suam Regulam discutientes, pleniter legant & intelligant, eamq; efficaciter cum mo- nachis suis implere studeant. Siq; scelus aliquod enorme à monacho in monasterio admis- fuisset, abbas autem hoc non emendasset, aut episcopo non indicasset, ad pœnitentiam ag- dam in aliud monasterium retrudi iubetur ca.23. Antisiodorensis synodi.

Abbates secularia tractare incipiunt.

Etsi verò disertè Benedictus tam Abbatibus quàm Monachis prohibuerit, ne se im- sceant secularibus negotijs, constat tamen Abbates sæpißimè legationibus Regum ac pri- pum nomine functos esse, iudicia secularia exercuisse, bella excitasse, prælijs interfuisse, & si- milia multa, à sua profeßione alienißima, tractasse. Sic Ebulo Abbas Dionysij, castr- quoddam in Aquitania expugnans, ictu lapidis perijt, vt Regino libro 2. testatur. Et Am- nius lib 5. cap. 23. de Francis refert, Hugonem & Gaufridum abbates cum Normannis flixisse, & multos eorum interfecisse. Auentinus quoq; lib. 3. Annalium indicat, monaste- Tegersteense in Bauaria, fossa, mœnibus, tormentis bellicis, & alijs huiusmodi, instar- instructum munitumq; fuisse: ac abbatem eius loci, more Regulorum, equestris ordinis m- chas perpetuos, præfectum aulæ, rectorem palatinarum ædium, archiniagirum, & pincer- habuisse.

CAPVT XIII.

De Electione Abbatis.

Tres differentiæ electionum abbatis. Abbates à quibus eligendi.

BENEDICTVS capite 64. Regulæ tres differentias electionum abbatis fa- prima est, vt congregatio concors monachorum sibi abbatem eligat, ex suo, gre- no cœtu siue cœnobio, quemcunq; voluerit, etiãsi sit ex infimo ordine congregatio-

modò sit ad id munus obeundum idoneus. Secunda, licet non tota congregatio vnanimi consensu, nec etiam maior, sed minor pars elegerit abbatem, modò de saniori consilio id faciat, ac meliorem eligat, electio illa rata habeatur ac firma. Confirmatum est hoc à Gregorio Magno in Lateranensi quadam synodo, quæ extat tomo secundo Conciliorum à Laurentio Surio collectorum, vbi sancitur, vt defuncto abbate alicuius congregationis, non extraneus, nisi de eadem congregatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit, & qui electus fuerit, sine dolo & venalitate aliqua, ordinetur: extat etiam apud Gratianum, causa 18. quæst. 2. Quam sit. §. Defuncto. Et ad Castorium Ariminensem episcopum idem in eandem sententiam scripsit: Abbas in monasterio non per episcopum aut per aliquem extraneorum ordinetur, siue, vt glossa habet, eligatur. 18. quæst. 2. Abbas. Rursus ad eundem scripsit: Abbatem cuilibet monasterio non alium, sed quem dignum moribus atque actibus monasticæ disciplinæ communi consensu congregatio poposcerit, ordinari volumus. 18. quæst. 2. abbatem. Et Pelagius in epistola ad Mellitum subdiaconum ita etiam decreuit: Abbatem in monasterio illum volumus ordinari, quem sibi de sua congregatione & monachorum electio, & (quod magis obseruandum est) ordo vitæ ac meritum poposcerit ordinari. Repetuntur hæc in quadam Anglicana synodo anno 786. habita ca. 5. Et Carolus Magnus iussit, vt monachi in Casinensi cœnobio, iuxta præceptum Regulæ, abbatem sibi sine cuiusquam præiudicio, licenter eligerent, vt refert Leo Hostiensis libro primo, capite decimo quarto de Casinensi cœnobio. Tertia ratio eligendi Abbatem hæc est. Si communi consensu monachorum persona non idonea & vitijs cooperta eligatur, tunc episcopus diœcesanus, vicini abbates & dominus seu princeps eius loci alium eligant, etiam renitentibus monachis. Vnde etiam in Triburiensi synodo anno 811. celebrata sic decretum fuit: Si quis abbas cautus in regimine, humilis, castus, misericors, discretus sobriusq́; non fuerit, ac diuina præcepta verbis & exemplis non ostenderit, ab Episcopo vicino, in cuius territorio consistit, & à vicinis abbatibus, & cæteris Deum timentibus, à suo arceatur honore, etiamsi omnis congregatio vitijs suis consentiens, abbatem eum habere voluerit. 18. quæst. 2. Si quis abbas. Huc etiam Toletanum Concilium respexisse videtur, quod præcipit, vt sacerdotes vel episcopi abbates eligant, aliaq́; officia in monasterijs ordinent: 18. quæst. 2. Hoc tantum. Gratianus enim eodem loco c. Abbas. §. Ecce in Toletano. hunc Canonem Toletani Concilij volens conciliare cum Gregorij Magni & Pelagij decretis, quæ statuunt, abbatem à fratribus suæ congregationis eligendum & ordinandum, dicit: Sciendum quosdam monachos esse indomitæ ceruicis & effrenatæ superbiæ: quos dum abbates ad religionem cogere voluerint, in eorum deiectionem conspirent, & alium moribus suis conuenientem sibi præficere contendere, quales fuerint qui in necem Benedicti conspirasse legantur: propter hos igitur constitutum, vt tum abbates & alia officia per sacerdotes instituantur.

Sin verò monachi idoneam personam inter se, aut in sua congregatione inuenire nequeant, tunc vt sibi de alijs monasterijs similiter eligant ordinandum, Gregorius Magnus statuit, in eadem Lateranensi synodo, seu in epistola ad omnes Episcopos, causa decima octaua, quæstione secunda. Quam sit. §. Defuncto. *Abbas si in congregatione idoneus non inueniatur aliunde eligatur.*

Idem tamen decreuit ne Clerici Abbates eligantur cuiuscunque sint Ordinis. Sic enim libro 3. epistola 11. Maximiano Syracusano episcopo scribit: presbyteros, diaconos, cæterosq́; cuiuslibet Ordinis clericos, qui ecclesijs quoquo modo militant, Abbates fieri per monasteria non permittas: sed aut omissa clericatus militia, monachicis prouehantur Ordinibus: aut si in abbatis loco permanere decreuerint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cùm vnum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad vtrunque iudicetur idoneus: sicq́; inuicem & ecclesiasticus ordo vitæ monachicæ, & ecclesiasticis vtilitatibus regula monachatus impediatur. *Clerici ne Abbates eligantur*

Durauit hæc consuetudo vt plurimum in omnibus cœnobijs longo tempore. Progressu tamen temporis non raro Abbates Monasterijs dederunt et monachis obtruserunt, vel PRINCIPES, in quorum ditione cœnobium erat, non quidem ex monachorum congregatione, *Abbates obtrudi cœperunt monachis.*

sed vndecunque libitum fuisset: qui deinde monasteria à principibus in beneficiũ accipieba[nt]. Vel IMPERATORES ET REGES. *Refert Bruschius de Monasterijs Germ[aniæ] fol. 60. cùm anno Domini 1075. grandis fuisset inter monachos & abbates, qui ex diu[ersis] locis confluxerant, concertatio, & veluti solenniter indicto certamine Olympico singu[li] viribus accelerantes alius aureos montes, alij alia beneficia ex Fuldensi ditione, alius c[e]tis maiora in Rempub. seruitia promisisset, nec modus esset promittendi, nec pudor ambi[endi] Imperatorem Henricum IIII. vt prudentem ita religiosum, impudentiam eorum, vt di[gnum] fuit, detestatum, Monachum quendam Hersfeldensem pium & doctum Ruthardum, d[ictum] per vocis diminutionem, Ruzelinum dictum, qui pro causa Monasterij, abbatis sui in[...] Curiam venisset Imperatoris, in medium euocasse, & nihil minus suspicanti, etiam in[...] rei miraculo penè exanimi, plurima item alleganti quibus sese excusaret, & gubernati[onis] onus potius quàm honorem à se remoueret, baculum pastoralem offerentem,* primum i[n] Imperatores, *Abbatem eum elegisse, deinde apud cæteros tam monachos quàm secula[res] vt electioni consentiant, obtinuisse.* *Qui autem sic ab Imperatoribus vel Regibus Abb[ates] non ex numero monachorum creabantur, sed vel ex sacerdotibus, vel alijs clericis, non Ab[ba]tes simpliciter, sed Canonici Abbates dicebantur, vt testatur Stumpfius lib. 5. cap. 4. An[na]lium Helueticarum. Vel* EPISCOPI *quibus erant subiecti. Refert Stumpfius lib. 5. ca[p]. chron. Carolum Magnum quibusdam Episcopis singulari priuilegio concessisse Abba[tes] monasterijs sibi subiectis eligere. Vel etiam* PONTIFICES ROMANI, *sed non [...] teruenientе pecunia & muneribus, vel alterius lucri spe. Serò tamen, post Carolinorum [...] rum tempora, hoc sibi ius primum vendicare cœperunt, antea enim, præsertim in Germ[ania] & Gallia, hoc ipsis non fuit licitum. Vel* AB HIS OMNIBVS *simul Abbates [eligе]bantur.*

Canonici abbates.

Decreuit autem synodus quædam Romana à Leone IIII. iussu Lotharij Imp. & Lu[do]uici regis celebrata, vt abbates tales eligantur, qui sui vocabuli ministerium Deo possi[nt in]dubitanter supplere, ita docti, vt quæcunque fratrum negligentia acciderint, omnino cog[nosce]re possint & emendare. ca. 27. Luithprandus in vita Leonis.

Abbates quales eligendi.

Non licebat autem monachis Abbatem sic vel à se vel ab alijs electum & ordinatu[m] officio suo pro arbitrio amouere, et alium ordinare. Ita enim hac de re Opilioni defensori [Gre]gius scripsit: Nullam potestatem de cætero, nullam licentiam monachis relinquimus, pro [ar]bitrio suo, aut abbates expellere, aut sibimet alios ordinare: quia nulla auctoritas rema[net] abbati, si monachorum potestati cœperit subiacere. 18. q. 2. Nullam potestatem. Et Grego[rius] Magnus monasterio in Suessorum ciuitate priuilegium dedit, vt si abbas eius loci ob ca[usam] capitalem deponendus sit, non prius id fiat, nisi Pontifex Rom. id ratum fecerit: statui[tque] in eo iudicio sint tres metropolitani, cum suffraganeis, & abbates quàm plurimi, vtq[ue ac]tores adsint cum duodecim testibus, sicut videre licet in libro eius 12. cap. 32.

Abbatem legitimè electum nō licebat conuentui ab officio amouere.

Electus autem sic Abbas consecrabatur per Episcopum in cuius diœcesi erat, sic[ut pa]tet ex priuilegio à Carolo Magno Vttenburræ cœnobio dato, apud Bruschium de Mo[nast.] Germaniæ fol. 176.

Abbas legitimè electus à quo consecratus.

CAPVT XIIII.

Abbates Episcopis subditi.

PLAERAQVE *monasteria huius secundæ Classis Episcopis erant subiecta [...] Abbatibus & Monachis: à quibus etiam visitabantur & corrigebantur, s[i] minus piè recteq́ ab ipsis ageretur. Nam in Aurelianensi prima synodo ca. [...]simo primo ita sancitum fuit: Abbates, pro humilitate religionis, in Episcoporum p[otestate] consistant. Et si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur. 18. q. 2. Abba[tes]*

humilitate. Citat etiam Gratianus eodem loco ex Aurelianensi quadam Synodo, sed in nulla reperitur, Canonem, qui præcipit, vt non semel, sed sæpius in anno Episcopi monasteria monachorum visitent, & si aliquid corrigendum fuerit, corrigant. In Cabillonensi quoq; Synodo, anno 658. habita ca. 22. sancitum fuit, vt Episcopi monachos, à Benedicti Regula discedentes, in ordinem redigant. Gregorius M. etiam constituit, vt visitandi exhortandiq; gratia, ad monasterium, quoties placuerit, Episcopus eat: sic tamen charitatis officium illic impleat, vt grauamen aliquod monasterium non incurrat. 18. q. 2. visitandi. Sanciuitq; Aurelianensis 2. Synodus tempore Vigilij Papæ celebrata, vt abbates, qui Episcoporum præcepta contemnant, ad communionem penitus non admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta deponant. Et Moguntina quædam Synodus sub Vunefrido eius loci Episcopo, tempore Pipini Francorum regis habita, decreuit, vt monachi vbiq; Episcopis sint subiecti eosq; diligant: nec ecclesiasticis nec secularibus sese negotijs miscere audeant, nisi eos Episcopus ad necessarium aliquod opus euocarit: sicut refert Stumpfius lib. 5. cap. 3. Chron.

Quicquid etiam sine licentia Episcopi ab Abbate de rebus monasterij venderetur, ad potestatem Episcopi reuocandum Agathensis Synodus statuit ca. 56 extat quoq; 17. q. 4. in venditionibus. Qua de re & Aurelianensis 3. Synodus tale decretum edidit ca. 23. Abbatibus, Presbyteris cæterisq; ministris, de rebus ecclesiasticis vel sacro ministerio alienare vel obligare absq; permissu & subscriptione Episcopi sui, nihil liceat. Quod qui præsumpserit, degradetur communione concessa. Et quod præsumptum, vel alienatum, vel temere ordinatum est, ordinatione Episcopi reuocetur. 12. q. 2. Abbatibus. In eandem ferè sententiam ita quoq; præcipitur ca. 11. Aurelianensis 4. Synodi: Si quid abbatibus aut sacris monasterijs oblatum fuerit, in sua proprietate hoc abbates minimè reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet quacunq; occasione. Quibus si fuerit necessarium, vt statuta conuellant, non aliter valeat, nisi fuerit sui Episcopi subscriptione firmatum.

Nec licere cuiquam monachorum absq; venia Episcopi monasterium ædificare, Concilium Chalcedonense & Agathense præceperunt. 18. q. 2. Quidam monachorum. Et, De monachis.

Imò ne peregrè quidem eis licebat ire sine Episcopi assensu. Nam in Cabillonensi Synodo ca. 15. statuitur, ne abbates vel monachi ad Principem eant sine Episcopi sui concessione, sub anathematis pœna.

Sæpe tamen sine principum & regum etiam concessione, abbatibus non licuit peregrè abire, vt apparet ex Theodori Fuldensis abbatis Epistola ad Benedictum.

Ecclesias deniq; monachorũ Episcopo subiectas esse debere, in Concilio apud Fauentiam celebrato definitum fuit. 16. q. 4. statuendum.

Quia verò Episcopi hac sua potestate sæpe sunt abusi, ipsorum audacia non rarò fuit repressa. Nam Gregorius M. in Concilio quodam Lateranensi decreuit, vt nullus Episcoporum vltra præsumat de redditibus, de rebus, vel curtis monasteriorum, vel de cellis & villis, quæ ad ea pertinent, quocunq; modo, qualibet exquisitione minuere, vel dolos, vel immissiones aut violentias aliquas facere: aut in describendis peruidendisque rebus monasterij aquisitis vel datis aquirendisue vlla occasione se permiscere: sed si qua causa fortè inter terram venientem suarum ecclesiarum & monasteriorum euenerit, & pacificè non potuerit ordinari apud electos abbates & alios patres, siue voluntaria dilatione, medijs sacrosanctis Euangelijs finiatur. Idem etiam sanciuit Herudfordiana Synodus Angliæ ca. 3. Et in Toletana Synodo decretum fuit, vt Episcopi si aliquid in monachos canonibus interdictum præsumpserint, aut vsurpare quicquam de monasterij rebus tentauerint, excommunicentur. 18. q. 2. hoc tantum. In Toletana 7. Synodo ca. 7. cautum etiam fuit, vt defuncto Abbate, nihil ab Episcopo aufferatur, & aliquid de monasterij rebus minuatur. Et Gratianus eodem loco, Canone Non semel. §. pro talibus. indicat, Propter Episcopos tales, qui animarum curam non habentes, bona tantum monasteriorum in suos vsus conuertere cupiant, statutum esse vt monasteria cum suis rebus penitus sint libera à potestate & dominio Episcoporum.

Episcopi nihil tyrannicè cum monachis agāt

Monasteria ab episcopis occupata.

Sæpe etiam monasteria ab Episcopis alijsq́ Clericis occupabantur, & tanquam d… bus regebantur. Hoc verò prorsus non vult fieri Gregorius M. sic enim hac de re scrib… 7. Epist. 40. Maximiano Rauennatensi Episcopo. Dudum ad nos multorum relatione p… nerat, monasteria in Rauennatibus partibus constituta, omnino Clericorum vestror… minio prægrauari: ita vt occasione quasi regiminis, ea velut in proprietate poßideant. Q… non modicũ condolentes, decessori vestro literas misimus, vt hoc emendare per omnia d… set. Sed quoniam vitæ est termino citius præoccupatus, ne hoc onus monasterio remane… ternitati vestræ eadẽ nos scripsisse recolimus. Et quia, vt comperimus, in huius rei be… cessatũ correctione est, hæc ad vos iterũ præuidimus scripta dirigere. Hortamur ergo v… ni mora omniq́ excusatione summota, ita monasteria ipsa ab huiusmodi studeatis gra… releuare, quatenus nullam deinceps in eis Clerici, vel hi qui in sacro sunt ordine consti… aliud habeant, nisi orandi tantummodo causam, accedendi licentiam, aut si fortè ad pe… da sancta Missarum fuerint inuitati mysteria. Sed ne vel pro cuiuslibet monachi au… tis promotione, onus aliquod fortasse sustineant, studendum vobis est, vt si quispiam … tum aut monachorum ex quocunq́ monasterio ad Clericatus officium vel ordinem sac… cesserit, non illic aliquam habeat vlterius potestatem, ne monasteria huius occasionis v… ne, ea quæ prohibemus, sustinere onera compellantur. Hæc itaq́ omnia vigilanti cura … re, iam secundò commonita sanctitas vestra non differat, ne si post hoc negligentes v… quod non credimus, senserimus, aliter monasteriorum quieti prospicere compellamur. … notum vobis sit, quia tantæ necessitati seruorum Dei congregationem subiacere amp… patimur. Idem Gregorius decreuit quoq́, ne Episcopus in monasterijs cathedram collo… aliquam potestatem exerceat, seu ordinationem quamuis leuißimam faciat, nisi ab A… loci fuerit rogatus.

Abbatum vice quando episcopi præesse monasterijs cœperint.

Tamen circa Carolinorum tempora frequentißimo fuit in vsu, præsertim per Ge… am & Galliam, vt Episcopi vice abbatum præessent monasterijs et monachos regere… bari hoc posset multis exemplis ex Chronologia Bruschij de monasterijs Germaniæ, … ex Stumpfij Annalibus Heluetiorum de monasterijs S. Galli & Augiæ diuitis. Sed … quod in genere alicubi Bruschius dicit, vsq́ ad annos Domini 850. Abbates Episcopi … post hæc verò tempora Episcopos opimiores abbatias cœpisse ad se rapere, & simul ab… ac Episcopos agere, ob ventrem.

Monasteria politici regere quando cœperint.

Imò politici quoq́ auaritiæ studio monasteria et Abbatias regendas post ea temp… raro susceperunt, easq́ suo nomine gubernandas alijs commendarunt, ipsis interim p… regimini vacantibus, vt est videre apud Annonium lib. 5. ca. 41. De gestis Francor… Iacobum Meyerum in Flandrica historia.

Episcopus ne abbatem temere loco reijciat.

In Turonica 2. Synodo quoq́ ca. 6. sancitur, Ne Episcopus Abbatem sine omni… rum abbatum consensu loco eijciat, & alium per præmia ordinet. Et in Moguntina Sy… præcipitur, ne liceat Episcopo res monasterij ob peccatum Abbatis tollere. 16. q. 6. Ep…

Abbatibus ab episcopo appellare ad principem licuit.

Præterea licebat Abbatibus, ab Episcopo ad principem & Concilium prouocare … ligitur ex Rabani Epistola ad Otgarium, de causa Saxonis fugitiui monachi. In Sy… verò Toletana 7. ca. 15. præcipitur, ne Abbates aut monachi patrocinio seculari … nec ad Principem sine Episcopi sui licentia eant, sin minus excommunicentur. Si etiam E… scopi Abbatibus præter debitam obedientiam, contra libertatẽ Ordinis à Pontificib… manus indultam aliquid exigant, liberũ relinquitur Abbatibus authoritate Apostolica … petitur denegare, lib. 5. Decret. tit. 31. c. 5. Sanè.

Abbates cum monasterijs ab episcoporum obedientia eximi cœperunt.

Quidam tamen Abbates cum suis monachis & monasterijs ab omni obedientia Ep… porum erant penitus exempti. Nam Gregorius M. monasterio in Suessorum ciuitate p… legium dedit, vt tantum Pontificibus Rom. pareat, vt est videre in libro eius 12. ca. … Leo Hostiensis lib. 1. ca. 4. indicat, Caßinense monasterium tantum Romano Pontifi… iectum fuisse, & ab omnium Episcoporum iurisdictione liberatum. Sic etiam monaster… Maximini propè Treuerim, Ordinis primum et regulæ Orientalium monachorum, …

rò Be…

rò Benedictinæ professionis quam suscepit circa annum Domini 764. ab Imperatore Constantino sub perpetuò duraturam tuitionem Imperatoriam susceptum est, & adhuc hodie ab omni Archiepiscopali & Episcopali iugo exemptum, in temporalibus soli Imperatori Romano, in spiritualibus soli summo Pontifici subest. Bruschius de Monast. Germ. fol. 125. Idem refert ibid. fol. 28. b. Adrianum Pontificem Max. ac huius nominis primum, Andegario Campidonensi Abbati circa annos Christi 780. insigne priuilegium dedisse, in quo Pontifex Campidonense monasterium ab omni Episcopali iugo exemptum, & perpetuò liberum esse statuerit. Zacharias etiam & postea Benedictus Romani pontifices, Fuldense cœnobium sibi solis voluerunt esse subiectum, vt patet ex Epistola Theotonis ad Benedictum Papam, & Hattonis ad Leonem.

CAPVT XV.

De Inuestitura seu confirmatione Abbatum.

ETSI verò Abbati erant subditi & subiecti monachi, & Episcopo Abbas, in hos tamen omnes summum Ius erat Imperatori vel Regi, penes quem fuit Confirmatio non solum Episcoporum, sed etiam Abbatum, ita vt eorum electio quantumuis legitima, tamen irrita haberetur, nisi ab Imperatore vel Rege esset confirmata & approbata, veluti à præcipuo membro Ecclesiæ. Quod adeo verum est, vt ipsius quoq; Romani Pontificis electio, à clero & populo Romano facta, vana haberetur, ferè vsq; ad Friderici 2. Imperatoris tempora, nisi eam Imperatores aut eorum Exarchi confirmassent, sicut suo loco dicetur copiosius. Potestas hæc oblata fuit Constantino M. sine omni refragatione, cum primum ad Christianam religionem conuersus fuisset: quam postea omnes Imperatores obtinuerunt. Eandemq; potestatē ipsemet Pontifex Adrianus I. in Lateranensi Synodo, cui interfuerunt Episcopi & Abbates 153. iuxta Sigebertum: iudices item & doctores legum atq; vniuersus Clerus Romanus anno D. 773. Carolo M. Francorum regi, & eius in regno Francico successoribus, primùm, deinde Imperatoribus Romanorum, concessit & confirmauit: nimirum, vt non solum ius & potestatem habeant eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem, sed etiam Archiepiscopos, Episcopos, Abbates aliosq; prælatos per singulas prouincias ab ijs Inuestituram accipiant: vt nisi dicti Prælati à Rege vel Imperatore inuestiantur & confirmentur, à nemine consecrentur. Eademq; Synodus refragantes huic decreto, cuiuscunq; sint ordinis homines, anathemate ferit: & nisi resipiscant, exilio irreuocabili, & supplitio capitali subijcit. dist. 63. cap. Adrianus, & ca. in Synodo. Sigebertus. Antoninus tit. 14. ca. 1. § 6. Nihil hic Pontifex Rom. de veteri suo iure, pro compensatione beneficiorum, in Carolum transtulit: sed quemadmodum Leo III. imperium Occidentis à Constantinopolitanis Imperatoribus transtulerat ad Gallos, sic ante ipsum Adrianus hic Inuestituras Prælatorum ab ijsdem Græcis Imperatoribus eorumq; Exarchis, penes quos eæ hactenus fuerant, transtulit ad Carolum & eius posteros. Cumq; hoc ius successoribus Caroli ab Adriano III. Pontifice ereptum fuisset, id quod sæpe antecessores Adriani machinati fuerant, Otthoni primo Germanorum Regi & Imperatori, id restituit Leo VIII. Papa, circa annos Christi 965.

In episcopos et abbates summum ius habēbant Imperatores.

Post hæc verò tempora abusi sunt interdum Imperatores ac Reges sua potestate circa Inuestituras, ita vt nonnunquam Episcopos & Abbates confirmarent, qui, siue ob imperitiam, siue ob iuuenilem ætatem huic muneri non essent idonei, aut non legitimè electi: gratia vel muneribus corrupti: quam ob causam etiam passim apud bonos pessimè audiebant. Hac igitur occasione insidiari cœpit iuri Inuestituræ Imperatorio Gregorius VI. Ac quanquam illi à quibusdam obijceretur, aduersari hoc eius institutum antiquissimis Imperatorum priuilegijs, surdo tamen narrabatur, quod dici solet, fabula: ac illorum verba tali fuco eludebat, Multa sæpè multis, vt iusta & æqua, conceduntur, quæ alijs, vt iniqua, denegantur: exempli gratia, ait, Cædes in bello iustè fit, et pœna caret, in pace autē iniustè committitur, & homicidij nomine insignitur. Simili ratione, concludebat, Inuestituras superiorum Imperatorū vt iustas quidem esse tolleratas et approbatas, quandiu videlicet auaritiæ suspicio abfuerit: easdem verò nunc ex manibus eorum extorquendas, quando in aulis principum omnia venalia existant.

Inuestituras Pontifices Rō. ad se trahunt.

Gregorius. VI

Est verò hæc fallacia A dicto secundum quid, ad dictum simpliciter. Etsi enim nonnulla in Principum aulis venalia existant interdum, constat tamen plurima rectè & secundum leges ibi peragi: ac licet à Principibus aliqui ob munera sint inuestiti, plurimis tamen episcoporum & abbatum dignitas legitimè confirmata fuit. Aut si argumentum hoc aliquid roboris habere debet, ne ipsis quidem Pontificibus Rom. Inuestituræ permittendæ erunt, cum omnibus notum sit, ipsos cuncta & diuina & humana venalia habere: vt rectè cecinerit Mantuanus Ecloga 5.

Si quid Roma dabit, nugas dabit. Accipit aurum,
Verba dat: heu Roma nunc sola pecunia regnat. Item:
venalia Roma
Templa, sacerdotes, altaria, sacra, coronæ,
Ignes, thura, preces, cælum est venale Deusque.

Tandem verò Gregorius hic ab Imperatore, non tantū ob hos seditiosos erga legitimum magistratum, conatus, verumetiam ob immanem erga Romanos tyrannidem, de Pontificia sede deturbatur, petentibus hoc enixè ab Imperatore Romanis.

Gregorius 7.

Quod igitur Gregorius VI. efficere non potuit, id Gregor. VII. eius discipulus in actum produxit: vsus ad id, homo astutissimus hac occasione, quòd Imperator Saxonicis alijsque maximis bellis à Pontifice excitatis, occupatus erat, ac proinde minus seditiosis eius conatibus resistere potuit. Nam hoc inuestituræ ius Gregorius VII. in synodo quadam Romana Henrico 4. Imperatori ademit, et contra facientes anathemati subiecit. Idem etiam fecit successor eius Victor 3. in Beneuentana Synodo, his verbis: Constituimus, vt si quis deinceps Episcopatum vel Abbatiamque de manu alicuius laicæ personæ susceperit, nullatenus Episcopus vel Abbas habeatur: neque vlla ei, vt Episcopo vel Abbati adhibeatur reuerentia. Insuper ei B. Petri gremium & introitum Ecclesiæ interdicimus, quousque locum, quem sub tanto crimine ambitionis & inobedientiæ, cœpit, resipiendo non deserit. Similiter etiam de inferioribus Ecclesiasticis gradibus dignitatibusque constituimus. Si quis item Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, Comitum vel cuiusuis potestatis secularis, Episcopatum vel quamuis aliam Ecclesiasticam dignitatem dare præsumpserit, eiusdem sententiæ vinculo se astrictum nouerit.

Victor. 3.

Ius Inuestituræ repetit Hen. 5. Imperator.
Resistit Imperatori Paschalis 2.

Cæterum ne sic quidem vicerunt: nam mortuo Henrico 4. filius eiusdem nominis, ius Inuestituræ ad se pertinere arbitrabatur, ideoque subinde id repetijt, vt quod à Carolo M. prædecessores accepisset. Hoc verò Paschalem 2. pessimè habebat, vt qui Gregorij & Victoris suorum antecessorum spiritū penitus imbibisset: sicut Antoninus clarè scribit, à Gregorio 7. maximè hanc causam cœptam & exagitatam à successoribus atque omnium maximè à Paschali. Et porrò addit: Imperator enim vti volens consuetudine & authoritate prædecessorū suorum, insistebat ac petebat sibi concedi seu seruari ea quæ priuilegijs magnus Carolo M. iam per trecentos annos & amplius concessa & obseruata fuerant sub summis pontificibus illius temporis. Ex quibus priuilegijs licitè per Inuestituram annuli & virgæ Episcopatus & Abbatias conferebant: & hoc esse suum ius allegabat: tit. 17. cap. 1. Idem quoque Vincentius commemorat. Synodis itaque Præsul Romanus contra hanc Imperatoris libertatem studiosè vota colligebat, atque in Imperatorem confidenter eiaculabatur. Imperator autem per legatos inducias petit, ne contra priuilegia suis maioribus concessa, iniuria afficiatur: ac pollicetur satisfactionem factorum redditurum, modò Pontifex in Germania dignaretur rem cognoscere. At Pontifex superbè respondet tanquam pantocrator, non fas esse de re tanta in Germania disceptare: vixque tandem adduci potest multis precibus, vt concedat inducias, donec ipse Imperator in Italiam veniret. Quò nam autem ea omnia essent euasura, non obscurè cernit Imperator. Vt igitur tranquillitati Rom. Imperij maturè consuleret, atque cum ipso Pontifice transigeret, habita graui cum suis deliberatione, in Italiam expeditionem Imperatore dignam suscipit. Facta sunt hæc anno Dom. 1111. Sigebert. Pet. Diaconus in Chron. Cassin. Aduentanti Imperatori Pontifex pro sua elatione animi, leges & pacta priusquam in ciuitatem admitteretur, dictare nititur. Non quidem recusat ipsi confirmare Imperium solenni more, verum

Pontifex Rō. Inuestituras confirmat Imperatori.

rum ea conditione, vt suo priuilegio de Inuestitura Episcoporum, Abbatum & aliorum Praelatorum, prorsus & ante omnem actionem renunciet. Quod cùm certis conditionibus recusaret Imperator, tandem potentiam eius in conspectu habentes Romani, concesserunt vel inuiti, vt pacificè in vrbem intraret. Ibi cum multa iniquissima à Papa postulata, multaq́ nefaria à Romanis contra Imperatorem patrata essent, tandem facta transactione; Paschalis Pontifex, consentientibus ac praesentibus Cardinalibus, Episcopis & principibus, priuilegium de Inuestituris Episcoporum & Abbatum publica voce Imperatori concessit & confirmauit. Qua de re Vincentius sic scribit lib. 26. cap. 10. Post lectum Euangelium tradidit ei Papa ante altare beatorum Apostolorum Petri & Pauli, in oculis omnium principum, priuilegium de Inuestitura Episcopatuum & Abbatiarum tam per annulum quàm per virgam, etc. Hanc transactionem Missa & porrectione coenae sacrae ipse Pontifex corroborat, tali voce addita: Domine Imperator, hoc corpus Domini, natum ex Maria virgine, passum in cruce pro nobis, sicut sancta & Apostolica tenet Ecclesia, damus in confirmationem verae pacis inter me & te. Et sicut pars ista viuifici corporis diuisa est (nam hostia fracta, ipse partem sumpsit, alteram Henrico dedit) ita diuisus sit à regno Christi & Domini, qui pactum istud rumpere & violare tentarit. Hoc anathemate pronunciato omnes subiunxere, Amen. Sigebert. Chron. Cassinen. Vrsperg. Vincent. Antonin. Henr. de Erdfordia.

Aeternum igitur hic Papa à regno & consortio Christi diuisus erit. Cùm enim Imperator in Germaniam venisset, Papa hic mox conuocatis suis, in Lateranen. Synodo reuocat & retractat omnia quae tam sanctè promiserat, ostendens se extrema necessitate coactum hoc fecisse. Damnatur itaque & irritum iudicatur priuilegium illud, simulq́ Imperator excommunicatur. Sed priusquam hanc Imperator scelera tam perfidiam vlcisceretur, expirat Pontifex: cui succedit Gelasius, & huic Calixtus II. quem Imperator agnoscere noluit. Turbae igitur nouae exoriuntur. Tandem legati Pontificij has conditiones pacis Caesari proponunt: Primò, vt Calixti vocationem comprobet, licet à Caesare creatus Papa adhuc in viuis esset, ni velit à dignitate Imperij excidere. Deinde vrgetur, vt suum Ius Inuestiturae resignet, atq; Romano Pontifici tradat, id enim postulare ipsum seuerissimè atq; strictissimè. Multa ergo vltrò citroq́ in vtranq; partem disputantur. In tantas igitur angustias Caesar redactus, vt aut cedendum veteri suo iure, aut regnum amittendum esset, petit inducias & potestatem hac de re cū principibus conferendi. Sed illi perterriti & penè exanimati Pontificis Romani fulmine, ad vnum omnes suadent, cedendum esse voluntati Papae, ni velit se & vniuersam Germaniam in extremum periculum adducere. Consulit porrò amicos & aduersarios, verùm nihil solatij vspiam audit. (Erat haec impietatis erga parentem iustissima poena.) Expugnatus itaq; Imperator, necessitati, tanquam durissimo telo, parendū esse decernit, suumq́ ius Pontifici tradit: formulā Concordiae vtrinq; datis literis sigillisq́ appēsis corroborant. Vt autē triumphus ille de manubijs Caesari ereptis illustrior esset, Calixtus has ipsas literas de extorta resignatione & renunciatione Iuris Caesarei, in Ecclesia Lateran. publicè suspendit, vt omnibus et risum et insultationē mouerent. Vrspergen. Cranz. li. 5. c. 42. Phrising. li. 7. c. 16. Erdfurd.

Pontifex confirmationem suam reuocat.

Hac ratione autem non beneficiorū Ecclesiasticorum impiam nundinationē sustulerunt, sed principibus saltem & politico magistratui potestatem conferendi Ecclesiastica officia eripuerunt, vt sic redigerentur sub seruitutem Rom. sedis omnes Episcopi, qui hactenus propter Inuestiturae ius principibus magis quam Pontifici Rom. erant obnoxij.

Confirmationis autem ceremonia Abbatis ab Imperatore factae, per traditionem baculi & ferulae in manus futuri abbatis fiebat: hac ceremonia ipsum admonens curae pastoralis seu fratrum coenobij sibi hoc modo demandatae, cui etiam dabantur literae, vt coetus monachorum de confirmatione certus esset. Iurabat etiam nouus abbas Imperatori, manibus Euangeliorum libro impositis. Stumpfius lib. 5. cap. 5. Annalium Helueticarum.

Abbatis confirmationis ceremonia.

Iuramenti formula, quod Pontificibus Romanis, post extortum è manibus Imperatorum Inuestiturae ius, Abbates in Confirmatione sua facere solebant, apud Stumpfium libro 5. capite septimo talis extat: Ego N. abbas monasterij N. ex hoc tempore obediens ac sub-

Iuramentum quod Abbates Pontifici Rom. faciunt.

iectus ero S. Petro & S. Romanæ ecclesiæ, & sanctissimo nostro Domino Papæ N. & le
mè electo suo successori. Non consentiam vllo modo, vt sua vita vel membris aliquib
tentur, in carceres conijciantur, aut ignominia seu contumelia aliqua afficiantur. C
torum quæ mihi pandunt vel per seipsos, vel per suos legatos, vel per literas nulli nota fa
Pontificatum summum & sanctitatem Pontificiæ sedis quoad potero promouebo, contr
tum mundum, meo tantum Ordine excepto. Pontificis legatos ad me venientes, vel à me
dentes, honorificè excipiam & tractabo, ac pro meis viribus promouebo. Iura, priuilegi
bertatem & potestatem Romanæ ecclesiæ defendam ac augebo. Nullis consilijs interer
contra Rom. sedem habentur, sed ea Pontifici quàm primum potero, significabo. Regul
ges & statuta Patrum, præsertim verò Pontificum summorum mandata fideliter ser
alijsque vt idem faciant author ero. Hæreticos, apostatas, schismaticos, & sanctissimi
Patris Papæ aduersarios, pro posse oppugnabo. Si ad Synodum vocatus fuero, venian
mina Apostolorum quotannis et quæ sunt vltrà alpes (S. Iacobi) biennio, quæ vero tr
mare sunt triennio, vel per meipsum, vel per legatos meos visitabo, nisi ab hoc à sanctis
Papa absoluar. Territorium, vicos, arces, oppida & prædia monasterij mei non ve
nec cuiquam donabo aut oppignorabo sine licentia & voluntate sedis Romanæ. Institut
ges, ritus & consuetudines Ordinis S. Benedicti firmiter seruabo: sic me Deus adiuuet &
cta hæc Euangelia. Hic videre licet vt Pontifices Romani Abbates quoque omnibus v
lis sibi suæque sedi deuinctos & constrictos reddiderint, ad suam tyrannidem corrobor
& regnum illud fatale Antichristi erigendum.

Pontifices Rō. constitutionē Imperij ad se trahunt.

Ad hunc verò modum cum è manibus Imperatorum ius Inuestiturarum extorsissen
sibi solis Ecclesiasticas personas subiecissent, mox aliud longè maius aggressi sunt, & u
suum etiā supra ipsos Imperatores extulerunt, vt quibus ipsi paruerant hactenus, hos sib
quoque subijcerent Pontifices Romani. Cum enim Principum Germaniæ authoritatem
testatem euersam cuperent Pontifices, sed labefactare nec vi nec dolo possent, ad solita a
hoc est mendacia impudentissima confugerunt: Finxerunt enim diuino mandato Po
iuris esse constitutionem & translationem Imperij. Qua de re multa extant impudente
dita & defensa decreta, quæ recensere non est opus, cum & nota sint vulgò, & hæc in
ad præsens nostrum institutum non pertineat propriè. Quamuis autem Gregorius V st
rit ius & potestatem eligendi regem in Imperatorem postmodum promouendum, ijs Prin
bus ad quos hoc ius deuolutum fuerat, statuit tamen, vt post electionem talem primu
laretur tantum Romanorum Rex. Coronatus verò et vnctus, benedictioneque accepta à R
Pontifice, tum demum appellaretur Imperator Augustus, vt Mutius indicat lib. 13. fol
Et Innocentius III. Pontificibus arrogat potestatem Rom. Imperatoribus tradendi
mandique Imperium, ijs de causis quòd Rom. Pontifex & in Carolum M. Imperium Occi
tis transtulerit. Postea Clemens VI. post mortem Imp. Ludouici 4. Carolo 4. Imp. dip
dat postulatque, vt Germani Carolum Ecclesiæ fidum recipiant, & nullum posthac prim
Cæsarem quàm primarius orbis Christiani sacerdos, vicarius Christi, author fiat, iuren
super abrogationem Pontificis Rom. ad Imperatorem attinere, & ius indicendi Conci
alterius quàm Pontificis Romani esse, hæresim omniū perniciosissimam esse profiteantur,
tino teste. Istis figmentis cum se armassent, nihil non postea tentare ausi sunt. Nam &
mentis peculiaribus Imperatores obligarunt, quorum formula extat in Clementina, &
sunt ab Archiepisc. Moguntino postulare sub iuramento, quod Pium II. fecisse ex rece
historijs constat, ne, nisi prius consulto & consentiente Pontifice, ad electionem Impe
Electores conuocaret. Hoc pacto omnem non solum in Ecclesia, sed etiam in politico im
potestatem ad se pertraxerunt Pontifices. Carolus M. autem imperium non à Pontific
Rom. accepit, sed ab Orientis Imperatoribus, qui ius suum Carolo, cum bello Italiam sub
set, non Pontifici Rom concesserunt. Carolus autem à Romano Pontifice renuntiati
Imperatoris solennem fieri voluit, qua notum fieret orbi Christiano, hunc Imperatorem le
mum esse. Adhæc pijssimum est fieri renuntiationem monarchiæ orbis Christiani in ma

homin

hominum frequentia publica, solennibus ritibus, cum ardenti ac seria precatione ad Deum, pro re omnium in genere humano maxima, pro salute orbis Christiani, pro salute & felicitate illius, cui cura, gubernatio, protectio ac defensio Ecclesiæ & Reip. commendata est. Hoc ius autem à quo acceperit Rom. Pontifex, quis ex antecessoribus eius id vsurparit, et cur præ alijs omnibus sibi soli vendicet, cuperem ab eo audire. Sed tamen posset quoq; ei concedi propter Caroli exemplum, nisi ad vocem suam ita alligaret Imperatoris authoritatem, vt sine illa nullam esse contenderet. Sanè Itali Ludouicum IIII. fortißimum heroa & Christianißimum Principem, ob nullam aliam causam negarunt Imperatorem fuisse quàm quòd à summo Pontifice nec approbatus, nec benedictionem consequutus esset, Cranzio teste in Saxonia lib. 9. ca. 28. Hac ratione verò ante Carolum nullus omnino Imperator extitisset, cum nullum ex omnibus à Pontificibus Rom. approbatum legamus. Sed hæc obiter: alio enim loco commodiore de his pluribus disputabimus.

CAPVT XVI.

De Sanctimonialibus huius secundæ Classis, earumq; Institutis.

HABVIT & hoc secundum monasticæ vitæ genus cœtus virginum, vel, vt vulgò vocantur, monialium aut sanctimonialium. Ac testatur Gregorius M. lib. 6. epist. 23. suo tempore tria millia ancillarum Dei Romæ fuisse. Monialium autem in Benedictinorum familia Scholastica soror Benedicti fundatrix fuisse perhibetur. Quemadmodum enim Benedictus virorum primus, ita Scholastica virginum prima congregationes in hac Classe 2. instituit, earumq; regularem vitam, certis legibus & ordinibus adhibitis, inchoauit. Panthaleon in Chron. Obligauit etiam Sanctimoniales huius Claßis ad Regulam Benedicti Synodus quædam Francica, tom. 2 Concil. Monialium in secunda Classe authores.

De exercitijs autem, institutis et consuetudinibus Sanctimonialiũ huius secundæ Classis constitutum inuenio à Gregorio M. ne baptizatorum commatres fiant: quo decreto nimiam familiaritatem cum laicis tam viris quàm mulieribus eis prohibere voluit. Deinde in Cabillonensi Synodo ca. 59. præcipitur, vt Sanctimoniales in monasterio constitutæ, habeant studium in legendo, & in cantando, & in Psalmorum celebratione siue oratione. Et horas canonicas, matutinam videlicet, primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinam, completoriam pariter celebrent. Et omnes, excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant, & omnibus diebus ad Collationem veniant. Adelhelmus Durotellus Malmesburiensis Cœnobij Abbas laudat hoc nomine Sanctimoniales, quòd sacris literis incumbant, quòd historias euoluant, variasq; patrum expositiones, chronologias, Poëtas & Grammaticos legant, In lib. de Virginitate Ca. 61 Cabillonensis Synodi sancitur, nõ debere Sanctimoniales in proprijs mansionibus seu cellis suis, cum aliquibus masculis, Clericis siue laicis, consanguineis siue extraneis bibere siue comedere. Sed si quando id agendum sit, in auditorio agatur: & vbi auditorium desit, non fiat. Et cum nullo masculo eis colloquium habere liceat, nisi in auditorio, & ibi coram testibus. Et Ca. 62. statuitur, vt Sanctimoniales, nisi fortè Abbatissa, pro aliqua sua neceßitate incumbente, illas mittente, nequaquam de monasterio egrediantur. Hæ verò quæ famulos aut famulas non habent, ad exercenda negotia ad portam monasterij perueniant, & ibi coram testibus negotia sua conficiant. Similiter constitutum fuit in Concilio vniuersali Constantinopolitano 6. ca. 46. ne Sanctimoniales extra monasterium progrediantur. Quod si neceßitas hoc eas facere cogat, id faciant cum benedictione eius quæ præest eis: tuncq; non solæ per se sed cum aliquibus vetulis, & quæ in monasterio primæ sunt exeant. Extra verò cubandi venia non datur. Moniales ne commatres fiant. Exercitia S. virginum. Moniales ne extra monasterium suum progrediantur.

In Synodo Aurelianen. 5. anno 552. habita, ca. 19. sancitur, vt illæ puellæ, quæ vel propria voluntate monasterium expetunt, vel à perentibus offeruntur, annum in ipsa veste qua intrauerunt permaneant. In his verò monasterijs vbi non perpetuò tenentur inclusæ, triennium in ea qua intrauerunt veste permaneant, & postea secundum statuta monasterij ipsius in loco quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant. Monialium probatio.

Monialium fornicantium pœna.

Sanctimoniales fornicantes, post tertiam verberationem in carcerem conijciebantur, ibique cum pane & aqua per annum pœnitentiam agebant, iuxta Bonifacij Germanorū Apostoli decretum in Synodo factum anno 742.

Monialem vitiantis pœna.

In Concilio 6. vniuersali Constantinop. ca. 4. sancitur: Si quis Episcopus vel Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel Lector, vel Cantor, vel Ostiarius, monacham vitiauerit, deponatur, laicus verò segregetur. Ergo laicus vitians monachā magis peccat quàm Clericus.

Moniales sumptuosis vestibus ne induantur.

In eodem Concilio c. 45. præcipitur, ne futuræ monachæ induantur sericis aut alijs sumptuosis vestibus eo die quo ingressuræ sint monasteriū. Vide Caranzæ Epitomē Conc. fol.

Monialiū consecratio.

Consecrabantur autem seu velo ornabantur ab Episcopo in cuius erant diœcesi: non ab Abbatissa, hoc enim fieri prohibet Carolus M. in suis Constitutionibus, & Parisina synodus sub Ludouico & Lothario celebrata ca. 41. & 43.

Ritus consecrandi Monialem.

Ritus autem consecrandi, velandi & initiandi MONIALES sub finem huius secundæ Classis: & postea aliquot seculis, indicatur in veteri quadam AGENDA circa annos Domini 900. scripta. Primùm vestimenta, quibus deinceps noua nupta ornanda erat, consecrabantur in altari ab Episcopo: post ijs induebatur, solum velum Episcopus reseruabat. Illa verò consecratis iam induta vestibus, duos vtraq; manu cereos tenens ardentes, ad altare accedebat, ibiq; sese prosternebat: post lectum verò Euangeliū, Episcopus ipsi hac Orationis forma benedicebat: DEVS plasmator corporum, afflator animarū, qui nullam spernis etatem, non sexum reprobas, non vllam conditionem gratia tua ducis indignam: sed omnium creator æqualis es, & redemptor, tu hanc famulā tuam, quam ex omni numero gregis bonus pastor elegere ad seruandam coronam perpetuæ virginitatis, & castimoniam dignatus es animæ, protectionis scuto circumtege, & ad omne opus virtutis & gloriæ, magis ornante se praeparato, vt vincens carnis illecebras, & licita connubia recusans, insolubilē filij tui Domini nostri Iesu Christi copulā mereatur. Huic petimus Domine arma suggeras, nō carnalia, spiritus virtute potentiā tribuas, vt te muniente illius sensum & membra, in eius corpore possit dominari peccatū: atq; sub tua gratia viuere cupiens, nihil sibi malorum defensor, et inimicus bonorum, de hoc vase iam tuo nomini consecrato, præualeat vendicare. Omnem etiam genuinum calorem imber gratiæ cœlestis extinguat. Lumen verò perpetuæ castitatis accendat, facies scandalis pudica non pateat, nec incautis occasionē tribuat negligentia delinquendi. Sicq; in ea cauta virginitas, & ornata pariter & armata fide integra, spe certa, charitate syncera, vt præparato animo ad continentiam virtus tanta præstetur, quæ superet diaboli vniuersa figmenta: atq; contemnens præsentia, futura sectetur: Ieiunia carnalibus epulis præferat, & lectiones sacras conuiuijs & potationibus anteponat: vt orationibus pasta, & meditationibus expiata, luminata vigilijs, opus gratiæ virginalis exerceat. His virtutum armis hanc tuam famulam interius exteriusq; communiens, præsta ei in offensum cursum virginitatis implere, per ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, qui tecum & cum spiritu sancto viuit & regnat in æterna secula seculorum. Et accepto velo consecrato, virginis capiti illud imponebat: Accipe, inquiens, velum puella, quod perferas sine macula ante tribunal Domini nostri Iesu Christi ipso auxiliante, cui est honor & gloria in secula seculorum. Eandemque his consecrabat verbis: Domine Deus, qui humanam substantiam in primis hominibus diabolica fraude innatam, ita verbo tuo, per quod omnia facta sunt, reparas, vt eam non solum ad primæ originis innocentiam reuoces, sed etiam ad experientiam quorundam bonorum, quæ in nouo seculo sunt habenda, perducas: & obstrictos adhuc conditione mortalium, iam ad similitudinem prouehas angelorum. Respice Domine super hanc famulam tuam, quæ in manu tua continentiæ suæ propositum collocans, tibi deuotionem suam offert, a quo ipsa vota sumpsit. Quando enim animus mortali carne circumdatus, legem naturæ, libertatem licentiæ, vim consuetudinis, & stimulos ætatis euinceret, nisi tu per liberum arbitrium hunc amorem virginitatis clementer accenderes, tu hanc cupiditatem in eius corde benignus aleres, tu fortitudinem ministrares? effusa nanq; super omnes gentes gratia tua, ex omni natione quæ est sub cælo, in stellarum innumerabilem numerum noui Testamenti heredes

redibus adoptaris inter cæteras virtutes, quas filijs tuis non ex sanguinibus neq; ad voluntatem carnis, sed de tuo spiritu genitis indidisti, etiam hoc donum in quasdam mentes de largitatis tuæ fonte defluxit: vt cum honorem nuptiarum nulla interdicta minuissent, ac si per sanctum coniugium initialis benedictio permaneret, existerent tamen sublimiores animæ, quæ in viri ac mulieris copula fastidirent connubium, concupiscerent sacramentum: nec imitarentur quod in nuptijs agitur, sed diligerent quod nuptijs prænotatur. Agnouit authorem suum beata virginitas, & æmula integritatis angelicæ, illius thalamo, illius cubiculo se deuouit, qui sic perpetuæ virginitatis est sponsus, quemadmodum perpetuæ virginis est filius. Implorantibus ergo auxilium tuum Domine, & confirmari se benedictionis tuæ consecratione cupientibus, da protectionis tuæ munimen & regimen, ne hostis antiquus, qui excellentiora studia subtilioribus infestat insidijs, ad obscurandam perfectæ continentiæ palmam, per aliquam mentis serpat incuriam, & rapiat de proposito virginum, quod etiam moribus inesse nuptarum. Sit in ea Domine per donum spiritus tui prudens modestia, sapiens benignitas, grauis lenitas, casta libertas in charitate ferueat, & nihil extra te diligat: laudabiliter viuat, laudari non appetat: te in sanctitate corporis, te in animæ suæ puritate glorificet: amore te timeat, amore tibi seruiat: tu ei honor sis, tu gaudium, tu voluntas, tu in mœrore solatium, tu in ambiguitate consilium, tu in iniuria defensio, in tribulatione patientia, in paupertate abundantia, in ieiunio cibus, in infirmitate medicus: in te habeat omnia, quem diligere appetit supra omnia, & quod est professa custodiat, scrutatori pectorum non corpore placitura, sed mente: transeat in numerum sapientum puellarum, vt cœlestem sponsum accensis lampadibus cum oleo præparationis expectet, ne turbata improuiso regis aduentu, sed secura cum lumine & præcedentium choro iocanter occurrat, ne excludatur cum stultis, regalem ianuam cum sapientibus virginibus licenter introeat, & in agni tui perpetuo comitatu probabilis mansura castitate permaneat. Huic consecrationi tandē preces subijciebantur ad Deum pro perseuerantia.

CAPVT XVII.

De Abbatissis.

QVEMADMODVM Monachi Abbates, sic Monachæ vel Sanctimoniales Abbatissas habuerunt. De harum verò negligentia Turonensis 3. synodus, iussu Caroli M. anno Domini 813. iuxta Sigebertum, habita, ita conqueritur cap. 26. In monasterijs puellarum multa inueniri possunt, quæ emendatione indigent. Nam quædam Abbatissarum negligentius quàm oporteat, viuere dicuntur, & ob hoc earum vita & conuersatio à multis diffamatur: sed & talium actus subditam familiam imitari velle, credendum est. Victus etiam ac vestimenta, aliaq; nonnulla necessaria, quæ iure ab Abbatissis præparari debuerant, abstracta sibi eadem conqueritur familia. Vnde in Cabillonensi synodo anno 813. celebrata, ob reformationem Abbatissarum huiusmodi canones editi sunt de Officio illarum. ca. 52. Monasterijs puellarum tales præfici debent fœminæ, & abbatissæ creari, quæ & se & subditum gregem cum magna religione & sanctitate custodire norint, & his, quibus prosunt, prodesse non desinant. Sed & se & illas ita obseruent, vtpote vasa sancta in ministerio Domini præparata. Talem enim se debet Abbatissa exhibere subditis in habitu, in veste, in omni conuictu, vt eis ad cœlestia regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiam, se pro his, quas in regimine accepit, in conspectu Domini rationem reddituram. De eisdem ca. 54. sic habet: Abbatissa diligentem habeat curam de congregatione sibi commissa, & prouideat, vt in lectione, & in officio, & in psalmorum modulatione ipsæ sanctimoniales strenuæ sint, & in omnibus operibus bonis illa eis ducatum præbeat, vtpote pro animabus earum rationem in conspectu Domini reddituга; & stipendia sanctimonialibus præbeat necessaria, ne fortè per indigentiam cibi aut potus, peccare compellantur. Ca. 55. Abbatissa cum viris, clericis siue laicis, horis incompetentibus non loquatur: sed quiquid cum masculis clericis, siue laicis, de rebus

De Abbatissarum negligentia querela.

Abbatissæ officium.

necessarijs peragere debet, à prima hora vsque ad verspertinam peragat. Et hoc non cum singulis, sed coram pluribus. Et rursus ca.56. præcipitur, vt à vespera vsque ad primam, abbatissa, neque aliqua sanctimonialium cum quibuslibet masculis vllum colloquium ha... aut, nisi fortè talis fuerit occasio, quam euitare non possint, vtq;, si necessitas incubuerit, coram testibus faciant. Abbatissam quoque ædificare ea debere, aut restaurare, quæ ad sanctimonialium necessitatem pertinent, canone 58. eiusdem Concilij sancitur.

Abbatissa ne duo monasteria habeat, nec extra monasterium progrediatur.

De Abbatissis decreuit etiam synodus apud Palatium Vernis habita anno 766. ... nulla duo monasteria habeat, nec extra monasterium exeat, nisi necessitate cogente. Quare in Cabillonensi iterum synodo huiusmodi quoque Canon extat: Abbatissa, quæ in ca... monasterium habet, nequaquam de monasterio egrediatur, nisi per licentiam Episcopi sui ... qui eius vicem obtinet, nisi fortè aut imperialis iussio eam cogat, aut prolixitas itineris ... cere minimè permittat. Et si quando foras pergit, de sanctimonialibus, quas secum duc... ram & vigilantiam habeat, vt nulla eis detur peccandi licentia siue occasio. Sed & cum ... git, in monasterio talem vice sua constituere debet, quæ de sanctimonialium animabus cu... & vigilantiam habeat. Eadem habet canon 30. Turonensis synodi.

Abbatissæ & moniales Romam orationis gratia ne eant.

In synodo Foroiuliensi ca. 12. sancitum fuit, vt nulla vllo vnquam tempore licentia abbatissæ, vel cuilibet monachæ Romam orationis gratia adire. Et Lullus episcopus ... tam abbatissam excommunicauit, quòd virgines velatas sine suo consensu peregrina... suscipere passa fuisset.

Abbatissę non licet manus imponere, &c.

Non licebat autem Abbatissis manus imponere, ordinare sacerdotes & velare virgines: cúmque nonnullæ Caroli Magni ætate hanc potestatem sibi arrogarent, prohibe... Carolo in Constitutionibus suis: vbi etiam indicat, id contra morem Ecclesiæ fieri, & ... Episcopos vt interdicant. In Parisiensi quoque synodo sub Ludouico & Lothario ha... præcipitur canone 41. & 43. ne abbatissæ vel cæteræ sanctimoniales, vel viduas vel virgines velent.

Abbatissa ne sit iuuencula.

Gregorius Magnus denique in Registro, nullam omnino iuuenculam, sed sexagenaria... tantum virginem ordinandam abbatissam voluit: sicut etiam videre est, 20.q.2. iuuencula...

CAPVT XVIII.

De Monasterijs huius secundæ Classis.

Monasteria nō licuit fundare & dotare sine consensu principis.

DOMICILIA, in quibus tam Monachi quàm Moniales in hac etiam secunda Classe habitarunt, dicebantur Monasteria vel Cœnobia. Nulli verò licuit temporibus veterum Francorum, et postea Imperatorum Germaniæ, cœnobium aliquod ædificare atque dotare, sine consensu Principis eius loci. Hoc ex vetustissimorum collegiorum atque Cœnobiorum instrumentis seu tabulis haud obscurè perspicitur. Si de extruendo cœnobio consultatio esset, primo omnium agebatur de fundo & terra vbi cœnobium ædificaretur: si ecclesiasticæ ditionis esset, princeps seu fundator alio fundo terráue compensabat Ecclesiæ. Hoc tamen semper fiebat etiam cum consensu Episcopi eius loci: Stumpfius in Chron. lib. 5. cap. 2. vnde in Chalcedonensi & Agathensi synodo sancitum fuit, vt sine permissu Episcopi nullus monasterium præsumat ædificare aut fundare.

Extructa monasteria confirmabantur.

Extructo verò cœnobio aliquo confirmabatur, vel ab Imperatore: vel à Rege, & penes nos hos solos diu hæc potestas permansit. Tandem eam sibi vendicarunt quoque Romani Pontifices. Confirmationem sequebatur dedicatio seu consecratio, quæ ab initio fiebat per Metropolitanos, accepta prius legitima donatione: vt patet ex Gregorij libro octauo, ... 3. epist 63.

Quæ loca monasterijs sint prouidenda.

Quæ loca autem & qualia ædificia sint prouidenda monasterijs definiuit synodus Moguntina iussu Caroli Magni anno 813. habita, ca.20. in hunc modum: Dignum ac necessarium est, vt missi per quæcunque loca directi simul cum Episcopis vniuscuiusque dioc... perspiciant loca monasteriorum Canonicorum pariter & monachorum, similiterq; puellarum

num in apto & congruo loco sint posita, vbi commodum necessarium possit aquiri, quod ad vtilitatem pertinet monasterij, sicut in sancta regula dicitur. Monasterium autem ita debet constitui, vt omnia necessaria intra monasterium exerceantur, vt non sit necessitas monachis vel clericis vel puellis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monasteriorum supradicti missi, & cum eis Episcopi, per diuersa loca præuideant, an apta sint, & congruenter sanctæ professioni composita, vel num claustrum firmum habeant, in quo saluari possint animæ in eis commorantium sub disciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodo Episcopus loci ipsius faciat emendari, ita vt condignam professione eorum custodiã habeant canonici vel monachi atque nonnates, ne detur eis occasio malefaciendi.

Data est igitur à principio opera tantum, vt eiusmodi cœnobia ædificarentur, quæ necessitati & vtilitati seruirent. Progressu verò temporis facta sunt monasteria, præsertim Benedictinorum, augusta & ampla, quæque omnem modum magnificentiæ excederent. Vnde Bruschius De monasterijs Germaniæ ita de ijs canit: Monasteria ab initio tenuia, mox augusta facta.

> Semper enim valles syluestribus vndique cinctas
> Arboribus Diuus Bernhardus, amœnaq; prata
> Et fluuios: Iuga sed Benedictus amabat & arces
> Cœlo surgentes, è quarum vertice latè,
> Prospectus petitur: Secessum plebis vterque.

Monasterium Tegerseense in Bauaria, fossa, mœnibus, tormentis bellicis, & alijs huiusmodi instar regiæ olim instructum munitumq; fuit, Auentino teste libro 3. Annalium. Fuldense quoque cœnobium regiæ similius quàm monachorum cellæ seu habitaculo, ad eiusdem nominis amœnissimum ac pisculentissimum fluuium, & intra eiusdem nominis præclaram ciuitatem, amœnissimo loco fundatum & constructum, elegantissimisque ædificijs exornatum est. Extra ciuitatis mœnia in quatuor angulis circa se quatuor alia magnificentissima ac splendidissima monasteria, in altissimis montibus sita, & ab Abbatibus Fuldensibus condita fundataque habet: videlicet Diui Ioannis Montem, Nouum Montem, S. Petri Montem, ac Frauenbergum, quasi Dominarum vel nostræ Dominæ, id est, beatæ virginis Montem: & parochiale templum S. Floriani: in quorum monasteriorum medio quasi, situm est Fuldense cœnobium. Monasterium Tegerseense. Fuldense.

Repræhendit autem hanc Monachorum pompam, ceu professione eorum indignissimam, & à primorum Monachorum simplicitate alienissimam Trithemius abbas Spanheimensis in Chronico Hirsaugiensi folio 6. grauiter admodum. Veteres, inquit, olim Monachi cellas quidem, ecclesias & alias mansiones humiles habebant & tenebrosas: sed eorum corda erant lucida valdè in amore Dei omnipotentis, & in scientia diuinarum scripturarum. Nostri autem ecclesias, cellas, domosq;, & omnes mansiones lucidissimas fabricant, sed corda eorum vitijs & desidia plena, tenebrosa sunt: quoniam nec Deum, sicut debuerant, diligunt, nec lectionibus scripturarum animum intendunt. Laurentius Iustinianus quoque Patriarcha Venetus non probauit in monasterijs splendida, magnifica & ampla ædificia: cumque videret talia, caput quassans dicebat: Non sic patres nostri, non sic. Dormitorium ipse fecit apud Leonicum ex sepe & creta, cùm tamen lateritium facere posset propter monasterij facultates. Dicebat enim nullam rem monachum aspicere debere in hoc seculo, quæ desiderium illius teneret: vt refert Bernardus Iustinianus in eius vita apud Suriũ tom. 1. de Vitis sanctorum.

Ne duplicia fiant Monasteria.

DVplicia Monasteria fieri, vel in vno Monasterio monachos & monachas simul habitare non debere, Gregorius M. in Registro decreuisse legitur, vbi hæc verba extant: In nullo loco monachos & monachas permittimus in vnum monasterium habitare: sed nec ea quæ duplicia monasteria vocantur. Et si quid tale est, religiosus Episcopus mulieres quidem in suo loco manere studeat, monachos autem aliud monasteriũ ædificare cogat. Si autem

plurima sint talia monasteria, separentur in alijs monasterijs monachæ, & in alijs mo-
res autem quas habent communes secundum iura eis competentia distribuantur. Feri ta-
verba extant in Authen. de sanctissi. episco. §. Si quis autem ad monasticam vitam. In
etiam decretum fuit in Nicana 2. Synodo ca. 20. 18. q. 2. Deffinimus. Citatur à Gratian-
8. Synodo: sed est error Gratiani: nam extat inter canones Nicænæ 2. Synodi, quæ pri-
ptima non octaua Synodo ab ipsis quoque Pontificijs numeratur. Vnde colligitur, iam tum G-
gorij M. ætate hunc abusum in monasticam irrepsisse, vt in ijsdem cænobijs quibusdam l-
cis simul habitarent monachi & virgines. Adeoque iucunda hæc societas isti generi hom-
visa fuit, vt etiam deinceps aliquot seculis constanter fideliterque seruata fuerit. Beda
lib. 4. ca. 7. detestatur in monasterio Berincingensi, tantum habitacula ab inuicem fuisse
screta: matutinas autem laudes simul cantasse, itemque ad sepulchra mortuorum simul lauda-
xisse monachos et moniales. Balæus quoque ex Lelando refert, centuria 10. ca. 10. in Mona-
nasterio, quod Elericus Cambrius circa vallem Clutinam condiderit, insignem fuisse vi-
rum & mulierum numerum. Præmonstratenses etiam ab initio pleraque monasteria du-
tam virorum quàm mulierum, habuerunt: ne videlicet deesset ipsis costa, quam adem-
Adamo, sed postea cum multo lucro redditam eidem sciebant. Verba sunt Bruschij de M-
nast. Germaniæ fol. 35. b. Brigidæ quoque Cænobia, à principio virorum domicilia conti-
buerunt: ita tamen vt de vno ad aliud vix transiri potuerit. Templum seu Oratorium
commune habuerunt, vt fratres in inferiori parte, sorores seorsum in superiori offi-
exoluerent.

Nonnullis in locis, etsi monasteria virorum & mulierum non essent eadem, tamen
contigua erant, aut non procul distabant, vt non tantum in suis obseruationibus, sed etiam
ijs quæ ad corporalem pertinebant vitam, mutua auxilia sibi inuicem præstarent, vt pa-
ex Epistola Bonifacij ad Optatum & Bergouini ad Lullum. Probibetur autem hoc qui-
none 28. Agathensis Synodi, vbi sancitur, vt monasteria puellarum longius à monasterijs
nachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutionem hominum, collocentur, &c.

Ne in Cœnobia monachorum mulieres eant.

GRegorius M. mulieres cœnobia monachorum subire in vniuersum vetuit in Epis-
ad Valentinum Abbatem. 18. q. 2. Peruenit: referunt etiam Sabellicus Ene. 8. li-
Chronicon Chronicorum. Robert. Barns & Balæus de Script. Britanniæ in vita eius. O-
eamque causam sanciuit etiam in quadam Lateranensi Synodo, Missas publicas non cele-
das in monasterijs ab Episcopis, ne scilicet concursus illuc fiat populi, et præsertim mulier-
In Synodo Turonica 2. anno 570. celebrata, ca. 17. in eandem sententiam decernitur, ne m-
lier sola monasterium aliquod ingrediatur: quod si quis eam viderit, nec statim eiecerit, ex-
communicari iubetur. Repetitur & confirmatur in Antisiodorensi Synodo anno 614. habi-
ca. 26. In Concilio vniuersali 6. Constantinopolitano, ca. 47. præcipitur, ne mulier in viror-
monasterio dormiat. Et in Nicæna 2. Synodo anno Domini 788. habita, ca. 18. sancitum fu-
Si quis mulierem in monasterio habeat, ad ministerium aliquod obeundum, puniatur. Et si
suburbanis mulieres esse contigerit, ac monasterij præfectus illic iter facere voluerit, pr-
te illo mulier nullum ministerium obeat, sed alio in loco seorsim agat.

Ne ad monasteria puellarum viri accedant.

EContra etiam probibitum fuit, ne ad monasteria Sanctimonialium viri, cuiuscunque con-
ditionis vel status, eant, & ne vel loquantur cum eis. Ita enim sanciuit synodus Matis-
nen. 1. anno Dom. 583. habita, secundum Panuiniũ, ca. 2. Nullus episcop. presbyter, diacon-
clericus, vel quicunque secularis, in monasterijs puellarũ, nisi probatæ vitæ, et ætatis proue-
præter vtilitatem, aut pro quacunque reparatione monasterij, in quacunque earum necessitate ha-
bitare, aut secretas collocutiones habere præsumant: neque intra salutatoriũ aut oratorium in-
gredi

gredi permittantur, praecipuè Iudaei: nec pro quorumcunq; negotiorum occasione puellis intra monasterium Deo dicatis aliquid secretius colloqui, aut familiaritatem vel moras ibidem habere conentur. In Hispalensi etiam synodo 1. vel iuxta alios 2. anno 634. habita, ca. 10. etsi monasteria virginum sacrarum monachorū curae (ouis scilicet lupo, Die katz zum schmär) committantur, quorum administratione gubernentur: tamen haec cautio adhibetur, vt monachi remoti à virginum familiaritate maneant. Sic enim sancitur: Abbati, vel ei qui praeficitur, extra eam, quae praeest, loqui virginibus Christi aliquid quod ad institutionem morum non pertineat, non licebit: nec cum ea sola, quae praeest, frequenter eis loqui oportet: sed sub testimonio duarum vel trium sororum, ita vt rara sit accessio, & breuis omnis locutio. Absit enim vt monachos Christi virginibus familiares esse velimus; sed vos tantum earundē gubernaculis deputamus, constituentes, vt vnus monachorum probatissimus eligatur, cuius curae sit praedijs earum rusticis vel vrbanis intendere, fabricas extruere, & si quid aliud est, ad necessitatem monasterij prouidere, vt Christi famulae pro animae suae tantùm vtilitate solicitae, solis diuinis cultibus viuant, operibusq; suis inseruiant. Vestes autem illae ijsdem faciant, à quibus tuitionem expectant; ab ijsdem denuò laborum fructus, & procurationis suffragium receptura. Si qui monachorum contrafecerint, sciant quod eorum temeritas excommunicationis sit plectenda censura. Vnde intelligitur, habuisse Abbatissam quoque suum inspectorem, & quasi coenobij curatorem, videlicet ex monachis aliquem, qui tamen seorsim habitarit, & cui nec cum alia virgine sola, nisi cum Abbatissa, loqui licuerit. Constantinopolitana 6. synodus vniuersalis ca. 47. statuit etiam, ne vir in monasterio mulierum dormiat. Et Nicaena 2. synodus ca. 20. ita sanciuit: Non monachus liberè cum monacha loquatur, vel monacha cum monacho seorsum confabuletur, nec cubet monachus in foeminarum monasterio, nec monacha seorsum comedat. Et quando quae sunt vitae necessaria à parte virorum ad regulares foeminas deferuntur, extra portam haec accipiat monasterij muliebris praefecta cum aliqua anu monacha. Si autem eueniat, vt aliquam cognatam velit monachus aspicere, praesente praefecta cum ea colloquatur exiguo & breui sermone, & mox ab ea recedat. 18. q. 2. Deffinimus. citat hunc canonem Gratianus ex synodo 8. sed est septima. In Foroiuliensi verò synodo ca. 12. praecipitur, vt monasteria virginum nulli fas sit adire, neque episcopis, neque presbyteris & diaconis vel visitationis, vel praedicationis gratia, sine licentia episcopi, & vt tunc secum habeat testes. Et Moguntina synodus iussu Caroli Magni anno 813. habita, ca. 26. decreuit, presbyteris tantùm ad Missarum solennia puellarum monasteria ingredi licere, quibus finitis statim egrediantur. Idem etiam sancitur in Arelatensi synodo 4. vbi & clerici & monachi iuuenes à puellarum congregationibus prorsus arceantur, nisi aut paterna aut germana necessitudo id postulet: probatae autem vitae & aetatis prouectae viri, ad quascunq; virginum sacrarum necessitates vel ministrationes permittuntur intrare.

Monasteria in profanos vsus non conuertenda.

MOnasteria quae consecrata sunt, non debere fieri secularia habitacula Chalcedonense Concilium definiuit ca. 24. ad hunc modum: Quae semel sunt dedicata monasteria consilio seu voluntate Episcoporum, maneant perpetuò monasteria, & res quae ad ea pertinent, monasterijs reseruentur, nec fiant amplius secularia habitacula. Qui verò hoc fieri permiserint, canonum condemnationibus subiaceant. Hic Glossa indicat, praecipere Concilium, ne de monasterio vnquam fiat secularis Ecclesia. Excipit autem illa, nisi enormiter monachi in monasterio viuant: tunc enim posse monachos remoueri & institui seculares Canonicos, cùm authoritate tamen Papae: vt habetur extra ne Cleri. vel mo. relatum: nisi sint alij de Ordine eius monasterij, per quos possit locus ille reformari: vt extra de religios. dom. E contra verò licet Episcopo de seculari Ecclesia facere regularem, hoc est vnam ex parochianis Ecclesijs seu basilicis monasterium facere, sicut decernitur Toletana Synodo 3. ca. 4. & extra de Eccles. aedific. ad audientiam. Gregorius M. Ioanni Rauennati archiepiscopo ita quoq; scribit: Per

uenit ad me, quòd in ecclesijs fraternitatis tuæ, aliqua loca dudum monasterijs consecr... nunc habitacula Clericorum aut etiam laicorum facta sint: dumq́ hi qui sunt in ecclesijs, fi... gunt se religiosè viuere, monasterijs præponi cupiunt, & per eorum vitas monasteria des... untur. Nemo autem potest ecclesiasticis offitijs, &c. & infra. Proinde fraternitas tua, si h... quolibet in loco factum est, emendare festinet: quòd ego nullo modo patiar, vt sacra loca p... Clericorum ambitu destruantur. 18. q. 2. Peruenit. Et Gratianus 19. q. 3. citat Canonem ... quadam septima Synodo, quo probibetur, ne monasteria aut alia loca sacra communia ... soria fiant.

CAPVT XIX.

De Ordine Monasteriorum & Abbatum.

Casſinensis cœnobij dignitas.

INTER *Monasteria & Abbates huius secundæ Claßis Ordo quidam fuit & p... rogatiua aliqua, ita vt alij alijs authoritate dignitateq́ excellerent. Nam Z... charias Papa 1. constituit, vt Cænobium Caßinense, quod à Gregorio II. inst... ri cæptum ipse absoluit, dignitate, vigore & honorificentia, omnia alia monasteria in tot... be terrarum siue extructa, siue extruenda, præcellat. Et Abbati eius in conuentu Episcop... rum ac principum, superiorem omnibus Abbatibus sedem, & in consilijs ac iudicijs prim... sui Ordinis omnibus sententiam tribuit. Epistola priuilegialis ad Petronacem in Chron... Caßinensi. Leo Hostien. Paulus Diaconus lib. 6. ca. 13. de gestis Longobard.*

Monasterij Suesſionen. excellentia.

Monasterium in Suessorum ciuitate à Gregorio. M. lib. 12. ca. 32. constituitur caput m... nasteriorum Galliæ, vtq́ nullius ditioni subsit.

Tegerſeenſis abbatis authoritas.

Hunc morem seruarunt monasteria deinceps etiam in tertia & quarta Classe. Ab... enim Tegernseensis, omnes Boiariæ antistites præcellit dignitate. Nam Cænobium su... fossa, mœnibus, tormentis bellicis & alijs huiusmodi instructum, instar regiæ poßidet: & ... re regulorum equestris ordinis tetrarchas perpetuos, præfectum aulæ, rectorem Palatina... ædium, archimagirum & pincernam habet. Auentinus lib. 3. Annalium.

Cluniacenſis abbas abbatũ.

Cumq́ Cluniacensium Abbas Pontius ad Synodum quam Paschalis 2. Romæ habuit a... no Domini 1117. veniens, sese Abbatem Abbatum nominaret, eum titulum Caßinenses ... cedere noluerunt. Res igitur ad disceptationem adducitur. Ac tandem Ioannes Cancellar... quærit, Cluniacensésne à Caßinensibus, an Caßinenses à Cluniacensibus regulam accepera... Respondetur, non modò Cluniacenses porcos, verùm omnes in Rom. orbe monachos regula... Benedicti à Caßinensi accepisse Cœnobio. Fertur ergo sententia, Caßinensi abbati id priui... gij competere. Chron. Caß. lib. 4. ca. 62.

Fuldenſis abbatia regina monaſteriorum Germaniæ.

Ita Fuldensis Abbatia aliarum omnium Germaniæ Abbatiarum illustrißima Do... na ac Regina habetur. Abbas eius loci Princeps est Romani imperij, vnus ex quatuor im... rij aut cathedræ potius imperialis Abbatibus, ordinatis & sic dictis à Carolo 4. quòd ad p... des Cæsaris sedere in publicis imperij statuum Conuentibus deberent: & sunt Fuldensis, Ca... pidonensis, Murbacensis & Vueissenburgensis. Sed & omnium non Germaniæ solum, sed e... Galliæ Abbatũ primas et Romanæ Imperatricis Archicancel. sicuti Magdeburgen. Archi... pisc. episcop. Germ. primas, Moguntinus verò Imper. Rom. Archicancell. antiquitus desig... tus, hac etiam adhuc tempestate ita haberi solet. Bruschius de Monast. Germ. fol. 56. b. Cu... que sub Abbate huius cœnobij Berthoo Schlikio circa an. 1137. orta esset seditio & contentio... inter ipsius & Archiepiscopi Magdeburgen. ministros de Primatu sedendi, lis hæc disce... canda ad Imperatorem peruenit: vbi magnanimiter agente hâc suam causam Abbate, ipsa... Augustæ Imperatricis (cuius perpetuus Archicancellarius est) fauore & ope facilè ob... nuit, vt sibi princeps sedendi locus adiudicaretur. Bruschius ibid. fol. 60. b. Vide etiam g... uem contentionem inter Electorem principem Coloniensem & Abbatem quendam Fuld... sem de Prioritate, vt vocant, sedis à sinistro latere Imperatoris in comitijs imperij Mogu...

tiæ celebratis apud Cranzium libro sexto ca.46.quam litem his verbis concludit author: Væ tibi superbia,quæ in cælis nata,cum authore tuo ad inferna demergeris semper excrucianda.

Innocentius quoque III. Papa dedit Comiti Henrico à Calben Abbati Augiæ diuitis priuilegium anno Domini 1207.in quo Romæ & in omnibus synodis Abbas huius cœnobij ex speciali gratia iubetur sedere ad pedes Romani Pontificis, & tenere in manu librum Sacramentorum,Pontificiarum legum, positionumq; & ordinationum sanctorum Patrum. Bruschius de Monasterijs. Augiæ diuitis cœnobij dignitas.

Quemadmodum autem Abbas huius Monasterij Augustæ siue Imperatricis Archicancellarius habetur,ita Abbas cœnobij S.Maximini extra vrbem Treuirim sic priuilegijs,dignitatibus ac singularibus prærogatiuis insignitus ac dotatus est, vt Decanus plerunq; septem præcipuarum Ecclesiarum Treuirensium, & Imperatricis Augustæ Archisacellanus esse debeat,Bruschio teste de Monast. Germ fol.125.b. S. Maximini cœnobij authoritas.

CAPVT XX.

De Exemptionibus Monasteriorum & Abbatum ab omnibus ciuilibus exactionibus ac oneribus.

MONASTERIA pleraq; cùm opes acquisiuissent,exactionibus ciuilibus erant subiecta,imò sumptus quoque bellicos,contra infideles præsertim, dare cogebantur ab initio. Stumpfius lib.5. cap. 3. Chron. Gregorius quidem Magnus in Lateranensi quadam Synodo(si Tomis Conciliorum credimus)constituit, vt monasteria Ecclesiasticis conditionibus seu angarijs vel quibuslibet obsequijs secularibus nullo modo subiaceant,nullis Canonicis curis deseruiant,sed remotis vexationibus ac cunctis grauaminibus,suum opus perficiant.Verùm hoc constituit ab initio propè Benedictini Ordinis,quando eius monasteria vel nullas,vel paruas & exiguas opes habebant,quæ suorum monachorum sustentationi vix sufficerent.Omitto quòd eius temporis monasteriorum multorum monachi labore manuum victum sibi quæritabant:his ergo noluit Gregorius principes ciuilibus oneribus & exactionibus molestos esse.

Quædam tamen monasteria posterioribus temporibus quoq; ab huiusmodi ciuilibus oneribus & exactionibus erant peculiaribus priuilegijs exempta. Tale priuilegium dedit Carolus Magnus & eius coniunx Hildegardis Vttenburrhano cœnobio,quod sic habet. Inuestitus (Abbas huius monasterij) per nos liberum hunc ab omni exactione curiali vel munere permittimus abire. Amplius præsenti sanè Abbati eiusq; successoribus,Monachis & hominibus ac negociatoribus præfati Monasterij, qui à nostra authoritate frequentia populi ad reliquias sacras venientes inibi statuimus,hanc libertatis gratiam concedimus, vt vbicunq; in regno nostro ad negociandum perrexerint, siue in ciuitates, vel in oppida, seu potum nauesq; petant, siue venientes seu redeuntes, sine exactione telonij cum pace securi transeant & pergant.Dat.anno incarnationis Domini 769.

CAPVT XXI.

De Aduocatis Monasteriorum.

DE Monachis sæpe sancitum fuit in synodis, vt supra retulimus,ne se mundanis vel secularibus negotijs immisceant,nec ea quæ mundi sunt tractent,sed ieiunijs, orationi & lectioni solummodo intenti sint. Ac peruulgatum fuit olim dictum hoc: Monachis interdictus est officiorum(secularium)omnium vsus. Stumpf.li.5.c.3.Chr.

Cùm verò Monasterijs ex liberalitate principum donarentur non rarò territoria ampla cum oppidis, arcibus, pagis, castris, aquis, piscinis, campis, pascuis, syluis, &c. cum omnibus simul Iuribus ac Priuilegijs, Ciuilibus & Ecclesiasticis, sicut patet ex donatione Hildegardis Aduocati cur monasterijs dati.

Caroli M. coniugis Campidonensi monasterio facta, & alijs apud Bruschium de Germ. monasterijs: ne cogerentur ob hanc causam Abbates & monachi, secularia negotia, omissis spiritualibus, tractare, iussi sunt ab Imperatoribus ac regibus, Laicos eligere, quibus haec curanda administrandaque traderent & commendarent, ipsi interim suo officio probè fungerentur. Non rarò etiam potentiores Ecclesiasticis bonis, tanquam corui rapaces inhiantes, ea ad se pertrahebant, ac in suos vsus conuertebant, vt inde ministrorum Ecclesiæ & pauperum ratio nulla haberi potuerit. Ad horum igitur coruorum rapacitatem & audaciam infringendam opus erat Ecclesijs defensoribus non minus iustis quàm potentibus. Quocirca in Concilio Carthaginensi 5. anno 420. habito, ca. 9. statuitur, vt ab Imperatoribus vniuersis auxilium petatur propter afflictionem pauperum, quorum molestijs subinde vexetur Ecclesia, quo defensores eis aduersus potentias diuitum cum Episcoporum prouisione deligantur. Et ante hanc Synodum in Mileuitana, celebrata sub Arcadio & Honorio Coss. præside D. Augustino, anno 402. praecipitur ca. 16. vt petatur à gloriosissimus Imperatoribus, quo iubeant iudices dare peritissimos defensores scholasticos, qui in actu sint, vel in officio defensionum causarũ Ecclesiasticarum more sacerdotum, vt prouinciæ ijdem ipsi qui defensionem Ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negotijs Ecclesiarum (quoties necessitas flagitauerit) vel ad obsistendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad necessaria suggerenda, ingredi iudicũ secretaria. Hinc Originem habere puto Ius Patronatus, Die Kastuogtyen *Ecclesiarum & Coenobiorum.*

Aduocati. Patroni. Procuratores. Vicedomini.

Vocati sunt hi vulgò Aduocati seu Patroni, Germanicè, Kastenuögt od Schirmherren. *Theodosius Imp. in suis Legibus nominat eos Procuratores* Schaffner oder Pfläger: *nonnulli appellarunt eos Vicedominos, quam vocem Germani retinentes nominant* Vizdomen.

Aduocatos quis ab initio monasterijs dederit.

Huiusmodi aduocatos monasterijs ab initio in hac Classe dederunt Imperatores, Reges ac Principes.

Aduocatos coenobia sibi eligere possunt.

Progressu verò temporis licentia data fuit quibusdam Abbatibus ac monachis quoscunque & vndecunque vellent sibi eligere Aduocatos: vt patet ex priuilegio à Carolo M. & eius coniuge Hildegarde dato monasterio Vttenburrhano, apud Bruschium de Monast. Germ. fol. 176. quod ita habet: Placuit nostræ prouidentiæ, in Tottonis abbatis potestate ponere, vt sapientum vsi consilijs ex his quos inter potentes seculi nouerint esse, æquitatis & fidelitatis amatores eligant suis competentibus locis aduocatos & defensores, si opus habuerint: sin verò nos nostrosque successores iustissimos & certissimos defensores habeant. *Similiter Imperatores Rom. potestatem fecerunt Zuuifaltensis coenobij Abbati & conuentui, eligendi sibi tutorem & aduocatum quemcunque vellent, sibique vtilissimum fore existimarent: addito etiam hoc priuilegio, vt si quis inutilis videretur, possent monachi alium etiam eiecto & amoto priore eligere & assumere pro suo arbitratu. Quæ causa fuit, vt & hoc monasterium & alia, nunc hos nunc illos Aduocatos habuerint. Bruschius de Monast. Germ. fol. 184. Nec licebat vlli hominum, nisi monachorum conuentui placeret, sibi hanc potestatem vendicare, vel quasi hæreditariam, aut aliquo iure debitam inuadere, vt patet ex eodem priuilegio Vtenburrano.*

Aduocatos quos elegerint monachi.

Eligebant autem sibi Aduocatos seu patronos Monachi Imperatores ipsos, Reges, Principes & potentissimos quosque, vt eò facilius ipsi cum monasterijs & rebus ad ea pertinentibus ab ijs defendi possent, eoque minus improborum hominum iniurijs essent expositi.

Iuramentum & officium Aduocati.

Obligabant quoque ex priuilegio speciali Aduocatos Monachi Iuramento: eius formam adscribam ex priuilegio Caroli Magni Vttenburrhano Coenobio dato, ex quo officium etiam eorum simul perspici poterit: Igitur iurabit, inquit Carolus, quòd secundum posse & nosse iustus & vtilis Aduocatus in homines & res monasterij esse velit. Deinde quicquid placitando acquisierit, id est, iniuria Bannorum vel satisfactione temeritatum, tertia sibi parte retenta, duas reddat Abbati: & nullum Aduocatum vel exactorem præter se, nisi Abbatis permissione constituat. Tertiò quòd nihil priuati muneris vel seruitij à quolibet loco sui iu-

seu à villicis vel à Cellearijs quasi ex debito & statuto iure exigat, & mansiones ac pernoctationes vspiam frequentare caueat. Ad vnumquemq; verò locum, quem Abbas ad placitandum (zů gricht sitzen vnd gricht zebalten) cum duodecim equis & totidem viris Aduocatus semel tantum in anno adueniat, nisi pro aliqua necessitate ab Abbate sæpius aduocetur, ac tunc pro loci qualitate ab Abbate honestè suscipiatur & procuretur. Infra locum monasterij nullum placitum nisi rogatu vel voluntate Abbatis vnquam statuat. Adhæc nullum domus seruientem sine consensu Abbatis ad iudicium vel ad damnum cogat. Quando autem huius commissi vel in homines vel in res (quod vulgò Ballmundt dicitur) extiterit, statim sine mora & sine præiudicio (nisi citò resipuerit) Aduocatia cum omnibus commodis, sine spe recuperationis carebit, &c. Dat. anno incarnationis Domini 769. Actum Moguntiæ in Pentecoste.

Quemadmodum autem cum consensu Abbatis & Conuentus Aduocatum omnia agere oportebat, ita vicissim Abbati sine Aduocato in secularibus nihil agere licebat, alioquin irritum & vanum habebatur. Vnde in multis monasteriorum instrumentis hæc verba leguntur: Complacuit mihi Abbati N. &c. vnà cum consensu fratrum, nec non & Aduocato nostro N. N. &c. Stumpfius lib. 5. Chron. Sine aduocato abbati & monachis nil agere licet.

Ex his quoq; quæ de Aduocatis diximus, apparet falsissimum esse, quòd quorundam monasteriorum Abbates gloriantur, se à Carolo M. ius & priuilegia Principum impetrasse: cum certum sit, omnia monasteria Caroli M. tempore suos Aduocatos habuisse, & propterea non absolutè, vt Principes, sui iuris in secularibus, fuisse. Stumpfius lib. 5. cap. 3. Idem etiam probatur ab eodem cap. 5. hoc argumento, quòd Imperatores in confirmatione Abbatum, plerunq; eos adhortati sunt, dent operam, vt Benedicti Regula in suis monasterijs diligenter seruetur, quæ tamen secularium rerum curam, quæ propriè est Principum, tam abest vt monachis commendet, vt seuerissimè eam ijs etiam prohibeat. Abbates Caroli M. tempore nondum principes.

Vnico monasterio tamen Campidonensi, in Rhætia vel Rhætiæ potius particula Ilergonia, quæ Sueuiæ ab aliquibus annumeratur, eiusq; Abbati Andegario ac successoribus, concessa fuit circa annos Christi 780. ab Adriano Romano Pontifice plena potestas ante meridiem sacra faciendi, post meridiem verò gladij, ad exercenda iura forensia. Vnde versus natus, quem Abbas & Princeps huius loci cum Herbipolensi Episcopatu communem habet: Campidonen. monasterij abbas princeps.

Campidona sola iudicat ense, stola. Bruschius de Monast. Huic annumerari potest fortè Epternacense Cœnobium: cuius priuilegium datum à Pipino seniore Francorum Duce: itemq; ab eius coniuge Blitrude & filio Carolo Martello sic habet: Ita volumus Abbatem nostrum Epternacensem exemptum, vt nullius subsistat Mundiburdio, nisi solius Dei. Hoc ab omnibus sequentibus Regibus & Cæsaribus, imò ab ipso Carolo 5. confirmatum est. Bruschius de Monast German. fol. 141. b. Intelligit autem Pipinus hic per Mundiburdium nihil alud quàm tuitionem seu defensionem, vel vt alij loquuntur, Ius patronatus. Bruschius ibidem fol. 84. Quam interpretationem habet ex verbis Priuilegij Theodorici Francorum regis Mauri monasterio dati, in quo inter alia hæc verba extant. Similiter petijt (Maurus) vt eum cum omni familia rebusq; monasterij sui longè vel propè constitutis sub nostro Mundiburdio & defensione reciperemus. Mundiburdiū quid.

Carolus magnus quoq; Andegario Abbati Campidonensi, ad Principis dignitatem euecto, potestatem dedit monetæ cudendæ: si verum est quod Bruschius refert de Monast. Germ. fol. 29. ideoq; primus hic inter Abbates fuerit, quibus hæc potestas data est. Abbates monetam cudunt.

Hæc res tandem fœdissimum abusum peperit, vt nimirum Abbates & monachi secularibus quibusq; negotijs sese imiscerent, & omnia tam prophana quàm sacra tractarent. Qua de re grauiter conquestus est olim Petrus de Aliaco Cardinalis Cameracen. in lib. de Reformatione Ecclesiæ, & inter alia inquit: Diligenti emendatione opus esset, quòd religiosi & monachi, plus sunt Officiales fisci quàm Christi, in Curijs principum & Cathedris iudiciorum, in cameris Computorum & alijs rebus seculari bus. Sed de hac re in sequentibus Classibus plura. Monachi secularia tantum tractare incipiunt.

CAPVT XXII.

Monasteria plæraq́ huius secundæ Classis post Benedicti tempora fuisse SCHOLAS.

Monachatus ab initio a'ienus fuit à superstitionibus.

DILIGENTER legenti ac expendenti secum Regulam Benedicti, mox ma[...]
stum fiet, Monachatum ab initio in Occidente alienißimum fuisse abborr[...]
illis erroribus et superstitionibus, quæ posterioribus temporibus, præsertim a[...]
sub Mendicantibus Monachis post ducentesimum supra millesimum à n[...]
carne Christo annum cateruatim in hoc vitæ genus irrepserunt. Continet enim, pauci[...]
busdam exceptis, multa pia ac vtilia præcepta: & si finis alius, quàm à Benedicto, con[...]
tur à nobis, videre licet in hac Regula, ideam seu formam quandam COLLEGII, [...]
iuuentus ad suscipiendum vel Ecclesiæ vel Reipublicæ gubernationem piè feliciterq́ [...]
& institui posset. Quicunque enim de recta institutione Collegiorum talium scribunt [...]
quuntur, haud multum diuersa, ab ijs, quæ in hac Regula continentur, requirunt. Volunt [...]
vt in commodo aliquo loco domus commoda extruatur, quæ à Benedicto Monasterium [...]
catur: vtq́ huic domui vir grauis præsit, qui non solùm bonorum & liberalium studioru[m]
admirator & cultor, verùm etiam vita, habitu & moribus pietatis formam exprimat, [...]
boni venerentur, mali formident, reuereantur vniuersi, quiq́ eo sit iudicio, vel, vt Bene[...]
loquitur, tali discretione præditus, vt pro varietate ingeniorum alios blandè adhortari, [...]
lios seueriter, cùm res & vsus postulat, coercere, nec non omni tempore ad timorem Dei, [...]
ligentiam in studijs pietatis & literarum incitare queat: talem in suo Monasterio Abb[...]
vocat Benedictus, & hæc ferè ab eodem requirit Regula, quæ illi à præfecto Collegij. In [...]
domum quicunque recipiuntur, volunt ijdem illi, vt ijsdem viuant legibus, eademq́ m[...]
tantur omnes, vtque manè surgentes ad vnum locum conueniant, vbi religiosa mente p[...]
tur, post caput vnum ex veteri Testamento illis recitetur: mox inde ad lectionem qu[...]
suam audiendam, aut ad priuatam repetitionem, vt res postulet, sese conferat. Tempore p[ran]
dij omnes vno loco cibum capiant, & præter precationem tum præeuntem tum subsequen[tem]
iterum lectio ex veteri Testamento interponatur. Cœnæ eadem sit ratio quæ prandij [...]
nisi vt lectio sacra recitetur ex Testamento nouo. Rursus autem vesperi antequam cub[itum]
eunt, ad vnum locum precaturi conueniant, vbi iterum audiant recitare caput vnum e[x no]
uo Testamento, vt hoc pacto iuuenes obiter atque aliud agendo in verbo Dei proficiant: [...]
que cætera quæ locus, tempus & personæ exigent, qui præest, pro suo, aut etiam, si opus [...]
liorum iudicio & arbitrio sapienter constituat: in primis autem ipse intersit quotidiè p[reca]
nibus tam matutinis quàm vespertinis: prandio item & cœnæ: vbi nonnunquam de loc[o]
quo è sacris Biblijs recitato exhortatiunculam ad pietatem seu bonos mores interserat: [...]
eos præcipuè annotet atque inculcet locos, quibus vel damnantur vitia, quæ fuerint for[...]
recens perpetrata, vel fides, pietas similesq́ virtutes commendantur. Volunt deniqu[e]
in hoc studiosorum sodalitio homines, quandiu velint probè & sanctè erudiantur, & qu[...]
teras tam sacras quàm prophanas, & quoad mores: deinde si opus sit ad matrimonium [...]
re eis liceat, & vel ecclesijs, vel rebuspublicis præficiantur. Felices sunt ciuitates & reg[...]
quæ talia contubernia habent, vnde perpetuò valent benè sanctèq́ eruditis viris abu[n]
illosq́ pro neceßitate, vel ad ecclesiam regendam, vel ad Rempub. administrandam [...]
Ac immortali me hercle laude fuisset dignus Benedictus, si in hunc finem sodalitates in [Mona]
sterijs suis instituisset: id verò quoniam non fecit, erroribus & superstitionibus infinitis fu[n]
damenta hac sua Regula institutoq́ suo in vniuersum iecisse haud immeritò censeri de[bet.]
Etsi verò Benedictus in hoc suo Instituto hunc sibi præfixum scopum nequaquam habe[...]
sapientißimo tamen ac prorsus diuino consilio factum puto, vt post eius tempora cœnobi[a per]
Europam plurimis in locis nō opinione meriti cuiusdā, aut superstitione aliqua, vel etiam [...]
essent latibula ignauorum fucorum, sed bono potius ac pio consilio & fine condita sint: [...]

Collegij bene instituti idea.

rum, quia maxima pars Europæ, vel nondum, vel nuper admodum ad Christianam religionem erat conuersa, ideoq́ magna penuria piorum ac verorum verbi Dei Doctorum esset, extructa sunt monasteria, vt essent quasi SCHOLAE, in quibus non modò pueri, sed adulti quoq́, in vera pietate, religione & bonis literis erudirentur, quo inde, tanquam ex equo Troiano, tandem prodire, & Ecclesijs hinc inde præfici possent. Testem habeo Trithemium Abbatem Spanheimensem, qui lib. 1. cap. 6. de viris illustribus, deq́ Monasterijs & Monachis Benedictinis sic scribit: Qui se in sanctis scripturis amplius exercitassent, vacantibus horis, studio & expositionibus eorundem intendebant: libros conficientes & varios tractatus, quibus studia fratrum suorum quotidie ad Deum prouocabant. Cæteri autem fratres, iuxta quod Regula vetat, ocio non vacabant: sed post orationes operi manuum deuotè insistebant. Libros scribebant, qui ad hoc erant idonei, & à doctioribus edita, ex schedis ad mundum redigebant. Alij scriptos codices artificiosè conglutinabant, corrigebant alij, rubro minio cæteri exornabant. Nullius manus huic sancto deerat officio: gaudebant se omnes participes haberi studiorum, quæ in expositionibus scripturarum gerebantur. Iuniores etiam fratres disciplinis instituebantur ecclesiasticis, prout vnicuique eorum conueniebant: alij in Grammatica: alij in Orthographia: in Rhetorica nonnulli, vel Dialectica: quidam in Musica, Arithmetica & arte Computistica: alij in Philosophia: atque alij in his iam fundati, ad scripturas introducebantur theoreticas. Nullus in cœnobijs locus dabatur ocio, sed suis studijs atque laboribus singuli insistebant. Vnde etiam multi sanctissimi doctissimiq́, in omni scientia scripturarum viri, cum magna laude nominis sui & ordinis, euaserunt. Nil Monachis olim iucundius erat, quàm in sacratissimis scripturis commorari, illas legere & exponere, & nouos semper ad Dei laudem libros compilare. Cumque ibidem Bonifacij, Rabani & Bedæ mentionem fecisset, hæc adijcit: Hi sanctissimi viri, atque in scripturis peritissimi doctores, quidquid de scientia scripturarū norunt, in monasterijs sub regula ordinis didicerunt. Non mittebantur causa discendi ad exteras nationes, cùm in cœnobijs semper haberent bonarum artium præceptores. Consentit cum his Bruschius qui de Ioanne Vuengkio Abbate Heilbrunnen. & insignis eius monasterij Scholæ institutore disserens, ait, Sciebat vir optimus, Monasteria non ociosis ventribus, sed literarum, sed pietatis, sed honestæ vitæ studiosis initio condita ac tanta principum liberalitate erecta & donata esse. Et Mutius in Chronic. Germ. de Carolo Magno ait, Non alio proposito tot fundauit monasteria, nisi vt iuuentus benè in illis instituta vtilis esset exemplo & doctrina hominibus, & qui in illis consenescere mundi stultitia & pompa contempta contemplationi & orationi se tradentes statuerent, docerent morum probitatem, veramq́ religionem populum. fol. 79.

Confirmat hæc etiam Iuonis historia in Iustiniano: vbi memorat, Florum quendam Regum Francicorum procerem primarium, singulari pietate præditum, Maurum Benedicti discipulum aduenientem in Galliam humanissimè excepisse, & in Dei honorem monasterium propè Aurelianensem ciuitatem extruxisse, in quo & ipsius, & postmodum multorum nobilium liberi pietatis studijs à Mauro alijsq́ doctoribus imbuti fuerunt. Ac colligit Curio libro 2. Chronologiæ, monasticas sodalitates adhuc Caroli Magni tempore nihil aliud quàm Ecclesiæ seminaria fuisse. De Sturmio ex Norica regione nobilibus orto parentibus, & primo Fuldensi Abbate Bruschius scribit, quòd videns Germaniam à literis & pietate alienam, varijsq́ & bellis & seditionibus turbatam, indolem verò Germanorum præclaram, si quem nacta esset magistrum eius ducendæ formandæq́ callidum, Scholas aliquot morum & pietatis constituere meditatus sit: ac primo Hersfeldense cœnobium inchoasse, mox Fuldense condidisse, in quo 400. habuerit discipulos, omnium disciplinarum & professionum monumentis occupatos: Ac Carolum Magnum volentem & literis & pietati consultum, ne tot & tanta ingenia non alerentur, plurima huic cœnobio bona contulisse. Scholæ monasteriorum.

Vincentius lib. 23. cap. 17. 18. & 19. testatur quoq́, quòd Columbano in Lexouiense Cœnobium, à se in Burgundia extructum, multi passim discipuli discendi causa adducti fuerint. Ad eundem modum Eustasius Columbani discipulus, & in Luxouiensi cœnobio abbas, cele- Lexouiense.

brem ibi scholam habuit, ex qua plurimi Episcoporum et præsulum Ecclesiarum prodierunt, vt Chagnoaldus Lugduni, Achatius Viromandorum, ac Nouiomensis ac Tornacensis Episcopi, Audemarus Bononiæ & Tharonensis oppidi. Beda quoq; testatur lib.3.cap.3. historiæ Eccles. Osuualdum Anglorum regem multas possessiones & territoria ad instituenda monasteria contribuisse, in quibus iuuenes erudirentur. Balæus Cent.13. script. Britannic. narrat Gregor. M. gymnasia Britannorum transtulisse ad monasteria, ad hæresin Pelagianorum, quæ in Scholis tradebatur, extirpandam. Apud Cantios tamen & Cantabrigiæ denuò Scholæ extra Monasteria sunt apertæ.

Theolegiensis. Sic Theolegiense cœnobium sub veteri Schaumburgo, Lotharingiæ Ducum castro, anno Christi 627. hoc vno fine conditum fuit, vt esset schola & ecclesia Theologorum, vnde nomen videtur habere, teste Bruschio de Monasterijs.

Heimeranensis. In Monasterio Heimerani Salzburgi sacras literas & bonas artes interpretati sunt monachi: teste Auentino de gestis Boiorum lib.3.

Malmesburiensis. Sic Maidulfus Scotus philosophus Malmesburiense cœnobium anno Christi 685. condidit, in quo scholam tam Græcæ quàm Latinæ linguæ aperuit, & artes prælegit: vt indicat Balæus Cent.14.cap.26. vbi etiam hoc addit: Habebant, ait, in monasterijs solennioris priuatas scholas tunc prælati, futuris commodis tunc prospicientes, cùm adhuc non esset in

Angliæ. Anglorum gente gymnasia publica, propter sibi contrarias Britannorum & Scotorum nationes. Beda etiam lib.3.cap.3. testatur in historia Ecclesiast. venisse in Angliam ex Scotia monachos, qui informarint iuuentutem in bonis literis. Stephanus II. papa Romæ Modiceum, monasterium cœpit ædificare, quod eius successor Paulus I. absoluit, & Græcos in id collocauit, & locum ipsum ad Sanctos Martyres in schola Græcorum nominari præcepit. Iuo in Constantino. Hedio quoque libro 6.cap.9. Ecclesiasticæ historiæ refert, Doctores ex Græcia in Galliam venisse, & à Pipino ac Carolo Magno in monasteria missos, vt Græcam linguam docerent monachos: atq; ita Egidium in Gallijs, Apollonium Ratisbonæ in cœnobio Hemerani, Virgilium apud Salzburgenses inclaruisse scribit. Et Bruschius de Monast. Germ. fol.27. indicat, Caroli Magni coniugem Hildegardis Campidonense monasterium condidisse, eique amplissima munera contulisse, pro sustentatione nobilium ac illustrium Germaniæ virorum, qui pietatis, literarum ac religionis studio se dederent. Idem refert in Augiam diuitem nobilissimum Benedictinæ professionis monasterium assumptos primùm circa annum 724. tantum principes, comites ac barones, vt hi illic educarentur et erudirentur in prima infantia ad adolescentiæ vsque tempora: tum enim benè institutis ac liberè educatis integrum ac liberum fuisse prodire iterum, & vel vxores ducere, vel aulas principum & militiam sequi.

Altendorfensis. Arx Altendorfensium principum, in cœnobium conuersa, pietatis et bonarum literarum gymnasium esse cœpit, circa annum Domini 800.

Santgallensis. In Santgallensi quoq; Monasterio celebris schola fuit circa annos Christi 840. in qua multorum principum & nobilium liberi instituebantur, vt essent postea et sapientia instructiores & ad omnes res gerendas aptiores. Habuit idem Monasterium maximi pretij bibliothecam, quippe in qua fuerunt innumeri omnium facultatum libri, partim ab ipsis monachis eius conscripti, partim etiam aliunde magno pretio conquisiti. Bruschius de Monast. Stumpfius Chron. lib.5.cap.4.

Fuldensis. In primis autem in Fuldensi Monasterio circa annos Domini 840. eruditio & disciplina floruit sub Rabano Mauro Abbate, qui discipulos plures, tam in artibus, quàm in sacris literis instituit, quique multis in locis ecclesijs & monasterijs præfecti sunt: eratq; Fuldensium Monachorum celebris fama per vniuersam propè Europam, & apud ipsos quoq; Imperatores, reges ac principes magni fiebant propter scientiam sacrarum literarum, qua alijs excellebant. Trithemius in Chronico Hirsaugien. Habuit etiam hoc cœnobium insignem et incomparabilem bibliothecam collectam & adornatam primùm à Rabano, auctam verò & in ordinem redactam postea ab Hildeberto. Bruschius de Monast. Germ. fol.56. vbi etiā de Monachis Fuldensis cœnobij ait: Monachi & Abbates Fuldenses literis et vitæ integritate ...

spicui erant, & tandem ad Archiepiscopatus Moguntini etiam gubernationem, ob insignem virtutem ac vitæ honestatem euocati sunt. Idem de Rabano Mauro huius loci Abbate, vir, inquit, erat in diuinis scripturis eruditissimus, & scientia seculari doctissimus, Bedæ Anglici olim discipulus, & Gymnasij Parrisien. Professor: Philosophus, Rhetor & Astronomus, suiq́ temporis poetarum nulli secundus, cui nec Italia similem, nec Germania æqualem peperit. Quibus rebus argumento sunt tot & tanta volumina ipsius diui ingenij monumenta. Nam vt eruditionem tanti viri omnes bibliothecæ commendant, ita quantum ingenio valuerit, liber de laudibus S. Crucis Imperatori Ludouico Pio dedicatus euidentissimè probat: qui quamuis diuersarum immutabili varietate figurarum mirificè sit distinctus, omnium tamen figurarum characteres quocunq́ vertas, certam sententiam reddunt. Bibliothecam Fuldensem tanta librorum multitudine locupletauit, vt dinumerari vix queant. Demùm cùm se totum diuinis libris scribendis dedere vellet, posthabito regimine in montem D. Petri se contulit, eoq́ fratres studiorum suorum æmulos collocauit, vbi biblica scripta omnia discipulis enarrans; commentarijs ea in hunc vsque diem extantibus illustrauit. Deinde cum multitudo fratrum rumore piæ conuersationis creuisset, aliud monasterium in monte Ioanni Baptistæ sacrare constituit, &c. Idem ibidem, Erant, inquit, Richardi Abbatis Fulden. ætate Monachi, alij in describendis clarissimorum authorum monumentis, alij scribendis ac dictandis proprijs, alij docendi, alij discendi laboribus ita occupati, vt caducarum friuolarumq́ rerum eos facilè caperet obliuio. Erat enim Fulda pulcherrima Academia honestissimarum rerum & disciplinarum, quarum decens cum Christianæ pietatis religione collatio, mores effrenes non ferebat. Porrò vbi harum rerum friguit studium, opus fuit arctiori disciplina, & vitæ genere seueriore, ne videlicet ignauo otio animi ad cœlestia generati torpescerent. Idem de Sigeuardo Abbate Fulden. & ad Episcopatum Hildesheymen. vocato, circa annum 1040. Facilis inde, ait, coniectura est, quantos & quales viros Schola Fulden. enutrierit, ex qua veluti sapientiæ, eruditionis, ac optimorum morum penu, tot Episcopi, Archiepiscopi & Cardinales, mundo exhausto quodammodo doctorum virorum ingenijs, prodierunt: ex hoc gymnasio pontifices, Ecclesiarum præsules, hinc summum Imperium senatores & consiliarios, hinc cæteri principes rerum suarum tutores & curatores petebant.

Trithemius etiam in suo Chronico Hirsaugiensi satis clarè docet, Antichristum Romanum mille aut amplius annis non tanta crudelitate ac tyrannide in ipsis monachorum delubris omnia, vt nunc, occupasse, ac pro arbitrio statuisse: ac continuo filo illorum nomina recenset, qui Scholis monachorum per multa tempora præfuerunt, eosq́ Scholasticos appellat. Exponit etiam, quæ Monachorum circa annos Christi 840. fuerint studia: nempe assidua ac feruens Bibliorum sacrorum lectio, cui etiam aliarum liberalium artium studia adiunxerunt. His temporibus, inquit, nimirum circa annos 840. & diu post, erat hæc consuetudo monachorum Benedictinorum celeberrima, vt scholæ in singulis penè cœnobijs haberentur, quibus non seculares homines, sed monachi moribus & eruditione præficiebantur ornatissimi: qui non solum in diuinis Scripturis docti essent, verùm etiam in Mathematica, Astronomia, Arithmetica, Geometria, Musica, Rhetorica, Poesi, & in cæteris omnibus secularis literaturæ scientijs eruditissimi haberentur. Ex his multi non solùm in Romana lingua docti erant, sed etiam in Hebraica, Græca & Arabica peritissimi, quod ex eorum opusculis facile dignoscitur: quanquam vitio scriptorum, qui à primæua institutione præceptorum, paulatim degenerare cœperunt, pauca exemplaria nostris temporibus emendata reperiantur. Quoties autem idoneum ad hanc subeundam prouinciam in suo cœnobio monachum Abbas minimè habuisset, de aliquo alio monasterio petere aptum, non erat verecundum. Maximum enim dedecus iudicabant, dociles animos Monachorum negligere, quos vt moribus & literis benè instituere possent, nullis laboribus, nullis parcebant impensis. Sic nanque doctissimus ille Monachus Gemblacensis Sigebertus multo tempore in cœnobio Sancti Vincentij Metensi Monachorum præceptor, quanquam de alio Monasterio, fuit. Ita Strabus Monachus Fuldensis in Hirsfeldia: Notgerus S. Galli, in Stabulensi Albinus Monachus, Anglicus in Fulda,

Nota.

Milo. S. Amandi in Corbeia, atq; alij complures in alijs monasterijs docendi ad tempu... rnerunt officium, vbi conuersionis primordia cœperunt. Hæc autem consuetudo sanctiss... ...nùm in Anglia cœpit, vbi venerabilis ille monachus & presbyter Beda monachorum... stitutor factus, post se multos doctissimos reliquit discipulos. Quantum verò hæc monach... rum institutio Ordini nostro (Benedictino) profuerit, nemo ignorat, qui veterum historia... diosius reuoluit. Multi enim ex monachis, propter scientiam literarum incomparabile... Episcopatus honorem promoti sunt, qui Ordinem nostrum vita & doctrina mirabiliter il... strarunt. Nam etiamsi studium literarum nihil conferret Ordini, quàm vtilem occupatio... monachorum, esset nihilominus maxima veneratione à nobis promouendum: Quia nisi m... hominis claustralis aliquo exercitio occupetur delectabili, in multas & varias miserias de... bitur. Quod sancti Patres probè intelligentes, lectionem scripturarum monachis omnino v... luerunt esse familiarem.

Nota. Hirsaugiensis Schola.

Idem de Diethmaro 6. Abbate monast. Hirsaugien. scribẽs, inquit: Magnæ multitudo... nachorum sub eius regimine in hoc cœnobio claruit, quorũ aliqui sanctitate vitæ valdè fu... insignes, plures autem propter scientiam & doctrinam scripturarum celeberrimi nomini... biti sunt. De diuersis quoq; Benedictinorum Ordinis per Germaniam monasterijs, mona... ad scientiam scripturarum hauriendam Hirsaugiam mittebantur: quia talis eo tempore... suetudo in Ordine nostro seruabatur, vt monachi pro pleniori eruditione consequenda, si... viderentur idonei, ad diuersa monasteria instruendi mitterentur. In omnibus enim nostri... dinis cœnobijs in Germania & Gallia maximè, monachorum Scholastici ex monachis h... bantur, qui iuniores quosq; & ingenio præstantes in primitiuis literarum scientijs erudi... & postea qui habiles inuenti fuissent ad altiora transmitterent. In solis autem famosiori... cœnobijs quibus & abundantia rerum temporalium erat copiosior, & monachorum nume... maior, constituebantur ad officium docendi alios, monachi omnium doctissimi, & non so... in diuinis, sed etiam in secularibus literis eruditi: ad quos ex inferioribus gradus cœnobijs m... tebantur monachi altioribus disciplinis instituendi. Quicunq; verò inter eos maioru erudi... nis famam in Ordine acquisierat, etiam plures ad se missos discipulos ad erudiendum mo... chos habebat. Inter monasteria autem hunc morem studiorum habentia, hoc tempore pr... pua fuerunt, monasterium

Nota.

Fuldense,	S. Galli,	Augiense,
Hirsfeldense,	Hirsaugiense,	Prumiense,
Mediolanense,	S. Dionysij Parisiense,	S. Maximi Treuerense,
Remense,	Altisiodorense,	Turonense,
Stabulense,	Vuissenburgense,	

in quibus omnibus erant monachi & multi & valdè studiosi, è quorum collegio in singulis... nobijs vnus cæteris in scientia scripturarum excellentior Scholasticus ponebatur. Abba... autem qui monachos habere cupiebant in omni scientia eruditos, ad diuersa monasteria... suis quosdam mittebant instituendos. Vtinam tale studium hodie in nostris haberetur mo... sterijs, quàm multa bona fierent, & infinita mala prohiberentur. Sed non omnibus inest... amor scientiæ scripturarum: propterea noster Ordo sacratissimus quasi sine honore iacet sp... tus. Hactenus Trithemius.

Corbeiensis Schola.

Idem fol. 40. Chronici Hirsaug. testatur Vuindechindum monachum, qui sub Ottho... I. circa annũ Domini 950. claruit, multis annis in monasterio Scholæ Corbeiensi publicè p... fuisse, & complures post se doctissimos discipulos reliquisse, ex quibus multi ad Episcopat... & Abbatias diuersas postea fuerint assumpti: Et tamẽ Meginradi Scholastici Hirsaugien... sis fama celeberrima excitus, eò venit, vt ipsemet fatetur in libello quẽ de Studijs veterũ sc... psit, tantumq; ibi vidit ardorẽ discendi sacras potissimũ literas, imò etiã tot ibi reperit doctissi... mos viros, vt satis nequiuerit admirari: ipsumq; Meginradũ Scholasticum præcipuis lau... bus celebrauit, dicens, eum esse alterũ Hieronymum, & nulli veterum eruditione inferiorem...

Testatur quoq; Bruschius de monasterijs antiquis, quòd Oratoria & Scholæ fueri...

in qui...

in quibus pietas, doctrina, virtus et religio floruerint: ac de Ethone Augiæ diuitis (Rychen ouw.) abbate refert, quòd in suo monasterio insignem Scholam habuerit, ex qua aliæ quatuor plantatæ fuerint circa annos Domini 730. Idem fol. 74. refert de Henrico Rodolpho à Vueze Abbate Vualdsassense, quòd memor primæ monasteriorum omnium originis (verba sunt authoris) colligendæ scholæ in vsum totius circumiacentis prouinciæ in primis fuerit studiosus.

Henricus Mutius in Chron fol. 160. de Conrado Friderici Barbarossæ fratre, Collegium inquit, sacerdotum in Neuwenburg *iuxta Heidelbergam, mutauit in monasterium monialium, & annuos redditus auxit. In oppido enim voluit doceri & institui pueros, aliaq; habebat virorum monasteria, in quibus instituebantur pueri ingenui. Hoc autem voluit esse Scholam puellarum ingenuarum, vbi in pudicitia ad timorem Domini & sanctam maritorum, post nuptias, obedientiam puellæ instituebantur. Credidit enim seculum quod tum erat, & aliquot quæ post anteq; erant, nullam magis salutarem rem vnquam institutam quàm tales ad vtrunq; sexum ludi instituti, hoc est monasteria, ex quibus prodibant tot castæ ad maritos virgines, quæ factæ matronæ suam prolem educabant ad modum quo ipsæ erant educatæ aut domi aut in monasteria traditæ. Ex illis Scholis prodibant iuuenes modestia & timore Domini humanitateq; præditi. Neq; erat vllus nobilium qui suos non tradiderit instituendos in has Scholas, vbi erant præceptores vacantes lectioni, orationi & ieiunijs. Quam aliam putas esse causam tam bonorum principum & modestißimæ nobilitatis, qui fuerunt per aliquot secula? Nemo ferè à Carolo Magno principum fuit, qui non in monasterijs educatus sit à puero. Idem auctor lib. 19. fol. 184. cum nomina eorum principum enumerasset, qui terræ sanctæ recuperandæ gratia ingentem eò duxerant exercitum, addit in fine hæc verba: Hi omnes religionis amore suas maximas & pulcherrimas possessiones, suas vxores charamq; prolem reliquerunt. Magni profectò & suspiciendi animi fuerunt. Hæc verò animorum sublimitas debetur rectæ puerorum institutioni: fuerunt enim omnes non in stabulis equorum & in voluptatibus carnis, sed in monasterijs, scholis Christianæ Reip. saluberrimis, à sanctis patribus in orationibus, ieiunijs & salutaribus euangelicæ doctrinæ præceptis instituti & educati.* Neuburgensis schola.

Adstipulatur his omnibus Georgius Cassander etiam, vir apud pontificios magnæ existimationis, qui in Consultatione sua de articulis religionis inter Catholicos & Protestantes controuersis ad Ferdinandum & Maximilianum Impp. fol. 233. inquit: monachorum cœtus initio ex illiteratis tantum ferè constabat, mox cùm & literatis hominibus hoc genus vitæ allubesceret, cœperunt in monasterijs studia non solùm rerum diuinarum sed etiam liberalium artium exerceri, sic vt ibi adolescentes in liberalibus artibus, & potißimum pietatis studijs imbuerentur, ac tandem ex ijs Ecclesiæ ministri & pastores assumerentur. Ita de Gelasio 2. legimus in libro Pontificali, eum in monasterio Caßinensi institutum fuisse, viris ad omnia peritißimis, quorum in eo monasterio non parua copia inerat, ad liberales artes addiscendum adiunctum. Et Seuerus in vita Martini testatur, ex eius monasterio episcopos & sacerdotes escitos fuisse: & Pelagius Pontifex optat, vt qui in monasterijs nutriuntur tales sint, vt prouecta ætate, & vita probata ad sacerdotium valeant promoueri. Georgij Cassandri testimonium.

Apparet igitur ex his omnibus, post Benedicti tempora literas monachos in plerisq; monasterijs didicisse propemodum omnes. Hancq; discendi rationem animaduertimus in Benedictinis sodalitijs durasse aliquantulum vltra ætatem Hermanni Contracti & Mariani Scoti, qui eodem tempore floruerunt, nimirum circa annos nati in carne Christi 1060. De huiusmodi tamen Scholis in Synodo Aquisgranensi anno 816. sancitum fuit, vt nullæ in monasterijs habeantur, nisi eorum qui oblati fuerint.

De Collegijs Canonicorum.

IN *prima Classe diximus Episcopos quosdam aggressos quoq; cœtus colligere eruditorum hominum, quibus cum familiariter in vna domo eademq; mensa viuerent, quotidie de sa-*

cris studijs religiosè conferentes: è quibus postea eos ecclesijs præficiebant, quos iudicaba[nt]
id muneris maximè accommodos. Hos inter præcipuus fuit D. Augustinus, qui, si Possi[dio]
r.. Calamensi episcopo credimus, talia sodalitia collegit circiter annum Domini 390. Q[uia]
verò id insticutum nequaquam omnibus episcopis conuenire poterat, paßim interea tem[po]
ris laboratum est diligenter, vt apud eas ecclesias quas cathedra episcopalis exornat, Sch[olæ]
existerent, apud quas pia iuuentus in vna simul domo & sub eodem domus præfecto tum be[ni]
gnè aleretur, tum puram religionis doctrinam hauriret. Extant Canones 1. & 2. Toleta[ni]
itemq́ alius Toletani 4. Concilij, qui non obscurè istud declarant. Post ea tempora ver[o e]
merserunt cœtus Canonicorum, qui regendarum Scholarum, in quibus bonæ artes, in pri[mis]
verò Theologia traderentur, prouinciam ad se receperunt. Neque enim alium in vsum [in]
stituta fuerunt initio eorum quos Canonicos vocamus Collegia, quàm vt essent Scholæ ec[cle]
siasticæ, in quibus tàm viri quàm adolescentes & pueri dogmata sanctæ religionis Chris[tia]
næ purè addiscerent. Cuius sanè rei certißima argumenta in medium profert D. Hyp[eri]
cap. 4. de Collegiorum institutione. Primum enim hac de causa etiamnum hodie ibi plæ[rum]
que cernuntur vetusta Canonicorum Collegia, vbi episcopi ipsi sedem habent. Expedire en[im]
prisci illi Christiani existimabant, vt episcopis perpetuò adessent aliqui in conspectu, qu[o]
tiescunque alicubi moderator Ecclesiæ posceretur, ceu idonei & probè instructi mitti s[ta]
possent. 2. Hinc quoque factum, quòd in hunc vsque diem paßim videmus ijsdem Colle[gijs]
subiectas esse ciuitatum in quibus agunt omnes ecclesias, quibus & illi de suo grege præfi[ciunt]
quos visum fuerit. 3. Quin etiam ius patronatus (vt vocant) in oppidis & pagis vicinis [Cano]
porum successu eadem de causa ad eos deuolutum est. Demandata nanque fuit illis cu[ra, vt]
è suis Scholis ad ecclesias vicinas homines doctos ablegarent, aut certè si quos à populo [ma]
gistratibus electos offerri contingeret, ipsi eosdem examinarent, atque aut approbatos lo[ca]
iuberent obtinere, aut reiectos prohiberent. 4. Accedit his, quòd in omnibus Collegijs Ca[
nonicorum semper aliquis è primoribus appellatione Scholastici *honestatur. Erat [...]*
is Scholæ ecclesiasticæ inspector & moderator primæ dignitatis, qualem in Scholis publi[cis,]
quas Academias iam nuncupant, dicere possumus Rectorem. *Aut si cui istud minus pro[ba]*
tur, at concedat oportet, Scholastici fuisse munus sacras literas quotidie in cœtu fratrum [enar]
rare. 5. Decanum insuper Canonici aliquē creant, prorsus quemadmodū receptum est in A[ca]
demijs Decanos eligi. Ac proculdubio olim præerat ille tum scholasticis tum ecclesiastici[s e]
xercitijs. Quod exemplum, sicut & plæraq; alia, probabile est professores Academicos à Ca[no]
nicis mutuatos. 6. Vetusta quoque Canonicorum ædificia, scholasticorum Collegiorum [ima]
ginem magna ex parte repræsentant. Videas enim in illis præter commodas ædes eleg[anti]
serie sibi coniunctas, easdemque septis aut muris conclusas, etiam lectoria, bibliothecam, [&]
quascunque Scdolæ benè institutæ necessarias officinas. 7. Ad antiqui etiam instituti ip[sius]
si memoriam multis in locis adhuc Scholam aliquam puerilem, in qua Grammaticæ elem[en]
ta vtcunque proponuntur, retinent, ludimagistrum aliquem, qui quàm minimo sit stipe[ndio]
contentus, ibi alentes. Hæc enim sors Ecclesiæ perpetua fuit, vt tauri Basan in oci[o &]
rum omnium abundantia saginati, incrassati, impinguati & dilatati semper fuerint: i[n]
tra verò fidelibus ac dignis magna mercede operarijs, quales verè sunt qui in Scholis fid[eli]
ter laborant, vix datum sit, vt vel suem inde enutrire potuerint. 8. Sed & illud prisci [mo]
ris superest vestigium, quod singulis diebus in conuentibus, quos appellant matutinos, re[ci]
tantur quædam capita ex Biblijs: nec non diuersis anni partibus nouos authores sacro[rum]
librorum ipsi in manus sumunt, & quidem eo ordine, vt nisi permisceretur prolixus ca[ntus]
integra Biblia intra paruum temporis spacium percurri possent. 9. Porrò in ijsdem co[nuen]
tibus lectiones quædam subijciuntur ex Euangelica historia, atque in easdem protinus [...]
qua enarratio seu homilia, sumpta ex sancti alicuius Patris Commentarijs. Sunt sanè B[e]
dæ, & quorundam aliorum eius ætatis homiliæ prorsus tales, vt appareat in cœtu Cano[nico]
rum sacris literis in vna domo incumbentium habitas esse. Credo autem, posteaquam de[si]
runt præfici eruditi Scholastici, & iam non possent qui munus illud obibant suo Matu[...]

Canonicorum Collegia ab initio nil nisi scholæ.

nas literas interpretari, inductam demùm consuetudinem recitandi veterum Patrum, Origenis inquam, Chrysostomi & similium explicationes. Confirmantur verò hæc omnia ijs quæ in vetustißima Clericorum Regula (quæ reformationi Ludouici pij Imp. adiuncta conspicitur) disertè de hoc toto negotio præcepta legimus. Cuius Regulæ quis author fuerit, tametsi in dubio sit positum, tamen cùm partim ex Prospero vetustißimo auctore (vixit enim anno 454. partim ex Isidoro, qui claruit imperante Heraclio anno 614. plurima collecta sint, certè huius posterioris sæculi nulli attribui potest. Ita autem legimus eius Regulæ capite 20. Solerter rectores Ecclesiarum vigilare oportet, vt pueri & adolescentes, qui in congregatione sibi commissa nutriuntur vel erudiuntur, ita iugibus ecclesiasticis disciplinis constringantur, vt eorum lasciua ætas, & ad peccandum valde procliuis, nullum poßit inuenire locum, quo in peccati facinus proruat. Quapropter in huiuscemodi instituendis & spiritualiter erudiendis, talis à prælatis constituendus est vitæ probabilis frater, qui eorum curam summa gerat industria, eosque ita constringat, qualiter ecclesiasticis doctrinis imbuti, & armis spiritualibus induti, & Ecclesiæ vtilitatibus decenter parere, & ad gradus ecclesiasticos quandoque dignè poßint promoueri. Hæc ibi. Nec dubito, quin multò plura & manifestiora de his omnibus in lucem queant protrahi, si quorundam vetustißimorum Collegiorum, quæ Canonicis sunt dicata, liberum esset archiua lustrare & perscrutari.

Cùm verò partim propter tempestates bellorum & perturbationem Ecclesiarum secutam ex hæreticorum sæuitia ac malignitate, in Germania & alibi frequentes ecclesiæ pastoribus destituerentur, Carolus nomine & re Magnus anno 800. plurimùm laborauit, vt erat princeps literatus, nec non propugnandæ religionis pro virili sua studiosus, ad Scholas Theologicas restaurandas. Itaque præter cœnobia & nouas Scholas publicas, quas hodie Vniuersitates nominant, etiam Collegia Canonicorum instituit Moguntiæ, Coloniæ, Treuiri, Salzburgi, Seduni & alibi, quibus theologicarum liberaliumq́ artium Scholarum conseruandarum præcipua cura relicta est. Quod ex Eugenij 2. qui vixit anno 830. sanctione, quæ extat distinct. 37. procliue est cognoscere. De quibusdam locis, inquit, ad nos refertur, neque magistros neque curam inueniri pro studio literarum. Idcirco ab vniuersis Episcopis subiectis plebibus & alijs locis, in quibus necessitas occurrerit, omnino cura & diligentia habeatur, vt magistri & doctores constituantur, qui studia literarum liberaliumq́ artium dogmata aßiduè doceant: quia in his maximè diuina manifestantur atque declarantur mandata. Eadem distinctio. c. Relatum nobis. subijcitur sententia Clementis Pontificis, studium sacrarum literarum non parum commendans, atque ad id capessendum diligenter exhortans. Sed magis conuenit præsenti instituto Canon 3. Cabillonensis synodi, qui sic habet: Oportet etiam, vt sicut Dominus Imperator Carolus, vir singularis mansuetudinis, prudentiæ, iustitiæ, temperantiæ, præcepit, Scholas Canonici constituant, in quibus & literalis solertia disciplinæ, & sacræ scripturæ documenta discant, & tales ibi erudiant, quibus meritò dicatur à Deo: Vos estis sal terræ, &c. Neque deesse voluit huic negotio pio & sancto suum studium & voluntatem Leo IX. qui ducentis annis post Eugenium II. (vixit enim circa annos 1040.) in hunc modum de Scholis Theologicis decreuit: Necessaria res existit, vt iuxta ecclesiam claustra constituantur, in quibus clerici disciplinis ecclesiasticis vacent. Itaque omnibus sit vnum refectorium ac dormitorium, seu cæteræ officinæ ad vsus clericorum necessariæ. Ministri verò post Episcopum super eos eligantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornet, quàm dehonestet: sicut etiam legitur causa duodecima, quæstione prima. Ab his minimè dissidet constitutio de Consecratione distinctione quinta, transcripta ex libro Quinque capitulorum: In omnibus igitur (quantam humana fragilitas patitur) decernimus, vt Canonici clerici canonicè viuant, obseruantes diuinæ doctrinam scripturæ, & documenta sanctorum Patrum, & nihil sine licentia Episcopi sui, vel magistri incompositè gerere præsumant. In vnoquoque Episcopatu simul manducent & dormiant, vbi his facultas id faciendi suppetit. Qui de rebus Ecclesiasticis stipendia accipiunt, in vno claustro maneant, & singulis diebus manè prima hora ad lectionem

Carolus M. collegia Canonicorum multa instituit.

Canonicorum collegijs studia artium & Theologiæ demandata.

veniant, & audiant quid eis imperetur. Ad mensam verò similiter lectionem audiant, & o-bedientiam secundum Canones suis ministris faciant. Quo loco audis de prælegendis pran-& cœnæ tempore libris sacris mentionem fieri. Nam vetus sanè id fuit institutum, quemad-modum Canones plures declarant. Siquidem Concilij Toletani 3. Canon 7. sic habet: Pro re-uerentia Dei & sacerdotum id vniuersa constituit synodus, vt quia solent crebrò mensis o-sæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali conuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur. Celebra-tum est hoc Concilium circiter annum Domini 590. præsente Rege Hispaniæ Recaredo, qui contemporaneus fuit Gregorij 1. à quo Gregorio episcopi Hispani haud dubiè id acceperunt, quando eiusdem Gregorij, item Concilij Toletani 3. deinde & cuiusdam Concilij Nam-tensis de hac ipsa re constitutiones annotatas licet inuenire distinct. 44. Sed & ante hæc tem-pora D. Augustinus eandem consuetudinem inter suos obseruari voluit cap. 13. Regulæ su-si modò Augustini ea sit. Caßianus lib. 4. cap. 7. Institutionum, indicat, hunc morem à Cappa-docum Monachis originem sumpsisse, & inde longè lateq́; propagatum esse.

Cæterùm ad præsentem causam de Scholis Canonicorum pertinere videtur Gregorij v. Decretalis De vita & honestate Clericorū, vbi inquit inter alia, Statuimus, vt facultatibus ecclesiarum vestrarum prouentibus & expensis diligenter inspectis, certum in ijs valeatis [te-]nere numerum Clericorum, & statuere vt bona eorum veniant in communē, in vna do-[mo] vescantur, atque sub vno tecto dormiant & quiescant. Iterum verò post aliquot annorum curricula, id est, ferè ad annum 1214. celebratum est Concilium Lateranense, in quo conue-nientes fratres 1315. atque alta mente considerantes, quantum malum in Ecclesia seque-tur ex neglectis & prolapsis Scholis, iusserunt Canonicos vbique Scholas reparare, Theolo-giæ professores alere, ijsdemq́ue præbendas aßignare, quarum reditibus se commodè susten-tarent.

Carolus M. collegia Canonicorum multa instituit.

Quandiu in his Scholis Cœnobiorum & Collegiorum Canonicorum verbum Dei & E-uangelica doctrina retenta, ac iuuentuti fideliter tradita fuit, floruerunt Ecclesiæ simul & Respublicæ supra quàm credi poßit: quam primum verò reiecto verbo Dei philosophia hu-na in ipsa adyta monasteriorum intromissa, & in supremo harum Scholarum controuer-rum quæstionum dijudicandum ac decidendarum gradu & throno, ceu Regina quædam, col-locata fuisset, quod sub Monachis Mendicantibus cœpit maximè, vera religio paulatim ex-tincta & in hominum animis deleta fuit, Ecclesiaq́; Dei eos, qui sic in Cœnobijs & Canoni-corum collegijs instituti, & in cœno horribilium superstitionum educati fuerant, grauissimos experta est hostes.

CAPVT XXIII.

Qua ratione Collaturæ, vt vocant, & Decimæ parochia-rum ad Monasteria peruenerint.

QVIA verò Monasteria ab initio nihil ferè aliud, vt diximus, quàm Scholæ & Col-legia studiosorum erant, in quibus iuuentus erudiebatur, haud aliter quàm nunc Gymnasijs & Academijs, quæ, quia verus Monasteriorum isq́; vetustißimus v-[sus] hodie euanuit, iam vicem eorum supplent: ac inde Doctores Ecclesijs & parochijs præfi-ciebantur. Factum est, vt oppida & vici suas parochias cum Decimis traderent, & prorsus do-narent monasterijs, hac tamen conditione, vt ex ijs his Ecclesijs & parochijs, veluti suis, do-ctos & idoneos homines præficerent. Refert Iacobus Schopperus in Chron. fol. 343. vbi multis exemplis hæc probat. Tandem superstitionibus multis ac varijs, præsertim autem vanissi-ma illa opinione de Operum merito inualescente, ob redemptionem animarum & salutem æ-ternam consequendam decimæ monasterijs sunt contributæ. Alioquin decimæ nullæ datæ sunt ab initio Monachis, cùm non in clericorum, sed laicorum numero haberentur, et se ip-

Decimæ nullæ ab initio datæ monachis.

uitum suarum labore alerent. Eas autem demùm accipere illis licebat, si ad clericatum promoti & parochiæ alicui præfecti fuissent. Vnde Ambrosius ait: Doctos aut probos monachos presbyterij honore dedicatos, prædicare, baptizare, pœnitentiam dare, debita miseris relaxare, Decimarum, primitiarum, oblationum viuorum & mortuorum portione iusta perfrui debere, moderata dispensatione commendamus.16.q.1. Doctos. Et Innocentius Papa similiter docuit, Si monachus ad clericatum promoueatur, vt beneficia præstentur ei pleniter, & annonæ & decimæ donentur, absque vlla dilatione & imminutione.16.quæst.1. Si monachus. Gregorius Magnus etiam ea de re ita scripsit: Moderamine Apostolicæ authoritatis decernimus, vt monachi, si presbyterij honore dedicati sunt, cum ligandi soluendique potestaté decimarum, primitiarum, oblationum, donationum, quæ fiunt pro viuis & mortuis, portionem, iuxta canonem, ad suam proximorumque vtilitatem, merito perfectioris iustitiæ, non minus quàm cæteri sacerdotes, laudabiliter sibi vendicent. Vbi obseruandum, quòd decimæ his monachis iubentur dari, non vt monachis, sed vt presbyteris & sacerdotibus altari seruientibus, idque etiam moderata quadam dispensatione. Alioquin adeò nullæ in primitiua ecclesia monachis dabantur Decimæ, vt ipsimet de prædijs & agris suis, quos manibus suis excolebant, tanquam laici episcopo & parochianis ecclesijs Decimas soluerent, vsque ad tempora Paschalis 2. qui Pontificatum Rom. adeptus est circa annos Christi 1100. Postea enim idem Paschalis & synodus quædam Moguntina statuerunt, vt nec monachi, nec religiosi, aut alij communiter viuentes Decimas de suis laboribus soluerent. Tempore verò procedente Adrianus Papa solis Cistercienfibus, Hospitalarijs Hierosolymitanis & Templarijs concessit hoc priuilegium, vt de laboribus suis, quos proprijs manibus excolunt Decimas soluere non teneantur. Alijs verò monachis concessit Decimas tantum de noualibus, quæ colunt suis manibus & de hortis ac nutrimentis animalium suorum: vt indicat Alexander III. lib.3. Decretalium, tit.30. cap.8. Ex parte. Vide ibidem etiam Glossam.

CAPVT XXIIII.

Origo & Causa multitudinis Monasteriorum ac magnificentissimorum donorum, quæ eis facta sunt: ex quorum genere etiam est Seruitus, die Leybeigenschafft/ item Mortuaria, quæ nos vocamus, die Fål vel Todtenfål monasteriorum.

CVM verò Christiani principes viderent hanc ob causam Monasteria vel Cœnobia Monachorum ad promouenda studia literarum, & commoda Ecclesiæ fideique Christianæ plurimùm prodesse, factum est vt, moti pio ardentiq; zelo, plurima hinc inde cœnobia maximis sumptibus extruxerint, eaq; redditibus opibusq; immodicis certatim locupletarint. Fuit hæc primorum monasteriorum Germaniæ, Galliæ & ipsius quoq; Italiæ aliarumq; per Europam nationum verissima origo & vnica causa: quod ex vetustissimorum monasteriorum collegiorumq; fundationibus, & ex ijs quæ de Scholis monasteriorum supra retulimus facilè depræhenditur: quæ postquam ita degenerauerunt, vt ociosorum hominum, gulæ & ventri deditorum, vel ineptè superstitiosorum, lustra facta sint, horribilis inde Ecclesiarum ruina & vastitas enata est. Beda certè libro 3. cap.3. Ecclesiasticæ historiæ testatur: Osuualdum Anglorum regem possessiones & territoria multa contribuisse ad instituenda monasteria, vt iuuentus in ijs bonis literis & moribus imbui ac erudiri posset.

Progressu verò temporis superstitiones multæ & variæ ac opiniones falsæ de operum merito, deq; intercessione apud Deum monachorum viuentium, & sanctorum mortuorum, vel opinione saltem talium, numerum cœnobiorum in immensum auxerunt. Causa enim illa, qua moti hucusque fuerant Reges & Principes religiosi, vt extruerent & immodicis opibus lo-

cupletarent monasteria, indefessum nimirum pietatis & bonarum literarum studium mona- chorum, paulatim euanuit, & alia in locum eius successit. Nam cum Francorum reges & principes immanem tyrannidem exercerent, cruenta eaq; iniusta bella gererent, stupra, adul- teria, cædes aliaq; huius generis nefaria scelera patrarent, sicut historiæ perhibent ac testan- tur luculentissimè, ob eaq; facinora non rarò à pijs Episcopis & fidelibus Ecclesiarum mini- stris, acriter reprehenderentur, ipsi pœnitentia ducti summopere efflagitabant, vt precibus pro se apud Deum Episcopi intercederent. Stumpfius in Annalibus Heluet. lib. 3. cap. 80. & lib. 5. cap. 2. Hoc & si à principio citra omnem abusum præstitum fuisset, paulatim tamen su- perstitiones horribiles inde enatæ sunt, præsertim quando patres & Ecclesiarum doctores opi- nionem vanissimam de Merito operum nostrorum animis hominum instillare cœperunt. Tunc enim monarchæ, reges, principes, imò nobiles & ignobiles monasteria seu habitacula solitariorum condere, ijsq; tantum non Crœsi opes certatim affundere cœperunt: duplici erro- re decepti miseri mortales, & quòd hac ratione se cultũ Deo præstare longè gratissimum ac ac- ceptissimũ, suorumq; peccatorũ remissionẽ his operibus, quæ bona intentione præstitissent, as- sequi opinarentur: et quòd monachos, quibus abundè omnia suppeditarent, sequestros & inter- cessores apud Deum habere se existimarent. Stumpfij Chron. lib. 5. cap. 2. Fuit hæc persua- sio vana vtriq; parti dulcissima longeq; acceptissima. Laici enim sine metu aut conscientiæ sti- mulis liberè sese in fœdissimorum peccatorum luto dies noctesq; volutarunt, hac spe freti, se fun- dationibus & extructionibus cœnobiorum, donationibusq; quas ijs facerent, suis suorumq; ani- mabus redemptionem consequuturos, vt non amplius fide vera & pietatis studio sibi opus es- set. Monachis verò hoc propterea gratum & iucundum fuit, quòd perspexerunt, se hoc modo in otio & rerum omnium abundantia vitam suam transigere posse, nec opus habere posthac duro labore & callis manuum suarum victum & amictum sibi quærere ac comparare. Testes sunt horum quæ modò diximus, Donationes cœnobijs factæ, quas adhuc hodie in multis vete- ribus instrumentis monasteriorum videre licet: cuius generis vna hæc est: In Dei nomine pers- petrandum est vnicuiq; hominum, quàm velociter tempora caduca prætereunt, & futura ap- propriant. Ideo penset vnusquisq; apud semetipsum, si habeat vnde aliquid de facultatibus suis tribuere valeat ad venerabilia loca pro remedio animæ suæ, vt in sempiterna requie cum beato Petro & Andrea paradysum mereatur possidere. Quia illi datis rebus suis mercati sunt regnum cœlorum. Regnum Dei tantum valet quantum habes. Quid vilius cum emitur, vel quid charius cum possidetur? In hac itaq; promissione ego N N. valdè compunctus in- do, &c. Stumpfius in Chron. lib. 5. ca. 2. Ita de Osuuio rege Beda scribit lib. 3. ca. 14. quòd pro- pter cædem Osuini, quam perpetrarat, monasterium Engethlingum ædificarit, vt ibi quotidie preces pro interfecto & interfectore fierent.

Leybeigenschafft monasteriorum vnde.

Hac occasione quoq; serui & mancipia monasterijs & cœnobijs donata fuere. Cuius rei originem paulò altius repetam ex Beati Rhenani lib. 2. Germanicarum rerum, quod freque- ter hodie de ea disputari sciam. Clodoueus Francorum rex circa annos Christi 499. ingenti prælio ad Tolbiacum, qui vicus Vbiorum est, victis Alemannis, innumera millia occidione deleuerat, indeq; non solum Germaniam primam, cum Elcebensi tractu, parteq; maxima Se- quanorum, sed etiam traiecto Rheno veterem Alemanniam, & trans Danubium Rhætiam primam penetrans, nec vsquam conquiescens, totam Alemannorum gentem perdomuerat. Quia verò Franci rebellionem summopere extimescebant, hoc eis summo studio fuit, vt Ale- mannos sic premerent, ne vires vnquam resumere, aut aliquo saltem pacto respirare possent. Armis igitur omnibus ademptis, perpetuæ seruituti eos addixit, ita vt reliquiæ Alemanno- rum, Principum, baronum & nobilium, quos hinc inde per Alemanniam collocauerat, Serui & Mancipia esse cogerentur, qui hucusq; liberi fuerant. Ab hoc infelici prælio rectè compu- tant Iurisconsulti Seruitutem *Germanorum habuisse initium. Confirmat eorũ sententiam Theodorycus Ostrogotthorum rex, qui in Epistola deprecatoria, quæ extat in Varijs apud Cassiodorum, ad Clodoueum socerum, inter alia hæc scripsit: Sufficiat innumerabilem natio- nem, partim ferro, partim seruitio subiugatam. Non quòd tota gens fuerit seruituti damna-*

ita

ta, sed quòd maiorem partem sic Franci depresserint ac deiecerint, ne resumere possent arma, & se in auitam libertatem vendicare. Quid enim possent pauciores liberi inter innumeros seruos? Hi autem Serui Fiscales, & simpliciter Fiscalini vocabantur: quòd res & corpus fisco regis cessisset. Vnde & Regijs seruis nomen.

Cùm verò progressu temporis Reges Francorum, eorumq́ vasalli, puta principes, comites & nobiles, per Galliam & Alemanniam, ex vana meriti persuasione monasteria conderent, eaq́ amplissimis bonis, nimirum oppidis, vicis, villis & prædijs ditarent, sicut diximus. simul etiam seruos & mancipia eorum locorum eis donarunt. Fecisse hoc Carolum Martellum, Lotharium, aliosq́ ex instrumentis Augiæ diuitis (Reychenouw) aliorumq́ cœnobiorum intelligi potest. Atq́ hac occasione etiam Abbates nostrates talia mancipia possidere cœperunt, ex liberalitate Francorum principum. Tum verò non amplius Serui fiscales aut Fiscalini, sed Ecclesiastici serui Closterleüt oder Gottshausleüt appellabantur.

Hinc illæ pensitationes, quas Germani vocant Fål vel Todtenfål/originem habent, quibus per Germaniam & Heluetiam adhuc hodie multos scimus obnoxios esse, vt mortuo patrefamiliâs, præstantissimum iumentum è stabulo, vel pretiosissimam vestem procurator abbatis abducat vel aufferat. Accidit etiam vt ijsdem temporibus per Galliam et Germaniam quidam res suas Ecclesijs vel Monasterijs donarent, & rursum agros aut domum in beneficij modum reciperent, ad vitæ suæ tempus, non citra tamen pensitationem. Nec filius post mortem patris aut hæres vendicare sic donata poterat. Hi coloni Eccesiastici dicebantur. Erant & regij coloni. Si qua libera puella, colono regis vel ecclesiastico nupsisset, nullam agri paterni partem accipiebat, propter inæquale coniugium, sicut ex legibus Alemannorum Rhenanus refert. Mortuaria: Fål oder Todtenfål vnde.

Cùm verò tanto cum detrimento & ignominia Alemannicæ gentis hoc seruitutis genus introductum sit, omnes & singuli, præsertim verò ecclesiastici & religiosi ab eo abhorrere debebant, & iugum hoc grauissimum nomineq́ Christiano indignissimum miserorum ceruicibus aufferre. Sensit hoc etiam olim Gregorius M. etiam ipse monachus, ita scribens: Cùm redemptor noster, totius conditor creaturæ, ad hoc propitiatus humanã carnẽ voluit assumere, vt diuinitatis suę gratia dirupto (quo tenebamur captiui) vinculo seruitutis, pristinæ nos restitueret libertati: salubriter agitur, si homines, quos ab initio natura liberos protulit, et ius gentiũ iugo substituit seruitutis, in ea natura qua nati fuerunt, manumittentis beneficio libertati reddantur, &c.

Duabus his causis multitudinis monasteriorum & amplissimarum donationum, quæ eis factæ sunt, tertia adhuc annumerari debet, videlicet Somnia, visiones, spectra seu apparitiones spirituum, signa item & miracula, quæ vel verè sunt facta ad decipiendos homines eosq́ in errorem validè abducendos: vel à Monachis nefariè conficta, cùm nihil vnquam simile quid acciderit. Ac vt fictitijs suis miraculis aliquam fidem facerent, finxerunt insuper impudentissimi homines se vel in cœlum, vel in infernum, vel in limbum patrum, vel denique in purgatorium raptos hæc & alia vidisse: vel reuelationes in somnis, aut apparitiones miraculosas Christi, Mariæ, Apostolorum aliorumq́ sibi factas, & nescio quæ alia ædita. Qua in re Ethnicorum imposturas, dolos & fraudes egregiè imitati sunt: eorum enim principes tùm acuendis sæpe excitandisq́ militum animis miracula et oracula cœlestia multa ad eundem planè modum, quo monachi, confinxerunt: tum etiam vt populo obsequentiore vterentur. In vulgus quoq́ ædebant nonnunquã, se vel libros Sibyllinos inspexisse, vt Delphos oraculum Apollinis misisse sciscitatum, aut egregia auspicia esse. Populus itaq́, cùm ea verè à Dijs ipsis denunciari crederet, libentissimè iussis magistratuũ et imperijs Ducum obsequebatur, haud secus quàm si Dij ipsi iussissent. Imperatores verò et imposturæ artifices soli norant quantũ istis commentis tribuendũ esset. Ita Iulius Proculus à Patribus subornatus, auctore Lactant. cùm Romulũ in deorũ numerũ referre conarentur, nunciauit plebi, se vidisse Romulũ humano habitu augustiorẽ, eumq́ mandasse ad populũ, sibi delubrũ fieret, se deum esse, et Quirinũ vocari. Tertia causa multitudinis monasteriorũ.

Eodem prorsus modo Mahometus, Turcicæ blasphemiæ author, quo nouam suam reli-
nem hominibus commendaret, finxit, se, epilepsia laborantem, cum archangelo Gabriele
quia habere, ab eoq; se accepisse legem. Dux quoq; militiæ factus, dixit, se in Hierusalem
eodem archangelo translatum, & in cœlum eleuatũ ibi sua mysteria didicisse: vt est in A
ara 27. & 63. In legum suarum promulgatione columba arte assuefacta aduolauit, & hu
ris eius insidens, grana ex aure eius legit: qua re dementati homines, spiritum sanctum
ei dictare existimauerunt: similibusq; imposturis ac dolis multos decepit atq; seduxit. T
verò plurima in Papatu olim facta esse, & adhuc hodie fieri à Sacrificulis ac præsertim m
nachis nemo negare poterit. Et quidem quod ad præsentẽ causam attinet, multa extant h
generis miracula apud authores hinc inde, quæ non solum in hac secunda monachatus Cla
sed etiam in sequentibus ædita leguntur, ad excitanda hominũ studia ædificandi & extr
di monasteria, quorum aliqua hoc tantum loco referemus: nam in duabus sequentibus Cl
bus hoc labore supersedere statuimus, quòd nolimus istiusmodi fabulis ac nugis annota
vel Lectori molesti esse, vel bonas horas malè collocare, & chartas commaculare.

Miracula pro extructione monasteriorũ facta.

Imperatori Henrico II. cognomento Claudo, cum in secretiori quodam sacello de
aliquando oraret, apparuit Michael archangelus, qui femur regis tangens, vnde claudu
ctus legitur, qui rectus prius incesserat, Euangelicumq; codicem osculandum ei porrigens,
hæc verba eum consolatus est: Ne timeas electe Dei, velociter surge, atq; hoc signum
diuinitus tibi transmissum suscipe, Deiq; cultum strenuè propagare perge. Postea ex A
in Germaniam redeunti, & apud Cassinense monasterium grauius ex calculo decum
Deoq; precibus vehementer instanti, Benedictus per quietem ei oblatus dicitur, qui exci
ne doloribus calculo, vulnerisq; hiatu pulchrè sanato optimæ valetudini regem restituit.
miraculis rex motus, cum Bambergam redijsset, in memoriam harum salutarium appari
num sempiternam, & in honorem S. Michaelis archangeli & D. Benedicti Cœnobium M
tis monachorum construxit, & munificentissimè dotauit. Refert Bruschius de monast
Germaniæ, sed absq; dubio ex monachorum Legendis, mendaciorum plenissimis, habuit, v
de etiam meritò Lugendæ appellantur. Quasi verò apud probatos authores simile exem
extet, quòd angeli quenquam in signum amoris læserint, aut claudum fecerint. Non hoc
verorum angelorum sed diabolorum ingenium. Verior ergo illorum est relatio, qui a
Henricum in Italia captum, cum se, deceptis custodibus, de muro præcipitasset, luxato fr
ue crure, postea claudicasse. Auentinus quoq; lib. 5. Annal. testatur, Imperatorem Cœnob
hoc, non in memoriam sempiternam excisi à Benedicto calculi & vulneris pulchrè sanat
quòd liberis careret, & Germaniæ, Galliæ atq; Italiæ pacem reddidisset, ædificasse.

Refert Cuspinianus in Austria, Agnetem Leopoldi Austriæ Marchionis coniugem,
rito suasisse, vt locum aliquem designaret, in quo laudes Christo dicerentur, & eius ge
D. Mariæ, pro monasterio condendo. Ex arce verò in monte Cecio sita Danubium amb
prospectantibus, leni Zephyro flammeum è capite Agnetis abreptum in proximum
delatum. Quod vbi post nouem annos ibi Leopoldus inter venandum reperisset illæsum,
ci monasterium extruxisse.

Cranzius lib. 7. cap. 21. Daniæ suæ indicat, Ericum Daniæ regem Vuenceslaũ Boe
ducem à fratre interfectum deuotè coluisse: qui & Erico in somnis apparuerit, eiq; dix
Confide frater, adsum, quem colis: nuncius tibi venio, eodem te martyrij genere abs
dum, quo ego: prius tamen volo, vt monasterium in terra Reualensi construas, in honorem D
& mei: idq; eum gnauiter quidem incœpisse, sed non absoluisse.

Anno Domini 1440. laboriosius quidam, rusticæq; & vitæ & artis homo omnino si
plex, & sector straminum in vsum & pastum iumentorum, Euerhardus nomine, ob deuot
nem, quam à pueris conceperat erga matrem Domini, virginem Mariam, stipitem quend
eo loco, vbi nunc est Cœnobium Euhardi Clausen appellatum, tunc temporis deserto, ter
infixit, & in eo superius excauato imaginem tristissimæ virginis matris Treuiri empta
in gremio mortuum habentis filium, collocauit. Is postea à beata virgine admonitus, dom

cula m paruam

tulam paruam eidem ædificauit, & sublato stipite illam ipsam imaginem in priori muro domunculæ reposuit. Ibi verò cum miracula plurima fierent, & oblationes innumeræ quotidie accederent hominum religionis ergò eò cateruatim confluentium, ijs adiutus Euerhardus, Sacellum circiter quinq; passuum (priore ædicula destructa) fabricauit, & postea circa idem sacellum, Basilicam in longitudine 26. in latitudine verò 12. passus habentē ædificauit, et mox factus est omnis generis hominum maximus ad nouum idolum concursus. Tandem pulcherrimum factum est Cœnobium, in quod Ordo Canonicorum Regularium S. Augustini introductus est anno Christi 1456. vt refert ex Monachorū huius monasterij relatione Bruschius de Germ. Monast. fol. 50.

Neq; verò miracula ædita leguntur solum, vt hominum animi excitarentur ad ædificanda monasteria, sed etiam vt Monachatus ipse, inuentum humanum, pro cultu Dei eximio haberetur, & horribiles eius superstitiones commendarentur, diabolus, irati Dei permissu, multa ludibria hominum oculis offudit, eosq; mendacibus signis in hac secunda et sequentibus Classibus validissimè dementauit. Narrat Euagrius, Barsanuphium quendam, in phrontisterio quodam propè Gazam solitariam egisse vitam: & quibusdam curiosis eius domuncula perforata explorare cupientibus, qua nam ratione iste ageret vitam, repentè ignem exilijsse, quo sint fugati omnes. Lib. 4. Cap. 34. Miracula pro confirmatione monachatus.

Turonensis, hac in parte admodum facundus, indicat, quendam monachum in loco solitario orasse, ac vidisse abbatem quomodo flamma ex eius ore processerit, quæ in altum ascenderit. In lib. de Gloria Confessorum Cap. 37.

Gregorius M. Dialog. lib. 3. Cap. 18. indicat Gothos, Benedicti Patris Benedictinorum cella incensa, simul ipsum quoq; flammis vltricibus exurere conatos esse: verum diuinitus accidisse, vt ignis quidem in circuitu omnia deuoraret, cellam verò illæsam relinqueret: Gothos autem furibundos ipsum rapuisse, & in clibanum ardentem coniecisse: ex quo tamen postero die saluus & incolumis extractus sit.

Idem Gregorius Dialog. lib. 1. cap. 2. Francos inuasisse monasterium Libertini scribit, vt aurum quo abundare dicebatur aufferrent: verùm ipso orante, cæcitate percussos, speq; sua frustratos, recedere coactos esse.

Sigebertus scribit, Benedicto ad montem Cassinum iter instituenti ad omne biuium duos angelos occurrisse, viam ipsi monstrantes. Ac Maurum Benedicti discipulum eo ipso tempore quo Benedictus ex hac vita migrarit, in visione quasi stratam viam lampadibus coruscam, recto tramite ab eius cella in cœlum directam vidisse, hancq; esse viam per quam Benedictus in æternam patriam ascenderit, author est Iuo in Chronico.

Gregorius Dialog. lib. 2. Cap. 24. narrat de monacho, qui ad parentes sine venia & benedictione claustrali exierat, quòd eodem die sit mortuus: cumq; esset sepultus, postero die corpus eius extra sepulchrum proiectum inuentum esse. Eodem etiam pertinet illud miraculum, quod ibid. Cap. 25. recitat, de monacho, qui inuitus detinebatur in monasterio, & seriò instabat, vt facultas discedendi sibi concederetur. Dimissus enim à Benedicto, in via obuium habuit draconem aperto ore eum inuadentem: ipse verò tremens ac palpitans cum auxilium monachorum inclamaret, ad monasterium est reductus. Also bůgt man die kind.

Ad monasticam vitam corroborandam & stabiliendam faciunt etiam hæc miracula, quæ Gregorius lib. 9. Epistolarum indict. 4. commemorat, quòd monacho volenti deserere monasticam vitam, & clam sese è monasterio proripere, canis ater obuiam venerit, ipsum dilaniaturus. Item, quòd alius è monachorum grege, inscijs reliquis, discessum parans, à cacodæmone horribiliter sit vexatus. Voluit enim diabolus cultum monasticū obseruari, non deseri.

Refert Beda lib. 4. Cap. 14. cum pestis grassaretur in Monasterio Selesen, visos fuisse apostolos Petrum & Paulum (spectra diabolica fuerunt) qui iusserint per cuncta monasterij Oratoria celebrari Missas, & sic propter Osuualdi intercessionem cessaturam esse pestem.

Cum Gregorius Agrigentinus esset Hierosolymis, vidit in monasterio quodam tempore passionis Christi, quosdam homines, à terra in cœlum tolli, aliosq; cibi expertes degere. Vi-

dit & fluctus lachrymarum, fontium flumina superantes. Metaphrastes.

Beda lib. 4. historiæ Ecclesiast. Anglorum cap. 7. 8. 9. & 10. multa huius generis com- morat de cœnobio virginum Berecingen. & inter alia refert, quòd vna ex sororibus vid- quandam ex isto cœnobio aureis funibus in cœlum trahi, quam visionem mox secuta fu- Abbatissæ.

Nugatur Vincentius lib. 23. cap. 114. niueam columbam Berchario & Niuardo, al- somnianti, alteri spectanti, oculis designasse locum Altiuillaris. O somniatores.

Vtinfrethus scripsit epistolam ad Eadburgam Abbatissam, plenam vanitatibus & n- gis, quas quidam à mortuis resurgens, retulerit: & inter alia quædam etiam de Monas- vitæ dignitate refert. Extat epistola in historia Ecclesiast. Magd. Cent. 8. col. 877.

Fabulantur etiam de Lothario Imperatore, quòd, cùm mortuus esset, diaboli & ang- de anima eius certarint. Monachos verò, qui præstò fuerint, precibus suis subuenisse ang- vt victis diabolis ipsi anima potirentur. Ranulphus lib. 5. cap. 31. in Polychron. Floris tem- porum. Martinus in Chronico sub Lothario. Erdfordien.

Cùm Normanni Floriacense in Gallia cœnobium deuastassent, igneq; subiecto con- massent, D. Benedictus comiti Sigilloso, cui monasterij illius cura et defensio commissa fu- in somnis apparuisse fingitur, eumq; grauiter, quòd opem non tulisset monasterio contra Nor- mannorum incursiones, obiurgasse. Comes igitur è somno excitatus, statim arma capit, pa- uaq; manu coacta, hostem præda onustum, concitato insecutus est cursu: ac impetu in- cto, D. Benedicti auxilio ad internecionem vsque omnes cecîdit, vt Robertus Gaguinus mo- nachus S. Trinitatis nugatur lib. 5. de gestis Francorum.

Dunstanus ex Cantuariensibus collegijs sacerdotes maritos eiecerat, Romani Ponti- authoritate, eaq; monachis tradiderat. Sacerdotes verò in id toti incumbebant, vt in pri- nas suas sedes ac dignitates restituerentur. Habito itaq; Cantuariæ conuentu, & vtraq; p- te audita, maior pars presbyteros ad pristinos honores restituendos censuit. Monachi ig- ad suas, tanquam ad sacram anchoram, confugêre artes, quibus & superiores fuerunt. Na- subito hæc vox audita est: Non benè sentiunt, qui presbyteris fauent. Et quia imago Chri- de cruce pendentis, quæ ibi prostabat, eam visa est ædidisse vocem, fides habita est oracul- cut referunt Polydorus lib. 6. Anglicæ hist. & Vincentius lib. 24. cap. 80. Fuisse autem Du- stanum hunc insignem nigromanticum historiæ tradunt. Qui similes nugas alias, auth- impudentiores scire desiderat, legat Vincentij lib. 25. cap. 56. 57. & 89. & lib. 27. c. 100. & item lib. 29. cap. 6. 7. 8. item lib. 30. cap. 25. 32. 45. deniq; lib. 31. cap. 104.

In fine huius capitis non omittendum videtur, quod in diligenti auctorum lectione ob- uaui, ante Gregorij M. ætatem, à nullo fide digno authore eiusmodi falsa & mendacia p- ac miracula, ad commendandã monasticam vitã aliasq; superstitiones impudentissime co- cta, sed post eius tempora demùm, quibus omnis generis errores ac superstitiones in Eccle- Dei inundarunt, referri à Paulo Diacono, Vincentio nugatore eximio & similibus alijs.

CAPVT XXV.

Monasteria quæ tempore huius Classis secundæ sunt extructa.

CATALOGVM *Monasteriorum Occidentis, quæ quidem apud authores ext- vnicuiq; deinceps Classi adijcere placuit, vt intelligatur, quando, quibus auth- bus, & qua etiam occasione ea extructa ac instituta sint, quantamq; vim err- traditionibus humanis habeat. In prima Classe dedita opera hunc laborem prætermisimus: enim innumerabilia ferè tunc quoq; cœnobia, per omnes Orientis prouincias, in primis vero Ægypto, Syria, & Palæstina condita fuerint, tamẽ quia nec nominis, nec temporis certi, authorũ à quibus fundata seu ædificata sunt, vlla fit mentio, ea silentio præterire visum fuit.*

Mox igitur ab initio huius Classis, vel etiam paulò ante eam Scotiæ quidã monachi

Colu-

Columbanum & Gallum, patrio solo relicto in Galliam, Alemanniam & Heluetiam, plantandæ religionis & propagandi Christianismi ergò commigrarunt, ibiq́; non solum in eremis, sed præcipuè in vrbibus ædes & Collegia instituerunt. Hos inter primo loco mihi nominandus videtur meritò S.Fridolinus, Scotorum & Hiberniæ regis filius, qui in Pictauia circa annos Christi 490. magnificum Cœnobium in honorem S.Hilarij, quem de terra eleuauit, condidit Clodouei regis ope & auxilio. Inde verò discedens in Belgium, ad Mosellam amnem rursus in honore S.Hilarij aliud monasterium inchoauit, quod hodie Helera vel Hilariacum appellatur: idq́; S.Naboris cœnobium hodie esse putatur, quod ex ruinis primi monasterij seu Cellæ à S.Fridolino extructæ, & ex imis fundamentis solerti studio condidit Sigisboldus Metensium 23. Episcopus: dedicatumq́; est in D.Pauli honore anno Domini 714. Donatum est corpore S. Naboris: vnde & nomen nactum fuit, anno Christi 765. à Crodegango 27. Metensium Pontifice, cui Paulus Pontifex Roman. id dono dederat, Bruschius. Relinquens verò & hunc locum paulo post in Vosagi montibus templum etiam S. Hilarij extruxit. Venit inde & Argentinam, ibiq́; monasterium quoq́; erigi curauit: quod anno Domini 1007. igne cœlitus demisso conflagrauit: sed restauratum, monachi eius abiecta regulari vita seculares Canonici ad D.Thomam fiebant anno 1031. Inde discedens Curiam Rhætorum peruenit, vbi rursus S.Hilarij nomine Ecclesiã construxit. Tandem ad Seckhingeensem vel Secanicam in Rheno sitam insulã, à Secato Rheno sic dictã, appulit, vt ibi quoq́; ædiculam conderet. Sed ab incolis malè exceptus insulaq́; eiectus fuit. Venit igitur ad regem Clodoueum, cui quum aliquandiu verbum Dei concionatus esset, ab eo possessionem totius insulæ impetrauit, vbi pro octo Canonißis & quatuor Canonicis, Cœnobium, eiusdem cum loco nominis, extruere cœpit anno Domini 495. cui à duobus fratribus Glarona, pagus iam est Heluetiæ, cum tota ditione, cuius illi domini erant, donata fuit. Vnde adhuc hodie Glaronenses in suis insignijs S.Fridolini imaginem habent. Ingentibus præterea locupletatum fuit opibus à Comitibus Hanbergensibus, & Conrado Sueuiæ Duce.

Hilarij cœnobium in Picardia.
Hilarij cœnobium ad Mosellam.

Ad hunc modum alij quoq́; Scotiæ monachi, Constantiæ alijsq́; in vrbibus ædes sibi compararunt, quas inde Ad Scotos (Zů den Schotten) appellarunt.

S.Mauritij cœnobium infra Octodorum Valesiæ vicum ex Comment. Cæsaris notum, Augauni seu Tarnadæ oppidulo ad rupes montium sito, Sigismundus 2. rex Burgundionum Maximi Geneuensis, Theodori Sedunensis & aliorum Episcoporum precibus impulsus, ædificauit anno Domini 515. in honorem Legionis Thebææ & Mauricij Ducis, propter confeßionem nominis Christi ibi cæsorum. S.Seuerinũ abbatem ibidem constituit, et oppidulum Tornade iuxta positum, mœnibus ampliatis, cœnobio coniunxit, & eidem (vt vulgò loquuntur) incorporauit. Ab eo tempore Tornade nomen obsoleuit, & nunc vulgò ad S. Mauritium appellatur. Tabulæ dotationis testantur, Sigismundum regem amplos reddi- tus huic cœnobio donasse: & credendum Clodoueum M. Francorum regem, non pauca eidem dedisse, si modò verum est quod ab Aimonio traditur, ipsum à Seuerino primo abbate febri liberatum esse. Progressu temporis Benedicti regulam profiteri cœperunt: sed aliquanto post Caroli M. tempora monachi hinc propter vitæ petulantiam & improbitatẽ eiecti, et in eorum loco presbyteri & Canonici seculares à Ludouico Pio Imp. substituti sunt circa annos Christi 830. & datus his Præpositus qui ipsos regat. Vltimus in ordine Præpositorum Reinoldus fuit Amedæi comitis frater, quo tempore opibus Cœnobij dißipatis, quas Canonici partim turpiter prodegerant, partim liberis suis largiti fuerant, ad tantam egestatem Collegium illud peruenit, vt nemo amplius Cœnobium inhabitaret aut sacra perageret, donec tandem Amedæus Comes permotus precibus Gratianopolitani Episcopi Agaunum venit, & abalienata bona Cœnobio restituit, & in loco Canonicorũ, alterius familiæ Canonicos, quos regulares nominant, delegit, imposito eis Priore Hermencrado, anno 1136. Ab his Cœnobij opes rursus auctæ sunt; nam & Petrus Tarentasiensis Episcopus fratribus non pauca donauit, & Amedæus Comes Præposituram Balnearum illis attribuit: aliorum quoq́; liberalitate, fratrũ etiam diligentia & parsimonia breui tempore opes illorum plurimum creuere: his autem aucti,

Prioris nomen fastidientes, ab Eugenio Papa impetrauere Abbatis nomen & dignitat. Hugo secundus cœnobij Prior, anno 1146. Abbas ab Eugenio Papa Lugduni appellatus.

Præposituræ Tigurinæ *initium referunt ad annos Domini 501. quibus Clodou. Magnus prima fundamenta eius iecit: Carolus autem Magnus anno 810. amplissimis reditibus eam dotauit.*

S. Vrsi præpositura *quoq; sub Clodoueo M. instituta dicitur Soloduri in Heluet. quam postea liberalissimè dotauit Bertreda Caroli M. mater.*

Casinense cœnobium, *totius Ordinis Benedictinorum olim caput, Benedictus Nursinus condidit, circa annos Domini 520. eo in loco, in quo castrum & ara Apollinis habebantur antiquitus. Id anno Domini 595. direptum ac solo æquatum à Longobardis, anno 650. denuo restauratum fuit. Ex quo temporibus Friderici II. monachi omnes expulsi sunt.*

Aurelianensem *propè vrbem, Florus quidam, Regum Francicorum consiliarius primarius, in Dei honorem monasterium extruxit Mauro Benedicti discipulo.*

Fontis regij monasterium *Antisiodorensis vrbis Romanus extruxit, vt in Epitome mundi annotatur.*

Maurimonasterium (Mauresmünster) *anno Christi 534. Leobardus Mauri discipulus haudprocul à Tabernis Alsaticis, versus Vosagi montana, sibi ac discipulis primò construxit. Id postea ampliatum magnificè, in honorem principum Apostolorum Petri ac Pauli, Sanctiq; Episcopi Martini inauguratur anno Domini 582. sub Rege in Austrasia Childeberto, Chlodouei primi Gallorũ regis ad Christum conuersi filio, qui etiam totam Marchiam Aquileiensem liberalissimus fundator ac ditator monachis huius monasterij sub Regula Benedicti, perpetuis temporibus possidendam tradidit: quæ donatio à sequentibus Francorum regibus omnibus, datis pulcherrimis diplomatibus confirmata est.*

S. Martini monasterium *ad ipsos muros Treuirensis vrbis situm, constructum dicitur ex Tetradij consularis viri priuata domo in scholasticæ congregationis habitationem circa annos Christi 406. à S. Martino Turonensi Episcopo. Is enim cùm Treuirim venisset, & Tetradij seruum à dæmonio liberasset, Consul S. Martino, pro hoc beneficio, domum suam dono dedit, hac lege vt ex ea oratorium S. Cruci dedicatum redderet. Cùm autem barbarorum irruptionibus desolata reddita, & penè collapsa esset, restaurauit eam Magnericus Episcopus 50. Treuirorum, & in Monasterium Benedictini Ordinis commutauit circa annos … qui etiam abolito S. Crucis prisco nomine, S. Martini cœnobium nouo titulo appellari … Cùm verò à Nordmannis miserè sæuitum esset in ipsam quoque Treuirim, interijt cœnobium hoc funditus: restauratur autẽ ab Episcopo 68. eius loci circa annos Christi 880. Tandem ab Hungaris incensum, rursus à Theodorico Episcopo LXXII. præclarè instauratur. Bru…*

S. Medardi cœnobium *ædificatur Suessioni à Chlottario Clodouei M. filio circa annos Domini 550.*

In eadem vrbe monasterium construxit ex promissione Sigebertus Lotharij Francorum regis filius, vt Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 19. & Sigebertus indicant.

Pictauij etiam Radegunda eiusdem regis vxor cœnobium condidit, in quo & vixit, Gregorio Turonensi authore lib. 3. cap. 7. & lib. 9. cap. 2.

S. Andrææ inferioris monasterium *erexit Viennæ Remilia Eugenia Ansemundi filia. Adon Viennensis ætate 6.*

In atrio S. Martini Turonensis episcopi Ingeltrudis puellarum monasterium extruxit. Greg. Turonen. lib. 10. cap. 12.

Vulfilaicus quidam diaconus monasterium instituit in montis cuiusdam cacumine, … miliaribus ab Exosio castro, vbi prius Diana colebatur.

Æmilianus eremita initio in sylua in territorio Aruernensi cœnobium ædificauit: & postea eius successor Brachio Turonen. duo alia extruxit: Gregorius in vitis Patrum cap. …

Vrsus abbas monasterium in Turonico territorio, ad locum quem Senapariam dicunt, ædificauit. Postea etiam aliud statuit ad Angerem fluuium: Greg. Turon. in vita Vrsi.

Augustod…

Augustodunensis ciuitatis monasterium fecit Brunichildis regina: Gregorius lib. 11. epistola 8.

Childebertus Francorum rex in muros Arelaten. vrbis cœnobium posuit, Greg. libro 7. epistola 115.

Contadiscone monasteriũ *Lupicinus & Romanus eremitæ propè Auenticam ciuitatem ædificarunt: & postea adhuc duo alia adiecerunt, Greg. Turon. in vitis Patrũ ca. 1. & 13. Addidit Chilpericus Burgundiæ Dux annuatim trecentos modios tritici, totidemq́ vini, & centum aureos ad vestitum. Nam monachi iussi vineas & agros sumere, maluerunt reditus istos percipere: dixerunt enim:* Non decet monachos facultatibus extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum iustitiamq́ eius exquirere. *Quantum mutati sunt ab his posterioribus seculis monachi?*

Dolum monasterium *in Anglia Samson Glamorganius circa annos Christi 560. extruxit: Vincentius lib. 21. ca. 103.*

S. Petri Cœnobium, *Ordinis Benedictini intra Salisburgensis vrbis muros situm, ex quo, tanquam ex equo Troiano plurimi egregij & excellentes viri ad gubernandos varios Germaniæ Episcopatus prodierunt, inchoatum & fundatũ legitur anno Christi 580. vnà cum ipso Episcopatu Salisburgensi, à S. Rudoberto ex nobili prosapia Franciæ regum ac Scotiæ Ducum oriundo: auxilijs tamen & munificentia Theodonis Boiorum reguli, quem Rudobertus ex Vuormatiensi Ecclesia & Episcopatu eiectus, & in Bauaria circumquaq; docens, Ratisbonæ in vera Christi agnitione instituit & baptizauit. Tum autem liberam annuntiandi Christi potestatem in ijs locis nactus, perrexit ad Noricos: venit & Salisburgum (quæ vrbs paulò ante solo tenus penè ab Attila & Hunnis euersa erat) hanc vepribus & virgultis iam coopertam, situ & ruinis deformatam, Theodonis venia & pace sibi concessam ac donatam primus expurgauit & instaurare cœpit, construens initiò monasterium hoc S. Petri, in quo ipse etiam primùm sedem suam Episcopalem habens, collectos discipulos fideliter docebat. Bruschius.*

Iuuauiense *monialium* Cœnobium *extra muros Salisburgensis ciuitatis in vicino colle situm, & Nonnarum Montis vocabulo (*Nunnenberg*) cognominatum, cœpit circa annos Domini 585. S. Rudobertus seu Rupertus enim primus Salisburgensium antistes, pro germana sorore sua S. Ehrentrude Oratorium ibi initio construxit, ad quam virginem cum aliæ etiam accessissent, quæ virginitatis conseruandæ studio solitariam vitam elegerant, mox præclarum Cœnobium puellarum factum est. Bruschius.*

Sunt alia plura hoc seculo sexto à nato in carne Christo extructa monasteria, quorum nuda extant nomina tantum apud authores. Meminit enim monasterij De Latta, *Gregorius Turonen. lib. 4. Cap. 48.* Gurthonensis, *Cap. 86. de Gloria Confessorum.* Reomaus *Cap. 87.* Lirinensis, *Cap. 97.* Meletensis *idem meminit in vita Caluppanis.* Malliacensis *in vita Solonis.* Martini *in Hispanijs, lib. 10. Cap. 12.* Seuerini *in Noricorum finibus mentionem facit Bonfinius decad. 1. lib. 7.* S. Petri *in Orphiana insula, Gregorius M. lib. 1. epistolarum, 48. epistola.* Lucusiani, *lib. 7. epist. 27.* S. Viti *in Ætna, lib. 8. epist. 21.* Insomnij, *Nicephorus lib. 17. Cap. 36. & aliorum alij.*

Post hoc seculum verò Luxouiense Cœnobium, *Germanicè* Blummers, *in Vosago monte Columbanus & Gallus anno Christi 602. extruere cœperunt, vel paulò ante, at in illis locis Euangelium fideliter prædicarunt.*

Bobiense monasterium *idem Columbanus, Luxouio pulsus, quòd Theodorici regis Austrasiorum stupra liberius reprehendisset, in Coccijs alpibus condere cœpit anno Christi 617. Agilulphi regis opibus adiutus. Dotatum postea fuit liberaliter anno Domini 629. à Theodelinda Longobardorum regina.*

Schüren, *Latinè Horreum Cœnobium Treueri, ex Dagoberti regis horreo monachorum habitatio factum, olim Canonissarum, hoc est liberarum & ab omni voto immuniũ virginum amplissimum Collegium, hodie verò sororum instituti Benedicti potens monasterium,*

quod S. Matthiæ Treuerensi abbati subijcitur, in honorem B. virginis Mariæ, temporibus Modouualdi Treuerorum Archiepiscopi fundatum est anno Domini 606. locupletatum verò anno Domini 645. à Dagoberti ex Matthilde filia Irmina, vidua facta antequam cum sponso nuptias celebrasset. Bruschius.

S.Simphoriani monasterium *idem Episcopus propè Treuerim ad Mosellam condidit anno Christi 645.*

Gerundense monasterium *in Lusitania Ioannes eiusdem nominis Episcopus condit Bonifacij IIII. temporibus, hóc est circa annos Domini 610.*

S.Dionysij Lutetiæ Parisiorum cœnobium *magnificentißimum inchoatum anno Domini 625. vel iuxta alios. 631. à Dagoberto Rege Francorum. Cumq́ Sisenandus ope Dagoberti rex Visigothorum factus esset, pro hoc beneficio decem pondo auri Francis appendit, quæ monasterio S.Dionysij absoluendo attributa sunt: adq́ id exornandũ ex Pictonibus, qui Aquitanico motu contumacius egerant, sacrorum locorum nobilia ornamenta eò asportata fuerunt, vt Æmilius in Dagoberto testatur. Hinc & Ioannes Tillius in Chronicis de Regibus Francorum sic scriptum reliquit: Dagobertus ædem D.Dionysij à fundamentis erexit, ex alijs vndequaq́ corradens, easq́ spolians, quo hanc vnam ditaret: nec quisquam antea inuenitur qui patrimonij annuos reditus templis tam magnificè profuseq́ donarit. Monachorum otium & inertia multas texuit de eo fabulas, vt assentatione & laudibus, principum facultates ad hamum pellicerent. Horum verò istiusmodi commenta apud exteros nostrorum eleuant historiarum fidem. Hæc ille. Rectius multò egit Clodoueus II. Dagoberti huius filius, qui, cùm circa annos Domini 660. fames maxima Galliam inuasisset, vt ei succurreret, aurum et argentum omne, quo ædem D.Dionysij Dagobertus pater impensè magnificéque ornarat, thesaurum etiam in capsis & ferculis, brachiumq́ D.Dionysij abstulit, & egentibus piè distribuit, eodem Tillio auctore.*

Album castrum, *seu Vueissenburgense monasterium vnum ex Germania omnibus potentißimum, et ex quatuor illis S.Romani imperij, ducali dignitate conspicuis, idem Rex, vt expiaret sua peccata, in honore S.Trinitatis, S.Mariæ perpetuæ virginis, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, construxit, anno Christi 634. hanc immunitatem illi tribuens, vt nullus Pontificum Nemetensium, in quorum diœcesi situm est, vel reliquorum Episcoporum, aliquam ibi dominandi, vel quaslibet causas agendi habeat facultatem, sed sub Dagoberti defensione Pater monasterij omnia poßideat: Nauclerus Gener. 21. aliaq́ eximia priuilegia & immunitates ei conceßit. Anno Domini 1469. quùm cœnobium malè regeretur, ac Palatinus Comes id reformare vellet, monachi, ablatis reddituum & priuilegiorum tabulis, ad suos cognatos hinc inde in arces prædatorias se contulerunt.*

Dolegiense M. *quod alias* Thologiense *vocatur in diœcesi Treuirensi sub honore S.Mauritij & sociorum eius construxit idem Dagobertus, in finibus Lotharingiæ, anno Domini 629. consilio & auxilijs B.Modoaldi Treuirorum Archiepiscopi: absoluit autem filius Dagoberti Sigebertus Austrasiæ Rex: tandem etiam S.Pirminius Episcopus & monachus præclarè exornauit. Fuit olim insignis ac celebris Academia, in qua vigebant & sacræ & prophanæ literæ: nunc verò est monachorum otiosorum Benedictinorum habitaculũ. Brusch.*

S.Petri cœnobium *idem Rex Erdphordiæ erexit, anno Christi 630. Schedelius pag. 175.*

Surberg *etiam in Alsatia olim monasterium fuit, quod ab eodem rege fundatum & ditatum dicitur. Et credibile est Dagobertum hunc plura alia cùm templa, tùm cœnobia maximis sumptibus extruxisse. De quo Tillij iudicium audire operepretium erit, qui in Chronico suo de Regibus Francorum, Credo, inquit, Dagobertum bonum fuisse virum: verùm non vsque adeò sanctum, qui in immensis cum donationibus, tum ædificijs, salutem, quemadmodum isti persuadebant, poneret.*

S.Trutperti monasterium *initium habuit anno Christi 625. quo veniens ex Scotia in Hercynia sylua Cellulam sibi fabricauit, in qua eremitam egit. Cæsus autem, eoque in loco humatus*

humatus, postea Otbertus, filius Sigeberti Sueuiæ Ducis & primi Comitis Habspurgi, elegantißimum ibi Cœnobium condidit.

Santgallense monasterium circa annos Christi 630. initium suum habere cœpit. Nam S. Gallus Scotus, Columbani discipulus, & accolarum Acroniani lacus primus Euangelicæ veritatis doctor, anno Domini 630. domunculam seu Cellam primam & Oratorium in densißimo nemore condidit. Post mortem verò eius inhabitarunt hanc Cellam aliqui S. Galli discipuli diuersarum regionum, nullum tamen Ordinem adhuc profitebantur ad annos ferè 80. Amplificare autem cœperunt ijdem illi Cellam hanc, Sigeberti Austrasiæ regis & Fridbergæ coniugis eius, Gunzonis Sueuorum Ducis Vberlingæ tunc temporis ad lacum Acronium residentis filiæ impensis, donationibus ac sumptibus. Post hæc tempora S. Othmarus, à Pipino rege rogatu Carolomanni fratis primus Abbas hoc in loco constitutus, Pipini regis auxilio prima cœnobij eius, quod hodie cernitur, fundamenta iecit, & primas habitationes pro magna copia monachorum fecit absoluitq; anno Christi 640. Templum quod adhuc hodie ibi conspicitur pulcherrimum & amplißimum, extructum est anno 830. Consecratum verò anno 836. ab Hunnis vastatum & spoliatum anno 937. Hoc Cœnobium progressu temporis ab Imperatoribus, Regibus, Principibus, Comitibus ac Baronibus in primis autem ab Hedwuiga Comitissa de Eberstein Henrici Aucupis Imp. filia, ita est locupletatum & auctum, vt aluerit olim monachos 150. & Abbas Santgallensis Georgius à Vuildenstein legatur mille equitum comitatu Argentinam esse ingressus anno Christi 1361. cum Vualtherus Baro à Geroltzeck in Episcopum Argentinensem electus introduceretur. Dedit monasterium hoc toti Germaniæ multos eruditos viros in omniscientiarũ genere, multosq; Episcopos Constantienses, ac varijs Germaniæ monasterijs Abbates. Habet etiam Bibliothecam nobilißimam, innumeraq; optimorum authorum multitudine refertißimam.

S. Arnolphi monasterium ante muros vrbis Metensis anno Christi 630. construebatur ab Arnolpho eius loci Episcopo.

Latiniacum monasterium Furseus, & Fossense Foillanus extruxerunt: Sigeberto teste.

Fiscanum & Fontinellam Vuandregisilus condidit: Sigebertus & Vincentius lib. 23. Cap. 110.

Niualis monasterium in Brabantia, instinctu S. Amandi, Itta Pipini relicta fundauit anno Christi 650. eiq; filiam suam Gertrudem virginem præfecit: Abbas Vrsperg. & P. Æmylius.

Floriacense Cœnobium fundauit Leodeboldus quidam abbas anno Domini 652. in quod Benedicti & Scholasticæ corpora ex Caßinensi cœnobio, à Longobardis euerso, deportata fuerunt: Regino & Sigebertus.

Calense monasterium erexit anno Christi 666. Bechtildis Lotharij mater.

Variopagum, Vindeliciæ inferioris monasterium, Boiorum principes, propè arcem suam Neoburgum condiderunt, in quo & sepeliri voluerunt, Auentinus lib. 3. Annalium.

Gergij martyris monasterium Compertus Longobardorum rex Papiæ constituit, Supplem. Chron.

Haste Cœnobium in Alsatia extruitur circa annos Christi 660. per Florentinum Argentinensem Episcopum, cui à Clodoueo 2. Haste cum omnibus pertinentijs donatur.

Stabulaus, Malmudarium & Vuest. in Anglia monasteria Sigebertus rex, de posteritate desperans, extruxit: quibus adiecit nouem alia: quanquam nonnulli volunt illud postremum à Lucio rege conditum, teste Polydoro lib. 4.

S. Michaelis monasterium Vulfradus, quem alij Vualfridum nominant, Maior domus Childerici Francorum regis, in Parochia Verdunensi anno Domini 668. iuxta P. Æmilium & Sigeb. erexit, quo, interfecto rege à Badillo, se contulit.

Corbeiense in Gallia cœnobium condidit anno Domini 660. Bathilda Clodouei II. vxor, ducissa Saxoniæ.

S. Martini cœnobium *Tornaci anno 664. erigitur ab Eligio eius loci Episcopo.*

Lobiense, Alneum, Vuaslare & Crispinense monasteria *condidit quidam Ladelinus: Sigeb.*

Halbasiense *Trudo in Gallia extruxit.*

Virmuthense *anno Christi 670. &* Giruuicense *anno 673. apud Anglosaxones extructa sunt.*

Holzkirchen beym Odenwald monasterium *Troanus frater Gotberti, à quo Chilianus interfectus fuerat, condidit: Valent. Munzer.*

Musæum monasterium *condidit Meldulfus natione Scotus, anno Domini 685. beneficio Eleutherij, & in eo scholam publicam tam Græcæ quàm Latinæ linguæ aperuit: ob quam causam in magnum cœnobium excreuit, &* Malmesburia *dictum est.*

Engethlingum cœnobium *Osuuius rex propter cædem Osuini, quam perpetrarat, ædificauit, vt Beda refert lib. 3. cap. 14.*

Medeschamstedi monasterium *construxit Sexuulfus in regione Giruiorum: Beda lib. 4. cap. 6.*

Agathæ monasterium *Pertharith Longobardorum rex Papiæ ædificauit: Blondus Dec. 1. lib. 9.*

S. Petri cœnobium *extra muros Beneuentanorum Theodoreta coniunx Romualdi extruxit, vbi multas virgines sacras congregauit. P. Diaconus lib. 6. cap. 1. de Longob.*

Hohenburgense monasterium, *quondam arx, in Alsatia non procul ab Argentina, anno 690. sub Childerico Francorum rege fundatur & puellis attribuitur à S. Othilia, à qua postea nomen accepit, parente.*

Epternacense S. Vuilibrodi cœnobium, *quatuor miliaribus à Treueri versus Luzelburgum intra septem altissimorum montium iuga situm, fundatum & constructum legitur anno Christi 696. ad preces S. Vuilibrodi primi Traiectensis Archiepiscopi, à Pipino seniore Francorum Duce, eiusq́; coniuge Blitrude, & vtriusq́; filio Carolo Martello. Erat olim cœnobium hoc tam potens vt haberet sibi subiectas 22. arces. Bruschius.*

Meminerunt historiæ multorum aliorum cœnobiorum, quæ seculo hoc septimo post natum in carne Christum extructa dicuntur: vt sunt Seleseu: *Beda lib. 4. cap. 14.* Reichsfort *cap. 16.* Tumiaceste: *cap. 22.* Strenuuelspach: Ebercum: Vetadum: *cap. 26. & lib. cap. 3.* Monasterium Mailrosa, Rasculphi: *Beda lib. 5. cap. 9. & 10.* Barchonaburg *lib. 2. cap. 2.* Portaneu: *lib. 2. cap. 16.* Monasteria in sylua Elnete: *lib. 2. cap. 13.* Capracaput, Lentisgeu: *lib. 3. cap. 21. & 28. Eligius quidam primùm aurifaber, deinde verò monachus, multa passim in Gallia extruxit cœnobia: Supplementum Chronicorum. Thessalonus quoque in lacu Chinino Noricorum, duo monasteria Benedictini Ordinis condidit, vt Auentinus lib. 3. indicat. Botulpho & Adolpho ab Ethelmundo regulo Australium Anglorum in Iuanno locus datus est, vbi monasteria vtraq́; condiderunt. Osuualdus quoque & Osuini Reges plurima ad construenda monasteria largiti sunt, Beda teste lib. 3. cap. 3. 5. & 24. Quod multi alijs etiam in locis fecerunt.*

Euershamense monasterium *in Anglia Eguuinus Vuuiccius, nobili apud Anglosaxones Merciorum genere satus, monachus Benedictinus, Kenredi regis beneficio à fundamentis erexit circa annos Christi 700. Balæus Centuria 1. Script. Brit. cap. 91.*

Cella Monachorum, *hodie* Ethonis monasterium, *Benedictini instituti vetustissimum cœnobium ad Nigram syluam propè Kenzhingum non procul à Rheno situm, fundatum legitur circa annos Domini 700. à Vuiggero Monacho, qui postea Argentinensis Episcopus electus fuit, & primùm ei hoc nomen indidit, vt Monachorum, hoc est, solitariorum hominum & eremitarum cella appellaretur. Cùm verò non multos post annos collapsum esset, renouatum est anno Domini 734. ab Ethone comite Habspurgio, & Dinitis Augiæ Abbate, qui et oppidum ipsum, quod ab eo adhuc* Ethenheimium *dicitur, construere cœpit: de cuius cœnobij restauratione extat tale distichon:*

Am

Anno ter deno, septingentesimo, quarto
Antistes claustrum renouando condidit Etho. Bruschius.

Arden cœnobium *Leodiensis diœcesis fundatur ab Huberto eius loci Episcopo circa annos 710. Alij volunt fundatum esse à Beggha (à qua Begghinæ postea nomen sortitæ sunt) Pipini filia. Translatum progressu temporis fuit Coloniam ad S. Martinum.*

Schutrense cœnobium *tribus miliaribus supra Argentinam ad amnem eiusdem nominis situm, fundatum legitur anno Domini 715. à Pirminio monacho superstitioso in Gallicana Francia, sed postea Episcopo Meldensi, iuxta Tritbemium, seu Metensi, iuxta Chronicon de Ducibus Bauariæ & alios, constituto.*

Suuarzachium in *Argentinensi diœcesi idem Pirminius inchoauit.*

Gegenbach cœnobium *fundauit etiam Pirminius circa annos Christi 716. situm est in Alsatia: distat milliari vno à Schuteren. Circa annos Domini 752. exornatur per Ruthardum Landgrauium Alsatiæ: dotatur verò liberalissimè à Berchtoldo Zæringensi 5. anno Christi 1218.*

Glasconiense cœnobium *Inas Visisaxonum seu Occidentalium Anglorum Rex extruxit circà annos Domini 720. quòd in eo loco Iosephus Arimathæensis olim sacellum ædificasse dicitur. Fuit hic Inas ille ipse, qui monachorum imposturis delusus, Romano Antichristo vectigal (Petri denarios vocant) ex singulis regni sui ædibus, in perpetuam eius seruitutem primus persoluit. Polydorus li. 4. de rebus Anglorũ et Balæus Cent. 1. Script. Brit. c. 97.*

Fauense cœnobium *inchoatur etiam anno Domini 720. authore Pipino: situm est ad Lycum amnem.*

Neuuilerense monasterium *eodem tempore quo Gegenbachense Pirminius inchoauit, situm est in Argentinensi diœcesi. Cumq; ab initio eius monachi Benedictinum Ordinem professi essent, eum anno Domini 1490. abiecerunt, & seculares Canonici facti sunt.*

Althense cœnobium superius, *à S. Altho sic dictum, circa tempora eadem Pirminius iste fundauit in Bauaria. Sunt qui referant ad annum 741. Schaffnaburgensis.*

Faucense cœnobium *S. Magni, Ordinis Benedicti in alpestri Sueuia ad Lycum amnem, in eiusdẽ nominis Episcopali oppido situm, diœcesis Augustanæ, nunc verò parùm mutata voce* Fussense, *fundatum est anno Christi 720. ad preces S. Magni, vnius etiam ex primis Germaniæ Apostolis, à rege Pipino: postea auctum & locupletatum à Carolo M. & à Vigberto Episcopo Augustano: donatum verò à Leopoldo Austriæ Marchione, & Guelphone Sueuorum Duce. Bruschius.*

Murbachium vel Mortuuegium *à latrocinijs infesto quondam loco, antiquitus verò Viuarium, hoc est, Refectorium peregrinorum dictum, cœnobium Benedictini Ordinis, in Superiori Alsatia ad montana Vosagi sitũ, ex potentissimisq; Germaniæ monasterijs vnum, quemadmodum etiam ex illis quatuor vnum, quorum Abbates principes imperij dicuntur: fundatum legitur circa annos Christi 724. ad Pirminij petitionem à Sueuia & Alemaniæ Duce quodam Eberhardo sub Theodorico Francorum Rege. Bruschius.*

S. Petri monasterium *vicinum Papiæ anno 723. inchoatur à Luithprando Longobardorum Duce: hodie vocatur Ad aureum cœlum. Idem condidit eodem ferè tempore in alpibus.*

Bardonis & Holonense cœnobia: *Paul. Diac. lib. 6. cap. 17. de gestis Longobardorum.*

Amerbach monasterium, *situm in Herbipolensi diœcesi, inceptum fuit à Pirminio sæpe nominato: Liberalissimè dotatum ab Eligio Toruacensi Episcopo anno 764. Priuilegia amplissima impetrauit à Martino 1.*

Tütsch vel Tniz monasterium, *è regione Coloniensis vrbis situm, fundatur anno Christi 723. quo in loco olim fuerat amplum & munitissimum oppidum cum præsidiario milite Rom. vocabaturq; Munimentum Tnitense.*

Barcetum monasterium *ad S. Anastasium anno Christi 723. ædificatur à Luithprando Longobardorum Duce.*

Augia Diues, *Germanicè* die Reychenouw/ *olim Sindleosana, Nauclero teste, à Gallico quodam præfecto Sindelesio sic dicta, qui insulam istam S. Pirminio excolendam, inhabitandamque dedit, habentem in longitudine miliare dimidium Germanicum, vinetis, agria, omniúq; generis fructus in summa copia. In ea fundauit & construi curauit circa annum Christi 724. Pirminius sæpè iam nominatus, auxilijs & subsidijs Caroli Martelli, præclarissimum nobilissimumq; Benedictinæ professionis cœnobium: in quod nulli ciuium, nec ignotum etiam, sed tantùm principum, comitum & baronum filij ab initio recipiebantur, quibus benè institutis liberum erat prodire iterum, & vel vxores ducere, vel principum aulas & militiam sequi. Hodiè autem promiscuè omnis generis homines recipi solent. Cœnobium autem hoc adeò potens & opulentum fuit olim, cùm ex Regum & Imperatorum donationibus, tum ex accurata rei familiaris administratione, vt eius abbas annuos reditus aureorum sexaginta milium habuisse dicatur: vnde & diues augia, quasi opulentum pratum (id enim Germanis* Ow *significat) dici meruit. Bruschius.*

Fabarium, *Germanicè* Pfefers/ *Ordinis Benedicti in Curiensi diœcesi, monachorum cœnobium inchoatum & fundatum esse legitur suasu Pirminij Episcopi Meldensis, & primi abbatis in Augia diuite, sumptibus Caroli Martelli sub Theodorico* II. *rege Galliarum, anno Christi 734. Locupletatum est postea ac amplissimis priuilegijs & immunitatibus donatum ab Imperatoribus Ludouico, Lothario, Carolo Crasso & alijs. Bruschius.*

Chrysogoni monasterium *Gregorius* III. *fundauit: Liber Pontificalis.*

Hersfeldense monasterium *Sturmius, ex Norica regione nobilibus ortus parentibus, inchoauit anno salutis 736. Alij hoc Bonifacio Germanorum Apostolo adscribunt. Ignis conflagrauit anno 1037.*

Fulda, *siue* Fuldense monasterium, *aut, vt in Caroli diplomatibus inuenitur, Cœnobium* S. Saluatoris *in sylua Buchonia situm, potentissima Ordinis Benedictini Abbatia, ad eiusdem nominis amœnissimum ac pisculentissimum fluuium, & intra eiusdem nominis præclaram ciuitatem, fundata & constructa est anno Domini 742. vt Balæus habet: vel 744. vt Bruschius, vel 745. vt Isenacense Chronicon, sumptibus Carolomanni, & Pipini Galliæ & Franciæ Regum à Bonifacio Germanorum Apostolo et primo Archiepiscopo Moguntino, à quo nulli fœminæ permittebatur ingressus in hoc monasterium, quam soli Liobæ Anglicæ, Vestali amantissimæ, & cætera: cuius corpus in eodem sepulchro sibi consepeliri iussit adhuc viuens. Habet hoc potentissimum cœnobium extra ciuitatis mœnia in quatuor angulis circa se quatuor alia magnifica monasteria, in altissimis montibus sita, & ab abbatibus Fuldensibus fundata: videlicet,*

S. Petri montem, *quod à Sturmio inchoatum Gangolfus secundus Fuldensis abbas circa annos salutis 785. absoluit.*

Frauuenbergum, *quasi Dominarum, vel nostræ Dominæ, id est, beatæ Mariæ virginis montem, antea Episcopi montem dictum, quòd Bonifacius ibi sedem nouæ Christianitatis vicinã sibi delegisset, Ratgarius tertius Fuldensis abbas construxit circa annos Christi ...*

D. Ioannis montem, *hoc est monasterium S. Ioannis in monte situm, Rabanus Maurus quintus Fuldensis abbas construxit circa annos Domini 835.*

Nouum montem. *In horum monasteriorum medio quasi, sita est Fuldensis cùm ciuitas, tum abbatia. Aliarum omnium Germaniæ abbatiarum Domina ac Regina. Abbas eius princeps est Romani imperij, vnus ex quatuor imperij aut Cathedræ potius imperialis abbatibus: sed & omnium non Germaniæ solùm, verùm & Galliæ abbatum Primas, & Romanæ Imperatricis Archicancellarius. Habet insignem & incomparabilem bibliothecam collectam & adornatam primò à Rabano, auctam verò & in ordinem redactam ab Hildeberto* XII. *huius loci abbate.*

Alten inferius *in Bauaria Benedictini ordinis, fundatur ab Odilone Thessalonis patre anno Christi 743.*

Vuiceliacum cœnobium *Girandus comes Burgundiæ extruxit anno Domini ... Sigebertus.*

Tegerse...

Tegerſeenſe monaſterium *ad Aniſum amnem ſitum fundatur ab Occario Palatino anno ſalutis 744. Olim foſſa, mœnibus, tormentis bellicis alijsq́ huiuſmodi inſtar regiæ munitum inſtructumq́ fuit.*

Syacum monaſterium *Pipinus extruxit. Ioannes de Oppido.*

Kiczingenſe *monialium celebri loco, ex comitibus ſcilicet, Baronibus ac nobilibus parentibus tantum natarum, potentiſſimum olim cœnobium Benedictinorum, intra eiuſdem nominis præclaram apud Oſtrofrancos vrbem, ad Mœnum amnem ſitum, fundatum eſt ad petitionem Bonifacij Moguntini Archiepiſcopi anno Domini 745. à D. Adelheide, vel, vt Tritthemius appellat, Adeloga Pipini Francorum regis filia. Bruſchius.*

S. Hyppoliti cœnobium, *ad Viennenſem ſyluam ſitum, ſex miliaribus Vienna diſtans, condidit Albertus Palatinus circa annos ſalutis 744.*

S. Syluestri monaſterium *Romæ in monte Soracte Carolomannus Rex Galliæ anno 746. ædificauit, in quo & ipſe monachum egit.*

Thierhauptum *ſuperioris Bauariæ celebre cœnobium, ſitum in colle, ex quo Auguſta Vindelicorum & Donauuerda conſpici poſſunt, ad eiuſdem nominis amplum pagum, fertiliſſimo loco: ab animali ſeu fera, quæ in venatione ibi Theſſilonis Ducis filium peremit, dictum: Ordinis Benedictini: diœceſis Auguſtanæ: fundatur & inchoatur in honorem Petri ac Pauli Apoſtolorum à Duce Bauarorum Thaſſilone anno Chriſti 750. Auctum verò, locupletatum, & poſt primam incinerationem quaſi denuò reædificatum ac ſecundariò fundatum eſt à Lothario Imp. circa annos Chriſti 846. Tertiò etiam renouatum & auctum eſt à Gebhardo Ratiſponenſis Eccleſiæ Epiſcopo anno ſalutis 1022. Bruſchius.*

Vueſſenbrunnenſem *eiuſdem monaſtici inſtituti Abbatiam idem Thaſſilo eodem tempore erexiſſe dicitur. Bruſchius.*

Erdfordiæ puellarum cœnobium *ædificauit Vuolderus comes, & de patrimonio ſuo dotauit, anno 9. Copronymi, id eſt, Chriſti 750. Erdfordienſis cap. 68.*

Schaffe monaſterium *Vualdericus Archiepiſcopus Laureacenſis & Bathauien. ope Theſſilonis ſupra Monachium decem millia paſſuum S. Dionyſio ædificauit in Pipino pago, & in ripa Iſaræ, idq́ monachis Benedictinis tradidit. Auentinus lib. 3. Annalium.*

Biſchoffsheim *in Moguntina diœceſi à Bonifacio eius loci Archiepiſcopo extruitur anno Domini 750. & ſacratis virginibus inhabitandum conceditur.*

Buchaugia *Canoniſſarum ab omni voto immunium, Collegium potius quàm monaſterium, in Sueuia, ad eiuſdem nominis amœniſſimum lacum ſitum, non procul à Biberaco imperiali in Sueuis vrbe: fundatum legitur in honorem Sanctorum Cornelij & Cypriani, ab Adelhinde Sueuorum ducis Hildebrandi filia, Hildegardis ſorore, relictaq́ vidua comitis Ottonis à Keſſelburg, anno Domini 752. Secundus Collegij huius fundator, & poſt primam eius incinerationem inſtaurator fuiſſe dicitur Ludouicus I. Imperat. qui etiam oppidis et villis id dotauit. Aſſumuntur in hoc Collegium tantum Comitiſſæ & Baroniſſæ, quæ ibi ſub Abbatiſſa benè & pudicè educatæ, ad pietatem & virtutem informatæ, liberè egredi poſſunt quocunque volunt: ſoli Abbatiſſæ, propter acceptam benedictionem Pontificiam, integrum hoc non eſt. Bruſchius.*

Monantula cœnobium *Anshelmus vir illuſtris erexit anno ſalutis 752.*

Gorziam cœnobium *in Metenſi parochia Crodegangus fundat anno Chriſti 758. Sigebertus.*

Coxienſe, *vel* Cazienſe *illuſtrium nobiliumq́ Dominarum, quas Canoniſſas vocant, ampliſſimum in Tumiliaſca ſuperioris Rhætiæ tractu, ad poſteriorem Rhenum ſitum Collegium: fundatum eſt pro 12. nobilibus puellis & Abbatiſſa, in honore S. Petri & Pauli Apoſtolorum, anno reparatæ ſalutis 760. à Victore Epiſcopo XV. Curienſi. Bruſchius.*

Elephantiacum, *vel* Elefanceníe, *ſeu, vt hodiè vocant,* Elwangen/*magnificum Ordinis Benedicti ad Iagiſtam Franconiæ amnem in Virguna ſitum, & à capto ibi Tragelapho nominatum monaſterium, fundatur anno Domini 764. ab Epiſcopo quodam Lin-*

gonensi Hariolpho, quem Pipinus & Carolus M. charißimum habuerunt, à quibus etiam pri-
uilegia consequutus est atq; reliquias. Bruschius.

Lorisham, Gurgitense & Moslinense cœnobia Crodegangus fundauit circa an-
Christi 764.

Vtenburra in Guntiana valle ad Guntium amnem situm, olim oppidum & castr-
comitum Ilergouiæ, nunc verò cœnobium potens Ordinis Benedicti: fundatum est pro duo-
cim monachis in honorem Dei Opt. Max. principisq; Apostolorum Petri, inuictißimiq; Mar-
tyris Alexandri, à Sylacho Francorũ duce, Alemanniæ præfecto ac Ilergouiæ comite, eius
coniuge Ermisuuinda anno Christi 764. Bruschius.

S Maximini potentißimum vetustißimumq; monasterium, extra Treuericæ vrbis
gram vel Martiam portam in ipso campo Martio situm, ex regio D. Helenæ Palatio
bium factum, inchoatur anno Domini 333. Imperij Constantini M. anno 23. ab ipso Christ-
nißimo Imperatore Constantino, ad petitionem matris suæ Helenæ, vt ex priuilegio, à Da-
berto Galliarum Rege anno 643. huic cœnobio dato, patet. Deuastatum autem & solo æq-
tum à barbaris, in Germaniam & Galliam excursiones facientibus, ex imis fundamentis
nouatum ac de integro præclarè restitutum legitur, Benedictinæq; professionis Monachis
bitandum datum ab Hildulpho archiepiscopo Treuirorum, circa annos Christi 764.

Hasriedense cœnobium, in eiusdem nominis Imperiali olim, hodie Eystetensis Ep-
scopi oppido ad Almonum amnem sito, Carolum M. fundasse aiunt circa annos ferè 76-
Bruschius.

Mariæ monasterium Aquisgrani Carolus M. fundauit, vt patet ex bulla eius
Ptolemæum Lucensem.

Rotelspurg fundatur anno 766. à Rothperto comite Habspurgi.

S. Martini cœnobium Colmariæ Benedictinæ professionis, fundauit Bertha Car-
M. mater. Progressu temporis seculares Canonici facti sunt monachi huius loci.

Ad Sylurum lacum cœnobium superioris Bauariæ extruxit Hildeuualdus ar-
piscopus Palatinus. Auentinus lib. 3. Annalium.

Zachariæ monasterium Heracleæ ædificauit Angelus Baduarius, dux Venetor-
reliquijs eius istic collocatis: Bergomen. lib. 10.

Neoburgense monasterium ad Rhenum Carolus M. extruere cœpit. Chroni-
Munzeri ætate 3.

Lorsch, Latinè Laurissa, non procul Heydelberga, fundatur à Pipino & Carolo M.
Habuit olim instructißimam & celeberrimam totius Germaniæ bibliothecam. Circa an-
Christi 1232. Fridericus II. Imp. omnia priuilegia ei ademit, & Episcopo Moguntino de-

Odenheim instituti Benedictini cœnobium in Spirensi diœcesi fundatur Caroli Mag-
temporibus. Sed anno Christi 1481. abiecto habitu monachi, seculares Canonici facti sunt,
translati cum priuilegijs ac redditibus Bruxellas, vt hodie locus tantum incultus & hor-
dus sit.

Verdæ Caroli M. auxilio cœnobium Cathedrali ecclesiæ contiguum condidit circa an-
nos Christi 780. Suidbertus monachus primò, sed postea à Carolo M. Verdensi Episcopatui
præfectus, pro Canonicis Benedicti regulam obseruantibus: Balæus Cent. 13. cap. 61.

Amelberto & Vtoni cœnobium extruxit Carolus M. super ostia Isaræ, ad riuum Mo-
nam in Istrum influentem. Auentinus lib. 4.

S. Stephani monasterium Salingastadij idem Carolus ædificauit anno Christi 7-
Chronic. Quendelburg.

Campidona, vel Campidonense Ordinis Benedictini monasterium magnificum
potens, in Rhætia, vel Rhetiæ particula Illergouia, extra eiusdem nominis imperialem lon-
que vetustißimam vrbem situm: fundatum est pro nobilibus & illustribus viris anno Chri-
sti 773. ab Hildegarde regina, & Caroli M. coniuge, tum verò nondum Imperatoris. Dota-
tum est maximis libertatibus ab Adriano Pontifice Rom. à quo etiam dedicatum est, an-

Dom-

Domini 777. Primus eius Abbas à Regina fundatrice constituitur Andegarius quidã. Hinc ista cœnobij inscriptio nata, quæ ambulantibus per eius ambitum obuia est:

Hildegardis 773. fundauit. Carolus 774. confirmauit.

Adrianus 777. dedicauit. Andegarius 778. inchoauit.

Wolffsmünster *Gangolphus Abbas* II. *Fuldensis cœnobij fundauit, circa annos Domini 790.*

Sunt & plura alia octauo hoc à nato in carne Christo seculo extructa monasteria, quorum tamen vel nomen, vel auctor, vel tempus fundationis non ab authoribus exprimitur. 1. Nam monasterium puellarum non procul à Caßino monte extruxit Thesia vxor Rachis, Hostiensi teste libro 1. cap. 8. 2. Adrianus etiam Papa in basilica Eugeniæ puellarũ cœnobium instituit: Liber Pontificalis. 3. In insula Elys cœnobium Ethelreda erexit, & monialium ibi collegium instituit: Polydorus. 4. Tharasius extruxit monasterium in sinistra parte Bosphori: Metaphrastes tom. 5. ex Ignatio. 5. Corbinianus in monte Frisingense monasterium instituit: Frising. lib. 5. cap. 24. 6. Intra Isaram & Lycum octo sacratis viris & fœminis cœnobia extructa, Auentin. refert li. 3. Annal. Idem auctor est nouendecim cœnobia & collegia monachorum & sacerdotum, tempore Vtilonis Ducis Bauariæ extructa. Mutius lib. 8. Ranulphus li. 5. c. 26. testantur, Carolum M. tot extruxisse monasteria quot sint in alphabeto literæ, eaq; secundũ alphabetũ distinxisse, et in singulis singulas aureas literas librarũ centũ posuisse.

Vinearum (Weyngarten) *potentißimum amplißimumq; Benedictinæ professionis cœnobium in Constantiensi diœcesi, in vetustißimo pago Altorff situm, ex arce ducali in Monachorum domicilium conuerti cœpit circa annos Domini 800. sub Caroli Magni imperio, ex liberalitate ac munificentia Irmentrudis Comitissæ, hac occasione: Viderat Irmentrudis quòd paupercula quædam ciuis adiacentis oppiduli Altorffensis, vno & eodem partu tres filios edidisset, ijsq; visis, dixit ea, impoßibile esse vt citra adulterij suspicionem tot filios ex vno marito fœmina simul concipere posset: verè esse adulteram, & adulterij pœna dignam. Sequenti verò anno etiam illa grauida facta, simul peperit, absente marito, duodecim infantulos admodum paruulos: timore itaque ac metu perculsa, ne & ipsa adultera iam esse existimaretur, iußit, vt relicto vno tantum filio, reliqui in proximum flumen abijcerentur. Hos dum ancilla in præterfluentem amnem Scherzium portat, ecce præsto est Princeps Altorffensis infantum horum verus pater, quærens quid ferat ancilla? Quæ quùm responderet catulos esse: Videamus quæso (inquit Princeps) si qui nobis ex illis placerent, quos tolleremus. Ancilla se ostensuram negans, ecquid istas sordes intueri velit, principem increpat. Is verò instat, puerosque vndecim videns paruulos quidem, sed egregia forma conspicuos, mox cuius sint inquirit? Audiens verò ex ancilla totam rei seriem & causam, puellos istos cuidam molitori in ea ipsa vicinia habitanti alendos & educandos tradidit: ancillam ad heram, cui abiectos infantes diceret, redire iußit. Elapso verò sexennio pulchrè vestitos pueros in arcem suam afferri princeps iubens: coniugem, ecquid agnoscat hos? quærit. Ipsa deportatorum infantum memor, mox ad genua mariti procidens veniã commißi petit. Maritus ignoscit, & gratitudinis ergo pro diuinitus seruata tam numerosa prole, in ipso Altorffensi oppidulo cœnobium hoc constituit: quod postea à multis ac magnis principibus dotatum fuit. Brusch.*

Rheniaugia (*Germanicè* Rhynouw) *Benedictinæ professionis cœnobium opulentißimum in insula Rheni situm, à quo fundatum sit demonstrari certo non potest. Patronum habet & colit Vindanum Scotum regia stirpe genitum, quem aiunt monachum eo loci egisse circa annos Christi 800. Quidam arbitrantur Vindanum hunc cœnobij huius fundatorem extitisse: alij hoc tribuunt Vuolfrado comiti Kyburgensi: Stumpfius lib. 5. cap. 18. Annalium Helueticorum.*

Schennis *Canonissarum liberarum ab omni voto monasterium fundatur Caroli Magni temporibus circa annos Christi 806. ab Hunfrido Istriæ Domino. Anno Domini 1045. ab Ottone* III. *Imperat. Huldrychi comitis cuiusdam intercessione, multa priuilegia impetrat, à quo etiam in imperij tutelam suscipitur. Stumpfius lib. 10. cap. 78. Annalium Heluet.*

Prumiense cœnobium *ijsdem temporibus fundatum 881. à Normannis in cinerem* *digitur: sed restauratum, ab ijsdem diripitur & concrematur anno 892.*

Andanum cœnobium *construxit in Ardana Vuachandus Leodiensis Episcopus, anno Domini 809. Sigebertus.*

Lindauiense *Canonissarum nobili stemmate natarum, ab omni voto immunium, nulla prorsus veste monastica indutarum, nec vllo cœlibatus iuramento ab honestis nuptijs exem ptarum Dominarum, amplissimum collegium, in lacu Acronio, & eiusdem nominis vrbi situm, antiquitus Lendaugiense, ob maximam ad locum natura portuosum appellendi illuc commoditatem dictum: cœpit circa annos Domini 810. ex liberalitate & munificentia Adal berti cuiusdam comitis de Rorbach, Caroli M. consanguinei, sacriq; palatij magistri & pro uinciarum Rheticarum præfecti. Is cùm aliquando in Acronij lacus procellosis fluctibus de vita periclitatus esset, vouit se eo loci virgini Mariæ cœnobium constructurum, vbi saluus & incolumis littori appulisset. Delatus igitur in hanc insulam cœnobium voti reus extruxit, eiq; à fœlici euentu Lendaugiæ nomen indidit. Confirmatur eius fundatio, & dotatur ab Im ratore Ludouico II. anno salutis reparatæ 866: addita præterea ista etiam dignitate ac pr rogatiua singulari, vt Abbatissa eius loci cum alijs Sacri Rom. Imperij ecclesiasticis præla tis princeps esset Romani Imperij, cui in publicis pompis liber præferri deberet, quemadmo dum Buchaugiensi etiam Abbatissæ in celebrioribus pompis liber & nudus gladius antiqui tus anteferri est solitus. Bruschius.*

Schuuarzach *(aliud à superiore) Herbipolensis diæcesis extruitur ab Megingaudo Duce Ostrofrancorum & Comite Rotenburg ad Tubarum, & Imina eius coniuge in hono rem Christi, Mariæ, Sebastiani & Felicitatis, anno salutis 815. In cineres redactum insta ratur à Ruthardo Duce Zaringensi, qui anno Christi 1085. Constantiensis Episcopus fa est. Fuit et eodem loco puellarum cœnobium eiusdem nominis, fundatum à Titrada vel Th doreta nepte quadam Caroli M. ex Pipino filio, anno Christi 823. Bruschius.*

Corbeiense monasterium *sumpsit exordium anno Domini 822. Chronicon Hirsau giense & Henricus Erdfordiensis. Chronicon Quendelburgense & Cranzius dicunt, colleg um monachorum ex Corbeia in Francia, ad flumen Smumæ, translatum esse à Ludouico Saxoniam, ad Visurgim, lib. 1. cap. 19. Metrop.*

Selgenstatense cœnobium *Sanctorum Marcellini & Petri in Moguntinensi diœ cesi, eodem ferè tempore fundatur sub regula Benedicti per Ludouicum Imp. cooperante Ein hardo olim Cancellario Imperatoris, tunc autem Monacho, & primo eius cœnobij abbate.*

Rattolfscell *Constantiensis diæcesis initium suum habere cœpit anno 823. quo Rat phus Veronensis Episcopus in loca Constantiæ vicina venit, ibiq; cellam pro habitatione c truxit: quæ postea in magnum monasterium & vrbem eiusdem nominis excreuit.*

Vueichenstephanum *Benedictinæ professionis elegans ac magnificum, amœnissim in monte propè Frisingam Episcopalem in Bauaris vrbem situm cœnobium, constructum tur anno Christi 830. ab Hittone Frysingensi Episcopo VI. qui instituit ibi primum præpo tum, cum sex præbendarijs. Anno 1021. transtulit præposituram hanc in eiusdem montis licum S. Viti appellatione notũ: in hunc verò Vueichenstephani altiorem montem mona cum Abbate secundũ Benedicti Regulã victuros introduxit Egilbertus Frising. episc. XV*

Hirsaugiense monasterium *in Hercinia sylua & Spirensis diæcesis, Erlafridus co mes de Calue, vir diues et potens apud Ludouicũ Pium Imp. à Nottingo filio, Episc. Verc persuasus, in honore B. Petri et S. Aurelij Episc. Rediciavorũ, extruxit, anno ab incarna ne Domini 830. et septem annis absoluit. Liberalissimè dotatur à Berchtoldo Duce Zaring et Brunone Comite Vuirtenberg. anno Christi 1105. Tritthem. ab initio Chronici Hirsaug*

Adelingiense cœnobium *Alfredus construxit: Ranulphus lib. 5. cap. 29.*

Dominarum monasteriũ *Tiguri in sinistra parte Limagi fluminis situm, vulgo* Fra **wenmünster**, *Canonissarũ ex Principum, Comitũ ac Baronum familijs natarum opu tissimum amplissimumq; olim collegium, fundatur anno 833. à Ludouico German. Bauariæ*

Ostrofr

Ostrofrancorum Rege Ludouici Pij F. Hildegardis, fundatoris filia, prima ibi Abbatissa constituitur. Gisela tertia huius loci Abbatissa consequuta est ius cudendæ monetæ à Carolo Crasso Imp. D. Catharina Baronissa à Zimmeren vltima huius collegij Abbatissa anno à nato Christo 1524. cum consensu collegij tradidit gubernationem eius Coss. & Senatui amplissimo vrbis Tigurinæ: qui id etiam in meliorem vsum, hoc est in scholam & collegium commutauit, in quo bonarum artium & linguarum studiosi quindecim, sæpè etiam viginti cum pædagogo liberalißimè aluntur, & vbi studiorum suorum cursum gnauiter confecerint, ecclesijs in vrbe & agro Tigurino præficiuntur. Et dignißimum obseruatione est, vrbem Tigurinam quantumuis amplam & populosam vnicum tantum hoc cœnobium habuisse eoque contentam fuisse, in quo ipso tamen moniales liberæ & ab omni voto immunes viuebant, vt quandocunque libitum fuisset, prodire & honestas nuptias contrahere licuerit eis: vsque ad tempora Mendicantium Monachorum, hoc est ad annos Christi 1200. tunc enim locustæ illæ demùm cateruatim hanc quoque vrbem ingressæ aliquot in ea locis domicilium ac sedem sibi pararunt.

Lucernense cœnobium *in Heluetijs Benedictini Ordinis fundatur à Vuighardo fratre Ruperti Sueuiæ & Alemanniæ Ducis anno Christi 840. progressu temporis abiecta regulari disciplina monachi eius seculares Canonici facti sunt.*

Mariæ monasterium, *quod vulgò Nonnarum monasterium appellari solet, inchoatum fuit primo in Vuallenbergo Vangionum vrbi vicino monte: sed ex eo tandem, vrgentibus rebus, in Vuormaciense suburbium translatum est, fundatumque pro puellis perpetuæ virginitati dicatis anno Christi 840. à Ludouico Pio Imp. Ordinis olim fuit Benedicti, hodiè verò Cistercienfis instituti. Bruschius.*

Gandersheimium *magnificentißimum opulentißimumque monialium ex principum & comitum stirpe natarum collegium verius quàm cœnobium, in eiusdem nominis Brunsuicensi quodam oppido situm: extrui & fundari cœptum est anno Christi 842. à Leodulpho M. duce Saxonum: consecratum verò & dotatum est anno 852. ab Alfrido Episcopo IIII. Hildesheymensium. Bruschius.*

Steftoniense cœnobium *condidit, & Sanctimonialibus repleuit Alfridus: Ranulphus lib. 2. cap. 16.*

Manomünster *præclarum cœnobium in Alsatia Rheno adiacens, fundatur anno Dom. 850. à* Mansen *Sueuiæ duce & coniuge eius quòd liberis carerent. Concessum fuit nobilibus tantùm puellis, ab omni voto liberis, nec vllo iureiurando ab honestis nuptijs exemptis.*

Eremitarum in Heluetijs cœnobium *Ordinis Benedicti celeberrimum & opulentißimum, Germanicè* zū den Einsidlen, *in quod antiquitus principes tantum, comites ac barones summo loco nati recipiebantur, anno Christi 860. cœpit, ædificante sibi illic Cellam Meginrado Berchtoldi comitis à* Sulgouw *ad Danubium habitantis filio, qui Augiæ diuitis monasterio relicto in huius loci tenebrosißimam solitudinem religionis ergo concesßit: vbi anno 863. à viatoribus duobus (qui Tiguri postea capti rotæ & igni simul adiudicati sunt) trucidatus, corpus autem ad Augiam diuitem reuectum ibique honorificè sepultum est. Cella autem hæc post mortem eius penè annos 60. vacabat, quando Decanus quidam summi collegij Argentinensis Eberhardus nomine, annum circiter Christi 923. eremiticæ vitæ studio relictis rebus suis omnibus in hanc ipsam eremum ingressus est, & collapsam Meginradi Cellam reparauit, & mediocre delubrū ibi construxit. Adhunc elapsis aliquot annis venit Gregorius quidam Eduardi Angliæ Regis filius. His se tertius adiunxit, Benno vel Benedictus Canonicus quidam Argentinensis. Otto Magnus Imperator ex eremitarum horum exiguo & humili domicilio fecit magnificam Abbatiam, quam etiam amplißimis prouentibus annuis locupletauit, opulentißimamque effecit. Ter perijt incendio monasteriū hoc, videlicet anno Christi 1226. sub abbate Conrado à Thun: 1509. sub abbate Conrado de Rechburg; & denuò anno 1577. sed toties restauratum fuit. Colitur ibi Idolion Mariæ virginis, ad quod ex longinquis terris peregrinationes religionis causa suscipiuntur.*

Vueissensteig *Augustanæ diœcesis cœnobium erigitur anno Domini 861.*

Ermundense monasterium *Thidericus sub Episcopo Traiectensi Edilbaldo con-struxit, & Nonnus tradidit, anno 8. Ludouici* II. *hoc est Christi* 863.

S. Vualpurgis *Monialium Benedicti Regulam profitentium magnificum monaste-rium, intra muros Eichstadianæ vrbis situm, cœpit sub eiusdem vrbis Episcopo* VI. *Odogerio circa annos salutis* 870. *Bruschius.*

Zurzachiense cœnobium *Benedictinæ professionis, ob nundinas quæ bis quotan-nis in vico ei adiacenti celebrantur, celeberrimum, anno* 881. *Carolus Crassus Imp. fundauit & Richardæ coniugi suæ tradidit. Monachi eius progressu temporis abiecto habitu seculares Canonici facti sunt.*

Andlouu, *antiquitus Andelaba ab eiusdem nominis fluuio, vel Helionis cœnobium in pago Helisatia S. Fabiano & S. Felicitati sacrum, Canonissarum celebri loco natarum opu-lentum Collegium, ad montana Vosagi situm: fundatum ac pro* 12. *Canonissis, totidemque Ca-nonicis liberalissimè dotatum est anno salutis* 880. *vel vt alij volunt* 888. *à Richarde Scoto-rum Regis filia, Caroli Crassi Imp. coniuge, quæ à viro repudiata ibi vixit, mortua & sepul-ta est. Bruschius.*

Præposituræ S. Mangi, *quæ erat è regione Sangallensis basilicæ, &* Præpositura Episcopicellensis (zů Bischoffzell) *fundator extitit Salomon Baro de Ramschwag, Abbas Sangallensis & Episcopus Constantiensis, anno salutis* 889. *vel iuxta Stumpfium Heluet. Annal.* 898.

Gigniacense & Cluniacense cœnobia *Berno Comes Burgundiæ extruxit anno reparatæ salutis* 895. *Sigeb.*

Adhæc Irene hoc seculo in insula Principis monasterium ædificauit, & Bardam in in-sula Prima, iuxta Paulum Diaconum lib. 24. *rerum Rom.*

CAPVT XXVI.

Errores ac superstitiones multæ, variæ & horribiles, quæ in vitam Monasticam secundæ hu-ius Classis irrepserunt.

Error primus.

Carnium esus à Benedicto monachis prohibetur.

ERRORES *qui in vitam monasticam in superiori Classe irrepserunt, in hac non solùm sunt retenti & confirmati, sed alij insuper ijs accesserunt. Benedictus enim in Regula sua esum carnium in suis monachis damnauit, ab eoque abstinere prorsus ipsos voluit, infirmis vel ægrotis exceptis. Sic enim inquit cap.* 36. *Carnium esus infirmis omnino debilibusque pro reparatione concedatur. At vbi meliorati fuerint,* à carnibus mo-re solito omnes abstineant. *Et cap.*39. Carnium verò, *ait*, quadrupedum omnino ab omnibus abstineatur comestio; præter omnino debiles & infirmos. *Di-dem extat decretum Fructuosi episcopi, de Consecratione distinct.* 5. *Carnem. Carnem, nun-cuiquam Monacho nec gustandi, nec sumendi est concessa licentia: non quòd creaturam Dei iudicemus indignam, sed quòd carnis abstinentia vtilis & apta monachis æstimetur: seruata tamen moderamine pietatis erga ægrorum necessitudines. Quod si quis monachus violator & contra sanctionem regulæ vsumque veterem vesci carnibus præsumpserit, sex mensium spa-tio retrusioni & pœnitentiæ subiacebit. Hinc morem abstinendi à carnibus adhuc Caroli M. temporibus in Cassinensi cœnobio in vsu fuisse ex Theodomari abbatis literis patet. Cum parum fideliter progressu temporis hæc Benedicti sanctio obseruaretur, ideò Gregorius VII. Romæ in Concilio Monachis, præcipuè vero Benedictinis, vt sanctioribus, in vniuersum sus carnes probibuit: reliquis verò, vt imperfectioribus certis tantùm diebus probibitionem illam imposuit. Otho etiam Frisingensis libro septimo cap.* 35. *clarè testatur, suo adhuc tem-pore, hoc est, circa annos Christi* 1140. *omnes Monachos communiter à carnibus abstinuisse.*

Hæc verò lex ita prodigiosè violata est hodiè, vt non iniuria Polydorus Vergilius libro 7. de Inuent. rerum cap. 2. de eo ita conqueratur: Monachi, qui hodiè continenter carnibus vescuntur, quorum numerus vbique gentium extra Italiam ingentissimus est, perpetuò ægrotent necesse est, nisi velint impudenter fateri, se contra suas leges facere. Atque ita monastica instituta, vt humana, haud diu inuiolata stetere, hominum moribus semper in deterioribus inclinantibus, ac diuitijs pietatem, quæ vt mater illas à principio Ordini pepererat, contaminantibus. Hæc ille.

Quòd autem Benedictus monachis suis carnium esum in perpetuum prohibuit, earumq; vsum in cibo prorsus damnauit, eo ipso veterum nonnullorum hæreses, iam olim damnatas, quasi ab inferis reuocauit. Nam circa annum Domini 280. Manichæi inter multos alios errores, etiam hunc sparserunt: Ab omnibus animantium carnibus, abstinendum esse, imò nec oua saltem sumenda, nec lacte vescendum, hæc enim omnia naturæ malæ & immundæ esse, vel commixtione gentis tenebrarum inquinata, sicut inquit Augustinus contra Faustum Manichæum lib. 6. cap. 6. & lib. 30. cap. 5. vel quòd de occisis carnibus fugerit diuina substantia, referente eodem de hæresibus. Et electis quidem suis (tanquam perfectioribus) simpliciter esu carnium, ouorum & lacticiniorum interdixerunt: auditoribus verò suis, tanquam imperfectioribus, illa edenda concedebant, vt indicat Augustinus lib. 3. cap. 5. contra Faustum. Hæc verissima est Origo, vnde postea à Monachis, tanquam perfectioribus, sub alio prætextu, strictior abstinentia à carnibus, quàm à reliquo vulgo tanquam imperfectioribus iniuncta fuit. Quia verò Augustinus subinde opponit Manichæis, non vsum carnium, sed luxum in culpa esse: videntur Manichæi fundamentum suæ opinionis inde extruxisse: Si carnes & vinum causa sunt vitiosarum cupiditatum in vescentibus, sicut multi tradiderunt, consequens igitur erit, illa per se esse immunda, & commixtione gentis tenebrarum inquinata. Sed est fallacia παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον.

Contra prohibitionem esus carnium. Manichæi carnium esum etiam prohibuerunt.

Postea circa annos Domini 380. à Priscilliano quodam in Hispania & Gallia eadem hæresis reuocata fuit, carnes scilicet esse immundas & execrandas, ideoque ab earum esu abstinendum.

Priscillianistæ etiam carnium esum prohibuerunt.

Circa annum verò 320. Eustathius Sebastiæ Armeniæ Episcopus, à carnium esu abstinendum esse docuit, non quòd cum Manichæis eas immundas & abominandas esse censeret, sed (vt ipsemet fatetur in synodo Gangrensi) διὰ τὴν ἄσκησιν κατὰ θεὸν, hoc est, propter exercitationem cultus diuini. Postea institutũ illud multi alij etiam amplexi sunt, et aduersus alios quos præ se contemnebant, sese extollebant, arrogantes sibi iustitiam & perfectionem quandam, sicut Gangrensis synodi acta ostendunt. Hanc ipsam quoq;, nec aliam ob causam, monachi, & Carthusienses in primis, carnium esum reijciunt, imò damnant. Ioannes enim de Turre cremata in suis ad regulam Benedicti Commentarijs, Benedictus, inquit, prohibet monachis comestionem carnium, propter reprimendas concupiscentias carnis, & stimulos carnis retundendos, qui ex esu carnium, quo maximè concupiscentia fouetur et roboratur magis magisq; insurgunt.

Eustathiani idẽ fecerunt.

Sozom. lib. 3. cap. 13.

Imitantur etiam Monachi hac in re Ethnicos, qui sub Saturno, hoc est, aureo seculo, cùm omnia humus funderet, nullas prorsus carnes comederunt, sed vniuersi vixerunt frugibus & pomis, quæ spontè terra gigneret, auctore D. Hieronymo aduersus Iouinianum, & Dicæarcho in libris Antiq. & descriptione Græciæ. Asclepiades Cyprius, ætate, qua Pygmaleon in Oriente regnauit, scribit, vsum comedendarum carnium non fuisse. Chæremon Stoicus de vita antiquorum Ægypti sacerdotũ scribens, narrat, eos ex eo tempore quo cœpissent diuino cultui deseruire, carnibus & vino se abstinuisse: ouum quoq; pro carnibus vitauisse, & lac: eorum alterum carnes liquidas, alterum sanguinem esse dicentes colore mutato. Brachmanæ apud Indos, teste Eusebio lib. 6. de præpar. Euang. nihil animatum edebant. Indorum Magos, ad Solis sacerdotium euectos, carnibus abstinuisse penitus, Alex. ab Alexand. lib. 4. c. 7. testatur. Iosephus libro 2. de bello Iudaico, & in lib. 13. & 18. Antiquit. tres describit sectas Iudæorum, Pharisæos, Sadducæos, Essenos: quorum nouissimos fert ad cœlum laudibus, propterea quòd

Monachi prohibitione carnium imitantur gentiles.

ab vxoribus ac vino, & , vt placet Hieronymo, carnibus semper abstinuerint. In Creta, v
tradit Euripides, Iouis Prophetæ non solum carnibus non vescebantur, sed ne coctis cibis q
dem. Herodotus verò in 1. Babylonios piscibus olim tantum victitasse dicit. Xenocrates a
tem Philosophus ex Triptolemi legibus, apud Athenienses, tria duntaxat præcepta in tem
plo Cereris Eleusinæ remansisse scribit. Honorandos patres, venerandos Deos, carnibus n
vescendum. Refert Polydorus Vergil. lib. 3. Cap. 5. de Inuent. rerum. Orpheus quoq; huius
di vitæ rationem instituisse dicitur inter suos, vt non solum sanguine pecudum non inqui
rent aras Deorum, verùm ne vesci quidem vllius animantis carnibus sustinerent, sed lib
ac frugibus melle conspersis sacra facerent, nec alijs ipsi vescerentur. Vnde & Plato lib. 6. d
Legibus, ὀρφικὸν βίον, vitam innoxiam, et à luxu sanguinolentisq; dapibus puram appellat.

Confutatur error de prohibitione esus carnium ex verbo Dei.

Validißimè autem errores hi & superstitiosæ opiniones confutantur sacrarum literarum testimonijs. Nam Act. 10. ter ad Petrum dicitur, Quæ Deus purificauit, tu commune ne dixeris. Paulus ad Coloss. 2. Cap. confert inter se abrogationem discriminis ciborum, quod veteri lege, voce diuina constitutum erat, & decreta iuxta hominum doctrinas & manda de non edendis quibusdam cibis facta, & inde argumentatur à maiore ad minus: Si à Lai co ciborum discrimine, quod tamen præcepto & mandato diuino sancitum fuerat, in Christ liberi facti estis, vt non iam peccetis siue ijs ad vsum vestrum vtamini, siue ab ijs abstinea tis: multo minus ergo alijs decretis, quæ iuxta hominũ doctrinas & mandata prohibent nullos cibos, teneri debetis. Idem Paulus Rom. 14. inquit. Regnum Dei non est esca aut potus: Id est, Vera religio non est sita in discrimine cibi aut potus. Item 1. Cor. 10. Esca n commendat nos Deo. Si enim quiduis edamus, siue à quibusdam abstineamus, nihil amplius regno Dei habebimus. Et Hebr. 13. Bonum est ait, gratia stabiliri cor, non escis, quæ non p sunt his qui in illis ambularunt, hoc est qui discrimen illud superstitiosè obseruarunt, post uelatum Euangelium. Rursum 1. Timoth. 4. disertè indicat ex Spiritus sancti suggestione fore Spiritus impostores in posterioribus temporibus, qui præcepturi sint abstinere à quibus dam cibis, in hypocrisi, id est, sub simulatione externæ sanctitatis, cum intus conscientia cauterio notata. Et dæmoniorum hanc doctrinam nominat. Loquitur autem hic Apostolus non tantũ de Tatianis, Manichæis, Priscillianistis & Eustathianis, vt Pontificij volunt, sed in genere de omnibus doctrinis probibentibus nonnullorum ciborum vsum, quocunq; tempore post Apostolos id fiat.

Damnatur hic error Conciliorum testimoniis.

Ancyrana Synodus.

Damnata quoq; est hæc doctrina in Concilijs veteris Ecclesiæ. In Synodo Ancyrana Cap. 14. sancitum fuit, vt, qui inter Clericos à carnibus abstinere velint, hanc quidem habeant potestatem, ita tamen ne illas tanquam immundas reijciant, sed contingant. Eos vero qui carnes pollutas & abominandas putarent, ita vt nec olera cum carnibus cocta gustare velint, deponendos esse decernit eodem Canone Synodus. Habita autem est anno 308. paulo ante Nicænam Synodum, eiq; interfuerunt 18. Episcopi, vt indicat author lib. Conciliorum. Panuinius in Chron. ponit in annum 316.

Gangrensis Synodus.

Gangrensis quoq; Synodus anno 324. iuxta Carranzam celebrata, Eustathij errorem quem supra indicauimus Cap. 2. his verbis damnauit: Si quis eum, qui carnem (excepto sanguine idolothyto & suffocato) ex fide cum religione manducat, condemnarit, veluti spem propter huiusmodi perceptionem non habeat, anathema sit.

Ioannes Quintinus refutatur.

Ioannes Quintinus in explicatione huius Canonis admodum laborat, vt hoc fulmen Canonis huius à Pontificiorum capitibus depellat; contendit enim Synodum loqui de Tatianis, Manichæis, Priscillianistis & Eustathianis, contra quos nominatim hæc Synodus fuerit conuocata, illorumq; errores damnarit. De his ipsis quoq; scripsisse volunt Papistæ Paulum, fore spiritus impostores postremis temporibus, qui ex diaboli instinctu præcepturi sint abstinere à quibusdam cibis in hypocrisi, &c. 1. Tim. 4. Hoc inquiunt, de Tatianis, Manichæis, Priscillianistis & Eustathianis, non de Papistis dictum est. Sed quàm firmum sit argumentum videbitur si in formam redigatur.

Paulus dicit, fore spiritus impostores postremis temporibus, qui probibituri sint quibus-dam

dam cibos in hypocrisi, & hanc dæmoniorum doctrinam appellat, eamq́ damnat Gangrensis synodus.

Sed Tatiani, Manichæi, Priscillianistæ & Eustathiani mox post Apostolorum tempora hoc fecerunt.

Ergo Tatiani, &c. dæmoniorum doctrinam protulerunt, ideoq́ sunt damnandi illi, non Pontificij.

Nam est insufficiens enumeratio partium. Paulus enim in genere de omnibus his loquitur, qui à quibusdam cibis iubent abstinere, quocunque tempore & à quibuscunque hominibus id fiat: eosdemq́ simul omnes Gangren. synodus damnat. Inferendum ergo fuerat, Quicunque ergo nonnullos cibos reijciunt, damnant & prohibent, siue illi sint Tatiani, Manichæi, Priscillianistæ, Eustathiani, siue Papistæ, Monachi aut alij, doctrinam dæmoniorum proferunt, ac iurè sunt damnandi. De similibus enim idem est iudicium. Et perinde est hæc elusio, ac si quis ita argumentetur: Quod Paulus scribit de scortatione & scortatoribus impletũ est suo tempore in Corinthijs: Ergo ad nostri vel alterius seculi scortatores nihil omnino pertinet: qua ratione in vniuersum à nostræ ætatis hominibus Sacræ scripturæ præcepta reijci possent.

Eo ipso quoque, quòd infirmis ac ægrotis fratribus carnium esum concedit Benedictus, haud obscurè fatetur, edere carnes rem non malam & à Deo prohibitam esse. Nam, vt Thomas ipse in Quodlibeto 1. artic. 20. argumentatur, nulla res mala concedenda alicui ratione cuiuscunque infirmitatis: comedere autem carnes conceditur à Benedicto ratione infirmitatis: ergo pro re mala non habuit Benedictus esum carnium. Et si verum est quod dicunt isti, ob eam tantùm causam Benedictum vsum carnium prohibuisse suis monachis, vt facilius reprimere possent carnis concupiscentias & eius stimulos retundere, non iniuria sanè mirum, quum Timotheus vino potius, quàm vllis alijs cibis ad domandam carnem abstinuisse dicatur: & veteres Monachi vino potißimum non vterentur: præterea quum tota distinctione 35. vini incommoda atque pericula varia enumerentur à Gratiano, maximeq́ sanctioribus viris cauendum præcipiatur: denique quum Prouerb. 31. serium aliquid acturis vinum interdicatur: mirum, inquam, alicui non iniuria videbitur, nullos monachos posterioribus seculis etiam abstinentißimos & rigidißimæ vitæ regulam professos, vino tamen abstinere noluisse: nisi fortasse Diuum Bernhardum excipias, qui se vino docet abstinuisse. Cùm Diuus Paulus Ephes. 5. in hoc vno cibi genere ἀσωτίαν & lasciuiam inesse testetur potius, quàm in reliquis omnibus cibis. Ex quo apparet Monachismum nostri temporis meram hypocrisim esse, in quo non vera abstinentia præscripta est, sed sola tantum ostentatio & abstinentiæ vmbra: cùm vino potius quàm carne esset illis abstinendum, si verè carnem contundere studerent. Carnium esus res non mala.

Error secundus.

Altera superstitio, quæ in hac Classe in vitam monasticam irrepsit, hæc est, quòd ea post sexcentesimum à nato Christo annum in tanto pretio cœpit esse, vt non solum monasterijs & habitationibus Monachorum omnia loca repleta fuerint paßim, mira hominum ad superstitionem promptitudine, & prodiga liberalitate: sed etiam in ea nonnunquã reges & principes, relictis splendidißimis aulis, sese receperint: in quibus tandem profligato pietatis ac religionis studio, stupra & vagæ effusæq́ in omni intemperantia libidines exortæ sunt. Vt rectè quidam dixerit, Vitaliani Papæ tempore circa annos Christi 660. tria magna mirabilia facta esse: Monachorum cœnobia erecta: Reges in monachos tonsos: & quotidianam scortationem in sanctum statum Canonizatam esse, sicut testatur Balæus de Script. Britan. Cent. 1. in Vitalliano. In monasteria principes expiandi peccati gratia concesserunt.

Quod de regibus et principibus eorumq́ liberis diximus, quòd relictis splendidißimis aulis ac mundi voluptatibus, se in monasteria contulerint, nemini dubium esse debet, nec probatione egere puto, exempla enim in omnibus historijs extant. Idem etiam fecisse leguntur interdum Episcopi, qui Episcopali functioni seu muneri otium in cœnobijs prætulerunt.

Etsi verò ab initio hoc pio zelo fecerint, tædio nimirum mundi et politicæ administratio-

nis, molestiarũ plenißimæ, superstitio tamen accessit tandem, quòd existimarẽt, se in cœnobijs pœnitentiam agere, pro peccatis suis satisfacere, Deiq́ gratiam ac vitam æternam exercitijs quibusdam exercitijs promereri posse. Ita enim Gregorius M. scribit lib. 9. indict. 4. Epistola 39. Duobus modis inquit, sancti viri (intelligit autem eos qui relicto seculo & honesto coniugio, monasterium ingreßi sunt) etiam à licitis solent abstinere: aliquando vt merita sibi apud omnipotentem Deum augeant: aliquando verò, vt anteactæ vitæ culpas detergant. Hac verò doctrina & persuasione multum detrahitur misericordiæ Dei & gloriæ Christi, cui soli omnia dona, maximè autem spiritualia accepta ferri, iuxta doctrinam verbi Dei, debent. Paulus enim ad Romanos 5. ait, per Christum contingere, quòd fide perducamur in gratiam, in qua stamus & gloriamur sub spe gloriæ Dei. Idem 1. Cor. 1. Christus ait, factus est nobis sapientia à Deo, iustitia, sanctificatio & redemptio.

Error tertius.

Monasteria facta carceres & exiliorum loca

FActa sunt quoq́ cœnobia seu monasteria in hac secunda Classe quasi carceres & exiliorum loca, in quæ relegabantur seu detrudebantur, aut facinorosi & seditiosi, vel opinione saltem tales. Vide exempla apud centuriatores Magdeb. centuria 6. col. 353. & cent. 8. col. 398. Itẽ centuria 9. col. 272. cent. 11. col. 328. Aut ab Imperio ac magistratu remoti. Exempla extant apud centuriatores Magdeb. cent. 8. col. 398. Item cent. 9. col. 271. & 272. Ita Ludouicus 2. Ludouici Pij filius, captum patrem & aliquandiu circunductum, intrusit in monasterium Sueßioni, anno imperij Ludouici 19. Carolum fratrem relegauit Brumiam, quod fuit monasterium in Lotharingia: nouercam Dertonam in Italiam. Philippus Melanthon lib. 4. chronic. in Ludouico Pio. Vel alia aliqua dignitate sua exuti. Exempla habes in Ecclesiastica hist. à Magdeburgen. collecta cent. 8. col. 398. & centuria 9. col. 271. & 272.

Origo erroris huius.

Cœpit autem hic mos seu consuetudo, detrudendi homines exilij vel pœnæ loco, maxime sub Clodoueo M. Francorum rege, Stumpfio teste in Annal. Heluet. lib. 3. ca. 60. Fuit is suus, immitis ac truculentus princeps, qui vel leui de crimine suspectos quosuis trucidari iussit, paucis quibusdam ex singulari gratia in monasteria detrusis: ibidem.

Error quartus.

Liberi à parentibus in monasteria detrusi.

EX hac verò consuetudine superstitiosa alia quoq́ nata est, vt nimirum parentes interdum suos liberos etiam inuitos & refragantes monasterijs manciparint, & ante annos discretionis in ea intruserint, vnde postmodum, si ad annos pubertatis venissent, illis, maxime id expetentibus, exire non amplius licuit. Defendit hunc errorem Gregorius M. ad Augustinum Anglorum Episcopum ita scribens: Addidistis adhuc, quòd si mater vel pater filium filiámue intra septa monasterij in infantiæ annis sub regulari traderẽt disciplina: Vtrum liceat eis, postquam ad pubertatis annos inoleuerint egredi & matrimonio copulari: hoc omnino deuitamus, quòd nefas est, vt (oblatis à parẽtibus deo filijs) volũtatis frena relaxentur. Et in Synodo Toletana 4. ita sancitur: Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit. Quicquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reuertendi intercludimus aditum, & omnes ad seculum interdicimus regressus. Repetitur & confirmatur à Clemente 3. in Decretalibus lib. 3. tit. 31. Cap. 12. Isidorus quoq́ in eandem sententiam ait: Quicunque à parentibus proprijs in monasterio fuerit delegatus, nouerit se ibi perpetuo mansurum. Nam Anna Samuelem puerum suum natum & ablactatum Deo pietate obtulit: qui & in monasterio templi, quo à matre fuerat deputatus, permansit, & vbi constitutus est deseruiuit. Approbauit eundem errorem etiam Triburiensis Synodus his verbis: Quem progenitores ad monasterium tradiderunt, & in Ecclesia cœpit legere & canere, nec vxorem ducere, nec monasterium deserere poterit: sed si discesserit, si tonsuram dimiserit, rursus tondeatur. Vxorem si vsurpauerit, dimittere compellatur. Et Alexander 3. Belluacensi Episcopo ita scripsit: Si à parentibus fuerit oblatus, seu annum 14. compleuerit, cum religionem intrauit, seu post 14. annum profeßionem à se prius factam ratam habuerit, eum ad eandem

vel ad

vel ad aliam religionem transire compellas: Decretal. lib. 3. tit. 31. cap. 11. In Vuormaciensi denique synodo anno 868. habita, ca. 22. præcipitur, si pater filium filiamq; intra septa monasterij in infantiæ annis sub regulari tradiderit disciplina, vt non liceat eis, postquam ad pubertatis peruenerint annos egredi, vel matrimonio copulari, sed in religionis habitu cultuque VELINT NOLINT permanere cogantur.

Mos autem hic detrudendi in Monasteria non solùm liberos, verùm quoscunq; homines, etiam inuitos tanquam in carcerem pœnæ aut exilij, siue etiam religionis causa, haud absimilis est Ethnicorum consuetudini, apud quos superstitionum licentia eò vsq; progressa fuit, vt non minimam cultus diuini partem in hostijs humanis ponerent, ijsq; Deum placari putarent. Equidem Tauri Schythiæ aduenas Dianæ pro hostijs immolabant, præsertim naufragos, & (vt Athanasius inquit) quos prouidentia eripuerat, hos ipsi iugulabant. In Asia Laodicæi Mineruæ virginem mactabant: Arcades Ioui Lycæo puerum, Phœnices autem & Carthaginenses ex principum filijs aliquem deligebant, quem regio ornatu Saturno hostiam facerent. Et cùm à sacris istis abstinere cœpissent, postea victi ab Agathocle, Deos ideo sibi iratos arbitrati, vt numen placarent, ducentos nobilium filios ad aras mactasse feruntur. Apud Arcades item, Dionysij templum fuit, in quo puellæ ad aram flagellabantur ad necem: sicuti & Spartæ pueri ad aram Orthiæ Dianæ. Thraces Zamolxim, quem Deorum maximum putarunt, non alia ratione sibi propitium fieri arbitrabantur, quàm si ad aram facili lancearum ictu homo concideret. Atque Iulius Cæsar lib. 6. Comment. de bello Gallico scribit, quòd Galli, si qui sint affecti grauioribus morbis, quique in prælijs periculisque versentur, aut pro victimis homines immolent, aut se immolaturos voueant. Alios immani magnitudine simulachra habere, quorum contexta viminibus membra viuis hominibus compleant, quibus succensis circumuentos flamma examinatosq; immolari homines. Alia huiusmodi multa olim apud gentes diuersas in vsu fuerunt. Sed & nostro seculo huius impietatis vestigia extant apud Canibales & Anthropophagos, qui captos non absque solenni ritu mactare, & ex illorum carnibus epulas sacras instituere consueuerunt. Et constat ab Hispanis, orbem lustrantibus, insulam repertam esse, quam illi à Carolo Carolinam dixerunt, in qua frequentes viderunt statuas æneas suorum Deorum, quibus illi infantes & puerulos, quos immolare statuerant, inclusos, igne admoto, crudelitate nefaria necarunt. Sed & in Scripturis Dei Moloch mentio fit, qui quòd genituræ præesse crederetur, à superstitiosis hostijs infantum colebatur. Et sanè mirum videri poterat, homines contra naturæ leges eò væsaniæ deuenisse, nisi Dei populum eadem factitasse sciremus, cùm tamen legem à Deo accepisset, qua impietas hæc non absque diris comminationibus prohibetur. Hoc verò apud Israelitas in vsu fuisse, sacra historia testatur, & Manassem regem filium suum per ignem traduxisse legimus. 2. Reg. 17. & 21. & 23. Imò locus erat publicus in valle filiorum Hinnon (quem à sono tympanorum, quæ ne puerorum eiulatus exaudirentur magna contentione interea pulsabant, Tophet dixêre) cruentis hisce sacris destinatus, quem Iosias demùm sustulisse fertur. Eadem ergo superstitio in hac secunda Classe obseruata fuit, & sequentibus seculis magis magisq; inualuit, quando nimirum multi filios & filias suas monasterijs, haud aliter quàm olim Ethnici suos statuis æneis, incluserunt, vbi non minus libidinum flammis vsti sunt, quàm qui olim in Thophet immolabantur. Et quos pudet filios suos vel verbi & Ecclesiæ ministerio consecrare, vel artificijs manuarijs addicere, filiasq; opificibus manuarijs elocare: ij in eo non gloriam modò, sed religionis quoque præcipuam partem consistere putant, si illos superstitionibus fœdissimis mancipent.

Consuetudo detrudendi liberos & quoscunque homines in monasteria Ethnicorum similis.

Improbarunt igitur hanc, non dico inhumanitatem, sed plus quàm belluinam feritatem, alij quàm plurimi. Leo enim Papa sanciuit, Puellas, quæ non parentum coactæ imperio, sed spontaneo iudicio virginitatis propositum atque habitum susceperint, si postea nuptias elegerint, præuaricari, &c. vnde colligitur, Papam hunc sensisse, si coactæ habitum virginitatis sumpserint, sine præuaricatione ipsum deserere posse. Idem etiam sanciuit Eugenius Papa in synodo quadam, vt referunt Hermannus Schædelius, Supplementum Chronic.

Confutatur hic error.

lib.20.§.1.cap. Si qui. & Gratianus 20.q.2.quo loco Gratianus hæc de nubilibus puellis tantum intelligenda dicit. Respondeo, si nubilis puella contra suam voluntatem tradita monasterio, inde exire rursus potest, cur non multo magis liceret hoc ei, quæ à parentibus monasterio oblata fuit in infantia, hoc est in illa ætate quæ rerum est imperita, & virium suarum nescia? Deinde hæc de filijs & puellis iuuenculis quoq; intelligi debere, testimonijs aliquot summorum, vel ipsorum Pontificiorum iudicio, virorum, & decretis Conciliorum probabo. Marcellus enim Papa ita sanxit: Illud statuendum esse censemus, vt si in minori ætate filij monasterio oblati fuerint, vel sacram tonsuram, vel velamina susceperint: dignum quidem ducimus, vt 15. anno à prælatis moniti verbis inquirantur, vtrum in ipso habitu permanere cupiant an non? Si permanere professi fuerint, vlterius pœnitendi locũ minimè amplecti possunt. Si verò ad secularẽ habitum reuerti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur, quia satis inutile est, vt coacta seruitia Domino præstentur: licet hic Canon paleæ titulo à Gratiano ornetur. Carolus M. quoq; in suis Legibus cauit, vt infantulæ ætatis puellæ non velentur, ne in infantiæ annis promittant, cuius ipsas postea pœniteat: idemq; constituit, neminem inuitum cogendum esse, vt promittat de stabilitate permanendi in cœnobio. Et Celestinus papa circa annos Christi 1193. ijs qui in pueritiæ annis monasticam professionẽ amplexi sunt, decreto permittit, cum ad maturiorem peruenerint ætatem, ad seculum redire. Sed adscribam eius verba: Nostris inquit, auribus relatum est, quòd cum N. N. miles se cum filio suo discretionis annos nullatenus attingente, ad quoddam monasterium cum bonis suis contulisset, dictum filium suum fecit habitum suscipere monachalem. Et mox: Quod si dictus puer ad annos discretionis peruenerit, & habitum retinere noluerit monachalem, si ad hoc induci nequiuerit, non est vllatenus compellendus: sed tunc liberum ei erit dimittere illum, & bona paterna quæ ipsi ex successione proueniunt postulare, vt est videre in Decret. lib.3. tit.31. Cap.14. In Carthaginensi 3. Concilio, cui D. Augustinus quoq; interfuit, decretum fuit, vt pueri Ecclesiæ oblati, cum ad pubertatem peruenissent, aut ducerent vxores, aut castitatem vouerent. In Toletana deniq; Synodo 10. Ca.6. sancitum fuit, ne parentes liberos suos ante annum ætatis decimum (Gratianus 20.q.2. Si in qualibet. habet annũ 14. alij 18.) monasterijs traderent, ne fortè ex iuuenili inscitia promittant, cuius postea, confirmato eorũ iudicio, ipsos pœniteat.

Isidoro respondetur.

Quod autem Isidorus Annæ exemplum ad defendendum errorem hunc obijcit, quæ pro Samuele filio vouit: Respondeo, à particulari ad vniuersale non procedere argumentũ. Deinde, nisi peculiarem Anna à Deo afflatum habuisset, non potuisset vouere, vt Samuel per omnem vitam in tabernaculo Domini seruiret: quandoquidem lex Dei certo quodam spatio annorum, nimirum quinquagenario, à ministerio absoluebat. Tertio, pro paribus sumit Isidorus quæ sunt imparia multumq; differunt. Nazaræorum enim institutum, quo voto Samuelem Anna destinauit, approbatum fuit à Deo in veteri Testamento. Monachatus autem, cui multi liberi à parentibus mancipantur, nullum vel testimonium vel approbationem in verbo Dei prorsus habet.

Error quintus.

Sponte ac volentibus monasteriũ ingressis non licebat amplius exire inde.

QVod si verò in hac secunda Classe vtrinsq; sexus aliquis non coactus & inuitus, sed sponte ac volens circa & post pubertatis annos, monasterium ingressus fuisset, tum verò illi exire inde & ad seculum reuerti prorsus non licebat. Monachus enim in Massa, quæ Maratoclis nominatur, ex monasterio fugiens, à Gregorio M. in monasterium iubetur retrudi, lib.12. Epist.20. In Concilio Toletano 4. anno 631. habito, sancitur, Ca.48. vt monachis ad mundum reuertendi intercludatur aditus. 20.q. Monachum. Repetitur & confirmatur in Synodo Toletana 6. ca.6.

Nec his qui monasteria propter pœnitentiam agendam ingrediuntur, inde etiam exire licet.

In eadem Toletana 4. Synodo, Ca.54. statuitur, vt si quis ex secularibus pœnitentiam agendi gratia seipsum totonderit, & in monasterium abierit, non inde egrediatur: sin minus, reuocetur. Si verò aliqui admoniti ad pœnitentiam reuerti noluerint, vt veri apostatæ coram Ecclesia anathematis sententia condemnentur. Idem etiam statuitur in eadem Synodo cap.

55. de sanctimonialibus viduis ac virginibus, quæ iam mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis & Ecclesiæ apparuerunt, postea verò propositum mutare volunt. Vide etiam Synodi Toletanæ 6. ca. 7. Leo quoq; 4. Papa sanxit in Concilio Rom. ca. 33. vt sicut præter suam voluntatem intrusi in monasteria retinendi non sint inuiti, ita nec sponte monasterium ingressis licere inde egredi, etsi nondum fuerint consecratæ, tomi Concil. Luitprandus. Liber Decretorum Leonis cap. 28. Epistola Zachariæ 1. Papæ ad Pipinum et Episcopos Franciæ. In Synodo Triburiensi anno 895. iuxta Reginonem, vel iuxta Sigeb. anno 899. habita, ca. 24. statuitur: Si virgo etiam ante 12. annum ætatis sponte & propria voluntate velamen sanctum sibi imposuerit, vt velata permaneat, licet patronus eius eam repetere velit.

In Cabillonensi Synodo anno 813. iuxta Sigeb. iussu Caroli M. habita, præcipitur, ca. 7. vt licet quidam ab Abbatibus & Monachis, auaritiæ & turpi lucro inhiantibus, vanis promißionibus illecti, vel quibuslibet machinationibus persuasi, mentisq; inopes effecti, comam deposuerint, & monasticen profiteri cœperint: nihilominus tamen ijs monachatui valedicere & Cœnobium relinquere, fraude quoq; comperta, nullo modo licere, sed in eo quod cœperint, vt perseuerent cogendos esse. Etiam circumuento à monachis monasterium non licet relinquere.

Suprà autem indicauimus ex Hieron. & Erasmo, in prima monachatus Classe, hoc est, à primordio cœnobialis vitæ, fuisse cuiq; monachorum commigrandi potestatem liberam quò vellet: & si quem fortè sui instituti pœnituisset, totam demum pœnam fuisse inconstantiæ notam. Id quod etiam testatur Polyd. Vergil. de Inuent. rerum, lib. 7. cap. 1. Confutatur hic error.

Moris etiam fuisse liberos eximendi è monasterijs circa annos Christi adhuc 575. ex ea narratione apparet, quæ apud Turonen. lib. 6. hist. ca. 34. extat de Chilperico rege Francorum. Is enim in Pictauiense monasteriũ filiam tradiderat, quã quidẽ inde rursum volebat eximere et matrimonio iungere: verũ illa ab alijs seducta hoc obedietiæ officiũ patri detrectauit.

Aduersatur quoq; hic mos retinendi in monasterijs Cœnobitas inuitos, decretis Eugenij Papæ & Caroli M. Adhac Triburiensis Synodus decreuit, si puella ante 12. annos ætatis sponte sua sacrum sibi velamen assumpserit, posse statim parentes eius vel tutores id factum irritum facere si voluerint. Si parentes hoc possunt, cur non verbum Dei posset homines cuiuscunq; ætatis, vana persuasione circumuentos, ab hoc instituto auocare?

Præterea non ab omnibus semper & vbiq; hæc ipsa consuetudo in maiori etiam ætate obseruata legitur. Circa annum enim Domini 724. in Augia Diuite (Rychenouw) nobilissimo Benedictinæ professionis monasterio, liberum fuit & integrum Principum, Comitum ac Baronum liberis in eo bene institutis & educatis, prodire iterum, & vel vxores ducere, vel aulas Principum, vel etiam militiam sequi. Bruschius de Monast. Germ. Et ante hæc tempora etiam circa annos Christi 637. Dagober. Francorum rex Monialem duxit Nanthilden. Stumpf. Chron. lib. 3. ca. 78. De Rachisio fratre Aistulphi, Liber Pontificalis et Mutius lib. 7. referunt, quòd deserens monasterium, arma contra Desiderium cœperit ad occupandum regnum.

Anno Domini 821. Bucouiæ Cœnobium monialium nobilium in Germania ædificatum fuit: ex quo exire & honestè nubere omnes poterant, excepta Abbatissa, cui id non licebat propter Pontificis benedictionem. Pontificis ergo benedictio cum scortationibus locum habere poterat, Christianum verò coniugium non item. Balæus Cent. 2. ca. 12. in Append. Idem author testatur eodem libro ca. 20. Etheluulphum Egberti Anglorum regis filium, sed voto ac professione monachum, post patris mortem, Gregorij 4. Rom. Pont. authoritate, votorum omnium vinculis solutum, regem creatum, vxorem duxisse, magna vi pecuniarum interueniente: promisit enim se quotannis trecentas auri libras Romam missurum, non solum ad seruandum perpetuum lumen in D. Petri & D. Pauli templis, sed etiam ad ipsius Pontificis vsum. Factum circa annos Christi 847. Et monachi S. Huldrychi Augustani Episcopi, vxores semper ducebant, vsq; ad tempora Hildebrandi seu Greg. 7. qui prohibuit nuptias. Balæus Cent. 2. ca. 12. in Append.

Rex Bulgarorum habitum monasticum deposuit, cum videret filium suum idololatria gentilium instaurare: atq; arreptis armis filium capit, & iuniori regnum tradit, atq; ipse ad monasterium redit, anno 865. Sigebertus. Regino lib. 2.

Godescalcus, qui inuitus & coactus votum monasticum fecerat, in Synodo Moguntina absolutus est. Hatto in Epistola ad Otgarium.

Archiepiscopus Corsentinus in Synodo à Paschali 2. habita, anno 1111. Cyperani in La-tio accusat Rogerium Siciliæ regem, qui se inuitum coëgisset monachum fieri. At Papa in-quit, Dona & vocationem absq; pœnitentia esse, eam ob causam huius controuersiæ diiudica-tionem ad Abbatem pertinere. Abbas respondet, Deum nolle coacta seruitia: ideoq; debere ipsum religionis habitum præter voluntatem susceptum, ad pedes Apostolorum deferre, ac si velit, liberè resumere. Verùm ipse exuto cucullo, adduci non potuit, vt rursum eum induere. Chron. Caßinen. lib. 4. Cap. 51.

Romani etiam Pontifices, aliquos, sed non nisi mediante pecunia, quæ omnia in curia Ro-mana potest, à suo voto absoluisse leguntur. Oratoribus Polonicis Casimirus Cluniacensis diaconus, qui regio sanguine apud Polonos ortus, & regno eiectus, monachum agebat, cum ad auitum reuocaretur regnum, respondet: Alieni iam se iuris factum esse, datam semel Deo, atq; ijs quorum se potestati vltrò subiecisset, fidem fallere non posse. Mœsti hoc responso legati, et de spe propemodũ deiecti, omnia tamen tentanda esse existimant. Abbatem monasterij adeunt, eadem orant, muneribus eius animum emollire conantur. Ab eo ad Pontificem Max. reijciuntur. Ne eum quidem itineris laborem & molestiam defugiunt. Romam igitur è Gal-lijs profecti, à Benedicto 9. vel (vt alij volunt) à Clemente 2. impetrant, vt Casimirus mona-chus & diaconus professionis & sacramenti religione solutus, ad regnum maiorum suorum re-deat, vxorem ducat & liberos procreet. Pro hoc autem Polonis iniunctum: Primùm, vt a singulis capitibus, exceptis nobilibus siue equitibus, & qui sacris addicti sunt, quotannis obo-lus vnus in lucernam perpetuò in æde D. Petri Romæ arsuram pendatur: qui etiámnum S. Petri munus dicitur. Deinde iniunctum est, vt omnes Poloni rotunda, in morem monacho-rum, tonsura capillorũ vtantur, nec infra auriculas ritu barbarico quisquam omnino coma promittat. Item, vt festis solennibus, dũ sacra peraguntur, singuli equites fasciam linteam can-didam in modum stolæ, qua in sacris vtuntur sacerdotes atq; diaconi, à collo suspensam fe-rant. Suscipiunt non grauatim præcepta, leges & conditiones Pontificis, legati, & Poloniam na-tionem ad hæc seruanda obstringunt. Cromerus lib. 7. de gestis Polonorum. Nota autem lector quid hoc facto Pontifex quæsierit; videlicet imperium mundi, deinde pecunias.

Poloni Papæ tributarij facti: nota causam.

S Petri numus

Constantiam Guilielmi 2. Siciliæ & Apuliæ regis filiam, ne filium regni destructorem, vt in fatis erat, progigneret, in monasterium D. Claræ Panormi detrusam. Cælestinus 3. Pa-pa non obstante voto inde eduxit, & Henrico 6. Imp. penè anum vxorem dedit, ex quo Fri-dericum peperit, quo iure dotis regnum Siciliæ vltra Pharum obtineret: vt Iacobus de Sa-da in thesauro antiquitatum, & Simoneta lib. 5. cap. 85. annotant. Sic Matthæus quidam Poloniæ comes Mariam Ramesiensis cœnobij abbatissam, Stephani Anglorum regis filiam, rege ipso & magnatibus assentientibus, in vxorem duxit, nihil impediente voto, vt ex Ma-thæo Parisio Balæus Cent. 2. Script. Britanniæ in appendice ca. 49. refert, & Sigeberti Con-tinuator, qui indicat Matthæum hunc Flandriæ comitem fuisse.

Si hæc facta sunt ob pacem regnorum conciliandam & pecuniam corradendam, cur non potius fierent pro salute animæ gratis? præsertim cum Christus & vitæ & sanguini suo in ea redimenda non pepercerit. Deinde, si Pontifex Rom. misellus homo, educere quoscunq; libe-rit, ex monasterijs potest, cur non idem posset sacrosanctum Dei verbum? Quo loco refer-re libet veram historiam, quæ docet quàm stulti & superstitiosi sint quicunq; credant, se tradi-tionum humanarum vanitatibus & voti vinculo ita obstrictos teneri, vt ne latum quidem vn-guem inde recedere audeant, ab ijsdem tamen, interueniente pecunia, à Pontifice Rom. libera-ri & absolui posse. Abbatiscellæ (pagus est 13. Heluetici fœderis) quidam supremum magi-stratum gerens, quem Landammanum vocant, commatrem suam vxorẽ duxerat. Quis vero

Abbatizellanorum laudabile factum.

talia matrimonia in Pontificiorum legibus prohibita sunt, Sacerdos eius loci hoc quoque publica benedictione confirmare noluit. Ammanus igitur Romam ad Pontificem proficiscitur, & quod leges prohibent, id ipse interueniente auro facilè à Pontifice impetrat. Reuersus domum ostenso priuilegio, sine mora matrimonium eius benedicitur & confirmatur. Mox verò à magistratu toti genti indicitur Concilium, in quo vnanimi omnium consensu decretum fuit, vt quod Landammanus pecunia impetrarit, sibi quoq; impunè, non expectata Romani Pontificis authoritate, liceat.

Error sextus.

AD hæc preces & intercessiones suas vendiderunt: & docuerunt, eos precationum suarum reddi participes, qui æris vel beneficij aliquid contulissent. Cœpit hic error, vt suprà indicaui, iam tum primorum Franciæ regum, quos vulgò Clodoueos seu Meroueos appellant, temporibus radices agere: pullulauit autem & in immensum excreuit sub Carolinis, nimirum Carolo Martello, Pipino, Carolo Magno, Ludouico Pio & sequentibus Imperatoribus ac Regibus, quando non tantum viuis, sed etiam mortuis suam operam precando locarunt: ob eamq; causam Imperatores, Reges ac Principes non solùm plurima hinc inde cœnobia condiderunt maximis sumptibus, verùm ea insuper prouincijs, territorijs, oppidis, villis, curtibus, prædijs, decimisq; donarunt, vt ex Monasteriorum instrumentis & priuilegijs facilè perspicitur. Ludum tamen & iocum hæc quoque dixeris, præ eo quòd sub Mendicantibus postea monachis factum est. — Preces vendiderunt.

Hac autem in re Monachi non vno modo peccarunt. Primò enim orationem, quæ vniuersæ est ecclesiæ, sic vendicant sibi, quasi esset ipsorum priuata. Deinde mercede conducti orant: aut negent hoc si possunt. Tertiò, suæ intercessionis apud Deum sæpe volunt esse participes, qui vel omnem vitam profligatissimè transegerunt, vel adhuc in cœno omnis impietatis hærent in terris, & ne tantillum quidem de pœnitentia & emendatione vitæ sunt solliciti. Quartò, sub hoc prætextu domos viduarum & orphanorum deuorant, hæreditates intercipiunt, rerum imperitos suis facultatibus emungunt, & in monasteria pro labore, studio sacrarum literarum & liberalium artium, pro pietate alijsq; virtutibus & honestis exercitijs, ipsi hac via hocq; pacto otium, ignauiam, ignorantiam, inscitiam, auaritiam seu habendi cupiditatem, hypocrisim, lernam denique omnium vitiorum & malorum introduxerunt. Persuadere etiam cœperunt in hac Classe simplicioribus Monachi, vt vel sese in Monachatum præcipitent, vel laici maneant, modò sua bona ac patrimonia monasterijs largiantur. Hanc autem impudentissimam rapacitatem eorum Cabillonense Concilium circa annum Domini 800. sub Carolo Magno celebratum, seuerissimè coercuit, ac præcepit, omnia illa bona suis hæredibus, parentum stultitia, & monachorum auaritia spoliatis, omnino reddere. Ab Alexandro III. quoque in Lateranensi synodo anno 1180. sancitum fuit ca. 10. Ne Monachi pretio recipiantur in monasteria. — Confutatus hic error.

Error septimus de Fraternitatibus.

AD errores secundæ huius Classis referendæ sunt cumprimis Fraternitates, quas & Confraternitates, Societates vel Sodalitates appellant. Eæ sunt mixtum quid, hoc est, monstrum ex monachis et laicis. Nam, vt Laur. Surius Carthusianus tom. 3. de Vitis Sanctorum indicat, multi deuoti seculares habitum & Regulam per omnia Religionum seu Ordinum Monachorum assumere sæpe non valentes, & tamen societatem seu participationem & communionem orationis & meriti Ordinis alicuius habere summopere expetentes, tunc Sodalitates seu Confraternitates instituunt, in quibus sub certis, non tamen rigidis obseruantijs, ac si in ipso Ordine essent, in misericordia, aliarumq; virtutum, vt sibi quidem per- — Fraternitates quid.

suasum habent, operibus proficientes, Christo & membris eius pia exhibeant obsequia. Magistri, qui his Sodalitatibus præficiuntur, statutis diebus omnes socios conuocant ad ceremonias nonnullas concelebrandas, ad orandum, pauperes alendos & similia peragenda. In supplicationibus publicis procedunt ordine, vt plurimum saccis, linoq́ ora contecti, sese flagello conuerberant, nudum ac lacerum tergum ferentes, in veræ pœnitentiæ signum.

Origo fraternitatum.

Originem harum Fraternitatum Polydorus lib.7.cap.6. ad Apostolos vsque referens extendit. Apostoli, inquit, statim vt Christus est morte affectus, officij memores conuentus facere, prout in Actis patet, cœperunt, vbi orando, consulendo, agendo, rem Christianam propagandam mirum in modum curabant: non secus atque illi, qui eorum opera religionem complexi sunt, postea fecere, teste Tertulliano in Apologetico, qui cap.39. ita scribit, Coimus in cœtum & aggregationem, vt ad Deum quasi manu facta, precationibus ambiamus orantes. Hæc vis Deo grata est. Oramus etiam pro potestatibus, pro statu seculi, pro rerum quiete. Coimus ad literarum diuinarum commemorationem, si quid præsentium temporum qualitas aut præmonere cogit, aut recognoscere, &c. Vnde vsus facilè ad posteros manasse videtur, vt profani quoq́ homines cœperint Apostolorum more, diuini cultus causa instituere societates, seu, vt ita dicam, fraternæ charitatis collegia, illisq́ magistros dare, qui statutis diebus reliquos socios conuocarent ad ceremonias nonnullas concelebrandas. Inde tot militum Ordines prodiere. Durauit institutum, abijtq́ in varias societates, quas vulgò Confraternitates vocant, &c. Sed institutum hoc Pontificiorum multum distat ab Apostolorum facto. Collegerunt illi cœtus fidelium, quibus Euangelium annunciarunt, cum quibus publicè orarunt, sacramentis vsi sunt & pauperum rationem habuerunt: adhæc fraternitate ea, quæ inter omnes Christianos esse debet, contenti fuerunt, de qua in carmine graduum, Ecce quàm bonum & iucundum, habitare fratres in vnũ. Hypocriticas igitur tales fraternitates ignorarunt penitus: & eas qui hodie quærit, Christum profectò aspernatur, testamentum eius irritum facit, & verè idololatram agit.

Rectius igitur illi sensisse videntur, qui, vt Polydorus eodem loco testatur, Fraternitates has à sodalitijs Romanorum originem sumpsisse volunt. Cornelius Tacitus enim sodales sacerdotes Romulum, inita cum Titio societate, fecisse scribit: vnde Titij sodales. Et Tranquillus sodales Augustales vocat: sicut apud Iulium Capitolinum, Antonianos sodales legimus. Plinius item refert, Romulum instituisse Arualium collegium, seq́ duodecimum appellari voluisse fratrem, vt supra lib.1.cap.10. pluribus est demonstratum. Durasse autem longo tempore istiusmodi sodalitates apud Romanos, testatur vetustum marmor apud Tyburim, quo inscriptum est, Sodales Hadrianales.

Bonifacius German. Apostolus.

Originem igitur apud Christ. harũ Fraternitatũ ad Bonifac. natione Anglum, & Germ. Apostolum referunt, qui vixit circa annos Christi Domini 730. Magdeburgenses enim Centuriatores testantur Cent.8.colum.797. ipsum Sodalitates has primò et inuenisse, et instituisse. Quis autem & qualis fuerit hic Bonifacius Balæus indicat Cent.2. Script. Britan. cap. vbi ait: Reuera à Christo nato quisquam non fuit, qui alteram illam in Apocalypsi bestiam apertius egerit, quæ de terra ascendens, duo gerebat cornua, vt agnus, quam hic ipse. Nam Papæ secundus erat, eius ipsius testimonio: dum summa legatione fungens, ad Bauaros, Suenos, Thuringos, Hessos, Saxones, Dacos, Frisios & alios Germaniæ populos, Moguntinensis metropolita, & Coloniensis ecclesiæ præfectus ordinatus, proficisceretur. Centum millia hominum charactere bestiæ in Bauaria signauit, ac terrore magis quàm pia doctrina, Antichristo adduxit & obedientes fecit: præter id quod in Gallijs sacerdotum illic omnium princeps fecit. Celebrauit synodos, ordinauit Episcopos, confirmauit missatores, condidit monasteria, damnauit ministrorum coniugia, peregrinationes instituit, purgatorium docuit, mortuorum ossa & imagines venerari iussit, Vestales concionari, contra doctrinam Pauli permisit, effecitq́ vt cum oblationibus innumera turba Romam adiret. Childericum legitimum Francorum regem contra ius & fas deposuit, Pipinum eius loco substituit, ac populum

nem ab eius fidelitate absoluit, quo iure ipse viderit. Vnde quiuis intelligere potest, quid de Fraternitatum fœtu iudicandum, quum à tam superstitioso homine, ne quid grauius dicam, in lucem editus sit.

Ab eo verò tempore quo esse cœperunt Sodalitates istæ, longè lateq; sunt propagatæ, & in dies singulos auctiores factæ, inque varias societates seu familias distinctæ. Hæ enim enumerantur ab authoribus Fraternitates: S. Annę, S. Sebastiani, S. Rochi, S. Hubrechti, S Coronæ, *quæ cærulei coloris vestitu vtitur. Meminerunt etiam authores Fratria* S. Antonij & S. Dominici *nigro*, S. Martini & S. Bouis *albo vestitu vtentis. Instituit quoque Sodalitatem talem Cœlestinus, qui postea creatus fuit Pontifex Max. Lauren. Surio teste tomo 3. de Vitis Sanctorum. Est & Confraternitas quam vocant* Disciplinatorum B. Marię virginis, *quæ est Senis in domo Hospitali de la Scala. In hanc nulli admittuntur, nisi quorum fama integra est & bona existimatio, aut saltem esse censetur. Ex hoc loco omnes ferè Italiæ benè moratorum, siue disciplinatorum laicorum exercitationes vel deuotionis studia manasse volunt. Prodierunt enim inde Ioannes Columbinus Iesuatorum institutor primus, & eius socius Franciscus Vincentinus: itemq; Ordinis Montis oliueti fundatores: Petronius de Petronijs, postea Carthusianus effectus: Andræas de Galleronis: Bernardinus Senensis, instituti de Obseruantia in Minorum Ordine author, alijq; permulti: vt Lauren. Surius indicat tomo 3. de Vitis Sanctorum.*

Sodalitates crescunt.

Circa annum quoq; Domini 1470. Alanus de Rupe, Dominicanus monachus, post quasdam malorum dæmonum illusiones, ex Mariæ Psalterio Rosarium fabricauit, idq; Euangelij loco hominibus prædicauit, atq; Fraternitatem Rosarij *inde demùm instituit. Vtq; magis diminueretur Dei gloria, & periclitaretur animarum salus, Iacobus Sprenger, Teutonicæ prouincialis confictis miraculis hæc sublimauit, ac tandem Sixtus IIII. Papa bullis et indulgentijs approbauit. De quo toto negotio liber etiam editus est, in cuius principio legitur beatam virginem ingressam fuisse aliquando in cellulam clausam eiusdem Alani, concinnasseq; ei ex suis capillis annulum, & monachum sibi desponsasse, osculatam fuisse, dedisse contrectandas & lactandas papillas: ac deniq; fuisse illi tam familiarem, vt sponsa solet esse sponso, &c. Vt Balæus ex Leandro & Tritthemio refert Cent. 8. Appendice 2. cap. 50. Scrip. Brit. Hæc etsi manifestè impia & blasphema sint, & magna cum ignominia sanctissimæ virginis dicantur, tamen à Pontificijs magna cum admiratione recepta & approbata fuerunt. Liber autē hic in quo hæc & similia portentosa mendacia referuntur, videtur esse Ioannis de Lamsheim, qui de institutione & vtilitate Fraternitatis Rosarij Diuæ virginis Mariæ librum I. scripsit. Huius fraternitatis Baptista Mantuanus in Alphonso etiam his verbis meminisse videtur:*

Rosarij origo eiusq; fraternitas.

Hi filo insertis numerant sua murmura baccis.

Marcus à Sitthich quoq; Episcopus Constantiensis & Romanæ ecclesiæ Cardinalis presbyter S. Crucis in Velabro, authoritate Gregorij XIII. *Rom. Pontificis anno 1580. Mart. 30.* Fraternitatem S. Ittę *instituit, quam quum amicus quidā meus communicarit mihi integram adscribere non grauabor, vt inde Lector impietates, idolomanias, ritus, totam deniq; rationem harum fraternitatum intelligere queat.*

Fraternitas S. Ittæ.

Erstlich söllend alle Priester/so in dise Brůderschafft angenomē/alle Fronfasten für läbendige vnd abgestorbne Brůder vnd Schwösteren jeder ein Mäss halten / oder so es einem nicht müglich wäre die Mäss zů halten/ sol er darfür ein Vigil oder Seel vesper bätten.

Deßgleychē ein Leybrůder vñ Schwöster an statt der selbigen Mäss alle Fronfasten ein Rosenkrantz andächtigklich bätten.

Diß Mässopffer vnd gebätt söllend von geistlichen vnd wältlichen personen innerthalb eines monats frist/ nach dem sie in die Brůderschafft angenomē werdend zů einē dester bessern anfang fleyssigklich verrichten.

Wie bald ein Brůder oder Schwöster deß andern tödtlichen verscheiden erfart oder verständiget wirdt/sol was Priester jeder dem abgestorbnen/ vnd andern Christgleubigen Seelen zů sonderem trost vnd heyl ein Mässz läsen / oder an statt ein Vigil oder Seel vesper bätten (wie obstehet) vnd ein Leybrůder dem anderen fünff Pater noster, vnnd fünff Ave Maria, vnd ein Christenlichen glauben bätten.

So aber ein Priester auß der Brůderschafft die schuld menschlicher natur bezalt/söllend die Priester (wie obgehört) mit haltung der gewonlichen Seelmässz/fortschreyten/vnd die Leyenbrůder verbunden seyn dem abgestorbnen Priester zůhilff/ jeder fünffzähen Pater noster, fünffzähen Ave Maria, vnd drey Christenliche glauben zůsprächen.

Damit nun der dienst Gottes deß Allmächtigen inn diser Brůderschafft dester baß gefürdert / vnnd in aufgang gereicht werde/ist beredt das alle Brůder vnd Schwöster söllind järlich am nächsten tag/so nach aller Seelen tag volget/außgenommen so aller Seelen tag am sambstag gefiele/sol man dise zůsamenkunfft biß nächst darauf volgenden montag anstellen / zů Vischingen/ zůsamen kommen / Gott dem Allmächtigen Marie seiner lieben můter / vnd der würdigen säligen frauwen S. Ita auch gantzen himmelischen heer zů hohem lob / preyß vnnd eher / den läbendigen zur besserung / allen todtnen vnd abgestorbnen Brůderen vnd Schwösteren zů sonderem trost/hilff vnd heyl in dem gewonlichen Münster oder Pfarrkirchen gebürende Exequias, Begängnussen/ Vigilien/ Seellobämpter vnd Mässen/auch gmeines / andächtigs vnnd innigliches gebätt/sampt andern Gottsdiensten/aufopffern / begehen vnd bätten/auch deß selbigen tags aller Brůderen vnd Schwöstern der läbendigen vnd todten tauff vnnd zůnammen offentlich an der Cantzel verläsen vnd verkündt werden. Es söllend auch alle Empter vnnd Mässen mit gewonlichem frommen vnd opffer durch alle Brůder vnnd Schwöstern besůcht / auch hernaher das Opffergält dem Gottshauß Vischingen gehören / vnnd mag sich hinwider ein Gottshauß / kertzen zůgäben versprächen.

Disen angestelten Jarstag oder Brůderschafft sol keiner oder keine zůbesůchen pflichtig seyn / sonderlichen welliche dem ort weyt gesässen/alter/schwach oder kranckheiten/ auch vngwitters halb jnen sölliches nicht müglich: Doch sol nichtdesterminder jedem aufgelegt seyn/er besůch söllichen Jarstag oder nicht / dem Priester ein Mässz zehalten/ vnnd Leyen ein Rosenkrantz zebätten.

Wann künfftiger zeyt ein mann oder weybs person inn dise Brůderschafft aufgenommen/sol der selbig zůhanden der Brůderschafft bar außrichten vnd bezalen einen guldin.

Es sol allwägen ein Prelat deß Gottshauß Vischingen / vnnd ein Leyenbrůder der Brůderschafft Seckelmeister seyn / vnd alle stifftung so an die Brůderschafft begaabet wirt/ bestes jres fleysses verwalten/ vnnd allwäg alle jar der Brůderschafft rechnung thůn vnd gäben.

So auch geistlich weybs personen inn dise Brůderschafft aufgenommen werdend / söllend sie jhr gebätt aller ding wie ander Leyenpersonen vollbringen / allein außgenommen die siben Bůßpsalmen mehr: vnnd weytters / weder andere gemeine wältliche personen auch darzů sprächen.

Wo sem

Wo jren vier auß der Brůderschafft/namlich zwen geistlich vnd zwen wältlich bey einanderen versamlet/vnnd einer oder mehr dareyn begärt/ söllend die macht haben die aufzunemen/doch das der Brůderschafft das bestimpt gält fürderlich/oder auff den nächstkünfftigen jarstag zůhanden gestelt/vnd hingegen die namen der neuwen Brůderen vnd Schwöstern aufgezeichnet vnd Abblaß.

Die obgeschribnen artickel/statuten vñ ordnungen hat der hochwürdig fürst vnd genädig herr Marcus Sittich/der H. Römischen kirchen Cardinal vnd Bischoff zů Costantz/auß Apostolischer authoritet vnd gewalt confirmiert vnd bestätet. Vnd damit das heyl der Brůderschafft dester gnadenreycher werde/hat jr hochfürstlich gnad auß barmhertzigkeit deß Allmächtigen/vnd seiner aller würdigisten gebärerin Marie/vnd aller heiligen Gottes verdienst allen vnd jeden Brůderen vnd Schwöstern diser Brůderschafft/vnd anderen Christgleubigen menschen so je gebeychtet habend/vnnd wahre reuw vber jr sünd tragen/vnnd bey der Brůderschafft auff den angestelten jarstag/oder sunst bey der begangnuß der abgestorbnen Brůderen vnd Schwöstern andächtigklich verharrend/viertzigtag Abblaß tödtlicher vnd läßlicher sünden/so offt es geschicht durch die gemein Apostolisch authoritet vnd gewalt nach jren auferlegten büssen zů gegenwürtigen vnd künfftigen vnd jemerwärenden ewigen zeyten gegäben/Amen.

Hæc de verbo ad verbum ita Latinè habent.

Confraternitas in gloriam & honorem sanctæ & beatæ ITTAE instituta, Anno Domini 1580. 30. Martij.

OMnes ac singuli huius Confraternitatis Sacerdotes, in ieiunijs quatuor temporum, pro viuis ac mortuis fratribus & sororibus Missam celebrare debent. At si Missam celebrare non licet, vigiliam aut vesperas pro salute animarum habeant.

Laici verò huius fraternitatis, ijsdem temporibus Rosarias preces deuotè peragant.

Omnes Clerici & Laici postquam in hanc fraternitatem adoptati sunt, ad felicem introitum Missæ sacrificium & deuotas preces, intra mensis spatium præstent & absoluant.

Si fratrem vel sororem fraternitatis obijsse constat, Clerici pro salute defuncti, & omnium fidelium animarum, Missam celebrare tenentur, aut illius loco vigiliam aut vespertinas preces habere. Laici orent pro anima defuncti Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam quinquies, Symbolum Apostolorum semel.

Sin verò Sacerdos naturæ debitũ soluerit, Reliqui Exequias Ecclesiæ vsitatas pro defuncto habeant. Laici verò pro defuncti Clerici salute orent, Orationem Dominicam decies quinquies, & Aue Maria decies quinquies: Credo tertiò.

Quo maiori deuotione cultus diuinus in hac Fraternitate celebretur & propagetur, constitutum est, vt omnes & singuli Fratres & Sorores quotannis proxima post omnium Sanctorum die, sin verò in feriam sextã inciderit, feria secunda conueniant in cœnobio Vischingen (Piscina) & illic in Dei omnipotentis & matris eius Diuæ Mariæ virginis & beatæ ITTAE, *& omnium Sanctorum cælitum, gloriam, honorem & laudem, ad ædificationem viuentium, & consolationem defunctorum, omnes vtriusq; sexus, in summo Templo, Missam, Exequias, Vigilias, Anniuersaria celebrẽt, oblationes & sacrificia peragant, pias ac deuotas preces fundant, & quæcunq; ad cultũ Dei pertinent, faciant. Publicè etiam ex sacro ambone omnium defunctorum et viuentium fratrum et sororum nomina et cognomina proclamentur.*

Sacris officijs singuli interesse, & debitas oblationes conferre debent, quorum vsusfr-ctus ad dictum cœnobium redit, quod pia recompensatione suis sumptibus cereos dabit.

Hanc solennitatem nulli ex necessitate frequentare coguntur, in primis quibus longu iter insumendum, aut quos ætas, infirmitas corporis aut aeris intemperies impedit. Nihilominus siue adsint, siue absint, Clerici Missam celebrare, Laici verò constitutas Rosariaspre-ces absoluere tenentur.

Si ex hoc tempore vir aut mulier in hanc fraternitatem adoptabitur, fraternitati solu florenum.

Prælatus seu abbas dicti cœnobij in Vischingen, & ex laicis fratribus vnus, qui fra-sint fraternitatis, omnes donationes & legationes fideliter administrent, & annuatim ratio-nem accepti & expensi reddant.

Si sacræ virgines in hanc fraternitatem receptæ fuerint, præter Laicis præscriptas pre-ces, addant insuper septem Psalmos pœnitentiales, qui Laicis aliàs non sunt dicendi.

Si quatuor fratres, nimirum Clerici duo, & Laici duo congregati fuerint, & vnus ali-quis aut plures in dictam Fraternitatem cooptari cupiant, illos recipiendi potestatem ha-beant, ea tamen conditione, vt florenum præsentem ipsis aut ad constitutum solennem diem sol-uant: Et illorum nomina consignentur.

Prædictos hosce articulos, constitutiones, statuta confirmauit, Reuerendissimus & Il-lustrissimus Princeps & Clementissimus Dominus Marcus Sytticus S. R. E. Cardinalis & Episcopus Constantiensis ex Apostolica authoritate. Et quo gratia huius Societatis fe-nior & vberior sit, concedit, ex Dei Omnip. misericordia & eius genetricis Mariæ, & om-nium Sanctorum meritis, omnibus ac singulis Fratribus & Sororibus huius Fraternitatis & reliquis omnibus Christianis hominibus, qui peccata sua confessi fuerint, & pœnitentiam verè egerint: si dicto die apud Fraternitatem comparuerint, aut exequijs defunctorum de-uotè interfuerint, 40. dierum omnium actualium & venialium peccatorum remissionem, quo-ties nimirum id fit, Apostolica nimirum authoritate & potestate, postquam iniunctam pœni-tentiam absoluerint, præsenti & futuro tempore & in perpetuum, Amen.

Nuper etiã Sixtus V. Papa instituit Augustanã confeßionẽ S. Crucis in monte Andec.

Scissum est autem vulgus his Fraternitatibus sæpe in factiones multas & varias, ex quibus simultates graues, imò cædes & seditiones ortæ sunt: ob eamq́; causam ea à pruden-tissimo senatu Tigurino in ipso Papatu abrogatæ fuerunt in vrbe sua.

Error septimus.

Monialibus permissum concionari.

Mulier taceat in Ecclesia

CVmq́; ab initio, iuxta doctrinam Pauli, non licuisset mulieribus in ecclesia loqui, vel do-cere: neq; etiam, secundum decretales primorum Pontificum Rom. vel contingere, vel offerre, vel vllius sacerdotalis officij ministerium vsurpare: Bonifacius tamen Germanorum Apostolus permisit circa annos Christi 720. monialibus concionari, vt Balæus testatur Cen-turia 2. ca. 13. Script. Brit. Tecla quoq; ad fluuium Mogum Kitzingi, & Lieba in Bischofs-heim concionatæ sunt, authore Hedione lib. 6. cap. 21. ex Vilibaldo. Quin eousq; vno inconue-nienti semel dato, progressa fuit audacia, vt quædam abbatissæ etiam manus imponere, ordi-nare sacerdotes & velare virgines præsumerent.

Confutatur hic error.

Sed hoc contra morem Ecclesiæ fieri Carolus M. indicat in suis Constitutionibus, & gra-uiter monet Episcopos ne hoc fieri permittant. In Parisiensi quoque synodo sub Ludouico & Lothario habita, præcipitur ca. 41. & 43. ne abbatissæ & cæteræ sanctimoniales, vel viduas vel virgines velent.

Errores reliqui.

Adoratio imaginum.

HIs iam enumeratis superstitionibus erroribusq́; accesserunt plures alij. Adorare etiam cæperunt imagines Sanctorum in hac secunda monastices Classe: Paulus Diaconus li-bro 23. rerum Rom.

Certa

Certas item hymnorum, cantionum & festorum formas obseruabant. Et Hunebertus Deirus, quem aliqui Vuicbertum appellant, superstitiosus monachus, cuiq; loco ac tempori peculiares & proprias tribuit ceremonias, quasi in illis consummata fuisset iustitia. Balæus Cent.1.ca.95. Scrip. Britanniæ.

Hymnorum, festorum &c. certa obseruatio.

Accessit his etiam missificatio superstitiosa & Baalismus. Nam non solum in virorum, sed & virginum Cœnobijs presbyteri & diacon' Missas celebrare tandem cœperunt.

Missificatio.

Importatio etiam Reliquiarum in monasteria circa annos quidem Christi 800. cœpit, sed ostensio earum in plurimis Cœnobijs serò tandem recepta & admissa fuit. Refert enim Bruschius de Germania monasterijs, Iofridum Comitem de Leynigen & Abbatem monasterij antiquissimi S. Matthiæ propè Treuirim, Reliquiarum ostensionem primùm isti Cœnobio, circa annos Domini 1380. introduxisse, cum Chunonis Archiepiscopi consensu, à Bonifacio 9. Papa impetratam.

Importatio Reliquiarum in monasteria.

Cœperunt & Processiones Monachis huius Classis in vsu esse.

Processiones.

Nihil quoq; edere sibi licere putarunt sine Abbatis consensu. Vnde cum in monasterio, cui Amatus præfuit, puella quædam à diabolo obsessa fuisset, eius rei hanc vnicā causam fuisse crediderunt superstitiosissimi homines, quòd pomum sine licentia senioris gustasset, vt gesta Metensium testantur.

Nihil ederunt monachi sine Abbatis licentia.

Quidam etiam post annos Christi 700. cœperunt lacerare sibi verberibus terga, eaq; cilicio tegere, auctore Paulo Æmilio de gestis Francorum lib.2.

Flagellationes institutæ.

Fuerunt deniq; in hac secunda monachatus Classe, qui, relictis Cœnobijs, sese in cellulas, tanquam in perpetuos carceres incluserunt, ex quibus per totam suam vitam egressi nō sunt.

Inclusorum superstitio. Cüßnet.

Superstitiones Monachorum huius secundæ Classis non ab omnibus probatæ.

Agrestinus Theodorici regis notarius & Episcopus Aquileiensis cum omnibus suis bonis in Luxouiense Cœnobium, à Columbano Benedicti discipulo fundatum, secessit. Cum autem ibi aliquandiu superstitiosos ritus spectasset, pertæsus eorum, Aquileiam abijt, et ad Attalam Bobiensis Cœnobij Abbatem scribit, & reprehendit istas monachorum nouitates: ac postea ad Eustasium redit, eumq; monet, vt à monasticis obseruationibus recedat. Sed malam gratiam init, & ex collegio relegatur. Id molestè ferens, adiungit sibi Apellinum cognatum suum, & Genuensem Episcopum ac vicinos aliquot, & Lotharium Galliæ regem in suam etiam sententiam conatur pertrahere. Rex verò indicat, rem illam in Synodo rectè & legitimè tractari & cognosci posse. Conuocat ergo Episcopos Burgundiæ ad suburbium Matisconensis vrbis. In ea Synodo Agrestinus accusat Columbani & Eustasij nouas traditiones quasi superfluas, & canonicæ institutioni contrarias. Author vitæ Eustasij, tomo 3. operum Bedæ. Ac si integra huius Synodi acta extarent, aut historia ista à non suspecto, & nouis monachorum traditionibus nimium dedito authore annotata esset, facilè appareret, pios & graues viros in Ecclesia etiam circa annos Christi 600. abhorruisse à prodigiosis superstitionibus monachorum Benedictinorum, tum temporis sese suis nouis ceremonijs in Germania & Gallia diffundentium, et homines à vero Dei cultu ad traditiones humanas abducentium.

Agrestinus episcopus Aquileiensis.

Beda Presbyter Ecgberto Lindisfarnensi in Anglia Episcopo per literas inculcat, vt reges admoneat, pseudomonachos & importunos monasteriorum constructores, si specie ocij potius quàm virtutis id fiat, castigandos esse. Ita subolere cœpit iam sua ætate vir pius, quorundam Antichristi ministrorum, in Latinis ceremonijs & monachatu imposturas tunc scaturientes. Balæus Cent.2.ca.4.

Beda.

Narrat quoq; Beda libro tertio capite vicesimo septimo Ecclesiasticæ historiæ, de duobus monachis adolescentibus in Scotia historiam, ex qua apparet, eius ætate adhuc non omnes monachos fiduciam suam in operibus collocasse.

Contra præposterum etiam & superstitiosum studium ædificandi monasteria, Bed[a in] Esdram libro 2. cap. 8. sic inquit: Sæpius inculcandum eis qui monasteria magnifico ope[re] construentes, nequaquam in his doctores statuunt, qui ad opera Dei populum cohort[entur], sed suis potius inibi voluptatibus & desiderijs seruiant. Qua de re supra etiam ex Trith[e]mio quædam retulimus.

Potho etiam Prumiensis presbyter in libro de Statu domus Dei grauiter reprehen[dit] multa superstitiosa quæ in monasterijs fiebant atque obseruabantur, non autem à Patrib[us] Monachorum nedum à Deo vel instituta, vel præcepta erant. Prælati nostri, inquit, n[on] contenti terminis, quos posuerunt Patres nostri, quibusdam diuerticulis, quæ ad regiam [ve]ritatis viam minimè conducunt, subiectos suos aberrare faciunt. Sed nihil in his magis [est] inordinatum, quàm res benè ordinatas, noua quadam ordinatione, imò præsumptione, n[ulla] cogente necessitate destruere, &c. Item: Reuera respicimus ad amplius, cùm in[tentionis] nostræ oculum in eo defigimus, vt in obseruantijs exterioribus ampliorem nobis laborem indicamus: sed factum est minus, quia nimirum in spiritualibus animæ profectibus valdè imminuti sumus, &c.

DE ORIGINE ET PROGRESSV MONACHATVS APVD CHRISTIANOS, LIBER QVINTVS.

A IVSTINIANI Imperio usque ad Conradi I. Imperatoris tempora, per annos quadringentos Benedicti Nursini Ordo monasticus sub una Regula, iisdemq; ferè legibus, moribus & habitibus, per omnes totius propè Occidentis prouincias solus uiguit & in pretio fuit. Ab illo uerò tempore, hoc est, post annum à nato in carne filio Dei nongentesimum, hęc Benedictinorum familia, quæ hactenus unica fuit, & sub uno patre militauit, in plures diuisa est, quas etiam cum suis institutis, legibus, moribus, habitibus & superstitionibus ordine deinceps referemus.

CLASSIS TERTIA COENOBITARVM VEL MONACHORVM.

CAPVT I.

DE hac Secessione seu Diuisione D. Bernhardus ita inquit: Quemadmodum arbor vna est in radice & trunco, multiplex autem in ramis & fructibus, qui tamen humorem & vigorem habent à radice & trunco: Ita status monachalis in Occidente vnus est ab vno parte deriuans à radice Regulæ Benedicti habens vigorem, qui tamen processu temporis distinctus est in multos ramos, diuersarum religionum monachalium, conuenientium in Regula, sed differentium in Constitutionibus, additis ad Regulam varijs & moribus & habitibus, vt in sequentibus clarè videbitur: Refert Antoninus tit. 15. cap. 14. Ex Anshelmi autem Hauelburgensis episcopi, qui floruit circa annum Dominicæ natiuitatis 1150. quadam epistola apparet, eo seculo non paucos fuisse, qui hanc varietatem, nouitatem & multitudinem Ordinum monasticorum, subinde in ecclesia exorientium, eamq; in varias sectas discerpentium, valdè improbarint: Ecce, inquiunt, videmus in Ecclesia Dei quosdam emergere, qui, pro libitu suo, insolito habitu induti nouum viuendi ordinem sibi eligunt, & siue sub monasticæ professionis titulo, siue sub Canonicæ disciplinæ voto, quodcunq; volunt sibi assumunt, nouum psallendi modum, & metas cibariorum sibi statuunt, & nec monachos qui sub Regula S. Benedicti militant, nec Canonicos qui sub Regula S. Augustini Apostolicā vitam gerunt, imitantur. Sed omnia pro libitu suo noua facientes, ipsi sibi sunt lex, ipsi sibi sunt authoritas: et quos possunt in suam societatē sub prætextu nouæ legis colligunt. Et in hoc religiosiores videri putantur, si ab omni religiosiori habitu ac disciplina sequestrati inueniantur, & tanquam præ cæteris notabiles, digito monstrentur, vt in Catalogo testiū veritatis indicatur. Benedicti familia scinditur in diuersas familias, eiusq; rei causa.

Causa verò huius secessionis in Benedictina familia fuit corruptissimus & deploratissimus inter monachos status. Nam, vt in superiori Classe retulimus, terrenis intenti & circa secularia occupati, cœlestia facilè negligebant, nec non in omni superstitionum & libidinum genere sese volutabant. Hoc cernentes nonnulli & ipsi quidem superstitiosuli, sanctiores tamen reliquis haberi volentes, peculiares Ordines instituerunt, in quibus Monachi arctiore disciplina exercerentur. Volaterranus lib. 21. Anthrop. Ac retinuerunt illi quidem Benedicti

Regulam, statuta tantum singularia quædam apposuerunt, & Regulam ipsam, penè in cunctis monasterijs obsoletam, in lucẽ reuocarunt, dederuntq; operam, vt à suis quàm diligentissimè seruaretur, vt hoc pacto Ordinem Benedictinorum, ruinam iam iam minitantem, & tantum non penitus collapsum fulcirent atq; sustentarent. Quæ causa etiam fuit, vt summi Pontifices quoq; & Concilia aliquot reformationes multas ac varias in Ordine instituerint, quo ipsi etiam labascanti Ordini aliqua saltem ratione succurrerent opemq; ferrent.

De hac re diligenter scripsit Trithemius lib.1.Cap.8.9.10.11.& 12. De viris illustribus quæ ordine referam hoc loco, licet nonnulla ad quartam Classem pertineant. Ditauerat Benedictinorum Ordinem mox ab initio cultus Dei, inquit Trithemius, & syncera deuotio, quem progressu temporis cæca monachorum ambitio bonis omnibus denudauit. Quàmprimum enim cœperunt terrena sapere, & commoda temporalia amare, defecit color religionis, deuotio tota expirauit. Spiritualibus autem neglectis, iusto Dei iudicio etiam temporalia defecerunt. Causa verò primi defectus in Ordine fuit negligentia Prælatorum. Cœperunt enim paulatim fratres suos negligere, diuina postponere, pompam seculi colere, necessaria vita monachis denegare. Iactabant se quidam ex eis de nobilitate generis, &, ne professione monastica parentibus viderentur iniuriam facere, despectis statutis regularibus mundo quàm Deo maluerunt militare. Alij autem, vt diximus, diuitijs affluentes, Dei obliti sunt: & post desideria carnis suæ ambulantes, in vanitatibus suis euanuerunt. Nonnulli etiam rudes, inexperti, & sine scientia scripturarum, cum non haberent vbi cor suum delectabiliter figerent, ad amorem seculi conuersi, disciplinam Ordinis destruxerunt. Duo enim sunt, quæ Ordinem in obseruantia tenuerunt: amor videlicet Dei & studium scripturarum: quibus deficientibus, monachi quoq; ab institutione sua recesserunt. Prodierunt igitur aliqui qui afflictissimis his rebus opem ferre & Ordinem restaurare conati sunt. Primus citra controuersiam omnem fuit Berno Cluniacensis Ordinis author. Deus dedit quoq;, Abbas Cassinensis, multa Cœnobia monachorum suis temporibus ad Regulæ obseruantiam redegit. Temporibus etiam Caroli M. generalis reformatio in Germania Ordinis huius instituta fuit. Alijs quoq; diuersis temporibus particulares reformationes factæ in monasterio Fuldensi: Hirsaugiensi sub Abbate Vuilhelmo anno Domini 1080. quæ reformatio in multa Cœnobia diffusa fuit. In Hirsfeldia etiã specialis reformatio multis annis viguit, quæ se inde ad multa monasteria dilatauit. In alijs quoq; monasterijs idem sæpe tentatum: sed nullam vnquam generalem reformationem totius Ordinis factam inuenimus.

Post hæc etiam Patres generalium Conciliorum Constantiensis & Basiliensis, plurimam Ordinis reformationem per vniuersam Germaniam constituerunt. Anno autem Domini 1417. vniuersi Abbates Ordinis per prouinciam Moguntinam & diœcesim Bambergensem, authoritate Concilij Constantiensis citati & conuocati, Capitulum prouinciale celebrarunt in Cœnobio Pettershausen propè Constantiam, indictione 10. vltima die Februarij, in quo magna de reformatione Ordinis habebatur consultatio. Sed non diu perseuerauit mox assumpta religio. Nam soluto Concilio, maior pars in pristinam deformitatem relabitur. Similia quoq; in Concilio Basiliensi inter religiosos Abbates authoritate eiusdem Concilij tractabantur, sicut patet ex Bulla super Ordinis reformatione à Concilio Patribus missa anno Domini 1439. indictione 2. cum celebraretur Capitulum prouinciale apud S. Ægidium in Norenburga.

Attendentes quoq; summi Pontifices Ordinis huius ruinam, pro reformatione eius varia statuta ediderunt, præcipientes etiam rebelles per censuram Ecclesiasticam ad eorum obseruantiam compelli. Vt autem huiusmodi statuta ab omnibus Prælatorum vigilantia obseruarentur, Innocentius Papa 3. anno Dominicæ natiuitatis 1215. indict. 3. in magno Concilio Lateranensi mille trecentorum Patrũ constituit, vt in singulis regnis siue prouincijs, de triennio in triennium Ordinis haberetur Capitulũ generale, in quo de reformatione eius ageretur, vt patet C. in singulis. De statu Monachorum. Et anno Domini 1310. Clemens 5. Papa in Concilio Viennensi de celebrando capitulo prouinciali, & visitationibus Monachorum va-

ria sta-

ria statuta edidit, vt patet eodem titulo, Ne in agro. in Clement. circa finem. Benedictus quo que 12. circa annos Christi 1335. de eadem re multa edidit, quæ in Extrauagante continentur. Idem & Honorius III. qui Pontificatum obtinuit anno Domini 1228. de Visitationibus mo nachorum multa statuit, quæ tamen in effectum non venerunt. Nam ante Concilium Constantiense, quod fuit anno Domini 1417. capitula prouincialia hinc inde non amplius celebrabantur, visitationes negligebantur: vnde grauem Ordo iacturam sustinuit. Et quamuis in ipso Concilio Capitulorum celebratio instaurata sit denuo, & visitationes monachorum institutæ, in multis tamen Christiani orbis partibus hæc non sunt obseruata, & hodie obsoleuerunt in totum.

Sed & Nicolaus de Cusa Romanæ ecclesiæ Cardinalis, & Apostolicæ sedis per Germaniam legatus propter reformationem Ordinis Benedicti plurimùm laborauit. Anno siquidem Domini 1451. indictione 14. Maij 23. die, Patres de Ordine Moguntinæ prouinciæ, celebrauerunt capitulum prouinciale apud S. Stephanum in Herbipoli, in quo Cardinalis ille præsens fuit, & post celebratam Missam ante altare S. Stephani ab omnibus Patribus tunc præsentibus, & absentium procuratoribus, iuramentum ac promissionem, manuumq; adstipulationem accepit: quòd omnes, qui per Moguntinam prouinciam nondum essent reformati, infra anni spacium, sub pœna amissionis omnium priuilegiorum, reformationi colla submitterent. Ad cuius rei executionẽ visitatores constituit, qui ad meliora singulos compellerent. Sed praua consuetudo ita multos seduxit, vt in pristina deformitate vsque in hodiernum diem perseuerent.

Ex his videmus, quàm fuerit diabolus in omnes occasiones, quæ ad suum cultum vsui esse poterant, intentus. Monasteriorum enim, quæ omnium impietatum officinæ exstiterunt, non solùm diligentissimam curam gessit, eorumq; numerus vt augeretur laborauit sedulò: sed nouos insuper ex qualicunque occasione inuenit Ordines, prætextum quendam sanctitatis nimiæ & diuini cultus, per sua organa, superstitionibus turgentia, hominibus offundendo.

ORDO CLVNIACENSIS REGVLAM Benedicti tenens.

CAPVT II.

PRIMVS autem Ordo, qui à vulgata Benedictinorum viuendi consuetudine secessionem fecit, Cluniacensis est, quem Sabellicus Enne. 9. lib. 1. etiam Duniacensem vocat. Incipit anno Domini 912. iuxta Vincentium lib. 25. cap. 59. Antoninũ tit. 15. c. 6. §. j. Seb. Frank in Chron. fol. 466. tali occasione Berno Gigniacensis cœnobij Abbas moriturus, cœnobio à se nuper extructo in Burgundia (quod tamen Martinus Polonus in Chronico & Sabellicus Enne. 9. lib. 1. Guilielmo Pio Aquitaniæ Duci ascribunt: quibus etiam astipulatur Polydorus libro 7. c. 2.) apud Cluniacum, in Masticensi seu Masticocensi (vtrunque enim scriptum reperio) agro, Odonem præfecerat Abbatem, virum doctrina & sanctitate hypocritica insignem. Extant eius miracula plurima, sed falsa, apud Antoninum vt supra. Hic S. Benedicti Regulam inter suos monachos interijsse videns, non modò eam sua opera reparatam, sed & auctiorem monachis, quibus præerat, obseruandam exhibuit, sicq; pro primo authore & fundatore huius Ordinis habetur.

Origo Cluniacensis Ordinis & auctor.

Huius loci Monachi in suis primordijs locupletes erant in seculo (verba sunt Ranulphi lib. 6. cap. 4.) & splendidæ religionis in Deo. Ea igitur occasione, quòd cæteris monachis sanctitate præstare videbantur, nouæ sectæ nomen inditum est à loco, quæ postea longè lateq; ob rei nouitatem dispersa est. Per Alfredam enim Angliæ reginam in suum quoque territorium hoc monstrosorum hominum vitæ genus sub initium statim propagatum est, iuxta Tritthemium & Bergomensem anno 912. vt Sigebertus & Vincentius indicant.

Cluniacensis monachi diuites.

Cluniacensis Ordinis ritus & consuetudines.

BErnhardus monachus Cluniacensis circa annos Christi 1050. descripsit lib. 1. Consuetudines Cluniacensium. Petrus quoq; Cluniacensis Abbas circa annum Domini 1100. sui Ordinis Regulam cum Cistercіensibus conferens, quædam huius sectæ statuta in hunc modum recitat. Cluniacenses non nisi post annum aditum claustri aperiunt: vsum mediocrium pelliceorum admittunt, ne debiles, infirmi aut delicati à proposito recedat. Cluniacenses plus quàm tertiò redeuntem monachum recipiunt: quia timent, ne venia denegata, expositus hostibus pereat, & ouem vagabundam lupus, qui & clausas rapere & dispergere solet, interimat. Item Dies octo Natalis Domini, Epiphaniam & Purificationis festum, qui verè per omnia Dominici sunt, & omnem authenticam duodecim lectionum solennitatem, & regularium iuniorum consuetudinem excipiunt. Item, Manuum opus postposuerunt, cū per promiscuam vtriusq; sexus multitudinem absq; aliquo vel plurimo periculo conuersari non liceat. Item, Hospitibus necessaria pro viribus exhibēt, eosq; omni quo possunt honore prosequuntur. Item, Mensam Abbatis non semper cum hospitibus, sed semper cum fratribus esse decernunt. Postremò Cluniacenses ita & Regulæ & Ordinis mandata moderantur, vt secundum eiusdem Regulæ verba sit & quod fortes cupiant, & infirmi non refugiant: vt qui pane non potest, saltem lacte, ne vitam perdat, alatur. Lib. 5. cap. 16.

Intinctionem panis consecrati in poculum Cluniacenses renouant.

Ex Cassandri etiam lib. 2. ca. 35. apparet, Cluniacenses monachos reuocasse errorem iam penè abolitum de intinctione panis consecrati in poculū benedictionis. Ita enim inquit: Quantis ipsum corpus Sacerdos dederit, singulis sanguini intingit, &c. Citat autem hæc ex institutis Cluniacensium. Irrepserat hic error aliquot seculis antequam Ordo hic mundo innotesceret, in Ecclesiam, hac occasione, quòd in casu necessitatis, in communione paruulorum & infirmorum, in primitiua Ecclesia intincta & infusa aliquando Eucharistia, data legeretur: sicut in historia Serapionis, ex Cypriani Serm. 4. de lapsis, & ex Prospero de promissionibus ca. 6. & 26. quæst. 6. ca. Is in decretis intelligitur. Ex his igitur casibus extraordinarijs, quidam postea voluerunt consuetudinem intinctæ Eucharistiæ, in legitimam & ordinariam communionem Ecclesiæ inuehere, quod tamen Iulius Pontifex Rom. circa annos Domini 340. grauiter reprehendit in Epistola ad Ægypti Episcopos, quæ etiam extat de Consecratione dist. 2. c. Cum omne. & dicit esse contra diuinum ordinem, contra Apostolicas institutiones: item esse contrarium Euangelicæ & Apostolicæ doctrinæ, & consuetudini ecclesiasticæ aduersum. Hoc igitur modo repressa quidem tum fuit hæc consuetudo: postea tamen rursus emersit circa annos Christi 580. sed in Bracarensi 3. Synodo iterum damnata: tandem anno 920. à Cluniacensibus monachis reuocata, quando ingens inclinatio doctrinæ & rituum à puritate veteris Ecclesiæ facta iam esset.

Monachi hi abijciunt strictū viuendi genus.

Etsi verò huius Ordinis monachi ab initio insignem præ se ferrent hypocriticam sanctitatem, tamē progressu temporis strictum aliâs illud suum viuendi genus prorsus abiecerunt. Qua de re Pet: um Cluniacensem Abbatem valdè grauiterq; conquerentem audiamus: Fratres nostri, inquit, spreto Deo, abiecto pudore, totum (vt dicitur) annum, nulla præter sextam excepta feria, in absumendis carnibus continuant: nec hoc saltem occultè, sed palàm & publicè facientes, peccatum suum, iuxta Prophetam, quasi Sodoma prædicant. Discurrunt de locis ad loca, & vt milui aut vultures, vbi vel fumum coquinarum viderint, vel nidorem assæ vel vstæ carnis naribus hauserint, celeriter aduolant. Et quia ab ista videntibus, prauo ipsorum exemplo, sacer Ordo plasphematur, ore illorum nomen Domini ipsi plasphemant. Dicitur iam à talibus, si quis timore Dei ductus, à tali esu abstinere voluerit: & hypocrita, simulator ac prophanus vocatur: reputatur ab eis sicut ethnicus & publicanus, cauendum esse ab illo sicut ab hoste publico, prædicant. Faba, caseus, oua, ipsi etiam pisces iam in nauseam versi sunt. Solæ ollæ Ægyptiorum placent. Assus aut elixus porcus, iuuenca pinguis, cirogrillus & lepus, anser ex anserum grege electus, gallinæ & prorsus omne quadrupes aut volatile domesticum, sanctorum monachorum mensas operiunt. Sed viluerunt iam & ista. Assiduitate

multa fastidium ingessit. Ad regales & peregrinas delicias transitus factus est. Satur monachus iam non nisi caprea, ceruo, apro vel vrso agresti vesci potest. Lustranda sunt nemora, venatoribus opus est, aucupum arte fasiani, perdices, turtures capiendi sunt, ne seruus Dei fame pereat, &c. lib.6. epist.17.

De receptione monachorum in Cluniacensium Ordinem Bernhardus Cluniacensis ita scribit in epistola ad Robertum nepotem: Puer Cluniacum ducitur, tondetur, raditur, lauatur, exuitur rusticanis, sordidis, induitur pretiosis, nouis ac nitidis, & ita in Conuentum suscipitur. Vt recipiantur Cluniacenses.

CAPVT III.

Monachorum ordines qui post millesimum à nato Christo annum instituti sunt, isti ab authoribus recensentur.

ORDO CAMALDVLENSIS Benedictinæ professionis.

CAMALDVLENSIVM Secta oritur in Italia anno Domini 1012. iuxta Pauuinium in Chron. Alij referunt ad annum 1016. vel 1017. Sabellicus ad annum 1030. Volateranus ad 1033. nonnulli etiam ad 1048. Vide Sebast. Franck in Chron. fol.477.b. Ordinis origo.

Author eius primarius fuit quidam Romualdus, Rauenna ciuitate oriundus, & ex illustrissima Ducum stirpe progenitus, sicut indicat Antoninus tit.15. cap.15. §.1. Vixit annos 120. totos, & anno 20. ætatis suæ monasticam profiteri cœpit; teste eodem tit. 15. cap.15. §.7. Interfuerat cuidam pugnæ: at licet neminem interfecisset, imò nulli ne vulnus quidem inflixisset, tamen pœnitentiam tanti reatus (vt loquitur Antoninus) acturus, in Classense cœnobium concessit, quod haud procul à Rauennatensi aberat ciuitate: in quo, à Monacho quodam, quibusdam præstigijs diabolicis & signis mendacibus, deceptus ac persuasus, habitum tandem assumpsit, ibid. In eo igitur cœnobio prima futuræ sanctitatis rudimenta inuenit & didicit. Author.

Cùm autem in hoc Classensi cœnobio & alijs quàm plurimis Benedicti ritus laxos nimium videret, peculiarem Ordinem instituit, in quo monachi seueriore disciplina continerentur, vt refert Volater. lib.21. Occasio.

Primo autem condidit suæ professionis cœnobia quàm plurima in Hetruria, Piceno, Flaminia, Venetia & Histria: quod latè prosequitur Antoninus dicto loco. Demùm incidit in Hetruria in Madulum quendam Apennini incolam, qui de religione appellatus, testatus est, habere se agellum in summo Apennino, vbi per quietem visus esset sibi cernere scalas in cœlum surrectas, in quibus mortales candido amictu cœlum scanderent. Motus hac inani visione, non minus quàm diuino Oraculo quodam Romualdus, locum à Madolo & petijt & impetrauit, atque Oratorium ibi condidit. Extructæ sunt mox in eminentissimo iugo montis, viginti millia passuum ab Aretio, duo de viginti Oratoriæ Cellæ in orbem dispositæ, quibus singulis impositus est irriguus hortus, fons, porticus, sacellum, vaporarium: non muro, non fossa locus circumseptus: perpetuum hîc silentium, nisi cum ij, qui hîc sunt, sacris operantur. Sunt ex his quidam, qui ne sacrorum quidem hora cum alijs congrediantur: sed sibi agunt: quarta & sexta feria pane & aqua transigunt ieiunia, nudis pedibus humi accubantes, tertia & septima vinum fructusq; adijciuntur. Prima, secunda & quinta coctum pulmentum, per conualles huc & abrupta loca repentantur: procul inde ad quingentos passus occurrunt ligneæ cruces, quas transgredi mulieribus pontificio anathemate est interdictum. Est & viris carnem ferentibus inde ad duo millia passuum, alter Camaldulensium locus, horum vita remissior, Locus.

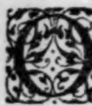
hinc oua montanis illis, vt cætera edulia: vt ex Commentarijs Bernhardini Cadoli Cam-dulensis monachi Sabellicus refert libro 2. Ennead. 9. Polydorus Vergilius lib.7. cap. de Rerum Inuent.

Vestitus. *Dedit Romualdus suis discipulis Candidam cucullam ferendam, in argumentum ni- næ illius imaginis.* Nomen. *Dedit & toti Ordini Camaldulensium nomen, à Camaldulo campo, vbi ua essent religionis istius iacta fundamenta. Sabellicus ex eodem ibid. Polyd. ibid.*

ORDO VALLIS VMBROSAE:
Benedictini instituti.

CAPVT IIII.

Ordinis origo.

ORDO Vallis vmbrosæ *à Benedicto descendens quibusdam constitutionibus p- uatis illius Regulæ superadditis tantum, Originem cæpit anno 1040. iuxta An- toninum tit. 15. cap. 17. iuxta Panuinium in Chron. anno 1030. iuxta Polyd- rum Vergilium verò anno 1060. lib.7. cap.2. de Inuent. rerum, secundum Volateranum a- tem libro 21. anno 1070. iuxta alios anno 1400. vt indicat Sebast. Franckus in Chro- folio 466.*

Author. *Author eius fuit Ioannes quidam Gualbertus Florentinus. Is die quadam manu ar- torum cinctus, in montibus propè monasterium D. Miniatis in authorem fraternæ ne- cidit, cum quo acerrimas exercuerat hactenus inimicitias: sed misero pedibus suis prou- & per Christum crucifixum sibi ignosci manibus ad pectus transuersim ductis petenti veni- dedit: indeq; simul procedentes ad templum D. Miniati, ad effigiem Christi crucifixi litem transegerunt, quam illorum Conciliationem imago illa motu capitis quasi compr- visa est. Volateran. lib.21. Polyd. lib. 7. cap.2. Hoc paulo alijs circumstantijs narrat An- toninus tit.15. cap.17. Ioannes Gualbertus, inquit, et pater eius, inimicitias capitales cum dam habentes, qui iniustè consanguineum eorum interfecit, accidit vt quadam die Ioan- cum suo armigero Florentiam redirent, & hostis ille suus ex insperato ei obuiaret in via arta, vt neuter posset ad alteram partem declinare. Quod cernens ille, & interitum suum si expectans cùm esset inermis, subito de clementia Ioannis confisus, ex equo desilijt, & ram prostratus veniam cancellatis manibus ad pectus ob crucifixi amorem humiliter dari postulauit. Compunctus igitur Ioannes audito nomine crucifixi, illi pepercit ob Chri- amorem, præcipiens simul illi vt surgeret, nec sibi timeret, quippe cui ex corde offensam misisset, & quo vellet tutus abiret. Ioannes verò Gualbertus vltra progressus, quandam Ec- clesiam monachorum intrauit, in qua imago crucifixi caput ad eum inclinauit, quasi gr- agens, quòd ob eius reuerentiam inimico capitali pepercisset. Ea imago in memoriam miraculi in Ecclesia S. Miniatis in monte propè Florentiam adbuc hodie cum magna ve- ratione seruatur. Hactenus Anton. Refert etiam L. Surius tom. 4. de Vitis Sanctorum Blasio Melanesio.*

Hoc prodigio motus hacque vocatione attractus Ioannes, constituit mundo, vt pu- valedicere, & labantia cuncta despicere, vt Christum in cruce nudum suspensum, ipse q- nudus sequeretur: relictis igitur omnibus animum ad professionem religionis adiecit. Ita- S. Miniatis monasterium profectus, ab Abbate et fratribus humiliter petijt sibi religion- bitũ donari. Receptus igitur in laici habitu, pro monasticæ vitæ consuetudine cõparat s- pienda vitæ religiosæ experimenta. Interea pater eius audiens filium suum monachum rum, ad monasterium abit, filiumq; ad se mitti postulat. Sed quùm Ioannes ea de re ab te interrogatus, non assentiret, timens ne quid à patre, homine seuero & aspero, peric- crearetur: abbas iniquum censebat, illum compellere & in discrimen conijcere. Tum furore percitus Gualbertus pater, quod non daretur sibi copia cum filio colloquendi, tas ei monasterio minas intentauit, si ausi essent filium eius in suam sodalitatem adm-

re. Ab-

ri. Multum igitur anxij formidabant monachi, si habitum monasticum, quem ille obnixè poscebat, Ioanni traderent, ne aliquo insigni damno à patre eius afficerentur. Cùm ergo nullus auderet veste monastica eum induere, ille cùm sibijpsi capitis comam totondisset, cucullum fratris cuiusdam apprehendit, eumque sibi hilariter induit, cunctis fratribus iuuantibus & congratulantibus illi. Etsi autem pater eius, vt illum vidit ea veste indutum, initio acerbè tulit, multumque doluit, tamen eius propositum approbauit tandem. Ita ergo Ioannes iam monachus effectus, cœpit ieiunijs vigilijsque domare corpus. Non diu post Abbate ad patres suos descendente, fratres Ioannem vnanimi consensu in locum eius surrogant. Sed illud munus recusans malebat subesse quàm præesse. Ab alio autem per Simoniam Abbatia acquisita, ipse cum fratre quodam clam ex monasterio recessit, veniensque Florentiam Teuzonem quendam senem cum socio adit, qui apud Beatæ Mariæ Ecclesiam Florentiæ in quadam cellula sese incluserat. Ab illo Ioannes sciscitabatur, num sub Abbate Simoniaco intra suum monasterium Christo militare deberet, vel quid sibi faciendum esset? Consuluit ille vt cum socio palàm in foro ciuitatis coram omnibus proclamaret, Episcopum & Abbatem Simoniæ vitio obnoxios teneri, ac deinde loco cederent. Quod consilium tametsi à communi legum consuetudine abhorreret, simpliciter tamen ille secutus est. Ea res verò magnũ horrorem attulit multis, quibusdã Episcopi studiosis et amicis clamantibus, reum esse mortis, qui tanto viro tantam labem adspersisset: alijs verò eum excusantibus. Porrò è tumultu, quem concitauerat, extractus, clanculum vix euasit manus eorum, qui Episcopo fauebant: consulenteque illo solitario homine, è patria discessit, & cum socio perquirere cœpit locum adhabitandum idoneum. Vt autem ad Eremum Camaldulensem peruenere, non breuem illic fecere moram, ibi degentium mores contemplantes & vitam, quæ eremitica & solitaria erat. Cumque ab eius loci habitatoribus inuitarentur, vt se ipsis professione coniungerent, Ioannes magis appetens vitam Cœnobiticam, quippe tutiorem solitaria, inde recessit ea animi sententia, vt alibi nouam quandam congregationem institueret, Benedicti Regulam secuturam. Veniens igitur ad Vallem Vmbrosam, à duobus monachis qui illic degebant, susceptus est: & cum locus ei arrideret, constituit illic sedem figere, constructo quodam vili ex lignis domicilio. Fama autem eius per loca viciniora sensim sese diffundente, permulti & Clerici & Laici eius inuisendi causa, plerique etiam conuersionis studio ad eum venere, in quibus fuere Erizo, Albertus, Teuzo, Rodulphus, itemque Petrus, qui postea fuit Albanensis Episcopus Cardinalis, & complures alij. Porrò Abbatissa quædam S. Hilarij, cuius monasterij erat locus memoratus, postquam de Ioanne etiam audiuit & socijs eius, subsidio eis misit alimenta quædam & libros, & postea consentiente monasterio, locum ei donauit cum rebus & possessionibus multis, publico scripto donationem illam confirmans.

Postquam autem monachi satis illic numero increuissent, placuit omnibus ipsum Ioannem sibi Abbatem renunciare. Itaque in primaria sede illum collocarunt, eius imperio paritu ri: susceptoque Abbatis nomine & ministerio, mentem Regulæ Benedicti, quam complexi erant, accuratè inspiciens, modis omnibus eam obseruandam curauit. Itaque prohibuit ne vnquam monachi è monasterio exirent, nisi propter res necessarias monasterij, idque petita prius exeundi facultate. Voluit etiam noctibus nunquam in dormitorio lumen abesse, haud secus atque in Oratorio. Ad vilitatem vestium & paupertatem hortabatur fratres, tum etiam vt cilicijs vterentur. Ex ouium suarum lanis varijs iussit promiscuè pannum fieri, vnde vestes conficerentur. Commissos, quos vocant, & Conuersos siue Laicos fratres permultos recepit, eosque externis admonebat operibus, vt monachis tolleretur occasio euagandi. Ritus & instituta horum monachorum.

Post aliquot annos multi nobiles loca ei obtulerunt alijs cœnobijs extruendis congrua. Alij rogabant eum vt monasteria dissoluta, sibi moderanda & gubernanda sumeret, & ad ante dictam formam reuocaret. Construxit igitur tum recens monasterium S. Saluij: item aliud in Mosceta, tertium in Razulo, quartum in monte Scalario, aliaque in Tuscia et Gallia Cisalpina, quam Longobardiam vocant, sub eius instituto extruuntur. Paginam quoque Propagatio Ordinis.

iam vetustum monasterium reformandum suscepit, atque aliud Sanctæ Reparatæ in [illegible]lia siue Romandiola. Horum autem singulis suos præfecit Præpositos, sæpiusque illa visitabat, corrigens quæ emendatione digna viderentur. Cumque monasterium Muscetarum visitaret, videretque structuras grandiores & elegantiores, quàm illorum paupertati congruere videretur, eius loci Abbati vultu seuerissimo dixit: Tu hoc in loco magnis impendiis quibus plurimi pauperes foueri potuissent, propria voluntate palatia fabricasti, & c. Ex [illegible]sio Melanesio Surius tom. 4. de Vitis Sanctorum.

Nomen. A loco igitur huic familiæ nomen inditum fuit, vt refert Schædelius.

Vestitus. Quod genus vestitus attinet, idem Ioannes Vestes veneti aut grisæi siue cinericij coloris suis monachis attribuit: Antoninus, Volaterranus, Polydorus Vergilius, Sebastianus Franck.

Approbatio. Ab Alexandro II. deinde à Gregorio VII. hoc monachorum genus probatum fuit, ipseque Ioannes Gualbertus in numerum Sanctorum relatus est: Volaterranus libro vigesimo primo.

ORDO SYLVESTRINORVM, BENEDICTI sub Regula militantium.

CAPVT V.

SYLVESTRINORVM Ordinem, qui eiusdem Regulæ & Habitus est cum Vallis vmbrosæ Ordine, instituit & inchoauit quidam Sylvester in monte Fa[illegible] propè Fabrianum in Marchia Anconitana. Genebrardus in Chronographia.

ORDO GRANDIMONTENSIS BENEDICTI Regulam præcipuè tenens.

CAPVT VI.

Ordinis origo. GRANDIMONTENSES emerserunt anno à nato in carne filio Dei 107[illegible] iuxta Vincentium in specul. histor. libro vigesimo sexto, capite quadragesimo [illegible] Antoninum titulo decimo quinto, capite vigesimo primo. Volaterranum libro vigesimo primo, per Stephanum Stephani cuiusdam Galli filium, Aruernia oriundum: [illegible]

Author. [illegible]tre Beneuentum ad Molonem eius vrbis Episcopum missus vt erudiretur, duodecim [illegible] regulam & instituta Benedicti probè didicit. Discedens autem inde, cùm peragrasset [illegible]tas Eremos, & de Canonicorum monachorum ac eremitarum vita, quæ imitanda [illegible]bantur, memoriæ mandasset, tandem propè Lemouicos Aquitaniæ in Mureto monte [illegible]uis denso, anno ætatis 30. substitit, ibique paruum tugurium fecit. Discipulis suis [illegible]diam seu regulam ex Benedicti, & Monachorum Canonicorum, quos Regulares vel [illegible]gustinianos vocant, ac Eremitarum, superstitiosis ritibus consutam, proposuit, [illegible] pane & aqua contentus, Loricam ferream super nudum corpus gestabat, vili super[illegible]mictu opertam. Stratus, in quo post nimiam corporis fatigationem ad quiescendum se modicum conferebat, adeò durus erat & quieti contrarius, vt in eo dormiens [illegible]ri posset, non foueri: erat enim ex tabulis ligneis instar sepulchri in terra consertus, [illegible]ni stramento, omniq; lectisternio carens. Præter horas Canonicas genuflexiones innumerabiles terram deosculando, & cum fronte nasoq; percutiendo faciebat: earumque assiduitate manibus ac genibus in modum cameli callos contraxerat, & nasum in obliquum curuauerat.

Veruntamen

Veruntamen ad hunc rigorem discipulos suos non compellebat. Moritur annorum 80. Ex hoc autem domicilio Petrus quidam Lemouicen. Stephani discipulus et successor, à monachis Augustinianis vnà cum suis expulsus, petijt sibi diuinitus commodum exercendæ religionis locum ostendi. Dum autem in Missa quadam quam ipse celebrabat ter caneretur Agnus Dei, ex aere vox audita est: In grandi monte: In grandi monte: In grandi monte, qui locus Mureto vicinus erat. Hæc autem vox Christi non fuit, quia is vetat exire in eremum, aut in cellas religionis ergò. Nec angeli boni, quia illi nihil loquuntur contra Christi doctrinam. Ergo necesse est Satanicam hanc fuisse vocem. Vbi itaq; templum constituerunt superstitiosi homines, corpusq; Stephani authoris sui eò transtulerunt, & se Grandimontenses dici voluerunt. Volaterranus, Antoninus, Vincentius, Polydorus vt supra. Petrus de Natalibus lib.3. cap.20. Schedelius. Nangiacus. Sebast. Frank. in Chron. fol.466.b.

Ioannes XXII. Papa in domo Grandimontis, quæ Caput est totius Ordinis Grandimontensis, Abbatem constituit, qua antea per Priorem regi solebat, & totum illum Ordinem reformauit. Martinus Polonus in Supputat. Platina. Sabellicus Enned.9. lib.8. Balæus in vita Ioannis.

ORDO CARTHVSIENSIS.

CAPVT VII.

CARTHVSIENSIVM Ordo instituitur anno Christi 1080. iuxta Polydorum Vergilium lib.7. Cap.3. & Genebrardum in Chronogr. iuxta Sigebertum verò, Vincentium lib.26. Cap.82. Antoninum tit.15. Ca.22. & Panuinium in Chron. anno 1086. tali occasione & authore. Parisijs professorum quidam, cuius eruditio, vitæ morumque integritas religioq; apud optimos quosq; maximam merebatur & admirationem & laudem, suum diem obijt: qui inter solennes exequias, quæ ei tũ in templo de more fiebant, in pheretro se erigens, tristi querela exclamauit, iusto Dei iudicio accusatus sum. Ad hanc vocem omnes qui aderant consternati, humationem in sequentem diem differendam esse censuerunt. Secundo die, mortuus erecto rursus corpore in pheretro residens, eandem lamentationem repetit. Tertio deinde die, cùm tota ferè ciuitas in templum confluxisset, iterum se erigens, horrendum vociferabatur: Iusto Dei iudicio condemnatus sum. Omnibus tum metu exanimatis, BRVNO patria Coloniensis, eiusdemq; Scholæ professor philosophiæ, rei tam stupendæ spectator: Videtis, inquit, ad circumstantes, quàm miserabilis sit exitus viri celeberrimi, & omnium nostrum opinione sanctissimi. Nũmne & nos sic perire volumus? Profectò non est locus salutis, nisi mundum relinquamus. Si in ligno viridi hoc factum est, quid in arido fiet? Hisq; dictis, cum quatuor literatis ac eruditis, & duobus idiotis, petijt eremum. In Gratianopolitanam autem diœcesim (est Galliæ Celticæ vrbs) delati, ab Hugone Episcopo, locum quendam cui nomen Carthusia fuit, impetrarunt. Fuit illa tum quidem eremus ampla in altissimis montibus, prorsus inculta, atque à nemine habitata, solis feris peruia, hominibus verò & domesticis animantibus, propter loci asperitatem, penè incognita & inaccessa: altas & tanquam excisas hinc inde rupes & scopulos, arboresque syluestres & infrugiferas habuit: fuitq; supra modum frigida, & magna anni parte niuibus operta: adeò etiam prærupta, sterilis & infructuosa, vt nihil in ea neq; seri neq; meti potuerit: ad eam etiam accessus & aditus difficilis & periculosus, propter duas præcelsas rupes, quæ cùm directè in sublimè sese subrigant, in ipso vertice propemodum coalescere videntur, ita vt introeuntibus & horrori sint & terrori. In eius medio fluuiolus est, qui ex montibus illis collectus, cum ingenti murmure instar torrentium aut aquarum inundantium decurrit: vt carceris cuiusdam potius, quàm humanæ habitationis nomen mereatur. Hunc tamen locũ incolere cœperunt circa solennitatem Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, anno salutis nostræ 1084. antecedente, comitante, dirigen-

Ordinis initiũ. Occasio. Author. Locus.

te & adiuuante eos in omnibus, res quoque necessarias eis suppeditante Hugone Episcopo,
etiam ipse huic familiæ non diu post sese adiunxit. Extructa tum ab illis est in editiori
tis parte, quæ nunc dicitur, Ad beatam Mariam de Casalibus, ecclesia, vel potius monaste-
rium, & parua domicilia vel cellulæ apud fontem, qui vsque in præsens Fons Brunonis ap-
pellatur, haud procul ab ea ecclesia distantes, sed inter se tamen aliæ ab alijs separatæ, ne al-
ter alterius quietem interturbaret. Atque in ijs cellulis singulis bini fratres degebant, &
quemadmodum prisci illi Ægyptij monachi, silentio, orationi, lectionique vacabant: cer-
tis etiam horis operi manuum, præsertim conscribendis libris, incumbentes, tum vt suæ
piæ consulerent, tum etiam vt ne quam darent occasionem illis, qui quærunt occasionem,
stitutum eorum calumniandi, quòd nullam Ecclesiæ Dei operam nauarent, sed sui dun-
xat rebus studerent. Franciscus de Puteo primariæ huius Carthusiæ Prior, & Petrus Bl
meuenne Carthusiæ Colonien. Prior apud Laurentium Surium tomo quinto, de Vitis Sanct-
rum, alijque hæc referunt.

Regula. Vestitus. *Inter omnes Monachos ipsi rigidissimam obseruant Regulam. 1. Intima enim veste*
tur cilicina, summo pallio nigro, subter candida toga, & operculo siue tegmine capitis
Cibus. *cullo. Polydorus Vergil. 2. Carnibus nunquam vescuntur, sed ab earum esu prorsus per-*
tam vitam suam abstinent, etiam in grauissima infirmitate seu morbo: ita vt qui eis v
voluerit, amplius in clausura cum reliquis non possit permanere. Atqui constat, præcep
non tantùm hominum, cuius generis hoc extra omnem controuersiam est, verum etiam Dei
charitatis lege condienda & temperanda esse, iuxta regulam à Deo positam, Misericordiam
volo, non sacrificium. Sacrificia quidem ille præcepit, verum si aliquando misericordiæ
pendendæ proximis obstarent, ad tempus vel ad horam seponenda fuerunt. 3. Pisces n
quam emunt, attamen gratis oblatos accipiunt. 4. Pane vtuntur furfureo, vino aqua di
to. 5. Die Dominica et quinta feria tantùm caseis vel ouis vescuntur. Tertia feria, aut l
bato vel legumine, vel olere cocto vtuntur: Omni secunda, quarta & sexta feria solo pan
aqua contenti sunt, ac sibi quisque suum parat cibum. Semel in die tantum, & soli come
7. At octo diebus Natalis Domini, totidemque Paschæ, & Pentecostes ferijs, Epiphania Do-
mini, Purificatione Mariæ, & duodecim Apostolorum, Baptistæ, Michaelis, Martini
Omnium Sanctorum festiuitatibus & bis & in communi mensa cibum capiunt. 8. Singul
suas tenent cellas, vbi oratione, lectione, atque manuum operibus, maximè verò scribendis li-
bris occupari debebant. 9. Silentium eis penè est perpetuum. 10. In cellis suis Canonicas h
ras, hoc est, primam, tertiam, sextam, nonam, completorium, signo templi commoniti, obser-
uant. 11. Ad vesperas & matutinas in templis conueniunt, Missasque celebrant, ijs diebus q
bus bis eos comedere diximus. 12. Vnde Petrus Blesensis refert epistola 40. Carthusienses
Missam non singulis diebus celebrare. 13. Nulli fas est cœnobio exire, excepto præfecto
procuratore, idque tantum ad negotia eius loci curanda. 14. Auaritiæ insuper vitandæ g
tia, certis terminis, iuxta locorum fertilitatem & sterilitatem, in circuitu cellarum sua
vel maioribus vel minoribus contenti, extra quos, etiamsi totus mundus eis offerretur, n
saltem quantum vel pes humanus occupat, terræ spacium accipere debebant. 15. Præte
etiam pecorum, boum scilicet, asinorum, ouium, caprarum, hircorumque certum constituere n
merum, quem transgredi olim fas non fuit. 16. Eamque ob causam duodecim tantum mona-
chos, cum Priore, qui decimus tertius erat, ac decem & octo conuersis, paucisque mercena
sui Ordinis monasterijs esse perpetuò decreuerunt. 17. Mulieribus ad eorum etiam templa
", , *ditus planè interdictus, ne aliquid videant per quod ad libidinem rapiantur. Bella sanè (in-*
", , *quit Polydorus Vergilius) prouisio, si affectiones animi possint claustris compesci, & cum so-*
litudine & otio domari: id quod Diuus Hieronymus valdè laborando, vt ipsemet testatur,
vix efficere potuit. Ac refert Volateranus Hugonem Episcopum Gratianopolit. sed Car-
thusianum factum annis 50. mulieris faciem nunquam videre voluisse. 18. Eum, qui semel
ipsorum consortio desciuerit nunquam deinceps recipiunt. Referunt hæc Petrus Cluniacensis

de Mir

de Miraculis cap.28. Polydorus lib.7.cap.3. Volaterranus libro vigesimo primo. Runulphus lib.7.cap.4. Vt Carthusianus Ordo hodieq; præ cæteris primæuum rigorem suum retinere videatur: non quòd nihil de eo remiserit, sed quòd non ab eo sic deflexerit, vt magnam aliquam ruinam, sicut cæteri ferè omnes, fecisse censendus sit. 19. Illud verò reprehendit vehementer Diuus Bernardus in Carthusiensibus, quòd mox ab initio Ordinis sui magnifica & maxima claustra seu cœnobia maximis sumtibus ædificare cœpissent: in epistola Ad fratres in monte Dei.

Confirmauit hunc Ordinem Alexander III. Papa, circa annum demùm Domini 1178. Confirmatio.

Vouerunt ab initio summam paupertatem; eò autem loci res eorum redactæ sunt, vt diuitijs cum summis principibus hodie certarent.

In Angliam primo venerunt anno Domini 1180. apud Vuithamum in Bathoniensi patria moraturi. Balæus Centuria secunda, capite sexagesimo tertio, de Scriptorib. Britan. ex Thoma Scropo. Votum.

In Carthusiensi Ordine cur nulla, vt in reliquis Ordinibus, miracula fiant.

Bonifacius Ferrarius (qui vixit circa annos 1420.) de Valencia, natione Cathalanus, Ordinis Carthusien. scripsit tractatum, cur in Ordine Carthusien. pauci Canonizati sint, & miracula nulla publica fiant, ad Bonifacium eiusdem Ordinis lib.1. Gesneri Bibliotheca. Librum non vidi, nec scio an extet. Ego verò puto quòd nulla miracula in hoc Ordine fiant, inde esse, ne propter miraculorum ad eos concursum, quies & solitudo cui se totos addixerunt disturbetur. Hocque ex eo colligo, quòd Antoninus refert tit.15.cap.22.§.2. circa annos Domini 1175. quendam Carthusiæ monachum mortuum miracula multa ad sepulchrum edidisse, vt maxima multitudo hominum quotidie eò confluxerit: cum autem Prior eius loci videret quietem monachorum turbari, seu, vt Antoninus loquitur, dissolui ex eo concursu, & multa simul scelera ab ijs, qui eò concurrerent perpetrari, accessisse ad tumulum defuncti, eique præcepisse in virtute sanctæ obedientiæ, vt sicut in vita sibi obedierit, ita & nunc faciat, ac nullum de cætero miraculum edat, quod & factum sit. Hæc se legisse Antoninus dicit in Chronic. huius Ordinis. Si verò de miraculis Sancti alicuius nihil constat, non Canonizatur etiam.

ORDO SANCTI ANTONII de Vienna.

CAPVT VIII.

ORDO fratrum Sancti Antonij de Vienna à Gasthone & Girondo nobilibus Viennensibus sub Regula Sancti Augustini instituitur, circa annos Christi 1095. Panuinius in Chronico.

ORDO CISTERCIENSIS BENEdictinæ professionis.

CAPVT IX.

CISTERCIENSIVM Ordini initium dedit annus Domini 1098. iuxta communem omnium historicorum consensum, videlicet Sigeberti, Antonini titulo decimo quinto, capite decimo octauo, Vincentij, Tritthemij Chronic. Hirsaug. Crantzij Metropol. libro 5. cap.19. Polydori libro 7. cap.2. Volaterani libro 21. Panuini in Chron. Sebast. Franck in Chron. folio 469. Ordinis origo.

Hac autem occasione instituitur. Praclarum in Episcopatu Lingonensi, quod Mol[...]mus appellatur, cœnobium fuit, olim quidem doctorum monachorum multitudine, progressu verò temporis rerum gulæ & ventri servientium copia insigne. Cum verò possessionibus virtutibusq́ diuturna non poßit esse societas, pietatis item studium et præpostera ventris cura vna sede non facilè morentur, lasciuiores facti sunt monachi, & à præscripta regula non[...] enormiter exorbitarunt, vt indicat Sigebertus circa annum Domini 1098. Viginti igitur & vnus ex illo conuentu fratres, vnà cum Roberto Abbate (qui à Stephano quodam Hardingo Anglo, peregrinationis duce, vt Volateranus lib.21. indicat, persuasus fuerat) dissolutam istam monachorum vitam odio habere cœperunt. Adhæc existimarunt monachos, tanquam

Notate monachi. *solitarios, bona Ecclesiastica non poßidere, nec decimas exigere debere, quæ ex constitutione veterum sanctorum Patrum Ecclesiarum ministris pauperibusq́ destinatæ essent: monachos contra, iuxta Benedicti regulam, ex labore manuum suarum & eleemosynis fidelium viuere debere. Vnanimi igitur consensu Cœnobio egreßi, in locum quendam solitarium, & ab hominum consuetudine remotum, religionis ergò commigrarunt. Post multas tandem difficultates & molestias, quæ ipsos à suo proposito retrahere videbantur, exuperatas,* Cistercium *locum in Burgundia Cabillonensis diœcesis horridum, & hominibus ob veprium densitatem vix peruium, ideoq́ horrendi aspectus, perueniunt, ibiq́, cum suo vitæ generi, quod durißimum expetebant, eum maximè conuenire arbitrarentur, suas sedes figunt. Horum votis mox a[...]pulantur* Hugo *Lugdunensis Episcopus, Vualtherus Cabillonensis Episcopus, & Odo Burgundiæ dux, qui eis concedunt & potestatem & facultatem extruendi Cœnobium, in quo Robertus Abbatis munere aliquandiu functus est. Referunt ijdem qui supra: & Balæus Cent. 2. Script. Brit. ca. 63.*

Roberto successit Stephanus Hardingus, quem etiam Balæus Cent. 2. Ca. 63. & quidam alij authorem huius Ordinis constituunt, quòd ille Robertum impulisset ad commigrandum in eum locum, perinde ac si is qui hortatur, non qui facit, primas iurè ferre debeat. Polydorus lib. 7. ca. 2. Balæus de Sript. Brit. Cent. 2. ca. 63.

REGVLA CISTERCIENSIVM.

H*Ic Stephanus suam Regulam scripto complexus est, quam etiam* Charitatis Chartam *fratres illi appellarunt: iuxta illam Abbas & fratres Cistercienses non immemores sponsionis suæ, Regulam Benedicti in loco Cisterciensi ordinatam vnanimiter statuerunt tenere, reijcientes à se quicquid regulæ refragabatur, foricos videlicet & pelliceas & staminia, caputia quoq́ & femoralia, pectinia et coopertoria stramina lectorum, ac diuersa ciborum in refectorio fercula: sagimen etiã, & cætera omnia quæ puritati regulæ aduersabantur. Sicque rectitudinem regulæ supra cunctũ vitæ suæ tenorem ducentes, tam in Ecclesiasticis quam cæteris obseruationibus regulæ vestigijs sunt adæquati seu conformati. Exuti ergo veterem*

Nota. *hominem, nouum se induisse gaudebant. Et quia nec in Regula, nec in Vita Benedicti eundem doctorem legebant poßedisse Ecclesias, vel altaria, vel oblationes & sepulturas, vel decimas aliorum hominum, seu furnos, molendina, aut villas, vel rusticos, nec etiam fœminas monasterium eius intrasse, nec mortuos ibidem, excepta sua sorore, sepelijsse: ideo hæc omnia abdicarunt, dicentes: Vbi beatus pater Benedictus docet, vt monachus à secularibus actibus se faciat alienum, ibi liquidò testatur, hoc nõ debere versari in actibus vel cordibus monachorum, qui nominis sui ethymologiam hæc fugiendo sectari debent. Decimas quoq́ aiebant à S. patribus in quatuor partitiones distributas: Vnam scilicet Episcopo, alterum Presbytero, tertiam hospitibus ad illam Ecclesiam venientibus, seu viduis & orphanis, siue pauperibus aliunde victum non habentibus: quartam restaurationi Ecclesiæ. Et quia in hoc* Computo *personarum monachi personam, qui terras suas poßidet, vnde & per se & per pecora sua laborando viuat, non reperiebant: idcirco hæc veluti aliorum ius iniustè sibi vsurpare detrectabant. Seculi ergo diuitijs spretis, cœperunt cum paupere Christo pauperes inter se tractare, quo ingenio*

quia

quóne artificio, seu quo exercitio in hac vita se, hospites & pauperes superuenientes, quos vt Christum suscipere præcipit Regula, sustentarent. Tuncque definierunt, se conuersos laicos barbatos, licentia Episcopi sui, suscepturos, eosque in vita & morte, excepto monachatu, vt semetipsos tractaturos: & homines etiam mercenarios (quia sine adminiculo istorum non intelligebant se plenariè die nocteq́; præcepta regulæ posse seruare) suscepturos. Cumq́; terras ab habitatione hominum remotas, & vineas, & prata, & syluas aquasq́; ad facienda molendina (ad proprios tamen vsus) & ad piscationem, & equos pecoraq́; diuersa, necessitati hominum vtilia, ad exercendas agriculturas instituissent, decreuerunt, vt prædicti Conuersi domos illas regerent, non monachi: quia habitatio monachorum secundum regulam debet esse in Claustro ipsorum. Quia etiam Benedictum non in ciuitatibus, nec in castellis aut in villis, sed in locis à frequentia populi semotis, Cœnobia construxisse, sancti viri illi sciebant, idem se æmulari promittebant. Et sicut ille per duodenos monachos, monasteria constructa adiuncto patre disponebat, sic se facturos confirmabant. Sigebertus. Antoninus tit. 15. Ca. 18. §. 1. Vincentius lib. 27. Ca. 1. Hanc Charitatis Chartam anno 1107. ab Vrbano II. Rom. Pontifice procurauit Hardingus confirmari. Balæus Cent. 2. Cap. 63. de Script. Brit.

Commendat & Petrus Blesensis ob disciplinæ rigorem hoc monasticæ vitæ genus in epistolis: ob quam causam resilijsse plurimos, & ob id difficilia fuisse eius Ordinis initia in Bernhardi Vita scribitur.

Malmesburgen. lib. 4. Ca. 32. indicat, Cisterciensium nemini, horis diuinis aut Completorio abesse licere, exceptis infirmis. Cellarium & Hospitarium, post auditum Completorium, hospitibus seruire diligenter, summo studio seruantes silentium: alios nunquam nisi cum Priore aut Abbate colloqui.

Alexander 3. Papa præcepit, vt si quis Cisterciensium è monasterio fugerit, per Episcopos, vt ad officium redeat, cogatur: lib. 3. Decret. tit. 31. Ca. 7. Non est.

Petrus Cluniacensis Abbas sui Ordinis Regulam cum Cisterciensi conferens, hæc statuta Cisterciensium commemorat lib. 5. Epist. 16. 1. Cistercienses non nisi post annum aditum claustri aperiunt. 2. Cistercienses duabus tunicis, & duabus cucullis, vel eiusdem generis paucis additis vestibus, contenti sunt. 3. Cistercienses non nisi tertiò fugitiuos reuertentes recipiunt: quia & ipsa regulæ verba conseruare, & à frequenti fuga stultos vel instabiles monachos, negato demum reuersionis aditu, deterrere student. 4. Cistercienses absque exceptione aliqua, regularia ieiunia tam æstatis quàm hyemis obseruant, iuxta regulæ rigorem. 5. Cistercienses iuxta regulæ præceptum operas manuum faciunt. 6. In omnibus aduenientibus vel discedentibus hospitibus, inclinato capite, vel prostrato omni corpore in terrã, Christum adorant, eisque vniuersis pedes abluunt. 7. Mensam Abbatis cum hospitibus & peregrinis semper esse volunt. 8. Monastici Ordinis plurima detrimenta morumq́; ruinas in monasterijs reparare laborant, et delicatis magis quàm necessarijs condescẽsionibus explosis, ad antiqui & primi feruoris morem horum temporum leporem reuocare contendunt.

Approbauit hunc Ordinem Vrbanus 2. teste Sigeberto, Platina, Volaterrano lib. 21. circa annum 1100. Approbatio Ordinis.

Sub Innocentio 2. Cisterciensis Ordo maxima accepit incrementa. Nam monachi eius sanctitate, vel potius hypocrisi, hominum animos mirificè sibi deuinciebant, qui largissimè etiam eorum fouebant conuentus. Eorum superstitione Angliam contaminauit Gualtherus Espec. Anglus, vir genere nobilis, ac prædicti Stephani Hardingi olim discipulus, qui anno Domini 1132. ad Ribeuallem constructo cœnobio, hoc genus monachorum ibi primum plantauit, vt author est Ioannes Hagulstadensis. Balæus Cent. 2. ca. 63. in Appendice. Propagatio Ordinis.

Assumpserunt habitum griseum: vnde etiam ab initio Grisei *dicebantur. Cranzius lib. 7. ca. 14. Metrop. Caput ferè totum rasum & coronas perquàm exiguas habent. Vide Sebast. Frank in Chron. fol. 470.* Vestitus Ordinis. Rasura Ordinis.

BERNHARDINI.

Cistercienses & Bernardini ijdem.
S. Bernhardus quis.

CIstercienses & Bernhardini ijdem, eiusdemq́ Ordinis monachi sunt: vulgo tamen vocantur Bernhardini à S. Bernhardo ex Burgundia & nobilibus parentibus oriundo, qui relicto seculo Cistertium se contulit, anno ab incarnatione Domini 1113. à constitutione domus Cistertiensis decimo quinto, cum socijs fermè 30. ibiq́ ita se gessit vt mox Abbas Claruallensis cœnobij, in ditione Lingonensi tunc primùm Roberti impensa constructi, constituitur, cui annos 36. laudabiliter præfuit, & monasteriorum sui Ordinis 160. author esse dicitur lib. 5. cap. 2. in vita eius. Antoninus tit. 17. cap. 5. Tritthemius in Chron. Hirsaugien. tantum 140. numerat. Cùm igitur bonus ille Frater Robertus, eiusq́ monasterium Cistercium valdè obscurum fuisset, & Guilermus ipse (qui vitam Bernhardi libris 5. descripsit) dicat, eam domum pauperem, & eo tempore adhuc absconditam, & penè nullam fuisse, adeò quidem, vt sub Abbate Stephano, nouellus & pusillus grex Cisterciensis, eiusq́ paucitas, tædio esse inciperet, & omnis spes posteritatis (verbis authoris vtor) decideret, in quam sanctæ illius paupertatis hæreditas transfunderetur: iccirco à loco quidem vbi primò sedes suas fixerunt Cistercienses, à fundatore autem seu authore Ordinis Roberto, non Robertini, sed à propagatore præcipuo, & à pietatis, doctrinæ ac generis splendore clarissimo Bernhardo Bernhardini vocantur. Testantur hoc etiam, præter communem experientiam, literæ Abbatum eius Ordinis in Germania, qui ita scripserunt in literis contractuum: **Wir N. N. von Gottes verhengknuß Abte/vnd wir Prior vnd Conuent deß Closters N. Bernharder Ordens/ꝛc.** Testantur hoc etiam tabulæ depictæ in monasterijs eius Ordinis, vbi D. Bernhardus à dextris, Robertus verò à sinistris depictus conspicitur. Sicut & passim in fenestris Circuitus monasteriorum illius Ordinis historia vitæ Bernhardi, non Roberti depicta est. Cùm enim à potiore nominandæ sint res, meritò à Bernhardo Bernhardini, à primo autem Ordinis loco Cistercienses dicuntur. Et Cistercienses non Robertum, sed Bernhardum patrem suum agnouisse, sicut Benedictini Benedictum, narrare ea de re libet vel fabulam, vel historiam. Cùm enim Abbas quidam indoctus Ordinis huius aliquando in monasterium quoddam Benedictinorum venisset, & illic Abbas cœnobij eius mensam his verbis consecrasset, Benedictus benedicat, &c. neq; ille præ inscitia intelligeret, de Deo id intelligendum: rediens in suum monasterium ad imitationem illius, & ipse consimili vsus esse dicitur precationis formula, Bernhardus bernhardat. Vestitus Bernhardinorum hodie à Cistertiensium diuersus est: habent enim tunicam nigram super pallio albo. Festis tamen diebus Cisterciensium habitu vtuntur, vt ostendant vnde originem suam habeant, Seb. Franck in Chron. fol. 470.

Vestitus Bernhardinorum.

Propagatio Bernardinorum.

Mox autem ob sanctitatis singularis opinionem Ordo hic longè lateq́ diffusus est: è diuersis enim regionibus fratres ad fundanda monasteria ex eo accersuntur: fundata verò statuta disciplinæ eius subijciunt, & arctioris ineunt regulas vitæ. Sed & diuersarum regionum ciuitates ex hoc collegio meruêre Episcopos. In primis Roma summo ornatur Pontifice: Præneste Stephanum habet: Ostia Hugonem. In ipsa quoque Romana Curia Henricus & Bernardus: alter presbyter, alter diaconus ordinati sunt Cardinales. Prope vrbem Romanam Nepa quoque sub Huberto refloruit. In Tuscia Pisis Balduinus effulsit. Citra Alpes Lausannæ datus est Amedeus, Seduno Garinus, Lingonis Godefridus, Antisiodoro Alanus, Nannetis Bernardus, Beluaco Henricus, Tornaco Giraldus, Eboraco Henricus. In Hibernia duo Episcopi. Curiæ Rhætorum Algorus, & alijs locis alij.

Bernardini ab Aduocatis exempti.

Quia verò Ordo hic secularium rerum curam omnem abiecisset, nec possessiones aliquas terrenas possideret ab initio, idcirco à primaria sui institutione, ab omni Aduocatorum iure ita liber & immunis extitit, vt cùm progressu temporis agros, villas, prædia, territoria coemare cœpissent monachi, semper tamen in illorum potestate & arbitrio situm fuerit Aduocatum eligere sibi, vel non, & eum etiam, quandiu placuisset retinere. Colligitur hoc etiam ex priuilegio Conradi III. Imp. Ebracensi, magnifico & opulentissimo Cisterciensium Monachorum in Ostrofrancis & Herbipolensi diœcesi sito, cœnobio dato, quod inter alia sic habet: Statuimus

[...]imus, vt sicut Ordo Cisterciensis ab omni Aduocatorum genere, iuxta primariam institutionem suam semper liber extitit & immunis, sic deinceps eadem Ecclesia (excepto solo Romanorum Imperatore) nulli prorsus Aduocatorum (nisi cui voluntariè sese subiecerit, ita quòd Velle suum postea valeat immutare) per prædia & possessiones suas aliquatenus sit subiecta. Act. & Dat. Norimbergæ anno Dominicæ incarnationis 1240. Datum est eidem cœnobio priuilegium ab Imperatore Ludouico IIII. Bauaro, Norimbergæ anno 1339. in quo scribitur inter alia, Ottonem Herbipolensem Episcopum confessum esse, nullum se habere aliud Aduocatiæ ius in Ebracense cœnobium, quàm nomine S. Romani imperij. In ijsdem etiam literis hæc Aduocatia Imperiali authoritate commendatur Episcopo prædicto Ottoni, tamdiu verò vsurpanda, nec diutius, quàm ea vel opus habeat vel vti velit Abbas eius loci: addita insuper cautione, quod si Abbas Episcopum nolit amplius habere tutorem aut aduocatum, liberum ei sit alium à Romano Imperatore postulare. Hoc ipsum postea sequentes Imperatores Carolus IIII. anno 1352. & Vuenceslaus anno 1387. confirmarunt. Ferdinandus verò Imp. insigni priuilegio monasterium Ebracense anno Domini 1544. ab omni, cum Moguntini Archiepiscopi, tum Herbipolensis Episcopi visitatione, reformatione, electione, depositione, correctione & confirmatione totaliter exemit: vt quod soli Ordinis Visitatori & S. Romano Imperio immediatè subsit & subesse debeat semper, referente Bruschio de Germanorum Monasterijs.

Neque solùm ab Aduocatorum, sed Episcoporum quoque iure & obedientia exempti erant modò vellent Monachi isti. Inde verò factum, vt si Episcopus aliquis ad Abbatis huius Ordinis ordinationem seu consecrationem inuitatus esset, sæpenumerò ille hoc detrectaret. Idcirco Alexander III. Cisterciensibus monachis concessit peculiari priuilegio, vt si quis Episcopus tertio cum humilitate & deuotione, requisitus, substitutos abbates illorum benedicere fortè renuerit, ijsdem monachis liceat proprios monachos benedicere, & alia, quæ ad huiusmodi officium pertinent, exercere, donec Episcopi suam duritiem recogitent, & abbates benedicere non recusent, libro 1. Decretal. tit. 10. cap. 1. Statuimus. In Concilio quoque Viennensi anno 1311. habito grauiter accusarunt Cistercienses Episcopos nonnullos, de damnis quæ ipsorum monasterijs inferrent. Clemens V. igitur præcepit, si fortè Episcopi ad Cisterciensium monasteria veniant charitatiuè, id est, hospitalitatis gratia, vt apponant illis cibos, non quidem exquisitos & delicatos, sed quibus monachis secundum regulam suam etiam vesci liceat, idque intra septa monasteriorũ, non tamẽ intra portam quam regularem appellant. Tunc etiam posse Episcopũ eiusq; seruos eleemosynas dare de fragmentis mensæ: hoc est, de reliquijs quæ supersint ex mensa: vt est videre lib. 3. Clementinarum tit. 13. cap. 1. Ad nostrum.

Bernardini episcopis non subditi.

Monachi autem huius Ordinis semper elegerunt suis monasterijs ampla, & cultissima fertilissimaq; loca. Vnde & Bruschius hac de re ita cecinit de Germ. Monast.

Bernardinorũ monasteria qualia.

Semper enim valles syluestribus vndiq; cinctas
Arboribus Diuus Bernardus, amœnaq; prata
Et fluuios, &c. amabat.

Non diu etiam Cistercienses seu Bernhardini Regulæ suæ rigorem seruarunt, sed temporis progressu, eleemosynarum collatione non contenti, contra regulam, prædijs, villis, molendinis alijsq; bonis inhiare, eaq; in suum ius redigere, & mirificè sub pietatis prætextu opulentiores suis bonis emungere cœperunt, haud aliter quàm reliqui monachi, sicut supra indicauimus: vt ex Alexandri III. epistola, quæ extat tomo 2. Concil. patet, in qua hanc ob causam valdè Bernhardinos reprehendit. Nunc, inquit, aliqui ex vobis pristinæ institutionis obliti penitus vel ignari, contra ordinis vestri gloriam & decorem villas, molendina, ecclesias & altaria possident, fidelitates et hominia suscipiunt, rusticos & tributarios tenent, & omne studium adhibent, vt termini eorum dilatentur, quorum conuersatio esse debet in cœlis. Læditur hinc Ordo penitus, & mutatur. Ideoq; sanctum & venerabile Collegium vestrum precibus & monitis, quibus possumus, exhortamur, quatenus domus illæ, quæ in prima sui origine in Ordine vestro sunt fundatæ, constitutis et ordinatis terminis sint contentæ, nec velint

Bernardini nõ diu Regulæ rigorem seruant.

MONACHI. Adlersbergenses prope Libam ita jejunando, casti vivendo & rigorem Regulae servant, ut quando impleverint ventres piscibus, disputent de jejunio, quando gloriantur multum de caelibatu, casti pauci inter eos reperiantur.

ad ea manus extendere, quæ sine laboribus & periculis multis, & demum sine Ordinis ma[gna] confusione minimè poterant retinere. Si enim relictis originalibus Ordinis statutis, ad com[munem] munem volueritis aliorum monasteriorum viam divertere, oportebit & vos communi [iure] censeri: quia dignum est ut qui similem cum suscipiunt vitam, similem sentiant in legibus di[sciplinam]. sciplinam. Et quæ sequuntur reliqua. Testatur quoq; Robertus Gaguinus lib. 6. de Franc[orum gestis] apud Cistercien. monachos rationem victus simplicem multis seculis in usu fuisse: sed ubi [pos]sessionibus aucti & prouentibus ditati sint, apud successores illorũ virtutem & pietatem la[n]guisse, ita ut in luxum parsimonia, in superfluas opes paupertas, in fastum humilitas, in li[bidinem] uiam continentia, in confusionem omnis ferè Ordo versus fuerit. Quidam etiam Sylue[ster] Giraldus Episcopus Meneuensis in Anglia, vir eruditißimus acriter taxauit Cisterci[ensium] ambitionem, auaritias & libidines, in suo speculo historiæ: Balæo teste Cent. 3. ca. 40. & in [eius] Appendice.

ORDO HVMILIATORVM.

CAPVT X.

Ordinis origo. HVMILIATORVM *Origo fuit iuxta Antoninum tit. 15. ca. 23. sub Imperato[re] Henrico 3. anno Domini 1017. cui astipulatur etiam Volaterranus lib. 21. Iux[ta] Polydorum Vergilium verò lib. 7. ca. 2. sub Friderico Barbarossa cœpit in Germ[a]nia primum circa annos 1164. tali occasione. Multi mortales vtriusq; sexus, aut bello cap[ti], aut quia fides eorum suspecta fuit, ex Cisalpina Gallia, ab Imperatore, sæpius eam terrend[o] lo petente, in Germaniam fuerunt traducti. Ibi licet in domibus suis singuli morarentur cu[m] vxoribus & famulis suis, labore manuum suarum victum sibi quærentes, maximè verò i[n] lanificij exercitio: conuenerunt tamen certo tempore se inuicem ad pietatem exhortantes, ieiunijs, eleemosynis & orationi insistentes. Tandem longiore exilij mora fracti, albis vi[…] viri fœminæq; induti vestibus, & in conspectum Imperatoris prodeuntes, ad genua eius [se] abiecerunt ac veniam deprecati sunt. Imperator & lachrymis & vestitu supplicum m[otus] libertatem in suam redeundi patriam cuiq; concessit.*

Exercitia. *Reuersi igitur decreuerunt seorsim in Cœnobijs viri & mulieres habitare, magis[…] re Orationibus, Vigilijs & Abstinentiæ: habentes aliquos, etsi paucos, sacra tractantes, [qui] cura & regimine vnius eorum degebant, & exercitia corporalia, præcipuè autem in lanif[icio] & textura pannorum, reliqui omnes continuabant. Demum ipsis numero multiplicatis, m[a]ximè verò clericis, exercitiũ manuale diminuentes, lectionibus et diuinis officijs magis qu[am] antea intenderunt.*

Vestitus. *Habitu vniformi sed humili, induti, scilicet tunica, scapulari & chlamyde seu cappa [et] super alba.*

Regula. *Sumpseruntq; pro norma viuendi, non totam, sed partem Regulæ Benedicti. Superio[res] suos Præpositos nominant.*

Propagatio & Confirmatio. *Multiplicatiq; valdè, extruxerunt plurima monasteria tam virorum quàm mulier[um] per Thusciam & Lombardiam. Pleriq; Romanorum Pontificum circa annos Christi [...] suo hunc Ordinem suffragio approbarunt. Modum viuendi Innocentius 3. confirmauit: p[ost] modum per successores Ordo hic à diœcesanis exemptus, priuilegijs multis munitus, & [sub] regimine vnius principalis seu generalis Præpositi constitutus est. Antoninus tit. 15. ca. [23.] Seb. Frank. in Chro. f. 470.*

Nomen. *Nomen autem eis inde putatur esse inditum, quòd ad Imperatoris pedes aliquando hu[militer] militer prostrati, libertatem impetrauerint. Sabellicus Enne. 9. lib. 5. Semi-monachos agunt, & creduntur ijdem esse qui & Syluestrini, seu Ordo Montis fani. Alfarez in Thesauro cap. 57.*

ORD[O]

ORDO PRAEMONSTRATENSIS.

CAPVT XI.

NORBERTVS *Lotharingus illustri familia natus, relictis seculi huius pompis, monasticen profiteri cœpit, vbi diaconi & presbyteri gradibus ornatur. Æmilius lib.5. Nobertum vocat. Auentinus lib.6. Annal. Nordobertum, è Santhone Germaniæ inferioris oppido oriundum. Monachorum autem contubernalium vita dissoluta motus, ipse in eremum quandam Leodiensis diœcesis egressus, arctius & cunctis prioribus seculis inauditum monasticæ vitæ genus, cum socijs 13. vndiquaquam collectis arripit. Nudis ipse Norbertus pedibus in hyemis asperitate, prædicationis gratia, passim authoritate Calixti Pontificis oberrabat circa salutis annum 1119. vt Sigeberti habet Continuator. Vincentius lib.27. cap.28. Tritthemius in Chronic. Hirsaugien. Antoninus tit.15. cap.19. Panuinius in Chron. annum 1120. annotant. Extant in Chronico Martini de huius sectæ primordijs, hi duo versiculi:* Præmonstratensium origo.

Anno milleno, centeno, bis quoque deno,
Sub patre Norberto, Præmonstratensis viget Ordo.

Fuit hic Nobertus Laudunensis Episcopus et Magdeburgensis Archiepiscopus progressu temporis creatus, tantumq; potuit gratia apud Lotharium Imp. & Innocentium II. Pontificem, vt Magdeburgensi ecclesiæ titulum Primatis Germaniæ *impetrarit: Bruschius.*

Viuunt sub Augustini Regula, quam sibi diuinitus & miraculosè datam fuisse Nortbertum in communi capitulo affirmasse dicit author vitæ eius apud Surium de Vitis Sanctorũ. Scio, dixit ibi, vnum ex professionis nostræ fratribus, cui de regula nostra indaganti studiosius, non quidẽ suis meritis, sed fratrum orationibus, beatus visus est Augustinus, qui & auream regulam à latere dextro prolatam, illi porrexit, seq; luculento sermone ei intimauit, dicens: Quem vides, Augustinus ego sum Hipponensis episcopus. Ecce habes Regulam, quam ego conscripsi: sub qua si benè militauerint confratres tui, filij mei, adstabunt securi in extremi terrore iudicij. Regula.

Fingebant autem impostores illi, quo facilius auram popularem captarent, non solum è cælo suam sibi religionem traditam, sed etiam locum visione præmonstratum, seq; ideò Præmonstratenses vocabant. Balæus Cent.3. Script. Brit. cap.34. Volateranus tamen lib.21. & Polydorus lib.7. cap.3. affirmant, eos vitæ suæ inchoasse genus in Landunensi diœcesi, eò loci, quem Præmonstratum vocarint, vnde Ordini nomen inditum. Nomen.

Horum institutum Calixtus II. authoritate Pontificia statim confirmauit: Vincentius, Volateranus, Polydorus. Eosq; singulari titulo vt Bruschius indicat, Canonicos Regulares exemptos appellauit. Alij confirmationem Ordinis huius referunt ad Innocentium II. sub quo etiam maxima incrementa cœpit Ordo. Nam eius monachi sanctitate, vel potius hypocrisi, hominum animos mirificè sibi deuinciebant, qui largißimè etiam eorum fouebant sodalitates. Vnde factũ, vt sub ipsum statim initiũ per Syriam, Normanniam, Flandriam, Angliã, Vasconiam, Gothiam, Hispaniã & Burgundiã diffusus sit, veluti Sigeberti Continuator annot. Confirmatio. Priuilegia.

Amiciuntur huius sectæ professores tunica alba cum linea toga sub candido pallio, quo potissimùm à Canonicis differunt. Polyd. lib.7. c.3. Seb. Franck in Chron. fol. 470. b. Sub Nicolao autem IIII. Præmonstratenses Canonici & Carmelitæ fratres dimicant propter albas cappas, quas Honorius IIII. illis concesserat, in magnum, vt dicebant, præiudicium & scandalum. Sed Carmelitæ Pontificis fauorem nacti, tandem vicerunt. Balæus Cent.4. cap.54. in Appendice, ex Ioanne de Molinis cap.9. sui Speculi. et cap.57. eiusdem Centuriæ ex cap.5. Chronici Ioannis Vineti. Vestitus.

Cumq; multorum Ordinum & præsertim Benedictini Abbates potestatem & licentiam à Pontificibus Rom. nacti essent, gestandi infulam seu mitram, baculum, annulos & similia ornamenta Pontificalia, Abbates tamen huius Ordinis communi consilio statuerunt, vt nullus eorum mitra & chirotecis vtatur, ne forsan ex ipsis supercilium elationis aliquis assumat, Præmonstratenses non vtuntur Pontificalibus ornamentis.

aut sibi videatur sublimis, cùm his vti se viderit, quæ Pontificibus, & maioribus Præla-
Pontificibus Rom. concessa essent. Statuerunt insuper, vt si qua forsan ecclesia laxioris
dinis Præmonstratensium voluerit regulam profiteri, huiusmodi Pontificalibus, etiam
prius habuerit, deinceps tamen non vtatur, sed potius humilitatem seruet, & statuta
Ordinis imitetur. Adiecerunt quoq; huic institutioni, vt nullus fratrum Præmonstraten-
ad Apostolicam sedem accedens, vel recedens ab ipsa, vel aliâs, incedat in habitu secula-
si euidens hoc necessitas postularit. Inhibuerunt etiam, ne quis contra statuta generalis Ca-
tuli, siue in habitu, siue in vniformitate officij, seu etiam in temporalibus temerè venire p-
sumat, aut regulariter puniatur. Ne quis item assumat honorem, ad quem fuerit forsan
ctus sine licentia, vel præcepto illius, cui obedire tenetur. A prima etiam plantatione reli-
nis huius, constitutum à fratribus fuit, vt Abbates & Præpositi eorum certis temporibus
ueniant Præmonstratum, vt si qua forsan corrigenda forent, de communi Abbatum et P-
positorum consilio corrigerentur.

REGVLA PRAEMONSTRATENSIVM, EIVSQVE CONFIRMATIO.

CONFIRMAVIT etiam hunc Ordinem eiusq; priuilegia, statuta, le-
ges, ritus & totam viuendi deniq; rationem Innocentius III. vt est vi-
dere lib. I. Decretalium Innocentij III. vbi etiam Regulam eorum co-
memorat, in nonnullis constitutionibus ab Augustini Regula, sub qua mili-
tant, variante, ad hunc modum. Ad exemplar felicis recordationis Alexandri
Lucij, Vrbani & Clementis prædecessorum nostrorum Romanorum Ponti-
cum, vniuersas regulares institutiones, & dispositiones, quas de communi
sensu, vel maioris, & sanioris partis fecistis, sicut inferius denotantur, aucto-
te Apostolica roboramus, & præsentis scripti priuilegio communimus: vi-
licet vt Ordo Canonicus, quemadmodum in Præmonstratensi Ecclesia, secun-
dum beati Augustini regulam, & dispositionem recolendæ memoriæ Norber-
ti quondam Præmonstratensis Ordinis institutoris, & successorum suorum
candido habitu institutus esse dignoscitur, per omnes eiusdem Ordinis Eccle-
sias perpetuis temporibus inuiolabiter obseruetur, & eiusdem penitus obser-
uantiæ.

Iidem quoq; libri, qui ad diuinum officium pertinent, ab omnibus eiusdem
Ordinis vniformiter teneantur: nec aliqua Ecclesia vel persona Ordinis vestri
aduersus communia ipsius Ordinis instituta priuilegium aliquod postula-
vel obtentum audeat quomodolibet retinere.

Nulla etiam Ecclesiarum ei, quam genuit, quamlibet terreni commodi ex-
actionem imponat, sed tantum pater Abbas curam de profectu, tàm filij Ab-
batis, quàm fratrum domus illius habeat, & potestatem habeat secundum or-
nem corrigendi, quæ in ea nouerit corrigenda: & illi ei tanquam patri reueren-
tiam filialem humiliter exhibeant.

Abbas autem Præmonstratensis Ecclesiæ, quæ mater esse dignoscitur ali-
rum, non solùm in his Ecclesijs quas instituit, sed etiam in omnibus alijs eius-
dem Ordinis, & dignitatem, & officium patris obtineat, & ei ab omnibus ta-
Abbatibus, quàm fratribus debita patri obedientia impendatur.

Præterea omnes abbates Ordinis vestri, singulis annis, ad generale capitu-
lum Præmonstratense, postposita omni occasione, conueniant illis solis exce-
ptis, quos à labore viæ corporis retardauerit infirmitas: qui tamen idoneum
pro se delegare debebunt nuncium per quem necessitas, & causa remorationis
suæ capitulo valeat nunciari. Hi autem, qui in remotioribus partibus habitan-

tes, ...

tes, sine graui difficultate singulis annis se nequiuerint capitulo præsentare, in eo termino conueniant, qui in ipso eis capitulo fuerit constitutus. Si verò quilibet Abbatum, aut Præpositorum, per contumaciam vestrum capitulum frequentare desierint, liceat Abbati Præmonstratensi, consilio sui capituli, eos vsque ad dignam satisfactionem sententia percellere regulari: & sententiam, quam præfatus Præmonstratensis Abbas siue in generali capitulo, siue extra capitulum consilio Coabbatum, in Prælatos, & subditos totius Ordinis vestri canonicè tulerit, nulli Archiepiscoporum, seu Episcoporum, nisi fortè de mandato Romani Pontificis, liceat relaxare.

In generali igitur vestro capitulo præsidente Abbate Præmonstratensi cæterisque considentibus, in spiritu Dei cooperantibus de his, quæ ad ædificationem animarum, ad instructionem morum, & ad informationem virtutum, atque incrementum regularis disciplinæ spectabunt, sermo diligens habeatur. Porrò de omnibus quæstionibus, & querelis, tam spiritualibus, quàm temporalibus, quæ in ipso capitulo propositæ fuerint, illud teneatur irrefragabiliter, & seruetur, quod Abbas Præmonstratensis cum his, qui sanioris consilij, & magis idonei apparuerint, iustè, ac prouidè iudicabit.

Sanè si Abbas aliquis vestri Ordinis infamis, vel inutilis, aut Ordinis sui Præuaricator inuentus fuerit, & prius per patrem suum Abbatem, aut per nuncios eius admonitus, suum corrigere & emendare delictum neglexerit, aut cedere (si amouendus fuerit) sponte noluerit, auctoritate generalis Capituli deponatur: & depositus sine dilatione ad domum vnde exiuit, seu ad aliam eiusdem Ordinis, quam elegerit, sine vlla conditione temporalis commodi reuertatur, in obedientia Abbatis, sicut cæteri fratres ipsius domus firmiter mansurus. Id ipsum etiam alio tempore (si necesse fuerit) & Capitulum sine scandalo, & periculo expectare nequiuerit, per Abbatem Præmonstratensem, & patrem Abbatem, & alios Abbates, quos vocauerit fieri licebit. Quod si depositus in se datæ sententię contumaciter contraire tentauerit, tàm ipse, quàm Principatus eius, qui de Ordine vestro fuerint in sua contumacia fautores, ab Abbate Præmonstratensi & cæteris Abbatibus censura Ecclesiastica, donec satisfaciant arceantur.

Verùm cum aliqua Ecclesiarum vestrarum Abbate proprio fuerit destituta, vel cùm ibi Abbatis electio regulariter non fuerit celebrata, sub patris Abbatis potestate, ac dispositione consistat, & cum eiusdem consilio, qui eligendus fuerit, à Canonicis eligatur. Electo autem Fratres ecclesiæ statim obedientiam promittant: qui non quasi absolutus à potestate patris Abbatis, vel Ordinis sui, Archiepiscopo vel Episcopo, in cuius diœcesi fuerit, præsentetur, plenitudinem ab eo officij percepturus: ita tamen, quòd post factam Archiepiscopo, vel Episcopo suo, professionem, occasione illa non transgradiatur constitutiones Ordinis sui, nec in aliquo eius præuaricator existat.

Si quis etiam ex vobis canonicè electus in Abbatem, diœcesano Episcopo semel, & iterum per Abbates vestri Ordinis præsentatus, benedictionem non potuerit ab eo obtinere, nec Ecclesia, ad quam vocatus est, destituta, consilio periclitetur, officio, & loco Abbatis plenariè, secundum ordinem fungatur in ea, tam in exterioribus prouidendis, quàm in interioribus corrigendis, donec aut interuentu generalis Capituli vestri, aut præcepto Romani Pontificis, seu Metropolitani, benedictionem suam obtineat.

Porrò nulla persona Ecclesiastica pro chrismate aut consecrationibus, & ordinationibus, aut pro sepultura pretium, aut pro benedicendo Abbate, & deducendo in sedem suam palefridum, aut aliquod à vobis exigere, nullus ve-

ſtrum,etiam ſi exigatur,dare præſumat:quia & exigentem,& dantem non ...
periculum Simoniacæ prauitatis inuoluit.

Cæterùm ſi aliqua Eccleſiarum veſtrarum paſtoris ſolacio deſtituta in... fratres de ſubſtituendo Abbate diſcordia fuerit, vel ſciſſura ſuborta, & ipſi fa... cilè ad concordiam, vel vnitatem reuocari nequiuerint, pater Abbas conſi... Coabbatum ſuorum eis idoneam prouideat perſonam, & illi eam ſine contra... dictione recipiant in Abbatem:quam ſi recipere contempſerint, ſententiæ ſi... iaceant, quam pater Abbas cum conſilio Coabbatum ſuorum in eos duxer... auctoritate Ordinis promulgandam.

Adhæc quoniam Præmonſtratenſis Eccleſia prima mater eſt omnium Ec... cleſiarum totius Ordinis, & patrem ſuper ſe alium non habet, ſicut ad cau... ſam, & cuſtodiam Ordinis ſtatutum eſt, per tres primos Abbates Laudunen... ſem,Floreffienſem,Cuiſsiacenſem annua ibidem viſitatio fiat:& ſi quid in ip... domo corrigendum fuerit,abſq; maiori per eos audientia corrigatur. Quod ſi abbas in corrigendo tepidus, & fratres ſæpius moniti incorrigibiles perma... ſerint, ad generale Capitulum referatur, & ſicut melius viſum fuerit, conſi... generalis capituli emendetur, & ſententia in hac parte Capituli ſine retracta... ne aliqua obſeruetur.

Quoties verò Eccleſia Præmonſtratenſis ſine Abbate fuerit, ad præfa... tres Abbates eius cura reſpiciat, & à Canonicis ipſius Eccleſiæ, cum com... conſilio perſona in Abbatem idonea eligatur:ad conſilium ſuum quatuor al... Abbatibus ad eandem Eccleſiam pertinentibus pariter aduocatis, quos ip... Canonici prouiderint aduocandos.

Liceat quoq; vnicuiq; matri Eccleſiæ Ordinis veſtri cum conſilio Abba... Præmonſtratenſis de Abbatibus Eccleſiarum,quæ ab ea proieciſſe noſcuntur ſiue etiam de alia eiuſdem Ordinis inferiore Eccleſia ſibi quemcunq; volue... (ſi tamen idoneus extiterit)in Abbatem aſſumere.Perſonam autem de alio Or... dine nulla Eccleſiarum veſtrarum ſibi eligat in Abbatem,nec veſtri Ordinis a... liqua in Abbatem monaſterij alterius Ordinis,niſi de auctoritate Rom. Eccle... ſiæ,ordinetur.

Nulli etiam Canonicos,vel Conuerſos veſtros ſine licentia Abbatum re... pere, aut ſuſceptos liceat retinere.

Sanè nulli Eccleſiæ veſtri Ordinis liceat ad aliquam aliam profeſsionem temeritate qualibet ſe transferre. Si quæ verò Eccleſiæ Canonicorum alterius Ordinis ad Ordinem veſtrum venerint, ad Eccleſiam veſtri Ordinis habea... ſine refragatione reſpectum, in qua veſtrum noſcuntur Ordinem aſſumpſiſſe.

Præterea ſi inter aliquas Eccleſias veſtri Ordinis de temporalibus quæſtio emerſerit,non extra Ordinem Eccleſiaſtica vel ſecularis audientia requiratur, ſed mediante Præmonſtratenſi Abbate,& cæteris, quos vocauerit, aut cha... tatiuè inter eas componatur, aut auditis vtrinq; rationibus eadem controuer... ſia iuſto iudicio terminetur.

Ad maiorem quoq; Ordinis veſtri pacem conſeruandam, diſtrictius pro... bemus,ne aliquis prælatorum,vel ſubditorum veſtrorum in his, quæ ad diſci... plinam,& inſtituta Ordinis ſpectant,audeat, pro vt ſtatutum eſt in Laterane... ſi Concilio, appellare: ſed ſi quiſquam appellare tentauerit, nihilominus ... quorum intereſt,regularem diſciplinam exercere debebunt.

De cætero quoniam à ſtrepitu,& tumultu ſecularium remoti pacem,& qui... tem diligitis, grangias veſtras,& curtes,ſicut & atria Eccleſiarum à prauorum incurſu,& violentia libera fore ſancimus,prohibentes, vt nullus ibi homine... capere,ſpoliare,verberare,ſeu interficere,aut furtum,vel rapinam committere audeat.

Obea...

Ob euitandas verò sæcularium virorum frequentias, liberum sit vobis, saluo iure diœcesanorum Episcoporum, oratoria in grangijs, & curtibus vestris construere: & in ipsis vobis, & familiæ vestræ diuina officia (cùm necesse fuerit) celebrare, & ipsam familiam, nisi aliqui sint, qui in vicinia habeant propria domicilia ad confessionem, communionem, & sepulturam, cum vestri Ordinis honestate suscipere.

Liceat quoque vobis personas liberas, & absolutas è sęculo fugientes, ad conuersionem recipere, & eas cum rebus suis sine contradictione aliqua retinere.

Infirmos quoque absolutos, qui in extrema voluntate ad vos se transferri, aut apud vos sepeliri deliberauerint, nullus impedire, seu res eorum legitimas detinere præsumat: salua tamen hæredum legitima portione, & canonica iustitia illarum ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur.

Ad maiorem etiam Ordinis vestri reuerentiam, & regularis disciplinæ obseruantiam, vobis filij Abbates subiectos vestros ligandi, & soluendi plenam concedimus facultatem.

Quia verò singula, quæ ad religionis profectum, & ad animarum salutem ordinastis, præsertim abbreuiationi nequiuêre annecti, nos cum his, quæ præscripta sunt, consuetudines vestras, quas inter vos religionis intuitu regulariter statuistis, & deinceps auctore Domino statuetis, auctoritate Apostolica roboramus, & vobis, vestrisque successoribus, & omnibus qui Ordinem vestrum professi fuerint, perpetuis temporibus inuiolabiliter obseruandas decernimus: nec aliquæ literæ habeant firmitatem, quæ tacito nomine Pręmonstratensis Ordinis, cóntra libertates vobis ab Apostolica Sede indultas fuerint impetratæ.

Sanè laborum vestrorum, quos proprijs manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat, licet fundorum Dominis pro rei proprietate aliquem censum, vel quotamlibet partem frugum reddatis.

Interdicimus verò Episcopis, & alijs Ecclesiarum Prælatis, nisi seruato euectionis numero, in Lateranensi Concilio constituto, in vestris monasterijs hospitari. Ad grangias autem vestras, & ad curtes hospitandi gratia, non nisi in magna necessitate diuertant, & tunc contenti sint ipsarum mansionum cibarijs consuetis, cum honestate atque charitate exhibitis.

Nulli autem sæculari personæ vel ecclesiasticæ in aliqua domorum vestrarum liceat carnibus vesci, nisi manifestè ægritudinis causa, & hoc in solis Monasterijs conuentualibus vestris.

Prohibemus insuper, ne aliqua persona fratres Ordinis vestri audeat ad sęcularia iudicia prouocare: sed si quis aduersus eos aliquid sibi crediderit de iure competere, sub Ecclesiastici examine iudicij experiendi habeat facultatem. Licitum prӕterea vobis sit, in causis vestris fratres vestros idoneos ad testificandum adducere, & eorum testimonio (sicut rectum fuerit) & propulsare violentiam, & iustitiam vendicare.

Prohibemus quoque ne cuilibet ecclesiasticæ, vel sæculari personæ fas sit in ecclesijs vestris contra statuta Lateranensis Concilij tallias exercere, vel quaslibet alias vobis ineptas, & iniquas exactiones imponere.

Interdicimus etiam vobis, ne feras, aues, carnes, sues, & cætera huiusmodi curiositatis animalia à quolibet ad nutriendum, siue custodiendum in detractionem vestri Ordinis suscipere præsumatis.

Porrò vt quietius Deo seruire possitis, & discurrendi à vobis necessitas auferatur, præsenti scripto duximus indulgendum, vt si Episcopis vestris, aut

malitiosè differentibus, vel pro iusto impedimento, non valentibus ordinationes, & cætera ecclesiastica ministeria vobis conferre, aliquem Episcopum, de cuius ordinatione & officio plena sit nobis notitia hospitem vos habere contigerit, liberum sit vobis ab eo, & ordinationes, & cætera sacramenta suscipere, dum tamen præiudicium diœcesano Episcopo non debeat generare.

Præterea postulatione vestra clementius inclinati, præsenti pagina duximus inhibendum, ne quis Archiepiscopus, vel Episcopus, aut eorum officiales vestras ecclesias, seu regulares personas eorum, absque manifesta, & rationabili causa interdicere, seu suspendere præsumat: sed si quid in eis fuerit corrigendum, ad audientiam generalis Capituli Præmonstratensis referatur, & ibi prout iustitiæ, & honestati congruerit emendetur.

Porrò si qui Episcopi, aut eorum officiales in personas vestras, aut ecclesias sententiam aliquam contra libertatẽ eisdem à prædecessoribus nostris, vel à nobis indultam promulgauerint, eandem sententiã, tanquam contra Apostolicæ Sedis indulta prolatam, statuimus irritandam. Decernimus ergò, &c. salua Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur, &c. Datum Reati, per manum Raynaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis. VI. Cal. Aug. Indictione prima anno Dominicæ incarnationis M.C.XCVIII. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno primo.

Peculiare huius Ordinis.

Habuit autem Ordo iste hoc peculiare, vt vbi esset Monachorum Collegium, ibi puellarum etiam (haud stultè sapuerunt boni socij illi) non tantum non procul abesset, sed etiam contigua esset habitatio, vt seinuicem inuisere possent. Bruschius.

Mulierum familiaritas in hoc Ordine abrogatur.

Fuit autem hæc consuetudo multarum libidinum causa. Quod animaduertens circa annos Christi 1273. Conradus Præpositus Martalensis cœnobij Ordinis Præmonstraten. abrogauit bono et pio zelo, atque omnium Fratrum Consilio Monasterium Sororum sub Prima sa viuentium, quod eidem Martalensi cœnobio coniunctum erat. Extat decretum apud Bruschium de Monast. Germ. folio 82. quod ita habet. Anno verbi incarnati 1273. Dominica qua cantatur, Iudica me Deus, Nos Conradus Præpositus de Martello cum vniuerso Conuentu Fratrum nostrorum Canonicorum attendentes, quod mulierum nequitia superet omnes nequitias quæ sunt in mundo, & quòd non est ira super iram mulieris, quodq́ venena aspidum et Draconum sanabiliora sint homini & mitiora, quàm familiaritas mulierum: Decreuimus ... ri consensu & communi consilio, saluti tam animarum quàm corporum & etiam rerum ... sterum prouidere volentes, vt aliquas de cætero sorores ad augmentum nostræ perditionis ... latenus recipiamus, sed eas quasi venenata animalia recipere deuitemus. Vt autem hæc ... mitatis robur obtineant inconuulsum, Ego Conradus prædictæ Ecclesiæ tradidi fidem ... sanioribus & senioribus, nomine iuramenti, vt infra spatium 50. annorum nullam sororem recipiam, vel recipi patiar. Cæterorum verò Canonicorum iuramenta recepi, vt nullus ... rum aliquam sororem recipiat infra terminum 50. annorum: vel recipi patiatur: post ... terminum elapsum quid successoribus nostris complaceat, arbitrio eorum relinquimus. ... sulimus autem, vt & ipsi prædecessorum vestigia, ob commodum & salutem suam in ... tentur. Vtinam fiat.

Hanc ob causam etiam sine dubio in Coloniensi synodo anno 1119. habita, multi ... hunc Norbertum tanquam insignem hypocritam & impostorem, nouo vestitus & ... nere cultum Dei instituentem, grauissimè accusarunt. Vrspergen. Cranzius in Saxonia libro 5. capite 40.

Et anno Domini 1250. Robertus Lincolnien. in Anglia Episcopus, vir pius & doctus Præmonstratenses, cum aliorum Ordinum suæ diœcesis Monachis post horrendos ... excessus, citauit, reformandæ eorum vitæ gratia. Sed exemptionibus à Pontificibus Romanis nuper admodum ab Innocentio IIII. per pecuniam impetratis, impediebatur. Ad Papam igitur longissimo itinere senex & piè querulus venit, dicens; Credebam Domine, quòd ...

ciliatorem habens, omnes de quibus sum conquestus, vt debeo, castigarem, atque à suis erroribus reuocarem. Ipsi verò Præmonstratenses, Cistercien. ac Gilbertini, & quidam alij, data pecunia, proh pudor, ab omni bono se redemerunt. Cui Papa: Frater liberasti animam tuam. Quid ad te, de gratia mea? Fecimus eis gratiam. Nunquid oculus tuus nequam est, quia bonus sum? Scriptura benè dispensata. Refert Balæus Cent. 4. cap. 11. in Appendice de Script. Brit. ex Matth. Parisio.

Circa annum 1497. proiecta est religio Præmonstratensium, quam hactenus habuerant: & Apostolica dispensatione facti sunt Canonici Seculares: Veruntamen professi regulam, à substantialibus non absoluuntur. Interiorem vestem non mutant. Cranzius libro 12. cap. 18. Metrop. — Præmonst. religio proiecta

Præmonstratenses sicut & Cistercien. ab initio nullas instituerant Scholas: ideoque eos Dominicani & Franciscani ob literarum imperitiam bubulcos & ouium tonsores derisoriè vocabant. Balæus ex Matthæo Parisio Cent. 4. cap. 11. in Appendice de Script. Brit. — Præmonst. non instituerunt scholas.

Venerunt in Angliam anno Domini 1145. Neuubauusiæq; in agro Lincolniensi primo consederunt. Balæus Cent. 2. cap. 63. ex Thoma Scropo. — Præmōst. quando in Angliam venerint.

ORDO GILBERTINORVM.

CAPVT XII.

GILBERTVS de Semphringam, ex Lincolniensi prouincia oriundus, Iocelini equestris Ordinis viri filius et hæres, corpore atq; animo deformis, nō parū apud Anglos in literis profecit. In Gallias igitur studendi gratia missus, vt quod corpori deerat, sicut Lelandus indicat, ad animi formam accederet: comparatis demùm literis, superstitionum magister Lincolniam est reuersus. Vbi post nouas illudendorum animorum artes ac præstigia, quæ claræ vitæ exempla Lelandus vocat, confluentibus ad illum tum mulieribus cum viris selectissimis, tredecim breui cœnobia, præscriptis nouis viuendi sanctionibus, erexit: quorum illud celeberrimum, atq; adeò primum erat, quod in pago Sempringamensi, natali solo, construxit: in quibus 700. Fratres, ac 1100. Sorores habuit, Balæo teste. Magis consultum Monachis fuisset, si pauciores Moniales, & plures Fratres extitissent. Et hæc fuere initia prima, inertis ac incestuosæ, ex viris & fœminis, Gilbertinorum sectæ, quam ille primus inchoauit, anno Domini 1148. vt authores sunt Scropus & Capgrauius. Postea verò Galliam repetijt, & decreta, quæ suis sectatoribus præscripsit, Eugenio III. Romano Pontifici examinanda obtulit. Romanus collaudato hominis instituto, vt ad eius commodum nato, nouæ sectæ authoritatem addidit. Denique ex animi sententia confecto negotio, lætissimus domum redijt, ac scripsit ex Augustini & Benedicti regulis, Gilbertinorum statuta. Balæus Centuria 3. cap. 25. de Script. Britanniæ. — Gilbertus quis — Ordinis origo — Confirmatio. — Regula.

De Gilbertinorum Ordine & castitate Nigellus, huius temporis poeta, in suo Brunello, vel Stultorum Speculo sic scribit: — Gilbertinorū castitas.

Quid de Sempringham, quantum vel qualia sumam
Nescio, nam noua res me dubitare facit.
Hoc tamen ad præsens nulla ratione remittam;
Namq; necesse nimis fratribus esse reor:
Quòd nunquam, nisi clam, nullaq; sciente sororum,
Cum quocunque suo fratre manere licet.

ITEM.

Canonici Missam tantum, reliquumq; sorores,
Explent officij debita iura sui.
Corpora, non voces, murus disiungit: in vnum
Psallunt: directo psalmatus absque mero.

ITEM.

Harum sunt quædam steriles, quædam parientes,
Virgineoq́ tamen nomine cuncta tegunt.
Quæ pastoralis baculi dotatur honore,
Illa quidem melius fertiliusq́ parit.
Vix etiam quæuis sterilis reperitur in illis,
Donec eius ætas talia posse negat. Balæus vt supra.

Effectus cælibatus.

De eorundem Cælibatu, Ealredus Abbas Rhieuallensis mirabile ac funestum exem-
recitat in Libro suo, De quodam miraculo, quod ob historiæ prolixitatem decurtatum ad
bemus. In Vuattoniensi monasterio Ordinis Gilbertinorum, puella quatuor annorũ nutri
da suscipiebatur, Henrici Murdach Archiepiscopi Eboracensis instantijs. Quæ mox in
fantilem excessit ætatem, cum puellaribus annis puellarem induit lasciuiam. Petulans
oculus, sermo indecens, lasciuus incessus. Incedebat sacro tecta velamine, sed nihil tali dign
habitu prætendebat in opere. Corripitur verbis, sed non corrigitur. Vrgetur verberibus,
non emendatur. Et iam nubilis facta, serijs ludicra præponebat. Accidit autem vt fratres
nasterij, quibus exteriorum commissa est cura, quidpiam operis facturi, ingrederentur mo
sterium fæminarum. Quod illa perpendens accessit propius, & curiosius illorum opera con
plabatur, et vultus. Erat inter eos adolescẽs cæteris formosior facie et ætate viridior. In
in illũ oculos misera, & ipse vicißim intendebat in eam. Aspiciunt se oculo blandiori, & m
serpens tortuosus vtriusq́ pectus ingreditur, lethiferumq́ insibilat per cuncta vitalia vi
Res primùm nutibus agitur, sed nutus signa sequuntur. Rupto silentio, tandem conseru
amoris suauitate sermonem. Accendunt se mutuò, spargunt vtrinq́ seminaria voluptatis
bidinis incentiua. Ille stuprum meditabatur, illa de solo (vt postea dicebat) cogitabat am
Interim coalescunt affectus, & vt liberius inuicem fruerentur, de loco & tempore in vn
coiere sententiam. Placebat noctis obscuritas. Dat signum prædæ impijßimus prædo, vt
sonitum lapidis in parietem vel tectum ædis, in qua pausare consueuit, certißima egredere
ad eum. Elusit omnium industriam puella. Surgit misera, pergit ad ostium, & post ob
tas matutinas egreditur adultera: postmodicũ reditura, accipitris accipitur vnguibus. Pr
sternitur: os, ne clamaret, obstruitur: & prius mente corrupta, carne corrumpitur. Exp
voluptas, nefas compulit iterare. Cum hæc sæpius agerentur, sorores sonitum, quem crebri
diebant, admirantur, fraudemq́ suspicantur Illa maximè patuit suspicioni, cuius mores
bus solebant esse suspecti. Fuga etiam iuuenis suspicionem adauxit. Cum enim concept
adultero prodidisset, timens ne & ipse proderetur, relicto monasterio ad seculum perrexit. So
rores astutiores puellam conueniunt. Illa vlterius celare non valens, confitetur excess
Stupor apprehendit omnes, quæ verbum audiebant: & aspicientes se mutuò, complosis ma
bus irruunt super eam. Extractoq́ ab eius capite velo, aliæ tradendã flammis, aliæ viuam
coriandam, aliæ impositam stipiti assandam putarunt. Spoliatur, extenditur, & absq́ m
miseratione flagellis cæditur. Præparatoq́ ergastulo, vincitur, intruditur, catenulis strin
tur. Singulis pedibus duo anuli inducuntur , quibus duæ non parui ponderis cathenæ inse
sunt: quarum vna immani trunco clauis infigitur, altera per foramen extracta foris se
cluditur. Sustentatur pane & aqua, quotidianis opprobrijs saturatur. Interea tumens v
rus, magis ac magis denudabat conceptum. Metuebant sorores illud crimen omnibus im
gendum. Sæpius igitur irruunt in captiuam. Et spirantes vltionem iuuenis, quærunt ab il
quando sit ei rediturus?. Confitetur illa pactum eius. Ascitis igitur quibusdam è fratrib
rem aperit mater: iubetq́ vt nocte illa vnus tectus velamine caput, designato loco sederet, a
liosq́ præsentes adesse, qui eum fustibus exciperent, ac vinctum tenerent. Mox adolescens
borum ignarus aduenit, habitu tunc secularis, & ardens libidine, mox inspecto velamine
virum irruit. Qui verò ex pacto aderant, cæpere iuuenem. Res defertur ad virgines, quæ p
tunt à fratribus iuuenem sibi per modicum tempus dimitti, quasi secretum quiddam ab illo
gnituræ. Susceptus ab eis prosternitur ac ligatur. Adducitur ad spectaculum illa malorum

omnium causa, daturq; ei in manus instrumentum, ac proprijs digitis abscindere virilia inuita compellitur. Tunc vna de adstantibus, arreptis quibus fuerat mutilatus, sicut erant fœda sanguine, in ora peccatricis proiecit. Abscissus, fratribus redditur: mulier in carcerem confusa retruditur. Exacta vltione, ac tepescente virginum zelo, infans in ventre viuebat, lac ex vberibus vbertim fluebat, adeoque vterus intumescere videbatur, vt putaretur paritura. Plumbeus color oculos circumfundit, faciem pallor inuadit, & nunc vacuatis humore mamillis, post modicum solito liquore replebantur. Iam eam vix capiebat ergastulum, iam partui necessaria præparantur, caueturq; quantum potest, ne fletus infantis partum prodat. Ecce intempestæ noctis silentio, cum se misera sopori dedisset, vidit in somnis assistere Pontificem, per quem, vt supra retulimus, in eodem monasterio mancipabatur, amictum pallio, videlicet Henricum Murdach. Cumq; seueriori oculo aspiceret in eam, Quid est, inquit, quòd mihi quotidie maledicis? Negauit illa nimio terrore perterrita. Tunc Episcopus: Verum est, ait, cur negas? Videns se deprehensam mulier, respondit: Verè Domine, quia tu me huic monasterio tradidisti, in quo inuenerunt me tanta mala. Ad hoc antistes: Tibi potius hoc imputato, quæ peccata tua necdum, vt oportet, patri spirituali propalasti. Sed vide vt quàm citius confitearis, Psalmis his recitatis: & Psalmos numerauit. Euigilans illa, visionem & Psalmos commendabat memoriæ. Sequenti nocte, cum iam putaretur paritura, iterum affuit in somnis Pontifex, duas secum adducens venusta facie mulieres. Accessit ad miseram, increpans et dicens: Si fuisses vera confessione purgata, manifestè cerneres ea quæ aguntur. Nunc quidem senties beneficium, sed modicum, & qualitatem facti scire non poteris. Erecta post modicum, videt mulieres infantem suum in vlnis ferentes, discedentem sequi Pontificē. Expergefacta, nihil ponderis sensit in ventre. Attrectat manu corpus, & totum vacuum reperitur. Mane facto, adsunt custodes, & ita inuenientes imponunt illi quòd infantem occiderit: euersisq; straminibus, nihil reperiunt. At illa retulit visionē, nihil se amplius scire protestans. Palpant vterum, probant vbera explorantq; omnia: sed nec partus signum nec conceptus indicium vident. Nihil tamen sine patris Gilberti authoritate iudicare præsumunt. S. pater Gilbertus adueniens, hæc omnia mihi bona fide retulit: adduxitq; ad eius cubiculum, vbi in suo antro sedebat inclusa. Hæc omnia Ealfredus. Nota in hoc miraculo virtutes, quæ comitantur monasticum cœlibatum: scilicet periuria, homicidia, infantū detrusiones in foricas & latrinas, præter alia multa quæ latent. Communiter enim in monasterijs eiusmodi portenta fiunt. Balæus Cent. 3. ca. 25. in Appendice.

Ja Doctor Agnes.

Es wirt von ir geschwigt sin.

ORDO ROBERTINORVM.

CAPVT XIII.

ROBERTVM quendam Eremitam Guaresburgi in agro Eboracensi nouum monachorum Ordinem excogitasse anno Domini 1137. cuius sectatores Robertini dicti sint, ex Capgrauo refert Balæus Cent. 2. ca. 63. de Scriptoribus Britanniæ in Appendice.

ORDO CRVCIFERORVM.

CAPVT XIIII.

DE Origine Cruciferorum variæ variorum sunt opiniones. Genebrardus in Chronol. ex Volaterano indicat, Ordinem hunc in Italia ortum circa annos Domini 1200. Panuinius in Chronico affirmat anno Domini 1169. Ordinem hunc institutum vel reformatum à Gerardo Priore S. Mariæ Bononiæ, authore Alexandro III. qui etiam eius Ordinis Fratribus regulam viuendi præscripserit. Idem rursus dicit, Cruciferorum

Variæ de Origine huius Ordinis sententiæ.

1.

2.

5. *Ordinem diu ante institutum confirmatum esse anno 1243. Sabellicus autem Enne.9.lib.* *Polydorus lib.7.ca.3. Seb. Frank in Chron. fol.471. de Origine huius Ordinis hæc ferè refe-runt. Cruce signati (inquiunt) in Syriam ituri, aut certè inde reuersi, Innocentij* III. *hortatu Albigenses extinxerunt. Placuit adeò factum, vt Pontifex Crucigerorum nomen propè ad interitum perductum, erexerit authoritate sua, ornaritque priuilegio haud vno. Sed res multò antiquior est, omniumque Ordinum post Pontificiam dignitatem vetustißima, si vera sunt quæ homines eius religionis scribunt. Cletus enim, qui Petri Apostoli fuit discipulus & Episcopus Rom. cœlesti nuncio monitus dicitur Crucem habente, vt hospitalem fundaret domum ijs qui Romã peregre venirent religionis causa, essentque ibi præstò, qui itineribus fessos comiter acciperent pieque reficerent, gestarentque hi perpetuò Crucem, monimentum Dominicæ passionis. Rem his principijs ortam (nam patuit Cletus Oraculo) Cyriacus Hierosolymitanus Episcopus, quem Iulianus apostata occidit, primus illustrauit ac nonnihil auxit. Ita Sabellicus de Cyriaco. Polydorus autem inquit: Illud pro certo habendum dixerim, rectè initium huius rei aßignari Cyriaco Hierosolymitano antistiti: is enim fuit, qui Helenæ Constantini matri locum ostendit, vbi Dominica crux occultaretur, qui ob memoriam rei dicitur primus*

Confirmatio. *constituisse Collegium eorũ, qui crucem omnibus venerandam manu gestarent. Rem ijs principijs ortam, & breui post tempore ad interitum propè deductam, tertius Innocentius instaurauit, anno salutis 1215. quod Romæ Albigenses subitò exortos, vnde magnus in vrbe metus extitit, ope Cruce signatorum, qui tum in Syriam ituri erant, extinxisset. Inde Innocentius* IIII. *religionem propè adultam plurimis excoluit institutis: tribuit & Alexander* III. *multum huc Ordini, multoque venerabiliorem reddidit suo diplomate.*

Vestitus. *Postremò Pij* II. *Pontificatu, in Mantuano conuentu, datum est vt cœruleo tantum vterentur amictu, cum olim indiscreto vsi sint colore & habitu. Sabellicus & Polydorus Verg. vt supra.*

Ritus. *Innocentius* IIII. *in Regula quam eis præscripsit, constituit, vt semper Crucem in manibus gestarent: vnde & familiæ nomen est inditum. Roluink in Fasciculo temporum. Polydorus indicat, hoc in Mantuano conuentu ex veteri eorum consuetudine & instituto ordinatum esse.*

In Angliam quando venerint. *Anno Domini 1244. in Angliam primùm venerunt Crucigeri, & Colcestriæ locati. Refert ex lib.2. Florũ hist. Matthæi Vuest. monasterij, Balæus Cent.4. Script. Brit. in Appendice cap.3.*

Sabellici error *Quod autem Sabellicus & Polydorus Vergilius ex Crucigerorum relatione Originem eorum ad Cletum, Petri Apostoli discipulum, & ab eo inde tertio loco Pontificem, referunt, qui à cœlesti nuntio crucem habente monitus fuerit, vt hospitalem domum fundaret ijs qui Romam peregre venirent religionis causa, essentque ibi præstò, qui itineribus fessos comiter acciperent pieque reficerent, ijque perpetuò gestarent crucem, monumentum Dominicæ passionis, id falsum esse mox patebit ei, qui conditionem eorum temporum diligenter perpenderit, quibus Christianis nullo in loco minus quàm in ipsa vrbe Roma, tyrannorum alumna, licuit esse tutis. Cui ergo verosimile videtur licuisse illis hospitales domos ibi extruere? Aut quis priscus author vel vnico verbulo mentionem facit peregrinationum eo tempore Romam religionis ergò susceptarũ, quæ aliquot seculis post Hierosolymam versus, & tandem etiam Romam superstitione magistra sunt institutæ? Credibile igitur Crucigeros hæc ex seipsis finxisse, saltem vt antiquitatis argumento tali Ordinem suum commendatiorem redderent hominibus.*

Polydori error. S. Crux non inuenta ab Helena. *Illud verò, quod Polydorus pro certo habendum dicit, incertißimum est, videlicet initium huius rei rectè aßignari Cyriaco Hierosolymitano Episcopo, qui Helenæ Constantini matri locum ostenderit, vbi Dominica crux occultata fuerit, quique ob rei memoriam primus constituerit Collegium eorum qui Crucem omnibus venerandam manu gestarent. Platina enim & alij hoc sub Eusebio Romano Episcopo factum esse volunt. Onuphrius Panuinius autem Augustinianus monachus in suis ad Platinã Annotationibus de eo hæc scribit: Quod Platina*

Platina,ait,ex Damaso (vt videtur) tradit, crucem Christi ab Helena Imperatoris Constantini matre sub Eusebio inuentam esse,qua nam ratione fieri potuerit,non inuenio,cùm nihil tum Constantinus in Syria iuris haberet,quæ incredibili Maximini tyrannide premebatur,neq; adhuc ipse plenè in Christum credebat,quod post crucis in cœlo visionem ardentissimè fecit. Insuper Ruffinus lib.1.cap.7. Theodoretus lib.1.cap.18. Sozomenus libro 2.cap.1. & 2. Socrates lib.1.cap.17.historiæ Ecclesiasticæ id 25.anno post ferè, Nicæno iam Concilio celebrato, factum fuisse referunt. Adhæc Nicephorus lib.7.cap.36.tradit, Helenam à Syluestro Pontificatum Rom. post Eusebium tenente, ad fidem Christianam demum conuersam esse. Cui sententiæ etiam adstipulari videtur Marianus Scotus,qui in Chron.ait: Anno 7. Constantini Magni ad Euangelij veritatem 327. Constantino IIII.& Licinio IIII. Consulibus, Constantino à Papa Syluestro baptizato, scribit illi sua mater Helena, vt negans Christum, Iudæos sequeretur. Tunc Idibus Augusti congregati sunt cum Helena 120. Iudæorum sapientiores, cum Constantino autem & Syluestro Papa 24. Episcopi,à quibus Iudæi sacra scriptura superati sint. Hæc si vera sunt,sequitur Helenam tempore Eusebij Papæ adhuc infidelem fuisse. Quæro igitur qui potuerit tunc Hierosolymam religionis Christianæ ergò proficisci? Sabellicus igitur Enne.7.lib.8.affirmat,Eusebium historicum testari,quòd Crux inuenta sit tempore Syluestri. Sed Eusebius diligentissimus scriptor,qui Constantini M. tempore vixit,huius rei non meminit, ne eo quidem in loco, vbi templi structuram in Cranio describit: volunt autem Theodoretus & Sozomenus in repurgando loco futuro templo destinato crucem inuentam fuisse: quod certè non omissurus fuisset, si tale quid vel à Constantino, cui familiarissimus fuit, vel à matre eius audiuisset vnquam accidisset. Mirandum etiam est valdè,quomodo inuentionem S.Crucis Hieronymus in Chronicis suis annotare vel noluerit, vel neglexerit: quæ tamen causa adeò celebris fuit. Vnde non immeritò Gelasius Papa dist. 15.Inuentionem S.Crucis ab Helena,dicit Nouellam esse reuelationem, quæ cum iudicio legenda sit: & proinde intelligit hinc Lector quid de eo statuendum sit, quod Crucigeri de origine sui Ordinis referunt.

ORDO ALIVS CRVCIGERORVM.

CAPVT XV.

EST aliud quoque Crucigerorum collegium,longè remissioris vitæ,sed ij pallio amiciuntur nigro,geruntq; in pectore, non manu, crucem ex albo rubroq; colore confectam,ac D.Augustini regulam profitentur. Polydorus lib.7.cap.3. Vestitus.

Cromerus li.6. de rebus Polonorum indicat, Iaxam quendam Gryphium Poloniæ Principem in suam patriam Hierosolymis deduxisse hunc Ordinem,quem etiam genuinam crucem rubram in vestibus gerere asserit. Crucigeri hi in Poloniã quando venerint.

ORDO S. SPIRITVS HOSPITALARIORVM.

CAPVT XVI.

ORDO S.Spiritus Hospitalariorum Romæ circa annum 1201.inchoatus est. Panuinius in Chron. Fortassis idem erit cum Ordine Spiritus sancti fratrum,qui anno 1210.incœpit,vt in Chronico Saxoniæ inuenitur. Confirmauit hunc Ordinem eiusque priuilegia Innocentius 3. & extat formula confirmationis lib.3.decretalium Epistolarum Innocentij,quæ sic habet: Religiosam vitam eligentibus,et cætera, vsque ad verbum illud, Annuimus. Et præfatum Hospitale S.Spiritus ad montem Pessulanum constructum, in quo diuino estis obsequio mancipati sub B.Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, vt fratres inibi commorantes, secundum rationabiles institutiones perpetuò Domino debeant famulari. Præterea

Ordinis origo. Confirmatio.

quascunq; possessiones, & cætera, vsq; ad verbum, Vocabulis. Locum ipsum, in quo præsens Hospitale situm est, cum omnibus pertinentijs suis, domos, vineas, terras, hortos & omnia quæ in territorio Montis pessulani, & in locis circumadiacentibus poßidetis: domum, quam habetis in Maßilia, cum omnibus suis pertinentijs, domum quam habetis in villa quæ dicitur Amillau: cum omnibus pertinentijs suis: domum, quam habetis in loco, qui dicitur Calp. de mala vetula, cum omnibus pertinentijs suis: domum, quam habetis in villa, quæ dicitur Mesols, cum omnibus pertinentijs suis: domum quam habetis in burgo Sancti Iuliani de Bridi, cum omnibus pertinentijs suis: domum, quam habetis in villa, quæ dicitur Bragaac, cum omnibus pertinentijs suis: domum, quam habetis in Argenteria de Chacers, cum omnibus pertinentijs suis: domum, quam habetis in ciuitate Trecensi, cum omnibus pertinentijs suis: & domum, quam habetis in vrbe Roma iuxta S. Mariam Transtiberim, cum domo quæ est in loco, qui dicitur S. Agatha in introitu vrbis Romæ, cum omnibus pertinentijs suis: statuentes, vt omnes domos, quas in præsentia iustè habetis, vel in posterum poteritis rationabiliter adipisci, prædicto Hospitali S. Spiritus Montispessulani, & procuratores eorum perpetuò subiacere debeant. Liceat insuper vobis in domibus vestris sine præiudicio vicinarum Ecclesiarum cum consensu diæcesani Episcopi construere Cœmiteria ad opus fratrum vestrorum, & familiæ tantum, & Oratoria fabricare, in quibus ad præsentationem vestram instituantur per diœcesanum Episcopū Capellani, & amoueantur per eum cum deliquerint, vel aliter etiam corrigantur. Liceat quoq; vobis liberas & absolutas personas è seculo fugientes, & cætera. Prohibemus insuper, vt nulli fratrum vestrorum, post factam in loco vestro professionem, fas sit absq; procuratoris sui licentia, & cætera. Chrisma verò & oleum sanctum, & c. per diæcesanum Episcopum sine prauitate & exactione aliqua vobis præcipimus exhiberi, & c. Datum Romæ apud S. Petrum 9. Cal. Maij, indict. prima, Incarnationis Dominicæ anno 1198. Pontificatus verò Innocentij Papæ I. Vnde apparet Ordinem initio Pontificatus Innocentij ante annos Christi 1200. incœpisse.

Officium. *Videtur autem fratrum huius Ordinis præcipuum fuisse officium, pauperes agrotos hospicio excipere, eos curare & mortuos sepelire.*

ORDO IEIVNANTIVM.

CAPVT XVII.

Ordinis origo. Superstitio.

QVAMVIS *hic Ordo monachorum Ordinibus non annumeretur vulgò, mihi tamen prætermittendus non videtur: de cuius Origine & superstitiosis opinionibus hæc referunt. Anno 1030. habita est iussu Conradi II. Franciæ ducis & regis Roberti apud Triburium Synodus, in qua præcipuè de Ieiunijs agitatum est. Ex illa Synodali conclusione, quæ feria 6. ieiunare constituerat, Secta seu Ordo Ieiunantium mox originem suam sumpsisse videtur. Surrexerunt enim qui dicerent, cœlitus sibi reuelatum fuisse Ieiunium in pane & aqua omnibus ferijs sextis, sufficere ad remißionem omnium peccatorum, modò se iuramento ad ista constrinxerint. Imposuerunt deinde & alia multa conscientijs intolerabilia, quæ omnia Gerardus Cameracensis Episcopus sua cura & opera aboleuit: quamuis complures Galliarum Episcopi in hanc sectam iam primùm conspirauerant. Tanta tunc meritorum Christi fuit ignorantia, etiam apud ipsos Ecclesiarum antistites. Vincentius lib. 25. ca. 16. multis de hac Secta agit. Funkius lib. 9. Comment. in Chron. ad vitam Ioannis 21. Balleus in Vita Ioan. 21. Cent. 21. fol. 145. Præter obseruationē Ieiunij feriæ 6. docuerunt etiam sibi cœlitus reuelatum, vt ablata nemo repeteret. Arma nullus ferret. Sui vel proximi sanguinis nullus existeret vltor: Percussoribus indulgeret: Sabbato carnibus & pinguedine abstineret. Solo hoc contenti Ieiunio in omnium peccatorum remißionem nullam sibi sciret aliam adijciendam pœnitentiam. Qui hæc detrectaret obseruare ab Ecclesia separaretur, morientem, tanquam alienum à fide, nullus visitaret, ne corpus eius sepulturæ traderetur. Vide Antoninum tit. 16. ca. 4. §. 2.*

ORDO MILITVM HOSPITALARIORVM S. Ioannis, qui progressu temporis Ioannitæ, Rhodij ac Melitenses Equites appellati sunt.

CAPVT XVII.

Circa & post centesimũ supra millesimum à nato Christo filio Dei in carne annum, Militares aliquot Ordines etiam emerserunt, in hunc potissimum finem instituti, vt pro religione Christiana, proq́ peregrinantibus Hierosolymam atque ad alia loca sacra contra infideles Sarracenos, Turcos, aliosq́ feros ac barbaros homines fortiter pugnarent: qua autem occasione, & quibus authoribus id factum sit ordine iam referemus.

INTER *milites sacros primi absque omni controuersia sunt* Ioannitæ, *de quorum origine & incrementis Tyrius libro 18. capite 5. belli sacri: Iacobus de Vitriaco libro 1. Historiæ Hieros. capite 30. Æmilius libro 8. Volateranus libro 21. Polydorus libro 7. capite 5. & Panthaleon in hunc ferè modum scribunt. Cùm Turci, gens effera, crudelis & vagabunda, caput suum extulissent moxq́, in Asiam magno impetu irrupissent, primò Ægyptum, post etiam Syriam & Hierosolymam anno Christi 1012. magna humani sanguinis effusione occuparunt. Calypha tamen Ægyptius ea humanitate erga Christianos vsus dicitur, vt templum Dominici sepulchri, præterea Bethleemiticum & montis Sion phanum illæsum conseruarit. Tum etiam quartam vrbis Hierosolymorum partem Christianis circa eadem templa in habitandam concessit, cùm reliquæ tres, vt prius Sarracenis, ita nunc Turcis cederent. Eandem humanitatem etiam successor eius erga Christianos exercuit. Accidit autem vt sub Hequem Calypha Turcus quidam canem mortuum in Mahometanum templum clam proiecerit: cuius criminis cùm Christiani conscij haberentur, tantum odium ipsis inde conflatum fuit, vt vix in publicum prodire ausi fuerint, ac in proprijs ædibus lapidibus peterentur. Quin etiam, qui ex Europa in Asiam traiecissent Christiani visendi loca sacra gratia, tuti non erant in itinere. Interea Amalphitani varias merces, easq́, insolitas, adeoq́, Turcis gratissimas in Orientem nauibus aduexerunt. Est autem Amalphia ciuitas exterioris Italiæ, inter mare & montes eminentissimos sita. Ob has ergo inusitatas merces Calyphæ Ægyptio cæterisq́, præfectis ac incolis Syriæ erant acceptissimi, ita vt magistratuum licentia omnes regiones & vrbes circumire, atq́, merces distrahere sine omni periculo liberè possent. Quia verò Hierosolymis nullum haberent domicilium, vt in alijs maritimis ciuitatibus, amicorum numero collecto, Calypham Ægyptium adeunt, ac per eius proceres oblato scripto impetrant, vt præsidi Hierosolymorum nunciaretur, quo Turcorum amicis his in ea parte qua Christiani habitarent locus amplus ad ædes opportunas construendas assignaretur. Hac occasione oblata, pecuniam passim à mercatoribus colligunt, & ad lapidis iactum ante ianuam ecclesiæ Dominicæ resurrectionis, in honorem Dei & virginis Mariæ, Monasterium erigunt quin etiam alias ædes adiungunt, quæ ad vsus monachorum atque suæ gentis hospitium satisfacerent.*

Ioannitæ inter Milites sacros primi.

Ioannitarum origo.

Amalphitani qui.

Monasterium B. Mariæ Hierosol. erigitur.

Hoc fundamento iacto ex Amalphia Italiæ monachos & Abbatem eo transferunt, & locum ritu Romanæ ecclesiæ Deo & matri virgini consecrant. Et quoniam Latini fundauerunt, longo tempore dictum fuit Monasterium S. Mariæ de Latina.

Cùm autem eodem tempore etiam sanctæ mulieres quædam, omnibus laboribus & periculis contemptis, sacra loca inuiserent, nec intra septa virorum Monasterij loca superessent, vbi honestè commodeq́ susciperentur colligerenturq́, ijdem Amalphitani mulieribus etiam Oratorium & propriam domum extruxerunt, vbi postea Monasterium Mariæ Magda-

Monasterium Mariæ Magdalenæ Hierosol. ædificatur.

lenæ peccatricis fuit constitutum, vt certus Monialium numerus peregrinantes Hierosoly-
mam fœminas exciperet eisq́ inseruiret. Huic Cœnobio S. Agnes nobilis matrona,
Romana, prima præfuit.

His initijs factum, vt multi nobiles & ignobiles ex varijs Christianorum provin-
ad loca sacra confluere cœperint. Cum autem per terras hostium transeundum esset ipsis,
runque intercepti, atque omnibus bonis exuti fuerunt, ita vt vix nudi ad vrbem perue-
rent. Extra vrbem verò summa fame, siti & corporis nuditate expectare oportebat,
numismate aureo oblato à ianitoribus ingressum impetrarent. Ingreßis autem & locis sa-
ctis ordine peragratis, vix erat spes refectionis vnius diei, nisi quantum à dicto monaste-
suppeditaretur eis. Plerique enim vrbis inhabitatores erant infideles, excepto paupere Pa-
triarcha, clero & populo Christiano, qui indies tot calamitatibus erant expositi, vt vix
suprema paupertate & mortis metu respirare, & exanguia ferè corpora trahere possent.

Monachi Hierosol. Xenodochium extruũt

Cum res ad eas angustias redactæ essent, Monachi, qui monasterium Latinorum inc-
bant, victui & vestitui proprio detrahentes, intra ambitum sibi designatum Xenodochi-
siue hospitalem domum erexerunt, in qua peregrini sani aut ægroti reciperentur,
vijs publicis ab impijs Turcis iugularentur. Collectis etiam ibidem, fragmentorum reli-
ex virorum & mulierum (de quo postea) Monasterio ab ordinatis fratribus hospitali-

Oratorium S. Ioannis Baptistæ Hierosol. erigitur.

ad vitæ sustentationem deferebantur. In eodem quoque loco Oratorium in honorem Diui
Sancti Ioannis Baptistæ constituerunt Hospitalarij, admoniti scilicet Zachariæ Patris me-
moria, qui in eum locum sæpe ad meditandum perrexerat. Antoninus tamen historicus
fert tit. 17. ca. 9. §. 2. itemque Volaterranus lib. 21. Ioanni Eleemosynario hanc domum
tam fuisse, qui Phoca imperante, Patriarcha Alexandrinus fuit, natione alioquin Cyprius,
ita cognominatus, ob frequentes, quas pauperibus erogabat, eleemosynas. Quin etiam
quorum historiæ tradunt, Ioannem Hircanum ex Machabæorum illustri familia prog-
tum, in eo loco suo tempore Ptochodochium habuisse, quod sub Tito cum reliqua vrbe

Ioannitæ vnde dicti Hospitalarij.

rit. Vtcunque sit, certum est, fratres Hospitalarios ibidem constitutos, postea ab eodem
Ioannitas *denominatos fuisse. Quoniam verò huic loco nulli certi redditus essent, An-*
tani, tam qui domi manerent quàm qui foris mercimonia sequerentur, singulis annis Hos-
talario, qui nimirum hospitali domui erat præfectus, collectam pecuniam transmittebant,
aduenientibus Christianis subsidio esset. Volaterranus lib. 21 Æmilius lib. 5. de gestis Fra-
rum. Tyrius lib. 8. ca. 5. Atque hoc modo paruis initijs Hospitalarij cœperunt, qui postea
Regibus Hierosolymitanis in præclarum nouum Ordinem Ioannitarum equitum
gijs virtutibus conuenerunt, atque amplißimas dignitates & opes sibi & posteris suis
pararunt.

Hierosolyma capitur à Christianis virtute Ioannitarum.

Nam anno Domini 1099. vrbs Hierosolymorum in Christianorum potestatem
nit 4. Non. Iulij: ad quam victoriam Hospitalarij fratres Diui Ioannis magno emolumen-
to fuerunt. Rebus enim Turcarum in vrbis expugnatione inclinantibus, ipsi à tergo
Marte illos aggrediebantur, suisque locis & stationibus hostibus deturbatis, Christianis
matim irrumpendi occasionem dederunt. Erat eo tempore Gerardus quidam Xenodochij
Magister & Hospitalarijs fratribus Præpositus. Cum itaque strenuam operam Christianis
in ea vrbis expugnatione, præterea quoque in maxima ad Ascalonem pugna ille
Rex Gottefridus ei & fratribus Hospitalarijs gratias egit, atque plurima bona
extra vrbem ipsis attribuit, vt liberalius Christianos peregrinantes excipere, atque bar-
ris hostibus resistere possent. Balduinus quoque, qui in regno Gottfrido successerat, Hospi-
larios fideles belli comites exaltauit, atq; aliquot arces et oppida eis defendenda con-
cessit. Eorum institutum confirmarunt Patriarchæ Hierosolymita-
ni, & Honorius secundus Pontifex Romanus,
vt Gigas testatur.

Ioannitarum confirmatio.

Regi

REGVLA, LEGES, INSTITVTA ET RITVS IOANNITARVM.

HOSPITALARII igitur D. Ioannis, hoc pacto plurimis opibus aucti & locupletati, certum Ordinem constituunt, & voto facto sese peregrinos Latinos hospitio suscepturos, & Christianorum religionem & regionem contra infideles armis defensuros profitentur. Ordinis censentur S. Augustini, atq; Orationem Dominicam certo numero repetitam pro Canonicis horis pronunciant. Vestitus militaris sunt arma, quibus balthēū rubeum militare cum alba cruce superinduunt: exterius verò chlamide atri coloris cū alba cruce octogona vtuntur, idq; parte sinistra. Hinc fit, vt pleriq; in pace nigra, at in bello rubea cruce conspicui existant. Ex hoc quoq; tempore non amplius Præpositos seu Præfectos, sed Magistros militiæ crearunt, qui in vniuersum Ordinem teneret imperium, & cuius mandatis pacis & belli tempore obedirent omnes. Sicq; suffragijs cōmunibus, Raymundus de Podio Florent. vir fortis ac strenuus post Fratrē Gerardū primus Magister electus fuit an. Chr. 1103.

Ioannitarum regula. Vestitus.

Magistri.

Progressu temporis in omnibus regionibus Christiani orbis oppidis, castellis, vicis alijsq; bonis locupletati; Ordinis magistri inter Principes recepti sunt: tum quoq; Ordinis Priores in singulis Christianorū prouincijs constituerunt, qui ædes ipsorum gubernare, alijs huius Ordinis equitibus præesse, atq; omnia bona dispensare sunt soliti. Prior, qui Ioannitis Germaniæ præest, in Heyterschen hodie sedē suam habet, qui locus est in Brisgauia, vbi ante annos ferè 241. Prior Ordinis pulchram arcem extruxit, ac sibi successoribusq; sedem constituit, quòd ibi ante annos circiter 442. D. Bernardus nobiles concurrentes ad sacrum bellum exhortans, hominem cæcum, surdum & mutum sanitati restituisset.

Prior.

Prior Ioannit. in Germania.

Emeritos quoque milites, adeoq; bello in Syria fessos passim in prouincias ablegarunt, atque Ordinis domus & possessiones, quibus à pijs Christianis subinde augebantur, commendarunt, quos etiam inde Commendatores vocarunt.

Commendator

Raymundus autem habito fratrum suorum conuentu, tria ex omnium consensu constituit equitibus huius Ordinis obseruanda, nimirum Obedientiam, Paupertatem & Castitatem: obedientia enim præstanda Magistro, nihil proprij tenendum, atq; castitas, quantum fieri potest, tenenda, ne huius seculi negotijs impliciti à sacra militia abstrahantur. Vnde etiam ad Ordinē hunc accessuri tali voto obstringuntur. Ego N. N. voueo & promitto Deo omnipotenti, beatæq; Mariæ semper virgini Dei genitrici, ac S. Ioanni Baptistæ perpetuò cum Dei auxilio seruare veram obedientiam cuicunq; superiori, qui à Deo & religione nostra mihi dabitur: amplius, viuere sine proprio: & castitatem seruare. Sequentes autem Magistri etiam alias conditiones adiecerunt, quarum præcipuæ sunt, vt ter in anno sumant Sacramentum corporis & sanguinis Christi, vtpote in festo Paschatis, Pentecostes, & Natiuitatis Domini nostri: vt abstineant à mercimonijs exercendis, & vsuris: ne alienent bona Ordinis sine consensu Magistrorum: ne condant testamenta, nec aliquos hæredes instituant. Statuerunt etiam, ne ex Iudæis, Saracenis, Arabibus, Turcis aut alijs infidelibus prognati, ad Ordinem hunc recipiantur, neq; etiam illi, qui extra legitimum matrimonium sint geniti (nisi illi Comitum aut Principum filij existant) neq; homicidæ, aut in coniugio constituti. In primis autem, vt ægrotorum et pauperum rationem habeant, atq; eorum benigni hospites existant. Qui verò recipiuntur, sint corpore firmo, sano & benè compacto, ætateq; ad minimum octodecim annorum, vt labores commodiùs ferre, ac Barbaris gentibus fortiter resistere queant: sint etiā parentibus illustribus, generosis & nobilibus antiqua propagine orti: in primis verò illi qui equitibus Ioannitis ascribi cupiunt. In tres enim Classes distinxerunt Ordinem. Primæ Classis sunt Sacerdotes & Capellani, qui sacra tractant, atque dominis suis militantibus omnia fausta & felicia legendo, canendo & orando frequenter precantur: Secundæ, Equites omnes ex nobilitate, qui tantum Orationē dominicam certò numero repetitam pronunciant, quiq; reliquis dominantur: tertiæ, quos illi Seruientes vocant, eosq; seruorum loco habent. Primæ & vltimæ Classis homines ex plebeis recipi possunt. Quod si etiam Principes Christiani inter

Ioannitis tria obseruanda.

Ioannitarum votum.

Ioannitarum leges aliæ.

Ioannitarum Ordo in 3. Classes distinctus.

ſi bella mouent, equites Ioannitæ nulli ſeſe parti coniungunt, & neutrales exiſtunt. Intri vero nihil intermittunt quæ ad pacem inter diſcordes reſtituendam facere videntur, vt co munibus viribus fortius infidelibus reſiſtere, atq; Chriſtianam Rempub. vndiq; à Barbar defendere queant. Qua in re certè non vulgarem laudem merentur: quum hoc monachor omnium ſit ingenium hodie ſemperq; fuerit, vt tantum in Chriſti viſcera & verè fideles ſæ ant, omnemq; lapidem moueant, vt principes Chriſtiani hos radicitus extirpent ac dele Sed quod ad rem militarem atq; officiorum dignitatem pertinebat, Raymundus ad Roma rum antiquam Rempub. reſpexit, & ad eam formam omnia accommodauit, vt ſuum Ordi nem multis victorijs redderet celebratiſſimum: atq; hoc animo ſequentes ipſum Magiſtri runt etiam.

Ioannitæ ditiores fiunt.
Ioannitarum controuerſia cum patriarcha Hieroſolymitano.

Hinc autem factum eſt, vt, cum ob egregiam virtutem, quam in occupanda Ptolemai de, Berytto, alijsque locis munitiſſimis præſtiterant, plura adhuc oppida, vici atque bon Rege & principibus in terra ſancta obtinerent, & priuilegijs multis donarentur, magnæ simultates ipſis cum Fulchero Patriarcha Hieroſolymitano exortæ fuerint. Conquerebat enim ipſe quòd decimas prædiorum ſibi negarent, quòd ſumptuoſas ædes ante Reſurrection ianuam in ſui contemptum ædificarent, quodque excommunicatos, & ab Eccleſia ſepara ad ſe reciperent, ac eiſdem ægrotis ſupremam vnctionem & mortuis ſepulturam non ne rent: plebi etiam Hieroſolymitanæ authores fuiſſent, vt in ædes Patriarchæ irrueret, ipſu que iniurijs & contumelijs afficeret. Ac tandem contentiones eo vſque peruenerunt, vt p tium ſtudioſi etiam in ſacratis templis ſeſe mutuis telis impeterent. Accuſantur ergo R ab ipſo Fulcherio Patriarcha, qui ferè centeſimo ætatis anno è Syria eò vſque magnum difficile iter emenſus fuerat, apud Pontificem Adrianum 4. vehementiſſimè. Sed & Ioan tæ iam antea quoque honeſtam legationem ex ſuo Ordine ad Pontificem miſerant, atque pri uilegiorum ſuorum confirmationem impetrarant. Sed partibus auditis Adrianus cum Car dinalium ſenatu pro Ioannitis pronunciauit, atque eorum bona à iuriſdictione Patriarch & Epiſcoporum liberauit, quòd eorum opera reges & principes in Oriente vſi, multa præcla ra facinora contra Saracenos, Arabes & Turcas edidiſſent. Hunc mox ſequutus Alexan der III. ob eandem cauſam Ioannitas cum Templarijs & Ciſtercienſibus, decimis itidem, eas Epiſcopis, quibus ſubijciuntur, ſoluere cogerentur, exemit, vt eſt videre in decretal Lib. 3. tit. 30. ca. 10. Ex parte. Confirmauit quoque Ordinem hunc in vniuerſum annis al poſt Clemens III. vt in Chronicis Prutenicis ſcribitur. Eundem etiam & ſcripto & ſi approbauit Cæleſtinus III. & eum cum Euangelij doctrina congruere aſſeruit. Formula in Germanico quodam Prutenorum ſcripto Chronico extare dicitur. His rationibus fa

Ioannitarum priuilegia & Confirmatio.

Ioannitarum incrementa.

eſt, vt ab hoc tempore Ordo Ioannitarum opibus ac dignitate plurimum creuerit, atque ſolum apud principes ſed plebeios quoque in magna exiſtimatione & bonore fuerit, eiq; inde plures maioresque opes affuderint. Multi enim Comites & nobiles hunc Ordinē ob præclaram eius famam, paterna bona teſtamento edito, ei attribuerunt, quò infidelibus p petuò reſiſtere, atque vbicunque locorum eſſent, Chriſtianam religionem pro ſua virili poſſent. Tandē circa annos Chriſti 1299. cum nulla amplius auxilia haberent ab Occide principibus, qui inteſtinis bellis ferè omnes occupati erant, Capcapus Damaſcenorum p fectus, qui à Tartaro regni cupiditate defecerat, omnia Hoſpitalariorum & Templa rum oppida expugnauit, arceſque & præſidia funditus euertit: nobileſque harum fa rum omnes vel occidit, vel viuos in ſuam poteſtatem redegit: qui etiam abiurata Syria, o nes inde cum bonis mobilibus exceſſerunt, circa annum ſalutis 1300. cum fermè equites 300. annis ibidem manſiſſent, atque ſacra Palæſtinæ loca contra varios Barbarorum i tus fortiter defendiſſent.

Ioannitæ quando Syria expulſi.

Contra Ioannitas D. Bernhardus.

D. Bernhardus in luxum horum primorum Hoſpitalariorum adhuc in Syria exiſten tium, grauiter inuehitur, vt qui reges & ſatrapas in eo longè ſuperent: profectò ignoran ad hoc vſque æui eorum plerique facturi eſſent: cum non in armis, ſed in ocio, interque ſcorta epulas huiuſmodi luxuria ſit. Verba ſunt Volaterani lib. 21.

Habi

Habuit hic Ordo summos Magistros in Syria Gerardum, *antequam Hierosolyma duce Gothefrido in Christianorum potestatem deuenisset. Secundus fuit* Raymundus de Podio *Florentinus, qui post captam Hierosolymam sacris militibus certas viuendi regulas præscripsit: Tertius* Augerius de Balben: IIII. Arnoldus de Comps: V. Gilbertus Assalus: VI. Castus: VII. Iobertus: VIII. Rogerius de Molins: IX. Garnerius de Neapoli Syriæ: X. Ermengardus Daps: XI. Gothefridus de Dnysson: XII. Alphonsus de Portugallia: XIII. Gothefridus de le Rat: XIIII. Guarinus de monte acuto: XV. Ceruius: XVI. Bertrandus de Comps: XVII. Petrus de Villebride: XVIII. Guilhelmus de Castelno: XIX. Hugo Reuel: XX. Nicolaus Lorgur: XXI. Ioannes de Villers: XXII. Odo de Pinibus: XXIII. Vuilhelmus de Villaret. Magistri Ioannitarum in Syria.

Hospitalarij S. Ioannis è Syria pulsi Rhodum expugnant, eamq; possident, vnde RHODII dicti sunt.

Hospitalarij D. Ioannis Syria expulsi insulã RHODVM, *ab Othomanno Turcorum principe Christianis ademptam, inuadere, atq; suo imperio subijcere statuerunt, vt ex propinquo infidelibus resistere, atq; res Christianorũ defendere possent: præsertim cùm ibi portus arte ac natura munitissimus haberetur. Coaluerat igitur ex omnibus terræ partibus Ioannitarum Ordo in maximũ cœtum, atq; principum liberalitate tantas opes acquisierat, vt protinus instructissima Classe comparata, mari sese commiserint, atq; rectà Rhodum insulam inuaserint: mox etiam Turcos securos existentes fortiter aggressi sint. Ac tandem post multas & cruentas oppugnationes hostes eò redegerunt, vt æquis conditionibus vitam & partem mobilium bonorũ seruarent, atq; insulam cum vrbe Hospitalarijs traderent. Factum est hoc* 18. *Cal. Sept. anno Dominicæ incarnationis* 1308. *Volateranus quidem tradit, hanc insulam à Gothfrido rege Hierosolymorum captam, Hospitalarijs concessam fuisse: sed prior sententia, vt verior, pluribus probatur. Tum etiam quinq; adiacentes insulæ in huius Ordinis potestatem deuenerunt, videlicet Nicoria, Episcopia, Iolli, Limonia atq; Sirnna. Has cum insula Rhodo Ordo militaris contra varios Barbarorum insultus per annos* 214. *fortiter conseruarunt, atq; abdicato nomine Hospitalariorũ* RHODII MILITES, Equites & Rhodij Domini, *deinceps dici voluerunt. Panthaleon: Polydorus: Cranzius libro* 9. *cap* 7. *Metrop. & Stumpfius in Heluet. Annal. lib.* 5. *cap.* 22. *Insulam etiam illam ita opere & impensa munitam reddiderunt, vt quiquid in mari Christianis restaret adhuc integrum conseruarent, cæterosq; peregrinos, qui Hierosolymam proficiscerentur, defenderent, quamuis magnus & perpetuis bellis à Sarracenis oppugnarentur, atq; à Turcis infestis animis subinde peterentur. Itaque Clemens V. Pontifex Rom. in primis Rhodum perpetuo iure Ioannitis eorumq; Magistro* 23. *Fulconi de Villareto possidendam attribuit & confirmauit.*

Ioannitæ Rhodo potiuntur.

Ioannitæ Rhodij dici volunt.

Occupata autem à Ioannitis Rhodo, dici non potest quantum authoritate, opibus ac viribus per totam ferè Europam creuerint. Tum igitur Ordinis huius octo linguæ iuxta varias Europæ nationes quoq; sunt constitutæ, quarum singulæ Magistrum habent, quem eius lingua Priorem *vocant. Inter has Gallica prouincionalis est prima: hæc habet Priorem cui Commendatores prouinciæ et finitimarum regionum subsunt. Secunda est Auernorum. Tertia Francorum, qui in Francia Occidentali circa Lutetiam habitant. Quarta Italorum omnium maxima, vt sola ad* 300. *circiter Equites habeat. Quinta Hispanorum ex Arragonia. Sexta Anglorum. Septima Alemannorum: cui & Bohemi, Vngari, Croati et Dalmatæ sunt coniuncti: licet enim illi quoque Priores Maiori Cruce vtentes habeant, tamen Alemanniæ Priorem nunc Imperij Romani Principem respiciunt. Octaua est Hispanorum ex Castilia. Hi Priores prouincijs suis præsunt, & iuxta linguarum ordinem totius Ordinis Principem priore mortuo eligunt. Præter hos constituerunt & alios Priores passim in Christianorum prouincijs, vtpote Tolosæ, Rupellæ, in Lombardia, Romæ, Venetijs, Pisis, Capuæ, Messina,*

Ioannitarum incrementa.

Rhodij in 8. linguas diuiduntur.

in Catalonia, in Castilia, in Nauarra, & Portugallia, qui Ordinis Commendatoribus in prouincijs praeessent. Elegerunt et alios officijs aliquibus conspicuos, vt Mariscalcum, Hospitalarium, Admiralium, Bailiuum, Thesaurarium & Cancellarium. Hi ex prouincijs subinde nouos aliquot adolescentes nobiles ferè 20. annos natos ad Ordinis summum Magistrum transmittunt, quorum virtus à suis Commendatoribus in publicis conuentibus iam antea approbata fuit, id quod etiam suis literis demonstrant. Hi Rhodum (postea Melitam) vbi venissent, praestito iuramento, quòd Castitatem seruare, Obedientiam praestare, Paupertatem amare, contra infideles semper pugnare, atque Ordinis & Reipub. Christianae vtilitatem promouere cupiant & velint, in numerum Equitum Ioannitarum recipiebantur. Ibi postea per quinque annos agentes, & circiter 50. ducatos stipendia ex publico aerario habentes munia iniuncta strenuè perficiebant: ac tandem in patriam reuertentes Domui alicui ex sententia summi Magistri praeficiebantur. Quae consuetudo etiámnum hodierno die obseruatur à Melitensibus militibus. Eius autem loci, domum reuersi, prouentu annuo fruuntur, sed sortem vel substantiam dissipare eis non licet. Quod si etiam Prior alicuius prouinciae discesserit, ferè aetate proximus (quem Bailiuum dicunt) authoritate summi Principis & aliorum Priorum & Ordinis Equitum substituitur. Is rebus in sua prouincia praeest, atque aliquoties suorum conuentu habito ordine de singulis inquirit, quid omnibus in locis facto opus sit. In primis verò prouidet, vt certa pars prouentuum per publicum Receptorem in Insulam ad Ordinis Principem transmittatur.

Rhodiorum votum.

Prioris officiũ.

Non omittendum autem videtur, quod veteri Rhodiorum more adhuc hodie obseruatur, nimirum vt si aequalia fuerint in electione summi Magistri suffragia, tum in potestate summi maximiq; Equitis sit, qui ad id eligitur, renunciare, vtrum ex illis duobus vel tribus voluerit. Is etiam qui eligitur hodie, ab antiqua consuetudine, ratione voti nulli Praesulum praeterquam Romano Pontifici subiectus est: sed ratione dominiorum & possessionum etiam Romanorum Imperatorem, atque Hispaniae aut alios Reges, in quorum regno degunt, vt protectores, honoribus prosequuntur.

Mos eligendi Magistrum.

Magister Rhodij nulli subiectus.

Amiserunt autem Rhodum anno Domini 1523. pridie Natalis Domini, cùm eam ducentos & duodecim annos incoluissent, varios Barbarorum insultus superassent, ac tandem per sex integros menses obsidionem fortissimè tolerassent, magna Christianorum Principum socordia, qui neque suppetias ferre, neque intercessione quadam apud Tyrannum agere voluerunt, vt grauissima haec obsidio solueretur, mallentq; potius in propria viscera & Christi Seruatoris membra saeuire, quàm contra Christiani nominis hostem truculentissimum arma expedire. Licuit tamen equitibus Rhodijs, & incolis (qui vellent) insula tutò excedere, secumq; auehere quaecunq; possent.

Rhodus amissa à militibus sacris.

Patria igitur sua equites Rhodij pulsi, primò in Cretam insulam peruenerunt, quae Venetorum imperio antiquitus subiecta fuit: cumq; ob hyemis saeuitiam & insolitam tempestatem periculosum esset sese mari committere, ibidem humaniter excepti aliquandiu perseuerunt, atq; animos & corpora refecerunt. Tum etiam hinc inde ex varijs Christianorum prouincijs, praesertim ex sui Ordinis aedibus, subsidia missa, atq; literae indies allatae solatio & humanitate refertae, quibus admonebantur, vt hanc suam fortunam patienter ferre, & Deo totam hanc causam committere velint: hanc enim esse verae fortitudinis naturam, vt in rebus prosperis nemo efferatur, nec in aduersis animum despondeat. Quamprimùm verò clementior aër insequeretur, Rhodij Cretam reliquerunt, & partim Venetias, partim in alias Italiae regiones nauibus deuecti fuerunt. Hîc cùm aliquandiu commorati essent, circumspicere coeperunt de sede aliqua domestica Principis sui, ad quam saepius conuenire, ac consilia conferre possent, de Barbaris repellendis, qui Christianis molesti esse cuperent. Prae caeteris autem Nicea vrbs placuit, quae tum Carolo Sabaudiae Duci parebat. Sita haec erat ad mare Ligusticum, inter Massiliam & Genuam in Prouincia, viginti ferè miliaribus Germanicis à Taurino ducatus eius metropoli, loco oportuno contra Barbaros. Nam excelso adiacet Promontorio, quod initium habet ab Alpibus, perpetuoque dorso descendens, in mare excurrit. Hinc

Rhodo pulsi vbi appulerint milites sacri.

Nicea vrbs.

extrem

extremo in iugo arx posita est, quæ subiecta maria latè despectat, arduoq; colle vrbi coniungitur. Mœnia vrbis non magnopere munita, paulò post nouis propugnaculis adaucta fuerunt. Hanc Rhodij facilè à Sabaudo impetrarunt ad tempus sui Ordinis sedem, præsertim quùm Saraceni & Mauri ex vicina Africa & Barbaria, Sardiniam, Corsicam & adiacentes Europæas Christianorum prouincias, in primis verò vrbes maritimas Hispaniæ, Galliæ & Italiæ, inuaderent & diriperent, quibus militaris hic Ordo hoc loco commodè resistere & procul sua Classe arcere poterat. Cùm autem intellexissent Rhodij Solymannum Vngariæ regem prælio superasse atque Budam occupasse, Caroli Cæsaris voluntate sedem mutare, & propius ad Græciam accedere statuerunt: nulli enim dubium erat, quùm Turcis in Vngaria res successisset, quin Classe comparata Italiam petere, atque Siciliam & Neapolim inuadere subitaria quadam excursione parati essent. Itaque deliberatione habita Niceam præsidio confirmarũt, atque Princeps eorum cum Ordinis equitibus Siracusas Siciliæ vrbem præstantissimam, commigrarunt, quæ tum sicut et Neapolitanũ regnũ Carolo Imp. parebat. Ibi singulari studio ac diligentia Christianorũ littora defenderunt, pyratas maria latrocinijs infestantes abegerunt, atque Turcis hostibus suis, quacunque ratione potuerunt, incommodarunt.

Primus Magister summus huius Ordinis post occupatam Rhodum fuit Fulco de Villaret, *qui insulam Rhodum expugnauit anno Domini 1309. eamq; postea egregiè contra Soldanum auxilio ducis Sabaudiæ defendit. Vnde etiam Sabaudo concessum, vt Ordinis insigne albam crucem in rubeo clypeo armorum loco habere posit:* II. Mauritius de Pagnac; *qui viuente adhuc Fulcone sene electus fuit:* III. Elionus de Villa noua: IIII. Deodatus de Gozono: V. Petrus de Correliano: VI. Rogerius de Pinibus: VII. Remondus Berengarius: VIII. Robertus de Iulus: IX. Ferdinandus de Heredia: X. Philibertus de Nilliac: XI. Antonius Fluuianus: XII. Ioannes de Lastic. XIII. Iacobus de Milly: XIIII. Petrus Remondus Zacosta: XV. Ioannes Baptista de Vrsinis: XVI. Petrus Dambusson: *sub hoc frustra Rhodus à Turcis obsessa anno 1480.* XVII. Emericus de Bamboxse: XVIII. Guido de Blanchefort: XIX. Fabritius Carreto: XX. Philippus de Villers Lisseadam, *sub quo Rhodus amissa.* Magistri Rhodij qui.

Rhodijs equitibus, amissa Rhodo, Melita insula attributa fuit, vnde MELITENSES deinceps appellati sunt.

Hanc igitur virtutem eorum cùm Carolus Imp. perspexisset, atque Barbarorum vires & varias irruptiones in Europæas Christianorum prouincias exploratas haberet, deliberare cœpit de Insula quadam remotiore loco sita Rhodijs offerenda, vt ibidem Turcis resistere, atq; Barbaros per aliquot secula à Christianorum finibus repellere possent, quod etiam antea per ducentos & amplius annos non tam feliciter quàm fortiter fecerant. Inter alias autem Melita in Africo mari sita et loci opportunitate, & fertilitate, commodissima visa fuit, quæ tanquam firmissimum Europæ propugnaculum fortissimo Ordini offerretur. Egit igitur cum illis vt relictis Syracusis, ducalem sedem in hanc Insulam transferrent. Etsi verò Syracusis, ob rerum amœnitatem & mirabilem fertilitatem, vix Ordinis equites auellerentur, viderentq; quanto periculo sese exponerent, & quòd Barbari ab ortu & meridie omnia loca longè lateq; possiderent, vnde commodè ipsos inuadere & ingenti Classe oppugnare possent, nihilominus ob Christianæ Reip. emolumentum, insulam oblatam susceperunt anno Domini 1529. atque sese eandem contra Barbarorum irruptiones pro virili sua defensuros promiserunt. Inter alias autem conditiones Carolus Cæsar ipsis iniunxit, vt & Tripolim (quæ & Neapolis dicitur, & in promontorio ad mare Africum, vbi Cymphus fluuius Africæ sese in mare exonerat, è regione Melitæ insulæ ad centum millia passuum sita est) suis viribus defenderent, & Mauros ac Saracenos procul inde propulsarent. Altera verò conditio erat, vt Cæsari aut alijs Christianorum Principibus contra Turcos, Saracenos, Arabes, Conditiones Melitensibus præscriptæ.

Mauros atq; alios infideles, pugnantibus subsidio essent, & longè ab eorum finibus arcere. In primis verò vt instructa Classe pyratas in mari mediterraneo persequerentur et tolleren, atq; etiam Christianorum littora à Barbaris fortiter defenderent. Insuper quoq; vt Hispaniæ & vtriusq; Siciliæ reges protectores agnoscerent, & singulis annis gratitudinis ergò Falconem offerrent, in alijs liberi essent, suoq; magno Magistro obedirent. Hac igitur ratione Rhodij equites nobilißimæ huius insulæ posseßionem adepti sunt, atq; ad nostra vsq; tempora per sexaginta annos fortiter conseruarunt. Sua enim classe ita vicina littora circumnauigarunt, vt Christianis omnibus solatio, & inimicis Barbaris terrori esse cœperint. Quotiescunq; enim Christiani principes cum Turcis aut Saracenis bellum suscepissent, Melitenses equites fortiter eos adiuuerunt, & tales se præstiterunt, vt meritò ab omnibus diligerentur & venerarentur. Hæc autem causa fuit, ob quam Solymannus Turcarum Imperator statuerit Melitenses anno Domini 1565. in sua insula oppugnare & funditus delere. Ideoq; quantam potuit maximam classem exornare cœpit, suisq; maritimorum locorum præfectis, idem facere imperauit. Mox etiam conuocatis in Concilium Baßis & Præfectis suis, quorum circiter quadraginta conuenerant, sic eos allocutus est: Quod per hosce quadraginta annos semper optaui, mihi à cæteris bellis tantum ocij daretur, quo illos Cruciatos (qui se Christianorum propugnaculum esse gloriantur) è suis nidulis eijcerem, id mihi videor hoc tempore Dei & Mahometis erga nos fauore consecutus. Nam & Persarum conatus sic repreßimus, vt nos impedire nequeant. Et in Pannonia, vnde aliqui motus metuendi ferebantur, ea nos ipsi breui egidimus, quæ hostem nostrum sese in intimam Germaniam elidere pacemq; à nobis petere fuerunt compulsura. Vos ipsi nostrorum hominum & negociatorum querelas quotidie auditis, quos Melitenses isti Cruciferi rapiunt et spoliant: quorum iniurias nos aliquando vlcisci omnia iura compellunt. Neq; mihi aliquid gratius atq; ad nominis nostri gloriam aptius contingere posset, quàm si hæc duo ante obitum perficerē, vt Melitam capiam, & res in Pannonia confirmem. Nisi fortè quis existimet, nobis difficilius esse Cruciatas hos ex Melitensi scopulo deturbare, quàm vel maioribus nostris Hierosolyma totaque Syria, vel nobsipsis ex insula Rhodo depellere ac propulsare. At hæc propior est Italiæ, vnde auxilia submitti & classe defendi poßit? Mihi credite, nunquam nobiscum mari confligère, qui toties se victos esse meminerint, audebunt, præsidia verò locus tam angustus magna nec capere nec alere queat. Ad hanc ergo expeditionem, classem potentißimam hoc vere mittere statuimus, & iam vniuersis Nauarchis vti instructi cum suis copijs adsint imperauimus. Aderit Algerij rex: Alexandriæ præsidia in promptu sunt: Draguti quoq; instructa nauigia, nostra vel me procurante exornantur. Huic claßi cunctas Occidentis vires cessuras non dubitamus: id quod Dei & Mahometis magni ope, vestraq; duces nota virtute freti dicimus. Iam illud modò reliquum, vt de bello gerendi ratione nobiscum singuli cogitetis, vestraq; consilia ad me referatis: quod vt melius facere poßitis, en vobis totius insulæ situm munitionumq; designationem in hac tabula exhibeo, quam à certißimis & peritißimis accepimus. Audita Solymanni oratione, cuncti consilium constitutum collaudant, req; diligenter deliberata, fit decretum, vt primo quoq; tempore nauigarent. Cum igitur validißima claßis, vt quæ constaret triremibus, biremibus alijsq; nauigijs ferme 250. die 23. Martij Constantinopoli è portu soluisset, 18. die Maij ad Melitam appulit. Milites, quorū ingens numerus erat, in terram expositi, summa vi rem agere cœperunt. Melitenses autē equites iam pridē per idoneos homines è Bizantio edocti quæ contra se pararentur, mox summo studio ac diligentia ea cōpararunt, quæ tantis copijs repellendis essent necessaria, promiseruntq; vno ore omnes, se potius vitam quàm vt communi causæ desint, aut in Solymanni potestatem veniant, amissuros. Fuisse memorantur ictuum muralium tormentorum septuaginta octo millia, quibus hostes munita loca insulæ concusserint. Globos autem ferreos saxeosq;, ex horrendæ molis tormentis emissos, quinq; septemq; palmarum rotunditatis, quibus non modò craßißima mœnia dirui, sed etiam montes subuerti possent. Et tamen eas difficultates per quinq; menses tam fortiter sustinuerunt, vt vix vlla militaris virtus multis seculis clarius enituerit.

Melita obsidetur frustra.

Melitensium autem equitum Princeps, ad eminentiæ suæ statum conseruandum, totius insulæ prouentibus fruitur, qui ad decem millia ducatorum in singulos annos extenduntur. Vt etiam liberalem se omnibus exhibere queat, annuatim aliquot millia Coronatorum ex Ordinis ærario attribuuntur: quin etiam in singulis nationibus domus vna Commendatitia Principi cum omnibus bonis & redditibus cedit. Præterea si quæ bona per equitum excursiones maritimas auferuntur, decimæ Principi aßignantur. Excurrunt autem sæpius ad quingenta aut sexcenta milliaria versus Græciam & Rhodum, vt Barbaris noceant, Pyratas tollant, atque mare pacatum reddant. Habent plerunq; Melitenses equites sex Galeas, quarum singulæ quadringentos aut quingentos milites, & sedecim tormenta maiora bellica ferre possunt, quibus excurrentes Barbaros compescere, atque intra suos terminos sese continere cogunt. Inter alias habebant maximam & omnibus hostibus in mari mediterraneo nauem formidabilem. Hanc & Carolus Imperator, & Franciscus Galliæ rex, cum cruenta bella inuicem gererent, petebant. Verùm Ordinis Priores deliberatione habita eandem demoliti sunt, atque vtrumq; amicum habere, & dißidentes ad pacis conditiones flectere cupiebant. Melitensium Principis redditus annui.

500 / 3000 milites.

Summus autem Magister post Villardum in Melitensi insula primus fuit Perinus de Ponte: II. Desiderius de Tolono sancta Ialla: III. Ioannes de Homedes Hispanus: IIII. Claudius de la Senglet *qui Ordinis statuta renouauit, & Romæ in lucem edidit:* V. Ioannes de Valetta: *sub quo frustra Melita oppugnata fuit totis viribus anno 1565. Is etiam nouam ciuitatem Valettam à se dictam in Melita ædificauit, & egregiè muniuit, tanta festinatione, vt singulis diebus ad 3000. hominum paßim confluentium ibidem laborarent: quæ nostro tempore meritò propugnaculum contra Barbaros dici potest.* Petrus de Monte, Italus: VII. Ioannes Leuesque della Casßiera, Gallus, *qui ante paucos annos adhuc Ordini præfuit.*

ORDO TEMPLARIORVM.

CAPVT XVIII.

TEMPLARIORVM *Ordo, haud longo interiecto spacio, post priorem Hierosolymis incepit anno nimirum 1110. iuxta Seb. Frank in Chron. fol. 470. iuxta Antoninum 1123. iuxta alios 1128. Omnes tamen ferè in hoc consentiunt Romæ sedente Gelasio* II. *cœpisse hac occasione. Recepta licet esset à Barbaris Hierosolymorum vrbs, nusquam tamen tutum erat Christianis religionis gratia eam petentibus, ob Saracenorum latrocinia, iter. Hugone itaque de Paganis, & Gaufredo de S. Aldemaro, vt Tyrius ait, seu de S. Alexandro, vt Volateranus habet, vel à fano Odemari, vt Æmilius, alijsq; septem Latinorum viris primarijs authoribus, vouêrunt Sepulchrum Domini adeuntes peregrinos contra grassatores armis tueri, & pro religione pugnare, in remisßionem peccatorum suorum. Quoniam verò ijs ab initio neque ecclesia neque domicilium esset, Rex Hierosolymitanus Balduinus in palatio suo iuxta Templum Domini, ad portam australem ad tempus habitationem concessit: Vnde & Templariorum nomen acceperunt. Canonici verò templi Domini, plateam, quam circa Regis habebant palatium, ad offitinas construendas dederunt. Patriarcha quoque & Rex cum suis proceribus & alijs ecclesiarum prælatis, de proprijs dominicis suis pro victu & vestitu certa eis beneficia contulerunt, vt Matthæus Parisiensis habet. Sunt qui dicant, eos in Templo ipso habitasse. Volateranus lib. 21. Polydorus lib. 7. cap. 8.* Templariorũ origo. Nomen.

Armis igitur cincti vias publicas ab hostium latrocinijs vindicare, vt Ioannes de Oppido narrat, ac Christianos illuc peregrè profectos, per templa ac cætera loca sacra, quo omnem terram sanctam tutò inuiserent, comitari solebant. Matthæus Parisiensis in Henrico primo. Tyrius libro 12. cap. 7. Volateranus, Polydorus, Philippus in Chron. lib. 4. Sebast. Frank in Chron. fol. 471. b. Officium.

REGVLA, INSTITVTA, LEGES, RITVS
CONSVETVDINES TEMPLARIORVM MILITVM.

Regula.

MPLECTEBANTVR *quidem Templarij Canonicorū Regularium institut... men nihil tenebant proprij, sed patriarchæ in primis & Christianorum peregri... rum fouebantur liberalitate, in qua abstinentia 9. annis perseuerarunt, donec... no 1122. Honorij II. Pontificis Rom. & Stephani patriarchæ authoritate formula Ordi... constituta fuit. Cum enim hucusque nullum discrimen vestitus & amictus habuissent, Hono... II. candidum pallium eis aßignauit, vt author est Tyrius lib. 12. cap. 7 Iacobus de Vitri... lib. 1. hist. Hierosolymit. cap. 31. & Matthæus Parisiensis, qui etiam referunt Treci in Co... cilio hæc facta esse. Candido autem pallio postea Eugenius Pontifex rubeam crucem a... præcepit, quo sui officij admonerentur: vt scilicet pro Christo mori parati essent, & ... contra gentiles primi arma caperent. Volater. lib. 21. Matth. Parisiensis. Raulphus li... cap. 16. in Polychron. Polydorus & Sebast. Frank.*

Vestitus.

Propagatio.

Habuit res leuis ab initio non parua incrementa: nam quum ab initio nouem eorum ... sent tantum in præcipua dispersi regna orbis Christiani, pia largaque beneficentia homi... quòd eorum virtus paßim per Europam prædicaretur, vt qui soli hactenus cum Hospita... rijs Barbaris restitissent, & plerique eorum pro religione Christiana fortiter pugnando ... buissent, ita locupletati sunt, vt facultates maximas, & oppida quàm plurima vbique ... poßiderent, creato magistratu cui obtemperarent, certamque pecuniæ summã Hierosolym... quotannis pro tuendis peregrinis mitterent. Volaterranus: Polydorus. Deinde etiam ... & pietate erga peregrinos, in longè dißitis prouincijs sibi conciliarunt hominum fauo... qui de illis vicißim bene mereri cupientes, amplißima in eos contulerunt beneficia, vt ... tione in immensum eorum excreuerint opes, sicut Bergomensis & Schædelius aiunt ... cta res eorum tandem fuit, vt in conuentibus plus quàm trecentos habuerint equites, ... fratribus alijs, quorum numerus infinitus ferè fuit, Matth. Parisiensi teste. Regibus ... ditiores effectos idem Parisien. refert: qui etiam in Henrico III. author est, habuisse ... Templarios in Christianitate nouem millia maneriorum, sic enim vocat ille. Hospitala... verò nouendecim: præter emolumenta & varios prouentus ex fraternitatibus & præd... tionibus sibi cedentes. Manerium autem idem testatur, sine grauamine vnum militem ... se in subsidium terræ sanctæ mittere, cum omnibus plenariè ad militem pertinentibus.

Sunt qui volunt Bernhardum Clareuallensem ipsis certam vitæ normam præscrip... Ac extat inter eius opera ad milites scripta exhortatio quædam, Hugoni eius secta ... ab eodem inscripta, vbi inter cætera piam eorum conuersationem perstringit, Regulæ ... ab ipso scriptæ nusquam meminit.

Ratio Ordinis Templariorũ ex Bernardo.

Sed tamen quia totius penè Ordinis rationem ex illa D. Bernhardi relatione cogn... re licet, non ingratum Lectori fore puto, si ipsius verba ex quarto & quinto Exhort... capitibus huc adscripserimus. Primò quidem, inquit Bernhardus, vtrolibet disciplina ... deest, obedientia nequaquam contemnitur, itur & reditur ad nutum eius qui præest, ... tur quod ille donauerit, nec aliunde vestimentum seu alimentum præsumitur. Et in victu ... que vestitu cauetur omne superfluum, soli neceßitati consulitur. Viuitur planè in comm... iucunda & sobria conuersatione, absque vxoribus & absque liberis. Et ne quid desit ex Euang... lica perfectione, absque omni profectione, absque omni proprio habitant, vnius moris in ... vna, soliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis. Dicas vniuersæ multitudini... cor vnum & animam vnam, ita quisque non omnino propriam sequi voluntatem, sed magis ... sequi satagit imperanti. Nullo tempore aut ociosi sedent, aut curiosi vagantur: sed ... dum procedunt (quod quidem rarò contingit) ne gratis comedant panem, armorum si... mentorum scissa resarciunt, vel vetusta reficiunt, vel inordinata componunt, & quæque ... da postremò magistri voluntas & communis indicit neceßitas. Persona inter eos ... accipitur, defertur meliori, non nobiliori. Honore se inuicem præueniunt: alterutrum ...

porta...

portant, vt sic adimpleant legem Christi. Verbum insolens, opus inutile, risus immoderatus, murmur vel tenue, siue susurrium nequaquam ibi deprædenditur inemendatum. Schacos & aleas detestantur, abhorrent venationem, nec ludicra illa auium rapina (vt assolet) delectantur. Mimos, & magos, & fabulatores, scurrilesque cantilenas, aut ludorum spectacula tanquam vanitates & insanias falsas respuunt & abominantur. Capillos tondent, scientes, iuxta Apostolum, ignominiam esse viro, si comam nutrierit. Nunquam compti, rarò loti: magis autem neglecto crine hispidi, puluere fœdi, lorica chaumate fusci. Porrò imminente bello, intus fide, foris ferro, non auro se muniunt, quatenus armati, et non ornati, hostibus metum incutiant, non prouocent auaritiam. Equos habere cupiunt fortes & veloces, non tamen coloratos aut phaleratos: pugnam quippe, non pompam: victoriam, sed non gloriam cogitantes, & studentes esse magis formidini, quàm admirationi. Deinde non turbulenti, aut impetuosi, & quasi ex leuitate præcipites: sed consultè, & quasi cum omni cautela & omni prouidentia seipsos ordinantes & disponentes in aciem, iuxta quod de patribus scriptum est, veri profecto Israelitæ procedunt ad bella pacifici. At verò vbi ventum fuerit ad certamen, tum demùm pristina lenitate postposita, tanquam si dicerent: Nónne qui oderunt te Domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam? irruunt in aduersarios, hostes velut aues reputant, nequaquam, etsi paucißimi, vel sæuam barbariem, vel numerosam multitudinem formidantes. Nouerunt siquidem non de suis præsumere viribus, sed de virtute Domini Zebaoth sperare victoriam: cui nimirum facile esse confidunt, iuxta sententiam Machabæi, concludi multos in manus paucorum, & non esse differentiam in conspectu Dei cœli liberare in multis & in paucis: quia non in multitudine exercitus est victoria belli, sed de cœlo fortitudo est. Quod frequentißimè experti sunt, ita vt plerunque quasi persecutus sit vnus mille, & duo fugarint decem millia. Ita denique miro quodam & singulari modo cernuntur, & agnis mitiores, & leonibus ferociores, vt penè dubitem, quid potius censeam appellandos, monachos videlicet, an milites, nisi quod vtrunque forsan congruentius nominarim, quibus neutrum deesse cognoscitur, nec monachi mansuetudo, nec militis fortitudo. De qua re quid dicendum, nisi quòd à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Tales sibi elegit Deus, & collegit à finibus terræ ministros ex fortißimis Israel, qui verè lectulum Solomonis, sacrum scilicet sepulchrum, vigilanter & fideliter custodiant, omnes tenentes gladios, & ad bella doctißimi.

Est verò templum Hierosolymis, in quo pariter habitant, antiquo & famosißimo illi Solomonis impar quidem structura, sed non inferius gloria. Siquidem vniuersa illius magnificentia in corruptibilibus auro & argento, in quadratura lapidum & varietate lignorum continebatur: huius autem omnis decor, & gratæ venustatis ornatus, pia est habitantium religiositas, & ordinatißima conuersatio. Illud varijs extitit spectaculum coloribus, hoc diuersis virtutibus & sanctis actibus venerandum. Domum quippe Dei decet sanctitudo, qui non tam politis marmoribus, quàm ornatis moribus delectatur, & puras magis diligit mentes, quàm superauratos parietes. Ornatur tamen huius quoque facies templi, sed armis, non gemmis: & pro antiquis coronis aureis, circumpendentibus clipeis paries operitur: pro candelabris, thuribulis atque vrceolis, domus vndique frenis, sellis ac lanceis communitur. Planè his omnibus liquido demonstrantibus, eodem pro domo Dei feruere milites zelo, quo ipse quondam militum dux vehementißimè inflammatus, armata illa sanctißima manu, non tamen ferro, sed flagello, quod fecerat de resticulis, introiuit in templum, negotiantes expulit, numulariorum effudit æs, & cathedras vendentium columbas subuertit, indignißimum iudicans, Orationis domum huiuscemodi forensibus infestari. Tali proinde sui regis permotus exemplo, deuotus exercitus, multò sanè indignius, longeq; intollerabilius arbitrans, sancta pollui ab infidelibus, quàm à mercatoribus infestari, in domo sancta cum equis & armis commoratur, tàm ab ipsa, quàm à cæteris sacris omni infidelitatis spurca & tyrannica rabie propulsata, ipsi in ea die noctuque

tam honestis quàm vtilibus officijs occupantur. Honorant certatim Dei templum sedulis syncerisque obsequijs, iugi in eo deuotione immolantes, non quidem veterum ritu, pecudum carnes, sed verè hostias pacificas, fraternam dilectionem, deuotam subiectionem, voluntariam paupertatem scilicet. Hæc D. Bernhardus. Refert etiam Antoninus tit. 15. c. 20. Nefas erat Templarijs terga dare, aut sine belli ducis iussu ad suos reuerti. Ioan. de Oppido. Iacobus de Vitriaco.

Templarijs nõ licebat fugere.

Capti vt redẽpti à Templarijs.

In bellis fortè capti à Barbaris solo cingulo aut cultello redimebantur. Vnde cum Saladinus pro redemptione sui nepotis Magistrum Templi Christianis offerret, grauiter Magister ille contradixit: Non, inquiens, esse consuetudinis Militum templi, vt aliqua redemptio daretur pro eis, præter cingulum & cultellum: atque ita in vinculis mortuus est. Sigebertus. Accidit autem progressu temporis, vt Templarij Magistrum suum cum multis sui Ordinis præstantissimis fortissimisque equitibus, qui à Saladino captiui tenebantur, magna vi auri & argenti redimere ac liberare conarentur; quorum legatis Saladinus inter alia ita respondit: Mala malis addentes, & Ordinis vestri transgreßiones transgreßionibus accumulantes, magistros ac fratres vestros captiuos magno pondere auri cupitis redimere, quos non nisi pœna quadam vel capistro secundum Ordinis vestri regulam, nouimus redimendos. Hoc responso dato, toruo vultu eos discedere iußit.

Templariorũ Ordinis priuilegia.

Ordinem hunc ab Hierosolymorum Patriarchæ obedientia exemit Calixtus II. in Concilio Remensi anno 1119. habito. Matth. Parisius. Balæus Cent. 2. de Scripto. Bryt. ex Matthæo Parisio hoc Gelasio II. tribuit: & addit, hac ratione more Cham maledicti filij Noë Templarios illum contempsisse, qui eos primum fundauerit. Alexander 3. etiam Templarios, cum Cistercien. & Hospitalarijs, Decimis, ne eas Episcopis, quibus subijciuntur, soluere cogantur, exemit. lib. 3. tit. 30. ca. 10. Ex parte. Idem in Epistola quæ extat tom. 2. Concil. ... nes hortatur, vt sua liberalitate spontaneæ eorum subueniant inopiæ. Idem quoque in Synodo Lateranensi, vel alia aliqua, quæ eam proximè est secuta, sanciuit, vt excommunicetur, qui in Templarios violentas manus iniecerit. tomo 3. Concil. fol. 616.

Templariorũ fastus.

Ex bonis autem initijs mox peßima exempla secuta sunt: ideoque etiam D. Bernhardus ... pompas ac cupiditates eorundem grauiter inuehitur, dicens: Quis hic, ô milites, tam stupendus error & furor, tantis sumptibus & laboribus militare, stipendijs verò nullis, nisi aut mortis aut criminis? Operitis equos sericis, & pendulos nescio quos panniculos loricis superinduitis. Depingitis hastas, clypeos & sellas, frena & calcaria auro & argento circumornatis ... cum tanta pompa, pudendo furore & impudenti stupore ad mortem properatis. Militaria sunt hæc insignia, an potius muliebria ornamenta? Num quid fortè hostis mucro reuerebitur aurum, gemmis parcet, serica penetrare non poterit? Denique ipsi sæpius certiusque experimini tria esse præcipuè necessaria prælianti, vt scilicet strenuus industriusque & circumspectus sit miles ad se seruandum, expeditus ad discurrendum & promptus ad feriendum. Vos per contrarium in oculorum grauamen fœmineo ritu comam nutritis, longis & profusis camisijs propria vobis vestimenta obuoluitis, delicatas ac teneras manus amplis ac circumfluentibus manicis sepelitis. Nec aliud inter vos bella mouet litesque suscitat, nisi aut irrationalis iracundiæ motus, aut inanis gloriæ appetitus, aut terrenæ qualiscunque possessionis cupiditas. Talibus certè ex causis neque occidere neque occumbere tutum est. At verò milites Christi securi præliantur prælia Domini sui, nequaquam metuentes de hostium cæde peccatum, aut de sua ... periculum, quandoquidem mors pro Christo ferenda sit vel inferenda. Refert Antoninus tit. 15. cap. 20.

Templariorũ tristis exitus.

Tragicum autem & valdè tristem hic Ordo sortitus est finem. Ducentesimo enim ferè quo cœperat anno, imperante Henrico VII. callidißimè structa, & mirifico astu occulta conspiratione Clementis V. Pontificis, & Philippi Pulchri Franciæ regis deletus est. Exordium lanienæ dedit Gallus, qui toto paßim regno suo vno quasi momento Templarios trucidauit. Per reliquum orbem Christianum dato quasi signo à Pontifice Clemente V. è Concilio Viennensi, totus eorum Ordo deletus est. Volaterranus lib. 21. Antoninus ca. 1. tit. 21. §3. de bellis ...

bellicus Enne.9.lib.7. Polydorus. Platina in vita Clementis. Cranzius lib. 9. cap. 6. Metrop. Baleus in Append.2.cap.82.cent.4.ex Christiano Massæo.

Sola Germania in suos paulò mitior fuit. Cùm enim Petrus præsul Moguntinus à Pontifice Clemente ex Gallia in Germaniam reuersus esset, conuocatis Calend. Iulij anno Domini 1311. patribus atque proceribus suæ prouinciæ, Papæ sententiam exequi, atque Templarios lege lata tollere voluit. Ibi Hugo Vuildgrauius cum viginti Ordinis sui militibus, tecto vestibus ferro, comparuit, atque in frequenti eorum consessu sese excusare proposuit. Cùm autem nemo eum arcere auderet, clara intrepidaque voce testatus est, quòd grauius in eum Ordinem, quàm meritus esset, animaduerteretur, ideoque se cum suis ad Pontificem maximum, qui Clementi successurus sit, prouocare. Conterriti cum Archiepiscopo patres inermes & imbelles ferocia Templariorum, iusserunt eos esse bono animo. Excepta enim scripto prouocatione eorum, & ad Pontificem missa, eum mitius respondere contigit: ius enim de integro quærendi statuendique præsuli dedit. Cùm autem Templarij se insontes esse docerent, crimine absoluti, nomen tantùm & leges familiæ mutatæ sunt, personis & redditibus distributis in alias sacrorum Ordinum familias. Maiori tamen ex parte possessiones & prædia Templariorum Ioannitarum Hospitali Ordini, atque fratribus Teuthonicis S. Mariæ adiudicata fuerunt in Germania, qui etiam ijsdem & hodiè fruuntur: cùm in Gallia in fiscum Pontificis & Regis Philippi illorum thesauri redacti essent. Germani in Templarios mites.

Similem cladem inferre voluit impius Haman populo Dei in Babylonica captiuitate detento, vt Hesteræ historia testatur. Legimus quoque idem ferè, quod Templarijs, in magna Græcia Pythagoreis olim accidisse. Liuius libro 78. Plutarchus, Appianus & Valerius Max. referunt etiam, Mithridatem vno die 80000. Romanorum hinc inde in Asia mercaturam exercentium, iugulasse. Et anno Domini 1281. die 30. Martij, Galli Siciliam tenentes ad vnum omnes sunt occisi. Sed superat immanitate, sæuitia ac rabie inaudita facilè hæc omnia latrocinium, quo anno Domini 1573. in Bartholomæi festo in Euangelicos & reformatæ religionis homines, præsertim autem in Casparum Colignium, Magnum Franciæ Admiralium, immortali laude dignißimum Principem sæuitum fuit, plus quàm centum millibus vtriusq; sexus per totam Galliam horribili clade submersis & interfectis. Templariorũ lanienæ quæ similis. Laniena parisiensis 100000.

Causas lanienæ huius ex suis coniecturis alij alias referunt: nimirum prophanitatem religionis aliqui, ethnicæ æmulam, quòd scilicet simulachra humana pelle induta, & binis in fronte carbunculis collocatis oculorum vice, victimis humanis colerent: natumque ex Templarij & virginis congressu torrerent igne, & ex humore deliquato hoc suum perungerent simulachrum: quòd cineres hominis fortis in bello extincti potarent, audaciores se eo pacto fieri existimantes: quòd spuerent in crucem Christi. Alij libidines infandas: alij proditiones & fœdera cum hostibus Christiani nominis inita. Antoninus & reliqui vt supra. Gaguinus lib 7. De his suum cuiq; iudicium permitto. Templariorũ cædis causa.

Sed de religionibus quæ eis tribuuntur, conficta esse puto, vt sæuitiæ exemplum specie honestiore ad vulgus excusaretur: Coniecturis de libidinibus & proditionibus facilè assentior. Præcipuam tamen existimo fuisse causam deletionis, magnitudinem potentiæ & opum, quæ monarchis orbis Christiani & formidabilis & intollerabilis erat. Philippi Chron. libro quinto. Antoninus tit.21.cap.1.§.3. hoc auaritiæ Philippi regis, eiusq; insatiabili habendi cupiditati totum ascribit, quem hoc fecisse dicit, vt bonis Templariorum immodicis ipse poriretur: cui astipulatur Trithemius in Chronico Hirsaugien. folio 271. & Sebastian. Frank. Addit Antoninus multa aduersa huic Regi & filijs eius accidisse, quæ creditum sit à Deo eis ob iniustam Templariorum necem immissa fuisse. Templarij iniustè cæsi.

Hermannus Minorita in manuscripto Chronico testatur, Templarios à Papa Clemente in fauorem regis Galliæ hæreseos crimine falsò & inuidiosè notatos fuisse, vt refertur in Vrspergen. Paralipomenis fol.368.

Refert etiam Fulgosus libro primo capite sexto, Templarium quendam Neapolitanum, damnatum ad ignem in vrbe Burdegala, conspectis in fenestra Pontifice ac rege Phi-

lippo pulchro, magna voce in hæc verba prorupisse: Sæuissimè Clemens tyranne, postea mihi inter mortales nullus iam superest ad quem appellem, pro graui morte, qua me per iuriam afficis, ad iustum iudicem Christum, qui me redemit, appello, ante cuius tribunal voco, vnà cum Philippo rege, vt intra annum diemq; ambo illic compareatis, vbi causam meam exponam, & ius sine prauo vllo affectu ministrabitur. Intra id tempus Clemens repentè morte correptus est, nec multo post Philippus quoq; interijt.

Tradunt authores non obscuri nominis Iacobum Templariorum Principem, & [illegible] loco in Delphinatu natum, cùm productus ad supplicium, circumfusa ingenti multitudine dum pyra extrueretur, stetisset, proposita vitæ spe ac impunitate, si, qua in custodia fassus se suisq; esset, nunc quoque confessus veniam publicè peteret, in hunc modum locutum [illegible] Ego nunc supremis rebus meis, cùm locum mendacio dari nefas sit, ex animo verèq; [illegible] me ingens in me meosq; scelus commisisse, vltimaq; supplicia cum summo cruciatu [illegible] tum, qui in gratiam, quorum minimè decuit, dulcedineq; vitæ flagitia impia sceleraq; [illegible] menta ementitus sum in meum Ordinem de religione Christiana optimè meritum, [illegible] nunc vita opus est precaria & nouo super vetus mendacio retenta. Exin rogo impositum ac admoto paulatim igne prioribus pedibus, ad exprimendum scelerum confessionem, [illegible] quidem cum reliquo corpore depasto, vitalia fœdo nidore torrerentur, ab huius orationis [illegible] stantia desciuisse, aut mutatæ mentis vllam significationem præbuisse, neq; ipsum, [illegible] cum ipso supplicio affectos nobilissimos huius Ordinis viros. Paulus Æmilius, Vrsperg. Paralipomena.

ORDO TEVTONICORVM Marianorum.

CAPVT XIX.

Teutonicorum militum officium.

DVOBVS his iam enumeratis sacrorum militum Ordinibus accessit tertius, [illegible] rum Teutonicorum Marianorum, ex vtroque priorum mixtus: Nam & [illegible] hospitio excipiebant peregrinos & ægrotos (sicut Hospitalarij primo) suæ [illegible] puè nationis homines: ac necessitate exigente, etiam armis pro religione pugnabant. [illegible] huius Ordinis Authore duæ diuersæ sunt sententiæ. Quidam enim dicunt, quòd initium Ordini fecerit homo Teuthonicus, qui post Hierosolyma recepta, vnà cum plurimis [illegible] gentis eo loci remanserit, ibique vitam suam finire statuerit. Is vxorem & facultates [illegible] bens amplas, motus suorum qui sepulchrum Domini quotidiè adibant, misericordia, qui neque linguam nossent, neque diuersorium inuenirent, domum suam hospitalem illis communem fecit, ac ibidem Patriarchæ authoritate D. virginis sacellum adiunxit, vt ibidem [illegible] gratia conuenirent, atque pauperibus eleemosynas elargirentur. Huic paulatim turba [illegible] gens Christianorum & præsertim nobiles Germani sese tam pro ægrotis curandis, quàm pro tuenda religione adiunxerunt, & voluntariam militiam professi sunt, bonaque sua in [illegible] mentum indigorum, corpus autem pro tutela piorum deuouerunt. Ab hoc suo proposito, itemque sacello D. Mariæ virgini sacro, in quo ab initio conuenerant, D. Mariæ milites appellati sunt. Hi aucti numero pietate, fauore & liberalitate bonorum, etiam opibus [illegible] lere cœperunt. Ad certum autem viuendi institutum nondum animum adiecerant, [illegible] cum Hospitalarijs & Templarijs coniungentes, infidelibus armis restiterunt, [illegible] hospitalitatem neglexerunt: nam per fortiores foris bellum, per mansuetiores domi hospitalitatem & curam erga egenos simul atque ægrotos exercebant. In hac opinione sunt [illegible] terranus libro vigesimo primo. Polydorus Vergilius libro septimo, capite quinto de [illegible] rerum: & Paulus Æmilius.

Teutonici Ordinis author.

Nomen.

Alia sententia de origine Ordinis huius.

Cranzius verò lib. 7. cap. 14. Metrop. & lib. 8. cap. 3. Saxoniæ: Chronicon quoddam Colonienſe: Trithemius in Chron. Hirsaugiensi: Funkius lib. 10. Comment. in Chronologiam suam: Peucerus lib. quarto, Chronic. de Authore & Origine huius Ordinis hæc ferè referunt.

Teuto-

Teutonicorum, inquiunt, familia, quos à professione & symbolo Marianos nominant, initium habuit ad Ptolemaidem imperante Henrico VI. *anno Christi* 1190. 13. *Cal. Decem. authoribus quibusdam ciuibus vrbium Bremæ & Lubecæ. Cum enim in Ptolemaidis obsidione quæ præter spem omnium longius protrahebatur, ex dyssenteria multi laborarent, & non paucis eo morbo quotidie absumerentur, multi quoq; ab hostibus aut telis icti, aut in prælijs vulnerati, miserrimè ac sine aliorum commiseratione in castris vagarentur: ciues quidam ex Lubecensium & Bremensium ciuitatibus, cum Adolfo Comite de Holstein, qui instructa classe Christianis contra Saracenos Ptolemaidem oppugnantibus auxilio venerant, miserorum clade moti, velis nauium in terra expansis, quasi papiliones erexerunt, maleq; affectos milites in tabernacula illa susceptos, omnibus quæ ad sanitatem faciebant affatim exhibitis, curabant. Erant in castris, Fridericus filius Friderici* I. *Dux Sueuiæ, & Henricus Dux Brabantiæ. Hi duo Germanorum militum duces ab omnibus creati, strenuam in oppugnanda Accone, quæ & Ptolemais, operam nauabant. Accidit verò vt aliqua die Dux ille Fridericus tentoria Lubecensium & Bremensium, in quibus sautios & morbo affectos milites curabant, præteriret: ac cum vidisset eorum eleemosynas, & alia quæ in pauperes exhibebant officia cognouisset, suspirijs ex imo corde ductis, dixisse fertur: Ciues hi beneficentia & pietate omnes principes, qui adsunt longè superant. Est hoc eorum profectò opus eiusmodi, quod Principibus & Baronibus, qui cæteris & opibus & potentia præstant, subeundum esset, si modò aliquo mouerentur pietatis affectu. Nam si & ipsi miserorum sauciorumq; curam in se reciperent, faciliores omnes essent inferioris homines fortunæ ad militiam pro Terræ Sanctæ recuperatione subeundam. His dictis ad suos regreditur, ac conuocatis omnibus qui in castris erant, principibus, ea de re cum ijs consultat. Erant autem præsentes, Henricus Rex Hierosolymæ, Albertus Patriarcha Hierosol. Archiepiscopi & Episcopi, Henricus Dux Brabantiæ, Dux Austriæ, Duces Bauariæ, Brunsuicensis, Saxoniæ, Sueuiæ, Comites Hollandiæ, Geldriæ, Cliuensis: Landgrauij Thuringiæ, Hassiæ, Missniæ: Comites Gulicensis, Bergensis, Nassauuien. Homebergen. Spanheimensis & complures alij principes. His præsentibus, Fridericus quæ in animo agitabat, proponit: Se videlicet vidisse ciuium in pauperes benefacta: quæ res cum ad principes pertineat, eũ in hanc sententiam perduxisse, vt in animo haberet, Ordinem quendam Germanorum militum, ex Nobilium prosapia electum, instituere, quorum imprimis esset curam pauperum in Terra Sancta existentiũ, in se recipere. Deinde vt armis tam Terram Sanctam quàm alios Christianorum fines tutarentur. Erant tunc confirmati Templariorum & Ioannitarum Ordines. Ex horum obseruationibus mediũ quoddam eligitur, cuius ductu Fratres illi vitam regerent. Placet propositum omnibus, promittuntque quisque suam operam.*

Conceditur eis, ex Regis largitione, Domus Hospitalis Hierosolymis, quæ S. Mariæ dicebatur, à qua & Ordini nomen esse debebat, vt videlicet Milites domus hospitalis S. Mariæ in Hierusalem appellarentur. Locus & Nomen.

Ac ne quid Ordini deesset, mittuntur statim legati ad Henricum VI. *Rom. Imperatorem in Germaniam, petitum, vt hanc Ordinis Teutonicorum militum constitutionem, sua authoritate firmam esse iuberet, & si quibus vellet, eum Ordinem Priuilegijs ornaret. Instaret etiam apud Pontificem Rom. vt suo quoq; calculo eadem faceret rata. Henricus Im. fratris aliorumq; Germanorum Principũ acta & propositum laudat, probat, suosq; legatos cum ijs qui ad se missi erant Romam, ad Cœlestinum* III. *qui nuper pontificatum inierat, destinat: pro Confirmatione Ordinis, non tam honesti quàm summè necessarij, vt tum apparebat, orat. Pontifex audita Principum voluntate, vt eorũ gratiam aucuparetur, Ordinem confirmat, quædam in Regula viuendi addit, quædam mitigat, prout Militibus & Nobilitati Germanicæ conuenire optimum putabat. Dedit eis pallium album cum nigra cruce insignitum, qua ab alijs dignoscerentur. Polydorus dicit: Albo amiciuntur pallio, nigra cruce subter, & nigra tunica. Clipeum quoq; album cruce nigra ornatũ idem Pontifex addidit: & barbam alere concessit. Multas insuper pontificias remissiones peccatorum, & alias, vt vocant, gratias*

Confirmatio.

Vestitus.

idem concessit ijs, qui aut Ordinem susciperent, aut suis bonis & facultatibus eundem promouerent. Concessa est eis quoque libertas creandorum equitum auratorum, vt vocant, ac dignitate ipsis quoque Regibus sunt comparati. Augustini Regulam sectari iubentur. Regula. *Cautum item, vt nemo nisi Teutonicus huiusce militiæ sacris initietur, & idem illustribus clarisq; ortus parentibus: ea proposita conditione, vt aduersus sacratissimæ crucis hostes, paratus sit omni tempore sese in discrimen offerre ac fortiter pro religione dimicare. Vni, quem Magnum vel Summum Magistrum vocabant, omnes parerent. Is primus fuit quidam Henricus Vualpodius, electus in castris ad Ptolemaida: Eorumque duo essent genera, alij qui cis præessent, quibus solis barbam alere fas non erat: his summus imperaret Magister, penes quem solū in delinquentes pro suo arbitrio animaduertendi ius esset. Pœna autē clam, cæteris ignorantibus infligeretur. Cæteri, qui rei militari operam darent, à rasione sacrisque ministerijs immunes essent. Attamen singulis diebus noctibusque ducenties Orationem Dominicam, Symbolum Apostolicum & Angelicam Salutationem repeterent, ac vilibus in somnis vterentur stragulis. His per Summum Magistrum alius quidam præficeretur, penes quem contumaces pro delicti ratione puniendi esset potestas. Hæc annotant authores quos supra nominaui ex Borussiaco quodam Chronico.*

Officium.

Genera duo.

3. *His duabus sententijs de Ordinis Teutonicorum origine, etiam tertia addi potest. Nam Sebastianus Frank fol. 472. Chronic. hac omnia, quæ Hierosolymis & ad Ptolemaidem in Syria circa initium Ordinis Teutonicorum euenisse diximus, in Prussia accidisse affirmat, quum Fridericus II. Imp. Barbaris & infidelibus eius loci bellum inferret. Cæterum cum de Imperatoris huius expeditione in Prussiam nihil certi referant authores, nos priorem sententiam, vt verosimiliorem, approbandam recipiendamque censemus.*

Prussia à Teutonicis occupatur.

Occupata verò à Saracenis Hierosolymorum vrbe, Ptolemaide & alijs locis Terræ Sanctæ, diuersa per loca dissipati fuerunt atque disiecti Teutonici, præcipuè verò in Germaniam magna eorum multitudo venit. Accidit autem opportunè vt per idem tempus, Mazouiæ dux Conradus, grauiter affligeretur à Prussijs, qui tum Christi religionis erant hostes: cumque se tueri diutius & ab illis defendere non posset, nec fratres Ordinis Gladiferorum, qui tum in Liuonia strenuè Christianam Rempub. administrabant, Lituanorum Prutenorumque impetus sustinerent, primò Rom. Pontificem implorabat Conradus, vt cælesti & immortali proposito præmio homines ad arma, sicuti fieri solet, vocaret, deinde etiam Teutonicorum militum Ordinem sibi adiunxit, & Culmensem agrum omnem, Prussiæ finitimum, atque vt magis excitaret, Prussiam omnem eis dedit occupandam. Eam donationem Fridericus II. Imper. confirmauit, & ei, qui tum erat, Ordinis Magistro, Hermanno Salcio permisit, vt Prusijs bellum faceret, &, si debellaret, in perpetuum ea regione potiretur. Fuit hoc anno salutis 1226. Sicq; Ordo hic, Cæsaris, & Pontificum & Imperij Principum auxilijs continuato bello per annos ferè 53. in suam demùm, fortiter pugnando, potestatem subegit Prussiam, & ad Christianam religionē deduxit, & Episcopatibus aliquot atq; Collegijs decorauit, atque etiam et vrbes in ea construxit, vt esset ijs locus veluti murus atq; propugnaculum Imperij, & Nobilitatis Germanicæ perfugium. Fuit ad Vistulam flumen quercus, vbi ab initio ea gens Castellum construxit, & inde, vt sunt res hominum, quæ tenui principio facillimè augentur, oppidum frequens cultu adoleuit: MARIENBVRG nunc vocant, caput gentis sedemque eorum qui vniuerso Ordini præsunt. In hac autem eminentia potentiaq; constituti, tres Magistros Ordini præfecerunt, quorum primus in Germania, secundus in Liuonia (quam Gladiferorum militum beneficio Teutonici subegerunt, vt suo loco mox dicetur) tertius in Prussia, quiq; cæteris duobus præerat, habitabant. Cùm verò Lituani Tartaris coniuncti bellum facerent Polonis atq; Mazouijs, Teutonici milites, professionis et instituti sui memores, sumptis armis, longè lateq; profligarunt Lituanos, in ipsorū ingressi fines. Itaq; diuturna pax et amicitia ipsis fuit cū Polonis, donec Lituaniæ quidā Princeps Poloniæ Rex fuit creatus. Is, vt suæ gentis cladem atque dedecus vlcisceretur, bellum Teutonicis repentè fecit, et adiuncto

Sedes magistri Ordinis.

cliuitas à barbaris, damnum maximum dedit: sed repulsus à Teutonicis, & exutus bona suæ ditionis parte, non lætum eius belli finem habuit, ita quidem, vt ad Concilium Constantiense querimoniam deferret. Interuenit postea decretum, vt quam belli iure Teutonici milites tenerent partem Poloniæ, redderent. Ad hunc modum auctus iterum, accepti beneficij memoriam deposuit, & bellum redintegrauit, & quasdam Ordinis Teutonici prouincias, Polonicæ ditionis esse contendebat. Et quanquam intercessione duorum Regum Vngariæ atq; Bohemiæ transactum fuit, recruduit tamen vulnus, & demum ad Sigismundum Cæsarem delata causa fuit, qui priorem transactionem, Regum arbitrio factam, comprobabat. Sed ne sic quidem Polonus conquieuit, & bellum rursus excitauit, quod anno 24. post Tornij compositum fuit sub Ladislao Rege. Qua quidem in pacificatione, ille ab omni lite discedit, neq; se Prussiæ dominum aut hæredem vocat, & successores omnes obligat, vt intra anni tempus, ab inito magistratu, iurent se ratam habituros hanc pacem, & ad idem iusiurandum, Episcopos & regni cæteros Ordines adigant, & vt decimo quoq; anno iusiurandum hoc renouetur. Hoc etiam tum pactum fuit, si quis Poloniæ Rex deinceps Magistro Prussiæ bellum moueat, ne populus ei parere teneatur vel auxiliari, sed vt pacem perpetuam vtriq; colant. Et hæc quidem transactio ducentis circiter fuit obsignata sigillis: verùm non amplius 14. annis ea pax durauit. Nam anno salutis 1450. populus facta rebellione coniurauit aduersus Magistrum, & licet Pontifex atq; Cæsar eos proscriberent, Fridericus III. etsi cognitionem fieri petebat, tamen adeò non destiterunt, vt 70. circiter oppida & arces vno die deficerent. Huic illorum coniurationi Poloniæ Rex Casimirus, Sigismundi pater, sese coniunxit, & Teutonicorū Ordinem in eas redegit angustias, vt qui tum erat Ordinis Magister, Ludouicus Erlinsusius, præsentis periculi metu coactus, quo & prouinciam retineret, & saluus ipse in prouincia esse posset, iniquissimis conditionibus cum eo transegerit, nulla vel Pontificis, vel Cæsaris, vel Imperij Ordinum interueniente authoritate. Huius autem pacis hæ leges erant inter alia, vt " Prussiæ magistri deinceps, intra sextum mensem ab inito magistratu, Poloniæ regē adeant, " & per Iusiurandum pro Domino agnoscant, eiq; opem in quoscunq; ferant. Polonos quoq; recipiant " in Ordinem non minus quàm Germanos, & ad præfecturas etiam admittant, & quas " deinceps acquirerent facultates, eas ad Poloniæ Regum clientelam deferrent. Fuerunt autem ab eo tempore Magistri, qui perspecta rei iniquitate, graues ea de re querimonias habuerunt ad Pontifices & Cæsares: veruntamen coacti iurarunt. Tandem Albertus Marchio Brandeburgicus hanc ob causam graue bellum gessit per biennium cum Poloniæ Rege Sigismundo, & anno salutis 1511. pactæ fuerunt in annos quatuor induciæ. Interea subinde solicitat Cæsarem Albertus & Ordines Imperij, de auxilijs, & ad Comitia Noribergæ ipse venit, & vt Imperij Princeps, locum suum habuit in consessu. Cum autem & Cæsar esset bello Gallico impeditus, & Turca in Vngariam impetum faceret, & seditione rusticorum distineretur Germania, sic, vt auxilium inde nullum expectari posset, & iam exijssent induciæ, pacem cum Polono facit, eiq; fidem dat, vt præcipuo suo magistratui, & Euangelij doctrinam suscipit, & mutato Ordine, Prussiam sibi vendicat, & qui fuit ante Magister, iam de voluntate Regis, dux Prussæ salutatur, & aliquanto post in matrimonium ducit Friderici Daniæ regis filiam Dorotheam. Eo facto vniuersum Ordinem in se conciliauit, nam etsi Prussiam tenebat, ac Poloniæ Regis præsidio nitebatur, tamen de communi consensu Vualtherus Cronbergus ei suffectus est, qui priscum nomen atq; statum repræsentaret. Is deinde in omnibus Comitijs grauiter accusabat Albertum. Ille autem, edito scripto, sui facti rationem explicabat: et quemadmodum extrema necessitate coactus, quum ab Imperio destitueretur, in Poloni clientelam se dederit, ostendebat. Hæc Sleidanus in fine lib. 5. & initio lib. 20. Comment.

Anno Domini 1393. Venceslaus Romanorum et Boemorum Rex, ex vniuerso Boemiæ regno fratres Teutonicos Ordinis S. Mariæ eiecit, inutiles fore asserens, bonaq; eorum, castra & ciuitates ipsis abstulit. Vrspergen. Paralipomena. *Teutonici ex Boemia eijciuntur.*

Ritus, quibus recipiuntur futuri equites in hunc Ordinem, ita describit Sebastianus Frank in suo Chronico ex Ceremoniarum libro huius Ordinis. Primò, congregatis fratribus, *Ritus recipiendi equites Teutonicos.*

& in medio illorum stante nouitio, interrogat singulos ex ordine Commendator, an placeat illis recipiendus, num vitium aliquod vel corporis, vel animi in eo animaduertant, illos vt syncerè, liberè & ingenuè edicant hortatur. Deinde interrogatur futurus eques, quam artem calleat Ordini vtilem, num liber, obæratus aut coniugatus sit, vel etiam vitio aliquo corporis laboret? Si quid horum sit, ne Ordinem intret, sedulò monet: ..., nus, fore, vt, rei veritate deprehensa, publicè in conspectu multorum, Ordinis insignibus magna cum ignominia exuatur atque priuetur, bona fide ei indicat. Tùm in manus Commendatoris, vel qui vicem eius gerit, promittere & vouere iubetur flexis genibus & manu altera Euangeliorum Codici Ordinisq; Regulæ imposita, obedientiam, castitatem, paupertatem, ægrorum curam, & ἄσπονδον perpetuumq; bellum aduersus Barbaros & infideles. His ita peractis promittit Commendator futuro equiti per totam eius vitam satis aquæ, panis, vilemque vestitum: **Wir sagend eüch wasser vnnd brot zů / spricht er zů jme/vnd deß genůg / darzů ein geringe kleidung eüwer låbenlang: wirt es besser/so habt jrs auch/mehr sind wir eüch nicht schuldig.** Post hæc surgit ..., sic receptus fuit, osculatoque Magistro & singulis fratribus, sedet in locum sibi demonstratum. Exin hortatur Magister vel Commendator cunctos fratres vt Regulæ Ordinis instituta, leges & ritus diligenter custodiant atque obseruent: meminerintq; semper se beneficentia & largitione fidelium, adeoq; ex eleemosynis viuere.

Ritus inaugurandi Teutonicos.

Certo etiam tempore solenniter inauguratur. Conuocatis enim suis propinquis & cognatis, cum ijs ad templum procedit, præeunte aliquo cum ardenti face, cui triginta ... mi argentei cum aureo anulo infixi sunt. Ibi procumbens in terram initiandus ante altare, post Offertorium iterum surgit, & traduntur ei gladius, clypeus, calcaria & pallium, quæ iam antea certis ceremonijs consecrata dedicataque fuerunt, ijsque induitur & accingitur futurus eques. Tum accedens Commendator, gladioq;, quo accinctus est, stricto, ... eo clypeum percutit, dicens: **Hie besser Ritter dann knecht**/hoc est, è re tua magis est, te equitem, quàm seruum esse: eodemque ense tergum noui equitis feriens, ait illi: hunc ictum æquo animo feras, sed post hac nullum amplius, **Den vertrag / vnnd keinen mehr.** Quibus finitis, Responsorium cantatur: & inde ad epulas itur, poculisque per totum illum diem, aut amplius eò, strenuè certatur.

ORDO LAZARITARVM SEV Hierosolymitanorum.

CAPVT XX.

Ordinis origo.

ORDO Militiæ Sancti Lazari Hierosolymitanæ institutus est circa annos Christi 1119. Sebastianus Frank in Chronico fol. 479. refert, hunc Ordinem Hierosolyma capta & vastata cœpisse anno Domini 1103. sub Gregorio VI. Constat autem Gregorium VI. Pontificatum Rom. tenuisse anno Domini 1046. Hunc temporum iniuria labefactatum, reuocauit Pius IIII. authore Iannotto Castilioneo Mediolanensi magistro, & priuilegijs auxit: Panuinius in Appendice ad Platinam, & Chronico.

Vestitus.

Vtuntur fulgineo amictu cum rubra cruce ante pectus. Frank.

ORDO MILITIAE CALATRAVAE.

CAPVT XXI.

Ordinis origo.

CALATRAVENSES milites Ordinis sunt Cisterciensis, & anno Salutis ... (vt habet Panuinij Chron. alij annum 1160. annotant) à Sanctio (alij habent ab Alphonso) Hispanorum Rege instituti sunt in Toletana regione: à loco & pro...

prouincia denominati Calatraue,*vbi Cœnobium Templariorum fuerat: qui cùm Saracenis minimè resistere valerent,nouis his militibus cedere iussi sunt.*

Nigrum vestitum cum assuta rubra cruce gestant: quorum Magister non minus aureorum 40.millium redditus habet. Volaterranus libro 21.Polydorus libro 7.cap.5. Panuin. in Chron.& Panthaleon. Vestitus.

REGVLA VITAE ET MORVM,

ITEMQVE PRIVILEGIA MILITVM DE *Calatraua secundum Ordinem Cistercienſium viuentium,eorumq́ confirmatio.*

MILITES de Calatraua confirmationem sui Ordinis ab Innocentio III. PontificeRomano impetrarunt,quę extat libro secundo eius epistolarum decretalium, in qua Regula quoque vitę & morum continetur. Sic enim habet: Locum de Calatraua, & locum de Salua terra, in quo ad seruiendum Deo diuino estis obsequio mancipati, sub beati Petri,& nostra protectione suscipimus,& pręsentis scripti pagina communimus. In primis siquidem statuentes, vt institutio,quam Abbas & fratres Cistercienses vobis in eodem loco morantibus, non vt familiaribus, sed vt veris fratribus fecisse dicuntur, perpetuis temporibus ibidem inuiolabiliter obseruetur, videlicet, vt militaribus armis accincti contra Sarracenos pro tuitione Christiani populi fideliter dimicetis. Præterea ea, quæ de victu & vestitu vestro præfati Abbas & fratres Cistercienses,& vniuersum capitulum eiusdem Ordinis à vobis regulariter obseruanda sanxerunt, vobis nihilominus confirmamus: videlicet vt lineis in femoralibus tantùm vobis liceat vti: vestes quoque moderatas, honestas & commodas secundum consilium Morimundensis Abbatis & magistri vestri, cum scapulari pro habitu religionis habebitis. Vestiti, & cincti dormietis: & in oratorio, dormitorio, refectorio, & in coquina silentium iugiter tenebitis. Cauebitis tamen, ne in qualicunque veste aut superfluitatis argui, aut curiositatis notari possitis. Tribus verò in hebdomada diebus, id est, feria tertia, quinta & die dominica, cum præcipuis solennitatibus, vobis carnibus vesci licebit: vno tantùm ferculo, & vnius generis, quantum ad carnes pertinet, contenti eritis, & ad mensam vbique silentium tenebitis. Ab exaltatione quoque Sanctæ Crucis, vsque ad Pascha tribus diebus, scilicet feria secunda, quarta & sexta, præter Natale Domini, Epiphaniam, Hypopanti,& festiuitetes omnium Sanctorum, & Apostolorum, omnes qui præsentes domi fuerint in septimana qualibet ieiunabunt. Qui autem in castris militiæ fuerint, pro Magistri arbitrio ieiunia obseruabunt. Præterea quascunque possessiones, &c. Et paulo infra: Liceat etiam vobis in locis vestris sine manifesto dispendio vicinarum ecclesiarum Oratoria construere, in quibus fratres, & familiæ vestræ diuinum audire officium, & Christianam habere valeant sepulturam. Clerici quoque Ordinis vestri Clericum Priorem habeant, cui professionem faciant, reuerentiam ac subiectionem impendant. Nihilominus vero præsenti decreto sancimus,vt si quis in aliquem fratrum vestrorum,temerarias manus iniecerit, nisi rationabilis causa obsistat, excommunicationis sententia sit astrictus, & illud pro tutela vestra tam in sententia, quàm in pœna seruetur, quod sub Innocentio Papa de Clericorum tuitione noscitur institutum. Regulares & antiquas consuetudines Ordinis vestri à prædecessoribus vestris, & à vo-

bis hactenus obseruatas aliqua leuitate mutari, seu etiam possessiones domorum vestrarum alienari, nisi de magistri prouidentia fiat, cum consensu capituli, vel maioris, & sanioris partis authoritate Apostolica prohibemus fieri. Prohibemus insuper, vt infra fines parochiarum vestrarum quas à Saracenis acquisistis, vel in posterum acquiretis, capellas, vel oratoria, seu Ecclesias nullus audeat sine assensu vestro construere, si vos pro necessitate populi duxeritis construendas: in quibus cùm constructæ fuerint, liceat vobis Clericos eligere, & Episcopo præsentare: quibus si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, vt ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Præterea nouas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisue ecclesiasticis, secularibúsue personis, vobis omninò fieri prohibemus, &c. Datum Laterani per manum Rainaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis. 4. Cal. Maij, Indict. 2. Incarnat. verò Domini anno 1199. Pontificatus verò D. Innocent. Papæ III. anno 2.

ORDO MILITVM D. IACOBI de Spatha.

CAPVT XXII.

Ordinis origo.

IN Hispania quoque plures Ordines Militares instituti sunt. Milites primum D. Iacobi de Spatha, sub ritu & regula D. Augustini, in quo Ordine primus Magister fuit Petrus Ferdinandus, sub Alexandro III. Pontifice, qui rem approbauit: Cuius vectigal annuum 150. aureorum millia, regum Hispaniæ munere concessa. Volaterranus lib. 21. Polydorus libro 7. cap. 5. Panuinius in Chron. huius Ordinis initium refert ad annum 1170. Vocatur & Compostellanus Ordo. Eius equitum summus Magister, est in Hispania honos primus & supremus magistratus à Rege, cum summa potentia coniunctus. Vtriusq; enim Hispaniæ nobilitas ferè omnis, honestata equestri hac dignitate, ditataq; perpetuisq; amplis redditibus vni huic Magistro paret. Signantur autem equites hi bellis paceque purpurea cruce, quæ ante pectus militaris Spathæ capulum exprimit. Id insigne religioso ritu suscipitur, in honoreq; est: nec nisi præclaro merito à Magistro aut Rege impetratur, scilicet vt militibus pro Christi nomine aduersus Mauros operam nauantibus sacri redditus præmia persoluant. Huius verò Ordinis Magistri, regio nomini potentia atque opibus æquantur: ob idq; formidabiles euaserunt, vt testatur Iouius in Consaluo.

Compostellanus Ordo.

APPENDIX DE ORDINIBVS MILITARIBVS.

Militarium Ordinum vtilis institutio.

CONSILIVM eorum, qui Ordines hos & alios Militares instituerunt longè fuit optimum & sanctißimum, vtpote quo nihil aliud spectatum fuit, quàm plantatio & propagatio ecclesiæ in genere humano, & imperij Christi ampliatio. Quid enim potest in terris vel suscipi vel geri pro gloria nominis diuini laudabilius, ijs operibus, quibus dilatatur ac propagatur ecclesia, abolentur idola eorumq; cultus & veneratio horrenda, multique ad veram Dei agnitionem adducuntur? exuitur barbaris feritas, aut saltem bellici & sanguinarij conatus reprimuntur, bonisq; præstatur defensio? Quæ causa etiam fuit, vt à principio euentus responderit consilio, quando nimirum ex vero zelo acres & ardentes animorum impetus, homines pij ad rem tantam tamq; necessariã coniunxerunt, ad Dei gloriam & totius Reipublicæ Christianæ vtilitatem promouendam: tunc enim Deus quoque illorum conatus sic erexit & adiuuit, vt multa præclara ac fortia facinora terra mariq; ederent. Sed autem nihil est in rebus humanis perpetuum aut durabile, iuxta illud poetæ

Militares Ordines degenerant.

Sic omnia fatis
In peius ruere, ac retro sublapsa referri.

Ita etiam hæ militares familiæ posteris ætatibus degenerarunt à suis maioribus , ab eorumq́ instituto turpißimè defecerunt. Nam cum pericula superata essent, paulatim ex opum & otij abundantia à pietate, integritate & fortitudine, in Epicuream securitatem, luxum, mollitiem & ignauiam prolapsi sunt, & nimio suarum voluptatū studio curam Ecclesiæ prorsus abiecerunt: vt de alijs minutioribus nihil dicam, de quibus Sebast. Frank in Chron. suis fol. 473. & sequentibus verè grauiterq́ conqueritur. Vnde & in luxuriosam illorum vitam rhythmi Germanici sunt editi:

Kleider auß/Kleider an/
Essen/ trincken vnd schlaffen gan/
Ist die arbeit so die teutschen herren han.

CAPVT XXIIII.

De Abbatibus huius tertiæ Clasis.

ABBATES, *vt etiā superioribus ætatibus, à monachis eligebantur, vt ex Priuilegio Henrici* IIII. *Imp. Hirsaugien. Cœnobio dato patet: quod quia ritum eligendi Abbatem continet ascribam: Quandocunq́ inquit, patre suo spirituali orbati fuerint, ipsi habeant liberam potestatem secundum regulam B. Benedicti inter se, vel vndecunq́, vbi opus fuerit Abbatem sibi non solum eligendi sed etiam constituendi. Quem cum fratres regulariter elegerint, dehinc vt solet, ad constituendum in chorū monasterij conueniant, & vnà Clero aduocato, populoq́ in sanctuario præsentibus, Decanus, vel quicunq́ Prior sit loci illius, accipiat virgam regiminis de altari, & absq́ omni prorsus contradictione, tradat in manum ipsius, quem tota fratrum congregatio sibi elegerat. Chron. Hirsaugien. Et Vrbanus de eodem inquit: Quotiescunque contigerit vt Abbas sit ordinandus, ad eius electionem nolumus, & omnino interdicimus, vllam personam interesse, præter monachos, & eos solum qui ad titulum monasterij obedientiam sunt profeßi. Quem ipsi elegerint, accipiat virgam pastoralem ab aliquo de primoribus fratrum, nec vlla potestas ad hoc vel Ecclesiastica vel politica expetatur: postquam habuerit Inuestituram Officij, mittatur ex parte congregationis ad quemcunq́ videatur potißimùm Episcoporum, vt pro charitate veniat, & (vt moris est) Abbatem benedicat. Schafnaburgensis tamen queritur, sæpe ambitiosum monachorum pecus non expectata legitima vocatione & ordinatione, aures Principum pro Abbatijs importunè obsudisse, & largitionibus ad dignitates aspirasse.* Abbates à quibus electi. Ritus eligendi Abbatem.

Episcopi & Abbates Consiliarijs Regum ac Principum associabantur, vnde mox potentiam & authoritatem maximam apud omnes consecuti sunt, et formidini cunctis esse cœperunt. Stumpfius lib. 5. ca. 3. Annalium Helueticarum. Abbates Principum fiunt consiliarij.

Hinc & illud haud longo post tempore secutum, vt temporibus Otthonis III. *Imperatoris (quando Electores septem Imperij creabantur, qui Imperatorem Rom. eligendi quemcunq́ vellent ius et potestatem haberent) etiam quatuor Abbates Ordinibus Imperij annumerarentur, qui vulgò Principes Imperij aut Cathedræ potius Imperialis Abbates nominantur, & sunt hi Fuldensis, Vuissenburgensis seu Albi Castri, Campidonensis & Murbacensis. Quidam tamen volunt hoc Caroli* IIII. *Imp. temporibus demùm institutum esse. Dicuntur autem (vt hoc obiter moneam) Cathedræ Imperialis Abbates, quòd ad pedes Cæsaris sedere in publicis Imperij statuum Conuentibus debeant. Imò Fuldensis cœnobij Abbas in eam eminentiam & dignitatem euectus est successu temporis, vt omnium, non Germaniæ solùm, sed et Galliæ Abbatū Primas, & Romanæ Imperatricis Archicancel. factus sit: sicuti Magdeburgensis Archiepisc. Episcoporum Germaniæ Primas, Moguntinus verò Imperatoris Romanorum Archicancellarius antiquitus designatus, hac etiā adhuc tempestate ita haberi solet. Cumq́ sub Abbate Fuldensi Schlikio an. Do. 1133. orta esset seditio & contentio inter ipsius & Archiepisc. Magdeburg. ministros de Primatu sedendi, lis tanta dijudicanda ad Imperatorē* Quatuor Abbates Imperij fiunt Principes. Cur cathedræ Imperialis Abbates hi dicantur.

ipsum peruenit. Vbi Fuldensis Abbas Augustæ Imperatricis fauore & ope facilè obtinuit, vt sibi princeps sedendi locus adiudicaretur. Referunt partim Bruschius de Monast. Germaniæ fol.56.b. & 60.b. partim etiam Stumpfius lib.5. Chron. cap.3. Eandem dignitatem & prærogatiuam cum Abbatibus consecutæ sunt quædam Abbatissæ etiam, vt mox cap. de Abbatissis indicabitur.

Abbates per simoniam eligi incipiunt.

Cùm verò ad hunc potentiæ & dignitatis gradum ascendissent, atque in magna authoritate & existimatione in seculo essent Abbates, factum est, vt plerisque in locis non amplius legitimè, vt hactenus, sed interueniente medianteque gratia, pecunia, muneribus, affinitate & sanguinis coniunctione eligerentur confirmarenturque. Stumpfius ibid. Abusus hic in monasticam vitam irrepsit circa Otthonis III. Imperatoris tempora, & ab eo tempore subinde altiores radices egit. Stumpf. ibid.

Abbatibus licentia datur gestandi Pontificalia.

Neque solùm Abbates in hac tertia Classe in numerum Principum relati sunt, verùm etiam plerique priuilegia gestandæ Infulæ vel mitræ, baculi, annulorum cæterorumque ornamentorum Pontificalium, impetrarunt à Pontificibus Romanis: quod in prima Classe nunquam, in secunda rarißimè vsurpatum fuit, vt videre licet in Bruschio de Monast. Germaniæ. Et Berchtoldus quidem Fuldensium Abbas circa annos Domini 1135. omnium primus ab Innocentio II. Pontifice annulo, infula reliquisque Pontificalibus ornamentis donatus est. Bruschius de Monast. fol.60.b. & Munzerus in Chronogr. Huldrychus quoque huius nominis VI. sed ordine XXXV. abbas potentißimi Sangallensis in Heluetia cœnobij abbas, primus huius loci Pontificalia ab Innocentio III. magna vi auri interueniente, impetrauit. Cœpit hæc res ab eo tempore, quo Pontifices Romani Inuestituræ ius ex Imperatorum manibus extorserunt, sibique solis vendicarunt: Stumpfio teste lib.5. cap.6. Annalium teste.

Defenditur hic mos.

Et Bruschius quidem nominato loco hunc morem commendat hoc fuco. Scio, inquit, à plerisque pro contemptu haberi, & ambitioni quàm religioni viciniora. Verùm si cætera non desint, pietas erga Deum, lenitas & mansuetudo erga subditos, prudentia & solertia rerum gerendarum, honesta & tuta vitæ ratio sine offensione, dispeream, nisi hæc ornamenta, aliquid mereantur authoritatis apud eos, quibus præsis, & spiritus afficiunt intuentium. Quî enim deterioris fuit conditionis Aaron in tanto pretiosissimarum rerum ornatu? Animus quidem est, qui ornat & deformat: habitus exterior, prout animus fuerit. Hactenus.

Impugnatur hic error.

Petrus autem Blesensis hunc morem Abbatum gestandi mitram, aliaque Episcopalia ornamenta, valdè improbat, licet Monachatum supra modum promoueri: Sunt enim, inquit, mitra, annulus & sandalia in monachis quædam superba elatio, & præsumptuosa ostentatio libertatis, epist.34.

Abbates bella gerere cœperunt.

Abbates quoque non solum prælijs & conflictibus interfuerunt, sed etiam ipsi ex cœnobiorum suorum redditibus bella gerere cœperunt, pro sacrarum literarum tractatione, & pietatis religionisque exercitio. Et Norbertus quidem Abbas Santgallen. circa annos Domini 1040. primus inter Abbates eius monasterij, bellator extitit, vt referunt Stumpfius lib.5. cap.5. Annalium Heluet. & Bruschius de Monast. fol.116.

VIDES ergo in quos vsus bona Monasteriorum conuersa tandem fuerint: quæ deuotio ob religionis & pietatis studia à fidelibus eò sunt collata.

De Monachis.

Ritus recipiendi Nouitios in consortiû Monachorum.

RECipiendi in Monachorum consortium prius, vt etiam in superioribus Classibus, probabantur: Qua de re Anshelmus Cantuariensis Episcopus lib. de Similitudinibus cap. 79. ita scribit: Nouitij probandi sunt, vtrum velint esse humiles, obedientes, patientes, & seruare omnia quæ Ordo requirit. Vnumquenque ergo illorum, is qui magister deputatus est, probat & arguendo & increpando. Plerunque etiam flagellando tentat, an aptus ad suscipiendum in congregatione aliorum existat. Quem si viderit cuncta patienter sustinere, & illorum consortio per omnia dignum esse, venit ad Abbatem annuncians ei coram tota congregatione

tit. Domine, inquit, nouitius ille, quem mihi commendastis, ita perfectè se habet omnibus modis, quòd iam est dignus inter nos esse, si iubetis. Quibus auditis Abbas aut eum recipit, communi consilio fratrum, aut adhuc dimittit ad exemplum aliorum nouitiorum. Illum autem nouitium, quem magister suus viderit inobedientem, impatientem, superbum, susceptione indignum, postquā eum diu tolleraauit, multisq́ modis emendare tentauit, tandem si nil proficere potest, venit ad abbatem, & talia ei refert: Domine (inquit) nouitius ille quem habebam in custodia, vt eum docerem, quo posset esse dignus congregatione nostra, ita peruersè se habet in omnibus quæ agit, vt nec inter reliquos nouitios dignus sit conuersari. Prouidere itaque nobis conuenit, quid potius de eo faciendum sit. Ad hoc ille respondens, magistrum hortatur, vt eum adhuc omnibus modis emendare conetur, dicens, melius esse illum inter reliquos tollerare, quàm ad seculum reuerti dimittere. Sicq́ nouitius ille neque in congregationem recipitur, nec à cella nouitiorum expellitur.

De ætate autem Inuestiendorum monachorum ait Vrbanus Papa: Nullum pro antiqua patrum disciplina patiantur habere commilitonem ætatis inferioris, quàm à vicesimo anno & supra. Chron. Hirsaug. Leo quoque IX. constituit in synodo quadam Moguntina, ne reciperetur aliquis ad vitam monasticam, nisi SPONTE, & SVB LEGITIMA ætate subiret cœnobium. Chron. Æditui. Cranzius lib. 4. cap. 43. Saxon. Nauclerus; Funkius. Noluit ergò vt ante annos discretionis in monasteria quis detrudatur. Aetas recipiendorum.

De Abbatissis.

Abbatissæ quoque nonnullæ sub Ottone III. vel, vt alij volunt, sub Carolo IIII. eam dignitatem & prærogatiuam consecutæ sunt, vt inter Principes Imperij numerarentur. Bruschius enim de Monast. Germ. indicat, Abbatissam Lindauiensem hoc priuilegium habere, vt cum alijs sacri Romani Imperij Ecclesiasticis prælatis Princeps esset Sacri Rom. Imperij, cui in publicis pompis liber debeat præferri: quemadmodum Buchaugiensi etiam Abbatissæ in celebrioribus pompis liber & nudus gladius antiquitus anteferri fuerit solitus. In eo tamen errare videtur Bruschius, quòd dicit Abbatissam Lindauiensem hoc priuilegium consecutam anno Domini 866. ab Imperatore Ludouico II. Cæsaris Lotharij filio: nam hæc dignitas & prærogatiua post Otthonis demum tempora data fuit Ecclesiasticis prælatis, vt supra ex ipso quoque Bruschio indicauimus. Abbatissæ etiā Principes fiūt. Error Bruschij

CAPVT XXIIII.

De luxu, hypocrisi & fastu immodico Monachorum huius tertiæ Classis.

DIXI ab initio huius Classis, Monachos nonnullos, ob corruptissimum ac deploratissimum superioris Classis statum cœnobitarum, peculiares Ordines excogitasse, in quibus Monachi arctiori disciplina constringerentur. Etsi verò reformatio illa aliquantisper inuiolata, salua et integra permansit, nihilominus tamen partim ex ijs quæ in Ordinum huius Classis enumeratione superius retulimus, partim verò ex his quæ modo de Abbatibus & Abbatissis commemorauimus, apparet, in his ipsis reformatis Ordinibus à primorum fundatorum institutis & placitis progressu temporis paulatim cœpisse exorbitare monachos. Id verò vt magis perspicuum & manifestum fiat, querelas ea de re à monachis huius temporis institutas in medium adducam.

Bernhardus itaq́ Clareuallensis abbas de immoderato luxu Monachorum sui temporis ita queritur: O quantum, inquit, distamus ab his qui in Antonij diebus extitere Monachis? Nobis conuenientibus nihil de scripturis, nihil de salute agitur animarum: sed nugæ & risus, & vana proferuntur in ventum. Inter prandendum quantum fauces dapibus, tantum aures pascuntur rumoribus, quibus totus intentus, modum nescias in edendo. Interim autem fercula ferculis apponuntur, & pro solis carnibus, à quibus abstinetur, grandia piscium corpora du- Monachorum luxus ex Bernardo.

plicantur. Cumq; prioribus fueris satiatus, si secundos attigeris, videberis tibi nec dum gu-stasse pisces. Tanta quippe accuratione & arte coquorum cuncta apparantur, quatenus quatuor aut quinq; ferculis deuoratis, prima non impediant nouissima, nec satietas impediat appetitum. Palatum quippe, dum nouellis seducitur condimentis, paulatim dissuescere cognita, & ad succos extraneos, veluti adhuc ieiunum, auidè renouatur in desideria. Venter quidem dum nescit oneratur: sed varietas tollit fastidium. Quia enim puras (vt natura parauit) fastidimus epulas, dum aliæ alijs multifariè permiscentur, & spretis naturalibus, quos Deus indidit rebus, quibusdam adulterinis gula prouocatur saporibus: transitur nimirum meta necessitatis, sed nec dum delectatio superatur. Quis enim dicere sufficit, quot modis (vt cæteram taceam) sola oua versantur & vexantur, quanto studio euertuntur, subuertuntur, liquantur, durantur, diminuuntur, & nunc quidem frixa, nunc assa, nunc farsa, nunc mixtim, nunc singillatim apponuntur? Vt quid autem hæc omnia, nisi vt soli fastidio consulatur? Ipsa deinde qualitas rerum talis deforis apparere curatur, vt non minus aspectus quàm gustus delectetur: & cum iam stomachus crebris ructibus repletum se indicet, nec dum tamen curiositas satiatur. Sed dum oculi coloribus, palatum saporibus illiciuntur, infelix stomachus, cui nec colores lucent, nec sapores demulcent, dũ omnia suscipere cogitur, oppressus magis obruitur quàm reficitur. Iam verò de aquæ potu quid dicam, quando ne vllo quidem pacto vinum aquatum admittitur? Videas vno in prandio ter vel quater semiplenum calicem reportari, quatenus diuersis vinis magis odoratis quàm potatis: nec tam haustis quàm attactis, sagaci probatione & celeri cognitione, vnum tandem è pluribus, quod fortius sit, eligatur. Quale est autem illud, quòd nonnulla monasteria ex more obseruare dicuntur, in magnis videlicet festis vina delibuta melle, pigmentorum respersa pulueribus in conuentu bibere? Numquid & hoc fieri dicemus propter infirmitatem stomachi? Ego verò ad nihil illud valere video, nisi vt vel amplius bibatur, vel delectabilius, &c. Hæc sibi à pluribus D. Bernhardus affirmat relata, qui ea se pro certo scire testati sint, in Epistola ad Guilhelmum Abbatem. Ibidem quoq; & alijs aliorum cœtuum monasticorum turpissima ac sceleratissima vita idem queritur. Mo[...] ait, vnde inter Monachos tanta intemperantia in comessationibus & potationibus, in vestimentis, in lectisternijs, & equitaturis, & construendis ædificijs inolescere potuit, quatenus vbi hæc studiosius, voluptuosius atq; effusius fiunt, ibi Ordo melius teneri dicatur, ibi maior putetur religio. Ecce enim parcitas putatur auaritia, sobrietas austeritas creditur, silentium tristitia reputatur. E contra remissio discretio dicitur, effusio liberalitas, loquacitas affabilitas, cachinnatio iucunditas, mollities vestimentorum, & equorum fastus honestas, lectorum superfluus cultus munditia. Cumq; hæc alterutrum impendimus charitas appellatur, &c. [...] ipse Pater de sui seculi Monachis queritur, quòd non vestitum sed ornatum: quòd non vilius ad induendum sed subtilius: non quod frigus repellat, sed quod superbiæ & luxui seruiat: non deniq; iuxta regulam quòd vilius, sed quod venustius, imò vanius ostentari queat. A[...] vix, ait, in prouincijs nostris inuenimus, quo vestiri dignamur.

Monachorũ hypocrisis.

Insignem quoq; Monachorum hypocrisim Potho perstringit inquiens: Omnis gloria eorum ab intus: nos verò interius vacui virtutibus exterius imaginem quandam sanctitatis nobis depingimus, cum in exterioribus obseruantijs instituendis, commutandis, renouandis, inquietis semper distentionibus animos ab intimæ theoriæ dulcedine alienatos occupamus. Ecce gloriam nostram in ore hominum ponimus, & gloriam veram, quæ testimonio conscientiæ commendatur, minimè habemus. Hinc est quòd his temporibus periculosis inopia nos angustat spiritualium, cum exuberat copia rerum temporalium. Ecclesia enim in hoc tempore diuitijs maior, virtutibus minor facta est. Vnde refrigescente iam in multis charitate, cœleste in nobis euanescit desiderium, atq; omne virtutum studium ad appetitum conuertitur rerum transeuntium. Quocirca de statu temporis nostri, in quos fines seculorum deuenerunt, Ecclesia in verbis Cantici lamentando conqueritur. Ecce ait, in pace amaritudo mea amarissima. In prioribus seculis, quando persecutionis sæuitia catholicam fidem oppugnabat, amara erat amaritudo Ecclesiæ. Deinde amarior, cum hæretica prauitas doctrinam veritatis

pervers-

peruersis dogmatibus corrumpere conabatur. Nunc verò quando pax esse videtur, quando nec persecutor manifestus sæuit, nec hæreticus in verba malitiæ prorumpit, amaritudo amarissima sentitur. Est enim molestissimum hypocritarum genus intra domesticos parietes inclusum, cum amicis & domesticis Dei habitans, solo habitu exteriore mundi contemptũ præferens, monasticæ conuersationi se ingerens: quod eò acrius membris Christi nocet quò minus vitari potest. Et reuera hæc est amaritudo amarissima, quando pax quidem est à persecutoribus & hæreticis, qui apertè sæuiunt: sed non est pax à domesticis qui intus sunt, qui religiosorũ quidem numero admixti sunt, sed veram religionem execrantes, dolosè agunt in conspectu Domini, vt inueniatur iniquitas eorum ad odium. Cum enim omni virtute interius sint destituti, sola imagine sanctitatis exterius nitidi, intuentium oculos fallunt: quia nimirum gloriam quæ ab hominibus est, quærunt. Iam mysterium iniquitatis in his operatur, donec caput illorum Antichristus adueniat, &c. Lib. 3. de Statu domus Dei.

De Monachorum fastu immodico D. Bernhardus in Apologia ad Guilhelmum Abbatem ita scribit: Mentior si nõ vidi Abbatẽ sexaginta equos, et eo amplius ducere in suo comitatu. Dicas si videas eos transeuntes, non patres esse monasteriorum, sed Dominos Castellorum: non rectores animarum, sed principes Prouinciarũ. Tum deinde gestari iubentur mappulæ, scyphi, bacini, candelabra & manticæ suffarcinatæ, non ex stramentis, sed ornamentis lectulorum. Vix deniq; quatuor leucis à suo quispiam domo recedit nisi cum tota supellectili sua, tanquam sit iturus vel ad exercitum, vel transiturus per desertum, vbi non valeant inuenire necessaria. Refert etiam Sigeberti Continuator sub annum 1180. Priorem quendam de Stollo quadraginta stipatum equitibus incedere consueuisse. Sub annum etiam Domini 900. retulimus supra, Abbates nonnullos Principes Imperij factos: sæpe etiam acriter eos de primatu sedendi inuicem certasse contra præceptum Christi Luc. 14. Monachorũ fastus.

Manuel quoq; Comnenus Imperator Constantinopolitanus, Monachorum immodicam cupiditatem struendi monasteria & colligendi immensas opes valde improbauit. Cum enim intelligeret monachos possessionibus & negotijs turbatos, tranquillitate animi & Dei cultu excidere, Cœnobio quod in Ponti faucibus, loco qui Catascepe dicitur, in honorem Michaelis archangeli condidit: nullas vineas, nullos agros nullasq; possessiones assignauit. Quo facto sanè videtur exemplum posteris relinquere voluisse, quo pacto templa condenda, & quæ viuendi ratio eremitis pauperibus & à terrenis rebus se abstrahentibus, proponenda sit. Tantum autem abfuit, vt eorum institutum laudaret, qui monasticam vitam professi, & opibus affluunt, & multitudine curarum magis distrahuntur quàm qui huius vitæ delicijs occupantur: vt decretum Nicephoræ Phocæ, fortissimi & laudatissimi Imperatoris, olim abolitam, de non augendis monasteriorum latifundijs, quasi postliminio reuocarit, neq; patrem, auum, cæterosq; cognatos suos omnes, qui amplissima monasterijs prædia donarant, incusare destiterit. Annales Nicetæ Choniatæ Lib. 7. rerum à Manuele Comneno gestarum. Petrus Cantor cap. 69. affirmat monasticam vitam esse erectam ex fœnoribus & vsuris auarorum, ex mendacijs deceptionum & deceptionibus mendatiorum, prædicatorum, mercenariorum, &c. Contra fastum & cupiditatem monachorum condendi monasteria, & studium colligendi opes.

De perdita Monachorum vita Petrus Cluniacensis Lib. 4. Epist. 2. ad Lugdunensem archiepiscopum ita scribit: Hoc planè ferè de vniuersis Prouinciæ tibi à Deo commissæ monachis ac monasterijs loquor, qui se dicunt monachos esse & non sunt, sed sunt synagoga satanæ. Quid enim illi sibi de monacho præter nomen & habitum vendicant? Vbi enim in eis vel est vel apparet monachi humilitas? vbi charitas? vbi illa quæ beatos facit paupertas? Dicunt huiusmodi homines se monachos, hoc est singulares & vnicos in mundo esse, cum turbis & tumultibus hominum corde & opere misceantur. De perdita monachorum vita Petrus Cluniacensis.

Serlo quidam monachus in D. Augustini Cœnobio apud Cantuarienses tam aculeatum & vehemens carmen contra monachorum sui temporis, hoc est circa annos 960. auaritiam, luxuriam, incredibilem libidinem & nefandas libidines edidit, vt stigmata vulnerum maiora nulla vel aspides et serpentes quantumuis sibilantes reliquissent, Balæo teste Cent. 2. ca. 31. Scriptorum Britanniæ. Contra auaritiam & luxum monachorum Serlo.

Gualo. *Gualo Britannus in quosdam monasticæ professionis sacrificos scripsit inuectiuas, in quibus reprehendit eorum petulantias, pompas, fraudes, philargyrias & imposturas: ac in libro quem in Monachos auaros scripsit, à principio statim eos Sacrilegos monachos, ecclesiarum emptores, &c. vocat. Balæus Cent.3.cap.5. Factum circa annos Christi 1165.*

Nigellus. *Nigellus, poeta Britannus, in libro qui Brunellus vel Speculum stultorum inscribitur, sceleratos mores monachorum sui temporis his carminibus graphicè depingit:*

Qui duce Bernhardo gradiuntur, vel Benedicto,
Aut Augustini sub leuiore iugo:
Omnes sunt fures, quocunque charactere sancto
Signati veniant, magnificentque Deum.
Ne credas verbis, ne credas vestibus albis,
Vix etenim factis est adhibenda fides.
Quorum vox lenis, vox Iacob creditur esse:
Cætera sunt Esau, brachia, colla, manus.
Rursus in Ægyptum, quam deseruere, reuersi,
Dulce sibi reputant à Pharaone premi.
Carnis ad illecebras nullo retinente ruentes,
In foueam mortis carne trahente cadunt.

Balæus Cent. 3.cap.30. in Appendice Scriptorum Britanniæ.

Idem Balæus Cent.3.cap.57. in Appendice testatur, quod Ioannes Anglorum Rex, monachorum & clericorum imposturis, subsidio & auxilio suorum destitutus, Aquitaniam, Turoniam, Pictauiam, Andegauiam, Britanniam, Normanniam aliasque terras in Gallijs perdiderit.

Honorius Augustodunen. Episcopus. *Honorius Augustodunensis ecclesiæ presbyter, vel, vt Hedio parte 3. Chron. eccles. eum vocat, Episcopus, insigniter doctus, qui floruit circa annos Domini 1120. in quodam Dialogo de prædestinatione & libero arbitrio, grauiter quoque inuehitur in sceleratam Classis monachorum & monialium vitam, inquiens: Contemplare & monachorum conuenticula, & videbis in eis Bestiæ tabernacula, per fictam professionem Deum irridentes, iram eius prouocant, normam regularem moribus & vita calcant, per habitum seculum fallunt, multos deceptos decepti ipsi decipiunt, secularibus negotijs impliciti sunt, in seruitio Dei desides existunt: plerique illorum gulæ & illecebris dediti sunt, quidam in immundicie sordibus putrescunt. Aspice etiam habitacula monialium, & cernes in eis Bestiæ præparatum thalamum. Hæ à tenera ætate impudicitiam discunt, complices sibi plurimas ad cumulum suæ damnationis adsciscunt, vel se operire festinant, quo magis fræna luxuriæ laxare queant: omnibus fornicarijs peius prosternuntur, & vt insatiabilis charybdis, nunquam stercore immundiciæ replebuntur. Hæ animas iuuenum illaqueant, & gaudent si plures illaqueant, haec vult palmam victoriæ, quæ alijs præualet in scelere: Catalogus testium veritatis.*

Polyd. Vergil. *Queritur etiam de Monachorum petulantia Polydorus Vergil. cùm inquit: Monachi et Sacerdotes hoc tempore, à maiorum vijs aberrantes vbique gentium, veluti iure suo immodicas opes comparare, malis artibus honores ambire, & tyrannidem exercere cœperunt, libro Anglicæ hist. Et sub Rodolpho abbate Hirsaugien. collapsam fuisse monasticam disciplinam Trithemius in Chronico indicat, propterea quòd ei pocula & conuiuia magis curæ quàm pietas & religio fuerit. Extant etiam libidinum monasticarum quædam exempla apud Polydorum lib.6. Anglicæ hist. Ranulphum lib.6.cap.7. in Polychronico.*

Episcopi reformare volunt monachorum statum, sed frustra. *Ea fortè de causa Episcopi quidam, religionis pietatisque studio insignes adducti, reformationem cœnobiorum (quàm verò scriptores monasticæ professioni addicti* Grauem monachorum persecutionem audent appellare, *Christi scilicet authoritate vtentes, de zizanijs ante messem non euellendis) instituunt: melius nimirum iudicantes, esse paucos probatæ eruditionis, pietatis & fidei viros, quàm tot tantaque rudium & otiosorum hominum agmina, inutilia terræ pondera, alere. Episcopi itaque initium à minoribus Conuentibus facientes, ad ...*

ad maiores etiam aditum sibi futurum faciliorem existimant. Sed falluntur boni viri. Infinita enim monachorum multitudo suæ ruditatis, inscitiæ & ignorantiæ bene sibi conscia, deserta in qua stabat acie, aufugit, & ad seculum rediјt. At Hadamari Fuldensis Abbatis tanta apud Imperatorem fuit authoritas, vt reformatores illi cœptis desistere cogerentur, Imperatore id iubente. Fuere enim nonnulli, authore Friderico Moguntino, omnia hæc agi palàm profitentes, vt nimirum Hadamaro, qui olim ipsum apud Fuldenses propter rebellionem contra Imperatorem, duriori carcere constrinxisset, ægrè facerent, aut quantulamcunq; infamiæ notam ipsi inurerent. Vuitikindus lib. 3. gestorum Saxonicorum. Addit Cranzius & aliam huius reformationis causam, quòd videlicet Episcopi ægrè tulerint, sæpius ab Imperatoribus sibi præferri Abbates, lib. 3. ca. 22. Saxoniæ. Quicquid sit, constat tamen hinc, monachos esse hominum genus disciplinæ, reformationis & correctionis impatientissimum.

Berengarius etiam Princeps Italiæ, monachorum plurimos, qui otiosè viuentes, in habitu monastico, seculi voluptates sequerentur, claustris suis eiecisse scribitur. Sed malè propterea audit apud Pontificios scriptores, tyrannidis eum traducentes. Et Agapetus II. Roman. Pontifex hanc & alias similes ob causas, Otthonem I. Rom. Imp. contra hunc Berengarium vocauit, Romanorum regnum eo oppresso illi promittens. Balæus in vita Agapeti in Cent. secunda Script. Brit.

Berengarius Princeps reformare volens monachos malam gratiã init.

Culpam verò horum malorum in monastica vita omnem reijcit Bruschius de Monasterijs Germ. in Otthonem III. Imp. Nam cum fuerit iuuenis & hilari animo præditus Princeps, facilè sub ipsius gubernatione omnem monasticam disciplinam in deterius labi, & paulatim extingui cœpisse. fol. 115. Vnde etiam cum monachi Santgallenses Abbatem suum Gerardum, hominem superbum, temerarium, nullius honestatis aut virtutis amantem, deturbantem statim in ingressu suæ gubernationis seniores & honestos omnes à suis officijs, & in horum locum substituentem ministros iuuenes, lasciuos, leues, & Domini non dissimiles, omnia monasterij vendentem, oppignorantem & dilapidantem: grauiter accusassent apud Imperatorem Otthonem: Abbas verò eius Ministerialem Comitem Muzonem pecunia iam ante corrupisset, vt monachi apud Imperatorem efficere nihil possent, aut certè hoc tantũ, quòd Imperator se Abbatem reprehendisse diceret, & sperare affirmaret, ipsum posthac meliorem futurum: quod nisi fieret, redirent, & iterum referrent de ea re monachi, tum se eum exauthoraturum & deiecturum de Abbatiæ fastigio: monachi non Abbati iam solum, sed & Imperatori parum propitij, his versibus satis barbaris, Imperatorem insectati sunt:

Causa deformati status monachorum.

Otto Rex tua lex quia semper venditur auro
Hic gentes frustra quærunt iudicia iusta.
Ottho dum regnas, non sunt iudicia regni.
Ottho dum regnas, regnat pecunia tecum.
Plus est argentum tecum quàm lex sapientum:
„ Impie Rex Ottho, cur fulmina te patiuntur?
„ Te regnare dolens cur non tibi terra dehiscit?
„ Te cum Gerardo nostro nimis ad bona tardo,
„ Et cum damnatus vterq; precor pereatis.

Facta sunt hæc circa annum Domini 997. Et probant satis hi versus studia literarum in hoc Cœnobio, sicut etiam in alijs, hoc tempore prorsus refrixisse: Sunt enim versus quidem, sed ferè his similes, quos olim æditiuus quidam composuisse dicitur, de nouo in aram posito, & vetere abiecto Christum repræsentante Idolo, qui tales vulgò narrantur:

O Iesu vete, olim tibi plurima dete,
Iam Christus nouus tollit tibi flaxis & ouus. Refert Bruschius vt supra.

Sed iniuriam faciunt nunquam satis laudato Imperatori: ei enim adhuc iuueni omnes hoc testimonium perhibent historici, quòd fuerit Princeps ingenij, magnitudinis animi, industriæ, consiliorum & sapientiæ argumentis summis Imperatoribus comparandus: quem verò mors

citius abripuerit, quàm ex ætatis & iudicij maturitate de naturæ præstantia iudiciu[m] fi[eri] exactum potuerit.

Ego, si meum quoq; iudicium interponendum sit, dissolutißimam vitam & summam [il]lam Monachorum licentiam circa hæc tempora in plurimis locis hostilibus Vngarorum [in]cursionibus tribuerem. Illi enim sub Otthone I. Imp. cum maximo exercitu Bauariam a[li]asque Germaniæ prouincias inuaserunt, monasteria diripuerunt, incenderunt, & monachos [sa]cerdotesq; in ignem abiecerunt: cæteros viros, fœminas, pueros, puellas captiuas veluti pe[co]des abegerunt. Cuncta cæde, incendijs luctuq; compleuerunt. Monachi igitur arrepta ex [pro]pertate occasione, & seuerioris religionis iugo excusso, licentius viuere inceperunt, M[y]... & Augustiniani ex atris albi, & ex laneis linei facti sunt. Multæ etiam sacratæ virgi[nes] excusso pudicitiæ freno, populariter tum viuere cœperunt, seq; nescio cuius Chori Domi[nas] nuncuparunt: Chorfrauwen *non* Closterfrauwen *dici voluerunt, sicut refert Au[en]tinus Lib. 5. Annal. fol. 498. & 507.*

Venationes quis monachis indulserit.

Nec mirum etiam si sub Henrico II. Imp. non sub Otthone III. Claustralis discipl[ina] prorsus perierit: ille enim primus Imperatorum, Auentino teste Lib. 5. Annal. fol. 507. Sa[cer]dotes & monachos ditauit, ipsisq; venationem quoq; indulsit. Diuitiæ verò & opes pellunt p[ie]tatem & inducunt luxum.

Scholæ monasticæ cœperũt frigere.

Ex hoc fonte autem mala plurima emanarunt, inter quæ hoc vel præcipuum est, qu[od] circa annos Christi 950. Scholæ monachorum, quarum ad hoc vsq; tempus in plerisq; Cœno[bijs] multæ eæq; celeberrimæ fuerunt, cœperunt aliquo modo frigere & collabi, quòd nimiru[m] esset monachis nimium negotij cum ventre, Venere & seculo, cumq; Ceremonijs nuper co[ep]tis, parum verò admodum cum literis. Bruschius de Monast. fol. 114. b.

Opes monasteriorum in quos vsus conuersę.

Vnde etiam opes illæ Monasteriorum, quæ à religiosis hominibus eò erant collatæ [ad] sustentationem discentium & pauperum, non amplius in hos vsus conuertebantur, sed in [lu]xum Romanæ superbiæ, otiosorum hominum voluptates, & ad sustentationem equorum, [ca]num, accipitrum, aucupum, venatorum, imò lenonum & scortorum spurcißimorum, atq[ue] alios huiusmodi profanos abusus. Philippi Chron. Lib. 4.

Hoc malum primùm cœpit in Santgallensi Cœnobio, in quo hactenus celeberrima Scho[la] erat, & magnus numerus discentium alebatur, circa annos Domini 980. sub Himmo[ne] Abbate, qui Ceremoniarum Ecclesiasticarum amantißimus fuerat, & propterea varias [ve]stes, varia clenodia parabat, ornabatq; templum eius loci vbique varijs picturis ingenio[sisque] imaginibus: vnde etiam his versiculis celebratus fuit:

Hoc Abbas Himmon picturis compsit & auro.
Hanc Othmare domum tuus Himmon ornauit & auxit.

Idem fecisse legitur eius successor Vlrychus. Bruschius de Monasterijs fol. 114. Vnde [satis] apparet superstitiosam illam obseruationem Ceremoniarum ante hæc tempora in omni[bus] monasterijs tam vulgarem non fuisse vt hodie est.

CAPVT XXV.

Catalogus Monasteriorum, quæ tempore secundæ huius Classis extructa dicuntur.

ONASTERIORVM *numerus, qui iam antea maximus erat, amplius ta[men] hoc seculo per vniuersum orbem creuit: nam vel vetera instaurabantur, [vel] noua ædificabantur: Imò hypocrisis monachorum in tanta apud huius seculi [homi]nes admiratione fuit, vt plurima Canonicorum Collegia & templa, in mona[sticæ] professionis examina mutata legantur, sicut ex sequentibus manifestum fiet.*

Ab anno 960. quæ fundata monasteria vsque ad annum 1000.

Vrspringum *Monialium nobilium Cœnobium in Constantiensi diœcesi, Ordinis Be[ne]dictini, nomen habens à scaturiginibus limpidißimarum gelidißimarumq; aquarũ, quas [S.] Huldrycus Augustan. Episc. terram baculo percutiens elicuisse dicitur: fundatum est ... tempori[bus]*

temporibus S. Huldryci ab eius parentibus, circa annos Christi 900. Vastatum verò & incendio deletum cum esset circa annos Christi 1250. Alexander IIII. amplissima priuilegia & indulgentias dedit ad collapsi Monasterij restaurationem. Bruschius.

S. Peter auff dem Schwartzwald Benedictinæ professionis Cœnobiũ, fundatur anno Domini 903. à duce Berchtoldo II. Zæringensi. Dotatur à Berchtoldo III. magnificè anno 1122. qui ibi etiam sepeliri voluit.

Vischbecense Cœnobium fundatur circa annos Christi 917. sub Lidario Mindensi Episcopo. Secundo anno quo absolutum fuerat, ab Vngaris solo æquatur, sed mox reædificatur, iuxta Cranzium lib. 3. ca. 24. Metrop.

Münster im Granwald Cœnobium ædificatur anno Domini 932. Progressu temporis in Præposituram commutatur. Anno 1271. à Rodolpho Imp. incendio deletur.

Münster in Argouia fundatur anno 932. à Bernone Comite: dotatur à Comite Huldrycho Lenzburgensi multis prædijs anno 1036. hodie est Præpositura Canonicorum secularium.

Päterlingen Cœnobium extruitur à Bertha Rodolphi Regis Burgundiæ vidua, Burckhardi Sueuiæ ducis filia.

Eningen Cœnobium duobus miliaribus Constantia distans, fundatur à Comitibus Eningensibus, qui suam sedem ibi habuerunt, circa annos Christi 940. Benedictinæ professionis Monachi in eo habitarunt sub Præposito. Anno 1532. incorporatum fuit Constantiensi Episcopatui. Vbi obiter admonendum arbitror, videri mihi lacum, quem Venetum vocant, Der vnderseè by Costantz, corruptè sic vocari hodie, & olim lacum Enetum, à Comitibus, & Comitatu Eningensi, qui huic lacui adiacet, appellatum. Sed hæc tantum coniectura est.

D. Panthaleonis Cella in Innhofen duobus miliaribus Germanicis à Weingarten Cœnobio, infra Büchhorn Imperij vrbem, ad lacum Acronium sita, Monialiũ olim Benedictinarum Cœnobium, à Bertha Buchornensi Comitissa, Vuelphonis senioris germana sorore fundatum, & ab Episcopo Constantiensi S. Conrado Comite Altorffensi in honore S. Trinitatis, S. Crucis & D. Virginis Mariæ, sanctorumq; Panthaleonis & Stephani dedicatum, circa annos Domini 950. Progressu temporis Vueingartensi monasterio, vnà cũ templo S. Andreæ (quod vera Parochia est Buchornensis oppidi) subiectum esse legitur anno 1130. Bruschius.

S. Panthaleonis monasterium Coloniæ extruitur anno 954. vel iuxta alios 930. à Brunone eius loci Episcopo. Sigebertus.

Anhusium monasterium Benedictinæ professionis magnificum & opulentum hodie in Marchionatu Brandenburgensi, ex humili sacello erigi cœptum est anno Christi 958. ab Ernesto Comite de alto Trubendingen, eiusq; sororio Hartmanno Barone de Lodenburg, propterea quòd Ernestus liber ex carcere dimissus fuerat intercessione Hartmanni, in quem ob inobedientiam ab Othone M. Imp. coniectus fuerat: Bruschius.

S. Quintini ecclesia in insula super Somenem fluuium sita, in Monachorum Cœnobium mutata est anno Domini 964. iuxta Sigebertum.

S. Georgij Cœnobium Benedictini Ordinis fundatur 966. anno, pro quo alij ponunt annum 960. ab Heduuige, Burkhardi Sueuiæ ducis coniuge, in Duello altissimo monte, cui arx imposita est munitissima, Hohendwiel dicta. Post annos 45. hoc est, anno Christi 1005. quòd altitudo montis incommoda esset Monachis, qui omnia vbiq; in omnibus esse volunt, Henricus II. Imp. de consilio nonnullorum Episcoporum & Sueuiæ ducum, hoc Cœnobium Steinam, amœnissimam & opportunissimam vrbem, Tigurinæ hodie ditionis, ad Rhenum sitam, transtulit & liberalissimè dotauit. Stumpfius ex Ekardo Sangallensi Monacho, Lib. 5. cap. 14. Annalium.

S. Huldrychi magnificentissimum Benedictini Ordinis monasterium intra Augustam Vindelicorum vrbem situm, ex D. Afræ vetusto templo in monasterium conuersum est,

ab ipso S. Huldrycho Augustano Episcopo, qui tradidit hoc cœnobium Canonicis Regularibus. Anno verò 1012. à Brunone Episcopo, Henrici II. Imp. fratre, eiectis Canonicis Abbatia Benedictinorum facta est. Bruschius. Anno 1183. igne totum perijt, sed restauratur: anno verò 1474. templum eius ventorum vi corruens parochum cum 30. hominibus interfecit.

S. Stephani Canonissarum nobilium Collegium eo in loco Augustanæ vrbis, vbi Hunni olim ab Otthone M. ingenti prælio victi sunt, fundatur ab S. Huldrycho Augustano Episcopo Comite de Kyburg et Dillingen, quòd frater eius Theobaldus Cæsaris castra sequutus ab hoste eo loco cæsus fuerat. Appellatum autem fuit S. Stephani monasterium, quòd Hunnorum Rex ibi à S. Huldrycho baptizatus, & Stephanus nominatus fuisset. Bruschius fundationem cœnobij refert ad annum 966. Centuriatores Magdeburgenses, perperam Bruschium citantes, ad annos 996. potest tamen esse typographicus error. Alij ad annos Christi 91[illegible] ponunt.

Waldkirch cœnobium in Brisgouia fundatur à Bethilone Habspurgio pro monialibus circa annos Christi 970. & in S. Margarethæ honore dedicatur. Progressu temporis vrbs eiusdem nominis iuxta id excreuit. Anno Domini 1512. eiectis sanctimonialibus, Canonicis regularibus traditum fuit.

S. Michaelis monasterium Luneburgi in Saxonia, Hermannus Saxoniæ Dux construxit, in quo monachos Benedictinos posuit, eisq; ex S. Panthaleonis monasterio Coloniensi abbatem præfecit anno 974. Trithem. in Chron.

Münchennewenburg/ Latinè Nouum monachorum castrum, monasterium Benedictini Ordinis in Saxonia, Gero Archiepiscopus Coloniensis fundauit circa annos Christi 975. Trithemius in Chron. Hirsaug.

Gladbach cœnobium eodem tempore idem Archiepiscopus in diœcesi sua fundauit pro Benedictini Ordinis monachis, multisq; prædijs & ornamentis ditauit. Primus eius abbas fuit Sanderadus, qui sanctorum Catalogo insertus est, eiusq; festum 9. Calend. Septemb. agitur. Trithem. in Chron. Hirsaugiensi.

D. Georgij monasterium Venetijs anno 975. Tribunus Mennius Dux 27. Venetorum ex suis bonis condidit: Bergomensis lib. 12.

Minelene monasterium erigitur anno 976. & decima quadam Hersfeldensis cœnobij dotatur ab Othone II. Imp.

Bergense cœnobium fundatur anno reparatæ salutis 976. in Eystetensi Episcopatu à Vuiltrude pijssima Berchtoldi vltimi Bauarorum Ducis coniuge, pro virginibus Benedictinæ professionis, idq; omni suo territorio & dotalibus suis prædijs liberalissimè dotauit: et priuilegia amplissima ab Othone II. Imp. ac Ioanne XV. Papa impetrauit. Fuit fundatrix prima in hoc cœnobio Abbatissa.

Petershausen monasterium Benedictini Ordinis Monachorum amplissimum, e regione Constantiensis vrbis vltra Rhenum in Sueuis, fundatum & dotatum est anno Domini 980. à S. Gebhardo Constantiensi Episcopo, & Berchtoldo fratre eius, Comitibus Praegantinis & Zaringensibus. Templum huius cœnobij idem Episcopus erigere cœpit anno 98[illegible], absolutum est anno 992. & dedicatum in honore B. Gregorij Papæ. Tam opulentum olim fuit cœnobium, vt aluerit 80. monachos: sed anno 1438. ad summam paupertatem redigitur. Et anno 1159. ignis maximum damnum ei intulit: anno verò 1548. 6 Augusti à Caroli V. militibus incendio funditus deletur, sed tamen mox restauratur. Bruschius & Stumpfius.

Wettenhausen cœnobium in Algauia fundatur à Comitibus Conrado & Vuerbero à Rockenstein anno reparatæ salutis 983. pro Canonicis regularibus.

S. Martini monasterium Benedictini Ordinis, olim in insulis Rheni, hodiè verò intra vrbis Coloniensis muros situm, fundatum dicitur primùm ab Odgero potentissimo Daciæ Duce: tandem verò restauratum & auctum, & post primam eius euersionem quasi de nouo reparatum fuit circa annos Christi 986. ab Euergero Archiepiscopo Coloniensi. Bruschius.

Bea

Beatæ Mariæ mõnasterium *Quedlinburgæ in Occidentali monte ædi ficari cœpit anno 986. Mechtildis Otthonis M. filia, vt in Quedlinb. historia habetur.*

Wysenow cœnobium *Piæmonstratensis Ordinis in Sueuia situm est. In Latinis instrumentis vocatur Minor augia, ad differentiam Maioris augiæ,* der Rychenow. *Dicitur & Pratinsula, quasi insula pratorum, quorum magnus circa hoc cœnobium est numerus: Vnde & Germanicè appellatur* Wysenow, *tanquam pratorum augia: sunt tamen qui putent* Weisenow *dici, quasi Alba augia, ab albo vestitu, quo monachi huius Ordinis vtuntur: sed falluntur isti, quum diu ante Præmonstratensem Ordinem initium suũ habuerit cœnobium hoc. Fuit primò sedes piorum aliquot Eremitarum circa annos 990. Postea verò mutatum est in Præmonstratensis Ordinis magnificum monasteriũ prope* Rauenspurg *vrbem imperialem ad Schussium fluuiolum, à Gebizone de* Wysenburg *equite aurato ditissimo, à quo & nomen fortè sortitum est. Erat initio vtriusq; sexus cœnobium, vt Præmonstratensium primò omnia fuerunt: sed progressu temporis ad vitanda scandala, Monialium locus,* Weisenthal *dictus, eiectis virginibus, abrogatus euersusq; fuit. Dotatum est liberalißimè à multis Imperatoribus & Principibus. Si meretrix vel scortum in hoc monasterium contigerit venire, per triduum hospitio excipitur à monachis, si verò pauper & famelicus accedat, frustulo panis dato discedere iubetur: Gregorio Mangolt teste in manuscripto quodam Chronico, qui in hoc cœnobio aliquandiu monachum egit.*

Paradyß cœnobium *est supra Scaphusiam Rheno adiacens. Prima eius fundamenta iacta sunt anno Domini 992. hac occasione. Anno quo diximus magna rusticorum seditiosorum multitudo hoc ipso loco à nobilitate cæsa deletaq; fuit. Sed quia multi ex nobilitate magni viri ibi quoq; ceciderant, eorum liberi, propinqui et amici hoc loco Capellam extruxerunt: Sub Friderico autem* II. *Imp. monasterium ibi fundatur S. Claræ instituti sub Minorum Ordine, & propter amœnitatem loci* zũ dem Paradyß *appellatur.*

Sultzberg *Monialium Benedictinarum cœnobium, in pago eiusdem nominis Brisganiæ situm, fundatur anno Domini 993. ab Habspurgi Comitibus, et dedicatur in S. Cyriaci honore, confirmaturq; ab Henrico* II. *Imp. In fundationis tabulis Mons Salsuginis,* Saltzberg */appellatur, à fonte salis qui ibi fuit, pro quo corruptè dicitur hodiè* Sultzberg.

Stitterlinburgense monasterium *anno 995. Hildemarus Halberstadensis Episcopus fundauit: historia Quedlinb.*

Sunt plura alia ab anno Domini 900. vsque ad 1000. extructa cœnobia, quorum tamen vel nomen, vel fundator, vel annus fundationis omittitur ab authoribus. Theodoricus enim Metensium Episcopus duo cœnobia ædificauit: alterum intra Metensis vrbis muros, pro felici gubernationis auspicio: aliud verò in Caluomontensi pago, vt Acta Metensium testantur.

Adeldagus Hamburgensis monasterium Monachorum in Frisia extruxit: Cranzius lib. 3. cap. 23. Metrop.

Milo Mindensis monachorum cœnobium in Vuedegenborg condidit: ibid. cap. 47.

Henricus Treuirensium Episcopus in honorem D. Petri monasterium iuxta summum templum fundauit, Trithemio auctore in Hirsaugien. Chron.

Rogerus Leodiensium Episcopus Baptistæ dedicauit nouum monasterium. Sigebertus.

Fridericus Moguntinus Archiepiscopus D. Petrum nouo ornauit apud Moguntinos cœnobio. Trithem.

D. Stephani & D. Martini *monasteria condidit Villegisus Archiepiscopus Moguntinus. Marianus Scotus.*

S. Eustachij *apud Northusanos cœnobium Mechtildis Henrici Aucupis Imp. coniunx extruxit, & Regulares Canonicos in id introduxit: Mersburgen. Chron.*

Thaba cœnobium *fundauit Theodatus Apuliæ quondam Dux, qui regno eiectus, aliquando apud Geysam Vngariæ regem delituit, non procul à Danubio: Bonfinius libro 1. Decad. 2.*

Reinaldus Marsorum Comes templum S. Mariæ in cœnobium commutauit, quod à[illegible] lus iam nomen habet. Leo Hostiensis lib.2.cap.23.

Adelstanus rerum apud Anglos potitus, duo monasteria Benedictinæ professioni extruxit: alterum apud Mehouiam Sarisberiensis diœcesis pagum: alterum ad Micelmenum[illegible] cum: Polydorus lib.6. Anglicæ hist.

Thudaldus Canisij Regensis oppidi Comes, magnificentissimum cœnobium in Ma[illegible]no agro in Benedicti honorem fundauit: Bergomen. ibidem.

Glocestriense cœnobium D. Petro sacrum *fundauit Ethelredus Merciorũ Du[x] cum coniuge Ethelfreda. Ranulphus lib.6.cap.4.*

Heliense, Burbachense & Torinense *monasteria condidit Atheluualdus V[...]niensis Episcopus: Malmesburiensis lib.2.cap.41.*

Osuualdum Vigorniensem Episcopum Ramesiæ cœnobium ædificasse idem testatur.

Hedkelinge monasterij *author & fundator dicitur Hatto quidam Saxoniæ Com[es] arcem enim suam in hoc monasterium mutauit, quòd liberis careret, vt in Chronico Sax[oniæ] indicatur.*

Hildesleuianum cœnobium *in Saxonia sub Othone M. incæpit: ibid.*

Bernardus Hildesheimensis Episcopus S. Michaeli ac nouem angelorum choris cœ[no]bium ædificauit, eiq; Benedictinos monachos imposuit. Saxoniæ Chronic.

Ottho M. Imp. Magdeburgi regalem abbatiam Benedictini Ordinis fundauit; [...] eam in Archiepiscopatum commutauit, & monachis extra vrbem in quodam colle, à quo [...] cœnobium nomen accepit, locum concessit: Heinricus de Erdfordia.

Burkardus Herbipolensis Episcopus in honorem S. Andreæ pro Benedictinis mona[chis] fundauit cœnobium.

Bronium *Hannoniæ monasterium condidit Gerardus Gandensis abbas, teste [...] Meyero in Flandrica hist.*

Virginum quoque hoc seculo decimo à nato Christo Mechelburgi cœnobium extru[ctum] est à Billugo Obotritorum Principe: Helmoldus cap.12.

Alfreda Angliæ regina, duo Monialium Cluniacensis nuper instituti Ordinis extrui[t] monasteria: vnum Amisberiæ in Sarisberiensi diœcesi: alterum ad Vuheruellum Vinton[ien]sis ditionis. Polyd. lib.6. Ang. hist.

Vuiltoniense monasterium *condidit Edgarus Angliæ Rex, eiq; Abbatissam [fili]am suam Editham primò imponit: idem.*

Bernardus Halberstatensis Episcopus cœnobium in Hadmersheim condidit: Brus[ch].

Virginum monastetium in Heßling Adeldagus extrui curauit, iuxta Cranzium lib.[...] cap.23. Metrop.

Adelbero Metensium Episcopus circa annos Domini 957. intra vrbis suæ mœnia Mo[nialium] cœnobium instituit: aliud item in Blisacensi pago, in honorem S. Trinitatis. Xen[o]dochium etiam infra Metim vrbem in virginum monasterium commutauit, vt Acta Me[ten]tensium testantur.

Henricus Imp. I. Cœnobia puellarum in Delmborgensi ciuitate, & Quedlinburgæ extrui curauit, iuxta Cranzium lib.2.cap.27. in Vuandalia, & lib.3.cap.12. in Saxonia.

Ringelheimensem arcem Mechtildis coniunx Henrici I. Imperatoris, hæreditario iure [ad] ipsam deuolutam, in Monialium conuertit monasterium: Mersburgense Chronic.

Vualbaciense cœnobium *in Saxonia in honorem D. Andreæ extruitur hoc eo[dem] tempore: Chron. Saxoniæ.*

Geseck monasterium *Hoboldus, Bruno & Fridericus Anhaldini fratres in sua [di]tione extruxerunt in honorem B. Virginis & Cyriaci Martyris, cui sororem suam Vui[...]gam præfecerunt: Henricus Erdfordiensis.*

Vualsrodense cœnobium *Otthonis I. Imperat. tempore extrui cæpit: Cranzius li[]bro 3.cap.33. Metrop.*

Alstebian[...]

Alstebianum Monialium cœnobium ijsdem temporibus Gero Comes quidam in Ioannis Baptistæ honorem fundauit: Chron. Saxoniæ.

Gerenrodense cœnobium ad radices Meliboci montis, vulgo Am Hartz extrui fecit Gero Magdeburgensis Burggrauius: Chron. Saxon.

Edgarus Anglorum Rex, singulis annis, quibus regno præfuit, nouum fundauit monasterium, Baleo teste Cent.2. Script. Britanniæ. Et Ranulphus lib.6.cap.9. in Polychron. refert, quadraginta eum monasteria condidisse.

Ab anno verò reparatæ salutis millesimo sequentia monasteria fundata leguntur. Ab anno 1000. quæ monasteria condita ad annum vsque 1100.

Lutenbach monasterium fundatur in Alsatia anno 1000. à Comite Lenzburgensi.

S.Stephani cœnobium in medio Bambergensis vrbis situm condidit Henricus II. Imp. anno 1001. Consecratur à Benedicto VIII. Papa anno 1019. Idem Imp. in eiusdem vrbis suburbio S.Michaelis cœnobium Benedictinis extruxit. Hedio.

Neiiwburg cœnobium puellarum nobilium in Augustana diœcesi situm est, Ordinis Benedictini, in eiusdem nominis oppido, ad Danubium. De prima eius fundatione nihil certi habent authores. In Monialium autem habitationem fundatum & conuersum esse legitur ab Henrico II. Imper. eiusq́; coniuge Chunigunda anno Salutis 1007. ad petitionem Hilarij cuiusdam Pannoniæ Episcopi. Bruschius.

Mons monachorum amplissimum amœnissimumq́; extra Bambergensis vrbis mœnia monasterium Benedictini Ordinis, fundatur anno Christi 1008. in honorem Michaelis archangeli, ferè vnà cum Bambergensi Episcopatu, ab Henrico II. Imp. eiusq́; coniuge, in memoriam apparitionis Michaelis archangeli, qua claudus factus fuerat, & S. Benedicti, calculum, quo laborabat, insomnis excindentis & vulnus pulchrè sanantis. Hanc autem impudentissimam fabulam esse, ad decipiendos & in errore superstitionesq́; retinendos homines nefariè à monachis excogitatam supra cap.24. Classis secundæ demonstrauimus. Renouatur, augetur & ditatur ab Otthone Bambergensi Episcopo VIII. anno Dom. 1126.

Tuiciense Benedictinæ professionis magnificentissimum opulentissimumq́; cœnobium in dextra Rheni è regione Coloniæ Agrippinæ situm, fundatur hac occasione anno Christi 1012. Comes quidam de Rotenburg ad Tubarum frater Heriberti Archiepiscopi Coloniensis, in magna annonæ caritate, Hattonis Archiepiscopi Moguntini inhumanissimum exemplum sequutus, ingentem pauperum multitudinem in horreum quoddam conuocatã, ignè cum enecasset ac perdidisset, sceleris pœnitentia ductus, pro satisfactione talis peccati cœnobium hoc condidit de consilio Romani Pontificis Benedicti VIII. Bruschius.

S.Iacobi monasterium Baldericus Leodiensis Episcopus in quadam suæ diœcesis insula extruxit pro monachis Benedictinis anno Christi 1014.

Neüberg cœnobium, Latinè Nouum montem, condidit anno 1021. Richardus Abbas Fuldensis, & S. Andreæ consecrauit.

Künigsmünster cœnobium anno 1025. in diœcesi Spirensi fundatur pro Benedictinis monachis: & anno 1148. in Canonicorum secularium collegium commutatur.

S.Laurentij cœnobium Leodiense Bruno Dux & Reinhardus Episcopus condiderunt anno Domini 1025. Irenicus.

Amorbachense cœnobium extruxit Richardus XXI. Fuldensis abbas circa annos Domini 1026. & S. Simplicio sacrauit. Brusch.

S.Vualpurgis monasterium temporibus Gregorij VII. anno 1030. Theodoricus Comes montis Piligardi construxit.

Mure cœnobium in Argauia Benedictinæ professionis fundatur anno 1030. à Razpoto Comite Habspurgi, eiusq́; coniuge Itta Theodorici Lotharingiæ Ducis filia, vt hac ratione satisfacerent Deo pro iniustè acquisitis bonis & prædijs. A principio præpositura fuit, sed anno Christi 1073. in Abbatiam commutatur. Anno 1089. in tutelam & patrocinium sedis Apostolicæ suscipitur, ea conditione vt Abbas huius cœnobij quotannis Romam mittat aureum numum. Stumpfius lib.7. cap.9. Annalium Helueticorum.

Zů dem H. Creütz monasterium *inter Spiram & Vuormatiam erigitur anno 1034. Benedictinæ professionis à Conrado* II. *Imp. qui etiam primum eius fundamenti lapidem posuit, eiusq; coniuge Gisela. Anno verò 1504. ab Emichio Comite Lunigensi funditus deletur, & monachi disperguntur.*

Jurgenburg *in Saxonia propè Goßlariam ciuitatem cœnobium fundatur à Conrado* II. *Imp. anno 1034. Cranzius lib. 4. cap. 36. Saxoniæ.*

Geysenfäld / *Monialium contubernium, fundatum est anno 1037. ab Eberhardo Comite Eberspergio.*

S. Mauritij monasterium, *quem primarium suum patronum esse voluit Bruno Mindensis Episcopus fundauit anno 1042. Cranzius lib. 4. cap. 21. Metrop.*

S. Fidei cœnobium *Schletstadij fundatur anno 1044. ab Hildegarde ducissa Sueuiæ, à cuius filijs liberaliter dotatur. Auctum verò & locupletatum est à Friderico* I. *Imp. B. Rhenanus.*

Loense monasterium *Thomas presbyter Loensis, falso zelo sanctus, ex sua ecclesia condidit, & Canonicis regularibus attribuit circa annos 1050. quod Philippus Comes Lonnus anno 1093. attributione suæ ditionis plurimùm auxit.*

Quercetum, *regularium Canonicorum cœnobium, in Brugensi suburbio, condi cœpit anno 1050.*

Alba Augia *Nariscorum, aut potius Norici cœnobium, Ordinis Benedictini, ad* Schwabach *amnem, non procul à Noriberga, in diœcesi Bambergensi situm, fundatur à Gebhardo Comite de Hirsberg, vel, vt alijs placet, de* Kalow / *qui Eistetensis ecclesiæ Episcopus, tandem Rom. Pontifex factus, & Victor* II. *appellatus est. Cœpit autem hæc fundatio anno 1053. sub Imp. Henrico nigro: postea verò circa annos Christi 1130. quasi postliminio renouatum & ampliatum est ab Otthone Episcopo* VIII. *Bambergensi. Bruschius.*

S. Iacobi monasterium, *Benedictini Ordinis, Luitpoldus Archiepiscopus Moguntinus ad mœnia vrbis Moguntinensis fundauit, in monte qui dicitur* Schönberg *anno Domini 1059. idq; multis prædijs & ornamentis ditauit. Lampertus Schafnaburgensis & Chronic. Hirsaugiense.*

Lacensis monasterij *fundamenta, Treuirensis diœcesis, anno 1060. Henricus Palatinus cum vxore Adelheide iecit. Irenicus lib. 12. Exeg.*

Vallis vmbrosæ cœnobium, *Germanicè* Schattenthal *anno 1060. ædificari cœpit, in monte Apennino, à Ioanne Gualberto.*

S. Mariæ mons, *vel cœnobium B. virginis Mariæ in monte extra mœnia vrbis Bopardensis, Benedictinæ professionis monialium circa hæc tempora inchoatur à ciuibus eius ciuitatis: collapsum verò restauratur à Friderico* II. *Imp. anno 1226.*

Parthenonem cœnobium *pro 30. Benedictinæ familiæ virginibus Athela, Balduini Pij vxor, condidit anno 1062. Iacobus Meyer.*

Einhamense monasterium *verò construxit anno 1063. Balduinus: idem.*

Gottsow monasterium *propè Durlach fundatur à Berchtoldo Comite Hennenbergensi anno 1064.*

S. Agnetis *claustrũ Scaphusiæ erigitur anno 1064. ab Itta Comitissa Nellenburgensi, cui sese inclusit. Anno 1090. in potens cœnobium commutatur à quodam Sifrido Abbate eius loci.*

Quatuor turrium Præposituram *Vueissenburgensem fundauit Samuel Abbas* XXXI. *Vueissenburgensis cœnobij anno Domini 1070. funditus autem deletur in seditione rustica anno 1526.*

Carmelitarum cœnobiũ *inchoatur in monte Carmelo ab eius secta fratrib. an. eod.*

Summuntoriũ *vel* Alta specula, *Germanicè* Hochenwart / *à Ratpathone Comite de Tauris, eiusq; coniuge Emma ducissa Austriæ, ex arce conuersum est in monasterium Benedictinæ professionis puellarum, anno 1070. Brusch.*

Selse monasterium *Rheno adiacens inter Spiram & Argentinam, Benedictini Ordinis, fundatur ab Adelheide Rodolphi regis Burgundiæ filia & coniuge Otthonis 1. Imp. anno 1071. Paucis post annis in Canonicorum secularium collegium conuersum est.*

Banthum, *quod hodiè corruptè dicitur* Bantz, *olim insigne & nouem robustissimis turribus firmissimum munitissimumq́; Castrum: nunc verò cœnobium in dextera descendentis è Veijtlandiæ montanis versus Franciam Orientalem Mœni, Benedictini Ordinis, Herbipolensis diœcesis, fundatum legitur in S. Dionysij honorem anno 1071. sub Henrico IIII. Imp. ab Alberade Comitissa de Banth, in gratiam mariti sui Hermanni Marchionis Voburgensis, qui in hastiludio equestris certaminis, lancea transfossus occubuerat, eademq́; plurimis prædijs id ditauit. Bruschius.*

Heydingsfeldense cœnobium *supra Herbipolim in sinistra Mœni situm construxit eodem tempore & fundauit eadem Comitissa, ob filiam à nobili quodam Centauro de Rantzenburg raptam ac deuirginatam. Bruschius.*

S. Iacobi monasterium *ante muros Bambergenses, fundatur anno 1075. ab Hermanno eius loci Episcopo, & 25. Canonicis assignatur: ijs tamen inde eiectis monachis inhabitandum conceditur.*

Grascaff *Vuestphaliæ cœnobium erigitur anno 1076. ab Annonio episcopo Coloniensi.* Graffschaft

Sigenberg cœnobium *Colonia non procul distans ab eodem episcopo erigitur anno 1078. progressu temporis Hagersdorffum transfertur.*

S. Saluatoris monasterium, *in insula quæ Aquincinctus dicitur, à Sichero & Gualthero viris illustribus, fundatur anno Domini 1079. Sigebertus.*

Schyren *ex humili Eremitarum Cella, ab Otthone & Alberto nobilibus viris extructa, in celebre monasterium Benedictini Ordinis in Bauaria conuertitur anno Domini 1079. ab Haziga Arragonum Regis filia, sed Otthonis Schyrensis Comitis coniuge, & in memoriam defuncti mariti liberaliter dotatur. Bruschius.*

B. Mariæ cœnobium, *Conradus Lutzenburgensis Comes, confecto itinere Hierosolymitano, extra suam vrbem fundauit, Benedictinisq́; monachis tradidit, anno 1080. Brusch.*

Wurmspach cœnobium *monialium Bernardinæ professionis, supra Raperschuuillam duobus miliaribus Tiguro distantem, fundatur à Vuernhero Comite Habspurgi anno 1081. Stampfius lib. 6. cap. 7. Annalium Helueticorum.*

Richenbach monasterium S. Gregorij *in Nigra sylua fundari cœpit anno Domini 1083. à Vuilhelmo Hirsaugiensi abbate: Trithemius in Chron. Idem abbas author fuisse dicitur ibidem monasterij Erdfordiæ,* Petro ac Paulo dicati: Vuilheimensis & Lauensis *in Carinthia.*

Sindelfingen cœnobium *in ducatu Vuirtenbergensi fundatur anno 1083. ab Adelberto Comite Tubingensi, & intercessione Alberti ac Vuilcke eius coniuge ducissa Poloniæ Benedictinis monachis traditur. Sed paucis elapsis annis eijciuntur inde Monachi, et Canonicorum fit collegium.*

S. Albani templum *Basileæ anno 1083. Burkhardus eius loci Episcopus, conuertit in eiusdem nominis cœnobium Benedictinæ professionis.*

S. Blasij monasterium *in Hercinia sylua fundatur à Barone Sellenburensi ob manum amissam, anno 1084. Irenicus lib. 11. ex Annalibus Argentinensium.*

Andriense monasterium *Balduinus Comes Ghisnensis:* & Hamnense *Engerramus Comes Lilariensis, ex Hispania, quo ad supplicandum D. Iacobo abierant, reuersi, monachis ex Carofensi monasterio Pictonum secum abductis, permissu Gerardi Morinorum Episcopi, construxerunt anno 1084. Iacobus Meyer.*

Zuuifaltum, *siue* Zuuifaltaha, *Latinè Ad duplices aquas, à duobus riuis in ipso monasterio concurrentibus sic dictum: magnificum & opulentũ Benedictini Ordinis cœnobium, Constantiensis diœcesis, non procul à Danubio in alpibus Sueuiæ, fundatur & amplissimè dotatur anno Christi 1088. in honore B. virginis Mariæ, pro 12. monachis à Comitibus de Achalam, Luitholdo & Chunone fratribus. Subiectum est tantum Rom. Pont. Brusch.*

Erlach cœnobium *Bielensi lacui adiacens extruitur ab Episcopo Lausannensi anno 1089.*

Wagenhausen *à principio Cella B. Mariæ dicta, & à Sifrido Abbate Scaphusiano condita anno 1090. mox in præposituram Benedictini Ordinis conuertitur, & Scaphusiano monasterio subijcitur. Stumpfius lib. 5. cap. 15. Annalium.*

Merkense monasterium *iuxta Calixtum condiderunt, Eustachius Comes Boloniæ, & Ida coniunx eius anno 1090. Iacobus Meyer.*

S. Petri Mersburgense cœnobium, *fundauit Vuernherus Episcopus anno 109[illegible]. Chronic. Mersburgense lib. 2. cap. 17.*

Euershamense monasterium, *iuxta Stanelam, in agro Furnensi, ad Isaram fluuium, anno 1091. inceptum est. Iacobus Meyer.*

Nereßheymen monasterium *elegans & magnificum Benedictini Ordinis, in Sueuia situm in peramœno colle, fundatum & liberalißimè dotatum est anno Christi 1095. à Hartmanno Comite Dillingensi, & eius coniuge Adelheide. Bruschius. Alij originem eius ad annos 900. à nato Christo referunt.*

Burrhonium, *quasi fons siue fontes, propter admirandæ profunditatis fontem vicinum, ex quo Blauus fluuius aerij coloris oritur, hodiè mutata parùm voce Blauburnium vel* Blawbüren *dicitur. Antequam cœnobium & oppidum ibi extructum esset S. Ioannis Baptistæ exiguum saltem idolion ab Anshelmo, Hugone & Sigibotone fratribus Comitibus Palatinis Tubingensibus & Ruckensibus conditum: nunc verò Benedictinæ professionis in ducatu Vuirtenbergensi magnificum et amœnißimum monasterium, fundatur circa annos Christi 1095. ab Anshelmo patre, & duobus eius filijs Palatinis Tubingensibus, & Comitibus in Rucka. Bruschius.*

Isnense cœnobium, *intra muros Isnæ imperij vrbis ad eiusdem nominis fluuiolum situm, fundatum est in honorem Sanctorum Iacobi & Georgij à Mangoldo patre, & Vualthero ac Vuolfrado filijs, Comitibus Veringensibus, & Benedictinis monachis traditum anno 1096. Bruschius.*

Reinhausen monasterium *Saxoniæ, vicinum Gottingæ, anno 1096. condi cœptum & cumulatè ditatum, Benedictinis monachis repletur. Chron. Hirsaugiense.*

Castelium, siue Castellum, *olim quidem triplex Castrum, nunc verò præclarum & magnificum monasterium, Benedictinæ professionis, in Palatinatu superiore, ad Lauterum amnem situm: fundatur in honorem Dei, ac S. Petri anno Domini 1098. à Friderico Comite à Castelberg & Bertha eius coniuge: ab Otthone Comite de Hirsberg, & Berengario Comite de Sultzbach eiusq; coniuge Adelheide de* Wolffratshausen. *Brusch.*

Alba Augia *Brigantina, siue cœnobium Brigantinum, quod vulgo Maiorem augiam* Die Mehrerow *appellatur, situm est ad ostium lacus Acronij, quo Brigantinus amnis sese exonerat, in amœnißimo loco: fundatur anno Christi 1098. ab Huldrycho Rhetorum & Brigantiæ Comite: à principio monachorum & puellarum fuit habitatio: nunc verò ablatis monialibus Monachorum saltem Benedictinæ professionis Abbatia insignis & opulenta, dotata tam liberaliter à Rodolpho Comite à* Pfullendorff, *vt pro secundo eius fundatore habeatur, anno 1102.*

Cistercium, *nomen habens à loco, primum Bernhardini Ordinis cœnobium, situm est in Burgundia, Cabillonensis diœcesis, fundatur à Stephano Abbate Molismensis monasterij, de consilio Hugonis Lugdunensis, Vualtheri Cabillonensis Episcopi, & Otthonis Ducis Burgundiæ, anno 1098. vel iuxta alios 1089.*

D. Andrææ cœnobium *condidit Clementia Roberti Flandriæ Comitis vxor, quæ ex terra sancta literis mandauit, vt in honorem huius Sancti cœnobium construeret, quod sacram lanceam, quæ iam multis seculis humo defossa iacuerat, demonstrasset peregrinantibus. Ea igitur iussis obtemperans, à Baldrico Episcopo & Lamberto archidiacono locum quendam in Bertferkerk iuxta Brugas impetrauit, ibiq; cœnobium pro Benedictinis monachis construere cœpit, an. 1098. Iac. Meyer.*

Byblingum monasterium *Benedictini Ordinis, Constantiensis diœcesis, non procul ab Vlma situm, fundatur in honorem S. Martini anno Christi 1099. ab Otthone & Hartmanno Comitibus à Kirchberg, qui hoc cœnobium suum Rom. Pontifici obtulerunt ac donarunt totum: vnde abbas eius quotannis numum Bizantinum* (Ein Ducaten) *Cameræ Apostolicæ in perpetuam huius oblationis memoriam, soluere cogitur. Bruscb. A præterfluente amne Byblingo denominatur.*

Bursfeldense cœnobium, *Henricus Comes Northeimiæ et Gertrudis eius coniunx, in honorem Thomæ et Nicolai condiderunt pro Benedictinis fratribus, circa annum Domini 1099. Chron. Hirsaug.*

Multa præterea alia cœnobia hoc seculo extructa sunt, quorum tamen vel nomen, vel author, vel annus fundationis ignoratur. Nam Romanus Diogenes Imp. in editiori loco Protæ insulæ, nouum monasterium condidit: teste Zonara tertio Annalium.

Constantinus Monomachus monasterium Manganorum *in gratiam Sclernæ pellicis extruere cœpit.*

In Samnitibus Imp. Henricus Secundus cœnobium condidit, omniq; ornamentorum decore exornauit. Historia Bambergensis.

Henricus III. *Spirense cœnobium extruxit, & mira mole & sculptili opere compleuit, vt in vita eius scribitur.*

Bartholdus Episcopus Tullensis, in saltu Vosago monasterium in honorem Saluatoris construxit. Catalogus Tull.

Arnulphus, Suessionum Episcopus, templum Aldenburgense miraculis insigne, conuertit in cœnobium Benedictinum. Iacobus Meyer.

Sex milites, concione Gederici monachi à sceleribus abstracti, & à Coloniēsi archimystæ absoluti, in solitudine Brabantiæ cellam construxerunt, & Benedicti regulas obseruarunt: hocq; est initium Afflighemensis *cœnobij. Iacob Meyer.*

Bruno II. *Episcopus Osnaburgensis, in altera parte vrbis, in loco amœno & conspicuo Orientali monasterium Benedictinum erexit. Cranzius Lib. 5. cap. 26. Metropolis.*

Boleslaus monasterium Stecechouiense *supra Fistulam fluuium, in tractu Sendomiriensi, Benedictinis sodalibus construxit, conferente patrimonij sui partem Stececho Palatino Cracouiensi, & magistro equitum Poloniæ, vnde postea locus nomen accepit. Et aliud in monte Lysecio, ob preces Emerici Vngari. Cromerus Lib. 3.*

Boleslaus II. *construxit & ditauit* Mogilnense *cœnobium, atq; eo Benedictinos collocauit, ibidem.*

Andreas Rex Vngariæ, in insula Tychonia cœnobium magnum cum basilica D. Amano sacra fundauit. Bonfinius.

Bruuiler cœnobium *Coloniæ Agrippinæ vicinum, Ezelinus Comes Palatinus, frater Chunegundis Imperatricis, diuitijs abundans in honorem Sancti Nicolai archiepiscopi Myræorum construxit, & ditatum Benedicti sequacibus tradidit: vt Chronicon Hirsaug. habet.*

S. Michaelis cœnobium *Hildesheimense, suis impensis condidit Barnardus eius loci Episcopus.*

Gothardus eiusdem ecclesiæ præsul, in monte suburbano monasterium S. Mauritij, *& in opposita vrbis parte, in honorem Bartholomæi aliud, quod* ad Salinas *vulgò vocatur: Item* Halthausen *Benedictinis extruxit. Bruschius de Episcopis.*

D. Iacobo Atha præfectus Prætorij Vngarici, in agro Zelyce cœnobium cum æde ædificauit. Bonfin. Lib. 3. Decad. 2.

Conradus Imp. II. *in castello suo Lymburgo, cœnobium Benedictinæ professionis extructū, præsidijs, ornamentis, priuilegijs multis donauit: Vrspergensis et Trithemius in Chron. Hirsangiensi.*

Sub Benedicto Pontifice Romano octauo, ædificatum est monasterium Ermemari

in

Benedictinum, extra mœnia Suessæ, à Ioanne quodam sacerdote & monacho: cui abbas C... nensis de suis bona quædam certis redditibus poßidenda attribuit, Chron Caß. Lib. 2. cap...

Balneum monasterium Ephegus Cantuariensis præsul fundauit sub Imp. Hen... Secundo, Epitome mundi.

D. Benedicti monasterium, Cnutus rex Angliæ & Daniæ, in Norzfolgia in... paludes condidit, Polydor. Lib. 7.

Vuilhelmus conquæstor erexit, & amplißimis redditibus ac donis dotauit duo cœn... in Anglia, alterum propè Londinum à Sancto Saluatore denominatum, alterum ... S. Martino dedicatum, ab Hastyngo vico maritimo quinque passuū millia distans, cui Be... li nomen indidit, pro expiatione animarum eorum militum, qui in pugna aduersus Har... dum ibi ceciderant, Polyd. Lib. 9.

Egbertus marchio Saxoniæ, in honorem S. Iacobi auspicatus est extructionem cœn... bij Pegouiensis: Franciscus Irenicus Lib. 12. Exeges.

Ranshofen Henricus Quartus Imp. Brunduno vrbi vicinum, monachis Augusti... nis consecrauit.

Allersbach ad Vilsum amnem eiusdem professionis monachis, Bernhardus & fili... Rupertus & Calochus tradiderunt.

Suben in ora Oeni fluminis, Tuta vxor Engelberti Carinthiæ tetrarchæ; Gebhar... à Plaien, in Reichersperg: Chuno à Medling, Garss & Auu: vxor huius Irmogarda ... gro Salisburgensi, in Borchtolsgaden: filia Albeidis cum marito Berengerio à Sultzbach... Painburg, ad confluentem Trani & Alißi, collegia monachorum Augustinianorum instit... runt, Auentinus Lib. 5.

Rinichnacum monasterium D. Benedicti monachis ædificauit Guntherus no... lißima familia apud Turogos procreatus, in Noreta sylua, atq; Alcaichio inferiori fe... cit, Auentinus Lib. 5.

Aribo, Bauariæ quidam vir nobilis, Burgilum castellum suum, in templum D. Lau... ti vertit, tradiditq; symmystis Benedictinis. Vulgò autem vocant Soin, seu Soeum.

Elispagum ad Roram amnem situm, Dithmarus Comes de Leonsperg monachis ... didit: quod postea ad bis mille ferè passus inde translatum, à Vito cagnominatum est.

Kettuuein seu Ketuueihe cœnobium Benedictinorum fundatum est ab Alm... Bataviæ Episcopo, Agneta Augusta, & Henrico Neoburgensi.

Hamma vxor Vuilhelmi, duobus filijs amißis, Agmundum in valle Anasi con... xit monachis.

Aeid, Rod & Varnpach, cœnobia Bauariæ, sub Henrico quarto condita sun...

Chunegundis cœnobium monialium Benedictinarum, in honorem Saluatoris & S. Lu... cis erexit, in loco qui Confugia appellatur, Historia Bambergensis.

Ethelnoldus duo cœnobia fundauit, alterum Vuintoniæ virginibus, alterum Petrib... gum vulgò dictum in Northantonensi comitatu, monachis repletum. Polyd. Lib. 7.

Hessungen cœnobium in Thuringia Benedictinæ Regulæ, fundauit Sigfridus M... guntinus, Chronicon Hirsaugiense.

Henricus Rex Franciæ, ædem Lutetiæ suburbanam, & cœnobium D. Martini ... crum struxit, Paul. Æmylius Lib. 3.

Beccum monasterium Normanniæ ædificauit Herleuuinus miles, relicta militia, ... nulphus Lib. 6. cap. 23.

Canutus, rex Angliæ & Daniæ cœnobium quoddam in Noruegia ædificauit, Poly... rus Lib. 7.

Sub Conrado Imperat. in singulis ferè vrbibus Vuandaliæ monasteria instituta ... Cranzio teste Lib. 3. cap. 1. Vuandaliæ.

Ioannes Gualbertus Vallis Vmbrosæ Ordinis fundator, construxit monasterium S. Sa... uij: Item aliud in Mosceta, tertium in Razulo, quartum in monte Scalario, aliaq; quam...

rima in Thuscia et Gallia Cisalpina, quã Lombardiam vocant, sub eius instituto extruntur.

Romualdus etiam, Camaldulensis instituti author, suæ professionis Cœnobia plurima condidit in Hetruria, Piceno, Flaminia, Venetia & Histria.

Post hoc verò vndecimum reparatæ salutis seculũ hæc extructa monasteria leguntur.

S. Crucis Benedictini Ordinis, quod est intra mœnia Donauuerdæ Imperij oppidi, fundatur pro monialibus à Mangoldo Comite Dillingensi & Kyburgensi, eiusq; coniuge Tuta, anno 1100. Augetur autem ab alijs duobus Mangoldis eiusdem stirpis. Bruschius.

Summisheim erigitur Cœnobium anno 1104. à Ioanne Spirensi Episcopo.

Mombelgardense Cœnobium inchoatur anno 1106. in Argentinensi agro. Tritbemius in Chron. Hirsaug.

Lorchense Cœnobiũ Augustanæ diæcesis circa annũ 1108. cœpisse, Trith. indicat.

Kübach, Latinè Vaccarum riuus monasterium præclarum Benedictinorum, sic dictum à vaccis & præterlabente riuo: fundatur & dotatur à Vuilburgi Comitissa Vuitelsbachensi anno 1108, quòd pater eius in reditu peregrinationis Hierosol. obijsset, & mater Albe-radis accepto eo nuncio animi mœrore etiam extincta, filiaq; Vuilburgis eorum hæres vnica relicta esset. Bruschius.

D. Aegidio sacrum Brunsuigæ conuentum monachorũ Gertrudis Marchionissa instituit anno 1112.

Neoburgum Austriæ: & aliud S Cruci dicatum per Leopoldum Austriacum: & Baumgartenbergius conuentus per Comitem quendam de Magland instituitur, circa annos Christi 1114. Cuspinianus.

Clareuallense Cœnobium Germanicè Schönthal fundatur anno 1115. sub Bernhardo primo eius abbate annis 15. post extructionem Cistercienscis Cœnobij. Bernhardy

Montis Sindense Cænobium, Maurimonasterio vicinum, Richuuinus quidam Præpositus pro puellis fundauit, anno 1115. Bruschius.

Michelsfäld clarissimum Benedictini Ordinis Cœnobium, in Nariscis amœnissimo loco situm, vno item eodemq; constantissimo muro, duabusq; amplissimis fossis, & turribus de-tem instar oppidi munitum: fundatur in honorem S. Ioannis Euangelistæ pro generis nobilitate conspicuis viris & literarum bonarum studiosis, circa annos Christi 1119. ab Otthone Comite de Andechs, Henrici V. Imp. Sacellano, Bambergensi Episcopo VIII. & Pomeranorum Apostolo. Bruschius.

Bretnow fundatur anno 1119. à Vuernhero Gruningensi & Comite Vuirtenbergensi, cui locus is donabatur ab Henrico V. Imp.

Creützlingen Cœnobium extra muros Constantiæ, circa annos 1120. fundatur ab Huldrycho Comite à Kyburg & Constantiensi Episcopo, auxilio Comitum Alcorffensium. Anno 1414. Octob. Abbas eius à Ioanne Rom. Pontifice consequitur priuilegia gestandæ mitræ, baculi, annulorum, cæterorumq; Pontificalium ornamentorũ. Anno 1499. in bello inter Imperium & Heluetios igne vastatur, sed anno 1506. restauratur. Stumpfius lib. 5. cap. 9.

Hughofen Monasterium in Vogeso monte fundatur anno 1120.

Osborch in honorem D. Laurentij Cœnobium, Gedebaldus Traiectensis Episcopus haud procul à ciuitate in palustri quodam loco fundauit anno 1120. Tritbem.

Antuuerpiæ Norbertus Præmonstratensis sectæ inuentor Cœnobium suæ professionis extrui curauit circa annos 1120. Balæus Cent 2. cap. 65.

Engelberg in Vnderwalden fundatur anno Domini 1120. à Conrado Seldenburensi Domino Tigurinæ ditionis, in quo & ipse monasticam egit vitam. Huic adiungitur aliud cœnobiolum eiusdem nominis, sed monialium, ab Henrico presbytero quodam Buchsensi Vnderuualdensis ditionis, circa annos 1200. Benedicti regulã obseruant tam viri quàm fœminæ. Stumpfius lib. 7. cap. 3. Chron.

Præmonstratense Cœnobium construitur in Lotharingia anno 1120. à Norberto.

Eichenbrunn, quasi Fons ad quercus, cœnobium Benedictinũ in Sueuia, extra mu-

ros Gundelfingiacensis oppidi situm, inter Danubium & Brentium amnem: fundatum & extructum est in honorem Apostolorum Petri & Pauli, à Gumberto patre, & Chunone filio Dominis de Fachberg, sub Calisto II. Pontifice Max. à quo & hæc fundatio est confirmata anno Domini 1122. Bruschius.

Melicense cœnobiũ, German. Melck/ædificari fecit Lepold. dux Austriæ an...

Ballerstetense cœnobium, Halberstadiensis diœcesis anno 1124. sub Henrico V. initium sumpsit: Chronicon Saxoniæ & Tritthemius in Chron. Hirsaug.

Spanheimenses Comites Meginhardus & Rodolphus anno 1124. suam ecclesiam monachis inhabitandam concesserunt.

Vrspergum monasterium Præmonstratensis Ordinis magnificum Augustanæ diœcesis: extruitur anno 1125. à Vuernhero Comite de Suuabeck & Baltzhausen. Bruschius.

Ahusium cœnobium Benedictinæ professionis in Brentiana valle, loco amœnissimo, Augustanæ diœcesis, fundatur in honorem S. Martini Episcopi, à Mangoldo Comite Palatino Tubingensi, circa annos 1125. Inchoatum primo fuit in pago Langenow/ qui duobus lapidibus ab Vlma Sueuiæ Metropoli abest: translatum est autem à Mangoldi filijs in Brentianam vallem, ob maiorem lignorum & aquarum copiam. Brusch.

Roggenburg Præmonstratensis sectæ magnificentissimum in Sueuia monasterium, duobus miliaribus ab Vlma, ædificari cœptum est anno Domini 1126. à Berchtoldo, Sifrido & Conrado fratribus, Comitibus de Bibregk, & à Demutha Berchtoldi coniuge, Comitissa Zolleren. Bruschius.

Edelstettum, Canonissarum liberarum & ab omni professione ac regula immunium, in Sueuia pulcherrimum Collegium, fundatum & liberaliter dotatum est anno Christi 1126. à Gisela Vuernheri Comitis de Suuabeck & Baltzhausen, Vrspergensis cœnobij fundatoris, sorore. Liberum est virginibus huius Collegij egredi si voluerint, & nubere, soli Abbatissæ ob benedictionem Pontificiam hoc non licet. Brusch.

Rotum, vel Rhodium, vulgo Monachorum Rotum, præclarum Præmonstratensis Ordinis cœnobium in Sueuia, non procul à Memminga, à Rhodo flumine, monasterium ipsum perfluente, sic appellatum: fundatur anno 1126. ab Hemma, Baronis & Equitis à ...denuuerck coniuge. Brusch.

D. Gotthardo sacrum monasterium Hildeshemiæ fundatur anno 1126. vt in Chronico Saxoniæ Germanico indicatur.

Ebracum opulentissimum Cisterciensis Ordinis cœnobium in Ostrofrancis Herbipolensis diœcesis, ad eiusdem nominis fluuiolum situm, fundatum est anno Domini 1126. à Berno ac Richouuino fratribus de Eberow. In hoc monasterium omnium Herbipolensium Episcoporũ corda, corporibus mortuis, execta, quatuor pulchris equis honorifico curru proposito auehi, & ibi in templi choro propè Sacramentariam ædiculam honorificè tumulari solent. Br...

Abbatia in Vualkenriet eodem anno initium sumpsit. Erdfordiensis.

Cella Dei superior, Præmonstratensis Ordinis præclarum cœnobium infra Herbipolim in Francia Orientali ad Mœnum situm, incboatum & fundatum est anno Christi 112... ipso Præmonstratensium Monachorum patre ac principe Norberto Laudunensi in Burgundia Episcopo & Archiepiscopo Magdeburgensi, opera & studio Embriconis Herbipolensis Episcopi. Bruschius.

Ittingen/ Præpositura primò in Turgauia Heluetiorum, fundatur anno 112... Vuernhero abbate S. Galli, & traditur 12. Canonicis Regularibus. Ad summam autem ... statem redacta progressu temporis, post Concilium Constantiense in Carthusiam commutatur. Stumpfius lib. 5. cap. 28. Annalium.

Elchingen olim Eichlingen à vicino querceto, cœnobium Sueuiæ, non procul Vlma, ædificatur impensis Ducis Conradi Saxoniæ, eiusq́ coniuge Lucia Ducissa Sueuiæ, sorore Conradi III. Imp. anno 1128. Incendio vastatum, magnificè reparatur ab Alberto ... Regulo Sueuiæ, Comite de Rauenstein & Irczberg anno 1142. quod saluus ex terra sancta ad suos lares redijsset. Brusch.

S.Leonhardi Præpositura *S. Galli,fundatur anno 1128.à Vuernhero eius loci Abbate.Stumpfius & Bruſchius.Abbatis Chunonis tempore iterum propter bellicos tumultus deſerta eſt,quum floruiſſet annis 350.& annui redditus ſunt Sangallum tranſlati: penitus autem euerſa eſt S.P.Q.Sangallenſis ſententia anno 1530.*

Neumburgicum Cœnobium *Monachorum in agro Lutzenburgenſi Henricus quidam comes extruxit, anno 1128.Irenicus:*

Marienwerdt Latinè Mariæ viridarium,*Præmonſtratenſis instituti monaſterium,fundatum legitur in honorem B.Virginis,anno 1128.ab Hermanno de Kink,propter occiſum Florentium Geldriæ ducem.Irenicus Lib.11.& 12.Exeg.*

Faar *Cœnobiolum monialiũ infra Tigurum,Limago flumini adiacens,fundatur anno 1130.à Luitholdo Barone à* Regenſperg.

Omnium Sanctorum Cœnobium *Viennæ erigitur anno 1130.ab Henrico primo Duce Auſtriæ.*

Inferior Cella,*nobilium olim puellarum monaſterium, primum ſub Paradiſi nomine cœpit in ſuperiori Dei cella anno Chriſti 1130.Poſtea verò prohibendorũ quotidie illic orientium ſcandalorum cauſa,in alium,etſi non procul diſſitum locum tranſlatum eſt.Bruſchius.*

Fontanum monaſterium *Angliæ Richardus quidam fundauit anno 1130. Balæus.*

Habsbrun Cœnobium *ædificatur anno 1132.*

Heilbrunn,*Latinè* Fons Salutis,*Ciſtercienſium Ordinis magnificentiſſimum ditiſſimumq́ monaſterium,ad Suuabachium amnem,fundatum eſt anno 1132.ab Otthone Comite Andecenſi,Epiſcopo* VIII.*Bambergenſi, & à Rabathone ac Conrado Comitibus de Abenberg eorumq́ vxoribus. Bruſchius.*

Lanckenheim *Ciſtercienſis instituti monaſterium,in Sudetis montibus terræ Nariſcorum vicinis,non procul à Mœno,Babenbergenſis diœceſis,longè magnificentiſſimũ muníficentiſſimumq́ hoſpitium gratuitum,fundatum eſt anno Domini 1132. abſolutumq́ poſt viginti demum annos.Bruſchius.*

Waldſaſſen *quaſi eremum & nemora amantium,aut (quod Germaniſmum melius exprimit) ad nemora ſedentium Cœnobium,iu Nariſcis Ciſtercienſis Ordinis ampliſſimum, cœpit ædificari anno Chriſti 1133.à Geruuico Domino de Vuolmundſtein.Bruſchius.*

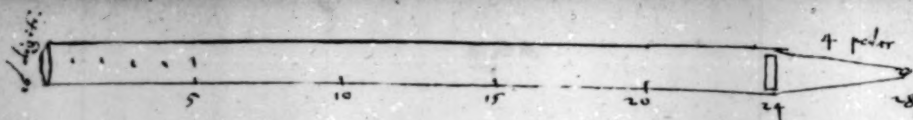
Keyſersheim monaſterium *opulentum,magnificum & longè pulcherrimum Ciſtercienſis instituti,in ſyluis Sueuiæ olim* Heydwang *dictis circa Donauuerdã,Auguſtanæ diœceſis,fundatur anno 1133.ab Henrico Comite de Lechsmund & eius coniuge Loicarde.Bruſchius.*

Frankenthal Cœnobium *Auguſtinianæ profeſſionis monachis Buggo Vuormacienſis Epiſcopus non procul à ſua vrbe fundauit anno 1135.* Franckenthal,*inquit Irenicus Lib.11.vno nomine duo monaſteria complectuntur iuxta Vuormaciam, vtriuſq́ ſexus, quæ Erckenbertus Camerarius Dalburgenſis extruxit ductu Buggonis Epiſcopi.*

Schönow monaſterium *Ciſtercienſis instituti idem Buggo in ſuo territorio eodem tempore fundauit: & propter nemorum circumiacentiũ amœnitatẽ ſic appellauit. Tritbem.*

Boſow Cœnobium *Theodoricus Sicenſis Epiſcopus magnis ſumptibus condidit eodem anno,Vrſpergenſis.*

Salmenſchwyler *Latinè* Salomonis Villa: *quidã arbitrantur* Almanſchwyler *ab Alemannis legi debere,ſicut* Almansdorf *&* Almansbach:*omnium monaſteriorum Ciſtercienſis Ordinis totius Germaniæ pulcherrimum opulentiſſimumque in Sueuia ſitum.Solomonis villam aliqui dici exiſtimant,quòd ad templi Hieroſol. formã conditum ſit: alij verò à Salomone paſtore quodam primam ibi cellam ſibi in Oratorium conſtruente dictum volunt. Fundatum eſt à Guntheramo ditiſſimo Barone de Adelſreute circa annos Domini 1135.Dotatum eſt liberaliſſimè à multis Imperatoribus,Regibus,Principibus,Comitibus,Baronibus ac nobilibus.Aluit ante paucos adhuc annos 60.monachos. Georg.Abbas 16.huius cœnobij circa annos 1446.curauit fieri Organũ,cuius maxima & medioxima fiſtula*

Organum cuius fistula maxima in longitudine habet 28 pedes in densitatis circumferentia 4 spithamas vel in diametro 16 digitos

habet in longitudine pedes 28. in circumferentia spithamas 4. Item vini cadum ob magnitudinem in tota Germania celebrem, in quo Monachum vini inspectorem periisse affirmat Brusch. Sine dubio tanta cura locupletandi et exornandi bibliothecā illis monachis non fuit.

Lutheram *Halberstadiensis diœcesis monasterium condidit Lotharius Imp. pro monialibus: sed ijs ob dissolutos mores mox inde eiectis, monachis Benedictinis, Berga iuxta Magdeburgū accitis, repleuit anno 1135. quod deinceps ab Imperatoris nomine* Regia Lotharij *dictum fuit, Tritbem. in Chron. Hirsaug.*

Almesbornense monasterium *eodem anno inchoatur.*

S. Leonhardi *templum Basileæ commutatur in monasterium ab Episcopo Adalberto & Regularibus Canonicis traditur anno 1135.*

S. Theodori monasterium *Bambergense, nobili stemmate natarum puellarum perpetuæ virginitatis voto obstrictarum, inchoatum est primò in Michelsfeld in S. Nicolai colle circa annum Christi 1135. postea verò Bambergam, vbi hodie adhuc extat, translatum anno 1150. ibiq; in honore S. Theodori martyris quasi de nouo fundatum est à Gertrude Palatinissa quadam, Conradi Marchionis Misnensis filia. Brusch.*

S. Fidis cellam *Otho Episcopus Babenbergensis construxit, eamq; prædijs multis dotatam donauit monasterio Montismonachorum, vt ibi septem monachi, & duo Conuersi diuinis laudibus insistant: factum anno 1136.*

Mulbrunnum cœnobium *Cisterciensis instituti potens & magnificum in ducatu Vuirtenbergensi in fertilißimo solo situm, & à proximo fonte sic appellatum: fundatur anno Domini 1138. à Gunthero Comite Lyningensi & Episcopo Spirensi: contulit etiam ad eius ædificationem quædam nobilis vir Vualtherus de Lammersheim. Brusch.*

Mulbr

Sion cœnobiolum *monialium infra* Clingnow *in Heluetijs, fundatur anno* [illegible] *à Dominis de* Clingnow.

Visconiense *cœnobium ædificatur in Flandria anno 1125.* Clari Marefci *anno* [illegible] Camberonense *1152.* Laudis *iuxta insulam. Chron. Flandriæ.*

S. Spitirus monasterium *monialium nobili genere natarum celebre atq; magnificum intra muros Lutzelburgenses, in sublimi & extremo ferè montanæ ciuitatis angulo situm, fundatur circa annos Christi 1140. à ducissa quadam Lutzelburgensi. In eo S. Clarę* [illegible] *do incœpit anno 1275. Brusch.*

Egidianum *apud Noribergenses Benedictini Ordinis magnificum monasterium ad S. Egidium vulgò dictum, à Romanorum Imp. Conrado III. erectum esse dicitur anno* [illegible] *Bruschius.*

S. Crucis Vallis, *olim* Aquarum haustus, *vulgò* Wasserschöpffe *ab irriguis fonticulis, quos tota vicinia habet plurimos: postea verò à S. Crucis particula, quam fecundus fundator Comes Ego de Vullenstetten & Gruningen dicitur furtim ex Augia diuite sustulisse, aliter nominatum: præclarum Cisterciensis Ordinis cœnobium Monialium nobili genere natarum, in Sueuia, fundatur anno 1140. pro 60. Monialibus.*

S. Lucij *antiquissimum olim Benedictinorum monasterium, extra mœnia Curiensis Rhætorum vrbis in amœno loco situm: S. Lucij primi Rhæticarum prouinciarum Apostoli, sed Rhætorum Præfectis trucidati martyris Oratorium primò fuit. Quando verò in cœnobium mutatum sit, aut à quibus sit fundatum, certò indicari non potest. Conuersum est* [illegible] *Præmonstratensium domicilium circa annos Domini 1140. eiectis inde lasciuientibus & luxuriantibus Benedictinis monachis, à Conrado Comite de Bibregk Curiensi Episcopo* [illegible] *die Xenodochium est, in quod pauperes & ægroti recipiuntur: Brusch.*

S. Mariæ de Frigido monte cœnobium *extruxit Volaterranus quidam anno 1140. in Gallia. Sigeberti Continuator.*

Noua Cella *extra muros Frisingensis vrbis, in ipso Isaræ & Mosa confluxu, monasterium Præmonstratensis Ordinis, in honorem Sanctorum Apostolorū Petri ac Pauli fundatur anno 1141. ab Othone Frisingensi Episcopo. Brusch.*

Sedebat

Sedebeke monasterium *cœpit anno 1141. Trithemius in Chronico Hirsaugiensi.*

S. Georgij monasterium *Augustæ incœptum ædificari anno 1142. Bruschius ad annos 1135. reijcit: absoluitur anno 1142. eodem teste, à Vualthero Comite Palatino Tubingensi & Episcopo Augustano, eiusq; Canonicis in honorem S. Georgij martyris, pro Canonicis Regularibus S. Augustini.*

Heerbertingum *Canonicorum Regularium S. Augustini cœnobium non procul ab Abusio Benedictino Monasterio, ad Brentianum fluuiolum situm, Augustanæ diœcesis: fundatur in honorem S. Dionysij anno Domini 1144. à potentissimo Sueuorum Principe Friderico Barbarossa. Brusch.*

Zedlicense cœnobium *in Boemia, octo miliaribus à Praga Morauiam versus situm, fundatũ est circa eadẽ tempora, Monachis quibusdã ex Vualdsassio eò euocatis. Brusch.*

Riddaheshusense cœnobium *fundatur circa annos Christi 1145. à Ludolpho quodam Principe, qui monasticen in eodem loco profiteri cœpit.*

Speinshartum *Præmonstratensis Ordinis, & Ratisbonensis diœcesis præpotens monasterium, in superiori Palatinatu in fertilissimo agro situm: fundatur in honorem B. virginis Mariæ anno Christi 1145. ab Adelfolco de* Reiffenberg/ *eiusq; coniuge Richinza: duobusque Adelfolci fratribus Reinholdo & Gerbardo. Bruschius.*

Bona cella, *Germanicè* Gůtezell/ *siue, vt in vetustis quibusdam diplomatibus extat,* Dei cella, Gottes zell: *monialium olim ducentarum, hodiè duodecim saltem præclarum cœnobium in Sueuia, Cistercienfis instituti, fundatur circa hæc tempora in honorem sanctorum Cosmæ & Damiani à duabus sororibus Comitissis à* Schloßberg. *Bruschius.*

Herrenalb *in Nigra sylua cœnobiũ fundatur à Berchtoldo de* Eberstein/ *an. 1148.*

S. Viti *martyris cœnobiũ in Schima per Comites de Halremont fundatum est, an. 1148.*

Steingaden *Bauariæ monasterium, fundatur ab Henrico Vuelphone pro monachis Præmonstratensis instituti, anno 1150. vel iuxta alios 1191. Auentinus.*

D. Nicolao *sacrum* cœnobium *Isenaci pro monialibus, Adelheidis Ludouici Landgrauij cuiusdam filia extruxit, in quo ipsa prima fuit abbatissa, circa annos Domini 1154. Chron. Isenacense.*

Jnnerdorff/ *fundatur ab Otthone comite de Vuitlespach, anno 1156.*

Råbdorff *Collegium Canonicorum Regularium S. Augustini supra Eichstadium in amœnissima valle situm, fundari & extrui cœpit anno Christi 1156. ab Imperatrice D. Beatrice Burgundiæ ducissa, Friderici Barbarossæ secunda coniuge. Bruschius.*

Scotorum monasteriũ *Viennæ fundatur in Austria an. 1158. ab Henri. Iasamerget.*

S. Ioannis præpositura *Lubecæ pro duodecim Canonicis Regularibus fundatur anno 1163. per Geraldum primum eius loci Episcopum. Anno verò 1177. Benedictinis monachis conceditur ab Henrico Episcopo: & anno 1238. ijsdem inde eiectis, monialibus inhabitandum cœnobium traditur.*

Doberan monasterium *insigne Cisterciensium construitur anno Domini 1170. à Vuandalorum Principe Pribislao, Bernonis Megapolitani Episcopi instinctu: Cranzius in Vuandalia lib. 5. cap. 8.*

Martalense cœnobium *Præmonstratensis instituti, in firmissima ad Danubium rupe situm, & pulcherrimis ædificijs conspicuum, ex Canonicorum Collegio in monasterium mutatum, & quasi de nouo fundatum & dotatum est in honorem Petri & Pauli anno Salutis 1171. ab Hugone III. Palatino Comite Tubingensi eiusq; coniuge Elisabetha Rodolphi Bregentini Comitis filia. Bruschius.*

Bellum pratum *in Lotharingia Simon Dux Lotharingiæ fundauit an. 1175. Irenicus.*

Vrsinium, *vel, vt hodiè corruptè appellatur,* Jrsingen/ cœnobium *Ordinis Benedictini amplissimum & pulcherrimum, infra* Kauffbüren *Imperij vrbem, in medijs densissimisq; nemoribus situm, fundatur & dotatur anno 1182. ab Henrico Marchione de Rumsperg eiusq; filijs Godefrido et Bertholdo, ac Irmelgarde filia. Brusch.*

S.Michaelis *archangeli Vuengense monasterium, Regularium Canonicorum S.Augustini, quod nunc tertio loco extra ipsa ciuitatis Vlmensis mœnia situm est: in monte vicino, & hodiè adhuc S.Michaelis titulo accolis noto, primum cœpit anno Dom.1183. con... à nobili & generoso Vuittigouo Comite de Albegke, & eius coniuge Bertha. Bruschius.*

Truttenhausen *Canonicorum Regularium S. Augustini cœnobium ad radices ... tißimi S.Otiliæ montis in Alsatia ad Vosagum amœnißimo loco situm, fundatur in honorem B.Mariæ et S.Nicolai Episcopi sub Lucio* III. *Pont. Max. & Imp Friderico Barba... sa, anno Christi* 1181. *ab Errade Abbatissa in Altitona siue S.Odyliæ cœnobio, & Gu... eius fratre de Vuinheim & Landsperg. Bruschius.*

Vualdseehensis præpositura, *Canonicorum regularium S.Augustini in Sueuia Collegium, intra eiusdem nominis oppidum sita, fundatur anno 1181. à Friderico* II. *Imp. Bru...*

Cappell monasterium *Tigurinæ ditionis Cisterciensis Ordinis, fundatur à Vualtero* I. *Barone de* Eschenbach / Schnabelburg vnd Schwartzenberg / *anno Christi 1185. Anno Dom. 1524. à Senatu Tigurino conuersum est in Scholam, ex qua multi magni viri prodierunt, qui Ecclesiæ & Reipublicæ Tigurinæ vtilißimi fuerunt. Stumpfius lib... cap.34. Annalium.*

Rhynfelden cœnobium *in Holsatia fundatur anno 1186. à Comite Adolpho Holsatensi* III. *Albertus Cranz. lib.8. cap.25. Saxoniæ.*

Embrach præpositura *in agro Tigurino fundatur anno 1187. Stumpfius lib.... 35. Chron. Anno 1525. traditur hæc præpositura ab Henrico Brenuualdio tunc temporis Præposito, & Capitulo, Senatui Tigurino in reformatione, à quo primus Oeconomus ei præfi... Henricus Vuolphius auus meus maternus.*

Sorethum, *hodie vero* Schussenriedt / *à Schußio præterfluente fluuio dictum, ma... gnificum Præmonstratensis instituti cœnobium, Constantiensis diœcesis in Sueuia, funda... & ex arce in monasterium commutatur anno Christi 1188. à Berengario & Conrado Be... bus de* Schussenriedt / *Equitibus auratis, in honorem Dei, B. virginis Mariæ ac S.M... gni Confessoris. Bruschius.*

S.Vrbani cœnobium *Cisterciensis instituti in Argonia, fundatur anno 1194. à Leopoldo & Vuernhero Baronibus de* Langenstein.

S.Crucis cœnobium *Regularium Canonicorum S. Augustini, ex Hamelb... Augustam Vindelicorum translatum est anno Christi 1194. per Episcopum Augustanum Vdalschalcum Comitem à Thennenlohe, primum huius cœnobij intra Augustana vrbis muros fundatorem: quod primum à Marschallis de Biberach in* Wüterhofen *pagoin... tum, mox inde à Conrado Antistite Augustano Comite Lutzelsteinio in Hamelburgum ... tem Augustanæ vrbi vicinum, & inde tandem, vt diximus, in vrbem ipsam translatum. In hoc semper diuertere solet Legatus Pontificius, si quis Roma ad Imperij Comitia Augusta celebranda mittitur. Bruschius.*

Vuossecum cœnobium *iuxta Litomeritzium in Boemis situm, perficitur circa annos Christi 1199.*

Extructa sunt duodecimo hoc seculo à nato Christo plurima alia cœnobia, quorum tamen vel nomina, vel fundatores, vel tempus fundationis ab authoribus non adnotatur.

Nam circa Otthonis Bambergensis Episcopi tempora, Henricus & filius eius Ernestus, Comites à Kirchberg, castrum suum Mallerstorf, in inferiori Vindelicia iuxta La... rum amnem situm, in monasterium conuerterunt.

Eodem tempore Berchtoldus ab Andechs & Diessen, in vertice Matrone montis ... Benedictini Ordinis extruxit.

Richenpagum monasterium *Dietpoldus Vogburgensis præfectus condidit in Noriscis, in ripa Rhegi, pro Benedictinis monachis.*

D.Iacobo & Gertrudi *monasterium etiam conditur Reginoburgi.*

Zenonis cœnobium *Conradus Salisburgensis episcopus apud Richenhall in Norico Augustinianis extruxit.*

Neoſtephôtam, Silurnum & Schlechdorff *Henricus Dux Bauariæ, & Ottho frater eius epiſcopus Fruxinenſis in ſuperiori Bauaria, de nouo extruunt extra muros Fruxinenſes, cœnobia*: Scapulariam, *ante trecentos annos conditam, ſed ab Vngaris euerſam, reſtaurant.*

Allerſpach *in valle Villiſina Ciſtercienſis Ordinis: & non procul inde* Oſterhoſen *Præmonſtratenſis inſtituti, ædificantur.*

Rotenhaslach/ *quod Iuuauus alluit, in agro Burguſiano, Ciſtercienſibus conditur.*

Paring monaſteriolum, & D. Magnum *Reginoburgi, Henricus, Gebhardus & Conradus Raningenſes monachi conſtruxerunt.*

Templarijs Henricus & Otto fratres Rietenburgenſes, monaſterium dedicauere. Auentinus lib. 7. Annalium.

Pegauienſe cœnobium *Vuipertus Luſatio marchio in honorem D. Iacobi extruxit & dotauit liberaliſsimè.*

Cellenſe & Portēſe *magnifica monaſteria Eckhardus Mersburgi Epiſc. inchoauit.*

Monachorum conuentus in Lucka ſub finē imperij Conradi inchoatur per Comites Aldenburgenſes. Cranzius lib. 6. cap. 42. Metrop.

Monaſterium in Cappenberg/ *Præmonſtratenſis inſtituti, extrui cœpit Vuerneri Monaſterienſis Epiſcopi tempore. Cranzius lib. 6. cap. 45. Metrop.*

Calb cœnobium *in Saxonia ijſdem ferè temporibus extruitur, vt in Saxoniæ Chronico ſcribitur.*

Frauuenroth, Gottsow & Vueſſerum *monaſteria Comites Hennenbergenſes condiderunt.*

Ottho Bambergenſis Epiſcopus vnum & viginti extruxiſſe cœnobia & oratoria monachorum, in Bambergenſi hiſtoria ſcribitur, cuius hæc ſunt verba: In epiſcopatu Herbipolenſi duo cœnobia eleganti quidem & magnifica ſtructura fundauit, quorū vni nomen eſt Vrangia, *ſub patrocinio Laurentij martyris: alteri* Vra, *in honorem Petri Apoſtoli conſtructo: quibus agros & prædia, vnde monachi ocioſè viuerent, addidit. In Bambergi epiſcopatu tertium* Michelsfeld. *Et hæc quidem tria ſub profeſſione Cluniacenſi. Quartū,* Lantheim *appellatum, ſub Ordine Ciſtercienſi. Horum autem monaſteriorum duo, videlicet Vragia, &* Michelsfeld/ *in patrimoniali fundo ſita ſunt: Lantheim verò & Vra in aduentitio. Porrò in Ratisbonenſi epiſcopatu ſex monaſteriorum fuit egregius fundator. Quinque de Ordine & Profeſſione Cluniacenſi: quorum vnum* Einsdorff *nuncupatum, in honorem Iacobi Apoſtoli. Secundum* Prunlingen/ *ſub patrocinio Georgij martyris. Ambo hæc in aduentitio. Tertium eſt cœnobium cognomento* Monaſterium, *quod cum adiacenti parochia eiuſdem nominis ab Henrico Bauarorum duce & Dipoldo Mantuano emit, deinde cum plena proprietate eccleſiæ Bambergenſi contulit, eamq; rem regali priuilegio Lotharij Imperatoris communiri procurauit. Quartum* Biburg/ *ſub patrocinio beatæ Mariæ virginis. Quintum* Madelhardeſtorff/ *in honorem Ioannis Euangeliſtæ. Et hæc quoq; duo in aduentitio collocauit. Sextum in eodem epiſcopatu Ratisbonenſi ſub profeſſione Clericorum regularium inſtituit, quos Norbertinos vocant, ipſumq; in fundo aduentitio collocauit,* Windenburg *nuncupatum. In Halberſtadenſi epiſcopatu, ſub profeſſione Cluniacenſi vndecimam inſtituit monachorum congregationem, ſub patrocinio Ioannis Baptiſtæ, vbi abbatia erat* Witenburg *appellata: nunc autē loco & nomine mutatis,* Regenſtorff *nuncupatur. Hunc autem locum munificentia & liberalitate Henrici Imperatoris iunioris conſecutum, ac regio prius priuilegio firmatum, eccleſiæ ſuæ Bambergenſi ſubiecit. Auxit hoc monaſterium reditu duplicato. Nam cum illi tum eſſent ſubiecti ſexaginta manſi, totidem ipſe addi curauit. In epiſcopatu Batauienſi tertiam decimam inſtituit congregationem in* Allirsbach/ *at quartam decimam ſub Ordine Cluniacenſi* & patrocinio Andrææ *Apoſtoli iuxta fluuium Aniſum. Vltimā hanc à Lintboldo marchione condonata conſequutus eſt: de ſuo autē quinquaginta marcas impendit, & viginti manſos addidit. In patriarchatu Aquileienſi*

arx erat Arnoldestein vocata, quæ annuis quinque & quadraginta mansis ad se spectan- ab ecclesia Babenbergensi fuerat abalienata : quem cum ipse locum multo labore ac ma- impensis recuperasset, demolita prius molitione in abbatiam solennem redegit, addidi- mansos sexaginta. Insuper quinque monachorum oratoria condidit: primum in Asba- Ratisbonensis diœcesis, in honorem Matthæi apostoli & euangelistæ. Secundum Ba- bergæ sub patrocinio Fidei virginis, quod primum monialibus inhabitandum concessit; s- paulò post mutato consilio, septem eò collocauit monachos. Tertium Rothæ Herbipo- diœceseos in S. Georgij honorem. Quartum Vetzeræ sub professione Northertinorum in- dem diœcesi. Quæ duo oratoria progressu temporis ob vicinitatem in vnum coiere, Ve- præualente. Quintum verò in pago Tullefeld instituit in eodem episcopatu. Denique a- quoddam in Tuchelhusen, ab alijs quidem cœptum, sed ob sumptuum inopiam imperfe- relictum, Ottho episcopus monasticæ superstitioni deditißimus absoluit. Hist. Bamberg.

Scotis Embrico Herbipolensis Episcopus in suo suburbio ædificandi monasterium l- potestatem, Trithemio teste in Chronico Hirsaugien.

Bruno Treuirensis Episcopus, eiusq; frater Poppo Comites de Bretheim, monach- cœnobium condiderunt in Odenheim, Spirensis diœcesis, anno 1123.

Lotharij Imp. iussu ad radices montis, quo arx Sigenberg extructa est, fundatur cœ- bium anno 1133. Holsatiense Chronicon.

In Rinkaugia Ruthardus Moguntinus præposituram, in monte qui ab Episcopo nom- habet, condidit, quam successor eius in Abbatiam mutauit, anno 1130. Trithemius.

Haßiæ monasterium in Breitenow à Vuernhero Comite fundatur anno 1117. e- Hirsaugia monachis repletur.

Padalirone in agro Mantuano Benedictinis cœnobium condidit Vuelpho secundus B- iorum Dux. Auentinus lib. 6. Annalium.

Ad Aquas Saluias Innocentius Romanus monasterium condidit, in honorem Ana- sij martyris: Vincentius & Erdfordiensis.

Ad Bellum montem anno 1130. à Roberto Condensi cœnobium ædificatur: Vincent. li- 27. cap. 6.

Vrsicampi Simon Nouiomensis præsul monasterium erexit anno 1129.

D. Victoris cœnobium in suburbio Parisino Ludouicus Grossus fundauit, sub- etiam Cluniacensium Ordo magna incrementa sumpsit. Idem & Caroli locum pro Cisterc- sibus in Syluanectensi agro, & cœnobium Puteolanum in agro Vastiniensi condidit. Gag- nus lib. 6. de Francis.

Ibracense Malachias Armachanus condidit monasterium: teste Baleo.

Henricus Anglorum rex in oppido Redungio Benedictinis cellas extruxit.

Vuarinus Salapiæ Comes duo Benedictinorum posuit cœnobia: alterum in suburbio Sa- lapiæ, alterum ad pagum Vuenelochum: hoc D. Milburgæ, illud verò Petri et Pauli d- dauit tutelæ. Polydorus Verg. lib. 11.

Glocestriæ, eiusdem professionis cœnobitis domicilium condidit Vigorniensis epis- Aldredas: Idem lib. 12.

Malthildis Henrici Anglorum regis mater, in Calatensi pago cœnobium erexit. Sig- berti Continuator.

Suleouiense in diœcesi Gnesnensi, in Ruslai Comitis villa Casimirus Polonorum D- fundauit: item Copriunicense pro Cisterciensibus.

Vanchoscense cœnobium Gedeon Cracouiæ Episcopus: & Oliuense D- vicinum Samborius satrapa Cisterciensibus condiderunt, sub eiusdem Casimiri regimine. Vitus Plocensis Buscense in Cracouiana diœcesi: Vitouiense & Plocense partim- viris, partim pro puellis, Præmonstratensis instituti, adiecit; Cromerus li. 6. de rebus Po-

In villa Saba sub Bernhardi regula viuentium monachorum cœnobium extruit- rolo Sueciæ rege: Ioan. Magnus lib. 19. Gothicæ hist. cap. 7.

Almasta-

Alnastara *apud Ostrogothos*, & Vernhen *apud Vuestgothos cœnobia Suercherus Gothorum rex in senectute sua fundauit, quorum vtrunque monachis ex Clareualle accitis repleuit: Ioan. Magnus lib. 18. cap. 19.*

Iaxa Gryphius Polonus, monialium cœnobium, Præmonstratensis Ordinis, in suburbio Craconiensi instituit: Cromerus lib. 6.

Buggo Vuormaciensis Episcopus virginum cœnobium circa annos 1135. *instituit in* Kreichow: *Tritthem. in Chron. Hirsaug.*

Cœnobium apud fontem Ebrandi *magnificum et pulcherrimū monialium, Rothbertus de Arbreisil construxit: Malmesburiensis lib. 5. cap. 51. de gestis Anglorum.*

In Heimersleuen monialium cœnobium Saxoniæ, instituitur à Reinbardo Halberstadiano Episcopo. Chron. Saxoniæ.

Vualkenredense *in Goßlariensi agro, & aliud intra vrbis mœnia quod à nouis structuris nomen habet conduntur etiam circa hæc tempora.*

In villa Vreta, non procul à Lincopia, Cistercienſibus monialibus Carolus Suetiæ rex monasterium fundauit: Ioan. Magnus lib. 19. cap. 7. Gothicæ hist.

In Boiaria quoque, præter ea quæ superius posuimus monasteria, extructa sunt Shaumheubten, Monachomonasterium, Piburgium, Walderbach/Windenberg/Enßdorff/Beiharting/Vinaria, Chiminum, &c. *Auentinus lib. 6. Annalium.*

D. Bernhardus denique author fuisse dicitur in vita sua 160. *monasteriorum.*

DE ORIGINE ET PRO-
GRESSV MONACHATVS APVD
CHRISTIANOS, LIBER SEXTVS.

IN hoc Sexto & Vltimo libro de Monachatu facilè princi-
patum obtinent MENDICANTES, uti uocant, Monach
quorum originem referunt ad Friderici Barbarossæ Imp
strenuissimi pijssimiq; postremos imperij annos, quibus e
infernali puteo cateruatim in mundū prodijsse dicuntur. Aderat eni
iam illud fatale tempus, quo, quæ exiguæ erga uerbum Dei reuerenti
restabant adhuc uestigia, ab his Monachis extingui & ex hominum a
mis deleri: philosophia autem humana in ipsa adyta Ecclesiæ introm
ti, & in eius supremo controuersarum quæstionum dijudicandarum
decidendarum gradu & throno, ceu Regina quędam, collocari debu
quo facilius suis subtilitatibus, argutijs, distinctionibus, oppositio
bus & sophismatis horrenda, blasphema & impia quęq; dogmata pro
pugnarent: & Antichristus Romanus, ipsorum Abadon, sua ambiti
ne, auaritia, fastu, dolis, imposturis, fraudibus, idololatria & immani t
rannide orbi Christiano in his densissimis, ac plus quàm Cimmerijs te
nebris ualidissimè imperitare posset, & tantumnon pro Deo coleretur

CLASSIS QVARTA COENO-
BITARVM VEL MONACHORVM.

CAPVT I.

De Ordinum Mendicantium numero.

Mendicantium Ordines in infinitum crescunt

Mendicantium numerus limitatus.

FVERVNT *Mendicantium Monachorum initia valdè exigua, & Ordines pa-
ci numero, sed progressu temporis ita creuerunt, vt in infinitum penè procede-
dum ignauißimus quisq;, pro naturæ humanæ ingenio, noui aliquid inuenire, ac
uæ jectæ nomen suum posteris relinquere studeret. Gregorius X. igitur Papa anno 1273.
secundum Flores temporum anno 1274. Concilium maximum Lugdunum conuocauit, cui in-
terfuerunt, vt Martinus Capellanus & Lucensis indicant, Episcopi 500. Abbates 60.
Prælati 1000. ex Germania, Gallia, Anglia, Hispania, Sicilia, Vngaria, Dacia, Bohemia
Polonia, &c. Nominatim autem euocauerat eò Pontifex omnium Mendicantium, quorum
iam tum multa & varia genera erant, Primores ex omnibus nationibus: qui omnes tam
viginti tribus eorum Ordinibus damnatis ac abolitis, in* Quatuor *duntaxat eo in Conci-
lio redacti sunt. Edictum simul etiam fuit*, ne quisquam noui aliquid incipere dein-
ceps tentaret, ne populo nouæ religionis titulo imponentes, alienis viuant o-
tiosi laboribus. *Verba Concilij hæc sunt: Religionum diuersitatem nimiam, ne confusio-
nem induceret, generale Concilium consulta prohibitione vetuit. Sed quia non solùm impor-
tuna petentium inhabitatio illarum postmodum multiplicationem extorsit, verùm etiam ali-
quorum præsumptuosa temeritas diuersorum Ordinum, præcipuè Mendicantium, quorum*

nondum

nondum approbationis meruere principium, effrenatam quasi multitudinem adinuenit: repetita Constitutione districtius inhibentes, ne aliquis de cætero nouum Ordinem aut religionem adinueniat, vel habitum nouæ religionis assumat, cunctas affatim religiones & Ordines Mendicantes post dictum Concilium adinuentos, qui nullam confirmationem sedis Apostolicæ meruerunt, perpetuæ prohibitioni subijcimus, & quatenus processerant reuocamus. Confirmatos autem per sedem eandem, post idem tamen Concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem redditus aut possessiones habere professio siue Regula quælibet interdicunt, sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas, modò decernimus subsistere infra scripto: vt videlicet professoribus eorundem Ordinum ita liceat in illis remanere, si velint, quòd nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de nouo domum vel aliquem locum acquirant, nec domos seu loca quæ habent, alienare valeant sine sedis eiusdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni sedis Apostolicæ reseruamus in terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, vel alios pios vsus per locorum ordinarios, vel eos quibus sedes ipsa commiserit, conuertenda. Si verò secus præsumptum fuerit, nec personarum receptio, nec domorum vel bonorum acquisitio, aut ipsorum cæterorumque bonorum alienatio valeat, & nihilominus contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum Ordinum omnino interdicimus, quoad extraneos, prædicationis & audiendæ confessionis officium, aut etiam sepulturam. Sanè ad Prædicatorum & Minorum Ordines (quos euidens ex eis vtilitas Ecclesiæ vniuersali proueniens perhibet approbatos) præsentem non patimur constitutionem extendi. Cæterum Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum Ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit, in solido statu volumus permanere. Adhæc personis Ordinum (ad quos constitutio præsens extenditur) transeundi ad reliquos Ordines approbatos licentiam concedimus generalem, ita quòd nullus Ordo ad alium, vel conuentus ad conuentum se ac loca sua totaliter transferat, sedis eiusdem super hoc permissione specialiter non obtenta.

Approbati autem hi Ordines mendicantium monachorum non similiter ab authoribus numerantur. Volateranus Libro vigesimo primo Anthrop. & Alphonsus Aluarez in suo Thesauro hoc ordine commemorat, vt primum locum dicant tenere Prędicatores seu Dominicanos: secundum Minoritas seu Franciscanos: tertium Augustinenses, et quartum Carmelitas. Adrianus Damman verò Gandauus primo loco ponit Augustinenses: secundo Prædicatores: tertio Carmelitas: quarto Franciscanos. Polydorus Vergilius Libro septimo capite tertio & quarto, de rerum inuentione, dicit Augustinensem familiam primam esse ex Mendicantibus: secundam Carmelitarum: tertiam Prædicatorum, & quartam Minorum. Et hunc ordinem nos quoque obseruabimus in hac tractatione nostra. Ordo Mendicantium religionum.

Quæri autem posset cur ab omnibus Dominicani præponantur Minoritis, cum Minoritæ ante Dominicanos sint confirmati à Pontifice Romano? Hoc enim certum est, Innocentium Tertium somnio admonitum Ordinem Prædicatorum confirmare voluisse, sed dum scriptioni regulæ suæ Dominicus occuparetur, Pontifex rebus humanis excedit. Honorius igitur, qui ei in cathedra & superstitionũ officina successerat, eorum institutum demum comprobat, anno 1216. iuxta Vinc. spec. hist. lib. 30. ca. 67. Franciscus autem Romam profectus Innocent. III. se subijcit iudicio. Pontifici non modò vitæ genus & norma agendorum probatur, sed & facultatem vbiuis locorum prædicandi concessit. Vincent. lib. 29. cap. 98. & 99. Respondet Antoninus tit. 24. ca. 7. Quantum ad quandam concessionem simplicem habitus, & modi illius viuendi, & quasi permissionem, fuisse prius institutum Ordinem Minorum per Innoc. III. quantum verò ad solennem approbationẽ per bullas Apostolicas authenticè, fuisse prius Ordinem Prædicatorum confirmatum ab Honorio: hocque probare conatur ex literis Honorij Minoritis datis. Continent autem illæ non confirmationem, sed defensionem tantum contra hostes Ordinis Minoritarum. Prædicatores cur præponantur Minoritis.

ORDO AVGVSTINENSIVM EREMITArum, eorumq́; origo: vbi & de Vuilhelmus.

CAPVT II.

1\. De origine Augustinensiũ variæ sententiæ.

De primo auctore & origine Augustinensium, quos Eremitas vocant, magna est discrepantia. Fratres huius Ordinis vt suum institutum commendarẽt hominibus, ad D. Augustinum id referunt, quem aiunt eatenus in eremo habitasse, quoad Manichæis in Africa sæuientibus, Hipponensi diœcesi præfectus fuerit, fratribusque in eremo commorantibus secum peculiarem vestitum & certam viuendi regulam præscripsisse: quod verum non est, quemadmodum supra libro 3. cap. 5. demonstraui, & Sabellicus ipse testatur Enne. 7. lib. 9. hanc sententiam in dubium venire.

2\. *Alij igitur aliam huius Collegij ferunt originem. Multi enim aiunt, mortales Augustini adhuc viui sanctitatem singularemq́ue doctrinam sequuti, omnibus neglectis quæ possiderant, in eremum concessere: vnde est Eremitarum nomen deductum, quos tamen Vandalorum arma, quæ totam Africam peruagata sunt, atroci insectatione ad vnum ferè omnes extinxerunt, vt Sabellicus eodem loco refert, & Polydorus lib. 7. cap. 3.*

3\. *Antoninus tit. 24. c. 14. ex relatione cuiusdã Monachi, cuius tamẽ nomen non exprimit, de origine Eremitarũ S. Augustini, reuelationẽ quandam commemorat, quæ facta sit abbati Ioachim, quamq́; ipse in expositione Apocalyp. Ioan. his verbis annotet: Surget Ordo, qui videtur nouus & non est, indutus nigris vestibus & desuper zona. Hi crescent, & fama eius diuulgabitur, & prædicabunt fidem, quam & defendent vsq; ad mundi consummationem in spiritu Heliæ Prophetæ: qui Ordo est Eremitarum æmulantiũ vitam angelorum, quorum vita erit quasi ignis ardens in amore & zelo Dei ad comburendũ tribulos & spinas, hoc est ad consummandũ perniciosam vitã prauorum, &c. Ex hac reuelatione inquit Antoninus, duo colligit dictus monachus. Primum est, quòd Ordo fratrum Eremitarũ S. Augustini sit cæteris Ordinibus antiquior institutione, eò quòd dicatur, Insurget Ordo, qui videtur nouus, & non est. Alterum, quòd hic Ordo sit antiquior Mendicantium Ordinibus. Nam in Chronico seu Registro Pontificum indicari, quòd incarnationis Domini anno 251. sumpserit initium Ordo Eremitarum S. Augustini, à Paulo primo Eremita. Præterea Augustinum, à quo fratres Eremitani Regulam normamq́ue viuendi sumpserint floruisse circa annos Domini 400. Item, Minores & Prædicatores approbatos esse ab Honorio III. demum, & exortos circa annum Christi 1200. Sed ineptus & indoctus Monachus iste censendus est, quicunque fuerit, qui ita ex superioribus concludit. Vnde etiam ipse Antoninus eũ erroris conuincit. Nam inquit: Si Ordo Eremitarum & in Eremo viuentium à Paulo Eremita Originem sumpsisset, talis modus viuendi non esset Augustini, nec viuerent secundum regulam Augustini, qui Pauli tempore nondum natus fuit, sed diu post. Præterea nusquam legitur quòd aliquam communem regulam Eremitæ ante Augustinum habuerint: nec tunc aliquis Ordo vel religio esset in Ecclesia approbata. Denique illi ipsi Eremitæ, qui circa & post Augustini tempora fuerunt, non habuerunt eum ordinem, regulam & modum viuendi, quem Augustinenses Eremitæ hodie habent.*

4\. *Volateranus igitur & alij eum sequuti omnium rectissimè mihi sentire videntur, qui Ordinis huius initia ad* Guilhelmum *referunt: quem alij alium tradunt: apud plures verò Aquitaniæ Dux fuit, & Pictauiensis Comes, D. Bernhardi discipulus. Is enim, quòd liberis careret, abiectis secularibus armis Monasticen profiteri cœpit, anno ferè Domini 1150. sub Eugenio III. Ac primùm relictis omnibus Romam venit: idemq́ue tollerantiæ gratia loricam ferream super nuda carne cum triplici catena indutus Hierosolymam petijt. Deinde Sancti Iacobi oraculum in Hispania consuluit: rursusq́ue Hierosolymam petens, à Saracenis captus, pauloq́ue post dimissus ac reuertens, in insulam Hetruriæ proximam applicuit, qua in loco deserto aliquandiu substitit, Eremitarum modo in saltibus proximis diu ...*

vitificans

vißitando. Post hæc Romam repetijt, inde Centumcellas venit, inde etiam Ariminum, postremò in patriam reuertens multa construxit cœnobia, in quæ collegit congregauitq́ hinc inde dispersos Eremitas, & in solitudinibus agentes homines. Tanti enim viri hypocrisi multi secularium & religiosorum fascinati, sua posthabita vocatione, ipsi se coniunxerunt, ac eremiticum vitæ genus, quod iam penè ob monachorum luxum esse desierat, cum eo amplexi sunt. Tanta autem superstitione hoc vitæ genus excoluit, vt eius fratres ac sectatores Guilhelmitæ vulgò dicerentur non Augustiniani: introduxitque atricolorem vestitum. Anastasij verò & Adriani eius successoris, qui circa annum salutis 1150. ad clauum Romanæ Ecclesiæ sederunt, iussu, relicta item eremo, vrbes incolere cœpit Guilelmus ille Eremiticæ vitæ instaurator, ac Parisijs sub mendicitatis prætextu prima cœnobij cuiusdam fundamenta iecit. Verùm cum temporis iniuria penè interijsset hoc institutum, denuo restauratum fuit per Ioannem quendam Bonum Mantuauum, eiusdem Ordinis virum, Sabellico teste Enneade 9. lib. 5. à quo nonnulli etiam fratres Ioannis Boni appellari voluerunt. Secutus est Innocentius III. de quo Antoninus refert tit. 24. ca. 14. §. 2. & 3. quòd primus fuerit, qui circa Ordinem hunc aliquid speciale constituerit. Confirmauit nanque locum Sancti Antonij in Ardigneta, qui est in prouincia Senensi. Post hunc Honorius III. Papa loca aliqua Ordinis huius sub protectionem sedis Apostolicæ suscepit. Postea Innocentius IIII. intelligens Eremitas hos sibi solis in eremis ac solitudinibus tantum prodesse, cœpit cogitare, qua ratione & ipsi Ecclesiæ (Antichristo) vsui esse possent. Erant autem tunc adhuc temporis in diuersis mundi regionibus, & præcipuè in Thuscia, diuersi alij eremitæ, sub diuersis titulis diuersimodè viuentes: eos omnes dictus Innocentius in animo habebat reducere ad vnum ouile sub vno pastore, scilicet Priore generali, ac mandare, vt omnes sub vna Regulà Augustini, vno item sub habitu, vno titulo, vno officio & ijsdem constitutionibus vterentur, munireque eos pluribus priuilegijs & gratijs. Vt etiam Ordo eò efficacius surgeret, dare eis voluit Cardinalem Prouisorem Ordinis & protectorem: sed præuentus morte, ea quæ proposuit, non perfecit.

Vestitus atricolor Augustinensium vnde.

Fingunt igitur beatum Augustinum, cupientem Ordinem aliquem sui nominis in terra florere, successori Innocentij, Alexandro videlicet IIII. in visione apparuisse, grandem quidem capite, sed membris exilem. Qua visione Papa commonitus, vnionem per Innocen. IIII. incboatam, ipse consummarit. Nam fratribus eremitis diuersorum Ordinũ, quorum quidam S. Guilhelmi: alij fratris Ioannis Boni: alij de Fabali: alij de Brittinis censebantur: alij quoque apud homines ambiguis nominibus insigniti: nec non & fratres de Pœnitentia Iesu Christi, qui & Saccitæ, vocabantur. His inquã omnibus & singulis hæc nomina ademit, in vnum redegit, ac Ordinis Eremitarum S. Augustini nomine deinceps appellari tantum voluit: mandauitque vt sub vnius Prioris Generalis obedientia, secundum Regulam Beati Augustini, omnes vnanimiter militarent, & vt in eorũ conuersatione nulla deformitas appareret: dispensans insuper cum eis super diuersarum professionum & obseruantiarum ligamine, quibus antea in suo quisque Ordine astricti tenebantur. Ordinem ipsum, relictis eremis, vrbes petere & incolere præcepit atque coëgit: iußitque vt oppidatim populum docerent, & confeßiones audirent. Multa insuper alia priuilegia, exemptiones & indulgentias illis conceßit. Fecit hoc eam ob causam, quòd idoneos videret monachos istos ad Antichristi regnum stabiliendum, & ad emungendum argento homines, quo eo neruo Christianos principes facilius opprimere, regnisque suis exuere posset. Honorius denique IIII. hunc Ordinem Parisijs impugnatum à plurimis, roborauit etiam, & multis priuilegijs communiuit circa annos Domini 1290. Referunt hæc quæ hucusque recensuimus Antoninus Florentinus archiepiscopus, Sabellicus, Volateranus, Polydor. Vergilius, Stella, Platina, Schædelius, Sebastianus Franck, Balæus Cent. 4. de Script. Brit. cap. 26. in Appendice. Nauclerus Generat. 41. Trithemius in Chronico Hirsaugiensi, Bergomensis lib. 12. & Chronicon Coloniense.

Monachi huius Ordinis eadem tonsura qua reliqui, vtuntur. Nigra tunica amiciuntur.

Augustinensium tonsura. Vestitus.

contolor tegmen à ſcapulis ad caput inducunt, ſubter candida tunicula cũ candida liſta: ſeu tea cinguntur zona, bubulo cornu fibulata: calceatus nihil à communi diuerſus. Tali veſtis ſuperſtitioſo vſus non fuit D. Auguſtinus, licet impudentiſſimus quidam blattero eum in baptiſmo ſtatim nigro ornet cucullo. Teſtatur enim Poſſidonius in Vita eius, quod veſtes, calceamenta & lectualia ſancti viri ex moderato & competenti habitu fuerint, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum, ſed medium tenuiſſe. Verùm, vt Antoninus et Sebaſtianus Franck teſtantur, talem habitum Alexander IIII. eis attribuit: vt non iniuria quidam Poëta putum hoc Auguſtinenſium monachorum inſtitutum non ad S. Auguſtinum referendum eſſe, ſed ad longè poſteriora tempora, hoc carmine docuerit:

> Mendici fratris induti veſtibus atris
>
> Auguſtinus ego nomen habere nego:

Vt Balæus refert Centuria ſeptima cap. 89. in Appendice.

Auguſtinenſes in Angliam quando venerint.

In Angliam primùm ex Italia anno Domini 1252. venerunt, antequam eſſent ab Alexandro IIII. poſt ſui Auguſtini apparitionem ecſtaticam admiſſi: quo tempore ſimul incepit Londini peſtilentia ingens, & per totum regnum, à feſto Michaelis vſque ad feſtum Petri ad Vincula durauit: Balæo teſte Centuria 4. ca. 17. Quo ipſo ſignificare voluit Deus, peſtilentiſſima Auguſtinenſium doctrina innumerabilem hominum multitudinem perituram. Rurſus tamen ob Thomæ Penketi in regem perfidia ijdem monachi omnem ſuam authoritatem & exiſtimationem amiſerunt in Anglia circa annos Domini 1485. vt ſub Miluertono Carmelita: eodem teſte Centuria octaua ca. 48. Pro conculcanda enim regis Eduuardi progenie iſte Thomas & cæteri Auguſtinenſes monachi, ſeditioſiſſimis ſuis concionibus, quantum in ipſis fuerat, moliti ſunt, vt Richardus III. regni inuaſor, contra ius faſque eius regiſolio potiretur.

Propagatio Auguſtinenſis ordinis.

Poſt Innocentij IIII. autem, & præſertim Alexandi IIII. approbationem per omnes Chriſtiani orbis regiones volarunt locuſtæ illæ, & vbique ibi ſedes compararunt. Anno Domini 1265. patriam meam, hoc eſt Tigurum primò intrarunt, vbi ſimplicitate ciuium magnificè abutentes cœnobium ampliſſimum mox extruxerunt, maximosque redditus acquiſiuerunt, ex quibus hodie ingens numerus pauperum quotidie alitur. Breuiſſimo temporis ſpatio ita creuerunt, vt Sabellici ætate, ſicut ex Aloiſij Commentarijs demonſtrat, Eremitani Ordinis conuentus, quorum ratio quidem iniri potuit, circiter 2000. initiatorum 30000. Virginum loca 300. numero fuerint. Idem auctor eodem loco indicat ſuo tempore in Italiam peregrè delatos eſſe Eremitanæ huius obſeruationis quoſdam ex ea Æthiopia, quæ eſt ſupra Ægyptum: hos Romanum longo commercio ſermonem adeptos, dixiſſe, magnum initiatorum numerum nominis huius eſſe in ea terra vnde profecti eſſent, conuentusque plurimos, quorum certus iniri non poſſit numerus in tanta terrarum vaſtitate.

De origine Auguſtinenſium qui ſcripſerint

Scripſerunt de Origine ſui Ordinis Petrus de Vena Toloſſanus 22. Magiſter Auguſtinianorum generalis, qui vixit circa annos Domini 1370. Item Vlricus de Vrinaria & ipſe Auguſtinianus. Petrus Pateshul autem eiuſdem Ordinis frater librum vnum de flagitijs Auguſtinianorum ſcripſit: qui etiam Pontificis Romani authoritatem, ritus idololatricos, ambitiones, auaritias ac tyrannides damnauit publicè circa annos Domini 1390. Eorum quoque impoſturas & nequitias ſubolent Nicolaus Gallus, qui floruit circa annos 1250. ſub ſagittæ igneæ titulo aculeatum librum aduerſus illos argutè ſcripſit, Balæus Centuria 4. in Appendice 2. cap. 3.

Fingunt hi Monachi Sanctum Auguſtinum tres Regulas ſui Ordinis Monachis præſcripſiſſe, quas hic adijcere placuit, & ad finem earum, quid de ijs ſentiendum indicandúmue ſit, demonſtrare.

REGVL

REGVLA PRIMA, QVAM DIVVS PATER AVRELIVS AVGVSTINVS FRATRIbus, seu Monachis, qui simul & communiter viuere spopondissent, præscripsisse dicitur.

CAPVT I.

COMMVNI diffinitione decreuimus apud nos, quòd nunquam postmodùm ab aliquo poterit infringi. Residentibus in monasterio in nomine Domini nostri Iesu Christi, omnibus placuit, secundùm Apostolicam traditionem, vnum sentire in Domino, & communiter possidere, sicut scriptum est: Vnum sentite in Domino, Et nemo quidem proprium vendicet quicquam, sed sicut scriptum est in Actibus Apostolorum: Habentes omnia communia, nemo quicquam esse suum dicebat, quod à nobis scriptum est. In Domino ergo iure obseruationis nos teneamus, quoniam in lege scriptum est: Qui perseuerauerit vsque ad finem, hic saluus erit.

Act. 2. & 3. Matth. 10. & 24.

CAPVT II.

SI quis autem venire desiderat ad congregationem fratrum, qui vnum esse videntur: non ignoret Euangelicum dictum, quod dixit: Vendat omnia sua, & eroget egenis & pauperibus. Et iterùm: Abneget semetipsum sibi, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et ne tractet in corde suo de victu aut vestitu, & cæteris quæ necessaria sunt corpori, ipso Domino præmonente in Euangelio, & dicente: Nolite cogitare, dicentes, quid edetis aut quid vestiemini? hoc enim gentes cogitant. Scit pater vester, quia horum omnium indigetis. Quærite primùm regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia apponentur vobis.

Matth. 19. Luc. 9. Matth. 6.

CAPVT III.

VEruntamen antequàm statuat esse in monasterio, probet propositum fratrum, atque exemplum, & ipsi probentur in omni conseruatione ab illo, qui Prior est, & cæteris consentientibus propter illud, quod scriptura docet & admonet, dicens: Amicum noli citò comprobare.

CAPVT IIII.

SEd si contigerit vt aliquis ex qualibet causa necessitatis, à monasterio fuerit abstractus: ne vel mente concipiat, secum aliquid ferre de his omnibus, quæ in monasterio fuerunt: siue etiam quæ secum aliquando attulerat, siue ea quæ cum fratribus acquisierat: quia certum est, fratres nihil habere, possidere, dare vel accipere debere, sine superioris licentia. Quòd si propinquus vel amicus, vel quilibet fratrum aliquid offerre voluerit, primò quidem Priori insinuetur, & sic suscipiatur, si ipse mandauerit: de quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit vel permiserit: quoniam valdè verendum est, ne sibi eueniat quod scriptum est: vir mutabilis in lingua, incidit in mala. Et istum, vt nullum de fratribus secum prouocet: ne magis destructor quàm ædificator monasterij videatur, propter id quod scriptum est: Qui non est mecum, contra me est: & qui mecum non congregat dispergit. Et quicunque prouocatus ab aliquo, de monasterio voluerit abscedere, aut indicet Præposito: cui vtique de his, quæ in communi decreuimus, nihil esse censeo subtrahendum: quia scriptum est, Pacifici sint tibi multi: sed vnus ex mille, sit tibi consiliarius.

Prouerb. 13. Matth. 12. Eccles. 6.

CAPVT V.

IGitur hæc quæ ſcripta ſunt, cum ſumma diligentia obſeruanda ſunt à Præ poſito vſque ad omnes fratres. Et ſi quis ab aliquo doctrinam audiuerit, præ terquam in monaſterio conſecutus eſt ab eo, cui ſe credidit: hanc autem ſuſci piat, & eam non ſubtrahat doctori: quia ſcriptum eſt, Omne quod manifeſta lux eſt. Si enim bona fuerit, collaudanda eſt; ſi verò praua, reprobanda.

CAPVT VI.

DE his autem fratribus, qui in vnitate conſiſtunt: ſi quis ſubitò aduerſu Præpoſitum altercatus fuerit, non ſolùm ſemel, ſed ſecundo & tertio, v Euangelium docet, licet exorare. Si autem noluerit ſe emendare, ille cui iniuri irrogata eſt poſt pœnitentiam vel ſecundam correctionem, quæ non reuocau rit, contumacem denunciet & illud Præpoſito: ne per taciturnitatem ille & fra ter ſuus periclitetur, ſicut Solomon ait: Qui occultat inimicitiam, inſtruit do lum.

CAPVT VII.

SI verò, vt fieri ſolet, incurſio repentina ſuperuenerit, aut hoſtilitas: vt im poſsibile ſit, fratribus in vnum fugam petere propter inſecutionem inimi corum, & poſtmodum Deo fauente euaſerint, & potuerint peruenire, vbi Præ poſitum eſſe cognouerant, velut filij ad patrem feſtinare debebunt. Nec vll modo poterunt ſeparari, quos diuina charitas ſociauit, quia ſcriptum eſt: Per

1. Ioan. 4. fecta dilectio foras mittit timorem.

CAPVT VIII.

SI quis autem, quod ſuperius diximus, cauſa neceſsitatis detinet id, quod i monaſterio ſecum portauit: neceſſe habebit, vbi Præpoſitus ſuus eſt, illud proferre: quia non poterit ſibi retinere, quod per pactum ad omnes pertinet, Deo vtiq; eſt conſecratum. Sed ſi cogitauerit de his aliquid retinere, contra

Rom. 12. dictum Apoſtoli agere videtur, qui ait: Nemini quicquàm debeatis, niſi vt inui cem diligatis vos.

CAPVT IX.

OMnia quæ in iſto libro continentur, omnes fratres obſeruent, atq; ſe ſib ſcribant, qui boni eſſe deſiderant. Verùm propter illos hæc ſunt cauta, eſt, ſcripta, qui in omnibus ſtabiles eſſe noſcuntur.

D. PATRIS AVRELII AVGVSTINI REGVLA
ſecunda, Confratres & Monachos de modo ac tempore orandi, pſallendi, legendi, operandi, viuendi & conuerſandi, inſtruens.

CAPVT I.

ANte omnia, fratres chariſsimi, diligatur Deus: deinde proximus. Qua ter autem oporteat nos orare, vel pſallere, deſcribimus: id eſt, In matuti nis dicantur Pſalmi octuaginta octo cum debitis antiphonis, verſibus, & re ſponſorijs. Ad primam & tertiam dicantur ſui Pſalmi, antiphonæ duæ, lectio nes duæ. Simili modo ad ſextam & nonam dicantur ſui Pſalmi, cum debitis re ſponſorijs, & antiphonis. Hoc idem in veſperis & completorio ſeruetur. Ad lu cernarium autem Pſalmus vnus, reſponſorium vnum, tres antiphonæ, lectio nes

nes tres. Et opportuno post lucernarium, omnibus sedentibus, legantur lectiones. Nocturnæ autem lectionis mense Nouembri, Decembri, Ianuario & Februario, antiphonæ duodecim, Psalmi sex, lectiones tres. Martio, Aprili, Septembri, Octobri, antiphonæ decem, Psalmi quinque, lectiones tres: Maio, Iunio, Iulio, & Augusto, antiphonæ octo, Psalmi quatuor, lectiones duæ.

CAPVT II.

OPerentur à manè vsq; sextam, & à sexta vsque ad nonam vacent lectioni: & ad nonam reddant codices. Et postquàm refecerint, siue in horto, siue vbicunque fuerint, faciant opus vsque ad horam lucernarij. Nemo sibi aliquid vendicet proprium, siue in vestimento, siue in quacunq; re. Apostolica enim vita optamus viuere. Nemo cum murmure aliquid faciat, vt non simili iudicio murmuratorum pereat. Fideliter obediant: hi patrem suum post Deum honorauerunt: præposito suo deferant, sicut decet Sanctos. Sedentes ad mensam taceant, audientes lectiones: Si autem aliquid opus fuerit, Præpositus eorum solicitus sit. Sabbato & Dominica, sicut consuetudo est, qui volunt vinum accipiant. Act. 2. & 4.

CAPVT III.

SI opus fuerit ad aliquam necessitatem mitti, duo eant. Nemo extra monasterium sine præcepto manducet, neque bibat. Non enim hoc ad disciplinam pertinet monasterij. Si opera monasterij mittantur fratres vendere solicite caueant, ne quid faciant contra præceptum, scientes, quoniam exacerbant Dominum in sanctis suis. Si aliquid emant ad necessitatem monasterij, solicitè & fideliter, vt serui Dei, agant.

CAPVT IIII.

OCiosum verbum apud illos non sit. Manè ad opera sua sedeant: post orationem tertiæ eant ad opera sua: non stantes fabulas contexant, nisi forte aliquid sit pro vtilitate animæ: sedentes ad opera taceant: nisi necessitas operum exigeret, vt loquatur quis.

CAPVT V.

SI quis autem non omni virtute, adiuuante misericordia Dei, hæc conatus fuerit implere, sed contumaci animo despexerit: semel atq; iterum commonitus, si non emendauerit, sciat se subiacere disciplinę monasterij sicut oportet. Si autem talis fuerit ætas ipsius, vapulabit. Hæc in nomine Christi fideliter & pie obseruantes, & vos proficietis, & nobis non parua lætitia erit de vestra salute. Hæc sunt, quæ vt obseruetis, præcepimus in monasterio constituti.

D. PATRIS AVRELII AVGVSTINI REGVLA *tertia, in qua latius tradidit ea, quæ ad communem clericorum vitam pertinent: quæ & à nonnullis inter sermones de communi vita clericorum enumeratur.*

ANte omnia, fratres charissimi, diligatur Deus: deinde proximus, quia ista præcepta sunt principaliter nobis data. Hæc igitur sunt, quæ vt obseruetis, præcepimus in monasterio constituti. Matth. 22.

CAPVT I.

PRimum propter quod in vnum estis congregati, vt vnanimes habitetis in domo, & sit vobis anima vna & cor vnum in Deo. Et non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia. 12. q. 1.

CAPVT II.

ET distribuatur vnicuique vestrum à Præposito vestro victus & tegumentum: non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes: sed potius vnicuique, sicut cuique opus fuerit. Sic enim legitis in Actibus Apostolorum: Quia erant illis omnia communia, & distribuebatur vnicuique, sicut cuique opus erat.

CAPVT III.

QVi aliquid habebant in seculo, quando ingressi sunt monasterium, libenter velint illud esse commune. Quia autem non habebant, non ea quærant in monasterio, quæ nec foris habere potuerunt.

CAPVT IIII.

SEd tamē eorum infirmitati, quod opus est, tribuatur: etsi paupertas eorum, quando foris erat, nec ipsa necessaria, poterat inuenire. Tamen non ideo se reputent esse felices, quia inuenerunt victum & tegumentum, quale foris inuenire non poterant: nec erigant ceruicem, qui sociantur eis, ad quos foris accedere non audebant, sed sursum cor habeant, & terrena vana non quærant: nec incipiant esse monasteria diuitibus vtilia, non pauperibus: si diuites illic humiliantur, & pauperes illic inflantur.

CAPVT V.

RVrsus etiam illi, qui aliquid esse videbantur in seculo, non habeant fastidio fratres suos, qui ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt. Magis autem studeant non de parentum diuitum dignitate, sed de pauperum fratrum societate gloriari. Nec extollantur, si communi vitæ aliquid de suis facultatibus contulerunt: nec de suis diuitijs magis superbiant, quia eas in monasterio partiuntur, quàm si eis in seculo fruerentur. Alia quippe quæcunque iniquitas in malis operibus exercetur, vt fiant: superbia verò etiam bonis operibus insidiatur, vt pereant. Et quid prodest dispergere dando pauperibus, & pauperem fieri, cùm anima misera superbior efficitur diuitias contemnendo, quàm fuerat possidendo?

CAPVT VI.

OMnes ergo vnanimiter & concorditer viuite, & honorate in vobis Deum inuicem, cuius templa facti estis.

CAPVT VII.

ORationibus instate horis & temporibus constitutis.

CAPVT VIII.

IN oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, vnde & nomen accepit: vt si fortè aliqui etiam præter horas constitutas, si eis vacat, orare voluerint, non eis sint impedimento, qui ibi aliquid agendum putauerint.

CAPVT IX.

PSalmis & hymnis cùm oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in voce.

CAPVT X.

ET nolite cantare, nisi quod legistis esse cantandum. Quod autem non ita scriptum est vt cantetur, non cantetur.

CAPVT XI.

CArnem vestram domate ieiunijs & abstinentia escæ, quantum valetudo permittit.

CAPVT XII.

QVando autem aliquis non potest ieiunare, non tamen extra horam prandij aliquid alimentorum sumat, nisi cum ægrotat.

CAPVT XIII.

CVm accedetis ad mensam, donec inde surgatis, quod vobis secundū consuetudinem legitur, sine tumultu & contentionibus audite: ne solæ vobis fauces sumant cibum, sed & aures esuriant Dei verbum.

CAPVT XIIII.

QVi infirmi sunt ex pristina consuetudine, si aliter tractantur in victu, non debet alijs molestum esse, nec iniustum videri, quos fecit aliqua consuetudo fortiores. Nec illos fœliciores putent, quia sumunt quod non sumunt ipsi: sed sibi potius gratulentur, quia valent, quod non valent illi.

CAPVT XV.

ETsi eis, qui venerunt ex moribus delicatioribus ad monasterium, aliquid alimentorum, vestimentorum, operimentorum datur, quod alijs fortioribus, & ideo felicioribus, non datur; cogitare debent quibus non datur, quantum de sua seculari vita illi ad istam descenderint, quamuis vsque ad aliorum, qui sunt corpore firmiores, frugalitatem peruenire nequiuerint, nec debent velle omnes, quod paucos vident amplius, non quia honorantur, sed quia tolerantur, accipere: ne contingat detestanda peruisitas, vt in monasterio, vbi quantum possunt, fiunt diuites laboriosi, fiant pauperes delicati.

CAPVT XVI.

SAnè quemadmodum ęgrotantes necesse habent minus accipere, ne grauentur: ita post ægritudinem sic tractandi sunt, vt citius recreentur, etiam si de humilima seculi paupertate venerunt, tanquàm hoc illis contulerit recentior ægritudo, quod diuitibus anterior consuetudo.

CAPVT XVII.

SEd cum vires pristinas reparauerint, redeant ad feliciorem consuetudinem suam, quæ famulos Dei tanto amplius decet, quanto minus indigent: ne cibi eos teneat voluptas iam vegetatos, quos necessitas leuarat infirmos. Illos existimet ditiores, qui in sustinenda parcitate fuerint fortiores. Melius est enim, minus egere, quàm plus habere.

CAPVT XVIII.

NOn sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus

CAPVT XIX.

QVando proceditis, simul ambulate: cum veneritis, quo itis, simul state.

CAPVT XX.

IN incessu, statu, & in omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendat adspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.

CAPVT XXI.

OCuli vestri etsi iaciuntur in aliquam fœminarum, non figantur in illa. Neque enim quando proceditis, fœminas videre prohibemini: sed appetere, aut ab ipsis appeti velle, criminosum est. Nec solo tacito affectu, sed affectu quoque & adspectu appetitur, & appetit concupiscentia fœminarum. Nec dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus, impudici cordis est nuncius. Et cùm se inuicem sibimet, etiam tacente lingua, conspectu mutuo corda nunciant impudica, & secundùm concupiscentiam carnis alterutro delectantur amore, etiam in tactis ab immunda violatione corporibus, fugit castitas ipsa de moribus. Nec putare debet, qui in fœmina oculos figit, & illius in se diligit fixum, ab alijs se non videri, cùm hoc fecerit. Videtur omnino, & à quibus se videri non arbitratur. Sed ecce lateat, & à nemine hominum videatur: quid faciet desuper inspectore, quem latere nihil potest? An ideo non putandus est non videre, quia tanto videt patientius, quanto sapientius? Illi ergo vir sanctus timeat displicere, ne velit fœminæ male placere. Illum cogitet omnia videre, nec velit fœminam malè videre. Illius namque & in hac causa commendatus est timor, vbi scriptum est: Abominatio est Domino defigens oculum.

CAPVT XXII.

QVando ergo simul estis in Ecclesia & vbicunque vbi fœminæ sunt, inuicem vestram pudicitiam custodite. Deus enim qui habitat in vobis, etiam isto modo custodiet vos ex vobis.

CAPVT XXIII.

ETsi hanc, de qua loquor, oculi petulantiam in aliquo vestrum aduerteritis, statim admonete, ne cœpta progrediantur, sed de proximo corrigantur. Si autem & post admonitionem iterum vel alio quocunque die idipsum eum facere videritis, iam velut vulneratum, sanandum procedat, quicunque hoc potuerit inuenire. Prius tamē & alteri vel tertio demonstrandum, vt duorum vel trium possit ore conuinci, & competenti seueritate coerceri. Nec vos iudicetis esse maleuolos, quando hoc indicatis. Magis quippe innocentes non estis, si fratres vestros, quos indicando corrigere potestis, tacendo perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari, cùm timeret secari: nonne crudeliter abs te sileretur, & misericorditer indicaretur? Quanto ergò potius debes manifestare ne deterius putrescat in corde? Sed antequam alijs demonstretur, per quos conuincendus est, si negauerit: prius Præposito ostendi debet, si admonitus neglexerit corrigi: ne fortè possit, secretius correctus, non innotescere cęteris. Si autem negauerit, tunc neganti adhibendi sunt alij: vt iam coram omnibus possit non ab vno teste argui, sed à duobus vel tribus

bus conuinci. Conuictus verò, secundùm Præpositi, vel etiam Presbyteri, ad cuius dispensationem pertinet, arbitrium debet emendatoriam subire vindictam. Quam si ferre recusauerit, etiam si ipse non abscesserit, de vestra societate proijciatur. Non enim & hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat.

CAPVT XXIIII.

ET hoc, quod dixi de oculo non figendo, & in cæteris inueniendis, prohibendis, iudicandis, conuincendis vindicandisq́ peccatis, diligenter & fideliter obseruetur cum dilectione hominum & odio vitiorum.

CAPVT XXV.

QVicunq́ autem in tantum progressus fuerit malum, vt occultè ab aliquo literas vel quodlibet munus accipiat, si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo. Si autem deprehenditur, atque conuincitur; secundum arbitrium Presbyteri vel Præpositi grauius emendetur.

CAPVT XXVI.

VEstes vestras in vnum habeatis sub vno custode vel duobus, vel quot sufficere potuerint ad eas excutiendas, nè à tinea lædantur. Et sicut pascimini ex vno cellario, sic induamini ex vno vestiario. Et si fieri potest, non ad vos pertineat, quod vobis indumentum, pro temporis congruentia, proferatur, vtrum recipiat hoc vnusquisq́ quod deposuerat, an aliud quod alter habuerat: dum tamen vnicuiq́, prout opus est, non negetur. Si autem hinc inter vos contentiones & murmura oriuntur, cùm queritur aliquis deterius se accepisse, quàm prius habuerat, & indignum se esse, quod non ita vestiatur, sicut alius frater eius vestitur: hinc vos probate, quantum vobis desit in illo interiore sancto habitu cordis, qui pro habitu corporis litigatis. Tamen si vestra toleratur infirmitas, vt hoc recipiatis, quod posueritis: in vno tamē loco, sub communibus custodibus habete, quod ponitis.

CAPVT XXVII.

ITa sanè, vt nullus sibi aliquid operetur: sed omnia opera vestra in vnum fiant maiori studio & frequentiori alacritate, quàm si vobis singulis feceritis propria. Charitas enim, de qua scriptum est, quòd non quærit quæ sua sunt, sic intelligitur, quia communia proprijs, non propria communibus, anteponit. 1. Cor. 13.
Et ideò quantò amplius rem communem, quàm propria vestra, curaueritis, tanto vos amplius proficere noueritis: vt in omnibus, quibus vtitur transitura necessitas, superemineat, quæ permanet charitas.

CAPVT XXVIII.

COnsequens ergò est, vt etiam qui suis filijs, aut necessitudine aliqua ad se pertinentibus, in monasterio constitutis, aliquam contulerit vestem, siue quodlibet aliud inter necessaria deputandum, non occultè accipiatur, sed sit in potestate Præpositi, vt in rem communem redactum, cui necessarium fuerit, præbeatur.

CAPVT XXIX.

QVod si aliquis rem sibi collatam celauerit, furti iudicio condemnetur.

CAPVT XXX.

INdumenta vestra, secundum arbitrium Præpositi, lauentur, siue à vobis, siue à fullonibus, ne interiores animæ sordes contrahat mundæ vestis nimius appetitus.

CAPVT XXXI.

LAuacrum etiam corpori, cùm infirmitatis necessitas cogit, minimè denegetur. Fiat sine murmure de consilio medicinæ, ita vt, etiam si nolit, iubente Præposito faciat, quod faciendum est pro salute. Si autem velit, & fortè non expedit, suæ cupiditati non obediatur. Aliquando enim, etiam si noceat, prodesse creditur quod delectat. Deniq; si latens est dolor in corpore, famulo Dei dicenti, quid sibi doleat, sine dubitatione credatur. Sed tamen, vtrùm sanando illi dolori, quod delectat expediat: si non est certum, medicus consulatur.

CAPVT XXXII.

NEc eant ad balnea, siue quocunque ire necesse fuerit, minus quàm duo vel tres. Et ille, qui habet aliquo eundi necessitatem, cum quibus Præpositus iusserit, ire debebit.

CAPVT XXXIII.

AEgrotantium cura, siue post ægritudinem reficiendorum, siue aliqua imbecillitate, siue etiam febribus laborantium, vni alicui debet iniungi, vt ipse de cellario petat, quod cuiq; opus esse prospexerit.

CAPVT XXXIIII.

SIue autem qui cellario, siue qui vestibus, siue qui codicibus præponuntur, sine murmure seruiant fratribus suis.

CAPVT XXXV.

COdices certa hora singulis diebus petantur: extra horam qui petierit, non accipiet.

CAPVT XXXVI.

VEstimenta verò & calceamenta quando indigentibus fuerint necessaria, dare non differant, sub quorum custodia sunt, quæ poscuntur.

CAPVT XXXVII.

LItes autem nullas habeatis, aut quàm celerrimè finiatis: ne ira crescat in odium, & trabem faciet de festuca, & animam faciat homicidam. Sic enim legitis: Qui odit fratrem suum, homicida est. 1. Ioan. 3.

CAPVT XXXVIII.

QVicunque conuicio, vel maledicto, vel etiam criminis obiectu aliquem læsit: meminerit satisfactione quàm citius curare quod fecit: & ille qui læsus est, sine disceptatione dimittere. Si autem inuicem se læserint, inuicem sibi debita relaxare debebunt propter orationes vestras: quas vtiq; quanto crebriores habetis, tanto saniores habere debetis. Melior est autem, qui quamuis sæpe

sæpè tentatur, tamen impetrare festinat, vt sibi dimittat, cui se fecisse agnoscit iniuriam: quàm qui tardius irascitur, & ad veniam petendam tardius inclinatur. Qui autem nunquam vult petere veniam, aut non ex animo petit, sine causa est in monasterio, etiam si inde non proijciatur.

CAPVT XXXIX.

PRoinde vobis à verbis durioribus parcite: quæ si emissa fuerint ex ore vestro, non pigeat ex ipso ore proferre medicamenta, vnde facta sunt vulnera.

CAPVT XL.

QVando autem necessitas disciplinæ in moribus coercendis dicere vos verba dura compellit, si etiam ipsi vos modum excessisse sentitis: non à vobis exigitur, vt à vestris subditis veniam postuletis: ne apud eos, quos oportet esse subiectos, dum nimium seruatur humilitas, regendi frangatur authoritas. Sed tamen petenda est venia ab omnium Domino, qui nouit etiam eos, quos plus iusto fortè corripitis, quanta beneuolentia diligitis. Non autem carnalis, sed spiritualis inter vos debet esse dilectio.

CAPVT XLI.

PRæposito tanquam patri obediatur: multò magis presbytero, qui omnium vestrum curam gerit.

CAPVT XLII.

VT ergo cuncta ista seruentur, & si quid seruatum minus fuerit, non negligenter prætereatur, sed vt emendandum corrigendumque curetur: ad præpositum præcipuè pertinebit, vt ad presbyterum, cuius est apud vos maior authoritas, referat quod modum vel vires eius excedit.

CAPVT XLIII.

IPse verò, qui vobis præest, non se existimet potestate dominante, sed charitate seruiente felicem. Honore coram vobis prælatus sit, vobis timore coram Deo substratus sit pedibus vestris. Circa omnes seipsum bonorum operum prębeat exemplum, corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes. Disciplinam libens habeat: metuendus imponat, & quamuis vtrunque sit necessarium, tamen plus à vobis amari appetat, quàm timeri, semper cogitans Deo se pro vobis redditurum esse rationem. Vnde vos magis obediendo, non solum vestri, sed etiam ipsius miseremini, qui inter vos quanto in loco superiore, tanto in periculo maiore versatur.

CAPVT XLIIII.

MOnet Dominus, vt obseruetis hæc omnia, tanquam spiritualis pulchritudinis amatores, & bono Christi odore de bona conuersatione fragrantes, non sicut serui sub lege, sed sicut liberi, sub gratia constituti.

CAPVT XLV.

VT autem vos in hoc libello, tanquam in speculo possitis inspicere, ne per obliuionem aliquid negligatis, semel in septimana vobis legatur. Et vbi vos inueneritis ea, quæ scripta sunt, facientes: agite gratias Domino, bonorum omnium largitori. Vbi autem sibi quicunque vestrum videt aliquid deesse, doleat de præterito, caueat de futuro: orans, vt debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur, Amen.

FORMA SECVNDVM QVAM BEATVS AVGV*stinus communem societatem dedit eis, qui suo fratrumq́ suorum consortijs coniungi optabant.*

OMnes quiuis per gratiam baptismi fratres sumus in Christo, & vnum patrem habemus in cœlo, si eius præceptis, prout possumus, obsequimur, proculdubio tunc maximè vnimur, quando orationibus & beneficijs inuicem nosmetipsos copulamus, quemadmodum & in primitiua ecclesia, quibus cor vnum erat, & anima vna. Quorum amore plures accensi mente, possessiones & facultates rerum vendentes, congregatis cum matre Iesu Christi in vnum precia deferebant gaudentes. Sicq́ iste nihilominus, Deo inspirante, eorum exemplo commonitus, nostris optat coniungi consortijs, idcirco damus ei communem societatem viuendi nobiscum: quantum autem à Domino promereri possumus, & nostrum est largiri, quatenus cum electis à remuneratore omnium bonorum præmia repromissa percipere. Per eundem Christum Dominum nostrum, Amen.

Iudicium de Regula Augustini.

EX ijs verò quæ superius libro 3. cap. 5. diximus, apparet, S. Augustinum hanc Regulam non scripsisse. Adhæc Augustinensium monachatus, quem hac Regula informari gloriantur, nihil habet prorsus commune, cum eo vitæ genere quod D. Augustinus cum doctis e studiosis hominibus ante episcopatum Hipponensem in loco, à turbis & frequentia hominum remoto paululum, egit. Quocirca Erasmus, magni iudicij vir, ausus est dicere de prima Regula, nihil eos habere frontis ac mentis, qui tales nænias adscribant tali tantoq́ viro. De secunda scribit, eiusdem farinæ eam esse cum superiore. Tertiam ait, & sententijs & dictionis figura referre quidem Augustinũ, quin & pia ciuilitate humanitateq́ præferre authorẽ suum: attamen probabile esse eam non Clericis, sed fœminis esse scriptam, quæ in vnum collectæ sub moderatione sororis Augustini vixerint. Eam enim præpositam vocat, sed omniũ summa potestas erat penes presbyterum. Nonnullis autẽ immutatis accommodauerunt eam viris, velut vbi de modestia cultus præcipit fœminis, Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus: ne sint vobis tam tenuia capitum tegmina, vt retiola subter appareant, sic enim arbitratur Erasmus legendum. Capillos ex nulla parte nudos habeatis, nec foris vel spargat negligentia, vel componat industria, quod viris accommodari non poterat omiserunt. Item, In omnibus motibus nihil fiat quod cuiusquam illiciat libidinem, & mutatum est, quod cuiusquam offendat aspectum. Rursus quod præcipit de non aspiciendis fœminis, item de hoc, vt bini aut terni procedant, de lauandis proprijs vestibus, de operando in commune, aliaque permulta parùm congruunt in Clericos eius temporis, quorum tum erat maior & libertas & dignitas. In calce alludens ad formæ studium, speculum & odores, quibus fœmineum genus peculiariter delectatur, quæ dicit: Donet Dominus vt obseruetis hæc omnia tanquam spiritualis pulchritudinis amatrices, & bono Christi odore, de bona conuersatione fragrantes: &, vos autem in hoc libello tanquam in speculo poßitis inspicere, &c. non perinde quadrant in viros. Sunt & alia quædam, verùm hæc exempli causa proposuisse sufficiat. Postremò vt nihil sit, quod non poßit ad clericos detorqueri, certè nihil est hic quod illis cum fœminis non sit commune. At quàm multa erant præscribenda de presbyterorũ, hypodiaconorum ac diaconorũ officijs, si illis regulam præscribendã iudicasset. Et tamen hæc regula fundamentum est multorum Ordinum, quam fœminis traditam vtinam bene seruent viri. Habetur verò in epistola centesima nona. Ineptum est autem de huius viri titulo contendere: magis ad rem pertinet pietatis & eruditionis illius æmulatione decernere, vt hi iure optimo dicantur Augustinenses, qui virtutem Augustini proximè referunt. Illud constat Orationem quæ cucullæ & balthei meminit, sub Ambrosij nomine confictam esse. Nec ipse Augustinus vsquam se monachum vocat, nec suos clericos eo nomine designat, quanquam exiguus

cogitans

cognomine momentum est. Ipse fatetur se reliquisse omnia, & eodem multos prouocasse: tum in oratione quadam apud populum, negat se vsurum pileo rubro. Decet, inquit, Episcopum, at non decet Augustinum: vbi magis dicendum erat, non decet monachum. In libris de moribus Ecclesiæ præter Anachoretas & Cœnobitas tradit genus tertium, eorum qui quoniam in eremum secedere nō erat commodū, vel ob parentes, vel ob liberos aut alias causas, tamē vt quietius viuerent, complures in iisdem ædibus commorabantur, nullo imperio, sed libera charitate omnia moderante. Eos conuentus diuersoria vocat, quæ Romæ permulta viderit. Hoc exemplum videtur imitatus in Africa, sic vt nec cultu notabiles essent, quemadmodū Monachi, & liceret ab eo conuictu discedere, si cui parum esset commodus, licet Posidonius appellet hæc Monasteria. Ex Polydori quoque lib. 7. cap. 3. colligi potest, ne ipsi quoque visum, has et similes Regulas ab Augustino, Hieronymo aut aliis conscriptas.

DE ORDINIBVS SVB HAC AVgustini Regula militantibus.

D. Augustini Regulam subierunt, & eam se profiteri, quamuis falso, dicunt, non tantum

1 Canonici Regulares omnes, &
2 Eremitani Augustinenses, sed etiam alij Ordines, Mendicantes maximè, præter Minores: & sunt hi:
3 Dominicani seu Prædicatores.
4 Serui B. Mariæ.
5 Brigidiani.
6 Iesuati.
7 Canonici Regulares S. Georgij.
8 Montoliuetenses.
9 Hieronymitani Eremitæ: qui & Eremitæ S. Onophrij.
10 Hieronymitæ simpliciter.
11 Cruciferi.
12 Scopetini.
13 Antonij, seu Hospitalarij S. Antonij.
14 Trinitatis.
15 Seruitæ.
16 Feruerij.
17 B. Ioannis Hierosolymitani, qui uulgo Ferieri nuncupantur.
18 Cruciferi cum Stella.
19 Fratres S. Petri Confessoris de Magella.
20 Sepulchritæ, seu fratres Dominici sepulchri.
21 Fratres Vallischolariorum.
22 Victoriani.
23 Gilbertini.
24 Eremitæ S. Pauli, quos alij Augustinensibus annumerant.
25 Fratres de pœnitentia.
26 Coronati.

27 Hospitalarij.
28 Milites D. Iacobi de Spata.

Et alij permulti: qui omnes tamen uestitu, exercitijs & uitæ præceptis inter se differunt, ut indicat Alfonsus Aluares Guerrera, Nos suo loco, de quibus apud authores quædam reperire potuimus, aliqua dicemus.

ORDO CARMELITARVM.

CAPVT III.

De Carmelitarum origine Sabellicus & Polydorus.

De Carmelitarum *origine Polydorus Vergilius lib. 7. cap. 3. & Sabellicus En[n]. 9. libro 5. ijsdem propè verbis in hunc scribunt modum. In hæc tempora, [Sola]nimirum annum circiter 1160. conferunt quidam Carmelitanæ sectæ ortum: Re[s] haud dubiè à Carmelo monte Syriæ est, quod & nomen ipsum arguit. Est Carmelus cu[m] aliorum quorundam prophetarum, tum Heliæ & Helisæi incolatu in Syria nobilis: id, [quo]do, anachoretarum non pauci numero sequuti, locum tenuêre, qui demùm Almerici An[tio]cheni antistitis, & Apostolicæ sedis trans mare legati opera in vnum coiuêre, cum ante [pas]sim circa montem agitarent: tum primum igitur & honesta præcipiendo, & parendo [hum]iliter, sub vnô aliquo agere cœperunt. Fuit fortè iuxta fontem, qui Heliæ dictus est, vetus[tum] Deiparæ phanum in eo monte, vbi illi prima cœnobij fundamenta iecerunt, vnde fort[è] sunt Carmelitanæ virginis fratres nuncupati. Bibliotheca Gesneri ex Cyrillo Gramma[tico] ad Eusebium refert, Almericum hunc, cùm audierit, in Carmelo monte, Eremitas Lati[nos] Græcas literas ignorare, è Græco in Latinum transtulisse Ioannis Hierosolymitani ep[iscopi] volumen, de Institutione primorum Monachorum. Eundem quoque primum monaster[ium] eis construxisse anno 1121. constituto ibi Latino præside Bertholdo Aquitano: nam prius antris & cauernis habitasse. Panuinius in Chronic. dicit Ordinem Carmelitarum circa an[n]nos Domini 1141. restitutum & reformatum esse ab hoc Almerico Malofayda Lemouic[ensi] patriarcha Antiocheno. Incidit prima hæc institutio in Alexandri III. tempora, qui sed[ere] cœpit circa annum salutis 1170. Polydorus lib. 7. cap. 3.*

Verum quia neque vitæ instituto, neque cultu, neque certis ceremonijs vllis nitebatur [is] nouus cœtus, abortus quidam, non res legitima instituta visa est à principio. Veram i[taque] originem arbitrati sunt quidam, quæ anno post circiter quadragesimo secuta est, sedente In[nocentio] III. quando ab Alberto patriarcha Hierosolymitano & Apostolicæ sedis legato [in] Europam circa annum 1216. introductus est hic Ordo, cùm prius in eremo agentibus certa[m] obseruationis formam dedisset, ex Basilij instituto quibusdam mutuatis. Polydorus Verg[ilius] ibidem.

De Carmelit. origine Balæus

Huius Ordinis initia Balæus, qui præ cæteris eum sibi notum esse profitetur, hæc fe[re], sed in eandem sententiam, commemorat Centuria 2. cap. 66. in Appendice, de Scriptor. Bri[tan]. Anno, inquit, Domini 1121. ex quibusdam superstitiosis Eremi cultoribus, post so[lu]tum de suo carcere Satanam, monasterialis Carmelitarum Ordo creatus primùm fuit [hoc] modo. Ioannes Hierosolymorum antistes, Diuo Hieronymo coætaneus, in opere suo de In[]stitutione primorum Monachorum ad Caprasium, & Iosephus Antiochenus in Speculo [mi]litiæ primitiuæ ecclesiæ capite duodecimo, solitarios quosdam viros, Carmelum Syriæ Pa[læ]stinæ montem, ob loci amœnitatem & famam, incoluisse commemorant. Primus vsque [ab] Helia Thesbite, propheta magno: alter ab Apostolorum in Palæstina prædicatione eo[rum] deducit originem. Ab eo enim tempore, quodcunque id fuerit, suo semper arbitratu viu[e]bant liberè, nullis adstricti ceremonijs aut votis, vt ad Eusebium Cyrillus presbyter sc[ri]bit: donec post mille annos à Seruatoris natiuitate, de abysso sit Satan solutus. Tu[m] enim corruptis prioribus eorum vijs, paulatim incœperunt ab illius retibus capi. Na[m] circa

circa annum Domini 1090. Hierosolymitano episcopo in patriarcham eleuato, cœperunt peregrinationes religionis ergò Hierosolymam fieri, sacra frequentari loca, ac demùm superstitionibus pollui. Ad hos postea solitarios, intra sexennium, venit famigeratus ille Petrus Eremita, qui illis preculas eas, quarum ille primus inuentor fuit, dedit, & Mariæ Psalterium docuit. Quùm verò hac ratione essent ex aduentantium donarijs aliquanto pinguiores effecti, ac Heliæ sanctitatem cum Deiparæ patronatu, ex quibusdam fictis visionibus fortiter iactitassent, anno Domini 1121. illuc accessit Almericus Antiochenus patriarcha: qui vndique per montem illum dispersos collegit, in ordinemque disposuit, cœnobium ingens, ac phanum ad fontem, qui Heliæ dicitur, in montis cacumine condidit, ordinationes fecit, & vni qui honesta præciperet humiliter parere iussit, sine tamen certo instituto, sine peculiari cultu, sine ceremonijs tunc adhuc temporis: præfati Ioannis librum, quem Græcè scriptum illuc vsq; seruauerant, in Latinum sermonem transtulit, vt deinceps esset ex Hebræis, Latinis & Græcis, Latina religio. Generalem præsidem primum Bertholdum Aquitanum, suum nepotem eis dedit, & illos sub eius obedientia colligauit. Super candelabrum Romanæ ecclesiæ (inquit Ioannes Paleonydorus, eorum chronographus) eos hic posuit, vt per vniuersam Europam lucerent. Mox igitur curritur à speluncis ad cellas, & à cauernis petrarum ad claustra phalerata. Ita sunt à fide ad fabulas translati, & ab interno Dei amore ad meras nugas deducti. Prius erant ex ea fide soli Deo noti, nunc fiunt ex fucatis Ceremonijs mundo cogniti. Quos suos tunc Deus ex cordibus cognoscebat, nunc per cucullas pro suis mundus agnoscit. Prius in spiritus humilitate, fide & Dei verbo, Christo parebant: nunc vestibus, ceremonijs hominum placitis, atque externis operibus mundo ac ventri inseruiunt. Sed ante Satanæ solutionem talis Ordo Carmelitæ non erant. Hactenus Balæus.

Carmelitæ superstitionibus alligati.

Idem auctor Centuria tertia capite quadragesimo primo in Appendice, cùm verbis Polydori Vergilij ab initio hunc Ordinem, tanquam abortum quendam, repudiatum, indicasset, hæc verba subiungit: Brocardus igitur Hierosolymitanus, secundus eorum præses, anno Domini 1171. composuit eis regulam, ex Basilij dogmate quædam mutuatus, vt seposito Euangelio, secundum illam viuerent. Hanc anno Domini 1199. Albertus patriarcha Hierosolymitanus abbreuiauit, confirmauit, atque obseruandam ipsis tradidit. Sequebatur in silentio ieiunium simulatum, cum horis Canonicis, atque alijs fucatis obseruantijs: vt ita contra Pauli doctrinam dierum ac temporum obseruatores fierent. Fratres verò laici, Petri Eremitæ calculis seu preculis vterentur, Mariæque Psalterio. Nullis tamen hucusque votis astricti fuerunt, excepto vnico obedientiæ voto, ad vniuersalem eorum præsidem. Et hanc clausulam in regula relictam habebant, vt de solo Saluatore salutem sperarent, & ambularent iuxta Dei verbum in cæteris eorum factis. Cyrillus presbyter ad Eusebium. Adhuc ergo non sunt totaliter Papæ creaturæ, vt eos postea fieri videbis.

Idem Balæus Cent. 3. c. 82. in Appendice ait, In quodam Calendario historico se reperisse, quod anno Domini 1220. Carmelitæ per Europam celebrari primùm cœperint, postquam Angelus Hierosolymitanus, Iudæus genere, eiusdem Ordinis Eremita Romæ prædixisset, Christianorum Rempublicam breui affligendam esse.

Radulphus Fresburne Carmelitano sodalitio in Anglia prima fundamenta posuit anno demum Domini 1240. vt testatur etiam Mantuanus libro 8. Fastorum. Hos futuros Antichristi milites, nondum tamen rasos & vnctos, neque per votum cœlibatus ac mendicitatem ociosam eius creaturas factos, in Anglia per 14. annos, cœnobijs constructis, Radulphus omnium primus gubernauit. Balæus Centuria 4. cap. 1. Et Hunfridus Nekton, patria Suduolgius, primus ex Carmelitis fuit, qui in publico Cantabrigiæ gymnasio theologiam scholasticè prælegeret: ex omni etiam sua factione primus fuit, qui anno Domini 1259. sub eius Gymnasij rectore Guilhelmo Ludhamo, Eligensi postea Episcopo, theologicus Doctor sit effectus. Balæus Cent. 4. cap. 24.

In Angliam quando venerint Carmelitæ

Primus scholasticæ theologiæ in Anglia professor Carmelita.

Miluertono autem, Carmelitarum in Anglia prouinciali, à Paulo II. incarcerato,

doctrina in Carmelitis Scholastica defecit in Anglia circa annos Domini 1460. & simul [illegible] matio quoq; quam tunc præ cæteris Mendicantibus habebant, surreptis studiorum auxi[lijs]. Manifestauitq; in illis Dominus ruinam illam, quam Ierem. 47. Palæstinis minatur [ob eo]rum insignes blasphemias. Nam & hi ex Palæstina venerunt. Balæus Centuria octaua ca[]pite 44.

In Lituaniam Carmelitæ quando venerint.

In Lituania verò Thomas Vualdenus non solum Antichristi doctrinam, sed etiam Car[]meliticam sectam omnium primus plantauit circa annos demum Christi 1427.

Carmelitarum vestitus.

Dum adhuc in Syria agerent, attributum est illis pallium versicolor, ex albo & Can[di]sino, id est rutilo circulatum, quali dicitur Helias Propheta olim vsus, Polyd. Lib. 7. cap. [] Antoninus tit. 20. cap. 5. dicit, Vestitum ipsorum fuisse, capam circulatam largis virgu[]bis et griseis: sed Heliam Prophetã tali habitu vsum, nec in sacra nec in authentica scriptu[ra] reperiri, idem testatur. Hunc verò habitum virgulatum & versicolorem ademit ipsis Ho[no]rius III. vel iuxta alios IIII. tanquam religioni parum conuenientem, eiusque loco albus [est] illis datus, ita vt sub eo canusinati essent: sicq; vterq; color retentus. Antoninus, vt supra [di]cit, Honorium IIII. mandasse, eos ferre desuper capas ex toto albas, & tunicas subtus gris[e]as cum scapularibus. Et Nicolaus IIII. Papa vsum albi pallij per plumbeam tabulam Car[]melitis confirmauit: Balæus in Vita Nicolai. Quandiu priore vestitu vsi sunt in [ma]gna gratia apud Melechsaitem Sulthanum Ægypti fuerunt, qui eos eleemosynis liberaliter [fo]uit. Cum primùm verò altero illo, quem eis Romanus Pontifex attribuit, vti cœperunt, [tan]ta ira exarsit, vt congregatis copijs cœnobium eorum inuaderet: expulsisq; omnibus, & cœno[]bium & phanum incendio destrueret, ac tandem eos tota Ægypto emigrare iuberet, vt Seb. Frank in Chron. testatur, Panthaleon & Antoninus tit. 20. cap. 5.

Carmelitarum immunitas.

Cranzius lib. 1. cap. 1 Metrop. de eodem Honorio IIII. refert idem, & hoc addit, qu[od] Carmelitas cæteris Mendicantibus æquarit. Addit Balæus Centuria 4. capite 45. qu[od] Honorius Carmelitis concesserit ab omni Principum & Episcoporum iurisdictione im[mu]nitatem.

Carmelitis nomen mutatur.

Idem Honorius cum vestitum Carmelitis mutaret, aliud quoq; eis nomen dedit, B. Virginis Mariæ fratres eos appellans. Volater. lib. 21. Polyd. li. 7. c. 3. Balæus ibid. Ad eun[dem] modum Curetes apud Ethnicos se magnæ Matris Deûm, hoc est Cybeles Fratres nomi[na]runt, Auentino teste lib. 1 Annal. fol. 31. in German. editione.

Curetes qui.

Dicti κουρῆτες, teste Strabo[ne] lib. 10. ἀπὸ τῆς κουρᾶς, id est à tonsura, anteriorem enim capitis partem (sicut Carmelitæ [&] quiq; monachi) superiorẽ detonsam gestabant, ne hostes eos cæsarie apprehenderent. Alij Cu[]retas dictos putant ἀπὸ τῆς κουροτροφίας, eò quòd Iouem aluisse dicantur. Auctor est idem Strabo loco iam citato, Curetas ex Ida monte in Græciam (sicut Carmelitæ ex Carmelo mon[]te Syriæ in Europam) traiecisse, tandemq; consedisse trans Acheloum fluuium, ibiq; quòd in[]tonsa seruarent capita, Acarnanas vocari cœpisse. Alio nomine Corybantes dicuntur, qu[od] sacro correpti furore cymbala pulsarent (ne Saturnus Iouem vagientem audiret) capita [] saltando iactarent, hoc est κορύβαντες ἀπὸ τοῦ κορύπτοντας βαίνειν: hinc qui capita iacta[nt] & furijs ac numine agitantur, κορυβαντίζειν dicuntur. Dicti etiam sunt Dactyli Idæi, qu[od] Idam Phrygiæ montem primùm tenuisse dicuntur, sicut illi Carmelum.

Regula Carmelitarum in remissionem peccatorum obseruanda.

Honorius III. vel iuxta alios IIII. non solum Regulam Carmelitarum confirmauit, sed eam quoque in remissionem peccatorum obseruandam tradidit, Vincentius lib. 21. cap. 123. Spec. hist.

Ritus & instituta Carmelitarum.

Successor Honorij eandem regulam approbauit, & insuper ne possessiones vel reditus [ac]ciperent, districtè eis prohibuit, Vincentius ibidem. Gregorius IX. Carmelitarum appro[]bans regulam, ipsis præter asinos masculos, & aliquot animalium & volucrum nutrimen[tum] lac scilicet & oua concessit: cætera, vt ostiatim peterent, præcepit, Balæus.

Et Innocentius IIII. anno Domini 1245. sub Papali protectione Carmelitas suscep[it] denuo per bullam, Baleus Cent. 4. c. 3. in Appendice, ex Fasciculo tripartito Ioannis Palæ[]dori. Idem Balæus in Vita Innocentij IIII. Innocentius inquit, Carmelitarum regulam, [ab] Alber[to]

Alberto Hierosolymorum Patriarcha prius eis traditam, per Dominicanos correxit, mitigauit, declarauit, ac tum demum cũ Apostolica benedictione confirmauit, vt non de solo Seruatore salutem sperarent. Permisit eos cum cæteris Mendicantibus Ordinibus, diuinum Dei verbum adulterantes, prædicare, disputare, & confessiones audire. Vnde Ioannes Maria, Polutianus, in Mari magno, Anno Domini, inquit, 1245. Eremitæ montis Carmeli, mendicitatem primò in Europa post Dominicanos & Minoritas profitebantur. Inde permissi sunt prædicare, & confessiones audire. Nam multi ex eis tunc erant in theologiæ facultate instructi. Sed vix vnum in quolibet cœnobio, vbi tamen multi fratres erant, sacerdotem habebant: tam rari apud illos fuere tunc sacrifici. Balæus Centuria quarta in Appendice secunda capitis tertij. Idem Balæus eadem de re Centur. 4. cap. 8. in Appendice 2. ex Philippo Ribotto & Siberto de Bekea hæc refert: Anno Domini 1248. Carmelitæ fratres, paupertatis & castitatis votis irretiri primùm cœperunt, vt inde haberent virtutem Draconis, & ad plenum essent Papisticus Ordo. Præcepit enim Innocentius IIII. Hugoni D. Sabinæ Cardinali, & Gulielmo Anteradensi episcopo Dominicanis, vt eorum regulam ipsius authoritate decernerent, corrigerent, atque ad suas nequitias aptarent, vt plenè tandem eius creaturæ essent. Qui vt sibi in Papismo conformes fierent, & suarum fœditatum participes essent in regno Antichristi hanc & consimiles impostrices clausulas obedientiæ eorum voto addiderunt, scilicet cum castitate & abdicatione proprietatis, etc. vt eiusdẽ cum eis Sodomæ iurati ciues essent. Et ita adorantes bestiam illam magnam, atque habentes characterem & numerum nominis eius, poterant sub ea emere ac vendere, Apocalyp. 13. poterant & vrbes intrare, mendacia seminare, confessiones audire, nundinas exercere, exorcismos facere, Missas murmurare, panes incantare, nouos Deos facere, & colendos alios Deos exhibere: Nonnas, Pinzocheras ac Beghinas constuprare, & alia miracula edere. Inde Parisijs, Londini, Coloniæ, Florentiæ, Venetijs, Tolosæ, Perpiniani & in alijs ciuitatibus, fixerunt suos nidos.

In summa castitate erant miracula Monachorum, constuprare Nonnas ut non amplius essent Virgines.

Alexander IIII. anno Dom. 1258. Carmelitis concessit carceres, pro puniendis eorum apostatis: nam plures eo tempore ab illis discesserant, contemptis Papæ characteribus ac votis, præter id quod latet. Balæus Cent. 4. c. 26. in Append. Idem Pontifex sedecim bullas Carmelitis concessit, Balæo teste in vita Alexandri Cent. 4. Scriptor. Britan. ex Paleonydoro.

Ioannes XXIII. Papa Carmelitas assumpsit in ius & proprietatem S. Petri, ab omni ordinariorum dominio, vt soli sanctissimo subijciantur, tanquam filij dilectissimi: pluresq; eorum Episcopos fecit. Nam mirabilem ante Papatum (authore diabolo) visionem habebat, vt testatur in Bulla: quòd nimirum Maria virgo, in magna Cardinalium contentione, ab aduersarijs illum liberarit, ac Papam fecerit: hac tamen seruata pactione, vt hos suos fratres (Carmelitas) à purgatorio seruaret immunes, Vidi, dixit Ioanni Papæ Maria, tuam ad me deuotionem. Veluti ergo ego te ab aduersario tuo liberabo, & ad altissimum promouebo gradum: sic videas vt similem, fratribus meis, Heliæ filijs, vicem rependas. Regulam ab Innocentio confirmatam solidè approbabis. Insuper me & filio meo iubentibus priuilegium hoc dabis, vt quicunq; Ordinem meum intrauerit, à culpa & pœna liberatus in æternum saluus fiat. Balæus in vita Ioan. 23. Hæc apparitio Mariæ cum inauditis indulgentijs, & animarum è purgatorio liberationibus, in quolibet eius festo, & in Sabbatorum Missis, in quadam Bulla extat. Quæ etiam Romæ anno 1530. sub Clemente VII. renouata fuit, Nicolai Audeti eorum Magistri generalis procuratione pecuniaria. Vide eundem Balæum Cent. 5. cap. 24. in Append.

Cùm Ioannes Stokes Dominicaster & Ioannes Horneby circa annos Domini 1370. inter se digladiarentur de Carmelitarum antiquitate, confirmatione & nomine quòd scilicet Deiparæ virginis fratres dicerentur, quo nomine etiam Dominicani gaudebant appellari: Carmelitæ post quatuor annos ab Vrbano VI. Roman. Pontifice pecunijs obtinuerunt, vt quicunque eos nominarent aut dicerent esse Mariæ fratres, pro qualibet vice haberent trium annorum Indulgentias, ac totidem quadragenas: cùm tamen nusquàm legatur, illos fuisse B.

Virgini vel consanguinitate vel affinitate iunctos. In contemptum igitur huius priuilegij quidam statim asseruerũt eos esse Ægyptiacæ meretricis Mariæ fratres, de qua Paulus quidam diaconus Neapolitanus in Vitis patrum: sed pro hæreticis sunt damnati. Idem Vrbanus primo Pontificatus anno 6. Cal. Oct. eisdem concessit, quod possent commutare vota (obserua quæso votum mendicitatis mutare possunt) iniustaq; bona & incerta restitutionis loco recipere. Sic pater filios nutriebat ad furta, vt huius dicti participes essent, Psal. 49. Videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Balæus Cent. 6. cap. 50. in Append. ex lib. 3. cap. 13. Ioannis Paleonydori.

Eugenius IIII. regulæ mitigationem in carnium esu Carmelitis concessit, in resartionem eius quòd Thomam Rhedonensem Carmelitã post varios cruciatus incendio sustulissent, quòd abominationes Romæ fieri, atq; ecclesiam magna reformatione egere dixisset. Balæus in Vita Eugenij.

Carmelitarum propagatio & fraudes.

Introducti autem ad hunc modum in Europam, & ibi recepti approbatique à summis Pontificibus, mirificè sese apud quoscunque insinuarunt, & se suumque institutum artibus miris, dolis atque imposturis hominibus commendare studuerunt, proque Antichristi regno, in quo valdè exaltati erant, promouendo, totis viribus laborarunt.

Carmelitæ nouam Apocalypsim accipiũt.

Ac primò, anno Domini 1192. Cyrillus Græcus, tertius Carmelitarum Præses generalis, tam Mosis quàm Ioannis Euangelistæ exemplo, nouam Apocalypsim è cœlis accepisse dicitur, Dei ipsius digito in argenteis tabulis Græcè scriptam, de futuro Ecclesiæ statu. Et per hanc nitebantur impostores priorem illam Ioannis aufferre, vel potius delere & in nihilum redigere in ea seculi cæcitate. Quoniam erant tunc in Italia, Germania, Francia & Anglia multi, qui Romam credebant Babylonem esse, ac meretricem illam magnam, & Papam esse Antichristum ex priori Apocalypsi. Cuius opinionis, D. Petri Veronensis patruum fuisse, ipsius Legenda ac Fasciculus temporum probant. Oportebat igitur huiusmodi columnis labentem Lateranum, vt in visione Innocentij III. indicatur, his temporibus callidè fulcire. Conabantur etiã tunc Principes temporalia ab Ecclesijs aufferre, et panis in Missa Transsubstantiationem contemnere, atque alia quædam facere, quæ ventribus & culinis non congruebant. Sed vide quàm sint ab inuicem diuersa hæc Cyrilli & Ioannis Apostoli oracula.

Diuersitas Apocalypseos Christi & Carmelitarum.

Primum tradebatur à Deo, dum adhuc fuisset Ecclesia in purissimo statu sub Apostolis; alterum verò ab Angelo nescio quo, dum esset Ecclesia in statu corruptissimo sub apostatico Antichristo. Primum in persecutione dura ac Pathmi exilio, sub calamitate & cruce: alterum in placida mollicie ac iucunda Carmeli solitudine, sub felicitate atque otio suaui. Primum erat mundum, lucidum, rectum ac Dei scripturis & promissionibus consonum: alterum fucum, tenebrosum, obliquum atque ab omni diuinæ veritatis vsu alienum. Primum in luce Euangelij, alterum in tenebris Papismi. Ioannes diuinitus afflatus, in fide & spiritu oraculum suscepit: Cyrillus Aaronicis vestibus indutus, in argenteis tabulis suum excepit. Ioannes in contemplatione rerum cœlestium & in die Dominico: Cyrillus in Missa Papistica atque in Hilarionis festo. Ille in agro, iste in templo manufacto. Ille versus cœlum, iste versus altare lapideum. Ioannes pauidus ac penè mortuus cecidit ad Christi pedes: Cyrillus erecto vultu ad altare stetit imperterritus. Ioannis reuelatio nobis attulit Euangelium æternum, ad Dei summam gloriam: Cyrilli reuelatio, calicem & thuribulum adfert, pro obscurando Dei cultu ac idololatria fulcienda. Ioannes dicit. quòd in sexta ætate Ecclesiæ, in qua nos sumus, Sol factus sit niger vt saccus cilicinus, Apoc. 6. Cyrillus verò fatetur oriturum tunc esse solem intra muros periurij: quod ex diametro cum altero pugnare videtur, cum Sol ille Christum significet. Ioannis Prophetia paracletum interpretem habet: Cyrilli vaticinium commentatores Monachos, Ioachimum Abbatem, Gilbertum Cisterciensem, & Ioannem de Rupe scissa. Balæus de Script. Brittan. Centuria tertia capite nonagesimo tertio in Appendice.

Carmelitæ ex eremis in vrbes irruunt.

Deinde, vt ad omne genus nequitiarum expeditiores essent, licentiam à Pontificibus Romanis impetrarunt, ex eremis prorepere, et vrbes, contra primum eorum institutum, inhabitare

tare. Subolens autem eorum imposturas Nicolaus Gallus, patria Narbonensis, Carmelitarum Magister generalis 7. sub Sagittæ igneæ titulo aculeatum librum aduersus illos argutè scripsit, in quo deformatum sui Ordinis statum pijs lachrymis deplorat, quòd à pristina morum probitate ac sanctis studijs sui fratres tunc essent in omnium vitiorum labyrinthum prolapsi: prius enim dum eremos incoluerint, orationi, lectioni & manuum labori iugiter incubuisse: nunc autem in vrbibus commorantes, sub hypocrisi matre, omnia in ocium, desidiam, inertiam, libidinem & luxum conuertisse. Et postquam priuignos, reprobos, cauteriatos, errones, fabulatores, garrulos, inutiles consiliarios, malignos discursores, Sodomæ ciues, optimi Testamenti contemptores, præsentium & futurorum seductores, Draconis caudam tertiam stellarum partem de cœlo trahentem & in terram mittentem, Apocalyp. 12. & his similia vocasset eos, in hæc verba tandem cap. 5. prorupit: Dicite (inquit) quæ & qualis est ista religio noua, in ciuitatibus adinuenta? Per plateas ciuitatum, de mane vsque ad vesperam bini & bini discurrentes, vagis gressibus circuitis, ipsum habentes pædagogum, qui rugiens circuit quærens quem deuoret. Et sic in vobis prophetia, In circuitu impij ambulant, ad vestræ confusionis cumulum, veraciter est impleta. Est enim causa discursuum huiusmodi principalis ac præcipua, vt visitetis non pupillos, sed puellas, non viduas in tribulatione existentes, sed fatuas iuuenculas, Beghinas, moniales ac dominas: vbi, alter in alterius iactantes lumina vultus, verba, quæ naturam Adamantis in se habent, & quæ bonos mores destruunt atque corrumpunt, alternatim emittitis, cordium allectiua, &c. Non est hæc religio munda & immaculata apud Deum & patrem, in qua oportet quemlibet immaculatum ab hoc seculo vtique custodiri: heu me fratres charissimi, dum luto seculi estis inuoluti, cur vos creditis minimè maculari: hæc & plura alia Nicolaus, vt Balæus Centuria 4. cap. 42. in Append. 2. refert. Sed quùm intelligeret se nihil proficere, post quinque sui regiminis annos, laboris inutiliter expensi tædio, officio suo cessit, & ad eremi quietem, illis relictis, est reuersus in montem Euuatrof anno Domini 1270.

Contra Carmelitas Nicolaus Gallus.

satan pædagogus

Tertiò, anno Domini 1260. Carmelitæ fratres, visis populorum odijs ac scandalis aduersus Prædicatores & Minores, ob inquisitionis & executionis causarum tyrannidem, & Monialium societates, ea omnia à suo Ordine amouerunt. Quæ etiam causa fuit, quod pauciores semper erant Cardinales ex his & Augustinianis, quàm ex aliorum Mendicantium sectis, quod Balæus refert Centur. 4. cap. 30. in Appendice, se in quadam ordinaria quæstione Ioannis Chelnestoni apud Nordouicum legisse. Vtrunque tamen progressu temporis receperunt denuò. Nam Thomas Vualdenus Carmelitarum prouincialis 23. in Anglia præses non solùm inquisitor fuit hæreticæ prauitatis, vt vocant, truculentissimus, & regem Anglorum Henricum V. pro suggestu publicè admonuit socordiæ in puniendis hæreticis, sic enim fideles & oues Christi vocare solent: sed etiam suæ sectæ hominibus anno Domini 1421. Martino V. Pontifice Rom. concedente, sorores reddidit in Anglia, sub anachoretarum titulo. De quibus rhythmorum eius ætatis scriptor dicebat:

Carmelitæ sorores abijciũt, sed mox recipiunt.

Puto verò quòd prodesset,
Si in mundo nullus esset,
Monachus vel monialis,
Siue secta Beghinalis, &c. Vnde & de Monachis Adilon:
Non malè sunt Monachis grata indita nomina patrum,
Cùm numerent natos hic & vbiq; suos.

Patres & Fratres cum Sororibus rem habent, & numerosam prolem

Sequutus est mox Nicolaus V. qui Carmelitis, solicitante Soretho, sorores virgines vbique concessit, easque bullis confirmauit: Balæo teste in vita eius, & Centuria septima capite 26. in Appendice.

Quartò, vt mendacio aliquo suam mendacitatem palliarent, finxerunt, Mariam Christi matrem etiam mendicasse, vt Balæus refert Cent. 4. in Appendice 2. capitis 3. ex Guilelmi de S. Amore Defensorio Ecclesiæ, lib. 2.

Carmelitis B. Maria mendicauit.

Quinto, quùm Minoritæ multas & amplas Indulgentias promitterent omnibus, qui D.

Carmelitæ Indulgentias vendunt pro cultu Mariæ.

Francisci, Dei sui, festum quotannis magna cum deuotione celebrarent, eoq; die ad Concion in cœnobia eorum cum oblationibus opimis concurrerent: Carmelitæ plures & largiores In dulgentias ijs pollicebantur, qui non quotannis semel, hoc enim esse nimis longum tempus bant, sed hebdomadatim omni sabbato Concionibus suis in Mariæ virginis honorem inter essent. Qua fraude effecerunt, vt plurimi, deserto Francisco, Carmelitis sese adiungerent, apud eos singulis sabbatis remissionem peccatorum impetrarent.

Carmelitæ in suis claustris Baptistæ imaginem habent.

Sexto, in multis Carmelitarum claustris, solennis imago D. Ioannis Baptistæ spectat bus exhibita fuit, in eorum habitu sculpta ac depicta. Occasionem cœpere factores, ex hoc Chri sti dicto, Ioannes ipse est Helias, Matth. 11. Et ex his angeli verbis, præcedet illum in spiri tu & virtute Heliæ, Luc. 1. vt hoc pacto sibi totiq; Ordini maiorem gratiam & authoritat apud simplices conciliarent. Quidam verò monachus ea temeritate offensus, carmina quæ se quuntur edidit, & statuæ pedibus affixit, quasi sanctum ipsum alloquens:

Christi Baptista, vestis te non decet ista.
Qui te vestiuit fratrem, maledictus abiuit.
Nunquam Meßias frater (monachus) fuerat nec Helias.
Non stat plebs læta, dum sit pro fratre propheta.
Si fratrem Ionam fingis, Giezi tibi ponam,
Ac Iebusæum, ne iungas his Elisæum.

Huic verò barbaris his versibus mox respondebat eius loci Carmelita in persona D. Ioan

Elingam mentiris, metris fatuis quoq; miris,
Atque ea quæ nescis, sic astruis vt ea quæ scis.
Nam Deus est testis, decet hæc me candida vestis:
Plus quàm te pulla vestis, siue nigra cucullа
Sum Carmelita meritò, sed tu Giezita.
Ac frater fictus Benedicti, non benedictus, &c.

In hunc modum in spiritu liuoris ac superbiæ, hypocritæ sese mordebant inuicem. Neque impijs certa aut firma vnquam erat, nisi cum conuenirent aduersus Dominũ & sanctos Balæus ex Thoma Scropo Cent. 7. cap. 89. in Append.

Carmelitarum incrementa.

Creuit igitur ob has & similes causas in Europa breui hæc familia, ita vt pudeat rum & initiatorum religionis huius immensum numerum referre, quem in Comment Carmelitani cuiusdam inuenit Sabbellicus: nisi fortè sit in numero error, pro mendacio dubiè refelli poßit, vt 7050. sint hodiè cœnobiorum Carmelitani nominis: in quibus perantur centum octoginta & amplius initiatorum millia. Quod si omnium Monacho cœtus in vnum conferas, vix, vt arbitror, tam ingens expleatur numerus. Sed tantum vt fidem meam in eo obstringam, vt ne relatum quidem in hoc videri velim tanquam gnum duxerim cui fides haberetur: verba sunt Sabellici Enne. 9. lib. 5.

Carmelitæ in duas familias scinduntur.

Cum verò numero & opibus, supra quàm credi poßit, creuissent, ac propterea, vt lari disciplina abiecta, voluptatibus corporis indulgere ac luxu diffluere illorum non pissent, in duas veluti familias Obseruantium & Non obseruantium totus Ordo discessit quarum controuersijs Baptista Mantuanus Æglogam 10. fecit, in qua Batrachus de Ob uantia frater alteros accusat, quòd prima huius Ordinis instituta, ritus ac leges sine sine ratione deseruissent, inquiens:

Pastores alij quotquot per rura vagantur
Omnia sunt riui nostris à fontibus orti.
Nos dedimus leges, pascendi ostendimus artem:
Quo magis hi peccant, qui cùm sint ordine primi,
Primatum amittunt, studia inconsulta sequendo.
Nos radix, alij rami: sed nos quoque rami
A veteri radice patrum iam ætate caduci.
Tradidit Helias certam pastoribus artem,

Qua curare greges, qua noxia pabula fas est
Discere, & occultos imbres, ventosq; latentes,
Quiue salutaris foret, & qui pestifer annus,
Signa dedit, nihil omisit quod ouilia tangat.
Sed fons ille fluens Carmeli è montibus altis
Tam nitidus quondam, tam dulci limpidus vnda
Tramite mutato (patet id) modò currit in austrum,
Sed prius (extat adhuc vetus alueus) ibat ad ortum.
Hi cursus fecere nouos, liquere priores
Quos dederat riuos veterum prudentia patrum.

Deinde reprehendit in illis, quòd à patribus traditum vestitum abiecerint, aliumq́;, saltem quod ad colorem attinet, induerint, dicens:

Dic mihi, dic Myrmix priscum cur lana colorem
Perdidit? hæc gregibus quidnam noua vellera fecit?
Cur pecus est nigrum, quod erat melioribus annis
Clarum? immutarunt mutati vellera mores.

Ad quæ verba Ascensius annotat, loqui hic poetam, non de chlamyde, sed de tunica subter ea, qua, vt ex aulæis comprobarint obseruantes, prisci picei seu grisei coloris vsi sint, non Obseruantes autem in nigrum commutarint, quem etiamnum hodie de Obseruatione Italica respuant, putantes natiuum & sine fuco factum colorem religioni magis esse congruum. Tertio ostendit, quæ et quanta mala nata sint atq; prouenerint in lacuna illa non Obseruantium, quam fons ille perennis, hoc est Obseruantium institutum fecerit, inquiens:

Alueus excelsa saliens de rupe lacunam
Foderat: & clausis ripas æquauerat vndis.
Gurges erat textu syluarum vmbrosus opaco,
Densaq; sepierant tristem spineta lacunam.
Mille venenorum species in gurgite vidi.
Mille secus ripas in opaco margine: mille
Per nemus ad lymphas sinuoso serpere gressu.
Obstupui: rapido rediens ad ouilia cursu,
Incipio paleas furca versare tricorni.
Ecce caput tollit coluber, linguaq; trisulca
Sibilat: inflantur fauces: Nepa liuida tendit
Brachia: ventrosus profert vestigia buffo.
Vipera per stipulam gradiens strepit. ô loca dixi
Non pecori tantum, verùm & pastoribus ipsis
Noxia: mox grege diuiso de sedibus istis
Pascua quæsitum tristis meliora recessi.
Perq; iter antiquum fontis noua flumina duxi
In campos: vbi prima suos aurora colores
Explicat: & croceos Phœbi redeuntis ad ortus.
Hîc mihi fœcundæ pecudes: hîc pascua læta:
Et sine labe liquor: dulces sine crimine lymphæ.
Hæc loca primæui sunt quæ coluere parentes, &c.

Qui ex professo scripserint de Carmelitarum Ordine.

BErnardus Olerius Hispanus, Carmelitarum Magister, scripsit ad Vrbanum VI. de antiquitate Ordinis sui lib. 1. Geßneri bibliotheca.

Ioannes Gluel, Germanus, Carmelita, scripsit volumen de origine & profectu Ordinis sui, quod vocat Speculum Carmelitarum, ibidem.

Philippus Riboti Cathalanus natione, Carmelita, scripsit de Ordinis sui prima institutione, dilatatione & confirmatione, quod vocauit de gestis Carmelitarũ peculiaribus, libros 10. De illustribus viris Carmelitarum lib. 1. ibidem.

Thomas Scrope Anglus Carmelita scripsit de Carmelitarum Ordinis primordijs & dignitatibus lib. 1. De eodem Ordine ad Eugenium Pontificem lib. 1. ibid. Catalogum sanctorum eiusdem, Balæus in Cent. 8. cap. 54.

Richardus Maydescon Carmelita scripsit de fundatione Ordinis sui lib. 1.

Cyrillus Carmelita circa annum 1200. scripsit de processu Ordinis sui lib. 1. ibid.

Nicolaus Simonis Hollandus Carmelita, scripsit Historiam Ordinis sui: obijt Harlemi anno 1511. Trithem.

Carolus Pharnandus scripsit lib. 1. de laudibus Carmelitarum.

Guilhelmus Conuentre Anglus Carmelita scripsit de laude religionis suæ lib. 1. Scutum Carmelitarum lib. 3. De Regula & Confirmatione lib. 1.

Robertus Ormeskircus Carmelita scripsit propugnaculum sui Ordinis circa annum 1380. Balæus.

Ioannes Stokes Anglus Dominicanus, contra Carmelitas è magistrali cathedra contemptuosè latrauit circa annos Christi 1370. eorum confirmationem, antiquitatem & titulum diris morsibus vellicans. Offendebatur potißimùm, quòd se esse iactitarent Deiparæ fratres: quo titulo etiam Dominicani tunc gloriabantur: vnde arrepto etiam calamo scripsit Determinationes contra Carmelitas: Balæus Cent. 6. cap. 49. Contra hunc verò scripsit Ioannes Horneby Carmelita, & victoria potitus est, idem cap. 50.

ORDO PRAEDICATORVM SEV Dominicanorum.

CAPVT IIII.

Prædicatorum Ordinis origo

EX *Humiliatorum secta, de qua supra diximus, alij, quos* Dominicanos *vel Prædicatores vocant, enati sunt anno 1205. iuxta Onuphrium Panuinium in Chron. hac occasione. Humiliati habita nulla ratione authoritatis aut licentiæ Prælatorum, mittentes falcem in messem alienam, populis prædicabant, & vitam eorum plerunque gere satagebant, confeßiones audire, & ministerijs Sacerdotum derogare. Quæ volens corrigere Innocent. III. Ordinem Prædicatorum in animo habuit instituere & confirmare. Illi quippe rudes et illiterati cum essent, operibus manuum instabant & prædicabant, accipientes necessaria à suis asseclis. Hi verò studio & lectioni sacræ scripturæ iugiter insistentes, totum in scribendo libros opus faciebant, & eos diligentißimè à magistris suis audiebant. Sedi Apostolicæ in omnibus obediunt, à qua authoritatem præcipuam trahunt, Vrspergensis.*

Ordinis Prædicatorum author.

Dominici natiuitas.

Dominicum *(vnde etiã* Dominicani, *rectius* Dæmoniaci *vocantur) Prædicatorum Ordinis inuentorem esse, vno ore omnes tradunt. Natus is est in Hispania villa Calagora, Palmerius Calaguram vocat, Exoniensis diœcesis, patre Felice & matre Ioanna, anno dominicæ incarnationis 1170. Mater antequam ipsum concepisset, in somnis videre visa est, se catulum (alij lupum habent) ardentem facem ore gestantem portare, qua totus mundus accenderetur. Antoninus tit. 23. cap. 1. §. 2. Vincent. lib. 29. cap. 94. Seb. Frank. in Chron. fol. 471. et Theodoricus de Appoldia in Vita Dominici apud Surium de Vitis Sanctorum. Antoninus dicit hoc significare voluisse Deum, nasciturum ex ea Prædicatorem eximium qui faciem igniti eloquij portaret, quo frigescentem in multorum cordibus charitatem vehementius inflammaret, et sedulæ prædicationis latratibus lupos arceret à gregibus: dormientes quoq; in peccatis animas ad virtutum vigilantiam excitaret. Verùm si de similibus sit iudicandum, dico, signum hoc fuisse cruentißimæ illius laniena et maximarum turbarum*

quas non solùm Dominicus in Gallia, sed eius discipuli in toto orbe excitarunt, quem etiam pestifera sua doctrina infecerunt. Referunt enim Hecubam prægnantem facem ardentem sibi parere visam, tandemq́; Paridem enixam esse, qui fax illa fuit Asiæ & Europæ infausta, & Troiæ patriæ suæ exitialis. Ioannes Iustinianus Dominicum in vtero matris in morem canis latrasse asseuerat, in Sermone de S. Nicolao. Et quædam nobilis fœmina, quæ ex baptismo illum suscepit, per somnum vidit stellam in fronte eius radiantem, suoq́; fulgore terram illustrantem. Vincent. ibid.

Dominici educatio.

In lucem autem æditus, quùm sagacis ingenij inditia multa dedisset, Palentiam Hispaniæ Academiam à parentibus studiorum causa mittitur: vbi breui tempore condiscipulos suos omnes superauit. Postea ad Theologiæ studium se contulit, in quo totum quadriennium consumpsit: ibi cùm Theologiam mediocriter percepisset, Didacus Exoniensis diœcesis antistes, eum accersitum fecit Canonicum in eo loco regularem. Tempore eodem Albigensium hæresis exoritur: cuius sectæ capita & fundamenta optandum esset à scriptoribus accuratè consignata esse. Multa enim sunt, quæ suspicionem mouent, longè aliter ipsos docuisse, quàm aduersarij ipsorum annotarunt. Innocentius III. *igitur Pontifex Rom. ad istam hæresim extirpandam, anno Domini 1207. duodecim abbates Cisterciensis Ordinis ad Albigenses mittit: estq́ue his etiam additus Didacus Exoniensis Episcopus, qui secum habuit Dominicum. Hic concionibus suis & inuectiuis adeò hominum animos aduersus totam sectam concitauit, vt arma cœperint Principes, & plus quàm centum millia ex Albigensibus occisi fuerint: vt Balæus Centuria* III. *Script. Brit. cap. 67. in Appendice ex Bernardo Luzenburgo, Christiano Massæo et alijs, annotat. Quod exemplum præceptoris postea discipuli eius egregiè imitati sunt. Anno Domini enim 1236. Robertus de Brugis Dominicanus, multa millia Paterinorum, Bulgarorum & aliorum, characterem bestiæ recipere nolentium, conflagrari auxilio regio fecit: vt Balæus testatur Cent. 3. cap. 97. in Appendice. Et circa annos Christi 1258. in Cameracensi diœcesi Dominicani plurimos, sedi Romanæ obtemperare nolentes, combusserunt: idem Cent. 4. cap. 46. in Appendice.*

Albigenses.

Dominicus author cruentæ Albigensium lanienæ.

Dominicani sanguinolentiæ.

Post hæc ascitis duodecim socijs Prædicationis Ordinem instituit, & cum Fulcone Tolosano Episc. Romam ad Concilium Lateran. maximum proficiscitur, Pontificemq́; Innoc. III. *adit, atque Ordinem suum, qui Prædicatorum & diceretur & esset, confirmari sibi suisq́; discipulis petit. Cùm verò se primùm Pontifex difficilem præbuisset, per somnũ admonitum eum fuisse vt assentiretur, Vincentius li. 30. c. 65. Antoninus tit. 23. c. 4. §. 3. aliiq́; nugantur. Vidit enim sequenti nocte Lateranensem ecclesiam suis quasi resolutam compagibus, ingentem minitari ruinam, quam subiectis humeris Dominicus sustentaret. Hoc felicis esse rem ominis arbitratus, quasi ipse cum suis asseclis Romanam ecclesiam aliquando fulturus esset, Dominicum accersit, eiq́; hortator est, vt quam primùm ad suos, qui in Tolosana vrbe consistebant, rediret, comportataq́; communi consilio suæ professionis norma, sedem Apostolicam pro confirmatione eius denuò accederet. Dominicus suorum discipulorum, quorum 16. tunc erant, cœtu coacto, Pontificis Max. sententiam ipsis aperit. Illi gaudio perfusi, mox vno ore non modò S. Augustini Prædicatoris Regulam, amplectuntur, sed etiam re ac nomine fore se Prædicatores spondent. Sed dum illi scriptione Regulæ occupantur, Innocentius rebus humanis excedit. Honorius* III. *igitur, qui in cathedra & superstitionum officina successerat Innocentio, eorum Ordinem, Regulam & instituta sine more comprobat.*

Dominicus sui Ordinis confirmationem petit.

Innocentij III. visio.

Dominicanorum Regula.

Prædicatorum Ordo confirmatur.

CAPVT V.

Instituta, ritus & consuetudines Prædicatorum Monachorum.

ETsi verò D. Augustini Regulã sequendã sibi proposuerint noui hi monachi, nihilominus adiunxerunt ei quasdam arctioris vitæ constitutiones, quarũ aliquas recensere placuit. Primò Arcam suæ religionis Dominicus tricameratam fecit: Fratres vnà secum ad con- 1.

Dominici Ordo in 3. partes scinditur.

templanda cœlestia, & prædicanda ad salutem necessaria in vna collocans. Antonin. Moniales reclusas ad contemplationem assumens, in secunda, ibid. Tertiò, vtriusq; sexus homines ad actiuam applicans, qui dicerentur de pœnitentia fratres & sorores B. Dominici, seu militia Iesu Christi, in tertia mansione. ibid. Antoninus: qui etiam de hac tertia classe in hunc modum scribit. Cum partes Tholosanæ & Lombardiæ plenæ essent hæreticis, Dominicus prædicans contra illos, dicitur conuertisse ex illis 100000. & in adiutorium sumpsit quasdam deuotas personas, quæ corporaliter illos hæreticos gladio materiali expugnarent, quos ipse gladio verbi Dei amputare non posset: quibus & tradidit tertium modum viuendi spiritualem, vltra communem morem laicalem, & citra statum completæ religionis: & dicebantur tunc Fratres de militia B. Dominici. Extirpatis demum hæreticis in partibus illis, cum nō oporteret amplius gladio pugnare, remanserunt in illo modo partim religioso cum vxoribus suis, quæ mortuis viris continenter viuebant, & alij vtriusq; sexus viduæ & virgines, & coniugati illis adhæserunt: vocati sunt postea Fratres seu Sorores de pœnitentia B. Dominici, quorum Regulam approbauit Innocentius VI. circa annos Christi ... Et Ioannes XXII. declarauit illos & illas non esse intelligendas de numero eorum, qui dicuntur in Clement. Ad nostram deberet. Beghardi & Beghinæ. Et Honorius concessit, quod tempore interdicti possint interesse diuinis officijs in ecclesijs Prædicatorum. Hic Ordo omnem astringit ad paupertatem & obedientiam totaliter.

2. Prædicatorum paupertas.

Dominicus ordinauit non solùm in particulari nihil habere proprium, quod est commune omni religioni: sed nec etiam in commune voluit immobilia retineri, ne anxietas quotidiani questus studium prædicationis impediret: Antoninus tit. 23. cap. 2. §. 1. Hac de re Theodoricus de Appoldia Dominicanus in vita Dominici apud Surium tom. 4. de vitis Sanctorum ita scribit, Iniunxit fratribus, vt nunquam in itinere apud se pecuniam ferrent, sed vbique victitarent eleemosynis. Possessionibus, reditibusq; suum institutum obscurari omnino noluit. Hocq; in sua Regula scribi mandauit, Scribit vir prudens, spinas semen in ipsas coniectum suffocare. Itaque ne pungens diuitiarum solicitudo, & anxius rerum labentium amor institutum eius impediret, paupertatem Euangelicam, quæ reiecta solicitudine, de crastino non cogitat, amplexus est, mandauitque fratribus amplectendam. Nec rarò ostiatim petiuit eleemosynam, nec recusabat porrectum sibi panem instar mendici accipere. Confirmatum hoc fuit approbatumq; ab omnibus fratribus anno Dominicæ incarnationis 1220. à confirmatione instituti Dominicani 4. in Generali Cap. Bononiæ habito, in quo alia quoque huius Ordinis vel instituti posita sunt fundamenta.

3. Capitulum generale quotannis celebrandū à Prædicatoribus.

Statutum etiam fuit vt quotannis Generale Capitulum celebretur: creati insuper sunt Deffinitores, qui haberent potestatem de Rectore & toto Capitulo statuendi & ordinandi, durante eiusmodi conuentu, salua tamen manente Magistro generali ipsius reuerentia, Theodorico de Appoldia auctore. Cùm iam mortis horam Dominicus sibi instare cerneret, rursus seuerissimè mandauit fratribus, vt possessiones temporales auersentur, nec quisquam in suum Ordinem introduceret, vsqueadeò præcepit, vt non solùm Dei, sed suam quoq; maledictionem tali interminaretur: Antoninus titulo vigesimo tertio, cap. 4. §. 13.

4. Prædicatorum ieiunia.

Ordinauit etiam ad castiganda corpora prolixa Ieiunia septem mensium continuorum, nimirum à festo Crucis Septembrino vsque ad Dominicam resurrectionem: & alio tempore sextis ferijs, cum quibusdam alijs diebus.

5. Prædicatoribꝰ carnis esus prohibitus in vniuersum.

Esum prohibuit carnium, nisi in infirmitate: non quia hoc sit malum per se, sed quia talis abstinentia congruit religiosis, vt dicitur de Consec. dist. 5. Carnem. Refert autem Manlius tom. 3. locorum commun. fol. 31. Heydelbergæ fuisse monasterium in suburbio, in quo fuerint Dominicastri, qui non comederint carnem in suburbio, sed in oppido: quasi esset alius Deus & alius cultus extra vrbem, quàm in vrbe.

6. Prædicatorum lectisternia. 7. Prædicatoribꝰ mulierum familiaritas prohibita. 8. Prædicatoribꝰ silentium mandatum.

Lineis quoq; vti ad carnē vel in lectis non permisit: sed tantum laneis, nec etiā calceis.

Summopere vitandam familiaritatem & frequentiam mulierum mandauit.

Silentium porrò seruari certis locis & horis strictè mandauit sub non leui pœnitentia.

Antonin.

Antoninus tit.23.cap.2.§.1. Et Iordanes Theologus Parisiensis factus Generalis inter Prædicatores, silentium mensæ suis primus instituit, circa annos Christi 1226. Volateranus lib.21. Idem etiam introduxit consuetudinem de cantando Salue regina, post Completorium: Antoninus tit.23.cap.9.§.1. Prædicatoribus silentium mandatum.

9. Prædicatorum vestitus.

Ab initio quoq; nulla Dominico solicitudo & cura fuit Vestitus sui, sed indumenta eius fuisse vilia referunt, neque erubuisse etiam in vili habitu ad magnos ire viros. Nam breui quodam & abiecto scapulari, vti vocant, vsus est, noluitq; cucullo se tegere: hyeme & æstate solam tunicam sibi sufficere voluit, vt Theodoricus de Appoldia in vita eius testatur. Postea decreuerunt fratres vti Canonicorum regularium habitu: quem tamen etiam progressu temporis mutarunt. Nam Appoldia, Antoninus tit.23. cap.1.§.2. aliique nugantur, Mariam virginem colorem & habitum huic Ordini gestandum ostendisse Rheginaldo cuidam ægrotanti & vigilanti, nimirum candidam tunicam, nigro pallio superiniecto, & ab humeris ad caput scapulare tegmen. Meminit etiam Bergomensis libro 13. & Sabellicus Ennea.9. libro 6.

Schismatis & controuersiæ inter Augustinenses & Dominicanos exortæ anno Domini 1290. circa Scapularia, vti vocant, quòd nullum esset eorum nec in colore, nec in forma discrimen, obiter tantum, quòd esset de lana caprina aut vmbra asini contentio, mentionem facit Balæus Cent.4.cap.58. Controuersia de vestitu inter Augustinen. & Prędicatores.

10. Prædicatorum monasteria sint humilia. Notate monachi.

Ædificia quoque suorum monachorum voluit esse humilia, religioni & paupertati congrua. Vnde cùm semel Bononiam veniens inuenisset cellulas fratrum aliquantulum in ædificio subleuatas plus quàm prius erant, vocauit procuratorem, & cum lachrymis ei dixit: Quàm citò vultis palatia eligere? Nō decet pauperes religiosos de eleemosynis viuentes sumptuosa ædificia habere. Quid diceret pater hic si nunc attenderet ad ecclesiam, & domos, & cellas fratrum ampliatas, testudinatas, in cœlum eleuatas, in sculpturis & picturis curiosissimè exornatas: in pauimentis aureis & purpureis copiosas supra cathedrales ecclesias? Verba sunt Antonini tit.23.cap.4.§.13.

11. Prædicatores Mariæ fratres dicti.

Adhæc, quòd præ cæteris deuoti eximiè erga Mariam virginem videri vellent, à principio Fratres virginis Mariæ tantū dicebantur: sed placuit postea Rom. Pontifici Fratres Prædicatores eos appellari, vt Antoninus indicat tit.23. cap.1.§.2. Habent etiam ob eandem causam in cellulis suis imaginem virginis Mariæ gestantis filium in vlnis, itemq; Saluatoris à cruce pendentis, Theodorico de Appoldia teste in vita Dominici; refert etiam Antoninus tit.23.cap.10.

12. Prædicatores omni sabbato officium Marię celebrant.

Statuit præterea Ordo Dominici omni sabbato, nisi festum vel Quadragesima fuerit, officium fieri totum de B. virgine cum Missa solenni, cumq; sequentiis in laudem eius. Quod nec curia Romana, nec religio alia habet in officio suo: Antoninus tit.23.cap.2.§.1.

13. Prædicatorum officium.

Quia verò re & nomine Prædicatores censeri suos volebat Dominicus, idcirco post confirmationem sui Ordinis Tolosam rediens, vbi iam fratres in Ecclesia S. Romani, quam eis Fulco Tolosanus Episcopus concesserat, claustrum construxerant, & in eo cellas studiis accommodas, satisq; aptum dormitorium, conuocatis omnibus dixit, hoc suum esse propositum, vt fratres omnes, licet paucos, per diuersas mundi dispergeret regiones, neque velle vt in posterum simul habitarent. Vtq; abiicerent à se omnes terrenas possessiones, ne prædicationis per eas officium impediretur: quod postea etiam in primo capitulo generali Ordinis Bononiæ anno 1210. celebrato per constitutionē perpetuam fuit sancitū, Antonino teste tit.23.c.4.§.3.

14. Prædicatores Magistrum generalem eligūt.

Voluit etiam vt sibi aliquem ex fratribus eligerent in abbatem, cuius arbitrio cæteri regerentur: ita tamen, vt tam super ipsum abbatem, quàm super cæteros fratres penes se resideret auctoritas corrigendi. Electus est igitur communi consensu Fr. Matthæus Gallus: qui tamen primus & nouissimus Abbas in Ordine fuit. Placuit nanq; postmodum fratribus, vt qui toti præesset Ordini Magister Ordinis diceretur: cæteri verò inferiores Prælati, non Abbates, sed Priores & Suppriores, communi religiosorum vocabulo censerentur. Vincentius lib.30.cap.67. & Antoninus tit.23.cap.4.§.3.

Dominicus autem, instituti huius noui author, primus electus est in Generalem totius Ordinis Magistrum anno Domini 1220. à Confirmatione anno 4. in generali Capitulo Bononiæ habito: moritur anno Christi 1221. 8. Id. Aug.

Secundus fuit Fr. Iordanes Saxo, Theologus Parisiensis: qui, vt diximus, silentium mensæ instituit: perijtq́; in mari, dum sepulchrum Domini petit. Sub eo fratres huius Ordinis licentiam nacti sunt Parisijs publicè profitendi artes & Theologiam.

III. *Reimundus de Pennaforti, Barcinonensis, iuris vtriusq; professor Bononiæ, qui iussu Gregorij* IX. *Decretales, quæ hucusq; sparsæ fuerant, in vnum volumen congessit. Electus autem in Generalem huius Ordinis in Capitulo Bononiæ, anno Christi 1238. biennio duntaxat eo officio functus est. Et in Synodo prima generali, sub eo celebrata, quæ decima nona fuit, anno Domini 1239. legem edidit, vt Magister summus Ordinis huius, posset officio renunciare coram Patribus, quos Deffinitores vocant, & isti obligarentur renunciationem approbare. Id quod ipse tunc facere conatus fuit, sed non potuit, eò quòd Patres in id consentire nollent. Sequenti verò anno 1240. in synodo 20. Bononiæ celebrata, cessionem petijt, corporis valetudinẽ allegans, tandemq́; voti cõpos factus est. Animaduertentes autẽ Patres ingentẽ perturbationẽ, quæ facilè oriri posset in Ordine, si pro volũtate Magistri generales Ordinis officio renunciare possent, lege tum simul sancitũ fuit, ne in posterũ eorũ cessio approbaretur, nisi ob perpetuũ impedimentũ. Constitutiones etiã Ordinis hic Magister redegit ad vnũ volumen.*

IIII. *Fr. Ioannes Friburgo Brisgauiæ oriundus eligitur ex Priore prouinciali Lombardiæ anno Domini 1242. in Capitulo generali Parisijs: quod tamen officium ægrè, ac Gregorio* VIII. *impellente vix tamen subijt, quum paulò ante Episcopus Bosnensis fuisset, ac vt quietius viueret ea dignitate se abdicasset.*

V. *Fr. Humbertus de Romanis, diœcesis Viennensis propè Valentiam, ex Priore Thusciæ, & postea Franciæ, Generalis Magister Ordinis creatur anno Christi 1254. in Capitulo in Hungaria celebrato: Vrstisius in Chronico Basileensi dicit factum hoc in quodam Capitulo Lugdunensi: sed prior sententia, quæ Antonini est tit. 23. cap. 12. magis placet, fuit enim, Vrstisio ipso teste, conuentualis Budæ in Hungaria. Horarum modum, seu officium ecclesiasticum, quo adhuc Ordo hic vtitur, ipse cõposuit. Postquã nouẽ annis præfuisset Ordini, totius Magisterio, cùm licentiã à Deffinitoribus impetrasset in Cap. generali in Anglia celebrato. Eo tẽpore magna dissensio exorta est inter professores Parisiensis Academiæ et Prædicatores: [illegible] nuebant enim hi Vniuersitatis subesse legib. et præualuerũt sanè ob multimoda eorũ obsequia.*

VI. *Fr. Ioan. de Vercellis Lombardus, Iuris Canonici Parisijs doctor, eligitur anno [illegible] Parisijs. Transtulit corpus Dominici in arcam marmoreã, & pedes totum Ordinẽ visitauit.*

VII. *Fr. Munio Hispanus, cùm esset prouincialis in Hispania, creatur Generalis Bononiæ in Capitulo anno 1285. Cùm annis 6. præfuisset, Nicolaus* IIII. *Papa conatur eum officio deponere: sed quùm non posset, demùm absolutus fuit ab eodem, & ad Episcopatum Palentinum in Hispania assumptus: à quo tamen etiam à Bonifacio* VIII. *absolutus & ad Curiam euocatus fuit.*

VIII. *Fr. Stephanus Vesontinus eligitur Romæ anno 1292. cùm antea fuisset Prior prouincialis Franciæ.*

IX. *Fr. Nicolaus Taruisinus, Opilionis filius, & prouincialis Lombardiæ, creatur Argentinæ in Capitulo anno 1296. Postea à Bonifacio* VIII. *fit Cardinalis Tituli S. Sabinæ, mox Hostiensis: tandem cathedram summi Pontificatus ascendit, & Benedictus 11. vocatus fuit.* Da war es disem Orden gerahten.

X. *Fr. Albertus Ianuensis, & Baccalaureus Parisiensis, eligitur anno 1300. Massiliæ.*

XI. *Fr. Bernardus de Vizico summum magistratũ Ordinis Prædicatorum adipiscitur anno 1301. Coloniæ.*

XII. *Fr. Aimericus Placentinus, eligitur in Capitulo Tolosano: sed anno 7. regiminis absolutus fuit per Deffinitores in Capitulo Neapolitano.*

XIII. *Berengarius creatur anno 1312. sed anno 1317. fit Archiepiscopus Compostellanus à Ioanne* XXII.

XIIII.

XIIII. *Fr.Henricus eligitur Lugduni anno* 1318.*ex prouinciali Franciæ.*

XV. *Fr. Barnabas, vel, secundum Antoninum, Bernardus Vercellensis creatus est Generalis anno* 1324.

XVI. *Fr.Hugo Gallus eligitur anno* 1333.

XVII. *Fr.Gerardus Moguntinus, vel, iuxta Antoninum, Tolosanus, adipiscitur magisterium anno* 1343.

XVIII. *Fr.Petrus de Palma Parisijs creatur anno* 1343.

XIX. *Fr.Garinus fit Magister anno* 1346.

XX. *Fr.Ioannes de Molendinis eligitur anno* 1349.

XXI. *Fr. Simon Lingonensis creatur anno* 1352. *per Vrbanum* V. *factus est postea Episcopus Nannetensis.*

XXII. *Fr. Helias Tolosanus fit Generalis Auenioni anno* 1367. *Sub hoc translatum est corpus Thomæ Aquinatis de Fundensi ciuitate in confinibus regni Apuliæ & Campaniæ, ad Conuentum Ordinis Tolosanum, mandante Pontifice Romano. Hic fuit Confessor Catharinæ Senensis, & Lugendæ eius auctor.*

XXIII. *Fr.Reymundus Capuanus anno* 1380. *Bononiæ eligitur.*

XXIIII. *Fr.Thomas de Firmo ex Lombardia inferiori, eligitur anno* 1401.

XXV. *Leonardus Statij Florentinus, creatur in patria anno* 1414. *Interfuit Constantiensi Concilio: cumq; ibi sublatum esset schisma, mansit etiam ille vnicus totius Ordinis Magister, nam prius diuisus erat in duos generales.*

XXVI. *Fr. Bartholomæus Texerij eligitur anno* 1426. *Bononiæ. Impetrauit hic à Martino* V. *Papa, vt posset dispensare cum conuentibus super retentione possessionum & redituum annualium pro sustentatione fratrum: ex quo tempore eleemosynæ cessabant.* **NOTA.**

XXVII. *Fr.Petrus Rochim creatur anno* 1441.

XXVIII. *Fr.Guido Flammuchetti iuxta Antoninum, vel iuxta alios Flachometi eligitur in Capitulo Romæ celebrato anno* 1451.

XXIX. *Fr.Martialis Auribelli Auinionensis, creatur anno* 1453. *Nanneti: sed deponitur à Pio* II. *Papa.*

XXX. *Fr. Conradus de Ast eligitur Senis, & post tres annos renunciat officio anno* 1465.

XXXI. *Fr. Martialis Auribelli eodem anno rursus creatur Generalis mortuo Pio Pontifice.*

XXXII. *Fr.Leonhardus de Mansuetis eligitur.*

XXXIII. *Fr.Saluius Cassetus Siculus creatur Romæ anno* 1481.

XXXIIII. *Fr.Bartholomæus de Commatijs Bononiensis fit Generalis anno* 1484.

XXXV. *Fr.Barnabas Saxonis Neapolitanus, eligitur Venetijs anno* 1486.

XXXVI. *Fr. Fr. Ioachimus Turrianus Venetus in patria eligitur anno* 1487.

XXXVII. *Fr.Vincentius Brandelli de Castro nouo fit Generalis anno* 1501.

XXXVIII. *Ioannes Clere Gallorum regis Pænitentiarius.*

XXXIX. *Thomas de Vio, Caietanus dictus, Romæ eligitur anno* 1508. *Fit Cardinalis Tit.S.Sixti à Leone* X. *anno* 1517. *Hucusque Catalogum Generalium Magistrorum Ordinis Prædicatorum reperi.*

Etsi verò, vt diximus, Ordo hic in hunc finem præcipuè à Dominico institutus esset, vt non solùm Christianis hominibus, sed vel infidelibus maximè verbum Dei prædicarent, si fortè hac ratione eos ad fidem Christianam adducere possent: tamen diuitijs affluentibus instituti huius penitus obliti sunt. Nam anno Domini 1302. *in Natiuitate B.Virginis cum Prouinciale Capitulum fuisset Basileæ celebratum à Prædicatoribus* 570. *ibiq; lectæ essent Magistri Ordinis literæ, in quibus hortatus fuerat eos suppliciter vt irent ad Barbaros, ne vnus quidem inter tot inuentus fuit, qui hoc vellet facere, vt testantur Annales Dominicanorum Colmariensium ab Vrstisio in lucem editi.* Dominicani infidelibus noluē prædicare.

15. Dominicani vt promittant Regulam.

Adhæc Prædicatores non promittunt seruare Regulam suam, nec secundum regulam viuere: nam supra indicauimus hæc in idem recidere, adeoq́; secundum Pontificios, qui sic promittunt, mortaliter peccare, si regulam non strictè seruent in omnibus: sed obedire secundum regulam: existimantes talium, qui sic promittunt, transgreßiones vel omißiones, non obligare ad culpam nec mortalem, nec venialem, sed solùm ad pœnam constitutam sustinendam, vt Cardinalis de Turre cremata indicat in suis ad Benedicti regulam Annotationibus folio 3. col. 1.

16. Prędicatoribus cessit S. Palatium Romæ.

Habet & hoc peculiare Ordo hic, quòd Magisterium sacri Palatij Romæ regulariter cesßit Prædicatoribus, quòd Dominicus ab Honorio III. *post deletos Albigenses, primus huius Palatij Magister creatus esset: licet aliquando alij quoque ad id officium sint promoti. Volateranus lib. 21. & Antoninus tit. 23. cap. 11.*

17. Prædicatores cur sinistra manu communicent.

Et quia Henricum VII. *Imperatorem Optimum per administrationem Bernardi cuiusdam Ordinis huius fratrem, Confessoris & Cappellani sui, communicantem, in hostia consecrata intoxicatum tradunt: idcirco omnes Prædicatores à Papa hac pœna notatos aiunt, vt vsq; in hunc diem ac deinceps, communicantes in altari, eorum sacerdotes sinistra manu communicent: Trithemius in Chron. Hirsaug. fol. 273. & Cranzius libro 9. cap. 7. Saxoniæ, ex Ptolomæo Lucensi.*

CAPVT VI.

De Propagatione Ordinis Prædicatorum.

CVM *Dominicus post confirmationem sui Ordinis Romæ adhuc moraretur, & pro conseruatione ac propagatione Ordinis Deum oraret, Petrus & Paulus Apostoli, sicut Antoninus & alij nugantur, apparuerunt ei: & Petrus quidem baculum, Paulus verò librum ei dederunt, dicentes: Vade, prædica, quoniam ad hoc ministerium electus es. Re itaque, vt superius diximus, Tolosæ in Claustro suo ibi constructo, cum suis discipulis communicata, dispersi sunt in varias orbis regiones. Hispaniam sunt peruagati quatuor fratres, Gnomenicius, Petrus, Michael et Dominicus alius ab institutore Ordinis. Matthæus abbas electus & Bernardus quidam cum literis summi Pontificis Lutetiam sunt missi, vt Prædicatorum institutum confirmatum palàm annunciarent. Adiuncti sunt eis alij duo fratres, Fr. Laurentius & Fr. Ioannes, quibus multa de cœnobiorum habitatione & situ, deque multorum fratrum receptione per sathanicas visiones reuelata esse fabulantur. Seorsim autem missi sunt & alij tres, Manes germanus Dominici frater, itemque Michael Hispanus & Otherius conuersus. Hi omnes Parisijs congregati, conduxerunt domum è regione aulæ Episcopi, in qua primum habitarunt. Anno sequente, rogante id Pontifice Max. Honorio* III. *data est eis domus S. Iacobi à magistro Ioanne Decano S. Quintini, & ab vniuersitate Parisiensi, anno 1218. 8. Id. Augu. Eodem etiam tempore nonnulli Bononiam venire cœperunt, docendique munus peragere magna hominum cum admiratione, vt refert Vincentius lib. 30. cap. 65. & 67. itemque Rudimentum nouitiorum. In Scotiam quoque Dominicum suos discipulos misisse Hector Boethius testatur lib. 13. Poloniam & Russiam eos recepisse Crommerus indicat. Dominicus ipse Romam profectus est, tanquam ad superstitionum errorumq́; tum temporis matrem seu officinam, vbi longè lateq́; non solùm in vrbe, sed & in reliqua Italia sua somnia disseminauit ac propagauit: adfuerunt ei Tancredus, Otto, Gregorius, Henricus & Albertus socij primarij. Anno etiam 1221. post natum Saluatorem ex Capitulo generali 2. Bononiæ celebrato, missi sunt fratres, qui pro monasterijs fundandis irent, in Angliam, quibus fuit præfectus Giselbertus quidam: itemq́; in Pannoniam seculariquam Hungariam vocant.*

Dominicus Romæ moniales instituit sui Ordinis.

Dum Romæ esset Dominicus cum socijs, consentientibus Cardinalibus, constituit Honorius Pontifex, omnes Sanctimoniales, per diuersa vrbis Romæ loca dispersas, in vnum ...

digere, vt & facilius possent regi, & cautius custodiri: Decreueratq́ illas sic adunatas apud S. Sixtum, propter antiqui loci reuerentiam & opportunitatem collocare: quod opus Dominico committendum censuit. Paruit ille Pontificis monitis. Licet autem valdè reluctarentur moniales conatui eius, tamen impetrauit tandem ab eis, vt ad ecclesiam S. Sixti, vbi fratres Dominicani habitauerant hucusque, commigrarent, tradita ipsis & concessa S. Sabinæ ecclesia, vbi hodieq́ Pontificum beneuolentia perseuerant. Erat autem inter Sanctimoniales vna, annos nata septendecim: ea in ipso portæ ingressu prima ante omnes habitum Ordinis Prædicatorum induit, & Dominico in manus tertio obedientiam promisit. Post eam Abbatissa cæteræq́ sorores, quarum erant numero 44. eundem habitum simpliciter suscepere, & professionem fecere, Appoldia referente apud Surium. Primum est hoc Cœnobium Sanctimonialium Dominici Romæ institutum, Antoninus tit. 23. cap. 4. §. 11.

Talia autem incrementa largißima sumpturum Ordinem hunc, Mariam in visione quadam Dominico reuelasse, impostor Appoldia Dominicanus nugatur in vita Dominici. In ecstasi enim, inquit, Dominicus vidit sedentem Dominum, & à dextris ei aßidentem matrem eius, indutam pallio coloris sapphirini. Circumspiciens verò vidit ex omni natione spiritualium Patrum, qui sacris instituendis religionibus siue monasticis institutis Christo filios & filias spirituales genuerant, maximam copiam. Nullum autem ibi suorum filiorum cernens, pudore suffusus & dolore compunctus fleuit, eminusq́ stetit, non ausus vultui Dei & Virginis excellentiæ appropinquare. Innuit autem ei mater Domini, vt ad ipsum veniret: at ille tremens acceßit corde compunctus, & ad filij matrisq́ pedes sese proiecit. Dixit autem Dominus Iesus ad eum, Surge: cumque staret coram eo, ait ad illum: Quid ita tristis es, & luges? Ille respondit, Quòd coram te omnium Monasteriorum Ordinum homines adesse conspicio, de meis verò ne vnum quidem. Et ait Christus ad eum, Vis videre filios tuos? Respondit ille: Id vel maximè velim. Tunc Christus manum suam ponens super humerum matris, dixit ad eum: Institutum siue Ordinem tuum ego commisi matri meæ: moxq́ mater Domini pallium, quo induta erat, expandit coram lachrymabundo Dominico, quod tantæ amplitudinis erat, vt totam cœlestem Hierusalem circumplecti videretur. Atque sub hoc vidit fratrum Ordinis sui innumeram multitudinem: si credere fas est. Dominicus incrementa sui Ordinis in ecstasi vidit.

Quemadmodum autem in aruis, quæ vel negligenter, vel planè non coluntur, mox zizania longè lateque sese diffundunt, donec omnia occupent: ita in agro Domini postquam Prædicatorum nouus Ordo semel radices egisset, & in existimationem aliquam venisset, neque ab aratoribus & doctoribus Ecclesiarum euulsus, sed potius vt bonum semen propagatus esset, adeò sese extendit, vt exiguo tempore propemodum omnem agrum Domini occuparit. Nam Antoninus Florentinus, qui circa annos Domini 1458. suam historiam absoluit, testatur titulo vigesimo tertio, capite decimo tertio, §. primo & secundo, quòd ab anno Domini 1220. vsque ad sua tempora, hoc est annis ferè 270. hic Ordo nactus sit in Italiæ prouincijs Monasteria seu Conuentus 145. In Tolosana prouincia Conuentus 25. In prouincia Prouinciæ, sic enim nominat ille, Conuentus 27. In prouincia Franciæ Conuentus 29. In Hispania Conuentus 29. In Arragonia 14. In Teutoniæ prouincia Conuentus 48. In Saxonia Conuentus 46. In Anglia & Vuallia Conuentus 44. In Hibernia Conuentus 24. In Scotia Conuentus 13. In Polonia Monasteria & Conuentus 32. In Boemia Conuentus 22. In Hungaria, quæ comprehendit Pannoniam, Sclauoniam & Dalmatiam Monasteria & Conuentus 35. In Dacia, quæ comprehendit regnum Daciæ, Suetiæ & Noruuegiæ Conuentus & Monasteria 28. In Græcia Conuentus 4. & in Terra sancta Conuentus 5. Prædicatorum Ordinis monasteria quot, & vbi.

Multa quoque Monasteria monialium hoc temporis spatio sub habitu & cura Ordinis huius instituta sunt paßim. In prouincia Tolosana. 3. In prouincia Prouinciæ etiam tria. In Hispaniæ regnis octo. In Franciæ prouincia decem. In vniuersa Italia 46. In Hungaria quatuor. In Polonia tria. In Boemia sex. In regno Daciæ duo. In diuersis regionibus & ciuitatibus Theutoniæ Monasteria sexaginta. Et in Saxonia decem.

Sabellici autem ætate, hoc est circa annos 1494. censebantur vna & viginti Prouinciæ

Sabellici locus de incrementis Prædicatorum.

Ordinis Prædicatorum. Conuentus siue cœnobia 4143. & in his initiati 26460. quorum ferè citer 1500. erant Theologiæ Magistri. Multæ præterea eodem tempore fuerunt huius Ordinis familiæ in Armenia & Æthiopia quæ est supra Ægyptum, hodie Indiam vocant: peregrinantium adhuc congregationes circa Byzantium, quorum numerus iniri non potuit, Ennead. 9. lib. 6.

Ex Prædicatorum Ordine quot Pontifices Max.

Dederunt præterea ex hoc suo Ordine duos Pontifices Max. Innocent. 5. Petrum de Tarantasia antea vocatum: qui etiam primus fuit ex fraterculorum Mendicantium numero Pontifex. Sedit autem anno vno & mensibus paucis. Itemq́ Benedictum 11. Nicolaum de Taruisino prius appellatum: qui quum regnasset mensibus 8. migrauit ad suos patres. Antoninus tit. 23. cap. 11.

Cardinales, &c. ex Prædicatorum Ordine.

Habuit deniq́ Ordo hic Prædicatorum à suo initio vsq́ ad annos Christi 1458. Cardinales 23. quorum primus fuit Hugo de S. Caro, quem aliqui primum Postillatorem Bibliorum faciunt. Itemq́ Patriarchas, Primates multos, Archiepiscopos plures, Episcopos autem plurimos, vt est videre apud Antoninum tit. 23. cap. 11. §. 1.

CAPVT VII.

Doli, imposturæ, fraudes & mendacia de Dominico ad propagandum Ordinem eius sparsa.

NE verò cui mirum videatur, quî fieri potuerit, vt Ordo hic tam breui temporis spatio in omnes Christiani orbis partes dilataretur, sciendum est, eos infinitis propemodum auditis fraudibus, dolis, imposturis ac mendacijs putidissimis, tum etiam opera vt ac authoritate Romanorum Pontificum ad id vsos fuisse, quibus vel parũ refragari periculum erat.

Dominici hypocrisis.

Primò enim Dominicus ipse dum adhuc viueret egregium simulatorem egit, & hypocriticis artibus mirificè sese insinuare apud quoscunq́ potuit. Nam, si alicubi diuertisset, à cibis appositis abstinebat, contentus modico pane & aqua. Lectos quoq́ paratos neglexit: in tabulis aut nuda terra noctu quiescere contentus cum socio. Insuper petere solebat, vt cilicium sibi quærerent: & ne fraudem subesse suspicarentur, clam id ab ipsis haberi voluit. Suos etiam discipulos ac sectatores admonere solebat, vt apud seculares ieiunarent, vigilarent, orarent, reliquaq́ eius generis exercerent, Vincent. lib. 29. cap. 105. Ferebat etiam semper catenam ferream ad lumbos cinctam, vt Antoninus refert tit. 23. ca. 4. §. 14. Et Vincentius dicit, quòd ferrea catena ter singulis noctibus seipsum ceciderit, tum suijpsius causa, tum pro peccatoribus in mundo versantibus, tum etiã pro animabus quæ in Purgatorio excruciantur, lib. 29. cap. 112. Dedit etiam operam, vt madidos semper oculos haberet, quò videretur perennem salutem lachrymis expetere à Deo, aut perditissimum mundi statum deplorare. Bis quoque se vendendum pro alijs redimendis obtulit, Vincent. lib. 29. cap. 104. Si quid superesset, quod sibi suisq́ detrahere posset, alijs dabat, ibidem cap. 105. In templis pernoctauit plerunq́, vbi precibus recitandis vacauit, si quando somnus ibi obreperet, caput ad lapidem reclinabat, & ad quantisper sic dormiebat: mox verò excitatus ad preculas redibat, Vincent. lib. 30. cap. ...

Visiones Dominici & sociorũ fictæ.

Deinde verò visiones quasdam habuerunt Dominicus eiusq́ gregales, quas vel ipse, vel alij, ad commendandum et plantandum Ordinem suum, præcipuè verò ad demonstrandũ Mariam Virginem eum instituisse, eiusq́ Protectricem perpetuam esse, nefariè confinxerunt. Ex earum genere ea est quam superius commemorauimus, qua sub pallio Mariæ Virginis videbatur fratrum Ordinis sui innumerabilem multitudinem, singularis cuiusdam protectionis causa & peculiaris amoris, brachijs beatæ Mariæ circumplexam.

Eodem pertinet etiam alia visio eiusdem pretij, quæ habetur apud Antoninum tit. 23. cap. 3. Dominicus inquit, Romæ nocte quadam orationi incumbens, vidit ad patris dexteram exurgere filium in ira sua, vt interficeret omnes peccatores terræ, & disperderet omnes operantes iniquitatem. Stabat autem in æthere, aspectu terribili, & contra mundum in maligno

posi-

positum lanceas tres vibrabat, quarum prima superborum ceruices erectas transfigeret: altera cupidorum viscera effunderet: tertia concupiscentijs carnis deditos perforaret. Cuius iram dum nemo posset resistere, occurrit propitia Virgo mater, & pedes amplectens eius, rogauit, vt parceret eis quos redemerat, & iustitiam misericordia temperaret. Ad quam filius: Nonne vides, inquit, quantæ mihi irrogentur injuriæ? Tunc mater: Tu scis, ait, qui omnia nosti, quia hæc est via per quam eos ad te reduces. Habeo seruum fidelem, quem mittes in mundum, vt verba tua annunciet eis, & conuertentur ad te omnium Saluatorem. Alium quoq; habeo seruum, quem dabo ei adiutorem, vt similiter operetur. Filius dixit, Ecce placatus suscepi faciem tuam: veruntamen ostende mihi quos velis ad tantum officium destinare. Tunc domina mater obtulit B. Dominicum Iesu Christo: & ait Dominus matri: Bene & studiosè faciet quod dixisti. Obtulit quoq; & S. Franciscum, quem similiter Dominus laudauit. Sanctus ergo Dominicus in visione considerans socium diligenter, quem prius non nouerat, in crastinum eum in Ecclesia, ex eis quæ in nocte viderat, recognouit & in oscula sancta ruens, & sinceros amplexus, dixit: Tu es socius meus: tu curres pariter mecum

Alius quidam vidit Dei genitricem flexis genibus & iunctis manibus filium deprecantem pro humano genere, cui erat iratus, vt expectaret pœnitentiam. Cũ sæpius repulsam passa fuisset à filio, qui commemorauit beneficia collata mundo missione Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum & Martyrum, promisit illa se demum missurum Prædicatores, ad quorum doctrinam si non resipisceret, puniret eum, ibid.

Quidam alius ex mortuis resurgens retulit de B. Maria deprecante filium turbatum pro humano genere, & deinde placatum promittendo mittere Prædicatores: ibid.

Cum Romæ apud S. Sabinam in Ecclesia pernoctasset Dominicus orando, noctis medio cum quietem tenerent fratres ingressus dormitorium, in vna eius parte constitit orans, eleuatisq; oculis, in partem alteram respiciens, vidit tres virgines admirandæ pulchritudinis, quarum media præ alijs incomparabili decoris specie rutilabat. Vna ex his, quæ erant altrinsecus à latere, portabat situlam, vas splendidum & ornatum. Altera verò gradienti reginæ in medio aspersorium porrigebat. Transiens autem regina cum virginibus per dormitorium, singulos fratres suis quiescentes in lectulis aspergebat, benedicensq; eos crucis signaculo consignabat. Vni autem ex quiescentibus hanc gratiam aspersionis & benedictionis penitus denegauit. Dominicus autem surgens ab oratione, processit reginæ obuiam, vsq; ad medium vbi lampas dormitorij pendebat, & se prosternens ante pedes eius suppliciter orauit, dicens: Obsecro mi Domina indica seruo tuo quæ sis. Hoc licet diceret, tamen eam in spiritu cognoscebat. Eo tempore autem Antiphona, Salue Regina, in conuentu fratrum & sororum tantum genibus flexis dicebatur. Respondit igitur illa seruo suo dicens: Ego sum illa misericordiæ regina, quam quotidie ad vesperam deuotis mentibus inuocatis. Et cum dicitis: Eia ergo aduocata nostra: prosterno me coram filio meo, deprecans eũ pro miseratione Ordinis istius. Tunc sumpta Dominicus fiducia quæsiuit, O domina, quæ sunt quæ comitantur te Virgines istæ pulcherrimæ? Respondens illa dixit, sunt Cæcilia & Catharina. Iterum ille: Cur transeundo illum fratrem præterijsti? Cui dixit, Quod non habuit se decenter. Antoninus vt supra. Vbi etiam hanc scenã fabulæ his verbis concludit: Quanta à Prædicatoribus veneratione colenda est, quanta virgo excellentissima genitrix Christi dignissima mater nostra benignissima charitatis laude prosequenda est, cui à maiestate cõmittimur, sub cuius radijs protegimur, cuius manu benedicimur, cuius gratiæ rore perfundimur, cuius interuentu dilatamur, consolamur & saluamur? Hæc est quæ patrem nostrũ B. Dominicũ tanquam suum fidelissimũ filio obtulit, &c.

In hunc finem nugatur quoq; Leander Albertus Bononiensis in Vita Iordanis Saxonis Ordinis Prædicatorum Magistri II. generalis, Mariam virginem cuidam Prædicatori apparentem dixisse, se apprimè Ordinem eius diligere, quòd omnia officia, quæ Deo per ipsos redduntur à laudibus suis incipiant in ijsq; terminent: eâq; ob causam obtinuisse à filio Iesu, vt nullus in Ordine Prædicatorũ diu cũ mortalis labe criminis commorari possit, quin illum aut citò pœniteat, aut extra proijciatur: Iac. Mosander Carthu. tom. 7. de probatis sanctorũ historijs.

Dominici viuentis miracula.

Dominici miracula maiora quàm Christi.

Adhæc vt Ordini Dominici maior accederet authoritas, non solum Prophetam eum finxerunt esse, vt qui futura prædixerit, sed etiam miracula multa excogitarunt, quæ Dominicum adhuc viuum ædidisse affirmarunt. Enumerat eorum aliquot Antoninus tit. 23. cap. 4. 3. eaq; cum Christi miraculis confert, & longè maiora & excellentiora esse putat homunculi istius miracula quàm Christi filij Dei. Quasi enim nihil vel parum esset quod Christus fecit. Resuscitauit inquit, Dominus tres mortuos, filiam scilicet archisynagogi in domo: filium adolescentem viduæ vnicum cum efferebatur in feretro: Lazarum quatriduanum ex sepulchro

1. vitæ restituit et saluti. Dominicus verò tres in vrbe Roma resuscitauit, filium viduæ, quod Pontifici notum publicari voluit: sed præ humilitate omnino Dominicus recusauit. Architectum à fratribus conductum, & à muro super eum diruto conquassatũ, & Neapoleonem Cardinalem de fossa noua nepotem, ex equo lapsum, & totum dilaceratum. Satis credo & alios Dominum suscitasse, propter quod dicit in plurali, Matth. 11. Mortui resurgent, scilicet per me: cum tamẽ adhuc non nisi filiàm archisynagogi rediuiuam fecisse habeatur secundũ Euangelia. Sic et B. Dominicus alios mortuos, etsi nõ ita notorios, viuificasse inuenitur. Quid enim illos XL. peregrinos, qui in flumine magno, iuxta Tholossam nauigio ferebantur, cum naui submersa sub aquis diu stetissent, sacra oratione à B. Dominico ex aquis exierunt sospites, si vitæ redditos existimemus, vel in aquis vt pisces conseruatos? 2. Deus bis famelicos pane multiplicato satiauit, aquamq; conuertit in vinum. Dominicus bis panes diuinitus fratribus procurauit, Romæ & Bononiæ: deferentibus angelis à pane cœlesti: vnde & suauissimum. Vegetem vacuam vino redundare fecit, & vice altera lympham in vinum suaue conuertit. 3. Christus febricitantem Simonis socrum febri perfectè sanauit, & languidos multos. Dominicus mulierem quartanariam ex toto liberam reddidit. 4 Exibant dæmonia à multis clamantia & dicentia: Quia tu es filius Dei. Dominicus à dæmonibus vexatos in anima & corpore plurimos liberatos effecit. 5. Christus immortalis effectus bis ianuis clausis ad discipulos intrauit: Dominicus verò adhuc mortalis (quod mirabilius est) in Ecclesiam clausam noctu ingressus est, ne fratres excitaret. 6. Dominus postquam transiuit ex hoc mundo, innumerabiles homines ad viam veritatis attraxit. Dominicus quamuis millia hæreticorum de erroribus reuocasset, tamen post transitũ eius multò plures. O spem mirã quam dedisti (canit Ecclesia de B. Dominico) mortis hora te flentibus, dũ post mortẽ promisisti, te profuturũ fratribus. 7. Et vt perueniamus ad calcem, Dominus ait, Data est mihi potestas in cœlo & in terra. Hæc potestas non parum est communicata Dominico, cœlestium, terrestrium & inferorum. Nam angelos sanctos in sui ministerium habebat: sed & ipsi angeli accedentes in humana specie ad fratres, panes ad escam ministrabant eis. Si de elementis loquimur, vim virtutis suæ oblitus est ignis, quando ter libellus eius doctrinæ in flammas traditus, ter exiit illæsus penitus, libris aduersantium hæreticorum subitò combustis. Signo crucis obedit pluuia ex aëre copiosè descendens, dum nec gutta vna eum itinerantem tangit, tota regione illa imbre inundata. Aqua fluminis, in quod libri eius per ipsum transeuntis ciderant, vim humectare valuit, sed post dies à piscatoribus loco piscis de aquis extracti illæsi & sicci, ac si in capsa fuissent, ei sunt restituti. Terra quoq; metalla continet, in pecunia sibi necessaria non defecit. Nam cum flumine quodam transito per nauiculam nauclerus naulum postularet à Beato Dominico, illeq; vt pauper se pecuniam non habere asseueraret, importuniusq; nauclerus ille per cappam tenens naulum peteret, B. Dominicus oratione facta, in terram aspiciens vidit pecuniam sibi necessariam ibi iacentem, qua illi oblata, se liberauit: sed & (quod mirum est) cum quidam clericus continere non posset, osculata manu B Dominici à Missa redeuntis cum odore suaui, tantis castitatis vigor in mentem eius diffusus est, vt postea facilè contineret. Quid de infernalibus dicam? Certè ad nutum eius dæmones contremiscebant, nec imperium eius recusare valebant. Quod patet, quando apparentem ipsum in forma fratris secum duxit per conuentus officinæ, scilicet dormitorij, chori, refectorij, locutorij, & postea capituli, & interrogauit de singulis locis, quid cum fratribus ibi lucraretur? quæ omnia tædiosum est explicare.

Mortuus

Moriturus, vt obiter hoc moneam, adstantibus suis fratribus ad imitationem Christi, blasphemè fertur dixisse: Nolite plorare charissimi: nec vos mei corporalis turbet discessio. In loco ad quem vado vtilior ero vobis, quàm hîc fuerim. Et post mortem aduocatum potiorem habebitis, quàm in hac vita habere possitis. Antoninus tit.23.cap.4.§.14. Nota blasphemiam.

Vincentius lib.30.cap.116.117. nugatur de Dominico, quod post mortem quoque inuocatus sex mortuos resuscitarit. Et cap.118. indicat, cæcum quendam per totos 18. annos, & alioquin malè habentem, cum suo parocho ad eius reliquias peregrinatum, sanitate & visu restitutum. Ibidem refert, Saudur iuuenem vexatum à spiritibus malis Dominicum inuocasse, eumq; mox adfuisse indutum veste monastica, qua spiritus abegerit. Dominici mortui miracula.

Idem author est libro eodem cap.115. quod in eleuatione Dominici, cum capsa, in qua corpus eius positum erat, aperiretur, exierit odor ex ossibus eius inexistimabilis fragrantiæ: qui res etiam circumpositas occuparit, & vsq; adeò firmiter inhæserit, vt aliò ad longinquas regiones deportatæ eundem spirarint: manibus etiam Prædicatorum monachorum, quibus eius exuuias contrectauerint, diebus pluribus odorem illum adhæsisse, vt ablui vix potuerit. Recitat alia etiam Antoninus tit.23.cap.4.§.16. Hæc si maximè vera sunt, de quibus tamen meritò dubitari potest, quùm à Vincentio nugatore egregio, vtpote monacho, referantur, fieri tamen ea passus est iusto suo iudicio Deus, vt multa alia huius generis inter Ethnicos quoq;, ad inducendum validè mundũ, verbo Dei credere nolentẽ, in tenebras & errores horribiles. Iudiciũ de miraculis Dominic.

Neque his contenti fuerunt, quantumuis horribilibus & prodigiosis blasphemijs, sed insuper Dominicum suum Deo Christo compararunt, imò in aliquibus prætulerunt, & tantùm non pro vero Deo colendum proposuerunt. Has autem blasphemias dum in gratiam Lectoris adscribo, Deum misericordiæ patrem ex animo precor vt mihi ignoscat. Antoninus igitur tit.23.cap.1.§.1. dicit, paucissimos reperiri sanctos, quorum vita & conuersatio tam similis sit Christo, ac Dominici. Addit: Dominicus dicitur, quasi à Domino custoditus, scilicet à corruptione peccati. Subijcit: Dominicus dicitur, quasi totus Domini: vt Christus Dominus sit absolutè & auctoritatiuè: Dominicus verò possessiuè. Ipse habuit multas visiones diuinas: simel vidit Christum volentem mundum iudicare, & finire: sed virgo Maria rogauit quod expectaret, & mitteret Prædicatores Dominicum & Franciscum: & iterum cum vidit cælum apertum, & de omni genere religionum fratres in gloria: et suos Dominicanos non vidit, sed à filio Dei fuit dictum quòd erant sub chlamyde virginis Mariæ, quos ibi vidit: & dicit quidam magister Ordinis Minorum, qui composuit librum magnum de B. Dominico valde magistralem quod in dicta visione posset dici, quod tunc viderit Dominicus Deum per essentiam, sicut Paulus in raptu. Apparebit autem magna similitudo eius ad Christum, & discursu vitæ & operum eius. Itaque quia Domino nostro similis, aptissimè denominatus est Dominicus. Dominus ait, Ego sum lux mundi: Ecclesia de Dominico canit, Vos estis lux mundi. Domino Prophetæ omnes testimonium perhibent. Acto.10. De Dominico & ordine suo Zacharias cap.11. dixit in persona Dei, Assumpsi mihi duas virgas, vnam appellaui Decorem, aliam Funiculum. Decor est Ordo Prædicatorum, Funiculus Ordo Minorum: quia funiculo manifesto cinguntur. Antequam Dominicus nasceretur in mundo, imagines duorum depictæ cernebantur Venetijs, in ecclesia S. Marci: quarum vna erat admodum religiosi, in habitu Ordinis Prædicatorum, cum lilio in manu. Altera similitudinem habebat Apostoli Pauli, prout pingi consueuit: super quem scriptum erat AGIOS PAVLVS, *sub figura verò ad pedes, sic,* PER ISTVM ITVR AD CHRISTVM: *sub figura altera scriptum erat* AGIOS DOMINICVS, *sub ipso verò,* FACILIVS ITVR PER ISTVM. *Ne mireris de scriptura huiusmodi, quia doctrina Pauli, sicut & cæterorum Apostolorum, erat doctrina inducens ad fidem. Doctrina Dominici ad obseruationẽ consiliorum, & ideo facilius per ipsum itur ad Christum. 2. Dominus nascitur super terram nudam, sed ne nimis lædatur à frigore, à matre virgine in præsepio collocatur. Dominicus natus infantulus, sub nutricis custodia positus, egressus è lectulo, quasi iam carnis delitias abhorreret, super nudam terram iacere sæpius est repertus. 3. Domino nato sydus coruscans emicuit, quod* Dominicus Christo comparatur.

magos ad ipsum perduxit, per eum mundum vniuersum illuminandum insinuans. Dominicus oritur, & super baptizandum mater spiritualis stellam aspexit in fronte, nouum iubar præmonstrans seculi. 4. Dominus duodennis à parentibus in templum adductus in eo permansit puer solus. Dominicus à propinquis in puerilibus annis ad Ecclesiã fertur diuino imbuendus officio in ea relictus. 5. Ab inde vsq; ad iuuenilem ætatem de Domino authenticè nihil reperimus, nisi quia proficiebat ætate vt verus homo, sapientia & gratia apud Deum & homines: sed hoc apparenter. Dominicus autem non solum corpore crescebat, sed & mente virtualiter. 6. Dominus cum à Ioanne baptizaretur in Iordane, descendit spiritus sanctus in columba super eum, ad designandam plenitudinem gratiæ, desertumq; petijt. Dominicus fame inualescente in vniuersis Hispaniæ partibus cum videret egentes plurimos, neminemq; consolarem, in feruore spiritus, venditis libris & suppellectili pretium pauperibus dispersit & dedit & spiritu sancto quasi nouiter & apparenter repletus, statim regulam sub Didaco Episcopo apprehendit, vt alterum baptismum & spirituale desertum à delitijs et mundalibus sequestratum. 7. Dominus post discipulos congregat paucos, & in breui multiplicat, mittens eos binos ad prædicandum regnum Dei. Dominicus ex modicis ad vitam religiosam secum assumptis, ad multitudinem prouehitur copiosam, quos ad euangelizandum destinauit et sanandum infirmos. 8. Dominus elegit paupertatem in se & Apostolis: sed habebat loculos à fidelibus oblata conseruãs, eosq; Iudas deferebat: sed Dominicus verus, erat paupertatis amator, fratres suos ad ipsam exhortãs. 9. Dominus quãdo ducebat discipulos ita famelicos, vt per sata transeuntes, spicas vellentes manibus confricarent ad edendum: & cum iam esset meridies fatigatus ex itinere misit eos in Sichar ad emendum cibos: & inde fortè præ fame non lotis manibus manducabant aliquando. De qualitate ciborum satis creditur non comedisse carnes, nisi agnum Paschalem propter obseruantiam legis. Dominicus patriarcha, qui aliquando unam quadragesimam, non quidem sine cibo, sed pane et aqua peregit, hanc asperitatem suis remouit, vinum & lacticinia concedens. 10. Fortè aliquis dicet à similitudine discepare, quid Dominus discipulis suis dixerit: Neq; calceamenta habebitis in pedibus: cum tamen Dominicus cum suis calceati procedant in publicum. Sed sciendum, quod mandatum illud temporale extitit, super quo dispensauit in vltima cæna: nam & Dominum calceatum videre possumus, eo quod ait Baptista, Cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius. Petro quoq; in Actis dictum fuit ab Angelo: Accipe caligas tuas: nisi quis dicat caligatum fuisse, sed non calceatum: quod non est consuetum. Et Marcus optimus eius imitator calceamentum eius fractum cerdoni obtulit ad resarciendum. Sic igitur Dominus & discipuli aliquando calceati, aliquando discalceati incesserunt. Et sic Dominicus in vrbibus calceatus, tamen in itinere frequenter discalceatus habebat. 11. Dominum natum non alia persona quàm mater sua virgo Maria pannis inuoluit: & iam adulto tunicam suam inconsutilem, & alias vestes mater ipsa consilio manuum suarum texuit: cuius autem coloris fuerit non inuenitur, videlicet eo noto falsi Prophetæ induti minus agnoscerentur esse lupi rapaces. Dominico Ordini suo Beatissima virgo Maria habitum gestandum ostendit ac etiam colorem. Nam beato Reginaldo grauiter infirmanti apparuit & sanauit, habitum ostendens quo Dominicus cum filijs suis esset induendus: Cappa videlicet magna & tunica cum scapulari, alba. Dominus & Dominicus virgo vterq; mente & corpore, & humilis valdè, vt scripturæ clamant: sic Dominicus virgo purissimus & humilis multum. 13. Dominicus cum Christo proprium non possidebat lectulum, post lachrymarum fluuium vix humi dans corpusculum. Domini oratio semper fuit exaudita, cum voluit: vnde & Patri dixit: Ego sciebam, quia semper me audis. Nam etsi in horto cum orauit calicem à se transferri, non fuerit exauditus, hoc ideo, quia secundum sensualitatem postulans, secundum rationem exaudiri nolebat. Dominicus autem cuidam religioso viro sibi familiari in Dominica locutione insinuauit, nunquam se à Deo aliquid postulasse, quod ad votum non obtinuerit. 15. Dominus Apostolos exemplo ad vitam mixtam, id est contemplatiuam & actiuam prædicando dedicauit, matrem eius virginem et Magdalenam ad contemplatiuam. Maria enim stabat secundum pedes D.

dei Domini, & audiebat verbũ eius. Luc. 10. Martham verò & alias mulieres ad actiuam. Sic Patriarcha Dominicus, vt alter Noe, arcam suæ religionis ex lignis bitumine charitatis conglutinatis tricameratam fecit. Fratres vnà secum ad contemplanda cœlestia, & prædicanda salutis proficua in vna collocans: moniales reclusas ad contemplationem assumens, in secunda vtriusq; sexus homnes ad actiuã applicans, qui dicerentur de pœnitentia fratres & sorores, seu militia Iesu Christi in terræ mansione. 16. Discipuli Christi scilicet 72. semel scandalizati ex doctrina Christi, non intelligebant, recesserunt ab eo. Quibus recedentibus Christus remanentibus secum ait: Nunquid & vos vultis abire? At Petrus pro omnibus respondit, Domine, ad quem ibimus? Et B. Dominicus, cum secum haberet aliquos discipulos vna die tentati recesserunt ab eo: tantum remanentibus tribus, quibus Dominicus ait: Nunquid & vos vultis recedere? Cui vnus respondit, Absit pater vt relicto capite pedes sequamur. Demum sicut & discipuli Christi, qui recesserant ad eum redierunt, ita & discipuli Dominici oratione eius reuersi sunt. 17. Dominus multas derisiones, detractiones & persecutiones vsq; ad mortem fortiter tolerauit, quærentium eum in verbo capere, aliquando lapidare, aliquando præcipitare. Dominicus contumelias, subsannationes & oblocutiones non curauit: ita vt quidam paleas à tergo ei pro derisu alligarent, alij lutũ, & alia in eum vilia iacerent. 18. Dominus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Dominicus verò charitatis perfectione non vacuus, noctem impendebat Deo, meditationi & orationi vacans. Trinam disciplinam quasi quotidie de manu propria, non cordula, sed catena ferrea vsq; ad sanguinis effusionem capiebat: pro suis culpis vnam, quæ minimæ erant: pro in purgatorio existentibus aliam: tertiam pro ijs qui versantur in mundo. 19. Dominus cum iter faceret versus Hierusalem, videns ciuitatem, fleuit super eam, multaq; prædixit occulta cordiũ, & euentus futurorum, propter quod in laudem eius dicebatur, Propheta magnus surrexit in nobis. Dominicus cum ciuitatibus propinquaret, cernens mente, amare flebat, propter peccata eorum, multaque vt verus propheta occulta & futura reuelauit, sicut mortem Regis Arragonũ in bello: conuersionẽ hæretici Adiu futuram, quem propterea liberari iussit ab incendio.

Præterea, vt Ordo hic amplius cresceret, pueris & infantibus sæpe blandis verbis persuaserunt vt ingressi fuerint Ordinem eorum, quos etiam continuò, contra morem & consuetudinem superioribus seculis in omnibus monasterijs obseruatam, ante annos probationis, receperunt & voto Ordini suo subiecerunt, quibus postea, si maximè eos facti pœnituisset, nequaquam exire ad suos licuit. Damnauit autem grauiter hanc fraudem illorũ Innocentius IIII. literis ad Magistrum & fratres Ordinis huius datis, in quibus inter alia sic scribit: Non solùm in fauorem conuersi, sed etiam Monasterij, probationis tempus à sanctis Patribus est indultum, vt ille asperitatis illius, & istud mores illius valeat experiri. In regula quoque beati Benedicti præcipitur, vt ad conuersionem nouiter venientibus non facilis tribuatur ingressus, sed sicut docet Apostolus, an sit ex Deo spiritus comprobetur, & dura & aspera, per quæ itur ad Dominum, exponantur. Postea in eadem regula subiungitur, vt dicatur: Ecce lex, sub qua militare desideras: si eam obseruare potes ingredere: alioquin, liber venisti, liber discedas. Insuper, fœlicis recordationis Gregorius Papa, prædecessor noster, statuit, vt positi in probatione nouitij, ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus consueuit, seu ante professionem emissam, ad statum pristinum redire possint liberè infra annum. Et ad omnem ambiguitatem penitus amouendam, cùm in quibusdam locis religiosis nouitiorum habitus nõ distinguantur ab habitu professorum, professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, vt nouitiorum ac professorum habitus discernantur. Licet igitur zelum animarum habentes, eas lucrari Domino solicitè cupiatis, quia tamen decet, & expedit, vt conscientiæ puritati non desit iudicium rationis, ne vnde spiritualis profectus quæritur, inde salutis dispendium subsequatur, vobis de fratrum nostrorum consilio in virtute obedientiæ, sub pœna excommunicationis, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne ante annum probationis elapsum, qui est maximè in subsidium fragilitatis humanæ regulariter institutus, quenquam ad professionem vestri Ordinis, seu renunciationem sæculi faciendum, re-

Pueros antè probationis annos receperunt Dominicani.

cipere præsumatis, nec constitutũ in probatione nouitium aliquatenus impedire, quo minus in-
fra eundem annum probationis, ad aliam religionem, quam maluerit, transeat sicut de sua pro-
cesserit libera voluntate, non obstante statuto contracto. Si quid à nobis est editum, quod irri-
decernimus & inane, vel aliquibus literis à sede Apostolica impetratis, seu etiã impetrandis,
quæ de præmissis expressam non fecerint mentionẽ. Quòd si fortè contra huiusmodi inhibitionem
quemcunq; recipere præsumpseritis, decernimus eum, qui taliter receptus fuerit, nullatenus
stro esse Ordini alligatũ, vosq; à receptione quorumlibet ad professionẽ eiusdẽ Ordinis fore ip-
facto suspensos, et insuper pœnæ subijciendos, quæ fratribus ipsius Ordinis pro culpis infligi gra-
uioribus consueuit. Nulli ergo, &c. Datũ apud ciuitatẽ Castel 15. Cal. Iul. Pont. nostro an.

Rom. Pontifices propagarunt Prædicatorum Ordinem. Dominicus Deificatur.

Accessit his omnibus authoritas Romanorum Pontificum, qui cùm viderent Prædicato-
rum operam plurimùm conducere ad stabiliendũ & confirmandum regnum suum, vt aliqua
saltem gratiam referrent, Ordinem eorum quibuscunq; potuerunt rationibus commendarunt,
promouerunt & propagarunt. Primò enim Prædicatorum Patriarcham Dominicum in nu-
merum Deorum suorum retulerunt: quod Gregorius IX. fecit anno Christi 1233. decreuitq;
Non. Augusti festũ eius celebraretur, concedens pœnitentibus & confessis, item visitantibus
festiuitatem hanc singulis annis cum deuotione, vnum annum de iniuncta sibi pœnitentia. An-
toninus tit. 23. c. 4. §. 17. Deinde hunc Ordinem, sicut & Franciscanorum, amplissimis priuile-

Prædicatoribus amplissima priuilegia dantur.

gijs, exemptionibus & immunitatibus donarunt & exaltarunt. Cùm enim, vt Matth. Pari-
sien. in sua hist. scribit, obliti pristinæ humilitatis, iam venerari & timeri à prælatis eccle-
sticis affectarent, & non amplius Prædicatores tantùm, sed etiam Confessores esse contende-
rent, atq; officium Ordinariorum sibi arrogarent, eosq; in summũ contemptũ adducerent, qu-
ad docendum populũ minus idoneos, acriter sese eis opposuerunt Ordinarij ecclesiastici, tan-
Ordinem vniuersalis ecclesiæ per sanctos Apostolos aliosq; ecclesiæ Doctores institutũ & tra-
ditum, enormiter perturbarent. Gregorius IX. autẽ Pontifex Rom. qui eximiè eos fouit
aduersus Ordinarios inaudito, vt M. Parisiensis loquitur, ipsos muniuit priuilegio, quod
verbo ad verbum sic habet: Gregorius Episc. seruus, &c. venerabilibus fratribus, Archiepi-
scopis, Episcopis et dilectis filijs, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis,
Archipresbyteris, & alijs ecclesiarũ Prælatis, ad quos literæ istæ peruenerint, salutẽ, & Apo-
stolorum benedictionem. Quoniam abundauit iniquitas, & refriguit charitas plurimorum,
ce Ordinem dilectorum filiorum fratrum Prædicatorum Dominus suscitauit, qui non quæ sua
sed quæ sunt Christi, quærentes, tã contra profligandas hæreses, quã contra pestes mortiferas
stirpandas, se dedicauerunt euangelizationi verbi Dei, in abiectione volũtariæ paupertatis.
Nos igitur eorum sanctum propositum, & necessarium ministeriũ fauore beneuolo prosequen-
tes, vniuersitati vestræ ipsos affectuosè duximus commendandos, charitatem vestram roga-
tes & exorantes in Domino, ac per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus dilectos fi-
lios fratres Ordinis memorati, pro reuerentia diuina, ad officium prædicandi, ad quod depu-
ti sunt, recipiatis benignè, ac populos vobis commissos, vt ex ore ipsorum verbi Dei semen de-
uote suscipiant, & confiteantur eisdem, cùm ipsis auctoritate nostra liceat confessiones audire
ac pœnitentias iniungere, sedulò admonentes, pro nostra et Apostolicæ sedis reuerentia, in ip-
eis necessitatibus liberaliter assistatis, quatenus ad prædicta suscipienda vestris exhortationi-
bus populi præparati, tanquã bona et fructifera terra, pro viciorũ tribulis, incipiant segetem
germinare virtutum, et dicti Fratres, per cooperationem vestram, suscepti ministerij cursum
fœlicius consummando, optatum reportẽt sui laboris fructum & finem, salutem videlicet ani-
marum. Quia verò sæpe vicia sub specie virtutum occultè subintrant, & Angelus Sathanæ
in Angelum lucis se plærunque simulatè transformat, præsentium vobis auctoritate manda-
mus, quatenus si quid de Prædicatorum fratrum Ordine se dicentes, in vestris partibus præ-
dicauerint, ad quæstum se pecuniarum conuertendo, per quod Religionem eorum, qui pauper-
tatem professi sunt, contingeret infamari, vos tanquam falsarios capiatis & condemnetis.
Datum Anagniæ 5. Calend. Octob. Pontificatus nostri anno primo.

His igitur lætificati (verba sunt Matthæi Parisiensis) & magnificati Prædicatores, Ordina-
rios ecclesiarum Prælatos, Episcopos, Archidiaconos, in synodis suis præsidentes, vbi multi

& magni viri, videlicet Decani, Presbyteri & Vicarij, nec non & ecclesiarum Rectores, tum Clericis conuenerant, procaciter alloquentes, indulta sibi talia priuilegia in propatulo demonstrarunt, erecta ceruice ea exigentes recitari, & in eorum ecclesijs veneranter recipi, & commendari, & ad prædicandum populo, sine aliqua contradictione, vel in synodis, vel in ecclesijs parochianis, quasi legatos, vel etiam Dei angelos admitti: & se ingerentes nimis impudenter, rogitabant singulos etiam sæpe viros religiosos, Es ne confessus? quibus si responsum fuisset: etiam: à quo? à sacerdote meo. Et quis ille idiota? nunquam Theologiam audiuit, nunquam in Decretis vigilauit, nunquam vnam quæstionem didicit enodare. Cæci sunt, & duces cæcorum: ad nos accedite, qui nouimus lepram à lepra distinguere: quibus ardua, quibus difficilia, quibus Dei secreta patuerunt. Nobis confitemini imperterriti, quibus tanta, vt iam videtis & auditis, concessa est potestas. Multi igitur, præcipuè nobiles & nobilium vxores, spretis proprijs Sacerdotibus & Prælatis, Prædicatoribus confitebantur. Sæpe etiam Ordinarijs suggestum ascendere volentibus, noui isti Doctores, de cælo lapsi, silentium imperabant, & ipsi ascendebant populumque docebant. Vnde non mediocriter viluit Ordinariorum dignitas & conditio.

Nondum tamen proprium aliquid possidere, & oblationes seu qualiacunque dona pro mercede à populo accipere eis licebat Gregorij IX. adhuc ætate, quòd ex priuilegio eius prædicatoribus dato manifestè intelligitur, vbi inter alia mandat Prælatis Ecclesiasticis, si prædicatores propter quæstum conciones ad populum habeant, confessiones audiant et sacramenta ministrent, vt eos tanquam falsarios capiant atque condemnent. A sequentibus verò Pontificibus hanc quoque licentiam consequuti sunt, quemadmodum infra, cum agetur de Mendicantium mendicitate & paupertate, pluribus indicabitur.

Has verò aliasque ob causas cum in odium Eccesiasticorum omnium incurrissent Prædicatores, amplioribus priuilegijs muniti & vallati fuerunt, quæ licet non sint in corpore iuris, tamen ijs tanquam armis, aduersus Ordinarios sese defenderunt. Ex priuilegijs enim ista habent, vt Antoninus indicat tit.23.cap.5.§.1. quòd omnes sunt exempti ab Ordinarijs, nec possunt eos conuenire, vel punire ratione delicti, vel domicilij, vel contractus, vel rei de qua agitur: nec in eos sententias fulminare excommunicationis, suspensionis & interdicti. Nec constitutionibus eorum sunt subiecti, nec collectis, nec charitatiuis subsidijs, sed sub protectione Apostolicæ sedis præcisè sunt constituti. Insuper & Prælati eorum Generalis Magister, Prouinciales, Priores, Conuentuales, Guardiani & horum vicarij per priuilegia sua possunt subditos suos absoluere ab omnibus censuris Ecclesiasticis, nisi sint Apostolicæ sedi reseruatæ: ac etiam super irregularitatibus dispensare, si quas incurrissent, & præcipuè in celebrando diuina, cum essent excommunicati vel suspensi. Nec solum prædicatoribus sed etiam reliquis tribus Mendicantium Monachorum Ordinibus hæc priuilegia data sunt.

Ad exaltandum etiam Ordinem Prædicatorum Innocentius IIII. priuilegium eis dedit, ne liceat alicui fratrum ab eorum Ordine ad alium transmigrare, nec alicui Abbati vel Priori talem suscipere, quum tamen ipsis liceat transfugas quoscunque Monachorum suscipere. Quod videtur (inquit Matthæus Parisiensis) dissonum rationi, & Regulæ S. Benedicti contrarium, nec non & Legi naturali: Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. Cum etiam multi moribus, scientia & genere pollentes, ad eorum Ordinem è seculo conuolarent, postea verò eam formam religionis, quam se inuenturos sperabant, non reperirent, sed pro claustro totius mundi latitudinem, pro paupertate & sobrietate diuitias immodicas & luxum, cœperunt quidam dolere: attamen non licuit eis ad alium Ordinem transire, nedum monasticam vitam in vniuersum deserere. Inde verò desperationes, atheismus et alia mala exorta sunt. Parisiensis.

Hoc igitur pacto hisq; rationibus non tantum creuerunt numero, sed in eam authoritatem atq; potentiam euecti et exaltati fuerunt, vt ipsi quoq; Romanæ sedi, totiq; Clero formidabiles tandem euaserint, sicut etiam testatur M. Alber. Argentinensis in suis annalib. nuper ab Vrstisio primùm editis: adeoq; anguem in sinu fouerunt, seu murem in peram immiserunt.

ORDO FRANCISCANORVM SEV MINORVM.

CAPVT VIII.

Minores quando exorti.

INITIVM huius Ordinis in manuscripto quodam Chronico Minoritarum refer-tur ad annum Christi 1198. Martinus Polonus in suo Chronico refert ad annum 1206. Panuinius & alij ad annum 1209. Guido Bonatus ponit in annum 1211.

Minorum auctor

Francisci vita.

Fundator seu author Minorum fuit quidam Franciscus, patre natus Bernardione A-sisij, quae vallis Spoletanae ciuitas est, vt Bonauentura in vita eius indicat cap.6. Vincen. lib.30.cap.101. Petrum de Berdone vocat. Martinus Capellanus refert, Ioannem fuisse di-ctum, antequam monasticae vitae se tradidisset Francisc. Volateran.li.21.vna, Iacobus autem de Voragine in Legenda aurea septem causas recitat, ob quas priori nomine abiecto Fran-ciscus appellari voluerit. Literis operam dedit in Ecclesia S. Georgij Assisijs: ibi cum medio-criter in literis profecisset, animum mercaturae adiecit, tanquam vitae genus quaestuosum. Af-fluentibus verò opibus, adeoq; insolentior factus, profanam, luxuriosam & carnis mundi vo-luptatibus deditam prorsus vitam egit. Quamuis autem morbo grauissimo propterea cor-ptus à Deo videbatur, nihilominus sanitati pristinae restitutus, ad priorem vomitum rela-[psus,] vsq; ad annum aetatis suae 25. Vincen.lib.29 cap.97. & Antoninus tit.24.cap.4. Cumque toto hoc temporis spatio in omni vitiorum ac scelerum genere vixisset, tandem ad monastic[um in]stitutum animum adiecit, hac occasione, si fabulis credere voluerimus. Nocte quadam in Apuliam, negociationis causa proficiscens, visus est in somnis videre palatium omnis gene-ris militaribus armis refertũ, quae omnia signaculo crucis insignita erant. Quaesiuit ille, cuius ea essent, & responsum tulit, Ipsius eiusq; militum. Hoc ita accipit, quasi in militia futurus esset felix, & rectà ad quendam Apuliae Comitem militiae causa proficiscitur. Tum noctu vo-cem audiuit dicentem: Francisce quis potest melius facere tibi? Dominus ne an seruus di-ues an pauper? Ille respondit: Dominum & diuitem. Cur igitur, inquit spiritus iste, prosequeris Dominum, pro paupere homine Deum relinquis Francisce? Cui Franciscus: Quid me vis Domine facere? Rursum audit: Reuertere domum: Visio enim quam vidisti, non militiam se-cularem, sed spiritualem significat. Assisium igitur rediens, non procul ab vrbe, in leprosum incidit, qui stipem porrecta dextera precabatur. Etsi verò ab ijs antehac totus abhorruerat, iudicauit tamen necessarium esse, seipsum vt vinceret, descendensq; de equo & stipem et o-[scu]lum simul ei praebuit: Bonauent.cap.1.

Ingressus paulò post S. Damiani templum ruinosum ad orandum, prosternitur ad Cruci-[fixi] imaginem. Ibi denuò audit: Francisce vade & repara domum meam, quae penè tota destrui-tur, vt vides. Protinus igitur Fulginum iter faciens, pannos, quos venales asportauerat, ven-didit, eamq; pecuniam quam patri suffuratus fuerat, dedit templi Damiani sacerdoti, vt inde sarta tecta aedium sacrarum reparari curaret, vtque cum eo sibi aliquandiu viuere licere ro-[ga]uit. Concessit id quidem sacerdos, sed pecuniam, furto ablatam, accipere noluit, veritus ne pa-rentes eius id aegrè essent laturi. Id verò vbi pater resciuisset, quaerit Franciscum, qui se in fo-uea occultarat. Tandem relicta ea, Assisium ingreditur: quem cùm ciues cernerent facie squa-lidum, & mente mutatum, coeno & lapidibus eum impetebant. Pater etiam inter alios accur-rens, eum domum pertractum primò verbis, deinde verberibus, tertio vinculis castigat. Sic di-gnam furto mercedem reportauit: quam tamen Bonauentura falsò vt persecutionem propter iustitiam interpretatur: ca.2. Ex vinculis verò non multo post matris beneficio liberatur pa-tre peregrè profecto. Reuersus autem tumultuatur pater maiorem in modum, et in primis ab-latã pecuniã reposcit. Cumq; recepisset, etiamsi mitior factus esset, tamẽ de eo exheredando co-gitauit. Ideoq; ad tribunal Assisiense eũ sistebat, vt ibi renunciaret paternae haereditati. Fran-ciscus promptũ se esse aiebat, et quidẽ ad duriora perferenda: & non solùm patrimonio renun-ciat, sed simul vestibus se exuit, easq; patri reddit. Neq; id solũ, sed femoralia quoq; abijcit, vt planè esset à paternis bonis alienus. His omnibus depositis, aiebat: Hactenus te vocaui patrem in terris, in posterũ verò dicturus sum: Pater noster qui es in coelis. (Quasi verò non simul Deo seruire, et parẽtes honorare potuerit.) Episc. ista cernens, quã primũ surrexit solio, et amplexus

propria

proprio pallio operuit, præcipiens suis qui aderant, vt aliquid ipsi darent, quo nuda corporis membra tegeret. Illi rusticam vestem ex leuidensi filo tradunt ei, quam lætus accepit, atq; crucis signum cæmento in ea format, sicq; induitur. Bonauent. cap. 2.

Nibilominus tamen de reparando Damiani templo cogitat: ideoque mendicando sumptum omnem acquisiuit, ipseq; humeris suis lapides gestauit. Postea ad S. Petri ædem restaurandam animum adijcit, quæ Asisio paulò longius quàm illa Damiani, aberat, opusq; breui perficit. Postremò ad D. virginis Mariæ de portiuncula templum, prorsus desertum atq; neglectum reparandum plenis fertur velis, ibiq; sedem suam figere decreuit, quòd antiquitus illud delubrum, S. Maria de angelis dictum fuisset. Atq; hic ille locus est, in quo primum cæperunt Minoritæ. Bonauentura cap. 2. Vincent. & Antoninus: qui etiam refert tit. 24. cap. 7. §. 4. Franciscum anno Christi 1223. obtinuisse à Deo, intercedente B. Maria virgine, eiusq; vicario Honorio III. Indulgentiam plenariam peccatorum omnium, annis singulis accedentibus ad hanc Ecclesiam S. Mariæ, prima die Augusti, & vt duraret per diem naturalem, incipiendo à secundis vesperis illius diei vsq; ad vesperas diei sequentis includendo noctem: quo die Ecclesia hæc à septem Episcopis de mandato Papæ solenniter consecrata, & dicta Indulgentia publicata fuit.

In hoc templo D. virginis anno reparatæ salutis 1209. dum in Missa de Apostolis audiuisset illa ex Euangelio verba, Ne aurum, argentum, peram, duas tunicas, calceamenta, baculum habeant, hoc est, exclamat, quod quæro & totis præcordijs concupisco: abiectoq; protinus pastorali habitu, quo hactenus vsus fuerat, calceis videlicet, baculo, pera & tunica, vilissimam abiectissimamq;, sed natiui coloris assumpsit tuniculam, reiectaq; corrigia funiculo eam cinxit, stolidissimè existimans huic Christi mandato se omnino hoc pacto satisfecisse.

Eius verò hypocritica sanctitate permoti aliquot viri, sese ei socios adiungunt, habitumque eius assumunt: quos inter primus fuit Frater Bernardus Asisij ciuis, & nobili prosapia genitus, qui cuncta sua bona relinquens, Franciscum accessit, cupiens ex illo scire, quo modo perfectè posset mundum relinquere. Primum igitur templum D. Nicolai manè adeunt, vt in Bibliorum textu id ipsis ostenderetur. Finita oratione apertoq; libro, primò se hic locus offert eis: Si vis esse perfectus, vade, vende omnia quæ habes & da pauperibus. Secundò iterum aperiunt, & in hunc locum incidunt: Nihil tuleritis in via. Tertia vice id reiterant, & obuenit illis textus: Qui vult venire post me, abneget seipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Tum ait Franciscus, Hæc esto Regula nostra omniumq; eorũ qui aliquid in posterũ nobiscũ volunt habere commune. Bonauentura c. 3. in maiore Legenda. Secundus eius discipulus fuit Petrus Cathanij Canonicus S. Ruffini Asisij: tertius Egidius quidam: 4. Frater Sabatinus: 5. Fr. Morichus: 6. Fr. Ioannes de Capella, qui mox, vt fucatam hypocrisim vidit, Ordinem reliquit: 7. Fr. Philippus: 8. Fr. Ioannes de S. Constantio: 9. Fr. Barbarus: 10. Fr. Bernardus: 11. Fr. Angelus. Francisco socij sese adiungunt

Cum igitur videret numerum discipulorum suorum mediocriter creuisse, & spes esset quotidie plures accessuros, Regulam conscripsit, secundum quam eis viuendũ esset, quæ etiam de verbo ad verbum sic habet.

CAPVT IX.

REGVLA FRANCISCANORVM.

CAPVT I.

REGVLA & vita Minorum Fratrum, hæc est: videlicet Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, viuendo in obedientia SINE PROPRIO, & IN CASTITATE. Frater Franciscus promittit obedientiam & reuerentiam Domino Papæ Honorio & successoribus eius Canonicè intrantibus & Ecclesiæ Romanæ: debent verò alij fratres Francisco & eius successoribus obedire.

CAPVT II.

De his qui volunt vitam istam accipere, & qualiter recipi debeant.

SI qui voluerint hanc vitam accipere, & venerint ad fratres vestros, mittant eos ad suos ministros prouinciales, quibus solummodo, & non alijs recipiendi fratres licentia conceditur. Ministri verò diligenter examinent eos de fide Catholica & Ecclesiasticis Sacramentis. & si hæc omnia credant, & ea fideliter confiteri, & vsque in finem fideliter obseruare: & vxores non habeant, vel si habent, & iam monasterium intrauerunt vxores, vel licentiam eis dederint auctoritate diœcesani Episcopi voto continentiæ iam emisso, & illius sunt ætatis vxores, quòd nō possit de eis oriri suspicio, dicant illis verbum Euangelij, quòd vadant & vendant sua omnia, & ea studeant pauperibus erogare: quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas. Matth. 19. cap

Et caueant fratres & eorum ministri, ne soliciti sint de rebus suis temporalibus, vt liberè faciant de rebus suis, quicquid Dominus inspirauerit eis.

Si tamen consilium requiratur, licentiam habeant ministri mittendi eos ad aliquos Dominum timentes, quorum consilio bona sua pauperibus erogent.

Postea concedant eis pannos probationis, videlicet binas tunicas sine caputio, & cingulum, & bracas, & caparonem vsque ad cingulum, nisi ministris aliud aliquando videatur. Finito anno probationis, recipiantur ad obedientiam promittentes vitam istam semper & regulam obseruare: & nullo modo licebit eis de ista religione exire, iuxta mandatum Domini Papæ: quia secundum Euangelium sanctum, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retrò, aptus est regno Dei. Et illi qui iam promiserunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, possunt portare calceamenta: & fratres omnes vestimentis vilibus induantur: & possunt ea repeciare de saccis & alijs pecijs, cum benedictione Dei. Quos moneo & exhortor, ne despiciant, neque iudicent homines, quos vident mollibus vestibus & coloratis indutos, vti cibis & potibus delicatis: sed magis vnusquisque iudicet & despiciat seipsum.

CAPVT III.

De diuino officio & ieiunio: & qualiter fratres debeant ire per mundum.

CLerici faciant diuinum officium secundum ordinem Romanæ Ecclesiæ. Laici verò dicant 24. Pater noster pro matutinis: pro laudibus quinque: pro prima, tertia, sexta & nona, pro qualibet istarum septem: pro vesperis autem duodecim: pro completorio septem, & orent pro defunctis, & ieiunent à festo Omnium Sanctorum vsque ad Natiuitatem Domini. Sanctam verò Quadragesimam, quæ incipit ab Epiphania vsque ad continuos quadraginta dies, quam Dominus suo sancto ieiunio consecrauit, qui voluntariè eam ieiunant, benedicti sunt à Domino: & qui nolunt, non sunt adstricti, sed aliam vsque ad resurrectionem Domini ieiunent. Alijs autem temporibus, non teneantur fratres, nisi sexta feria, ieiunare: Tempore verò manifestæ necessitatis non teneantur fratres ieiunio corporali. Consulo verò, moneo & exhortor fratres meos in Domino Iesu Christo, vt quando vadunt per mundum, non litigent, non contendant verbis, nec alios iudicent: sed sint mites, pacifici & modesti, mansueti

mansueti & humiles, honestè loquentes omnibus, sicut decet. Et non debent equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur. In quamcunque domum intrauerint, primùm dicant, Pax huic domui. Et secundum sanctum Euangelium, de omnibus cibis, qui apponuntur, licet manducare.

CAPVT IIII.

Quòd fratres non recipiant pecuniam.

PRęcipio firmiter fratribus vniuersis, vt nullo modo denarios vel pecuniam recipiant per se, vel personam interpositam: tamen pro necessitatibus infirmorum, & alijs fratribus induendis per amicos spirituales ministri tantum & custodes solicitam curam gerant, secundum loca & tempora & frigidas regiones, sicut necessitate viderint expedire, eo semper saluo, vt, sicut dictum est, denarios & pecuniam non accipiant.

CAPVT V.

De modo laborandi.

FRatres ij, quibus gratiam dedit laborandi, laborent fideliter & deuotè, ita quòd excluso otio animæ inimico, sanctæ orationis & deuotionis spiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia deseruire. De mercede verò laboris pro se & suis fratribus corporis necessaria recipiant, præter denarios vel pecuniam, & hoc humiliter, sicut decet seruos Dei & paupertatis sanctimonię sectatores.

CAPVT VI.

Quòd fratres nihil sibi approprient & de eleemosyna petenda, & de fratribus infirmis.

FRatres sibi nihil approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed sicut peregrini & aduenæ in hoc seculo, in paupertate & humilitate famulantes Domino, vadant pro eleemosyna confidenter: nec oporteat eos verecundari, quia Dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimos meos fratres, hæredes & reges regni cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit. Hæc est portio vestra, quæ producit in terram viuentium, cui dilectissimi fratres totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini nostri Iesu Christi in perpetuum sub cœlo habere velitis. Et vbicunque sint, si inuenerint fratres, ostendant se domesticos inuicem inter se, & securè manifestet vnus alteri necessitatem suam: quia si mater nutrit & diligit filium suum carnalem, quanto diligentius debet diligere quis & nutrire fratrem suum spiritualem. Et si quis eorum infirmitatem ceciderit, alij fratres ei seruire, sicut vellent sibi fieri, debent.

CAPVT VII.

De pœnitentia fratribus peccantibus imponenda.

SI quis fratrum instigante inimico mortaliter peccauerit, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, vt recurratur ad suos ministros Prouinciales, teneantur prædicti fratres ad eos recurrere, quanto citius potuerint,

sine omni mora. Ipsi verò ministri, si presbyteri sint, cum misericordia illis iniungant pœnitentiam. Si verò presbyteri non sint, iniungi faciant per alios sacerdotes huius Ordinis sicut eis, secundum Dominum melius videbitur expedire. Et cauere debent, ne irascantur & conturbentur propter peccatum alicuius: quia ira & perturbatio in se & in alijs hominibus impediunt charitatem.

CAPVT VIII.

De electione generalis Ministri huius Ordinis, & de Capitulo Pentecostes.

VNiuersi fratres vnum de fratribus istius religionis teneantur semper habere generalem Ministrum, & seruum totius fraternitatis, & ei teneantur obedire. Quo discedente, electio successoris fiat à Ministris prouincialibus & custodibus, in Capitulo Pentecostes, in quo prouinciales Ministri teneantur semper simul conuenire, vbicunque à generali Ministro fuerit constitutum, & hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum, maiorem vel minorem, sicut à prædicto ministro fuerit ordinatum. Et si aliquo tempore videretur vniuersitati Ministrorum Prouincialium & custodum, prædictum Ministrum non esse sufficientem ad seruitium & communem vtilitatem fratrum, teneantur prædicti fratres, quibus electio data est, in nomine Domini alium sibi eligere in custodem. Post Capitulum verò Pentecostes, Ministri & Custodes possint singuli, si voluerint, & eis expedire videbitur eo anno in suis custodijs semel fratres suos ad Capitulum conuocare.

CAPVT IX.

De Prædicatoribus.

FRatres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Et nullus fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi à Ministro generali huius fraternitatis fuerit examinatus & probatus, & ab eo sibi officium prædicationis concessum. Moneo quoque & exhortor eosdem fratres, vt in prædicatione, quam faciunt, sint examinata & casta eorum eloquia, ad vtilitatem & ædificationem populi, annunciando eis vitia & virtutes, pœnam & gloriam, cum breuitate sermonis: quia verbum abbreuiatum fecit Dominus super terram.

CAPVT X.

De admonitione & correctione fratrum.

FRatres qui sunt Ministri & serui aliorum fratrum, visitent & moneant alios fratres suos humiliter, & charitate corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod sit contra animum suum, & regulam vestram. Fratres verò qui sunt subditi, recordentur quòd propter Dominum abnegauerint proprias voluntates. Vnde firmiter præcipio eis, vt obediant suis ministris in omnibus quæ promiserunt Domino obseruare, & non sunt contraria animæ suæ & regulæ nostræ. Et vbicunque fratres sint, qui scirent & cognoscerent, se non posse Regulam spiritualiter obseruare, ad suos ministros debeant & possint recurrere. Ministri verò charitatiuè & benignè eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa eos, vt eis dicere possint, eos facere sicut Domini serui. Nam ita debet esse, quod ministri sint serui omnium fratrum. Moneo verò & exhortor in

Domino

Domino Iesu Christo, vt caueant fratres ab omni superbia, vana gloria, inuidia, auaritia, cura & solicitudine huius seculi, detrectatione & murmuratione, & nō curent nescientes literas, literas discere: sed attendant, quòd super omnia desiderare debent, habere spiritū Domini & sanctā eius operationem, orare semper ad Dominum puro corde, & habere humilitatem & patientiam in persecutione & in infirmitate, & diligere eos qui vos persequuntur & reprehendunt & arguunt. Quia dicit Dominus: Diligite inimicos vestros, &c.

CAPVT XI.

Quòd fratres non ingrediantur monasteria monacharum.

PRæcipio firmiter fratribus vniuersis, ne habeant consortia vel consilia mulierum, & ne ingrediantur monasteria monacharum, præter illos quibus à sede Apostolica concessa est licentia specialiter: nec fiant compatres virorum vel mulierum, ne hac occasione inter fratres vel de fratribus scandalū oriatur.

CAPVT XII.

De euntibus ad Saracenos & alios infideles.

QVicunque fratrum diuina inspiratione voluerint ire inter Saracenos & alios infideles, petant inde licentiam à suis ministris prouincialibus. Ministri verò nullis licentiam eundi tribuant, nisi eis quos viderint esse idoneos ad mittendum. Adhæc per obedientiam iniungo ministris, vt petant à Domino Papa N. vnū de S. Rom. Ecclesiæ Cardinalibus, qui sit gubernator, protector & corrector istius fraternitatis, vt semper subditi & subiecti pedibus eiusdem sanctæ Ecclesiæ, stabiles in fide Catholica, paupertatem & humilitatem, & secundum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus, obseruemus.

Nulli ergo hominum omnino liceat hanc paginam infringere, vel ei ausu temerario contradicere. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum.

TESTAMENTVM FRANCISCI.

DOminus dedit mihi fratri Francisco ita incipere facere pœnitentiā. Quia cùm essem in peccatis, nimis mihi videbatur amarū, videre leprosos. Sed ipse Dominus conduxit me inter illos & feci misericordiam cum illis. Et recedente me ab ipsis, id quod videbatur mihi amarum, conuersum fuit mihi in dulcedinem animæ & corporis. Et postea parum steti, & exiui de sæculo. Et Dominus talem fidem dedit mihi in Ecclesijs, vt ita adorarem, & dicerem: Adoramus te sanctissime Domine Iesu Christe & hîc, & ad omnes Ecclesias tuas, quę sunt in toto mundo, & benedicimus tibi: quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum: postea dedit mihi Dominus, & dat fidem in sacerdotibus tantam, qui viuunt secundum ordinē sanctæ Romanæ Ecclesiæ, propter ordinem ipsorum: quod si facerent mihi persequutionē, volo recurrere ad ipsos. Et si haberem tantam sapientiā quantam Solomon habuit, & inuenirē pauperculos sacerdotes huius sęculi in ecclesijs in quibus morantur, nolo prędicare contra voluntatem ipsorū. Et ipsos & alios omnes volo timere, amare, & honorare, sicut meos dominos: & nolo in ipsis cōsiderare peccatū, quia filiū dei discerno in eis, & domini mei sunt. Et propter hoc facio, quia nihil video corporaliter in hoc sęculo de ipso altissimo filio Dei, nisi sacratissimū corpus eius, & sanguinē suum,

quem ipsi conficiunt, & ipsi soli alijs administrant. Et hæc sanctissima mysteria
super omnia volo honorare, & venerari, & in locis preciosis collocare. Sanctis-
sima nomina & verba eius scripta, vbicunque inuenero in locis illicitis, volo col-
ligere : & rogo quod colligantur, & in loco honesto collocentur. Et omnes
Theologos, & qui ministrant sanctissima verba diuina debemus honorare &
venerari, sicut qui ministrant nobis spiritum & vitam. Et postquam Dominus
dedit mihi de fratribus nemo ostendebat mihi, quid facere deberem: sed ipse al-
tissimus reuelauit mihi, quod deberem viuere secundum formam Euangelij,
& ego paucis verbis, & simplicibus, feci scribi: & Dominus Papa confirmauit
mihi. Et illi qui veniebant ad recipiendum vitam istam, omnia quæ habere po-
terant, pauperibus erogabant. Et erant contenti tunica vna intus & foris repe-
ciata, cum cingulo et brachis. Et nolebamus plus habere. Officium dicebamus
nos clerici, secundum alios clericos. Laici dicebant, Pater noster. Et satis liben-
ter manebamus in Ecclesijs, & eramus idiotæ, & subditi omnibus. Et ego mani-
bus meis laborabam, & volo laborare. Et omnes alij fratres firmiter volo quod
laborent de laboritio, quod pertinet ad honestatem. Et qui nesciunt, discant,
non propter cupiditatē recipiendi precium laboris, sed propter bonum exem-
plum, et ad repellendam ocíositatem. Et quando non daretur nobis precium la-
boris, recurramus ad mensam Domini, petendo eleemosynam ostiatim. Saluta-
tionem mihi Dominus reuelauit, vt diceremus: Dominus dedit tibi pacem. Ca-
ueant sibi fratres, vt habeant Ecclesias, & habitacula paupercula: & omnino ta-
lia, quæ pro ipsis construuntur, penitus non recipiant, nisi fuerint sicut decet
sanctam paupertatem, quam in regula promisimus: semper ibi hospitantes, tanquam
aduenæ & peregrini. Præcipio firmiter per obedientiam fratribus vniuersis,
quod vbicunque sunt, non audeant petere aliquam literam in curia Romana
per se, neque per interpositam personam: neque pro Ecclesia, neque pro alio
loco, neque sub specie prædicationis, neque pro persequutione suorum corpo-
rum. Sed vbicunque non fuerint recepti, fugiant in alienam terram, ad facien-
dam ibi pœnitentiam cum benedictione Dei. Et firmiter volo obedire genera-
li ministro, & alter Guardiano, quem sibi placuerit mihi dare. Et ita volo esse
captus in manibus suis, vt non possim ire vel facere vltra obedientiam & vo-
luntatem suam, quia Dominus meus est. Et quamuis sim simplex & infirmus,
tamen semper volo habere clericum, qui mihi faciat officium, sicut in Regula
continetur. Et omnes alij fratres ita firmiter teneātur obedire Guardianis suis,
& facere officium secundum Regulam. Et quicunque inuenti essent, quod non
facerent officium secundum Regulam, & vellent alio modo variare, aut non
essent Catholici: omnes fratres, vbicunque sunt, per obedientiā teneantur, quod
vbicunque inuenerint aliquem ipsorum, proximiori custodi illius loci, vbi ip-
sum inuenerint, debeant præsentare. Et custos teneatur ipsum fortiter custodi-
re sicut hominem in vinculis die noctuque, ita quòd non possit eripi de manibus
suis, donec sua propria persona ipsum repræsentet in manibus sui ministri: Et
minister teneatur firmiter per obedientiam mittere ipsum per tales fratres, qui
die noctuque custodiant ipsum, sicut hominem in vinculis, donec repræsentent
ipsum coram Domino Hostiensi, qui est Dominus protector istius fraternita-
tis. Et non dicunt fratres: hæc est alia regula: quia hæc est recordatio admoni-
tionis & exhortatio, & meum testamentum, quod ego frater Franciscus vester
paruulus, facio vobis fratribus meis Benedictis: propter hoc, vt Regulam
quam Domino promisimus, melius catholicè obseruemus. Et generalis mini-
ster & omnes alij ministri & custodes, per obedientiam teneantur in istis verbis
non addere vel minuere. Et semper hoc scriptum habeant secum iuxta Regu-
lam

lam. Et in omnibus capitulis quæ faciunt, quando legunt Regulam, legant & ista verba. Et omnibus fratribus meis Clericis & Laicis præcipio firmiter per obedientiã, vt nõ mittant glossas in Regula, nec in istis verbis dicendo, ita vult intelligi. Sed sicut Dominus dedit mihi purè & simpliciter, dicere, & scribere regulam & ista verba, ita simpliciter & sine glossa intelligatis, & cum sancta operatione vsq; in finem obseruetis. Et quicunq; hæc obseruauerit, in cœlo repleatur benedictione altissimi patris cœlestis, & in terra repleatur benedictione dilecti filij sui cum sanctissimo spiritu paraclyto, & omnibus virtutibus cœlorũ. Et ego frater Franciscus paruulus, & vester seruus, quantumcunque possunt, confirmo vobis intus & foris istam sanctissimam benedictionem, Amen.

CAPVT X.

De Confirmatione Regulæ Francisci.

HAC Regula consuta, Romam cum suis discipulis pro confirmatione & approbatione eius proficisci statuit ad Innocentium III. *Pontificem Max. Fecit hoc tantò maiori spiritu & confidentia Franciscus, quòd in somnis vidisset arborem summæ altitudinis, sub qua stabat: cumq; non sine admiratione eam intueretur, subitò visus sibi fuit virtute diuina leuari in altum, ita vt cacumen attingeret, atq; ad terram sine negotio curuaret. Eodem etiam tempore Syluestro sacerdoti cuidam Aßisiano tale quid videre contigit. Ciuitatem nimirum Aßisium à quodam magno dracone circumdari, ita quidem vt præ eius magnitudine, tota regio videretur exterminio subiacere. Deinde auream Crucem ex ore Francisci procedere videbat, cuius cacumẽ ad cœlum, brachia ad mundi fines vsq; extendebantur: ad cuius aspectum draconem territum & fugatum esse. Hoc somnium vbi Francisco narrasset, non secus quàm approbationem sui instituti factam diuinitus interpretatus est. Bonauentura cap. 3. His igitur somnijs seu illusionibus potius satanicis factus animosior, Innocentium Pontificem adit: sed primo die repellitur. Noctu verò proximè sequenti Papa videtur videre palmam inter suos pedes paulatim succrescere in proceram arborem: addita simul interpretatione, Hanc arborem significare illum homuncionem, qui hesterno die repulsam passus fuerit. Mane igitur facto illum paßim quæri iubet, & quid velit interrogat. Franciscus Regulam illi suam offert, eiusq; confirmationem petit. Ea verò perlecta, res in Cardinalium senatu diu multumq; disceptatur, nonnulliq; purpuratorum reluctantur grauiter: siquidem Ordo nouus, & supra humanas vires positus videbatur. His autem sese opponit Ioannes de S. Paulo Sabinensis Episcopus, & blasphemiam in Christum esse dicebat, Euangelium Christi accusare, quasi nouum quid, aut irrationabile, vel etiam seruatu impoßibile in se contineat, cuius obseruantiam in primis Regula flagitaret. Res igitur in posterum diem differtur. Pontifex proxima nocte videt Lateranensem basilicam ruinam minitare, & à quodã homuncione dorso subiecto sustentari. Hoc ad Franciscum accommodauit, quasi is ille esset, qui ecclesiam Romanam corruentem fulturus esset: proindeq; sine mora sequenti die petitioni eius satis fecit, regulamq; confirmauit: iußitq; pœnitentiam prædicare, & ne laici, qui eum comitabantur, signo destituerentur, coronas paruulas illis fecit, vt prædicare liberè non vererentur: Bonauentura cap. 3. Legendæ Francisci: de quibus suum cuiq; liberum sit iudicium.*

De confirmatione regulæ Bonauentur.

Hæc verò paulo aliter recitat Matthæus Parisiensis S. Albani in Anglia Monachus: Papa, inquit, in fratre Francisco habitum deformem vultum despicabilem, barbã prolixam, capillos incultos, supercilia pendentia & nigra, diligenter considerans, cum petitionẽ eius tam arduam, & executione impoßibilem recitari fecisset, despexit eum & dixit: Vade, frater, & quære porcos, quibus potius debes quàm hominibus comparari, & inuolue te cum eis in volutabro, & regulam illis à te commentatam tradens, officium tuæ prædicationis impende. Quod audiens Franciscus, inclinato capite exiuit continuò, et porcis tandem inuentis, in luto se cum eis tandiu inuoluit, quousque à planta pedis vsque ad verticem corpus suum totum cum ipso habitu polluisset. Sicq; ad Consistorium reuertens, Papæ se iterum præsentauit, dicens: Domi-

De confirmatione regulæ Fräcisci aliter Parisiensis.

ne feci sicut præcepisti, exaudi nunc obsecro, petitionem meam. Quod factum cum Papa ab-
rans conspexisset contristatus est valde, quòd illum despexisset: atque in se reuersus, præcep-
vt bene lotus rediret. Quod quum factum esset, reuersus est festinanter. Commotus itaque Pa-
pa super eo, petitionem eius admisit, & per priuilegium Romanæ ecclesiæ officium prædicatio-
nis simul cum Ordine confirmauit, eumque cum benedictione dimisit. Hæc M. Parisiensis.

Nicolaus de Lyra ob confirmationem hanc Ordinum Minorum & Prædicatorum per Innocentium factam, dicit eum fuisse Angelum illum habentem clauem abyssi, Apoc. 20. Vi-
di Angelum, inquit, id est Innocentium III. descendentem de cœlo, id est de apice Pontifica-
li, condescendentem sanctis Francisco & Dominico: habentem clauem abyssi, id est, potesta-
tem approbandi dictos Ordines (vbi rectè intelligit per abyssum Ordines Mendicantium) ad
reprimendam potestatem diaboli, & catenam magnam, id est fratrum vtriusque Ordinis mul-
tiplicitatem. In tales absurdissimas interpretationes tyrannis Papistica impulit plurimos.
Balæus Cent. 5. cap. 12. in Appendice.

Regula denuo approbatur ab Honorio.

Mortuo verò Innocentio, Franciscus Honorio III. eandem Regulam denuo approban-
dam exhibet. Hoc autem vt denuo tentaret, tale quid ei reuelatum esse nugantur. Videbat
sibi micas panis subtilissimas de terra collegisse, vt circumstantibus multis fratribus fa-
cis eas impertiret. Cumque vereretur id facere, eo quòd nimis essent tenues, & periculum es-
ne manibus exciderent, vocem audiuit: Francisce, vnam de micis omnibus hostiam facito,
manducare volentibus tribue. Id cum faceret, omnes lepra correpti sunt, quotquot oblatum
spuebant donum. Mane facto, solicitus cogitauit hoc quid esset. Ideoque paulo post, cum in ora-
tione persisteret, vocem aliam audiuit: Francisce micæ præteritæ noctis, verba sunt Euange-
lica, hostia regula, lepra iniquitas. Antoninus tit. 24. cap. 7. §. 4. Hoc pacto admonitus
in suo proposito confirmatus, assumpta Regula Honorium accedit. Antequam autem Pon-
tifex consensum illi præberet, conuersationem & Regulam Minorum certis terminis limi-
uit, ne fortè alijs religiosis aliquando in supplantationem & nocumentum essent: videlicet
ciuitates & castella, in præparationem Euangelij accincti, ad informationem morum circu-
rent, plus gestus maturitate & habitus vilitate docentes quàm acri verborum correptio-
vel increpatione: nec contemnendo comedentes, nec mollibus vestitos aspernando, quum
Deo corda pateant vniuersorum, & paupertatem manifestam, quam professi sunt, eviden-
prosequerentur: nimiam enim humilitatem, in verba prorumpentem ampullosa, indi-
titantis superbiæ esse manifestum. Nec etiam aliquem prædicando tangerent corripien-
nec confessiones alicuius, si eas audire contingeret quoquo modo detegerent, licet ad re-
transmigrantes loca, ne scandalum alicui oriatur vel fama denigretur, nec pax Ecclesiæ
à Sanctis Apostolis & magnis ac sanctis Patribus ac doctoribus supra firmam petram
lita est & ordinata, vel in temporalibus iacturam incurrat, vel quocunque modo pertur-
Peccata autem cautè inquirant, ne ignotas & inauditas, qui simplices sunt, discant
tates. Nullum in abyssum terroribus aut minis satyricè obiurgantes demergant, sed
in spem erigant spiritualem. Fratres omnes Minores de seipsis postremò alijs exempla
litatis relinquentes, viros alterius religionis, regulam vel statuta, sibi vel suis statutis
ponant: omni extremitate, vilitate & paupertate pro Christo contenti, non extollantur,
meliores alijs videantur: nec ad priuilegia vel dignitates, in præiuditium vel detrimen-
aliquorum, aspirent, nec sine fauorabili assensu vel petitione prædicent, vel alicui con-
sese ingerentes. Hæc cum omnia Franciscus Papæ pro se & suis discipulis sanctè promis-
Pontifex Regulam approbauit, annotauit & confirmauit, tali bulla: Honorius Episc-
seruus seruorum Dei, dilectis filijs, fratri Francisco & alijs fratribus de Ordine fratrum
norum, salutem & Apostolicam benedictionem. Solet annuere sedes Apostolica pijs vo-
honestis petentium desiderijs fauorem beneuolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino
lij, vestris pijs precibus inclinati, Ordinis vestri Regulam, à bonæ memoriæ Innocentio
pa prædecessore nostro approbatam, annotatam: præsentibus authoritate vobis Apos-
confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus.

Ho-

Hinc iam error Antonini deprehenditur, qui tit. 19. cap. 3. affirmat, Franciscanis quidem Innocentium III. *de Regula confirmanda consensum dedisse, & de pœnitentia prædicanda mandatum, cùm primò illum accessissent: vtrum autem Innocentius tunc confirmauerit, vel tantum promiserit, quod postea Honorius compleuerit, certum non esse.*

Antonini error.

Polydorus etiam lib. 7. cap. 4. confirmationem Ordinis & Regulæ huius tribuit Honorio III. *cui adstipulatur Trithemius in Chronico Hirsaugiensi, & Sebast. Frank fol. 472. Et Antoninus tit. 24. cap. 7. §. 4. Regula, ait, Franciscanorum anno 1223. per Honorium* III. *fuit approbata, Pontificatus eius anno 8. ab inceptione Ordinis, ex quo cœpit habere fratres, 15. Hæc quidem, si de secundaria confirmatione dicuntur ab ipsis, vera sunt: sin autem loquuntur de prima approbatione & confirmatione, falsa erunt.*

Hanc Regulam Minoritarum Nicolaus III. *circa annos Christi 1280. mandauit prælegi publicè in Scholis, excommunicans omnes eos, qui eam impugnarent, vt Magdeburgenses centuriatores ex Chronico æditui referunt. Sed qua fide id faciant, ipsi viderint. Hoc constat, Nicolaum* III. *decretalem suam, de verborum significat. cap. Exijt qui seminat. in qua nonnulla ambigua in Francisci Regula declarat, in scholis legi voluisse. Ita enim inquit ibi inter alia: Cùm itaq; Regula (Francisci) ipsa licita, sancta, perfecta & obseruabilis, nec vlli patens discrimini euidenter appareat: illa & omnia suprascripta per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata etiam & suppleta, de Apostolica potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, & volumus existere perpetuæ firmitatis. In virtute obedientiæ districtè præcipientes, quòd hæc constitutio, sicut cæteræ constitutiones vel Decretales epistolæ, legatur in Scholis.*

Regula Minorum prælegenda in scholis.

Richardus de Mediauilla Anglus & Minorita scripsit in hanc Francisci regulam lib. 1. circa annos Domini 1290. Balæus.

In Regulam Francisci qui scripserint.

Rupertus de Rusia, Minorita, scripsit etiam ad Haymonem Anglum Ordinis sui magistrum generalem Declarationem Regulæ Francisci lib. 1. Biblioth. Gesneri.

CAPVT XI.

Animaduersiones in Regulam Francisci.

FRANCISCVS in *Testamento suo firmiter præcepit, ne quis fratrum aut alius, suæ Regulæ vel addat, vel detrahat aliquid. Generalis, inquit, Minister, & omnes alij Ministri, & Custodes per obedientiam teneantur* in istis verbis non addere vel minuere. *Item: Omnibus fratribus meis clericis & laicis præcipio firmiter per obedientiam,* vt non mittant Glossas in Regula, nec in istis verbis dicendo, ita vult intelligi. *Sed sicut Dominus dedit mihi purè & simpliciter dicere & scribere regulã & ista verba,* ita simpliciter & sine Glossa intelligatis, & cum sancta operatione vsque in finem obseruetis. *Refert etiã Antoninus tit. 24. cap. 7. §. 4. Vocem esse in aere auditam Christi dicentis,* Se velle vt Regula hæc ab omnibus fratribus ad literam seruaretur, cum omnia quæ ibi sint, à sua procederent voluntate. *Luserunt autem in hac Regula variè cùm alij multi, tùm verò maximè Nicolaus* III. *qui iuxta aliquos est* IIII. *& Clemens* V. *Pontifices Rom. qui, vt dispensare in Regula possent, & de rigore eius aliquid remittere, eam in præcepta & his æquipollentia, in consilia, vota, admonitiones & libertates distinxerunt: deinde disputarunt, an fratres huius Ordinis tam ad consilia, quàm ad præcepta sint obligati. Verba autem Nocolai hæc sunt, De verborum significatione, cap. 3. Exijt qui seminat. Hæsitatur ab aliquibus, an fratres huius Ordinis tam ad consilia, quàm ad præcepta Euangelij teneantur: tùm quòd in Regulæ principio habetur, Regula & vita Minorum fratrum hæc est, Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate: tum quòd in eadem regula continetur sic: Finito anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & Regulam obseruare: tum deniq; quòd in fine Regulæ continentur hæc verba, paupertatem & humilitatem ac sanctum Euangeliũ Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus obseruemus: Nos ergo dicimus, quòd cùm in principio Regulæ, non absolutè, sed cum quadam modificatione seu spe-*

Regulæ Francisci nil addendum nec detrahendum.

In Regula Francisci dispensatur.

tificatione ponatur, Regula & vita Minorum fratrum hæc est, scilicet Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangeliũ obseruare, viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate: quæ tria eadem regula multũ arctè prosequitur, & nibilominus alia nonnulla subnectit, præcipiendo, prohibendo, consulendo, monendo, hortando, & sub alijs verbis ad aliquem modorum prædicibilibus prædictorum, de intentione Regulæ liquere valet apertius: vt illud, quod in professione quasi absolutè subnecti videtur, promittentes vitam istam semper & regulam obseruare, et quod in fine subiungitur, secundum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus, obseruemus: totum ad ipsius Regulæ modificatum, vel determinatum, seu specificatum principium reducatur, videlicet ad obseruantiã Euangelij per ipsam Regulam in tribus modificatam vel determinatã seu specificatam. Cum non sit verisimile ipsum Sanctum verbum ab ipso semel cum quadam modificatione, vel determinatione, seu specificatione prolatum, licet quasi succinctoriè repetitum voluisse in sui repetitione data sibi per eum modificatione seu specificatione sine certa causa carere. Et vtriusq; iuris argumẽta nos doceant ea quæ in principio ad medium et ad finem: illa verò quæ in medio ad finem atq; principium: et ea quæ in fine ad vtrunq;, vel eorum alterum referri sæpè. Et dato quòd absolutè diceretur omnino Promitto sanctum Euangelium obseruare, non professor huiusmodi intenderet se ad omnium consiliorum obseruantiam obligare, quòd vix aut nunquam posset ad literam obseruari: propter quod talis promissio illaqueare profitentis animum videretur. Clarè videtur promissionem huiusmodi ad alium intellectum absq; intentione promittentis non debere perstringi, nisi vt obseruãcia Euangelij sic sicut tradita reperitur à Christo: videlicet, quòd præcepta vt præcepta, & consilia vt consilia à promittentibus obseruentur. Quem intellectum etiam in ipsis verbis habuisse idem B. Franciscus in serie sui processus in Regula patenter ostendit, cum in qua Euangelica consilia indicat vt consilia sub verbis monitionis, exhortationis & consilij, nonnulla verò sub prohibitione ac verbo præcepti: per quod patet, quòd non fuit loquentis intentio, quòd fratres ex professione huiusmodi Regulæ ad omnia consilia, sicut ad præcepta Euangelica tenerentur, sed solùm ad illa consilia quæ in eadem Regula præceptoriè, vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus sunt expressa. Vnde nos, ad fratrum eiusdem Ordinis conscientias plenariè serenandas, declaramus, quòd ex professione eiusdem Regulæ fratres ipsi ad ea tantum Euangelica obseruanda consilia sunt astricti, quæ in ipsa Regula sunt præceptoriè, vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus expressa. Ad nonnulla verò alia per Euangelium data consilia eo magis secundum exigentiam sui status tenentur plus quàm cæteri Christiani, quò per statum perfectionis, quam per professionem huiusmodi assumpserunt, se obtulerunt Domino holocaustum medullatum per contemptum omnium mundanorum. Ad omnia autem quæ in ipsa Regula continentur tam præcepta, quàm consilia, quàm cætera ex voto professionis huiusmodi non aliter tenentur, quàm eo modo quo in Regula ipsa ponuntur, vt scilicet teneantur ad eorum obseruantiam quæ in eadem Regula sub verbis obligatorijs inducuntur. Cæterorum verò obseruantiam quæ sub verbis monitorijs, exhortatorijs, informatorijs & instructorijs seu quibuscunque alijs continentur, eatenus magis eos decet de bono & æquo eos prosequi, quo imitatores tanti patris effecti Christi semitas elegerunt. Hucusque Nicolaus Papa.

In eandem ferè sententiam Clem. V. in Clemen. de verborum signific. tit. 11. cap. 1. Exiui de paradiso. Declaramus, inquit, & dicimus, quòd fratres non solùm ad illa tria vota, nudè et absolutè accepta, ex professione suæ regulæ obligantur: sed etiam tenentur ad ea omnia implenda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria prædicta, quæ regula ipsa ponit. Nam si ad hæc tria prædicta tantùm præcisè et nudè promittentes se seruare regulam viuendo in obedientia, castitate, & sine proprio, et non etiã ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificant, arctarentur: pro nihilo & vanè proferrentur hæc verba, promitto semper hanc regulam obseruare, quo ex his verbis nulla obligatio nasceretur. Nec tamen putandum est, quòd beatus Franciscus professores huius regulæ, quantum ad omnia contenta in regula modificantia tria vota, seu ad alia in ipsa expressa intenderit æqualiter esse obligatos: quin potius apertè discreuit, quòd quo ad quædã ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, et quo ad quædam alia non.

Cu

Cum ad quædam ipsorum verbum apponat præcepti, vel æquipollentis eidem: & quo ad aliqua, verbis alijs sit contentus. Item quia præter ea quæ expressè verbo præcepti ac exhortationis, seu monitionis ponuntur in regula, nonnulla verbo modi imperatiui negatiuè vel affirmatiuè apposito inseruntur, hactenus extitit dubitatum, an tenerentur ad ista, vt ad habentia vim præcepti. Et quia (vt intelleximus) non minuitur hoc dubium, sed augetur ex eo, quod felicis recordationis Nicolaus Papa quartus prædecessor noster noscitur declarasse, quòd fratres ipsi ex professione suæ regulæ sunt adstricti ad ea consilia Euangelica, quæ in ipsa regula præceptoriè vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus exprimuntur: & nihilominus ad eorum omnium obseruantiam, quæ ipsis in eadem regula sub verbis obligatorijs indicuntur: supplicauerunt prædicti fratres, vt ad ipsorum conscientias seruandas declarare, quæ horum censeri debeant præceptis æquipollentia ac obligatoria, dignaremur. Nos itaq; qui in syncerus horum conscientijs delectamur, attendentes, quòd in ijs quæ animæ salutem respiciunt, ad vitandos graues remorsus conscientiæ, pars securior est tenenda: dicimus, quòd licet fratres non ad omnium quæ sub verbis imperatiui modi ponuntur in regula, sicut ad præceptorum seu præceptis æquipollentium obseruantiam teneantur: expedit tamē ipsis fratribus ad obseruandam puritatem regulæ & rigorem, quòd ad ea sicut ad æquipollentia præceptis se nouerint obligatos, quæ hîc inferius annotantur. Vt autem hæc quæ videri possunt æquipollentia præceptis, ex vi verbi, vel saltem ratione materiæ de qua agitur, seu ex vtroq; ceu compendio habeantur: declaramus, quòd illud quod ponitur in regula de non habendo plures tunicas quàm vnam cum caputio & aliam sine caputio. Item de non portandis calceamentis, et de non equitando extra cursum necessitatis. Item quòd fratres vilibus induantur. Item quòd ieiunare à festo omnium Sanctorum vsq; ad natale Domini, & in sextis ferijs, teneantur. Item quod Clerici faciant diuinum officium secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Item quod ministri & custodes pro necessitatibus infirmorum et fratribus induendis solicitam curam gerant. Item quod si quis fratrum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei seruire. Item, quod fratres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Item quod nullus audeat penitus populo prædicare, nisi à generali ministro vel alijs, quibus secundum declarationem prædictam competit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc institutus. Item quod fratres, qui cognoscerent se non posse præmissam regulam spiritualiter obseruare, debeant & possint ad suos ministros recurrere. Item quod omnia quæ ponuntur in regula ad formam habitus, tam nouitiorum quàm etiam professorum, nec non ad receptionis modum ac professionem spectantia, nisi recipientibus quo ad habitum nouitiorum (sicut dixit regula) secundum Deum aliter videatur. Hæc inquam, omnia sunt à fratribus tanquam obligatoria obseruanda. Item Ordo communiter sentit, tenet & tenuit ab antiquo, quod vbicunque ponitur in regula hoc vocabulum, teneantur, obtinet vim præcepti: & obseruari debet à fratribus sicut tale.

Ita quidem illi interpretantur & declarant Regulam hanc, sed contra mentem ac voluntatem Francisci, qui glossas & declarationes omnes Regulæ abijcit & disertè damnat, eamque simpliciter intelligi ac seruari vult. Et sanè hoc ab ipsis fundamento sic posito, eam deinde quisq; pro suo arbitrio interpretatus est, ex præceptis consilia, et ex consilijs præcepta faciens, prout cuiusq; libidini allubuit. Adhæc si Nicolai & Clementis glossæ, interpretationes & distinctiones recipiendæ sint, Euangelium Iesu Christi nihil nisi Admonitio, Constitutiones autem hominū præcepta & mandata erunt. Nam his verbis quæ in principio Regulæ habentur: Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, nec teneantur, nec verbum aliud Imperatiui modi additum est, quasi nihil omnino ad eos pertineret: quum tamen plerisq; humanis figmentis vel præceptum, vel præcepto æquipollens, aut vim præcepti habens adiunctum sit, vt sunt hæc: Fratres teneantur fratri Francisco & eius successoribus obedire, cap. 1. Postea concedunt eis vestes probationis, videlicet tunicas duas sine caputio, & cingulum, & brachas, & caparonem vsq; ad cingulum. Finito verò anno probationis, recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam obserua-

Refutantur Glossæ in Francisci regulam.

re. *Et* nullo modo licebit eis *de ista religione exire, iuxta mandatum Domini Papæ. Et illi qui iam promiserunt obedientiam,* habeant *vnam tunicam cum caputio, et aliam sine caputio: cap. 2. Clerici* faciant *diuinum officium, secundum ordinem sanctæ Rom. ecclesiæ. Et* ieiunent *à festo Omnium sanctorum, &c. cap. 3. & similia, quæ sparsim per Regulam inuenies: his inquam humanis constitutionibus verba Modi Imperatiui addita sunt, adeoq; pro præceptis obtrusa: de verbo autē Dei simpliciter dicitur, Regula & vita Minorum hæc est, Domini nostri Iesu Christi Euangelium obseruare: relinquentes scilicet cuiq; liberum ea quæ in Euangelio traduntur obseruare & facere, vel non. Similiter alijs diuinis necessarijsq; præceptis tantum admonitiones siue exhortationes in Regula sunt præfixæ, nihil autem quod vim mandati habeat.*

Aut igitur Regulæ fabricatori Francisco iniuriam faciunt Glossatores isti suis distinctionibus, qui voluit simpliciter, omnia quæ in Regula continentur, pro præceptis & mandatis strictè haberi: etsi enim istorum quibusdā exhortandi verbum adiunctum sit, sicut cap. 2. Moneo & exhortor (fratres Ordinis mei) ne despiciant, neq; iudicent homines, &c. non tamen admonitiones sunt: si enim quis pro suggestu dicat, Moneo vos & exhortor, vt præcepta Dei seruetis, non ideò præcepta admonitiones facit, vel simpliciter consulit auditoribus vt præcepta Dei seruent, quòd verbum admonentis adiunxit, sed potius omnibus modis mandat atque præcipit illis vt hoc faciant. Aut si mens ea Francisco fuit, quemadmodum volunt isti, quæro quis ei hanc potestatem dederit de diuinis mandatis seu præceptis admonitiones, exhortationes & consilia, atq; è contra de consilijs & admonitionibus Dei præcepta facere? Et hæc quidem in genere de Francisci Regula dicta sint, de qua iam in specie agemus.

Animaduersio secunda.

Regula Francisci pugnat cum Euangelio Christi.

IN principio Regulæ Francisci scribitur, Regula & vita Minorum hæc est, Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare. Et in fine: Sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus obseruemus. Et in Testamento suo dicit, Altissimum reuelasse sibi, quòd debeat viuere secundum formam Euangelij. Quod si verò Regulam Francisci, & Franciscanorum ritus, leges, instituta, totam deniq; viuendi rationem diligenter examinauerimus, ea cū Euangelij doctrina per omnia pugnare intelligemus. S. Euangelium enim salutem & vitam æternam in sola fide, qua Christum apprehendimus, monstrat: Franciscanorum autem doctrina in operum nostrorum meritis. Euangelium filij Dei nullam peculiarem sectam instituit, præter eum Ordinem in quo omnes Christo subijcimur, et in quem Baptismo recipimur, quiq; vnumquenq; in sua vocatione viuere permittit, modo veræ fidei, charitati pietatiq; studeat: Franciscus autem Ordinem nouum & à Christi quidem diuersissimum fundauit, in quem qui recipiuntur, eos peculiarem & colorum varietate notabilem vestitum induere oportet, & Monasteria ingredi, officinas superstitionum, murmurum, vitiorum, ceremoniarum, hypocriseos, omnium deniq; scelerum et nequitiarum. Sed et votum ipsum quod Franciscani ædere solent in professione Ordinis cum Euangelij doctrina non conuenit, de quo tamen ita Franciscus loquitur, ac si Euangelicæ doctrinæ summa in eo consistat: dicit enim, Regula & vita Minorum hæc est: scilicet, Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, viuendo in Obedientia, sine proprio, & in castitate. Hæc si intelligeret Franciscus de Obedientia quam debemus Deo, parentibus, & ijs qui vice parentum sunt, præstare: de non fiducia collocanda in diuitias et opes: deq; castitate seu puritate mentis, congruerent sanè cum Christi Euangelio: sed longè aliter accipiuntur ab illo. Nam quod ad Obedientiam attinet, promittit illam non Deo, neq; seruatori nostro Iesu Christo, sed Papæ. Dicit enim, Frater Franciscus promittit obedientiā et reuerentiam Dom. Papæ Honorio ac successoribus eius canonicè intrantibus, & ecclesiæ Rom. Euangeliū autem docet ecclesiam Rom. quæ hodie est, magnam illam meretricem esse Babylonicam, & Papam verum Antichristum, hoc est, aduersarium seu hostem Christi, eiq; in omnibus contrariū. Deinde vult Franciscus sibi suisq; successoribus omnes fratres obediant. Qui ergo recipitur in hunc Ordinem sub hac obedientia, non est Christi, sed Antichristi mancipium, nec potest obseruare simul Euangelium

lium Christi & instituta Francisci, quùm, Christo teste, nemo posßit duobus Dominis seruire. Deinde verò paupertatem talem exigit, qua abiectis omnibus bonis & facultatibus, nihil quis poßideat omnino, sed ex mendicitate & beneficentia piorum in monasterio viuat. Hanc paupertatem Christus nullo loco requirit ab vllis hominibus, sed potiùs ne fiduciam collocemus in terrenis opibus, néue nobis nostrisq́; viribus in salutis negotio quicquam tribuamus, sed omnis boni penuriam ita in nobisipsis agnoscamus, vt sub Dei manu sponte humiliati nos totos ipsius misericordiæ gratuitæ commendemus. Vult deniq; Franciscus discipulos suos ita castitati seu virginitati & cœlibatui studere, vt à matrimonio per totam suam vitam summè abhorreant. Hanc verò doctrinam nullus affirmabit esse Euangelicam, cum Euangelio minimè consentiat. Christus enim virginitatem, quam Franciscus tanquam rem necessariam ad salutem requirit, liberam reliquit. Qui potest, inquit, capere, capiat. Et Paulus 1. Cor. 7. ait: De virginibus præceptum Domini non habeo. Quod igitur Franciscus dicit, Minorum Regulam esse, Iesu Christi Euangelium obseruare, fucus est ad decipiendos simplices excogitatus. Nec paruit mandato Domini, si maximè verum sit quod in Testamento suo nugatur, qui præcepit ei viuere secundum formam Euangelij.

Animaduersio tertia.

SEcundo Regulæ capite, in quo de Nouitiorum receptione agit, dicit Franciscus, posse aliquem, ob religionis ingressum, ab vxore, cum illius consensu, & diœcesani Episcopi autoritate seiungi. Aliud autem Seruator noster docet in sua Regula. Nam Matth. 19. & Mar. 10. dicit: Quod Deus coniunxit homo non separet. Et Matth. 5. Omnis qui dimiserit vxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mœchari: & qui dimissam duxerit, adulterium committit. Paulus quoq; 1. Cor. 7. Nolite, inquit, fraudare inuicem, nisi fortè ex consensu AD TEMPVS, vt vacetis orationi. Et iterum: Reuertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram. Cùm dicit, Ad tempus, satis docet non in perpetuum hoc fieri debere. Quod autem senectutem in quibusdam allegant, nihil est: nam & senes plurimi non se continent. Quod si aliquibus videatur se in posterum continentes viuere posse, sciant, quòd facillimè repetunt proprios quæq; recursus. — Neminem ab vxore sua posse ob religionem seiungi.

Animaduersio quarta.

EOdem capite Franciscus dicit, post probationis annos & votum emissum seu nuncupatum, nulli amplius licere de religione ista exire. Attendant ergo parentes quàm grauiter peccent, si liberos suos monasterijs tradant, imò in illa quantumuis refragantes intrudant: licet enim postea vrantur, et carnis titillationes æstusq́; vehementes sentiant, tamen exire è Sodoma illis non licet. Quæro autem Franciscum eiusq́; discipulos quare illis exire inde non liceat, & matrimonium honestū contrahere? Respondet in Regula Franciscus dupliciter. Primò, propter mandatum Domini Papæ: quasi diceret, non quidem hoc non licere secundū mandatum Dei, sed Papæ. Iuxta mandatum igitur Dei licet exire, saltem iuxta Papæ mandatum non licet. Quis est autem Papa, nisi homo peccati? nisi Antichristus? Iudicet nunc vnusquisq; Deóne magis, an hominibus obedire oporteat. Deinde verò ad Papistici mandati confirmationem adducit Franciscus Christi dictum, Luc. 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retrò aptus est regno Dei. Hoc verò Christus de abnegatoribus fidei loquitur, deq́; his qui cunctatores aut negligentes sunt in ijs, quæ peculiari mandato Deus nobis iniunxit. Ex quorum numero quum Monastica vita non sit, ineptè huc verba hæc detorquentur. Exeant ergo de Sodoma liberè quicunque in ea tenentur, ne cum Sodomitis pereant. Quod si (vt solent) eos Apostatas dixerint, in memoriam reuocent verba Christi: Beati estis cùm maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes, propter me. Mentiuntur enim. Apostatare siquidem, non est seiungi à malignantium turba, sed à Domino. Nam Ecclesi. 10. dicitur: Initium superbiæ hominis, apo-

Licere post votum nuncupatum monasterio exire.

Explicatio loci Luc. 9.

statare à Deo, *quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius. Et Ezech.2. ait Dominus:*

Apostata quis.

Mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices quæ recesserunt à me. Ergo Apostata est, qui à Deo eiusq; verbo recedit, non qui pharisaicum Monachismum deserit.

Animaduersio quinta.

Diuinum officium quod.

AB initio capitis tertij de Diuino officio agit Franciscus. Intelligit autem per Diuinum officium, vociferationem, seu vlulatum & boatum in Choro: precularum, psalmorum, responsoriorum, lectionum, versiculorum et reliquorum id genus, distincto certo numero submurmurationem. Dicit enim, Clerici faciant diuinum officium secundum ordinem sanctæ Romanæ ecclesiæ, excepto psalterio: ex quo habere poterunt Breuiaria. Laici vero dicant 24. Pater noster, pro matutino: pro laudibus, 5. pro prima, tertia, sexta, nona, pro qualibet istarum, 7. pro Vesperis, 12. pro Complerorio, 7. Est autem omne opus pro diuino officio habendum, quod in nomine Domini fit, quodque non à nobis, sed à Deo in nobis operante proficiscitur. Hinc sancta Ecclesia Dei, eas laudes & orationes pro diuino officio sacrisque laudibus computat, quas Christi spiritus in credentibus operatur, nimirum vt & spiritu & mente Deo psallant, illumq; inuocent. Sequitur ergo ritum hunc, quem tradit hoc capite Franciscus, pro diuino officio non habendum esse, quòd à Deo non proficiscatur. Primo enim annumerant in eo suas preces Deo, quasi ipsis cum sordido, aut obliuioso, vel etiā mala fidei creditore res sit. Deinde preces suas ferè ex multitudine æstimant, & easdem non absque superstitione certo numero adstringunt, quem vt compleant, mira & incondita linguæ celeritate verba profundunt. Damnat autem vtrunq; errorem Christus, quando Matth.6. inquit: Orantes ne sitis loquaces, vt Ethnici: putant enim fore, vt in sua illa loquacitate exaudiantur. Quod si insuper sub prætextu longæ precationis suæ domus viduarum atq; orphanorum deuorent (quod in Iudæorum sacerdotibus atque pharisæis Dominus grauiter reprehendit) tantum abest vt pro diuino officio haberi debeat, vt potius immane sacrilegium censendum sit. Vt nihil dicam, quod hoc suum officium, hasq; suas preces in lingua peregrina demurmurant plerunque, quam interdum ipsi sacrificuli non intelligunt, nedum indocti Monachi, Moniales et Laici. Pugnat etiam hoc cum Apostoli doctrina, qui olim, quando linguarum donum vberius erat, quàm hodie sit, in Ecclesia vulgarem cuiusque gentis linguam in vsu esse voluit. Quin apertè dicit: In ecclesia malim quinq; verba ex intelligentia mea loqui, vt & alios instituam, quàm decem millia verborum lingua.

Ritus à Francisco traditi non habendi pro diuino officio.

Animaduersio sexta.

Tempus ieiunij præscriptū à Francisco, at non à Deo.

EOdem Capite Franciscus suis discipulis certa tempora Ieiuniorum definit. Ieiunent, inquit, à festo Omnium Sanctorum vsq; ad Natiuitatem Domini. Sanctam verò Quadragesimam, quæ incipit ab Epiphania vsq; ad continuos quadraginta dies, quam Dominus suo sancto ieiunio consecrauit; qui voluntariè eam ieiunant, benedicti sunt à Domino: & qui nolunt, non sint adstricti. Sed aliam vsq; ad Resurrectionem Domini ieiunabunt. Alijs autem temporibus non teneantur, nisi sexta feria ieiunare. Vbi magna curiositas Francisci notanda venit. Nam de Tempore, *quo Christiano homini ieiunandum sit, vel non, Deus ille sapientissimus in suo verbo nullum prorsus mandatum dedit, testante hoc D. Augustino epist. ad Cassulanum, dicens:* Quibus diebus non oporteat ieiunare, & quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum non inuenio definitum. *Et Origenes, qui circa annum à nato Christo 214. floruit, etsi homilia 10. in Leuiticum, referat, quæ tempora tum aliquibus in locis essent ieiunijs destinata: simul tamen fatetur esse Christiano liberam potestatē per omne tempus ieiunandi,* non obseruantiæ superstitione, sed virtute continentiæ. *Clarius id in libro de Ieiunio aduersus Psychicos exprimit Tertullianus, dicens:* *De cætero indifferenter* ieiunandum ex arbitrio, non ex imperio nouæ disciplinæ pro temporibus & causis vniuscuiusq;. *Consentiunt autē in eo omnes, Aerium here-*

cum circa annos Domini 190. primum omnium Ieiunijs leges imposuisse. At scribit Euseb. li. 5. c. 18. eum ob id grauiter ab Apollonio reprehensum fuisse: quod vtiq; indicio est, displicuisse priscis Christianis eas Ieiuniorum leges, quæ et premerent libertatē, et superstitiones inueherent.

Animaduersio septima.

Capite 4. Franciscus fratribus suis vniuersis firmiter præcipit, ne denarios aut pecuniam recipiant, vel per se, vel per interpositam personam. Graue certè peccatum, quod à nemine obseruari posit. Christus ipse oblata à fidelibus accepit: idem etiam fecerunt Apostoli. Nec extat mandatū vllum in verbo Dei de non accipienda aut attrectanda pecunia. Nec etiam vllus vnquam Minoritarum hoc præceptum obseruauit. Imò pro pecunijs sæpe litigarunt acerrimè, & processiones innumeras celebrarunt. Defunctorum legata medijs omnibus exegerunt: peccatum grande dixerunt esse ea subtrahere, & legantium animas graues propterea purgatorij cruciatus perpessuras affirmarunt. Mercatura sua Missarum magnos cumulos pecuniarum corraserunt. Exituri in prouincias, bursarium aliquem secum habent. Defunctorum tumulos aqua adspergentibus pecunia numeranda est. Si quis aureos aliquot eis dederit, spondent se eos in benefactorum catalogo descripturos, & eorum nomina in Capitulis recitaturos: Facetias & nugas ridiculas suis concionibus permiscent, quo mulierculæ ad largiora munera contribuenda pelliceantur: &c. Et tamen interea pecunias se non posse, aut recipere aut tangere dicunt. Nec obstat quod aliqui eorum pecunias non accipiunt in manus & tangunt: nihilominus enim ab alijs id fieri patiuntur, & sic per interpositam personam etiam ipsi eas accipiunt, quod Franciscus vetat fieri perinde ac illud alterum. Franciscanis pecunias nō licet attrectare.

Animaduersio octaua.

QVinto capite præcipit Franciscus, vt quibus dederit Dominus gratiam laborandi, fideliter & deuotè id faciant. Et in suo Testamento ait: Ego manibus laboraui meis, & volo laborare, & omnes alij fratres, firmiter volo quòd laborent, de laboritio, quod pertinet ad honestatem. Et qui nesciunt, discant, non propter cupiditatem lucri, sed propter bonum exemplum, & ad repellendam ociositatem. Quæ quidem rectè præcipiuntur à Francisco: sed à suis fratribus nequaquam obseruantur. Nam si eos in officinis aut ruri laborantes quærere velis, lumine tibi in media luce opus esset, vt Philosopho illi Ethnico homines quærenti, & tamen ne vnum quidem inuenires. Habent tamen in Regula, quo sese præclarè excusare possint: dicitur enim, vt quibus dederit Dominus gratiam laborandi, laborent. Nam nulli hanc gratiam concessisse Dominum dicent mihi. Ne tamen eos omnino otiosos putes, scias pro hoc labore manuum die nocteq; vlulare eos in delubris suis: Christum quotidiè sacrificare, imò crucifigere: inclinare caput: manus complicare: inuidere: detrahere: oues Christi, hoc est, fideles & Euangelicos diris lacerare: indulgentiarū fumos vendere: vt sacculos suos farciminibus, frumento & legumine, vtres & lagenulas vino impleant per vicos & oppida discurrere: hic labor, hoc opus est, sanè per quàm durum & graue istorum hominum. Franciscani manibus laborare tenentur.

Animaduersio nona.

EX eo verò quòd in Testamento addit, Quando non dabitur nobis precium laboris, recurramus ad mensam Domini petendo eleemosynam ostiatim: intelligitur, Minores ex laborum suorū precio viuere debuisse: quod si verò precium nullum datum fuerit, tum demùm licuisse eis mendicare, prius verò nequaquam. Franciscanis si pretium de laboro manuum negetur, mendicare demū licet.

Animauersio decima.

CApite 6. iubet Franciscus, vt fratres sui Ordinis nihil proprij possideant, nec domū, nec locum, nec vllā aliam rem sub cælo, sed altissimā paupertatē profiteantur, adeoq; vel labore manuū, vel mendicitate victum & amictum, aliaq; necessaria acquirant. Est autem hoc præceptum Francisci non diuinū, sed humanum, quod absq; omni ratione ex suo cerebro confin- Francisci præceptum de non possidēdo proprio humanum non diuinū est.

Locus Matth. 5. exponitur.

xit homo iste. Aut ostendat mandatum aliquod, quo Deus paupertatem altissimam hominibus mandet. Christus quidem Matth. 5. Beatos pronunciat pauperes, sed spiritu pauperes; hoc est, non eos, qui nulla necessitate cogente opes suas abijciunt, vel cum possent maximè, non tamen colligunt eas, sed in extremam mendicitatem temere sese immergunt. Verùm, vt supra quoque diximus, qui nihil in semetipsis vel virium vel præsidij inueniunt, cuius fiducia spiritus audere concipere, aut sibi ipsis quicquam arrogare possint, & hanc omnis boni penuriam ita in semetipsis agnoscunt, vt sub Dei manu sponte humiliati sese totos gratuitæ eius misericordiæ committant. Hæc paupertas cum patientia fidei obedientiam coniunctam habet, & animos sua sorte contentos parit. Potest etiam inter diuitias & thesauros maximos locum habere. Abrahamus enim sic pauper fuit. Nam licet ditissimus esset, vt qui auro, argento, armentis, gregibus & seruis abundaret, tamen coram Deo se nihil quàm terram & cinerem esse memorat. Hanc paupertatem inter suos non instituit Franciscus, sed infelicissimam potius opulentiæ spiritus persuasionem. Dicit enim in Regula: Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimos fratres meos, hæredes & reges regni cælorum instituit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viuentium. Quid hoc aliud est, quàm hortari eos, vt in egestate & summa rerum penuria sibi ipsis placeant, quasi propter hanc Deo magis accepti sint, vel ea etiam regnum Dei promereantur? Nihil verò profuerit, quoad huius seculi opes pauperem esse, corde autem superbire, & Pharisæum agendo seipsum & virtutes suas iactare.

Locus Luc. 14. excutitur.

Quod verò Luc. 14. Seruator dicit: Quisquis non valedicit omnibus bonis suis, non potest meus esse discipulus: non est simpliciter intelligendum, alioquin totus mundus periret. Docet enim ibi Christus vt supra se ædificemur, & aduersus hostem diabolum perpetuò pugnemus, neq; inde nos absterreri patiamur, etiamsi cum fortunis omnibus, parentes quoq;, vxorem, liberos, fratres et sorores nos relinquere oporteat: aliter enim non posse nos salutem vel retinere

Locus Matth. 10. explicatur.

vel consequi. Deniq;, neq; illud quod Apostolis seruator dixit, Ne cōparate aurū, neq; argentum, neq; æs in zonis vestris: neq; peram ad iter, neq; binas tunicas, neq; soleas, neq; virgam: aliter accipiendum est, alioquin & Christus & Apostoli damnandi essent. Ille quidem & pecunias & loculos habuit, quorum cura Iudæ fuit commissa: hi verò quòd & calceis vsi sint (vt de Petro in Actis scribitur, quem Angelus sandalia subligare iussit) & Ecclesiæ pecunias dispensarunt. Præ alijs autem accusandus foret Paulus, qui penulam habuit Troade relictam, qui Romæ in suo conducto vixit, quiq; se ad omnia initiatum esse dicit, vt satiari & esurire, abundare & egere norit. Quia verò neq; Christum leges ab se latas violasse, neq; Apostolos illas temere neglexisse absq; blasphemia intollerabili dici potest, fatendum omnino præcepta hæc partim symbolica fuisse, partim temporaria, vt quæ in præsenti modò legatione ab Apostolis obseruari debuerint, ad quam propter infelicis populi dispersionē illos Christus extrusit, et quæ paucis diebus peracta fuit. Nihil aliud igitur præcipere eis voluit his verbis, quàm vt sine cunctatione iter ingrediantur, & sese totos curæ ac prouidentiæ Dei cōmittant, adeò vt neq; de viatico aut commeatu parando, neq; de vestibus mutandis, aut alijs secum deferendis, neq; etiam de sui defensione sint soliciti. Et hunc esse sensum verborum istorum, inde haud obscurè colligitur, quod ipse postea, cum secundæ legationis in orbem vniuersum tempus instaret, his mandatis quasi abrogatis alia substituit, in vltima cœna dicens: Quando misi vos absq; sacculo & pera & soleis, num quid defuit vobis? Ipsis autem respondentibus, Nihil, ait: Sed nunc qui habet sacculū, tollat: similiter & peram: & qui non habet, vendat pallium suum, & emat gladium. Sed quid multa? Cum ipse Pontifex Rom. Ioannes. XXII. huius Francisci doctrinam tanquam erroneam & hæreticam damnarit Auinioni anno 1322. Id. Decemb. vt patet ex eius Extrauaganti, Cum inter. Et, Quia quorundam. de verborum significat. tit. 14. & Franciscanos impietatis, pestiferi erroris arguerit, excommunicarit, fraticulos nuncuparit, & plerosq; igne concremarit, Auentino teste lib. 7. Annaliū. Imò ipsi Franciscani iugum hoc paupertatis, tanquam verbo Dei & rationi contrarium, mox ceruicibus suis ita excusserunt, vt diuitijs & thesauris hodie cum potentissimis Principibus certent: qua de re paulo infra plura dicentur.

CAPVT XII.

De reliquis Franciſcanorum inſtitutis, ritibus, legibus & conſuetudinibus.

De nominibus Franciſcanorum.

ORDINIS *huius milites* Franciſcani *interdum appellantur, à Franciſco eius fundatore: ſicut & Dominicani, Bernhardini, Benedictini, &c. à Dominico, Bernhardo et Benedicto denominantur etiam. Franciſcus autem eos quos ſui inſtituti ab initio ſocios adoptauit, non Franciſcanos, ſed in humilitatis argumentum* Minores *appellauit, & Prælatos ſui Ordinis non Magiſtros, ſed* Miniſtros*: vt ex ipſo nomine diſcerent diſcipuli eius, quod ad diſcendam humilitatem, ad Scholas humilis Chriſti veniſſent: Et in hoc egregiè ſe obedire Chriſti præcepto exiſtimauit, qui, vt informaret diſcipulos ad humilitatem perfectam, dixit eis: Quicunq; voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter: & qui voluerit inter vos primus eſſe erit veſter ſeruus. Bonauentura in Vita Franciſci cap.6. & Polyd. lib.7.ca.4. Germanicè vulgò dicuntur* Barfüſſer, *quòd nudis pedibus incedere ſoleant. Appellantur &* Chordigeri *ſeu* Funigeri *à chordis vel funibus quibus cinguntur.*

De Claſsibus Minoritarum Ordinis.

IN *tres autem Claſſes Franciſcus ille ſuperſtitionum Magiſter diſtribuit ſuos aſſeclas & diſcipulos. Prima erat* Fratrum Minorum, *quibus et ipſe accenſeri voluit. Horum vita debebat eſſe omnium rigidiſsima & ſtrictiſsima; non licuit enim ab initio eis habere granaria nec duas tunicas: vt in Clement. de ſententia excom. tit.10. ad caput, Cum ex eo, gloſſa teſtatur. Secunda* Dominarum & virginum pauperum, *quæ aliâs* Clariſſæ *à S. Clara vocantur. Hæ poſſunt aliquid habere in communi, & propterea earum Ordo non eſt adeò arctus aut ſtrictus, vt prior: Ibidem. Tertia* Pœnitentium, *inſtituta propter eos qui matrimonio iuncti facere pœnitentiam flagitant. Hi poſſunt habere etiam in ſingulari aliquid. Inſtituitur à Franciſco anno Domini 1221. Primusq; in hoc Ordine fuit quidam Lucius dictus. Actiuè deſeruiunt tantum: ſicut primæ Claſsis religioſi contemplationi & actioni prædicationis ſimul vacant, ſecundæ verò Claſsis fœminæ contemplationi ſolum ſunt deditæ. De hoc tertio Ordine Minoritarum Antoninus tit.24.ca.2. ita ferè ſcribit: Tertij inquit, Ordinis viri & fœminæ, non dicuntur Religioſi, ſed habent quendam modum viuendi religioſum: qui tamen non eſt completa religio, obligans ad eſſentialia religionis: & propterea non eſt verus Ordo. Nam & proprium habent & poſſunt habere, & vxorati manere. Et quamuis licitè non poſsint contrahere in tali ſtatu, ſi tamen contraherent matrimonium firmum ratumq; eſſet, quod non ſunt in completa religione. Obedire tenentur Magiſtro ſuo in his præciſè quæ pertinent ad Regulam ſuam, quæ etiam approbata eſt à ſede Apoſtolica. Et licet quidam viri & fœminæ ſub tali habitu tertio & regulæ viuant in aliquibus congregationibus arctius, quàm contineat regula eorum, abrenunciantes proprijs, non tamen propterea mutant ſtatum illum, vt poſsit dici Completa religio. Reputantur quidem pro perſonis Eccleſiaſticis, ſed vtrum gaudeant priuilegijs perſonalibus & realibus, vt Clerici et religioſi variæ ſunt opiniones. Refert etiam Sabellicus Ennead. lib.6. Polyd. lib.7. ca.4. Confirmatur tertius hic Ordo à* Nicolao IIII. *petente id Reymundo quodam Ordinis Generali, Volat. lib.21.*

Minores.

Virgines pauperes ſeu Clariſſæ.

Pœnitentes.

Viri huius tertij Ordinis vocantur Fratres de pœnitentia Ieſu Chriſti, *alio nomine* Saccij *appellabantur, à ſaccis quibus erant induti: vt colligitur ex Vrſtiſij Chronico Baſilienſi. Vocantur &* Continentes, *non quòd promittant Continentiam, viuunt enim in coniugio, vt diximus: ſed quòd certis diebus ſingulis ſeptimanis abſtineant ab opere carnali: vt in Clementinis de ſententia excommunic. tit.10. ad cap. Cum ex eo. gloſſa refert. Antoninus vocat eos Pinzocgoros. Mulieres dicuntur,* Sorores de pœnitentia.

Clemens V. de Sententia excom. tit. 10. cap. Cum ex eo. probibet, ne fratres Minorum in primo Ordine tempore interdicti aliquem de tertio Ordine, siue vir sit siue fœmina, in ecclesias recipiant aut intromittant, ad vitandum scandalum: inobedientes excommunicationi subijcit, à qua absolui non poßint nisi per summum Pontificem.

Tertius hic Ordo damnatus.

Damnatur verò hic Ordo in Anglia anno 1307. sed rursum approbatur à Petro Tukesbury, Minoritarum in Anglia Ministro, & in Capitulo Londinensi valde commendatur. Balæus in Appendice 2. cap. 82. Cent. 4. ex Thoma Ecklestono.

Plures familiæ ortæ progressu temporis in Minorum Ordine

Progressu temporis plures familiæ in Ordine Minorum ortæ sunt, nimirum:

Obseruantes, uel de Obseruantia fratres.
Conuentuales.
Minimi.
Caputini.
Collectanei, qui pecunias colligunt.
Amadeani.
Reformati.
De Euangelio.
Chiacini cum barba.
De Portiuncula.
Paulini.
Bosiaini.
Gaudentes.
De Augustinis cum perforatis calceis.
Seruientes.

De quorum nonnullis in sequentibus plura dicentur.

De Vestitu Minorum.

Vestitus Francisci qualis.

FRanciscus, vt supra diximus, abiectis seculi huius vestibus, pastoralem primò induit habitum: postea & illo reiecto vilißimam curtißimamq; induit tuniculam, natiui tam coloris, abiectoq; cingulo eiusq; corrigia, fune eam cinxit: sed & calceos proiecit, nudisq; pedibus inceßit. De hoc verò aliòue habitu à fratribus sui Ordinis assumendo nihil prorsus vel Regula, vel aliâs præcepisse legitur: sed tantum vt vilibus induantur capite 2. Regulæ simpliciter mandauit: Mei Ordinis inquit Monachi vilibus & exigui pretij vestimentis induantur: neque plus vna tunica cum caputio, seu cuculla, & altera sine caputio, habeant; nec calceamenta portent nisi neceßitate coacti: neque in equo iter faciant. Quia verò nihil hic definijsset de colore, mensura & forma vestium, ideò interpretatio huius capitis magnas & diuturnas contentiones per quinquaginta annos inter suos discipulos peperit. Itaque in generali Capitulo congregati hoc certamen finire conati sunt, & omnes ad vnam eandemq; vestis formam reuocare. Alij enim hoc colore, alij alio delectabantur: hi breuiores vestes, illi longiores ferebant, prorsus vt diuersi Ordinis esse viderentur. Itaque hoc capite in disceptationem vocato, de posterioribus membris duobus in eo Capitulo breue certamen fuit. Nam cùm equitare probiberentur, decreuerunt aut pedibus itinera facere, aut mulis, asinis etiam, vti. Nullum enim asino iumentum vllum vilius, aut minoris impensæ esse. De Calceis ita statuerunt, ... xima integumenti parte resecta, lora duntaxat quædam relicturos, quibus soleæ pedibus nectì & aptari possent. Ita fenestratis solerter calceis, se non verè calceos, sed soleas tantum laturos. Grauißimum certamen fuit de Caputio & Tunica. Nam tres hîc quæstiones à Franciscanis acutis commotæ sunt. Prima de Colore, altera de Mensura, tertia de Forma.

Lites ortæ circa vestitum Minorum.

Certamẽ de colore tunicę Minorum.

In Colore deligendo sententijs quoque certabatur: cùm Franciscus de Colore nihil ...

minatim cauisset, sed tantum statuisset vt sui vestimenta tenuis pretij ferrent. Hic ergò spectandum erat quis colorum vilißimus esset. Nonnulli viridem colorem vilißimum esse censebant: ideoque tenuis fortunæ homines (vt aurigas, nauicularios & eius claßis cæteros) plerunque eo vti, eoque, vt vilißimo, vestimenta duplicari. Adhæc nullam parabiliorem materiam esse, quam eam ex qua exprimitur viridis color: herbis, folijs, baccis, pannum aut linteum eo fuco infici posse. Alij Fuliginosum, siue Fumeum colorem anteponebant, quippe candidam lanam ad fumum suspensam eum colorem sponte trahere. Tertia opinio (& ea quidem maximè omnium probabilis) eorum erat, qui censebant, nullum esse viliorem, nec qui magis suum Ordinem deceret, quàm eum qui velleri sua sponte proueniret. Velleribus autem natura albis aut nigris animalia ipsa tegi, eamque fuisse Francisci mentem, vt ipsius pecudis colorem natiuum gestarent, quo patientiæ & humilitatis seu modestiæ admonerentur. Deinde in alijs coloribus sumptu & labore opus esse: hîc prorsus nullo. Itaque sibi videri Franciscanos colore albo vel nigro commodè vestiri posse. Labantem ordinem & his rationibus commotum, retinebant ij qui priores sententiam dixerant. Quippe aiebant eorum sententiam qui natiuum pecudis colorem prætulerant, pecuinum & crassum aliquid sapere (quod tamen ipsorum & Capituli bona venia dictum vellent) cùm ipsorum incerta & anceps esset conclusio, dum inter album & nigrum ambigerent. Deinde secum ipsam perspicuè pugnare, quando res adeò contrarias, id est, album cum nigro, in vnum confunderet. Præterea non posse se sine suspicione superbiæ natiuis ouium coloribus indui: Superbiam peccatorum mortalium esse grauißimum, quo Lucifer è cœlis ad inferos præceps actus sit. Posse etiam dici de se, quòd veniant in vestimentis ouium, intus autem sint lupi rapaces: & haberi pro pseudoprophetis. Adhæc à cæteris Mendicantium ordinibus occupatos iam esse hos colores: quippe Dominicanos exteriores vestes nigras, interiores albas gestare: Carmelitas contra: & in vniuersum Monachos omnes qui Regulas Augustini, Bernhardi aut Benedicti obseruant, albis aut nigris vti. Postremò, si nigrum colorem Franciscani eligant, multas esse regiones in quibus nullæ aut paucæ oues furuæ sint, vt apud Bituriges, Lemouicos, Narbonenses. Itaque in ijs prouincijs coactum iri Fratres carè nigri coloris pannos emere, & id quidem non modò contra Franciscanæ Regulæ leges, quæ iubent eos vilißimi pretij vestimentis vti, sed etiam aduersum sua iura & priuilegia, quibus cauetur, vt quàm minimùm pro mercibus pretij pendant: quoniam argentum illis tractare nefas est. Sin ipsi albo vestiri malint, esse vicißim regiones in quibus nullæ aut raræ oues albæ sunt, vt in Hetruria & alijs locis: ergò eadem secutura incommoda. Quamobrem se in sententia permanere, vt viridis aut Fuliginei coloris vestibus à cæteris discernerentur. Hac oratione cùm ij qui ipsius pecudis colorem probarant, perstringi sese sentirent, ita responderunt, vt dicerent, nihil ea opinione esse absurdius. Nam (aiebant) viridis color, nunquid stultorum color est? Scilicet qui alios ad sapientiam hortantur, moriones amictu referent? Deinde in regionibus in quibus vellera tantùm furua proueniunt, quomodo furuum viridi aut fumoso tinges? Ita incalescebat certamen inter Fratres, & apparebat rem ad pugnos venturam, nisi aliquot Patres seniores Fratribus silentium indixissent. Itaque diremerunt illi certamen, & dixerunt quæstionem esse arduam & quæ à se dissolui non poßet: ac proinde ad Papam reijciendam videri. Papæ nomine audito, omnes protinus conticuerunt.

Secundum hæc, Patrum natu maximus alteram quæstionem de tribus ad Capitulum retulit, nempe de Mensura vestium, Longæne an breues, fusæ an arctæ esse deberent. Multi ex primis subsellijs sententiam rogati, censebant strictas & breues magis decere. Nam (inquiebant) eiuscemodi vestes fusis & longis viliores sunt: & vilibus vti leges nostræ præscribunt. Præterea gloriosus S. Franciscus autor & fundator huius Ordinis, iußit nos eleemosynis viuere. Neque expectandum vt stipes vltrò nobis huc stertentibus congerantur: nisi esurire velis, quærendæ sunt, & quidem procul nonnunquam. Itaque quacunque anni tempestate, seu serena, seu fœda, peregrè nobis eundum est, præsertim Quadragesimæ & Aduen- Certamen de mensura vestitus Minorum.

tus tempore ad concionandum. Peregrinantes autem parcè & expeditæ vestes, nonne multò magis quàm longæ & fluxæ iuuant? Hanc sententiam posteriores sibi absurdam & ridiculam videri dixerunt: quippe fratres, si arte vestirentur, mollioribus quàm monachis similiores fore: atq; adeò eos fratres qui tali forma vestium vti iam instituissent, ad omnium ludibria expositos, Franciscanos Curtos vocari. Sed sibi longè honestiores esse vestes longas & fusas: atq; id intellexisse Franciscum, quum in eo Regulæ articulo vsus esset Tunicæ vocabulo. Ea enim longam vestem significari. Præterea religiosos viros decere longum vestimentum, breue laicos, ac monachis talem cultum plus venerationis & authoritatis apud homines conciliare. Quid causæ esse quare à cæteris monachorum Ordinibus vestium mensura differret? Egregium scilicet spectaculum, aiebant, si molitorum aut militum instar vestiti suggestum conscenderemus. Sed qui priores sententiam dixerant, contra niti & propositum defendere, se à Francisco humilitatem & animi demissionem didicisse: nec propterea vsurpandas longas vestes, vt ab hominibus venerationem & honorem captarent. Cæterum Tunicæ vocabulo non vestem vsq; ad talos demissam, sed sagum aut ephestridem significari, neq; ex Dictionario fratris Ambrosij Calepini (qui Franciscanus fuit) probari posse Tunicam pro longo vestimento vsurpari: id enim Togam dici. Itaque pro se ipsius Regulæ verba facere. Nam quum cæteri monachi longiori veste vtantur, eò se rectius breui vsuros, vt ab alijs internoscantur. Cuculla verò (aiebant) nos à laicis et vulgo distinguet. Nam ne quidē ipsa vestium longitudo potis eximere nos potest à communi & populari vsu, quando in laicis, Procuratores, Aduocatos, Consiliarios, medicos atq; ipsos etiam mercatores in suis tabernis, togatos & stolatos [illegible] nimus. Non ignoramus id vestis genus primo aspectu nouum & peregrinum visum iri: [illegible] quæ prius noua erant, vsu & tempore inueterata in consuetudinem vertunt. Ergo Patres cum perpetuis certaminibus extrahi diem viderent, & alia ex alijs nasci, Fratres, vt primum silentium agere iubent, & tam difficilem controuersiam Papæ finiendam relinquere. Cæterum conandum esse, vt postremam saltem quæstionem de vestium forma in hoc Capitulo expediant.

Forma vestitus Minorum.

Huic primariæ quæstioni multa suberant, nempe:

Vtrum vestes simplices fieri an duplicari deberent?

Vtrum Collaria & manicas habere, an secus?

Vtrum pendulis & fluentibus manicis, nec ne?

Vtrum Cucullam acutam, vt Carthusiani gerunt, an rotundam, vt cæteri, esse oporteret? Ac de his omnibus multum atque acriter in eo Capitulo disceptatum est. Nonnullis videbatur manicas demissas ac pendentes indecoras: latas tamen ac patentes, nec indecoras nec incommodas fore: quippe ad condendas stipes vsum peræ aut sacci præbituras. Nam cum bonus parens noster S. Franciscus (inquiebant) iusserit nos mendicato pane viuere, alio vero Regulæ capite vetuerit ne saccum aut peram gestemus, facilè intelligi potest, eius hanc fuisse mentem, vt grandes manicas ferremus. Nam vbi extra manicas emendicatas stipes conderemus? Alij contra sentiebant, latas cariores esse strictis, ac proinde suæ Regulæ repugnantes. Cæterum circumduci posse à fratribus seruulum, qui in sacco aut pera collectas eleemosynas condat, imò etiam pecunias, si quis largiretur. Multa alia acutè admodum & subtiliter in hoc argumento disputata sunt. Ac videbatur nonnullis forma Cucullæ Carthusianæ decora, arguta ac digna quam vsurparent: quippe eam allegoricè significaturam ipsos [illegible] cuto ingenio: ita breui, parta subtilitatis & acuminis fama suas conciones celebres & frequentes fore. Sed Seniores, cum nihil in eo Capitulo deffinire posse intelligerent, & Papam de tribus istis simul quæstionibus adeundum & consulendum esse decreuissent, conuentum dimittunt.

Controuersia de vestitu defertur ad Nicolaum III.

Aliquanto post delecti nonnulli communi consilio Ordinis Romam profecti, Nicolaum III. Pontificem anno 1280. adeunt, eiq; exponunt omnem grauem illam controuersiam, eam vt sua authoritate aliquando finiat obsecrant. Papa cum Cardinalium Collegio, [illegible] intellectu & obseruantia Regulæ Ordinis Fratrum Minorum, non minus hæsit quàm [illegible]

illo Capitulo fratres cordigeri. Ex sententia tamen Cardinalium constitutionem ad declarationem ipsius Regulæ illis concessit, qua sanxit, vt quod ad ambiguitates illas omnes attinet, id strictè in posterum obseruaretur, quod inter ipsos Fratres in generali vel in prouincialibus Capitulis statutum esset. Ea tamen lege, vt semper in eis & in eorum actibus paupertas sancta reluceret, prout ipsis ex eorum regula inuenitur indicta. Sed hoc erat in altiora certamina eos demergere quàm antea. Itaq; cum ex decreto Papæ multa Capitula eius rei causa conuocassent, nihilo facilius quàm antea communi consensu aliquid certi statuere potuerũt. Quam obrẽ multis frustra colloquijs habitis, et diu altercandi fessi, Papã rursus consulere statuunt.

Ergo 31. anno post primam illam generalem disceptationem delectos quosdam ex suo corpore ad Clementem V. mittunt (qui tum, anno videlicet 1311. Viennæ Concilium habebat) eique exponunt se ex mandato & decreto Nicolai Papæ eius prædecessoris nihil non tentasse, vt se ex tot ac tantis difficultatibus expedirent: nec potuisse quidquam ad exitum perducere, emergentibus subinde nouis alijs super alias quæstionibus in Fratrum animis. Itaq; se ad eum confugere, velut oraculum veritatis, qui sciret ac posset soluere omnes difficultatum nodos & plures alios. Papa re ad Cardinalium, Prælatorum, Doctorum et cæterorum qui Concilio intererant, Collegium relata, non minorem omnibus in quæstione tam ardua dubitationem iniecit, quàm Nicolai & Cardinalium ante fuerat. Ne tamen fratres cordigeri inanes & sine oraculi responso abirent, oraculum verè illis æditum est, id est obscurũ, anceps et ambiguum responsum, quo Papa ex Concilij sententia, huiusmodi vilitatis, formæ, coloris, quantitatis vestium iudicium eorum ministris & custodibus, seu Guardianis, committebat (cum nõ possit determinatus vnus modus quoad regiones omnes in talibus aßignari) & eorum super hoc conscientias onerabat, ita tamen vt seruarent vbiq; vilitatem in vestibus. Quamobrẽ omißis in posterum omnibus ambagibus & tot labyrinthis argutiarum, suorum ministrorum, custodum, guardianorum iudicijs obedienter starent: vt est videre in Clementinis, De verborum signific. C. Exiui de Paradiso. Vbi hæc verba leguntur: Cum dicatur in Regula, quod illi qui iam promiserunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum Caputio, & aliam sine Caputio, qui habere voluerint. Item quod fratres vestimentis vilibus induantur: Nosq; prædicta verba declarauimus æquipollere præceptis: volentes hæc determinari plenius, dicimus (quantum ad numerum tunicarum) quòd pluribus vti non licet nisi in neceßitatibus, quæ haberi possunt ex Regula, secundum quod hunc passum memoratus prædecessor noster plenius declarauit. Vilitatem autem vestium tam habitus quàm interiorum tunicarum, illam intelligi debere dicimus, quæ secundum consuetudinem vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni & precium, vilitas reputari. Non enim quo ad regiones omnes potest determinatus vnus modus in talibus aßignari. Huiusmodi etiam vilitatis iudiciũ Ministris & Custodibus seu Guardianis duximus committeadum, eorũ super hoc conscientias onerantes: ita tamen, quod seruent in vestibus vilitatem. Quorum etiam Ministrorum, Custodum & Guardianorum iudicio eodem modo relinquimus, pro qua neceßitate poßint ipsi fratres calceamenta portare. Delecti ergo bullam illam secum domum referunt: sed ne illius quidem authoritate controuersias suas finire, & vestimentis certam legem statuere potuerunt. Hærebat enim semper aliquis scrupulus in sententijs & iuditijs Guardianorum, de quo Fratres litem mouerent: imò dicebant audacter illos mentẽ legislatoris non tenere, neq; satis attentè Benedicti & S. Francisci regulam legisse, & esse pecudes. In eo Fratrum aduersus Guardianos & Generales suos ministros altercantiũ iurgio, re tam intergra quàm initio fuerat, multi anni consumpti sunt.

Controuersiá de Minorum vestitu Clemẽtis 5. subijcitur arbitrio.

Tandem anno 1323. Guardiani et Prælati Ordinis Ioannem XXII. Papam accedunt, conquerentes suis super hac re determinationibus & iudicijs (declaratione & bulla Clementis Papæ sibi commißis) multos, plus quàm oporteat sapere volentes, non obtemperare. Itaq; eius sanctitatem se rogare, vt ei malo mederi vellet. Papa vt eam causam rite & ordine tractaret, eis repugnantes fratres audire voluit. Itaq; ad istos qui Guardianorum et superiorum sui Ordinis sententijs stare nollent, scribit vt suas rationes expositum veniant, aut descriptas mittant. Miserunt. Papa cum Cardinalium Collegio eas in Conclaui coram se legi iubet.

Controuersia de Minorum vestitu decidenda offertur Ioãni 22.

Quid multa? vniuerso Consistorio ita subtiles & acutæ visæ sunt, vt quid in re tam perp xa decernerent, non inuenirent. Papa tamen, vt aliqua ratione scrupulosam istam calig

Decisio Ioã 22.

detergeret, respondere aliquid statuit. Itaq; bullam & declarationem edit, qua declar decessorum suorum Nicolai & Clementis summopere laudat, ac mirari se dicit quomo rũ determinationes solidæ, lucidæ & multa maturitate digestæ nonnullis non sufficeren inde declarat et decernit, vt vilitas vestium ad consuetudinem vel conditionem patriæ tur, & huius vilitatis iudicium ministris & Guardianis relinquit. Eorundẽ iudicio com tit determinare, arbitrari & præcipere, cuius longitudinis & latitudinis, grosiciei & tatis, formæ siue figuræ, atq; similium accidentiũ, esse debeant tam habitus ipsorumq; cap quàm interiores tunicæ, quibus Fratres omnes Minores induuntur: & super his eorund nistrorum, custodum & Guardianorum conscientias onerat. Postremò statuit & distri cipiendo mandat, vt in prædictis & eis similibus eorum arbitrium, determinationem cium, præcisis omnibus argutiarum & obiectionũ anfractibus, Fratres omnes & singul & per omnia illis parere teneantur. Verba Ioannis Papæ hæc sunt. Cum dicatur in Re quòd illi, qui promiserunt obedientiam habeant vnam tunicã cum caputio, & aliam tio, qui habere voluerint: Item, quòd fratres omnes vestimentis vilibus induãtur: et sup dictorum verborum sensu à prædecessoribus nostris Nicolao et Clemente declaration dæ emanarunt, dictusq; Clemens huius vilitatis iudiciũ ministris, custodibus, seu Guar Ordinis prædicti duxerit committendũ: eorum super hoc conscientias onerando: nec ob quibusdam ex fratribus antedicti Ordinis volentibus plus sapere quàm oportet sapere, adinuentiones ambiguitatũ cessauere quamplurimæ: vel nõ omnino non vetustarũ exp quæstionum, tam videlicet super longitudine et latitudine, quàm grositie et subtilitate, et figura vestimentorũ ipsorũ. Quin imò adeò huiusmodi adinuentiones et quæstiones excreuere licentia, vt ex eisdem fratribus aliqui habitus propterea curtos, strictos, in et squalidos, nouitate plenos ac disidij nõ ignaros, cùm à communitate Ordinis discrep assumerent, nec eos ad ministrorum, custodũ, Guardianorum eorundẽ mandatum requ ponerent: nec alios, prout eiusdem Ordinis communitas deferebat, habitus, iuxta eorund nistrorum, custodum, & Guardianorum arbitrium ducerent resumendos. Dicentes, in rundem prælatorum suorum non parendũ fore arbitrio: cum & suum sic despectum regu & cruciformem assererent: cæterorũ verò superfluum habitum irregularemq; censere huic eorum opinioni præfati Clementis declarationem sæpius repetitam obesse. Nam mi nistris, custodibus, & guardianis præfatis vestium vilitatis detur in illa iudicium, tam bi consequenter adiungitur: ita tamen quòd vilitatem in vestibus seruent, præsertim in declaratione prædicti Nicolai dicatur, quòd semper in ijsdem fratribus, & eorum paupertas sancta reluceat, prout ipsis ex eorum Regula inuenitur indicta: ac consti bus eiusdem Ordinis generalibus caueatur (vt asserunt) quòd in omnibus, quæ ad hab fratrum spectant, reluceat semper asperitas, vilitas & paupertas. Vnde cùm nec pa tatis, vel vilitatis oblatæ per ministros, custodes, & guardianos vestes existerent, rum superiorum Ordinis sui in deponendo vestes quas gererent, nec in reassumendo qu rent sequi iudicium vllatenus tenebantur generali ministro & cæteris fratribus, qui pr munitate eiusdem Ordinis aderant, suis rationibus contrarium asserentibus ex aduerso hæc & alia hinc inde coram nobis & ijsdẽ fratribus nostris scripto lecta, verboq; fuere p sita. Quocirca nos rationibus prædictis auditis, & alijs illisq; plenius intellectis, volent petuum præfato finem dare negotio, de prædictorum fratrũ nostrorum consilio, declara dicimus: Quòd cùm dicatur in Regula, quod fratres omnes vestimentis vilibus indu cùm vilitatem huiusmodi vestium, tam habitus, quàm interiorum tunicarum illam præf Clemens intelligi debere decreuerit, quæ secundum consuetudinem vel conditionem patr beat quantum ad colorem panni & precium vilitas meritò reputari, atq; consequenter vilitatis iudiciũ ministris, custodibus, seu Guardianis prædictis (ipsorum super hoc con tias onerando) duxerit cõmittendũ, prout in eiusdẽ Clemẽtis literis super hoc confectis p

continetur, in eorundem ministrorum, custodum seu Guardianorum eodem modo iudicio est re lictum. Nosq; nihilominus præfatorum ministrorum, custodum & guardianorum iudicio præsentium auctoritate committimus determinare videlicet, arbitrari, atq; præcipere cuius longitudinis & latitudinis, grossitiei & subtilitatis formæ siue figuræ, atq; similium accidentiũ esse debeant tam habitus ipsorumq; caputia, quàm interiores tunicæ, quibus fratres omnes Minores dicti Ordinis induuntur: ac insuper cuius quantæq; vilitatis indui eos ipsis vestimentis oporteat: & an in vestimentis huiusmodi secundum regulam & declarationes eorundem prædecessorum nostrorum, et præfatas Ordinis constitutiones, reluceat asperitas, vilitas, & paupertas, vtrumne quantum ad colorem, vilitatem, paupertatem quoq; ac cætera accidentia supra dicta, fratres vestimentis induantur, vt debent, super quibus eorundem ministrorũ, custodum & guardianorum conscientias oneramus. Statuentes & districtè præcipiendo mandantes, quòd in prædictis & his similibus eorum arbitrium, determinationem siue iudicium, Generalis quidem in totius Ordinis, Prouincialium vero in prouinciarum ministrorum, custodum, et guardianorum administrationibus, custodijs ac guardianis, siue consimilibus Ordinis memorati commissis ijsdem fratres omnes et singuli sequi omnimodè illisq; parere per omnia teneantur. Ac insuper, quòd illorum sequendo arbitriũ, determinationem siue iudicium, illisq; parendo, nec sint, nec dici possint vel debeant, nec ipsi seipsos autument suæ regulæ, vel constitutionũ sui Ordinis transgressores, &c. Extat in Extrauagante Ioannis 22. de verborum signifi. cap. Quorundam. Inde verò apparet nihil à Ioanne 22. aut à Consistorio Pontificio certi super ea re constitutum esse, nullaq; præscripta legis formula finitam fuisse eam litem.

Vestitus Minorum hodiernus

Vtuntur enim hodie omnes ferè qui propriè Minores dicuntur, vno eodemq; vestitus genere & habitu, nimirum demissis ad talos vestibus, & grandibus cucullis, grisei coloris, qui ex albo & nigro quodammodo compositus est. Cincti sunt omnes funibus, & nudis pedibus incedunt. Adeoq; in cæteris omnibus conueniunt, præterquam in manticis, quas alij patulas, alij substrictas gestant.

Bonauentura an vestitum hodiernum Minoritis dederit.

Qua ratione autem ad hanc concordiam redierint progressu temporis, non facilè dictu est. Volateranus quidem lib. 21. Anthropologiæ refert, Bonauenturam, in Ordinis huius Ministrum Generalem anno 1256. electum, vestitum & habitum, quo nunc Minores vtantur, instituisse: sed quùm post hæc tempora, anno scilicet 1278. sub Nicolao III. itemq; sub Clemente V. & Ioanne XXII. hæc lis & controuersia sub iudice adhuc fuerit, nescio sanè quantum huic testimonio Volaterani tribuendum sit.

Vestitus Minorum sanctitas.

Huic vestitui progressu temporis tantam sanctitatem & vim diuinam adscripserunt superstitiosissimi homines, vt eum ad æternam salutem non parum conferre existimarent, ideoque non modò mediocres, sed magni etiam viri, optimates ac principes in eo sepeliri voluerint, existimantes se boc pacto à diabolo tutissimos fore. Sic enim legimus de Mantuæ Marchione Francisco II. quòd testamento cauerit, vt in Seraphici veste sepeliretur. Fecit idem Albertus Pius, Carporum Princeps Lutetiæ: Christophorus item Longolius Belga, Patauij sepultus, vir cumprimis eruditus: & Robertus rex Siciliæ, vt Antoninus indicat tit. 24. cap. 9. §. 16. & Sleidanus lib. 22. Comment. suorum. Miror autem quis author fuerit superstitionis huius: nam ad Franciscum eam referre non possunt, qui moriturus exuit suas vestes, & nudum se humi prostrauit, vt in illo etiam Christo conformis esset, qui nudus pependit in ligno.

Ioci de Minorum vestitu.

In illum verò habitum Minorum quidam tali carmine lusit:

Cordula nodosa, pes nudus, capa dolosa,
Hæc tria nudipedes ducunt ad tartara fratres.

Balæus de Scriptor. Britan. Centur. 3. cap. 57. in Appendice. Et de cingulo seu canabino fune, quo cinguntur fratres isti, Buchananus poeta ad Pantalabum ita lusit:

En tunicam fluxam nodosa cannabe cingis,
Cùm melius fauces stringeret illa tuas.

Manlius tom. 3. Loc. commun. fol. 21. de fune, quo se Minores præcingunt, talem iocum, sed tragicum planè, recenset: Parisijs, ait, diues mercator, & quidem Papista, ioco dixerat ad

Franciscanos: Vos geritis funem circa corpus, quia cum Franciscus suspendendus esset, Papa redemit eum ea lege, vt per omnem vitam funem gereret. Franciscani Parisien. comprehenderunt eum, & in carcerem coniecerunt, iudicatumq́ est, vt suspenderetur. Ille verò periculum mortis euadere cupiens, cecinit palinodiam, ac dixit: Lutherus est hæreticus, & ex diaboli instinctu docet. Monachi audientes hæc, rectè inquis, dicunt, & si in hac sententia manseris, saluus fies. Igitur iubent pergere & properare lictores ad patibulum, dum esset in confeßione vera, ne iterum deficeret. Sicq́ suspensus est, quod per iocum dixerat, cur Franciscani funem gererent.

Catalogus Ministrorum Generalium Minorum, eorumq́ instituta seu decreta.

An custodes omnes oporteat conuenire ad electionem generalis ministri.

IN reliquis Ordinibus Generales Magistros crearunt, ad quos summa rerum pertineret, Franciscus verò in suo Ordine, in signum humilitatis, hos non Magistros, sed, vt supra quoque indicauimus, Ministros appellari voluit. Cum autem in Regulæ cap. 8. dicatur, vt, decedente Generali Ministro, à prouincialibus Ministris & Custodibus in Capitulo Pentecostes fiat electio successoris: dubitatum fuit, an omnium Custodum multitudinem oporteat ad electionem talem in Generali Capitulo conuenire, aut (vt omnia cum maiori tranquillitate agantur) sufficere poßit, vt saltem aliqui ex singulis prouincijs, qui tamen vocem habeant aliorum, intersint. Respondit igitur Nicolaus III. *in Decretali, Exijt qui seminat, vt in singulis Prouincijs Custodes vnum ex se constituant, quem cum suo prouinciali Ministro ad Capitulum dirigant, voces aut vices suas committentes eidem, & quod hi constituerint firmum ratumq́ habeatur. Hoc etiam Gregorius 9. respondisse ibidem dicitur.*

Catalogus ministrorum generalium.

Forma orationis qua vt docuit Franciscus suos discipulos.

Primus autem Generalis Minister fuit Franciscus ipse, *Ordinis fundator et author. Quamuis autem biennium ante mortem renuntiasset huic officio, non tamen ausi sunt alium ei viuenti substituere. Rogatus aliquando à fratribus, vt eos orare doceret, simpliciter illis huiusmodi formam tradidit, dicens: Cum orabitis, dicite, Pater noster, &c. Et, Adoramus te Domine Iesu Christe, & omnes ecclesias tuas, quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi, quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundum. Quod ipsi fratres simpliciter exequentes, & verbum simplex pro mandato obedientiæ reputantes, se etiam ad ecclesias, quas è longinquo prospicere poterant, inclinabant, & proni in terram, prout instituti fuerant, adorabant. Vincentius lib. 30. cap. 99. & Bonauentura.*

Minoritæ ad nullas ecclesiasticas dignitates promouendi.

Idem Franciscus voluit, nullum suorum fratrum ad ecclesiasticas dignitates & prælaturas promouendum seu admittendum esse. Cum enim interrogaret eum Hostiensis, Ordinis Minorum protector & promotor præcipuus, qui postea ad Pontificatus apicem euectus, Gregorius IX. *appellatus est, an sibi placeret, vt fratres sui promouerentur ad ecclesiasticas dignitates? Respondit: Domine, Minores ideo vocati sunt fratres mei, vt maiores fieri non præsumant. Si vultis, ait, vt faciant fructum in ecclesia Dei, tenete illos, & conseruate in statu vocationis eorum, et ad prælaturas ecclesiasticas nullatenus ascendere permittatis: Bonauentura in Vita Francisci cap. 6. Verùm hæc lex boni Francisci mox prodigiosè violata est, promotis Minoribus non solum ad Episcopatus, Archiepiscopatus & Patriarchatus, sed etiam ad Cardinalatum, imo ad summi Pontificatus fastigium vsq́.*

Notate Iurisperiti & iudices.

Minorita nullus debet vocari Dominus vel magister, nec audire cōfessiones.

Post mortem verò Francisci eligitur in Generalem Fr. Ioannes Florentinus in Capitulo apud Portiunculā Asißij celebrato, & repulsam patitur Fr. Helias, qui hactenus Francisci Vicarius fuerat. Hic Generalis Ordinem hac occasione assumpserat. Cum esset Iurisperitus, & in Castellana ciuitate iudex, respiciens aliquando per fenestram, vidit porcorum pastorem porcos, includere eos non valentē, his verbis incantare: Porci, porci intrate in stabulum vestrū, sicut iudices et iurisperiti intrant in infernū. Quo dicto statim porci intrant stabulum suum. Metuens ergo Ioannes ne & ipse intraret infernum cum Iurisperitorum & iudicum turba, contemptis omnibus cum filio, Minorum Ordinem intrauit. In Generalatu suo maiorem partem Ordinis nudis visitauit pedibus. Instituit, vt nullus Ordinis sui vocaretur Magister vel Dominus, sed Frater solum: & vt nullus Confeßiones audiret, nisi de licentia Ministri prouincialis, vt Anton. refert tit. 24. cap. 9.

Non diu post autem congregatis in Capitulo quodam fratribus, Helias æmulus Ioannis centuriatus adest, clausas portas effringit, & vi generalis Minister à sua factione creatur, atque à Gregorio IX. approbatur: vt Antoninus tit. 24. cap. 9. §. 1. & Volateranus referunt. Instituit hic prouinciales Ministros, Custodes & Guardianos Ordinis: quamuis hoc quidam Bonauenturæ adscribant. Priuilegia impetrauit, quòd possent fratres pecuniam accipere per interpositam personam: Procuratores misit per prouincias, vt colligerent pecunias ad fabricam ecclesiæ Asisinatis: cœpit thesaurizare & equo vti: contra Regulam. Eosq; qui propter hæc eum arguebant persequebatur. Antoninus vt supra. Cùm adhuc Vicarius Francisci esset in generalatu constituit, vt nullus frater de cætero carnes manducaret. Sed quodã diabolo (angelo volebam dicere) in specie iuuenis ad portam fratrum pulsante, & Heliæ quæstionem huiusmodi proponente: vtrum obseruatoribus sancti Euangelij liceat de omnibus quæ apponuntur, prout Christus tradidit, manducare? & vtrum alicui liceat obseruatoribus Euangelij contraria imponere Euangelicæ libertati? Francisco igitur hoc cognito, Heliæ constitutionem reuocauit & abrogauit. Antoninus tit. 24 cap. 7. §. 4. Prouincial um Ministrorum, Custodũ, Guardianorum institutio. Carnium esus Minoritis prohibetur.

Quartus Minister Generalis fuit Fr. Albertus de Pisis, Minister Angliæ prouincialis antea Romæ in quodam Capitulo creatus, & à Gregorio IX. confirmatus. Sed tantum sex menses hoc magistratu functus est. Sub eo multi conuentus sunt instituti iu Germania, circa annos 1239. Antoninus vt supra §. 2.

Quintus Minister generalis Minorum fuit Fr. Haymo Anglus, electus in Capitulo generali anno Domini 1239. præsente Gregorio IX. & vota eligentium recipiente: quem & ipse electum confirmauit. In eodem Capitulo Custodes prouinciarum amiserunt potestatem constituendi & destituendi Guardianos. Petijt enim Generalis, vt tam sua, quàm prouincialium Ministrorum & Custodum potestas limitaretur per Capitulum generale. Idem Generalis ad officia Ordinis inhabilitauit laicos, id est, conuersos, qui prius vt Clerici exercebant officia: Antoninus tit. 24. cap. 9. §. 3. Ministrorum generalium & Custodum potestas limitatur.

Sextus fuit Crescentius de Eseyo, electus anno 1245. in Capitulo generali: in quo mandauit fratribus, vt scripto comprehensum sibi darent, quiquid de vita & miraculis Francisci scire possent. Postea Fr. Thomas de Ceperano ex mandato eiusdem Generalis & Capituli, primum tractatum Legendæ de vita & factis Francisci, & intentione eius circa ea, quæ pertinent ad Regulam, composuit: quæ dicitur Legenda Antiqua: & incipit, Placuit sanctæ vniuersitati. Quam Legendam Fr. Bernardus de Bessa in Compendium redegit, & incipit: Plenam virtutibus. Et postea Bonauentura stilo elegantiori & breuiori eandem exornauit. Idem summus Minister in visitatione quadam, inuenit sectam in Ordine nonnullorum, qui instituta Ordinis contemnentes, se alijs meliores æstimabant: ad libitum viuebant, & omnia spiritui attribuebant: portantes pallia breuissima, vix ad nates pertingentia: hos ille extirpauit. Sub eius regimine Innocentius IIII. anno 3. Pontificatus sui, quædam dubia in Regula Minorum declarauit, & concessit, quòd Ministri prouinciales committere possent receptionem fratrum ad Ordinem suis Vicarijs & alijs idoneis personis, quod prius prohibitum fuerat eis per Gregorium IX. Idem etiam vsum bonorum aliquem concessit fratribus, sed ius et proprietatem ecclesiæ Romanæ adiudicauit: Antoninus vt supra. §. 4. Legendæ Francisci author. Schisma inter Minores.

Septimus fuit Fr. Ioannes Parmensis.

Octauus Generalis Ordinis Fr. Bonauentura de Balneo regio, electus Romæ in præsentia Alexandri IIII. Hic in Capitulo generali, quod primum Narbonæ celebrauit, constitutionibus Ordinis formam & ordinem dedit, hoc est, Regulam reformauit & exposuit: & Breuiario aliquas rubricas addidit, sub Vrbano IIII. Congregato etiam Capitulo generali Pisis, Bonauentura authore institutum est, vt in Minoritarum Ordine, Gloria tibi Domine, Qui natus es de virgine, &c. vsque ad Epiphaniam continuaretur eodem modo, quo intra Octauam Natiuitatis Dominicæ cantatur. Idem etiam instituit, vt fratres populum hortarentur ad salutandam Mariam virginem, signo Campanæ audito, quod post Completorium datur: quòd creditum sit, eandem ea hora ab angelo salutatam, vt rerfert Laur. Surius Constitutiones Bonauenturæ.

tomo 4. de Vitis Sanctorum ex Oratione ab Octauiano de Martinis Suessano coram Sixto IIII. *Pontifice habita. Rexit Ordinem annis 18. & inde assumptus est ad Cardinalatum. Antoninus* §.6.

Nonus fuit Fr. Hieronymus de Esculo *prouinciæ Marchiæ, electus Lugduni anno Domini 1274. Hunc rogauit Ioannes Caietanus Protector Ordinis et Cardinalis, vt fratres non quidem ex debito, sed sui amore obsequijs insisterent sororum S. Claræ: quod etiam fecerunt. Rexit Ordinem annis 5. & fit Cardinalis. Antoninus tit.24. cap.9. §.7.*

Decimus Generalis Minister fuit Fr. Bona Gratia *Bononiensis. Sub hoc Regulam Francisci exposuerunt & glossis declararunt, contra mentem authoris, Nicolaus* III. *& Bonifacius* VIII. *Anotoninus* §.8.

Vndecimus fuit Fr. Atholtus de Prato, *qui vnum solummodo annum Ordini præfuit. idem* §.9.

Duodecimus fuit Fr. Matthæus de Aqua Sporta, *electus in Capitulo generali in Monte Pessulano celebrato, anno Domini 1287. Fecit Postillã in epist. ad Romanos, & Tabulam per Alphabetum super textum sententiarum: idem* §.10. *A Nicolao* IIII. *ad Cardinalatus dignitatem assumitur.*

Decimus tertius fuit Fr. Reimundus, *creatus in Capitulo Reate celebrato, præsente Nicolao* IIII. *anno Domini 1289. idem* §.11.

Decimus quartus Minister generalis fuit Fr. Ioannes de Murro, *electus in Capitulo Anagniæ coacto, præsente Bonifacio* VIII. *Cumq; præfuisset Ordini annis 7. factus est Cardinalis per eundem. Antoninus ibid.* §.12.

Decimus quintus Generalis creatur Fr. Gondisaluus *Hispanus in Capitulo Assisij celebrato anno Christi* 1304. *Sub hoc ortum est in Ordine schisma Fratrum de Obseruantia, anno 1310. de quo infra plura dicentur. Hic Generalis magnifica & sumptuosa Minoritica ædificia destrui curauit: vestes quoq; preciosas & excessiuas fratribus abstulit, vnà cum eleemosynis perpetuis & redditibus annuis cuiuscunque essent generis. Adeoq; vt Antoninus loquitur tit.24. cap.9. §.13. totum Ordinem expropriauit in vita sua: sententias excommunicationis ferens contra omnes sui Ordinis fratres & prælatos, nisi infra certum tempus illis quibus habebant redditus, vel eorum hæredibus resignarent. Quod etiam factum fuit: solam apud fratres gratiam iniit. Rexit annis 9. Ordinem, & à Clemente* V. *in Cardinalium numerum assumitur. Antoninus ibid.* §.13.

Aedificia & vestes sumptuosę Minoritarum damnantur cũ redditibus eorum.

Decimus sextus Generalis fuit Alexander de Alexandria *Genuensis, electus in Capitulo Barchinone habito: sed præfuit Ordini vnum tantùm cum dimidio annum. Post cuius mortem Ordo caruit Generali Ministro per menses ferè 17. Cumq; eodem tempore sedes Romana post Clementis* V. *mortem annis propè duobus vacaret etiam, nonnulli in prouincia Narbonensi iterũ ab Ordinis vnitate & obedientia defecerunt: monasteria in ea prouincia eiectis inde obedientibus fratribus, occuparunt, sibiq; pro libito Ministros, Custodes & Guardianos præfecerunt: abiectoq; habitu communi Ordinis, tanquam prophano & illicito, habitus breues & deformes, contra suorum superiorum præcepta & arbitrium, assumpserunt: quibus se alij etiam ex alijs prouincijs coniunxerunt, anno Domini 1315. & 1316. & obedientes in carceres coniecerunt, varijsq; modis afflixerunt, & excommunicationis sententias contra se latas parui fecerunt. Antoninus vt supra* §.14.

Schisma inter Minores.

Decimus septimus fuit Fr. Michael de Cesena *Bononiensis, creatus in Neapolitano Capitulo anno* 1316. *Sub quo Minoritæ à Ioanne* XXII. *Papa, tanquam hæretici & male sentientes de Christo, sunt damnati. Eodem tempore exorti sunt etiam Fratricelli, qui asserunt, Papam Ioannem* XXII. *hæreticum esse, quòd statuerit de consilio prælatorum ecclesiæ, Christum cum discipulis aliqua mobilia in communi habuisse, quorum Iudas portaret loculos: quorum sententiam secutus est etiam hic Michael Cesenas à Generalatu depositus. Antoninus ibidem* §.15.

Minoritæ proclamantur hęretici à Papa. Papa hęreticus proclamatur.

Decimus octauus Generalis fuit Fr. Geraldus Oddonis, *creatus Parisijs in Capitulo generali. Antoninus* §.16.

Decimus

Decimus nonus fuit Fr. Fortanerius, *creatus in Capitulo Massiliensi anno* 1346. *In quo Capitulo fuit decretum, vt in posterum seruentur constitutiones Bonauenturæ, cum aliquibus addendis, tanquam Ordinis fundamenta: alijs statutorum compilationibus reuocatis: præfuit Ordini 5. annis: & postea factus est à Clemente* VI. *Papa Archiepiscopus Rauennatensis: & mox Patriarcha Gradensis: Antoninus tit.24.cap.9.§.17.*

Vicesimus Generalis Minister Ordinis Minoritarum fuit Fr. Guilielmus Farmerij, *in Capitulo Veronensi creatus. Hoc clauum Ordinis tenente, quidam Gentilis nomine de Spoleto & alij anno Christi* 1352. *sese totos communitati Ordinis opponentes, Ordinem magno schismate diuidere moliti sunt. Suppliciter enim petierunt à Pontifice, intercedentibus aliquot magnis viris, vt sibi aliqua loca Ordinis concederentur, in quibus possent Regulam secundum literam obseruare. Dicebant enim, Ordinem totum obseruare eam vt glossatam & declaratam à summis Pontificibus, non vt à Francisco tradita esset. Ipsi ergo eam seruare cupiebant ad literam sine glossa. Tandem impetrauerunt quatuor loca, ita quidem vt in singulis locis possent habere 12. fratres, vel de fratribus Ordinis, vel de secularibus quibuscunque. Statimq; fecerunt habitus paruos, à reliquorum fratrum in mensura & figura differentes: receperunt apostatas, obedientiam & disciplinam Ordinis fugientes, ac libertatem quærentes. Sed anno Domini 1355. in carcerem conijcitur Gentilis, opera Egidij Hispani presbyteri Cardinalis, cum duobus socijs, & priuilegium eis datum reuocatur ab Innocentio* VI. *à quo & Generalis hic Minister presbyter Cardinalis factus est, quùm præfuisset Ordini 9. annis. Antoninus vt supra §.18.* Schisma inter Minores maximum.

Vicesimus primus fuit Fr. Ioannes de Bucco, *electus in Capitulo Barcinonensi anno Domini 1357. Rexit Ordinem vnum solùm annum. Antoninus ibidem §.19.*

Vicesimus secundus fuit Fr. Marcus de Viterbio, *creatus in Capitulo Genuensi anno reparatæ salutis 1359. & paulo post fit presbyter Cardinalis per Vrbanum* VI. *Antoninus ibid. §.20.*

Vicesimus tertius fuit Fr. Thomas Bononiensis *electus in Capitulo generali Asisij. Antoninus ibidem §.21.*

Vicesimus quartus Generalis fuit F. Leonardus de Gifono, *creatus in Tholosano Capitulo anno Domini* 1373. *Sub hoc Generali Gregorius* XI. *priuilegium Ordini dedit, vt nullus protector Ordinis gubernare aut corrigere tentaret Ordinem, nisi in tribus causis in Regula expreßis, videlicet, Si Ordo ab obedientia Papæ & S. Romanæ ecclesiæ deficeret: Si in fide vacillaret: Si Regulam non seruaret. Præcepit etiam, ne aliquis frater à protectore Ordinis aliquam promotionem peteret, vel datum acciperet, sub pœna excommunicationis, quam ipso facto incurreret. Dedit & aliud priuilegium, continens, ne Generalis Ordinis vicarium aliquem eligeret suum, nisi subditum, ad multa inconuenientia vitanda. Antoninus ibidem §.22.* Protectorum Ordinis Minorum potestas limitatur.

Post hunc exortum est schisma in summo Pontificatu, duobus Papis electis. Quorum Vrbanus VI. *Romæ: Clemens verò Auenioni residebat. Scinditur ergo & Minoritarum Ordo in duas factiones, quod etiam in alijs religionibus factum. Nam Minores in Gallia, Hispania & Anglia Clementi adhærentes Generalem sibi elegerunt. Italici autem, Germanici & Vngarici alium sibi crearunt. Sublato autem schismate sub Martino* V. *electus fuit Generalis Minister Ordinis Minorum* Fr. Antonius de Massa. *Qui post aliquot annos, quòd Ordinis fratres nimis dissolutè sub eo viuerent, in Capitulo Asisij, præsente Apostolicæ sedis Commissario, honesto modo fuit priuatus, & ex generalatu ad Episcopatum assumptus. In eius locum electus est* Fr. Guilielmus de Casali. *Eo verò defuncto creatur* Fr. Antonius de Russonibus *Lombardus. Post annos paucos eo decedente eligitur* Fr. Angelus de Perusio: *qui tamen vix triennium præfuit Ordini. Hucusque Antoninus catalogum Ministrorum Generalium Minoritarum contexuit.* Schisma inter Minores.

De reliquis Minorum legibus, institutis, &c.

Nulli post factam professionem ordinem exire licet.

Honorius III. Pontifex Rom. anno 1221. decreuit, vt nullus post professionem factam hunc Ordinem exire præsumeret: exeuntem nullus retinere auderet: & quod nullus sub habitu Ordinis euagari posset: Anton. tit. 24. ca. 7. § 4

Forma promittendi Ordinē.

Forma autem qua professionem faciunt Minoritæ, talis est: Ego frater N. voueo & promitto Deo omnipotenti, beatæ Mariæ Virgini, beato Francisco & omnibus sanctis, & tibi Patri, toto tempore vitæ meæ seruare Regulam fratrum Minorum, per Dominum Papam Honorium confirmatam, Viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. *Tum subsequenter dicat recipiens: Et ego, si hæc obseruaueris, promitto tibi vitam æternam. Et respondetur ab omnibus, Amen. Cum verò in tota Regula sua nihil præcipiat Franciscus de vera fide in filium Dei Dominum & redemptorem nostrum Iesum Christum, cui soli verbum Dei salutem hominum & vitam æternam adscribit, apparet alia via Minoritas hac Regulæ suæ obseruatione ad regnum cælorū tendere, quàm Deus in verbo suo monstret. Quicunque autem per aliud ostium quàm Christum, introierit, fur & latro est. Ioan. 10.*

Splendida Minorum ædificia prohibentur.

Splendida ædificia templorum & monasteriorum Franciscanorum non solum author Ordinis prohibuit, sed Clemens V. etiam in declaratione Regulæ, vbi ita inquit: Cum vir sanctus fratres suos in paupertate summa ac humilitate fundare voluerit, quoad affectum pariter & effectum, sicut ferè Regula tota clamat, conuenit ipsis, quod nullo modo deinceps fieri faciant, vel fieri sustineant Ecclesias, vel alia quæcunque ædificia, quæ considerato fratrum ibi habitantium numero excessiua in multitudine & magnitudine debeant reputari. Ideoque volumus vt vbique in suo Ordine deinceps temperatis humilibus ædificijs sint contenti, ne huic tantæ paupertati promissæ quod patet oculis contrarium foris clamet.

Vasa sacra preciosa Minoritis prohibentur.

Idem deinde statuit de vasis sacris. Quamuis etiam ait, paramenta & vasa ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus, tamē qui abscon ditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum, nec per illas sibi vult seruiri, quæ suorum seruitorum conditioni et statui dissonarent. Propter quod sufficere debent eis vasa & paramenta ecclesiastica decentia in numero & in magnitudine sufficientia competenter. Superfluitas autem aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his seu alijs quibuscunque non potest ipsorū professioni vel statui conuenire. Cum enim hæc sapiant thesaurizationem seu copiam, paupertati tantæ, quoad humanum iudicium, derogant manifestè. Quapropter præmissa seruari à fratribus volumus & mandamus. Verùm bone Clemens, pater almifice, non habuisti in hoc obsequentes filios.

Minoritis conceditur ministrare in serico

Anno 1279. indultum est fratribus Minoribus in ecclesijs in serico ministrare à Nicolao III. vt Annales Dominicanorum Colmariensium testantur. Pugnat autem hoc cum sanctissima, quam simulant hypocriticè, paupertate sua, vt plurima alia.

Minoritæ scholas instituunt.

Scholas etiam aperuerunt Minoritæ, & artes cum Theologia docuerunt. Ac refert Surius Tomo 2. de Vitis Sanctorum, Antonium Vlyssbonensem, de Padua vulgò dictum, Franciscanorum primum fuisse Prælectorem in ordine siue instituto suo, consentiente Francisco, institutumque Bononiæ, vt præesset suis in Theologica facultate.

Minoritæ magistros theologiæ creare possunt.

Et Alexander de Ales Minorita hanc victoriam aduersus Parisiensem vniuersitatem obtinuit, vt in cunctis Mendicantium Ordinibus possent creari sine quocunque conscientiæ scrupulo Magistri *in Theologia: quorum omnium ipse primus fuit. Pendet hæc res gesta versibus descripta super eius sepulturam in Ecclesia conuentus Minoritarum Parisijs, vt Petrus de Cruce in Antiminorica sua fol. 32. b. testatur. Aduersatur autem hoc Ioannis Florentini Generalis Ministri 2. Ordinis huius institutioni, qua decreuit, vt nullus in hoc Ordine Magister vocaretur, sicut etiam supra monuimus.*

In Minoritarum Ordine semper occultus Papa.

Nicolaus IIII. Minorita, cum se ex hac vita migraturum intelligeret, conuocauit vnum Cardinales omnes, & ratione temporum suorum coram eis reddita, omnes de plenitudine potestatis, dignitate qua præditi fuerant, absoluit, & in reliquum priuatim viuere iussit.

Tu

Tum Cardinales obstupuere primùm, deinde quasi moti capitis hominem reliquerunt. Ille verò totidem sui Ordinis fratres ad se vocauit, illos titulis Cardinalium insigniuit, iureiurando, ne quem se moriente, nisi ex suo numero Pontificem crearent, néue vllum in suum adoptari sinerent collegium, nisi sui Ordinis fratrem, adegit. Exinde vsque ad tempora Sixti IIII. occultus in fratribus Minorum Papa semper fuit, qui in persona Sixti defecit, quòd ille Minorita esset, & in manifestum Pontificem electus fuisset. Refert Cranzius in Saxonia lib. 8. capite 35.

CAPVT XIII.

De propagatione Ordinis Minorum.

LONGE *autem latéque propagatus est hic Ordo, vt ferè nullus alius maiora & latiora senserit incrementa. Quod, qua ratione & quibus ex causis factum sit, paulò fusius demonstrandum arbitror. Primò, cùm Regula eorum ab Innocentio & Honorio confirmata approbatáque esset, Franciscus in diuersas mundi regiones suos discipulos binos et binos misit, vt nouam religionem ac prioribus seculis incognitã plantarent eiúsque semina in omnes terras spargerent. Misit enim sex fratres in Morochiorũ regnũ, vt Mahometanis illic suas superstitiones instillarent. In prouinciam Prouinciæ misit Ioannem Bonellum Florentinum. In Aquitaniam directus est Frater Christophorus quidam. In Angliam destinatus fuit Frater Agnellus Pisanus, qui Conuentum Pisanum fundauerat: ibíque non multos post annos prouincialis Minister creatus fuit: & Oxonij scholam sui Ordinis instituit, cui Robertum quendam Oxoniensem Magistrum præfecit.*

Franciscus discipulos in orbem dimittit.

Ipse verò Franciscus in Syriam cum duodecim fratribus traiecit. De quo Iacobus de Vitriaco Cardinalis in Hierosolymitana historia sic scribit: Vidimus, inquit, primum Ordinis Minorum fundatorem Franciscum nomine, virum simplicem & illiteratum, dilectum Deo & hominibus, ad tantum ebrietatis diuini amoris excessum & feruoris spiritum raptum fuisse, quòd cùm ad exercitum Christianorum ante Damiatã in terra Ægypti deuenisset, ad Soldani Ægyptij castra intrepidus accessit. Quem cùm in via captũ tenuissent Sarraceni, Ego, ait, Christianus sum, ducite me ad Dominum vestrum. Hunc adductum coram eo cernens bestia illa crudelis aspectu eius in mansuetudinem conuersa est, peráque dies aliquot ipsum sibi & suis Christum prædicantem attentissimè audiuit. Tandem metuens, ne aliqui de exercitu suo verborum eius efficacia ad Christum conuersi, ad Christianorum exercitum transirent, cum omni reuerentia & securitate ad nostrorum castra adduci præcepit, dicens ei: Ora pro me, vt Deus illam fidem & legem, quæ sibi magis placet, inspirare dignetur. Saraceni autem fratres Minores tamdiu de fide Christi et doctrina Euangelica prædicantes libenter audierunt, quousque Mahometo tanquam mendaci & perfido manifestè contradixerunt: nam ab eo tempore eos verberantes & penè trucidantes, de suis ciuitatibus expulerunt. Post quæ Franciscus in Christianorum terram rediens vbique prædicauit: & anno Domini 1226. 4. Non. Oct. anno ætatis suæ 45. à prima sua conuersione anno 20. ab institutione religionis seu Ordinis 18. post diuturnam infirmitatem & grauissimos dolores, quibus vsque adeò exhaustus fuit, vt sola cutis ossa contegere videretur, descendit ad patres suos. Antoninus tit. 24. cap. 7. § 6.

Franciscus cum socijs in Syriam traijcit.

Post eius mortem Germaniam intrarunt Minores circa annos Domini 1239. vbi mox conuentus multi ab ipsis sunt instituti. Missi etiam sunt circa annos Christi 1256. Minoritæ ad Tartaros, itémque anno 1346. ad Bulgaros, apud quos, vt Antoninus tit. 24. cap. 9. § 20. ex Marci Viterbiensis Generalis 22. Ordinis huius literis indicat, octo fratres intra 50. dies vltra 200. milia hominum baptizarunt.

Minores Germaniam intrant.

Ne cui verò mirum videatur, quî tam citò vbiuis locorum recipi, & Conuentus Minorum institui potuerint, secundo loco sciendum, eos miracula multa suo Francisco, visiones itẽ, raptus in cœlum & nescio quæ alia huius generis affinxisse, tum etiam mendacia portentosa de eo sparsisse, et tantùmnon Deum fecisse, vt hoc suum institutũ, tanquam Dei ipsius esset, ab

Miracula Francisci conficta ad propagandum Ordinem.

omnibus reciperetur citius & approbaretur facilius. Ac magnum quidem chaos miraculorum aliarumq́ nugarum recenset Bonauentura in maiori Legenda, quæ ante, imprimis autem post suam mortem edidisse dicitur: vt de cæcis, surdis, mutis, claudis, hydropicis, paralyticis, dæmoniacis & leprosis sanatis, de liberatis captiuis et puerperis, de illis quos in mari seruauit, de mortuis resuscitatis & similibus, quæ aut ociosorum monachorum, quibus eiusmodi nugis orbem replere libuit, commenta sunt: aut certè diabolicæ præstigiæ, diuina permissione factæ, vt efficacius error hominum animos occuparet fascinaretq́, siquidem veritatem verbi Dei amplecti nolebant. Sed ea omnia vt nullius momenti, in specie recensere nolo, ne Lectori his nugis oneri sim, ijsq́ annotandis vel bonum tempus perdam, vel bonas chartas commaculem.

De stygmatibus Francisci commentum.

Hoc verò nequaquam silentio prætereundum est, quod in libro Conformitatum Franciscanarum extat, & ab Ecclesia Romana receptum approbatumq́ est. Franciscum nimirum in ecstasi cum Christo commissum atq́ compositum totidem plagis ac stigmatibus, ijsdemq́ locis à Christo compunctum fuisse, quot Christus in cruce pendens affectus fuerat, ob eamq́ causam eum appellari Iesum typicũ, hoc est quasi Iesu crucifixi antitypum. Vt quemadmodum character in cera signũ imprimit, ita Christus sua in Francisci corpore vulnera impresserit: quemadmodum Iesus Christus est imago Patris, ita Franciscus sit imago Christi: denique vt Christus in Francisci corpore tanquam imago in speculo appareat. Vnde illud nefarium atq́ abominandum carmen eiusdem libri fronti præfixerunt:

Francisce, Iesu typice, dux normaq́ Minorum,
Sedes nobis perpetue da regni cælorum.

Vt autem quiuis intelligat cuiusmodi stigmatisatio illa fuerit, quam Ecclesia Romana credi ab omnibus fidelibus statuit, integram fabulam adscribam: Biennio antequam diem suum clauderet extremũ Franciscus, vbi passim prædicasset, vt quiesceret aliquandiu, & totum contemplationi vacaret, montem Aluernæ excelsum, vno adhibito socio, conscendit. Suo more in honorem Michaelis archangeli diebus quadraginta cœpit ieiunare, & diligenter scrutari, quo nam pacto maximè Deo inseruire posset: quo certè minimè opus fuisset, si sacram scripturam diligenter legisset, in qua abundè inuenisset, quo pacto Deo seruiendum esset. Tum oraculum, sicut nugantur, accepit, fore, vt vbi librum, qui historiam Euangelij continet, aperiret, ipsi reuelaretur, quid Deo in ipso & de ipso maximè foret acceptum. Precibus igitur præmissis, in nomine S. Trinitatis librum Euangeliorum ter per socium aperiri voluit, ac ter ties in historiam Passionis Domini nostri Iesu Christi incidit. Hinc collegit, hoc maximè fore gratum Deo, si Passionis Christi doloribus conformaretur, antequam huic seculo valediceret. Non multò post igitur, cum manè circa festum Exaltationis crucis more solito in montis latere oraret, vidit Seraph vnum cælitus descendere ad locum in quo flexis genibus precabatur. Inter alas hominis crucifixi effigies apparebat, ita vt duæ capiti eminerent, duæ vero corpus totum tegerent, reliquæ duæ libero volatui inseruirent. Eam vbi esset aliquandiu intuitus, disparuit iterum. Atq́ ab eo tempore stigmata illi impressa esse fabulantur: hoc verum pacto, vt author libri Conformitatum fol. 228. tradit: Non solum, inquit, manus et pedes fuerunt perforati, sed conclauati: ita quod claui in eis apparuerunt. Deinde clauorum capita erant nigra, cum tamen carni vel neruis similes esse deberent, ex quibus facti erant. Tertio, capita clauorum erant oblonga & repercussa, cũ tamen nec martellus, nec ictus affuerit. Quarto, in loco ossoso & molli stigmata sunt impressa. Quinto, licet claui essent carnei vel neruei, ad instar tamen nerui erant duri, fortes & solidi. Sexto, ipsi claui non erant breues, solum acumina habentes seu capita, sed erant longi ad partem aliam resultantes. Septimo, claui non stabant ex parte alia longi, sed recuruati, sic vt digitus intra recuruationem arcualem ipsorum immitti valeret. Octauo, cum claui essent facti ex carne vel neruis, & ex vtraq́ parte pedum & manuum resultarent & excederent, profectò non erant nec pedes nec manus deformatæ vel contractæ. Nono, claui erant circunquaq́ à carne alia separati, vt peciæ circumcirca putrescerentur, propter sanguinis restrictionem. Decimo, claui mouebantur, & tamen à manibus et

à pedibus

à pedibus remoueri poterant cum B. Clara & alij hoc facere attentassent. Vndecimo, cicatrices clauorum & lateris per tantum tempus non sunt putrefactæ, scilicet per duos annos & vltra. Duodecimo, vulnus laterale erat ad instar vulneris lateris Christi. Insuper miraculum erat, quomodo B. Franciscus, cum maximum haberet dolorem ex apertione corporis in quinq; locis, videlicet manibus, pedibus, & latere, & sanguis iugiter à locis prædictis emanaret, potuerit per tantum tempus viuere, scilicet post biennium quod superuixit à stigmatum susceptione. Sed audiamus vnde huic fabulæ auctoritatem concilient. Nam paucis post verbis ita loquitur idem nugator: Diabolus dixit, quod Christus videns Franciscum sibi datum pro signifero tanti Ordinis, ipsi suorum vulnerum stigmata impreßit, & clauos in manibus & pedibus, & in latere dextro, vulnus. Hæc diabolus & quare sit factum, Diabolus adiuratus à quodam sacerdote de veritate dicenda, post plura, per os mulieris apud Rauennam morantis, nomine Zantese, sic inquit: In cœlo tantùm sunt duo signati, scilicet Christus & stomachosus Franciscus. Sciens igitur Christus se daturum illi stomachoso bullam suorum stigmatum, non permisit illi accipere à Papa bullam, manu hominis fabricatam. Hæc diabolus. Verba hæc sunt totidem literis exscripta ex eodem Conformitatum libro fol. 230. col. 4. & fol. 231. col. 1. Ex quibus intelligis Lector quantum auctoritatis istis oraculis, & huic præclaro illorum testimonio à Satana prolato tribuendum à nobis sit: cùm neq; Christus, neq; Apostoli ferre potuerint, vt nullum sibi testimonium præberet. Verùm ex aduerso decreta summorum Pontificum, Christi vicariorum prostant, quibus seuerißimè interdicunt, ne quis de fabulæ huius fide vel tantillum dubitare audeat: sanciuntque vt in ecclesia catholica Romana recipiantur: si quis secus senserit, tum is pro hæretico & schismatico habeatur. Nam in eiusdem libri fol. 234. col. 3. sic scriptum est: Papa Gregorius IX. de sanctitate B. Francisci, & de eius stigmatibus plures bullas fecit, in quibus asserit B. Franciscum stigmata D. Iesu veraciter in suo corpore impressa à Christo habuisse: ET HOC TENENDVM MANDAT FIDELIBVS, & credendum, & sub nota hæresis puniendum, oppositum sapientem: Dominus Alexander V. qui stigmata vidit proprijs oculis B. Francisci, ipso B. Francisco adhuc viuente, qui in bulla sic loquitur: Stigmata in eiusdem sancti corpore, dum adhuc vitali spiritu foueretur, viderunt oculi fideliter intuentes, & certißimi contrectantium digiti palpauerunt. Tertio, D. Papa Nicolaus III. dedit similem bullam. Quarto, D. Papa Benedictus XII. Et cum S. Romanæ ecclesiæ determinatio sit verißima, & certißima (ipsa enim Romana ecclesia tanquam magistra sequenda est in omnibus distinct. 11. in fi. distinct. 12. cap. 1. & sequent. & distin. 22. cap. reputatum, dist. 22. cap. omnes, in fine. & qui contra eam loquitur, hæreticus reputatur: dist. 22. c. omnes. quod ipsa nunquam à tramite Apostolicæ traditionis errauit, 24. q. 1. ad quam in dubijs & arduis est recurrendum, dist. 11. c. palam. dist. 12. præceptis. 24. q. 1. c. quoties, ipsaque valet omnes iudicare, de ipsa iudicare nulli permittitur. 11. q. 3. episcopo. § Sola. 17. q. 4. nemini) & ipsa ecclesia Romana declarauit B. Franciscum stigmatisatum à Christo, vt patet ex bullis præfatis. Quare hoc est firmißimè, tanquam verum, tenendum, & oppositum tenentem vt HAERETICVM ab omnibus despiciendum: & præsertim cum dicti, duo summi Pontifices Gregorius & Alexander non solùm oculis proprijs viderint, sed fide dignis testibus hoc esse attestatum dicant expresse. Et mox col. 3. Sexto, B. Francisci stigmatizatio authenticatur etiam testimonio malignorum spirituum, de quibus supra dictum est. Imò Papa Benedictus festum de stigmatibus colendum concessit Ordini, vt in eiusdem libri exordio folio tertio indicatur. Quinetiam, ne quis à solo isto nugatore hæc tradi existimet, Antoninus Episcopus Florentinus in sua historia titulo 24. §. 10. ita loquitur: Papa Alexander IIII. annno 1254. montem Aluerniæ propter impreßionem sacrorum stigmatum ibi factam in corpore S. Francisci in specialem protectionem assumens immediatè, Romanæ ecclesiæ ipsum subijciens, B. Franciscum multis laudibus extollendo, montem illum sacrum à fratribus nunquam relinqui præcepto efficaci mandauit. Eodem anno Anagniæ existens, misit vnum seruum Christi fidelibus literas deferentē, iuxta seriem literarū Gregorij IX. de sacris stigmatibus B. Francisci, in quibus innuit se illa proprijs oculis

vidisse. Item alias literas misit Archiepiscopo Genuensi, præcipiendo vt illos, qui de imagine S. Francisci in ecclesia S. Mariæ & ministerio S. Xysti malitiosè deleuerant stigmata, citaret personaliter coram ipso, pro meritis recepturos vltionem, inhibendo sub interminatione anathematis ne quis de cætero similia attentaret. Nicolaus III. *Papa circa annum* 1280. *misit literas vniuersis Christi fidelibus de sacris Francisci stigmatibus certum testimonium continentes. Hæc Antoninus.*

Comprobatur fabula hæc miraculis & visionibus.

Vt autem maior fides portentosæ huic fabulæ accederet, miraculis & visionibus dein dubitantibus, comprobata fuit. Qua de re Bonauenturæ verba ex cap. 15. vitæ Francisci adscribam, ne quis me fingere aliquid existimet: Gregorius IX. *inquit, antequam Crucis signiferum Catalogo sanctorum adscriberet, scrupulum quendam dubitationis in corde gerebat de vulnere laterali. Nocte verò quadam (sicut ipse felix Antistes referebat cum lachrymis) beatus ei Franciscus quadam faciei prætensa duritie, in somnis apparuit, & hæsitationem cordis ipsius redarguens, eleuauit brachium dextrum, detexit vulnus, phialamq; poposcit ab ipso, vt scaturientem reciperet sanguinem, qui ex latere defluebat. Obtulit in visione summus Pontifex phialam postulatam, quæ vsq; ad summum, sanguine profluente de latere, videbatur impleri. Ex tunc ad illud sacrum miraculum tanta cœpit deuotione affici, & æmulatione feruere, vt nullo modo pati posset, quòd aliquis præfulgentia sacra illa signa, superba præsumeret impugnatione fuscare, quin eum seuera increpatione feriret.*

Frater quidam ex Ordine Minorum, officio prædicator, virtutis & famæ prærogatiua præpollens, cui firmiter erat de sanctis stigmatibus persuasum, dum humano sensu miraculi huius apud se rationem perquireret, dubitationis cœpit cuiusdam scrupulo titillari. Cumq; per dies plurimos sensualitate sumente vigorem, luctamen huiusmodi pateretur, mox dormienti S. Franciscus pedibus lutulentus apparuit, humiliter durus & patienter iratus. Et quæ sunt, ait, ista in te conflictationum certamina? quæ dubitationum sordes? Vide manus meas, & pedes meos. Cumq; ille videret manus confixas, lutulentorum pedum stigmata non videbat. Remoue, inquit, lutum à pedibus meis, & cognosce loca clauorum. Quos cùm ille apprehendisset deuotè, lutum sibi videbatur abstergere, locaq; clauorum manibus contrectare. Continuò vt euigilat, lachrymis irrigatur, & priores affectus quodammodo lutulentos, tam lachrymarum profluuio, quàm publica confessione detersit.

In vrbe Roma, matrona quædam morum claritate ac parentum gloria nobilis, S. Franciscum in suum elegerat aduocatum, ipsius habens depictam imaginem in secreto cubiculo, vbi patrem in abscondito exorabat. Die verò quodam cùm orationi vacaret, considerans imaginem sancti, sacra illa signa stigmatũ non habentem, dolere cœpit non modicũ & mirari. Sed non mirum, si in pictura non erat, quod pictor omiserat. Cumq; perplures dies quid causæ foret defectus huiusmodi, mente solicita pertractaret, ecce subito die quadam apparuerunt signa illa mirifica in pictura, sicut in alijs ipsius sancti imaginibus pingi solent. Tremefacta illa, filiam suam Deo deuotam aduocauit protinus, requirens si absq; stigmatibus vsq; tunc imago fuisset. Affirmat illa & iurat, olim sine illis stigmatibus extitisse, & nunc verè cum stigmatibus apparere. Verùm quia mens humana semetipsam frequenter impellit vt cadat, & in dubium reuocat veritatem, subintrat iterum cor mulieris dubitatio noxia, ne fortè sic fuisset imago à principio consignata. At Dei virtus, ne primum contemneret miraculum addidit & secundum. Continuo namq; disparentibus signis illis, nudata priuilegio imago remansit, vt per sequens signum fieret probatio præcedentis.

Idem Bonauentura eodem loco, Rogerius, inquit, clericus Potentiæ in Apulia, & ecclesiæ ibi maioris Canonicus, cùm die quadam ecclesiam oraturus intrasset, in qua erat imago B. Francisci depicta, gloriosa stigmata repræsentans, cœpit de illius sublimitate miraculi tanquam de re omnino insolita & impoßibili, dubitare. Subitò igitur dum mente plagatus interius, cogitaret inania, in palma sinistræ manus sub chirotheca grauiter se sensit esse percussum, sonitum audiens percussuræ, velut cùm spiculum prosilit de balista: moxq; tam vulnere sauciatus, quàm sonitu stupefactus chirothecam de manu traxit, vt visu dignosceret, quod

tali

tactu perceperat & auditu. Cumque nulla fuisset prius in palma percussio conspexit in media manus plagam, quasi sagittæ percussione inflictam, ex qua tanta vis procedebat ardoris, vt videretur ex illo deficere. Mirabile dictu. Nullum in chirotheca vestigium apparebat, vt latenti plagæ cordis, latenter inflicti pœna vulneris responderet. Clamat exinde per duos dies & rugit, dolore grauissimo stimulatus, & increduli cordis velamen explicat vniuersis. Credere se veraciter sacra stigmata in sancto fuisse Francisco fatetur & iurat, contestans omnis dubitationis abscessisse phantasmata. Orat suppliciter sanctũ Dei per sacra sibi stigmata subuenire, & multas cordis preces multo impinguat profluuio lachrymarum. Mirum certè. Incredulitate proiecta, sanationem mentis sanatio sequitur corporalis: Omnis quiescit dolor, frigescit ardor, nullum remanet vestigium percussuræ. Sicq́ factum est, vt latens mentis infirmitas, per patens carnis cauterium superna prouidente clementia, curaretur, menteq́ sanata, & ipsa caro pariter sanaretur. Fit homo humilis Deo, deuotus sancto, & fratrum Ordini perpetua familiaritate subiectus.

Author Scalæ Dei refert, in quodam Prædicatorum Ordinis cœnobio Francisci imaginem cum stigmatibus pictam fuisse. Ea verò res Dominicanum malè habuit: ideoq́ nocte quadam fratribus dormientibus, imaginem istam carbonibus denigrauit, at mane facto nitidior quàm antea fuit. Sequenti igitur nocte cultello stigmata abradens, ex vulnere sinistri lateris subitò magna vis sanguinis prorupit, & frater tanquam fulmine tactus concidit. Monachi mane facto vulnus adhuc sanguinem emittens obstruere conantur, sed frustra. Vocatis igitur ad se Francisci fratribus vnà à Deo & Francisco veniam petunt: ac continuo vulnus sanatur & frater iste reuiuiscit.

Vbi nequaquam silentio prætereundum est, quòd Bonauentura eodem capite indicat, post mortem Francisci stigmata sacra in corpore eius veraciter à quàm plurimis visa esse: admissos etiam fuisse Assisinates ciues multos ad stigmata illa contemplanda oculis, & labijs osculanda: præ cæteris verò militem quendam, Hieronymum nomine, de veritate stigmatum non nihil dubitantem, diligentissimè mouisse clauos in corpore Francisci, eiusq́ manus, pedes & latus manibus proprijs contrectasse: testatur id etiam Antoninus titulo 24. cap. 2. §. 9. Mattheus autem Parisiensis Monachus Albanensis in Anglia, qui floruit circa annos 1240. & proinde antiquior fuit Bonauentura, qui circa annos 1285. claruit, propiusq́ ad tempora Francisci accessit, in sua historia refert, Francisco defuncto, nulla stigmatum seu vulnerum in latere, pedibus & manibus remansisse amplius vestigia: id quod futurum ipse, in agone mortis constitutus, prædixerit fratribus circumstantibus, inquiens: vt omni ambiguitate remota, in hac fidei constantia vsq́ in finem perseueretis, hæc vulnera, quæ in me ita videtis aperta, & sanguine cruentata, statim cum defunctus fuero, adeò sana erunt & cohærentia, vt carni cæteræ similia videantur: fol. 456. Londinensis editionis. Hæc si quis conciliare potest, maius in eo, quàm in stigmatibus Francisci miraculum agnoscam. Discrepantia auctorum de stigmatibus Francisci.

Eodem etiam pertinet quod in Conformitatum libro fol. 2. de Francisco hæc leguntur: B. Franciscus repræsentationem faciens Natiuitatis, Christum in vlnis habuit: & dum oraret virginem, vt sibi consolationem de Iesu paruulo faceret, virgo ipsa pulcherrima astitit, & in brachijs B. Francisci à principio noctis vsque ad diem, tenendum & osculandum præbuit & concessit. Franciscus Christum in vlnis habuit.

Magis verò detestanda & execranda fol. 18. hæc scripta sunt: Franciscus plus fuit, quam Ioannes Baptista, quia Ioannes Baptista tantũ fuit pœnitentiæ prædicator: Franciscus fuit prædicator & Ordinis pœnitentiæ institutor. Ille fuit præcursor Christi: hic prædicator & signifer Christi, qua in re Ioannem ipsum excedit. Item, Ioannem Franciscus præcedit, quia plures ad Dominum conuertit, & pluribus in locis, videlicet in toto mundo. Ioannes duos annos & parum plus prædicauit: Franciscus 18. annos. Ioannes verbum de pœnitentia accepit à Domino: Franciscus à Domino & à Papa: quod plus est. Ioannes Baptista qualis esset futurus, per Angelum patri, per spiritum sanctum, & prophetas fuit declaratus. S. Franciscus verò à prophetis, à D. Iesu Christo, item per angelum matri & famulis in specie peregrini decla- Franciscus maior Ioanne Baptista.

ratus. S. Ioannes in vtero et extra prophetauit: B. Franciscus in vtero, id est, in carcere apud Perusium captus, cum gaudio se magnum futurum prædixit. S. Ioannes amicus sponsi: B. Franciscus similis Domino Iesu Christo. Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate: Franciscus excellentissimus fuit ad Christum præ alijs, stigmatisationis conformitate. S. Ioannes in Ordine Seraphico sublimatus: B. Franciscus in ipso Ordine in sede Luciferi collocatus.

Franciscus melior Apostolis.

In eodem illo blasphemiarum promptuario alius propè detestabilior locus extat. Nam pagina 39. Franciscus, inquit, est melior Apostolis: quia illi naue tantùm & alia reliquerunt, non tamen vestimentum, quod in dorso habebant. B. verò Franciscus non solùm omnium terrenorum facultati abrenuntiauit: sed tamen pannos & fæmoralia reiecit, atque mundum corpore & mente se obtulit brachijs crucifixi: quod de nullo alio sancto legimus. Vnde bene potuit Christo dicere, Reliqui omnia, & secutus sum te.

Franciscus inter orandum eleuatus.

Folio autem 231. eiusdem mendaciorum Legendæ hæc extant: Franciscus in monte sancto Aluerniæ corporaliter eleuatus est, vt frater Leo socius eum vidit. Aliquando enim inuenit eum in aere, per tantum spatium eleuatum, quòd vix poterat tangere pedes eius, & tunc ipsos amplexabatur cum lachrymis. Aliquando inuenit eum vsque ad medios fagos eleuatum in terra. Aliquando inuenit eum in tanta altitudine eleuatum, quòd vix eum videre poterat. Et sæpe inuenit eum frater Leo cum Christo loquentem.

Francisci mansio in cœlis sub brachio Christi

Folio 66. Quidam ciuis, inquit, dormiuit, & raptus in cœlũ vidit Christum, B. Mariam, & alios sanctos, qui processionaliter ibant omnes, Christo & matri reuerentiam exhibentes. Sed cùm B. Franciscum non viderent, Angelo ipsum ducenti dixit, Vbi est B. Franciscus cum suis in isto loco? Angelus respondit, Expecta & videbis B. Franciscum, & quem statum habet: & vidit: & ecce, Christus eleuauit brachium dextrum, & de ipsius vulnere lateris exiuit B. Franciscus cum vexillo crucis explicito in manibus, & post ipsum maxima multitudo fratrum, & aliorum. Tunc ciuis ille bona sua dedit fratribus, & factus est frater Minor.

Bone Iesu, quis est, qui, cùm ista portenta verborum audit, non toto corpore & animo horrescat? Nam quid aliud est hæc docere, quàm Franciscum Deum corporatum facere, eumq́ue Christiano populo adorandum proponere? Vnde & blasphemum illud elogium Bles. nobili Galliæ vrbe, de Francisco palàm pro templi foribus inscriptum extat: QVÆRETVR PECCATVM ILLIVS: ET NON INVENIETVR. Et similia infinita ad stabiliendum et dilatandum Ordinem suum confinxerunt mendaciorum artifices, eaq́ue etiam literis mandarunt, quorũ tamen plærosq́ue hodiè tantæ stultitiæ non modò piget, sed etiam pudet. Neque verisimile cuiquã hoc tempore videri posset, tantam humani generis quondam vanitatem fuisse, tantamq́ue religionis caliginem, vt reperti fuerint homines, qui huius generis fabulis, nugis & mendacijs prodigiosis aliquam saltem fidem adhiberent, nisi etiamnum hodie in tanta luce Euangelij idem fieri cerneremus. Apud Romanos quidem & alias profanas gentes figmenta etiam religionũ fuisse absurdissima, nemo inficiatur: sed mortales per ea tempora in tetris ac tenebricosis nubibus, & quasi nocte illuni, hoc est, sine scripturæ sacræ luce versabantur. Illud verò supra modum mirandum, quando scripturæ libri extant, & Christus tanquam Solis iubar generi humano illuxit, tamen Satanam & Pontifices Romanos tantum per suos emissarios, Monachos & sacrificulos puta, potuisse, vt in tanta luce hominum oculos quasi fascijs perstringerent. Verùm hoc idipsum est, quod Paulus apertè prædixit, Antichristũ venturũ cum efficacia Satanæ, cum omni potentia, & signis, & prodigijs mendacibus: et cum omni fraude iniustitiæ, in ijs qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Propterea igitur mittet illis Deus efficaciam deceptionis, vt credant mendacio: vt omnes qui non crediderunt veritati, damnentur.

Locus 2. Thess. 2.

Rom. Pontif. priuilegijs exaltant Minoritas.

Accessit his omnibus Romanorum Pontificum authoritas, à qua ne latum quidem vnguem recedere licere persuasum erat illis seculis hominibus. Ii verò Ordinem hunc, quem intelligebant sibi ad corroborandam tyrannidem & stabiliendum regnum suum vtilissimum fore, maximis priuilegijs ornarunt, imò ad cœlum vsque, tanquam institutum sanctius in terris nunquam fuisset, laudibus & præconijs suis extulerunt.

Ipsi deniq; monachi, genus hominum astutißimum vaferrimumq; ad commendandum propagandumq; suum Ordinem, & deterrendos aduersarios suos, multas visiones in vulgus sparserunt vanißimas. Quarum vnam & alteram ex Antonino adscribam, qui tit. 24. ca. 7. §. 2. Fratres inquit, Minores nonnulli versus Oxoniam, Angliæ vrbem, iter facientes, venerunt ad Monasterium in vastißimo nemore situm. Propter pluuias verò vlterius procedere non valentes, timentes autem famem & frigus, à monachis ibi existentibus hospitium humiliter postularunt. Iunior verò quidam monachus videns eos facie squalidos & deformes habitu, nec suæ linguæ, ioculatores eos existimans, indicauit Priori. Introducti igitur, & à cunctis pro ioculatoribus habiti, responderunt, se non esse ioculatores, sed religiosos vitæ Apostolicæ professores. A Priore autem & alijs tanquam falsi quæstores abiecti, extra portam expelluntur. Iunior verò iste monachus eis compatiens, rogauit ianitorem, vt postquam Prior dormitum iuisset, illos in domum fœnariam introduceret. Introductis igitur fratribus ad dormiendum super fœnum, monachus ille panem & ceruisiam eis attulit, seq; orationibus eorum commendauit: & postea ipse quoq; lectum suum intrauit. Qui requiescens in somnis vidit Christum in throno mirabili residentem, & omnes ad iudicium conuocantem. Et terribili vultu ait: Vocentur huius loci patroni. Cumq; adducti fuissent omnes monachi Monasterij huius, venit ab alia parte quidam pauperculus & despectus in habitu fratrum Minorum, & cum clamore conquestus est dicens: Iustißime iudex clamat ad te sanguis fratrum Minorum, qui est ista nocte per hos monachos, quantum in eis fuit, periclitatus, dum eis in tanto periculo cibum & hospitium denegarunt, cum tamen isti fratres omnia pro amore tuo reliquerint, & huc venerint ad quærendum animas, quas tu morte tua redemisti. Et negauerunt seruis tuis, quæ ioculatoribus non negassent. Tunc Christus terribili vultu Priori dixit: De quo Ordine es tu? Qui respondit, de Ordine S. Benedicti. Et conuersus Christus ad S. Benedictum, dixit: Estne verum quod iste dicit? Qui respondit: Domine destructor est meæ religionis ipse & socij eius: Nam ego præcepi in Regula, vt mensa Abbatis semper sit cum hospitibus: & nunc isti necessaria hospitibus negarunt. Tunc præcepit Christus, vt in vlmo quæ ibi erat in claustro statim suspenderentur. (Bone Iesu quantum mutatus es ab illo qui quondam eras?) Post hæc conuertit se Christus ad illum monachum, qui fecerat misericordiam in Minores, interrogans eum cuius Ordinis esset. Considerans autẽ ille quàm malè monachi Benedictini fuissent tractati, totus tremebundus dixit Domino: Ego sum de Ordine huius pauperis. Tunc Christus illi pauperi dixit: Est ne verum Francisce quod iste sit de Ordine tuo. Respondit Franciscus: Domine meus est, & ex nunc recipio eum. Cumq; ipsum fortiter amplexaretur, fuit à somno excitatus, et stupens ad hanc visionem, maximè verò quod nomen Francisci audierat, cucurrit ad Priorem, vt hæc omnia nunciaret ei: quem reperit in sua camera deformem & penitus suffocatum. Qui territus clamauit, & currens ad alios monachos, inuenit eos simili modo strangulatos. Cumq; vellet ad fratres Minores confugere, reperit eos recessisse. Accedens igitur ad Abbatem, omnia ei ordine narrauit. Hæc quum hinc inde diuulgarentur, ab omnibus vbiq; etiam ab ipso rege Henrico benignè sunt suscepti. Intelligit nimirum Lector, in quem finem hæc & similia à Minoritis excogitata sint: vt vbiq; amicè recipiantur, oppida, vici & claustra, quin etiam ædes priuatæ eis benignè aperiantur, nec à Benedictinis monachis aut alijs vllo modo impediantur.

Minoritæ suis visionibus exaltant suum Ordinem.

Idem Antoninus eodem titulo c. 9. §. 1. de Radulpho quodam in Anglia Episcopo narrat, quod Ordinem Minorum ingressus sit ex hac visione. Cum aliquando oraret, raptus est in cœlum, ad intuendum mansiones ciuium supernorum. Nullumq; ibi videns inter sanctos diuersarum religionum ex Ordine Minorum, ad quem tamen mediocriter erat affectus, valdè mirabatur. Tunc apparens ei Dei genitrix Maria, quid animo volueret inquisiuit? Cui cum respondisset, super eo stupere, quod nullum inter sanctos aliarum religionum videret Ordinis Minorum, quem tamen ecclesia Dei in tanta reuerentia haberet, & tantum fructum salutis animarum afferret. Respondit ei Maria: Veni mecum, et ego tibi, vbi maneant, indicabo. Et ostendit fratres Minores Christo familiariter adhærentes, & dixit: Ecce sub alis

iudicis sunt: salua cũ istis animam tuam. Quam visionem in se reuersus attendens, Ordinem Minorum intrauit, annuente Gregorio 9.

Minoritæ hypocritica sanctitate suum propagant Ordinem.

Hypocritica etiam sua & fucata sanctitate, mirisq́ alijs quàm plurimis modis insinuarunt sese non solum apud imperitam & rudem plebem, sed apud ipsos quoq; reges ac principes, qui eos præpostero zelo receperunt atq; fouerunt. Refert Thomas Eckelstonus in libro de aduentu Minorum in Angliam, quosdam Franciscanos, post primum eorum introitum, virilia sibi amputasse, non propter regnum cœleste (qui longè alius castrandi modus est) sed ut in hoc mundo sanctiores haberentur, & ob vitæ castimoniam in admiratione essent. Ac primum eorum illic ponit Guilielmum quendam Etonum. Qua in re Hierophantas Atheniensium sacerdotes imitati sunt. Propterea verò Guilielmus de S. Amore de illis ita loquitur in Libro suo De periculis nouißimorum temporum: Qui prius viuebant in simplicitate cordis, post ingreßũ sectæ suæ, sunt astuti hypocritæ: Baleus cen. 4. de Scr. Brit. in Appendice 2. ca.

Minorum Ordinis incremẽta maxima.

His igitur alijsq́ de causis factum est, vt nullus omnino monachorum Ordo maiora senserit incrementa: totum enim terrarum orbem vna hæc impleuit familia. Refert Bonauentura cap. 4. in Legenda maiore, post institutum Ordinem, Franciscum adhuc 10. annos vixisse, quibus numerus sui Ordinis in tantum creuerit, vt vno die vltra quinq; millia ad templum S. Mariæ de Portiuncula eo præsente in Capitulo conuenirent. Refert etiam Antoninus tit. 24. ca. 9. §. 13. sub Condisaluo Hispano Generali 15. Minoritarum, Tholosæ celebratum esse circa Dom. 1306. Ordinis Capitulũ, cui interfuerint 990. fratres, & 8. Magistri in theologia.

Ab anno Domini 1211. vsq; ad annũ 1380. spatio nimirum 179. annorum, per orbem Christianũ cœnobia huius sodalitatis plus 1500. sunt instituta: 40. enim prouincijs Minoritarum nomen insertum: eæ prouinciæ in Custodias diuiduntur. Custodiæ, quæ multæ sunt numero, Conuentus & Loca. Franciscus Antracinus, in ijs Commentarijs quos ad Sabellicum scripsit, testatur, difficile sibi videri locorum numerum posse ab vllo inueniri: sed multo difficilius, tiatorum, qui tunc temporis fuerint ad 60. millia numero. Sabellicus autem testatur, sua ætate Minoritarum 90. millia fuisse. Sæpe & hoc fando auditum, Magistrum vniuersi Ordinis polliceri quandoq; ausum Pio Pontifici expeditionem in Turcas paranti, ex Minoritarum familia 30000. bellatorum, qui bellica munera gnauiter obire possent, nihil sacrorum cultu interpellato. Sabellicus Eune. 9. lib. 9. & Enne. 9. lib. 6. Vrstisius in chron. Basil. lib. 2. cap. ex Barthol. de Pisis. Brutum fulmen.

Ex Minoritis qui creati Pontifices Max.

In tanta etiam existimatione Ordo hic progreßu temporis haberi cœpit, vt ex eo quidam ad supremam in terris, iuxta illorum sententiam, dignitatem, hoc est ad summum Pontificatum Romanæ ecclesiæ assumpti fuerint: nimirũ Frater Hieronymus, natione Picenus, patria Asculanus, sacræ theologiæ professor, Ordinis Generalis minister, & Cardinalis presbyter apud S. Sabinam, Nicol. 4. appellatus. Deinde Alexander V. natione Cretensis, prius archiepiscopus Mediolanensis, communi omnium Cardinalium, qui tum in Concilio Pisano erant consensu creatus. Tertio, Sixtus 4. Genuensis, Franciscus Ruerius antea dictus, Franciscanorum Generalis, & ad S. Sixtum Cardinalis presbyter. Quarto, Sixtus V. tenuis conditionis homo, natus in pago tenui, proximo ciuitati Formanæ: cui nomen est Montalto, anno Domini 1521. Petrusq́ Peretus dictus: fuit primò opilio & inter hircos educatus, deinde adolescentulus in Franciscanorum gregem ascitus est: quorũ sacris initiatus, & iam grandior factus, ad extremum ab Inquisitoribus Romanæ fidei in ipsorum collegium cooptatus est: quo magisterio cum aliquot ab hinc annis gnauiter fungeretur, Franciscanorum archicucullus factus est: paucisq́ post annis etiam in Cardinalium Ordinem à Pio 5. cooptatus fuit: & postremo ad summi pontificatus culmen euectus est, anno Domini 1585. qui adhuc Roman. ecclesiæ dominatur.

Ex Minoritis creati Cardinales etc. plurimi

Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum & id genus hominum ingentem turbam Ordo Minorum habuit: quem etiam intrauit Ludouicus regis Galliæ frater: deinde illustrissima domina Sancia de Maioricis, Siciliæ & Hierusalem regina, Roberti regis relicta vidua. Præterea Petrus Arragonum regis filius, alijq́ multi magni viri.

In Dia

In D. Claræ etiam Ordine, qui plurimùm muliebri sexu constat, tanta initiatorum vis est, vt hic etiam numerus latè omnibus terris diffusus iniri nullo modo poßit. In pœnitentium quoque Classe innumeri mortales existunt: vt Sabellicus Enne.9.lib.6.annotat. Clarissarum incrementa & pœnitentium.

Qui de Francisco & Minoritarum Ordine ex professo scripserint.

Bonauentura Minorita scripsit Legendã Frãcisci, tot superstitiosis, monasticis, ridiculis, stultis & portentosis fabulis ac nugis refertam, vt pigeat ijs has chartas commaculare.

Alexander de Ales scripsit Declarationem suæ regulæ. Balæus Cent.3.cap.91.

Ioannes de Capistrano scripsit Defensorium tertij Ordinis Franciscanorum. Bibliotheca Gesneri.

Alexander de Aristois Minorita, scripsit Minoricam elucidatiuam, rationabilis separationis fratrum Minorum, ab alijs fratribus eiusdem Ordinis. ibidem.

Marcus Lisibonen. scripsit Chronica Ordinis Franciscanorum: de vita, morte, miraculis S. Francisci, eiusq́ discipulorum & societatis, lingua Porthugalica: quod opus Diegbus Nauarrus in Hispanicum, & Horatius Diola Bononien. in Italicum sermonem transtulere. ibidem.

Thomas Eckleston Franciscanus scripsit de Origine, incrementis, & succeßibus sui Ordinis, præcipuè autem eorum qui in Anglia sedes posuerunt. Quæ historia plena est mendacijs ac blasphemijs. Tractat enim de Francisci tunica, chorda, vulneribus, & braccis, de fratrum abstinentijs, ieiunijs, cilicijs, vigilijs, castrationibus, ædificijs, precibus horarijs, visionibus, portentis, prodigijs, studijs, doctrinis & lecturis. Vide Balæum Cent.5.cap.58. Scriptor. Britannicorum.

CAPVT XIIII.

De nefarijs facinoribus Mendicantium monachorum.

ETSI *Mendicantes fraterculi ouina pelle induti incederent, & præ se eximiam sanctitatem ferrent, intus tamen erant lupi rapaces, eorumq́ sanctitas nihil quàm hypocrisis fuit. Hoc licet ex superioribus non obscurè colligi poßit, ijs tamen alia non nulla adijcienda videntur, ex quibus eos, tanquam leonem ex vnguibus, quod dici solet, melius cognoscere poßis. Scripsit autem circa annos Christi 1390. Petrus Pateshull Augustinianus monachus de Nequitijs suorum fratrum & præsertim Dominicanorum, libros duos, in quibus sine dubio fucatam laruam ita detraxit his monachis vt si hodie extarent, totus mundus eorum fraudes, dolos, scelera, nequitias, tyrannidem, ambitionem, auaritiam & atrocissima facinora, egregiè conspiceret: sed quia libri illi suppreßi sunt, vt opinor, ea saltem referemus quæ obiter in lectione authorum obseruauimus.*

Temperare autem mihi non poßum, quin primo loco recitem memorabilem illam historiam de quatuor monachis Prædicatorij Ordinis, quæ Bernæ Heluetiorum anno reparatæ salutis 1506. & tribus sequentibus accidit. Descripsit illam copiosè Ioannes Stumpfius libro 13. capitibus 33.34.& 35. Annalium Helueticorum, ex libellis Latina & Germanica lingua eo tempore ab ipsis Pontificijs editis: vnde nos quoq; eam huc adscribemus. Magna erat concertatio, multis iam annis agitata, ab anno scilicet Christi 1370. quo orta fuit, inter Monachos Ordinis Prædicatorum & Minorum seu Franciscanorum, de Conceptione Mariæ virginis. Prædicatores aßerebant B. Mariam, vt & alios homines, in peccato originali conceptam esse. Franciscani id negabant & pernegabant. Tandem eousq́ progreßa est contentio, vt Prædicatores ad solita arma confugerent, & falsis miraculis suam opinionem stabilire ac confirmare statuerent. Conueniunt igitur in Capitulo Vuimpfenij oppido Germaniæ habito, ibiq́ deliberant, vbi commodus & opportunus locus ad hanc rem inueniri poßet. Cunctis Bernæ Heluetiorũ placet, quòd gens simplex, sed bellicosa, & propterea suæ opinioni vel ar- Historia Dominicanorũ Bernensium.

mis & vi defendendæ idonea, si res postularet, in ijs regionibus esset. Quatuor igitur primi
Ordinis in monasterio Prædicatorum Bernæ telam ordiebantur: et quoniam Supprior, vnus
ex his quatuor, artis magicæ peritus erat, adiurabat cacodæmonẽ, vt vnà cum ipsis consilium
iniret, quo pacto rem commodè possent conficere. Is specie Æthyopis apparens, omnem suam
illis operam hac conditione promittebat, si sese illi dederent: id quod non grauatè fecerunt, da-
tis ei chirographis proprio sanguine conscriptis. Opportunè autem accidit, vt illis ipsis diebus
Ioannes Iezerus homo simplex, artificio sartor, in ordinem ipsorum cooptaretur, qui propositο
to ipsorum commodus videbatur. Tentabant ipsum iacientes lapides in eius cubiculum, no-
cturno tempore, excitantes strepitum, simulantesq; se spiritus esse.

Res ab initio non malè eis cessura videbatur. Die quodam Veneris Supprior inuolutus
linteo vna cum alijs spiritibus, quos ad hoc magicis artibus euocauerat, irrumpebat in cellam
fraterculi illius, magno impetu & fragore, simulans se opẽ ab eo multis cum lachrymis petere.
Aquam verò lustralem & reliquias sanctorũ illi iam ante in cellam illius reposuerant. Frater
ille exterritus, negabat se opem illi posse ferre, commendans ipsum seruatori Christo et matri
ipsius. Spiritus respondit in ipsius et fratrũ facultate positum esse, vt his malis liberetur, si per
octiduum singulis diebus sanguinem vsq; seipsum flagellaret, & octo Missas in sacello D. Ioan-
nis celebrari in ipsius gratiam curaret, & interea dum celebrarentur, brachijs extentis hu-
iaceret. Significabat illi, quòd sequente die Veneris vel feria sexta ante intempestam noctem
maximo impetu rediturus esset, monens ipsum ne consternaretur: diabolos enim ipsi, qui
sancto viro, nihil posse obesse. Stolidus ille postero die ipsis coryphæis rem omnem detexit, ob-
secrans vt sibi adessent, quò misera illa animula posset liberari.

Res statim per totum oppidum diuulgata est. Publicè pro suggestu illis de rebus sermones
à monachis habiti sunt: laudabant sanctitatẽ Ordinis sui, quæ vel ex hoc perspici posset, quod
spiritus ille ab ipsis, non ab impijs et temulentis Franciscanis opẽ expeteret. Tempore consti-
tuto redijt spiritus ille comitatus alijs malis spiritibus, magno tumultu in fratris cellã, qui ad-
iurans ipsum de quibusdã rebus interrogabat. Spiritus narrabat quisnã esset, et quas ob cau-
tam miserè vexaretur. Gratias agebat cùm ipsi, tum fratribus ipsius, quòd eius cura tange-
tur, adijciẽs: Si adhuc Missas 30. et 4. vigilias celebrarẽt, et ipse adhuc semel ad sanguinem
virgis seipsum castigaret, se ex maximis cruciatibus, quos annis 160. iam continuatos pertu-
lisset, prorsus liberandũ esse. De rebus quoq; alijs mirandis cũ eo conferebat, quas nihil attinet
hoc loco referre. Postea spiritus ille iterũ fratri apparuit, et ordinẽ Prædicatorum alijs omni-
bus antetulit, significans multos ex illis qui huic Ordini aduersati fuissent, in purgatorio atro-
ces pœnas luere. Bernam quoq; funditus euertendam nisi Franciscanos eijceret, & ab annuis
pensionibus quas à Rege Galliæ accipiebant, sibi deinceps cauerent. Quædam etiã commemo-
rabat quæ fratri euenissent: quæ omnia ab ipso per Confeßionem auricularem expiscati fue-
rant. Gratias simul agebat fratri, pro beneficio liberationis, significans ei quòd si in septimum
Angelorum Chorum receptus esset, se ibi Missas celebraturum pro benefactoribus suis.

Postea alia quadam nocte, alius habitu muliebri veniens, dicebat se Barbaram esse, cuius
cultui addictus fuisset, & significabat apparituram ei diuam virginem, atq; ad quæstiuncu-
las responsuram, quas vnus ex monachis ei in scheda quadã conscripserat. Hæc Barbara pro-
mittebat se Mariæ virgini daturam schedam illam, quam mox postea mirabiliter signatam
in loco quodam sacro reperturi essent. Frater suis patribus rem omnem detexit, confitens vo-
lens peccata sua, vt apparitione diuæ virginis dignus efficeretur. Iubebat eos schedam in loco
sacro quærere: tandem inuenerunt eam in ciborio, vt vocant, vbi eam antea reposuerant. Fe-
rebant eam in summum altare, dicentes signatam esse Christi sanguine, et lucernas sua sponte
accensas fuisse. Matutino tempore apparebat Maria fratri, multa referens quomodo filius
eius Iesus eam iußisset illi recitare: nempe Iulium Papam sanctum illum virum esse qui duos
Ordines inter se conciliare & festum pollutæ conceptionis Mariæ instituere deberet. Se missu-
Papæ illi, crucẽ quatuor guttis sanguinis filij sui signatam missurã, in testimoniũ quòd in pec-
cato originali concepta sit: aliam crucẽ quinq; guttis sanguinis signatã reperiendã in ciborio, et
quam Romã mittere debeant. Pontificem enim largis indulgentijs eam confirmaturũ, et

uam remissurũ: et alia huius generis, de quibus multa vltrò citroq; dicebãtur et scribebantur.

Maria illa in testimonium prædictarum rerum clauum ferreum adegit per manũ fratris, dicens: Hoc vulnus, die quo filius meus crucifixus est, & in festo corporis filij mei renouabitur. Deinde encausticam aquã magicis artibus pararunt, qua sensum illi adimentes, vulnera alia quatuor ei impresserunt: postea quũ sibi restitueretur, dicebant circa ipsum nescio quid sancti apparuisse. Quumq; multi confluerent, vt nouum illum Christum viderent: instruebant ipsum (agrestibus enim erat moribus) quo pacto se gerere deberet. Quumq; potionẽ illi dedissent, quæ eum sensu spoliabat, & efficiebat vt spumaret, dicebant ipsum luctari cum morte, sicut Christus in monte Oliueti. Postea apparebat alius ei multa referens, sed frater agnita eius voce, omnia suspecta habere cœpit, illumq; à se repulit. Sequente nocte apparebat ei Prior, dicens se Mariam esse, de qua antea dubitasset, & ad omnem suspicionem depellendam, se hostiam corporis filij sui ipsi offerre (offerebat autem ei hostiam tinctam veneno) ne deinceps putaret se spiritum malum videre: dicebat etiam se afferre vitreum vasculum plenum sanguine filij sui, quo et ipsum & monasterium donaret. Frater qui hanc quoq; apparitionem suspectam habebat, respondit: Si non es malus spiritus recita mecum orationem Dominicam, & salutationem Angelicam. Prior recitabat orationem Dominicam, postea dicebat loco Mariæ, Salutata ego sum Maria, gratia plena, Dominus mecum, &c. Frater cognita voce Prioris, arrepto cultro vulnus ei inflixit, quumq; ille se defenderet, frater fortiter illum repulit.

His peractis Supprior sperans se illa quæ illi duo perdidissent, restituere posse, apparebat fratri. Seq; dicebat Catharinã Senensem esse: obiurgabat eum, quod tam inhumaniter diuam virginẽ tractasset, adijciẽs: Iussus sum tibi indicare quod vera vulnera Christi in corpore tuo habeas, quæ neq; ego neq; Franciscus habemus, idq; multis verbis. Cæterũ frater ita eum excipiebat, vt statim fuga salutẽ quæreret. Quoniam verò frater nolebat amplius ludibrio ab eis haberi, anxij et perturbati, habito consilio, dicebant ei, se quidem liberè fateri, quod aliquot apparitiones mentiti fuissent, non alio consilio, quàm vt in religione permaneret, summã tamen negotij verã esse, neq; debere eum dubitare, quin vulnera Christi in corpore suo gereret. Et quandoquidẽ res iam inuulgata esset, rogabant ne tergiuersaretur, alioqui ignominia afficiendum Ordinẽ, & vnà cum ipsis magnũ periculũ incursurũ: sin verò constans esset, hoc sibi et ipsis vtilissimũ fore: verbisq; blandis ipsi persuadebant, vt deinceps se eis obtemperaturũ promitteret.

Post longam itaq; institutionem, imponebant eum altari diuæ Mariæ genibus flexis, in sacello quodam ante simulachrum sacræ virginis. Vnus ex monachis stabat post velum, et loquebatur per cannã, ac si Christus esset ad Mariam: Mater cur lachrymaris? an non promisi quicquid volueris id futurum esse? Respondebat simulachrum, Ideò lachrymor, quòd huic negotio non imponitur finis. Addebat simulachrum Christi: Mihi crede, manifestabitur. Postea monachus clam egressus sacellum clausit.

Hæc quũ ab aliquot aniculis per totum oppidum disseminarentur, statim magnus factus est hominum concursus. Quatuor monachi statim accurrebant, simulantes se nescire quid ageretur, mandabant aperire sacellum, interrogabant Fratrem quomodo illuc venisset. Is respondebat se raptum esse à spiritu. Referebat etiam quid simulachrum dixisset, quodq; non ante loco se mouere posset, quã venirent ad se quatuor primarij viri Ordinis Senatorij, quibus quædam indicanda haberet: adhæc sacramentum Eucharistiæ sibi dari postulabat. Senatores illi pauca dicebant. Monachi statim hostiã veneno illitam illi afferebant: quam quum accipere recusaret, aliam ei afferebant, quã sumebat, simulq; cum pompa in chorum (ità vocant templi partẽ) ducebatur. Frater et quatuor monachi vocabantur in senatũ, vt res illas ita se habere asseuerarent. Quatuor verò illi, metuentes ne Frater, qui suspectos eos habebat, aliquid effutiret, struebant ei insidias cibis veneno infectis, adigebantq; eum vt hostiã veneno tinctã deglutiret, quã per vomitũ reiecit: miserũ varijs modis ita excarnificabant, vt ex ipsorũ collegio effugeret, multisq; rẽ detegeret. Interea duo legati à monachis Romã mittuntur, qui confirmationẽ rerum illarũ à Pont. impetrarent, cui postea contradicere nefas fuisset. Quumq; illi redirent, et sperarent rẽ esse (vt vulgò dici solet) in portu, ampliss. senatus quatuor monachos custodiæ mandauit. Antea enim ex Fratre quẽ in vincula coniecerant, rem omnẽ cognouerant.

Senatus neq; laboribus neq; sumptibus parcens, & ipse legationem Romam misit, vt quid in hoc negotio agendum esset, liquidò constaret. Tandem quatuor monachi & Frater tormentis subiecti rem omnem detexerunt. Quumq; conuicti essent tot fraudum & scelerum, permittente Papa sacris fuerunt exauthorati (vulgò degradationem vocant) & exusti anno Domini 1509. vltima Maij. Ex quo tempore Monachi suam in Heluetijs authoritatem amiserunt, & hominibus etiam cuncta illa suspecta esse cœperunt, quibus ceu columnis Papatus nititur. Nulli enim vel pauci admodum, credere amplius voluerunt, animas defunctorũ opem & auxilium expetere: cereos sua sponte accendi: imagines loqui, lachymare, ab vno loco in alterum moueri: cruces sanguine Christi conspergi. Item, quod hic vel alius in ecstasin incidens, res mirandas in cœlo, purgatorio aut inferno viderit. Adhæc dubitare cœperunt de transsubstantiatione panis in verum corpus Christi: de indulgentijs, purgatorio, aqua lustrali, consecrationibus similibusq; nugis. Ac licet Confirmationem summorum Pontificum super his rebus impetrarint, multi tamen credere noluerunt rẽ ita se habere. Die pauren fiengen an die sachen mercken. *Ac fuit sanè hæc impostura Monachorum non minima causa reformationis Ecclesiarum Helueticarum.*

Minorum facinora.

Venio nunc ad Minores. Anno itaq; Domini 1257. in Angliam venerunt nonnulli Minoritæ, qui, mediante pecunia, absoluebant authoritate Pontificia falsidicos, periuros, votorum transgressores, adulteros, homicidas, proditores, veneficos, Sodomitas & similes. Eodemque anno in vrbe Buriensi Minoritæ impetum fecerunt in monachos, pro construendo suo cœnobio, vt Balæus Cent. 4. ca. 25. in Appendice testatur.

Idem Cent. 4. ca. 50. in Appendice ex Cornelio Agrippa: Sunt ex Minoritis, inquit, quibus pecuniam tetigisse piaculum est. At nihil interim illos mouent verba Pauli dicentis, bonum est mulierem non tangere, quas illi non rarò impudicis contrectant manibus. Et dæculum confluunt ad lupanaria, stuprant sacras virgines, vitiant virgines, et hospitum suorum adulterantes vxores, nonnunquam etiam (quod ego scio & vidi) Iliaci prædonis instar abducunt, & Platonica lege cum popularibus suis communes prostituunt. Et quarum animas lucrari deberent Deo, illarum corpora sacrificant diabolo, aliaq; his multo scelestiora, & quæ nefas est eloqui, insana libidine perpetrant. Interim castitatis voto abunde satisfacientes, libidinem, si luxuriam, si fornicationem, si adulteria, si incestum verbis acerrimè insectentur, detestenturq;, & de virtute locuti, clunes agitent. Sed flagitiosissimi lenones, scelestissimæq; lenæ, sæpe sub illis religionis pellibus delitescunt. Tales habent aulicæ Dominæ plerunq; suorum suorum mystas, & aulicarum nuptiarum scortationumq; consultores. Verba sunt Agrippæ.

Anno Domini 1299. fratres Minores ex sua mendicitate diuites facti, infinitam pecuniam Papæ obtulerunt, vt illis permitteret annuos redditus aut prouentus: sed meritò suis frustrati desiderijs: ex Matthæo Vuestmonasteriensi Bal. in Cent. 4. ca. 70. Append.

Anno Christi 1231. Richardus Cantuariensis archiepiscopus obijt. Quo sepulto, furtum facturi eius aperientes sepulchrum, vt annulum & alia episcopalia furarentur, à Minoritis mundi & pecuniarum contemptoribus, præuenti fuerunt: Balæo teste Cent. 3. cap. 95. in Appendice.

Richardus Ridder in Lachryma Ecclesiæ testatur Vrbani 6. tempore, Minoritam quendã in Germania pro suggestu, in explicatione verborũ Domini, Mulier ecce filius tuus, &c. affirmasse, Ioannem Euangelistam Mariæ naturalem magis filiũ fuisse quàm Iesum: refert Balæus Cent. 6. ca. 50. in Append. 2.

Anno Domini 1401. Rogerus, Claringtonus, eques auratus, & octo Franciscani Ordinis monachi, cum alijs tribus, proditionis insimulati, suspendio necantur, quod versiculos ac rythmos maledictis plenos, in Henrici noui regis Anglorum probrum diuulgassent: Balæus Cent. 7. cap. 38. in Append ex Chronicis Polydo. ac Lilij.

Funestus ludus Minoritarum Aureliæ.

Anno etiam Domini 1534. sub Paulo III. Pontifice Romano, Franciscani ijdem cruentum & funestum ediderunt ludum in Gallijs, Aureliæ. Res sic se habet, vt à Sleidano libro Comm-

Commentariorum describitur: Prætoris vxor eius vrbis, testamento cauerat, vt sine pompa sepeliretur atq; strepitu. Cũ enim è vita quis excessit in Gallijs, præcones funebres, adhoc conducti, per vrbis loca frequentiora circumeunt, et cymbalis excitato sono multitudinem conuocant: deinde nomẽ eius qui decessit atq; titulos, edunt, & hortati populũ, vt pro mortuo Deum precentur, quando sit & vbi sepeliendus, pronunciant. Cum autem funus defertur, adhiberi solent plerunq; monachi Mendicantes, & multa præferuntur luminaria, certatim ista fiunt, et æmulatione quadam, & quo magnificentior est apparatus, eo maior est populi concursus et admiratio: sed ea, quam dixi, fœmina, nihil earum rerum sibi fieri voluit. Maritus ergò, qui coniugis memoriam diligeret, morem ei gessit, & Franciscanis, quorum in templo sepulta fuit iuxta patrem & auum, muneris loco dabat sex tantum aureos, cùm illi multò sperassent maiorem prædam. Et cùm deinde syluã cæderet atq; diuenderet, petentibus illis ligna sibi dari gratis, denegabat. Tulerunt hoc valdè grauiter, & cùm antea minus illum probarent, vlciscendi rationem hanc excogitabant, vt dicerent ipsius vxorem in sempiternum esse damnatã. Architecti erant huius tragœdiæ Colimannus & Stephanus Atrebatensis, ambo Theologi doctores, et ille quidem erat exorcista, totumq; suum apparatũ, in eiusmodi rebus adhiberi solitũ, habeat in promptu: rem verò sic administrant. Nouitium quendam adolescentem supra testudinem templi collocant: is intẽpesta nocte, cùm ad demurmurandas preces illi more consueto venirent, magnum excitat strepitum: adhibentur adiurationes et exorcismi: sed nihil ille proloquitur; iussus edere signum, quo declaret, num sit mutus spiritus, denuo tumultuatur et perstrepit: id erat loco signi. Eo iacto fundamento, ciues aliquot, & celebres quidẽ ac ipsorum studiosos adeunt: narrant sibi triste quiddam accidisse domi, neq; tamen quid rei sit, exponunt, sed rogant, ne grauentur adesse nocturnis precibus. Cùm hi venissent, & precationum esset factum initium, ille de superiori loco turbam excitat, rogatus quid vellet, & quis esset, significat non sibi licere loqui. Iubetur ergo per signa respondere ad interrogata: foramen autem erat factum per quod, admotis auribus, exorcistæ vocem haurire poterat & intelligere: deinde tabulã habebat ad manum, quam interrogatus feriebat, sic vt infra posset exaudiri. Primũ itaq; rogatur num sit ex eorum numero, qui sint ibi sepulti? postea multis ordine recitatis nominatim, quorum ibi erant corpora condita, venitur tandem ad vxorem Prætoris: ibi dato signo, se spiritum eius demonstrat. An sit damnatus, & quo nam suo merito seu delicto? num propter auaritiam, aut libidinem, aut superbiam, aut non præstitam charitatem, an verò propter nuper natam hæresim & Lutheranismũ? deinde, quid sibi velit illo strepitu & inquietudine? num vt corpus, loco sacro sepultũ effodiatur, alioq; transportetur? Ad hæc omnia, sic vt iussus erat, per signa respondet, quibus aliquid vel affirmabat vel negabat, prout bis aut ter tabulã feriret. Cùm autem & suæ damnationis causam esse Lutheranam hæresim, et effodiendũ esse corpus significaret, monachi petunt à ciuibus quos adhibuerant, vt ijs, quæ coràm vidissent, dent testimonium, & actis, quæ iam erant confecta superioribus diebus, subscribant. Hi, re deliberata, ne prætorem offenderent, aut molestiam sibi crearent, id facere recusant: illi nihilominus panem azymum, quem vocant hostiam & corpus Domini, cum reliquijs omnibus diuorum alio transferunt, & Missas ibi suas peragunt. Quod lege Pontificia fieri solet, cùm locus aliquis propter infamiam & prophanationem est expiandus. Nam certa quædam eius rei capita sunt ipsorum comprehensa libris. Episcopi autem vicarius iudex, Officialem vocant, ea re cognita, vt propius omnia cognosceret, eò venit, comitatus honestis aliquot viris, & exorcismos fieri se præsente iubet, ac deligi nonnullos petit, qui supra testudinem ascendant, & videant num spectrum aliquod appareat. Ibi Stephanus Atrebatensis admodum repugnat, & valde dehortatus ne fieret, aiebat non esse turbandum spiritum. Et quanquam vicarius multum instabat vt adiurationes fierent, tamen impetrare nihil potuit.

Interea prætor, vbi reliquos iudices vrbanos, quid fieri vellet, docuisset, ad Regem profectus, rem omnẽ commemorat. Et quia suis legibus & immunitatibus freti, iudiciũ monachi declinabant, Rex è senatu Parisino deligit, qui de causa cognoscant, illisq; plenã potestatẽ attribuit, facit idẽ Cancellarius, Antonius Pratensis, Cardinalis et legatus Pontif. per Galliam.

Itaque, quum nullam haberent exceptionem rei, traducti Lutetiam coacti sunt respondere, sed nulla potuit ab eis exprimi confessio. Positæ singulis erant custodiæ separatim, et nouitius quidem tenebatur in ædibus Fumæi senatoris, ac sæpe solicitatus nihil voluit fateri, metuens ne post interficeretur ab illis, ob inustam ordini maculam, & factam ignominiam: sed quum iudices & impunitatem ei promitterent, & fore dicerent vt in ipsorum potestatem minime rediret, totam actionem ordine recenset, & adductus ad illos, idem affirmat. Illi, quanquam erant conuicti, & in ipso propè maleficio deprehensi, recusabant tamen iudices ac priuilegia sua iactabant: verùm id frustra fuit: & de communi consilio lata sententia damnati sunt, vt Aureliam reducti et in carcerem conditi, publicè denique producerentur ad primarium templum, & ad eum vrbis locum, vbi supplicia sumuntur de maleficis, atque ibi suum scelus profiterentur. Sed his ipsis ferè diebus incidit in Lutheranos persecutio: quæ res in causa fuit quo minus ea sententia, licet admodum lenis, pro tanto flagitio, veniret in executionem. Nam quia Lutheranorum nomen erat odiosissimum, metus erat, ne si quid grauius fieret, non tam illis debita persoluta pœna, quàm Ordini facta putaretur iniuria: & quicquid eis accideret, Lutheranis id iucundissimum fore spectaculum pleriq; iudicabant. Franciscanorum autem Ordo magnam habet ad vulgus opinionem sanctimoniæ: & quum illi iam damnati Lutetia deportarentur Aureliam, fœmina quædam, impulsæ misericordia, multis cum lachrymis atque suspirijs, ad portam eos vsq; sequebantur. Vbi venissent Aureliam, in singulos carceres abditi, rursus immunitatem atque priuilegia sua iactabant, & tandem post diuturnam custodiam, nulla grauiore pœna mulctati, ac soluti vinculis euaserunt. Dum essent captiui nihil eis deerat, & tam ad victum, quàm ad comparandum patrocinium atque gratiam, abundè subministratum eis fuit, à fœminis præsertim. Nisi persequutiones illæ, quas attigimus, & incendia rem impediuissent, constituerat Rex (vt quidem ferebatur) ædificium illorum omne diruere & solo æquare. In hos impostores, Vulteius Remensis hoc edidit Carmen:

Cùm clamat laruas, furiosa cateruа leonum,
Infestare suam nocte dieq; domum,
Res vera est: falsi, carnati denique fratres,
Quos vestis sanctos prodigiosa facit:
Sunt lemures, laruæ, furiæ, vulpesq; lupiq;
Qui infestant vitijs seq; suamq; domum.

Monachi imposturas suas didicerunt ab Ethnicorum sacrificijs.
Historia Mundi & Paulinæ Rom.

Didicerunt Monachi has & similes fraudes, dolos, imposturas & nefanda facinora ab Ethnicis, & Ethnicorum sacrificijs. Iosephus historicus lib. 18. Antiquitatum cap. 4. tale facinus recitat, quod tempore Tiberij Cæsaris Romæ sub prætextu sacrorum Isidis accidit. Recitabo historiam ex interpretatione Gelenij viri doctissimi. Erat Romæ Paulina mulier non minus probitate morum, quàm natalium claritate illustris, ad hæc opulenta & formosa, vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino viro, tali coniuge dignissimo. Huius amore captus est Decius Mundus, iuuenis non obscurus in equestri ordine: & quoniam maior erat fœmina, quàm quæ posset corrumpi muneribus, magis accendebatur amantis insania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia (Drachma Attica & denarius Romanus vulgò putantur idem esse: & octo cruciatis Budæus æstimat: faceret igitur hæc summa circiter 2600. florenos secundum eius æstimationem) ac ne sic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit vitam simul & amorem finire inedia. Hoc eius propositum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, varijs instructam, sed non probatis artibus, quæ indignè ferens obstinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem faciens effecturam se, vt potiatur Paulinæ complexibus. Cumq; ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus quinquaginta tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouam doli viam ingressa est, videns Paulinam non capi pecunijs. Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide silentij, & quod efficacissimum est, pecunia

tato præmio, in præsens viginti quinque millibus, & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis anniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt polliciti: quorum natu maximus properè sed ad Paulinam contulit, et admissus impetratoq; absq; arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide (Anubis canino capite vnà cum Iside colebatur) capto ipsius forma, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuntium: moxq; iactabat se apud familiariter notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam sibi cœnam & cubile Anubidis: (per puluinaria apud Scriptores quidam intelligunt lectulos qui sternebantur in templis in honorem deorum.) Id eò facilius concessum est, quod cognita & probata viro esset coniugis pudicitia. Itaque in templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore, inclusa per sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamque eam noctem obsequuta est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeunte, priusquam sacerdotes doli conscij surgerent, Paulina manè ad maritum reuersa, congressum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant, ob insignem mulieris pudicitiam.

Die deinde post rem patratam tertia, Mundus adamatæ fortè fortuna obuius: ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti, nihil enim mea refert, quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum: atque his dictis abijt. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata, obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. Maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in cupidinis impotentiam referens.

Ex hac historia promptum est colligere, quomodo Satan gentiles fascinarit: & quomodo sacrifici ipsorum persuaserint illis, quòd dij apparentes, hæc vel illa dixerint, quæ tamen falsissima fuerunt: sub cultus deorum prætextu, rebus pessimis vacarint. Quoties enim putabimus eos turpissima perpetrasse, quamuis res non fuerit in apertum producta? Quod si illi effecerunt vt Mundus optatis amoribus potiri posset, non est dubitandum quin sæpissimè ipsi quoque sub prætextu sacrorum, aliorum filias & vxores constuprarint: alioqui hic dolus non tam statim eis in mentem venisset. Hæc matrona non tam benè fuisset contenta, nisi idem ante cum alijs matronis factum fuisset: neque maritus ipsius permisisset eam in templo pernoctare. Quid opus erat deos lectisternia in templis habere, quum certum sit eos in illis non iacuisse.

Huc facit historia quam Ruffinus presbyter Aquiliensis in Eccl. hist. lib. 11. cap. 25. describit: Sacerdos erat apud Alexandrinos (in Ægypto) Saturni, Tyrannus nomine. Hic quasi ex responso numinis, adorantibus in templo nobilibus quibusq; & primarijs viris, quorum sibi matronæ ad libidinem placuissent, dicebat Saturnum præcepisse, vt vxor sua pernoctaret in templo. Tum is qui audierat, gaudens quòd vxor sua, dignatione numinis vocaretur, exornatam comptius, insuper & donarijs onustam (ne vacua scilicet repudiaretur) coniugem mittebat ad templum. In conspectu omnium conclusa intrinsecus matrona, Tyrannus clausis ianuis & traditis clauibus discedebat. Deinde facto silentio per occultos & subterraneos aditus, intra ipsum Saturni simulachrum patulis erepebat cauernis. Erat autem simulachrum illud à tergo exesum, & parieti diligenter annexum. Ardentibusque intra ædem luminibus, intentæ supplicantique mulieri vocem subito per simulachrum æris concaui proferebat, ita vt pauore & gaudio infelix mulier trepidaret, quòd dignam se tanti numinis alloquio putaret. Postquam verò quæ libitum fuerat, vel ad consternationem Tyranni sacerdotis historia.

maiorem, vel ad libidinis incitamentum disseruisset numen impurum, arte quadam
obductis, repente lumina extinguebantur vniuersa. Tum descendens obstupefactæ & con-
natæ mulierculæ adulterij fucum prophanis commentationibus inferebat. Hæc cum per
nes miserorum matronas multo iam tempore gererentur, accidit quandam pudicæ
minam horruisse facinus, & attentius designantem cognouisse vocem Tyranni, ac domi
gressam, viro de fraude sceleris indicasse. Ille de iniuria coniugis, imò potius sua ardentius
flammatus, inscriptum Tyrannū ad tormenta deducit. Quo conuicto atq; confesso, cæteri
fraudibus reuelatis, pudor omnis & dedecus Paganorum peruaserat domos, adulteris ma
bus, incestis patribus, liberis spurijs deprehensis. Quibus diuulgatis et proditis, raptim cum
mulachris & ædibus excindebantur & crimina.

De Numa Pompilio legitur quod simularit congressus cum Ægeria nympha, vt
gibus authoritatem conciliaret.

Sed ad Prædicatores & Minores reuertamur, de quibus Matthæus Vuestmon
rius in Floribus historiarum lib. 2. refert, eos circa annum Domini 1241. pecunia
cruce signatos in Christianorum perniciem absoluisse, seu voto leuasse, adeoq; pessimè
bem audiuisse. Balæus Cent. 4. ca. 3. in Append.

Circa annum 1251. Dominicani ac Minoritæ, Tolosæ per Pontificem hæreticæ
tores facti, magnam in Christianos tyrannidem exercuerunt: Balæus ex Antonino.
Vuormatiæ fecerunt Conradus Dorso & Ioannes eius discipulus, etiam Dominicani,
pios viros flammis adiudicantes, qui tamen & ipsi ob id tandem miserabiliter perierunt.
trus Veronensis, in eodem officio tyrannizans anno Domini 1252. prope Mediolanum
tur. Balæus Cent. 4. ca. 14. in Append.

Matthæus Parisiensis ad annum 1243. imposturas & auaritiam eorum annotat.
riturus inquit, magnatibus & diuitibus quos norunt pecunijs abundare, diligenter
non sine Ordinariorum iniurijs & iacturis, vt emolumentis inhient, confessiones extorque
& occulta testamenta, se suumq; Ordinem solum commendantes, & omnibus alijs præpo
tes. Vnde nullus fidelis, nisi Prædicatorum & Minorum regatur consilio, iam credit sal
ri. In acquirendis priuilegijs soliciti, in curijs regum & & potentium consiliarij, & cubicula
rij, & thesaurarij, paranymphi, & nuptiarum præloqutores, Papalium extortionum
tores, in prædicationibus suis vel adulatores, vel mordacissimi reprehensores, vel confessio
num detectores, vel incauti redargutores. Ordines quoq; authenticos, & à sanctis patribus
constitutos, videlicet à sanctis Benedicto & Augustino, & eorum professores contemnunt,
suum Ordinem alijs præponunt. Rudes reputant, simplices & semilaicos, vel potius rusticos
Cistercienses monachos: Nigros verò, superbos & Epicuros.

De nouo Prædicatorum & Minorum Euāgelio.

Circa annos Christi 1250. per Prædicatores & Minoritas tanta orta est à Christo
ctio, qualis non fuit à prima plantatæ per Apostolos ecclesiæ origine: id quod futurum præ
xerat Ioachimus Abbas in Commentario super Hieremiam: in quo indicat periculosum
pus fore ab anno Domini 1200. vsq; ad vltimos dies. In quibus apparebit inquit, lex libera
tis. Euangelium regni Christi tunc prædicabitur, & ecclesia purgabitur, vt à paleis & zizania
nijs triticum, &c. Quibus verbis se suamq; doctrinam tanquam sorex prodidit. Nam
hunc Vatem Prædicatores & Minoritæ insecuti, videntes se non posse sui regni Abadd
auaritias, pompas ac libidines, dæmoniorum doctrinas defendere, contra Vualdenses
peres de Lugduno, atq; Albigenses, nisi sepultum atq; extinctum fuisset prius Euangelium Chri
sti: ex præfati Ioachimi doctrinis & Cyrilli visionibus, Euangelium nouum fucatæ
ctitati commodum conflarunt illi monachi, & illud vocarunt Euangeliū spiritus sancti,
ceps duraturum & Euangelium æternum. De quo Guilhelmus de S. Amore, in Libro
periculis nouissimorum temporum ca. 8. Vndecimæ (inquit) horæ iam præterierunt 1254.
ni. Sunt etiam nunc transacti 55. anni, quod aliqui laborabant ad mutandum Euangelium
Christi in aliud Euangelium, quod dicunt perfectius, melius ac dignius, quod appellant Euan
gelium spiritus Sancti seu Euangelium æternum. Quo adueniente euacuabitur Euangelium
Christi

Christi, vt parati sumus ostendere ex Euangelio illo maledicto. Et mox: Doctrina quæ prædicabitur Antichristi tempore, videlicet Euangelium æternum, Parisijs, vbi viget sacræ scripturæ studium, à suis proposita fuit, vt publicè explanaretur anno Domini 1255. Vnde certum est, quòd iam prædicaretur, nisi aliquid esset, quod eam detineret. Item, Maledictum illud Euangelium, iam in Ecclesia propalatum est, propterea timendum est de subuersione eiusdem Ecclesiæ. Quod comparatum (inquiunt) ad Euangelium Christi, tanto plus perfectionis ac dignitatis habet, quantum sol ad lunam comparatus, & ad nucleum testa, &c. Quo tendis Sathan? Vbi statuisti ponere sedem? Blasphemia enim hæc est plus quàm diabolica. Et in sermone 2. eiusdem Guilhelmi: De istis periculis (inquit) iam quædam habemus Parisijs, in libro qui vocatur Euangelium æternum. In eo docetur, quòd Christus non sit Deus, quòd sacramentum eius nihil sit (Missam enim in eius locum tunc sumpserant) & quòd Euangelium eius non sit verum Euangelium. Neq. sunt hæc penitus noua: imo sunt 55. anni, quòd primo fuerint inchoata. Et ideo dicitur, quòd illi per quos hæc pericula venient, dabunt aliam legem viuendi, & aliter disponant Ecclesiam: quod est valde execrabile & abominabile dictu, &c. Hæc Guil. de S. Amore. Balæus Cent. 4. cap. 20. in Appendice. Non immeritò ergo Parisijs, vbi publicè hoc Euangelium nouum prælegebant, populus eis eleemosynas consuetas subtraxit, vocans eos hypocritas, Antichristi successores, pseudoprædicatores, regum deceptores, principum adulatores, falsos consiliarios, ordinariorum contemptores & eorundem supplantatores, thalamorum regalium subintratores, confeßionum præuaricatores, & qui ignotas prouincias peruagando, peccati audaciam subministrarent. Hanc ob causam etiam Vniuersitas Parisien. celeberrimos philosophos, & theologos contra Prædicatores Romam ad Papam misit. Auditis igitur hinc inde quærelis Papa præcepit, vt nouus ille liber, quem Euangelium æternum nominant, secretò, ne monachorum Ordines ea ratione simul damnarentur, aut certè vilescerent, combureretur, vna cum alijs quæ de Ioachimi istius scriptis emanasse dicebantur. Ex Matthæo Parisio Balæus Cent. 4. cap. 22. in Appendice 2. Simul tamen quoque combustus est liber Parisiensis scholæ, De nouißimorum temporum periculis, & contra Euangelium illud nouum Dominicanorum scriptus. Balæus Cent. 4. cap. 30. vt sub eo colore periret vtriusq. memoria. ibid.

Prò blasphemia

Quamuis autem Euangelium illud diabolicum, fuerit quorundam fratrum astutia, ac Rom. Pontificis arcano præcepto deletum: mansit tamen eadem in Deum blasphemia, ac summa, à recta fide in Christum, vnicum humani generis seruatorem, defectio, ad nostra vsque tempora, in Papistarum meritis de condigno & congruo, in sanctorum suffragijs, Papa largitionibus atque indulgentijs, in bonis operibus, oblationibus, donis, votis, solutionibus, cœnobiorum erectionibus, ieiunijs, vigilijs, somnis, silentijs, horis, organis, sequentijs, hymnis, cantilenis, campanis, altaribus, simulachris, purgatorijs, missis, murmurationibus, mitris, delubris, templis, synagogis, sacrificijs, sectis, breuiarijs, bullis, lustralibus aquis, rasuris, vnctionibus, cœmeterijs, cineribus, palmis, calculis precatorijs, candelis, calicibus, crucibus, cathedris, cappis, candelabris, cereis, thuribulis, pompis, ritibus Babylonicis, Ægyptiacis cultibus, spectaculis, reliquijs, regulis, monachis, mendicabulis, chordis, codicibus, otreis, bracchis, pseudodoctrinis, sententijs, summis, decretis, luminibus, picturis, ceremonijs, idololatrijs, incantationibus, exorcismis, sputis, legendis, vitis, fabulis, otijs, ineptijs atque alijs innumeris abominationibus & imposturis. Pro quibus etiam per dæmoniorum doctrinas firmandis, ac per disceptationes sophisticas perpetuandas Robertus Ludouici Francorum regis frater eodem tempore Parisiorum Sorbonam instituit. Et alter eius frater, Alphonsus, Pictauensium Comes, minis ac terroribus pios doctores per Dominicanos fugabat. Philosophiam quoque, qua deinceps in scholis vtebantur magistri nostri, Erasmus dicit in quadam Epistola, iisdem diebus esse natam. Degenerabant istis temporibus (inquit Lelandus) à sua puritate artes, vna cum Latinæ linguæ elegantia: perstrepebatque in scholis nescio quæ sophistica garrulitas. Balæus Cent. 4. cap. 34. in Append.

Deleto Euangelio nouo mansit eius blasphemia.

Sorbonæ initium.

CAPVT XV.

De statu eorum temporum quibus Mendicantes Monachi exorti sunt.

Aduentus Mendicantium prodigijs significatus.

HAEC, quæ hucusque commemorauimus, quum ita sint, vt inficiari non possunt, plu rum certè videri nemini debet, aduentum Mendicantium monachorum horren prodigijs significatum fuisse à Deo hominibus. Nam circa annum Domini 115 quando Augustinenses exorti sunt, fames maxima vniuersam Europam afflixit, cuius etia Platina in vita Anastasij IIII. meminit. Eclipses etiam fuerunt tam solis quàm lunæ, Mo sæo teste, quas secuta sunt fulgura, tonitrua et pluuiæ, tempestasq́ horrida cælum commou vndas: Balæo auctore Cent. 12. de Script. Brit. cap. 64. in Append. de Romanis Pontificibu Significare autem solet Deus duorum illorum mundi luminum, Solis & Lunæ, defectu, nostr delicta, quibus Deum eiusq́ legem & verbum derelinquimus, quibus à Deo ad Satanam, luce ad tenebras, à vero eius cultu ad superstitiones & varia eidolomanias deficimus, glori diuinam obscuramus & sanguinem Iesu Christi pedibus conculcamus. Et sanè Funccius Chron. refert anno Christi 1154. Cal. Octob. solem per integrum diem obscuratum fuisse. Te ra quoq́ ijsdem temporibus sæpius contremuit. Anno 1156. Cal. Iunij grandinis vehementi tempestatum vis adeò inualuit, vt non modò segetes perderet, arboresq́ deijceret, sed ædifici quoq́ & munitiones plurimas humi sterneret, & campanas aliquot turribus deturbatas co fringeret, vt Vrspergensis indicat. Signum etiam crucis in luna apparuit: Vincentio & Ra nulpho lib. 7. c. 22. in Polychronico testibus: quod absq́ dubio crucem, afflictiones & pericu ecclesiæ à Mendicantibus Monachis imminentia significauit. Anno 1157. Non. Septemb. Erdfordiensis habet, cælo serenissimo tres Soles, & paucis post diebus totidem lunæ conspe ctæ sunt, & in luna medium locum occupante crux maximi candoris apparuit. Astrologi va ticinati sunt hinc discordiam inter Cardinales de creando Pontifice Max. ac inter Electo res in Imperatore eligendo. Sed dubio procul portendit etiam semina discordiarum quæ Mo nachi isti in ecclesia longè lateq́ sparserunt. Anno 1162. quando Carmelitæ in Europa cre brescere cœperunt, tanta maris exundatio oborta est, quanta à diebus antiquis non est a dita, in qua multa milia hominum & iumentorum perierunt: Helmoldo auctore lib. 2. cap de Sclauis. Nec multo post Oceanus limites suos egressus per 12. miliaria, multa homin milia vtriusq́ sexus, & diuersæ ætatis, maximè verò circa Visurgim, absorpsit, vt Trith mius in Chronic. Hirsaugien. testatur. Lupi quoque incredibili ferocia paruulos ab vberib maternis raptos, crudeliter deuorarunt: Vincentius lib. 29. c. 16.

Anno reparatæ salutis 1204. quo nati sunt primùm Dominicani, sanguinolentum mo chorum genus, & Albigensium, vitiorum cleri insectatorum, hostes acerrimi, Cal. April. ta tus rubor in cælo apparuit, vt ignis ab omnibus crederetur: Balæo teste Cen. 3. c. 57. in App ex Matt. Parisio. Eodem anno Lutetiæ, quò non diu post Prædicatores penetrarunt, terræ pente exortus est, vt mundi machinã corruiturã existimarent: Seb. Frank authore li. 3. de le

Anno 1207. quando Franciscus sub Euangelij fuco Minoritas generauit, ventus repe tinus domos & arbores prostrauit, vt prodidit Ioannes Euersdenus monachus. Sequenti an no cælũ in Anglia igne rubescente micans, horis sex continuis visum est: Polydor. lib. 15. Flu mina etiam passim maiorem in modũ exundarunt: Epitome mundi. Eodem anno tanta aqu rum inundatio fuit in Gallijs, vt id seculũ maiorem non viderit. Anno 1209. tonitrua horr da, imbres impetuosæ extiterunt: hyems asperrima et diuturna sequuta est: hinc fames et re necessariarũ penuria inaudita: Chr. Hirsaug. & Nauclerus Generat. 41. Anno 1213. pestilen tissima lues maiorẽ in modũ sæuijt Rom. vt decimus quisq́ vix remaneret superstes: Chr. Fl

Anno 1224. quo Dominicani fratres ex Italia in Angliam primò venerunt, multa ful et tonitrua fuerunt, et grandines ceciderunt instar lapidũ quadrangulariũ, ad ouorum qua tatẽ, quibus arbores, vineæ et segetes sunt destructæ, atq́ homines contriti. Aues etiã per ae volitantes, carbones ignitos rostris deferre & domos incendere videbantur: Balæus Cent. c. 84. in Appendice ex Londinensi Chronico. Idem ibidem ex Matthæo Parisiensi hæc refer

Mendic

Mirabiles in Anglia fuere tempestates & horrenda tonitrua, ventus furibundus, & segetum suffocatio, quæ ædificia diruerunt, ecclesias & arbores prostrauerunt, & naues submerserunt. Idem cap. 91. eiusdem Centuriæ in Appendice inquit: Anno Domini 1226. quo Franciscani fratres ex Italia in Angliam venerunt, superuenit ventus à Septentrione, quatiens domos et pomeria, nemora & turres ecclesiarum; visiq́ sunt dracones ignei, & maligni spiritus in turbine volitare, hos Minores sine dubio prænotantes: ex Londinensi Chronico. Anno 1227. in montibus Saluijs terra vsqueadeò mota est, vt ex ædificiorum ruinis ad hominum quinque millia perierint. Ex montium lateribus magnæ moles auulsæ, in subiectas valles tum hominum tum pecudum detrimento prouolutæ sunt: Platina in vita Honorij III. Sabellicus Enne. 9. lib. 6. Anno 1228. tantæ tenebræ ex Solis deliquio obortæ sunt 6. Iunij, vt noctem esse crederent, & stellæ in cœlo apparerent: Schædelius ætate 6. Ea hyeme cœlum flammis coruscauit, turres & templa fulmine tacta fuerunt: Polydorus lib. 16. Anno 1230. in die Conuersionis Pauli, dum Episcopus Londini ad altare staret, subitò obscuritas venit. Auditur fragor tonitrus. Fœtor intollerabilis templum interius replet. Flamma per horæ dimidium columnas & muros lambebat, tanquam velum vento agitatum: Balæus Cent. 3. cap. 93. ex Matth. Parisiensi. Anno 1234. fames in Gallia, maximè in Aquitania, tanta extitit, vt homines herbis, boum instar, vescerentur: Vincent. lib. 30. cap. 137. Anno 1236. variæ hominum formæ in aere visæ sunt: Polydorus lib. 16. Anno 1238. stella immensæ magnitudinis apparuit per aliquot dies ante Solis ortum, quæ per longum cœli tractum veloci crebroq́ cursu ferebatur, modò ignem præ se ferens, modò fumum post se relinquens: ibidem. Anno 1239. tanta fames fuit, vt matres ex se natis vescerentur: Chronicon manuscriptum. Anno 1240. quo Carmelitæ fratres in Angliam primò venerunt, hominum & animalium lues, ac totis mensibus tribus siccitas, reliquis sequentibus densi & continui imbres extiterunt, quos summa rerum omnium penuria subsecuta est. Belluæ marinæ in littore Anglico inter se visæ sunt pugnare: Balæus Cent. 4. cap. 1. in Appendice ex Parisiensi. Anno 1241. tanta Solis eclipsis facta est pridie Non. Oct. vt ipso die stellæ in cœlo conspicerentur, iuxta Flores temporum. Anno 1242. stellæ magno numero de cœlo cadere visæ sunt: Balæus Cent. 4. cap. 3. in Append. ex Matth. Vuestmonasterio. Sed tempus me deficeret si omnia ostenta, prodigia, miracula, bella, famem et similia quæ circa exortum & propagationem Mendicantium Monachorum acciderunt, commemorare vellem. Impletum est ergo id quod futurum prædixit Dominus in Ioannis Apocalypsi capite sexto, si abiecto & conculcato verbo suo fabulis hominum credere mundus voluerit. Vide locum.

Obseruarunt tristissima hæc tempora istis quoque diebus multi boni & pij viri. Vnde quidam laicus Iordanem, generalem Prædicatorij Ordinis Magistrum primum post Dominicum, interrogauit, quid causæ sit, quòd post aduentum Prædicatorum & Minorum, nulla amplius fuerit bona tempestas, nec terra produxerit fructus tanta copia, vt antea? Sed ei respondit Magister: Hoc iusto Dei iudicio fit. Postquam enim nos venimus in mundum, docuimus mundum fugere peccata, & cognoscere quæ ante non cognoscebant: sed ab illis nolunt cauere: vnde sunt illis grauiora, quòd peccatum, scienter commissum, grauius est. Propter peccata verò hominum Deus immittit sterilitatem, iuxta Prophetam: Posuit terram fructiferam in salsuginem à malitia inhabitantium in ea. Et dico vobis, nisi corrigatis vos, ex quo scitis quid facere debeatis, grauius puniet vos: ille etenim qui non mentitur dicit in Euangelio, Seruus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis: vt Antoninus refert tit. 23. c. 9. §. 5. Argutè quidem: verùm cur idem responsum non hodiè à nobis quoque recipiunt, qui subinde nobis intonant bella, cædes, lites, discordias, famem, caritatem, tempestates & similia, quibus Deus, post Euangelij sui reuelationem, ingratum mundum, & verbum eius recipere nolentem, se igne & ferro id persequentem, iustissimo suo iudicio grauissimè punit?

Prodigia quæ sub aduentum Mendicantium facta sunt obseruarunt multi.

CAPVT XVI.

Monachi Augustinenses, Carmelitæ, Prædicatores & Minores cur MENDICANTES dicantur: vbi & de Mendicitate seu Paupertate eorum historia.

ONACHI, *de quibus hucusq; ab initio quartæ huius Classis egimus, Mendicantes dicuntur, quod in religionis ingressu voto promittant, se nihil proprij omnino vel habere vel possidere, sed in summa paupertate ex eleemosynis, suo[rum] & fidelium hominũ beneficentia & liberalitate in diem, instar mendicorum viuere velle: & in hoc suo instituto perfectionem euangelicam, adeoq; salutem & vitam æternam constituunt, contra verbi Dei doctrinam.*

Paupertas res media.

Paupertas enim res media & ex sese nec laude nec vituperio digna est, sed ex circumstantijs æstimanda. Eam enim si Christianus homo patienter tolerat: si eam non tantũ æquo fert animo, sed etiã grato amplectitur, contentoq; ea sorte quam Deus attribuerit, ea functione ad quam vocauerit: si eã integritas, modestia & sinceritas animi comitentur & sublimem, eam paupertatem summis virtutibus æquari posse iudico. Inopiã enim constanter ferre posse, à recto & honesto non declinantem, haud vulgaris & exiguæ virtutis, sed vel maximi & difficillimi operis est. Itaq; Ethnici quoq; ipsi Aristidem, Phocionem, Lysandrum, Valerium Puplicolam, Fabricium, Curium, Q. Cincinnatum, Menenium Agrippam, Paulum Æmilium & similes viros mirati sunt, quos in censu perexiguo magno & constanti animo tolerata paupertas nunquam à recto virtutis cursu detorsit. Cæterum tantum abest vt Christiana doctrina Mendicitatem approbet, vel quod Mendicantes monachi faciunt, eam hominibus imperet, & sine causa aliquem ad eam cogat, vt mendicos etiam tolerari vetet. In Scriptura testatur, viros iustos eorumq; liberos eò ferè non redigi, vt mendicando panem cogantur quærere. A Deo enim illis facultates & vitæ instrumenta suppeditari, Psal. 37. Qua[re] monachi (quos vulgò Mendicantes appellant) in laudanda et extollenda paupertate nimis egressi sunt, quum à recta eius interpretatione, quæ ex Dei verbo petenda erat, longe aberrassent.

Mendicantes paupertatis professæ pœnituit.

Sed iam inde ab ipsis initijs tam altè in huius paupertatis vsum possessionemque se immersisse breui eos pœnituit, & in eam sæpius reluctando & calcitrando conflictati, nulla tamen ratione efficere potuerunt, vt eam excuterent: verùm ad eam obtinendam ac seruandam à Pontificibus & Parlamentis coacti sunt: quùm in eius vsu summa eorum Ordinis perfectio constituta esset.

Historia Mendicantium controuersiæ aduersus Paupertatem.

Vbi paulò altius exponere libet, quàm graue Mendicantes fratres contra suum votum & nominis professionem peræ & egestati bellum indixerint, & vt semper causa & victoria inferiores victiq; discesserint. Mendicantes igitur Monachi vbi primum orti sunt, vt celebre nomen suum facerent, statuerunt, sicut diximus, perfectionis statum amplecti, vnde & ipsi meritis suis æternam vitam assequi, & eo alios quoque introducere sua gratia & authoritate possent. Paupertas triplex inter Mendicantes. *Paupertatem igitur triplicem fecerunt: Altissimam, Mediam & Infimam, vt habetur In Extrauagan. Ioannis vigesimi secundi. capite Quia quorundam. §. nec obstat. de verborum significatione. Altissima Paupertas, quam sibi Franciscani vendicarunt, est quæ nihil habet in hoc mundo, nec in proprio, nec in communi: id est, nec agros, nec domum, nec fundum, nec reditum, nec pensionem, nec pecora, nec supellectilem, vestimenta, nec libros, nec fructus, nec rei familiaris quicquam. Hæc professo summa vel extrema & purissima paupertas est, in qua nihil desiderari aut redargui potest, quando nihil prorsus habet. Altera species, quam Dominicani sibi sumpserunt, Media est, quæ nihil quidem proprium, sed quædam tamen in communi, possidet, vt libros, vestimenta & quotidianum victum. Tertia verò & vltima species, quam Carmelitæ, & Augustiniani occuparunt, ea est, quam Infimam vocant, cui aliqua ...*

communia & propria, sed ea tantum quæ ad victum & cultum naturalis necessitas exigit, habere licitum est: vt vestimenta, libros, stipendia, fundos & agros aliquot, & cætera quæ ad vitam tuendam necessaria sunt. Qua in re boni illi fratres Carmelitæ & Augustiniani singularem modestiam præstiterunt, quùm infima egestate contenti ad altissimam eniti non conati sunt, indignos scilicet se rati qui in tam eminentem & supremum gradum ascenderent.

Itaque postquam semel Mendicantes solenni voto (quod Ordinem ingressuri concipiunt) sese Paupertati obstrinxerunt, tam arto vinculo ei se consociarunt & agglutinarunt, vt ab ea ratione nulla seiungere aut auellere se vnquam deinde potuerint, quacunque diligentia aut labore id assequi contenderint. Quod non mediocri dolore illos affecit: etsi enim theorica Paupertatis speculatio pulchra sit, vsum tamen & praxin illius duriorem & difficiliorem esse experti sunt. Theorices quidem illius (altissimæ præsertim & summæ Paupertatis) præstantiam si introspexeris, nescio an quiquam excellentius aut mirabilius in vita reperiri possit. Qui enim eam profitentur, ad naturam angelicam quodammodo videntur accedere: quæ terrenarum & caducarum huius mundi rerum vsu non egens, nulli curæ, præterquam in diuinis & spiritualibus rebus, affixa est. Præterea isti vel in eo diuitibus & locupletibus superiores sunt, quòd tot malis, ærumnis & curis, quæ bona & fortunas istas caducas comitantur, vacui & liberi sunt: nulla arandi, colendi, stercorandi, serendi, messis, vindemiæ, putandi, eruncandi, secandi, plantandi, ædificandi, vendendi, emendi, contrahendi, & similium quæ ad huius vitæ vsus & negotia pertinent, cura & labore fatigantur. Nulla eiuscemodi miseria, nullo opere rustico vel vrbano, nullo impedimento à rerum diuinarum meditatione abstrahuntur, quominus summam sapientiam & mox Cherubicam & Seraphicam naturam perfectionemque assequantur: similes angelis, qui nihil aliud agendo occupantur quàm contemplanda & extollenda Diuinitati. Verùm si altera parte consideres quàm difficilis sit istius tam artæ Paupertatis vsus, rem penitus tristem & iniucundam esse comperies. Quippe non magis apud Mendicantes quàm apud cæteros Monachos, imò omnes etiam homines, pro indubitato receptum est Axioma: vncuique vt viuat vitam tuendam esse. Contemplationibus autem & meditationibus vita haud satis commodè retineri potest: neque tali cibo venter acquiescit: sed panem cæterumque victum flagitat, quem agri terræque suppeditant. Itaque fundos ad vitam sustinendam necessarios esse apparet: aut certè emendum & sumendum esse victum ab ijs qui agros & prædia possident.

Paupertatis altissimæ theoria iucunda.

Paupertatis professio, præsertim altissimæ, his omnibus repugnat: nam eius lex aut regula nec possessiones habere, nec fruges emere, nec vinum aliamúe annonam parare, permittit, earum enim rerum acquisitio (quocunque titulo, venditionis, donationis, permutationis, aut similis commercij nomine fiat) acquisitorem, proprietarium & dominum rei acquisitæ constituit. Quod altissimam Paupertatem profitentibus non licet, quibus proprium aliquid possidere, seu mobilium sit seu immobilium bonorum, vestimenta, victum & similia, concessum non est. Quare egestatis istius praxis molestissima & grauissima est. Nam Theorica ipsa (vt vocant) nihil facilius, nihil iucundius est: nihil quod minus hominem terrenis negotijs & curarum spinis inuoluat: nihil quod dignius & magis æquis auribus pronisue audientium animis laudari possit, præsertim inter epulas & lauta conuiuia: iuxta vulgare prouerbium:

Paupertatis altissimæ praxis grauissima.

> Qui satur est, pleno laudat Ieiunia ventre.

Vt verò istius Paupertatis praxeωs difficultatibus sese liberarent Mendicantes, crebris quæstionum & conscientiæ ambagibus diu se & alios fatigauere: quas quum Pontifices quàm expeditissimè fieri posset euoluere nisi essent, nunquam tamen istis Fratribus satis fecerunt. Inter cæteros plurimum laborarunt fratres Minores in explicanda sententia cuiusdam articuli eius Regulæ quæ ipsis à beato Francisco tradita est, vbi disertè edicitur, Ne fratres quiquam proprium habeant, sed ad eleemosynas quærendas vadant confidenter.

Paupertatis altissimæ praxi Mendicantes se liberare conantur.

Certamen de proprietate rerum non habenda à Francisco Minoritis mandata.

Hoc enim nonnulli existimabant posse intelligi de nuda & simplici proprietate, non de vsufructu, vel simplici vsufacti, vt vocant. Itaque si rerum sibi concessarum & possessionum necessarium vsumfructum sibi retinerent, abdicata proprietate, non existimabant se vllam Regulæ partem violare. Sed qui Regulæ hanc interpretationem affingebant, tamen eam in lucem non audebant, ne aduersus vltimum beati Francisci sui fundatoris mandatum, Testamentum peccarent: quo disertè vetuerat ne verba ipsius Regulæ glossarentur, (vt verbis eiusdem vtamur) quòd sic vel sic intelligi debeat non diceretur: neque Fratres vllo modo literas aliquas ab Apostolica sede peterent illius amplificandæ aut declarandæ gratia. Quare quùm vno capite prohiberentur nouas interpretationes & glossas Regulæ assuere: cæteris tam artæ constringerentur, vt nihil habere aut acquirere auderent, animum ancipiti cura distractum huc & illuc versabant. Adhæc ipsis nonnulli ex aduersarijs eorum furti & latrocinij crimen obiectabant, & hoc argumento certabant: Quisquis possidet aut consumit alienum, ad quod nullum ius habet, aut habere potest, fur est. Mendicantes, & potissimùm Fratres Minores, vestimenta, libros, supellectilem, cubicula, stipes, asinos & cætera mobilia bona, possident, pane & obsonijs vescuntur, de quæ bona ius proprietatis, aut ius vtendi nullum habere possunt. Ergo sunt fures. Huic equidem argumento quid responderent non habebant. Nam si dixissent se ius vtendi in bonis habere, absque proprietate, præterquàm quòd huic Canoni glossam addidissent, contra quàm à suo conditore disertè Testamento interdictum erat: poterat illis rursus obijci: si ius vtendi ijs bonis sibi vendicarent, sequi, ipsos ius hoc sibi in proprietate habere. Ergo quùm iuris illius proprietatem haberent, violare vtique Regulam, quæ prohiberet ne quid proprium haberent, seu possessiones, seu quælibet iura vel bona. Hîc dicere omitto quàm hæc argumenta Franciscanorum animis molesta acciderint, quibus tanquam furtis alieno raptoque viuentes, ceu vulturij & carniuoræ aues, euidentius quàm vt negare possent, arguebantur. Sed omnium grauissimè vulnerabat eorum animos, quòd summa illa paupertas (per quam ad perfectionis Euangelicæ fastigium ascensuros se sperarant) ijs probri & contumelijs causam materiamque præbebat. Queri tamen apertè atque hiscere non audebant, &, non sine molesto conscientiæ scrupulo (quùm plærique ipsorum cogitarent, nec cibos quibus vescerentur, nec vestes quas gererent, suas esse: neque sibi in ea, vel proprietatis, vel vsusfructus, vel vsus simplicis ius vllum esse) patientes ac demissi, suam in sinu iram & dolorem concoquebant. Ægritudinem tamen animi ita premere non poterant, quin multis indicijs erumperet, ac sæpenumero cibos quoque ipsos, quos malo animo scilicet ac reluctante conscientia in ventrem inferserant, eructare atque euomere cogerentur.

Mendicantes & præcipuè Minoritæ fures.

Tandem aliquando, postquam diu tot animi & conscientiæ difficultatibus conflictati essent, aliqua spes affulsit: & fortè accidit vt Pontifex crearetur Nicolaus III. cuius prima ætas in Francisci familia acta erat. Ergo fratres Cordigeri talem Papam, qui & Franciscanus fuisset, & expertus esset quàm difficilis sit vsus altissimæ Paupertatis, ab [illegible] num non fore rati, Capitulum generale conuocant: & communi consilio statuunt mittere ad Papam legatos, oratum vt Franciscanis quondam suis benignè opem ferre, & tot difficultates tollere vellet. Legati illi anno 1268. Papæ sanctitatem adeunt, ei exponunt mandatu Capituli generalis, magnas & insolubiles difficultates quæstionesq́ inter ipsos ortas de interpretatione Regulæ beati Francisci, & obseruatione eorum quæ Testamento iniunxit, & in vniuersum de vsu & praxi extremæ paupertatis: postremò suppliciter orant eius paternitatem vt se ex tot salebris pro sua sapientia atque authoritate expediat. Interea tamen, vt preces suas consilio adiuuarent, reuerenter exponunt, sibi videri, beati Francisci non fuisse mentem, vt se omnibus prorsum bonis eorumque vsu abstinere iuberet. Satis enim eo Canone, vt Euangelij doctrinam obseruarent, & Christi vestigia sequerentur. Atqui Christum (aiebant) pecuniam & loculos habuisse legimus in Euangelio. Itaque & idem nobis licere fas est. Præterea dicebant, se, si ea bona repudiarent quæ à pijs & Christianis hominibus testamento sibi legarentur, fore sui homicidas & Dei tentatores: quando rebus ad vitam tuendam necessarijs semetipsos vltro priuarent. Adhæc artam istam bonorum

Minoritæ vt liberentur ab altissima paupertate Nicolaum III. adeunt.

um abdicationem, viam esse quæ ad beluinum & ferinum statum deducat, neminem enim scientiam assequi posse sine possessione aut vsu librorum. Præter hæc, vt illis non liceat quiquam in speciali possidere, minimè tamen esse inde colligendum nefas esse ipsis aliquid habere in communi. Itaque id sibi à Sanctissimo patre posse concedi, vt bona aliqua nomine Conuentus possideant. Cæterum beatum Franciscum, cùm in Regula sui Ordinis præcipit vt confidenter & absque pudore emendicando victum quærant, simul præcipere, vt quiquid ipsis propter Deum offertur, conceditur vel donatur, id accipiant, siue mobilium rerum sit, siue immobilium, argentum, pannum seu quiduis aliud, vt eo tanquam suo vtantur. Insuper ingruentibus morbis & alijs necessitatibus Fratrum pro tempore occurrentibus, & cessantibus eleemosynis, necesse esse vt pecunias mutuas aliunde sumāt: neq; eas ab se reponi posse, nisi habeant aliquid rei, vnde eam pecuniam cogant. Quare aliquid sibi acquirere & habere ipsis necessario concedi debere, in quo mutuum persoluere possint & fidem suam tueri.

Adhæc postulata, Nicolaus Papa conuocato Cardinalium collegio, & omnibus Regulæ articulis & circumstantijs diligenter examinatis, ex eorum sententia statuit, Fratribus Minoribus non licere, vt quidquam vel sibi in speciali approprient, vel Ordini in communi: propterea quòd in eiusmodi arta proprietatis omnium rerum abdicatione, nullo sibi in eas iure seruato, propter Deum, meritoria & sancta, Ordinis perfectio consisteret. Reliquit tamen illis simplicem facti, non iuris vsum (id est, qui vtentibus nihil iuris in res vtendas præbet) seu vsumfructum rerum quæ sibi vel monasterio legata, aut alio quouis modo liberaliter oblata essent: proprietatem verò & dominium in se & Romanam ecclesiam transtulit. Quin etiam ne omnium quidem, sed tantum necessariarum rerum tam ad vitæ sustentationem, quàm ad officiorum sui status executionem moderatum & artum vsum ipsis concessit: vt in omnibus appareret in Fratribus quoad dominium omnimoda abdicatio, & in vsu necessitas, semperq; in eis & eorum actibus paupertas sancta eluceret ex Regulæ præscripto. Nicolai III. responsum.

Cæterùm vt eorum obiectiones solueret, respondit: Christum sic in suis actionibus viam perfectionis exercuisse, vt interdum infirmorum imperfectionibus condescenderet: ita, vt infirmorum personam susciperet, loculos nonnunquam habuisse, sed nihilominus loculos & pecuniam habere, infirmitatis humanæ & imperfectionis esse. Et quòd dicerent, omnium rerum proprietatis abdicationem, homicidium sui & Dei tentationem secum trahere, ita respondit, veram esse perfectionis viam, vt se totos Dei prouidentiæ committerent: in quam tamen viuendo ita recumberent, vt viam non contemnerent prouisionis humanæ: quin vel de ijs quæ offeruntur liberaliter, vel de ijs quæ mendicantur humiliter, vel de ijs quæ labore quæruntur, sustentarentur: qui triplex viuendi modus in Regula expressè prouideretur. Adhoc non multo victu eis opus esse, vt ad Canonem illum suum obseruandum sint expeditiores, & eum præsertim articulum, quo ieiunare à festo Omnium Sanctorum vsque ad Natale Domini, in vigilijs & in sextis ferijs tenentur: quod tempus dimidij propè anni spacium æquat. Et quemadmodum artissima sit illorum Paupertas, ita artissimum debere esse victum & maximè sobriam mensam: summæ enim egestati summum ieiunium conuenire. Quod postularent vt sibi liceret aliqua bona habere in communi: respondit, id concedi non posse: quippe Regula ipsos obstringi ad expropriationem omnium temporalium bonorum: itaque ab omni eo quod dictæ expropriationi esset vel posset videri contrarium, ipsis abstinendum esse. Habere autem aliquid in communi, repugnare ipsorum voto & Regulæ: quum quod commune est multis, iure proprium omnibus in genere, & singulis in specie dici possit. Postremo quod Fratres dicerēt se in casu necessitatis, eleemosynis cessantibus, mutuas pecunias cogi sumere: itaq; sibi licere peterent aliquid acquirere vnde creditoribus satisfacerent. Hic Nicolaus disertè iubet vt fratres à mutuis contrahendis abstineant, quum eis (ipsorum statu considerato) mutuum contrahere non liceat: quia in ea specie contractus transfertur rei proprietas ab eo qui mutuum dat ad eum qui accipit. Et quemadmodum Iurisconsulti loquuntur, Mutuum est quum de meo fit tuum: quod Pronomen Fratri Minori non conuenit. Itaq; ad hunc scopulum euitandum dat eis consilium acutum & ingeniosè excogitatum. Eo casu (inquit) pro- Obiectiones Minorum diluuntur.

curetur à Fratribus, vt ille qui dabit eleemosynam, per se vel per alium non nominandis ipsis si fieri poterit, sed ab eo potius iuxta suum beneplacitum assumendum, huiusmodi satisfactionem faciat in totum vel in partem, prout ei Dominus inspirabit. Si tamen ille hoc nollet facere vel non posset, in nullo Regulæ puritas infringitur, si Fratres ipsi alicuius vel aliquorum sibi curent dari notitiam, vel aliquos seu aliquem nominare, aut etiã præsentare: cui vel quibus, si eleemosynam facienti placuit, committi poßit exequutio prædictorum: ita tamen, vt penes ipsum dantem, dominio, proprietate ac posseßione ipsius pecuniæ, cum libera potestate reuocandi sibi pecuniam ipsam semper vsq; ad conuersionem ipsius in rem deputatam, plenè liberè ac integrè remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino Fratres iuris habeãt, et ab eadem administratione seu dispensatione abstineant, &c.

Summa respon si Nicol. 3. quo vsum rerũ donatarum eis permittit, proprietatem nequaquam.

Hæc in summa ratio est, qua Nicolaus Papa Mendicantium quæstiones soluit de voto extremæ paupertatis. Nam rerum omnium concessarum, oblatarum & donatarum Fratribus, vsum Ordini & ipsis permisit: proprietatem verò & dominium in se & Romanam ecclesiam recepit, dimisso ipsis Fratribus tantummodo vsu facti simplicis. Conceßit præterea vt legata testamentis relicta per interpositas personas acciperent. Qua in re se amicum Ordinis & memorem loci in quo iuuentutem egisset, esse ostendit. Veruntamen in bulla & sanctione illa scrupulum reliquit, de quo non minores quàm ante lites & controuersiæ motæ sunt. Permißionem enim suam vel indulgentiam conditione circumscripsit, quum addidit: Ista tamen sic faciant, vt semper in eis & in eorum actibus paupertas sancta reluceat. Qua conditione illas artis vinculis constrinxit, sicuti postea videbimus.

Mendicantes legatis & reditibus inhiant.

Mendicantes tamen, cum bullæ Apostolicæ Nicolai Papæ authoritate tantum permitti sibi viderent, & patere viam ad legata & reditus obtinendos: omni ope ad ea quærendum ti & contendere instituunt. Ac quum ad pietatem populi inflammandam & studium in se conciliandum nihil aptius concionibus esse existimarent, id vnum agere aggrediuntur. Ita tur labor illis & res simul procedere. Nam ea tempestate Episcopi, Curati & Parochiarum rectores (sicuti etiam hodie ferè omnes) adeo indocti erant, vt nec bene nec male concionari possent: nec eorum doctißimi ferè quidquam, nisi Missam legere scirent. Itaq; quum Mendicantium concionum celebres & gratiosæ ad populũ essent, breui legata, stipendia, reditus annui vndiq; ad eos affluunt: quippe in exordijs vel perorationibus concionum nunquam fere bliuiscerentur, sed copiosè & summa eloquentia, expositis suis neceßitatibus, opera charitatis in Conuentum commendabant, & simplicium hominum animis facilè persuadebant, si monasteria sua opibus augerent, fore vt eos cum suis in cœlum rectà ducerent. Eadem opera Confeßionum & sepulturarum ius & questum in se trahunt. Cum enim omnes certatim ad Mendicantes confessum irent, pœnitentiam ferè eam confitentibus imponebant, vt aliquid Conuentibus suis erogarent. In extremo vitæ articulo ægros moribundos hortabantur, vt in suis Monasterijs sepulturæ locum eligerent, & sibi legata opima & eleemosynas testamento relinquerent. Deniq; ita sedulò eam incudem diu noctuq; versabant, vt legatis & emolumentis alijs super alia affluentibus, breui mirum in modum crescerent, magno Curatorum dolore, qui rem suam frigescere, & quæstus suos, suffragia, veteresq; & aßiduas oblationes, ... te oculos non sine ingenti animi dolore cernebant.

Nota artes Mẽdicantium.

Mit bättlẽ wirt niemen arm/aber vnwerd.

Clerici de subtractis sibi legatis, &c. à Mẽdicantibus conqueruntur apud Bonifa. 8.

Quamobrem circiter annum 1302. Curati (Episcoporum gratia & præsidio fulti) de iniuria apud Bonifacium VIII. grauiter conquesti sunt, vt apparet ex cap. 2. de Sepulturis Extrauag. quum dicerent se antiqua & certa concionum habendarum, Confeßionum audiendarum & sepeliendorum corporum posseßione à Mendicantibus depelli. Æquum esse ... curam animarum gererent, defunctorum quoque corpora tumulo inferendi, & quibus sacramenta ministrarent, eorum confeßiones audiendi, ius ac potestatem habere. Præterea ... bant à Mendicantibus multa noua & inusitata excogitari & inuehi: quum in conuentibus eadem hora prædicarent, qua Curati Missas parochiales & conciones haberent: & ... Conuentus quoque, non petita à Prælatis aut Curatis ecclesiarum licentia, concionarentur ... Curatis & sacerdotibus parochialium ecclesiarum suos reditus & emolumenta eriperent ...

Itaque se orare Sanctißimum patrem, vt hos abusus tollere vellet, & se restituere in veterem suam possessionem, vnde pulsi essent.

Bonifacius, audita querela Curatorum (pro quibus intercedebant Episcopi & Prælati) hortatus est eos, ne se difficiles & asperos, sed potius propitios & benignos exhiberent dictis Fratribus prædicatoribus, & eos, tanquam cooperatores suos in prædicationis & confessionum officio prompto affectu admitterent: quippe liberum esse debere omnibus concionem audire, confiteri & sepulturam eligere, vbicunque libuerit. Verùm ne Parochiales ecclesiæ & ipsarum Curati siue rectores, quibus iure competit prædicare seu proponere Verbum Dei & confessiones audire, debitis ac necessarijs beneficijs defraudarentur, authoritate Apostolica constituit, vt dictorum Ordinum fratres de obuentionibus omnibus tam funeralibus quàm quibuscunque & quomodocunque relictis, quartam partem Parochialibus Sacerdotibus & ecclesiarum Curatis largiri integrè tenerentur. In monasterijs autem suis ea hora qua Missæ Parochiales peragerentur, aut qua hora Episcopi vel eorum vicarij prædicarent, ne fratres concionarentur, néue extra suos Conuentus auderent prædicare, nisi à Parochialibus Sacerdotibus inuitati vel vocati: vel nisi petita & obtenta ab Episcopo vel loci Curato licentia. Cæterum inter se, tum ecclesiarum rectores, tum Fratres prædicatores, in posterum ita vnanimes & concordes viuerent, vt pacis æmulum zizaniæ satorem Satanam tam familiari consuetudine versari secum non sinerent. Bonifacij 8. responsum, in quo partem quartã legatorũ Mendicanes Curatis soluere iubet.

Hac constitutione & ordinatione facta à Bonifacio ad reconciliandam inter Curatos & Mendicantes concordiam, paulo post acriores rixæ inter ipsos de integro coortæ sunt. Quum enim Curati cœnobia Mendicantium ingreßi quartam suam Trebellianicam de obuentionibus & lucellis Mendicantium peterent, monachos ex omnibus claustri partibus aggregari cerneres, & vno agmine Curatos exibilare, asinos & indoctos vocare, exprobrare quod nec Missam legere, neque nomen declinare possent. Insuper vt verecundiam inijcerent, minuta & Grammatica interrogata Latinè facere. Quid? belua (aiebant) an putas nos cibum parasse, vt tibi mansum in os ingeramus? Tuumne est, asine, metere quod non seuisti? Abi, abi, & lege Breuiarium tuum, si legere potes, nec in cœnobium nostrum quidquam emendicatum venias, nisi vapulare vis. Apage, & disce Despauterium, & Amo quæ pars, néue huc inquinatum accedas sacræ Theologiæ fontes, in qua tu nihil intelligis. Ferociores alij etiam clamabant, Adesdum, adestum, ingredere nostrum Refectorium, & nos ibi tuam Trebellianicam imponemus humeris tuis. Curati, quum viderent Mendicantes pugnos suos ponderantes & demissis retrorsum cucullis, pleno gradu ad se venientes, natura abhorrentes ab ictibus, et humeris malè metuentes, sensim extra cœnobia se eripere & pedẽ efferre cœperunt. Ex Bonifacij 8. responso mares rixæ oriuntur.

Sed quum sua Trebellianica potiri alia ratione non posse sperarent, à Bonifacio sibi attributa, Benedictum XI. adeunt, & apud eum de iniuria sibi facta queruntur, circiter annum 1304. Mendicantes altera parte pro suo iure obtinendo nauiter tendunt, & docent, quemadmodum ex legatis pijs non detraheretur Falcidia, ita ex suis laboribus & obuentionibus Canonicam portionem non debere præstari, quum pijs de causis in se collatæ essent. Clerici et Mendicantes Benedictum 11. arbitrum adeunt.

Benedictus XI. re diu deliberata et examinata Cardinaliũ communi et quorundam seniorũ Iurisconsultorum consilio intellexit, Mendicantes nullo iure teneri ad quartam illam partem Curatis soluendam. Nam etsi probabilem aliquã speciem haberet quòd Curati dicebant Canonicam illam portionẽ sibi deberi, propterea quòd nomen & titulũ Curatorũ haberent: quemadmodum hæc res quartã Trebellianicam liberã et integram obtinere debet, quia hæredis nomẽ & titulũ gerit: latere tamen fallaciã in ea regula aiebant senes illi doctores. Legata enim ob causas pias à quartæ præstatione immunia esse: cuiusmodi erant ea quæ Mendicantes à pijs Christianis acciperent. Et confirmandæ suæ opinioni proferebant Godofredũ in summa, Azonem, Hugolinum de Fontana, Guillermum de Cuneo, Reynerium de Foroliuio, Hubertum de Bobio, Petrum de Bellapertica, Oldradum de Ponte, & multas alias authoritates veterum Doctorum Iuris. Producebant quoque quasdam columnas Bartholi & Baldi, quibus suam sententiam niti dicerent. Quare tot eorum testimonijs & æquitate permotus Benedictus, constitutionem Bonifacij & quartæ solutionem simul abrogauit. Vt tamen aliquid Benedictus abrogat Bonifacij decretum de soluenda à Mendicantibus quarta parte legatorum Curatis.

datum Curatis videretur, constituit vt media pars funeralium eorum qui in Mendicantium templis sepelirentur, Curatis cederet. Funeralia autem hoc casu intelligi volebat quae cum funere deferuntur, cereos, pannum feretro impositum & si quid aliud: quae parua erant prae gatis fundationibus Missarum & precum pro mortuis & similium obuentionum, Curatis tamen tum huic sanctioni acquiescere necesse fuit.

Ex Benedicti 11. responso atrocior lis orta inter Mendicantes & Curatos O dictum verè

Verùm inde multo atrocior lis rixaq. inter Mendicantes et Curatos commota est. Nam Curati absq. dissimulatione palàm ferebant sibi à Benedicto iniuriam esse factam, Canonica portione erepta, nouos istos mendicos omnia ad se rapere, & ecclesiarũ legitimos rectores suis reditibus & bonis spoliare velle, ac verbo Mendicantes et temporalium bonorum contemptores esse: reipsa hypocritas rapaces, qui vndiq. per aequa & iniqua opes accumularent.

Curati Clementis 5. auxilium implorant. Clemens 5. Bonifacij 8 legem approbat, et Benedicti 11. abrogat.

Itaq. tandem assiduis clamoribus & querimonijs Curati effecerunt, vt anno Domini 1311. causam obtinerent apud Clementem V. in Concilio Viennensi, vbi Papa Benedicti XI. constitutionem antiquauit, & approbante Concilio eam quae à Bonifacio primùm edita erat in vsum reuocauit: vt est videre c. de Sepult. in Clement.

In eodem praeterea Concilio relata sunt & examini subiecta quae fieri dicebantur in Ordine, & videbantur Mendicantium voto & puritati Ordinis repugnare: ex quibus liquet quantum abusi essent Nicolai III. permissione, qui tamen exceperat, vt in eis eorumq. actibus sancta et insignis paupertas semper reluceret, vt habetur ca. 1. de Verb. signif. in Clem.

Mendicantes non pauperes, sed diuites.

Sed Mendicantes eò iam creuisse, vt nullam speciem paupertatis gererent. Eos enim institui se haeredes non solum sustinere sed etiam procurare: reditus annuos & legata ingentia accipere: sumptuosissimos hortos & magnas vineas habere, non templa sed palatia extruere, equos & arma & caetera in funeralibus oblata indistinctè accipere. Itaq. in eis non insignem & spectabilem illam paupertatem, quam Regula exigeret, sed magnificas opes splendere. Haec vbi ad Papam relata essent, ipse ex Concilij sententia declarando edixit, Mendicantes (quanquam & ipse eiusdem Ordinis fuisset) successionum huiuscemodi, considerata voti sui puritate, nullatenus esse capaces. Imò nec possessiones neq. reditus vel eorum vsum recipere vel habere illis licere, neq. hortos, neq. vineas, nec granaria, nec cellas vinarias (nisi duris admodum temporibus) nec magnifica aedificia, nec paramenta aut vasa ecclesiastica pretiosa & paupertati promissae repugnantia. Deniq. hic Papa eos promissa seruare coegit, & ad pristinum vsum paupertatis altae, altioris & altissimae reuocauit, non mediocriter indignantes, atq. tam artis vinculis paupertati alligauit, vt ab ea in posterum auellere sese non possent. Reliquit tamen illis vsum aliquem facti, id est necessariarũ rerum, tam ad vitae sustentationem quam ad officiorum sui status exequutionem, moderatum vsum: ita vt nec Ieiunia Regula praescripta omitterent, nec à paupertate vnquam discederent, & vsum necessariarũ rerum tantum haberent.

Mendicantes coercentur à Clemente 5.

Mendicantes à Ioanne 22. plenè ad perã & mendicitatem relegantur.

Sed anno 1324. Papa Ioannes XXII. etiam istum vsum facti illis abstulit, & planè ad peram ac mendicitatem relegauit. Dicebat enim ille vsum illum facti Mendicantibus concessum, proprietatem in rebus aliquam illis attribuere, quum actus ipse vtendi ad vtentem pertineat. Quare quum ius vtendi separari à proprietate seu dominio in rebus quae vsu consumuntur nequeat: constitui, eum qui actum seu ius vtendi habet, habere aliquid sibi proprium quod repugnat Regulae ac professioni paupertatis. Itaq. bulla edita concludit, reseruationem illam dominij, qua bonorum dicti Ordinis proprietas ad ecclesiam Romanam transferretur, vsu eorum Mendicantibus concesso, à Papa Nicolao subtiliter excogitatam, quantum ad statum perfectionis nequaquam fratribus profuisse, imò meram simulationem esse & larvam qua Fratres sese tegere conati sint, vt sensim & pedetentim sanctissimae illius promissae paupertatis votum & professionem desererent, in qua statũ perfectionis euangelicae collocassent. Quamobrem illos eò reuocat, vt patet ex cap. Cond. de Verb. signif. in Extrauag. Ioannis vigesimi secundi.

Mendicantes opem Alexandri 5. implorãt.

Quum Mendicantes fortunas suas retrolabi & se altius in paupertatem demersos quam ante viderunt: quanquam dolori vix pares, consilio tamẽ à patientia sumpto per multos annos

nos in tam iniquo statu propè perditas res suas vtcunque potuerunt sustentarunt. Septuaginta sex circiter annos, authore Monstrelet lib. 1. cap. 56. ab hoc Ioannis XXII. decreto (anno videlicet 1409. Papalem dignitatem obtinuit Alexander V. Cretensis, qui in adolescentia Franciscanus fuerat. Ad eum certos ex suo numero delectos mittunt, & docent, se veros Curatos & pastores populi esse, qui ius & potestatem haberent à sede Apostolica confessionum audiendarum & inhumandorum corporum: & eos quibus auditis beneficium absolutionis impertiuissent, haberi pro bene confessis: quos sepelijssent pro benè & ritè sepultis, vt necesse non esset in eo rursus Curatorum operam adhibere. Insuper se quoque ius concionandi & ad populum Missarum celebrandarum obtinuisse, quas populus etiam studiosius & religiosius quàm Curatorum Missas, vt sanctiores, frequentaret. Adhæc in suis Monasterijs nulla non hora Missas peragi, magno omnium commodo. Pro ientatoribus & commessatoribus matutinis, aut peregrè ituris, Missam matutinam tertia vel quarta hora præsto esse. Pro pigris & tardis (præsertim pro vetulis pijs & deuotis) Missas etiam nona, decima & vndecima hora, vsque ad prandium non deesse. Præterea Sanctißimo patri affirmant Curatos istos ferè esse asinos togatos & inertia pecora, qui minima totius anni prædicatione defungi non poßint, nec in curis & beneficijs suis resideant: sed eorum functionem delegent Vicarijs quibusdam non minus indoctis, qui de fructu tantum ecclesiarum percipiendo & ouibus tondendis solliciti, nec earum officijs deseruiant, nec gregi cibum spiritualem præbeant. Se verò tum Mißis celebrandis, tum frequenti prædicatione, epulas illas salutares populo affluenter & copiosè apponere. Itaque inde (aiebant) euidenter sequitur, nos esse veros & legitimos Curatos & pastores populi, qui reipsa & actu omnia Curatorum munia exequimur, quæ sine nomine & titulo Curatorum obiri nequeunt. Isti verò qui hoc nomen vsurpant, Curatorum tantum & pastorum speciem & vmbram gerunt: indigni hoc titulo, indigni qui fruantur fructibus, decimis, oblationibus, obuentionibus & cæteris reditibus & emolumentis quæ ex ipsis beneficijs pendent. Quamobrem se ipsius Sanctitatem orare, vt se vellet constituere solos & veros Curatos, & in ipsorum beneficiorum realem & certam posseßionem collocare: inhibitione facta istis qui se Curatos nominant, ne ipsos turbare, molestia afficere, aut vllo modo impedire audeant, nec per se, nec per interpositas personas: graui pœna constituta, indignationis beatorum Petri & Pauli & damnationis perpetuæ, sine vlla spe gratiæ & veniæ.

Adhæc postulata rationibus tanti momenti nixa, Papa Alexander rem ad Collegium retulit, & ex Cardinalium sententia, Mendicantibus Fratribus quicquid peterent, amplis ac luculentis bullis scriptis conceßit. Mendicantes ijs bullis instructi, Roma Parisios rectà contendunt, vt eas in Parlamenti curia recipiendas & comprobandas curarent. Priusquam tamen eas Curiæ exhiberent, populum sibi conciliare & fauentem habere, optimum ducunt. Itaque per totum Quadragesimæ tempus Lutetiæ in suis cœnobijs bullæ sententiam promulgare atque exponere: se veros Curatos & animarum pastores publicè testari: id ita decretum esse authoritate Papæ legati Dei in terris: ergò se in posterum pro legitimis ecclesiæ rectoribus agnosceret populus, ni vltro vellet incurrere in pœnas à Papa aduersus contra nitentes constitutas. Inter hæc quoque inuehi in ignorantiam & impudentiam Curatorum, qui ministerij sui functione neglecta beneficiorum tantùm fructus & reditus colligerent. Alexander V. quicquid petűt Mendicantes bullis confirmat. Mendicantes bullas suas exponunt.

Sed hîc aliquantum opinionis errore decepti sunt: nam fortè ita incidit vt Lutetiæ multa Curiata sacerdotia à Theologicæ facultatis Doctoribus Sorbonicis occuparentur. Ergo bullæ istius vim atque periculum ad se quoque pertinere rati, suggestum conscendunt, bullam & eos qui eam impetrarant, suggillant. Docent intrepidè ab omni æuo Curatos in reali & legitima posseßione esse Decimarum accipiendarum, oblationum, obuentionum cæterorumque fructuum ex beneficijs pendentium: Mendicantes contrà sua confeßione & profeßione perspicua mendicitatis, palàm in posseßione summæ, mediæ & infimæ Paupertatis esse, nemine prohibente aut impediente. Itaque debere vtrisque suam posseßionem liberam & quietam seruari: Curatis videlicet vsum & dominium fructuum Mendicantium bullæ impugnantur.

& redituum ex ecclesijs suis: Mendicantibus verò possessionem paupertatis & peræ, nec quid quam innouari oportere. Cui sententiæ confirmandæ multa argumenta adferebant: quippe scriptum esse, Reddenda esse Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo, id est, suum vnicuiq. reddendum: Curatis decimas & oblationes, Mendicantibus mendicitatem & eleemosynas. Adhæc decere vt rei nomen ipsum conueniret. Ergo Franciscanos, Iacobitas, Carmelitas & Eremitas S. Augustini, cum Mendicantium nomen sumpsissent, reipsa & facto debere esse Mendicantes, non Curatos. Longum esset omnes rationes, testimonia, argumenta enumerare, quæ Curati in Mendicantes, Mendicantes in Curatos iaciebant. Neutri enim vnquam conciones diligentius elucubratas & meditatas attulere quàm ad id certamen. Curati longa possessione & canonibus veteribus & nouis nitebantur, qui illis animarum curam assignant, & eos Leuitis conferunt, tum in cæteris rebus tum in accipiendis decimis. Proferebant quoq. illud ex Mose: Non alligabis os boui trituranti, &c. Et, Dignus est operarius mercede sua: & multos alios locos scripturæ, quos ad vnguem tenebant. Mendicantes verò nunc velut è terra natos, cui vsui esse, nisi vt quieta moueant? Nam priusquam Mendicantium vlla mentio esset, non minus homines Christiana doctrina fuisse eruditos, nō minus rite Missas, confessiones & cætera quæ ad Dei cultum pertinent, fuisse peracta, quàm ex quo exorti sent. Illis nihil esse præter inanem verborum pompam & argutas præstigias quibus homines fascinent, & doctrinæ famam opinionemq. colligant, cum reipsa ignorantiæ fastum & hypocrisim, opum cumulandarum cupidini externam professionem paupertatis prætexant. Insuper dicebant, eos qui Mendicantibus aliquid largirentur, præter aliquas stipes & eleemosynas, mortali peccato sese obstringere. Quem enim illis vel pecunias, vel possessiones, vel reditus legare posse, quin eos votum paupertatis abrumpere, peierare ac proinde æternam mortem subire cogeret? Eum autem qui alteri peccati perpetrandi author & causa sit, nihilo minus reum esse quàm eum qui perpetrat.

Mendicantium responsum.

Altera parte Fratres Mendicantes Apostolicas bullas proferebant, & potestatem Papæ. An non intollerandam esse hæresin bullis pontificijs authoritatem & fidē derogare? Quid aliud esse reuocare in dubium sublimem & immensam potestatem summi Dei ipsius vicarij? Deinde dictos etiam locos, Non alligabis: &, Dignus mercenarius est, &c. ad se trahebant, & pro se facere contendebant. Quippe se veros esse boues qui triturent, et veros operarios qui diuino ministerio incumbant. In vno cœnobio plures Missas in vnico mense peragi quàm toto anno in omnibus Curis Parisiensibus: se centuplo plures confessiones audire & plures humare quàm Curati solerent. Itaq. Curatos hos locos citantes suo sibi gladio iugulum inferre. Conciones verò suas non auderent cum Mendicantium prædicationibus conferre? Quid enim istos auditu dignum ad populum eloqui posse? Quid nisi breues quosdam & exiles sermunculos velut à magistro dictatos, referre, ad oblationes captandas? Itaq. eorum ignorantiam cum pari turpitudine coniunctam meritò omnibus ludibrio esse: nec fabulam villam posse licè probari quin Curato suæ partes attribuantur. Quales verò sint nostræ conciones (audistis ipsi ad populum) vosmetipsi testes estis. Neq. magis cum ijs illorum prooemia posse conferri quàm asinum cum vitulo. Cæterum Latinè loquendi peritia, vellent ne isti nobiscum contendere? Vel minimi cœnobij infimus nouitius Curatorum etiam doctissimus os occluserit, si modò os illi habent. Deniq. totum illud Quadragesimæ spatium contrarijs Mendicantium & Curatorum concionibus consumptum est, cum hi & illi vtrinq. popularem auram et gratiam captarent.

Mendicantes de causa sua decidunt.

Postquam illud tempus abijt, vtrinq. in ius ventum est. Mendicantes petere cœperunt à Curia Parisiensi, vt bullam Pontificiam admittere & comprobare sua authoritate vellet. Curati Parisienses intercesserunt. Ita grauissima lis exoritur: summa contentione ab vtraq. parte res agitur: crebris intentionibus & depulsionibus omnes eæ rationes & plures iure sitæ, allatæ & consumptæ sunt. Sed tandem calamitas in Mendicantes vertit. Qui enim victoriam iam propè sibi despondérent, ecce Alexander V. moritur. Tum Curati velut redintegratis viribus, obijcere illis, suas bullas nullius momenti esse, nisi à Papa Ioanne XXIII.

qui Alexandro successerat, de integro confirmarentur. Mendicantes tam improuiso casu icti, bullarum confirmationem obtinere conati sunt: sed praeuenti elusiq; à Curatis, quum praeter tot irritos labores etiam spem sibi ereptam cernerent tantae rei obtinendae, actionem omnem deponere statuunt. Primi omnium Iacobitae liti ac foro renunciant, & caeteri deinceps. Quamobrem suprema Parlamenti sententia Curatis adiudicata est possessio & fruitio curarum ac redituum inde pendentium: Mendicantibus possessio perae ac mendicitatis, cum expressis inhibitionibus (ex consensu Curatorum factis) ne quis illis ea in possessione molestiam vllam facesseret, & impensis litis vtrinque compensatis.

Mendicantes artioribus & grauioribus, quàm vnquam, compedibus affixi, quàm patientissimè fieri potuit infortunium suum tulere: necessitas enim cogebat. Extitere tamen inter eos nonnulli, qui quum super insitam animis industriam gratia quoque pollerent, effecere vt sibi impetrarent prouisiones & priuilegia à Papa in quasdam Curas & alia beneficia, adiuncta dispensatione & licentia ea tenendi & possidendi, non obstante voto Paupertatis. Hîc Curati Galliae, exemplum veriti, apud Carolum VI. queruntur. Rex ex consilij sui sententia, anno 1413. constitutionem in eam rem edit: qua regulas ab authoribus & fundatoribus Ordinum Mendicantium factas multis verbis laudat: praesertim quòd illis statutum est, vt in tali Paupertate viuant, vt nihil illis neque in communi neq; in speciali possidere liceat. Quippe salutarem esse hunc Canonem: & Mendicantium professioni ita annexam esse Paupertatem, vt ne Papae quidem alteram ab altera diuellere liceat. Quibus consideratis seuerissimè vetat prouisionum aut priuilegiorum, quae Mendicantes in Curas aut alia beneficia obtinuerint à Papa, rationem vllam haberi: imò si quis eorum in alicuius sacerdotij possessionem se miserit, inde expelli iubet, atque quenquam eo deinceps admitti. Tum edicit omnibus praefectis, Bailliuis, Seneschallis, alijsq; regni officiarijs ac ministris, ne rem tam perniciosam, imò superstitiosam, permittant, sed in delinquentes seuerè animaduertant, non obstantibus quibusuis bullis, prouisionibus, dispensationibusue Pontificijs, huic suo edicto contrarijs. Quamobrem hoc edicto regio Mendicantes profunditus quàm antea in altissimam Paupertatem et Mendicitatem demersi sunt, tum communiter, tum priuatim ac propriè singuli. Idque authoribus & machinatoribus Curatis aduersarijs eorum.

Mendicantes priuilegia de possessione proprij adipisci conantur, sed frustra.

Carolus VI. Galliarum rex contra Mendicantes pronunciat.

Sed quis tam peruicacibus ingenijs persuasisset vt litium finem facere vellent? Mendicantes igitur haud satis aequo animo edictum pati, & toruis oculis Curatos aspicere: neutris modestiae cura in suggestu: alij in alios mutuis conuicijs debacchabatur. Inter haec Sixtus IIII. qui Fratrum Minorum Ordinis fuerat, Papa creatur anno 1472. Ibi Mendicantes cristas erigere in Curatos, nec dubitare quin apud eum non minus gratia quàm causa valerent. Curati Mendicantium contumelias & intolerandam arrogantiam pertaesi, Pontificem querelis fatigant. Ille reconciliandae inter eos concordiae viam quaerere sui officij ducens, quatuor Cardinalibus (Hostiensi videlicet, Praenestino, S. Petri ad Vincula, & S. Sixti) negotium dat, vt de tota Mendicantium & Curatorum causa & lite cognoscant, eamq; quàm mollissima via consequi possint componant. Isti ergo arbitri, auditis vtriusq; partis hinc inde propositis & argumentis, partes ipsas communi earundem consensu ad concordiam perduxerunt. Quae vt firma & perpetua pace inter dictas partes sanciretur, authoritate Papae anno 1478. approbata & confirmata est, & his capitibus comprehensa, vt patet ex C. 2. de Treuga & pace: In Extrauag. Videlicet, ne ipsi parochiani sacerdotes in posterum dicerent à Mendicantibus haereses processisse, quum in veritate fides sit illuminata, & ecclesia exaltata, per eosdem, & praesertim per Ordines Praedicatorum & Minorum. Deinde vicissim ne Fratres Mendicantes praedicarent, populos parochianos non teneri audire Missam in eorum parochijs diebus festis & dominicis: quum iure sit cautum illis diebus parochianos teneri audire Missam in eorum parochiali ecclesia. Praetereane Fratres aut Curati inducerent aliquomodo laicos ad eligendum sepulturā apud eos, & bene cauerent propter poenas quas imponunt Canones, quum sit libera. Insuper etiam desisterent Mendicantes praedicare, quòd parochiani non sint obligati, saltem in Paschate, proprio confiteri sacerdoti. Per hoc tamen ipsi fratres Mendican-

Mendicantes Sixti IIII. opē implorant.

Mendicantes & Curati conciliantur.

tes non censerentur exclusi quo minus secundum iuris communis & priuilegiorum eisdem concessorum dispositionem, confessiones audire & pœnitentias iniungere valerent. Item de cætero inter ipsos Fratres Mendicantes & Curatos, quoad effectum prædicandi, horas cantandi, & campanas pulsandi, antiqua consuetudo seruaretur: nec fieret commutatio temporis vel horæ in ipsis prædicationibus faciendis, nisi de consensu partium. Quodq; etiam ipsi Fratres in sermonibus suis non detraherent prælatis & rectoribus parochialium ecclesiarum: neq; etiam populos à suarum ecclesiarum parochialium frequentia & accessu abstraherent, siue retraherent quoquomodo. Et vice versa ipsi rectores & prælati nullo modo detraherent Mendicantibus, sed illum fauorem quem possent eis & in omnibus & per omnia præstarent, vt vera vnitas inter eos ostenderetur. Hæc in summa sunt capita pacis seu concordiæ inter Curatos & Mendicantes conciliatæ & sententiæ ab arbitris pronunciatæ, quam Sixtus Papa vehementer approbat, hortaturq; omnes ad vnitatem: velut illius vices gerens in terris qui Apostolis suis dixit, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Sed ex iisdem articulis liquido apparet, quàm acerbè (vt diximus) mutuis conuitijs & probris alij alios publicè lacerarint. Neque id adeo vlla ex re fiebat quàm ex nimio zelo quo vtrique flagrabant: minimè inflammandi quidem ad pietatem populi, sed trahendarum in se oblationum, quas rudibus illis seculis à multitudine imperita quantas maximas & vberrimas vellent habebant. Quum enim isti omnibus, sed potissimum ægrotis, purgatorij & inferorum pœnas comminarentur, nisi gratiam pretio redimerent, eo metu subacti homines fortunis semetipsi exuebant, vt cœnobia & ecclesias ditarent. Ex hac tota narratione, quam ex Auctore Commentariorum aduersus Machiauellum desumpsimus, apparet quæ nam fuerit Mendicantium sanctitas (cuius fama & opinione tamdiu fascinatus est mundus) qui iam inde ab originis suæ primordijs tot certamina & lites pro ventre aduersus Curatos mouerint.

Mendicantes contra votum suum diuites facti.

His igitur dispensationibus Pontificum Romanorum circa possessionem rerum temporalium, à Mendicantibus monachis magna cum importunitate extortis, factum est, vt paulatim tantas diuitias et cumulos auri atq; argenti congregarint, vt etiam cum Principibus quidem certare potuerint. Pugnat autem hoc cum nominis eorum professione. Nam quid sibi possunt mendici, quum in rerum omnium copia & abundantia saginentur, & inter aceruos pecuniarum dormiant? Pugnat etiam cum prima institutione Prædicatorum Ordinis: nam Dominicus ordinauit non solùm in particulari nihil habere proprium, sed nec etiam in commune voluit immobilia retineri: deinde fratres eius, auctore Domimico, in Capitulo Bononiæ celebrato, decreuerunt à se in perpetuum omnes terrenas possessiones abijcere, Antonino teste, tit. 23. c. 4. §. 3. Pugnat deniq; cum Francisci mandatis, qui cap. 4. Regulæ prohibuit, ne vel pecunias per se aut per interpositam personam accipiant: & cap. 6. ne fratres sui aliquid sibi appropient, vel domum, vel locum, vel aliquam rem: sed tanquam peregrini & aduenæ petant eleemosynas. Referunt etiam de eo, quòd non libenter viderit formicas, hanc solùm ob causam, quòd contra paupertatem Euangelicam de congesta sibi annona viuerent: voluitq; vt de labore manuum suarum viuerent fratres Ordinis sui.

Iesuitæ Mendicantium patroni.

Iesuitæ quidem multis probare conantur, Non teneri Monachos ad laborem manuum. Item, Licere Monachis viuere ex bonis patrimonialibus in communi. Quaro autem annon hæc expressè pugnent cum Regulis & Voto Mendicantium monachorum? Non negabunt opinor. Obijcient autem dispensationem Pontificum summorum. Nos verò eam non recipimus: nam Innocentius III. & ipse Pontifex Max. cap. cùm ad monasterium. negat vel ipsum Romanum Episcopum esse potestatem dispensandi cum voto continentiæ, obedientiæ & paupertatis. Ipse quoque Franciscus, vt etiam supra indicauimus, in sua Regula omnino dispensari noluit. Et mirum sanè cùm in duobus substantialibus, vti vocant, votorum, dispensationem & relaxationem Pontificij libenter admittant, in tertio tamen, cœlibatu nimirum seu continentia prorsus respuant, quum tamen verbum Dei cœlibatum omnibus liberum relinquat, & ad eum neminem adstringat vel cogat.

CAPVT XVII.

Mendicantibus Monachis in ipſo quoq; Papatu multi pij & docti viri ſeſe oppoſuerunt, & eorum fraudes, dolos, hypocriſim, impietatem, ſcelera atq; omnis generis nequitias detexerunt.

OB has igitur enumeratas Mendicantium monachorum auaritias, fraudes, dolos, impoſturas, hypocriſim, ſcelera & nequitias, in ipſo quoque Papatu, multi boni & pij viri, clerici etiam, prælati, quin reliquorum Ordinum Monachi acriter ſeſe oppoſuerunt: vt Antoninus teſtatur tit.23.cap.5.§.1.

Hildegardis de Mendicantibus vaticinium.

Hildegardis monachæ, & multorum iudicio prophetiſſæ, quæ in magna olim apud Pontificios exiſtimatione fuit, floruitq́; circa annos Chriſti 1160. prophetia ſeu vaticiniũ extat, in quo egregiè prædicit, qui & quales iſti homines futuri ſint: In diebus, inquit, illis exurget gens inſenſata, pompoſa, cupida, perfida & doloſa, quæ peccata populi comedet, ordinem quorundam timentium deuotariorum ſub diſſimulata mendicantium ſpecie tenentes, ſeq́; cæteris ficta deuotione, inflata ſcientia ac prætenſa ſanctitate præferentes, ſine rubore ac Dei timore ambulantes, multa noua mala adinuenientes, fortes & validi, à ſapientibus & Chriſti fidelibus ordo ille maledicetur: à laboribus ceſſabunt, & ocio vacabunt, aſſumentes potius ordinem adulantium quàm mendicantium. Studebunt inſuper omnes nimium, qualiter doctoribus veritatis peruerſe reſiſtant, & eoſdem cum potentibus interficiant, & potentes ſeducant & decipiant, propter neceſſitatem vitæ, & delectationem mundi. Diabolus namq́; in eis quatuor vitia radicabit, videlicet adulationem, inuidiam, hypocriſin et detractionem: adulationem, vt eis largè detur: inuidiam, & quando alijs dabitur, & non ipſis: hypocriſim, vt per falſam ſimulationem hominibus complaceant: detractionẽ, vt ſeipſos commendent, extollant, & alios vituperent, propter laudem hominum, & ſeductionem ſimplicium, ac ſine deuotione & exemplo martyrum prædicabunt inſtanter, detrahent principibus ſecularibus, Eccleſiarum ſacramenta veris paſtoribus ſubtrahentes, recipientesq́; eleemoſynas pauperum, infirmorum & miſerorum, nec non ſe in multitudinem populi trahentes, familiaritatem cum mulieribus habentes, eaſq́; inſtruentes, qualiter maritos & amicos ſuos blandè & per verba doloſa decipiant: nec non res proprias eiuſdem furtiuè ſubtrahant, & ipſis tribuant. Tollent namq́; res furtiuas, & malè acquiſitas, & dicent: Date nobis, & nos orabimus pro vobis: ſic, vt aliorum vitia curioſius tegant, & ſuorũ penitus obliuiſcantur. Heu etiã tollent res miſeras à raptoribus, prædonibus, ſpoliatoribus, furibus, latronibus, aut ſacrilegis, ab vſurarijs, fœneratoribus, adulteris, hæreticis, ſchiſmaticis, apoſtatis, mulieribus, luxurioſis, lenis & lenonibus, à potentibus, periuris mercatoribus, falſis iudicibus, militibus, tyrannis: & à principibus contra legẽ viuentibus, & à multis peruerſis perſuaſionem diaboli, & dulcedinem peccati ac vitam delicatam, tranſitoriam & breuem, nec non ſatietatem in condemnationem æternam ſectantes. Hæc autem omnia in eis aperta, & manifeſta erunt populis vniuerſis. Ipſi verò de die in diem duriores & nequiores efficiuntur, & cum ſeductiones & iniquitates eorum exploratæ fuerint, tunc ceſſabitur eis dari: & tunc ibunt circa domos famelici, & vt canes rabidi, ſubmiſſis in terram oculis contrahentes ceruices ſuas, velut turtures, vt pane ſatientur. Tunc clamabit populus ſuper eos: Væ vobis miſeri, filij mœroris: vos mundus ſeduxit, diabolus ora veſtra infrenauit: caro veſtra lubrica, & corda veſtra ſine ſapore: mens veſtra vaga fuit, & oculi veſtri delectabantur in vanitatibus, & in inſanijs multis. Venter veſter delicatus dulcia fercula appetit, pedes veſtri veloces ad currendum in malum. Mementote, cum eratis apparenter beati æmulatores, pauperes diuites, & ſimplices potentes, deuoti adulatores, perfidi traditores, peruerſi detractores, ſancti hypocritæ, veritatis ſubuerſores, nimis directi, ſuperbi, effrontes, doctores inſtabiles, martyres delicati, confeſſores lucri, mites, calumniatores, religioſi auari, humiles elati, pij duri, mendaces, dulces, pacifici, perſecutores, ſimplicium oppreſſores, malarum ſectarum per vos de nouo excogitatarum adinuentores, miſericordes nequam,

amatores mundi, venditores indulgentiarum, spoliatores beneficiorum, oratores incommodi, conspiratores seditiosi, suspiratores crapulosi, desideratores honorum, zelatores criminũ, mundi raptores, insatiabiles prædicatores, applausores hominum, seductores fœminarum, seminatores discordiarũ. Bene etenim de vobis gloriosus Propheta Moyses in Cantico suo cecinit: Gens absq; consilio & sine prudentia, vtinam saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Ædificatores in altũ, & dum altius ascendere non poteratis, tunc cecidistis: sicut Simon magus, quem Deus contriuit, & plaga crudeli percußit: sic et vos per seductionem, nequitias, mendacia, detractiones & iniquitates vestras corruistis. Et populus dicet illis: Ite doctores peruersitatis, subuersores veritatis, fratres Sunamitis, patres hæreticæ prauitatis, pseudoapostoli: quia simulastis vos vitam seruare Apostolorum, nec tamen in minimo vitam illorũ impleuistis. Filij iniquitatis, scientias viarum vestrarum nolumus. Nam præsumptio elata vos decepit, et insatiabilis concupiscentia subuertit erroneum cor vestrum. Et cum in altũ vltra quàm decet ascendere voluistis, iusto Dei iudicio deorsum in opprobrium sempiternum cecidistis. Catalogus testiũ veritatis fol. 391. Hæc autem in Mendicantibus monachis impleta esse nemo negare poterit qui vitam et mores eorum diligenter inspexerit.

Godefridus de Fontanis scripsit librum contra Mendicantes.

Ideoq; Godefridus de Fontanis, videns imposturas, hypocrisin & alia quæ Hildegardis de ijs vaticinata fuerat, circa annos Domini 1240. scripsit librũ contra Mendicantes, in quo id maximè reprehendit, quòd cùm vitam solitariam profiteantur, velint tamen esse gubernatores seu rectores & pastores ecclesiarum, omniaq; vbiq; in omnibus. Et ab initio eius libri indicat, Episcopum Ambianensem in conuentu quodam Ecclesiasticorum prælatorum, & professorum Parisiensis scholæ, multis authoritatibus Theologiæ, canonum, & legum, & euidentibus factis comprobasse, Monachos istos non habere veritatem vitæ, quòd de hypocrisi arguantur manifestè: nec veritatẽ doctrinæ quia corde fel gererent, & ore dulcia prædicarent, nec veritatem iustitiæ, quòd in alienam messem temerè falcem mitterent, & aliorum officia vsurparent: vt in Catalogo testium veritatis folio 450. & 451. habetur.

Vuilhelmus de S. Amore contra Mendicantes.

Vuilhelmus autem de Sancto Amore doctor Parisiensis eruditißimus, & Beluacensis Ecclesiæ Canonicus circa annos Christi 1250. palàm professus est, Mendicantium monachorum statum esse reprobum, nec posse homines in eo saluari: Mendicitatem quoq; otiosorum Minoritarum & Dominicanorum, fucatamq; eorum paupertatem publicè damnauit: Antoninus tit. 23. c. 5. §. 1. Quinquaginta signis probauit Mendicantes esse pseudoapostolos. Rectè quoq; dictum Christi, Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ poßides, & sequere me, exposuit: mandatam nimirum esse ibi paupertatem habitualẽ, non actualem: id est, flagitare Christum in nobis, nõ vt iam omnia abijciamus, quæ habemus: sed vt cùm confeßio diuini nominis & gloriæ Christi postulauerit, tum propter eum omnia deserere parati simus: sicut &, cùm odium patris & matris, & propriæ animæ à sectatoribus suis Christus requirit, non iubet simpliciter, vt non honorent parentes, multò minus vt eos odio habeant, sed vt re ita postulante, omnia propter Christum negligere parati sint.

Explicatio loci Matth. 19.

Schola Parisina contra Mendicantes.

Extat etiam liber Basileæ anno 1555. typis excusus, titulo, De periculis mundi: quem alij tribuunt huic Vuilhelmo: sed Matthæus Parisiensis, in magno suo volumine contra Antichristum, cui totum hunc librum inseruit, eum toti Parisiensi scholæ adscribit: & certè apparet ex ipso initio libri, non vnius, sed plurium nomine scriptum esse: verùm Papistæ non sine causa vni Vuilhelmo adscribere maluerunt, quàm tantæ scholæ, quo scilicet minus eius authoritate præmerentur. In eo magna cura, & industria, grauiter & neruosè causæ indicantur, cur effrenes Mendicantium conatus sint impij, perniciosi, scandalosi, & omnibus modis coercendi. Vt autem Lector aliquem saltem gustum istius negotij percipiat; rationes aliquot describemus, quæ nudè sub finem libri eius habentur.

1 *Quòd prædicant non mißi, vel non canonicè mißi.*

2 *Quòd prædicant contra vel præter veritatem diuinæ scripturæ: vel tacent in dolo, quod esset docendum.*

3 *Quòd penetrant domos, id est, rimantur proprietates cuiusq;, videlicet ingerendo se ad audiendum confeßiones plebium non suarum, vt eos in suam redigant potestatem.*

4 Quòd

4 Quòd prædicant veritatem in dolo ad seducendum subditos alienos, vt eos sibi alliciant, & à prælatis eorum auertant.
5 Quòd vt domari valeant subditis alienis, vendicant nomini suo auctoritatem, vocantes Prædicatores vel opitulatores Ecclesiæ generales.
6 Quòd excedunt mensuram potestatis, si eis potestas aliqua committatur.
7 Quòd libentius prædicant fidelibus iam conuersis, quàm infidelibus conuertendis, eò quòd ab illis lætantius admittuntur, & splendidius procurantur.
8 Quòd non vadunt in suam legationem, sed in alienam, videlicet ingerentes se ad Christianos habentes suos rectores.
9 Quòd quærunt vanam gloriam huius mundi.
10 Quòd commendant seipsos, & ostentant bona opera sua.
11 Quòd præferunt se alijs hominibus etiam religiosis.
12 Quòd faciunt nouas & superstitiosas traditiones, vt sanctiores alijs videantur.
13 Quòd plus amant propriam gloriam, quàm legem Dei.
14 Quòd ostentant eloquentiam suam.
15 Quòd ostentant philosophiam suam.
16 Quòd amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.
17 Quòd iactant se fructum facere in Ecclesia Dei.
18 Quòd iactant se de miraculis suis vel suorum.
19 Quòd arrogant sibi quæ non faciunt.
20 Quòd per simulatam humilitatem erigunt se ad honores in hoc mundo.
21 Quòd ingerunt se curijs, vel amant fieri curiales.
22 Quòd quærunt fauorem humanum.
23 Quòd vacant amicitijs huius seculi acquirendis.
24 Quòd simulant se habere maiorem zelum animarum, quàm habeant prælati Ecclesiarum.
25 Quòd vt placeant, hominibus adulantur.
26 Quòd licet sint pauperes, tamen facilè inueniunt hospitia, quod veracibus prædicatoribus & pauperibus non facilè contingit.
27 Quòd in tribulationibus sunt impatientes.
28 Quòd odiunt illos qui volunt eos probare, vtrum sint veri Apostoli vel Pseudoapostoli.
29 Quòd immodestè arguunt, sed non sustinent correctionem.
30 Quòd illud quòd contra peruersos generaliter dicitur, contra se dici specialiter suspicantur.
31 Quòd super priuatis iniurijs iudicia & lites assumunt, contra doctrinam Apostoli & etiam Christi.
32 Quòd non amant veritatem sibi asperam.
33 Quòd nolentes eos recipere compellunt, vel compelli faciunt ad recipiendum se contra doctrinam Domini.
34 Quòd contra aduersarios suos prouocant fautores suos, contra exempla verorum Apostolorum.
35 Quòd amant carnaliter contra doctrinam Euangelij.
36 Quòd odiunt illos, quos criminatores suos suspicantur.
37 Quòd libenter visitant domos parentum, quas reliquerunt, contra eandem doctrinam.
38 Quòd in principio lætanter recipiuntur, sed postea respuuntur; cuius contrarium contingit in veris Apostolis.
39 Quòd amant curare negotia aliena, vt suauius viuant.
40 Quòd prædicant propter quæstum.

41 *Quòd importunè petunt & indifferenter recipiunt, non solùm ad necessitatem, sed etiam ad ocium & voluptates.*

42 *Quòd egestate coacti euangelisant contra præceptum Apostoli.*

43 *Quòd contra doctrinam Domini & præceptum Apostolorum circumueniunt homines fraudulenter, vt res eorum blandè extorqueant.*

44 *Quòd ad alienam mensam frequenter conueniunt, non vocati.*

45 *Quòd non sunt contenti oblatis cibo & potu, sed quærunt cibaria lautiora.*

46 *Quòd cursitant de domo in domum, quærentes hospitia meliora.*

47 *Quòd contra doctrinam Apostoli recipiunt bona illorum, qui nondum emendati, in peccatis suis persistunt.*

48 *Quòd contra doctrinam Apostoli recipiunt eleemosynas illorum, qui dant propter pudorem aut propter importunitatem magis, quàm propter Deum.*

49 *Quòd non habent oculos ante & retro: quia dicunt se ignorare pericula futura per pseudoprædicatores & penetrantes domos.*

50 *Quòd procurant se per maiorum epistolas commendari, contra doctrinam et exemplum Apostoli.*

Mendicantes victoria potiuntur Antichristi auxilio.

Sed cùm Parisiensis Academia, tùm Vuilhelmus de S. Amore laterem lauant, quid? Antichristus nō audiebat, sicut nec hodie audit rationes, sed ad solita arma confugit. Nam Vuilhelmus hæreticus proclamatur: Scholæ Parisiensis liber, De mundi periculis, cum omnibus Vuilhelmi eiusdem argumenti scriptis, damnantur & comburuntur, iussu Alexandri IIII. in Minorum gratiam: Platina in vita eius: Tilius in Chronico: Balæus Cent. 4. c. 30. in Appendice: Sabellicus Enne. 9. lib. 6. Ptolemeus Lucensis ætate 6.

Desid. Longobardus Mendicantium statū improbauit.

Desiderius Longobardus tempore Alexandri IIII. statum etiam damnauit eorum, qui relictis omnibus, sponte sua paupertatem professi sunt, & mendicitate sua alijs oneri esse voluerunt, & docuit in libro ea de re edito, debere eos de manuū suarum labore viuere. Sed Thomam Aquinatem sic eo offendit, vt ab eo hæresiarcha proclamatus sit: quod adhuc hodie facere solent, si quis vitia & mores sceleratos atq; doctrinam erroneam istorum hominum vel leuiter notet & perstringat: Ex Bernardo Luzelburgo Balæus Cent. 4. cap. 30. in Appendice: vbi etiam indicat, Philippum scholæ Parisiensis Cancellarium & Doctorem theologum contra eosdem mendicantes fratres prædicasse.

Ioan. de Poliaco impugnat Mendicantes.

Anno Domini 1320. Ioannes de Poliaco, Theologus Parisiensis, docuit, Mendicantibus monachis non esse confitendum de peccatis, nec Papam posse dare eis ius audiendi confessiones cui velit: sed vnumquenq; in sua parochia ministros adire debere: atq; ita resistere voluit turbationibus ministerij, quæ passim in Ecclesijs per cucullatos istos circulatores & mendicos diuites Bullis Antichristi instructos oriebantur. Verùm à Monachis & Ioanne XXII. Papa oppressus fuit: Damnatio eius extat in Extrauagantibus communibus: referunt etiam Paulus Æmilius & Balæus Cent. 4. cap. 94. in Appendice.

Ioannes Treuisa.

Ioannes Treuisa Cornubiensis sacerdos circa annos Christi 1390. rigidum interdum se etiam in monachos ostendit, eorū fastum, luxum atq; hypocrisin acriter taxans. Legimus (ait alicubi) Christum Apostolos & presbyteros instituisse: at monachos aut Mendicantes fratres fecisse, nusquam inuenimus: cum similibus sententijs: Balæus Cent. 7. c. 18.

Vualdenses.

Et Vualdenses docuisse testatur Æneas Syluius c. 35. de Origine Boemorū, Balæus Cent. 3. cap. 71. in Appendice, Mendicantium religiones malorum dæmonum fuisse inuentionem.

Armachanen. Episcop libro edito refutat Mendicantes.

Richardus Armachanensis in Hybernia primas & Episcopus, Iuris & Theologiæ egregiè doctus, aduersus Mendicantium religionem librum edidit, & Innocen. VI. Pont. Max. circa annum Dom. 1357. dedicauit: in quo testimonijs sacræ scripturæ comprobat, religionem mendicantem, propter Christum susceptam, veluti culturam falsorum deorum, aduersam esse pietati & veritati Christianæ. Christum eiusq; comites non solùm non mendicasse stipē ostiatim, victumq; mendicando quæsiuisse, sed prohibuisse etiam, nec cuiquam Christianorū licere sua sponte profiteri mendicitatem. Esse etiā mendicitatē nō tantum contra ius diuinū, verum

etiam

etiam contra ius naturæ, et contra ius positiuum. Confeßiones audire esse contra statum Mendicantium, nec priuilegijs ad hoc datis posse eos vti sine animæ suæ detrimento. Confessos etiam Mendicantibus, vigore priuilegij Apostolici, teneri nihilominus de neceßitate semel in anno Curato confiteri: Antoninus tit. 24. cap. 9. § 19. Auentinus lib. 7. Annalium.

Balæus Cent. 5. Scrip. Brit. c. 94. de eodem Richardo hæc refert: Richardus Fizrauf, ait, quem alij Anglum, alij Hibernum esse dicunt, circa annos Domini 1340. in publicis suis prælectionibus, quas Oxonij habuit, in nouas Mendicantiū sectas, non vsq; adeò necessarias, subinde lusit. Hanc autem iniuriam ipsi ad tempus, vulpium instar, tacitè deuorabant. Richardus autem ad archiepiscopatum Armachanum promotus, ægrè id tulerunt Mendicantes, qui occasionem lædendi sedulo quærebant, atq; adeò, si fieri posset, è medio tollendi hominem. Timebant enim fratres, ne fame, si eius authoritas locum haberet, perirent. Demùm verò Armachanus non modò apertè suggillauit Mendicantes in concionibus suis: verùm, quod maius erat, editis libris sectas illas tantúmnon explodendas affirmauit: et illi vicißim Armachanū apud Clem. VI. & Innocentium eius successorem hæreseos accusarunt: qui tanquam hæreticus tandem excōmunicatur. De hoc Armachano vide plura apud Balæum eodem c. in Append.

Anno Domini 1360. Iuuenis quidam Anglus scripsit contra Mendicitatem fratrum, librum aculeatum, acerrimè impugnans eandem, non solum scripturis & rationibus, sed etiam in fine per prophetias Hildegardis, Ioachimi abbatis ac Cyrilli presbyteri. Balæus Cent. 5. cap. 100. in Append. ex Bibliotheca Londinensi. Anglus quidā scripsit contra Mendicantes.

Iisdem diebus Gerardus Ridder ex superiore Germania, duos libros edidit, de fratribus Mendicantibus: quod opus vocabat, Lachrymam ecclesiæ. Balæus Cent. 6. c. 37. in Append. In his libris grauiter disputat contra monachos, præsertim Mendicantes. Ac probat, eorum vitæ genus non esse perfectionem Christianam: quia sit contra charitatem, ex alieno, cùm laborare poßis, viuere: eos esse hypocritas, libidinosos, alijsq; multis nequitijs ac sceleribus contaminatos dicit. Item, eos humani fauoris, atque adeò turpis lucri gratia, miscere Theologiæ fabulas apocryphas & vaniloquas. Ait defecisse sanctos, & diminutam esse veritatem. Dixit præterea, monachos hos prætextu prolixarum precularum deuorare domos viduarum: & alioquin multipliciter deturbare Ecclesiam suis concionibus, confeßionibus & sepulcuris. Suadet deniq; Prælatis, vt licentiam & abusus, quos inuexerint Monachi, coerceant: Catalogus testium veritatis fol. 519. Gerardus Ridder.

Contra Mendicantes etiam Monachos eorumque hypocrisin, fraudes, dolos & nequitias ita scribit Nicolaus Clemangis, qui floruit circa annos Christi 1415. & Archidiaconus Baiocensis fuit, in lib. de Corrupto Ecclesiæ statu. De monachis (inquit) & monasterijs latè pateret ad loquendum materia, nisi iam me tæderet dudum in tot tantarumque abominationum enumeratione demorari: ne tamen sicco pede intacti abeant, paululum aliquid dicere necesse est. Quid autem commendabile de ipsis dicere poßumus, qui quanto magis inter cæteros Ecclesiæ filios ex votis suæ religionis perfecti esse debebant, tanto magis abstracti cura secularium, quibus abrenunciauerunt in sola cœlestium contemplatione suspensi: & quanto magis continentes, magis obedientes, minus vagabundi & à claustrorum septis rarius egredientes in publicum, tanto ab his omnibus rebus licet eos videre magis alienos, magis videlicet tenaces, magis auaros, magis seculari rei (versis retrorsum animis) immixtos, magis insuper lubricos, indisciplinatos, dissolutos, inquietos, magis per loca publica & inhonesta (si modo frena laxentur) discursantes, ita vt nihil illis æquè odiosum sit, quā cella et claustrū, lectio et oratio, regula et religio: quocirca monachi quidē sunt exteriori habitu, sed vita, sed operibus, sed interne conscientia spurcitia, à perfectione (quā habitus ille demonstrat) longißimè disiuncti. Fallit autem eos nimiū sua opinio. Nam quanto sua profeßione reiecta terrenis magis adipiscendis inhiant, tanto pauciora habent, tantoq; dotes et reditus ipsorum magis semper in nihilum fluunt. Ecce omniū cœnobiorū vberrimos olim fructus, ita hodiè attenuatos cernimus, vt vnde centum homines viuere solebant, vix decem nunc ægerrimè viuant: Videmus omnia labi omniaq; solo æquari, non suppetente copia qua saltē antiqua ædificia à ruinæ defendantur iniuria, quod quidem merito illis euenit. Quandiu enim iustè, sobriè, castè, innocenter viuendo se- Nicol. Clemangis grauiter insectatur Mendicantes.

cundum regulæ suæ instituta, regnum cælorũ & non hæc temporalia quærere studuerunt, tamdiu eis omnia illa satis superq; fuerunt adiecta. Vbi verò à vitæ innocentia, & à quærendo regno Dei per nefaria opera destiterunt, rectè ab eis illa abducta sunt, quæ veris iustitiæ cultoribus regniq; quæsitoribus fuerunt promissa. Regnum (inquit historicus) facilè iisdem artibus retinetur, quibus initiò partum est. Verùm vbi pro labore, desidia: pro continentia & æquitate, libido atq; superbia inuasere, fortuna simul cum moribus commutatur: & quod de regno dictum audis, de opibus & honoribus cæterisq; fugacibus bonis dictum intellige.

Idem eodem in libro, Mendicantes, inquit, ex professione arctissimæ paupertatis, veros se Christi discipulos, verosq; imitatores esse iactant atq; gloriantur, &c. Libet autem ab eis quærere, si hunc gradum supremæ perfectionis Christoq; propinquissimæ attigerunt, quid est quod suis eam verbis ita magnificant, quod insolenter adeò se iactant, quod alios omnes sui status comparatione ab omni perfectione euacuant. Decebat enim vt alieno ore & non proprio suo, illa ætherea & angelica in terris perfectio laudaretur: si modò solidam laudem, non vanam, suspectam, odiosam cupiebant. Nonne hæc est perfectorũ vera iustitia, vt nunquam arbitrentur se perfectos, imò verò quo iustiores fuerint, eò magis in humilitate de se sentientes longè se à iustitia abesse existiment. Nam dum de eo quod habere se præsumunt inaniter super se efferuntur, & idipsum quod habebant (si quid tamen virtutis habebant) euanescit. Nonne humilis publicanus sua Deo peccata confessus iustificatus à templo redire meruit, & quam orabat veniam impetrare. Superbè autem Pharisæus sua merita prædicans & pauperculum despiciens reprobus abscessit & inexauditus: quoniam Deus superbis resistit, & humilibus dat gratiam. Videtur autem hæc parabola contra hos quæstuarios verbi Dei adulatores congruentissimè inducta: quia sicut Synagoga suos Pharisæos habuit, aduersus quos in Euangelio acerrimè Christus semper inuehit, ita nimirum hi noui & subintroducti Apostolicæ ecclesiæ pharisæi censendi sunt, quibus omnia Christi de pharisæis dicta & fortè alia plurima nescio an deteriora conueniunt, de quorum sacrilega impietate, quia non multum ob breuitatis studium dicere licet, paucas Christi saltem sententias, per quas ab eorum insidiosa versutia nos cauere admonet, audiamus. Ait itaq; de eis Saluator (ipsorum fontem patefaciens nequitiæ) Attendite à fermento pharisæorum, quod est hypocrisis. Et rursum: Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.
,, An non lupi rapaces sunt velamina ouium gestantes? qui omnia quæ huius mundi sunt, verbo suo se deseruisse asseuerant, facto tamen ipso temporalia incredibili ardore concupiscentiæ, insidijs, fraudibus atq; mendacijs vndiq; exquirunt? Annon lupi rapaces sunt ouiculanum vellere amicti, qui vitæ austeritatem, castitatem, humilitatem, sanctam simplicitatem exteriori specie simulant, intus verò exquisitissimis delitijs & variarum copia voluptatum vltra omnem mundanorum luxuriam exuberant? Annon lupi rapaces sunt sub ouili imagine latitantes, qui more Sacerdotum Belis in suis penetralibus oblata deuorant, merò se ac latus epulis cum non suis vxoribus: licet sæpe cum suis paruulis, auidè satiantes, cunctaq; libidinum quarum torrentur ardore polluentes? Annon lupi rapaces sunt foris ouem mentientes, qui quæ facienda sunt dicunt & non faciunt: & cum alijs prædicauerint, sua ipsa prædicatione reprobi efficiuntur? Annon lupi rapaces sunt ouium similitudinem falsò prætendentes, qui cum Angeli lucis primo aspectu appareant, non satanæ tamen (vt Pauli verba sunt) nõ Christo Domino, sed suo ventri seruiunt, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium? Sed audi adhuc quid de illis ad propositum Saluator dicat: Væ vobis ô scribæ & pharisæi hypocritæ, qui mundatis quod deforis est calicis & parapsidis, intus autem pleni estis rapina & immunditia, qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris apparent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia. Quid de eis verius dici potest? quid aptius? quid lucidius quàm quod cælesti ore dictum audis? Sed & Paulus gentium doctor prænoscens in spiritu talium circa extrema tempora subuersorum ingressum, & ecclesiam per eos multa tandem vulnera sensuram, ad Timotheum suum scribens illos summo studio declinandos hortatur. Nam postquam dixerat: Hoc autem scito, quod in nouissimis

nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, et multa quæ his addit, ab his seductoribus non abhorrentia, tandē quod eis est proprium subtexuit, Habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem autem abnegantes, & hos deuita. Ex his enim sunt qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur varijs desiderijs, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes, homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Rursus quoq; idem Apostolus ad eundem suum discipulum loquens, Spiritus, inquit, manifestè dicit, quia in nouissimis discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam: quæ nemo ambigere debet de his nouis pharisæis esse scripta. Multa quoq; alia de istorum pseudoprophetarum aperta iniquitate, qua domum Dei perfodiunt & polluunt, sacra in pluribus locis scriptura commemorat: satis sic eorum perfidiam quantum ad nostram pertinet breuitatem detegere videtur: de qua si quem libeat ampliora cognoscere, Cyrillum videat, & illic mira de eis inueniet ad fidelium instructionem longè antequam orirentur, spiritu sancto reuelante, prædicta. Quanquam nec aliquot alij scriptores etiam defuerunt, qui de his subdolis illusoribus multa valde vtilia & præclara post eorum introitum ad ecclesiæ præmunitionem & præmonitionem prodiderunt. Hæc omnia Nicol. Clemangis.

Idem de impudica vita & conuersatione Monialium eodem in libro ita scribit: De Monialibus multa dicere verecundia prohibet, ne non de cœtu virginum Deo dicatarum, sed magis de lupanaribus, de dolis & procacia meretricum, de stupris & incestuosis operibus sermonem prolixè trahamus. Nam quid obsecro aliud sunt hoc tempore puellarum monasteria, nisi quædam non dico Dei sanctuaria, sed Veneris execranda prostibula: sed lasciuorum & impudicorum iuuenum ad libidines explendas receptacula: vt idem hodie sit puellam velare, quod & publicè ad scortandum exponere. Clemangis cō tra Moniales.

Petrus etiam de Aliaco Cardinalis Cameracen. qui floruit circa annos Christi 1414. in Libro de Reformatione Ecclesiæ, quem obtulit Constantiensi Concilio, valdè conqueritur de multitudine Mendicantium monachorum, & dicit eos non tantum verè pauperibus, sed ipsi quoq; Ecclesiæ oneri esse. Petrus de Aliaco contra Mendicantes.

In Basiliensi Concilio cum Iulianus, Pontificis legatus affirmaret, se præter quatuor illos articulos, in quibus à Romana Ecclesia dissentirent Boemi, etiam alia de illis accepisse, quod nimirum Religiones Mendicantium inuentum diabolicum esse prædicarent, &c. Ibi tum assurgens Procopius ductor exercitus Thaboritarum: Neque hoc falsum est, inquit: Nam si nec Moses, neque ante eum Patriarchæ, neque post eum Prophetæ, neque in noua lege Christus, neque Apostoli instituere Mendicantes, quis non intelligit diaboli tenebrarumque opus esse. Quæ Procopij vox ingenti auditorum cachinno excepta tum fuit. Respondit autem illi Cardinalis S. Angeli, non solum his credendum quæ sint in noui aut veteris Testamenti libris comprehensa, sed Ecclesiæ etiam institutiones de nouo Testamento censendas esse, & quidquid statuerit aut approbarit non minus indubitatæ fidei esse oportere quàm alia quæ in noui Testamenti libris sint scripta. Vrspergen. Paralipom. Mutius lib. 27. fol. 317. Boemi quid statuerint de Mendicantibus.

Circa eadem tempora excusus est liber non admodum prolixus, titulo, Defensoriū Ecclesiæ, seu speculi hierarchiæ ecclesiasticæ fasciculus, contra Mendicantes monachos scriptus, suppresso authoris nomine ob immanem Paparum tyrannidem. Disputat verò præcipuè hæc contra eos: Nō licere cuiquam monacho vsquam concionari, sine ordinarij Episcopi permissione: mendicitatem nullo modo esse perfectionis opus, imò nec pium quidem, sed sacris & prophanis legibus prohibitum. Quare pauperibus monachis omnino laborandum esse, vt de opere manuum suarum viuant. Prolixè id multisq; testimonijs tum sacrarum literarum, tum patrum confirmat. Negat quoq; rectè Papam facere, qui tanta priuilegia det monachis. Citat inter alia ipsius Francisci regulam, cap. 5. qui affirmat, eam esse sanctissimam paupertatem, si suis manibus monachi operentur, ac inde viuant. Citat Petrum reprehendentem matrem Clementis, quod mendicabat. Item Antonium heremitam, damnantem mendicitatem. Item Fasciculus speculi hierarchiæ ecclesiasticæ contra Mendicantes scriptus.

veterum Ægyptiorum patrum sententiam, qui soliti sunt dicere, monachum operantem, ab vno dæmone vexari, ociosum ab innumeris. Obijcit quoq; monachis in tertia distinctione, quod varias superstitiones ex hypocrisi inuenerint, quodq; frustra colant Deum hominum mandatis: omnia enim ipsorum esse commenta, et traditiones hominum, &c. Quicunq; demum eius scripti author fuit, omnino multos monachorum abusus vidit, & grauiter taxauit. Apparet autem eum ante annos 160. vel plures vixisse.

Ioan. Gerson.

Ioannes Gerson Cancellarius Parisiensis scripsit contra Bullam Mendicantium.

Felix Malleolus.

Et Felix Malleolus Canonicus Tigurinus circa annos 1438. librum contra istos validos Mendicantes scripsit, in quo docet nullas eis dandas eleemosynas.

Abbas Vrspergensis.

Abbas Vrspergensis etiam exclamat, Claustrales (Mendicantes monachos intelligit) fictam inchoasse religionem: sicut etiam refert Balæus Cent. 3. cap. 71. in Appendice de Scriptor. Brit.

Vuicleuus de Mendicantibus.

Vuicleuus in lib. de Hypocrisi ita de Mendicantibus monachis scribit. Tanta erat hac ætate (quo Vuicleuus floruit) morum corruptio & peccandi licentia, vt monachi, præter violatas virorum coniuges & moniales, virgines quasdam occiderent, concubitum eis denegantes. Et sequitur: Fœminis persuadebant eorum plures, multo leuius esse peccatū, cum illis coire quàm cum laicis: præter eorum Sodomiam, quæ omnem mensuram excessit, interim sollicitantes, eas absoluere posse, & pro earum peccatis responsuros esse semper, in maximis sumptibus eas nutriebant. Spoliatis etiam hæredibus veris, suos nothos & spurios mirum in modum ditabant. Mulierum complexiones & secreta disquirebant ex libris: docentes, cum illis concumbere in absentijs maritorum, maximè esse contra varias ægritudines salubre. Item, Mendicantium Ordinum fratres, ex auditis confessionibus, dum viri nobiles essent in bellis occupati, negotiatores in negotijs, mercatores in mercibus, ac rustici in agris, illorum vxoribus abutebantur, neq; à iuuenibus in cœnobijs abstinebant. Sub cappis, cucullis & vestibus suis iuuenculas traducebant, aliquando etiam capitibus earum rasis. Tantum ille.

Nicolaus Quodus.

Nicolaus Quodus scripsit epistolam miranda nunciantem, de quodam nouo opere, breui Romæ emersuro, cui titulus, De mirabilibus Prædicatorum & Carmelitarum. Vbi illorum scelera atq; flagitia graphicè depinguntur. Missa est ex vrbe ad Hermannum Comitem à noua aquila. Impressa est in Germania, vt habet Catalogus Basileensis officinæ Heruagij.

Laurentius Agricola.

Post hæc etiam tempora Laurentius Agricola contra Mendicantes & vniuersum monachorum gregem ita cecinit:

Qui velit immundum in mundo cognoscere mundum,
Exploret rasos, vestales atq; cucullos.
Bis tres immensis abigunt clamoribus horas,
Quod superest ventri temporis omne datur.
Quæris quid agant? Stertunt, potantq;, cacantq;:
Ventris in his munus vertitur omne tribus.

Ludouicus Viues.

Ludouicus Viues in locum D. Augustini lib. 7. de Ciuitate Dei cap. 26. vbi dicit de consecratis magnæ matris Deûm, quod madidis capillis, facie dealbata, fluentibus membris, incessu fœmineo per plateas vicosq; Carthaginis, etiam à populis vnde turpiter viuerent, stipem exegerint: contra Mendicantes monachos idem perpetrantes sic scribit: Gallis, imperij matris Deûm licebat stipem à populo poscere lege à Metello lata. Causam Ouidius annotat his verbis:

Contulit æs populus. de quo delubra Metellus,
Fecit, ait, dandæ mos stipis inde manet.

Cicero in seuerissimis illis suis & sanctissimis, vt illis temporibus, legibus sic iubet: Præter Idææ matris famulos, eosq; iustis diebus, ne quis stipem cogito. Rationem addens, inquit: Stipem sustulimus, nisi eam quam ad paucos dies Idææ matris propriam excepimus. Implet enim superstitione animos, & exhaurit domos. *Quod si nunc viderent Augustinus et Cicero ditissima et amplissima sodalitia ab ijs poscere stipem, quibus deceret potius suam*

partiri

partiri, quibus redundant & affluunt? Quum interea qui dedit siccum arrodat & cibarium panem, oleribus mensam instruens, & fictilibus vasis aquæ duntaxat plenis, liberis cicumseptus, pro quibus noctes & dies sollicitus operi intentus agit: qui verò accepit opulens mendicus candido & siligino pane perdicibus capisq;, generoso ac leni vino se obruat. Hactenus Viues.

Improbauit etiam Albertus Cranzius lib.7.cap.42. Metrop. Ordines Mendicantium, cum inquit: Possent sine illis Pastores ecclesiarum Dei populum gubernare: nunc verò priuilegijs suis quæ præferunt, mirabile faciunt ecclesijs detrimentū, nō contenti mendicitate, quam sponte subierant, in qua habentes nihil omnia possident, *magnis ecclesiæ Prælatis non absimiles & impares. Hoc illis præstant Christi sacramenta & præsertim pœnitentiæ,* quę sunt illis aurifodinæ.] — Albertus Cranzius.

Et Polydorus Vergilius lib.7.cap.3. de Inuent. rerum: Haud scio, inquit, qua ratione isti monachi debeant in mendicando semper hærere, quando satis constat Christum non mendicasse, & Apostolos non expectasse ab alijs victum otiosos, scribente Paulo ad Corinth. Et laboramus operantes proprijs manibus: ac primos monachos in Ægypto, teste Chrysostomo exercuisse se manibus laborando. Item D. Francisc. cuius secta longè frequentissima est, voluit suos monachos victum quærere manuum laboribus, ac non prius ad mendicandum aggredi quàm laboris pretium esset negatum. Igitur hinc videre licet omnes æquè debere Apostoli institutum sequi: Hæc ille. — Polydor. Vergilius.

Eundem Sisipheum lapidem voluerunt & alij propemodum infiniti homines, præsertim autem pastores ecclesiarum & vniuersus Clerus in Papatu, vt ex multis bullis propterea à monachis impetratis, & ex ijs quæ supra cap.16. huius Classis commemorata sunt, intelligitur: vt appareat, non hoc primùm tempore mundum Mendicantibus monachis contradixisse, eorumq; superstitiones & hypocrisin damnasse, sed mox sub principium crescenti nouæ isti monachatus pesti repugnare plurimos viros pios et præstantes conatos fuisse: verùm frustra, tuente quippe eos Antichristo Romano. Vtile siquidem is iudicauit esse habere istos quasi satellites per orbem terrarum sparsos, sibiq; ob tam multa priuilegia deuinctos, per quos & ecclesijs & Episcopis, et Regibus, et Imperatoribus ipsis vbiq; molestus timendusq; esse posset, dum illi in eius gratiam lucem in tenebras & contra, pro concione mutare non verentur, plebemq; in Papæ sententiam pertrahunt. Vnus tamen Alexand. VI. eos non magni fecisse videtur, quem dixisse ferunt, cum potentissimo Rege aut Principe malle sibi bellum esse quàm cum vno ex fratrum Mendicantium Ordinibus: omnia enim habere eos qui nihil habeant, ac inexpugnabile id esse genus hominum, quacunq; certandi via adoriaris. — Non hodie primò contradicitur Mendicantibus. — Alexand. VI. dictum de Mendicantibus monachis.

Imò illi ipsi Mendicantes, quod ferè exciderat, mordacibus scriptis, picturis, declamationibus & concionibus sese mutuò impugnarunt & lacerarunt. Prædicatores accusabant Minores hypocriseos, quod pecuniæ tactum lege vetuissent, quum essent pecuniarum cupidissimi: & ne Christum in suas partes pertrahere possent Franciscani, curarunt Dominicani sculpi, pingi atq; parari per templa passim imaginem crucifixi Christi (quarum aliquot nostra adhuc ætate multis in locis visuntur vetustate propemodum abolitæ atq; erosæ) non nudum quidem Domini corpus cruci affixum, neq; caput eius spinea circundatum corona, vt Franciscani eum pingebant, sed ornatum in capite corona regia & aurea, indutum verò prætexta, id est, toga vel purpura ad talos vsq; demissa, & limbis aureis prætextata, cinctum insuper zona, aureis pretiosa bullis: sed & imaginus pedibus calceos induxerunt auratos vel bracteatos. Quin in nonnullis Prædicatorū monasterijs & ecclesijs, pictæ vel sculptæ sunt, in Franciscanorum contemptum & odiū crucifixi imagines, altera quidem manu cruci affixa, altera verò immissa in crumenulam, quæ ex zona pendebat, veluti inde pecuniam, in vsus necessarios & pauperum, prolatura: vt à Ioanne Vitodurano Minorita in manuscripto Chronico indicatur. Quo figmento rudi populo significare voluerunt, Christum in terris diuitem, non ita pauperem fuisse, vt à Franciscanis prædicaretur. — Mendicantes seipsos mutuò lacerant. Prædicatores accusant Minores hypocriseos.

Matthæus quoq; Parisiensis testatur fol.823. historiæ suæ, sub Henrico 3. magnam con-

Controversia inter Prædicat. & Minores de Ordinis dignitate.

trouersiam inter has duas familias exortam esse de Ordinis dignitate & præstantia. Asserentibus enim, inquit, prædicatoribus se fuisse priores, & in hoc ipso digniores, habitu quoq; honestiores, à prædicatione meritò nomen & officium se sortiri, & Apostolica dignitate vere insigniri, respondebant Minores, se arctiorem vitam & humiliorem pro Deo elegisse, & ideo digniorem, quia sanctiorem, & ab Ordine prædicatorum ad Ordinem eorum fratres posse & licenter debere quasi ab inferiori ad Ordinem arctiorem & superiorem transmigrare. Hi verò contradicebant in faciem Prædicatores, asserentes, quod licet Minores nudi pede & viliter tunicati cinctiq; funiculis incedant, non tamen eis esum carnium, etiam in publico denegari, ideoq; non licere Prædicatoribus ad Minorum Ordinem, quasi arctiorem et digniorem, auolare, sed potius è conuerso, &c.

Deniq; quæ Iulius Cæsar lib. 6. Comment. de Druidibus Gallorum Sacerdotibus refert, quod immani magnitudine simulachra habeant, quorum contexta viminibus membra viuis hominibus compleant, quibus succensis circumuenti flamma exanimentur homines: de ijsdem quoq; ante aliquot annos Dominicani Franciscanos, & hi vicissim illos insimularunt, quæ diu fuit agitata sub Alexandro VI. & Iulio II. vt Auentinus testatur lib. I. Annal. fol. ... German. editione.

Prædicat. & Minores conciliantur.

Fuerunt tamen subinde qui has concertationes, lites et simultates sopire ac tollere studuerunt, sed frustra. Nam Clemens 4. per bullam statuit, vt de Ordine Prædicatorũ nullus posset transire ad Ordinem Minorum, & è conuerso: nec inquisitor vnius Ordinis istorum posset procedere contra fratres alterius Ordinis de crimine hæresis. Antoninus tit. 24. cap 9. Postea Generalis 9. Minorum Ioannes de Æsculo, circa annos Christi 1274. cum nonnullis Prædicatorij Ordinis fratribus, decreuit Parisijs, vt vtrinq; à mutuis detractionibus & contentionibus omnino abstinerent: vt vbiq; se inuicem honore præuenirent, & mutuo se hospitaliter reciperent sicut fratres. Et si inter personas vel conuentus orta fuerint aliqua dubia vel quæstiones, vt per prouinciales resecentur, & offendentes alter alterum grauiter punirentur. Quæ conuentiones scriptæ, per omnes conuentus vtriusq; Ordinis missæ sunt, vt habet Antoninus sicut supra §. 7.

CAPVT XVIII.

Scholas pietatis veræ sub Mendicantibus Monachis interijsse.

ONASTERIA *seu Cœnobia & Collegia Ecclesiarum, vt in secunda nostra Classe annotauimus, ab initio in hunc finem constituta erant, vt essent Scholæ & mos fuit in his Collegijs adolescentiam in omni genere literarũ, præsertim autem Christianis & bonis moribus vsq; ad annos maturioris ætatis fideliter instituere. Ideoq; cum institutum hoc videretur esse vtile pietati & moribus publicis, veteres pio studio ea locupletarunt, ne vnquam deessent sumptus necessarij discentibus. Postea cum paulatim superstitio successisset, & pro verbi Dei doctrina receptæ essent leges Pontificum, Cœnobia & Collegia, quæ fuerant hactenus conuentus studiosorum paulatim ad Sacrificos translata, opes verò Cœnobiorum & Collegiorum in luxum Romanæ superbiæ atq; otiosorum hominum voluptates profusæ sunt, Scholis abolitis. Docendi verò prouincia delegata est familijs Monachorum, non Christi, sed Benedicti & Bernhardi nomen profitentium et sectantium, & ... ctitant, præcepta. Sed Collegiorum exemplum hi quoq; sequuti, cum superstitionem ... rem docendi laboribus experirentur, literas vnà cum docendi munere deseruerunt, nouam viuendi formam commenti.*

Scholæ redactæ ad Mendicantium Ordines.

Redactæ sunt ergo scholasticæ operæ, studijs penè vbiq; sepultis, post Sueuorum imperium ad nouos regni Pontificij fœtus, scilicet ad Mendicantium monachorum agmina, qui fœcundissimo prouentu his postremis annis trecentis quinquaginta, variisque locorum & gentium, matre superstitione, patre Pontificum tyrannide editi, sed diuersitate ac dissimilitudine professionis penè infinita, cõmentis suis compleuerunt orbẽ terrarum.

Nam

Nam cùm iam antea animos teneret profunda superstitio & Pontificum Rom. tyrannis inualuisset, mox hæ familiæ conuersæ ad studium defendendi ac stabiliendi præsentem statum, adeò cumulauerunt priora nouis errorum ac superstitionum commentis, vt quod adhuc reliquum fuit lucis in dogmatibus prorsus obruerint atq; extinxerint. Aliud enim prorsus, vt doctissimus Peucerus & synceriores religionis Confessor constantissimus in Chronicis indicat, & nouum fabricarunt doctrinæ genus, quod Scholasticum appellarunt, de quo plura diximus lib. 3. cap. 5. Partis primæ Originis errorum. Aliud instituerunt operum genus, vtrunque philosophiæ potius quàm fidei analogon, & præsenti Monarchiæ Pontificum Rom. quàm regno Christi accommodatius. Sed hypocrisi fucatum vtrunque. Corruperunt doctrinam de peccato; de caligine in mente; de vitijs in voluntate nihil dixerunt: morbum, qui reliquus est in renatis, finxerunt non esse malum pugnans cum lege Dei: concupiscentiam de sensibus & appetitione naturali intellexerunt, quam debebant intelligere ἀταξίαν appetitionum, & simul complecti caliginem mentis & vitia voluntatis. Legem Dei omnino transformarunt in philosophiam, quæ tantum de ciuili disciplina loquitur, & dixerunt legi Dei satis fieri per hanc disciplinam ciuilem seu philosophicam, id est, per externa opera & qualemcunq; conatum voluntatis, etiamsi in mente dubitationes, in voluntate & corde multæ prauæ inclinationes maneant. Has ipsas etiam dubitationes & prauas inclinationes docuerunt non esse peccata. Inde detexuerunt alia commenta, quibus deleuerunt Euangelij promissionem & totum beneficium filij Dei, quod finxerunt homines iustos esse coram Deo, id est, Deo acceptos propter opera, non fide gratis propter Mediatorem Christum, quæ est vnanimis & perpetua doctrina Prophetarum & Apostolorum. Mendicantes nouum doctrinæ genus fabricant.

Adhæc discrimen Legis & Euangelij prorsus sustulerunt. Tradiderunt enim Legem esse triplicem, Naturalem, Mosaicam & Euangelicam. Et quia statuerunt hominem Legi Dei satisfacere, excogitarunt priuata audacia alia opera & alios cultus, quos et prætulerunt longe operibus præceptis in lege, imò mercede ac precio applicarunt alijs. Absurdissima commenti sunt de perfectione: mendicitatem suam, quam vocarunt discessionem spontaneam à facultatibus, impurum cœlibatum ac similia monastica ad cœlum extulerunt laudibus. Deniq; impudenter vitæ monasticæ genus institutum esse prædicarũt ad promerendam remissionem peccatorum & iustificationem: atq; finxerunt esse statum perfectionis, & longè euexerunt supra alia vitæ genera à Deo ordinata. Ita enim Fr. Petrus à Soto, Docet inquit, sana & catholica fides virginitatem & cœlibatum cultum esse Deo gratissimum, amplissimas habentem Dei promissiones, eius maximè, quæ futura est, vitæ æternæ. Quare sunt satisfactio maxima peccatorum, & meritum vitæ æternæ. Henricus Kune Minorita blasphemè finxit ingressum religionis & cucullæ induitionem, parem vim habere & gratiam cum baptismo: ita vt quoties pœniteat Cœnobitam professionis factæ, si concipiat nouum propositum, par esse primo ingressui, et nouum Baptismum. Bernhardus in Rosario Thomam allegans, Religiosus, ait, per professionem Deo talem exhibet cultum, vt per hanc consequatur perfectam remissionem, & indulgentiam omnium suorum peccatorum à pœna & culpa.

Induxerunt etiam stultas imitationes politiæ Mosaicæ, voluerúntq; in Christianismo simile sacerdotium, similes ceremonias, talia sacrificia institui oportere, cuiusmodi Mosaica fuerunt, quæ omnia nata sunt ex inscitia discriminis inter Legem & Euangelium.

Doctrinæ de Pœnitentia disputationibus inextricabilibus densissimas nebulas & tenebras offuderunt, quæ fuerunt horribiles conscientiarum carnificinæ. Onerarunt conscientias mandato confessionis, & laqueis implicarunt numeratione peccatorum. Absolutioni detraxerunt efficaciam omnem, cùm negarunt prodesse sine meritis præcedentibus, & docuerunt manendum esse in perpetua dubitatione. Præterea imposuerunt certorum operum necessitatem confessis, & indixerunt humana authoritate expiationes peccatorum, quas satisfactiones vocarunt pro peccatis ad promerendam liberationem à pœnis æternis, quæ pepererunt & auxerunt alias nouas opiniones, plenissimas mendacijs, impietate & blasphemijs in Deum, de vo-

tis monachorum, de applicatione Missæ pro viuis & mortuis, de peregrinationibus ad loca sanctorum, de indulgentijs, de purgatorio, & similes alias superstitiosas obseruationes commentitiorum & inanium operum, discriminis ciborum, dierum, vestium, imaginum, supplicationum, ieiuniorum et aliarum traditionū humanarum, quæ quanto pondere trepidas conscientias præsserint, quanto pauore compleuerint, quibus constrinxerint laqueis, monachis & carnificū munia obeuntibus, et noua tormentorū genera subinde cudentibus, nemo est qui ignoret.

Omitto commemorationem idololatriæ, quæ fuit in cultu sanctorum, adoratione consecrati panis, Missarum venditione & applicatione pro alijs ex opere operato, in ethnicis pompis processionum, & similium penè infinitorum.

Mendicantes bonas artes corruperunt.

Quemadmodum autem doctrinam verbi Dei adulterarunt, ita & bonas artes corruperunt, nec ipsas artes bona fide, sed obscurißimam quandam artium vmbram tradiderunt, & labyrinthos inextricabiles proposuerunt, quos ne doctores quidam ipsi intellexerunt, licet totam suam vitam in ijs consumpserint. Eoq; loci redactæ fuerunt res in Scholis, vt doctores illa ætate, nihil putarent acutè & doctè posse dici, nisi esset horrida atq; inculta barbarie conditum, & sophismatum ineptißimis differtum tricis. Refert Ludouicus Vines, de Pseudodialecticis alicubi disserens, fuisse quendam, qui cum fama & sermone hominum accepisset D. Augustinum magnum fuisse dialecticum, incidissetq; in manus eius libellus quidam illius, cuius legisse, vt aliquem inde casum, aliquam instantiam arriperet. Miratum autem dicit ipsum in homine tam logico, ne verbum quidem vllum esse de instantijs, de casibus, de reduplicatiuis & exclusiuis, et de aliqua ex ijs rebus, quæ traduntur in parum seu paruis logicalibus. Quin quod homo subtilissimus acerq; disputator, quum de Trinitate dissereret, nullā fecerit mentionem distributione cōpleta, de suppositis mediatis & immediatis, quibus syllogismi illi diuini sunt, quîs sine iam olim hæretici totā nostrā de Trinitate sanctißimā fidem fuissent demoliti. Tum & illud pariter miratum, quòd quum de Baptismo tractaret, non disputarit de illis enunciationibus, Aqua requiritur ad Baptisandum, & ad Baptisandā requiritur aqua. An detur minima aqua, quæ exigitur, minima, quæ non exigitur, maxima quæ requiritur, maxima quæ non requiritur, maxima quæ sufficit, non requiritur, maxima quæ nec sufficit, nec requiritur, minima quæ sufficit, nec requiritur, minima quæ nec sufficit, nec requiritur. Quibus sanè prodigiosis subtilitatibus & labyrinthis Logicam magis obscurarunt, quàm explicuerunt.

Eruditio omnis à Monasterijs profligata.

Et hîc quidem fuit docendi modus in Scholis Mendicantium, quas Academias seu Vniuersitates appellant. Ab ipsis autem Monasterijs doctrina & eruditio omnis longè latèq; profligata erat: eoque res tandem deuenit, vt nullus in ijs inuentus fuerit, qui vel à limine sacras literas salutarit. Imò si quis fuit, qui Bibliorum lectioni intendit, inque vsum transferre vel saltem cogitauit, hunc statim hæreticum, schismaticum, inobedientem & apostatam proclamarunt, conuitijs mille prosciderunt, verberibus ac carceribus ad impietatem & ignauiam, seu (vt ipsi vocant) obedientiam coegerunt: authores bonos exusserunt: monachos rudiores compulerunt, vt loco sacrorum Bibliorum, Dormi securè, Discipulos & alios obscuros sermonistas, qui nihil præter nugas continent, legant. Linguarum verò & artium liberalium adeò nullam in cœnobijs notitiam habuerunt Monachi, vt multi reperti fuerint qui his lupanaribus multos egerint annos ac planè consenuerint, & tamen Latina lingua vix legere potuerint. Nec puduit Epicuri de grege porcos, tenellis monachorum pectoribus inculcare, ipsos plus satis doctos esse, si modò sciant preces consuetas demurmurare, Missas & alias idololatricas cantiones fortiter boare: atque ita egregiè eorum inscitiam & ignauiam, ad quam aliâs natura, plus quàm satis propensum est hoc genus hominum, confirmarunt. Quæ quidem Monachorum stupiditas plus quàm asinina locum etiam dedit prouerbio, Monacho indoctior; quod dici solet in homines & illiteratos & stupidos, ac veluti sensu communi destitutos. Vnde non immeritò Ioannes Tissyngtonus Franciscanus & ipse, atque Anglus, liberè fassus est in libro contra Vuicleui Confeßionem, maiorem esse Theologorum caecitatem & inscitiam post exortos Mendicantes monachos, quàm prius vnquam fuerit, Baleo auctore Cent. 7. cap. 13.

Aquid

Atque hæc quidem de quatuor Mendicantibus Ordinibus dicta sufficiant: superest, vt reliquos quartæ & vltimæ huius Classis monachorum Ordines persequamur. Ac primum de Militaribus Ordinibus agemus, qui ijsdem temporibus orti feruntur.

ORDO MILITVM SEPVLchri Dominici.

CAPVT XIX.

QVI huius sunt Ordinis, à Iacobo Alphæi fratre Domini originē sese habere glorian tur, vt sic antiquitatis argumento se hominibus commendent. Mirum est autem huius rei, præsertim tanti momenti, vel à Clemente Alexandrino, vel Egesippo & Iosepho, vel alijs probatis historicis veteribus, nullam prorsus fieri mentionem. Dominus autem discipulis suis non sepulchri sui custodiam, sed verbi Dei & Euangelij prædicationē commendauit. Et sanè Iacobus aut alij Apostoli non probè suo officio functi fuissent, qui relicta Hierosolymorum vrbe Pellam concesserunt, & Apostolici viri permiserunt fieri, vt Sepulchrum Domini lapidibus obrueretur, & templum spurcissimæ Veneris ibi ædificaretur, Socrate auctore lib. 1. cap. 17. Balæus igitur Cent. 4. Script. Britan. cap. 100. in Appendi. refert, Ioannem XXII. vel iuxta alios XXIII. Ordinem hunc militarem instituisse. Sed hæc sententia, à quocunq; habeat, recipi non potest. Ioannes enim hic Papa Pontificatum Rom. tenuit circa annos Domini 1320. Ioannitæ autem, Templarij reliquiq; Christiani omnes, præsertim qui ob militiam erant celebres, circa annum Christi 1300. tota Syria à Soldano excedere iussi sunt. Probabilior ergo eorum videtur opinio, qui putant cœpisse hos milites post captam demum à Christianis Hierosolymam Gottefrido Bulioneo duce, cum paulò ante Ioannitæ etiam emersissent. Quanquam ne huic quidem sententiæ absolutè subscripserim, cum nulli authorum his temporibus aliquam saltem, quod equidem sciam, mentionem eorum faciant.

Sepulchritæ non à Iacobo Alphæi instituti.

Sepulchritas non instituit Ioannes 23.

Sepulchritarum origo.

Qui tamen in hac postrema sunt sententia indicant, hunc Ordinem Patriarchæ Hierosolymitano subiectū fuisse, atq; normam viuendi illi datam, quam Canonicam appellent: amplis prædijs dotatum à Gottefrido alijsq; regibus: rubram & geminam crucem holosericam togis adsuisse. Panthaleon.

Ratio viuendi & vestitus Sepulchritarum.

E Syria autem pulsi, Ordinis totius caput Perusium constituerunt, sed tandem ab Innocentio VIII. circa annos Christi 1485. militiæ Rhodiorum equitum agglutinati, sui iuris esse desierunt: idem. Hierosolymis verò, eiectis inde Militibus sacris, Sepulchri Dominici custodia, Soldani assensu & iussu, Fraciscanæ famliæ monachis tradita & commissa fuit: res Europæ inprimis funesta & perniciosa: Asiaticis autem, Saracenis & Turcis quæstuosissima. Et quidem anno 1336. Pontificis Romani venia, octo monachis Franciscanis sepulchrum hoc commendatum fuit, qui ei in hodiernum vsq; diem præsunt. Nam etsi post Rhodi expugnationem Ioannitæ aliiq; tota Asia excessissent & in Europam traiecissent, ac Solymannus Turca edicto cauisset, vt omnes Christiani Latini nominis suis prouincijs, Syria præsertim & Hierosolyma, excederent, concessit tamen, vt soli Armeni, Syriani, Georgiani, Græci & Franciscani hi ibidem habitarent. Hisce ab antiquo nobilis eques Christianus coniunctus est; qui virtute & authoritate etiam apud Barbaros conspicuus sit.

Pelluntur è Syria Sepulchritæ.

Sepulchri Dominici custodia Franciscanis tradita.

Inauguratio seu Consecratio Militis Sepulchri Dominici.

NObilis hic Christianus & eques, quem Guardianum vulgò vocant, cum suis Franciscanis, Hierosolymam peregrinationis causa venientes Christianos, equites auratos constituunt atq; literis publicis eorū virtutes prædicant, et dignitatem traditam confirmant. Etsi verò non ante multos annos tales equites constituerint, Militum autem sepulchri Domini hodie Ordo sit abolitus & abrogatus penitus, ac proinde non eadem dignitas sit, quia tamen credibile est eos forma eadem ijsdemq; ritibus & ceremonijs olim vsos in creando huius

Ordinis milite, quibus hodie in creando equite vtantur, non grauabor totā actionē adscribere ex Iodoco à Meggen Patritio Lucernate Heluetio, qui anno 1542. nonis Septem. Hierosolymæ apud Sepulchrū Domini, quo peregrinationem susceperat, eam dignitatem consequutus, totamq; peregrinationem libello complexus est: in quo capite duodecimo hæc de verbo ad verbum scribit. Ante omnia inquit, ordinandus Miles præparet se ad deuotionem, vt valeat percipere gratiam sacræ militiæ, ac præmissa confeßione, auditaq; Missa, & percepta dominica communione, intromittatur in atrium sanctißimi sepulchri, & tunc incipiatur iuxta modum qui sequitur.

Primò congregatis omnibus intra sanctißimum Sepulchrum, cantetur hymnus, scilicet: Veni creator spiritus, &c. & Domine exaudi, &c. Oremus *Deus qui corda fidelium sancti Spiritus, &c.*

Deinde interrogari debet à Patre Guardiano, Quid quæris? Respondet flexis genibus: Quæro effici Miles sanctißimi Sepulchri Domini nostri Iesu Christi.

Tum rursus interrogatur: Cuius conditionis es? Respondetur: Nobilis genere, & parentibus generosis natus.

Interrogatur: Habes vnde honestè conseruare poßis statum, & militarem dignitatem, absq; mercibus & arte mechanica? Respondetur: Habeo Dei gratia bonorum sufficientem copiam.

Iuramenta militibus præstanda.

Rursus interrogatur: Es ne paratus corde & ore iurare pro virili militaria sacramen-
1. *ta, eaq; seruare quæ sequuntur? Primò, Miles sanctißimi Sepulchri omni die opportunitate*
2. *habita Missam audire debet. Secundò, cum necesse fuerit, bona temporalia & vitam exponere debebit, scilicet quando est bellum vniuersale contra infideles, & venire in propria perso-*
3. *na vel mittere idoneum. Tertiò, est obligatus sanctam Dei ecclesiam & eius fideles mini-*
4. *stros, ab eorum persecutoribus defendere, & pro viribus liberare. Quartò, debet iniusta bella, turpia stipendia & lucra, hastiludia, duellum & huiusmodi (nisi causa militaris exercitatio-*
5. *nis) omnino vitare. Quintò, debet pacem & concordiam inter Christi fideles procurare, Rempublicam exornare et augere, viduas et orphanos protegere, iuramenta execrabilia, periuria, blasphemias, rapinas, vsuras, sacrilegia, homicidia, ebrietatem, loca suspecta & personas infames, atq; vitia carnis vitare, & tanquam pestem cauere, & se apud Deum hominesq; irreprehensibilem exhibere, ac etiam verbo & facto se dignum tanto honore demonstrare, ecclesias frequentando, & cultum diuinum augmentando. Quæratur ergo, si est paratus corde et ore hæc omnia protestari, iurare & facere? Tunc respondet Ordinandus: Ego N.N. profiteor & promitto Deo Iesu Christo, & beatæ virgini Mariæ hæc omnia pro virili me obseruaturum.*

His peractis benedicatur ensis à Guardiano secundum formam inferius positam, si non est aliàs benedictus: sed si benedictus est, vel post benedictionem, vocato vno ordinandorum, & genu flexo ante sanctißimum Sepulchrum, Guardianus ponat manus super caput eius, & dicat, Et tu. N. esto fidelis, strenuus, bonus & robustus miles Domini nostri Iesu Christi, & sanctißimi eiusdem Sepulchri, qui te cum electis suis in gloria sua collocare dignetur, Amen.

Ensis. Calcaria inaurata.

Hoc finito Guardianus porrigit Militi calcaria inaurata, quæ suis pedibus accommodabit in terra existens. Postea dat ensem nudum Christi militi, dicens: Accipe. N. sanctum gladium in nomine Patris & Filij & spiritus sancti, Amen: (ter signum crucis exprimens) & vtaris eo ad defensionem tuam & sanctæ Dei ecclesiæ, & ad confusionem inimicorum crucis Christi ac fidei Christianæ, & quantum humana imbecillitate poteris, eo neminem iniuste lædas: quod ipse præstare dignetur qui cum Patre & spiritu sancto regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Deinde ensis in vaginam reponitur, & à Guardiano prædicto ense cingitur, dicendo: Accingere N. gladio tuo super femur tuum potentißime, in nomine Domini nostri Iesu Christi, & attende quod sancti non in gladio, sed per fidem vicerunt regna. Ense accinctus

Miles

Miles surgit, & genibus nixis, inclinatoque capite supra sanctum sepulchrum à Guardiano ordinatur, percutiendo ter ense prædicto scapulas Militis, & dicendo ter, videlicet: Ego constituo & ordino te N. Militem sanctißimi sepulchri Domini nostri Iesu Christi, in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti, Amen: faciens ter signum crucis. Deinde osculetur eundem, ponens more maiorum torquem aureum cum cruce pendente, in collo eius, & ordinatus deosculetur sanctū sepulchrum, postea discedat & restituat omnia: & vocato alio, iisdem ceremonijs in numerum Militum sancti sepulchri cooptatur: ordinatus interim in atrio sanctißimi sepulchri maneat, quousq; omnes ad hunc honorem promouendi sint promoti. Post quorum vel cuius ordinationem, Te Deum laudamus, &c. à monachis decantatur, & ad Sacellum fratrum Minorum itur, vel ibidem statur, prout voluerit vel ordinauerit Guardianus. Deinde dicuntur hæc in singulari, si vnus est: Sponsus præ filijs hominum accingere N. &c. Gladio tuo super femur tuum potentißime, &c. Et si sunt plures, dicitur in plurali. Sequitur versus: Domine exaudi, &c. Respondetur: Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum & cum Spiritu tuo.

Oremus: Da ecclesiæ tuæ misericos Deus, vt sancto Spiritu congregata, hostili nullatenus incursione turbetur. Omnipotens sempiterne Deus super hunc N. vel hos, famulum tuum qui eminenti mucrone circumcingi desiderat, gratiam tuæ benedictionis infunde, eundemque dexteræ tuæ virtute munitum fac contra cuncta aduersantia cœlestibus armari præsidijs, quibus nullis in hoc sæculo tempestatibus bellorum turbetur per Dominum nostrum, &c. Ad extremum amplectitur illum Guardianus & alij si qui volent.

Benedictio ensis Militis Sepulchri Dominici.

IS qui benedicit, teneat ensem nudum ante se, & dicat: Adiutorium nostrum in nomine Domini, &c. Oremus. Exaudi quæsumus Domine preces nostras, & hunc ensem, quo se famulus tuus hic cingi desiderat, maiestatis tuæ dextra dignare benedicere, quatenus poßit esse defensor ecclesiarum, viduarum, orphanorum, omniumq; Deo seruientium contra sæuitiam paganorum alijsq; sibi insidiantibus sit terror & formido, præstans ei æquè persecutionis, & iustæ defensionis effectum, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Oremus: Benedic Domine sancte pater omnipotens æterne Deus per inuocationem nominis tui, & per aduentum Christi filij tui Domini nostri, & per donum Spiritus sancti hunc ensem, vt hic famulus tuus, qui hodierna die, tua concedente pietate, præcingitur, visibiles & inuisibiles inimicos prosternat & conculcet; victoriaq; potitus, maneat semper illæsus, per Christum Dominū nostrum, Amen. Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum, Misericordia mea, & refugiū meum, susceptor meus & liberator meus, protector meus & in ipso speraui; qui subdit populum meum sub me. Gloria Patri & Filio, &c. Saluum fac seruum tuum Domine: Deus meus sperantem in te. Esto ei Domine turris fortitudinis: à facie inimici. Domine exaudi orationem meam. Dominus vobiscum, &c.

Oremus: Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui cuncta solus ordinas, & rectè disponis, qui ad coercendam malitiam & improbitatem malorum, & tuendam iustitiam, vsum gladij in terris hominibus tua salubri dispositione permisisti, & Militarē Ordinem ad populi protectionem instituì voluisti, quiq; per beatum Ioannem militibus ad se in deserto venientibus, vt neminem concuterent, sed proprijs contenti essent stipendijs, dici fecisti, clementiam tuam suppliciter exoramus, vt sicut Dauid puero tuo Goliad superandi largitus es facultatem, & Iudam Machabæum de feritate gentiū, nomen tuum non inuocantium triumphare fecisti; ita & huic famulo tuo N. qui nouiter iugo militiæ colla supponit, pietatē cœlesti vires ac robur ad fidei & iustitiæ defensionem tribuas, præstesq; ei fidei, spei & charitatis augmentum, & tui timorem pariter et amorem, humilitatem, perseuerantiam, obedientiam, et patientiam, cunctaq; in eo rectè disponas, vt neminem cum gladio isto vel alio iniustè lædat, et omnia cum eo iusta & recta defendat, & sicuti ipse de minori gradu ad nouum militarem prouehitur

honorem, ita veterem hominem deponens cum actibus suis nouum induat hominem, vitia timeat, & rectè colat, perfidorum consortia vitet, & suam in proximum charitatem extendat, Præposito suo in omnibus rectè obediat, & suum in cunctis iustè officium exequatur: per Christum Dominum nostrum, Amen.

ORDO GLADIATORVM SEV GLADIFERORVM.

CAPVT XX.

Gladiatorum origo & nomẽ.

EODEM *ferè tempore, quo Teutonicum Hierosolymis Ordinem exortum scripsimus,* Gladiatorum *Ordo (Cranzius lib.7.c.14. Sax.* Crucegladiatores *vocat, quòd gladios duos rubros transuersum in modum crucis in pallio gerant) apud Liuonienses initium habuit. Funkius initium huius Ordinis ponit in annum* 1204.

Inchoauit hunc Ordinem primus Albertus Rigensis Episcopus, tertiamq; partem rerum ecclesiæ Rigen. huic Ordini attribuit. Cromerus li.7. de rébus Polon. Funk. li.10. Com. in Chr.

De origine Gladiatorũ aliter.

Franciscus Modius verò aliter de fundatore seu authore Ordinis huius scribit: Anno, inquit, M. C. XXCVI. *Meinradus vir pius & religiosus, primus per Liuoniam Euangelium Christi docebat, & Rigæ (quæ Metropolis est eius regionis) Episcopatum constituit. Post aliquandiu eo loci commoratus, ob linguæ imperitiam, numerum aliquem sociorum collegit ex hominibus, qui Eremitanorum habitu peregrinabantur. His auxilijs paratus, anno nouo Liuoniam ad Christianorum religionem cogere nititur. Qui militabant, omnes erant viri strenui & rei militaris peritissimi: veste candida religiosè induti, in qua gladios binos sanguineo colore in crucis formam præfixos gerebant: quod signum esse volebant & tesseram suæ militiæ in paganos pro Christianorum religione. Ac gladijs quidem admonebantur sibi pro fide atque aris pugnandum esse. Perpetuum ipsis cum Lituanis, Liuoniam crebris irruptionibus molestantibus bellum fuit. Regula eis cum Templarijs communis erat. Priuilegio Innocentij Papæ omnes quas in Liuonia & circa terras subigerent, possidebant. Horum virtute magna pars Liuoniæ subacta. Cùm autem experti essent Teutonicorum militum fortitudinem in Prussia, de Consilio Rom. Pontificum Cruciferi fratres & Gladiatores, deposita sua Regula, illis se adiunxerunt, factumq; est vtriusq; sectæ vnum apud Liuonienses ouile. Chronicon Ordinis Teut. Funkius lib.10. Nauclerus Generat.42. Munsterus in Cosmographia. Cranzius lib.7. cap.14. Saxoniæ.*

Vestitus Gladiatorum.

Gladiatores coalescunt cum Teutonicis.

ORDO S. TRINITATIS, SIVE EQVItum de Redemptione captiuorum.

CAPVT XXI.

Origo & author Ordinis Trinitatis.

ANNO *Domini* 1211. *Trinitatis Ordo accepit exordium, Ioanne Marensi (Polydorus Ioannem Mattam vocat) & Felice anachoreta authoribus: qui cum aliquandiu ad frigidum Ceruum Feldensis agri (Polydorus Meldensem vocat) vitam solitariam egissent, per quietem admoniti ambo Romanum Pontificẽ Innocentium III. adiuerunt, ab eoq; certum viuendi modum petiere. Ille haud multò post etiam oraculo, vt aiunt, admonitus, benignè eos accepit, & albo pallio ab eo sunt ambo amicti, cæruleo & rubenti cruce insignito, quali habitu infernalis nuncius Pontifici sacra operanti astitisse fertur, duos in manibus captiuos habens: quod visum Innocentius secutus,* Almæ Trinitatis *fratres eos, & qui deinde futuri essent,* de Captiuorum redemptione *appellari iussit, vt Christianos ab infidelibus captos, pretio redimendos curarent. Consueuerunt igitur postea eleemosynas quæritare, quibus captiuos redimerent. Quod tamen officium ferè nusquam hodie praestatur. Sabellicus Enne.9. lib.5. Polydorus lib.7. cap.4. Hector Boethius li.13. Volaterranus lib.21. Gaguinus lib.6. Trithemij Chron. Hirsaugien.*

Vestitus.

Nomen & officium.

Panuinius in Chron. ponit initium huius Ordinis in annum 1208.

Balæus in Appendice 2. cap. 82. Cent. 4. refert, hunc Ordinem in Angliam primùm venisse anno Domini 1357. & vocari etiam Ordinem de Ingham. Ordo Trinitatis quando in Angliam venerit.

REGVLA MONACHORVM S. TRINITATIS, EIVSQVE APPROBATIO AB *Innocentio III. Pontifice Romano facta.*

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis Fratres domus Sanctæ Trinitatis sub obedientia Prælati domus suæ, qui Minister vocabitur in castitate, & sine proprio viuunt. Omnes res vndecunque licitè veniant, in tres partes diuidant æquales, & in quantum duæ partes sufficiant, exequantur ex illis opera misericordiæ, cum sui ipsorũ & eis necessario famulantiũ moderata sustentatione. Tertia verò pars reseruetur ad redemptionem captiuorum, qui sunt incarcerati pro fide Christi à paganis: vel dato precio rationabili pro redemptione ipsorum, vel pro redemptione paganorum captiuorum: vt postea rationabili commutatione, & bona fide redimatur Christianus pro pagano secundum merita, & statum personarum. Cùm verò pecunia data fuerit, vel aliquid aliud licet specialiter, & propriè detur ad aliquid, semper de consensu illius, qui dederit, tertia pars separetur, & aliter non recipiatur, exceptis terris, pratis, vineis, nemoribus, ædificijs, nutrituris, & huiusmodi. Fructus enim inde exeuntes, deductis expensis in tres partes diuidentur æquales: sed quæ paucas, vel nullas recipiant expensas, omnibus diuidantur. Cùm verò panni, vel calceamenta, vel minuta huiusmodi, quibus necesse sit vti, quæ vendi, vel conseruari non expedit, data fuerint, vel à seipsis habuerint, non diuidantur, nisi ministro domus & fratribus visum fuerit expedire. De quibus singulis, Dominicis diebus, si fieri potest, in Capitulo deliberetur. Si tamen prædicta, vt panni, terræ, nutrituræ, siue minuta venderentur, precium inconueniens in tres partes vt supra diuidatur. Res donatæ huic Ordini vt diuidendæ.

Omnes ecclesiæ istius Ordinis intitulentur nomine Sanctæ Trinitatis, & sint plani operis. Ecclesiæ huius Ordinis cuius nomine erigendæ.

Fratres possunt esse in vna cohabitatione, tres clerici, & tres laici, & præterea vnus, qui Procurator sit: qui non Procurator, sed Minister (vt dictum est) nominetur, vt frater N.N. Minister domus Sanctæ Trinitatis: cui fratres repromittere, ac impendere obedientiam teneantur. Omnibus fratribus suis, sicut sibimet Minister fideliter administret. De Ministro Ordinis.

Vestimenta sint lanea, & alba: & liceat eis habere pelliceas singulis singulas & bracas, quas iacentes non deponant. Vestitus Ordinis huius.

Iaceant in laneis, ita quòd plumea fulcra, vel culcitras nisi in ægritudine laborantes in domibus proprijs minimè habeant. Ceruical verò ad sustentationem capitis permittantur habere. Lectisternia.

In cappis fratrum imponantur signa.

Equos non ascendant, nec etiam habeant: sed asinos tantum liceat ascendere datos, vel accommodatos, vel de proprijs nutrituris susceptos. Equis non vtendum Ordini.

Vinum sumendum à fratribus taliter temperetur, vt sobriè sumi valeat. Potus Ordinis.

Ieiunent ab Idibus Septembris secunda, quarta, & sexta feria, & sabbato, nisi solennis festiuitas interuenerit vsque ad Pascha, exceptis dominicis diebus in cibo quadragesimali ieiunent, & alia similiter ieiunia, quę consueuit ecclesia celebrare. Potest tamen quandoque ieiunium Minister cum discretione relaxare propter ætatem, vel viam, & aliam iustam causam, vel facultate inspecta etiam argumentare. Ieiunia.

Cibus.

Carnibus datis ab his, qui foris sunt, vel sumptis de proprijs nutrituris vesci liceat tantum in dominicis diebus à Pascha vsque ad Aduentum Domini, & à Natali vsque ad Septuagesimam: & in Natiuitate, & Epiphania Domini, & in Ascensione Domini, & Assumptione, & Purificatione beatæ Mariæ, & in festiuitate Omnium Sanctorum. Nihil emant ad victum præter panem, & pulmentum, scilicet fabas, & pisa, & huiusmodi legumina, olera, oleum, oua, lac, caseos, & fructus: sed neque carnes, neque pisces, siue vinum liceat emere nisi ad necessitatem infirmorum, vel minutorum, vel pauperum; aut in magnis solennitatibus. Liceat tamen nutrituras emere, & nutrire. Cum verò in itinere siue peregrinatione fuerint, liceat eis, sed parcè vinum emere, & pisces in quadragesima si necesse fuerit: & si quid eis datum fuerit inde viuant, & residuum in tres partes diuidant. Tamen si fuerint in via profecti ad redimendum captiuos, quicquid eis datum fuerit, totum debent ponere in redemptionem captiuorum, præter expensas.

In suis domib9 edant, non extra fratres huius Ordinis.

In ciuitatibus, in villis, siue castellis, in quibus proprias domos habuerint, nihil omnino extra domos illas, nisi in domo religionis, etiamsi à quouis rogentur, comedant, vel bibant, nisi fortè aquam in domibus honestis: nec pernoctare præsumant extra huiusmodi domos: nunquam in tabernis, vel in huiusmodi locis inhonestis habitent, comedant, vel bibant. Qui autem hoc præsumpserit iuxta arbitrium Ministri graui vindictæ subiaceat.

Charitati studeant Ordinis huius fratres.

Talis sit charitas inter fratres, clericos, & laicos, vt eodem victu, vestitu, dormitorio, refectorio, & eadem mensa vtantur.

Infirmorum huius Ordinis cura.

Infirmi seorsum dormiant, & comedant: ad quorum curam habendam conuersus aliquis laicus, siue clericus deputetur: qui ea, quæ necessaria fuerint, acquirat, & ministret sicut fuerit ministrandum. Moneantur tamẽ infirmi, vt lauta, siue nimium sumptuosa cibaria non requirant, commoda potius, & salubri moderatione contenti. Ad lauta quidẽ, & sumptuosa cibaria non oportet quenquam admitti. Quæcunq; tamen præsentanda sunt cum hilaritate præsententur: & nulli maledictum pro maledicto reddatur.

Hospitum receptio.

Si quis, & maximè religiosus ad hospitandum aduenerit benignè suscipiatur, & charitatiuè iuxta posse domus illi subministretur. Auena tamẽ, vel aliud in loco auenæ hospitibus non detur, si fuerint in ciuitate, vel oppido, vel vbi venalis inueniatur: nisi fortè religiosi sint hospites, vel tales, qui ad manũ non habeant, & non emere possint. Si autem hospites venalem non inuenerint, & in domo qua suscepti fuerint, inueniatur, congruenter eis præbeatur.

Trinitarij monachi laborent

Nullus frater laicus vel clericus sit, si fieri potest, sine proprio officio. Si quis verò laborare noluerit, & potuerit, locũ ipsum deserere compellatur: cum Apostolus dicat, qui non laborat non manducet.

Silentium obseruent vbique

Silentium obseruent semper in Ecclesia sua, semper in refectorio, semper in dormitorio. De necessarijs tamen liceat loqui in alijs temporibus aptis, & remissa voce, humiliter, & honestè, & extra prædicta loca vbique sermo eorum sit honestus, & sine scandalo: similiter & eorum omnis status, gestus, vita, actio & omnia alia honesta in eis reperiantur.

Capitulum habeant.

Capitulum si fieri potest singulis diebus dominicis in singulis domibus Minister cum fratribus suis teneat: & de negotijs domus, & domui siue fratribus datis: vt ad redemptionem captiuorum tertia pars deputetur, fratres Ministro, & Minister fratribus rationem fideliter reddat. Non solum fratribus, sed & familiæ domus pro capacitate sua similiter singulis dominicis diebus, si fieri possit, exhortatio fiat: & quod credere, aut agere debeant, simpliciter moneantur. De omnibus rebus, & clamoribus in Capitulo fratres iudicentur.

Nullus

Nullus fratrum fratrem suum in publico accuset, nisi bene possit probare. Qui autem hoc fecerit pœnam subeat, quam reus subiret, si conuinci potuisset, nisi Minister ex causa cum eo dispensare voluerit. Nullus fratrē suum publicè accuset.

Si qui scandalum, vel aliquid huiusmodi fecerint, vel (quod absit) se inuicem percusserint, iuxta arbitrium Ministri maiori, vel minori vindictæ subiaceant. Si quis frater in fratrem peccauerit, id est, contra fratrem, id est eo solo sciente, qui iniuriā passus est, sustineat patienter, licet sit innocens: & cum quieuerit commotio animorum, benignè, & fraterne commoneat, & corripiat eum vsque ter inter se, & ipsum solum, & pœnitentiam agere de commisso, & à similibus in posterum abstinere: quod si audierit, dicat Ministro, & ille corripiat eum secreto secundum quod viderit saluti eius expedire. Qui verò scandalum mouit, & per se emendare voluerit, totum ante pedes scandalizati petens veniam se extendat: & si semel non sufficit vsque ter illud idem faciat. Si verò hoc in publicum venerit, quæcunque secutura fuerit pœnitentia hęc sit prior, scilicet ante pedes Ministri petendo veniam totius corporis extensio, & postea secundum eius arbitrium emendetur. Correptio delinquentis.

Generale Capitulum semel in anno celebretur: quod fieri debet in octauis Pentecostes. Capitulum generale quando celebrandum.

Si pro necessitate domus debitum fuerit aliquod contrahendum, prius in Capitulo fratribus proponatur, & cum eorum fiat consilio, & assensu: vt sic, & suspitiones, & murmura euitentur.

Si quisquam de substantia domus violentiam fecerit, & ad iudicem oportuerit referri, non ante hoc fiat, quâm charitatiuè ille à fratribus primò, post ab alijs vicinis similiter moneatur.

Electio Ministri per commune fratrum consilium fiat: nec eligatur secundum dignitatem generis, sed secundum vitæ meritum, & sapientię doctrinam. Ille verò qui eligitur, sacerdos sit, vel clericus ordinibus aptus. Minister verò siue maior, siue minor sacerdos sit. Ministri huius Ordinis electio.

Maior Minister confessiones fratrum omnium congregationum eiusdem Ordinis audire potest. Minor verò Minister omnium fratrum suæ domus audiat confessiones, dummodo verecundia repetiti excessus occasionem minimè præbeat tardius prælatis suis, vel minus purè, quàm deceat confitendi. Solicitè verò Minister prouideat, vt præcepta regulæ, sicut cæteri fratres per omnia teneat. Postquàm verò electus fuerit, si ex culpa deponi meruerit, per maiorem Ministrum conuocatis tribus, vel quatuor Ministris minoribus deponatur, & alius qui dignus sit loco eius subrogetur. Si verò pro remotione terrarum, vel alia causa rationabili maior Minister hoc facere non poterit, Ministris minoribus magis religiosis committat: & quod illi fecerint authoritate maioris, ratum habeatur. Maior verò Minister, si processibus corrigendus, vel deponendus sit, per quatuor, aut quinque Ministros eiusdē Ordinis magis religiosos hoc fiat: qui tunc auctoritate generalis Capituli ad hoc eligi debent. Ministrorum officium.

Si quis huius Ordinis frater esse voluerit, primò per annum cum expensis suis, præter victum, habitu suo, & omnibus suis retentis, in Ordine pro Deo seruiat: & post annum si bonum, & conueniens videatur Ministro domus, & fratribus, & illi, & locus vacauerit, recipiatur: dum tale sit, de quo non videatur Ecclesiæ litigium imminere. Si verò de cuiusque moribus visum fuerit dubitandum, prolixior de eo probatio habeatur. Si ante receptionem aliquis se intemperanter habuerit, & impatiens disciplinæ, & ad arbitrium Ministri non emendauerit mores suos, tribuatur ei modestè licentia cum omnibus quæ attulit recedendi. In Ordine verò aliquis Receptio nouitij.

non recipiatur, antequam annum videatur vigesimum compleuisse: Professio verò in arbitrio Ministri relinquatur.

Pignora non accipiant, nisi decimas cum licentia Episcopi sui de manu laici, iuramenta non faciant, nisi magna necessitate cum licentia Ministri, vel iussi ab Episcopo suo, vel ab alio vices Apostolicas gerente, & hoc pro honesta, & iusta causa.

Si quod vitium in re, quæ venditur notum fuerit, indicetur emptori: depositum auri, vel argenti, vel pecuniæ non liceat eis suscipere. Ipsa die, qua infirmus venerit, vel apportatus fuerit, de peccatis suis confiteatur, & communicet.

Omni secunda feria præterquam in Octauis Paschæ, & Pentecostes, & Natiuitatis Domini, & Circuncisionis, & Epiphaniæ, & præterquam in festiuitatibus, quæ ad colendum pronunciantur, finita Missa pro fidelibus fiat, absolutio fidelium defunctorum in cœmiterio. Singulis quoque noctibus ad minus in hospitali coram pauperibus pro statu, & pace Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & totius Christianitatis, & pro benefactoribus, & pro his, pro quibus generalis Ecclesia consueuit orare, & communis fiat oratio.

In regularibus horis morem beati Victoris obseruent, nisi fortè pausationes, vel aliæ prolixitates, vel vigiliæ, occasione laboris, & paucitatis seruientium de consilio piorum, & religiosorum virorum fuerint remittendæ, propter paucitatem etenim suam tantas pausationes in psallendo facere non tenebuntur, nec ita tempestiuè surgere.

Rasura Trinitariorum.

In rasura similiter ordinem Sancti Victoris sequantur clerici. Laici verò barbas non radant, sed eas crescere modestè permittant. Nulli ergò, &c. nostræ concessionis, & constitutionis, &c.

ORDO MILITIAE S. MARIAE.

CAPVT XXII.

Ordinis origo. Auctor.

RDO *Militiæ S. Mariæ de Mercede, aliâs de Redemptione captiuorum, quia scilicet cura esset de redimendis captiuis, instituitur à Iacobo rege Arragonum, qui Baleares insulas subegit, anno Domini* 1212. *& à Gregorio* IX. *approbatur. Amictu albo & nigra cruce insigniuntur. Religionis caput est Barcinone. Volateranus lib. 21. Anthrop. & Polydorus lib.7.cap.5. de Inuent. rerum. Panuinius in Chron. refert initium huius Ordinis ad annum Christi* 1232.

Vestitus.

ORDO MILITIAE MONTESIAE.

CAPVT XXIII.

RDINEM *militum Montesiæ (qui locus est in regno Valentiæ) idem Iacobus, eodemq́ ferè tempore quo superiorem instituit, anno scilicet* 1214. *atque etiam à Gregorio* IX. *confirmatur. Volater. lib.* 21. *Milites huius Ordinis rubenti cruce insigniuntur: ibidem.*

Vterque Ordo est Cisterciensis, & sub Magistro ac militia de Calatraue militat. Volateran. ibidem.

ORDO S. CLARAE.

CAPVT XXIIII.

Origo & auctor Ordinis.

LARA *Aßisij nata est patre Milite, & matre Ortulana nomine, mulier superstitiosissima, vt quæ peregrinationes susceperit ad sepulchrum dominicum, ad limina Petri & Pauli, & ad S. Michaelem archangelum, Antonino teste tit.24.c.*

In infantia statim vsa est sub vestibus mollibus ac pretiosis cilicio: cumq; ad pubertatis annos venisset nuptias aliquoties auersata est. Audiens verò de Francisco concive suo, familiaritatem nimis magnã cum eo contraxit, eiusq; iussu parentes suos sine causa deserens, et clàm noctu ad S. Mariam de Portiuncula, vt Antoninus habet, fugiens, fratres eam cum luminibus exceperunt: ibi manu fratrum crines deponens, ornatus priores omnes abiecit. Sed inde ad S. Pauli templum à Francisco deducitur. Parentes autem, eius fuga cognita, ad eum locũ advolant, vi illam auulsuri inde. At illa pannos apprehendens altaris, caput attonsum denudat, affirmans se à Christi seruitio non amplius auelli posse. Videntes igitur eius constantiã in proposito conquiescunt. Tùm verò ad S. Damiani templum de Francisci consilio commigrauit, ibiq; pauperum Dominarum Ordinem, qui et à loco S. Damiani, à fundatrice autẽ Clarissarum Ordo dicitur, inchoauit circa annos Christi 1225. vt Nauclerus Generat. 21. in fine habet. Subijcitur tamen Minnoritis, vt iucundior sit societas: & constat vt plurimùm ex muliebri sexu: Polydorus lib. 7. cap. 4.

Per annos 42. arcto tuguriolo reclusa apud S. Damiani templum, seipsam inedia, vigilijs alijsq; carnificinis mirum in modum afflixit: Antoninus tit. 24. c. 6. Procurauit enim sibi fieri vestem de corio porci, quam versa ad carnem hispida tonsura pilorum secretò sub tunica deferebat. Vtebatur interdum durissimo cilicio de pilis equorũ nodosè contexto: nonnunquam vinearum sarmenta ei pro lectulo erant: lignum durum præstabat sub capite officium puluinaris: calceamentorumq; vsum penitus ignorabat: progressu temporis scorium debilitato corpori substrauit, & capiti modicam paleam indulsit: tandem, iubente Francisco propter infirmitates incredibiles sacco paleis pleno vsa est. Sanitatis tempore maiorem Quadragesimam, & Quadragesimam S. Martini in pane & aqua ieiunans, solis diebus Dominicis, si habebat vinum gustabat. Secunda, quarta & sexta feria nihil in his Quadragenis cibi sumebat: quod tamen ieiunium Episcopus Assisij & Franciscus prohibuerunt ei, mandantes, vt nullum sinat transire diem, in qua ad minus vnciam cum dimidia panis in cibum sumeret: si vera sunt quæ Antoninus tit. 24. cap 6. §. 2. & alij referunt, de quibus tamen meritò dubitari potest, cùm Clara ferè triginta annis post Franciscum obierit, & tamen hæc ita proponuntur ac si Franciscus superuixerit eam. Cùm verò Gregorius IX. lege cauisset, ne quis ex Minnoribus ad monasterium eius accederet, id Clara adeò ægrè tulit, vt Pontifex decretum hoc reuocarit: eodem Antonino teste §. 4.

Claræ afflictiones.

Volens autem religionem suam summæ Paupertatis titulo exornare, ab Innocentio III. seu, vt volunt alij, ab Honorio III. Paupertatis suæ priuilegium postulauit. Pontifex tanto virginis feruori congratulans, singulare dicit esse propositum, quòd nunquam tale priuilegium à sede Apostolica fuerit postulatum. Vt autem insolitæ petitioni satisfaceret, Pontifex ipse petiti priuilegij primam notulam sua manu conscripsit. Cumque Gregorius IX. ei suaderet, vt propter euentus temporum, & pericula seculorum aliquas saltem possessiones retineret, quas & ipse liberaliter offerebat, restitit tamen & nullatenus acquieuit. Pontifici autem dicenti, Si votum formidas, nos te à voto absoluimus, dixit illa: Sancte Pater, nequaquam à Christi sequela in perpetuum absolui desidero: vt refertur in eius vita apud Laurentium Surium tomo 4. de Vitis Sanctorum, & Antoninum tit. 24. c. 6. §. 1. Paucis diebus antequam moreretur, Ostiensem Cardinalem de Perusio obsecrat denuò, vt priuilegium paupertatis à Papa & Cardinalibus sibi impetret confirmari: quod & promisit ille & impetrauit: Antoninus §. 5.

Confirmatio Ordinis.

Balæus Centuria 4. cap. 8. in Appendice refert, Innocentium IIII. Regulam Clarissis composuisse & dedisse.

Diuiduntur in Obseruantes, Reformatas ac Vrbanissas.

Ob eximiam igitur sanctitatis opinionem fama Claræ longè lateq; sparsa, mirandum in modum Ordo eius crescere cœpit: vnde illud,

Incrementa Ordinis.

Clausa manens Clara, toto clarescere mundo
Incipit, & laudum titulis præclara refulget.

Nam, vt author vitæ eius apud Surium, & Antoninus tit. 24. cap. 6. referunt, festinant virgines eius exemplo seruare virginitatem: maritatæ castius agere satagunt: nobiles & illustres fœminæ amplis contemptis palatijs arcta sibi monasteria construunt, atq; in cilicio & cinere viuere magnam gloriam ducunt: mater filiam, filia matrem inuitat: soror sororem ducit, & amita neptem. Replet fama superstitionum eius cameras dominarum illustrium: attingit ducissarum palatia: ipsarum quoque penetrat Reginarum penetralia: flectuntur nobiles ad eius sectanda vestigia: ornantur eius monasterijs innumeræ ciuitates, ipsa quoque campestria & montana.

ORDO VALLIS SCHOLARIVM.

CAPVT XXV.

Origo & fundator. GVILLERMVS *Richardus Scholaris Parisiensis cum Eduuardo & Manasse Theologiæ professoribus, in Eremum in Campania commigrans, nouum vitæ genus auspicatus est.*

Vitæ regula. *Vitæ quidem norma Augustini regula ipsis fuit: attamen & aliorum Ordinum, Romana authoritate comprobatorum, statuta sectati sunt. Nam ex Cisterciensium lacunis hæc mutuati sunt, vt Prior illius domus & successores omnibus Ecclesijs sui Ordinis, officium visitationis sine vlla temporalium exactione impenderent, & tres primitiuæ filiæ ipsius Ordinis, visitandi matrem facultatem habeant, & quòd Priores formidi semel in anno apud Ecclesiam præfatam statuto tempore conuenientes celebrent Capitulum generale.*

Vestitus. *Scapularia deferant fratres laborantes: camisias lineas non habeant, nec in dormitorio culcitras: sani carnibus non vescantur, nisi debiles & ægroti.*

Nomen. *Locus vbi initio sederunt, Vallis Scholarium dictus fuit.*

Confirmatio. *Horum institutum Honorius* III. *anno* 3. *Pontificatus sui, Papali authoritate confirmauit. Vincentij Speculum hist. lib.* 31. *cap.* 123. *Epitome mundi. Genebrardi Chron. Panuinius in Chron. dicit, Parisijs hunc Ordinem confirmatum, anno Domini* 1217.

ORDO EREMITARVM S. PAVLI.

CAPVT XXVI.

ORDO *fratrum Eremitarum S. Pauli primi Eremitæ in Vngaria sub regula D. Augustini instituitur circa annum Christi* 1215. *ab Eusebio Strigoniensi, & confirmatur anno* 1308. *à Gentile Cardinale legato Clementis* V. *Papæ. Panuinius in Chron. Frank in Chron. fol.* 468.

In Angliam hi primùm venerunt anno Domini 1310. *& Colcestriæ locati sunt, vt indicat ex Chronico Caleten. Balæus in Append.* 2. *Cent.* 4. *cap.* 82.

ORDO CANONICORVM REGVlarium S. Marci.

CAPVT XXVII.

ORDO *siue Congregatio Canonicorum Regularium S. Marci Mantuæ incœpit anno* 1231. *Panuinius in Chronico.*

ORDO BETHLEHEMITARVM.

CAPVT XXVIII.

EXORITVR *quoque Ordo Bethlehemitarum, cui Cantabrigæ anno Dom.* ... *mansio concedebatur. Prædicatorum more vestiti, stellam rubeam in pectore, quinque radijs crinitam habent, in cuius medio rotunditas erat aerij coloris; propter stellam*

stellam quæ nato Domino apparuit in Bethlehem. Balæus Cent.4.cap.25.in Appendice. Catalogus testium veritatis fol.375.

Tot Ordines circa hæc tempora in Anglia exorti sunt, vt Ordinum confusio videretur: vt hi bos,& è conuerso supplantarent, nec sufficeret populus eos eleemosynis sustentare; ibid.

ORDO BONORVM HOMINVM SEV VIRORVM.

CAPVT XXIX.

EDMVNDVS *Richardi Angli Coruualiæ Comitis, qui Romanum imperium tenuit, filius, cœnobium quoddam in syluestri colle, qui parum supra Berchanstedum eminet, extruit, & amplis possessionibus ditatum, nouæ religionis viris, nunquam antea in Anglia visis, qui* Boni homines seu Boni viri *dicuntur, inhabitandum dedit. anno 1258. iuxta Balæum Cent.4.cap.26.in Appendice. Hi D. Augustini regulam profitentur & obseruant. Vestimentum cærulei coloris induunt, eadem penè forma factum atque habent fratres, quos vocant Eremitanos. Polydorus lib.16.de Anglis. Vide eundem Polyd.li.7. cap.4.de Inuent.rerum.*

ORDO FLAGELLANTIVM.

CAPVT XXX.

FLAGELLANTIVM *Ordo, quem alij* Sanguinariam pœnitentiam, *vocant, primò exortus est circa annos Christi 1260. Perusiæ in Thuscia, quando orbis terrarum fame maxima laborauit. Nobiles atque mercatores primum frequentes coibant. Deinde vulgus promiscuum, ciues, coloni, pueri & sacerdotes attoniti, fanaticique prouolant. Templatim atque oppidatim bini more sacerdotem procedebant. Vbi in conspectu templum oppidúmue erat, præeunte duce multitudinis, diuina carmina concinebant, hymnos cantabant, cœlites placabant, vestibusque se exuentes supernè vmbelico tenus nudi, cætera linteo talari tecti, capiteque, ne agnoscerentur, operto, scutica nodosa humeros atque pectus secabant, & crudeliter se verberabant. Inter verbera hos tres versus Germanica lingua recitabant.* Flagellantium origo. Ritus & superstitiones.

Ihr schlacht euch sehere/
In Christus ehere/
Durch Gott/so laßt die sünd mehere.

Quibus se adhortabantur, vt posthac resipiscerent, pietatem colerent, qui se tam duriter pietatis ergò cæderent. Modò procumbebant, modò palmas ad sydera tendebant, & pectora pugnis contundebant. Nec vlla iniuria cœli viæque præpediuit, quo minus hæc sacra cruenta ritè perpetrarent, atque cœptum carperent iter. Itaque imperia dira in seipsos, ne somno quidem quieto irrogando quisque, per 33. dies atque semissem perdurabant. Tum se expiatos sceleribus Deoque reconciliatos existimabant, atque demum domos repetebant. Plerique bonos, alij, Monachi maximè, pessimos prædicabant, hæreseos notam inurebant, & superstitionem flagitiosam, immodicam, diraque sacra interpretabantur. Vnde multi Principes eos vltra in suis regnis progredi prohibuerunt: nonnulli etiam, veluti profanos, ne suos omnino fines ingrederentur, publicis edictis coercuerunt, vt Auentinus refert lib.7. Annalium fol.702.

Ad tempus igitur repressa atque sopita fuit eorum superstitio fanatica. Sed increbruêre rursum circa annos Domini 1349. per vniuersum ferè orbem Christianum eiusmodi greges virorum pariter & mulierum: sed quo authore, in certum est: vnde & Acephali dicti. Quingenti nonnunquam, aliquando mille viri & mulieres conuolarunt, oppidatim bini processerunt, seque flagellarunt tot dies, quot quisque annos natus erat: inde, quasi expiato omni crimine domum redibat. Auentinus lib.7. Annalium fol.791. Flagellantium institutum repressum, rursus emergit.

Alb. Argentin. de Flagellatorũ Origine & ceremonijs.

De his Nauclerus Generat. 45. nonnulla refert, sed quia videtur ea transcripsisse ex M. Alberto Argentinensi, qui hisce temporibus vixit, et cuius Chronicõ clarissimus vir D. Christianus Vrstisius anno 1585. luce donauit, integra huius authoris verba adscribere placuit. Pestilentia (inquit) paulatim incipiente anno Domini 1349. in Alemannia cœperunt se populi flagellare, transeuntes per terram, & venerunt 200. de Sueuia Spiram anno prædicto in medio Iunij, habentes inter se vnum Principalem, & duos alios magistros, quorum mandatis omnino parebant. Et cum hora prima Rhenum transissent, accurrente populo, fecerunt Circulum in ciuitate Spira ante monasterium latum valdè, in cuius medio se exuentes, depositis vestibus & calceamentis, habentes in modum braccæ camisias à fœmore ad talos prætensas, circumiuerunt, vnusquisq; post alium in circulo in modum crucifixi prostrauit: quilibetq; eorum super quoslibet transeuntes passibus, et leniter prostratos flagellis tangentes, vltimi qui se primò strauerunt, primò surgentes se flagellauerunt, flagellis habentibus nodos cum quatuor aculeis ferreis, transeuntes cum cantu vulgari inuocationis Dominicæ, habente multas inuocationes: & steterunt tres in medio circuli sonori valde, præcinentes, flagellando se, post quos alij canebant: in quo diu immorantes, ad vnum prætentum omnes genui flexi, in modum crucifixi in facies suas corruerunt, cum singultu orantes, & transierunt iuxta circulum Magistri, monentes eos, vt orarent ad Dominum pro clementia super populum, item super omnes eorum benefactores & malefactores, & omnes peccatores, & in purgatorio existentes, & pluribus alijs. Post hæc se leuantes, extensis manibus in cœlum, genu flexi canebant: & iterum surgentes diu se flagellabant, euntes vt prius, quibus se induentibus alia pars eorum, quæ indumenta & substantiam suam custodierat, se exuens, idem fecit. Post hæc surrexit vnus sonorus, legens literam, quia aliqui fuerant inter eos sacerdotes & literati, nobiles & ignobiles, mulieres & pueri, cuius literæ tenor similis in sententia esse dicebatur in Ecclesia S. Petri in Hierusalem per angelum præsentata, in qua narrat angelus: Christum offensum contra mundi prauitates plurima exprimens crimina, violationem diei Dominice, & quod non ieiunetur feria sexta, blasphemias, vsuras, adulteria: Christumque rogatum per beatam virginem & angelos pro misericordia, respondisse: quemlibet per 34. dies se debere eundo flagellare, vt misericordiam Dei consequantur. Tantus erat Spirensium affectus ad eos, quòd citò omnibus inuitatis, non inueniebatur qui inuitari posset: non enim recipiebant cuiusuis eleemosynam in specie, sed in genere, pro parandis contortis cereis & vexillis. Habebant enim pretiosissima vexilla de serico & purpura, & ornatè depicta, cum quibus processionibus transibant: sed inuitati de Magistrorum suorum licentia ibant, vocati, non audebant inuitare per ditiores vocati. Hocque faciebant bis in die, aut in ciuitate, vel in campis, & quilibet clam semel in nocte: non loquebantur mulieribus, nec super plumis iacebant: omnes gestabant cruces, ante & retrò in veste & pileo, habentes flagella vestibus appensa, nec in vna parochia vltra vnam noctem manserunt. Ingressi sunt fraternitatem eorum humillimè centum & plures de ciuitate Spirensi: circa mille Argentinensium, promittentes per prædictum tempus obedientiam prædictis Magistris. Nullus recipiebatur, nisi promitteret seruare prædicta, per prædictos dies, & nisi haberet expendere in die ad minus quatuor denarios, ne mendicet, & nisi promitteret se esse confessum & contritum, & remisisse omnem iniuriam inimicis, & habere vxoris suæ assensum. Diuiseruntque se Argentinæ, pars enim descendit, pars altera ascendit, Magistros inter eos similiter diuidentes. Magistri quoque Argentinis repentinam castigationem nimiam prohibebant. Tantæque ad omnes confluebant multitudines, ascendentium, descendentium & transuersalium, quòd nemo poterat numerare. Post hæc in ciuitate Spirensi penè ducenti pueri, duodecim annorum ætate, colligationem fecerunt, & se flagellarunt.

De Flagellatorum origine & ritibus Cranzius.

De ijsdem Albertus Cranz libro octauo cap. 28. Vuandaliæ, ita scribit: Secta Flagellantium circa annum Domini 1349. vehementer increuit per prouincias, incertum quo authore

authore primum instituta. Homines rudes, qui per Germaniæ agros flagellis se attriuerant, Cruces in veste præferebant, ad vrbes gregatim ibant, processione disciplinata, capitum operimentis ad oculos demissis, luminibus in terram fixis, tristes & mœsti semper cernebantur. Flagella tribus restibus erant trinodia: nodi ferrum in crucis formam eminens habebant, liuentes ex crebris ictibus ac vulneribus scapulas & dorsa praetulere. Ecclesiam ingressi, positis vestibus, subucula linea ab vmbelico demissa sumebant. Ita egressi per cœmeteria nudi sternebantur, alij proni in faciem, alij in latus, nonnulli in dorsum, quidam extentis in altum palmis, pœnitentiæ formam ad singula peccatorum genera in gestu significabant. Progressus ex omni numero vnus, singulos tangebat, dicens: Det tibi Deus remissionem tuorum peccatorum, Surge. Inde in Ordines digesti, præcinentibus duobus, versum chorus iterabat: vbi Dominicæ passionis in cantu quodam incidebat mentio, mox vnà proruunt in terram, non, vt solemus, primò geniculantes, sed vno impetu, veluti præcipitata ligna vel saxa, ruebant, quem quisque stans locum fortè habuit. Eadem de illis refert idem author lib. 9. cap. 44. Metrop. Funccius in Chron. lib. 10. Ac libro 10. cap. 46. Metrop. testatur, quòd circa annum Domini 1398. renouatus fuerit rursus hic Ordo in Italia, iterumque transierit per Germaniam & cæteras nationes.

Trithemius in Chron. Hirsaugiensi fol. 292. indicat, hanc sectam in Vngaria sumpsisse originem, non solùm ob ingentem pestilentiæ vim, quæ in Vngaria, sicut in omni reliqua Europa deseuierit: sed etiam ob horribilem terræmotum atque hiatum, quo vrbes 26. & innumeri mortales absorpti fuerint in regno illo: ideoq; nonnullos flagellationem talem instituisse, vt irati Dei gratiam promererentur, & pro suis ac totius mundi peccatis satis facerent. De origine Flagellantiũ Trithemius.

Vrstisius in Chronico Basiliensi lib. 3. ca. 12. indicat, eos, cùm primùm intrarint vrbes aut vicos, huiusmodi cantu vsos esse: Flagellantium ritus ex Vrstisio.

Nun ist hie die Bätte fart
Da Herr Christus gen Jerusalem fart/
Er fürt ein creütz in seiner hand/
Nun helffe vns der Heyland.
Nun ist hie die Bätte fart so güt/
Hilff vns Herr durch din blüt/
Das du am creütz vergossen/
Vnd vns im ellend gelassen.
Nun ist hie die Straaß also bereit/
Die vns zü vnser Frauwen treit/
In vnser lieben Frauwen land/
Nun helffe vns der Heyland.
Wir wöllend die Büß annemmen/
Das wir Gott desto baß gezimmen/
Dört in vnsers Vatters reych
Da bitten wir dich alle gleych/
So bitten wir den heiligen Christ/
Der aller welt genädig ist.

Venientes verò ad templa ita canebant:

Jesus ward gelabet mit gallen/
Deß söllend wir all an ein creütz fallen.

Simulq; in modum crucifixi sese prosternentes, præcentor eorum ita canebat:

Nun habend auff eüwere hende/
Das Gott den grossen Sterbend von vns wende.

Dogmata verò Flagellantium Sebastianus Franck in Chronico suo sequentibus 44. capitibus complexus est. Flagellantium doctrina.

1 *Ordinem suum ante annos 40. institutum esse, occasione literarum quarundam, quas angelus Romæ in B. Petri Basilica altari imposuerit.*

2 *Post suum aduentum Romanum Episcopum esse depositum, omnemque potestatem ipsis traditam.*

3 *Christum, vt Veteris, sic & Noui Testamenti sacerdotium abrogasse, propter sacerdotum scelera & nequitias.*

4 *Nullam post hac rationem haberi debere templorum, salis, sacramentorũ, baptismi, olei, cineris, chrismatis aut aliarum rerum consecratarum: sacerdotibus enim omnem ademptam esse potestatem.*

5 *Post suum aduentum templa nihil aliud esse, quàm aceruum lapidum, speluncam latronum & peccatorum.*

6 *Sacerdotes, sua doctrina & Sacramentorum administratione, seipsos & populum seducere & occidere.*

7 *Aspergillum in aquam lustricam tinctum infernalibus guttis refertum esse.*

8 *Boatum seu cantum sacerdotum eorumq́ officia in templis, non pluris æstimanda quàm latratus canum.*

9 *Post suum aduentum Baptismum aquæ cessauisse, & sanguinis Baptismum incepisse.*

10 *Eo miraculo, quo Christus in nuptijs aquam in vinum rubrum conuerterit, significari voluisse, quòd sub finem mundi aquæ Baptismus cessare, sanguinis verò Baptismum incipere debeat.*

11 *Vt vinum hoc optimum & præstantißimum fuerit in nuptijs, sic & aquæ Baptismus.*

12 *Nullum posse saluari, qui non in Flagellantium Ordinem cooptetur, & in suo ipsius sanguine baptizetur.*

13 *Vnctionem Chrismatis figmentum esse humanum.*

14 *Omnes Monachorum Ordines, vnà cum Clero vniuerso Pontificio esse reprobatos à Deo.*

15 *Verum corpus Christi non esse realiter & substantialiter in pane, alioquin iampridem deuorassent homines Christum, etiamsi altißimo monte maior extitisset.*

16 *Si Christus veraciter sit in Sacramento, sacrificulos peiores esse Iuda, qui triginta denarijs Christum vendiderit, isti verò tribus obolis.*

17 *Panem consecratum tam exiguo pretio vendere sacrificos, quo tamen mundum totum compararint.*

18 *Sacramentum altaris nihil aliud esse quàm cuculum sacerdotum.*

19 *Auricularem confeßionem ad remißionem peccatorum inutilem esse.*

20 *Qui sacerdoti confitetur, non est mundior eo qui se in sterquilinio seu lacuna aliqua lauat.*

21 *Peccata quantumuis atrocia spontaneam flagellationem carnis tollere.*

22 *Indulgentias aucupium esse sacerdotum.*

23 *Confirmationem matrimonij quæ fiat à sacerdotibus id polluere: dicente Domino, quæcunque benedixerint, ego maledicam.*

24 *Flagellationes plus moribundis prodesse, quàm si centum libris olei perungantur.*

25 *Vestem nuptialem, quæ nos Christo dignos efficiat, esse laceratam cutem & mortificatam carnem.*

26 *Supremam obtestationem per mortale peccatum fieri.*

27 *Sibi nouam legem à Deo reuelatam & traditam esse.*

28 *Loco septem Sacramentorum voluntariam mortificationem carnis institutam esse in memoriam dominicæ paßionis.*

29 *Neminem Deo gratum & acceptum esse, nisi sit de grege illorum.*

30 Lectiom

30 Leuitam & sacerdotem, qui apud Hiericho semimortuum & vulneratũ præterierint, sacerdotes Pontificios esse, qui Christo ingrati sint, nec eius crucem ferant.

31 Se esse Samaritanum, qui vulneribus confectum iumento suo imposuerit.

32 Antichristum esse Episcopos, Sacerdotes aliosque Prælatos, qui Flagellantes ob sequelam Christi persequantur.

33 Antichristum longo tempore imperitasse. Heliam & Enochum venisse, & propterea extremum iudicium præ foribus esse.

34 Heliam occisum esse ante annos 48. Erdfordiæ, & Begardum appellatum.

35 Enochum fuisse Conradum Sinet, qui in Thuringia Euangelium prædicarit, & propterea occisus sit.

36 Deum ab initio omnes animas creasse, & in Paradiso collocasse.

37 Quamprimum corpus in vtero materno formatum sit, animam ei ab angelis inspirari.

38 Begardo & Conrado suo angelos Heliæ & Enochi animas inspirasse.

39 In nouissimo iudicio non solum Christum, sed & suum Begardum & Conradum mundum iudicaturos.

40 Omne iusiurandum mortale peccatum esse.

41 Purgatorium nullum esse, proindeque viuentium preces & supplicationes pro mortuis inutiles.

42 Vigilias & Exequias ad nihil prodesse, quàm vt sacerdotes ijs tempus fallant, & loculos impleant.

43 Crucem Christi non adorandam, ne quis idololatra fiat.

44 Nulla ieiunia à sacerdotibus indicta seu instituta seruanda esse.

Contra hæc & similia Flagellantium dogmata eorumque superstitiones scripsit Ioannes Hagen aliàs de Indagine librum vnum circa annos Christi 1460. Damnati etiam sunt & Germania excedere iussi Flagellantes in vniuersum à Carolo IIII. Imperat. Auenionem igitur, vbi Curia Pontificis erat, profecti sunt, cumque ibi in Diui Petri ecclesia sese flagellassent, Clemens V. in carcerem eos conijcere voluit, sed quidam Cardinales intercesserunt: tunc Papa sub pœna execrationis latæ sententiæ, ipsis & omnibus Christi fidelibus prohibuit, ne de cætero publicis flagellationibus vterentur, sed pœnitens clam, si vellet, se flagellaret. Sed nemo tunc videt hypocritas bone Clemens. Nihilominus etiam tam Auenioni, quàm alijs per Italiam Pontificiæ ditioni subiectis vrbibus flagellationes eiusmodi publicæ, ad pœnitentiam vehementius testandam, retentæ sunt. Ec ijs locis hominum turbæ albis, pullis, cinericijsque vestibus insignes, capite obuoluto, nudis pedibus, humerisque nudis, quos scuticis ære argentóue acuminatis, vt potentior sit ictus, diuerberant, sanguinemque eliciunt, amburbias habent supplicationes, & ad diuorum puluinaria adeunt, hac ceremonia rati se peccatorum remissionem mereri. His se vapulantium factionibus (sic enim vocantur) opulenti & nobiles viri complures, quin Reges magnique Principes sese adiungunt, religionis testandæ gratia. Sic enim anno 1574. post horrendum & inauditum illud patratum latrocinium per totam Galliam, Henricus III. nunc Galliarum Rex, vni factioni sese adiunxit, & ad illius exemplum vniuersa penè aula. Carolus verò Lotharenus Cardinalis ipse cumprimis, qui pro more & instituto patrij illius ritus pedibus humerisque nudis obiuit hyberno tempore supplicationem: sed quamuis domum redux cubili incaluisset, deterius tamen se solito habere cœpit, vt se quidem scelerum suorum ita pœnituisse maximè pœniteret, nam paucis post diebus extinctus est inter furiosas vociferationes: vt historia de Bellis ciuilibus Galliæ testatur. In Hispania quoque tritum est hodiè flagellationibus talibus suam pœnitentiam declarare non solum promiscuam plebem, sed cumprimis nobiles magnosque viros, quibus ardentes faces media etiam luce præferuntur.

Flagellantes cum sua doctrina damnati.

Flagellationes publicæ à Papa prohibitæ, sed nihilominus à Pontificijs retentæ.

Flagellatio Italica & Hispanica.

Hi verò ritus agendi pœnitentiam neque in verbo Dei sunt hominibus mandati, neque à veteri ecclesia instituti, sed posterioribus demum seculis superstitione magistra introducti,

quæ homines tantum circa externa occupatos detinet, de internis verisque pietatis officijs non multum solicita.

Flagellationes suas Christiani ab Ethnicis mutuati sunt.

De huiusmodi religiosa quadam flagellatione apud Ethnicos vsitata, in lib. ad Martyres hoc modo scribit Tertullianus: Apud Lacedæmones, hodie solennitas maxima est Diamastygiosis, id est, flagellatio. In quo sacro, ante aram nobiles quinque adolescentes flagellis affliguntur, adstantibus parentibus & propinquis, & vti perseuerent adhortantibus: Cuius rei idem author etiam in Apologetico mentionem facit. Meminit etiam Polydorus Vergil. lib. 7. cap. 6. huiusmodi flagellationis Ethnicis vsitatæ. Romani, inquit, Lupercalia ludicra celebrantes, nudi per vrbem incedebant, ac laruati flagellis obuios cædebant. Quod si longius liceat huiusce verberationis originem quærere, ego ab Ægyptijs sumptum dixerim. Siquidem illi dæmoni maximo vaccam multis ceremonijs, teste Herodoto, immolare solebant, quod sacrificium dum ardebat omnes verberabantur.

ORDO SERVORVM B. MARIÆ.

CAPVT XXXI.

Auctor huius Ordinis.

ORDO Seruorum B. Mariæ, *authore Philippo Tuderto Florentino Medico incipit. Schædelius ætate 6. Cranzius lib. 8. cap. 47. Metrop. Panthal. Chronic. De hoc Ordine in hunc modum scribit Sabellicus Enne. 9. lib. 7. Martini* IIII. *Pontificatu (minus enim rectè quidam Henricum* IIII. *ponunt) Philippus Thuscus genere, Florentiæ ortus, nouæ fuit sectæ author, institutorq́; familiæ, quam Deiparæ vocant virginis, qui primo initiati,* Serui *nuncupari cœperunt, tenentq́; hodiè eam appellationem. Fuit Philippus Medicæ artis professor: Anachoriticam inde vitam secutus, oraculo diuinitus monitus nouum religioni adiecit dogma, paululum ab Eremitano diuersum: Militant siquidem sub D. Augustini regula, paucis quibusdam in ea mutatis: & è vestigio Philippi iussu ædem Nuntiatæ religionis caput extruxerunt. Nigræ tunicæ ac succinctæ, nigrum superinijciunt pallium, circa humeros in rugas complicatum, scapulari amictu ab humeris reiecto, induens calceatus. Nec res magno admodum est fauore à primordio recepta. Cæterùm cùm nouum institutum sua sponte glisceret, augereturque indies initiatorum numerus, Benedictus* XI. *septemque deinceps Pontifices sequuti, non modò ad pium institutum conniuere visi sunt, sed probarunt etiam suo assensu, probatum ceremonia & priuilegio excoluêre. Datum præterea, vt sacculum gestarent, mendicandi facultate concessa. Viri in familia sanctitate & eruditione clari 23. in beatorum numerum relati, muliebris sexus 9. nam & in his quoque est eius quidam Ordo. Sunt horum Conuentus hodiè in Italia 48. & in his 1500. & amplius initiati.*

Regula & vestitus.

Propagatio.

Origo.

Incidit primum rei huius exordium in eum annum salutis qui fuit 1282. Sabellicus. Vincentij Continuator. & Polydorus lib. 7. ca. 4. initium huius Ordinis referunt ad annum 1285. Seb. Frank verò ad annum 1304. fol. 475. b.

ORDO COELESTINORVM.

CAPVT XXXII.

Cœlestini, qui ante Pontificatum Petrus Moroneus dicebatur, vita.

PETRVS *Moroneus, qui postea in Pontificatu maximo Cœlestinus, eius nominis quintus, appellatus est, in Pelignis apud Eserniam natus, duobus à Sulmone, quæ Ouidij poetæ olim patria fuit, passuum millibus, Angelerium & Mariam parentes habuit, ac filiorum, qui illis erant, vndecimus. Vbi adolescens factus est, rerum humanarum contemptu, eremiticam vitam ingredi cupiens, reperit in monte non procul à patria distante saxum magnum, sub quo fodit paruam, qua tegeretur, foueam, qua vix cingendo & extendendo sufficeret, ibique trium annorum spatium in magna vitæ austeritate peregit,*

peregit. His annis peractis, suadebant ei nonnulli familiares, vt Ordinem susciperet Sacerdotalem. Cuius rei causa Romam pergit, ibiq; Sacerdos efficitur. Deinde ad montem Muronis accedit, ibi quandam cryptam inueniens, in ea habitare statuit, & quinquennium permansit. Quia autem locus ille ab hominibus excoli & habitari cœpit, maiorem solitudinem appetens, inde ad montem Magellæ altissimum & niuosum, syluisq; densissimum se contulit, & ibi sub quadam crypta habitare decreuit. In hanc verò eremum certatim plurimi properarunt mundum relinquere volentes, quos ad consortium eremiticæ vitæ recepit. Tandem tanta ad eum multitudo fratrum suo subdenda magisterio & exemplo docenda confluxit, vt ad eorum conuenientem habitationem varia oportuerit loca construere.

Cum autem audisset, omnes Ordines per Apostolicam sedem non approbatos cassari debere, in generali Lugdunensi Concilio sub Gregorio X. tunc celebrando, ipse pedibus eundo, assumptis secum duobus solum fratribus, ad Concilium perrexit. Ibi à Pontifice Max. priuilegium confirmationis Ordinis in montibus sub Benedicti Regula impetrauit. Reuersus autem ad eremum suam, & congregatis vndiq; fratribus suis, in monasterio S. Spiritus de Magellis generale Capitulum celebrat: vbi multa cum eis de obseruatione suæ Regulæ pertractans, plurima statuta ad reformationem monasticæ disciplinæ ordinauit. Multa etiam loca & monasteria, quæ Benedictinorum fuerant, suo Ordini mancipauit. Creuitq; adeò eius religio, vt breui triginta sex loca consecrarit, in quibus ferè sexcenti fratres ei oblati sunt. Surius in Cælestino tom. 3. de Vitis Sanctorum. — Institutio Ordinis Cœlestinorum. — Propagatio.

Sebastianus Frank in Chron. fol. 472. refert, Petrum hunc dedisse Ordini suo habitum in vniuersum cœruleum absq; cucullo. — Vestitus.

Quia verò multi deuoti seculares, habitum istum religionis assumere non valentes, societatem autem & participationem Ordinis habere summopere optarent, idcirco Confraternitatem etiam instituit, in qua sub certis obseruantijs, in pluribus ciuitatibus & locis innumera vtriusq; sexus multitudo ei exhibebat obsequia. — Fraternitas Cœlestinorũ.

Fama verò eius longè lateq; diuulgata, in eam existimationẽ venit, vt Pontifex Max. absens, nec tale quid cogitans electus sit, 3. Non. Iul. anno 1294. post insanas collegij Cardinalium dissensiones, nomenq; Cœlestini ei impositum. In primo autem Consistorio (inquit Christianus Massæus) dum strictè reformare vellet Romanam ecclesiam, vt alijs esset in exemplum clerus illius, tantum incurrit indignationis, vt eum delirum ac fatuum dicerent. Quorum vnus non re, sed nomine Benedictus Caietanus appellatus, apposuit quendam cubiculo Papæ, qui facto foramine per fistulam multis noctibus insonabat, ac si esset angelus quispiam: Cælestine, Cælestine, cede: negotium enim supra vires est. Perdiu quoque suadebant quidam alij, vt cedendo saluti suæ consuleret. Cumque requiem non haberet, abdicauit se magistratu in vigilia S. Luciæ, & ad eremum redire festinabat. Tantum Massæus. Iubente verò Benedicto impostore isto, qui successerat ei in Pontificatu, & Bonifacius VIII. dictus fuerat, retractus ab eremo in Fumonis arcem Anagniæ vicinam coniectus est, metuens, ne populus se contempto, illum sequeretur. Is verò sexagenario maior, diu in carcere illo non potuit viuere, sed miserè ibi anno 1295. die 19. Maij, post vnum annum & quinque menses initi Pontificatus, extinctus est. — Pet. Moronensis fit Pontifex.

Post mortem verò eius, propter crebra miracula quæ ad sepulchrum eius ædebantur, Ordo hic maiora sumpsit incrementa, quem etiam multi nobiles & clari viri intrarunt: Continuator Vincentij. Sabellicus Enne. 9. lib. 7. Nauclerus Gen. 44. Polyd. Verg. lib. 7. cap. 2. — Propagatio maior Ordinis.

Fortè igitur, postquam renunciasset Pontificatui, Cœlestinorum Ordo demùm dictus fuit, à nomine quod in Pontificatu adeptus est. Potest etiam fieri, vt iam antea sic appellatus sit Ordo hic, à cœruleo colore, quo vtebatur, & propterea quoque hoc nomen in Pontificatu postea assumpserit. — Cœlestini quando sic dicti.

Venerunt hi Monachi primùm in Angliam anno Christi 1414. vt refert ex Thomæ Vualsingami & Georgij Lilij Chronicis Balæus Centuria 7. capite 50. in Appendice 3. — Cœlestini in Angliam veniunt.

ORDO FRATRICELLORVM BEGHARDORVM, Beghinarum seu Beguttarum, &c.

CAPVT XXXII.

Nomina fratrum huius Ordinis.

IRCA *annum reparatæ salutis 1298. exorti sunt quidam, qui volebant haberi in tertio Ordine Francisci, sed non erant: quorum viri* Fratricelli *à cellis quas inhabitabant, siue* Fraterculi, *ab opinione,* Fratres de paupere vita, *vel* Beghardi, Bisochi, *Germanicè* Noll *siue* Lollbrüder: *fœminæ verò* Beghinæ, Beguttæ, *& alijs nominibus appellabantur. Vidi Chronicon paruum manuscriptum Georgij Mangold Patritij Constantiensis, & quondam Præmonstratensis Ordinis monachi, post agnitam autem veritatem Christi serui, & nunc ciuis Olympi, in quo refert, Beghinas à Beggha Pipini filia sic appellari, sed rationem nullam addit.*

Ordinis autor.

Author huius sectæ fuit Hermannus *quidam Italus. Vrspergensis autem Paralipomena annotat, à* Dulcino *quodam &* Margarita *eius concubina eiusmodi sectam esse inchoatam apud vrbem Lombardiæ Nouariam. Balæus verò Centur. 4. Script. Britann. Append. ca. 3. affirmat authorem sectæ huius penitus esse incognitum.*

Ritus Begardinorum.

Incedebant capite demisso: faciem semper cooperiebant: lautè bibebant & comedebant: conuiuia quærebant: consortia mulierum non respuebant: in ecclesia sedebant in terra, vultu verso ad parietem: oculos ad cælum non eleuabant. Multis in locis nocturnos agebant conuentus in locis abditis, vbi Sacerdos eorum primùm quædam ad laudem Dei canebat, deinde de sua religione disserebat. His peractis, faciebat cuilibet copiam ruendi in amplexus promiscuos virginum & fœminarum, prout erant obuiæ, extinctis ad eam confusionem luminibus. Infans autem ex eo fœdo concubitu natus, in speluncam delatus, tam diu violentis manibus trahebatur, donec animam ageret. In cuius autem manibus expiraret, is Pontifex Max. inter eos creabatur. Bernhardus Luzelburgensis ex lib. 8. Saxoniæ. Tam erant impudentes vt affirmarent, Margaritam concubinam Dulcini Principis eorum, grauidã ab eo factam, concepisse de spiritu sancto. Mater historiarum: Supplementum Chronicorum: Extrauag. Sancta Rom. de religiosis domibus, & Platina. Capti aliqui Argentinæ, confessi sunt in huius Ordinis ædibus omnia esse communia, mater, vxor, filia: Chronicon Hirsaugiense, Sabellicus Enne. 9. lib. 7. hæc addit: Cremabant inquit, Sacerdotes vnum aliquem ex infantibus ita procreatis, cineres in cadum conijciebant, vino superinfuso, quo nouitij initiabantur: quæ ceremoniæ ratio videtur mihi non multum diuersa ab ea fuisse, quæ à Bachantibus vsurpata est olim.

Anabaptistæ

Doctrinæ capita Begardorũ.

Ad vitæ licentiam pleraq; illorum dogmata pertinuisse Clemens V. *in Clement. Ad nostrum. testatur his verbis. Primò docent, quod homo in vita præsenti tantum & talem perfectionis gradum possit acquirere, vt reddatur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valeat. Nam dicunt, si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior inueniri.*

Secundò, quod ieiunare non oporteat hominem, nec orare, postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus: quia tunc sensualitas est ita perfectè spiritui & rationi subiecta, quod homo potest liberè concedere quicquid placet.

Tertiò, quod illi qui sunt in prædicto gradu perfectionis & spiritu libertatis, non sunt humanæ subiecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta ecclesiæ obligantur: quia asserunt, vbi spiritus Domini sit, ibi & libertatem esse.

Quartò, quod homo potest ita finalem beatitudinem secundum omnem gradum perfectionis in præsenti assequi, sicut eam in vita obtinebit beata.

Quintò, quod qualibet intellectualis natura, in seipsa naturaliter est beata: quodq; anima non indiget lumine gloriæ ipsam eleuante ad Deum videndum, & eo beatè fruendum.

Sextò, quod se in actibus exercere virtutum, est hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat à se virtutes.

Septimò

Septimò, quod mulieris osculum, cum ad hoc natura non inclinet, est mortale peccatum: Actus autem carnalis, cum ad hoc natura inclinet, peccatum non est, maximè cum tentatur exercens.

Octauo, quod in eleuatione corporis Iesu Christi non debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere, asserentes, quod esset imperfectionis eisdem, si à puritate & altitudine suæ contemplationis tantum descenderent, quod circa ministerium seu Sacramentum Eucharistiæ, aut circa paßionem humanitatis aliqua cogitarent.

Bernhardus Luzelburgensis quoque affirmat, docuisse eos visionem animarũ sanctarum differri vsque ad nouißimum diem.

Credibile autem hæc & similia ab eorum hostibus conficta, vt æquior eorum damnatio videretur. Hoc enim est ingenium istorum hominum adhuc hodie, vt etiam de Euangelij Christi veris professoribus multa nefaria fingant & in vulgus spargant, quo facilius odium hominum incurrant, & cruentißimæ illorum persecutiones iustiores habeantur. Multi enim viri singulari eruditione multaque religione præditi, huic Ordini fauerunt, et Hermannus eius fundator Ferrariæ diu in multa magnaque veneratione fuit. Quod vtique factum minimè fuisset si tales extitissent. Matthæus autem Palmerius testatur & Luzelburgensis Beghardos docuisse publicè multa contra Papam eiusque fastum & tyrannidem: nec veritos esse profiteri, Romanam ecclesiam non esse veram & catholicam ecclesiam: Bonifacium octauum, & Ioannem vigesimum secundum non esse legitimè creatos Pontifices: Cæsarem Romano Pontifici non esse subiectum, nisi tantum in spiritualibus: multaque Romanæ ecclesiæ statuta damnasse. Multa de Begardis conficta.

Hoc tam malè habuit Bonifacium VIII. *hominem arrogantißimum, vt Beghardos & Beguttas damnarit, excommunicarit & vbique persequutus sit. Fecit id quoque Clemens quintus, qui in Viennensi Concilio sectam hanc cum præmißis erroribus damnauit et reprobauit omninò, præcipiens insuper, ne quis de cætero eius sectatores teneat, approbet vel defendat: sin minus, puniatur: vt est videre in Clement. titulo 13. capite 3. Ad nostrum. itemque tit. 11. cap. 1. Cùm de quibusdam. vbi reijcit primò statum seu Ordinem hunc, & excommunicat eos, qui vel in posterum sectantur, aut de nouo assumunt illum, vel etiam dant circa id consilium, auxilium & fauorem aliquem: deinde excipit mulieres deuotas & pœnitentes, quæ in domibus paternis diuisæ, à nuptijs abstinent, nullasque Regulas profitentur, & nulli modo viuendi sese astringunt: quæ tamen etiã alicubi Bisochæ dicuntur. Sequutus est Ioannes* XXII. *qui itidem excommunicauit perseuerantes in hoc Ordine, aut assumentes eum de nouo, vel etiam ritum et habitum eis concedentes. Sed quia decretum Ioannis Papæ nonnulla continet, quæ ad præsentem tractationẽ pertinent, non grauabor adscribere. Sacris, inquit, Canonibus est interdictum, ne aliquis nouum Ordinem aut religionem inueniat, vel habitum nouæ religionis assumat, sed quicunque ad religionem venire voluerit, ingrediatur vnam de religionibus approbatis: nonnulli tamen prophanæ multitudinis viri, qui vulgariter Fratricelli seu Fratres de paupere vita, Bisochi, siue Beghini, vel alijs nominibus nũcupantur, in partibus Italiæ, nec non in Sicilia, comitatu prouinciæ Narbon. & Tholosan. ciuitatibus & prouincijs, alijsque diuersis cismarinis & vltramarinis partibus contra dictos canones habitũ nouæ religionis assumere, congregationes et conuenticulas facere, et superiores sibijpsis eligere, quos ministros seu custodes vel guardianos aut nominibus alijs appellant, plurimos ad eorum sectam recipere, et loca de nouo construere, seu constructa recipere, in quibus habitant in communi publicè mendicare temeritate damnabili præsumpserunt, et præsumunt etiam incessanter. Et vt eorũ error veritas, et impietas religio reputetur, plurimi eorũ Regulam seu Ordinem fratrũ Minorum, quem Franciscus instituit, se profiteri ad literã confingunt, quanquã in obedientia Generalis, vel prouincialiũ Ministrorũ Ordinis non morentur, prætendentes se à sanctæ memoriæ Cælestino V. Papa prædecessore nostro huius status seu vitæ priuilegiũ habuisse, quod tamen, etsi ostenderent nõ valeret, cũ Bonifac.* VIII. *prædecessor noster ex causis rationabilibus omnia ab ipso Cælest. cõcessa, quæ per ipsũ Bonif. nõ contingeret approbari, viribus penitus vacuauerit,*

Begardi damnantur à Bonifacio 8. Clem. 5

Damnantur à Ioanne XXII.

dictumque vitæ priuilegium non inueniatur per eundem Bonifacium approbatum. Quidam autem eorum dictum habitum, & viuendi ritum à quibusdam episcopis seu eorũ superioribus, vel alijs ecclesiarũ prælatis habuisse profitentur, quos nec eis concedere licuit contra formam Concilij generalis. Nonnulli etiam ex ipsis asserentes se esse de tertio Ordine Francisci Pœnitentium vocato, prædictum statum & ritum eorum sub velamine talis nominis satagunt palliare, cum tamen in Regula ipsius tertij Ordinis talis viuendi ritus nullatenus sit concessus. Et quod in errorum baratrum faciliter ruunt, qui conceptus proprios Patrum definitionibus anteponunt, ipsorum quàm plurimi à veritate catholicæ fidei deuiantes ecclesiastica sacramenta despiciunt, ac errores alios student multipliciter seminare. Cum itaq; talis damnanda temeritas in eiusdem fidei detrimentum, fidelium scandalum, Minorum & aliorum Ordinum opprobrium, & etiam suarum & aliarum animarum pernitiem redundare noscatur, sectam, ritum & statum huiusmodi, non obstantibus præmissis eorum excusationibus, quas friuolas reputamus: & quicquid per eos communiter vel diuisim sub religionis conuentus vel collegij seu congregationis nomine vel colore attentatum extitit vel existit, de fratrum ipsorum consilio, auctoritate Apostolica nullius fuisse & esse decernimus firmitatis: & quæcunq; à facto processerunt de consilio & auctoritate præmissis reuocamus omnino, ac perpetuæ prohibitioni subijcimus, & ab ecclesia Dei penitus abolemus: eisdem personis & alijs quibuscunq; sub pœna excommunicationis, quam eas (si secus fecerint) incurrere volumus ipso facto: iniungentes expressè ne statum siue sectam & ritum huiusmodi ab ipsis assumptum sectentur vlterius, vel ipsum de nouo assumere quoquomodo præsumant. Episcopos quoq; & eorum superiores, & etiam alios Prælatos quoscunq;, qui prædictis personis vel alijs ritum viuendi & habitum supradictos, preter specialem Apostolicæ sedis auctoritatem deinceps concesserint, prædictæ excommunicationi penè ipso iure decernimus subiacere, &c. Dat: Auenion. 3. Cal. Ian. anno 2. Scripsere etiam contra hunc Ordinem Richardus Leimham Carmelita: Richedus Madescon, & Rogerus de S. Iuone Angli, Balæo teste. Itemq; Felix Malleolus Canonicus Tigurinus circa annos Domini 1439, qui dicit, quod in se confidant tanquã iusti, & suas opiniones falsas præponant scripturis sacris, aspernenturq; cæteros inter quos viuant. Vestitu quoq; & habitu se segregent ab ijsdem, nouæ religionis nouum habitum assumentes, quidem habitus eis, si essent maximè de tertia Regula Francisci, minimè liceret, quod Franciscus nec talem habitum, nec scapulare eisdem vnquam indixerit. Affirmat etiam in tota Alemannia superiori omnes hæreses esse introductas per Beghardos & Beghinas, multosq; latrones & Sodomitas sub eorum habitu deprehensos fuisse.

Scripsere multi contra Begardos.

Hoc ipsum tamen tota monachorũ cohors facit.

Refert Cranzius lib. 8. ca. 54. Netrop. ex Liuij Dec. 3. genus quoddam Fratricellorum etiam ante Christum Romæ fuisse deprehensum & punitum.

Begardi defenduntur à Gregorio XI.

Cum igitur ab his Pontificibus alijsq; sic excommunicati & damnati essent, adeoq; hinc inde ex oppidis vicisq; eijcerentur & nusquam tuti essent, afflictissimis illorum rebus succurrit Gregorius XI. qui patrocinium eorum suscepit, & Bulla eos aduersus hostes eorum muniuit: circa annos Domini 1378. quam cum nec in Decreto Pontificio, nec alibi ferè extet, lectoris gratiam adscribam. Gregorius episcopus seruus seruorum Dei, venerabilibus fratribus Coloniensi, Treuirensi, Moguntinensi alijsq; archiepiscopis, & tam eorum suffraganeis, quàm alijs episcopis vniuersis per Alemanniam, Brabantiam & Flandriam constitutis, &c. Ad audientiam nostram peruenit, quod in vestris ciuitatibus & diœcesibus sint nonnulli pauperes vtriusq; sexus, qui humiliter & honestè in fidei puritate & honestis vestibus aut habitibus, aut in paapertate aut castitate viuunt, & ecclesias deuotè frequentant, & quod huiusmodi pauperes nobis & Romanæ ecclesiæ, ac eorum Prælatis & Curatis reuerenter obediant, nullis erroribus se inuoluendo, sed intimæ charitatis amore Deo & propter ipsum proximis seruiendo: tamen nonnulli à vobis seu per vos ordinaria, & etiam aliqui inquisitores hæreticæ prauitatis in illis partibus Apostolica deputati, huiusmodi pauperes occasione vestium indebitè & iniustè perturbant, ipsorum vestes simplices & honestas decurtari, transformari & quandoq; transmutari faciendo, nec non occasione huiusmodi vestium sacramenta

ecclesia-

ecclesiastica inhibendo, & alia grauamina inferendo eisdem in detrimentum & damnum ipsorum pauperum, & scandalum plurimorum. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus quilibet vestrum in diœcesi sua pauperes ipsos occasione huiusmodi eorum simplicium & honestarum vestium nullatenus molestet, nec ab alijs molestari, quantum in vobis fuerit, dum tamen fideles & catholici reperiantur, permittatis. Et si quos eorum occasione prædicta excommunicatos, vel dictis Sacramentis priuatos, vel aliâs indebitè punitos reperietis, Apostolica authoritate prædicta vigore præsentium absoluatis, & ad Sacramenta prædicta restituatis eosdem, in forma ecclesiæ consueta. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescendo: nõ obstante, si aliquibus communiter vel eisdem à sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possit per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, etc. Datum Romæ apud S. Petrum 4. Non. Decemb. Pontificatus nostri anno 7.

Eosdem quoq; edita bulla fortissimè defendit Eugenius 4. ad Coloniensem, Treuirensem & Moguntinensem Archiepiscopos aliosq; Prælatos sic scribens: Eugenius Episcopus, Seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus, &c. Quanquam dilecti filij de Cellis, seu Voluntariæ paupertatis Pauperes communiter nuncupati per se simul, & mulieres seorsim in suis distinctis domibus absq; mutua eorum conuersatione commorantes in paupertate & continentia, in humilitatis spiritu Ecclesias deuotè frequentent: et Rom. Ecclesiæ ac eorũ ordinarijs Prælatis, Plebanis, Rectoribus et Curatis in omnibus reuerẽter obediant, nullisq; erroribus seu ritibus, qui salutaribus præceptis, & fidei orthodoxæ repugnent, se inuoluant: sed liberaliter diuini nominis intuitu miserabiles, ac alias honestas personas ad eorum loca declinantes gratia hospitalitatis recipiunt: ac requisiti infirmorum curam gerunt: decedentium fideliũ corpora etiã tempore pestis in terris quas habitant, ad sepulturã ecclesiasticã deferendo, ac alia pietatis & charitatis opera exercendo: etiam de his quæ manibus proprijs & mendicatis acquirunt suffragijs egenis erogando, viuentes in communi, adeò quod Christi fideles populi zelo synceritatis, fauoris & dilectionis ipsos plurimum complectuntur. De quibus omnibus Curatorum suorum, Plebanorum & Magistratuum, Præsidentium & Regentium ciuitatum & locorum vbi ipsi commorantur nonnullæ testimoniales literæ authenticæ coram bonæ memoriæ Angelo tituli sanctorum Petri & Marcelli Presbytero Cardinali, iudice & commissario, auctoritate sacri Constantiensis Concilij generalis specialiter deputato, in certa causa in contradictorio iudicio intenta productæ, nemine opponente, seruatis, seruandis, recognitæ & transumptæ reputentur, prout in dicti Cardinalis Commissarij etiam authenticis literis transumpta huiusmodi continentibus suo sigillo munitis plenius continetur. Veruntamen idem pauperes, vt fide digna relatione percepimus, à quibusdam hæreticæ prauitatis inquisitoribus, ac diuersis, maximè religiosis Ordinum Mendicantium, ac alijs eorum æmulis, in ipsorum bono proposito indebitè & iniustè inquietantur & perturbantur: ac prætextu præmissorum, captatis exinde quibusdam occasionibus & fictis coloribus, eis diuersa grauamina inferuntur pariter & iacturæ in animarum molestantium periculum, & pauperum huiusmodi læsionem & scandalum. Quare pro parte dictorum fratrum pauperum nobis fuit humiliter supplicatum, vt eorum quieto statui & indemnitati in præmissis paterno affectu prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaq;, qui cunctorum fidelium, & præsertim Domino sedulo famulantium tranquillitatem affectamus, attendentes quoq; quòd nostra interest super præmissis opportunè prouidere huiusmodi supplicationibus inclinati, vt pauperes prædicti viri & mulieres seorsum & distinctim, sine mutua conuersatione, viuere & habitare, ac vestes, prout hactenus consueuerunt gestare, opera præfata exercere, nec non victum & amictum huiusmodi vt præfertur, acquirere liberè & licitè possint & valeant, auctoritate eadem Apostolica, tenore præsentium indulgemus ipsis vtriusque sexus, ne per quemuis, super præmissis molestari queant vel turbari: cùm omnibus & singulis eorum domibus, possessionibus, locis, rebus & bonis, quæ nunc obtinent, & in futurum iustè poterunt

Begardes etiã approbat Eugenius IIII.

adipisci, ab inquisitorum & fratrum prædictorum ac aliorũ quorumcunq;, cuiusuis status vel præeminentiæ inquisitione, iurisdictione, potestate & superioritate, eadem auctoritate harum serie perpetuè, eximentes penitus & liberantes: ita quod ipsi inquisitores fratres & quicunque alij, nulla inquisitionis, visitationis, iurisdictionis, superioritatis potestatem vel officium in eisdem eorumque domos valeant exercere: nec in ipsos excommunicationis seu alias sententias vel pœnas promulgare. Decernentes ex nunc irritos & inanes omnes & singulos processus excommunicationis, suspensionis & interdicti sententias siue pœnas quos vel quas forsan contra exemptionem & liberationem prædictas quoquomodo contigerit promulgari vel haberi. Nolumus tamen vobis propter hoc iurisdictioni vestræ ordinariæ in aliquo derogari, sed potius pauperes ipsos in omnibus & per omnia vestræ iurisdictioni, tanquã Prælatis & Plebanis, Curatis & Rectoribus eorum subesse, obedire & intendere. Cæterum si qui vtriusq; sexus paupertatis & habitus huiusmodi velamine oberrantes, extra congregationem dictorum pauperum sine manifesta & legitima causa in ciuitatibus & diœcesibus vestris reperti fuerint, vobis iniungimus per præsentes, vt eosdem per prædictas censuras & alias pœnas temporales & spirituales, de ciuitatibus, diœcesibus, locis & territorijs vobis subditis eijciendo protinus expellatis aut aliâs eosdem oberrantes compellatis dictum habitum deponere, vel ipsos stare & commorari in congregatione communi pauperum præfatorum: etiam cum inuocatione, si expedit, auxilij brachij secularis: ac etiam ipsos & quoscunq; alios prædictos pauperes gubernatori, prouisori vel procuratori eorum, quem inter se duxerint eligendum iuxta canonicas sanctiones, prouinciales & synodales constitutiones, et vestrorum ordinariorum & obseruantias & honorabiles ritus eorum, inter ipsos ab antiquo approbatos, in licitis & honestis, vt congruit eorum statui & conditioni parere & intendere faciatis. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, vt his pauperibus auxilio assistatis, &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ 1431. 4. Id. Ma. Pontificatus nostri anno primo.

Defenderunt & alij Begardos. Scripsit etiam Guilielmus Occam cum Petro Corbario pro Fratricellis aduersus Ioannem 22. Papam Balæo teste Cent. 4. ca. 100. in Append. 2.

Vestitus Begardorum. Referunt nonnulli vestitu griseo eos vsos fuisse. Sabellicus autem Enne. 9. lib. 7. testatur, quo habitu his sacris vsi fuerint incertum esse.

Propagatio Begardorum. In Italia verò orti, Picenũ, Vmbriam & Flaminiam maximè infestarunt, Bergomensi auctore. Inde transierunt in Germaniam, vbi breui temporis spatio mirandum in modum auxerunt. Capti enim ex eis quidam Argentinæ, coram omni populo & Clero confessi sunt publicè, quod tantus eorum esset numerus vbiq;, vt si quis ex eis Colonia ire Mediolanum statueret, omni nocte hospitem sectæ suæ inueniret. Coloniæ aliquot millia inuenti sunt. Habebant signa paruula circa ianuas domorum, aut supra tecta, per quæ habitationes complicum suorum inuenire potuerunt. Tritthemius in Chron. Hirsaug. & Balæus Cent. 4. in Appendice 3. ex Vuestmonasteriensi. Turbas, quæ ob hoc genus hominum Basileæ exortæ sunt anno reparatæ Salutis 1400. & per integrum decennium durarunt, describit Vrstisius lib. 4. capitibus 9. 10. 11. 12. & præsertim 14. Chronici.

CAPVT XXXIIII.

Ab anno incarnationis Dominicæ, trecentesimo supra millesimum vsq; ad annos Christi 1400. sequentes Ordines varijs in locis instituti sunt.

ORDO MILITVM IESV CHRISTI.

Ordinis origo. Confirmatio. RDO Militum Iesu Christi exortus est primùm in Lusitania rege Dionysio authore, iuxta Panuinium in Chron. anno Domini 1326. à Benedicto vndecimo confirmatur.

Alij referunt Ordinem hunc instituisse Ioannem 22. Papam, in regno Portugalliæ et Algarbiæ

garbij, anno 1319. vt in Mariani Scoti Appendice legitur, ad resistendum ibi Sarracenis, ex Bætica Prouincia multas in Lusitaniam excursiones facientibus, pro defensione fidei Christianæ: & constituit eis principalem domum in Castro Maurino, Syluensis diœcesis: concessis eis ibidem omnibus bonis olim Ordinis Templi, annuente Dionysio Rege Portugalliæ, quo libentius militiæ Christi vacarent. Huius Ordinis sedes est in Tomario Syluensis diœcesis. Censor verò & moderator est Abbas Alcobasiani monasterij Cisterciensis Ordinis Vlyxibonensis, quem & ipsi profitentur: ac habet is Abbas, conscribendi & exauctorandi milites facultatem. Platina & Balæus in vita Ioannis Papæ. Sabellicus Enne. 9. lib. 8. Nauclerus Gen. 44. Seb. Frank. in Chron. fol. 476. Cranzius lib. 9. ca. 24. Metrop. Polyd. lib. 7. ca. 5. qui etiam dicit, eos crucem rubram in nigro affigere pallio. Principi eorũ annuus prouentus centum aureorum millia. Volaterranus lib. 21. Vestitus.

ORDO ALCANTHARE MILITVM.

CAPVT XXXV.

SVPERIORI Ordini subijciuntur Alcanthare Milites, differunt tamen à prioribus cruce viridi, qua insigniuntur: quorum caput in regno Castellæ apud Alcantharam oppidum, à quo & nomen est ipsis inditum, iuxta Tagum Cœnobium amplissimum conspicitur. Volater. lib. 21. Anthrop. Polydorus lib. 7 ca. 5. dicit sibi de Ordine hoc parum constare.

ORDO EQVITVM STELLAE.

CAPVT XXXVI.

DE origine & authore Ordinis Equitum Stellæ Bernardus Girardus Dominus de Halla in historia sua Franciæ lib. 15. fol. 217. hæc ferè refert, Ioannes I. Gallorum Rex, anno regni secundo, qui fuit annus Domini 1351. mense Octobri instituit in suo regio Palatio S. Oueni ad Lutetiam (aliàs dicto Palatium à Clichy) Ordinem Equitum Stellæ: ad imitationem suorum antecessorum, qui eousq; suos fideliores ministros & duces bellifortiores honorauerunt annulis, à temporibus Hugonis Capetti. Erant autem olim annuli verum & vnicum equestris Ordinis insigne. Et errant qui suspicantur ad imitationem Anglorum Ordinem hunc ab rege hoc institutum. Ordinis origo.

Voluit autem Rex hic Stellam Equites fœderis huius gestare in toga, capitio locóue conspicabiliori, in memoriam Stellæ illius quæ apparuit tribus Magis, qui ad eius ostentum seu apparitionem profecti sunt in Bethlehem ad adorandum recens natum mundi Saluatorem: quo etiam referri posse videntur versus illi, alioqui à Vergilio Pollionis filio dedicati (imò Iulio Cæsari, ob Cometam, qui post eius mortem apparuit) Stellæ symbolum cur datum his equitibus.

> Ecce Dionei processit Cæsaris astrum:
> Astrum quo segetes gauderent frugibus, & quo
> Duceret apricis in collibus vua colorem.

Horum Equitum Collegio Rex omnes futuras in regno confiscationes destinauit.

Erat autem intentio Regis honorare magnos tantum, excellentes & fortitudine conspicuos viros: sed tandem hic honor contemni & vilipendi cœptus est, quod vilissimus & abiectissimus quisq; sua merita, tempore tumultuum Gallicanorum, paulò post Regis captiuitatem exorientium, Regi & regno præstita hoc beneficio compensari peteret. Carolus Delphinus autem Ioannis Regis filius, quod aliter non posset omnes & singulos remunerare, quàm omnibus promiscuè Stellæ hunc Ordinem dando, facilè eum à se impetrari passus est, & nemini ferè denegauit. Videns autem magnos viros ægrè molestéq; ferre, habere se fratres atq; collegas in hoc Ordine, homines nec magnæ authoritatis neque excellentis virtutis, abolere prorsus hunc Ordinem, & alium penitus nouum instituere decreuit. Die igitur tribus Regi- Ordo hic cur institutus. Ordo hic vilescit.

Aa

bus festo, solenne celebrauit festum in Palatio S. Oueni Lutetiæ, vbi hic Ordo primulum cœperat: & ibi dictus Delphinus primus deposuit Stellam de suo vestimento, eamque dedit gestandam custodiæ suæ Præfecto: ita vt hodie adhuc videmus Lutetiæ Vigiliarum tribunos eam gestare in sagis suis.

Ordinis tessera.

Tessera Ordinis erat: Monstrant Regibus astra viam: *vt Claudius Paradinus & Gabriel Simeon in Symbolis heroicis: Genebrardus in Chron. et Balæus Centur. 5. ca. 100. in Appendice referunt.*

ORDO CARTERIORVM EQVITVM.

CAPVT XXXVII.

Ordinis origo.

BERNHARDVS *Girardus in historia sua lib. 15. folio 185. de origine Ordinis* Charteriorum Equitum, *quem etiam* Caligulę ordinem *vocant, hæc narrat: Angliæ Rex (inquit) Eduardus* III. *instituit Ordinem Charteriorum, coloris Cyanei (qui est mixtus ex liuido, candido & leuiter nigro, Gallis Bleu dicitur, & nostri simpliciter cæruleum vocant) ob causam sequentem. Deperibat Rex Comitissam Aldiden de Salisberi, & in illius gratiam Troianos ludos indixit publicos et communes omnibus aduenis, in quibus ipse insignis loco gestauit fasciam cruralem cyaneam amicæ suæ. Postquam autem illius castitatem singularē modis omnibus tentasset, nec tamen expugnare eam vllo modo potuisset, amorem suum conuertit tandem in honestam amicitiam. Et cogitans reædificare castellum Vuindelisorium, olim à Magno Arthusio extructum, ibidem etiam renouare voluit amatorias pugnas & victorias, nouo equestri Ordine, illius veteris, Tabulæ rotundæ seu Mensæ orbicularis æmulo, in cuius Collegium fortißimos quosq; totius regni adsciuit. Fuit igitur occasio noui huius instituti & causa Comitissa Salisberi, eiusq; cruralis fascia. Id quod insigne Ordinis satis testatur, in quo adhuc hodie acu pictum legitur tale lemma, literis aureis iisq; Gallicis:* Honni soit, qui mal y pense: *hoc est, Vituperetur, qui quid mali cogitat. Quo dicto Rex omnibus testatum esse voluit, quod, quantacunq; amoris signa ille Comitissæ demonstret, tamen iocos esse honestos tantum, & sine vlla illius infamia.*

De origine Ordinis aliter.

Idem tamen Girardus eadem historia ab alijs paulo aliter hæc narari testatur: Scilicet, cum dictus Rex Eduardus dictæ Comitissæ amasius, tempore quodā in conclaui cum illa confabularetur, in præsentia multorum virorum & fœminarum nobilium, fortuna fasciam cruralem Comitissæ cyaneam seu cæruleam de pede altero decidisse: Referunt nonnulli inter saltandum hoc accidisse. Regem autem subitò inclinatum ad tollendum eam, dum fasciam tolleret, simul etiam casu Comitissæ tunicam sustulisse, ita vt eius genu nudum, qui præsentes aderant, conspexerint. Nobiles autem ridere occepisse, & ideo Comitissam ita pudefactam & conturbatam, vti erubuerit, & iratior Regi exprobrarit, quod nimia hac, qua vsus sit licentia, pudore affecta sit, & materia facta risus ob suam fasciam. Ad hæc sermone Gallico Regem respondisse, Vituperetur qui malè cogitat: *& confirmasse ei, fieri posse, vti nunc illa videatur ab aliquibus, qui paulo post magno sibi honori sint ducturi, gestantes isthanc suam fasciam pro insigni honoris. Et paulo post quidem hunc Ordinem instituisse, in arce Vuindelsora, & voluisse vt deinceps celebretur quotannis ad diem 23. Aprilis Diuo Georgio sacrum. Ordinasse quoq;, vt constet Collegium hoc ex 40. Equitibus, qui se nominent Equites Charterij Blauij: ad imitationem & exemplum Equitum Tabulæ rotundæ, quam Rex Arthus multo ante instituit in dicto loco.*

Charterij cur dicti.

Dicuntur autem Charterij Equites à fascia illa. Significat enim Charter Anglica lingua periscelidem seu fasciam & lorum: quo fibulato, gemmis item & auro ornato crus sinistrum infra genu cingunt Equites hi: eiq; inscribunt Gallicis verbis, Honni soit, qui mal y pense. *Horū Princeps eques, semper est Angliæ Rex. Refert etiam Polyd. lib. 19. Anglicæ historiæ: Genebrardus in Chron. Balæus Cent. 5. ca. 100. in Appendice. Facta sunt hæc omnia anno 1351.*

ORDO DE OBSERVANTIA MINOrum & Prædicatorum.

CAPVT XXXVIII.

Diuortium fit in Minorum Ordine.

ETSI Minoritarum ab initio vnum ouile & vnicus fuerit Ordo, ne tamen soli beati viderentur, inter se progressu temporis diuortium fecerunt. Nam alij cum alijs de sanctitate certantes, alterius vitæ quiddam ordiri cœperunt, qui se velut Regulæ & instituti Francisci obseruantiores, De Obseruantia vulgò appellarunt, ex Constantiensis Concilij decreto, quod infra commemorabimus, cum reliqui Conuentuales dicerentur. Polydorus lib. 7. cap. 4.

Origo fratrum de Obseruantia.

Incepit hoc schisma aliquo modo sub Crescentio de Eseyo Generali 6. Minoritarum, circa annos 1250. quando reperti sunt, qui se obseruantiores Regulæ, & propterea meliores alijs profiterentur, sed mox à dicto Generali repreßi sunt. Repullularunt autem circa annos Christi 1316. & 1317. primò in prouincia Narbonensi, deinde quoq; in alijs prouincijs: omnium verò maximè circa annos Domini 1352. tunc enim petierunt plurimi ex Minorum secta suppliciter à Pontifice Max. intercedentibus multis magnis viris, vt, quoniam Regula ipsorum glossata & declarata à summis Pontificibus, contra mentem ac voluntatem sui Francisci, obseruaretur à toto Ordine, sibi loca aliqua concederentur, in quibus Regulam sine glossa, secundum literam, obseruare liceret. Et data quidem sunt eis quatuor loca, ita tamen vt in singulis locis 12. tantum fratres manere possent. Sed hoc priuilegium mox reuocatum est ab Innocentio sexto.

Confirmatio.

Non tamen fratrum de Obseruantia institutum idcirco interijt, sed manserunt hinc inde reliquiæ aliquæ in prouincijs. Quia verò à Conuentualibus eorumq; ministris tam Generalibus quàm Prouincialibus, Guardianis & Custodibus, magnis iniurijs afficiebantur ac contumelijs infinitis proscindebantur, humiliter supplicarunt Constantiensi Concilio, anno Christi 1414. habito, petentes sui instituti defensionem seu protectionem, vtq; sibi concederentur loca exercendi Obseruantiam strictam Regulæ suæ, & loco Generalis Ministri nec non et Prouincialium, Guardianorum & Custodũ darentur sibi Vicarij: in quibus omnibus Concilium libenter assensit illis, & de his alijsq; quæ petierant fratres de Obseruantia tale decretum edidit Seßione 19.

Decretum Cõstantiensis Cõcilij pro fratribus de Obseruantia.

Dilectis ecclesiæ filijs, Generali & Prouincialibus Ministris Custodibus cæterisq; Ordinis Minorum professoribus salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Supplicationibus personarum, quæ voto religionis sunt adstrictæ, illis præsertim libenter annuimus, quas ad finem tendere conspicimus, per quem personæ ipsæ sub pacata tranquillitate iuxta suã professionem quiescant, ac sedulum & tranquillum in humilitatis spiritu Domino reddere valeant famulatum. Nuper siquidem supplicatio pro parte religiosorum virorum Guardianorum et fratrum vestri Ordinis conuentuum, videlicet Sagiensis, de sancto Audomaro Morinensis diœcesis, de Varennis Rhemensis, de Dola Bisuntinensis, de la Valle Cenomanensis, de Elicio Nannetensis, de Ambasia Turonensis, de S. Ioanne Angeliacensis, Xantonensis de Bertorio, de Toleto et de Fontiniaco communitatis Maleacensis diœcesis, infra prouincias Franciæ, Burgundiæ & Turonensem, iuxta modum dicti Ordinis existentiũ, nobis humiliter præsentata continebat, quod diuina cooperante clementia, temporibus his nouißimis regularis obseruantia vestri iam dicti Ordinis in præfatis conuentibus inceperat vigere, sed varijs obstantibus impedimentis, per Ministros & Custodes illarum prouinciarũ eis præstitis, in ipsa stricta obseruantia non mediocriter impediebantur, quorum impedimentorum occasione scandala multa pullulabant: humiliter & deuotè supplicantes, quatenus eis de remedio opportuno prouidere dignaremur. Nos igitur eorum supplicationibus tanquam iustis, benignè annuentes cupientesq; multa scandala vestri Ordinis tollere, atq; vnitate in eo conseruata fratres in pacis dulcedine conseruare, statuimus & decernimus eisdem supplicationibus fore prouidendum, & de facto, tenore præsentium eis prouidemus iuxta formam, per reuerendißimos Patres Dominos, videlicet Iordanum Episcopum Albanensem de Vrsinis, ipsius Ordinis protecto-

ctorem, & Petrum S. Chrysogoni presbyterum Cardinalē, Cameracensem vulgariter nuncupatos, sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinales, & alios ex parte huius sacri Concilij super hoc deputatos, specialiter auisatam, ordinatam & traditam, atq; per religiosum virum fratrem Ioan. Rhotani in sacra pagina professorem, et vicarium Ministri Generalis antedicti, vnà cum alijs pluribus Magistris & discretis Patribus ipsius Ordinis ex vna parte, & fratres præminatos conuentus repræsentantes ex alia concordatam, videlicet quòd fratres conuentuum prædictorum decætero, et quousq; aliud super hoc per sacrum Concilium generale fuerit ordinatum, poßint & valeant, quilibet in sua prouincia, eligere de suà stricta obseruantia vnum fratrem idoneū, quem in scriptis Ministro illius prouinciæ præsentatum, ipsum dictus Minister infra triduum post huiusmodi præsentationem suum Vicarium constituere debeat, ad ipsum regendum in solidum loco & vice eius, & eis prouidendum in omnibus quibuscunq;, & ipsis in casibus quibus ipse Minister prouincialis etiam prouidere posset, ita quòd de ipsorum fratrum regimine, in nullo poßint se intromittere dicti prouinciales vel custodes, sed ad ipsos Vicarios cura & correctio eorum omnino pertineat, excepto quòd ad suæ superiôritatis cognitionē Minister prouincialis ipsos poßit, si voluerit, visitare in propria persona, et tunc punire de consensu maiorum & discretorum conuentus, in quo fiet hæc visitatio, quicquid punitione dignum repererit; quem si constituere renuerit modo prædicto, ex tunc constitutio eiusdem præsentati ad Vicarium Ministri Generalis inferius annotatū, deuoluatur & pertineat absolutè. Quidem Vicarij huiusmodi trium prouincialium, poßint & debeant vnà cum fratribus discretis sibi subditis, forma solita in electionibus Ordinis seruata, insimul eligere inter se vnum alium fratrē ad hoc sufficientem et idoneū pro eorundē Vicariorum correctione & totius strictæ huius obseruantiæ in prædictis prouincijs meliori regimine, quem per eos in scriptis Ministro generali Ordinis qui erit pro tempore, humiliter præsentatū, ipsum Minister super illos suum Vicarium constituere infra triduum post illam præsentationē benignè debeat et charitatiuè: alioquin ipso triduo transacto, sit & habeatur Vicarius ipsius generalis, authoritate ipsius sacri Concilij constitutus. Qui quidē Vicarius generalis in sua congregatione vel aliâs solus debeat & poßit Vicarios prætactos (quoties opus erit) punire, & ipsis ac fratribus alijs sibi subditis prouidere in omnibus quibuscunq; casibus, quibus Minister generalis eis potuisset prouidere, ne ipsos, vt sæpius cōtingit, quoties generali Ministro indigent, longius oporteat euagari. Et in hac vice primaria constituimus in Præfatū generalis Ministri Vicariū, fratrem Nicolaum Rudolphi apud nos de hac obseruātia laudabili prouidentia ac diligentia solerti multipliciter commendatum, quem volumus posse deponi, quoties Vicarijs & alijs fratribus discretis prædictis videbitur expedire. Poßit tamen generalis Minister qui est & qui erit pro tempore ipsos fratres & conuentus in sua persona, quoties voluerit, visitare, prælibato Vicario non obstante, & punire, si quid in dicta visitatione puniendum repererit, sicut moris est in Ordine aliâs facere consueuit. Veruntamen non intendimus, quòd prædicti Vicarij propter mortem, depositionem seu mutationem illorum quorum vice funguntur, poßint à suis officijs remoueri, vel in eis impediri, nisi super hoc assensus maiorū et discretorum sibi subditorum prius interuenerit, ad quos semper eos deponere, et alios eligere, antedictis generali prouincialibus Ministris præsentare modo & forma præmißis (quoties fuerit opportunū) volumus et decernimus pertinere. Insuper poßit et debeat ipse generalis Vicarius et sui successores, conuentus sibi pro tempore subditos, ad statū dictæ strictæ Obseruantiæ consonū, iuxta declarationes & statuta sedis Apostolicæ & Ordinis reducere, tollendo quascunq; superfluitates, siue sint in rebus mobilibus siue immobilibus, quantum fieri poterit bono modo, habito semper consilio maiorum & discretorum sibi obedientium, eligendo (si opus fuerit) aliquos fideles, qui ipsas superfluitates authoritate huius sacri Concilij vendant, cōmutent, aut aliâs in pijs operibus conuertant. Insuper statuimus, quòd omnes & singuli conuentus prædictarū prouinciarū, quoties maiori & saniori parti fratrum in eis existentium placuerit, ad hanc strictam Obseruantiā se reducere & Vicarijs antedictis se subdere, hoc libere facere poßint. Et etiam singuli fratres cuiuslibet conuentus dicti Ordinis, contradictione cuiuscunq; non obstante, à quorū Vicariorū obedientia

tia & subiectione nullus exire poßit sine speciali licentia Vicarij generalis antedicti. Non tamen per hoc intendimus, quin fratres & conuentus, qui voluerint, poßint secundum hanc strictam obseruantiam viuere, manendo etiam immediatè sub cura Ministrorum prouincialium, exceptis tantũ prænominatis conuentibus et conuentu de Mirabello Pictauiensis diœcesis, quẽ volumus expreßè & ordinamus, curæ & regimini prædictorũ Vicariorũ subesse, et ex causa, vt sicut in eo hæc stricta Obseruantia regularis in partibus illis sumpsit exordium, ita in illo tanquam in aliorum speculo semper elucescat. Cæterum cum iuxta sententiam Sapientis, volatilia ad sibi similia libenter conueniant, statuimus quod quando fratres huiusmodi Obseruantiæ, peregrinationis studio vel aliâs per mundum proficiscuntur, ad loca conuentus communitatis ordinis declinent si voluerint: ad alia verò loca fratrum in Obseruantia sibi similium semper declinare teneantur, iuxta quod in statutis Ordinis continetur. Insuper quilibet Prouincialis Minister prouinciarum præmissarum, Vicario generali sæpe dicto pro præsenti duos conuentus in sua prouincia fideliter aßignet, aptos ad manendum, munitos libris & alijs rebus pro cultu diuino, quoties ab eodem Vicario, per literas aut aliâs in suo prouinciali Capitulo fuerit requisitus, eligendos per ipsum Prouincialem, ita quod propter hanc aßignationẽ mobilia quæcunq; dictis conuentibus pertinentia, quomodocunq; sit, non debeant abigi seu segregari secundum dispositionem Protectoris vestri Ordinis. Et si contigerit, quod Ministri prouinciales & Custodes, vel alij expulerint vel eiecerint fratres huiusmodi Obseruantiæ ab aliquo seu aliquibus conuentuum prænominatorũ à quindecim mensibus citra violenter, & alios loco eorum ibidem collocauerint, vel mobilia ad ipsos conuentus seu aliquem ipsorum spectantia deportauerint: volumus & mandamus districtè, prædictos fratres indilatè recedere & exire à dicto conuentu, mandantes tenore præsentium prælibato Vicario generali, quatenus authoritate nostra omnibus modis quibus fieri poterit honestè et licitè ipsos exire, & prædicta bona restituere compellat per censuras ecclesiasticas & alios fratres & subditos suos de nouo ibidem collocando, omnibus quibuscunq; districtè probibentes, ne quis eum super hoc impedire præsumat sub excommunicationis pœna, sed magis ei præbeat vnusquisque super hoc requisitus per ipsum potius auxilium & iuuamen. Statuentes vlterius, ne deinceps fratres huiusmodi strictæ Obseruantiæ, fiant Capellani honoris, vel maneant continuò in domibus secularium causa confeßionis vel alia, citra tamen aliorum fratrũ vestri Ordinis præiudicium, ne forsan freno obedientiæ laxato, vel prophana conuersatione feruor deuotionis eorum tepescat. Præcipimus insuper & mandamus districtè in virtute sanctæ obedientiæ omnibus & singulis fratribus conuentuum prædictorum, & alijs in futurum sub cura & regimine pretactorum Vicariorum constitutis, quatenus ipsis firmiter obediant & pareant cum effectu in omnibus, in quibus fratres illius Ordinis suis Generalibus et Prouincialibus Ministris obedire debent, aut tenentur. Cæterum cum prædicta, sint de voluntate partium (sicut præfertur) per nos statuta & ordinata, districtius inhibemus omnibus & singulis Ministris & Custodibus qui sunt & erunt in futurum, & alijs fratribus vestri Ordinis, ne occasione controuersiæ prius super his motæ, aut prosecutionis in præsenti Concilio factæ, aut alia quauis causa fratres de hac Obseruantia præsentes vel futuros inquietent, molestent vel affligant, seu eorum Vicarios vel de secta noua vel reprobata quomodolibet vocent. Nec etiam fratres dictæ Obseruantiæ, alios fratres vestri Ordinis aut eleemosynas aut oblationes sibi dandas impedire præsumant. Quod si de cætero alij alijs facto circa præmissa aut eorum aliquid hinc inde iniuriati fuerint, manus violentas in eis ponendo, eos incarcerando, arrestando, libris spoliando aut aliâs maculam hæresis falsò imponendo, sententiam excommunicationis ipso facto incurrant iniuriatores, à qua non poßint, articulo mortis excepto, absolui, nisi per eundem Cardinalem, qui pro tempore huius Ordinis erit protector. De cæteris verò leuioribus iniurijs verbalibus, omnes quicunq; fuerint in hoc culpabiles deprehensi, per eorum Prælatos puniantur, circa præmissa sententiarum fulminationibus aut appellationibus interpositis, & literis felicis recordationis Alexandri Papæ V. & earum confirmatione non obstante, quas tenore præsentium reuocamus, cassamus & annullamus ac nullius roboris vel momenti de-

claramus, & alijs quibuſcunq; ſtatutis Apoſtolicis vel huiuſmodi Ordinis in contrarium editis non obſtantibus. Nulli ergò &c. Datum Conſtantiæ 9. Calend. Octob. Anno à Natiuitate Domini 1415. Apoſtolica ſede vacante.

De obſeruantia fratribus coniunxit ſe Bernardinus Senenſis.

Volaterani & Sabellici error

Poſt hæc tempora circa annos reparatæ Salutis 1420. ſeſe his coniunxit Bernhardinus Senenſis, qui cum aliquot fratribus extra vrbem Senarum in loco ſolitario habitare decreuit, & Minoritanæ Obſeruationis inſtitutum ſequi inſtituit. Vbi Volaterani, Sabellici & aliorum error notandus videtur, qui hunc Bernardinũ primum authorem fratrum de Obſeruantia faciunt, quùm iam antea, vt ex ſuperioribus intelligitur, horum inſtitutum & inchoatum & approbatum eſſet. Sed vt in maiore authoritate eſſet, ſui inſtituti hunc authorem & fundatorem fingunt: fuit enim, vt ipſi quidem de eo referunt, vir ſanctiſsimæ conuerſationis, & clarus multis miraculis.

Generalis defectio in Ordine Minorum.

Paulo poſt accidit Eugenij IIII. temporibus, anno 1431. vt vacante Generalatu in Minoritarum Ordine, quidam Albertus de Sartiano, totius Ordinis Franciſci Vicarius generalis à dicto Pontifice conſtitutus, ad Miniſterium generale Ordinis aſpiraret, multum annitente etiam Eugenio IIII. imò adhortante Capitulum Ordinis Paduæ celebratum, vt hunc ſibi præficerent. Cùm verò Capitulum, Pontificis authoritate contempta, alium eligeret, nimirum Antoninum de Ruſſonibus, Albertus iſte ad fratres de Obſeruantia defecit: à quibus etiam Generalis eorum Vicarius, cum poteſtate tamen Generalis Miniſtri, approbante & conſentiente Eugenio IIII. electus eſt. Quo demùm tempore generale ſchiſma, ſeu vniuerſalis defectio in Ordine hoc cœpit: vt Petrus de Cruce in Antiminorica ſua teſtatur: crearunt enim ex ſua factione non ſolum Generales Miniſtros, ſed etiam Prouinciales, Guardianos & Cuſtodes, ſpretis Conuentualium Prælatis. Imò Conuentuales in vniuerſum damnarunt, vocarunt eos iniuſtos, deſtructores Regulæ Franciſci, profanos, impios, notorios peccatores & ſimilibus titulis ornarunt: ſe autem obſeruatores Regulæ ſtrictiſsimos & ſolos iuſtos exiſtimauerunt, per omnia Deo & Franciſco ſuo obedientes.

Obſeruantes contumelijs proſcindunt conuentuales.

Ritus fratrum de Obſeruantia.

Pecunias ipſi quidem nolunt attrectare, ſed tamen per interpoſitas perſonas auidiſsimè accipiunt. Carnibus prorſus abſtinent, & crudis omnibus veſcuntur, ligneaſq; ſoleas pedibus inducunt, & Conuentuales, communibus & cibo, & calceis vtentes, propterea damnant. Vnde Franciſcus Modius ſub perſona eorum ſic canit:

Nos reliquo auctoris diſcernit ab Ordine noſtri
Non tam veſtitus, quàm ratio ipſa cibi.
Nam reliqui certis cupiant cum poſſe diebus
Carne vti, & pingui de petaſone vorent;
Elixiſq; nec abſtineant, aſſiſq; ferinis.
Et quacunque caro cocta placere poteſt.
Nos ſolis ventrem latrantem paſcimus herbis:
Crudum & delitias ſæpè vocamus olus.

Obſeruantes in ſuo inſtituto non diu perſeuerant.

Non diu tamen in ſuo hoc auſtero vitæ genere perſeuerarunt, ſed mox perinde ac reliquos lautis conuiuijs & epulis incraſſatos, dilatatos & impinguatos vidiſſes eos Ieſum crucifixum, pauperem & eſurientem fartis ſuis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas tumentiaq; ora proferre.

Obſeruantium Ordo confirmatur.

Confirmarũt hunc Ordinem in Minoritarum familia non ſolùm Conſtantienſis Concilij Patres & Eugenius IIII. ſed etiam Pius II. Paulus III. Sixtus IIII. Innocentius VIII. & Alexander VI. vt ex Antiminorica Petri de Cruce apparet.

Obſeruantium incrementa.

Ob ſingularis autem ſanctitatis opinionem quam quidem à principio ſuſtinebant, mox vſq; adeò magna incrementa acceperunt, vt viginti monaſteria, in quibus tota Italia ſolùm plus minus centum viginti fratres morabantur, ſub finem vitæ Bernardini Senenſis in tantum aucta fuerint, vt trecenta numerarentur cœnobia, & in ijs fratres amplius quinquies mille. Ex Italia verò propagata eſt hæc familia in omnes ferè gentes, non ſolùm Chriſtianas, ſed etiam Barbaras, à quibus plurima monaſteria pro fratribus Obſeruantibus exædificata ſunt,

sunt, in quibus copiosissimus harum locustarum fuit numerus. In Angliam Eduardus IIII. Rex primus hos fratres induxit, ac paulò post ab Henrico VII. magnopere fuerunt adaucti vt nostra memoria sex longè celeberrima in eo regno habuerint cœnobia: Balæo teste, & Polydoro libro 7. cap. 4.

Hoc pacto impleta fuit prophetia cuiusdam Guidonis, quam finxit à Christo sibi reuelatam fuisse: & extat parte 2. in Conformitatibus: percutiens namque is Guido Franciscum quendam suum discipulum baculo ac plorans, dixisse fertur: Causa mei ploratus est ista: Deus mihi reuelauit, quòd hinc ad paucos annos insurget quadam secta in Ordine, & sub prætextu obseruantiæ Regulæ diuidetur ab alijs fratribus: qui multa impiè agent, & erunt Deo per omnia odiosi. Quare fili cùm hoc videris non iunges te eis: sed fuge eos sicut Dei hostes, & suæ Regulæ transgressores: ideoq́ te baculo percussi, vt hæc impressius haberes in memoria: refert etiam Petrus de Cruce folio 21. Antiminoricæ. Prophetia de schismate in Ordine Minoritarum.

Impugnarunt eos vehementissimè studioq́ maximo Conuentuales eiusdem Ordinis, apostatas, pseudodoctores, hypocritas & similibus nominibus eos appellantes. Ac scripsit contra illos Petrus de Cruce Hispanus Minorita Conuentualis librum quem Antiminoricam appellat, & Venetijs typis euulgatum anno 1505. in quo grauiter eos refutat, docens, sine causa, sine ratione defecisse eos, & hypocrisin illorum egregiè depingit. Inter alia scribit fol. 39. in insulis da Madera fuisse in vno Obseruantium cœnobio tredecim fratres, quorum caput finxerit, se Christum esse, & mox post suam mortem resuscitandum. Obseruantes impugnantur à Conuentualibus.

Ad Minoritarum verò exemplum in reliquis etiam Ordinibus talia schismata exorta fuerunt. Scripsit enim Baptista Mantuanus aduersus Carmelitarum obseruantes Æglogam 10. Prædicatorum autem fratres de Obseruantia, perinde ac Minoritarum, solis cæpis, rapis omniq́ olerum genere, & ouis, lacte, ac raphanis victitant: Conuentuales verò communes alijs cibos non aspernantur: Francisco Modio teste. In reliquis etiã Ordinibus Obseruantes exoriuntur.

ORDO SANCTAE BRIGIDAE: aliâs Saluatoris.

CAPVT XXXIX.

SANCTA Brigida (altera à Scotica illa, quæ vixit circa annos Domini 530. Benedicti monachi temporibus) Regina quondam Suetiæ Neritiæ, veniens Aueníonem (alij habent Romam) voti causa, ab Vrbano V. Confirmationem Regulæ Ordinis à se instituti impetrauit. Volateranus annotat annum 1360. Polydorus eum quo Vrbanus V. ex hac vita migrauit. Trithemius in Chron. Monaster. Polydorus lib. 7. cap. 4. Palmerius & Panuin. in Chron. Balæus in vita Vrbani. Cranzius in Sax. lib. 10. cap. 13. Ordinis author. Confirmatio.

De origine & institutis huius Ordinis Nauclerus Gener. 46. ita scribit. Per idem tempus (nimirum Vrbano V. Pontificatum tenente) Brigida vidua germana Suetiæ Principis ad Vrbanum Pontificem venit pro confirmatione nouæ religionis, quam instituit, mulierum atq́ virorum. Venit autem cum religioso ac honestissimo apparatu ad Vrbanum, à quo est benignissimè suscepta ob eius sanctitatem atq́ prophetiam, regulamq́ eius confirmauit. Huiusmodi tamen religionis primum authorem Basilium dicunt, quam religionem Brigida hoc modo instaurarit, vt scilicet virorum ædificia connexa haberentur, habitationes tamen ita seiuncta, vt de vna ad aliam, nisi vrgente necessitate transiri non possit, earum tamen Basilicam censet communem esse debere, ita vt fratres in inferiori parte, sorores seorsum in superiori officium exoluerent. Quorum monasteriorum principalem curam Abbatissæ esse voluit: fratribus diuina monasterij assignauit, quorum vnus esset Confessor, & Prior appellaretur. Ea monasteria possessiones & prouentus habere instituit: omnium verò victum & vestitum ad Abbatissam spectare decreuit, nec huiusmodi fratres aut sorores monasterium egredi debere. Hi autem religiosi tam fœminæ quàm mares griseis vti vestimentis iubentur: scilicet tunica cum chlamyde grisea, & rubea cruce desuper in chlamide, cum quodam rotundo albo in medio eius. Carnibus vtuntur. Hæc Naucl. Polyd. Cranzius lib. 9. c. 52. Metrop. Antoni. tit. 22. c. 3. Seb. Franck in Chron. fol. 476. b. De origine Ordinis huius Nauclerus. Brigidensium ritus. Vestitus.

Antoninus tit.24.cap.21.§.4.hæc superioribus addit: possessiones (inquit) habent & reditus, ex quibus sustententur, nō mendicantes, sed sorores exercitia lucratiua continuant pro communi vtilitate. Certus numerus tam fratrum, quàm sororum debet esse, non vltrà.

Sed placet ipsam Regulam adnotare quam ab ipso Domino nostro Iesu Christo Brigidæ dictatam esse iactitant, ex qua hæc & plura alia superstitiosa plenius & melius cognoscuntur. Quia verò Germanicum saltem, non Latinum exemplar ad manus erat, ex interpretatione eam adscribam.

REGVLA SANCTAE BRIGIDAE

AB IPSO SALVATORE NOSTRO D. IEsu Christo ex ore suo dictata ad honorem sanctissimæ virginis Mariæ, genitricis ipsius.

Caput I. INITIVM sacri & salutiferi Ordinis huius est vera humilitas, munda castitas, voluntaria paupertas. Itaque nihil proprium habere debent, imò ne obolum quidem, nec verò tangere vel aurum vel argentum illis conceditur, nisi in opere textorio in casu necessitatis, atque id ex permissu & consilio Abbatissæ. Omnia enim necessaria ab Abbatissa sunt expectanda: quæ verò Regula non admittit non sunt habenda.

Caput II. Ordinaria verò lectisternia sint ex stramine, super quæ inducant tegmina duo ex panno burellino absque culcitris. Puluillum capitis & ceruical sint materia linea vestita.

Caput III. Vestes sororum sunto duo indusia ex burello albo, vnum ad vsum quotidianum, alterum si lauetur. Stola vnica sit ex griseo burello: & chlamys siue cuculla, cuius manicæ non protendantur longius quam ad medium digitum protensi brachij. Cum autem laborant ac operis aliquid faciunt, manicæ nodo constringendæ sunt ad brachium. Pallium etiam habendum ex griseo burello sicut stola & cuculla, nec verò extrinsecus sit plicis aut vllo ornatus genere insigne, sed simplex potius & quam maximè potest strictum, ita vt vsui sit, non vanitati seruiat. Tempore æstiuo sit simplex, hyberno verò subductum pellibus non raris aut pretiosis, sed ouillis aut hędinis. Etiam stola pellicea hyberno tempore haberi potest ex eodem genere pellium. Ipsum vero pallium ad talos vsque sit portensum, sic vt ad mensuram spittamæ distet â solo, nodo verò ligneo antrorsum constringatur ad pectus. Quod ad calceamenti genus attinet, æstiuo tempore habento calceos viles, & humiles, & soccos vsque ad genua: sed hyberno tempore habento calceos altiores siue cothurnos, eosque ex superiore parte subductos panno burellino vsque ad genua ex inferiore dimidia socculis illigatos. Capitis verò ornatus erit peplum, quo præcingantur frons & malæ cum genis, ita vt facies bona ex parte cooperiatur & contegatur: extremum fimbriæ coniungatur per aciculam infixam ad ceruicem retrorsum. Superimponatur peplo velum lineum siue linteum nigrum, quod tribus aciculis affigatur, vna ad frontem, duabus tenus auribus, ne decidat. Velo superinducatur corona siue corolla ex lino albo, illicque frustula panni rubei superfigantur, quæ repræsentent guttas sanguinis. Prima particula sit versus frontem, altera versus occiput, tertia & quarta secundum aures, quinta in medio, ita vt formam crucis repræsentet. Acus verò ad verticis medietatem ipsam coronam capiti super figat, quam gestabunt tam viduæ, quàm virgines ad denotandam mundiciam cordis & castitatem.

Caput IIII. Sorores omnes quotidiè in honorem & reuerentiam matris meæ virginis

Mariæ,

Mariæ, diurna officia trium lectionum cantu tam profestis quam festis diebus celebrent, quotidie item ad signum vesperæ conueniant, & primum quidem chorus dextræ partis Aue Maria legat, alteriq; choro demisse se inclinans dicat: Remittite nobis propter Deum & gratiosissimam matrem Mariam, si qua in re verbis vel factis, signis vel nutu vos offendimus, quoniam nos quoque si quod in vobis sit peccatum contra nos, indulgenter vobis remittimus. Idem si chorus alter fecerit, ac legendo se inclinauerit veniamq; petierit, tunc vesperam inchoabunt. Completo vero tempore eo, sub finem Antiphonam, Aue Maria cantabunt, cum collecta, hac forma: Omnipotens æterne Deus, qui ex castissima virgine nasci voluisti, oramus, vt efficias quo tibi casto corpore seruire valeamus, & humiliato corde tibi placeamus. Deinde ad virginem, Oramus te quoque gratiosissima & benignissima virgo Maria, Regina mundi & Angelorum, vt ijs quos ignis purgatorius mundat, refrigerium impetres, peccatoribus remissionem, iustis in bono perseuerantiam, nosq; debiles à præsentibus malis defendas per Iesum Christum Dominum nostrum. Omnibus item diebus festis ac profestis cantabitur per has sorores Missa de matre mea, & singulis diebus sabbathi post Missam cantabunt matri meæ carmen, Salue Regina, &c.

Ad seruandam taciturnitatem, quotidie à mane vsq; post Missam de matre mea, nulli fas sit aliquid loqui. Sed finita Missa, ipsis, diurno tēpore, quoad mensa consecratur, in debitis locis de sacris rebus, de obseruatione Ordinis, deq; omnibus rebus vt veris sic necessarijs loqui permittitur. Sed flagitiosa & otiosa verba quouis loco & tempore prohibentur. Postquam Gratiarum actionem perlegerunt in templo, inter se colloqui sorores possunt, vsque dum vesperam inchoabunt, ac tunc quidem silentium non minus diligenter est præstandum, donec Gratias finita cœna in templo egerunt: quod verò spatiolum temporis intercedit vsque ad collationem, permittitur ipsis liberum ad loquendum. Sed collatione inchoata, omni cura & diligentia silentium præstetur, tamdiu, quoad sequenti die Missa de reuerendissima matre mea ad finem cantatur. Sciendumq; est præscriptum silentium omnibus & singulis sororibus iniunctum esse, & omnes obligari, præter eas quæ ad eiusmodi officia destinatæ sunt, vt sine sermone transigi nequeant. Omnia enim sapienter fieri debent, vt vitetur occasio & causa mali. Caput V.

Vtq; omnes occasiones ac prætextus mali tollantur, nullus omnino secularis homo, tum mas tum fœmina, nec vllus vir religiosus aut sacerdos alius intret in occlusam cœnobij habitationem Monialium. Omnibus item interdicitur sermonem cum ipsis conferre, nisi debitis temporibus. Caput VI.

Tempora verò colloquendi cum secularibus hæc conceduntur sororibus: nempe à Nona vsq; ad vesperam, idq; duntaxat diebus Dominicis & festis maioribus Sanctorum: Nec tamen permittitur, vt colloquendi causa exeant, sed ad fenestram sedendo: nulli enim fas est, postquam introierit, occluso semel cœnobio, inde exire. Si tamen à parentibus vel honestis agnatis aliquibus, eam videre cupientibus, inuisatur, fenestram aperire poterit. Sin verò non aperuerit, tanto plus mercedis in futuro seculo ei promittitur. Caput VII.

In Aduentu Domini ieiunabant in debitis cibis vsque ad Natalem. Die verò Veneris proxima ante Dominicam Quinquagesimæ ieiunabunt in cibis communibus vsque ad Pascha. Sed proxima die Veneris post Ascensionem ieiunabunt in piscibus & lacticinijs. Item à festo Exaltationis sanctæ Crucis vsque ad diem Michaelis ieiunabunt comedendo pisces & lacticinia. Idem fa- Caput VIII.

cient à festo Omnium Sanctorum ad Aduentum, nempe cum lactarijs & pisci-
bus. His verò sequentibus diebus ieiunabunt in pane solo & aqua, nempe an-
te festos dies virginis matris meæ Mariæ: in festo Purificationis, Annunciatio-
nis, Ascensionis, & Natiuitatis. In vespera duodecim Apostolorum, excepto
cum duo Apostoli concurrunt eadem die, vt est Petri & Pauli, Philippi & Ia-
cobi, Simonis & Iudæ, tunc ieiunium idem pro duobus simul præstabitur;
Ante festum Ioannis ante portam Latinam, ante festum Ioannis Baptistæ, S.
Michaelis archangeli, Omnium Sanctorum, ante diem Veneris magnam qua
Christus crucifixus est, & ante festum sanctissimi corporis mei, his inquam die-
bus omnibus ieiunabunt in pane solo & aqua. Sciendum verò est in omnibus
ieiunijs excipiendas esse ægrotas & senio confectas; item indulgentius tractan-
dæ sunt quę ieiunijs debilitantur supra quam officium suum obire queant. Cæ-
teris verò diebus omnibus totius anni possunt singulis septimanis quater ve-
sci carnibus, nempe die Solis, Lunæ, Martis, Iouis. Sed vesperi comedent illis
diebus pisces cum lacticinijs. Die verò Mercurij abstinebunt à carnibus tam
mane quam vesperi, vescentur verò piscibus & lacte. Diebus Veneris totius
anni ieiunabunt in cibis communiter ieiunio destinatis, diebus verò Sabbathi
vtentur piscibus & ex lacte confectis cibis. Cæteris verò omnibus ieiuniorum
diebus ieiunabunt iuxta ordinationem Ecclesiæ.

Caput IX. Si qua recipi in Ordinem hunc sacrum postulat, ante elapsum integrum an-
num recipi non debet, sed dicendum est ei, post tres menses ad nos redi, ac in-
terea temporis de te considerabimus. Quod si statuto tempore redierit, exqui-
rere debet Abbatissa qua intentione & motu moueatur ad expetendum Ordi-
nem, aut quibus vinculis huius seculi sit deuincta: & percepta intentione &
motu eius, dicatur ei, Filia quandoq; sub bona specie & prætextu latet abstru-
sus falsitatis laqueus, & incogitantia futurorum multas deijcit. Itaque post
menses aliquot ad nos redi, & mentem tuam nobis manifesta an in bono si
perseueratura. Quod si redierit humiliata vt antea, tunc proponi ei debent quę
sunt dura & aspera in Ordinis regula, Contemptio mundi, obliuio patris &
matris: quod si hæc omnia & similia promiserit se facturam, tunc sub finem an-
ni tota congregatio consentiet in eius petitionem. Quod si persona tamen eius-
modi sit, de cuius vita nihil sit dubij, tunc initio petitionis suæ consentire &
suffragari ei possunt: non tamen professionem faciat ac Ordinem intret, aut
habitum religionis induat ante finitum annum ex quo petierit.

Postquam verò gratiam introitus sic habuerit, accersendus erit Episcopus
qui eam introductam consecret & repræsentet. Primum igitur ad ianuam seu
portam templi consistat Episcopus, eamq;, quæ Ordinem ingredi postulat, an-
te portam interrogabit hunc in modum: Liberáne & omni Ecclesiæ vinculo
ac ligamine soluta es? nempe à matrimonio? à voto? ab Anathematis excom-
municatione? quæ si responderit, Verè libera sum: interrogabitur rursus ab
Episcopo, An aliquis pudor vel dolor humanæ miseriæ te cogit ad petitionem
Ordinis? an forte magnitudo non persoluti debiti tui? Quod si responderit,
Nequaquam vllus vel pudor, vel dolor me hûc adigit, sed solus amor feruen-
tissimus Domini nostri Iesu Christi: mea verò debita ac peccata pro meo pos-
se persolui: tunc vlterius petet Episcopus, an desideras ingressum huius Ordi-
nis in nomine Iesu Christi? & ad honorẽ sanctissimæ Deiparæ virginis? Quod
si annuerit, tunc introducet eam Episcopus in Ecclesiam dicendo: Ecce digna
hæc ingreditur, & suscipit Ordinem: & quando ingreditur Ecclesiam, vexil-
lum rubeum ei præferri debet, in cuius vna parte imago crucifixi corporis mei,
in altera effigies sanctissimę matris meæ depicta sit, vt noua sponsa cũ signum

noui

noui sponsi in cruce passi intuita erit, discat patientiã & paupertatem, & cùm S. virginem matrem viderit, discat castitatem & humilitatem. Vbi verò introducta fuerit, sistetur ad ianuam templi, & episcopo in alteram partem parum declinante, annulum nouæ sponsæ consecrabit. Cùm verò duæ faces accensæ fuerint, quæ ante vexillum præferuntur ardentes, & dum Missa celebratur ardere debent, tunc Episcopus precationem hanc recitabit: Omnipotens æterne Deus, qui nouam sponsam tibi in misericordia & benignitate despondisti, sanctifica & consecra hunc annulum, quem serua tua extrinsecus gerat in digito, in signum nouæ sponsæ, vt sic intrinsecus tuam fidem & charitatem mereatur portare, in nomine patris & filij & spiritus sancti, Amen.

Deinde post consecrationem annulli, Episcopus appropinquabit ancillæ Domini, eiq; dicet, Tu quidem Deo & mihi propter Deum pollicebere, te Præpositis tuis parituram & obedientiam exhibituram esse, hancq; Regulam iuxta vires tuas seruaturam vsq; ad finem vitæ: quod si promiserit, Episcopus porrò dicet ei, omnino nihil tam charum tibi esse patiare quam Deum tuum, & ex toto desiderio cordis tui Voluntas tua in ipsum conferenda est. Tunc respondebit, ex toto corde & ex toto animo, trado me Deo meo, & offero me in omni synceritate & simplicitate cordis mei. Tunc Episcopus sic excipiet: Ego verò in nomine omnipotentis Dei & vnigeniti filij eius Domini nostri Iesu Christi consentio in receptionem et consecrationem tuam, & leget precationem hanc: Omnipotens Deus Iesus Christus, verus Deus atque homo, qui in vterum sanctæ Virginis descendere sustinuit, confirmetur in anima tua & tu in ipso in nomine patris & filij & spiritus sancti, Amen. Deinde applicato ad digitum manus dextræ annulo, Te consecro dicat, in sponsam Dei & perpetuum eius peculium in nomine patris, &c. quibus peractis Episcopus se ad altare conferet, incipietq; Missam de sancta Trinitate: ancilla autem Dei infra stabit, & cum offertorium inchoatur ad altare accedet, atq; offeret, deinde in locum suum redibit. Dicto autem offertorio vestimenta eius in Regula præscripta conuentus proferet ad altare, quibus Episcopus benedicet, hæc verba legens: Domine Iesu Christe, qui non vis mortẽ peccatoris, sed pœnitentiã requiris, oramus clementissimam misericordiam tuam, vt vestimenta hęc, quæ à serua tua gestabuntur in signum humilitatis & pœnitentię, velis benedicere, vt dimissa vanitate mundana per veram humilitatẽ mereatur te induere in nomine patris, &c. Consecratis hoc modo vestimentis, tunc famula Dei citabitur à sacerdote quopiã ad altare & ad episcopũ, ac nudis pedibus accedet, suisq; vestimentis exterioribus corã altari sese exuet, vt consecratas vestes induat. Tunc Regulari tunica ab episcopo induatur, qui sic precetur: Deus omnipotens tibi largiatur in conscientia tua pœnitentiã veram, & in corde perfectam resipiscentiam, in nomine patris, &c. Deinde verò calceos induet, episcopo hanc precatiunculã subiungente, D.N. Iesus Christus tuis pedibus rectas orbitas faciat, & det tibi facultatem sic in via salutis ambulandi, vt nulli peccato porrò consentias, & à commissis peccatis det tibi veram conuersionem, & à futuris præseruationem in nomine patris, &c. Cum verò toga siue cuculla induitur, Episcopus has addet preces, Dom. Iesus Christus spes omnium Christianorum, det tibi in animo tuo spem & fiduciam, vt de misericordia diuina sic speres, ne iustitiæ eius obliuiscaris, & rigorem eius sic metuas, ne bonitatem & benignitatem eius negligas, in nomine patris, &c. Deinde pallio siue epitogio superinducto has preces habebit, Deus, omnipotens Dominus, qui principium est veræ fidei corroboret & confirmet animam tuam in vera fide, & ea tibi det vt credas, quæ sunt credenda, & in bono perseuerantiam vsq; ad finem vitæ, in nomine patris, &c. Postea

Caput X.

pallium nodo ligneo constringatur, & dicat Episcopus, Dominus noster Iesus Christus, qui ex abundanti charitate, qua dilexit nos, ligno crucis affixus est, & amarissimo mortis genere affectus est, ille transfodiat & transuerberet animam tuam cum passionis ipsius memoria, vt charitas tua ad solum Deum accendatur, & ignis diuinæ charitatis te circumdans det tibi refrigerium in benedicto brachio suo, in quo omnes Sancti acquiescunt, in nomine Patris, &c. Porro ipsa velabit caput peplo, cui Episcopus aciculam insigat, dicens; Dominus noster Iesus Christus sit vmbraculum & refrigerium animæ tuæ, ne qua vis noxia tibi nocere possit in nomine Patris, &c. Superimposito verò post peplum velo dicet Episcopus, Dominus Iesus Christus infundat lucem spiritualem & sapientiam intellectui tuo, vt omnia terrena & quæ animæ tuæ noxia sunt, coram oculis tuis sint mortua, & via quæ ducit ad cœlestia illustretur coram anima tua vt eum qui te elegit, cognoscere possis, in nomine patris, &c. His perfectis famula Dei ad locum in quo antea fuit, reuertetur, & Episcopus Missam perficiet. Quod si ad eam Missæ partem peruenerit, in qua sacerdos solet se in nuptiali Missa conuertere, & sponso ac sponsæ benedicere, se Episcopus conuertet, & velo seruæ Dei per sacerdotem accitæ imponet coronam ac dicet, Dominus noster Iesus Christus signum suum confirmet in te, quod signum impono capiti tuo, & inclinet bonam voluntatem tuam ad ea omnia quæ iam promisisti, vt firma ac solida permaneas, efficiatq; vt corona gaudij coroneris secundum bonam eius voluntatem, vt anima tua ei qui trinus & vnus est, indiuisibiliter coniungatur in nomine patris, &c. Simul autem his peractis aciculam in coronam defiget Episcopus, dicetq;, Iesus Christus charitate sua coniungat animam tuam cordi tuo, ne vllam ærumnam aut tentationis angustiam pertimescas in nomine patris, &c. Hisce finitis in suum locum redibit famula Dei, donec Missa ad finem fuerit perducta. Deinceps sacerdotum aliquis eam ad altare vocabit, his verbis, Tu quæ Christi es sponsa accede hûc ad altare Christi. Itaque accedens super faciem suam se humiliabit ad gratiam & absolutionem accipiendam, & Episcopus inflexis genubus cum suis sacerdotibus Litaniam leget, omnes Sanctos pro hac Dei famula orans & interpellans. Absoluta verò Litania surgat in pedes Episcopus, & ad procumbentem seruam Dei accedat, legatq; super eam absolutionem peccatorum: qua accepta, surgat ipsa ad participandum sanctissimum corpus meum, deinde quatuor sorores per reseratam portam, per quam famula Dei introibit, illicò exibunt, & pheretrum (quod initio Missæ eo loco collocari debuit, insparsa terra super illud) deferent in coenobium. Dehinc Episcopus appropinquans portæ illi, per quam intrabit sponsa Christi duabus prælatis faculis stipata sacerdotibus cantantibus Hymnum, Veni Creator Spiritus, eamq; sequentibus, ipsam Abbatissæ & conuentui ad portam commorantibus commendabit his verbis: Ecce coram Deo & omnibus sanctis, & in conspectu sanctæ Ecclesiæ, animam huius sponsæ Dei commendo in protectionem manumq; tuam quæ si negligentiæ tuæ culpa ceciderit, ipsam à te sponsus eius Iesus Christus requiret. Itaq; thesaurum hunc Domini sic custodies & conseruabis, vt cum repetetur à te ratio, eam sanctiorem reddere possis, quam sanctam accepisti. Tunc respondebit Abbatissa, Dilectissime pater, Thesaurus hic magnus est, & opus graue, meæq; ad ista vires sunt impares, tamen freta ope Dei, & intercessione precum tuarum, quod iubes faciam. Atq; sic introducta ipsa famula Dei quamprimum ostium occludetur, ipsa in Capitulum deducetur. Primis autem octo diebus nulla disciplina coercebitur, sed in ima chori parte astabit. Absoluto verò octiduo ad obseruantiam Ordinis obligabitur, & in choro atq; mensa secundum vltimam sedebit.

Numerus

Numerus sororum erit LX. nec maior. Habebunt autem ordinatos sibi sacerdotes qui iuxta Cathedralium ecclesiarum consuetudinem cuiuslibet regionis Missas & officia sua cantando implebunt, ita tamen vt à cœnobio sororum penitus excludantur. Pro se habebunt aulam in qua habitabunt, & ex aula introitum ac aditum in templum, tenebuntq; inferiorem chorum. Sororum verò chorus in superiori parte erit sub tecto, ita tamen vt sacramenta videre & officium audire posint. Erunt autẽ sacerdotes numero tredecim, iuxta numerum tredecim Apostolorum, quorum decimus tertius est D. Paulus, qui non minimas laborum partes sustinuit. Deinde erunt quatuor Euangelistæ, qui sacerdotes (si volent) esse possunt, ijq; figuram repræsentant quatuor primorum doctorũ, Ambrosij, Augustini, Gregorij & Hieronymi. Deniq; octo Laici erunt, qui opera sua sacerdotibus necessarias res expediant. Itaq; si computetur numerus LX. sororum, tredecim sacerdotum, quatuor Euangelistarum siue Euangelij concionatorum, cum octo ipsorum seruis, inuenietur numerus qui æquet tredecim Apostolos, & LXXII. discipulos.

Omnes & singuli sacerdotes possunt habere duas stolas albas ex burello, & tunicam ex burello gryseo, & cucullum gryseum ex eodem genere panni, ad quem capitium sit adiunctum. Super cucullum autem pallium habeant burelli gry sei: habeant item pelliceam vestem, & subductum sit pallium pellibus agninis & ouillis, cum opus fuerit. Istiq; tredecim sacerdotes in honorem passionis meæ gestabunt in pallij sinistra parte crucẽ ex panno rubeo super positam, & in medietate crucis paulum panni albi propter mysterium mei corporis ab ipsis quotidie sacrificati. Sed Euangelistæ quatuor gestabunt in pallijs suis circulum album propter incomprehensibilem sapientiã quatuor doctorum, quorum figuram repræsentant. Istis autem circulis immittentur panniculi quatuor rubri frusta in morem linguæ secta, quoniam spiritus sanctus impleuit ipsos incomparabili profunditate de Diuinitate, de mysterio Natiuitatis meæ, de contemptu & vanitate mundi, de præmijs bonorum & præmijs malorum. Sed fratres Laici gestabunt in suis pallijs crucem albam propter innocentiã, qua in cruce pependi: 5. frusta panni rubri erunt ad honorem 5. plagarum mearum. Sacerdotes & fratres habebunt calceos vsq; ad talos & caligas tẽpore æstiuo. Hyberno autem calceos altos gestabunt, subdititio burello suffultos, vna cum caligis. Nec plures numero fratres in cœnobio vnquam esse possunt quam XXV. qui omnes eadem forma & loco, ijsdemq; ceremonijs ab Episcopo suscipiendi sunt, & benedicendi sicut sorores, excepto quòd pro annulo Episcopus manus sacerdotum apprehendet, addens benedictionẽ, quam adhibet in applicando sororibus annulo: Et pro velo imponet Episcopus sacerdotibus manus, eadem benedictione addita, quæ adiungitur impositioni veli in monialibus. Pro corona autem signum crucis fiet, adiuncta benedictione in coronæ impositione adhiberi solita. In gyrum autem fratres attondent comam, vt in reliquis cœnobijs. Post Missam autem comitabitur Episcopus fratres vsque in aulam, à qua non recedent nec exibunt, nisi in templum. Caput XII.

Abbatissa cum consilio episcopi eligetur à conuentu, quę in honorẽ sanctissimæ virginis matris meæ (cui hic Ordo consecratus est) caput & Domina erit. Nam virgo Maria mater mea, cuius vicem gerit in terris ipsa Abbatissa, post ascensionẽ meam in cœlos, caput & regina meorũ Apostolorum & discipulorũ fuit. Similiter ipsa Abbatissa vnũ ex numero XIII. Sacerdotũ, in quem communi totius conuentus tum fratrũ atq; sororum voluntate consenserit, in Confessorem eliget, quem Episcopus inaugurabit, & confirmabit. Et quia ipsi ab Episcopo omnis potestas ligandi & soluendi, castigandi & reformandi plenariè data est, icirco omnes sacerdotes & fratres (sicut sorores Abbatissæ) Confessori Caput XIII.

omnibus in rebus obedient, & præter mandatum eius nihil omnino quantumui
minimum, facient. Attamen Confeſſor ipſe nihil ſine iudicio fratrum, &
contra præſcripta ſtatuta Ordinis, & ſine conſilio Abbatiſſæ aget, quandoqui
dem Abbatiſſa cùm caput ſit cœnobij, de negotijs & bonis cœnobij ante om
Caput XIIII. nia conſulenda eſt. Tredecim verò ſacerdotes hi diuino ſolùm officio, docen
di & orandi vacabunt, nec vllis alijs negotijs aut officijs ſe immiſcebũt: ſinguli
verò diebus Dominicis omnibus auditoribus explicabunt Euangelium Domi
nicale in lingua vernacula & nota, & omnibus maioribus feſtis diebus ſiue ſo
lennitatibus veſperam ante ieiunabunt in pane & aqua, omnibusq; cæteris fe
Caput XV. ſtis vigiliam publica concione celebrabunt. Conſcientiæ omnium ſororum,
ſacerdotum, & fratrum ter ad minimũ in anno patefieri Confeſſori debent per
confeſsionem ordinariam: & quia vtile eſt ſæpius repurgare conſcientias idcir
co licitum erit Confeſſori alios ſibi adiungere & ſubſtituere ex 12. ſacerdotibus
Caput XVI. qui ſingulis diebus parati ſint ad audiendam confeſsionem. Omnibus maio
ribus feſtis ac ſolennitatibus veſpera præcedente ieiunabunt in pane & aqua;
in cœna mea, ad Paſcha, Aſcenſionem, Pentecoſtẽ, Natalem meum, omnes ad
menſam meã accedent. Cæteræ verò moniales ſorores, quibus Dominus plus
deuotionis inſpirabit, ſi ex ardenti charitate orabunt, poterunt cum conſilio
Caput XVII. Confeſſoris ſingulis diebus ſabbathi cõmunicare. Omnibus diebus Iouis Ca
pitulum habebitur, ſi qua in re ſoror quæpiam deliquerit ac peccauerit, vt ca
ſtigetur. Soror ſi ægrotauerit, & fateatur ſe proprij aliquid poſsidere, à Confeſ
ſore abſoluetur: ſed ſi ſanitas ei reſtituta fuerit, debitam pœnitentiam aget, &
pœnam feret. Sed ſi quæ ſana deprehenſa fuerit aliquid proprij poſsidere, nec
ſponte id fateatur, ſi tribus conuicta teſtibus fuerit, tenebitur ad pauimentum
deſidere, & prima die capituli, nempe die Iouis, præbendam accipiet vt reliquę
ſorores, ſequenti verò die Veneris, pane & aqua viuet. His etiam duobus die
bus templum non intrabit, & quo tempore cultus diuinus peragetur in cœmi
terio manebit, nec vllum verbum ad vllam ſororẽ faciet, & exeuntibus ex tem
plo ſororibus ſingulis ad pedes ſe proſternet. Finita verò veſpera die Veneris,
& conuentu debito ordine exeunte, Abbatiſſa ſequens conuentũ ipſam humi
iacentem & proſtratam eriget, manumq; ei porriget & ad altare in chorum ſo
rorũ eam adducet, conuentusq; precibus intercedet pro ea, atq; ibi accepta ab
Caput XVIII. ſolutione Ordinẽ denuò intrabit. Quod ſi vero quępiam proprij aliquid poſ
ſidens moritur, nec id confeſſa fuerit, tunc poſt ablutionem eius corporis impo
ſito eo ſuper pheretrum, & ad portam templi perlato, Abbatiſſa ad totum con
uentum ibidem præſentem & omnia audientem hæc verba faciet: Iſta ex diabo
li inſtinctu & deceptione grauiter contra Deum & Ordinẽ peccauit: itaq; pro
ipſa rogandus eſt nobis Dominus, vt remittat ei peccata, quandoquidẽ miſeri
cors eſt. Dicto verò ab omnibus Aue Maria ſuper ipſa, abſoluetur, & cadauer
ipſius ſtatim in medium chori deferetur, & poſt finitam Miſſam à ſororibus ge
ſtabitur vſq; ad portam templi, quæ poſtquam aperta fuerit, accedent fratres,
Caput XIX. ipſamq; auferent ac more ſolito humabunt. Quod ſi quę munera à parenti
bus & agnatis alicui ex ſororibus mittantur, propter votum Ordinis & profeſ
ſionis ſanctitatem ea recipi non debent. Et ſi Abbatiſſa forte à parentibus inter
pellatur, cuiuſcunq; dignitatis fuerint, ad poſsidendum aliquid proprij nullam
veniam aut indulgentiam concedet. Nam ſicut ex ſcintilla ignis oritur, ita ex
damnoſa poſſeſsione proprij laudabilis cœnobiorum vnitas, & communis æ
qualitas ſoluitur. Itaque diligenter ſibi cauebit ne ſi proprio arbitrio vtatur, in
oblectatione peccati verſetur, aut in veſtitu cæteras longè antecedat. Nam
quantum cæteris præſtat officio, tanta quoque diligentiæ & curæ plus adhi
bebit ad ſtatuta Regulæ obſeruanda.

Caput XX.

Primò ædificandum est templum & monasterium sororibus, & domus pro sacerdotibus in locis supra nominatis. His absolutis conuentus introducendus erit. Quod si verò ædificia commodè absolui nequeunt, cauendum est, ne conuentus introducatur, donec ędificia ad pacatè & tranquillè habitandum, absoluantur. Nec pauciores numero sorores recipiantur, quàm quæ officium diuinum facere possint. Nec autem sacerdotes pauciores sint, quàm qui quotidiè officium diuinum cantare valeant: his peractis inaugurentur in cœnobio: postea verò tot sorores & fratres recipiendi sunt, vt numerus constitutus impleatur.

Singulæ, quę post primam fundationem in Monasterium ingrediuntur, tot annuos redditus habeant eosq; potestati Abbatissæ tradant, vt in singulos tam steriles quam fertiles annos pro alimento sufficiant.

De pecunijs autem, quas populares voluntariè contribuunt, Abbatissa emat sororibus res ad sustentationem vitæ necessarias, amictum deniq; & commodas domos.

Postquam numerus cœnobitarum post primam fundationem impletus fuerit, & singulæ præbendas cibi ac potus annuatim habuerint: quæ in posterum Ordinē ingrediuntur, nec pecunias nec fundos cœnobio dare tenentur. Si autem ex receptarum aliqua obierit, alia in defunctæ locum recipiatur.

Vestimenta verò & præbenda defunctę pro singulis diebus, egenis cedant, donec alia in eius locum electa fuerit.

Quotannis ante festum Omnium Sanctorum ratio ineatur, omnium expensarum in victum, amictum ac res necessarias sequentis anni Et si quid vel pecuniarum, vel victus præsentis anni superfuerit, proxima post Omnium Sanctorum festum, hoc est, in ferijs Omnium Animarum, egenis largiantur: eamq; ob causam cœnobia huius Ordinis hospitibus excipiendis ne grauentur. Sciendum præterea, si contigerit vt in futurum annui prouentus, ad necessarium vsum non suffecerint, ex præsenti anno, quod superest, sumatur, & futuri anni inopiæ prospiciatur quantum satis est, nec vltra, si Abbatissa animæ suæ saluti consulere velit: Et si quæ etiam ex his superfuerint, egenis eroganda sunt.

Quoties nouis vestibus induuntur antiquæ egenis dandæ sunt. Quod si Abbatissa plures ædes quàm necessitas postulauerit, aut splendidiores ædificauerit, tam graue committit peccatum, ac si egenis meis victum et amictum vi abstulisset.

Præterea si quispiam filiam aut filium sacro Ordini obtulerit, simul etiam cœnobio eleemosynam aliquam offerre debet, non tamen census aliquos annuos, aut prædia, quia iam ante ex dotatis prædijs singulæ præbendam cibi ac potus sufficienter habent. Ne autem inanibus manibus quis in conspectu Dei appareat, æquum est, vt aliquid offeratur. Oblatio autem hæc non sit à conuentu extorta, vel expressa conditione requiũta, sed ex libera voluntate dantis profecta. Atque illud ipsum, quod potest & vult dare, cum gratiarum actione accipiatur. Extremè pauperes gratis excipiantur.

Omnes autem huiusmodi oblationes non sunt conuertendæ in priuatos vsus cœnobij, sed egenis & pauperibus Ecclesijs expendendæ sunt. Excipitur tamen casus necessitatis.

Dona itaq;, quæ hac ratione conuentui offeruntur, non sunt recipienda. Exceptis personalibus oblationibus eorum, qui post primam fundationem cœnobium intrauerunt, illis inanibus manibus non licet ingredi. Quod si verò couentus ineuitabili necessitate grauatus, huiusmodi dona recipere coactus fuerit, hic cautè & prouidè agendum & inquirendum est, an hæc dona sint ex malè partis opibus. Dicat ergo Abbatissa offerenti: Nobis mandatum est, vt

non nisi à iustè & honestè partis opibus dona recipiamus; Oro ergo vt constituto die, quem ei nominauerit, redeas, interim munus tuum diligenter examinato, & ita redi & offer illud cum testimonio, Deo tuo. Quod si cum testimonio redierit, recipiatur munus, & conuentus oret pro illo, & inter benefactores numeretur. Quod si autem dubitatur an munus sit de benè vel malè partis opibus, & super his variant sententiæ, recipiendum non est: propter bonam tamen erga conuentum voluntatem, oretur pro illo. Quod si verò quispiam ex intimatione cordis aliquid offerre vult, nec conuentus his opus habeat, dicatur ei: Gratum est nobis munus tuum, & in nostram te charitatem recipimus, at quia pro nostris personis hoc opus non habemus, consulimus tibi, et oramus te humiliter, vt hæc tua dona nostro nomine, & propter nos, egenis aut Ecclesijs, quas tibi nominabimus, expendas. Quod si verò promittet & præstabit, satis fiat petitioni eius.

Caput XXI. Sciendum quoque in singulis templis esse debere tredecim altaria, & vnicuique altari sufficiat vnicus calix. At summum altare duos habeat calices, & duo paria sacrarum ampullarum, totidem candelabra, crucem vnicam, thuribula tria, vnum in quotidianum vsum, reliqua duo ad maiora festa, Eucharistiale, quod Ciborium vocant, ad condendum corpus meum. Dein caueant diligenter ne aurum & argentum in cœnobio posſideant. Non enim aurum, & argentum, nec gemmas, sed gratiam Dei summa diligentia, deuotis precibus, diuinis laudibus comparatam, in thesaurum sibi colligant.

Ossa sanctorum & illorum reliquiæ auro & argento, parce tamen & sine omni superfluitate, includendæ & conseruandæ sunt.

Tot libros ad diuinum officium habeant, quot illarum numero sunt, neque plures. Attamen libros ad discendas bonas artes habeant quantum libuerit.

Singula altaria duo habeant linteamina seu pallas pro festis & pro profestis diebus. Hunc numerum ne excedant.

Caput XXII. Sorores ante decimum octauum ętatis annum non sunt recipiendæ in hunc Ordinem. Neque ante inaugurationis aut probationis annum ingrediantur Monasterium. Sacerdoti & fratri ante 25. ætatis annum profiteri non licet.

Caput XXIII. Quemadmodum Mater mea omne tempus in tres partes distribuit: In vna ore laudauit Deum, in altera manibus ei seruiuit, tertiam partem humanæ fragilitati attribuit. Ita ego præscribo sororibus huius Ordinis, vt extra illud tempus quo in audiendo officio Missæ, vel in legendo occupantur, etiam manibus laborent (si tempus laboribus commodum fuerit) quemadmodum ore & reliquis membris mihi seruiunt. Et fructus laboris huius non insumatur in vanitates huius mundi, aut in priuatum lucrum, sed exemplo matris meæ in honorem Dei, & Ecclesiæ & ad vtilitatem pauperum conuertatur.

Cum licentia tamē Abbatissæ laborent & omnia officia faciant. Egóne Deus & creator rerū omniū sine labore fui? Nónne ego inter eundū, precandum, patiendum laboraui? An Apostoli mei (quibus tamen omnia affatim suppeditare potuissem) à laboribus cessauerunt? Imò omnibus suis mēbris mihi, Deo suo, seruierūt, vt externis laboribus ad spirituales labores aptiores redderētur.

Caput XXIIII Sancti Dei non in eum finem corpus suum castigarunt quasi illud odio haberent, sed vt ad cultum Dei sui, ad quem conditum est, aptius redderent: Neque etiam ea intentione, quòd crederent, se castigando corpus suum sine gratia & misericordia mea, ad regnum meum aptos fore. Quod si enim homo centies castigando corpus suum occideret, non tamen dignus foret (si iure cum illo agere vellem) qui meritis suis apud me, regnum meum adipisci posset. Mihi ergo placet, gratumq́ue est vt homo corporis sui tanquam infirmi animalis rationem

habeat

habeat, quo mihi commodius seruire posit: Quod non ita accipiendum est, quasi liceat libidini indulgere, aut voluptatibus diffluere, sed vt necessitati cũ mediocritate satis fiat, quantum natura infirma requirit. Cum autem omnes difficulter huc perduci posint, vt modũ mensuramq; seruent, ergo vt eam ser uandi maiorẽ occasionẽ habeãt, volo vt omnibus ac singulis nobilibus ac igno bilibus, egenis et ditioribus eadẽ mensura in cibo & potu seruanda pscribatur.

Sorores ad cancellatas fenestras confiteri debent, ita vt audiri quidẽ, at non videri posint. Sacrum autem sacramentum per fenestras sumant, ad quas vide ri simul & audiri posint. Quod si vero cum Confessore, Sacerdote aut Fratre alijs de rebus ad animã & corpus pertinentibus loqui cupiant, ad eam fenestrã sedeant, vbi audiri quidem, non autem videri queant. Eò etiam loci constructa sit rota, cuius beneficio res necessariæ dentur & recipiantur. Illic tamen sorori bus nil audire nec loqui, nihil autem dare nec accipere licet sine consensu & vo luntate Abbatissæ. Soli etiam non licet, quocunq; locorum sit (præter ad Con fessionis fenestram) sine testibus cum quoquã loqui. Similiter autem illis qui à Cõfessionibus sunt, reliquisq; fratribus cœnobia earũ intrandi omnis potestas adempta sit, nisi cum sacramẽta in extremo mortis agone porrigenda sunt, tum datur ei, non tamen soli, sed vno aut altero adhibito comite, ingrediendi pote stas. Si autem sororem mori contigerit, omnes sacerdotes & fratres cum Con fessore ingrediantur, & defunctam cum cantu & precibus ad sepulturam & so litas exequias comitentur. Caput XXV.

Episcopus in cuius diœcesi cœnobium situm est, Pater & visitator erit om nium sororum ac fratrũ, & Iudex in omnibus causis & casibus illis contingen tibus. Sit etiam fidelis & diligens inspector, an Regula in omnibus capitibus et constitutionibus obseruetur, ne salutares illæ constitutiones temerè à fratri bus & sororibus violentur. Caput XXVI.

Princeps in cuius territorio cœnobiũ situm est, Protector & Aduocatus erit in rebus necessarijs. Papa autem (super vtrunq;, Episcopũ nimirum et Principẽ constitutus) erit fidelis tutor, si illius auxiliũ in casu necessitatis inuocauerint.

Cœnobiũ huius Ordinis sine cõsensu et voluntate Papę construere nõ licet.

Confirmata Regula authoritate Papæ, rogandi sunt deuoti quidam fratres ex Ordine Benedicti aut Bernhardi, qui hanc Regulã scripturi sunt, vt addant quomodo transgressores Regulæ sint puniendi, & mortui sepeliendi. Item quo modo Episcopus visitare debeat, & quibus in casibus ei Monasterium ingredi fas sit. Reliquæ verò res necessariæ quæ his verbis non cõprehenduntur, ad ple niorem confirmationẽ, ex prænominatis duabus Regulis petendæ sunt.

In Monasterio habeatur commodo in loco fouea, in modum sepulchri, ea perpetuo aperta maneat. Ac festis & profestis diebus eam sorores accedant, & quoties Abbatissa, pauxillum terræ quantum duobus digitis complecti potest, ex illa sumpserit, recitent Psal. Ex profundis clamaui, &c. cum huiusmodi col lecta: Domine Sancte Pater, qui corpus illud, quod Filio tuo ex sancta Maria sumpsisti, in sepulchro absq; corruptione conseruasti, & sine interitu refocilla sti, oramus te conserua corpora nostra pura & incontaminata in hoc tuo san ctissimo cultu, ac ita dirige viam nostrã in hac vita, vt cum aduenerit magnus ille & tremendus dies Iudicij, cum electis tuis refocillemur, & animę nostrę te cum æterno gaudio frui posint, & nos commereamur Electis tuis associari, in nomine patris & filij & spiritus sancti, Amen. Caput XXVII.

Loculum cum pauxillo terræ semper situm sit ad introitum templi, vt intro euntes illud videre, & mortis memoriam animo recolere posint, & in corde suo legant illud, Terra es & in terram redibis.

Caput XXVIII

Peruaſtatas vineas, de quibus aliâs tecum loquutus ſum, intelligo Regulas quæ hodie ſeruantur, quas tamen amici mei ex inſtinctu ſpiritus veritatis olim compoſuerunt. Sed per crapulam & voluptates huius mundi, à vero tramite diſcipuli eorum deuiarunt. Amici autem illi mei, poſtquam defectionem fratrum ſuorum intellexerunt, nec tamen ipſi ea delicta emendare & delinquentes punire poſſent: Ideò ad me dies noctesq; ex intimo cordis affectu & lachrimis clamant, petentes vt ego emendare nolentes eijciam, & emendabiles ad omne opus bonum aptos & fertiles reddam. Ego igitur, qui ſcrutor omnium corda, & audio omnium verba, ſi inquã aliquos inuenero (qui cœnobiorum ſuorum delicta emendare tentabunt, & Regulam in ſingulis præceptis ſeruare cupiunt, primũ in vili et ſolito veſtitu, debita caſtigatione, abdicatione proprij, caſtitate et vera humilitate, et in omnibus bonis conſtitutionibus) eos inquã adiuuabo, & circumdabo charitate mea, quem admodum vinea muro circumuallatur. Gratiã quoq; dabo eis, vt contenti ſint rebus ad vitę ſuſtentationẽ ſufficientibus, vt ſuperfluitatẽ contemnant: & hoc medio talpam illam radices arrodans interficiã, hoc eſt, extinguã diabolicas inſtinctiones, quę cum malis cupiditatibus conantur bonas intentiones ſuffocare. Cuſtodes excitabuntur, hoc eſt, conſcientia illorũ quę hactenus animæ ſalutem non curauit, excitabitur, vt ſe ipſam curet. Pingues eos reddã dulcedine ſpiritus mei, & fortes faciam, vt mihi ſeruiant ad quod conditi & prætioſo meo ſanguine redempti ſunt.

Caput XXIX.

Deus creator rerum omnium benedicto ſuo ore omnia verba huius Regulę tam miro modo, & tã breui temporis ſpatio, indignæ mihi dictitauit, vt non ſufficiens ſim ea hominibus pro dignitate narrare. Impoſsibile eſt ſine externa aliqua ſimilitudine, mente concipere, quomodo fieri potuerit, vt in tam breuiſsima horæ parte tot tantaq; verba dici & excipi potuerint. Exẽplo ergo res declarabitur. Si vas rerum prætioſarũ plenum fuerit, & quis illud effuderit, tum conſpiciens in ictu oculi res illas omnes diſtinctè videret, & tamdiu in conſpectu eius manerent, vt colligere ſingulas in ſinum poſſet. Pari ratione ſtatim ac Chriſtus Ieſus (qui mihi apparuit) aperuit ſacratiſsima ſua labia & loqui incepit, erã quaſi in minuto temporis omnia ac ſingula capita huius Regulę totidem, videbentur verbis comprehenſa corã me, non quaſi literis fuerint in charta cõſignata. Qua ratione autẽ illud factũ ſit illa ſola intellexit, quæ verba illa mirabili ratione audiuit, & mirabili vi & efficacia ſingulas ſigillatim cognoſcere valuit. Tamdiu autem in illa viſione permanſi, donec res omnes in ſinũ memoriæ meę collegi, per cooperantem gratiam Chriſti. Poſt illam viſionẽ cor meum ardenti amore & gaudio vſq; adeò repletũ fuit, vt nihil amplius capere voluerit toto vitæ meæ curriculo, ſed gaudio ruptum ſit, non ſecus ac veſica nimio vento repleta. Ad eum modum cor meum affectũ fuit ad aliquot tempus, donec omnia Regulę huius & ſingula verba ſpirituali quodam viro & amico Dei nuntiaui, qui quàm citiſsimè fieri potuit illa literis conſignauit. His plenè perſcriptis, cor et corpuſq; meũ priſtinas vires recuperarunt. Laus & gloria ſit omnipot. Deo, Amẽ.

Caput XXX.

Multis poſt annis, vbi illa ipſa vigilans vires ſuas ferè omnes recollegit, ſingulari conſolatione confortata fuit, rapta eſt in viſione, ſtatimq; vocẽ dicentẽ audiuit. Ego ſum filius Dei viuentis. Hæc quã audiuiſti Regula confirmari debet, à Papa vicario meo in terris: habet enim nomine meo ligandi & ſoluẽdi poteſtatẽ, & rationem mihi reddet in præſentia omniũ cœlitum. Ego ſum is, qui, vt habent S. literæ, Moyſi de nomine meo roganti, Reſpõdi, Sum qui ſum. Conſtituto verò tempore, cum mihi viſum erat, corpus humanum ex virgine Maria aſſumpſi. Quemadmodũ autem humano ore in his terris loquutus ſum, dicens: Non veni vt ſoluerẽ legem, ſed veni vt adimplerẽ: Ita nunc quoq; dico, Regulam hanc non eſſe humanũ inuentum; in ſpiritu enim audiuiſti confirmandam

esse, quemadmodũ & omnes priores Regulæ confirmatæ sunt. Confirmata ea, Papa incipientibus hanc Regulam profiteri, potestatẽ faciat, alias personas ex reliquis Ordinibus, in hunc recipiendi, qui prius Regulas sui Ordinis cum diuino amore seruauerunt, & ad vitæ finem in hoc Ordine se permansuros polliceantur. Nec plures quam ipsis placuerit, recipere tenentur. Nec alias quam quę ipsarum conuentui associari cupiant, assumant. Præterea Papa copiam faciat ædificandi cœnobiũ in illo loco, in quo primo hanc Regulam audiuisti. Illic enim Regula hæc incipienda est. Similiter quoq; potestatẽ det sororibus cantandi horas Matris meæ, quæ ab eodem, quo & Regula hæc, spiritu profectæ sunt.

Hęc postquã audieram, Respondi, ô incorporea potestas: ô quam magna est tua humiliatio: ô operatrix omnium virtutũ, ipsissima virtus omnipotens Deus in tribus personis. Credo omnia quæ ecclesia credenda præcepit. Certò etiam scio, neminem tam indignũ esse, cui non remissura sit tua misericordia, si modo vera humilitate & plena voluntate cõmissa peccata emendandi à te misericordiam petierit. Habeo itaq; ex tua gratia voluntatẽ implẽdi tuã voluntatẽ, quo ad vixero, super hoc te testẽ appello, ô Domine Deus, qui me creasti & sanguine tuo prætioso redemisti, si animaduertis, mihi in his tribus fide, spe & charitate aliquid deesse, ea gratia tua implere digneris. Tu habitas in intimo cordis mei sanguine, in intima anima mea. Et quamuis pro mea persona indigna sim, visitatione & consolatione benedicti tui spiritus, tamen me cõmendo in protectionem omnipotentiæ tuæ, & mecum agas quod tibi visum fuerit. Et quoniã tibi omnium hominum cogitationes notæ sunt, ideò loquitur ad te lingua mea ex mandato cordis mei. O dignissime Domine Iesu Christe, Ego indigna persona sum inter tuas fideles famulas, quasi formica inter Camelos fortes, qui grauia onera ferunt ad honorem & vtilitatem Dominorum suorum. Et qui potest Papa credere te Deum & Dominum rerum omnium, hæc mihi formicæ exili commendasse, & quomodo Regula hæc apparebit coram facie eius?

Post hæc vox illa prior respondebat, dicens: Ego principio & fine careo, & res omnes pro voluntate mea constitui, & omnia prout placuit, creaui. Quare si quis rogauerit, cur prius cœlum ac terram & tum demum res omnes quæ in illis sunt, creauerim? Responderem. Quia ita mihi placuit. Rursum: Cur non ante creationem mundi Regulam hanc dederim, & confirmari curarim? Responderem iterum, Quia ita mihi placuit. Quare si Papę cor hac ratione affectum fuerit, cum audierit in præsentia sua Regulam hanc prælegi, facile intelliget à quo profecta sit. Verè enim multi amici mei sacerdotes & laici firmiter & sine omni hæsitatione credunt eam à me profectam esse, & agnoscunt vera illa esse, quæ tecum tractaui: ego inquam qui omnia creaui & hominẽ ex inferno liberaui. Quod si verò quędam Papæ incredibilia visa fuerint, tum veniant tres testes ex illo regno, in quo tu nata es, qui te norunt, et certò sciunt, quid tibi euenerit, nimirũ episcopus, monachus & sacerdos, quos tu nosti qui sint. Ego ipse qui dixi, Ego sum Pastor bonus, ego inquam ipse omnes illos qui ingressuri sunt Ordinem hunc tuebor à spiritualibus & carnalibus hostibus. Similiter etiam regna, regiones & ciuitates, in quibus cœnobiũ aliquod huius Ordinis extructũ fuerit cum licentia Vicarij mei, eodẽ iure fruentur. Postquã primum cœnobiũ, quod ego fundaui absolutum fuerit, pax & vnitas regni illius multiplicabitur. Tu, cui Regula hæc data est, dabis operã, vt Papæ offeratur. Is ego sum qui fui, quũ discipulis meis mandaui, vt irent in castellum, et asinum adducerent, cum omnipotentia mea facile efficere potuissem, vt sine illorum opera presto esset: ita etiam efficere possem vt in puncto temporis ad Papã perferretur, et ab eo cõfirmaretur, sed hæc est iustitia, vt propter corporis maiores labores spirituales, anima maius pręmiũ accipiat.

Caput XXXI.

Aptissima similitudo.

Hanc eam maximè ob causam adscripsi Regulam, vt Lector inde magnam mundi cæcitatem & densissimas horum temporum tenebras cognoscat, quibus validissimè Sancti Pauli vaticinium impletum est, dicentis in 2. Timoth. 4. Erit tempus cum à veritate auresauertent, ad fabulas verò conuertentur. Longè aliam Regulam dictauit nobis in Euangelio Seruator noster. Sed piget bonum tempus his blasphemis et prodigiosis nugis confutandis inutiliter perdere.

Ordo hic pauca monasteria habet

Pauca hic Brigidensium Ordo monasteria habet: sed in Suetia, vnde Brigida oriunda fuit, sunt multa & opibus liberalissimè locupletata. Anton. tit. 24. ca. 21. §. 4

In Angliam venit hic Ordo.

In Angliam primò venerunt anno 1414. & Richemondiæ sedes posuerunt, vt ex Thoma Vualsingami & Georgij Lilij Chronicis Balæus Cent. 7. ca. 50. in Append. 3. refert.

ORDO IESVATORVM.

CAPVT XL.

Ordinis origo.

ORDO *monasticus* Iesuuatorum, *qui &* Iniesuuati *dicuntur, Senis initium habuit, institutoribus Ioanne Columbano & Francisco Vincentio Senensibus, anno Domini 1365. iuxta Frankum fol. 476. vel iuxta Sabellicum Enne. 9. lib. 9. anno 1366. iuxta Polydorum autem lib. 7. ca. 4. Volateranum lib. 21. & Cranzium lib. 9. ca. 5. anno 1368: iuxta alios deniq; anno 1389.*

Ratio vitæ.

Colligebantur ab initio domesticatim, nec ex eleemosynis vel liberalitate piorum viuebant, sed sibi victum labore & opera manuum suarum quæritabant: vnde Franciscus Modius ita de ijs cecinit:

Templa domus nobis sunt tectaq; nostra, labore
Victitat & dextræ, quod pote, quisq; sui.
Néue graues ciuquam sint nostri, hic sarcit, at ille
Assidua ferrum mollit, & æra manu.
Est alter sexus (neq; enim non fœmina nostri est
Ordinis) artifici lintea pingit acu.
Nempe hæc vita fuit priscis, qui luce docebant,
Et faciendo operi tempora nocte dabant.

Nomen.
Vestitus.

Dicebantur autem Iesuuati, quod Iesu nomen frequens esset in eorum ore. Attribuunt tegumentum capitis, quale est mulierum Francarum, & vestitum simplicem quidem, sed partim candidatum, partim castaneum seu ceruinũ, nec Missam sibi celebrare licere affirmant.

Confirmatio.

Hos Vrbanus V. quia iam suspecti, vt malefica aliqua superstitione imbuti, haberi incipiebant, ad se Romam vocatos, de ceremonijs & vitæ instituto interrogauit, cognouitq; rem totam & probauit: deditq;, vt alba tunica vterentur, tegumento capitis albo, cũ lacinia quadrata à ceruice ad humeros deiecta. Cinguntur adhæc scortea zona, nudos alioqui pedes ligneis soleis in inferiori parte muniunt. Polyd.

Vestitus à Papa datus.

Loco Præpositi seu Abbatis dedit eis idem Pontifex hominem sibi familiarem, qui eximiæ sanctitatis opinionem in magna existimatione fuit. Is progressu temporis confecit, vt canusinum pallium superiniectum tunicæ ferrent. Frank. in Chron.

Nomen mutatum.

Apostolici tum viri nuncupari cœperunt, ex Pontificis eiusdem permissu: sacris tamen nondum initiati, tantum precibus vacarunt.

De hoc Ordine (quod sciam) nostro seculo nihil constat, qui an paulatim defecerit, in dubio est. Affirmant tamen aliqui, Iesuitas, qui Paulo 3. Pontifice emerserunt, nomen suum ab his mutuatos esse vel instaurasse potius veterem Iesuuatorum Ordinem iam collapsum.

ORDO S. CATHARINAE.

CAPVT XLI.

Catherinæ vita.

CATHARINA, *à qua Ordo hic suam originem habet & nomen, Senis in Thuscia nata est patre Iacobo pannorum tinctore & Lapa matre. Cum autem in infantia statim votũ virginitatis nuncupasset Deo, post aliquot annos vidit in somnis* sui saluatorem

vos sanctos patres, fundatores diuersarum religionum, & inter eos B. Dominicum cum lilio in manu, vt vulgò pingitur. Et cum omnes illi sancti eam monerent, vt aliquam ex illis religionem assumeret, vt gratiorem Domino redderet famulatum: illa versus Dominicum direxit suos gressus. Dominicus autem in altera manu habens tertij sui Ordinis, qui de pœnitentia dicitur, habitum, occurrit ei, sicq; allocutus est eam: Forti esto animo filia dilectißima: nec verearis quodcunq; impedimentum, quod certißimè isto habitu sicut desideras indueris. Tali visione mota, Ordinem hunc ingreditur non multum reluctante patre, matre verò hoc filiæ propositum vehementer improbante. Antoninus tit. 23. ca. 14. §. & 2. ex Legenda Reimundi Capuani, generalis Prædicatorũ Magistri, in qua Catharinæ huius vitam descripsit.

Post habitus assumptionem carnium esum ita detestata est, vt nec illarum odorem, absq; corporis paßione aliqua, ferre posset. Vinum ita diluere aqua cœpit, vt saporem simul cum odore perderet, colorem tantum rubedinis retineret. Decimo quinto autem ætatis suæ anno à vino quoq; prorsus abstinuit, & potu aquæ frigidæ tantum vtebatur. Coctum quodcunq; etiam reiecit paulatim, præter panem. Et intra breue temporis spatium ad victum solum pane ac crudis herbis vsa est. Qua immodica abstinentia humidum radicale in ea totum consumptum est, nec stomachus eius officio suo amplius functus. An verò hoc non est suijpsius esse homicidam?

De ligneis tabulis sibi fieri fecerat stratum, in quo sedens meditabatur vel stabat in oratione prostrata, & certo tempore nullis detractis vestibus corpusculum dormiens reclinabat. Vestibus laneis intus & extra vtebatur. Quandam catenam ferream (vt loquitur Antoninus) sua latera sine medio circumdantem seu cingentem, tenebat tam fortiter, vt ferè intrinsecatam carni cutem reddiderit. Vigilijs noctes extendebat vsq; ad horam matutinam. Intra duos dies dimidiam tantum horam dormiebat. Ad imitationem etiam Dominici tres sibi quotidie catena ferrea disciplinas inferebat: vnam pro se, aliam pro defunctis: tertiam pro his qui versantur in mundo. Sed postea propter infirmitates, quas sibi his afflictionibus spontaneis acquisiuit, hoc continuare non potuit: pro qualibet autem disciplina vnam horam cum dimidia occupabat, & sæpe sanguinis guttæ ex scapulis ad pedes decidebant.

Nugatur etiam Antoninus ex eadem Legenda, Dominum Iesum sæpe ad eam venisse, et duxisse secum aliquando gloriosißimam genitricem, aliquando Dominicum: quandoq; Mariam Magdalenam: vel Ioannem Euangelistam: vel Paulum Apostolum, vel alios, & cum ea familiarißimè confabulatos esse, tit. 23. ca. 14. §. 6. Addit ibidem, Christum apparuisse quodam tempore deuotæ huic, & visibiliter sibi eam desponsasse, in præsentia Mariæ virginis, Ioannis Euangelistæ, Pauli Apostoli & B. Dominici, nec non Dauidis Psalterium in manu gestantis, ac suauißimè modulantis. Et Dei genitricem quidem manum extendisse ad filium, ac postulasse vt Catharinam sibi desponsare dignaretur. Iesum matri assensum esse, & protulisse annulum aureum, habentem in circuitu quatuor margaritas, ac adamantẽ in summitate. Hunc annulari digito dexteræ virginis dextera sua imposuisse ac dixisse: Ecce desponso te mihi creatori & saluatori tuo. Licet autem disparuerit visio, mansisse tamen annulum in digito. Nota sponsalia | egregia figmenta | Dauid macht zu tanz an einer hochzeyt.

Cum semel feruentius Dominum exorasset, vt auferret ei proprium cor & propriam voluntatem, daretq; cor & voluntatem secundum ipsum, visa est sibi, quod adueniens Dominus latus eius sinistrum aperiret, & cor eius abscinderet atq; aufferret, sineq; corde maneret. Accidit igitur aliquando, cum esset Senis in ecclesia Prædicatorum in Capella sororum de Pœnitentia, circumfulsit eam lux de cœlo, & in luce apparuit Dominus habens in manibus cor rubicundum & lucidum: ad eius verò aspectum illa in terram cecidit. Appropinquans autem Dominus aperuit latus eius sinistrum, intromisitq; cor illud dicens: Ecce filia, sicut postu lasti pridie, abstuli tibi cor tuum, & dedi tibi cor meum, quo semper viuas, clausitq; latus, & discesit: mansit tamen cicatrix in latere. Ant. ibid. §. 10. Vñ wer hüb die pfañ vnd? Horrenda medicina

Vidit etiam, vt ibidem narratur, Christum crucifixum super se magno cũ lumine descendere, et ex quinq; vulnerũ eius cicatricibus in se radios sanguineos descendere, qui ad manus, ad pedes & cor suum pertingebant. Ibidem.

Apparuit aliquando ei Chriſtus, & pro veſte quam pridie cuidam pauperi dederat Catharina, ſuis manibus de cicatrice lateris ſui traxit aliam veſtem coloris ſanguinei vndique radios emittentem, eaq́ induit proprijs manibus ſponſam ſuam dilectam. Ex quo tempore nullum frigus in corpore, media etiam eaq́ inclementiſsima hyeme, amplius ſenſit.

Tandem poſt incredibiles dolores corporis, quos meritò perpeſſa eſt, quod nulla vrgente neceſsitate, ſuperſtitione magiſtra, ne quid grauius dicam, vltrò ſibi eos acquiſiuit, moritur & ad ſorores ſuas deſcendit.

Catharinæ Ordinis origo.

His autem & infinitis alijs nugis ac fabulis blaſphemis Ordinem ſuperſtitioſiſsime mulieris commendare & propagare voluerunt, qui inſtitutus eſt iuxta aliquos, ſub annum 1372. vel vt volunt alij 1455. ſub Nicolao V. Pontifice. Quam diſſonantiam ita conciliari poſſe exiſtimo, vt dicamus, Catharinam tertium Ordinem Prædicatorum ingreſſam iuxta priorem ſententiam anno 1370. vel paulo ante. Quia verò conſtabat Ordo ille ex Coniugatis atque & ijs qui non adeo ſtrictè viuerent vt cæteri religioſi: Catharinæ autem rigidiſsima & duriſsima vita iam longè lateq́ ſparſa eſſet, credibile eſt Moniales hanc imitari cupientes, abiecto tertij Ordinis Prædicatorum nomine et ritibus, peculiarem formam viuendi ſibi pe ſcribi curauiſſe, quæ aliquo pacto Catharinæ vitam referret, eiusq́ nomen etiam aſſumpſiſſe, circa annos Chriſti 1455. Sed hæc mea tantum coniectura eſt: ſi qui meliorem attulerint, libenter eam amplectar.

Veſtitus.

Veſtem interiorem albam gerunt, eiq́ velum atri coloris ſuperinduunt, cum capitis tegumento concolore, vt refert Franciſcus Modius. Vide etiam Chron. Franki. fol. 481.

ORDO S. HIERONYMI, ALIAS Eremitarum Hieronymianorum.

CAPVT XLII.

Ordinis origo

RDO *Monachorum in Hiſpania S. Hieron. ſub regula S. Auguſtini inſtitutus circa annos Chriſti 1366. Panuin. in Chr. Hic Ordo circa annos D. 1380. ipſi quoque Italiæ innotuit: ibiq́ non ſimpliciter Hieronymiani, ſed Eremitæ S. Hieronymi appellari voluerunt. Panuin. in Chron. De hoc Ordine Sabellicus Enne. 9. lib. 9. & Polydorus Vergilius lib. 7. hæc referunt: Orta eſt in Italia Vrbini, antiquiſsima & percelebri Vmbriæ vrbe, ſub Gregorio* XI. *noua Eremitarum congregatio, nihil ferè habitu differens à S. Hieronymi familia, de qua ſupra.*

Veſtitus.

Cæterum his ex ſcapulari amictu, tenuis tantum pendet lacinia in humeros reiecta. Calceatus ferè communis, & cætera quæ reliquis Hieronymianis.

Propagatio.

Petrus quidam Gambacita homo Hetruſcus ac Piſis natus, cuius corpus Venetijs contegitur, noui huiuſce inſtituti author fuit, qui ciuium opibus adiutus cœnobium inibi extruxit, quod hodie tam Eremitanorum numero & vitæ ſanctimonia, quam populi in eos pietate, principatum omnium aliorum habetur, quæ 20. numero eſſe perhibentur in Italia duntaxat, vt Polydorus dicat. Sabellicus autem teſtatur, quinq́ & viginti conuentus eorum eſſe, & circiter 400. initiatorum.

Confirmatio.

Neq́ enim hoc inſtitutum adhuc ſuo tempore Italiæ limites ſupergreſſum. Confirmauit hunc Ordinem Greg. XII. *Balæus in vita eius.*

Aliqui hos vocant Eremitas S. Onophrij conſtituti apud Vrbinum. Aluarez in Theſauro cap. 57.

ORDO S. SALVATORIS SEV Scopetinorum.

CAPVT XLIII.

Ordinis nomẽ.

RDO *Canonicorum Saluatoris, qui & Eſcoppettinus, ſeu vt Polydoro placet Scopettinus, vel etiam Quioppettinus, à loco nimirum, appellatur, ad exemplũ Auguſtinenſium inſtitutus fuit in Italia propè Senas in Scopetto per quendã Fran-*

Origo.

ſcum

ciscum Bononiensem anno Dom. 1366. Vrbano V. Pontifice Max. Stephanus & Iacobus fratres Senenses, viri sanctitate Papistica illustres, eandem Senis instaurarunt anno Domini 1408. iuxta Panuinium in Chronic. Confirmatus fuit à Gregorio XI. successore Vrbani V. anno 1370. Vtuntur albo pallio cum cuculla alba super linea alba togâ. Vide Sebastian. Frank in Chronic. folio 476. Restauratio. Confirmatio.

ORDO ALBATORVM.

CAPVT XLIIII.

ANNO Domini 1399. Bonifacio IX. Pontifice, ex Alpibus descendit in Italiam presbyter cum magna hominum multitudine. Is albo indutus panno tantam modestiam vultu ac verbis præ se ferebat, vt ab omnibus sanctus haberetur: gestabat crucem: deplorabat rerum humanarum statum: deplorabat temporum calamitatem: deplorabat hominum peccata: petebat rectà vrbem Romam, sperans futurum, vt eo loci malum sanaretur, vbi religioni inustum putabat: magnamque breui tempore virorum ac mulierum multitudinem in suam sententiam deduxit. Primi in Italia Lucenses fuere: Ex Cisalpinis deinde Flaminiam, Hetruriam, Picentes, aucta opinione sanctitatis, non plebem modò rudem ac credulam, sed & Principes & Episcopos ciuitatum facilè sibi adiunxit. Linteis albis vnde Albati dicti sunt, circumuoluti omnes, sine discrimine mares an fœminæ, rustici an ciues, serui an liberi essent passim veluti pecora, vbi nox oppreßisset, dormiebant, publicè in vicis epulabantur perlatis vndique quasi ad sacra epulis. Crucifixum sacerdos ipse præ se ferebat, quem lachrymari ob hominum errata dictitabant: id quoties accidisset, succlamabant omnes, veniam à Deo petentes, laudes beatæ virginis canebant euntes & stantes, hymnis ad id compositis, puta: Ordinis author origo.

Stabat mater Domini dolorosa
Iuxta crucem lachrymosa
Dum pendebat filius, &c.

Ex hoc confluxu, inquit Antoninus, diuina clementia quandam præparationem hominibus præparauit: multi enim & magni & obdurati peccatores conuersi sunt ad pœnitentiam. Dum hac religio tenuit animos, nihil de belli periculis cogitabatur. Substitit autem hic Sacerdos Viterbij cum magna multitudine labore itineris fessus, Romam, ad visenda loca sancta sanctorumque venturus. Sed Bonifacius IX. fraudem veritus, quòd diceret hominem superstitiosum Pontificatum appetere, adiuuante illa multitudine, milites aliquot præmittit, qui hominem comprehensum ad se perducant. Sunt qui scribunt huius fraudem quæstione detectam fuisse, hominemque in tanto facinore deprehensum exustum esse. Sunt contra qui dicunt, nihil fraudis subfuisse, sed id fictum à Pontifice abolendo rumori, quo hominem per inuidiam captum & necatum affirmabant. Fuit is annus humanæ salutis 1400. Quibus ego quoque adstipulor, de eo enim Cranzius in Metropoli sic scribit: Romanis Bonifacius, non vt Episcopus, sed vt rigidus Imperator dominabatur: multosque ex illis de perfidia suspectos, occidi per iusticiarios fecit. Nec fuit ante eum Pontifex, qui talem in Romanos potestatem exerceret. Vide etiam Balæum in vita Bonifacij noni & Vrspergensis Paralipomena folio 393.

Sacerdote suo extincto, cœtus ille hominum confestim solutus est, cunctis pedem domum referentibus: & res paulatim abolita fuit. Platina in Bonifacio IX. Antoninus titulo vigesimo secundo, capite tertio, §. trigesimo primo. Sabellicus Enne. 9. libro nono. Cranzius libro decimo, capite quadragesimo sexto, Metrop. Polyd. Vergilius libro nono, capite quinto. Ordo hic aboletur.

ORDO TVRLVPINORVM.

CAPVT XLV.

HOC *seculo* Turlupini *etiam exorti sunt, qui cognomen sibi adsumpserant Pau*pertatis Societatem. *Superstitio illorum, cumq; habitu & scriptis libris damnati, exusti atq; deleti sunt anno salutis 1372. authore Ioanne Tillio in Chron. de Regibus Francorum.*

CAPVT XLVI.

Sequuntur Ordines ab anno Domini millesimo quadringentesimo ad annum millesimum quingentesimum vsq; instituti.

ORDO MONTOLIVETENSIVM.

Ordinis origo & author.

MONTOLIVETENSES, *siue Montis Oliueti Monachi, eo anno, qui fuit 1407. salutis, esse cœperunt, quo trium Pontificum pestilens discordia orta est. Hi Senenses primùm fuere, quorum Princeps Bernhardus è Ptolemæorum familia, qui schisma hoc & temporum perturbationes perosi, in proximum Senis collem egressi sunt, cumq; ex nomine illius Hierosolymitani, Dominicis frequentati vestigijs, appellantes se*

Regula, vestitus & Confirmatio.

Ordine Benedicti, sese candido induerunt amictu, Gregorio XII. *probante. Baleus in vita Gregorij. Genebrardus Confirmationem huius Ordinis tribuit Ioanni 23. Idem author, sed etiam Panuinius, Institutionem & Confirmationem Ordinis refert ad annum 1370. quo Vrbanus pontificatum tenuit. Vide Frankum fol. 477.*

Fuerunt & alij eiusdem nominis diu ante hos, sed quos Bonifacius 8. circa annum 1295. vel 1300. stirpitus deleri curauit, institutore eorum Viterbij è medio sublato: qui solo linteo ne tectus, sine tibialibus & sine pileo incedebat.

ORDO CANONICORVM S. Georgij in Alga.

CAPVT XLVII.

Ordinis origo & author.

ORDO *Canonicorum Secularium qui Regulares nunc dicuntur, interdum etiam Apostolici, authore Laurentio Iustiniano, Venetorum Patriarcha, quem in beatorum numero habuit posteritas, instituitur, circa annum 1407. Confirmatur à Ioanne* XXII. *Genebrardus & Panuinius in Chronicis. Itemq; Polyd. lib. 7. ca. 3. Baleus Confirmationem huius Ordinis tribuit Gregorio* XII. *sicut & Seb. Frank in Chro. fol. 477. In*

Confirmatio. Vestitus.

mis vestibus lineum indusium superinduunt cum Cuculltone atri coloris. Extra monasterium atri coloris chlamydem assumunt cum galero concolore.

Est & alius Ordo eiusdem nominis & familiæ candidus planè.

Est item tertius cœruleus: Franciscus Modius. Sabellicus autem Enne. 9. lib. 9. de hac re ita scribit: Cuculla distincta exterius amiciuntur, laxioribus manicis, & in humeros pallum reiectis, subter tunica alba: scortea zona cinguntur, tegmen capitis concolor Cucullæ, ceatus à prophano indifferens.

Nullus his carnium vsus, nisi fortè ægrotare cœperint, nec professionis vinculo se adstringunt: cum libitum est, diuersum libet sequi vitæ institutum. Idem.

ORDO

ORDO MENDICANTIVM D. HIERONYMI.

CAPVT XLVIII.

ORDO Mendicantium D. Hieronymi sub D. Augustiui regula, non quidem authorem D. Hieronymum, vt mentiuntur huius familiæ viri, sed Rhedonem quendam Montisgrañelli Comitem apud Fesulas habuit, vel Carolum Florentinum, nam hoc quoque inter authores non constat. Instituitur anno 1407. & confirmatur à Gregorio XII. iuxta Volateranum lib.21. Genebrardum in Chron.& Panuinium. Hi monachi à Lupo Hispalensi eorum Generali postea Eugenij IIII. authoritate interpolati denuoque instituti sunt eo amictu quem hodie gestant. Volateranus ibid. Sebast. Frank in Chron.fol.467 & 477.b. Fulgineis vestibus vtuntur, & pallio super tunicam rugato, atque superiore parte à summo ad imum scisso, & scortea zona tunicam succingunt, soleisq; ligneis pedes muniunt: Franciscus Modius. Ordinis auctor Origo & confirmatio Vest.tus.

ORDO SANCTI SPIRITVS.

CAPVT XLIX.

SANCTI Spiritus societas instituta est propè Venetias à Gabriele de Spoletò anno reparatæ salutis 1407. inceditque habitu Regularium Canonicorum: Franciscus Modius.

ORDO CANONICORVM LATERANENSIVM.

CAPVT L.

ORDO Canonicus Lateranensis congregationis Frisonariæ restitutus à Leone de Carate Mediolanensi in diœcesi Lucensi. Panuin. in Chron. De hoc autem Ordine ita Sabellicus Enne.9.lib.9. In hæc (inquit) tempora, quibus scilicet schisma ingens erat inter Benedictum XIII. Gregorium XII. & Alexandrum V. reponit Canonicorum regularium ortum Philippus eremitanus apud Frisonariam Lucensis agri oppidum. Sed huius fidem eleuat inueterata contentio de Eremitanæ & Canonicæ familiæ ortu, vtraque suam ad Aureliũ Augustinum referens originem. Potuit igitur instauratio esse verius quàm origo. Platina in vita Pauli 2. hæc refert: Paulus (inquit) à Calixto quondam pulsos è S. Ioanne Laterano Canonicos regulares, quos eodem in loco Eugenius Pontifex ante collocauerat, expulsis secularibus (vt idem author in Eugenio IIII. indicat) reuocauit, vt seorsum à Canonicis secularibus diuina officia celebrarent. Præterea verò Canonicorum secularium eo in loco nomen aboliturus, si quis moriebatur in demortui locum neminem sufficiebat: aut si quod beneficium vacabat, coactos se Canonicatibus illis abdicare, ad alias Ecclesias transferebat, vt tandem beneficia illa in vnum corpus redacta, Canonicis regularibus satisfacerent sine vllo suo dispendio, cùm eos tum pascere ob inopiam oporteret. Hac ille. Ordinis auctor & origo.

Amiciuntur pallio, scapulari & pileo atro: Frankus in Chron.fol.468.b. Vestitus.

Balæus in vita Ioannis 24. refert, quòd ille Ordinem de Camisea seu Frisonariorum in agro Lucensi confirmarit. Confirmatio.

ORDO SANCTAE IVSTINAE.

CAPVT LI.

CONGREGATIO S. Iustinæ Patauinæ, quæ postea Casinas vel Cassinensis dicta est, à Ludouico Barbo Veneto instituitur anno Christi 1409. Panuin. in Chron. Polydorus Vergilius lib.7. cap.2. de hoc Ordine hæc refert: Congregatio Ordinis auctor & origo.

D. Iustinæ, postremò ad pristinam Benedicti dogmatis disciplinam instaurata, hodie religionis caput, supereminet omnes. Eius rei auctor fuit Ludouicus Barbus Venetus, Patauij in cœnobio D. Iustinæ, vnde & nominata est: hanc Eugenius IIII. plurimum auxit. & Ioannes 24. confirmauit. Balæus in eius vita. Seb. Frank in Chron. fol. 468. b. Ordo hic summè obseruat inter cætera, quod Benedictus c. 51. Regulæ suæ præcepit, vt monachi eius non comedant extra monasterium, maximè cum secularibus. Seruat etiam diligenter morem lauandi pedes hospitibus, sicut iussit idem pater cap. 53. Regulæ.

Confirmatio.
Ritus.

ORDO S. AMBROSII AD NEMVS.

CAPVT LII.

ORDO fratrum S. Ambrosij ad Nemus Mediolani institutus confirmatur anno 1433. sub regula D. Augustini. Panuin. in Chron. Fulgineis vestibus amiciuntur. Seb. Frank fol. 467.

ORDO MINIMORVM IESV MARIAE.

CAPVT LIII.

Ordinis auctor & origo.

CVm iam ignauissimum quemque nouæ religionis introducendæ libido incessisset, Franciscus quidam de Paula homo Siculus, qui annos 91. vixit, & mortuus est anno 1507. tres Regulas fratrum scilicet & sororum, ac vtriusque sexus fidelium Tertiariorum nuncupatorum, instituit anno Domini 1471. Et vt fratres sui Ordinis humilitatem sequi doceret, eos MINIMOS: & sorores MINIMAS vocari debere censuit: iniunxitque illis, vt decem mandata diuina & ecclesiæ præcepta salutaria vigilanter obseruantes, Romano Pontifici, pro tempore existenti, fideliter obedirent, ac sub obedientiæ, castitatis & paupertatis, quadragesimalisque vitæ sacris votis perseueranter viuere profiterentur, nonnullis ad Regularum fratrum ac sororum huiusmodi, tam circa personarum ipsarum directionem & informationem, quàm diuini cultus augmentum, debitam obseruationem & institutionem, opportunis adiectis capitulis, per eum piè institutas Iulius Papa II. eidem Francisco per suas primo, & deinde Leo X. per alias literas approbarunt & confirmarunt, diuersisque priuilegijs, gratijs & indultis Ordinem ipsum communierunt: quod etiam fecerunt Innocentius VIII. Sixtus IIII. & Alexander VI. Leone X. teste in Bulla Canonizationis Francisci de Paula, quæ extat apud Laur. Surium tomo 2, de Vitis Sanctorum: referunt etiam Genebrardus & Panuinius in Chronicis.

Ritus.

Confirmatio.

A carnibus coctisque prorsus abstinent cibarijs. Polydorus lib. 7. cap. 5.

Vestitus.

Crasso lino tecti corpora tantùm, aperto capite ac pedibus nudis vagabantur. Hinc cognoscere licet, quàm conducibile esset, hasce hominum fæces tanquam membra Christianæ religionis agnata conterere, abscindere, cremare, ne suis sordibus cultus diuini nitorem & munditiam diutius conspurcarent: verba sunt Polydori.

ORDO POENITENTIVM MVLIERVM seu Meretricum.

CAPVT LIIII.

Ordinis auctor & confirmatio.

ORDO pœnitentium mulierum ex prostitutis cœpit Parisijs ex prædicatione Ioannis Tisserani Minoritæ anno 1499. eumque Nicolaus IIII. probauit. Genebrardus in Chronico, & Ioannes Multiuallis in Appendice ad Eusebij Chron. referunt ad annum 1494.

ORDO EQVESTRIS ANNVNCIAtionis beatæ virginis Mariæ.

CAPVT LV.

AMATVS, *qui & Amedeus quintus Sabaudiæ Comes, quem Pontus Heuterus lib.4. Burgundicarum rerum, primum Sabaudiæ Ducem nominat, Sodalitium equestre, siue (vt vocant) Ordinē militarē instituit, anno reparatæ Salutis* 1420. *ad Euangelici nuntij, siue Annunciationis diuinæ Mariæ virgini factæ memoriā, & victoriam naualem ab Amedeo auo olim reportatam, quum fortitudo eius Rhodum tenuit. Ordinem hunc insigniri voluit aureo torque: nodis (quos ab amoribus vocant, Germanicè* zweyfelstrick) *subtilibus & arte implexis, quatuorq́ literarijs characteribus, nimirū F.E.R.T. æquè distanter insertis, adpensaq́ imagine & historia Annunciationis ab angelo virgini matri factæ. Characteres autem tesseram simul Ordinis designant, quæ est: Fortitudo Eius Rhodum Tenuit: & magnitudinem gloriæ Amato primo Comiti partæ, ac cæteris ordine deinceps Successoribus Sabaudiæ. Dum enim classe Rhodum peteret, suppetias aduersus Christiani nominis hostes laturus, de Rhodo & Equestri religione bene meritus est. Designatus etiam eius Ordinis & præsidiorum Imperator, administrationem Rhodianæ militiæ suscepit, & in posteros hæredes transmisit: arcem Aerensem obsidione liberauit, ac sublato periculi & tyrannidis metu, Rhodijs alacritatem & libertatem peperit. Igitur & auctor ipse Comes in eum Equestrem catalogum se primum nuncupans, alios quatuordecim commemorauit, quos eiusmodi torque aureo nobilitaret, vt Claudius Paradinus & Gabriel Simeon in suis Symbolis testantur: itemq́ Pontus Heuterus lib.4. Burgund. rerum, & Philib. Pingonius in Arbore gentilitia Principum Sabaudiæ.* Ordinis auctor & origo. Ordinis insigne.

ORDO MAVRITIANORVM EQVITVM.

CAPVT LVI.

AMEDEVS *septimus, Amedei rubri filius, primus Sabaudiæ Dux, antequam in Basileensi Concilio Pontifex Maximus creatus esset, Equestrem Ordinem, siue Sodalitium Euangelicū, id est, Boni nuntij, multis additis pietatis legibus restaurauit anno* 1409. Sodalitij Euangelici restauratio.

Rerum autem humanarum pertæsus in eremum concedere statuit. Sed prius Mauritianos Equites primus instituit, quibus cum deinde Ripaliam contemplationis ergo senex, secessit: traditis Ludouico filio sceptris ducalibus anno Domini 1438. *teste Philiberto Pingonio in Arbore gentilitia Principum Sabaudiæ. Institutum est hoc Equestre Sodalitium absq́ dubio in honorem D. Mauritij Thebæi: cuius annulum Agaunensium Præsul Petro Sabaudiæ Comiti dono dederat, vt per manus, tanquam supremi principatus arrha, ad Successores Sabaudos transferretur: eiusq́ ratio ad hæc vsque tempora diligenter habita, religioseq́ obseruata est: idem ibidem.* Ordinis auctor & ortus. Instituiionis causa.

ORDO EQVITVM AVREI VELLERIS.

CAPVT LVII.

PHILIPPVS *cognomento Bonus, Burgundiæ Dux, & pater Caroli Burgundi ab Heluetijs ingenti prælio victi & cæsi anno 1477. ad Nanseium, instituit primo die nuptiarum, quas cum Isabella Portugalliæ Regis filia celebrauit, cùm antea diu super ea re cogitasset, Ordinem Equestrem anno à nato in carne Filio Dei 1429. à donatione Velleris aurei magnificum nomen sortitū. Germani hunc Ordinem vocant* Das Guldin Flüß/ *à Latino nomine Vellus, ex quo si per Syncopen eijciatur litera e, fit Vllus: corruptè ergo à nobis & scribitur, & pronunciatur.* Ordinis auctor & origo.

Ordo non institutus propter vellus Gedeonis.

Putant aliqui institutum hunc Ordinem ab eo fuisse, ad imitationem Gedeonis, qui, auspicio & læto omine velleris, cum trecentis selectißimis viris maximum agmen Madianitarum adoriri ausus fuit. Sed falluntur isti, quicunq; sint, sicut ex diplomate, ab ipso met fundatore de hoc Ordine euulgato, facilè colligitur: quod quia rationem totius Ordinis complectitur, hic verbo ad verbum adscribam.

Diploma de institutione Ordinis.

PHILIPPVS *Dei gratia, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, Comes Flandriæ, Artesiæ, Burgundiæ, Namurci Palatinus, Marchio Sacri Imperij, Dominus Salinarum ac Mechliniæ: Certiores facimus omnes qui hoc nostrum diploma nunc aut olim sunt lecturi, nos singulari amoris affectu, quo erga nobilium fortiumq; Equitum Ordinem ducimur, cuiusque dignitatis, existimationisq; incrementum supra quam dici poßit desideramus, quòd eorum opera, ductu ac consilio sanctißimæ matris nostræ Ecclesiæ Catholicæ status, tranquillitas, prosperitasq;, ac populus Christianus defendi, tueri ac protegi poßit, diuini Numinis Saluatorisq; nostri honorandi causa, ad laudem verò honorandæ Virginis matrisque eius, gloriamq; sanctißimi Apostoli ac Martyris beati Andreæ, quo & hac ratione religionis Christianæ, matrisq; nostræ Ecclesiæ Catholicæ augeantur limites, ac in Equitum animis ius, fas, virtutesq; generosæ crescant, tertio Idus Ianuarij anno à redemptione humani generis 1429. à festo Paschatis numerando (qui dies nuptiarum mihi charißimæq; vxori Elisabethæ Brugis fuit) instituisse, ordinasse, ac orsos fuisse, quemadmodum per præsens diploma, instituimus, ordinamus, ac ordimur certi numeri Ordinem generosorum Equitum ac intimorum amicorum, quem ab aureo Argonautæ Iasonis Vellere appellari voluimus, idq; modo, conditionibus, institutis ac articulis sequentibus. Primum volumus Ordinem aurei Velleris constare triginta & vno Equitibus, è nominis nobiliq; insignium vetustate sine aliqua controuersia notis, quorum Ego, dum vixero, Princeps caputq; ero, ac post mortem meam successores mei Burgundiæ Duces. Actum vrbe nostra Insulensi 4. Calend. Decemb. anno Domini 1431. Sequebantur deinde capita conditionum quibus dicti Ordinis Equites obligabantur, erantq; numero 94. quæ, quia in Germanica editione Historiæ Belgicæ à Guicciardino diligentißimè descriptæ habentur, studio omisi, ne prolixitate non necessariæ Lector obtunderetur, quemadmodum & nomina primorum cæterorumque Equitum in Ordinem assumptorum vsque ad annum Christi 1559. quæ ibidem extant.*

Nomina dignitatum Ordinis

*Sunt tamen alia nonnulla de hoc Ordine scitu digna, & propterea non omittenda. Primum, Ordinis prima dignitatum nomina, quæ Gallica appellatione hæc quatuor fuere: Can*cellarius, Thesaurarius, Secretarius, & Rex armorum; *Heutero auctore lib. 4. Rerum Burgundicarum.*

Numerus equitum.

Alterum, quòd Equitum numerus, qui ab initio 25. excedere non debuit, postea anno 1433. in Conuentu eorum Diuionensi ad XXXI. *& rursus anno 1559. in quodam alio ad* LI. *vsque excreuit.*

Vestitus.

Tertium, vestitus seu habitus horum Equitum, qui talis esse debet, vt in Germanica editione Guicciardini historiæ legitur: Jeder sol ein lange Schauben von Scharlach antragen/die zů den seyten offen sey/biß auff die erd hinab. Sie schlitz vnd saum zů ring vmb sollen gestickt seyn mit einem präme/vnnd feurstein vnnd eysen/wie dann die ketten mit dem Lämblin entzwüschen. Die Schauben sol innwendig mit schönem veh gefüreret seyn/vnnd sollen ein lappenzipffel tragen von Scharlach auff dem haupt. Ein gulde ketten mit der Flüß/darmit sie verehret werdend/sollen sie alle zeyt an dem halß tragen/welliche dann deß Ordens zeichen ist. Die bekleidung aber diß Ordens hat Hertzog Carle anno 1468. geenderet/vnnd geordnet das Schauben nun gemacht werdind von Carmesin attlaß/mit weyssem taffet vndersüteret/vnd das die kapp vnd der leybrock auch also seyn sölle ohn alle präm. *Quæ sic Latinè reddi possunt: Equites huius Sodalitij vestiantur toga longa, ad talos vsque pendula: (Colobium vulgo vocatur:) quæ à summo vsque ad imum in vtroque latere dissecta, coccina sit. Limbus omnis vndique fimbriatus ...*

integatur, cum adpictis igniarijs & silicibus, quæ etiam in torque toto multiplicata cernuntur. Toga suffulta esto tota mustelinis pellibus alpinis albis. Epomide seu cucullo coccino caput obtegant. Nunquam sine torque aureo, cum appenso vellere in publicum prodeant: quod Ordinis insigne, cùm in hoc Collegium adoptantur, dono accipiunt. Vestitum hunc Carolus Burgundus anno 1468. mutauit nonnihil, nam togas has talares Equitum fieri voluit ex purpureo serico pretiosißimo subductas subserico candido: Eodem modo etiam tunicas & epomides fieri voluit, sed sine fimbrijs.

Quæri autem posset quid aureum illud vellus fuerit, quod Iason cum socijs in Colchidem nauigans abstulerit, in cuius rei memoriam hic Ordo institutus est. Suidas itaque putat, librum fuisse in membranis scriptum, qui docuerit, quomodo per artem fundendi, quam Chymiam dicunt, aurum esset faciendum: meritoq; id vellus aureum appellatum, propter artem quæ in eo tradita sit. Alij verum vellus arietis fuisse affirmant, de quo talem seu fabulam seu historiam narrant. Phryxus Athamantis ex Nephele filius, quum nouercales insidias ferre non posset, vnà cum Helle sorore profugit, acceptoq; à patre ariete, cui vellus erat aureum, eoque conscenso, quum in Asiam traijcere vellent, Hella puellari timore exterrita, decidit in mare, à qua & Hellespontus exinde appellatum fuit: Phryxus verò incolumis in Colchidem peruenit ad regem Aeeten, vbi arietem suum Ioui, vel, vt alijs placet, Marti immolauit, vellusq; illud aureum in templo suspendit, cui à Deo peruigil Draco additus fuit, à quo custodiretur ne inde aufferri à quoquam posset. Missus autem Iason à Pelide patruo in Colchidem ad auferendum hoc vellus, licet hæc res primò impoßibilis ei videretur, tamen preparata Argo naui cum manu selectißimorum fortißimorumq; iuuenum Colchos profectus est. Inter nauigandum cùm ad Phineum Regem peruenisset, ab eo muneris loco edoctus fuit, quomodo per Cyaneas petras inter se concurrentes ad Colchos vsque tuto nauigare posset. Quo cum appulisset, Medea Colchorum Regis filia forma eius capta, à certißimo eum eripuit exitio: ostensa ratione qua & æripides tauros perdomare, & peruigilem draconem sopire posset. Eius itaque consilia secutus Iason, aureum vellus sustulit, & cum Medea socijsq; saluus in patriam redijt. In memoriam itaque Iasonis fortißimi ducis, & sociorum eius præstantißimorum heroum hoc Equestre Sodalitium Philippus Burgundus instituit, vt eorum exemplo ad similem virtutem excitarentur, quotquot Ordinis membra esse cuperent. Ideoq; nulli ferè in hoc collegium recipiuntur, quam Imperatores, Reges, Principes, Comites & Barones: inq; rei symbolum datur vnicuique cum adoptatur, torques aureus, in quo ostenduntur igniarij multiplicati in toto torque & silices, vellusq; aureum, hoc est, figura velleris arietini aurea, torqui appendens, & in pectus excurrens. Hunc torquem, si moritur Eques Sodalitij huius, cognati eius Principi Ordinis restituere tenentur, quem ille alteri, qui in locum demortui eligitur, tradit. — *Aureum vellus quid.*

Hodie Princeps huius Ordinis est, seu Mægister & Caput Philippus Hispaniarum Rex, primogenitus & maximus Austriorum gentis. — *Princeps huius Ordinis quis hodie.*

ORDO EQVITVM LVNAE.

CAPVT LVIII.

REINERVS Angium Dux, quùm regno Siciliæ potitus esset, anno Domini 1464. Ordinem instituit, cuius Equitibus figuram Lunæ crescentis argenteam, in brachio gestandam, tribuit: Ponto Heutero lib. 4. Burgundicarum rerum auctore. Hi Equites obligati erant alter alteri socij esse omnium fortunarum & periculorum, amici fideles, mutuò sibi auxiliantes vbicunque opus esset: quibus & nefas erat inter se pugnare vel belligerare: Ioannes Tilius in Francia historia ex Ioanne Iouiano. — *Ordinis origo & author.* — *Ordinis leges.*

ORDO EQVITVM S. MICHAELIS.

CAPVT LIX.

Ordinis author & ortus.

LVDOVICVS XI. *Galliarum Rex Ordinem equitum S. Michaelis archangeli instituit anno reparatæ salutis humanæ 1469. Ac symboli loco equites hos insigniuit torqui aureo cochleis inter se & duplici nodo connexo, catenulis seu orbiculis aureis hærente, eius deinde in medio tuberculo quasi promontoriolo prominente, aurea imagine S. Michaelis draconem infernalem prosternentis, pectus insigniente. Et postremum quidem hoc adiecit, prouocatus exemplo patris sui Caroli VII. Regis, qui vsus fuit ea imagine pro insigni bellico, primitias potissimùm suæ inaugurationis Rothomagi faciens. Sumptum id, adeoq; deinceps sancitum in singulos Reges ab illustri (vt aiunt) miraculo seu viso D. Michaelis in prælio ad pontem Aurelianæ ciuitatis, hostes Anglos, vrbemq; à dira eorum oppugnatione arcentis ac propulsantis. Torques igitur regij huius Ordinis symbolum est & comprobatio virtutis, concordiæ fœderisq; perpetui. Item pignus & corona præclarè actorum partæq; victoriæ. Ex auro, auriue puri pretio voluit intelligi magnanimitatem summosq; honores. Per cochlearum similitudinem, vnanimem eorum æqualitatem, seu communem fortunarum æstimationem, ad imitationem Romanorum Senatorum, quibus in lacertis turgentes cochleæ prominebant. Nexu autem inter se duplici coniunctas voluit indicare indissolubile sociorum fœdus. Postremò dæmonis à Michaele prostrati effigiem victoriam & triumphum de hoste potentissimo. Huius autem tam singularis symboli ratio ad regni dominationem fortunasq;, tum etiam ad incutiendum hosti terrorem ac desperationem multum pertinet.*

Numerus equitum. Insigne.

Quot verò in nobilem sociorum catalogum admittendos author ipse Rex censuit, numero præfiniuit: puta triginta sex quasi regni patronos, inter quos ipse Primas adnumerari voluit. Eodemq; quo id ipsum celebrandum statuit momento, is quindecim heroas pronunciauit, vt refert Claudius Paradinus in Symbolis heroicis.

Aureum hoc insigne quod Franciscus Dux Brttanniæ recusasset, Ludouicus exercitum misit contra Britones, teste Genebrardo in Chron. ex lib. 10. Gaguini.

Leges Ordinis

Ordinis huius leges & statuta impressa habentur: & quod inter alias lex est, vt quisque eques quotidie Missam audiat: idcirco Saxoniæ quidam dux Augustanæ confessionis sibi vltrò oblatum suscipere noluit, sed constanter respuit: Ioannes Tilius in Francica historia. Et huius Principis excusatio tum quidem laudem meruit. At nescio me hercule quid hodie, Epicuro vbiq; dominante, fieret.

ORDO REBATTINORVM MILITVM.

CAPVT LX.

HIS *annumerandi etiam videntur in fine huius seculi, Christiani equites, qui ex reliquijs veterum expeditionum in Africa remanserunt, ob virtutem in honore habiti vxores duxerunt, et nihil intereunte sobole & disciplina, extra meridianam partem tam in oppidulo Rebatto, à quo ipsi Rebattini dicti, templa & domos & familias habent, Iouio authore lib. 33. historiarum.*

CAPVT LXI.

Post annum quingentesimum supra millesimum alij quidam noui Ordines, ijq; hactenus incogniti emerserunt & florescere cœperunt per orbem Christianũ, Indianorum, peregrinorũ pauperum, Theatinorum, Iesuuitarum, Capucinorum & Societatis beatæ virginis Mariæ. Et quando erit finis multiplicandarum religionum, in vno magno Ecclesiæ Monasterio sub Abbate Christo? Eius Regulam per Euangelia digestam si strenuè obseruaremus, nihil esset o-

pus

pus repertitijs illis & nouis religionibus. Sed sistendus est stylus: quia si exaudierint, multi consurgent in prælium, paratiores contendere, quàm animum ad obseruantiam diuinæ legis intendere. *Verba sunt Cranzij lib.8.cap.47. Metrop.*

ORDO PEREGRINORVM PAVPERVM.

CAPVT LXII.

ANNO 1500. *viri quidam ex Italia in Germaniam venere, tunicis nonnulli lineis, alij griseis laneis induti, nudis pedibus atque capitibus discoopertis incedentes, atque ligneam in manibus crucem singuli portantes, neque sacculum, neque peram habebant, neque baculum, neque pecuniam, iuxta Saluatoris nostri exemplum (vt ipsi arbitrabantur) & Euangelicam doctrinam: vinum & ceruisiam non bibebant, atque omnibus diebus præter Dominicam ieiunabant, olera, braßicam & mentam, herbarumq; radices, cum sale insperso manducantes, absque cuiusuis pinguedinis appositione, carnes, pisces, oua, butyrum, caseum aut lac nunquam in cibum admittebant. In sacris quoque templis brachia ad modum crucis protendentes, humo se iactabant prolixius orantes, non amplius 24. horis in vno loco vel hospitio manentes, nisi quem corporis valetudo mala detinuisset. Nam per ciuitates, oppida & villas bini simul aut terni circumeuntes, cibum hostiatim, vbi esuries compulisset, mendicabant. Denique his ex Clericorum Ordine plurimi sacerdotes, diaconi & subdiaconi coniungebantur, nihil præter tunicam, zonam, ligneam crucem, & orationale secum deferentes. Coloniam Agrippinam & Aquisgranum omnes visitabant. Erat illis voluntaria hæc assumpta pœnitentia, quam quisque pro voto suo peragebat, alius quidem tribus, alius quinque, septem alius annis iuxta voti qualitatem, quo se sua sponte obligabat: finito autem termino quisque in sua reuersus, ab ea dum voluit institutione cessare poterat. Verùm hoc per septennium ferè totum durauit peregrinationis institutum: quare nunc plures, nunc verò pauciores per Germaniam viri circumire videbantur, quoniam præter monachos & mulieres nullum à peregrinationis suæ consortio excludebant. Nauclerus Generat. 51.*

Ordinis orig. Ritus & leges.

ORDO INDIANORVM.

CAPVT LXIII.

INDORVM *seu Indianorum Ordo institutus est anno reparatæ Salutis 1506. sub Iulio II. Pontifice Romano & Maximiliano I. Imperatore: estq; extra atricolor, interius albatus, vtpote Carmelitarum propago: Francisco Modio auctore, qui in hunc modum de ijs canit:*

Ordinis orig.

Arbitrium Augustæ Romæ alter Iulius habebat,
Imperij & Princeps Æmilianus erat,
Tempore quo nobis extremis inditum ab Indis
Nomen nunc etiam quod fuit ante, manet.
Nimirum inuentis nouiter tot gentibus, & quæ
Vndique sunt vasta oppida cincta mari.
Debuit acceßis fieri ad sacraria nostrûm,
Qui tegimus pura pallia pulla toga.

ORDO SODALITATIS DIVINI AMORIS, siue Theatinorum.

CAPVT LXIIII.

Ordinis origo

LEMENTE VII. Pontifice quidam superstitiosi viri, in separatum quendam, & à vulgi consuetudine sub hortulorum colle, secretum locum vnà conuenire frequenter solebant, vt precationibus, sacramentorum frequentationi, alijsq́ pietatis officijs (vt ipsi arbitrabantur) sedulò vacarent. Quæ ideo Diuini amoris Sodalitas dicitur. Quorum exemplo Ioannes Petrus Carrafa, cui postea in Pontificatu Maximo Pauli IIII. nomen fuit, excitatus, eorum se numero aggregauit, apud quos assiduè intentus literis religiosissimè aliquot exegit annos, tanta propositi constantia, vt à Corolo V. Cæsare per ea fortè tempora Brundusinum episcopatum delatum, non solum recusaret, sed & Theatinum, quem iam dudum à Iulio II. Pontifice acceperat vltrò deponeret. Cum verò se aliquandiu in illorum operibus exercuisset, ex illis quatuor viri Ioannes Petrus scilicet Carrafa, Caietanus nobilis Vicentinus Protonotarius Apostolicus, Bonifacius nobilis Pedemontanus ibm Alexandria, & Paulus quidam Romanus commoti, quod Clericorum Ordo à primæua synceritate & puritate tam turpiter degenerasset, ac magno ecclesiæ cum detrimento obsolesceret, rationem inierunt, qua illius antiquū splendorem aliqua ex parte reuocare ac conseruare possent. Igitur omnium bonis in communē vsum sepositis, vt pro cuiusq́ necessitate in singulos dispertirentur, rerumq́ omnium (vt sibi persuaserant) curis abiectis, se totos diurnis laudibus concinendis, rerumq́ cælestiū meditationi tradiderunt, illamq́ in rebus omnibus viuendi rationem sunt ingressi, quam antiquæ puritati simillimam esse iudicarunt.

Nomen.

Quare presbyteri regulares appellati sunt. At quoniā Ioannes Petrus Carrafa relicto tunc episcopatu Theatino, hanc viuendi rationem cum magna omnium admiratione suscepisset vulgò Theatini omnes dicti sunt. Is tamen inter eos, sicut episcopali dignitate, ita authoritate plurimum semper ex elluit, estq́ vitæ istud institutum eius opera auctum & amplificatum.

Theatini non ijdem cum Iesuuitis.

Quorum viuendi genus, vt est Societate Iesu antiquius, ita in viuendi ratione valdè ab eo differt. Illi enim sacrarum (si credere fas est) æternarumq́ rerum meditationi atq́ psalmodiæ potissimum vacant: hi verò docent plebem & sacramenta administrant. Illi Italiæ finibus nondum excesserunt: hi verò vltimas orbis oras lustrarunt. Diegho Payua Iesuuita lib. 1. orthodoxarum explicationum.

Vestitus.

Vtuntur huius sodalitij fratres pileolo rotundo & pallio episcopali. Francisc. Molin.

Carrafæ mira hypocrisis.

Hunc Carrafam Paulus III. in senatum Cardinalium legit, quam dignitatem, à Pontificatu Maximo supremam, contemptor ille episcopatuum & rerum mundanarum omnium lubenti ac hilari animo accepit. In vrbem reuersus, accepto demum etiam, quo antea sponte se abdicarat archiepiscopatu, varia sui fama fruebatur, alijs sanctissimū virum, relicto quietioris vitæ instituto ad Reip. fructus sese vocari passum, summis laudibus extollentibus: alijs contra grauiter accusantibus, qui eū callidè ambitiosum vulpino astu latibula prius quæsisse dictitarent, & minores honores spreuisse, vt religionis simulata sanctimonia primum Senator, mox Pontifex crearetur, Pauli IIII. appellatione. Panuinius. In Pontificatu summo egregius hic diuini amoris socius, mundi contemptor & splendoris antiqui Clericorum Ordinis restaurator, tantum pecunijs accumulandis studuit, totusq́ belli quàm pacis amantior, arma, cædes & incendia meditatus est per omnem Europam in Christi ecclesiam.

ORDO PAVLINORVM SIVE GASTALIANORVM.

CAPVT LXV.

Ordinis autor & origo. Ritus.

RDO Paulinorum siue Gastalianorum anno 1537. instituitur à Comitissa, Gastalia appellata, Mantuæ, de consilio Fr. Baptistæ Cremonensis, Prædicatorij Ordinis. Huius sectæ Fratres et Sorores carnem suam hoc modo solent domare, propriis

suæ vo-

suis viribus, vt loquuntur. In vno lecto concumbunt tam iuuenis quam puella, & inter vtrunque crux ponitur, ne coire vnà poßint. Tali concubitu tamdiu vtuntur, quoad nullas amplius carnis titillationes sentiunt: vt refert author Aluearij folio 27. Quod igitur Piramus & Thysbe apud Ouidium ad parietem intermedium

Inuide, dicebant, paries quid amantibus obstas?
Quantum erat vt sineres toto nos corpore iungi?
Aut si hoc nimium est vel ad oscula danda pateres?

id rectius nouitij isti Cruci huic dicerent. Sed quia interdum Crux hæc parum obstitit quo minus optatis frui potuerint amoribus hypocritæ isti, idcirco breui ex omnibus Italiæ vrbibus, ob impudicam & flagitiosam vitam, eiecti sunt. Ordo abrogatus.

ORDO IESVVITARVM SIVE Societatis Iesu.

CAPVT LXVI.

VENIO tandem ad Iesuuitarum & Capucinorum greges, qui nostra memoria, sicut mox indicabitur, ex infernali puteo cateruatim ascenderunt, & totum orbem suo fœtore repleuerunt. Circa aduentum eorum monstrum marinum in Noruegia captum est mari procelloso: id quotquot viderunt, statim ei Monachi nomen imposuerunt. Humana enim facie videbatur, sed rustica atque agresti, capite raso & læui, humeros contegebat veluti Monachorum nostrorum cucullus. Pars infima in caudam latam desinebat: media multò erat latior, sagi militaris figura. Hanc effigiem Medico & Philosopho incomparabili D. Conrado Gesnero Tigurino dono misit illustrißima Margaretha Nauarræ regina. Ea à viro nobili hanc effigiem acceperat, qui similem ad Carolum V. Imperatorem in Hispania tum agentem deferebat: ille reginæ affirmauit, se monstrum hoc in Noruegia captum vidisse post grauißimas tempestates vndis & fluctibus in littus eiectum: locumq́; designabat Diezum iuxta oppidum Den Elepoch. Eiusdem monstri figuram D. Gesnero retulit Gisbirtus Medicus ex eadem Noruegia Romam ad se missam esse. Georgius Fabricius eandem imaginem ad Gesnerum misit cum descriptione huiusmodi: Piscis hic captus est in mari Balthico iuxta Elboæam oppidum, quod miliaribus quatuor distat à Coppenhaga, Danici regni metropoli. Caput, collum, humeri, thorax humana specie: caput rasum vt monachi: de collo, humeris, thorace cucullus quasi pependit, qui nigris & rubeis maculis fuit variatus. Cucullus desijt in fimbriam, quali perizomate lumbos & femora tegere solemus. Brachiorum loco pinnæ fuerunt, pedum quoq; cauda piscis. Totius monstri longitudo quatuor cubitorum: ad regem delatum & tostum ob raritatem & miraculum asseruatum est: captum anno salutis 1546. Bellonius addit, nullam vocem ædidisse, præterquam suspiria quædam, summum mœrorem ac luctum referentia. Huic simile monstrum in Gallico etiam Oceano propè Burdegalas, eodem ferè tempore captum, quidam Gallus eidem Gesnero scripsit. Homines in littore ambulantes hoc monstrum libenter allicit, & coram eis super aquas ludit: quod si hominem admirantem appropinquare viderit, appropinquat etiam ipsum: & si qua potest ratione, hominem rapit, & trahit in profundum, vt carnibus eius satietur.

Monstrum marinum monachum: Greis circa aduentū Iesuuitarum inuentum.

Nota ingeniū monstri.

Hoc monstro marino, Monachum referens, clementißimus Deus mundo significare voluit, emersisse in terris duo Monachorum monstra horrenda, Iesuuitas videlicet & Capucinos: qui monstri illius marini ingenium egregiè referentes, blandis verbis & hypocritica sua sanctitate alijsque miris artibus ad se pelliceant homines & in sui admirationem adducant: quosque sic illaqueatos teneant hos in profundum barathrum errorum

Monachus marinus portendit Iesuuitas.

ac superstitionum horribiliũ demergant, et tandem in abyssum infernalem præcipitent, prius deq; sibi ab istis diligentissimè caueant qui æternùm perire nolint.

Locustarũ maxima multitudo circa aduentum Iesuuitarũ

Referunt etiam historici anno 1541. qui eum quo confirmatus fuit Iesuitarum Ordo, secutus est, in plurimis Europæ prouincijs incredibilem ingentium locustarum multitudinem subitò exortam fuisse. Hæ primò nullas habebant alas, sed magnos dabant saltus: paulo post quatuor adeptæ sunt, tantaq; multitudine prouolarunt, vt duo milliaria in longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt Solis quoq; splendorem à toto illo terræ spatio sua densitate excluderent. Dici non posse affirmant earum regionum incolæ, quantum damni dederint rebus humi nascentibus, vastantes & depascentes omnia ad radices vsq;. Transuolasse aiunt aquas, arbores, ædes et obuia quæq;: cumq; earum alæ succreuissent, fuisse humani digiti magnitudine, & tunc atrocius multo grassatas in fruges, & ea quæ in vsus hominum necessarius gignit terra: tota æstate nulla vel vi vel arte earum sæuitiam retardari potuisse, sed in autumno demum cœlo frigescente, extinctas esse, atro post se relicto semine, vnde sequenti anno dij vermes orti sint. Mortuas pecus edisse auidissimè, porcos in primis, Lauren. Surius testatur in Comment. suis hist. qui se illis mirè farserint: creditumq; tum fuit non absimiles extitisse illis Ægyptiacis, quarum in Exodo fit mentio.

Locustæ Iesuuitas denotarunt.

Hoc prodigio Deus absque dubio Iesuuitas & Capucinos nuper natos significare voluit. Locustas enim Monachorum greges denotare, ita manifestum est ex Apocalyp. 9. vt longa probatione non egeat. Et sanè hæc locustarum istarum descriptio, quæ non à me conficta, sed ex Pontificiorum Commentarijs desumpta est, Iesuuitis & Capucinis egregiè conuenit. Nam isti quoque ab initio nullas habuere alas, hoc est, in nulla existimatione fuerunt, quum author eorum fuisset aliquandiu miles & literarum omnium prorsus rudis atque ignarus. Literarum autem cùm aliquam notitiam acquisiuisset, & discipulos nactus esset, pauci tamen erant numero, illiq; ipsi à clero Romano valdè exagitabantur multisq; molestijs afficiebantur. Mox tamen ac alas nacti sunt, id est, quùm in authoritate & existimatione aliqua haberi cœpissent, mirum in modum creuerunt, & longè lateq; dispersi sunt per totam Europam, florentissimis pascuis, hoc est, Ecclesiæ Dei maximum inferentes damnum. Quemadmodum verò istæ locustæ breui extinctæ, & suauissimus cibus porcis factæ sunt, ita sperarim equidem nouorum istorum Prophetarũ interitum præ foribus esse, quum iam videamus, ob deprehensam eorum hypocriticam seu fucatam sanctitatem, dolos, fraudes & imposturas, authoritatem ipsorum plurimum indies decedere. Quid verò in vltimo illo & vniuersali totius mundi iudicio, quod prope est, Dominus & Seruator noster cum illis acturus sit, iustus ille index & Ecclesiæ suæ fidelissimus vindex solus nouit: quem etiam rogo supplex vt cito cito veniat, Amen.

His ita præmissis de vtroque deinceps Ordine singillatim agemus: ac primo de IESVVITIS.

De Nomine Iesuuitarum.

Iesuuitæ vocabuli etymologia.

QVia res & appellatio huius Ordinis noua est, ideo etiam, vt fieri solet, variæ ortæ sunt de Etymologia nominis IESVVITARVM *disputationes. Nolim tamen ego tantam Grammaticorum litem meam facere, sed solummodo varias opiniones ex M. Chemnitio recensebo, & deinde lectori liberum permittam iudicium. Quidam igitur, inquit ille, Romano more quæsiuerunt Etymologiam: sicut enim olim Romanorum Imperatores dicebantur Aphricani, Germanici, Asiatici, &c. non quòd amici & socij illorum populorum essent, ita dictos putant Iesuuitas quasi professos & iuratos hostes Iesu. Alij ex historia veteris Testamenti* παρανομασίας *quæsiuerunt, dictosque putant Iesuuitas, quasi Esauitas, vel certè Iebusitas: & historiæ illæ sanè non malè quadrant ad sectam Iesuuitarum. Sunt qui arbitrantur ex Germanica lingua rationem appellationis posse commodius et melius inueniri: nec immerito, quùm debeant esse Germanorum Apostoli. Sunt autem duo possibiles*

Esauitæ
Iebusitæ

num in Germanica lingua idiomata. Si itaq; iuxta idioma Germaniæ inferioris vocabulum examinetur, etymologia erit Jesuwitt/ quasi qui & ipse longè sit à Iesu & procul abducat à Iesu. In idiomate verò Germaniæ superioris dicitur, Jesuwitter, quasi Jesuwider. Est enim inter t. & d. symbolismus vsitatus, vt Tumhertz & Sumhertz. Et sicut nomina sæpe sunt fatalia, ita Iesuitæ ipsa appellatione præ se ferunt caracterem bestiæ Apocalypseos. Vocatur autem homo ille peccati à Paulo ἀντικείμενος, à Ioanne Antichristus. Sicut igitur Germanicè ad verbum diceretur Gottswider vñ Christowider, ita hæc secta vocatur Jesuwider: oppugnat enim præcipuè nomen Iesu, quod ipse saluum faciat populum suum à peccatis eorum, Matth. 1. & Act. 4. Non est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat saluari. Sunt præterea Grammatici quidam, qui per vsitatas in Scholis figurras πρόσθεσιν scilicet & ἀφαίρεσιν etymologiam quærunt, & disputant primam syllabam superfluè additam. Vero autem nomine sine figura appellandos esse Suitas, quos Horatius vocat Epicuri de grege porcos. Et durior sanè videri posset hæc deriuatio, sed ipsi ostendunt tales etymologias in Pontificiæ religionis Ordinibus esse vsitatas. Qui enim vocantur Canonici regulares, vita & factus demonstrant se prima syllaba dempta esse Gulares.

Cum autē Romæ nata vel certè confirmata sit huius Ordinis appellatio, volunt nonnulli non esse quærendam vel Hebraicam vel Germanicam etymologiam, sed concedunt dictos esse Iesuitas quod symbolū, regula et summa professionis ac vitæ ipsorum sit Iesu Vita. Quemadmodum autem, vt P. Boquinus in Assertione contra Iesuitas docet, vehementer probandum quod noui isti socij per hanc à se confictam appellationem non obscurè significant se improbare atq; adeo damnare antecedentium Ordinum authores, qui his cognomina ab hominum nominibus petita indiderunt (qua re ipsos non exigua schismatum atque superstitionum sparsisse semina constat) & eos reuocant ad Iesum Christum vt vnicum veræ religionis fontem & caput (à quo illos desciuisse sibiq; effodisse cisternas quæ aquas non continent, illa cognomina testificantur) ita quoq; vehementer improbandum, & hæc ipsorum audacia atq; temeritas reprehendenda, quod repudiato omnium qui Christo nomen dedere communi titulo iam olim recepto, cuius author est spiritus sanctus, & quod apud omnes pios maiores summo in honore semper habitum fuit, alium hactenus inauditum minimeq; ipsis conuenientem, & cum non parua Christi omnium piorum Seruatoris contumelia coniunctum, confingere sibiq; priuata authoritate indere ausi sint. Nouum esse Iesuitarum cognomentum nemo est qui nesciat. Nouitatem autem cum omnibus in rebus, tum maximè in religionis causa omnes pij et docti vehementer fugiendā esse rectè præcipiunt, quod & suo exemplo Apostoli confirmarunt. Nam cum euangelica doctrina nouitatis nomine infamaretur initio ab hostibus, ipsos & imprimis Paulum sedulò dedisse operam, vt istam calumniam depellerent, ex ipsorum scriptis manifestè cognoscimus. Et sanè noua nomina cur nisi nouis rebus significandis inueniantur? Vocabula quidem noua fingere rebus nouis, non improbatur ipsi quoq; Hieronymo in c. 1. epist. ad Gal. sed tum id faciendum esse idem existimat, dum vel vtilitas vel necessitas suadent vel potius vrgent. At cū Iesuitæ ad hoc coisse & prodijsse videri velint, vt antiquam pietatem restituant, quæ ipsos vel vtilitas inducere, vel necessitas cogere potuit ad hoc cognomentum confingendum? Primùm nouo nomine diuersum ab eo quod instituerunt, promittunt: atq; ita fit vt ipsi à seipsis dissideant. Deinde vetustæ doctrinæ atq; religioni qui conuenit noua appellatio? Nihilo certè magis quàm veteri vestimento, iuxta sententiam Christi, particula rudis panni. Præterea si Propheticam atq; Apostolicam doctrinam pariter & religionem tradere instituerunt, quæ stultitia est, rem vt verissimam ita & vetustissimam noua ac ficta appellatione suspectam odiosamq; reddere?

Videamus etiam num recens fabricata hæc appellatio Sectæ huic schismatis notam manifestè inurat: vt hoc pacto ipsi criminis rei fiant, de quo nos tamen perpetuò accusant hodie. Deus concordiam & vnitatem ecclesiæ suæ omnibus modis commendauit;

vnde etiam eiusdem Patris voluntate & consilio effectum est, vt omnes vno Christianorum nomine dicti notatiq; fuerint, iam inde ab initio istius per Euangelij prædicationem aggregationis? Ideoq; hanc appellationem constat esse vnitatis illius velut Sacramentum quoddam atq; vinculum. Apparet quoq; in eodem cognomine esse inclusam professionem religionis. Hoc igitur vinculū vnitatis dissoluit quisquis aliam sibi asciscit appellationem, quod etiam Paulus manifeste docet 1.Cor.1. Abnegationis quoq; & defectionis species est aliud sibi sine vlla necessitate affingere nomen. Extat enim in Gratiano 11. quæst.3. Paragraphus ex Augustino citatus, qui docet, eum qui se Christianum esse negat, negati simul Christi conuinci. At mirabile sanè est, quod Iesuitæ sic coisse videri volunt, vt dispersa ecclesiæ membra colligerent, interq; se coagmentent, cum ipsi interim sine authore, sine causa, malo perniciosoq; exemplo separationem in ecclesia instituerint.

At fortasse dicturi sunt id se finxisse & assumpsiisse cognominis, quo significarent, non neq; ipso profiterentur se esse Iesu cultores, hoc est in eum se credere, ipsi fidere, omnemq; suam salutem ab eo expectare. Sed quæ est non curiositas aut vanitas tantum, verumetiam iniquitas, id quod omnibus pijs est cōmune & Christiano cognomine continetur, ac cælestis spiritus authore significatur, paucos sibi vindicare, eiq; rei causa priuata authoritate nouum sibi confingere & asciscere titulum? Aut si quid priuilegij & prærogatiuæ obtendit nouus hic Ordo, diploma proferant verè Apostolicum, id est non à Romana seu Babylonica, sed cælesti curia profectum & omnibus examinandum iudicandumq; exhibeant. Sed nisi me animus vehementer fallit, scio quam ob causam Christianorum cognomine repudiato, nouum & prioribus seculis incognitum, Iesuitarum scilicet confinxerint sibiq; elegerint istiusmodi in Italia nati homines: nimirum ne viderentur stupidi & stolidi, quod Italico idiomate per hominem Christianum stolidum ac stupidum significare ac intelligere soleant, vt Christianus Franken, in Iesuiticis castris educatus, in Colloquio suo Iesuitico testatur.

Nomine mutato se de Societate Iesu appellarunt.

Ad has igitur absurditates, quantum conijcio, leniendas, difficultatesq; quas hactenus enumerauimus, tollendas, inuenta est ab ipsis cognominis huius Periphrasis, & à quibusdam in ipsorum scriptis præfixa, nimirum Societas Iesu (omisso Iesuitarum nomine) vel quod ipsos Iesus nuper admodum allegerit in collegas & socios ad salutem miseris hominibus impertiendam: quod prorsus impium ac blasphemum esset dicere : hoc enim Iesu Christo proprium esse Apostolica testatur doctrina, vt socium nullum admittat; vel quod (quæ mitior est interpretatio, & pauciora incommoda secum trahit) talem cum Iesu societatem habeant, vt ab eo salutem quam omnibus in ipsum credentibus promittunt sacræ literæ, consequantur. Primus autem gradus ad ineundam cum Iesu societatem necessarius, est fides. Deinde ad retinendam cum eo societatem, opus est vita Christiano nomine digna. Tertius gradus quo societas vera Iesu confirmatur, est tolerantia crucis. Nouitiū verò Iesu sodalitium vera Christi fide præditum non esse: nec in eo apparere sanctæ vitæ studium: nullum deniq; conspici in eo crucis Christi vestigium P. Boquinus in prædicta Assertione cap.9. & 11. & 13. ita docte & solidè probat, vt neq; hic titulus ipsis conuenire videatur.

De Iesuitarum origine.

Ignatius Loyola miles Iesuitarum author.

CIrca annos reparatæ salutis humanæ 1540. *Ignatius Loyola Cantaber* Societatis Iesu *fratribus initium dedit. Fuerat is in arce Pompeiopolitana munitissima, eo tempore quo eam Galli obsederunt, vehementissimeq; oppugnarunt. In qua obsidione tam strenuè se gessit Ignatius, vt illi vni Hispani omnes primas facilè deferrent. Qui tamen bonus tamen illi constitit, vt altero crure bombardæ maioris ictu comminuto, in altero verò circa inguina grauissimo vulnere accepto, à Gallis captus fuerit: quorū tamen humanitate et lenitate vsus liber paulò post domum redijt. Grauissimis autem illis doloribus diuturnaq; ægritudine vehementer excruciatus, mundi vanitatem, cui hucusq; plus satis addictus fuerat, agnoscens & diuinis rebus, quas hactenus non magnopere curauerat, animum adijcere cœpit : adeoq; vt ...*

Desperatio Loyolam facit monachum.

suæ genus, ob vulnerum suorum dolores incredibiles, mutare & aliud instituere proposuit: vt verissimè dixerit ille: Desperatio facit Monachum. *Contigit interim vt annum integrum & amplius eò ex morbo decumbenti in manus venirent Legendæ mendaciorum plenissimæ, quas Vitas sanctorum vulgò nominant. Has tamen pro more superstitiosorum hominũ auidissimè legit, et legentem mira incessit religio. Corpore igitur aliquantulũ firmiore, nondũ tamẽ omnino confirmato, anno ætatis suæ 26. domo, patria ac proprijs laribus relictis, ita se comparat, tanquam ad ducem Nagera profecturus esset, re autem vera ad templũ Deiparæ Virgini dedicatum, quod Montemserratum vocant, concessit, ibiq́ vestibus pretiosioribus exutus, laceras & viles induit, in quibus rigidissimam aliquandiu vitam egit. Delituit aliquandiu etiam solitarius in specu quodam ad littus fluuij per campum Manresanum decurrentis. Cumq́ in hac palæstra sese ad tempus exercuisset, inde in pauperis peregrini habitu Hierosolymam se contulit Christi sepulchri adorandi & cætera loca, in quibus adhuc Christi expressa vestigia extare nugantur, visendi gratia. Ijs verò locis vsq́ adeò delectatus fuit, vt nihil optarit magis quàm ætatem omnem illic degere. Veruntamen in Hispanias rediens, quod ad id vsq́ tempus literarũ rudis fuisset, intellexisset autem ad eam vitæ rationem, quam inierat, literarum cognitionem plurimum valere, Complutum primò, post Salamanticam se confert, ibiq́ literis dat operam. Cumq́ in vili suo habitu coopertus sacco, publicè homines ad pænitentiam hortaretur, nulla accepta ab episcopis concionandi licentia, nec eruditione sufficienti præditus, bis in carcerem coniectus, & ab Inquisitoribus tanquam de doctrina suspectus, examinatus est, sed Pontificiæ doctrinæ addictissimus cognitus, extra omnem noxam è custodia dimissus fuit. Inde Parisiorum Lutetiam se contulit, vbi decem annos literarũ studijs, corpore debilis, & rerum propè omnium inops, nisi quantum aliorũ liberalitate et propria mendicitate sustentabatur, impendit, tantumq́ labore et diligentia consecutus est, vt breui artium Magister creatus fuerit. Nec interim cessabat homines prouocare ad pænitentiam, idq́ tanto studio, vt amore eius incensi aliquot docti viri, illi se socios & imitatores adiunxerint.*

Loyola patrios lares relinquit

Hierosolymã proficiscitur.

Literis operã dat.

Ab inquisitoribus in carcerẽ conijcitur.

Lutetiã venit.

Post hæc anno Domini 1536. in Hispaniam reuertitur, adscitis decem nouæ suæ religionis socijs: ij erant P. Faber, Fr. Xauier, Iacobus Laines, Claudius Gaius, Ioannes Coduri, Alphonsus Salmeronius, Simon Rodericus Lusitanus et Nicolaus Bouadilla. Sequenti anno qui fuit tricesimus septimus supra millesimum quingentesimum, Romam se contulerunt, vt à Pontifice Romano in terram sanctam abeundi licentiam impetrarent. Ante verò quàm Romam venissent, Venetijs in pauperum hospitijs, quæ Xenodochia & Nosodochia appellant, ita versati sunt, eamq́ diligentiã & solicitudinem in ægrorum ibi morbis curandis, vulneribus obligandis, molesta, graui ac putida sanie abstergenda impenderunt, vt omnes in sui admirationẽ pertraxerint. Data verò Romæ licentia à Papa proficiscendi in Syriam, Venetias redeunt: ibi cognoscunt ob pacem inter Turcas & Venetos per id tempus ruptam, nulli tutò Hierosolymam nauigare licere. Mutata igitur sententia, septem ex illis sacris initiari & ad Sacerdotium promoueri voluerunt. Cum verò ecclesiastica lege, ex Pauli III. institutione caueatur, ne quis sacris initietur, qui aut hæreditarijs aut ecclesiasticis bonis, vnde honestè viuere posset, caruerit, hi noui Apostoli amplissimam sibi hæreditatem esse Deum ipsum lautissimumq́ patrimonium, nudos nudum Christum sequi affirmarunt, pro quo egere, extremamq́ penuriam pati, maximas opes ducerent. Quod copiosissimum esse, & Sacerdote Christiano dignissimum patrimonium cum iudicaret Verallus archiepiscopus Rosanensis, qui per id temporis Venetijs Apostolicæ sedis legatus fuit, postea Cardinalis factus, perpetuam spontaneamq́ paupertatem Deo ante eius pedes promiserunt: illoq́ patrimonio constituto, ex illis septem sunt Sacerdotio inaugurati: facultas quoq́ illis data est, vt secretas atq́ occultas peccatorum confessiones liberè vbiq́ audire possent.

Socios acquirit.

Cum socijs Venetias peruenit.

Sacris initiantur.

Ab eo tempore cœperunt per vrbes Venetæ ditionis in Italia prædicare. Postea simul omnes se Romam versus contulerunt anno Christi 1538. ibiq́ diu grauissimis molestijs à Clero Romano sunt exagitati. Cum verò aliqui eorum exemplo incitati, se illis socios adiungerent, ne vitæ institutum vnà cum ipsis interiret, à Paulo III. Pontifice, Cardinale Contareno in-

Confirmatur eorum Ordo.

ternuncio, petierunt, vt ratum illud ac firmum haberet, quo, Apostolica authoritate munitum atq; firmatum, conseruari perpetuò posset. Pontifex libentißimè assensit, & institutum eorum confirmauit, anno reparatæ Salutis 1540. Ne verò in re noua inconsideratius egisse videretur, principio cauit, ne plures quam sexaginta viri in eam societatem adscriberentur. Cernens autem idem Pontifex, quantos illi indies fructus facerent in agro Pontificio, rursus anno à nato in carne filio Dei 1543. illud eorum institutum firmauit: neq; iam, vt antea, vllis ipsum terminis, aut virorum numero circumscriptum esse voluit, quod augeri atque multiplicari id summopere iam optabat. Quam ob causam postea etiam hunc Ordinem authoritate Apostolica communierunt Iulius III. *Paulus* IIII. *Pius* IIII. *et Triden. Concil. Sessione* XXV. *c.19. vbi multa agit de Monachis, inter cætera sic habet: Per hæc autem sancta Synodus non intendit aliquid innouare aut prohibere, quin religio Clericorum Societatis Iesu, iuxta pium eorum institutū, à sancta sede Apostolica approbatū, Domino & eius ecclesiæ inseruire possit. Hæc omnia referunt Laur. Sur. in Com. hist. & Diegho Payua li.1. Orthodox. explicationū. Greg.* XIII. *quoq; permisit, vt quicunq; idonei essent, huic Ordini absq; numero adscriberentur.*

Papa cur tanto amore prosequatur Iesuuitas.

Mirum autem non immerito videri alicui posset, quo consilio, seu, vt verius dicam, qua astutia, post tot Monachorū examina, quibus totus mundus scatet, Thais Babylonica hunc nouum fœtum enixa sit, præsertim cùm iam pridem in Lateranensi Concilio anno 1215. sub Innocentio III. *& in Lugdunensi anno 1273. sub Gregorio* X. *celebrato decretum fuerit, ne quis de cætero nouam religionem instituat, ne nimia religiosorum diuersitas grauem in ecclesia Dei offensionem inducat. Sed quia intellexit homo ille peccati & filius perditionis, tempus illud adesse quo Dominus ipsum spiritu oris sui confecturus sit: simulq; vidit reliquorum Ordinum, quantumuis præpingues & crassos ventres, non posse labascantem Romanam ecclesiam fulcire: vt afflictis suis rebus maturè succurreret nouam hanc creaturam edidit, sollicitaq; regula cauit, ne onerentur multitudine ceremoniarum, sed curandum vt literas discant, studia linguarum cognoscant, & scripta veterum euoluant, quo erroribus & abusibus, ex verbo Dei toti iam mundo detectis, plausibilem aliquam saltem speciem orationis lenocinio inducere, & neruos regni Pontificij conseruare possent, vt si vsus periclitantis iam in tanta luce Euangelij regni istius, ita expostularet, ex hoc Ordine possent tanquam emissarij in omnem terram submitti propugnatores & patroni. Factum hoc in Germania præcipuè, in cuius perniciem hic Ordo potißimum institutus videtur. Quia enim in illa natione, ij quoque qui Pontifici iurati sunt, quiq; magna mercede conducticiam linguam Romanæ Curiæ locarunt, nonnullos manifestos errores & nimium crassos abusus improbarunt, quædam etiam timidius defenderunt, de quibusdam denique nimis modestè & mitius quàm status Pontificij regni ferat loquuti sunt: iccirco sedulo curarunt in primordijs statim Ordinis huius, vt in teneris annis mox pueri ingenio pollentes in hunc Ordinem cooptarentur, & Romam mißi, ibi in mediis abominationibus educarentur instituerenturque: & postquam viderentur imis visceribus combibisse abominationes quas Thais Babylonica calice suo propinauit, satisq; charactere bestiæ confirmati, tunc per Germaniam, tanquam locustarum examina, dispergerentur, vt hoc artificio fortißima illa gens sub iugum Pontificiorum errorum reduceretur, & lux Euangelij ei eriperetur, aut certè obscuraretur, sicut sæpè factum legimus, vt agmina locustarum caelis hominum solemq; lucemq; eripuerint.*

Jesuitæ Locustæ in Apocalypsi .9. cap.

Iesuuitæ fœtus rufi draconis.

Quæ igitur de Dracone magno & ruffo, eiusq; ministris Ioannes in Apocalypsi scribit, quæq; Hilarius & Ignatius de ijs referunt, quòd nimirum seducere & scandalizare soleant quidam pusillos in Christum credentes, bona omnia instar aranearum corrumpendo, officia patris sui diboli perficiendo, zizania in agro Domini super seminando, quorum sermo sicut cancer serpat: hæc, inquam, in nullos quadrant aptius, quam in hanc Iesuitarum sectam. Quam primum enim post horrendos, diuturnos, Pontificios ac crassos errores tenebrasq; plus quam cimmerias, lux verbi Dei, immensa ipsius bonitate illuxit mundo, statim Draco ille magnus fœtum parturire cœpit nouißimum, qui & seculorum aliquot veternosos, turpißimos ac perniciosißimos, luce meridiana manifestiores errores, claritate doctrinæ cœlestis, hoc nostro seculo

ingeni

ingenti Dei beneficio, immensaq; bonitate detectos, palliare, tegere, verborum lenocinijs inuoluere, rhetoricisq; coloribus pingere, maximè autem augustissimo titulo & prætextu catholicæ ecclesiæ, cæperunt: nihilq; adeo est tam crassum, tam putidum, tam impurum, tam insulsum atq; impium in Pontificia lacuna aut cloaca, quod nouis istis hominibus non bene oleat, quod editorum ab ipsis librorum lectio certissimè docere potest.

De institutis & ritibus Ordinis Iesuuitarum.

Totum corpus Societatis huius præter Generalem, qui Ordinis huius caput & coriphæus est, sex omnino hominum genera complectitur: quorum primi sunt quatuor votorũ professi: alteri, trium votorum professi, tertij, Coadiutores Spirituales: quarti, Coadiutores temporales: quinti, Scholastici: sexti, Nouitij. Societatis Iesu quot genera hominum complectatur.

1. Quatuor votorum Professi.

Quatuor votorum Professi ita appellantur, quod præter tria communia Paupertatis, Castitatis & Obedientiæ vota, peculiariter voueant & Pontifici Romano obedientiam, in disseminandis nimirum & propagandis totum per orbem terrarum, cum ipse iusserit, Romanæ ecclesiæ erroribus, abusibus & superstitionibus, non petito viatico: & Patri Generali abnegationem honorum, ne scilicet fieri extra Societatem Cardinales velint: & tamen hoc ipso nomine fiunt Cardinales in Societate, ex quibus Generalis, ipsorum Papa, eligatur: quibus tanquam Cardinibus tota Societas vertatur: qui habent existimationem doctrinæ & sanctitatis: sicq; vana & stulta Societas, dum ambitionem se fugere putat vel saltem dissimulat, in ipsam ambitionem incurrit. Non secus ac vani illi Philosophi, qui ijs ipsis libris, quos de contemnenda gloria scribebant, in illis nomina inscribentes sua, inanem gloriam aucupabantur, vt sapienter de ijs Cicero refert in primo Tuscul. quæstionum libro.

2. Trium votorũ Professi.

Trium autem Votorum Professi sunt in Societate hac Episcopi: nam hic gradus cum in alijs religionibus à simplici Sacerdotio non separetur, sed ijdem, qui Sacerdotes, fiant quoque Professi, in Iesuuitica tamen religione ab eo seiungitur, quò nimirum altior maiorq; appareret, si multis annis primùm post Sacerdotium, ad Professionem, tanquam ad episcopatum concederetur ascensus. Quibus sanè gradibus satis superq; nobis demonstrant, se turpem ambitionis speciem, in pulcherrimum speciosissimúmue inanis gloriæ simulacrũ commutasse, quod pulchritudine sua omnes mortales commoueret, plurimos etiam alliceret & retineret apud sese: cum si acri mentis acie externam hanc formam figuramq; penetrantes, interiora eius viderent, proculdubio bestiam ibi illam secundam, de qua Apocal. 13. quæ adorari facit primam, latitantem inuenirent. Per primam enim bestiam Pontificem Romanum intelligo, qui ob secularem, quam vsurpat, potestatem, verissimus est Antichristus, quemq; Societas hæc per vniuersum iam ferè mundum adorari facit, semperq; vt faciat, se quarto illo & peculiari voto obstrinxit. Illud autem quod Seruator noster Matth. 24. & dilectus ipsius discipulus Ioannes in Apoc. 13. & Propheta Daniel 9. ca. de breui dicunt Antichristi tempore, de vltima est persecutione intelligendum: quæ tunc erit, cum bellua illa Germaniam, Angliam, Scotiam, Bohemiam, Heluetiam atq; alia imperia ac regna sibi nuper erepta, per secundam hanc bestiam, Societatem nimirum Iesuuiticam, aliqua ex parte recuperauerit, multaque alia regna per eandem sibi adiecta viderit. Tunc enim diuitijs aucta magnificabit cor suum, & contra Principem principum consurget, & sine manu conteretur.

3. Coadiutores Spirituales.

Coadiutores verò spirituales (quo nomine omnes Sacerdotes, Theologiæ ac Philosophiæ Professores, & artium inferiorum Præceptores non Professi comprehenduntur) nuncupatis prius paupertatis, castitatis & obedientiæ votis, bestiam hanc adiuuant in peruertendis & traducendis ad primam belluam animabus. Qua in re quo quisq; aptior & diligentior extiterit, eò citius ad professionem admissus membrum huius Societatis efficitur.

4. Coadiutores temporales.

Coadiutores autem temporales corpus Societatis Iesuuiticæ curant, victum atq; amictum ei præparantes, omniaq; negotia domestica tractantes.

5. 6. Scholastici & Nouitij.

Scholastici deniq; & Nouitij in eum finem domi aluntur, ne Societas hæc tandem defi-

ciat: sed vt putrescentibus veteribus membris in recentioribus semper & nouis conseruetur. Refert hæc omnia Christianus Franken in Colloquio suo Iesuitico, qui & ipse aliquandiu Iesuita fuit, sed eius sectæ hypocrisim & superstitiones probè intelligens, eam deseruit, & in veri Iesu castra transijt.

Nouitios vt sibi obstrictos reddant Iesuitæ.

Ad perpetuò autem occultandam, conseruandam & augendam superstitionem & idololatriam Iesuitæ Nouitijs suis intellectum, si quem habent, ipsumq́; sensum ligant. Pater enim eorum Ignatius Loyola in ea epistola quæ in Collegijs Iesuitarum singulis mensibus ad mensam legitur, monet & mandat seriò, vt ea, quæ superior iubet, cæca obedientia simpliciter perficiant; quæque ipse facit cæco iudicio prætereant, non considerantes an bonum vel malum sit, nécne quod præcipitur: quandoquidem omnis eiusmodi cogitatio meritum tollit & valorem obedientiæ. Qua quidem in re Iesuitæ Canonistas egregiè imitantur, perniciosissimos summorum Pontificum adulatores & mundi totius seductores. Hi enim distinctio. 40. c. Si Papa orbi Christiano persuadere iam aliquot seculis conati sunt, Romanum Pontificem tantæ esse dignitatis authoritatisque, vt licet inutilis & remissus in suis operibus esset, imò innumerabiles populos cateruatim in gehennam duceret, totumq́; mundum destrueret, nemo tamen ex ipso huius facti vel posset, vel deberet rationem quærere. Sic prorsus quoque, imò multo peius Societas Iesuitarum suos alumnos instituit, cùm docet: quæque Superior iubet, quæque ipse facit, non solùm iudicanda non esse, multoque minus reprehendenda, sed etiam tanquam bona & sancta (sic enim Pater eorum Ignatius in eadem epistola loquitur) præsupponenda: quo nimirum omnis tandem stultitia, idololatria & superstitio Sanctitatis nomen obtineant, locoq́; reliquiarum Societatis colantur: vt loquitur Christianus Franken olim etiam Iesuita in Colloquio Iesuitico.

Iesuitarum vestitus.

Vtuntur autem Iesuitæ pro Cuculla, quod sanctissimum tamen hactenus reputatum fuit indumentum, pallio philosophico. Sed in quascunque tandem sese formas verterint, & siue cucullati, siue palliati monachi sint, vnicus tamen salutis portus omnibus est propositus, ad quem sincera & recta fide nisi quis collimet, quocunque tandem pallio aut cuculla exornatus fuerit, naufragium patiatur oportet.

Iesuitæ scholas plantant.

Vnum est tamen quod in Iesuitis vehementer laudo ac probo, indefessum nimirum & acre, quod in aperiendis scholis, literis bonis perdiscendis & adolescentibus instituendis adhibent studium. Atque hoc vnum fortaßis est, quod ipsos superiores cæteris facit Monachis, qui disciplinæ & eruditionis ferè omnis hostes, & craßissima ignorantia circumsepti, solis Bachi ac Veneris plerunque ediscendis mysterijs strenuam operam impendunt. Et quis scit, an iusto Dei iudicio, exacta bonarum artium, quibus animos iuuenum imbuunt, cognitio, acriores deinde illis admotura sit stimulos, vt veritatem inquirant, ne vbi cætera viderint, in solis his, quæ certum & præsentißimum animæ afferunt exitium, erroris & inscitiæ tenebris versentur?

Iesuitæ bonos authores adulterant & corrũpunt.

Illud contra summopere improbo, quin ex imo corde detestor: Iesuitas terras mariaq́; peragrantes, & bibliothecas omnes perlustrantes, Patrum & historicorum tum veterum tum recentiorum scripta eis repugnantia, interpolare, voces, sententias, quin integras paginas addere, assuere, detrahere, mutare, mutilare nefarieq́; corrumpere pro arbitratu seu libidine sua, quod ipsi honesto, si Dijs placet, titulo seu nomine, Libros repurgare vocant: sicuti ex Indice repurgatorio librorum, à Iesuitis compilato, videre licet. Hoc iuris autem nullus vnquam hominus sibi sumpsit: tentarunt autem idem sæpe Ariani aliją; impudentißimi audacißimiq́; haeretici, quo facilius portentosa sua dogmata aduersus Orthodoxos tueri possent. Expergiscimini igitur qui ad clauum Ecclesiarum & Scholarum sedetis, & hoc audax facinus Iesuitarum diligenter attendite, ne quod, Ecclesiæ & Scholæ vestræ fidei commissæ, detrimentum inde accipiant.

De propagatione Ordinis Iesuuitarum.

Iesuitæ in tota Italia sedes figunt.

F*Irmato & communito à Paulo III. Pontifice Iesuuitarum vitæ instituto, per omnes*

viri illi Italiæ vrbes spargebant continuò, vbi etiam magno cum applausu, tanquam de cœlo lapsi essent, recipiebantur, & mox vbiq; in ea regione collegia eis ædificabantur. In primis autem Romæ suas sedes fixerunt, superstitionum & errorum omniũ matre seu officina. Tria enim ibi collegia extruxerunt Iesuitæ, vnum pro se, alterum pro Anglis, tertium pro Germanis. Nam Ioannes Moronius Cardinalis & episcopus Prænestinus, qui in Tridentina Synodo legatus fuit Pontificis et Synodi præses, consilium communicauit cum Ignatio quanto vsui esse poßit ecclesiæ pontificiæ, si Romæ amplißimum Collegium extrueretur, in quo maxima Germanorum multitudo in bonis literis & religione, sumptibus Pontificis institueretur, vt tandem in patriam redeuntes, collapsam & conculcatam Pontificiam religionem ibi instaurare aliqua ex parte possent. Opus igitur illud aggreßi sunt Iesuitæ anno Domini 1553. extructo tali Collegio Romæ non procul à suorum Collegio. Adolescentes verò Germanos, narrant Payua Andradius & Surius, in illud Collegium assumi, non vt cooptentur tandem in Ordinem Iesuitarum, sed Iesuitas tantum alendi illos, moderandi & instituendi curam gerere, & ad hunc laborem suscipiendum, solum Germaniæ salutis desiderio fuisse incitatos, vt per istos emissarios Germania ad gremium, vel si hoc nimium est, ad oscula pedũ Romani Pontificis paulatim reduceretur.

Iesuitæ Romæ tria collegia erigunt.

& sempere tandem nates.

Mirum autem videri nemini debet, Italos tanto animorum & corporum impetu hoc nouum sodalitium iam olim excepisse, & adhuc hodie fouere ac cum stupore admirari. Nam, vt omnia ferè sua ipsorum monumenta testantur, semper fuerunt & etiam num hodie sunt, ex naturali quadam ad hypocrisim inclinatione, ad Deorum multitudinem colendam, & ad omnes, quantumuis prodigiosas atq; horrendas superstitiones recipiendas, præ cæteris ferè omnibus nationibus propensiores. Ex quo fornicationis poculo permulta in Christianam religionem transfuderunt, eamq; ferè totam veneno mortifero infecerunt, quo adhuc maxima pars orbis Christiani, suauitate, dulcedine, antiquitate & pulchritudine ipsius illecta deceptaq; inebriatur validißimè.

Italorum ingenium procliue ad superstitiones recipiendas.

Ex Italia rectà in Hispanias Iesuitæ suas duxerunt colonias. Erat etiam circa initium confirmationis huius Ordinis Romæ Petrus Mazcarenhas, à Ioanne III. Lusitaniæ Rege ad Pontificem Orator, qui multis cum Pontifice egit, vt ex viris illis, quorũ tunc adhuc pauci numero erant, duos in Lusitaniam mitteret: quo tandem impetrato, profecti sunt illuc Franciscus Xauier & Simon Rodericus anno Christi 1541. vbi à Rege totoq; populo, sicut & alij in reliqua Hispania humanißimè excepti, & vbiuis locorum in ea gente certatim Collegia eis extructa fuerunt, nec vllo in loco hodie maiori cum studio fouentur. Neque mirum: nam gentis huius homines plus quàm seruiliter in Romana religione nascuntur, educantur, instituuntur & confirmantur, nec alibi ferè obsequentiores & feruentiores filios habet Romana ecclesia. Tanta enim apud eos fit de fide & religione Romana Inquisitio, tamq; arcta, ne inde auolet, septa tenetur custodia, vt nisi ipsi filij ad parentes suos, hæreseos damnatos, exurendos, allatis propria ex domo lignis, carnificem adiuuent, ipsiq; propemodum parentum carnifices existant, hæretici ferè ab omnibus iudicentur, eodemq; digni supplicio censeantur. Ex quo certè necesse est Hispanos superstitiosos euadere, actus religionis externos multiplicare, & vel mortuos fidem Romanam spirare: ne si minus multa religionis suæ signa dederint, suspecti extemplò de fide reddantur, & in tertiam ac quartam vsque generationem crudelißimè excruciati puniantur.

Iesuitæ in Hispanias veniũt.

Hispani in superstitionibus nascuntur & educantur.

Hinc alias quoque regiones, Germaniam videlicet, Rhetiam, Vindelicos, Vbios, Heluetiam, Galliam, Boemiam, Poloniam & Belgas adierunt, atq; vbique semina superstitionum suarum sparserunt. Franciscus etiam Xauier è Lusitania ad Indos vsque penetrauit: quem mox alij quàm plurimi periculosis nauigationibus subsequuti, nouas has quas vocant, insulas suis superstitionibus imbuerunt: vbi etiam multa eos edidisse & adhuc quotidie edere miracula Iaponicæ illorum literæ testantur. Astutiores me hercule in hoc quoq;, quàm reliqui Monachi, qui multa miracula abs se suisq; edita gloriati sunt inter eos quibuscum habitarunt atque vixerunt, à quibus facilè fraus et impostura deprehendi potuit, quum scirent illi aut nihil vn-

Iesuitæ per vniuersam Europam spargũtur.

Noua miracula nouam & inauditam argumt doctrinam. Vera Euangelica Doctrina satis superq; per miracula Christi & Apostolorum confirmata nō eget nouis miraculis.

Anno. 1554 · peruenerunt Moguntiam

Iesuitæ allegen-di decepte.

quàm simile accidisse, aut fraude aliqua & dolo ea perpetrata fuisse: Iesuitæ igitur apud nos in Europa commorantes multa spargunt de suorum miraculis apud Indos & Antipodas ... tis, ne falsitas cognosci poßit. Quis enim ad hæc cognoscenda explorandaq́ eo vsque excurreret aut penetraret?

Iesuitæ quot habent hodie Collegia.

Tam larga autem hic Ordo incrementa breui temporis spatio, hypocrisi alijsq́ artibus sumpsit, vt glorientur Iesuitæ se hoc tempore habere per orbem terrarũ CCLVI. Collegia.

ORDO CAPVCINORVM.

CAPVT LXVII.

Capucinorum Ordinis origo & auctor.

APVCINORVM Ordo eodem ferè tempore quo Iesuitarum exortus est, habuitq́ auctorem Gottfridum Varaglium Buscanum, Pedemontanum, qui etiam Ordinis Generalem electus est. Etsi verò à iuuentute sua in densißimis errorum ac superstitionum tenebris hæsisset, in ijsq́ nouum hoc Monachorũ genus instituisset, lux tamen cælestis verbi Dei ita affulgere tandem illi cœpit, vt in agnitionem errorum mediocriter perueniret.

Capucinorum auctor relicto Papatu veritatẽ amplectitur.

Sequutus igitur Cardinalem Carrafam Papæ legatum in Gallias euntem Lugdunum vsque, relicto Cardinale, Geneuam ipse se contulit, vt melius & plenius istic in agnita veritate institueretur. Hoc quum ex limpidißimis fontibus verbi Dei à Ministris eius vrbis Ecclesiæ bona fide fieret, ingenti animi lætitia propheticæ & Apostolicæ doctrinæ acquieuit, simulq́ vetus suum institutum ac vitæ genus abiecit totoq́ corde est detestatus, & aliud ab hoc prorsus diuersum ingressus est. Tandem Buscum in patriam reuersus est, inde Angroniam profectus, quo paulò ante vocatus fuerat, vt verbi diuini Minister illheic esset, ac ...

Gottfrid Varaglius Buscanus.

Capitur et igne crematur.

nere in Bargesio oppido captus, & inde Taurinum, tunc temporis à Galliarum Rege possessum, ductus, posteaquam ibi constantißimè veritatem & professus esset & defendisset, combustus est ante arcis portam penultima Decemb. anno ab incarnatione filij Dei 1557. Testantur Martyrum Liber & Historia Ecclesiarum reformatarum in Gallia regno libro ... folio 158. Gallicæ æditionis.

Capucinorum habitus.

Pertinent ad Ordinem Franciscanorum seu Minoritarum: vnde & habent pro calceis ligneas tantùm soleas: pro cingulo funes nodosos: vestes grisei coloris, quibus tamen alij breuioribus, alij longioribus vtuntur: habent etiam grandes cucullos seu oblonga Capucia, à quibus & nomen Capucinorum sortiti sunt.

ORDO SOCIETATIS MARIAE VIRGINIS.

CAPVT LXVIII.

VPER etiam nouus & hucusque mundo incognitus ab inferis emersit Ordo, Societatis Mariæ virginis, ad imitationem credo fratrum de Societate Iesu: de quo tamen nihil mihi compertum est.

ORDO MILITVM SANCTI STEPHANI.

CAPVT LXIX.

Ordinis auctor & origo.

OVVM S. Stephani militum Ordinem, Cosmo Florentiæ Duci auctore, instituit & confirmauit Pius IIII. anno Domini 1561. Panuinius in Appendice ad Platinam. Instituit hunc Ordinem Cosmus ad Melitensis militiæ exemplum.

In quo differat à Ioannitis.

Differt eo ab Ioannitis, quòd pro candida rubram crucem gestant auro circumscriptã: Deinde, quod milites ipsi semel esse mariti possunt, quod Ioannitis permissum non est.

Sedes.

Ilua Ligustici maris insula est eorum propria sedes. Verùm dum in ea Cosmopolis vrbs noua condebatur, Pisis habitarunt.

Nomen.

Ordinis Magister idem est qui & author. Nomen illud non à Stephano protomartyre habent, sed à Stephano Florentinæ ciuitatis Pontifice Patrono, in Diuorum numerum relato.

relato. Panthaleon lib. 11. de Ordine Ioannitarum. Panuinius autem in Appendice ad Platinam affirmat, eos nomen hoc à Stephano Papa habere.

ORDO EQVITVM SANCTI SPIRITVS.

CAPVT LXX.

A Peruigilio cœptus Ordo Equitum S. Spiritus anno 1579. Decemb. 1. Instituitur ab Henrico Franciæ Rege. Genebrad. in Chron.

CAPVT LXXI.

Catalogus Ordinum Monasticorum, de quibus certò sciri non potest, vel à quo, aut quando sint instituti, vel quo habitu & vestitus genere vtantur.

PRAETER hos, quos huc vsque commemorauimus, Monachorum Ordines, sunt adhuc alij nonnulli, de quibus tamen certo non constat vel quo authore & tempore sint instituti, vel quo habitu seu vestitus genere vtantur: propterea verò eos non omittendos, sed hoc capite iuxta Ordinem alphabeticũ enumerandos putaui. Sunt autẽ hi ferè:

Ambrosiani, qui super tunicis albis, rubeas chlamydes superinduunt: alij à superiorib.

Antoniani, vtuntur nigro habitu cum Tau cærulei coloris ante pectus. Antonium illum Ægyptium se imitari iactitant. Mendicitate sua importuna, contra Antonij exemplũ, hominibus sunt molestissimi: ignem Antonij continuò non contribuentibus aliquid minantur: quo fit, vt superstitiosi homines singuli singulis annis porcellum, qui vulgo eis in picturis adpingitur, benè saginatum dent, vt hoc pacto gratiam eorum, & preces ad Deum promereantur, tutiq; sint ab illorum diris. Vide Seb. Frank in Chron. fol. 468.

De Armenia fratres, quorum meminit Balæus Centuria 4. de Script. Britan. cap. 16. in Appendice: in Angliam eos primò venisse ibi indicat anno Christi 1258.

De Auis Ordo Equestris.

Batutini monachi, quorum mentio fit in Bruto fulmine.

Bonæ voluntatis, seu de Communi vita fratres.

Bursfeldenses sunt de Reformatis Ordinis Benedictini.

Canonici regulares alij à superioribus, qui præter scapulare album, tegumentorum colore pro arbitrio vtuntur.

Capellanorum Ordo vtitur vestitu partim atro, partim cæruleo, partim pullo: cucullionem gestat qualem rusticus vsui esse in Germania videmus. Franciscus Modius sic de ijs canit:

Ordo Capellanus pullumq; atrumq; colorem
Cæruleo miscens, membra tegenda tegat.
Quo sibi quid sacra turba velit si nosse laboras,
Vilis, ait, color est, vilia membra sumus.
Conueniens ergo est habitus spernentibus omnem
Ornatum, blandis aptaq; delicijs, &c.

Asserunt aliqui exortum hunc Ordinem anno Christi 1283. Vide Seb. Frank fol. 480.

Chalomeriani, in quorum pallijs albis crux item alba signata est.

Cellarij, ita vocati à cellulis, in quibus ægris operam dant. Dicuntur etiam Visitationis, seu Charitatis, siue etiam Misericordiæ fratres vel sodales, quòd morbis affectos visere, mortuosq; efferre soleant. Interius linteam vestem atri coloris, exterius fuligineam gestant. Hos originem suam falsò ad Apostolica referentes tempora, sed sæpè ad nihilum propè redactos, alij subinde atq; alij restaurarunt: Franc. Modio auctore, qui etiam hunc in modum de ijs canit:

Cæpimus in cellis nomen, quia semper in illis
Nostra ægris gnauè cura, laborq́ vacant.
Quos adeò haud timidè nostri est accedere amoris,
Vt neque mors telis nos fuget ipsa suis.
Illa licet regnet per rura, per oppida victrix,
Sternat & infami corpora cuncta lue.
Nos tamen intrepidi morientum claudimus ipsa
Lumina, & hic facili contumulamus humo.

Clauigeri, *qui originem suam referunt ad D. Petrum: gerunt in nigro cucullione geminas claues, qua tessera significare volunt, se potestatē habere claudendi & aperiendi regna cælorum: Sebast. Frank in Chron. fol. 480. b. Incertum est quando & à quo institutus sit hic Ordo, nihil enim de eo, quod equidem sciam, in Sigisberto, Volaterano, Sabellico, Polydoro Vergilio alijsq́ historiarum auctoribus reperitur.*

Constantinopolitani Milites, *sic dicti à loco in quo Ordo eorum originem sumpsit: vtuntur veste viridi, & rubra chlamyde, gestantq́ in pectore duarum crucium imagines, quarum vna alteri implicita est, quasq́ flaui alij, alij cærulei coloris prædicant. Eadem incertitudo de habitu est illorum: sunt enim, qui, contra quàm modò diximus, chlamydem hanc familiam viridem, interiorem vestitum rubricolorem habuisse asserant, vt Franciscus Modius testatur.*

Cruciferi *alij à superioribus: incedunt incurui, aperto ac demisso capite, nudis pedibus, induti chlamyde alba, fune accincta, et gestant in manibus paruam lignēā crucem: nunquam aut rarò loquuntur: Seb. Frank in Chron. fol. 479. b. Franciscus Modius ita de ijs canit:*

Lintea tota pedes vestis nos cingit ad imos,
Quam vili mediam stringere reste iuuat.
Terra torus nobis semper, nec nota voluptas
Est plumæ, molles efficit illa viros.
Sed neque, quam lectum, cura potiore culinam
Instruimus: nimiam & fons leuat vsque sitim.
Delitias alij media sectentur in aula,
Nobis rura inter sobria vita placet.

Crucis fratres: *nigro amiciuntur pallio sine cucullo, & crucem ante pectus gestant.*

Crucis stellatores: *hi nigra toga & cucullo concolore vtuntur, cui est assuta crux stellata. Cruce significant, se carnem suam crucifixisse: stella verò, se cum Christo sepultos esse. Frank lib. 4. Chronici.*

Sartorum Ordo

Forficenses *seu* Forficiferi, Scherbrüder: *vtuntur pallio & cucullo albo: et pallio quidem forfex affixa est: quo insigni videntur indicare velle, se tentationes & affectus prauos carnis quasi forfice resecasse. Sartores, qui forfice vtuntur maximè, hunc Ordinem instituisse videntur. Sebast. Frank lib. 4. Chron.*

Genettæ Ordo *Equestris institutus à Carolo Martello: Pontus Heuterus lib. 4. Burgundicarum rerum.*

S. Gertrudis moniales, *quæ vtuntur vestitu atro, & carbaso concolore.*

Helenæ fratres: *hi gloriantur se ab Helena Constantini M. matre post inuentionem Dominicæ crucis institutos sub Syluestro I. Rom. Pontifice: donatiq́ sunt veste alba, et insuper cruce crocei coloris. Sebast. Frank lib. 4. Chron.*

De Hispania fratres: *cucullam habent omnibus fere Monachis dissimilem.*

Histricis Ordo Equestris, *sic dictus ab insigni quo ornabantur eius equites: institutus à Ludouico Duce Aurelianensi, fratre Regis Galliæ Caroli VI.*

Hospitalarij, Spittalherren/ *dicunt se ab Higino Pontifice institutos, qui primus certis ceremonijs hospitia hinc inde, siue ægris, siue peregrinis, siue deniq́ vtrisq́ extructa, dedicari voluit, præfecto cuiq́ vno, qui eius Herus seu Magister diceretur, et habitu nigro amiciretur: Francis. Modius, Seb. Frank fol. 481.*

D. Iacobi

D.Iacobi fratres, S. Jacobs brůder, *pullo vel griseo vestitu vtuntur, cum appensa cochlea. Frank. lib. 4. fol. 478. indicat in Anglia ad D. Iacob. hunc Ordinem incœpisse.*

Ignorantiæ Ordo: *& hic est omnium vetustissimus maximusq́.*

Ioannitæ de Ciuitate: *rubeo vestitu per totum vtuntur, & in eo ante pectus calicem habent pictum. Sebast. Frank. fol. 479.*

Iosaphati vallis Ordo, *à Moniali quadam institutus est, sed incertum quando. Vtitur veste rubea, nisi quod Cucullionem Benedictino simillimum gerit. Hic Ordo Iudices constituit in causis matrimonialibus, ad quos confugere solent illæ, quas pudicitiæ ipsarum expugnatores vxores ducere recusant. Francisco Modio teste, qui etiam de ijs ita canit:*

Purpureo quaquà membra induncuntur amictu:
Qui solus nobis penè tributus honor.
Cumq́, alijs Monachis vetitum sit vestibus vti,
Commendat rubeus, quas tyriusue color.
Quod vetitum est alijs Monachis, nobis licet vnis:
Gratia quæ tanti signa fauoris habet:
Soli etiam erepto vt dicamus iura pudori,
Litiget & nostro fœmina læsa foro.

Iosephi Ordo, *in honorem Iosephi putatiui patris Christi institutus est. Vtitur vestitu cinericio, & Cucullione candido: sed quando cœperit non magis habeo dicere, quàm quo authore cœperit. Sebast. Frank. lib. 4. Chronici, & Franciscus Modius.*

De Labanda Milites.

Lazari seu Magdalenæ Ordo: *quo anno aut institutore cœperit, vt ignoro, ita illud palàm est, duo in genera eum diuidi, quorum alij vocentur Contemplatiui, incedantq́, interius atri, exterius candidi, & vtantur communi cibo. Alij Actiui, Betico colore gaudentes, & solis bulbis, oleribus alijsq́, terrestribus & inemptis victitantes. Franciscus Modius. Stumpfius in Chronicis testatur insigne Ordinis huius esse viridem crucem in atro pallio, cum cucullione seu velo capitis. Pauca sunt huius Ordinis monasteria. Felix Schmid in suo Itinerario Hierosolymitano testatur, se in itinere illo longissimo vnicum tantum monasterium huius Ordinis inuenisse. Fuit etiam aliud non procul à patria mea vrbe Tigurina, quod vocarunt* das Gfänn.

Linonchlenij, *de quibus præter nomen nihil aliud inuenire potui.*

S. Mariæ monialium Ordo de decem virtutibus, *exortus est nostra memoria, & miro colorum varietate insanit. Habent enim velum nigrum, tunicam albam, scapulare rubeum, cinericeam chlamydem, capelletum, quod vocant, decies tantummodo repetitæ salutationis angelicæ.*

Ordo S. Mariæ *alius, cuius asseclæ,* Noui virginis Mariæ fratres *appellantur, tunicam gestant albam, & pallium atri coloris instar Carmelitæ, instituitur anno 1304. Vide Frankum fol. 479. Chronici.*

Mariæ Conceptionis Ordo.

Martyrum fratres. *Hi tertio anno administrationis Petri Teukesbury, Minoritarum in Anglia Prouincialis Ministri, in Angliam venerunt. Author eorum fuit Martinus quidam, qui Parisijs quasi fatuus nobilium Germanorum fuit ibi literis operam nauantium. Refert ex Thoma Ecklestono Balæus in Append. 2 Centuriæ 4. ca. 82. Script. Britan.*

Maturini, *quorum fit mentio in Bruto fulmine.*

Mensæ orbicularis *versatilisq́, seu de* Rotunda tabula *equestris Ordo institutus est ab Arthusio Britanno: Pont. Heuterus lib. 4. Burgundicarum rerum.*

Pauperes voluntarij: *de quibus vide Frankum fol. 479. b. De illorum institutis ac genere vitæ Franciscus Modius ita canit:*

Non vlli studio scelerata pecunia tanto
Quæritur, & census diuitioris opes:

Et

Quanto omnes gazas, irritamenta malorum,
Nostra nec immerito, prouida cura fugit.
Ingens thesaurus nimirum vltronea nobis
Paupertas & opes maximæ, habere nihil.
De reliquo magna est nudo per rura voluptas
Ire pede, & sanctæ huic oscula ferre cruci.

S. Petri de Corbulo Ordo.

S. Petri in Schünbach *propè Tubingam Ordo: de quo Seb. Frank in Chr. fol.*

Purgatorialium Ordo *non ita vetus dicitur, sed nuper adeò exortus, gestatq́ue ... vali crucem rubeam. De ijs idem Franc. Modius in hunc modum canit:*

Candida sint alijs: sint pulláue pallia, nobis
Qui medius color est inter vtrunque placet.
Intertexta cui clamat crux rubra colori,
Este, homines, memores tempus in omne mei
Hæcq́ue adeò causa ipsa fuit purgantibus vltrò
A flammis quòd nos nomen habere iuuat.
Purgati ritè hic, vt non subeamus in æuum
Tartareo ardentes sulphure & igne lacus.

Reclusorum *siue* Inclusorum Ordo, *sic dictus quòd eius asseclæ tam viri, quàm ... lieres sese in angustissimas cellulas includant, nec inde per totam reliquam vitam egrediantur, sic pœnitentiam de peccatis commissis agentes.*

S. Ruffi Ordo *institutus per Galliam, Germaniam & Italiam anno* 1100. *à ... Ruffo: huius fratres vt Canonici Regulares, lineo indusio scapulare superinduunt, & ... nem atri coloris.* (*sine*

Monacha *vel* Sacerdos libera, *quæ suo de sumptu viuit, habetq́ue potestatem ...*

Scalæ Dei Ordo: *scripsit ad hos ante annos* 300. *Arnoldus de Noua villa ... rio Cymbalorum Ecclesiæ.*

Sclauoniani: *de quorum Ordine Franciscus Modius sic cecinit:*

Nos quoque quòd paucis fas est vestimur amictu
Sanguineo, & rubri purpureiq́ue sumus.
Sclauorum & nomen nobis aptauimus, illis
Pandere quòd Christi cœpimus ore fidem, &c.

Ex Scotia fratres *viridi amictu per totum vtuntur: cuius habitus Franciscus Modius rationem reddens ita canit:*

Si viridem in nobis quis demirare colorem,
Hic, reputa, gratus quàm sit vbique color.
Gramine vestiri campos viridante videmus,
Arboribus virides verè redire comas.
Nos etiam memores ergo nos graminis instar
Florere, & parua posse perire mora.
Excidat vt ne vnquam hoc nobis fortasse, virorem
In vestitu ipso semper habere iuuat.

S. Sophiæ, *siue* Gratiæ Ordo *albatus, magna cruce rubea signat pectus.*

Speculariorũ Ordo, *sic à speculo, quod gestare solenne habet, dictus: interiore ... ater est, exteriore candidus, cruce item, sed nigra, pectus muniens: quo tempore & à quo ... uentus incertum est. Franciscus Modius de habitu eorum sic canit:*

A speculis nomen trahimus, gerimusq́ue per vrbes
Pallia, quæ sunt quàm lilia pura magis.
Nupera nec res nos, vt se multi esse fatentur,
Sed potius priscis annumeranda sumus.

Signat crux stomachum nigra, & nos protegit omnes
Aduersus stygij Principis insidias.
Circulus eiusdem & nos admonet vsque coloris,
In se sic longa cuncta redire die.

Exorti sunt hi Monachi primùm in Italia. Vide Seb. Frank in Chron. fol. 481.

Stellatorum Ordo est *duplex: alij enim habent togam nigram cum cucullione concolore: alij pallio sine cucullione vel atro vel rubeo indifferenter vtuntur: vtrique tamen suis vestibus stellas affixas gestant. Vide Frankum fol. 478. a. & b.*

S. Thomæ milites.

Vespillonum Ordo, *tunica linea vtitur, cucullione & pallio atri coloris, mortuos effert.*

De viridi valle fratres: *eorum meminit Balæus in Appendice Centuriæ 4. cap. 26. vbi dicit eos primò in Angliam venisse anno Domini 1258.*

Valetudinario seruientium Ordo *fœmineus: atro vestitu vtuntur.*

Vngaricus eques: *de quo Franc. Modius ita canit:*

Sanguineo tunica est, rubro chlamys inde colore,
Quas gerere Vngarico ex Ordine gaudent eques.
Insigne est, viridis, quam malunt candidam & atrum,
Crux alij, in læua vt parte videre potes, &c.

Vuenceslaitarum Ordo, *quando & à quo initium habuerit, ab historicis in incerto relinquitur: illudq; de illis solummodo reperitur, albo eos vestitu incedere: cucullione ferè ad eam formam, qua sunt tegumenta capitis, quibus Francicis mulieribus nobilibus vti mos, Francisco Modio teste.*

Zambonitæ, *qui & Boni fratres, exoriuntur anno Domini 1190. Vide Seb. Frank. in Chron. fol. 471.*

Zupfnonnæ *in Concilio generali Lugdunensi anno 1273. habito abrogantur. Fuit genus sacratarum fœminarum. Inde fortassis nomen hoc habuerunt, quòd non, vt reliquæ moniales, comam seu capillos* vnd die zupffen *detonderent, sed iuxta morem aliarum mulierum retinerent. Meminit earum Auentinus lib. 7. Annalium.*

CAPVT LXXII.

De Monasterijs in hac quarta & vltima Classe extructis.

IN *proximè præcedentibus secunda & tertia Monachorum Classibus Catalogum Monasteriorum ijs temporibus extructorum recensuimus: hoc verò in Classe hac vltima ob infinitam cœnobiorum multitudinem à nobis præstari non potest: summam tantum, quæ etiam supra à nobis est indicata, rursus hic adnotabo. Sabellici igitur ætati, hoc est, circa annos Christi 1494. Augustinensium Eremitanorum Ordinis cœnobia, quorum quidem ratio iniri potuit, circiter 2000. virginum autem 300. fuerunt. Carmelitarum Monasteria 7050. Prædicatorum 4143. Ab anno etiam Domini 1211. vsq; ad annum 1380. spacio tantum 179. annorum, per orbem Christianum pro Franciscanis seu Minoritis extructa sunt cœnobia 1500. Summa igitur cœnobiorum intra annos trecentos Mendicantibus tantum monachis ædificatorum est 14993. nulla ratione eorum habita, quæ pro monachis aliorum Ordinum, quos hucusq; in Classe hac quarta recensuimus, extructa fuerunt, quorum absq; dubio maior est numerus. Rectè autem dixit Laurentius Iustinianus Venetus Patriarcha; cùm augeretur numerus cœnobiorum & monachorum, rigiditatem vitæ atq; monasticum vigorem diutius non posse consistere, Raram enim esse perfectionem: vt refert Bernardus Iustinianus in eius vita apud Laur. Surium tomo primo de Vitis Sanctorum.*

Numerus monasteriorum Mendicantiũ tantum intra trecentos annos extructorũ

14993. cœnobia

CAPVT LXXIII.

De Benedictione seu Consecratione Abbatis non Monachi neq; professi, vbi simul etiam Consecratio Monachi describitur ex Pontificali Alberti Castellani.

Apparatus ad consecrationẽ Abbatis.

BENEDICTIO seu Consecratio Abbatis electi, non monachi neque professi sit hoc modo & ordine: In primis benedicendus prouideat de mandato Cameræ, si sit in Curia, vel si extra, de literis Apostolicis, benedictionem sibi impendendam Pontifici committentibus. Deinde statuta die benedictionis, quæ debet esse Dominica vel festiua, tam ipse Pontifex quàm electus confiteantur, & die præcedenti ieiunent. Summo mane, in Ecclesia vbi benedictio fiet, ornantur duæ Capellæ: maior pro Pontifice celebraturo: minor pro Abbate electo. In maiori quidem, super altari parato, vt est moris, erit crux in medio, & ad minus quatuor candelabra. In terra ad gradus altaris erunt tapetes strati. Poterunt & alia ornamenta circumcirca adhiberi, pro qualitate & facultate loci & personarum. Parantur etiam in loco congruo Credentia pro Pontifice: id est, mensa competentis longitudinis, latitudinis & altitudinis; super quam erit mappa munda: duo candelabra: vasa ad abluendas manus, cum suis mantilibus: Vrceolus cum aqua benedicta & aspersorio: thuribulum cum nauicella, cochleari & incenso: ampullæ pro vino & aq[illegible] pro sacrificio: calix cum rebus suis opportunis: hostiaria cum hostijs pro credentia, Pontifice & electo: item paramenta omnia Pontificalia, tempori & Missæ dicendæ conuenientia, videlicet sandalia, amictus, alba, cingulum, manipulus, crux pectoralis, stola, tunicella, dalmatica, chirotecæ, planeta, mitra aurifrisiata: annulus Pontificalis: baculus pastoralis. Ex his, si Pontifex paratur propè altare, ponuntur super illud, amictus, alba, cingulum, manipulus, crux, stola, tunicella, dalmatica, planeta. Reliqua manent super Credentiam.

Item paratur Faldistorium ornatum pro Pontifice, & tria scabella siue sedes pro electo & duobus Abbatibus aßistentibus: Missale & Pontificale. Pontifex habeat tres Capellanos ad minus cum superpellicijs, & duos scutiferos ad Credentiam.

In Capella verò minori pro electo, quæ à maiori debet esse distincta, paratur altare cum cruce, & duobus candelabris ad minus, & super illud Pontificale & Missale, ac paramenta omnia Pontificalia albi coloris, pro Pontifice posita. Et hoc si Abbas benedicendus sit de mitra. Si verò non sit de mitra, parantur tantùm paramenta sacerdotalia, vel vltra illa pluuiale album. Propè altare paratur Credentia, cum mappa munda & vasis ad abluendas manus. Parantur etiam quinq; mappulæ æqualis mensuræ, factæ ex vna canna cum dimidio panni lini subtilis, & candelæ octo vnius libræ quælibet, quarum quatuor super altare Pontificis, duæ super eius Credentiam, & duo super altare electi ponuntur. Annulus cum gemma benedicendus, & electo tradendus. Vestes monasticæ seu regulares: & pro Offertorio intorticia duo quatuor librarum pro quolibet: duo panes magni, & duo barilia vini optimi. Panes & barilia ornentur cum auripello, duo videlicet videantur argentea, & duo aurea: Barilia hæc & inde arma Pontificis & electi habentia. Sint etiam in Capella electi aliqua sedilia & ornamenta conuenientia. Adsint duo Abbates aßistentes si benedictio fit in Curia: quod tamen extra curiam in aliquibus locis non seruatur, vbi solus Pontifex id peragit. Abbates ipsi sint induti superpellicio, stola pluuiali & mitra simplici alba. Hora igitur competenti Pontifex, electus, aßistentes et alij qui benedictioni interesse debent, ad ecclesiam conueniunt, & Pontifex, facta oratione in altari ascendit ad faldistorium in Capella sua, ad sinistrum cornu altaris videlicet epistolæ præparatum, vt mos est, & ibi ex more paratur. Interim etiam Abbates aßistentes sua paramenta prædicta capiunt.

Quibus

Quibus sic paratis, Pontifex sedet cum mitra supra faldistorium, ante medium altaris sibi paratum. Electus verò in habitu suo quotidiano, medius inter Abbates aßistentes paratos & mitratos. Vel si extra curiam fit, & sine aßistentia Abbatum, per monachos sui monasterij vel Ordinis Pontifici præsentatur, ac eidem mandatum Apostolicum traditur. Quo de mandato Pontifici per eius notarium publicè lecto, electus genu flectit ante Pontificem: qui surgit deposita mitra, & super eum dicit aliquot Orationes. Abbas nouus ducitur ad Episcopum.

Deinde benedicuntur vestes quæ nouæ afferuntur, & tenentur ab vno ex ministris electi coram Pontifice, qui stans sine mitra inter benedicendum aspergit vestes cum aqua benedicta. Post hæc Pontifex sedet cum mitra, & exuit electum veste seculari, dicens: Exuat te Dominus veterem hominem cum actibus suis: & mox induit illum habito monastico seu regulari, dicens: Induat te Dominus nouum hominem, qui secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis. Abbas induitur vestibus sacris.

Tunc deposita mitra surgit Pontifex, & dicit orationem. Qua finita, sedet cum mitra, et electus monachus factus, profeßionem emissurus, iunctis ante pectus manibus, coram eo genu flexus dicit: Suscipe me Domine secundum eloquium tuum & viuam: & ne confundas me ab expectatione mea: Circumstantibus, vel monachis, si sit in suo monasterio, respondentibus, Suscepimus Deus misericordiã tuam in medio templi tui, &c. Et hoc tertio tam per electum, quàm per circumstantes repetitur. Deinde electus ante altare & Pontificem se prosternit in terram, & dicuntur aliquot Psalmi per Pontificem sedentem cum mitra: quibus finitis surgit Episcopus & orat super electum deposita mitra. Tum rursus sedet accepta mitra, & coram eo genu flexus electus monachus factus, emittens profeßionem in charta scriptam, quam in manibus tenet, illam legit & dicit: Ego N. N. offerens trado meipsum monasterio tali, & promitto eiusdem monasterio prælato suisq; successoribus canonicè intrantibus, obedientiam, & reuerentiam debitam, secundum regulam canonicam talis sancti vel Ordinis. Promitto etiam ei & Conuentui eiusdem monasterij præsenti & futuro, me perpetuam seruaturum continentiam, quantum humana fragilitas permiserit, atq; stabilitatem in loco, & morum emendationem & renuntio proprijs. Quibus lectis ponit chartam ipsam supra altare, & iterum vt prius genu flectit coram Pontifice cantare incipiente. Quo finito, Pontifex adhuc cum mitra sedens, accipit eum in congregationem et societatem aliorum monachorum sui Ordinis, dicens hanc exhortationem S. Augustini, Omnes quamuis per gratiam Baptismi fratres simus in Christo, & vnum patrem habeamus in cælo, &c. Vide supra fol. 217. b. Qua dicta, Pontifex & omnes monachi præsentes recipiunt eum ad osculum pacis. Abbas profeßionem emittit.

Deinde electus Abbas vadit ad Capellam suam in qua paratur amictu, alba, cingulo, manipulo & stola in modum presbyteri: ac pluuiali: & associatus medius inter duos Abbates, si sit in Romana Curia, indutos superpellicio, stola, pluuiali & mitra simplici, si benedicendus sit de mitra: vel si extra Romanam curiam, in Abbatum absentia inter priorem et seniorem, aut duos seniores religiosos sui, si adsunt, aut alterius monasterij, indutos superpellicijs et pluuialibus, ducitur ad Pontificem, in faldistorio ante altare sedentem, cui deposito birreto se humiliter inclinans, facit reuerentiã: aßistentes etiam detectis capitibus illa aliquantulum inclinantes Pontificem venerantur. Tum sedent omnes eo Ordine quo in consecratione Episcopi. Et postquam parum quieuerint, surgunt omnes capitibus detectis, & senior Abbatum aßistentium, vel si nullus intersit Abbas, Prior monachorum stans detecto capite ad Episcopum dicit: Adest reuerende Pater electus monasterij N. quem ad vestri Pontificatus celsitudinem ex parte Conuentus eiusdem monasterij duximus præsentandum, humiliter postulantes à vobis, vt ipsum in Abbatem dicti monasterij auctoritate Apostolica vobis commissa dignemini ordinare. Quando autem quis fit monachus, aut profeßionem emittit antequam in Abbatem eligitur: vel etiam postquam electus fuerit, non tamen ea die qua fit benedicendus, sed seruantur ceremoniæ & Ordo, prout in Regula, quam intendit profiteri, continetur. Benedicendus verò Abbas si ante suam benedictionem fuerit monachus professus, omnia supradicta de Mo- Abbas præsentatur Episcopo

nacho faciendo & professionem emittendo omittuntur. Sed eo & assistentibus paratis vt supra, & coram Pontifice constitutis incipitur petitio benedictionis per vnum Abbatum assistentium si adsint, vel Priorem si adest, in illorum absentia, aut alium Monachorum assistentium, dicentem: Adest reuerende Pater, &c. vt supra. Tum Pontifex interrogat eos dicens: Habetis mandatum Apostolicũ? Respondet ille: Habemus, Pontifex dicit, Negatur. Tunc notarius Pontificis accipiens mandatum à præsentante illud legit à principio ad finem. Interim omnes sedent. Quo totaliter perlecto, Pontifex dicit: Deo gratias. Vel si benedictio fit vigore literarum Apostolicarum, per quas etiam iuramenti receptio committitur, literis lectis, antequã Pontifex aliquid dicat, electus Abbas de scabello siue sede sua veniens, coram Pontifice genu flectit, & legit iuramentum de verbo ad verbum iuxta tenorem commissionis prædictæ præstandum. Quo per eum lecto, Pontifex super gremium suum librum Euangeliorum apertum tenens, inferiori parte libri electo versa, ab eo præstationem huiusmodi iuramenti recipit, electo dicente, Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia: & textum Euangeliorum ambabus manibus tangente: tum, non prius, dicit Pontifex, Deo gratias.

Abbas examinatur.

Deinde prosequitur examen ad hunc modum: Antiqua sanctorũ patrum institutio docet et præcipit, vt is qui ad regimen animarum eligitur, examinari et interrogari debeat de diuersis causis & moribus, qui huic regimini congruunt & necessarij sunt. Eadem igitur authoritate frater charissime interrogamus: Vis tuum sanctum propositum, & sancti N. Regulam obseruare, tibiq; subiectos, vt id ipsum diligenter faciant instruere? Respondet electus, Volo: & aliquantulum assurgens detecto capite ad istam & omnes alias responsiones sequentes. Interrog. Vis mores tuos ab omni malo temperare, &, quantum adiuuante Domino poteris, ad omne bonum commutare? Resp. Volo. Interrog. Vis castitatem, sobrietatem, humilitatẽ et patientiam cum Dei adiutorio in teipso custodire subditosq; tuos in hoc docere? R. Volo. Inter. Vis res monasterij tibi commissi fideliter custodire, & in vsus ecclesiæ, fratrum, pauperum & peregrinorum distribuere? R. Volo. Int. Vis sanctæ matri ecclesiæ Romanæ, ac sanctissimo Domino nostro N. summo Pontifici eiusq; successoribus fidem, subiectionem, obedientiam & reuerentiam deuotè & fideliter perpetuò exhibere? R. Volo.

Si verò benedicendus exemptus non est, neq; authoritate Apostolica, sed ab ordinario suo pontifice benedicitur.

Post prædictas omnes interrogationes subiungitur etiam sequens, quæ aliâs omittitur, quando benedicendus est ab ordinaria iurisdictione exemptus. Int. Vis sanctæ ecclesiæ N. nominando ecclesiam patriarchalem, metropolitanam seu cathedralem, cuius prelati iurisdictioni electus Abbas seu eius monasterium subiecti existunt: mihiq; eiusdem patriarchæ, aut archiepiscopo vel episcopo meisq; successoribus fidem, subiectionem, obedientiam & reuerentiam deuotè & fideliter perpetuò exhibere? R. Volo.

Si autem benedicendus Abbas non exemptus authoritate Apostostolica, ab [illegible] ordinario suo pontifice benedicitur, pontifex benedictionem ei impensurus loco interrogationis proximæ positæ, & illa omissa, sequentem subiungit, dicens: Vis sanctæ ecclesiæ N. nominando ecclesiam patriarchalem, metropolitanam seu cathedralẽ, cuius pontificis iurisdictioni electus Abbas seu eius monasterium existunt subiecti, illiusq; patriarchæ aut archiepiscopo vel episcopo ac suis successoribus, fidem, subiectionem, obedientiam & reuerentiam deuotè & fideliter perpetuò exhibere? R. Volo. Subiungit pontifex. Hæc omnia & cætera dona tribuat tibi Dominus, & custodiat te atq; corroboret in omni bonitate: Amen. Tunc electus ante pontificem genu flexus osculatur eius manum. Deinde detracta mitra surgit pontifex, & stans versus altare, facit Confessionem, electo à sinistris sibi astante. Qua finita pontifex ascendit ad altare, osculatur illud & Euangelium in Missa dicendum. Et si Missa cantatur, altare ipsum etiam incensat. Quo incensato, vel si Missa legitur eo osculato & libro, descendit ad sedem, & ibi procedit in Missa vsq; ad Alleluia, si dicitur: vel vsq; ad vltimum versum Tractus exclusiuè.

Electus

Electus verò vadit cum aßistentibus ad Cappellam suam, vbi deposito pluuiali, accipit sandalia, dicens Psalmos consuetos. Tum accipit crucem pectoralem, aptatur ei stola, vt ab humeris dependeat: deinde tunicellam, dalmaticam & planetam. Et hoc si ex priuilegio mitra vti poßit: qua si vti sibi licet, prius sit professus, ac Missa legatur, potest accipere sandalia, & dicere Psalmum, Quàm dilecta, &c. ac paramenta omnia sacerdotalia capere, dempta planeta, cuius loco accipit pluuiale ante inchoationem officij, eo tempore quo Pontifex eum benedicturus Pontificialia ornamenta recipit. Si verò non sit de mitra, accipit solùm paramenta sacerdotalia, & planetam, & prosequitur Missam vsque ad Tractum. Tunc Episcopus aliquot orationes recitat. Quibus finitis residet Pontifex cum mitra in faldistorio suo ante altare, & ante eum reducitur electus per aßistentes, & facta Pontifici reuerentia vt prius, surgit Pontifex, & genuflexus cum mitra procumbit in faldistorio suo, aßistentes genuflectunt ante sua scabella. Electus verò ad sinistram Pontificis prosternitur, & ad eius sinistram ponitur baculus pastoralis sibi tempore suo tradendus. Tunc cantores incipiunt choro respondente: vel si non sint cantores & chorus, dicit Pontifex cæteris sibi respondentibus Antiphonam.

Post hæc surgit ab accubitu Pontifex, & in manum sinistram accipit baculum pastoralem, & conuersus ad electum dicit, Vt hunc præsentem electum benedicere digneris te rogamus exaudi nos. Deinde dicit: vt hunc præsentem electum benedicere & sanctificare digneris te rogamus exaudi nos: producendo singulis vicibus super electum manu dextera signum crucis: & mox redit ad accubitum. Paulò post Pontifex deposita mitra surgit, & stans versus ad electum prostratum manentem dicit, Pater noster, &c. Sequuntur versus: Saluum me fac seruum tuum Domine. Respon. Deus meus sperantem in te. Versus: Mitte ei Domine auxilium de sancto. Respon. Et de Sion tuere eum. Versus: Hic accipiet benedictionem à Domino. Respon. Et misericordiam à Deo salutari suo. Versus: Memor esto congregationis tuæ. Respon. Quam creasti ab initio. Versus: Dominus custodiat introitum & exitum tuum. Respon. Ex hoc nunc & vsque in seculum. Versus: Dominus custodiat te ab omni malo. Respon. Custodiat animam tuam Dominus. Versus: Domine Deus virtutum conuerte nos. Respon. Et ostende faciem tuam & salui erimus. Versus: Domine exaudi orationem meam. Respon. Et clamor meus ad te veniat. Versus: Dominus vobiscum. Respon. Et cum spiritu tuo. Oremus. Concede quesumus omnipotens Deus affectui nostro tuæ miserationis effectum, & hunc famulum tuum, quem ad regimen animarum eligimus, gratiæ tuo dono prosequere, vt te largiente cum ipsa tibi nostra electione placeamus, per Christum Dominum nostrum, Amen. Tum surgit electus & ante Pontificem genuflectit, & Pontifex extensis manibus ante pectus incipit præfationem. Qua finita Pontifex imponit ambas manus extensas, digitis tamen non disiunctis, super caput electi, adiuncta precatiuncula super eum. Postea sedens Pontifex accepta mitra, dat ei ambabus manibus tangenti & recipienti Regulam dicens: Accipe Regulam à sanctis patribus traditam, ad regendum custodiendumque gregem tibi à Deo traditum, quantum Deus ipse te confortauerit, & fragilitas humana permiserit. Accipe gregis dominici paternam prouidentiam, & animarum procurationem, & per diuinæ legis incedendo præcepta, sis ei dux ad cœlestis hæreditatis pascua, adiuuante Domino nostro IESV CHRISTO.

Abbas consecratur.

Abbati traditur Regula.

Deinde deposita mitra surgit Pontifex, & stans benedicit baculum pastoralem, quem aliquis ministrorum coram eo teneat, dicens, Oremus Sustentor imbecillitatis humanæ Deus, benedic baculum istum, & quod in eo exterius designatur, interius in manibus huius famuli tui, tuæ propitiationis clementia operetur, per Christum Dominũ, Amen. Post aspergit illum aqua benedicta. Tunc sedens accipit mitram, & tradit baculum Abbati coram se genu flexo ambabus manibus illum capienti, dicens: Accipe baculum pastoralis officij, quem præferas

Baculus pastoralis benedicitur & traditur Abbati.

cateruæ tibi commissæ, vt sis in corrigendis vitijs piè sæuiens, & cum iratus fueris, misericordiæ memor eris.

Annulus consecratur & traditur Abbati.

Deinde deposita mitra, surgit Pontifex, & benedicit annulum, quem aliquis ministrorum coram eo tenet, dicens, Oremus: Creator & conseruator humani generis, dator gratiæ spiritualis, largitor æternæ salutis, tu Domine emitte tuam benedictionem super hūc annulum, vt quicunq; hoc sacrosanctæ fidei signo insignitus incesserit, in virtute cœlestis defensionis ad æternam sibi proficiat salutem, per Christum Dominum nostrum, Amen. Post hæc aspergit annulum aqua benedicta, & sedens cum mitra, insigit eum digito annulari dextræ manus Abbatis benedicti, dicens: Accipe annulum fidei scilicet signaculum, quatenus sponsam Dei sanctam videlicet ecclesiam intemerata fide ornatus, illibatè custodias. Tum deposita mitra surgit Pontifex, & stans versus ad illum coram se genu flexum, dicit, Oremus. Te omnipotentem & pijssime Domine deprecamur, hunc famulum tuum propitius intuere, vt gratia tua auxiliante, sic in sua subiectorumq; conuersatione, præcepta sanctæ Regulæ efficaciter studeat adimplere, vt transcurso villicationis suæ tempore, vnà cum commisso sibi grege perpetua potiatur beatitudine, per &c. Amen.

Abbas offert Episcopo.

His peractis Episcopus & aßistentes recipiunt Abbatem benedictum ad osculum pacis. Postea Abbas cum aßistentibus redit ad Capellam suam: indeq; veniens medius inter assistentes, offert Episcopo sedenti, ex institutione Miltiadis Papæ, duos cereos accensos, duos panes & duo barilia vino plena, & Pontificis prædicta recipientis manum reuerenter osculatur. Deinde surgit benedictus Abbas, Pontifex lauat manus, & accedit ad altare, ac prosequitur Missam vsq; ad communionem. Tum Episcopus dat pacem Abbati ad se venienti, & ipse aßistentibus. Postea Episcopus vbi se communicauit de corpore et sanguine Domini, communicat etiam Abbatem, & dat benedictionem solennem.

Mitra consecratur & traditur Abbati.

Data benedictione per Pontificem, si Abbas benedictus est de mitra, reponitur faldistorium ante medium altaris, & Pontifex cum mitra in eo sedet. Benedictus verò Abbas birretum in capite tenens coram eo genu flectit. Tum Pontifex deposita mitra surgit, & benedicit mitram per Acoluthū sibi oblatam, dicens, Oremus. Domine Deus pater omnipotens, cuius præclara bonitas est & virtus immensa, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum totiusq; decoris ornamentum, benedicere & sanctificare dignare hanc mitram huius famuli tui capiti imponendam, per Christum, &c. Et mox eam aspergit aqua benedicta. Deinde sedens cum mitra imponit eam capiti benedicti Abbatis, dicens: Imponimus Domine capiti huius famuli tui galeam munitionis & salutis, quatenus decorata facie et armato capite, cornibus vtriusq; Testamenti terribilis appareat aduersarijs veritatis, & tuæ largiente gratiam, impugnator eorum robustus existat, &c. per Christum Dominum Amen.

Chirothecæ benedicuntur & traduntur Abbati.

Deinde si chirothecæ non sint benedictæ, surgit Pontifex, mitra prius deposita, & eas benedicit: tum aspergit aqua benedicta, deinde accepta mitra sedet, & imponit illas manibus Abbatis: similiter etiam annulum Pontificalem mox ei imponit. Tum ducit eum mitram in capite tenentem ad chorum, & statuit eum cum oratiuncula in sede prædecessoris sui, si sit in monasterio suo: si verò benedictio fit in Curia vel alibi extra monasterium, collocatur in faldistorio quo ipse vsus est ante medium altaris posito. His & alijs quibusdam sic peractis, benedicitur ab Abbate populo præsenti, & gratiæ aguntur Pontifici ac aßistentibus, omnesque vadunt in pace.

CAPVT LXXIIII.

Ritus benedicendi Abbatem electum authoritate ordinaria, non Papæ.

Apparatus pro benedictione Abbatis.

ENEDICENDVS Abbas, si non sit prouisus à sede Apostolica, sed per Ordinarium suū, aut eius authoritate, benedicitur statuto die. Pro eius benedictione agenda, ordinantur omnia quæ supra in benedictione Abbatis authoritate Apostolica posita

posita sunt. Deinde Episcopus accipit omnia pontificalia ornamenta, & sedet cum mitra in faldistorio ante medium altaris præparato. Electus verò Abbas in Capella sua indutus ducitur medius inter aßistentes, & prosternit se ante medium altaris. Pontifex autem surgens sine mitra incipit psalmum 67. Exurgat Deus. Eo finito exurgit electus, et vnus ex aßistentibus præsentat eum pontifici, eo, quo supra quoq; diximus, modo. Tunc pontifex interrogat eos dicens: Scitis illum dignum esse ad Abbatiatus officiū? R. Scimus & testificamur ipsum esse idoneum atq; dignum. Int. Fuit eius electio canonicè & concorditer celebrata? R. Fuit. Pontifex dicit: Deo gratias. Quo dicto, sedent omnes in suis sedilibus, & pontifex prosequitur examen vt supra. Finito examine & manu pontificis per electum osculata, ante pontificem genuflexus coram se tenens literas scriptas, & suo sigillo obsignatas, promittit obedientiam & iurat fidelitatem, in hunc modū: Ego N. N. monasterij N. ordinandus Abbas promitto coram Deo & sanctis eius, & hac solenni fratrum congregatione fidelitatem dignamq; subiectionem, obedientiam & reuerentiam matri meæ ecclesiæ (simulq; nominat ecclesiā cuius iurisdictioni ordinariæ subiectus est) tibiq; Domino meo eiusdem ecclesiæ patriarchæ, vel archiepiscopo aut episcopo & successoribus tuis secundum sacrorum Canonum instituta, & prout præcipit inuiolabilis authoritas pontificum Romanorum. Deinde librum Euangeliorum, quem pontifex super genua sua siue in gremio suo tenet apertū, inferiori parte eiusdem libri electo Abbati versa, quē ipse electus ambabus manibus supra scripturam positis tangit dicens: Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia. Tum à pontifice precatiunculis quibusdam benedicitur.

Abbas præsentatur episcopo

Abbatis iuramentum.

CAPVT LXXV.

De consecratione Abbatissæ.

ELECTA in Abbatissam & confirmata, benedicitur die dominico vel festiuo, quo pontifex paratus pontificalibus procedit in Missa vsq; ad Alleluia vel vltimum versum Tractus: manente interim electa in veste sua religiosa, qua prius vsa est, genuflexa in aliquo loco ex quo altare videre poßit. Dicto verò vltimo versu Tractus, episcopus sedet cum mitra ante medium altaris & electa ei præsentatur: quæ flexis genubus, ad eum prorsus modum quo Abbas, fidelitatis iuramentum præstat. Quo peracto, electa se totam ad pedes pontificis prosternit, à quo etiam multis precatiunculis consecratur: surgentiq; tradit in manus Regulam Ordinis sui. Quod si ante electionem non fuisset velata, tū pontifex stans sine mitra benedicit velo, eoq; asperso aqua benedicta, ponit, sedens cum mitra, super caput electæ, additis nonnullis precatiunculis. His finitis, surgunt omnes, & pontifex procedit in Missa: Abbatissa verò reuertitur in locum illū in quo prius Missam audiuit, manetq; ibi vsque ad Offertorium. Tum enim Episcopus sedet ante altare, & Abbatissa, præcedentibus eam duobus seruis, accedit ad eum & offert ei duos accensos cereos, manusq; accipientis osculatur. Episcopus post hæc surgens Abbatissam communicat, & Missam prosequitur. Ea finita, Abbatissam collocat in sua sede si sit in proprio Monasterio, dicens: Accipe plenam & liberam potestatem regendi hoc Monasterium & congregationem eius & omnia quæ ad illius regimen interius & exterius, spiritualiter & temporaliter pertinere noscuntur. Si verò benedictio fit extra monasterium suum, Pontifex collocat eam in faldistorio, quo ipse vsus est ante medium altaris: & incipit cum schola hymnum: is dum cantatur, moniales omnes veniunt, & faciunt reuerentiam Abbatissæ, à qua benignè recipiuntur ad osculum. Tandem Pontifex assumpta mitra, accedit ad medium altaris, et benedicit solenniter populo. Abbatissa in sede sua, si in proprio monasterio est: alioquin ante altare in plano presbyterij genua flectit, & omnes discedunt.

CAPVT LXXVI.

De Benedictione & Consecratione Sanctimonialium.

Virgines quando consecrentur.

BENEDICTIO & Consecratio virginum fieri debet in Epiphania Domini, vel in Albis Paschalibus, aut in Natalitijs Apostolorum, seu etiam in Dominicis diebus. Potest etiam fieri omni tempore, si periculum immineret, vt non consecratæ decederent. Die verò præcedente hora vespertina, vel etiam mane antequam Pontifex ad Missam se parat, præsentantur & virgines benedicendæ, qui de earum ætate & proposito singulariter singulas, videlicet an annum 25. compleuerint: an voluntatem & propositum seruandæ virginitatis habeant, diligenter inquirit. Quo facto, parantur super altare ad cornu epistolæ, vestes, annuli, coronæ benedicendæ & tradendæ virginibus: constituuntur paranymphæ quæ virgines præcedunt, & in presbyterio collocant, atque ad Pontificem ducunt & reducunt. Ordinatur etiam in ecclesia papilio, aut alius locus conueniens, in quo virgines vestes benedictas induunt. Post hæc hora definita Pontifex paratus omnibus Pontificalibus Missam inchoat, & progreditur vsque ad Alleluia, vel ad vltimum versum Tractus. Tum sedet cum mitra ante medium altaris, & archipresbyter cum superpellicio & pluuiali accedit ad papilionem vel locum in quo sunt virgines inclusæ, & cantat: prudentes virgines aptate vestras lampades, ecce sponsus venit, exite obuiam ei. Virgines accendentes cereos suos exeunt binæ & binæ sine velis & cucullis atq; ab archipresbytero extra chorum ducuntur, & Pontifici præsentantur. Tunc cum cantu ter à Pontifice vocantur intra chorũ: ac si ad eum vsque venerint, per paranymphas collocantur in modum coronæ ante Pontificem, promittuntque singulæ in manus eius virginitatem. Post hæc Pontifex ante altare super faldistorium procumbit, & virgines post eum super tapeta in modum coronæ se prosternunt, & cantatur Litania, & post eam dicitur hymnus, Veni creator Spiritus. Pontifice genuflexo ante altare illum inchoante. Quibus finitis, virgines ad locum papilionis redeunt, & Episcopus earum vestes consecrat, quæ dein virginibus afferuntur, vt eas induant abiectis quibus hactenus in seculo vsæ fuerant. Inde benedicit vela, annulos et torques seu coronas. Virgines vestibus sacris indutæ rursum ad Pontificem ducuntur, à quo singulæ singillatim velo, annulo & corona, adhibitis oratiunculis quibusdam, exornantur: anathema quoque publicè pronunciat in eos, qui ausi fuerint eas ab hoc suo proposito auocare. Denique virginum vnaquæque offert Episcopo candelam ardentem, tum communicat, & ab Episcopo accipit potestatem legendi officium & incipiendi horas in ecclesia: commendatæq; Abbatissæ claustrum ingrediuntur: & Pontifex, sacris vestibus depositis, cum omnibus qui præsentes aderant discedit.

FINIS.

Errata sic corrige.

Folio 143. lin 28. accipiant, pro accipere debere. fol. 144. l. 47. Helueticorum. fol. 144. l. 48. quam. fol. 149. l 34. portum. fol. 154. l. 29. dijudicandarum. fol. 171. b. l. 28. fraternitatem, pro, Confessionem. fol. 200. b. l. 39. tertiæ. fol. 211. b. l. 2. Vuilhelmitis. fol. 274. l. 13. annotant: & similia, quæ beneuolus Lector per se corriget.